

ILLUSTRISSIMI, ET REVERENDISSIMI DOMINI
D. F. JOSEPH-MARIÆ PERRIMEZZI
EX ORDINE MINIMORUM
S. FRANCISCI DE PAULA

S. CONGREGATIONIS INDICIS IN URBE CONSULTORIS,
**S. Romanæ, & universalis Inquisitionis Qualificatoris, SS. Domini
nostri Prælati Domestici, & Pontificio Solio Episcopi
Assistentis, Sanctæ Oppidenfis Ecclesiæ Episcopi;**

IN SACRAM
DE DEO SCIENTIAM

DISSERTATIONES SELECTÆ
HISTORICÆ, DOGMATICÆ, SCHOLASTICÆ
PARS QUARTA,

AD EMINENTISSIMUM, ET REVERENDISSIMUM
PRINCIPEM
ANTONIUM-XAVERIUM
GENTILI,

S. ROMANÆ ECCLESIAE CARDINALEM AMPLISSIMUM,
Et SS. Domini Nostri CLEMENTIS XII. Pro-Datarium.

N E A P O L I MDCCLXXXIII
Ex Typographia Januarii Mutio, Hæredis Michaëlis Aloyfii.
Superiorum Permissu.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

1911

1911

AD EMINENTISSIMUM, ET REVERENDISSIMUM
P R I N C I P E M
ANTONIUM-XAVERIUM
G E N T I L I,

S. ROMANÆ ECCLESİÆ CARDINALEM AMPLISSIMUM;

Et SS. Domini Nostri CLEMENTIS XII
Pro-Datarium,

A U C T O R

QUIA Tibi, PRINCEPS EMINENTISSI-
ME, a primis ætatis tuæ moribus in-
usu fuit, nostra, etsi inania & debilia,
haud solum non ægre ferre, verum quo-
que humane accipere; &, quod evidens
est benignitatis tuæ argumentum, habere etiam ac-
cepta: hinc nobismetipsis animum reddere visi fu-
mus, ut Tibi hoc præcipuum nostrarum Theologi-
carum Dissertationum Volumen fidenter, & quod

PAR. IV.

a

plu-

pluris est, animose quoque, dedicemus. Aliter profecto res se habuisset, si nostræ tantum pusillitatis conscii, & tuam, siue generis, siue doctrinæ, siue dignitatis, eminentiam suspicientes, coram Te, nostra ferentes dona, quæ sunt pauperrimæ nostræ mentis fœtus, apparere sustinuissemus. Deterruisset enim nos hinc inopia, qua laboramus, inde magnitudo, qua fulges, ut ante Te prodire omni ex parte erubesceremus. At concepta a nobis de Te opinio, & quidem a prima tua ætate, in qua in tuorum studiorum consortium nos admittere dignatus es, animum revocavit; fecitque simul, ut Tibi offerremus matura, quæ jam olim acerba non rejecisti.

Accedit, quod ab illa quoque ætate, & in posterum semper, in Te suspeximus inculpabilem morum innocentiam, eximiæ doctrinæ præstantiam, & non vulgarem prudentiæ, moderationis, & justitiæ laudem, quibus per omnia munera, quæ supra invidiam omni ex parte implevisti, nobis, & omnibus illis, qui Te agnoscebant, in admiratione fuisti; ita ut commune fuerit omnium iudicium, Te aliquando ornatum iri illa præclarissima in Ecclesia dignitate, quam ad præsens exornas, & vicissim ab ea exornaris. Hæc cogitantibus nobis, antiquum animi, mentisque, robur, redit, quo ad Te accedere, & Tibi arridere, non vereamur, Cur enim rejicies, qui Te obsecrat, si neminem Te interpellantem repellere consuevisti? Hoc esset equidem vel antiquæ tuæ probitatis injuriæ, vel omnigenæ tuæ doctrinæ offensio, vel altissimæ tuæ dignitatis detrimentum; a quibus suspicionibus tantum abest, ut vel in minimo lædaris, quod potius in summa dignitate positus, summam quoque exerceas virtutem, cui summa dignitas æquiparatur.

Hinc SANCTISSIMO CLEMENTI acceptus, non
solum

solum meruisti , ut ab eo sacra purpura ornareris ;
 verum quoque , tua morum suavitate , scientiarum
 plenitudine , dexteritatis , fidelitatis , & charitatis , as-
 siduo ac luculento exercitio , effecisti , ut ipse pecu-
 liaris amoris , & justitiæ laude , eadem illa Te exor-
 naret . Et Tu vicissim , **CARDINALIS AMPLISSI-**
ME , beneficia accepta ea grati animi significatione
 complecteris , ut nullum sit tempus , quo vel eadem
 memoria non revolvās , vel parem voluntatem non
 reddas . Quod **BEATISSIMUS PATER** ita sibi ju-
 cundum pergratunque esse ostendit , ut in dies Tibi
 sicut onera multiplicat , ita pariter honores cumu-
 let , & accrescat . Hinc inter ipsum , & Te , vide-
 mus admirabilem illam contentionem , qua Minister
 fide sua Principis sibi arctius voluntatem accersit ,
 & Princeps amore suo sibi intimius Ministri fide-
 litatem devincit . Hoc autem quam sit Probis omni-
 bus acceptum , ille solum non confitetur , qui Mini-
 strorum vicissitudines non agnoscit , aut non deplo-
 rat .

Vellemus Epistolæ nostræ communem omnium
 vocem subrogare , qua virtutes tuæ ita ab omnibus
 exaltantur , ut illis arduum sit , quam debeant pri-
 mo loco extollere , & quam potioribus laudibus exor-
 nare . Nemo est , qui non demiretur humilitatem in
 Te , qui quanvis in supremo loco positus , nullum
 tamen despicias , nullum respuis , nec illos erubescis
 habere proximos , quos in altera fortuna cognitos
 habuisti : Qui comitatem non suspiciat , quæ nullum
 finis a Te tristem discedere , & ad Te non fidentem
 iterum accedere : Qui liberalitatem non commendet ,
 qua perditum habes diem , quando Te invocantibus
 beneficia non præstes . At nos præ cæteris in moribus
 tuis super omnia laudamus constantem illam volun-
 tatem , qua omni tempore studes Deo placere , &

hominibus : Hic quidem est Ecclesiastici Principis character, isque præcipuus, quo divinæ largitati respondet, a qua auctoritatem agnoscit, & hominum indigentiae subvenit, ob cuius levamen a Deo credit potestatem accepisse.

Dignare ergo, PRINCEPS EMINENTISSIME, ut nos quoque ad Te accedamus, offerentes Tibi, quæ in Dei honorem, & in Proximi utilitatem, paravimus; & a Te quoque implorantes protectionem tuam, qua fiet, ut Deo honor non denegetur, & Proximo commodum non contendatur. Et si in hisce Dissertationibus nostris aliquid offendas, quod tuam obtineat probationem, reminisci digneris; quod illud vel a tuo didicimus colloquio, vel a tuo exemplo comparavimus. Nos interim Deo humillimas agentes gratias, quod aliquando tenuitati nostræ largitus fuerit, ut in tuum admitteremur consortium; eundem obnixis precibus deprecamur, ut Te sospitem per annos multos conservet; unde Ecclesia sua possit in Te modo fortissimum habere brachium, quo illa exequaris, ad quæ ex munere destinaris; & postmodum sapientissimum nancisci caput, quod eandem regat, doceat, atque gubernet.

LEGENTIBUS

PROLOQUIUM.

N quartum nostrarum Theologicarum Dissertationum Volumen, quod vobis eodem tempore cum tertio legendum proponimus, non solum, quia in utroque de eadem re est sermo, hoc est, de Deo-Homine Christo, verum quoque, quia bina & bina evulgare instituimus: unde quum duo jam a principio habueritis, in quibus de Deo, & de attributis eius, de Trinitate, de Angelis, & de Opere sex dierum, agitur; alia duo accipitis modo, in quibus de Divini Verbi Incarnatione, & de Christi, ejusque Matris mysteriis, pertractamus. Humanitatem vestram, speramus, futuram fore eandem, quam in aliis experti sumus; unde superfluum ducimus, ut illam denuo obsecremus. Solummodo igitur hic detinere vos volumus, ut de quibusdam monitos faciamus, quæ, vel ad Operis intelligentiam, vel ad Authoris mentem assequendam, necessaria judicamus.

Comperietis in hoc Volumine, nos ut plurimum cum Jacobo Hyacintho Serry, ex inclyto Prædicatorum Ordine, Sacræ Facultatis Parisiensis Doctore, & in Academia Patavina Primario Sacræ Theologiæ Professore, contentionem habere; & aliquando etiam videbitis nostras eidem adjungere manus, & ad Conclusiones nostras probandas, ipsius uti rationibus, & verba insuper recitare. Cum eodem contendimus in peculiari libro, quem edidimus: De Natione Tortorum Christi; & postmodum in hoc volumine non semel pugnamus, prout diversimode occasio se nobis offert, quod potissimum accidit in iis, in quibus Ecclesiæ traditio, pietas fidelium, & Sanctorum veneratio, vel detrimentum, vel discrimen subire visum est. Quod sane præstitimus, & ex veritatis amore, cujus studium in omnibus primum debet habere locum, & ex religionis zelo, qui in Episcopis præsertim fervidior debet supra omnes & constantior apparere.

PAR. IV.

2 3

At

At ne videamur cum persona , quam etsi nunquam viderimus , summopere tamen veneramus , rem habere ; hinc est , quod quæ in eo admittenda , & probanda agnovimus , illico admisimus , probavimus , & extensis ulnis amplexi sumus . Veritas enim non est aut ab uno , aut ab altero occupata ; nec ita semper exulat ab uno , ut in nullo ex operibus ejus comperiat . Nec illorum commendamus exemplum , qui omnia rejiciunt , quæ Scriptor aliquis evulgat , eo quod in uno , aut in altero , defecisse compererint . Nunquam enim errare , Angelorum est ; Dæmonum est fallere semper ; Hominum vero est aliquando vera , aliquando falsa , dicere & scribere ; non quidem ob voluntatis defectum , quæ fortassis semper adamat veritatem & inquit , sed ob mentis limitationem , quæ omnia difficile assequitur , & in aliquibus necesse est , ut aut fallatur , aut fallat .

Quæ quidem , & pro cujuscunque Scriptoris , & pro nostra etiam defensione , dicta volumus . Pleraque enim in Dissertationibus nostris invenietis , quæ vobis arridebunt , at fortassis plurima , quæ displicebunt . In uno probabitis judicium nostrum , si Scriptorem aliquem impugnamus ; in pluribus forsitan reprehendetis : aliqua ex Conclusionibus nostris vestram assequetur laudem , sed multo plures excitabunt indignationem . At vos , quia sicut humani , ita & prudentes estis , scitis , hanc esse humanitatis rationem , ut si homo aliquis in uno , aut altero non fallat nec fallatur , in pluribus tamen deficiat . Fatemur igitur nos ultro infirmitatem nostram , & vos obsecramur , ut ea humanitate nos corrigatis , qua nos Adversarios nostros impugnare conati fuimus . Non verbis scilicet ; nec verbulis ; non dictis , nec dictis ; non irrisionibus , nec sarcasmis ; sed authoritatibus , & ratiociniis , testimoniis , & legibus , humanitate demum , ac charitate .

Cæterum nos , qua decet humilitate , proſitemur , non pertinaci animo scripsisse , quæ scripsimus ; at docili potius , & cuicunque S. Ecclesiæ judicio submisso ; ita ut errores nostri volumus , ut ab omnibus & singulis , non tanquam mentis pravae , vel obstinatae voluntatis defectus , sed ut cæcutientis intellectus , & humani animi hallucinationes , habeantur . Ita nos putavimus aliorum errores , sic nostros quoque ab aliis habendos , rogamus . Quis enim credet Adversarios nostros , si ab Ecclesia expresse non sunt damnati , in rebus prægrandis ponderis , quales sunt theologicæ , consulto errare voluisse ? At quia opinandi libido ita interdum homines occupat , ut singulares esse velint in sententiis suis , & ideo peculiare statuunt sententias , quibus aliquando Scriptores veteres , Histori-

ci

ci probati , & quandoque etiam Patres , refragantur ; inde est , quod errant , non quidem errandi animo , sed opinandi libidine .

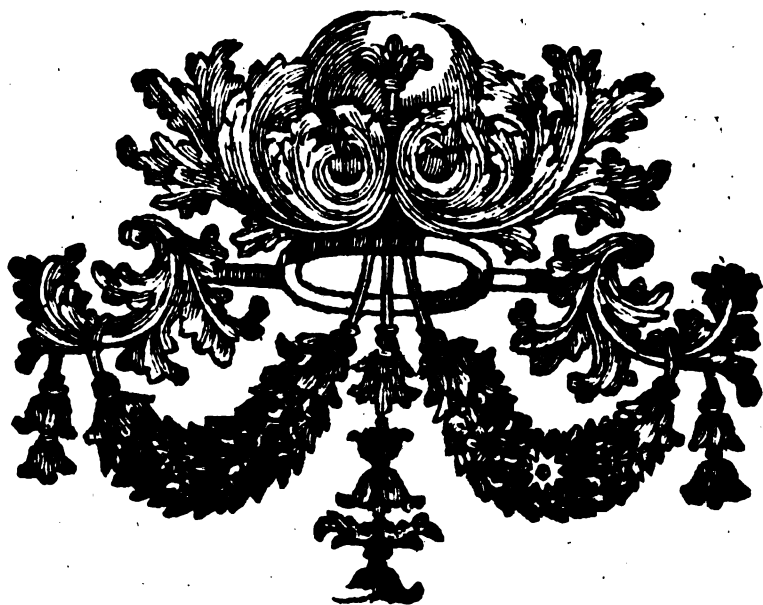
Hinc comperietis Vos quoque , nos aliquando in quibusdam facti questionibus nulli ex partibus adhæsisse ; quia volumus , potius anceps nostrum esse iudicium , quam illi fixum parti , quæ maiorem , vel extrinsecus , vel intrinsecus , non haberet probabilitatem . Nullis enim partium studiis implicati , libertatem nostram potius intendimus exercere in suspendendo iudicium , quam in applicando illud opinioni illorum , ad quam nos ratio , vel authoritas , non impellebat . Et quanvis possint aliqui ex hoc nos accusare , vel diffidentiae , vel pusillanimitatis , vel , quod pluris est , imperitiæ ; nos malimus nostram fateri ignorantiam , quam ostendere obstinationem , iis precipitanter adhaerentes , ad quos recta ratio non traherat . Et quia suspensionis huiusmodi apud graves Authores non unum habemus exemplum ; hinc est , quod ab illius ulteriori defensione , vel excusatione , abstinemus .

Prosequimur quoque rationem reddere Critices , quam exercere in his Voluminibus non omisimus , sicut in præcedentibus fecimus , & inibi quoque in librorum fronte rationem exposuimus . Scilicet nos exercuisse Criticam illam , quæ non est severa , non nimia , non immoderata , quam ut plurimum Sectatores , ac Novatores sequi se jactant : at illam , quæ est temperata , justa , & rationalis , quam eruditi Catholici exercent . Unde nec ea negavimus , quæ inficiari absque discrimine nemo potest ; nec ea admisimus , quæ affirmare , vel simplicitatis est , vel imperitiæ , vel oscitationis . In eo enim seculo versamur , in quo Scribentes , etsi laudabilia scribant , despiciuntur tamen , si fortassis Critices ignari comperiantur . Et quia pariter hoc in eodem seculo eruditi non habentur , qui severiorem criticam non exercent , quanvis hoc fiat cum pietatis dispendio , & religionis etiam periculo ; inde est , quod operam maxime dedimus , ut critica , etsi moderata , cum eruditione conjugatur , & a re historica ad quam maxime spectat , non segregetur .

Denique Dissertationes , quas in hoc quarto Volumine paravimus , etsi apud Theologos de Schola in usu non sint , apud Dogmaticos tamen , & Historicos in usu esse , nemo negabit . Proferimus multis in locis Angelicum Doctorem S. Thomam , proferimus Suarez , proferimus Vasquez , qui inter Scholasticos sunt præcipui , & nihilominus de his mysteriis fuse tractant : & ex novissimis laudamus Serry , laudamus Graveson , qui de iisdem lato calamo scribunt : ex positivis vero Theologis plures inducimus , qui
ea-

*eadem ex professo tractant , inter quos sunt. principales Corne-
lius a Lapide , Sylveira , Abulensis , &c. Nostræ enim Disserta-
tiones in Sacram de Deo Scientiam quum sint Historicæ , Dog-
maticæ , & Scholasticæ , omne illud continere debebant , quod de
mysteriis divinis , vel historiam respiceret , vel Dogmaticam , vel
Scholasticam .*

*Quod si hæc infirma , utplurimum valetudine scripsimus , alia ,
quæ sequuntur volumina , pristina restitutos saluti scripturos spe-
ramus , si ad eam obtinendam vestræ accesserint preces . Vos
autem si labores nostros vere probatis , credimus hoc facturos ; &
quia illos prosequi sine ulteriori valetudine non possumus ; & quia
consuetam vestram benignitatem , in excusando & acceptando illos ,
ulterius exequi non potestis . Valere .*

INDEX

INDEX DISSERTATIONUM.

Differtatio CCI.

DE Christo Domino in Sanctis Evangeliiis descripto. An Evangelia sint genuina, & divina authoritatis? An illos habeant Authores, quorum exhibent nomina? An Jesu Christi historiam contineant, veritatis omnibus notis absolutam? 1

Differtatio CCII.

De Beata Virgine, Dei Matre. An ejus Conceptio immunis fuerit ab omni Originalis Culpa contagione? An habuerit debitum contrahendi originale peccatum? Et quid Ecclesia in ordine ad eandem Conceptionem observandum, vel in scribendo, vel in loquendo prescribat? 12

Differtatio CCIII.

De Immunitate B. Mariae Virginis ab omni peccato actuali. An fuerit immunis a peccato mortali? An a veniali? An a quacunque imperfectione? Et an non solum ab actu, sed etiam a potentia peccandi? 33

Differtatio CCIV.

De B. Virginis Gratia. Quando habuerit Gratiā Sanctificationis? An tunc habuerit omnem Gratiā? Quanta fuerit ejus Gratia? An fuerit confirmata in Gratia? Et an peccati fomes fuerit in ea extinctus? 42

Differtatio CCV.

De Ortu Virginis. Quinam fuerint Parentes ejus? Et an eam naturali modo conceperint? Ubi fuerit in lucem edita? Et qua naturali perfectione corpus ejus fuerit constitutum? Et qua illius animi dotes? 50

Differtatio CCVI.

De Maria Virginis in templo Praesentatione. Quid mysterii hujus vocabulo intelligatur? An tertio aetatis anno fuerit in templum inducitur puella a Parentibus, ad aliquod taber-

naculi ministerium obeundum? An in Sanctum Sanctorum ingressa, ibidem per annos undecim permanserit? 58

Differtatio CCVII.

De Maria Deipara Virginitate. An fuerit Virgo ante partum? An in partu? An post partum? 67

Differtatio CCVIII.

De Voto Virginitatis Deiparae Mariae. An vere illud emisit? Quo tempore? An conditionatum, vel absolutum? An simplex, vel solemne? 81

Differtatio CCIX.

De Matrimonio inter Deiparam, & B. Josephum inito. An vere fuerit inter illos initum? An verum fuerit matrimonium? Qua de causa, & quo tempore fuerit maxime celebratum? 91

Differtatio CCX.

De Concordia matrimonii in Deipara cum Virginitatis voto, antecederet emissio. An rite, ac legitime B. Virgo matrimonium contraxerit cum S. Joseph, non obstante, quod antecederet absolute emisit Virginitatis votum? In qua quisque aetate purissimi Sponsi matrimonium contraxerit? 101

Differtatio CCXI.

De Sancto Joseph. An semper fuerit Virgo? An aliquando votum Virginitatis emisit? Et an ante, vel post matrimonium cum B. Virgine initum? Quomodo dicatur Christi Pater? Quanta perfectionis fuerit apud Deum, & quanta dignitatis sit in Ecclesia? 111

Differtatio CCXII.

De Angelica Virginis saluatione, & de Christi Conceptione in ejus utero peracta. A quo, sub qua specie, ubi, & quando, fuerit facta? An

INDEX DISSERTATIONUM.

Angelica ad Virginem saluatio ? An Conceptio Christi fuerit plane miraculosa, & supernaturalis ? Et quas in ea Conceptione partes Spiritus Sanctus habuerit, quas vero B. Virgo ? 122

Disseratio CCXIII.

De Virginis erga cognatam Elisabeth visitatione. An fuerit civilis tantum, & officiosa, an religiosa & sacra ? In qua Civitate fuerit facta ? An perrexerit Virgo sola, an vero S. Josepho comite ? 131

Disseratio CCXIV.

De Nativitate Christi. An natiuitas sit natura, vel persona ? An Christo prater aternam sit attribuenda natiuitas temporalis ? An in Christo sunt due filiationes ? 141

Disseratio CCXV.

De Nativitate Christi. An Christus Jesus clauso Maria Virginis utero natus sit ? An absque Matris Virginis dolore, atque molestia ? Num absque secundinis, seu membranis, fuerit in utero fatus, & de utero emissus ? Et an quoque siue sordibus puerperii ex eodem utero prodierit ? 145

Disseratio CCXVI.

De Nativitate Christi. In quo loco Christus natus fuerit ? Quo tempore ? Et de Pastoribus, qui ipsum natum adoraverunt. 159

Disseratio CCXVII.

De Nativitate Christi. Quenam fuerint vera in Christi Nativitate prodigia ? Quae Apocrypha ? Quae falsa ? 171

Disseratio CCXVIII.

De Circumcisione Christi. An oportuerit, vel decuerit, Christum circumcidi ? Fuerit ne re vera Christus circumcissus ? Ubi ? Quando ? Et a quo ? Et Ubinam fuerit, & ubi modo ejus praeputium inueniatur ? 178

Disseratio CCXIX.

De Circumcisione Christi. An antiqua sit in Ecclesia Circumcisionis Christi festiuitas ? An Jesus nomen fuerit Christo in Circumcisione impositum ? A quo ? Quare ? Et quorum misterio ? 186

Disseratio CCXX.

De Magorum adoratione. Cujus Nationis Magi fuerint ? Cujus dignitatis ? Cujus numeri ? Et quo nomine appellati sint ? Ex qua Regione discesserint ? Et quod iter usque Bethleem peregerint ? 192

Disseratio CCXXI.

De Magorum adoratione. Quae fuerit stella, quae fuit Magorum dux ? An sit antiqua in Ecclesia Epiphania, seu Theophania, festiuitas ? Et per quam viam Magi reuersi sunt in Regionem suam ? 201

Disseratio CCXXII.

De Innocentium Infantium caede. Quonam tempore eam Herodes indixerit ? Quinam fuerint Innocentium occisorum numerus ? Et an in eo numero Herodis filius, qui bimulus erat, sit ponendus ? 208

Disseratio CCXXIII.

De Innocentium Infantium caede. An Joannes Baptista fuerit ab Herodis Ministris ad necem questus ; Et quomodo mortem euaferit ? An Innocentes Infantes ab Herode occisi fuerint veri Martyres ? Et an quoque Martyres sint dicendi ceteri quique pueri in fidei odium, & pro Christo interempti ? 215

Disseratio CCXXIV.

De Virgine in Templo purificata. Cujus purgatio in Evangelio describitur, Christi, an Virginis ? An amborum ? An Christus, & Deipara, tenerentur legibus in eodem Evangelio memoratis, & quidem summo jure ? Et an purificationis festiuitas sit antiqua in Ecclesia ? nimirum a quo tempore caperit, & propter quas causas fuerit instituta ? 224

Disseratio CCXXV.

De Virgine in Templo purificata. Quis fuerit Simeon ille, qui Christum in suas ulnas excepit ? An fuerit Sacerdos, vel laicus ? An fuerit Propheta, & caecus ? Et an Virgo Deipara post purificationem peractam in Templo oraverit in loco, qui fuerat Virginibus adorandum, destinatus ? 233

Disseratio CCXXVI.

De Christi Domini Genealogia. Ex qua Tribu Christi.

INDEX DISSERTATIONUM.

*Christus Dominus sit ortus ? Et per quem ?
Quomodo genealogia Christi , a Matthæo , &
a Luca descriptæ , secum invicem concilien-
tur ? Et quo pacto ambæ Christi genealogia
cum Veteris Testamenti historia conformen-
tur ?* 238

Disseratio CCXXVII.

*De Christi Domini fuga in Ægyptum . Qua de
caussa Christus in Ægyptum fugere voluerit ?
Quo tempore , & ex quo loco , Maria Virgo ,
& Joseph cum Christo , fugam arripuerint ?
Quantum temporis in Ægypto permanserint ?
Portenta , atque prodigia in Ægypto patrata ,
quando Christus illuc pervenit , quæ fuerint ?
Ubi vera adstruuntur , falsa refutantur .* 258

Disseratio CCXXVIII.

*De Visitatione Templi a Jesu , & Parentibus ejus
quotannis peracta . Quomodo fieri poterat , ut
Jesús quotannis cum Parentibus ejus Jeroso-
lymam veniret , Archelao Regnante , qui eum
ad necem quærebat ? Redeuntes ex Ægypto
Jesús , & Parentes ejus , in quam Civitatem ,
aut locum , se receperunt ? Quam vitæ ratio-
nem , & quod vivendi institutum , tenuit Chri-
stus toto illo tempore apud Parentes ejus ?* 268

Disseratio CCXXIX.

*De disputatione Christi in Templo . An interro-
gatio B. Virginis Christo facta , & responsio
eiusdem ad illam , aliquid habuerint objurga-
tionis , vel reprehensionis ? An Christus se-
dens in Templo interrogaverit , vel docuerit
Doctores , & de quibus rebus ? An Christus
Jesús quemadmodum aetate , & statura , ita &
sapientiâ , & gratiâ , profecerit ?* 277

Disseratio CCXXX.

*De Christi Baptismo . Quas ob causas Christus
a Joanne baptizari voluit ? Quo tempore ,
& loco , Christus baptismum suscepit ? Et de
prodigiis , quæ Christi baptismum comitata
sunt ,* 286

Disseratio CCXXXI.

*De Joanne Præcuratore Christi . An Joannes fue-
rit Præcursor Messia , in lege promissus ?
Quodnam fuerit Præcursoris munus ? Qua-
nam fuerit Joannis sanctitas , gratia , & glo-
ria ?* 295

Disseratio CCXXXII.

*De Baptismo Joannis . An baptismus Joannis
habuerit aliquam materiam , vel formam ?
Cujus rei gratia fuerit institutus ? Quando
fuit institutus , & quantum duravit ?* 305

Disseratio CCXXXIII.

*De Christo in desertum secedente . Quare Chri-
stus in desertum secessit ? Quo loco . & tem-
pore jejunavit , & a Demone tentatus est ?
Quibus in rebus tentatus fuit , & quo ordine ,
& modo ?* 312

Disseratio CCXXXIV.

*De Christi doctrina , An Christus venerit ad do-
cendos homines ? Et an munus suum perfecte
impleverit ? An decuerit illum Judæos doce-
re , quanvis cum ipsorum offensione , ac scan-
dalo ? Quanto tempore Christus prædicave-
rit ?* 321

Disseratio CCXXXV.

*De Scriptis Christi Domini , aut veris , aut du-
biis , aut suppositis . An conveniens fuerit ,
Christum doctrinam suam scripto tradere , vel
aliquid aliud literis consignare ? Quid dicen-
dum de mutuis Abgarum ad Christum , & Chri-
sti ad Abgarum , datis epistolis ? Quid de li-
bris scriptis ad Petrum , & Paulum ? Quid
de aliis monumentis , quæ Christo affigun-
tur ?* 328

Disseratio CCXXXVI.

*De Transfiguratione Christi . Quomodo facta fue-
rit Christi Transfiguratio ? Quibus circum-
stantiis , & quo ordine ? Et an Moyses , & Elias ,
vere cum Christo in ejus Transfiguratione ap-
paruerint ?* 339

Disseratio CCXXXVII.

*De Fama virtutum , ac miraculorum Christi , quæ
per finitimas Judææ Regiones pervagabatur ,
Utrum miracula Christi Domini fuerint ne-
cessaria , ad persuadendam ejus doctrinam , &
confirmandam ? An per eadem sufficienter suam
Divinitatem comprobaverit ? An ex iisdem
cognoverint Angeli mali , ac Judæi , Christum
fuisse verum Messiam , ac Deum ?* 348

Disseratio CCXXXVIII.

*De Christo triumphante , & Jerosolymam ingre-
diens .*

INDEX DISSERTATIONUM.

diente. Quando misit Christus Apostolos, ut
asinam & pullum quærent, & adducerent?
Unde misit? Quo misit? Et quos Apostolos
misit? 356

Differtatio CCXXXIX.

De Christo ultimam Cenam celebrante. Qua die
illam celebraverit? Qua hora? Quo loco?
Et cum quibus commensalibus? 363

Differtatio CCXL.

De Passione Christi. An conveniens fuerit, Chri-
stum pati, & mori, & mori in Cruce, pro Re-
demptione Generis humani? Qua passionum
genera Christus sustinuit? Et quam graves,
& acerbi fuerunt dolores passionum ejus?
Utrum Christus passus fuerit secundum totam
animam? Et an tota anima fruitionem beatam
in passione habuerit? 373

Differtatio CCXLI.

De Passione Christi. De Juda proditiōe, & de
negatione Petri. De Flagellationis pœna, &
de spinea corona impositione. 385

Differtatio CCXLII.

De Passione Christi. De mortis sententia, in
Christum lata. De Crucis forma, materia, ac
gestatione. Et de Imagine, quæ dicitur Veroni-
ca. 400

Differtatio CCXLIII.

De Passione Christi. De Latronibus simul cum
Christo affixis Cruci. An fuerint crucifixi eo-
dem modo, quo fuit Christus? Cujus generis
fuerit, nationis, ac meriti, Latio pœnitens?
Et quam pœnam sustinuerit Latio impœnitens,
ac obstinatus? 409

Differtatio CCXLIV.

De Passione Christi. Quo tempore, & loco Chri-
stus Crucifixus fuerit? A quibus Lictoribus,
atque Tortoribus? Et de prodigiis, quæ in
Christi Crucifixione, ac morte, evenerunt?
416

Differtatio CCXLV.

De Passione Christi. Utrum conveniens fuerit,
Christum sepeliri? De ejus sepultura, illius-
que tempore, & loco; & quid B. Virgo passa
fuerit, quando corpus Christi fuit de Cruce
depositum, & ad sepulturam præparatum?
427

Differtatio CCXLVI.

De Resurrectione Christi. An Christus vere re-
surrexerit? Qua die, & hora resurrexerit?
An vere aliqui resurrexerint cum ipso? Et an
denuo fuerint mortui? 434

Differtatio CCXLVII.

De Christi Domini cruce. An crux, in qua Chri-
stus Dominus pependit, sit adoranda, & qua
adoratione? An imago ejus, vel picta, vel qua-
cunque ex alia materia efformata, sit adoran-
da, & qua adoratione? An hoc idem de Chri-
sti Domini lancea, clavis, caterisque Passio-
nis suæ instrumentis, sit asserendum? Et an
Crucis signum in fronte, pectore, ore, religiose
a nobis manu efformetur? in Sacramentis, ci-
bis, aliisque rebus benedicendis, rite adhibea-
tur? Et an vere Demonibus sit terrori, ho-
minibus vero saluti? 447

Differtatio CCXLVIII.

De Christi Domini Ascensione. Ascensionis Chri-
sti quæ fuerit causa? Qui motus? Qui ter-
minus? & qui effectus ab ipsa provenientes?
458

Differtatio CCIL.

De Spiritus Sancti missione in Discipulos. Quo
tempore Spiritus Sancti missio facta est? Quo
loco? Quo signo? Ad quos? Et quibus effe-
ctibus? 468

Differtatio CCL.

De B. Virginis morte, ejusque Assumptione. An
B. Virgo fuerit Ephesi, vel Jerosolymis mor-
tua? Quo anno & vite suæ, & Christi? Quo
mortis genere, & quo funere? An assumpta
fuerit in Cælum anima tantum, vel etiam
corpore? Et qua censura notandi sint hoc ip-
sum negantes? 479

IN SACRAM DE DEO SCIENTIAM

DISSERTATIONES SELECTÆ

HISTORICÆ, DOGMATICÆ, SCHOLASTICÆ.

PARS QUARTA.

DISSERTATIO CCI.

De Christo Domino in Sanctis Evangeliiis descripto.

An Evangelia sint genuina, & divine authoritatis? An illos habeant Authores,

quorum exhibent nomina? An

Jesu Christi historiam con-

tineant, veritatis omni-

bus notis absolutam?

PRIMO Porphyrius, Gentilis homo, & religionis nostræ implacabilis inimicus, multa effuriebat contra Sancti Marci Evangelium, ut evinceret, illud erroribus esse refertum, ac proinde non Spiritu Sancto dictante conscriptum.

Secundo Pautus Manichæus contra Sancti Matthæi Evangelium insurrexit, asserens, plura, quæ in eo continentur, divinæ authoritatis non esse. Immo contra alios quoque Evangelistas dicebat, quia ipsi Christum non cognoverant, nisi quum esset annorum triginta, quæcunque de eo ante hanc ætatem scripserunt, certa, & indubitabilia non esse.

PAR. IV.

Tertio Manichæi cæteri Evangelium quoque Matthæi in pluribus negabant, quod ipsum dicerent, erroribus quamplurimis esse implicarum, & antilogiis quoque multis abundare.

Quarto Anabaptistæ, recentiores Hæretici, eadem, ac Manichæi, somnia de Matthæi Evangelio venditant; quæ quidem in objectionibus afferemus, & in responsionibus diluemus. Contra Evangelium quoque Marci Anabaptistæ non paucæ scribunt, ut in præfatis locis videbimus.

Quinto Marcion, veterum temporum hæresiarcha, inepte dixit, Sancti Lucæ Evangelio multas inesse corruptelas, & pluribus ipsum scatere vitiis; quod pariter asseruit

A

seruit Helvidius, hæreticus, & nuperis temporibus sequutus est Joannes Bodinus, afferens, duo priora S. Lucæ Evangelii capita, genuina non esse.

Sexto Richardus Simonius cap. 13. histor. critic. novi Testamenti, contra Evangelium S. Joannis aliqua commentus est, quæ pariter in objectionibus, & responsionibus, afferemus, & confutabimus.

Septimo Armeni abstulerunt a sacris Evangeliiis verba hæc: *Et factus est sudor ejus, sicut gutta sanguinis in terram descendentes*; eod quod dicerent, hoc non divinæ majestatis, sed imbecillitatis, esse. Testantur Nikon de pessima Armenorum Religione, & Euthymius in Panoplia.

Octavo Erasmus Roterodamus ad 8. caput Joannis dubitat de historia Mulieris adulteræ apud Joannem; eam tamen expresse negant Anabaptistæ, contendentes, historiam hanc fuisse translatam ex Evangelio secundum Hæbreos, quod Tatianus hæresiarcha confixit. Testatur Sixtus Senensis lib. 7. Sacræ Bibliothecæ hæresi 5. Et Theodorus Beza ad cap. 8. Joannis, hæc habet: „ Ad me quod attinet, non diffimulo mihi merito suspectum esse, „ quod veteres illi tanto consensu, vel rejecerunt, vel ignorarunt. Deinde quod „ narrat, Jesum solum fuisse relictum cum „ muliere in templo, nescio quam sit probabile; & quod scribit, Jesum digito „ scripsisse in terra, novum mihi & insolens „ videtur: neque possum conicere, quomodo „ commodè possit explicari „.

Dicimus I., quatuor Evangelia, nimirum, Matthæi, Marci, Lucæ, & Joannis, esse genuina, non supposititia.

I. Probatur ex Scripturis. Matth. 28. 15. Christus Dominus Apostolis dicebat: *Docete omnes Gentes*; & Marci, 16. 15. iisdem præcipiebat: *Euntes in Mundum universum predicate Evangelium omni creatura*. Quibus verbis quavis expresse Christus Apostolis non injunxit historiam Evangelicam conscribere, tacite tamen præcepit. Quod probatur sic. Non poterant Apostoli Christi jussionem plene adimplere, nisi Christi facta, & dicta scripto traderent; ergo vere Christus verbis illis Apostolis præcepit, Evangelicam historiam conscribere. Probatur antecedens; Primo ob brevitate[m] temporis, quo Apostoli permanebant in regionibus illis, in quibus fidem Christi Gentibus annuntiabant; secundo ob diuturnitate[m] temporis, quo Christi doctrina permanere debebat usque ad finem seculi apud Fideles,

incorrupta; tertio ob commoditate[m] illorum, quos Apostoli substituebant Fidei christianæ prædicationi, quam, ut perfecte possent adimplere, eam debebant literis traditam, retinere, ac conservare.

II. Probatur traditione. Ab exordio nascentis Ecclesiæ quatuor hæc Evangelia ab omnibus Ecclesiæ Patribus habita sunt ut genuina, & divinæ autoritatis; quod omnes Ecclesiæ Scriptores testantur, quum alias plura alia Evangelia ab Ecclesia, uti supposititia, & spuria, rejecta fuerint: Ergo vere hæc quatuor genuina sunt, ac divinæ autoritatis. Consequentia sequitur; quod enim ab Ecclesiæ exordio habitum est ut verum, & legitimum, & subsequentibus Ecclesiæ seculis usque ad hæc tempora confirmatum, nulli potest esse obnoxium falsitati; Stat enim proprio longissimi temporis præscriptio, & communis omnium sensus uniformitas. Antecedens probatur. Patres priorum seculorum Ecclesiæ, qui fuerunt Apostolis, vel coævi, vel viciniore, laudant tantum uti vera, & genuina Matthæi, Marci, Lucæ, & Joannis Evangelia; ut videre quisque poterit apud Ignatium Martyrem, Polycarpum, Papiam, Justinum, Athanagoram, aliosque, laudantes ex Evangeliiis testimonia in scriptis suis. Ex adverso autem reprobata sunt, uti supposititia, & spuria, *Evangelia secundum Petrum, secundum Paulum, secundum Andream, secundum Philippum, secundum Thomam, Matthiam, Bartholomeum, Barnabam, Nicodemum; Evangelium duodecim Apostolorum, Evangelium Basilidis, Appellis, Tatiani, seu Enkratitarum, Ebionitarum, Nazæarorum, Egyptiorum; Proto-Evangelium Jacobi &c.*

III. Probatur ex Romanis Pontificibus, laudantibus Evangelia, eorundemque testimonium adducentibus, uti verum Dei verbum scriptum. Leo I. epist. 61. ad Theodoretum: *Quinimmo ab incredulorum corde perierat immortale mysterium: quia nihil prodest tanta salus incredulis, ipsa veritate suis dicente discipulis: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur.* Gregorius Magnus in Job. lib. 6. cap. 8. Unde & discipulis veritas dicit: *Euntes in mundum universum, predicate Evangelium omni creatura.* Gelasius Papa adversus Andromachum Senatorem: *Nonne ipse Dominus, cum adultera ad eum esset adducta, accusantibus dixit: Si quis vestrum est sine peccato, prius in eam lapidem mittat? Non ait: Si quis vestrum* non

non similiter adulter est: sed si quis sine peccato est. Quolibet ergo obstrictus quisque peccato, in alterius peccati reum lapidem non audeat mittere. Quibus tunc pro sua conscientia discedentibus, mundi Salvator adjecit: Mulier, ubi sunt accusatores tui? nemo te condemnavit, nec ego te condemnabo; sed vade, ulterius jam noli peccare. Nicolaus Primus epist. 40. ad Carolum Regem: Denique tunc constat, accusatorem examen subterfugere, quando se iustas posse querimonias habere, desperat. Sic nimirum, Judai lapidibus adulteram mulierem obrui debere, putabant, ubi ad verum iudicium hanc detulerunt, & quod existimabant videre, non viderunt; & quod non putabant audire, audierunt, confusi, & reverteri discesserunt. Innocentius III. ad Psalm. 3. poenitential. Et ita tu solus es iustus punitor, cum non sit in te, quod est in alio puniendum: quemadmodum Scribis, & Phariseis de muliere in adulterio deprehensa dixisti: Qui si sine peccato est vestrum, prior in eam lapidem mittat. Et serm. 1. de assumpt. Mariæ: Audi Christi agonem: factus, inquit, in agonia prolixius orabat, & factus sudor ejus sicut gutta sanguinis decurrentes in terram.

IV. Probatur ex Conciliis. Sexta Synodus Constantinopolitana, habita ann. 680. act. 9. Nec in hoc solum demonstratio stetit, sed circumferens eandem carnem, permittit eam, qua contemptibilia sunt natura, sustinere, & esurire, & sitire, & dormire, atque fatigari: ad extremum, & ad crucem veniens, reliquit eam, qua carnis sunt, pati. Propter hoc enim, & gutta sudorum descendebant de ea, & Angelus inveniebatur eum confortare, & tristatur, & astat. Concilium Parisiense, celebratum circiter ann. 828. cap. 1. Discipulis Dominus ait: Euntes in mundum, universum, predicato Evangelium omni creatura: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit. Concilium Laodicænum cap. 16. in quo statuitur Evangelium cum aliis sacris scripturis legendum in festis, aliisque solemnioribus diebus. Concilium Salegustadiense cap. 10., ubi præcipitur, Evangelia non permissi legi extramissam ad petitionem laicorum, vel conciliarum. Concilium Tridentinum sess. 6. can. 20. Si quis hominem iustificatum, & quantumlibet perfectum dixerit, non teneri ad observantiam mandatorum Dei, & Ecclesiæ, sed tantum ad credendum, quasi vero Evangelium sit nuda, & absoluta promissio vitæ æternæ, sine conditione observationis mandatorum: anathema sit. Concilium Carthaginense IV. cap. 41. Diaconus tenet

PAR. IV.

pore lectionis, vel orationis, alba uti debet: ubi Cardinalis de Laurea in sua Epitome Canonum omnium, verb. Diaconus, ait, Concilium nomine lectionis intelligere Evangelium.

V. Probatur ex Patribus Græcis. Eusebius Cæsariensis de demonstrat. Evangelicæ lib. 1. cap. 6. Et hac ipsa sunt, qua suos discipulos Christus Dei, ut omnibus Gentibus nuntiarent, hortabatur, dicens: Euntes, disciplinam vestram tradite omnibus Gentibus, docentes, eas servare omnia, quacumque præcepi vobis. Justinus martyr dialogo cum Tryphone: Nam in libris, qui sunt ab ejus discipulis, ipsorumque sectatoribus compositi, memoria mandatum est, sudorem ipsius tanquam guttas sanguinis defluxisse in terram, eo deprecante, ac dicente: Transeat, si fieri potest, poculum hoc. Epiphanius in Ancorato: Flevit Christus, velut in Evangelio secundum Lucam habetur, in exemplaribus incorruptis, & utitur eo testimonia Sanctus Irenæus in opere contra hæreses, adversus eos, qui Christum in apparentia apparuisse dicunt. Verum orthodoxi quidam susceperunt verbum, timentes, & non intelligentes ipsius finem, ac vim, & robur: Constitutus enim Christus in anxietate sudavit, & fuit sudor ipsius velut gutta sanguinis, & conspectus est Angelus confortans eum. Ammonius Alexandrinus in harmonia Evangelicæ: Ingresso templum Domino, Scriba, & Pharisei adulteram in opere nefario deprehensam producunt, captiose quærentes, quid fieri statueret. Porro Jesus ita responsum temperavit, ut neque illam absolvens Mosis legem abrogare, neque condemnans in tanta peccantium multitudine vindictam a sola hac pauperula expetere, videretur. Athanasius in Synopsi lib. 4. de Evangelio secundum Joannem; vel quisquis alius illius Synopsi est Auctor: Disputat cum iis Nicodemus, & vero compescunt eum. Jesus rursus disputat cum iis: ipsi contra verba ejus subvertere conantur: subjicitur de muliere adulterii accusata. Joannes Chrysostomus hom. 60. in Joan. Quod autem hac non discendi gratia interrogent, non hic tantum, sed multis in locis perspicuum est, ut cum rogarunt, alliceret censum dari Cæsari, an lapidanda esset adultera, & cum de ea, qua septem viros habuisse deprehensa erat, percontati sunt: In quibus non discendi studium, sed malevolam mentem præstulerunt, & tunc eos reprehendit. Præter hos Lectoribus legendos remittimus Ignatium martyrem, Athanagoram, Papiam, Irenæum, Origenem, aliosque.

VI. Probatur ex Patribus Latinis. Ambrosius ad cap. 2. Lucæ: Denique postea his dicitur: *Ite in orbem universum, & predicate Evangelium, ut Evangelica prædicationis vestigium proferentes, toto Dominicorum seriem circumferrent orbe gestorum*. Et de Spiritu Sancto lib. 2. Hos, quos Deus posuit in Ecclesia, Christus elegit, & Apostolos ordinavit, & in orbem dixerit, dicens: *Ita in orbem universum, & predicate Evangelium omni creaturæ; qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur*. Signa autem credentes ista sequentur: *In nomine m^o demonia ejicient &c.* Augustinus de consensu Evangelistarum lib. 3. cap. 25. Hinc secundam Domini visionem erga discipulos factam, idest, quam secundo loco Joannes commemorat, apud Marcum possemus cognoscere, breviter eam, sicuti assolet, perstringentem, nisi moveret quod ibi ait: *Novissimè recumbentibus illis undecim apparuit*: non idèd. quia Joannes tacuit recumbentes: potuit enim hoc prætermittere; sed quia iste dixit: *novissimè*, quasi ultra jam non eis apparuerit, cum adhuc Joannes tertiam sit ejus narraturus demonstrationem ad mare Tiberiadis: deinde quod dicit idem Marcus: *Exprobans illis incredulitatem illorum, & duritiam cordis, quia his, qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt*. Nam ita contexit narrationem idem Marcus, cum commemorasset breviter de duobus illis, quibus apparuit in villam euntibus, quod nuntiassent cæteris, nec illis creditum esset: *Novissimè, inquit recumbentibus illis undecim, apparuit, exprobrans incredulitatem eorum, & duritiam cordis, quia his, qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt, &c.* Hieronymus epist. 53. ad Riparium adversus Vigilantium: Ergo & Domini corpus in sepulchro possum immundum fuit? Et Angeli, qui candidis vestibus utebantur, mortua cadaveri, atque polluto præbebant excubias, ut post multa sæcula Dormitanti somniaret, imò truxaret immundissimam crapulam, & cum Juliana persecutore Sanctorum Basilicas destrueret? Et lib. 2. contra Pelagianos c. 6. In quibusdam exemplaribus, tam græcis, quam latinis, invenitur, scribente Lucæ: Apparuit illi Angelus de celo confortans eum: haud dubium, quin Salvatore. Et factus in agonia prolixius orabat: factusque est sudor ejus, sicut gutta sanguinis decurrens in terram. Salvator in passione ab Angelo confortatur, & Criobulus meus non indiget auxilio. Dei, habens liberi arbitrii potestatem: & tam vehementer orabat, ut gutta sanguinis prorumperent

ex parte, quem totum erat in passione fusurus. Et ad psalm. 36. Multos quidem dolos meditati sunt, cum interrogarent, si deberent censum dare Casari, an non? aut si mulier deprehensa lapidaretur? Sed tunc aperte dolum ingerunt, cum falsos testes adducunt. Arnobius Romanus ad psalm. 64. Quando parasti omnes in veritate tua, quid dixisti? Predicate Evangelium omni creaturæ: signa autem credentibus hæc ostendatis: infirmos curabitis, cacos illuminabitis, mortuos suscitabitis. Petrus Chrysologus serm. 115. Hinc est, fratres, quod cum in Evangelio a Scribis, & Doctoribus Legis apud Dominum ista accusaretur adultera, avertit faciem suam Dominus, & declinavit in terram, ne crimen cerneret, quod puniret: & maluit, fratres, in pulvere scribere veniam, quam in carne scribere sententiam.

VII. Probatur rationibus. I. Illa sunt in Ecclesia genuina, & divinæ autoritatis Evangelia, quorum numerus, & nomina, in Ecclesia fuerunt semper servata, & credita; sed sic sunt quatuor Evangelia Matthæi, Marci, Lucæ, & Joannis: ergo &c. Probatur minor. S. Irenæus lib. 3. contra hæreses cap. 11. hunc titulum posuit: *Ostensio, quod neque plura, nec minus, quam quatuor possunt esse Evangelia*. Idem testatur Terrullianus lib. 4. contra Marcionem cap. 4. & 5. II. Patres priorum seculorum Ecclesiæ citant hæc tantum quatuor Evangelia; sed non citassent ipsorum verba, & ipsorum testimonia, non attulissent, nisi ipsamet Evangelia fuissent genuina, & divinæ autoritatis: ergo &c. III. In librorum examine, an sint spurii, vel genuini, divinæ, vel nullius autoritatis, standum est iudicio Ecclesiæ; sed Ecclesia per totum Orbem diffusa semper docuit, & etiamnum docet, quatuor Evangelia prædicta esse genuina, & divinæ autoritatis: ergo &c. Major patet ex Augustino cap. 5. libri contra Epistolam Fundamenti, ubi habet: *Evangelio non crederem, nisi Ecclesia me commoveret autoritas*. Minorem experientia testatur. IV. Non esset in quatuor Evangeliiis præfatis uniformitas in dogmatibus, in præceptis, in consiliis, quæ modo est, & quæ semper fuit, si ipsa Evangelia genuina non essent, ac divinæ autoritatis. Et hoc quidem facile videtur in aliis libris, quorum pervia est corruptio, & interpolatio; quia genuini non sunt, nec divinæ autoritatis.

Dicimus II. Evangelia Matthæi, Marci, Lucæ, & Joannis, ab illis Authoribus

con-

conscripta verè fuisse, quorum exhibent nomina.

I. Probatur ex Origene apud Eusebium lib.

6. hist. Eccles. cap. 25. ubi docet: Sicut ex traditione accepi de quatuor Evangelistis, quæ sola in universa Christi Ecclesia, quæ sub cælo est, citra controversiam, admittuntur; Primum scilicet Evangelium conscriptum esse a Matthæo, aliquando quidem publicano, postea vero Apostolo Jesu Christi, qui illud hebraico sermone conscriptum edidit apud eos, qui à Judaismo crediderunt. Secundum fuisse accepimus Evangelium Marci, qui, prout Petrus ipsi narraverat, id confecit. Quem idcirco Petrus in Epistola Canonica cum filium suum agnoscit his verbis: Salutat vos electa Dei Ecclesia, quæ est Babylone, & Marcus filius meus. Tertium Evangelium Luca, quod a Paulo commendatur in gratiam Gentilium. Postremum, verò Evangelium Joannis.

II. Probatur ex Augustino lib. 33. contra

Faustum cap. 6. Platonis, Aristotelis, Ciceronis, Varronis, aliorumque ejusmodi Auctorum libros, unde noverunt homines, quod ipsorum sint, nisi eadem temporum sibi met succedentium contestatione continua? Quare igitur similia de Matthæo, Marco, Luca, Joanne, dicere non possumus, quum & succedentia tempora comprovent, & Scriptores omnes uno ore fateantur?

III. Probatur ex Hieronymo in Catalogo

Scriptorum Ecclesiasticorum, ubi de Matthæo, ejusque Evangelio, ait: Matthæus, qui & Levi, ex Publicano Apostolus, primum in Judæa propter eos, qui ex circumcissione crediderunt, Evangelium Christi literis hebraicis, verbisque composuit. Quod quis postea in græcum transtulerit, non satis certum est. Porro, ipsum hebraicum habetur usque hodie in Casariensi Bibliotheca, quam Pamphilius Martyr studiosissime confecit. Mihi quoque à Nazaraïs, qui in Beraa, Urbe Syria, hoc volumine utantur, describendi facultas fuit. De Marco, ejusque Evangelio, eodem in loco, inquit: Marcus, Discipulus, & interpret Petri, juxta quod Petrum referentem audierat, rogatus Roma à Fratibus, brevis scripsit Evangelium, Quod cum Petrus audisset, probavit, & Ecclesia legendum suæ auctoritate dedit, sicut Clemens in Sexto Hypothyposeon libro scribit. Et Papias, Hieropolitanus Episcopus meminit hujus Marci, & Petrus in Epistola prima sub nomine Babylonis, figuratè Romam significans: Salutat vos electa Dei Ecclesia, quæ est Babylone, & Marcus filius meus. Assumpto

itaque Evangelio, quod ipse confecerat, perrexit Egyptum, & primus Alexandria Christum annuncians, constituit Ecclesiam tanta doctrina, & vita continentia, ut omnes Sectatores Christi, ad exemplum sui cogeret, &c. De Luca, ejusque Evangelio, idem Hieronymus in præfatione Commentariorum in Matthæum habet: Tertius Lucas, natione Syrus, Antiochenus, cujus laus in Evangelio, qui & ipse discipulus Apostoli Pauli, in Achaja, Bæotiaque partibus volumen condidit, quadam altius repetens, & ut ipse in proximo confitetur, audita magis, quam visa, describens. Denique de S. Joanne, ejusque Evangelio, idem Hieronymus in catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum habet: Joannes Apostolus, quem Jesus amavit plurimum, filius Zebedæi, frater Jacobi Apostoli, quem Herodes post passionem Domini decollaverat, novissimus omnium scripsit Evangelium, rogatus ab Asia Episcopis, adversus Cerinthum, aliosque hæreticos, & maxime tunc Ebionitarum dogma consurgens, qui afferunt, Christum ante Mariam non fuisse. Unde & compulsus est divinam ejus nativitatem edicere, Sed & aliam causam hujus Scripturæ, ferunt; quod cum legisset Matthæi, Marci, & Luca volumina, probaverit quidem textum historiarum, & veras, eos dixisse, firmaverit, sed unius tantum anni, in quo & passus est, post carcerem Joannis, historiam texnisse. Prætermisso itaque anno, cujus Acta à tribus exposita fuerant, superioris temporis antequam Joannes clauderetur in carcere, gesta narravit, sicut manifestum esse poterit iis, qui diligenter quatuor Evangelistarum volumina legerint.

IV. Probatur. Ecclesia catholica per mundum totum diffusa, hæc quatuor Evangelia recitat, & cantat sub illis iisdem nominibus, quæ præferunt; Item omnia Concilia tum generalia, tum peculiariora, laudant eadem sub his nominibus; pariter Sancti Patres omnes eorundem adhibent testimonia sub iisdem nominibus; denique Pontifices, qui sunt Ecclesiæ Magistri, Doctores, Scriptores omnes, sub iisdem nominibus eadem memorant; sed æque falsum, ac impium est dicere, quod hi omnes, vel non cognoverint. Sanctorum Evangeliorum Authores, vel in iis recitandis erraverint: ergo verè Authores quatuor Evangeliorum sunt illi iidem, quorum exhibent nomina.

Dicimus III. in quatuor Evangelistis contineri Jesu Christi historiam, veritatis omnibus.

nibus notis absolutam.

I. Probatur. Prima veritatis nota est coherrentia historiarum alicujus peculiaris cum aliarum nationum historiis; sed omnia, quae narrant Evangelistae cum historiis Judaeorum, Samaritanorum, Romanorum, & aliarum Gentium, omnino cohaerent; ergo haec veritatis nota in quatuor Evangeliiis invenitur. Probatur minor; quia Evangelistae referunt Pontifices, qui tempore illo erant in Populo Judaico, scilicet Annam, Caipham, &c. memorant quoque Joannem Baptistam, Herodem Regem, Herodiadem, Pontium Pilatum, quorum omnium mentionem facit Joseph Hebraeus in Judaeorum historia, & praecipue Pontifices inveniuntur in Catalogo suorum Pontificum, quem habebant Judaei; tum etiam quia in eo, quod narrant Evangelistae, Christum fuisse natum eo tempore, quo natus fuit, consentiunt Judaei, & Samaritani, ut patet apud Origenem lib. 1. contra Celsum, & Eulogium in Photii Bibliotheca c. 220., tum quoque, quia Evangelistae in iis, quae de Christo narrant, omnino consentiunt oraculis Prophetarum de Messia, quae in veteris Testamenti libris, leguntur; Tum denique, quia quae Christi temporibus evenisse, referunt Evangelistae, romanae quoque historiae Scriptores, & ipsi Gentiles, narrant; nimirum Tacitus, Suetonius, Macrobius, Chalcidius, Phlegon Trallianus, quod quidem nec Christiani nominis hostes acerrimi, Julianus Apostata, Porphyrius, Celsus, nunquam inficias iverunt; ergo omnia, quae de Christo Jesu narrant Evangelistae cum Judaeorum, Samaritanorum, Romanorum, & aliarum Gentium, historiis, omnino cohaerent.

II. Probatur. Altera veritatis nota est, quod in quatuor Evangeliiis nulla sit vera, & realis contrarietas, vel contradictio; quod quidem perspicuum est signum divinae assistentiae, quam in scribendo Sancti Evangelistae habuerunt. Etenim quum in longè diffitis Regionibus essent Evangelistae, quando Evangelia scribebant, nec poterant conferre illa, quae narrabant, & non conferentes nec valebant de iisdem inter se convenire, nisi unus, idemque Spiritus Domini singulis, quae scripturi erant, ex vero dictasset. Quod autem in illis reperiantur quaedam apparentes antilogiae, quas in responsionibus ad objectiones conciliabi-

mus; hoc potius probat; quod Evangelistae inter se, ex compacto non conspicerent ad scribendum historiam istam, quia aliter de omnibus, & singulis convenissent. Hinc S. Joannes Chrysostomus homilia 1. in cap. 1. Matthaei de ipsismet Evangelistis scribebat: *Si aliqui de temporibus, ac locis, & numeris, dixerunt varie, nihil dictorum praedicit veritati. Si enim ex toto, inque omnibus consonarent, & cum eximia diligentia, atque cura ad tempora, ac loca omnia usque ad singula aequaliter concurrerent, nemo inimicus credidisset unquam, quin illi communi ad decipiendum consilio congregati, quasi ex humana quadam conspiratione Evangelium condidissent. Nunc vero quae videtur in rebus exiguis dissonantia, ab omni illos suspicionem tuetur, satisque clare scribentium estimationem defendit.*

III. Probatur. Tertia veritatis nota, est iudicium Ecclesiae infallibile, quod quidem de Christi historia in quatuor Evangeliiis comprehensa, fuisse ab Ecclesia latum, nemo rationabiliter negare potest. Unde Fausto Manichaeo, Evangeliorum veritatem neganti apud Augustinum lib. 33. contra Eundem cap. 6., idem Augustinus sic respondebat: *Quae unquam littera ullum habebunt pondus auctoritatis, si Evangelica, si Apostolica, non habebunt? De quo libro certum erit, cujus sit, si littera, quas Apostolorum dicit, & tenet Ecclesia, ab ipsis Apostolis propagata, & per omnes Gentes tanta eminentia declarata, utrum Apostolorum sint, incertum est? Et hoc erit certum scripsisse Apostolos, quod huic Ecclesiae contrarii haeretici proferunt auctorum suorum nominibus appellati, longe post Apostolos existentium? Quasi vero, & in literis secularibus non fuerint certissimi Auctores, sub quorum nominibus postea multa prolata sunt, & ideo repudiata, quia vel iis, quae ipsorum esse constaret, minime congruerunt, vel eo tempore, quo illi scripserunt, nequaquam innotescere, & per ipsos, vel familiarissimos eorum in posteros prodi, commendarique, meruerunt. Nonne, ut alios omitam, sub Hippocratis, Medici nobilissimi nominis, quidam libri prolati, in auctoritatem à Medicis non recepti sunt? Nec eos adjuvabit nonnulla similitudo verum, atque verborum, quando comparati eis, quos verè Hippocratis esse, constaret, impares iudicati sunt, & quod ab eo tempore, quo & cetera scripta ejus, non innotuerunt, quod verè ejus essent. Hos autem libros, quibus illi, qui de transversa proferuntur, comparati respiciuntur, unde*

unde constat, esse Hippocratis; unde si quis hoc neget, nec saltem refellitur, sed videtur, nisi quia ab ipso Hippocratis tempore, usque ad hoc tempus, & deinceps, successionis series commendavit, ut hinc dubitare, demeritis sit. Platonis, Aristotelis, Ciceronis, Varronis, aliorumque ejusmodi Auctorum libros, unde noverunt homines, quod ipsorum sint, nisi eadem temporum sibi met succedentium contestatione continua? Multi multa de literis Ecclesiasticis conscripserunt, non quidem auctoritate canonica, sed aliquo adjuvandi studio, sive discendi. Unde constat, quid ejus sit, nisi quia his temporibus, quibus ea quisque scripsit, quibus potuit, insinnavit, atque edidit, & inde in alios, atque alios, continuata notitia, latinque firmata, ad posteros, etiam usque ad nostra tempora, pervenerunt; ita ut interrogati, ejus quisque liber sit, non hesitemus, quid respondere debeamus? Sed quid pergam in longè præterita? Ecce istas literas, quas habemus in manibus, si post aliquantum tempus vita hujus nostra, vel illas cujusquam Fausti esse, vel has neget, esse meas; Unde convincitur, nisi quia illi, qui nunc ista noverunt, notitiam suam ad longè etiam post futuros, continuatis posterorum successionibus, trajiciunt? Qua, cum ita sint, quis tandem tanto furore cacatur, nisi Daemoniorum, mendaciloquorum malitia, atque fallacia consentiendo, subversus sit, qui dicat, hoc mereri non potuisse Apostolorum Ecclesiam, tam Fidem, tam numerosam fratrum concordiam, ut eorum scripta fideliter ad posteros trajicerent, cum eorum cathedras usque ad presentes Episcopos certissima successione servarint, cum hoc qualiumcunque hominum scriptis, sive extra Ecclesiam, sive in ipsa Ecclesia, tanta felicitate, proveniat.

Arguunt I. In Evangelio Matthæi non dicitur Christus filius Dei, sed tantum filius hominis; quod est hæresis Ebionitarum. In Evangeliiis autem Marci, Lucæ, & Joannis Christus dicitur, sine Patre, & sine Matre in terris: ergo, aut est falsum Evangelium Matthæi, aut sunt falsa Evangelia Marci, Lucæ, & Joannis. II. In Evangelio Matthæi invenitur tantum Genealogia Joseph, & asseritur, hanc pertinere ad Christum: ergo, vel ex Evangelio Matthæi eruitur, Christum esse filium naturalem Joseph, quod est falsum; vel Genealogia illa est impertinens ad Christum, adeoque spuria, & falsa. III. Matthæus, si dicatur, quod scripserit Genealogiam Mariæ Virginis ex Tribu Juda, & ex familia David, ut

ex inde descendere faciat Christi generationem, nec etiam videtur, veritatem fuisse assequutum, quia Maria Virgo erat ex Tribu Levi, & ex Stirpe Aaronis. Quod probatur, quia Lucæ 1. dicitur Maria Virgo cognata Elisabethæ de filiabus Aaronis. IV. Matthæus memorat Magorum adventum ad speluncam, ubi Christus Cunas elegit, etiam Stellæ apparitionem, & pariter Infantium eadem, quam Herodes præceperat; sed de his, nemo alius ex Evangelistis loquitur, & Josephus Hebræus omnino silet: ergo ficta sunt facta. V. Matthæus item multa citat Prophetarum dicta, quæ in Prophetarum libris non leguntur. Quod probatur, quia Matthæi 2. habetur: *Et veniens Jesus, habitavit in civitate, quæ vocatur Nazareth, ut impleretur, quod dictum est per Prophetas: Quoniam Nazareus vocabitur; & nihilominus in Prophetarum libris, hæc ultima verba non inveniuntur.* Matthæi 27. de agro, qui fuit emptus triginta argenteis, quos Judas Proditor in Templo projecit, legitur: *Tunc impletum est, quod dictum est per Jeremiam Prophetam, dicentem: Et acceperunt triginta argenteos, pretium appretiati, quem appretiaverunt a filiis Israel, & dederunt eos in agrum figuli, sicut constituit mihi Deus; & nihilominus Prophetia hæc non est in Jeremia, sed in Zacharia Propheta cap. 11., ubi dicitur, quod ager figuli emptus fuit illis triginta argenteis, qui postea delati fuerunt ad Statuarium.* VI. Hieronymus dubitat de capite ultimo Marci; in epistola enim 150. ad Hedibiam dicit, quod de resurrectione Christi, & apparitione ejusdem, diversa narrant Evangelistæ: *In quibus primum quaris, cur Matthæus dixerit: Vespere autem Sabbati illucescente, in una Sabbati Dominum surrexisse; & Marcus, mane resurrectionem factam esse, commemoret, ita scribens: Cum autem resurrexisset una Sabbati mane, apparuit Maria Magdalena, de qua eiecerat septem Dæmonia; & illa abiens, nuntiavit iis, qui cum ea fuerant, lugentibus, & flentibus; illique audientes, quod diceret, & quod vidisset eum, non crediderunt ei, Hujus quæstionis duplex solutio est. Aut enim non recipimus Marci testimonium, quod in raris fertur Evangeliiis, omnibus Græciæ libris, pene hoc capitulum in fine non habentibus: præsertim cum diversa, atque contraria Evangelistis cæteris narrare, videatur. Aut hoc respondendum, quod uterque verum dixerit: Matthæus, quando Dominus*

minus surrexerit vespere Sabbati : Marcus autem , quando cum viderit Maria Magdalene , idest , mane prima Sabbati . Ferè eadem habent Euthymius in explicatione hujus capitis , & Cardinalis Cajetanus ad cap. 16. Marci , VII. Marci 1. dicitur : *Sicut scriptum est in Isaia : Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam , qui præparabit viam ante te : Vox clamantis in deserto , parate viam Domini* ; Sed hæc verba non reperiuntur apud Isaïam , sed apud Malachiam : ergo &c. VIII. Marci 2. legimus , Christum Dominum dixisse : *Nunquid legistis , quomodo David introivit in domum Dei sub Abiathare , Principe Sacerdotum , & Panes Propositionis manducavit* ? atqui David non manducavit Panes propositionis sub Abiathare , Sacerdotum Principe , sed sub Achimelecho , qui fuit Abiatharis Pater , ut habetur 1. Regum 21. ergo &c. IX. Marci 14. Christus dicitur crucifixus hora tertia ; Joannis vero 19. Christus dicitur crucifixus hora quasi sexta ; pariter Marcus asserit , in Christi resurrectione Mulieres venisse ad Sepulchrum , orto jam Sole ; Joannes vero cap. 20. dicit , accessisse , cum adhuc tenebra essent : ergo &c. X. Hilarius lib. 10. de Trinit. , Hieronymus lib. 2. adversus Pelagianos cap. 6. negant Angeli apparitionem in horto , & Christi sanguineum sudorem , quæ Lucas narrat cap. 22. , cujus verba Armeni a suo Evangelio abstulerunt . XI. Lucas initio tertii capitis sui Evangelii ponit notationem temporis : *anno autem quinto decimo Imperii Tiberii Caesaris* ; sed hæc notatio temporis ab omnibus Authoribus ponitur in exordio suorum Operum : ergo signum est , quod priora capita Evangelii Lucæ , non sunt Lucæ , sed ab aliquo alio fuerunt addita . XII. Eusebius Cæsariensis lib. 3. histor. Eccles. cap. 33. Hieronymus lib. 2. adversus Pelagianos cap. 6. asserunt , historiam de Adultera , quæ refertur Joannis 8. in multis antiquis , sive græcis , sive latinis exemplaribus , non inveniri . XIII. Joannes dissentit ab aliis tribus Evangelistis circa diem , qua Christus manducavit Pascha cum Discipulis suis , & qua Christus crucifixus est . XIV. Non fuit Joannes , qui scripsit Evangelium , quod ejus nomen præfert ; quia ipsum Evangelium loquitur de Joanne , ut de aliena persona , verbis illis : *Hic est discipulus ille , qui testimonium perhibet de his , & scripsit hæc* . XV. Si fuit Joannes , qui scripsit Evangelium , quod ejus exhi-

bet nomen , non fuit solus , sed alii cum ipso fuerunt in scriptione socii ; dicitur enim Joannis 21. *Et scimus , quia verum est testimonium ejus* . Ubi verbum , *scimus* , denotat non unum , sed plures .

Respondemus ad I. cum S. Augustino lib. 23. contra Faustum cap. 5. Matthæum , post Genealogiam Christi dicere , illum , quem vocavit filium David , esse conceptum de Spiritu Sancto , ut prædixerat Isaïas cap. 7. *Ecce Virgo concipiet , & pariet Filium , & vocabitur nomen ejus Emmanuel* , quod est interpretatum , *Nobiscum Deus* . Pariter Christus , quando dixit , se non habere nec Patrem , nec Matrem , in eo sensu dixit , quo Apostolis suis dicebat : *Ne vobis dicatis Patrem in terra , unus enim est Pater vester , Deus* ; sicut ergo , quando Christus hæc Apostolis dicebat , non negavit , Apostolos habere patrem , ita nec quando de seipso dixit , negavit , se habere Matrem in terra . Sensus autem illius in utroque loco fuit , affectus omnes carnales , etiam Patris , & Matris , ac reliquorum propinquorum , contemni debere , propter regnum Cælorum ; Unde Matthæi 19. docebat : *Et omnis , qui reliquerit domum , vel fratres , aut Sorores , aut Patrem , aut Matrem , aut Uxorem , aut filios , aut agros , propter nomen meum , centuplum accipiet , & vitam æternam possidebit* . Responsio est etiam Augustini lib. 7. contra Faustum , cap. 2.

Ad II. Genealogia , sive illa quæ describitur a Matthæo , sive illæ , quam Lucas designat , pertinet vere ad Josephum , quia non erat mos apud Hebræos mulierum genealogias , ac virorum tantum , describere . Ex hoc tamen erui non potest , nec quod Christus sit filius naturalis Joseph , nec quod genealogiæ illæ sint , vel impertinentes , vel falsæ : ratio est , quia quum Maria , & Joseph fuerint ejusdem Tribus Judæ , & ejusdem Familiæ , & domus David , eadem erat genealogia Joseph , ac genealogia Mariæ ; & quia Christus Filius est naturalis Mariæ , ideo per illam genealogiam , quæ de more scribebatur sub nomine Joseph , & revera erat etiam Mariæ , descriptio genealogiæ Christi vere , & ad rem , tam a Matthæo , quam a Luca , exhibetur .

Ad III. Duplex adhibetur responsio ; Prima est , quod cognatio Beatæ Mariæ Virginis cum Elisabetha provenerit ex eo , quod aliquis Elisabethæ cognatus aliquam Mariæ cognatam duxerit in uxorem ;

rem; Altera est, quod aliqua Mariæ Virginis agnata nupserit alicui Elisabethæ agnato. Quanvis enim Maria Virgo fuisset de Tribu Judæ, & Elisabetha de Tribu Levi, & apud Hebræos lege cautum esset, ut homo de una Tribu non posset uxorem ex altera Tribu ducere; lex tamen hæc locum non habebat in Tribu Sacerdotali, quia cuilibet Sacerdoti licitum erat ex quacunque Tribu sibi uxorem eligere; & puella tantum, quæ masculum fratrem non haberet, non poterat virum, nisi ex sua Tribu ducere. Unde ex his evidenter patet, quod bene poterat esse cognatio inter Beatam Virginem, & Elisabetham, absque eo, quod Beata Virgo ex Tribu Levi, ex qua erat Elisabetha, fuisset. Utramque responsionem adhibet S. Thomas 3. part. qu. 31. ar. 2. ad 2. & 1. 2. qu. 105. art. 2. ad 2., ubi plura coherenter ad quæ diximus, adducit exempla.

Ad IV. Macrobius, Gentilis & ipse scriptor, lib. 2. Saturnal. cap. 4. scribit: *Cum audisset Augustus, inter pueros, quos in Syria Herodes, Rex Judæorum, intra biennium jussit occidi, filium quoque ejus occisum, ait: Melius esse Herodis porcum esse, quam filium.* Quanvis ergo Josephus de illis tacuerit, ne Herodis contra seipsum excitaret indignationem, non tacuit tamen Scriptor Exoticus, qui nullam cum Christianis societatem habebat. Cæterum multa sunt in Sacris Bibliis, quæ a Josepho non narrantur; unde illius silentium non est medium ad probandum Evangelici textus, vel suppositionem, vel falsitatem. Denique sunt non pauca, quæ unus, aut alter ex Evangelistis refert, & cæteri non referunt, & non ex hoc falsitas, aut in uno, aut in altero, aut in cæteris,prehenditur.

Ad V. Dicitur cum Huetio, verba illa: *quia Nazaraeus vocabitur*: Matthæum desumpsisse ex libro Judicum cap. 13. ver. 5. ubi habetur: *Erit enim Nazaraeus Dei ab infantia sua*; quam quidem conjecturam probabilem esse, probat Huetius in demonstratione Evangelica propos. 4. Verba Matthæi 27., sunt qui dicunt, a Matthæo fuisse scripta cum nomine Zachariæ, quanvis postea librarius per ignorantiam posuerit Jeremiam; alii volunt, quod Matthæus scripserit per Prophetam, absque nominis expressione; alii afferunt, Zachariam fuisse etiam appellatum Jeremiam; alii putant, testimonium fuisse Jeremæ, sed non adnotatum PAR. IV.

in libro, quem habemus, sed in alio, qui apud Hebræos traditione habebatur, ut Hieronymus docet. Eligat lector quam maluerit responsionem.

Ad VI. Hieronymus de illis iisdem, quæ in objectione opponuntur, hæc scribit in epist. 53. ad Riparium adversus Vigilantium: *Ergo & Domini corpus in sepulchro positum, immundum fuit? Et Angeli, qui candidis vestibus utebantur, mortuo cadaveri, atque polluto, præbebant excubias, ut post multa secula Dormitanti somniaret, imo eructaret immundissimam crapulam, & cum Juliano persecutore Sanctorum Basilicas destrueret? Expressius vero, & luculentius Augustinus de consensu Evangelistarum lib. 3. cap. 25. Hinc secundam Domini visionem, erga Discipulos factam, idest, quam secundo loco Joannes commemorat, apud Marcum possemus agnoscere, breviter eam, sicuti assolet, perstringentem, nisi moveret, quod ibi ait: Novissime recumbentibus illis undecim apparuit: non ideo quia Joannes tacuit: recumbentes: potuit enim hoc prætermittere: Sed quia iste dixit: novissime, quasi ultra jam non eis apparuerit, cum adhuc Joannes tertiam sit ejus narraturus demonstrationem ad mare Tiberiadis: deinde quod dicit idem Marcus: Exprobrans illis incredulitatem illorum, & duritiam cordis; quia his, qui viderant eum resurrexisse, non crediderant. Nam ita contextit narrationem idem Marcus, cum commemorasset breviter de duobus illis, quibus apparuit in villam euntibus, quod nuntiassent cæteris, nec illis creditum esset: Novissime, inquit, recumbentibus illis undecim apparuit, exprobrans incredulitatem eorum, & duritiam cordis, quia his, qui viderant, eum resurrexisse, non crediderant, &c.*

Ad VII. Dicimus, verba illa esse partim Malachiæ, & partim Isaïæ. Sunt Malachiæ: *Ecco Ego mitto Angelum meum ante faciem tuam, qui preparabit viam ante te*; Sunt Isaïæ: *Vox clamantis in deserto, parate viam Domini.* Marcus autem citavit Isaïam, non Malachiam; sunt qui dicunt, quia voluit citare Prophetam celebrioris nominis; alii reponunt, quia Joannes Baptista, cujus prædicationem in deserto Marcus narrabat, vaticinio Isaïæ utebatur; sunt tandem, qui afferunt, quia prophetia Malachiæ in Isaïæ verbis continebatur. Audiatur nihilominus Hieronymus, huic objectioni a Porphyrio propositæ, respondens in Commentario in cap. 3. Matthæi: *Cum testimonium de Malachia, Isaïaque contextum sit, querit, si ve*
B obji-

objicit Porphyrius, quomodo velut ab uno Isaia exemplum putemus assumptum? Cui Ecclesiastici viri plenissime responderunt: Nos autem nomen Isaia putamus additum, Scriptorum vitio, quod in aliis locis probare possumus, aut certe de diversis Testimoniis Scripturarum unum corpus effectum.

Ad VML. Aliqui dicunt, Marcum Evangelistam posuisse Abiatharem, non Achimelechum, quia Abiatharis nomen in historia Davidica notius erat; alii asserunt, quia Abiathar, qui erat filius Achimelechi, erat præsens, quando David comedit panes propositionis, quanvis tunc non fuisset Sacerdos, qui fuit tamen postea; alii volunt, Achimelechum fuisse etiam dictum Abiatharem.

Ad IX. Ut utrumque Evangelistam concordent circa horam crucifixionis Christi, Scriptores nostri observant, noctem apud Hebræos fuisse divisam in quatuor Vigiliis, diem vero in quatuor Stationes. Prima diei statio incipiebat a diluculo, & usque ad horam diei tertiam durabat; & hæc vocabatur hora prima; Secunda statio incipiebat ab hora tertia, & usque ad horam sextam protrahabatur; & hæc dicebatur hora tertia. Statio tertia incipiebat ab hora sexta, & finiebat ad horam nonam, & appellabatur hora sexta; Quarta statio incipiebat ab hora nona, & usque ad occasum Solis durabat, & hora nona, vel vespere dicebatur. Marcus ergo dicens, Christum fuisse crucifixum hora tertia, intelligendus est de fine horæ tertiæ, quatenus scilicet, hora tertia nondum esset elapsa, & proxime accederet ad horam sextam. Joannes vero dicens, Christum fuisse crucifixum hora quasi sexta, intelligi debet de hora sexta nondum incepta; sed proxime accedente. S. Thomas 3. par. qu. 46. art. 9. ad 2. post Sanctum Augustinum lib. 3. de consensu Evangelistarum cap. 13., respondet, Christum, juxta Marcum, fuisse crucifixum hora tertia clamoribus Judæorum; juxta vero Joannem, fuisse crucifixum hora sexta, manibus militum. Insuper, quando Marcus dicit, Mulieres venisse ad monumentum, orto jam Sole, docet S. Thomas, non accipiendum esse, tanquam Sol ipse videretur super terram, sed tanquam de proximo adveniente in has partes; scilicet, quando coelum versus Orientem jam albescebat, & lumen Solis, admixtum adhuc tenebris, affulgere incipiebat. Et quando dicit Joannes, Mulieres venisse ad monumentum, cum ad-

huc tenebræ essent, non debere intelligi, quod Mulieres profundâ nocte ad monumentum venerint, sed sub noctis finem; nimirum, quando tenebræ non erant omnino discussæ, adeoque tenebræ erant; Et quando Sol incipiebat illucescere, adeoque, orto jam Sole.

Ad X. Dicimus, quod quidam privatæ superstitionis homines, a quibusdam Codicibus græcis, & latinis, expunxerunt historiam de sudore Christi sanguineo, & de apparitione Angeli, consolantis ipsum; quia putabant hæc humanæ infirmitatis argumenta, adeoque meruerant tribuere Christo, ne Divinitati ipsius, quam tunc Ariani negabant, derogare viderentur; quod docet Hieronymus ipse dialog. 2. contra Pelagianos. Cæterum utraque historia in plurimis exemplaribus Evangelii S. Lucæ, iisdemque sinceris, & in versionibus Orientalibus tunc temporis, legebatur, & eam semper agnovit S. Ecclesia Catholica, ut genuinam Evangelii Lucæ partem. Legantur Cornelius Jansenius, Episcopus Gandavensis, in concordia Evangelica cap. 136., & Richardus Simonius in historia critica novi testamenti cap. 12.

Ad XI. Huetius respondet, non esse novum, Sacros Auctores inserere temporum notationes non in principio, sed in medio Scriptionum suarum; quod in libris Regum, & Paralipomenon videre est. Cæterum quum in principio tertii capitis Evangelii Lucæ dicatur: Anno autem quinto decimo Imperii Tiberii Cæsaris &c. verbum autem, ostendit, caput illud non esse Evangelii initium, sed cum aliis prioribus dicere connexionem. Denique in duobus prioribus capitibus Evangelii Lucæ, Christi genealogia, & magna pars historiæ continetur; Unde si illa deleantur, Evangelium Lucæ de Christo obiter, & non ex instituto, loqueretur; quod non est dicendum.

Ad XII. In Codicibus græcis sincerioribus semper fuit historia de muliere adulteræ; quod testantur Ammonius in sua harmonia, seu concordia, ex quatuor Evangeliiis contexta; Auctor Synopsis Scripturæ sacræ, qui vulgo creditur S. Athanasius; Chrysostomus hom. 60. in Evangelium Joannis; Euthymius in commentario in Evangelium Joannis; Denique Beza, Calvinianus, hoc ipsum negare non est ausus; Unde in suis annotationibus in Evangelium Joannis de historia mulieris adulteræ loquens, scripsit hæc: *Ex vetustis*

tus postea, quodibus septendecim; unus
qui dicitur illum non habet, in reliquis scri-
pta quidem est. Patres autem Latini, fere
omnes, hanc historiam memorant; ut
videri potest apud Hieronymum ad
psalm. 36. ad psalm. 44., & lib. 2. con-
tra Pelagianos cap. 6., & Augustinum
de adulterinis coniugiis ad Pollentium
lib. 2. cap. 6., & 7. & ad psalm. 50.

Ad XIII. Christus re vera anno, quo mor-
tuus est, Pascha cum Discipulis suis pere-
git secundum mandatum legis, luna
decimaquarta in secundis vesperis, &
cruci subfixus fuit die sequenti, scilicet
luna decima quinta, in quam anno illo
solemnitas dici primæ Azyrnorum inci-
debat; & hoc pacto inter Joannem, &
alios Evangelistas nulla est discrepantia.
Non negamus tamen, Græcos quosdam
dixisse, quod Christus prætermiserit Pas-
cha legale anno illo, quo passus est. At-
tamen istorum sententiam confutarunt
Sancti Patres, Epiphanius hæresi 30.,
quæ est Ebionitarum, & Chrysostomus
hom. 81. in Matthæum, alique Scripto-
res Græci, & Latini. Præterea Photius
c. 116. afferens volumen tertium de sacro
Paschate Auctoris Anonymi, scribit:
*Refert idem secundum illos alios adventus
sui annos, Christum Dominum, ac Deum
nostrum, lege præscriptum, Pascha celebra-
se, non item eo, quo proditus est. Quod con-
sideratione sane dignum, cum Chrysostomus,
& Ecclesia tunc ipsum, seu Christum, do-
ceant legitimum Pascha perfecisse, ante-
quam mysticam institueret canam. Verum
ut rem penitus pertractemus, Joannes
cap. 19. hæc habet: Erat autem parasce-
ve Pascha hora quasi sexta; Ubi per Para-
sceven Pascha intelligit pridie ante Pa-
scha; & in hoc sensu cæteris Evangeli-
stis opponitur. Attamen Joannes per Pa-
rasceven re vera intelligit diem veneris,*

quæ est præparatio ad Sabbatum; quæ
ratione apud Hebræos quælibet dies ve-
neris Parasceve vocabatur. Quum ergo
Christus mortuus fuerit die veneris, quæ
cum festo Paschatis concurrebat, dies il-
la fuit Parasceve a Joanne appellata, non
ratione Paschæ, sed ratione Sabbati, &
dicta fuit Parasceve Paschæ, quia in illa
adveniebat die, in qua Pascha concur-
rebat.

Ad XIV. Josephus Hebræus in libris de
Bello Judaico loquitur de seipso sub per-
sona aliena, & nihilominus nemo infi-
ciatus est, ipsum esse librorum illorum
legitimum, & genuinum Authorem.
Adhuc Julius Cæsar scripsit Commenta-
ria, & de seipso etiam loquitur, tan-
quam de altero; & non per hoc fuit,
qui ipsi Commentaria illa abjudicasset.
His autem ratiunculis, quas Adversarii
congerunt, nemo negabit prævalere
semper constantissimam traditionem,
quæ de Sancti Joannis Evangelio semper
extitit in Ecclesia, & inconcussa Eccle-
siæ autoritas, qua sancto Joanni Evan-
gelium, quod ejus exhibet nomen, sem-
per fuit adjudicatum.

Ad XV. Ideo Joannes dixit: *Scimus*, & non
scio, quia non ad seipsum tantum, sed ad
cæteros Apostolos referebat; quasi dice-
re vellet: Ego, & discipuli reliqui, sci-
mus, quod vera sunt ea, quæ Ego de Jesu
Christo testificatus sum. Verum etiam
Christus de seipso loquens in eodem
Evangelio adhibuit verbum *scimus*; Un-
de cap. 3. dixit Nicodemo: *Amen, amen
dico tibi, quia quod scimus, loquimur.*
Denique innumeri sunt pene Scriptores,
qui in scribendo verbum adhibent plu-
rale, etsi unus sit Scriptor; ut videre
est in Operibus, quæ præ manibus quo-
tidie habemus.

DISSERTATIO CCII.

De Beata Virgine, Dei Matre. An ejus Conceptio immunis fuerit ab omni Originalis Culpæ contagione? An habuerit debitum contrahendi originale peccatum? Et quid Ecclesia in ordine ad eandem Conceptionem observandum, vel in scribendo, vel in loquendo præscribat?

DE Deo-Homine Christo pertractantes, non extra ordinem est, ut de Beatissima ejus Genitrice Maria sermonem pariter instituamus; tum quia Filii, & matris gloria non tam communis, quam eadem est; ut docuit Cardinalis Petrus Damiani orat. 2., tum quoque, quia quæcunque de matre dicimus, ad filium, vel tanquam ad Auctorem, vel ut ad principium, vel ut ad objectum, omnino referuntur. Igitur congruum ducimus Dissertationibus aliquot de Deipara disputare, & postmodum in Dissertationibus subsequen- tibus iterum de Christo disserere. Conceptio quidem B. Virginis prima est, quæ Nobis se objicit pertractanda; & tanquam illa, quæ in primo ejusdem existentiae instanti cæteras ejus glorias præcessit; & ut ea, quæ modo ardentiori cultu in Ecclesia celebratur. Unde hanc peculiarem instituimus Dissertationem, in qua, de illius a cujuscunque labis contagione immunitate, & de debito, quod in Maria, aut fuit, aut non fuit, culpam illam contrahendi, & de sensu Ecclesiæ, circa eandem, lato calamo pertractabimus.

Præsciendum igitur est primo, Conceptionem Virginis Mariæ, aliam esse activam, aliam esse passivam. Per activam intelligitur efformatio Corporis per opus conjugale exhibitum a Sanctissimis ejus Parentibus Joachimo, & Anna, per quam corpus aptum, ac dispositum ad recipiendum animam, diceretur. Per Conceptionem passivam intelligitur infusio animæ, & unio cum corpore sic organizato; quæ quidem conceptio passiva fit illo ipso instanti, quo anima rationalis unitur cor-

pore, membris omnibus, ac suis organis disposito, & apto. Status controversiæ non est de prima Conceptione, quæ dicitur etiam conceptio seminalis, quæ præcedit animæ infusionem; quia omnes concedunt eam non posse dici sanctam, quum Sanctitas non sit in massa corporea, sed in anima. Et in hoc sensu loquitur S. Thomas 3. par. qu. 27. art. 2., in quo scribit: *Quidam celebrant festum Conceptionis; ergo videtur, quod in ipsa sua Conceptione fuerit Sancta, atque ita quod ante animationem fuerit sanctificata.* Loquitur etiam S. Bonaventura 3. d. 3. p. 1. q. 1. *Si ergo Sanctitas non fuit in Virgine ante animæ infusionem, non videtur undequeque securum Conceptionis illius, utique seminalis, etiam solemnitatem celebrare.* Igitur controversia est tantum de conceptione spiritali, seu passiva, in qua quæritur, an eo instanti primo, quo anima B. Virginis unita fuit corpori, fuerit omnino immunis ab illa hæreditaria macula, quam omnes homines contrahunt, qui concipiuntur, & nascuntur opere maritali, propter vitiatam propaginem, & originem labefactam?

Præsciendum est secundo, nullam de hac controversia memoriam extitisse usque ad seculum Ecclesiæ duodecimum. Omnes enim, qui præcesserant, sive Patres, sive Ecclesiæ Scriptores, nihil de Conceptione hac expresse, ac definitive scripserunt; Unde ipsorum testimonia pro parte negante afferri jure non possunt, quia de ipsa peculiariter non loquuntur, nec pro parte affirmante adduci valent, quia nihil etiam peculiariter pro ea affirmant. Omnes ergo generatim scribunt, ex quorum deinde generalibus implicitis, ac tacitis locu-

locutionibus, unaquaque pars blanditur sibi deducere pro sua sententia argumentum. Ut rem ergo consueta nostra methodo pertractemus, afferimus primo qui pro immunitate Virginis ab Originali labe primis illis temporibus, seculo scilicet duodecimo, circa medium, steterunt; & postmodum qui de ea male loquuti sunt, qui et plurimum fuerunt catholicæ veritatis hostes enumerabimus.

Primo igitur anno 1142. Canonici Ecclesiæ Lugdunensis, volentes celebrare festum die octava mensis Decembris in honorem Immaculæ Conceptionis Virginis Mariæ, occasionem dederunt quæstioni huic, quæ subsequens temporibus acriter inter partes fuit agitata, ac disputata. Perit Sanctum Bernardum reprehendisse Canonicos illos, ipsisque scripsisse celebrem epistolam, quam tamen plerique negant Bernardi esse, sed alterius, qui sub Bernardi nomine se occultavit. Verba Epistolæ sunt: *Admiror satis quid visum fuerit hoc tempore quibusdam vestram mutare colorem optimum, novam inducendo sollemnitatem, quam ritus Ecclesiæ nescit, non probat ratio, non commendat antiqua traditio. Numquid Patribus doctores, aut devotiores sumus?* Ex hoc factum est, ut in similibus casibus evenire solet, quod multi Canonicorum Lugdunensium pietatem imitantes, piam sententiam de immunitate Virginis ab originali labe amplexari sunt, & eam totis viribus propugnabant. Ex adverso vero alii, iisdem se opposcentes, eam impugnare, omni cunatu nitentur.

Secundo in hoc patrium conflictu insurrexit Joannes Duns Scotus, ac tutelam piæ sententiæ suscepit; hoc tamen ordine, quod prius non assertive sententiam defendebat, sed solummodo rationes omnes solvebat, quibus illibata Virginis Conceptio impugnabatur. Quod præstitit in tertio sententiar. dist. 3. q. 1. num. 4. ubi hæc habet: *Quod Deus potuit facere, quod ipse (Beata Virgo) nunquam fuisset in peccato originali; potuit etiam facere, ut per tempus aliquod esset in peccato, & in ultimo instanti illius temporis purgaretur.* Postmodum dubitative etiam subdens: *Quid autem horum trium, quæ ostensa sunt esse possibilia, factum sit, Deus novit; si auctoritati Ecclesiæ, vel auctoritati Scripturæ non repugnet, videtur probabile, quod excellentius est attribueretur Mariæ.* Denum distinct. 18. num. 13. asseruit aperte, & firmè, non hæsitante, ac timide, ut prius: *Beata Virgo Mater Dei*

nunquam fuit infirma actualiter, ratione peccati actualis, nec ratione originalis; fuisset tamen, nisi fuisset preservata.

Tertio Academia Parisiensis piæ sententiæ patrocinium manifeste suscepit. Quum enim coram Parisiensis Facultate, & Legatis etiam Summi Pontificis, disputatio de illibata Virginis Conceptione instituta fuisset, eam Joannes Duns, Scotus, adeo invictè propugnavit ut Parisienses Doctores in suam sententiam traxerit, & ipse *Doctoris Subtilis* nomen, ab Universitatē illa primum, & deinde etiam Coloniae Professoribus illis reportaverit. Hoc totum narrant primo Cavellus in Rosario seculo 14. verbis hisce: „ Jussu Summi Pontificis, habita solempni disputatione coram facultate Parisiensis, præsentibus „ Apostolicæ Sedis Legatis, de Immaculata „ Conceptione, tanta ingenii subtilitate, „ tanta solutionum facilitate, & perspicuitate, omnia adversa argumenta mira „ dexteritate confregit, & refellit; suamque „ piam sententiam de Conceptione Mariana, ipsius Mariæ fretus auxilio, argumetorum pondere, tot, tamque urgentibus „ rationibus comprobavit, & munivit, quod „ celeberrimam illam facultatem, matrem „ Universitatum, in suam piam traxerit sententiam, quæ in gratificationem, nomine „ *Doctoris Subtilis* ipsum condecoravit; & „ acerrimis ejus disputationibus inducta, „ sacrum illud, & celebre Marianum decretum condidit; ne scilicet in posterum „ quisquam ad magistrum gradum admitteretur, qui tota vita, se propugnaturum „ Immaculatam Conceptionem, jurejurando non adstringeret. Postea Scotus Colonia profectus, victoriam pro Immaculata Conceptione ex discipulis Alberti Magni reportavit; & nomen *Doctoris Subtilis* ibi denuo est solempniter acclamatum. „ Secundo Bosius de signis Ecclesiæ tom. 1. sig. 36. lib. 9. cap. 8. Conceptionis porro festum, Scoti, acutissimi Theologi doctrina maxime confirmatum. Tertio Salazar, cap. 42. seculo 14. Joannes Duns Scotus, præcipuus, ac maximus pure Conceptionis vindex, qui tantum huic doctrinæ suæ auctoritate fidem comparavit, quantam nullas alius ante, vel post ipsum. Et cap. 13. num. 1. *Subtilissimus Doctor*, quemadmodum omnibus Theologis Immaculata Conceptionis propugnande author extitit; ita etiam nihil prætermisit, quod in hac re, ad majorem Virginis gloriam, facere possit. Quarto Bernardinus de Bustis in Officio Immaculæ Conceptionis, a Sixto IV. approbato lect.

4. Dominus noster Jesus Christus, ad protegendam dilectæ Matris dignitatem, Socrum, Ordinis Minorum, Doctorem eximium ad Civitatem illam protinus destinavit, qui adversarijorum fundamentis, argumentisque omnibus, inconcinnabili sermone confutatis, ista Conceptionis Domina innocentiam clavisime comprobavit, quod omnes illi Fratres sublimitatem ejus plurimum admirati, obmutescerent, in disputando defecere. Quapropter Opinio Minorum a Parisiensi Audio illico approbatur.

Quarto: Universus Minorum Ordo Seraphicus adeo pro pia sententia Immaculatae Conceptionis strenue, ac invictè, decertavit, ut sententia ipsa opinio Minorum fuerit communiter appellata; sicut eam dicebat Facultas Parisiensis apud citatum Bernardinum de Bullis; immo apud ceteros quosque hoc etiam nomine vulgabatur; quod asserunt Abbas Panormitanus cap. conquestus, de Feriis; Joannes Barlome in 3. dist. 3., & Salazar cap. 42. sect. 15. Immo Hieronymus Hormachea in librum Cantici Cantorum prolegom. 3. cap. 180. scribit: Jure merito Religionem Seraphicam appellare possumus vixilliferam in hac pia sententia de Immaculata Conceptione.

Quinto Religiosissima Jesu Societas, pro pia sententia, defensionem quoque invictò animo suscepit jam pridem, & etiamnum totis viribus sustinet. Quod evidenter patet, & ex Sodalitatibus ipsis, in quibus a Sodalibus pro Immaculata Virginis Conceptione votum emittitur; & ex Alaribus quæ in ipsis Ecclesiis in honorem Virginis, absque labe originalis culpæ conceptæ, Deo consecrantur; & ex Authoribus ejusdem, qui pro illibato Virginis conceptu lato, subtili, ac erudito, calamo, scripserunt, qui quidem sunt plurimi, & inter ceteros eminent Thyrsus Gonzales, Societatis Præpositus Generalis, & Cardinalis Everardus Nithardus, in suis peculiaribus tractatibus, quos hac de re, summa cum laude ediderunt.

Sexto Noster Minorum Ordo, quot habet Alumnos, tot piæ sententiæ Defensores enumerat, & fere, quot erigit Ecclesias, tot ad illam celebrandam, aras instituit; Unde merito dicere possumus, solemne esse in Religione nostra, puritatem Marianæ Conceptionis in primo instanti profiteri, defendere, ac adorare. Inter autem ceteros, Eminentiores sunt, P. Emmanuel Maignanus, P. Ildephonsus de Padilla, P. Boucat, nostris quoque temporibus:

Modo accedimus ad illos enumerandos, qui contra Conceptionem Virginis, impuro ore loquuti sunt, & repidissimo calamo scripserunt; qui quidem omnes ex Hæreticorum Sectis prodierunt; adeoque omnino secernendi ab illis Catholicis, qui sententiam pro Immaculata Virginis Conceptione piam quidem fatentur, contra illam nec loquuntur, nec scribunt, sed neque pro illa se exhibent assertores.

Primo igitur Lutherus serm. de Nativ. Mariæ hæc effutire, non erubuit: Sumus pares Matri Dei, & aquæ sancti sicut illa nisi quod non possumus esse Dei Matres, sicut illa fuit. Quavis deinde sædissimus impostor, parum, & nihil sibi constans, in favorem puritatis Marianæ conceptionis hæc scripserit; ut in probationibus videbimus.

Secundo Jacobus Scenckius ad Evangelium de Christi Conceptione asserit: Mariam non solum corruptam, & vitiatam naturam habuisse, sed etiam in suis cogitationibus, verbis, vita, conversatione, damnabilem personam mansisse, mortis, & inferni terroribus obnoxiam, Deique iram, & damnationem eternam in animo sentientem, ut propterea verbis Angeli fulcienda fuerit, & confirmanda; ne in suis angoribus misera desperaret.

Terrio Joannes Calvinus in Harmonia Evangelica ad cap. 1. Lucæ vers. 34. scribit: Non magnopere laborandum est, ut Mariam ab omni purgemus vitio; quibus verbis tacitus innuit; & Mariam originali labe fuisse maculatam, & supervacaneam esse operam nostram, ut eam immunem a contagione illa fuisse, defendamus.

Quarto, Guilielmus Rodingus, orat. contra Scholas Jesuitarum, ita Deiparam Loquentem inducit: Ego in peccatis concepta, immunda nata sum. Oraculum quidem, quod neque Tartara evomuerunt, sed Rodingi tantum impietas finxit, & publicare, non est veritus.

Superest modo, ut de Doctoribus illis, qui posterioribus temporibus floruerunt, & de quorum mente, circa Virginis Conceptionem in primo instanti, non conveniunt Scriptores, aliqua observemus. Et quidem nolumus partium Studiis implicari, sed rem, ea sinceritate pertractare, profiteamur, ut monumenta ipsa præferant, quæ in medium adducimus, & legentibus consideranda, exhibemus.

Primo se offert S. Bernardus, de cujus mentis est inter Eruditos, atque Theologos. Nos volumus, illum pro pia sententia stetit;

sterisse; & movemur primo, quia serm. 4. super Salve Regina, inquit, Mariam alloquens: *Innocens fuisti ab Originalibus, & actualibus; nemo ita præter te. Unde auctoritas Augustini, cum de peccatis agitur: Nullam de B. Maria volumus fieri mentionem. Ex eo enim majorem ei credimus collatam virtutem, ad vincendum ex omni parte peccatum, quæ concipere, & parere meruit eum, qui nullum habuit peccatum. Ex omni, inquit, parte, hoc est ex parte originalis, & ex parte actualis peccati. Ea ergo sola excepta, ceteri omnes quid dicere possunt, nisi quod ait Apostolus Joannes: Si dixerimus, quod peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est. Secundo ex serm. de B. Maria quem citat Cocciius lib. 3. art. 1., & in quo sic legitur: *Licet Maria de Patrum natura, per peccatum vitiata, duxerit originem, præelecta tamen per Spiritum Sanctum, & præservata ad purum. Qui tamen aliter sentiunt, opponunt Epistolam 174. ad Canonicos Lugdunenses, de qua loquuti fuimus supra. At qui nobiscum sentiunt, reponunt, hanc epistolam non esse Bernardi; primo, quia in ea festum Conceptionis dicitur inauditum, quum nihilominus antea servatum fuisset in primariis Franciæ Ecclesiis, ut asserit P. Ojeda cap. 11., immo legebatur quoque in Martyrologiis Bedæ, Adonis, & Uuardi. Secundo, quia Scriptores vitæ Bernardi hujusce controversiæ cum Canonicis Lugdunensibus non meminerunt. Tertio, quia ipsemet Bernardus epist. 284. queritur, multas ejus Epistolas adulteratas fuisse, ipsique alias suppositas. Dicit enim ad Eugenium: *Periclitati sumus in falsis Fratribus, & multa litera nostra falsata sub falsato sigillo nostro, in manus multorum exierunt. Et quanvis Epistola illa fuisset Bernardi, non reprehenditur tamen in illa, quod Conceptionis festum celebraretur, sed quod inconsulta Apostolica Sede celebraretur. Denique si in ea legitur, quod Conceptio Virginis non fuerit munda, intelligendus est de conceptione seminali corporis, non vero de Conceptione spiritali animæ, de qua est controversia.***

Secundo S. Bonaventuræ in dubio est secundum quosdam, pro qua steterit sententia; nos pro pia volumus quoque illum sterisse. Primo inducimur ad hoc dicendum, quia quanvis dixerit in 3. dist. 3. art. 1. qu. 2. Nullum usque tunc magni nominis Doctorem audivisse, qui dixerit, B. Virginem esse immaculatæ Conceptionis; nihilominus

Senior factus, priorem sententiam retractavit, qua timide Mariam dixerat maculatam, & serm. 2. de Assumpt. B. Virginis docuit: *Domina nostra fuit plena gratia præveniente in sua sanctificatione, gratia scilicet præservativa contra feditatem originalis culpa, quam contraxisset corruptione natura, nisi speciali gratia præventa, præservataque fuisset. Solus enim Filius Virginis fuit ab originali culpa immunis, & ipsa Mater ejus Virgo. Credendum est enim, quod novo sanctificationis genere in ejus Conceptionis primordio Spiritus Sanctus eam a peccato originali (non quod insuit, sed quod insuisset) redemit, atque singulari gratia præservavit. Et serm. 1. inter vera, inquit: *Domina nostra tota fuit purissima, omni carens penitus macula, tam in corpore, quam in anima. Et quanvis Adversarii dicant, Sermonem illum non esse S. Bonaventuræ; vel quod præfata verba fuerint addita; hoc nihilominus non admittitur; quia constat ex libro antea, anno scilicet 1502., impresso, Sermonum S. Bonaventuræ, inter quos legitur citatus sermo, & in fine libri hæc verba leguntur: *Expliciunt Sermones de communi Sanctorum generales, nec non de B. Virgine, de Angelis, & de triplici dedicatione, S. Bonaventuræ, Doctoris Seraphici, Cardinalis, Episcopi ex Ordine Minorum, a devio erroris quam diligentissime emendati, atque correcti, impensis, & opera providi viri Magistri Jacobi Pfortzbenii, civis Basileensis anno salutis 1502. Secundo, quia S. Bonaventura in capitulo Generali Ordinis Minorum, Pisæ celebrato, procuravit fieri Statutum, ut per Universum Ordinem Seraphicum, Festum Immaculatæ Conceptionis celebraretur; quemadmodum jam plures eam celebrare consueverant. Testatur hoc ipsum Seraphicus Doctor in 3. dist. 3. artic. 1. qu. 1. *Sunt tamen aliqui, qui ex speciali devotione celebrant Conceptionem B. Virginis, nec omnino laudare, nec simpliciter audeo reprehendere. . . . Non audeo omnino reprehendere, quia, ut quidam dicunt: Hæc Solemnitas celebrari non capit humana inventionem, sed divina revelatione: quod si verum est, sine dubio bonum est solemnizare in ejus Conceptione; Sed quia hoc authenticum non est, non compellimur credere; quia etiam contra fidem rectam non est, non compellimur negare, &c. Tertio piam sententiam propugnavit etiam S. Bonaventura in Opusculis, & præcipue par. 3. & 4. de Eccles. Hierarch. cap. 7., ubi non defendit sententiam, quæ stat contra Immaculatam****

latam Conceptionem Virginis, sed potius propendit in illam, quæ pro eadem militat.

Tertio de Angelico Doctore, S. Thomæ Aquinate, nec una pariter est Theologorum assertio; quum aliqui velint, ipsum stetit pro pia sententia, alii autem contra eandem pugnasse, propugnant. Et re vera in 1. sentent. dist. 44. qu. 3. ad 3. pro pia sententia se declarat. Primo docens: *Ad tertium dicendum, quod puritas intenditur per recessum a contrario, & ideo potest aliquid creatum inveniri, quo nihil purius esse potest in rebus creatis, si nulla contagione peccati inquinatum sit: & talis fuit puritas B. Virginis, quæ a peccato originali, & actuali immunis fuit: fuit autem sub Deo, in quantum erat in ea potentia ad peccandum.* Secundo super Epistolam ad Galatas cap. 3. lect. 6., proferens illud Ecclesiastici 7. *Vivum de mille unum reperi, scilicet Christum, qui esset sine omni peccato; mulierem autem ex omnibus non inveni, quæ omnia a peccato immunis esset, ad minus originali, vel veniali; excipitur purissima, & omni laude dignissima, Virgo.* Testatur Frassen, quod ita ferunt omnia antiqua exemplaria manuscripta, quæ ipse propriis oculis usurpavit Parisiis in Bibliothecis Sorbonæ, & S. Victoris; quemadmodum etiam vidit in Editione Parisiensi, facta anno 1541., quanvis deinde in Editionibus posterioribus, scilicet Veneta, anno 1593. exceptiones illæ expunctæ fuerint. Tertio explicans illud ad Rom. 5.: *In quo omnes peccaverunt,* subdit: *Una excepta B. Virgine, quæ nullam contraxit maculam originalis peccati.* Hæc ipsa verba testatur Nurembergius in exceptionibus Concilii Tridentini pro omnimoda puritate Deiparæ Virginis, se vidisse Romæ in perantiquo exemplari Commentariorum S. Thomæ in Epistolas Pauli, quod asservabatur in Bibliotheca Cardinalis Sfortiæ anno 1625., quod quum vidisset Cardinalis Trejus, illud ipsum exemplar illico Urbano VIII. Summo Pontifici ostendit. Quarto in Opusc. 8. de Exposit. Salutationis Angelicæ docet: *Maria purissima fuit quantum ad culpam, quia nec originale, nec mortale, nec veniale peccatum incurrit.* Hæc verba referuntur ab antiquis Authoribus, & præcipue a Catherino; at deinde fuerunt sublata, & relicta sunt tantummodo sequentia: *Excedit Angelos, quantum ad puritatem;* quæ quidem innuunt antecedentia verba, quæ fuerunt sublata; quia, ut ait Hennus, non essent vera, nisi esset

immaculate concepta. Eadem verba opposita in Basileensi Concilio Cardinali Joanni de Turrecremara, afferunt Catherinus, & Salmeron, quod ea non ausus est negare. Illi autem, qui contra piam sententiam certantes ad suas partes trahere Angelicum Doctorem, nituntur, inducunt ipsum 3. par. qu. 27. ar. 2. afferentem, B. Virginem fuisse prius secundum carnem conceptam, & ut sic contraxisse peccatum originale; & postmodum fuisse sanctificatam in utero, & ab ipso peccato Originali mundatam. Verum in illo loco multa sunt, quæ ostendunt, mentem S. Thomæ piæ sententiæ favere, & verba illa, quæ obijciuntur, ad rem non faciunt. Primo docet S. Doctor, S. Virginem fuisse sanctificatam in utero; & ratio ipsius est, quia B. Virgo nata est sancta; quod sic probat: Ecclesia celebrat festum Nativitatis Virginis, sed non potest celebrari festum, nisi de aliquo Sancto: ergo Nativitas Virginis fuit Sancta: ergo B. Virgo nata est sancta. En ejus verba: *Non autem celebratur festum in Ecclesia, nisi pro aliquo Sancto: ergo B. Virgo in ipsa sua Nativitate fuit sancta: fuit ergo in utero sanctificata.* Atqui ad præsens non solum in quibusdam peculiaribus Ecclesiis Immaculæ Conceptionis Virginis festum, verum quoque in Universali Ecclesia, sub præcepto celebratur: ergo ex positionibus S. Thomæ Conceptio B. Virginis fuit sancta; adeoque illibata, & sine macula. Secundo in eodem loco legitur: *Rationabiliter credimus, quod illa, quæ genuit Unigenitum a Patre plenum gratia, & veritatis, præ omnibus aliis, majora gratia beneficia acceperit:* Quum ergo Hieremias, Joannes Baptista, & ut plerique volunt, S. Joseph, fuerint in utero sanctificati, si B. Virgo ante nativitatem sanctificata fuisset, non accepisset majora omnibus aliis gratiæ beneficia: ergo, ut verificetur quod acceperit, ut asserit S. Thomas, dicendum est, non sanctificatam fuisse in utero, ut fuerunt alii, sed fuisse præservatam ab omni labe originalis culpæ, ut fuit sola ipsa. Unde non credimus post nuper relata S. Thomæ verba, ipsum concludendo scripsisse, quod B. Virgo sanctificata fuerit, antequam ex utero nasceretur, quia ex dictis modo a Nobis, illegitima esset consequentia, & Angelici Doctoris mente, indigna. Vel si dicere volumus, fuisse legitimam, animadvertere debemus, sanctificationem esse duplicem, & illam, quæ habetur in præservatione a cul-

a culpa, & illam, quæ habetur in emundatione a culpa; & in hoc sensu concedimus Mariam fuisse sanctificatam primo modo, cæteros vero sanctos secundo modo. Denique, quando S. Thomas 1. 2. q. 81. art. 3. asserit: *Secundum fidem Catholicam firmiter est tenendum, quod omnes homines, præter solum Christum, ex Adamo derivati, peccatum originale ex Adamo contrahunt; intelligi debet de debito contrahendi originale, non autem de actualitate contractionis; sicut asserit idem S. Thomas in 4. dist. 43. art. 4. qu. 1. ad 3. Quod quidem evidenter ostenditur; quia si S. Thomas intelligendus esset de actualitate contractionis, sententia suæ contraria esset hæretica, vel saltem erronea; sed hoc dici non potest: ergo &c. Sequela est manifesta, quia dicit, quod secundum fidem Catholicam firmiter tenendum est: ergo contrarium non est secundum fidem Catholicam: ergo est hæreticum, vel saltem erroneum. Minor etiam ostenditur, quia ex Sixto IV. Extravag. *Grave nimis, de Reliquiis, & veneratione Sanctorum*, propositio, seu opinio, quæ piam sententiam censura inurit, condemnatur tanquam falsa, & erronea, & a veritate prorsus aliena. Ut autem omnis æquivocatio tollatur circa vocem *Sanctificationis*, qua unitur S. Thomas in re, de qua loquimur, asserimus in medium duos celebres Ordinis Prædicatorum Scriptores, qui non longe ab obitu Angelici Doctoris vixerunt, & ut ejus mentem penitus, quam cæteri, assequuti sunt, ita, & ejus verba expressius, & candidius, quam alii, explanarunt. Unus est Bamiardus in *Summa Prædicatorum*, ubi agens de Corona Virginis, & duodecim Stellis, seu de donis singularibus, vel privilegiis Mariæ, hæc habet: *Secundam in corona habuit Stellam, seu florem elevatum ad modum coronæ regalis, in hoc, quod fuit cæteris eminentius, & specialius sanctificata. De aliis enim bene legitur, quod fuerunt in utero sanctificati, sicut de Jeremia, & Joanne Baptista. Non tamen illico ita fuerunt sanctificati, quin potuerint venialiter peccare. Ipsa vero tam eminenter sanctificata fuit, quod nec mortaliter, nec venialiter peccavit, sicut patet per S. Thomam in 3. par. de Christo qu. 27. art. 6. in eadem etiam questione art. 2. ponit ejus sanctificationis excellentiam, quantum ad temporis prioritatem, in hoc, quod sanctificata fuit in sua animatione, id est, in conjunctione animæ cum corpore in utero matris suæ, & non ante, quia sanctificatio, & mun-**

PAR. IV.

*datio fit per gratiam, cujus Subjectum est anima; nihil enim est capax gratiæ, nisi anima rationalis: sic ergo sanctificavit tabernaculum suum Altissimus, in Psal. 45. &c. Alter est Petrus a Valle Clausa, in suis 6. Diatr., ubi, agens de hac questione 27. & art. 2. tertiæ partis, ait: Itaque Textus ille fuit manu adulteratrice contractus, & apud Joannem Bromiardum, qui floruit anno 1260., ut habet Chronicon Ordinis Prædicatorum; locus ille legitur, ut par est. Vide Bromiardum in *Summa Prædicatorum*, verbo *Maria* art. 2., adducit enim Bromiardus S. Thomam, eo loco dicentem, *B. Virginem fuisse sanctificatam, non ante animationem, sed in ipsa prima animatione, ex quo sequitur exclusio peccati originalis a Deipara; fratres autem, ne ibi hoc S. Thomas diceret, & sibi contradiceret 1. 2. adulterato textu, fecerunt &c.**

Dicimus I., Virginem Deiparam fuisse re vera ab originali culpa immunem; & per gratiam sanctificantem, ipsi, in primo suæ Conceptionis, aut animationis, instanti, divinitus infusam, fuisse ab ea præservatam.

I. Probatum ex Scripturis veteris testamenti. Genesis 3. 15. *Inimicitias ponam inter te, & Mulierem, & semen tuum, & semen illius: Ipsa conteret caput tuum, & tu insidiaberis calcaneo ejus.* Quod hæc verba intelligenda sint de Virgine Deipara, non autem de Eva, primo S. Cyprianus asserit lib. 2. ad Quirinum contra Judæos cap. 9. *Verbum promissionis est, quod transmittitur in futura. Non dixit pono, ne ad Evam pertinere videretur; sed ponam, id est, suscitabo contra te mulierem.* Confirmat S. Epiphanius lib. 3. adversus hæres.: *Nusquam autem reperitur semen solius mulieris, nisi in Maria; proinde non potest totum in Eva impleri.* Ad stipulatur Rupertus lib. 3. de Trinit. cap. 19. *Ita est semen, seu filius Mulieris (Christus) ut non etiam sit semen viri.* Subscribit Hieronymus in Epist. ad Amicum ægrotum de viro perfecto, vel quisquis alius illius Epistolæ genuinus est author: *Mater Domini in illa jam Muliere promissa est: Hac inimicitias opposita est serpentis. Et ne hoc ad Evam pertinere videretur, non dixit, pono, sed ponam; illam indicans mulierem, quæ Salvatorem pariat, non quæ generet fratricidam.* Transcribit denique Lyranus: *Non istam Evam, sed aliam ab ea descendantem, scilicet Virginem Mariam, quæ est infesta Dæmonibus: unde Canticarum 3. dicitur: Terribilis ut Castrorum acies ordinata.* Hoc posito, sic argum-

C

ramur.

eamur. Primo: Inter Mariam, & Serpentem fuit perpetua inimicitia; sed non fuisset, si per aliquod instans Maria fuisset originali labe inquinata: ergo &c. Secundo: Originale peccatum est caput omnium peccatorum, adeoque est caput serpentis diaboli; Sed hoc caput Maria contrivit: ergo ab omni ipsius morfu immunis fuit. Adstipularur Augustinus, vel quisquis alius est Author Commentarii in Genesim: *Nam cum subjectio peccati Originalis caput sit diaboli, tale caput Maria contrivit; quia nulla peccati subjectio ingressum habuit in animam Virginis, & ideo ab omni macula immunis fuit.* Tertio: Si aliquod Marianæ Conceptionis instans fuisset originalis culpæ labe derurpatum, calcaneus Virginis, hoc est illius vitæ exordium, fuisset serpentis insidiis expositum, atque scædaturum; sed hoc dici non potest, quum ibi dicatur: *Insidiaberis Calcaneo ejus, & ipsa conteret caput tuum*: ergo &c. Explicat Rupertus ad verba illa Canticor. 7. *Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis tuis, Filia Principis*? Scribens: *De calceamentis hic agitur, non corporis, sed Spiritus, in quo discalceatum esse, summa est ignobilitas, & plusquam servilis egestas: idcirco Ancilla calcaneum serpens momordit; tu autem, Filia Principis, bene calceata, caput serpentis contrivisti, Tu maxime, o Princeps, & Domina singularis dilecta, &c.* Psal. 45. *Sanctificavit Tabernaculum suum Altissimus; Deus in medio ejus non commovebitur: Adjuvabit eam Deus mane, diluculo.* Plurimos sanctificat Deus, sed aliquos vespere, ut Latronem; aliquos meridie, ut Magdalenam, & Paulum; alios mane, ut Hieremiam, Joannem Baptistam, Josephum; unam tamen sanctificavit diluculo; & hæc est Tabernaculum Dei, quam B. Virginem esse, nemo ambigit, & quam diluculo, hoc est in primo suæ Conceptionis instanti, sanctificavit. Psal. 86. *Fundamenta ejus in montibus sanctis, diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Jacob...* Homo natus est in ea, & ipse fundavit eam Altissimus. Quæ verba explicans S. Gregorius Magnus in lib. 1. Reg. scribit: *Montis Ephraim nomine, Beatissima Semper Virgo Maria, Dei Genitrix, designari potest, Mons quippe fuit, quæ omnem electæ Creatura altitudinem electionis suæ dignitate, transcendit. An non mons sublimis Maria, quæ, ut ad Conceptionem aterni Verbi pertingeret, meritorum verticem supra omnes Angelorum Chæras, usque ad solium Deitatis, crexit*

Hujus enim montis præcellentissimam dignitatem Isaias vaticinans, ait: Erit in novissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium. Mons quippe in vertice montium fuit, quia altitudo Maria supra omnes Sanctos effulsit. Ut autem hæc verificentur, opus est, ut dicamus, Mariam fuisse in primo suæ Conceptionis instanti immaculatam; si enim fuisset tantum in utero matris sanctificata, non fuisset supra omnes montes sanctorum sublimior, & excelsior, quia ex istis aliqui fuerunt etiam in Matrum ventribus Sanctificati. Quod scripserat S. Anselmus homil. de Conceptu Virginali: Si Jeremias, qui in gemitibus erat prophetaturus, in univ. est Sanctificatus, & Præcursor Domini Joannes Spiritu Sancto ex utero Matris est repletus, quis differere audeat, totius seculi propitiatorium, mox in suæ Conceptionis exordio, Spiritus Sancti illuminatione destitutum?

II. Probat ex Scripturis novi Testamenti. Lucæ 1. *Ave gratia plena.* Verbum *Ave* explicatur sine *va*. Hanc explicationem esse Angelici Doctoris in Elucidatione Salutationis Angelicæ, testatur Prassen, verba, quæ sequuntur, ex eodem Doctore Angelico adducens: *Ex peccato sequutum est triplex va; Va culpa; va pœna; va ignorantia: Va culpa triplex; Originalis, actualis, & venialis: Sine omni isto triplici va fuit B. Virgo.* Angelici explicationi concinit explicatio Seraphici Doctoris S. Bonaventuræ in Speculo Virginis cap. 2. *Ave Maria absque va. Triplex est va, a quo immunissima fuit Maria: Va culpa actualis, va miseria originalis, & va pœna gehennalis.* Subscribit S. Bernardinus tom. 4. serm. 1. de Annuntiatione art. 1. cap. 1. *Ave B. Virgo, sine primo va, id est, sine peccato tyranno peccati originalis, quia sine eo concepta es.* Dicitur etiam *gratia plena*; quia, si cum originali peccato concepta fuisset, gratia plena neque fuisset, quia defuisset illi gratia præservationis, quam habuerunt Angeli boni. Hanc interpretationem confirmant Sancti, & præcipue Bonaventura serm. 2. de Virgine: *Quod Domina nostra fuit plena gratia præveniente in sua sanctificatione; gratia, scilicet, præservativa, contra scæditatem peccati originalis culpa, quam contraxisset ex corruptione natura, nisi speciali gratia privilegio fuisset præservata.* S. Bernardinus Senensis tom. 4. serm. 13. de exaltat. B. Virginis art. 1. cap. 10. *Tanta gratia Virgini a Domino data est, quanta uni puræ creaturæ dari possibile est.* B. Albertus Magnus in suo Mariali cap. 177. *In B. Virgine*

gine Maria, respectu omnium creaturarum, non unitarum, fuit gratia summa, fuit gratia in summo: ergo appropinquat ad primam lucem in summo: ergo puritas in summo: puritas enim sequitur naturam luminis, & luminosi. Etiam Lucæ 1. dicitur: Ne timeas Maria, invenisti enim gratiam apud Deum. Quæ verba sic explicantur ab Andrea Hierosolymitano: *Nata est enim gratiam apud Deum, quam Eva perdidit*: ab Idiota lib. contemplationis de Virgine cap. 6. *Gratiam apud Deum singularem, o dulcissima Virgo, invenisti, quia fuerunt in te ab originali labe præservatio, angelica salutatio, & Spiritus Sancti superventio*: ab Hugone Cardinali in Canticor. 8. *Invenisti pacem, quam perdidit primi Parentes*. Ex quibus verbis sic possumus argumentari: Maria gratiam invenit: ergo invenit gratiam deperditam; sed gratia deperdita fuit illa, quam perdidit Eva: ergo invenit gratiam, quam perdidit Eva; Sed gratia, quam perdidit Eva fuit gratia originalis: ergo Maria invenit gratiam originalem. Ad Romanos 5. 15. *Non sicut delictum, ita & donum: si enim unius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei, & donum in gratia unius hominis Jesu Christi in plures abundavit*. Hinc fit, quod si gratia Christi in plures abundavit, quam Adæ delictum, opus est, ut gratia Christi ad aliquos derivata fuerit, quos Adæ delictum non inquinaverat; Sed hæc esse non potuit, nisi Sanctissima ejus Genitrix: ergo, ut verificetur Apostoli oraculum, oportet fateri, B. Virginem fuisse ab originali labe præservatam. Ad quæ cohærenter scripsit Scotus in 3. dist. 3. qu. 1. *Perfectissimus Mediator habet perfectissimum actum mediandi respectu alicujus personæ, pro qua mediat: sed Christus est perfectissimus Mediator: igitur Christus habuit perfectissimum gradum mediandi possibilem, respectu alicujus creaturæ, sive personæ, respectu cujus erat mediator; sed respectu nullius personæ habuit excellentiorem gradum, quam respectu Mariæ*.

III. Probatur ex Romanis Pontificibus, Sixtus IV. in decreto 2. de Conceptione Mariæ Virginis: „ Sane cum Sancta Romana Ecclesia de intemeratæ semperque „ Virginis Mariæ Conceptione publico festum solemniter celebret, & speciale, ac „ proprium, super hoc officium ordinaverit, nonnulli, ut accepimus, diversorum „ Ordinum prædicatores in suis sermonibus „ ad populum affirmare hætenus non erubuerunt, omnes illos, qui tenent, & asse-

PAR. IV.

„ runt, eandem gloriosam, & immacularam „ Dei Genitricem absque originalis peccati macula fuisse conceptam, mortaliter „ peccare, vel esse hæreticos: ejusdem „ maculæ Conceptionis officium celebrantes, audientesque sermones illorum, „ qui eam sine hujusmodi macula conceptam esse, affirmant, peccare graviter &c. „ Nos hujusmodi temerariis ausibus, & „ perversis assertionibus, obviare volentes, hujusmodi assertiones Prædicatorum eorundem, & aliorum quorumlibet, qui asfirmare præsumunt, eos, qui credunt, aut tenent, Dei Genitricem ab originalis peccati macula in sua Conceptione præservatam fuisse, propterea alicujus hæreseos labe pollutos fore, vel mortaliter peccare: aut hujusmodi officium Conceptionis celebrantes alicujus peccati reatum incurere: utpote falsas, & erroneas, & a veritate penitus alienas, editosque desuper libros prædictos, id continentibus, quo ad hoc, auctoritate apostolica, tenore præsentium reprobamus, & damnamus. „ Eiusdem Pontificis est constitutio, quæ incipit: *Cum præexcelsa*, edita anno 1476. Kalen. Maii, Pontificatus sui anno sexto, in qua hæc leguntur: „ Quod omnes, „ & singuli Christi fideles utriusque sexus, „ qui missam, & officium Conceptionis ejusdem Virginis gloriosæ, juxta piam, „ devotam, & laudabilem ordinationem „ dilecti filii Magistri Leonardi de Nogarolis, Clerici Veronensis, Notarii nostri, „ & quæ desuper a Nobis emanavit Missæ, „ & Officii hujusmodi institutionem in die „ festivitatis Conceptionis ejusdem Virginis Mariæ, & per octavas ejus devote „ celebraverint, & dixerint, aut illis horis „ Canonicis interfuerint, quoties id fecerint, eandem prorsus indulgentiam, & peccatorum remissionem exinde consequantur; quam juxta felicitis recordationis „ Urbani IV. in Concilio Viennensi, approbatas, & Martini V., & aliorum Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum constitutiones, consequuntur illi, qui Missam, & Officium, & horas Canonicas in festo Corporis Christi, & Sanguinis Domini Nostri Jesu Christi a primis Vesperis, & per illius octavas, juxta Romanæ Ecclesiæ institutionem celebrant, aut dicunt, aut Missæ, & Officio, „ & horis hujusmodi interfunt; præsentibus futuris temporibus valituris. „ Gregorius XI., Urbanus VI., & Bonifacius IX. approbarunt relationes Sanctæ Brigittæ, in quibus lib. 6. verba hæc conti-

C 2

nen-

nentur, quæ Maria Virgo idem Sanctæ
 revelavit: *Veritas est quod ego concepta fui
 sine peccato originali*. Pius V. in Constitu-
 tione, quæ incipit: *Super specula*, prohi-
 bet, ne sententia pia de immaculata Vir-
 ginis Conceptione impugnetur. Paulus
 V. anno 1617. hoc idem interdixit, Gre-
 gorius XV. anno 1622. die 24. Maii De-
 cretum Pauli V. extendit quoque ad col-
 loquia, & scripta privata, mandans omnibus,
 & singulis, ne etiam in sermonibus, & scriptis
 privatis audeant asserere, quod eadem Beatissi-
 ma Virgo fuerit concepta cum peccato ori-
 ginali, nec de hac opinione affirmativa ali-
 quo modo agere, aut tractare. Innocentius
 VIII. in Constitut., quæ incipit: *Inter
 innumera*, approbat, & confirmat ordi-
 nem Religiosarum Monialium sub titulo
 Immaculatae Conceptionis, & in ea hæc
 leguntur: „ Quod Abbatissæ pro tempo-
 re existentes, & Moniales præfatæ ve-
 stem albam cum scapulari, etiam albo, &
 desuper mantellum coloris cœlestis, in
 quibus quidem mantello, & scapulari
 imago ejusdem B. Mariæ affigatur, de-
 ferre, ac cingulo cannabis, ad instar Fra-
 trum Minorum, cingi debeant: at in ho-
 ris canonicis juxta morem Romanæ Ec-
 clesiæ dicendis, hunc modum servant, vi-
 delicet, quod Dominicis, in quibus aliqua
 historia inchoari, sive officium Domini-
 cæ de necessitate dici debet, & quibus
 festa duplicia, & semiduplicia, & solem-
 nia celebrantur, diebus etiam ferialibus,
 quibus officium feriale omitti non potest,
 ac Octavis ipsorum festivitatum dunta-
 xat, exceptis omnibus aliis diebus, per to-
 tum annum horas Canonicas majores, &
 officium divinum de ejusmodi Concep-
 tione dicere; & in præfatis (exceptis die-
 bus, in quibus horæ majores de Domini-
 ca, vel feria, aut festo dici debent) ho-
 ras minores, & officium parvum ejusdem
 B. Mariæ cum Antiphonis, versiculis,
 capitulis, & orationibus de eadem Con-
 ceptione dicere debeant &c. „ Urbanus
 VIII. Constitutione 11. quæ incipit: *Im-
 perscrutabilis*, approbavit Ordinem mili-
 tarem Conceptionis Immaculatae B. Ma-
 riæ Virginis. Clemens XI. declaravit per
 totam Ecclesiam universalem esse cele-
 brandum de præcepto festum Immacula-
 tæ Conceptionis B. Mariæ Virginis.
 IV. Probatur ex Conciliis. Sexta Synodus
 act. 11. & 13. approbat epistolam Sofronii,
 in qua dicitur Maria Virgo Sancta, & ab
 omni contagione liberata, & corporis, &
 anima, & intellectus. Septima Synodus act.

3. approbat epistolam Synodicam Tha-
 rasi, in qua hæc verba leguntur: *Venera-
 mur etiam, & adoramus imaginem Deipa-
 ra, & Domina nostra irreprehensibilis im-
 maculata &c.* Et in definitione fidei ha-
 bet: *duas naturas Incarnati propter nos ex
 immaculata Virgine Maria, confitemur.* Con-
 ciliium Lateranense sub Martino I. can. 3.
 dicit: *Sancta, & immaculata Maria.* Con-
 ciliium Basileense sess. 36. habet, Hactenus
 „ vero difficilis quaestio in diversis parti-
 „ bus, & coram hac Sancta Synodo super
 „ Conceptione ipsius gloriosæ Virginis
 „ Mariæ Matris Dei, & exordio sanctifica-
 „ tionis ejus facta est, quibusdam dicenti-
 „ bus, ipsam Virginem, & ejus animam,
 „ per aliquod tempus, aut instans tempo-
 „ ris, subjacuisse actualiter originali culpæ;
 „ aliis autem e converso dicentibus, a prin-
 „ cipio creationis suæ Deum ipsam dili-
 „ gendo, gratiam eidem contulisse, per
 „ quam a macula originali illam beatissi-
 „ mam personam liberans, & præservans,
 „ sublimiori sanctificationis genere rede-
 „ mit, cum fundaret eam Altissimus ipse,
 „ & ipsam fabricaret Filius Dei Patris, ut
 „ esset Mater ejus in terris. Nos vero dili-
 „ genter inspectis autoritaribus, & ratio-
 „ nibus, quæ jam a pluribus annis in publi-
 „ cis relationibus ex parte utriusque do-
 „ ctrinæ coram hac sancta Synodo allega-
 „ tæ sunt, aliisque etiam plurimis super
 „ hac re visis, & maturâ consideratione,
 „ pensatis; doctrinam illam asserentem,
 „ gloriosam Virginem Dei Genitricem,
 „ Mariam præveniente, & operante divi-
 „ ni Numinis gratia singulari, nunquam
 „ actualiter subjacuisse peccato originali,
 „ sed immunem semper fuisse ab omni ori-
 „ ginali, & actuali culpa, sanctamque &
 „ immaculatam, tanquam piam, & consq-
 „ nam cultui Ecclesiastico, fidei Catholi-
 „ cæ, rectæ rationi, & sacræ scripturæ, ab
 „ omnibus Catholicis approbandam fore,
 „ tenendam, amplectendam, & definimus, &
 „ declaramus, nullique de cætero licitum
 „ esse in contrarium prædicare, seu docere.
 „ Renovantes præterea Constitutionem,
 „ de celebranda ejus sancta Conceptione,
 „ quæ tam per Romanam, quam per alias
 „ Ecclesias, sexto idus Decembris, antiqua,
 „ & laudabili consuetudine, celebratur,
 „ statuimus, & ordinamus, eandem cele-
 „ bratam præfata die in omnibus Eccle-
 „ siis, Monasteriis, & Conventibus Chri-
 „ stianæ religionis sub nomine Conceptionis,
 „ festivis laudibus colendam esse, cun-
 „ ctisque fidelibus vere pœnitentibus, &
 „ con-

„ confessis, ea die Missarum solemnibus cen-
 „ tum; primis autem, vel secundis Vesperis
 „ totidem, sermoni vero Verbi divini,
 „ de ea festivitate interessentibus centum
 „ quinquaginta dies, concessione perpetuis
 „ temporibus duratura, de injunctis sibi
 „ poenitentiis hæc Sancta Synodus elargitur.
 „ Datum Basileæ in sessione nostra
 „ publica in majori Ecclesia Basileensis so-
 „ lemniter celebrata 15. Kalen. Octobris,
 „ anno a Nativitate Domini 1439., Concilium
 „ Avenionense, anno 1457. habitum.
 „ Decretum in Concilio Basileensi
 „ factum de Conceptione Beatissimæ Vir-
 „ ginis Mariæ, statuimus inviolabiliter ser-
 „ vari, districte omnibus inhibendo sub
 „ excommunicationis poena, ne quisquam
 „ aliquid in contrarium prædicare, vel
 „ publice disputare præsumat: quod si fe-
 „ cus aliquis fecerit, dictam sententiam
 „ cum incurrere volumus ipso facto: & in
 „ prima Synodo per Dioceses per quemlibet
 „ celebranda, prædicta statuimus præ-
 „ dicari, & Curatis Ecclesiarum injungi,
 „ ut hæc populo manifestent. Datum in
 „ Ecclesia Cathedrali Avenionensi die 7.
 „ mensis Septembris anni Incarnationis
 „ Dominicæ 1457. Pontificatus D. N. Ca-
 „ lixti Papæ III. anno tertio., Concilium
 „ Tridentinum Sess. 5. in Decreto de pec-
 „ cato originalis, Declarat hæc ipsa San-
 „ cta Synodus, non esse suæ intentionis
 „ comprehendere in hoc Decreto, ubi de
 „ peccato originali agitur, B. Immacula-
 „ tam Virginem Mariam, Dei Genitricem,
 „ sed observandas esse constitutiones fel-
 „ cis recordationis Sixti Papæ IV., sub po-
 „ nis in eis constitutionibus contentis, quas
 „ innovat.,

V. Probatur ex Patribus Græcis. Sanctus
 Ephrem Syrus oratione de sancta Deipara;
 de cujus genuinitate consulatur Bellarminus
 de Scripturibus Ecclesiasticis: *Immaculata, in-
 temperata, incorrupta, & ab omni peccati labe
 alienissima.* Andreas Cretenfis hom. 1. de Vir-
 ginis dormitione: *Quæ cum esset immaculata,
 impolluta &c. Seraphim ipsam vincens naturam
 miraculo Dei generationis, prima natura
 proxime accedens ad Deum.* Et homilia 2.
*Sola præter naturam fuit electa, sola servavit
 Opifici universa natura.* Sophronius in
 epist. quæ probata fuit in VI. Synodo:
*Virginem ideo dici immaculatam, quia in nullo
 corrupta est.* Et oratione in Christi na-
 talia: *Christus in manifestissimum omnipoten-
 tis divinitatis suæ iudicium, Virginem, ex
 qua prodiit, integram, incorruptamque con-*

servavit. Origenes homil. 1. in diversos:
*Mater immaculata, mater incorrupta, mater
 intacta.* Damascenus orat. 1. de nativitate
 Mariæ: *Natura gratia factum antevertere
 minime ausa est, verum tantisper expectavit,
 dum gratia fructum suum produxisset, Et
 post pauca: O beatos Joachim lumbos, &
 quibus immaculatum semen effluxit! O præ-
 claram Anna vulvam, in qua tacitis incre-
 mentis formatus fuit Sanctissimus fatus!*
 Athanasius epist. ad Epictetum, Corin-
 thiorum Episcopum, de cujus genuinitate
 non dubitat Bellarminus: *Idcirco gra-
 tia plena cognominata est, eo quod adimple-
 tione Spiritus Sancti omnibus gratiis abun-
 daret, & virtute Altissimi obumbraretur:
 quam virtutem per omnia tempora conceptus
 etiam habuisse confido. Neque enim id tem-
 porarium in Virgine accidisse opinor, sed per
 omnia tempora hoc illi datum fuisse.* Chry-
 sostomus in Hypopanten Domini: *Ma-
 gnum se vera Virgo hac mundi miraculum
 est. Et quid enim in rerum universitate queat
 hac majus, & sublimius inveniri? Sola hæc
 cælum, & terram amplitudine superavit.
 Quidnam illa sanctius? Non Propheta, non
 Apostoli, non Martyres, non Patriarchæ,
 non Patres, non Angeli, non Throni, non
 Dominationes, non Cherubim, non Seraphim,
 non aliud denique quippiam inter creatas res
 visibiles, aut invisibiles, una hac majus, aut
 excellentius inveniri potest.* Theodoretus
 in Cantica: *Inter tot animas omnium homi-
 num, qui salvantur, ut electa columba, est
 una illa sola, quæ Christum genuit, Virgo,
 mater, puella, quæ puritate profecto Cheru-
 bim, & Seraphim antecellit.* Germanus
 Constantinopolitanus serm. de fasciis, &
 zona B. Mariæ: *Existimo manifeste, & sine
 contradictione, eam, quæ est omnibus superior,
 divinarum, & sublimium virtutum, magni-
 tudine, & puritate omnibus excellentem,
 Mariam nulli culpe affinem.* Joannes Hiero-
 solymitanus de institutis Monachorum
 cap. 32. *Beata Maria de natura humana ali-
 ter fuit orta, quia in suo ortu non fuit onera-
 ta amaritudine delictorum, sed instar illius
 nubecula fuit levis per immunitatem pecca-
 torum, & dulcis per plenitudinem charisma-
 tum.* Euthymius in orat. in adorationem
 venerandæ zonæ Deiparæ cap. 8. *Mariæ
 est altior, & superior quavis re creata, tam
 quæ sub aspectum cadit, quam quæ non ca-
 dit, quæ est pura, impolluta, intacta Patris,
 qui nec videri, nec comprehendere potest, ab
 omni reprehensione aliena, & pulcherrima
 sponsa.* Omittimus recitare testimonia,
 quæ alii petunt, vel ex Presbyteris Acha-
 jæ, qui

jæ, qui S. Andreæ passionem scripserunt vel ex liturgia S. Jacobi Apostoli, vel ex S. Ignatio martyre, epist. ad Joann., vel ex Justino martyre in quæstionibus ad Orthodoxos; quia de horum operum genuinitate, sinceritate, ac veritate valde dubitant Critici etiam moderatores, & eruditiores.

VI. Probatum ex Patribus Latinis. Ambrosius serm. 22. in psalm. 118. explicans verba illa: *Erravi sicut ovis, quæ periit*; hæc habet: *Veni ergo, & quare ovem tuam, jam non per servulos, non per mercenarios, sed per te metipsum suscipe me in carne, quæ in Adam lapsa est: suscipe me non ex Sara, sed ex Maria, ut incorrupta sit Virgo, sed virgo per gratiam ab omni integra labe peccati.* Hieronymus ad cap. 11. Isaïæ: *Virgam de radice Jesse, sanctam Mariam Virginem intelligamus, quæ nullum habuit sibi fruticem coherentem, de qua legimus: Ecce Virgo concipiet &c.* Epist. 22. ad Eustachium de custodia Virginitatis cap. 8. *Exiet virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet. Virga, Mater est Domini, simplex, pura, sincera, nullo extrinsecus germine coherente, & ad eam similitudinem Dei unione facunda.* Ad cap. 10. Eccl. *Beata terra Ecclesia, cujus est Christus, filios ingenuorum, de Abraham, Isaac, & Jacob, Prophetarum quoque, & Sanctorum stirpe descendens, quibus peccatum non fuit dominatum, & ob id vere fuerunt liberi. Ex quibus nata est Virgo liberior sancta Maria.* Ad psalm. 77. *Aut certe nubem levem debemus sanctam Mariam accipere, nullo semine humano pręgravatam. Ecce Dominus venit in Ægyptum seculi istius, super nubem levem, Virginem: Et deduxit eos in nube diei. Pulchre dixit, diei. Nubes enim illa non fuit in tenebris, sed in luce.* Augustinus de natura, & gratia cap. 36. *Excepta sancta Virgine Maria, de qua propter honorem Domini nullam prorsus, cum de peccatis agitur, habere volo quæstionem: Unde enim scimus, quod ei plus gratiæ collatum fuerit, ad vincendum omni ex parte peccatum, quæ concipere, & parere meruit, quem constat nullum habuisse peccatum, Hac ergo Virgine excepta, si omnes illos Sanctos, & Sanctas, cum hic viverent, congregare possemus, & interrogare: Utrum essent sine peccato, quid fuisse responsuros, putamus? Utrum hoc, quod Pelagius dicit, an, quod Joannes Apostolus? Rogo vos quantalibet fuerint in hoc corpore excellentia sanctitatis, si hoc interrogari potuissent, nonne una voce clamassent: Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, &*

veritas in nobis non est? Eucherius Lugdunensis ad Evangelium feriæ quartæ Dominicæ quartæ Adventus: *Quis unquam tantam gratiam habuit, quantam Virgo Maria?* Aliis enim ad mensuram, gratia dantur, hæc autem gratia plena dicitur. Considera modo, quanta ante eam, quanta post eam mulieres, & virgines fuerunt, hæc tamen sola mater Domini fieri meruit. Magna enim, & ineffabilis gratia est, ut una ex tantis millibus eligatur. Quæ cum gratia plena sit, priusquam & concipiat, post conceptionem, quanta Dei abundavit gratia, quis cogitare possit? Hac autem sola inter omnes mulieres benedicitur, quæ adhuc sub antiqua prævaricationis maledictione tenebantur, ex quo prima mulieri a Deo dictum fuerat: *Multiplicabo arumnas tuas, & in dolore paries filios.* Hac enim lege non tenetur Virgo Maria, quæ Virgo concepit, Virgo peperit, & sine dolore pariens, virginitatis gloriam non amisit. Merito igitur in mulieribus benedicitur, per quam mulieribus benedictio datur, & mundus a maledictionibus liberatur. Gregorius Magnus lib. 1. Reg. cap. 1. Potest hujus montis nomine beatissima semper Virgo Maria Dei Genitrix designari. Mons quippe fuit, quæ omnem electæ creaturæ altitudinem electionis suæ dignitate transcendit. An non mons sublimis Maria, quæ, ut ad Conceptionem æterni Verbi pertingeret, meritum verticem super omnes Angelorum Choros, usque ad solium Deitatis crexit? Hujus animi montis præcellentissimam dignitatem Isaïas vaticinans, ait: *Erit in novissimis diebus præparatus mons Domini in vertice montium. Mons quippe in vertice montium fuit; quia altitudo Mariæ supra omnes Sanctos resulsit. Mons quippe, & domus apte dicitur, quæ dum incomparabilibus est illustrata meritis, Dei Unigenito, in quo recumberet, sacrum præparavit uterum.* Hildephonsus Toletanus contra eos, qui disputant de perpetua virginitate Mariæ: *Beata Maria, licet ipsa de carne peccati sit nata, & procreata, ipsaque quanvis caro peccati fuerit: non tunc jam ex præveniente Spiritus Sancti gratia, ab Angelo præ omnibus mulieribus benedicta vocatur: Spiritus Sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Alioquin si non eodem Spiritu sanctificata est, & emundata, quomodo ejus caro, non caro peccati fuit? Et si caro ejus de massa primæ prævaricationis venit, quomodo Christus Verbum, caro sine peccato fuit, qui de carne peccati carnem assumpsit? Nisi quia Verbum, quod caro factum est, eam primum obumbravit, in quam Spiritus Sanctus supervenit, & virtus Altissimi*

simi totam eam possedit? Propterea vere caro ejus jam non caro peccati fuit, in qua Deus totum infudit, & Verbum, quod caro factum est, sine peccato ad nos venit. Qui jure non solum legem naturæ vitiatam in nascendo non tenuit, vero nec legem primæ originis, quam haberent femina, si mandatum servasset mater omnium Eva in Paradiso. Alias autem, quomodo Spiritu Sancto eam replente, non sine peccato originali fuit, cujus etiam Nativitas gloriosa, Catholica in omni Ecclesia Christi ab omnibus felix, & beata, predicatur? Enim vero si non beata esset, & gloriosa, nequaquam tam festiva celebraretur ubique ab universis. Sed quia tam solemniter colitur, constat ex auctoritate Ecclesiæ, quod nullis, quando nata est, subjacuit delictis, nec contraxit in utero sanctificata, originale peccatum &c. Nullius Nativitas celebratur in mundo, nisi Christi, & Mariæ, atque B. Joannis. Joannis autem, quia & ipse in utero sanctificatus legitur; sic & B. Virgo Mariæ, nisi in utero Matris sanctificata esset, minime ejus Nativitas colenda esset. Nunc autem, quia ex auctoritate totius Ecclesiæ veneratur, constat, eam ab omni peccato originali immunem fuisse, per quam non solum maledictio matris Evæ soluta est, verum etiam & benedictio omnibus condonatur &c. Quando Spiritus Sanctus in eam advenit, totam defecavit a sordibus Virginem, & decoxit, ut esset sanctior, quam astra Cæli.

VII. Probatur ex Scripturibus æque sanctis ac doctis, qui posterioribus seculis floruerunt. Bernardus super Salve Regina serm. 4. Tu ergo nasus Ecclesiæ similis es turri, celsa videlicet dignitate, firma gravitate. Turris es Libani. Libanus mons, qui dicitur dealbatio, altam præ omnibus signat innocentiam tuam. Innocens fuisti ab originalibus, & actualibus peccatis. Nemo ita præter te. Unde auctoritas Augustini: Cum de peccatis agitur, nullam de B. Mariæ volumus fieri mentionem. Ex eo enim majorem ei credimus collatam virtutem, ad vincendum ex omni parte peccatum, quæ concipere, & parere meruit eum, qui nullum habuit peccatum. Ex omni, inquit, parte, hoc est, ex parte originalis, & ex parte actualis peccati. Ea ergo sola excepta, ceteri omnes quid dicere possunt, nisi quod ait Apostolus Joannes: Si dixerimus, quod peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est? S. Dominicus, Ordinis Prædicatorum institutor, tract. de Corpore Christi: Sicut primus Adam fuit ex terra virgine, & nunquam maledicta, formatus: ita decuit in secundo Adam fieri, scilicet Christo,

cujus terra, idest Maria Virgo, nunquam fuit maledicta. S. Bruno, Carthusiensium Auctor, in psalm. 101. ad illa verba: Dominus de cælo in terram aspexit, habet: Hæc est incorrupta terra illa, cui benedixit Dominus, ab omni propterea contagione peccati libera, per quam vita viam agnovimus, & per quam, quia digna fuit, Dominus de Cælo in terram aspexit. Idiotæ, qui floruit seculo nono, libro de Contemplatione Virginis cap. 2. Tota pulchra, Virgo gloriosissima non in parte, sed in toto, & macula peccati, siue mortalis, siue venialis, siue originalis non est in te, nec unquam fuit. Et cap. 6. Fuisti ab originali labe præservata. Et cap. 3. O præbenedicta, combenedicta, & postbenedicta, Virgo Mariæ. Albertus Magnus ad cap. 1. Lucæ: Sanctissima est caro B. Mariæ Virginis, quæ nunquam admisit aliquid sanctitati contrarium: omnes autem alii Sancti aliquid admiserunt. Thomas Argentinensis, Ordinis S. Augustini Prior Generalis, qui floruit anno 1350. juxta Bellarminum, scripsit in 3. sententiarum dist. 3. q. 1. art. 1. Decuit Filium Dei Virginem Matrem a macula originali præservare: quia hoc decuit Filium Dei in propria matre observare, ad quod obligatur quilibet purus homo ex præcepto divino: Sed quicumque filius posset matrem suam præservare etiam a minore malo, quam fuerit originalis culpa, ipse ad hoc tenetur ex præcepto divino, quia alias non bonderet matrem, nec in maxima necessitate subveniret: ergo &c. Illud ergo, quod decet aliquem facere, & nullam habet de impotentia excusationem, si hoc non facit aliquo modo pro inconvenienti sibi poterit imputari: Sed Virginem præservare ab omni macula, Dei Filium decuit; Et ipse hoc potuit: ergo aliquo modo inconvenienti esse videtur, quod hoc non fecerit. Petrus Blesensis, qui floruit anno 1177. serm. 44. De missa carnis humana, quasi de quadam universitate frugum, in modum decimæ primitivæ, Mariæ caro exempta, & sanctificata est, & de illa sanctissima carne adhuc dignior quadam portiuncula electa est, quam sibi assumeret Verbum Dei. Ambrosius Catharinus ex Ordine Prædicatorum ad cap. 5. epist. ad Romanos: Sermonem suum ita temperavit Apostolus: ut nihil prorsus afferat præjudicii adversus veritatem illam, quam de immaculata Virginis Conceptione, uia cum Ecclesiæ sancta tenemus: nec verbis ejus, si recte intelligantur, valeamus argui: Dicit enim B. Paulus, peccatum intrasse in mundum. Nos autem dicimus, hæc mundi appellatione non comprehendi illa B. Virginem, juxta intellectum Scripturarum, in quibus frequen-

quentissime vox ista, *Mundus*, significat gratia Dei vacuos. Unde Dominus de discipulis ait: *Mundus odio eos habuit, quia non sunt de mundo, sicut & ego non sum de mundo. Quod ergo dedit discipulis Dominus ex tempore, ut eos de mundo subduceret, cur hoc non dederit dilectissimæ Matri suæ, ac sponsæ, ut nunquam cum iis ab initio creationis illius, qui essent de mundo, computaretur? Nec illud obstat, quod addunt: peccatum, & mors pari passu ingedunt. Nam non est huiusmodi ordo in Apostolo, in quem mors intravit, in eum quoque intravisse peccatum; sed e converso: In quem peccatum in eum & mors. Alioquin & Christus mortuus est; & tamen non intravit in eum peccatum.*

VIII. Probatur confessione nostræ Religionis, & nostræ catholicæ Ecclesiæ hostium, Mahometus Azoara 5. „ Diva „ Maria omnibus viris, & mulieribus splendidior, & mundior, atque lotior, soli Deo „ perseveranter studens „. Azoara 75. „ Nullus nascitur de filiis Adam, quem non „ rangat Sathan, præter Mariam, & ejus Filium. Multi perfecti fuerunt: nulla unquam perfecta ex mulieribus, nisi Maria „ mater Isæ „. Martinus Lutherus in Evangelium de Conceptione Mariæ: „ Virgo Maria quodammodo inter Christum, & alios homines medium tenet. Si „ quidem Christus cum conciperetur, & viveret, eo ipso articulo temporis plenus „ gratia fuit. Cæteri homines sine gratia „ sunt, tam in priori, quam in posteriori „ Conceptione. Atqui Virgo Maria, „ quanvis juxta priorem conceptionem non „ plena erat gratia; tamen juxta alteram „ conceptionem plena erat gratia; atque „ hoc non immerito. Nam medium fuit inter omnes nativitates: & patre enim, & „ matre nata est; ipsa vero sine patre peperit, & mater facta est, partim carnalis, „ partim vero spiritualis Filii. Jam vero sicut Virgo Maria rite inter carnalem, & „ spiritualem nativitatem medium est, finis „ carnalis initium autem spiritualis: ita „ etiam juste medium tenet inter conceptionem „ &c. Dignum, & justum erat Mariæ „ personam ab originali peccato præservari, „ da qua Christus sumpturus erat carnem, quæ omnia peccata superaret &c. „ Nulla mulier tam sancta est, nec fuit, nec „ erit in posterum, quæ, præter Mariam, „ fructum ventris sui benedictum pariat, „ quando nulla citra voluptatem, & peccatum concepit; propterea & Angelus „ Gabriel ad Mariam dicebat: *Benedicta tu „ inter mulieres &c.* Christus sine peccato „ tam corpore, quam anima: ita Maria

„ Virgo, juxta corpus quidem sine gratia, „ juxta animam autem plena gratia concepta est &c. In Virginis Mariæ Conceptione, „ ne, cujus corpus progressu temporis, juxta „ aliorum infantulorum ritum factum est, „ usque ad animi infusionem, non opus fuit „ tali conceptione, quemadmodum Christi, „ videlicet, quem solum Deum, & hominem „ citra viri operam omnibus membris „ absolutum concipi, oportebat. Poruit „ enim Maria ab omni originali peccato „ præservari, donec anima infundenda esset &c. Mariæ Conceptio, pie creditur, „ sine originali peccato facta esse, ut scilicet in ipsa animæ infusione, una etiam „ ab originali peccato purificata fuerit, divinis dotibus redimita, ad accipiendam „ sanctam animam, a Deo ipso infusam. Atque ita in primo momento, cum vivere „ inciperet, omnis peccati expers erat „. In Evangelium de Annuntiatione Mariæ: „ Siquidem gratia Dei, ipsam omnis „ boni abundantem facit, & ab omni malo „ liberat. Secundo Deus cum ea est, hoc est, „ omne, quod facit, aut omittit, divinum „ est, & in eo a Deo perficitur: ad hæc tatur eam, & defendit ab omni, quod „ obnoxium, & incommodum esse potest „.

IX. Probatur rationibus I. B. Virgo fuit idonea mater Dei; sed si peccatum originale contraxisset, non fuisset idonea mater Dei: ergo peccatum originale non contraxit. Probatur minor. Non fuisset idonea Mater Dei, si commisisset peccatum veniale: ergo non fuisset idonea mater Dei, si contraxisset peccatum originale. Antecedens est S. Thomæ 3. par. qu. 27. art. 4. docentis, B. Virginem nunquam peccasse venialiter, quia non fuisset idonea mater Dei, si peccasset aliquando. Consequentia probatur. Ideo non fuisset idonea mater Dei, si peccasset venialiter, quia in aliquo aliquando Deo displicuisset, ejusque imperfectam inimicitiam subiret, atque aliqualem peccati servitutem; sed hoc idem fuisset, si peccatum originale contraxisset: ergo &c. II. Potuit Deus præservare Mariam Virginem a peccato originali, & decuit etiam, ut eam præservaret: ergo de facto præservavit. Antecedens pro prima parte a nemine negatur; & pro secunda, est doctrina S. Anselmi lib. de Conceptu Virginis: *Decens erat, ut ea puritate, qua major sub Deo nequit intelligi, Virgo illa niteret.* Consequentia optime infertur; Deum enim, asserendum est, fecisse quod potuisse, ac decuisse, ut faceret, judicamus. III. Omnis

nis puritas, puræ creaturæ concessa, concedenda est Mariæ; sed puritas ab omni labe peccati concessa est Adæ; concessa est Evæ: ergo a fortiori concessa fuit Mariæ. IV. Ex Patrum omnium doctrina puritas Mariæ fuit supra puritatem omnium Angelorum; sed non fuisset supra puritatem omnium Angelorum, si fuisset cum originali peccato concepta: ergo &c. Probatur minor. Puritas Angelorum est puritas ab omni peccato; puritas Mariæ, si fuisset cum originali peccato concepta, non fuisset puritas ab omni peccato: ergo non fuisset supra omnem puritatem Angelorum. V. Si Maria tantum fuisset a peccato originali in utero mundata, non vero ab illo præservata, non fuisset purior Joanne Baptista, qui fuit in Utero sanctificatus; sed hoc est contra communem modum loquendi omnium Patrum: ergo &c. Probatur major. Joannes Baptista, quum fuerit in utero sanctificatus, fuit etiam in utero a peccati labe mundatus: ergo si B. Virgo non fuisset ab originali culpa præservata, fuisset etiam in utero sanctificata, ac per consequens, eandem cum Joanne Baptista puritatem habuisset. VI. Si B. Virgo contraxisset peccatum originale, Joannes Baptista fuisset major illa, sed hoc non est dicendum: ergo &c. Probatur major. Lucæ 1. *Inter natos mulierum non surrexit major Joanne Baptista*; sed qui resurgunt mortui sunt, & si B. Virgo contraxisset peccatum originale, fuisset mortua, & deinde per sanctificationem, resurrexisset: ergo ipsa etiam fuisset inter natos mulierum qui surrexerunt; ac per consequens Joannes Baptista ipsa fuisset major. Quod ne admittatur, oportet dicere, B. Virginem non fuisse mortuam per peccatum, nec per sanctificationem surrexisse, adeoque non comprehendi inter natos mulierum, qui surrexerunt; sed fuisse potius ab omni originali labe præservatam. VII. Non fuerunt in B. Virgine originalis peccati pœnæ: ergo neque aliquando fuit originale peccatum. Probatur antecedens. Non fuerunt in B. Virgine peccati fomes, partus dolor, puerperii sordes, corporis corruptio: Sed hæc omnia sunt peccati originalis effectus: ergo non fuerunt in B. Virgine peccati originalis effectus. VIII. Pejus est, B. Virginem contraxisse originale peccatum, etiam per minimum instans, quam fuisse æternaliter damnatam, quantum ad pœnam damni, & sensus; sed hoc secundum, nemo audet dicere; ergo neque primum.

PAR. IV.

Probatur major. Else æternaliter damnatam, quantum ad pœnam damni, & sensus, non est esse Dei inimicam; habere autem originale peccatum, etiam per minimum instans, est esse Dei inimicam: Unde Franciscus Mayron. in 3. dist. 3. scribebat: *Si mater Domini, contraxisset peccatum originale per quantumcunque tempus, & per unicum instans, pejus ei fuisset, quam si fuisset æternaliter damnata, quantum ad pœnam damni, & sensus*. IX. Major fuit gratia Christi, quam Adæ delictum; sed non fuisset major, si Maria Virgo contraxisset originale peccatum: ergo &c. Major habetur ex Apostolo ad Romanos 5. *Non sicut delictum, ita & donum: si enim unius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei, & donum in gratia unius hominis Jesu Christi in plures abundavit*. Probatur minor. Ut gratia Christi in plures abundaverit, quam peccatum Adæ, dicendum est, quod gratia Christi ad aliquem pervenerit, quem peccatum Adæ non inquinavit; sed hæc non potuit esse nisi B. Virgo, Dei mater: ergo &c. X. Ante legem Evangelicam fuit una mulier sine peccato in statu Innocentiæ: ergo etiam in lege Evangelica debuit esse una mulier, sine peccato in statu innocentie; sed hæc non potuit esse nisi B. Virgo: ergo &c. Prima consequentia probatur a Mayron. cit. loc. dicente: *Privilegia novi Testamenti excedunt vetusta, juxta doctrinam Pauli ad Romanos cap. 5. Ibi autem fuit una mulier sine peccato in statu innocentia*. XI. Si B. Virgo per unicum instans originali labe inquinata fuisset, vas immundum utique fuisset, ac proinde indignum, ut in eo Dei Filius habitaculum reponeret; sed hoc dici nequit: ergo &c. Probatur minor. Quia etsi deinde mundatum, ac sanctificatum fuisset, semper tamen dici posset, quod aliquando fuerit immundum: & quemadmodum noscendum vase nolumus uti pro matula, & poculo, ita pariter indecens omnino fuisset, quod in vase illo habitasset filius Dei, quod aliquando matula fuerat, quanvis deinde fuerit poculum. XII. Indignum fuerat sane, ut etiam per minimum instans Dei mater esset sub potestate diaboli; tum quia diabolus semper gloriari potuisset de dominio, quod supra illam habuerat, tum etiam, quia semper potuisset Christo insultare, opponens ei servitutem Matris suæ; sed hoc omnino fuisset, si Maria Virgo contraxisset originale peccatum; quia pro illo minimo instanti fuisset sub

D

servi-

servitute diaboli, quanvis deinde per subsequens instans libertatem acquisivisset: ergo &c. XIII. Si B. Virgo non fuisset ab originali culpa præservata, Christus non fuisset perfectissimus Redemptor; Sed Christus fuit perfectissimus Redemptor: ergo B. Virgo fuit ab originali culpa præservata. Probatur major. Ad rationem perfectissimi Redemptoris spectat non solum, ut redimat omnes, verum quoque, ut redimat omnimodo, quo possibilis est redemptio; sed si B. Virgo non fuisset ab originali culpa præservata, Christus, quanvis redemisset omnes, tamen non redemisset omni modo, quo possibilis est redemptio: ergo &c. Probatur minor. Redemptio dupliciter expleri potest, & præservando a culpa, & liberando a culpa; sed si B. Virgo non fuisset ab originali culpa præservata, Christus redemisset tantum liberando non præservando: ergo non redemisset omni modo, quo possibilis est redemptio: ergo non fuisset perfectissimus Redemptor. XIV. Christus fuit perfectissimus Mediator; sed non fuisset perfectissimus Mediator, si B. Virgo contraxisset originale peccatum: ergo &c. Probatur minor a Scoto in 3. dist. 3. qu. 1. *Perfectissimus Mediator habet perfectissimum actum mediandi respectu alicujus personæ, pro qua mediat: sed Christus est perfectissimus Mediator: igitur Christus habuit perfectissimum gradum mediandi possibilem, respectu alicujus creaturæ, siue personæ, respectu cujus erat Mediator; sed respectu nullius personæ habuit excellentiorem gradum, quam respectu Mariæ: ergo &c.*

Obijciunt I. Ex Scripturis habetur, omnes homines in Adamo peccasse: ergo pariter B. Virgo in Adamo peccavit, Probatur antecedens. Psal. 13. & 32. *Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum non est usque ad unum.* Ad Romanos 5. *In quo (hoc est in Adamo) omnes peccaverunt: & paulo ante: In omnes homines mors pertransiit.* 2. ad Corinth. 5. *Si unus pro omnibus mortuus est: ergo omnes mortui sunt, & pro omnibus mortuus est Christus.* II. 1. ad Timoth. 2. Christus dicitur Mediator, & Redemptor omnium hominum: ergo etiam B. Mariæ Virginis: ergo pariter hæc peccavit in Adamo, sicut omnes homines peccaverunt. Probatur antecedens adducendo verba citati textus, quæ sunt: *Unus est Mediator Dei, & hominum, Christus Jesus, qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus.* III. Matthæi 19. *Non est opus sanis medicus, sed*

malehabentibus; atqui Christus respectu Mariæ Virginis fuit etiam medicus: ergo etiam Maria Virgo originali infirmitate laboravit. IV. Lucæ 19. *Venit Filius hominis querere, & saluum facere quod perierat;* sed venit querere B. Virginem: ergo etiam B. Virgo per originale peccatum perierat. V. 1. ad Timoth. 1. *Christus venit in hunc mundum, peccatores salvos facere;* sed salvam fecit B. Virginem: ergo etiam B. Virgo fuit peccatrix. VI. Concilium Basileense non fuit Concilium, sed conciliabulum: ergo male adducitur ad probandam immunitatem B. Virginis ab originali labe. VII. Ex decreto S. Rom. & Gener. Inquisitionis prohibetur titulus *Immaculata Conceptionis*, quod quidem decretum prodiit feria 4. die 20. Januarii, anni 1644. Et his verbis conceptum fuit: *In Congregatione Generali Sanctæ Romanæ, & universalis Inquisitionis, habita in Conventu S. Mariæ super Minervam, coram Eminentissimis, & Reverendissimis Dominis Cardinalibus, contra hæreticam pravitatem Inquisitoribus Generalibus, a Sanctæ Sede Apostolica deputatis: Eminentissimi, & Reverendissimi Domini Cardinales Inquisitionis Generalis prædictæ decreverunt, quod quando agitur de tribuendo titulo Immaculata Conceptioni B. Virginis, nullo modo permittatur: sed solum dicatur, Conceptio Immaculata Virginis, & ita observari mandaverunt.* Loco sigilli. Joannes Antonius Thomassinus Sanctæ Romanæ Inquisitionis Notarius. VIII. Non bene inferitur immunitas Mariæ Virginis ab originali peccato ex festo ejusdem, quod celebratur in Ecclesia; quia festum non est Conceptionis quod fuerit Immaculata, sed quod fuerit initium nostræ sanctificationis, & redemptionis: Unde celebritas illa est potius gratiarum actio, quod Deus die illa concesserit nobis B. Virginem, ex qua Christus nasceretur. IX. Cajetanus in Opusculo de Concept. cap. 5. defendit, celebrari festum Conceptionis non quidem respectively ad instant animationis, & Conceptionis passivæ, sed per respectum ad sanctificationem in utero, quæ fuit paulo post animationem. X. Verba, quæ adduximus ex S. Dominico Prædicatorum Ordinis Institutore, non sunt illius, sed potius cujusdam Dominici de Pantaleonibus Florentini, Ordinis Prædicatorum, qui anno 1262. scripsit librum illum, seu tractatum de Corpore Christi, qui immerito S. Dominico adscribitur. XI. Multi Patres scripserunt, B. Virginem fuisse in utero

utero sanctificatam; sed sanctificatio supponit contractionem culpæ: ergo ex his Patribus non fuit B. Virgo ab originali culpa præservata. XII. Origines homil. 8. in Leviticum ad illa verba: *Mulier quæcunque suscepit semen, hæc scribit: Mulier si conceperit semen, & peperit filium: sed esse exceptionem, mysticam, quæ solam Mariam a reliquis mulieribus segregaret, cujus partus non ex conceptione feminis, sed ex præsentia S. Spiritus, & virtute Altissimi fuerit &c.* Et paulo infra: *Sed & ipse, qui nascitur, siue virilis, siue fæminei sexus sit, pronuntiat de eo Scriptura, quia non sit mundus a sorde, etiamsi unius diei sit vita ejus.* Et infra: *Quod si placet audire quid etiam alii Sancti de ista nativitate senserint, audi David dicentem: In iniquitatibus conceptus sum, inquit, & in peccatis concepit me mater mea, ostendens, quod quæcunque anima in carne nascitur, iniquitatis, & peccati sorde polluitur, & propterea dictum esse illud, quod jam superius memoravimus, quia nemo mundus a sorde, nec si unius diei sit vita ejus.* Insuper hom. 12. quæ est de magno Sacerdote: *Omnis, qui ingreditur hunc mundum, quadam contaminatione effici dicitur, Propter quod & Scriptura dicit: Nemo mundus a sorde, nec si unius diei fuerit vita ejus.* Hoc ipso ergo, quod in vulva matris est positus, & quod materiam corporis ab origine paterni feminis sumit, in patre, & in matre contaminatus dici potest. Aut nescis, quia cum quadraginta dierum factus fuerit puer masculus, offertur ad altare, ut purificetur ibi, tanquam pollutus fuerit in ipsa Conceptione, vel paterni feminis, vel materni. Omnis ergo homo in patre, & matre pollutus est. Solus vero Jesus Dominus meus in hac generatione mundus ingressus est, in Matre non est pollutus. Ingressus est enim corpus incontaminatum &c. Denique homil. 5. super librum Numerorum ait: *Quia enim solus Christus est sine peccato, qui peccatum non fecit, idcirco in ipso solo mansit, & permansit Spiritus.* Si enim ipse est, de quo singulare aliquid, & eximium dicitur, hoc, quod supra diximus: *Quia peccatum non fecit, constat reliquos omnes fuisse sub peccato, si omnes, necessario, & Prophetas &c.* XIII. Ex Ambrosio in Commentario super Lucam cap. 2. *Non enim virilis coitus vulvæ virginalis secreta referavit, sed immaculatum semen inviolabili utero Spiritus Sanctus infudit.* Solus enim per omnia ex natis de fæmina, sanctus Dominus Jesus, qui terrena contagia corruptelæ immaculati parvus novitate non senserit, & cælesti majestatem

PAR. IV.

depulerit. Denique super Isaiam, qui locus citatur a S. Augustino lib. 1. contra Julianum, & 1. de nuptiis, & concupiscentiis: *Omnis homo mendax, & nemo sine peccato, nisi unus solus Deus.* Servatum est igitur, ut ex viro, & muliere, per illam corporum mixtionem nemo conceptus, expers sit delicti; qui autem expers est delicti, expers est & hujusmodi conceptionis. XIV. Ex Augustino lib. 2. de Baptismo parvulorum cap. 24. *Non est in filiis hominum, nec fuit, nec erit, qui nullo unquam peccato fuerit obstrictus, aut ad justitiam non ex peccato pervenerit, excepto uno Mediatore, per quem finitis peccatorum inimicitiis reconciliamur Deo.* Solus ergo ille, etiam homo factus, manens Deus, peccatum nullum unquam habuit, nec sumpsit carnem peccati, quanvis de materna carne peccati. Quod enim inde suscepit, illud profecto suscipiendo mundavit. Et concione 2. in psalm. 34. *Maria ex Adam mortua est propter peccatum Adæ: Adam mortuus est propter peccatum, & caro Domini ex Maria mortua, propter delenda peccata.* Denique lib. 2. de Nuptiis, & concupiscentiis: *Omnes ex commixtione maris, & fæminæ natos, trahere originale peccatum, eosque, de parentibus quibuscunque nascantur, tandiu esse sub diabolo, nisi renascantur in Christo, qui de eadem sexus utriusque commixtione nasci noluit, ut per ejus gratiam de potestate eruti tenebrarum, in regnum illud transferantur.* XV. Leo Magnus serm. 1. de Nativitate: *Nemo ab ejusmodi alacritatis participatione secernitur, una cunctis latitæ communis est ratio; quia Dominus noster peccati, mortisque destructor, sicut nullum a reatu liberum reperit, ita liberandis omnibus venit.* Et serm. 2. de resurrectione: *Quod in omnibus hominibus transfusio fuit damnationis, hoc in Christo sacramentum est pietatis.* XVI. Rupertus Abbas lib. 1. in cantica hæc de B. Virgine scribit: *Et tu quidem veraciter dicere potueras, ecce enim in iniquitatibus concepta sum; & in peccatis concepit me mater mea; cum enim esses de massa, quæ in Adam corrupta est, hereditaria peccati originalis labe non carebas.* Item S. Anselmus lib. 2. cur Deus homo cap. 16. *Licet ipsa Christi Conceptio munda sit, & absque carnalis delectationis peccata, Virgo tamen ipsa, unde assumptus, in iniquitatibus concepta est, & in peccatis concepit eam mater ejus; & cum originali peccato nata est, quoniam & ipsa in Adam peccavit, in quo omnes peccaverunt.* Insuper S. Antonius de Padua in quodam sermone de B. Virgine: *Beata*

D 2

Virgo

Virgo fuit in utero matris a peccato per gratiam sanctificata, & sine peccato nata. Denique Bernardinus Senensis Sermone de S. Joanne Baptista: Tertia fuit sanctificatio maternalis, & ista removet culpam originalem, & confert gratia, & removet pravitatem ad peccandum, tam mortaliter, quam venialiter; & hæc fuit in Virgine Matre &c.

Respondemus ad I. In scripturarum intelligentia datur regula generalis, quod quando continent propositiones universales, non ita accipi debent, ut nullam admittant limitationem, & exceptionem. Exempla habemus in eadem Virgine Maria. Dicitur enim Genes. 3. cuilibet ex hominibus: *Pulvis es, & in pulverem reverteris*; item cuilibet ex mulieribus: *In dolore paries*. Et nihilominus B. Virgo in pulverem non est reversa, & in dolore non peperit. Dicitur etiam Jacobi 3.: *In multis offendimus omnes*; & I. Joann. 1. *Si dixerimus quod peccatum non habemus, ipse nos seducimus*; & tamen B. Virgo non offendit actualiter Deum, & peccatum actuale non habuit, ut Catholici omnes fatentur. Legimus quoque alia exempla in aliis Scripturis, nimirum Genes. 6. *Omnes quippe caro corruerat viam suam*; & nihilominus ibidem continetur: *Noc vir justus, atque perfectus fuit in generationibus suis*. Exod. 12. *Neque enim erat domus, in qua non jaceret mortuus*; & tamen S. Augustinus in hunc locum scribit: *Potuit esse aliqua domus, qua primogenitum non haberet*. Esther 15. *Non pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est*; ubi universali propositioni adjungitur exceptio. Cæterum propositiones illæ universales in materia, de qua loquimur, intelligendæ sunt, à Hennus, de debito, & necessitate contrahendi originale, seu moriendi spiritualiter, nisi quis ex speciali privilegio præservetur, sicut fuit B. Virgo.

Ad II. Christus fuit Mediator, & Redemptor etiam respectu B. Mariæ Virginis, ut in probationibus ostendimus; præcipue in 13., & 14. ad quas legentes remittimus. Ibi enim inveniunt non solum Christum Dominum præservantem Matrem suam ab originali labe, fuisse respectu ejusdem Redemptorem, ac Mediatorem, verum quoque fuisse perfectissimum Redemptorem, & Mediatorem respectu ipsius tantum, quando respectu cæterorum fuit absolute Mediator, & Redemptor.

Ad III. Christus Dominus venit etiam, ut medicus respectu Sanctissimæ suæ Matris,

eam scilicet non liberando ab infirmitate, sed ab ea præservando, quod etiam opus est medicorum. Cæterum, si Adam non peccasset, nos diximus, Christum Dominum etiam fuisse venturum in mundum, sed non eo modo, quo venit, nimirum in carne passibili, & mortali; ac proinde non ut peccatores salvos faceret, sed ut justos ditaret, & ornaret ampliori sanctitate, & gratiarum ubertate. Hoc pacto dicimus, venisse modo respectu Mariæ Virginis; quanvis in illa hypothese non venisset ut medicus, neque sanando, neque præservando, quia tunc nulla fuisset contracta infirmitas ab humana natura, & ab hominibus nec contracta, nec contrahenda.

Ad IV. Salvum fecit Christus adventu suo genus humanum, quod perierat; B. Virginem vero salvam fecit ne periret; quod quidem præstitit, eam ab originali culpa præservando, non liberando.

Ad V. Utique venit Christus in hunc mundum peccatores salvos facere, illos scilicet, qui erant peccatores; at tamen B. Virginem, quæ non erat peccatrix salvam, fecit, ne esset; quod etiam est salvandi modus, ut diximus de modo redimendi, & de modo mediandi.

Ad VI. Certe, si Concilium Basileense fuisset legitimum, immunitas B. Mariæ Virginis ab originali labe esset de fide, quod nos non dicimus. Attulimus tamen ejus determinationem, ratione tot, tantorumque Patrum, doctrina, ac pietate præstantium, qui eidem Concilio interfuerunt. Miramur nihilominus valde, Theologos quosdam, qui Concilium Basileense, uti legitimum agnoscunt, & immaculatam Virginis Conceptionem hoc non obstante, inficiantur. Quod si cum Bandello dicant, Concilium illa decrevisse in odium Patrum ordinis Prædicatorum, qui Concilio non adhærebant, hoc aperte refellitur, autoritate S. Antonini, qui 3. par. histor. tit. 22. cap. 10. refert, Basileensi Concilio interfuisse Magistrum Joannem, Sacræ Theologiæ Professore Ordinis Prædicatorum, qui multum laboraverat in sermonibus, & disputationibus, in fovendo Conciliabulo; & autoritate etiam Æneæ Sylvii, qui postmodum fuit Pius II., qui etiam narrat, Basileensi Concilio interfuisse Fratrem Nicolaum Gallicum ex Ordine Prædicatorum.

Ad VII. Multis rationibus Frassen ostendit, Decretum illud Sanctæ Romanæ, & Generalis Inquisitionis fuisse fictitium; verum

rum nullam esse habendam rationem hujusmodi decreti, vel ex eo evincimus, quod ante, & post illud Summi Pontifices eundem titulum B. Virginis Conceptioni attribuerunt; ut in ipsorum Constitutionibus videre est.

Ad VIII. Responder Vasquez disp. 197. num. 63., Sixtum IV. sua Constitutione non solum decrevisse celebrationem Festi Conceptionis B. Virginis in Ecclesia, sed etiam approbasse Officium Leonardi de Nugarolis pro ejusdem festi celebratione. At in eo officio Conceptio Virginis Mariæ expresse, & passim dicitur immaculata. Uterius in eadem Constitutione, Sixtus Conceptionem Virginis vocat miram; non esset autem mira, si non fuisset immaculata.

Ad IX. Responderetur verbis ejusdem Sixti IV. in eadem Constitutione, quæ incipit: *Grave nimis*, ubi hæc leguntur: *Nonnulli diversorum Ordinum Professores, ad prædicandum verbum Dei in diversis Civitatibus, & locis, & partibus Lombardia deputati publice affirmare hæcenus non erubuerunt, & quotidie prædicare non cessant, Romanam Ecclesiam solam spirituales Conceptionem, seu sanctificationem Virginis Mariæ celebrare. Et infra: Nos igitur hujusmodi temerariis ausibus, & perversis assertionibus obviare volentes, motu proprio, & de nostra mera deliberatione hujusmodi assertiones quorumlibet, qui affirmare præsumerent, eandem Romanam Ecclesiam de spiritali duntaxat Conceptione, & sanctificatione ejusdem Virginis gloriosa festum celebrare &c. utpote falsas, & erroneas, & a veritate alienas, auctoritate Apostolica reprohamus, & damnamus. Quam Xisti constitutionem confirmavit Alexander VII. in Bulla, quæ incipit: *Illius qui se*; verbis hæc: *Tenore præsentium decernimus, & declaramus præinsertas litteras, ac omnia, & singula in eis contenta, perpetuis ac futuris temporibus, donec per Sedem Apostolicam aliter decisa, & ordinatum fuerit, inviolabiliter observari debere.**

Ad X. Dominicum de Pantaleonibus, volunt Adversarii, scripsisse contra Immaculatam Virginis Conceptionem: quomodo ergo hujus Dominici possunt esse verba, quæ eidem Immaculatæ Conceptioni favent? At subdit Alva, hujus Dominici nullum ex veteribus Scriptoribus meminisse, & solummodo recentiores aliquot in medium adduxisse. Immo Cardinalis de Turrecremata, qui numeravit viginti octo Scriptores ex Ordine Prædicatorum

contra immaculatam Conceptionem Virginis scribentes, hunc Dominicum non memoravit.

Ad XI. Etiam præservatio a culpa est sanctificatio, ut superius diximus; etenim, ut dicitur in Scriptura: *Qui sanctus est, sanctificetur adhuc*: ergo non semper sanctificatio supponit culpam; potest enim importare majorem sanctificationem, quæ supponit minorem, & potest importare præservationem, quæ est sanctificatio, non a culpa contracta, sed a culpa contrahibili, vel contrahenda.

Ad XII. Origenes in prima objectione loquitur de lege purificationis, adeoque de conceptione activa, non de passiva: in secunda loquitur de Conceptione Christi activa, & passiva, quæ omnino fuit munda; Mariæ vero Conceptio passiva quidem fuit munda, sed activa fuit per carnalem concubitum parentum, cujusmodi non fuit illa Christi, & in hoc distinguitur ab illa Virginis: in tertia objectione loquitur de peccato actuali non de originali; quia non dicit: *qui peccatum non habuit*, sed dicit *qui peccatum non fecit*. Quis autem ita insanæ mentis est, ut dicat, B. Virginem peccatum fecisse?

Ad XIII. dicitur verbum *solus* non excludere alios, quia plures fuerunt in matrum utero sanctificati, sed solum importare, quod Christus propria virtute id habuerit, B. Virgo vero beneficio, ac privilegio. Additur quod verbum illud in Conceptione nec apud Ambrosium legitur, nec apud Augustinum. Videatur Augustinus, qui eandem auctoritatem repetit lib. 1. contra Julianum. Pro alia auctoritate Ambrosii, dicimus, esse intelligendum de peccato actuali, non de originali, vel de conceptione activa non de passiva. Insuper hæc verba apud Ambrosium modo non reperiuntur, quanvis reperiantur apud Augustinum. Denique in verbis illis ponunt Adversarii particulam *solus*, loco particulæ *unus Deus*. Addunt verbum *conceptus*, & demunt vocabulum *videatur*, ut de propositione dubitativa, faciant propositionem absolutam, & affirmativam.

Ad XIV. Auctoritas Augustini, primo loco objecta, non ex integro refertur. Hæc enim sunt verba sincera S. Doctoris: *Ut nos quidem nati essemus in carne peccati, ille autem in similitudine carnis peccati; nos non solum ex carne, & sanguine, verum etiam ex voluntate viri, & voluntate carnis: Ille autem tantum ex carne, & sanguine*.

ne, & non ex voluntate viri, neque ex voluntate carnis, sed ex Deo natus est: & ideo nos in mortem ex peccato, ille propter nos in mortem sine peccato. Post quæ hæc addit: Solus ergo ille etiam homo factus, manens Deus, peccatum nullum habuit unquam, nec sumpsit carnem peccati, quanvis de natura carnis peccati; quod enim carnis inde suscepit, id profecto aut suscipiendum mundavit, aut suscipiendo mundavit. Ideo Virginem Matrem non lege carnis peccati, idest, non concupiscentiæ carnalis motu concipientem, sed pia fide sanctum germen in se fieri promerentem, quam eligeret creavit, de qua crearetur, elegit &c. Per quæ verba sic fideliter relata nostræ piæ sententiæ defensores primo dicunt, Adversarios ex suo cerebro confixisse primas lineas, quæ in originali non leguntur; secundo in originali habentur hæc: *Quanvis de natura carnis peccati*; & Adversarii scribunt: *Quanvis de materna carne peccati*; tertio S. Augustinus loquitur de Conceptione activa, non de passiva; scilicet loquitur de concupiscentia existente in voluntate viri, & de voluptate carnis, quando homo generatur, a qua nullus fuit immunis præter Christum. Pro secunda autoritate intelligendus est Augustinus, quod B. Virgo fuerit mortua, quia Adam peccavit, non vero quod ipsa peccavit; quia per peccatum Adæ mors ingressa est in mundum. Pro tertia objectione dicitur etiam, quod Augustinus vel loquatur de Conceptione activa, non de passiva; vel quod intelligatur de debito remoto, non de proximo contrahendi peccatum originale. Volunt denique Defensores nostræ sententiæ in verbis Augustini adductis, multa esse verba interpolata, quæ in Augustino non leguntur.

Ad XV. Mens S. Leonis est, ut nullus fuerit vere liber a captivitate peccati, qui beneficio gratiæ Christi præventus non fuerit, ne vel laberetur, ut fuit B. Virgo, vel ut liberaretur, ut fuerunt cæteri. In alia autoritate S. Leo non loquitur de damnatione culpæ, sed pœnæ; quia subdit: *Infirmas sane atque mortalitas, quæ non peccatum erant, sed pœna peccati, a Redemptore mundi recepta sunt ad supplicium, ut impenderetur ad pretium. Quod ergo in omnibus &c.*

Ad XVI. Rupertus Abbas vult solum quod B. Virgo in eo instanti, quo Christum concepit, non fuerit inebriata vino luxuriæ, quo cæteræ mulieres inebriantur. Ait enim: *Non fueras experta vitium hujus seculi,*

li, vinum voluptatis carnalis, sine ejus ebrietate nulla unquam mulier, præter te, concipere potuit, aut poterit; & tamen judicare nosti, quam melior, aut vehementior, dulcior, atque fortior esset voluptas, sive amor Dei, in quo concepisti, sine dubio potata es illius torrente voluptatis. Deinde subjicit verba in objectione laudata, post quæ subdit: *Sed ante faciem hujus amoris, peccatum nec illud, nec aliud stare potuit, ante faciem hujus ignis stipula omnis interit, ut totum sanctum fieret habitaculum, in quo Deus totis novem mensibus habitaret.* S. Anselmi verba illa non sunt, sed Bosonis, ejus discipuli, qui interrogabat, qualiter de humano genere, quod totum erat infectum peccato, hominem sine peccato, quasi azimum de fermentato Deus assumpsit? Et quum verba illa Bosonis plura contineant absurda, non sunt S. Anselmi dicenda. S. Antonius de Padua non est author illius sermonis, qui inter ejus opera non reperitur. Immo potius contrarium docuit in sermone Parasceves; ubi scribit, Christum fuisse indutum veste alba; idest, *carne ab omni peccati labe munda, a Virgine immaculata assumpta.* Et serm. 2. Dominicæ 5. post Pentecosten dicit; Mariam fuisse thronum nubis, quia a peccato immunis. Tandem Alva in Sole veritatis num. 28. testatur, verba adducta non esse S. Antonii Patavini, sed S. Antonini Florentini par. 4. ad Summ. tit. 25. cap. 6., Adversarios autem immerito S. Antonio Patavino attribuisse.

Dicimus II. B. Virginem habuisse debitum contrahendi originale peccatum. Est contra nonnullos Scholasticos; defenditur tamen a pluribus, etiam ex Schola Scoti.

Pro Conclusionis intelligentia observandum est. B. Virginem tripliciter posse dici peccato obnoxiam; quod ex Pitigiano advertit Frassen: primo in lumbis Adæ, & aliorum Parentum; Secundo in utero ante animationem, quia tunc jam secundum corpus existeret, adeoque inficienda fuisset peccato, nisi fuisset gratia præventa; tertio in ipsomet instanti animationis; quia quanvis in eodem illo instanti reali temporis fuerit gratia donata, attamen ejus anima prius natura potest concipi sine gratia, & in statu indifferenti ad gratiam, & peccatum.

I. Probatur Conclusio. In Officio Immaculatæ Conceptionis, quod Xistus V. approbavit, legitur, B. Virginem fuisse præservatam ex morte Filii sui prævisa: ergo, & est illatio Henni, quum ante præ-

prævisam Christi mortem jam peccasset Adam, & ipso omnes ejus posteri (nam Christus fuit decretus ut passibilis ob deletionem originalis prævisi) non potuit ordinari, ne peccaret Virgo in Adam, sed tantum ne in tempore peccatum transfunderetur in ipsam.

II. Probatur. Si non esset vera nostra Conclusio, ideo esset, quia stante ipsa, honor Virginis diminueretur; sed hoc est falsum: ergo nostra Conclusio est vera. Probatur minor. Augustinus docet lib. 6. contra Julianum: *Peccatum originale, quatenus consideratur in actione alterius, alienum est; fit autem proprium tantum contagione propagationis; id est, per contractionem actualem; sed honor Virginis diminuitur tantum per peccatum proprium non per alienum; ergo non diminuitur honor Virginis, si dicitur, Virginem habuisse debitum contrahendi originalis peccati, quia in hoc casu peccatum est alienum; minueretur tamen, si diceretur contraxisse ipsum contagione propagationis, seu per contractionem actualem, quia tunc fuisset proprium.*

III. Probatur. Si Virgo non habuisset debitum contrahendi originalis, Christus non fuisset ipse Redemptor, nisi fingendo decreta suspensiva, quæ in Deo admitti non possunt; sed hoc idem esset, ac augere honorem matris, & minuire honorem Filii, quod non est dicendum: ergo &c.

IV. Probatur. Sanctus Zozimus Papa apud Augustinum epist. 157. docet: *Nullus, nisi qui peccati servus est, liber efficitur; nec redemptus dici potest, nisi qui vere per peccatum fuerit ante captivus.* Quæ verba Adversarii contra nos adducunt, ut probent, B. Virginem fuisse cum labe originalis culpæ conceptam. At nos respondemus, distinguendo propositionem illam: Nullus potest dici redemptus, nisi qui fuerit per peccatum ante captivus, debito, concedimus; re ipsa tantum, negamus. Unde patet, quoad debitum necessario aliquando recurrendum est, ut nostram principalem sententiam tueamur. Quod fatetur Præsen ex Scoto in 3. dist. 3. qu.

1. num. 14., „ Omnes quotquot obijci possunt Sanctorum auctoritates, nihil aliud significare, quam quod B. Virgo via seminali ab Adamo propagata, habebat debitum contrahendi peccatum originale, & ex vi suæ Conceptionis illud contraxisset, nisi speciali Dei privilegio ejus anima, eodem instanti, quo formata fuit, gratia sanctificante fuisset illustra-

ta „. Et post pauca: „ Etenim proprie quis aliquem dicitur redimere a captivitate, & carcere, dum eum jam propter debita detrudendum in carcerem, pro eo satisfacit creditori, & ejus debitum exolvit: at B. Virgo, ut expresse docet Doctor, habebat debitum contrahendi captivitatem peccati originalis; & illud vi suæ Conceptionis, ac propagationis ab Adamo via seminali contraxisset, nisi divinitus fuisset præservata. Hinc est quod illa præservatio vere & proprie dici possit redemptio: secus autem est de Angelis, qui nullum in se habebant debitum incurrendi lapsus, nisi prævenirentur; unde illorum præservatio non ita proprie vocari potest redemptio, ac præservatio B. Virginis „.

Dicimus III. Ecclesiam in ordine ad B. Virginis Mariæ Conceptionem, tum in scribendo, tum in loquendo, hæc observanda præscribere; quæ referuntur a Cardinali Laurentio Brancato de Laurea in sua Epitome Canonum omnium, verbo: *Conceptio B. Mariæ Virginis.*

Primo. Conceptionem B. Mariæ sine peccato originali defendentes, si dicunt, aut prædicant, quod Authores, vel alii defendentes oppositum, sunt hæretici, vel peccant mortaliter, incurrunt excommunicationem reservatam Papæ. Et è contra: qui tenent fuisse conceptam cum originali, si dicunt, esse hæreticos, vel peccare mortaliter, qui tenent oppositam, incurrunt excommunicationem, Papæ pariter reservatam. Sixtus IV. in Extravag. de Reliquiis, & veneratione Sanctorum cap. Grave nimis, & Concilium Tridentinum sess. 5. in decreto de peccato originali hæc habet: *Declarat hæc ipsa Sanctus Synodus non esse sua intentionis comprehendere in hoc decreto, ubi de peccato originali agitur, B. Immaculatam Virginem Mariam, Dei Genitricem, sed observandas esse constitutiones felicitis recordationis Sixti Papa IV., sub penis in eis Constitutionibus contentis, quas innovat.*

Secundo. De Conceptione B. Mariæ, sine vel cum originali facta, disputari non potest publice. Pius V. Constitut. 114. quæ incipit: *Super speculam.* Neque scribi, aut dictari vulgari sermone. Idem Pius V. citata Constitut., & neutra sententia dicenda est erronea; & penas statutas tam Clericis, quam Laicis contravenientibus idem Pius V. in eadem Constitutione edidit. Hæc omnia confirmantur a Paulo V. Constitut. 97. quæ incipit: *Regis*

gis pacifici . Et contra delinquentes procedunt Inquisitores. ibidem .

Tertio . In publicis Concionibus , lectionibus , Conclusionibus , asseri non potest , quod B. Virgo fuerit concepta cum peccato originali. Paulus V. Constitut. 105. quæ incipit : *Sanctissimus* . Et poenæ eadem sunt , quas statuit Xistus IV. in citata Constitutione . Declarat tamen idem Pontifex Paulus V. , quod per hoc non intendit asserere præjudicium sententiæ asserenti , quod concepta sit cum originali , sed relinquit eam in statu suo . Et qui tenent oppositam in actis publicis , scilicet Concionibus , vel lectionibus , non possunt impugnare eam , quæ dicit , quod eum originali fuit concepta , neque de ea possunt tractare . Idem Paulus V. citata Constitutione . Et Inquisitores procedunt contra ipsos inobservantes .

Quarto . Nullus , neque secularis , neque regularis audeat neque private , sive in sermonibus sive in scriptis , asserere , quod B. Virgo fuerit concepta cum peccato originali . Gregorius XV. Constit. 29. quæ incipit : *Sanctissimus* . Subdens , quod per hoc non intendit reprobare opinionem hanc , neque ullum ei præjudicium asserere . In eadem Constitut. §. 2. Denique præcipit , ut Officium Conceptionis B. Mariæ non possit sub alio titulo , vel nomine celebrari in citata Constit. §. 4. Volens quoque , quod contrascentes ab Ordinariis , & Inquisitoribus sint puniendi . In eadem Constitut. §. 6.

Quinto . Idem Gregorius XV. in additione ad præfatam Constitutionem 29. concedit Patribus Ordinis Prædicatorum , ut in privatis suis sermonibus , inter se , & non cum aliis , nec inter alios , possint tractare , & discurrere , an B. Virgo fuerit Concepta cum peccato originali ?

Arguunt I. In instanti priori naturæ fuit B. Virgo filia Adæ , quanvis sanctificata ; sed in illo priori habuit debitum contrahendi peccatum originale : ergo de facto prius habuit originale peccatum , quam ab eo liberaretur ; quod idem est ac dicere si in illo priori naturæ habuit debitum contrahendi , contraxit . **II.** In illo priori naturæ , in quo præintelligitur ad gratiam , B. Virgo non habuit iustitiam , nec concipitur ut iusta : ergo debet necessario concipi ut iniusta , vel ut non iusta , ac proinde habens debitum , & habens originale peccatum . **III.** Hoc debitum , quod habuit B. Virgo contrahendi originale peccatum , vel fuit debi-

tum proximum , vel remotum ; si proximum , est ipsummet peccatum originale ; si remotum , hoc non est aliud , quam quod B. Virgo habuerit carnem Adæ ; at qui etiam Christus habuit carnem Adæ , quia habuit carnem Mariæ , quæ est caro Adæ : ergo nullum est discrimen inter Christum , & Mariam , quo ad originale peccatum , vel quo ad debitum contrahendi illud . **IV.** B. Virgo vel fuit liberata a debito contrahendi , vel ab ipsa contractione ; si a debito contrahendi , nullum habuit debitum contrahendi originale ; si ab ipsa contractione , hoc implicat , quia idem esset ac habere debitum , & non habere contractionem , scilicet habere debitum , & non solvere .

Respondemus ad I. cum Frassen , distinguendo minorem ; habuit illud debitum positive , negatur ; habuit illud debitum in illo priori instanti negative , conceditur . Explicatur distinctio ab eodem . Quod comperit alicui positive , prius natura , quam aliud , potest affirmari de ipso simpliciter , & pro instanti temporis , in quo existit , & in quo illud instans naturæ includitur . Et hoc pacto posset dici , quod B. Virgo habuisset peccatum originale , & gratiam sanctificantem in eodem instanti temporis , quod dici non potest . Dicitur autem in illo priori instanti habuisse illud debitum negative , quatenus non concipitur habuisse aliquid pro illo instanti naturæ , ratione cujus non deberet contrahere peccatum originale , quia pro illo instanti nondum concipiebatur , ut habens gratiam sanctificantem . Hæc Frassen ; qui subdit , quod hæc solutio legitima apparet etiam in sententia Adversariorum , qui non negant , Deum de potentia absoluta potuisse Virginem ab originali præservare .

Ad II. Scotus negat sequelam ; & rationem his verbis adducit : *Quia abstrahentium non est mendacium . 2. Physic. non enim intellectus non intelligens hoc , intelligit non hoc ; ut , non intelligens hominem esse animal , non intelligit ipsum non animal ; quia tunc non posset esse abstractio sine mendacio , auferendo ab aliquo , quod sibi essentialiter inest .* Apud citatum Frassen allata verba leguntur .

Ad III. Dicitur , quod fuit debitum remotum , & hoc quidem est , quod B. Virgo habuerit carnem Adæ , sed per seminalem propagationem ; Christus vero habuit carnem Virginis , sed non per seminalem propagationem . Debitum ergo remo-

remotum contrahendi originale erat tantum in iis, qui ab Adam descendissent per seminalem propagationem, ut descendebat B. Virgo, & non descendebat Christus; Unde in B. Virgine habuit locum præservatio a contractione per privilegium, quatenus in ea erat debitum remotum; non habuit vero locum in Christo, quia in eo nullum erat debitum, neque remotum.

Ad IV. B. Virgo non fuit liberata a debito remoto, quia non desit esse Filia Adæ, sed fuit præservata a contractione illius debiti per privilegium, quod obtinuit a Deo ratione cuius non tenebatur solvere debitum, quod habuerat; quia jam per privilegium erat extinctum. Injustitia autem esset habere debitum proximum, & non solvere, quod debitum proximum B. Virgo non habuit.

DISSERTATIO CCIII.

De Immunitate B. Mariæ Virginis ab omni peccato actuali. An fuerit immunis a peccato mortali?

An a veniali? An a quacunque imperfectione? Et an non solum ab actu, sed etiam a potentia peccandi?

PRIMO contra immunitatem Mariæ Virginis a peccato actuali erravit Lutherus in Evangelium Dominicæ 1. ab. Epiphania: *En Maria*.

Deipara quousque erravit, ut nesciret ubi Christus quarendus esset &c. Quid potuit cogitare Maria, nisi sua culpa amissum Filium Dei, & Deo Patri visam indignam, cui Filius suum commissum de novo relinqueret? Melius fuisset non factam fuisse Matrem, quam rapi ab eo ex improviso, &c. Et quis inter homines major peccator (ut conscientia tenebrima) quam hac ipsa Mater Dei?

Secundo erravit Philippus Melancthon ad cap. 2. Joannis: *Christus Matrem rejicit, ut aquet eam aliis hominibus, cum inquit: Quid mihi tecum est mulier? q. d. quia mater es, ideo videris alicujus prærogativa merito a me impetratura; ideo scias, te non plus esse apud me, quam vel mulier peccatrix, vel Syrophœnissa.*

Tertio erravit Joannes Oecolampadius ad cap. 2. Joannis: *Quid Mater volebat? Nonne hoc urget, ut videant ceteri Filium suum longe præstantiorem? Non potuit ignorare, quem genuit Filium. Quasi diceret Christus: Tu fortasse hoc velles ut prodirem? (ut etiam infra ab amicis audit, ut ascendat in Hierusalem, & palam se monstret.) Ubi Maria non eum honorem quarit, qui debetur parentibus, sed etiam ambit honorem Messia, & expit esse quasi socia administrandi ejus officii, quod Christus divinitus mandatum erat.*

PAR. IV.

Ibi Christus durissime eam alloquitur, ut contineat ipsam intra terminos suæ vocationis.

Quarto erravit Joannes Brentius homil. 72. in Lucam: *Non possumus de Matre, & cognatis Jesu hoc loco aliud sentire, quam quod importuna suæ evocatione leges publicæ honestatis violaverint. Deinde etsi candidius quispiam auditor possit hoc loco factum Matris, & cognatorum Jesu interpretari, quod evocaverint Jesum magis rudi quadam simplicitate, quam malitia; multa tamen argumenta indicant, & Ecclesiastici quidam magni nominis Scriptores testificantur, Matrem, & Cognatos Jesu evocasse Jesum arrogantia quadam, & elatione animi. Mater igitur, & Cognati Jesu ambitione suâ tam graviter peccant, ut etiam palam per Christum pudeant. Homil. 21. in Joannem: Sentiunt quidam, Mariam excitatam esse ad interpellandum apud filium suum pro novis conjugibus ambizioso affectu. Extant etiam quædam significationes, quæ testantur nihil humani alienum fuisse a Maria: quippe quod ipsa contineatur in publico humani generis judicio: Propter novum hominem peccatum intravit in mundum: omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt.*

Quinto Rodolphus Gualterus ad cap. 3. Marci erravit dicens: *Sanctam Mariam non minus maligne restrinxisse Dei potentiam, quam antea Zacharias.*

Sexto Nicolaus Hemmingius in postilla Dominicæ 1. post Epiphan. erravit dicens: *Hic taxatur aperte negligentia Parentum Jesu, quæ negligentia fuit non leve peccatum.*

E

tum:

tum : unde nec levis crux extitit in corde Virginis . Sensit partem gladii cor suum tenuisse : cogitabat hic thesaurum sibi commissum a Deo , ut illum observaret ; contulit suam miseriam cum miseria Eva . Nam , ut illa genus humanum a Diabolo seducta , perdidit : ita Virgo existimavit sua negligentia se amisisse Salvatorem promissum .

Septimo Magdeburgenses Centuriæ primæ lib.1. cap.10. fol. 294. lin.17. errarunt : Solet hic queri de peccato Maria , ob amissionem Filii Messia , facta collatione ad peccatum Eva , qua salutem hominum initio pervertit , & amisit . Exaggeratur factum Maria , quia circa majus objectum versatur , nempe mundi Salvatorem . Sed cum ea res alterius fori sit , & in Commentariis explicari talia soleant , contenti sumus in presenti brevi explicatione , quod utraque delicta Eva , & Maria non sint exigua , Sed tamen non tantum secundum objecta discernuntur peccata , verum magis principaliter secundum interiores causas , nempe iudicium , & assensum voluntatis . Eva sciens , & volens , facit contra mandatum Dei : Maria insciens , & contra voluntatem amittit Filium ; sed nihilominus graviter peccat .

Prænotamus primo , hanc esse differentiam inter peccatum mortale , & veniale , utriusque enim nomine venit actualis peccatum ; quod per mortale intelligitur transgressio legis divinæ deliberata , & in re gravi ; per veniale vero intelligitur transgressio præcepti levis , vel si gravis , non perfecte deliberata , & liberata per mortale solvitur amicitia hominis cum Deo , ab homine removeretur gratia , sanctificans , & charitas , in cujus præsentia consistit vita animæ , in absentia autem mors spiritualis ; per veniale non solvitur amicitia cum Deo , sed minuitur , nec gratia , aut charitas ab anima removeretur , sed frigeretur , nec ab ultimo fine discedit sed ab ejus consecutione removeretur .

Prænotamus secundo , triplex etiam distingui peccatum veniale ; Unum , quod accidit homini ex sensualitatis subreptione ; alterum ex subito , & indeliberato motu rationis ; tertium ob imperfectiorem actus , & levitatem materiæ ; uti est jocosum , aut officiosum mendacium , verbum otiosum , &c.

Prænotamus tertio , Confirmationem in gratia dupliciter intelligi , unam , per quam tollitur posse peccare etiam venialiter ; alteram , per quam tollitur de facto peccare . Prima competit solis Compre-

hensoribus , & Beatis ; secunda potest competere etiam Viatoribus , quatenus excludit potentiam peccandi per solum actum peccati , in quod homo ex seipso , & ex suis viribus posset cadere , sed non cadit propter specialem Dei assistentiam , & propter auxilia peculiaria , qua ita contemperantur libero arbitrio , ut omnem peccaminosum actum infallibiliter removeant . In prima confirmatione in gratia consistit impeccantia intrinseca , & antecedens ; in secunda extrinseca , & consequens . B. Virgo primam non habuit in hoc mundo ; quia nulla gratia habitualis , etiam perfecta in hac vita determinat voluntatem , ut non sit adhuc indifferens ad peccandum ; nec poterat ei ejusmodi impeccabilitas convenire , quia adhuc pure viatrix erat . Quæstio est ergo tantum de secunda .

Dicimus I. B. Virginem immunem fuisse ab omni prorsus peccato actuali .

I. Probatur ex Scripturis . Canticorum 2. Sicut lilium inter spinas , sic amica mea inter filias . Psalm. 45. Sanctificavit tabernaculum suum Altissimus . Cantic. 4. Tota pulchra es , amica mea , & macula non est in te . Prima verba de B. Virgine intelligit Sedulius lib. 2. de Paschate :

*Et veluti spinis mollis rosa surgit acutis ,
Nil , quod ladas habens Matrem obscurat
honore ;*

*Sic Eva de stirpe sacra veniente Maria ,
Virginis antiquæ facinus nova Virgo pia
ret .*

Secunda verba etiam de B. Virgine intelligit Ecclesia ; & ultima verba de eadem explicat S. Thomas opusc. 60. art. 3. verbis hisce : Non enim fuisset idonea Mater Christi , si aliquando peccasset ; tum quia honor Parentum redundat in prolem , secundum illud Proverb. 18. Gloria Filiorum Parentes eorum ; unde per oppositum , ignominia matris ad filium redundasset : tum quia etiam singularem affinitatem habuit ad Christum , qui ab ea carnem accepit . Dicitur autem 1. ad Cor. 5. Quæ conventio Christi ad Belial ? Tum etiam quia Christus , qui est Sapientia Patris singulari modo habitavit , non solum in ejus anima , sed etiam in ejus utero . Dicitur autem Sapientia 1. In malevolam animam non introibit Sapientia , nec habitabit in corpore subdito peccatis . Et ideo simpliciter fatendum est , quod B. Virgo nullum peccatum actuale commisit , nec mortale , nec veniale ; ut sic impleatur quod dicitur Cantic. 4. Tota pulchra es , amica mea , &c.

II. probatur ex Romanis Pontificibus . Gregorius

gorius Magnus lib. 1. Regum cap. 1. Potest hujus montis nomine Beatissima semper Virgo Maria, Dei Genitrix designari. Mons quippe fuit qua omnem electa creatura altitudinem electionis suae dignitate transcendit. An non Mons sublimis Maria, quae ut ad Conceptionem aeterni Verbi pertingeret, meritum verticem supra omnes Angelorum Choros usque ad solium deitatis erexit? Hujus enim montis praecellentissimam dignitatem. Isaias vaticinans, ait: Erit in novissimis diebus praeparatus mons Domini in vertice montium. Mons quippe in vertice montium factus, quia altitudo Maria supra omnes sanctos refulsit. Mons quippe, & domus apte dicitur, quia dum incomparabilibus est illustrata meritis, Dei Unigenito, in quo vacaberet, sacrum praeparavit uterum. Gregorius VII. lib. 3. epist. 47. Maria quanto altior, melior, & sanctior est omni matre, tanto clementior, & dulcior est circa conversos peccatores, & peccatrices. Innocentius III. serm. 2. de Assumpt. Mariae: Acies castrorum, id est, plenitudo virtutum, ita fuit in Virgine: Ordinata, ut de se vere dicere possit: Introduxit me Rex in cellam vinariam, & ordinavit in me charitatem: Ut postquam in ea plenitudo divinitatis corporaliter habitavit, vicit ex toto malitiam. Quoniam, ut vehementer opinor, ex tunc fomes peccati, languor naturae, stimulus carnis, in ea fuit non solum sopitus, sed prorsus extinctus. Ut de cetero non concupisceret caro adversus spiritum, sed plena gratia, vitis, & damonis terribilis appareret. Bonifacius IX. constitutione 1. Christus de clara stirpe regia Davidica praelegit Virginem, in cujus utero mystico spiramine Verbum ipsum carnem suscipere: perfectam Reginam inclutam matrem eligens, quae tanto Regi digna fuit sui corporis thalamum praeparare, de quo tanquam sponsus pro filiis hominum procederet speciosus. In Nazareth Virgo regia venustissima, a Domina conservata, flos sanctitatis, vas caelestis gratiae mundissimum, omnium virtutum floribus redimita: cujus pulchritudinem sol, & luna mirantur. Redemptorem gentium Virgo concepit datura lucem gentibus, sub montis caligine constitutis. Sane ipsa Regina Caelorum, in cujus se clausit viscera Dei. Filius factus homo, ex tanto honoris fastigio, sibi per Angelum nuntiato, nequaquam elationis, assumpsit spiritum, sed tanquam ancilla humilis mater effecta Domini, humilitatis suae, quam respexit Dominus, exequens officium, abiit in Montana, ad Elisabeth cognatam suam &c.

III. Probatur ex Conciliis. Concilium Ephes.

PAR. IV.

finum approbens epistolam Cyrilli ad Reginas, in qua legitur: Maria Virgo non regebat legalibus sacrificiis, & expiationibus: Concilium Claramontanum, quod ex Gronovo, refert Hennis, & in quo dicit esse definitum, Mariam nunquam venia huius peccasse. Concilium Tridentinum sess. 6. can. 23. Si quis hominem semel iustificatum, dixerit amplius peccare non posse, neque gratiam amittere, atque ideo eum, qui labitur, & peccat, nunquam vere iustificatum fuisse, aut contra posse in tota vita peccata omnia, etiam venialia vitare, nisi ex speciali Dei privilegio, quemadmodum de B. Virgine tenet Ecclesia, anathema sit.

IV. Probatur ex Patribus Graecis. Origenes homil. 8. in Lucam: Respexit ad humilitatem Ancilla sua. In quam humilitatem Maria respexit Dominus? Quid habebat Mater Salvatoris humile, & abjectum, quod Dei Filium gestabat in utero? Quod ergo dicit: Respexit in humilitatem ancilla sua tale est, quasi dixerit: Respexit in iustitiam Ancilla sua, respexit in temperantiam, respexit in fortitudinem, atque sapientiam. Dignum quippe est, ut virtutes respiciat. Sophronius ser. de Assumptione Mariae apud Hieronymum: Bene gratia plena dicitur, quia ceteris per partes praestatur, Maria vero simul se tota infudit plenitudo gratiae. Quicquid in ea gestum est, totum puritas, & simplicitas, totum gratia, & veritas fuit, totum misericordia, & iustitia, quae de caelo prospexit: & ideo immaculata, quia in nullo corrupta. Vero hortus deliciarum, in quo confecta sunt universa florum genera, & odora menta virtutum, sicque conclusus, ut nesciat violari neque corrumpi ullis insidiarum fraudibus. Fons signatus totius sigillo Trinitatis, ex quo vita fons manat, in cujus lumine videbimus lumen. Proclus Constantinopolitanus B. Virginem vocat: Impeccantia sacrarium. Germanus Constantinopolitanus in adoratione venerandae zonae Deiparae Virginis, Mariam dicit, nulli penitus culpa affinem. Elias Cretenensis in orat. 4. Nazianzeni: Dei Genitrix ne sordidis quidem cogitationibus unquam inclinata est. Joannes Hierosolymitanus de Institutis Monachorum cap. 32. Beata Maria de natura humana aliter fuit orta: quia in sua ortu non fuit onerata amaritudine delictorum, sed instar illius nubecula, fuit levis per immunitatem peccatorum, & dulcia per plenitudinem charismatum.

V. Probatur ex Patribus Latinis. Ambrosius ad psalm. 118. serm. 22. Suscipe me, non ex Sara, sed ex Maria, ut incorrupta sis.

E 2

Vir-

Virgo, sed Virgo per gratiam ab omni integra labe peccati. Hieronymus ad caput 10. Eccl. Beata terra Ecclesia, cujus Rex est Christus, filius ingenuorum, de Abraham, Isaac, & Jacob. Prophetarum quoque, & Sanctorum stirpe descendens, quibus peccatum non fuit dominatum, & ob id vere fuerunt liberi. Ex quibus natus est Virgo liberior S. Maria, Augustinus de natura, & gratia cap. 36. Excepta Sancta Maria, Virgine, de qua propter honorem Domini, nullam prorsus, cum de peccatis agitur, habere volo questionem: unde enim scimus, quod ex plus gratia collatum fuerit, ad vincendum omni ex parte peccatum, qua concipere, & parere meritis eum, quæ constat nullum habuisse peccatum. Hæc erga Virgine excepta, si omnes illos Sanctos, & Sanctas, cum his viruerent, congregare possemus, & interrogare: Utrum essent sine peccato, quid fuisse responduros, putamus? Utrum hoc, quod Pelagius dicit, an quod Joannes Apostolus? Rogo vos, quantalibet fuerint in hoc corpore excellentia sanctitatis, si hoc interrogari potuissent, nonne una voce clamassent: Si dixerimus, quod peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est? Fulgentius serm. de duplici Christi nativitate: Primum hominem mulier corrupta mente concepit, secundum, Virgo incorrupta Virginitate concepit. In primi hominis conjugis nequitia Diaboli seductam depravitam mentem, in secundi hominis matre, gratia Dei mentem integram servavit, & carnem. Bernardus serm. 2. de Assumptione: Absit enim ut proprii quidquam inquinamenti domus hæc aliquando habuisse dicatur, ut in ea proinde scopa Lazari quaeratur. Quod si originalem a parentibus maculam traxit: sed minus a Jerechia sanctificatam in utero, aut non magis a Joanne, Spiritus Sancto repletam, credere prohibet pietas christiana: Hæc enim festis laudibus nascenti honoratur. Postremo cum omnimodo constet ab originali contagio sola gratia mundatam esse Mariam, &c., ut omnino pium est credere, proprium Mariæ delictum non habuit. Et epist. 174. Capiosioram sanctificationis benedictionem in eam descendisse, quæ & ipsius non solum sanctificaret ortum, sed & vitam ab omni deinceps peccato custodiret immunem, quod nemini alteri in natis quidem mulierum creditur esse donatum. Anselmus ad cap. 5. posterioris ad Corinth. Omnes mortui sunt in peccatis, nemine prorsus excepto, dempta Matre Dei, sive originalibus, sive etiam voluntate aditis, vel ignorando, vel sciendo, nec faciundo quod iustum est. De Excellentia B.

Virginis cap. 3. Nulli dubium, castissimum corpus, & sanctissimam animam ejus, funditus ab omni fuisse macula peccati, iugi Angelorum custodia protectam; ut pote aulam, quam summus, & omnium Creator Deus corporaliter inhabitaturus, & ex quo hominem, in sua persona unitate inastimabili fuerat operatione suscepturus. De Conceptu Virginali, & p. peccato originali cap. 18. Decebat, ut illius hominis Conceptio de matre purissima fieret. Nampe decens erat, ut ea puritate, qua major sub Deo nequit intelligi, Virgo illa niteret, cui Deus Pater unicum filium suum dare disponebat.

VI. Probatur rationibus. I. In Maria Virgine nulla fuit radix peccati: ergo nullum fuit peccatum. Antecedens supponimus probatum, quum non fuerit in ea peccatum originale, & non fuerit ob præseruationem: quod idem est, ac dicere, quod nullo tempore fuerit in ea peccati radix; quia si fuisset per sanctificationem, vel per mundationem, aliquando fuisset, quanvis deinde radix illa fuisset recisa; & in hoc sensu non esset ita efficax argumentum, ut modo est in sententia, quam in præterita Dissertatione propugnauimus. Consequentia sequitur, nullus enim suboritur ramus ex terra illa, in qua non est, nec ulla unquam fuit radix: Si ergo in B. Virgine nulla unquam fuit peccati radix, ob immunitatem ejus ab originali labe, nullum quoque dicendum est in eo fuisse, vel rami, vel ramusculum peccati, quomodolibet intelligatur. II. Maria Virgo fuit idonea Mater Dei, sed non fuisset idonea mater Dei, si habuisset in seipsa vel leuissimum peccatum: ergo nullum habuit in se actuale peccatum. Probatur minor. Quodcumque peccatum in ea fuisset, semper fuisset ad dedecus Filii sui; tum quia, ut docet Angelicus loco superius citato, honor, & ignominia parentum redundat in prolem; tum etiam quia propter affinitatem singularem, quam habebat B. Virgo ad Christum, qui ab ea carnem accepit, pariter culpam matris filii famam obscurasset. III. Verbum Dei habitavit in Virgine, non solum in ejus anima, sed etiam in ejus utero; sed Verbum est Sapientia Patris, & de Sapientia dicitur Sapientia 1. In maleuolam animam non introibit sapientia; nec habitabit in Corpore subdito peccatis. Ergo nullum unquam fuit peccatum, cui subdita fuerit Maria, quæ fuit dignissima Dei mater. IV. Si Maria aliquod vel leuissimum peccatum veniale, com-

commisisset, non fuisset in ea puritas, qua major inveniri non potest; sed talis puritas in ea de facto fuit: ergo nullum neque levissimum peccatum. Minor probatur a S. Thoma in lib. 1. Sententiarum dist. 44. art. 3. ad 3. *Puritas intenditur per recessum, & contrario; & ideo potest aliquid inveniri, quo nihil purius esse potest in rebus creatis, si nulla contagione peccati inquinatum sit. Et talis fuit puritas B. Mariæ Virginis, qua a peccato originali, & actuali immunis fuit.* V. Non fuisset B. Virgo idonea peccatorum Advocata, iustorum corona, Dei Sponsa, totius Trinitatis triclinium, & speciosissimum filii reclinatorium, si alio quod in se peccatum habuisset; sed talis de facto fuit: ergo nullum in ea fuit peccatum. Minor est S. Bonaventuræ in 3. sententiarum dist. 3. *Quoniam B. Virgo Advocata est peccatorum gloria, & corona iustorum, sponsa Dei, & potius Trinitatis triclinium, & speciosissimum filii reclinatorium; hinc est, quod speciali gratia Dei, nullum in ea peccatum habuit locum.* VI. Non fuisset Maria tota pulchra, si in ea macula, vel levissimi peccati actualis fuisset; Sed Ecclesia eam prædicat totam pulchram, & maculam in illa non fuisse, testatur: ergo nullum peccatum in ea unquam fuit, ne quidem levissimum, Argumentum est Richardi Victorini in Cantica cap. 26. *B. Maria Virgo tota pulchra fuit, quia sanctificata in utero; ab utero quoque egressa, nec mortale unquam, nec veniale commisit. Et ante Conceptionem quidem filii Dei prius per gratiam custodita est a peccatis, post hanc vero ita confirmata est, ex virtute Altissimi obumbrata, & roborata, ut peccatum omnino committere non potuerit: Ex qua templum Dei facta est, ita privilegiata est, ut nullatenus aliqua macula potuerit deturpari. Tota item pulchra fuit, quia plena gratia, ut nec ullum vel minimum veniale in ea fuerit, quominus in ea locum gratia habere potuerit. &c. Tota fuit pulchra, quia mundata in utero, & deinde in sanctitate, munditia confirmata, famule peccati primo in ea sopita, ut non peccaverit; & tandem extincta, ut peccare deinceps non potuerit. Angelicam denique in terra adæpta est puritatem, & Dei similitudinem, in virtutibus, & sanctitate, ac morum perfectione, iusta, pia, prudens, modesta, misericors, sancta mente, & corpore.*

Dicimus II. Impeccantiam, quæ fuit in Virgine, non fuisse ab intrinseco, & antecedentem, sed extrinsecam, & consequentem.

I. Probatur prima pars Conclusionis. Nulla gratia habitualis in hac vita, quantumvis perfecta, ita determinat voluntatem, ut antecedenter non sit adhuc indifferens ad peccandum; sed hæc gratia fuisset necessaria, ad hoc, ut B. Virgo esset impeccabilis ab intrinseco, & antecedenter: ergo non fuit. Probatur major. Posita quacunque gratia in hac vita remanet voluntas indifferens ad volendum, & non volendum; ergo nulla gratia habitualis in hac vita, sic determinat voluntatem, ut antecedenter non sit adhuc indifferens ad peccandum. Antecedens patet, quia aliter non libere operaretur, & sic neque mereretur, neque peccaret.

II. Probatur, B. Virgo in quocunque gradu perfectionis fuerit in hac vita, semper fuit viatrix; sed impeccabilitas ab intrinseco, & antecedenter non potest convenire Viatoribus, & tantum convenit comprehensoribus; ergo B. Virgo non habuit impeccabilitatem ab intrinseco, & antecedenter. Probatur minor, Viatores sunt in statu merendi, & in statu demerendi; Sed qui sunt in statu merendi, & demerendi non possunt habere impeccabilitatem intrinsecam, & antecedenter: ergo impeccabilitas ab intrinseco, & antecedenter non potest convenire Viatoribus, & tantum convenit Comprehensoribus, Major negari non potest. Minor constat, quia aliter neque peccarent, neque mererentur. Consequentia sequitur.

III. Probatur, Si admittenda esset in B. Virgine impeccabilitas ab intrinseco, ideo esset, quia libertas ad peccandum est defectus; sed hoc perfectioni ipsius nihil omnino obstat; ergo admittenda non est in B. Virgine impeccabilitas ab intrinseco, & antecedenter. Probatur minor. Libertas ad peccandum, quantumvis sit defectus, conducit tamen ad meritum ex illo Ecclesiastici 31. *Qui potuit transgredi, & non est transgressus; Sed quod conducit ad meritum ponendum est in B. Virgine; ergo &c.*

Secunda pars Conclusionis probatur. I. B. Virgo habuit liberum arbitrium confirmatum in bono; non habuit admixtionem peccati originalis, nec mortalis, nec venialis; sed hæc omnia excludunt actum peccandi, seu impeccabilitatem important extrinsecam, & consequentem; ergo hæc vere fuit in B. Virgine. Major probatur a Jacobo Genuesi serm. 3. de Assumptione S. Mariæ. *Maria fuit sine macula, per omnis peccati immunitatem. Ipsa quidem.*

dem liberum arbitrium in bono confirmatum habuit, & ideo nulli peccato conscientia patuit &c. Non habuit admixtionem originalis, quia fuit in utero a Spiritu Sancto sanctificata: nec etiam habuit admixtionem mortalis, quia fuit a Patris potentia confirmata: nec etiam habuit admixtionem venialis, quia fuit a puritate filii imprægnata.

Primo contrarios huic Conclusioni habemus quosdam, simpliciter adscribentes peccata levia B. Virgini, etiam post conceptum, & partum Filii Dei, & Filii sui. Et hi moventur ex quibusdam Scripturæ locis, vel ex aliquibus Patrum verbis, quibus in responsionibus ad objectiones, occurremus.

Secundo, Alii volunt B. Virginem fuisse, dumtaxat peccato obnoxiam usque ad tempus, quo in eam Spiritus Sanctus supervenit, & Filium Dei concepit: post vero hoc tempus ob abundantiorē gratiam Spiritus Sancti, ajunt, eam fuisse prorsus ab omni peccato immunem. Hujus sententiæ fuisse Magistrum sententiarum, testatur Estius lib. 3. dist. 3. §. 6.

Tertio. Communis Theologorum sententia est, Beatissimam Virginem, propter singulare Dei privilegium, fuisse immunem ab omni actu peccandi per totam vitam. Hanc sane, dicit Estius, cit. loco, Patrum illorum sententiam posterioribus seculis absque scrupulo secuti, & amplexi sunt omnes Doctores Scholastici; ut merito Patres Concilii Tridentini sess. 6. can. 23. negantes hominem semel justificatum, posse in tota vita peccata omnia, etiam venialia vitare, hanc adjecerint exceptionem; nisi ex speciali Dei privilegio, quemadmodum de B. Virgine tenet Ecclesia. Deinde non videretur satis certa ratio, quare illam tota Ecclesia in laudem ejus decantatione extolleret supra omnes Angelorum, & iustorum hominum Ordines, nisi in ea singulare aliquod sanctitatis privilegium præ omnibus agnosceret. Quod aliud non facile assignatur, nisi si quod ab omni actuali peccato pura fuerit, & libera. Quanvis igitur primam, & secundam opinionem, nec ut hæreticam, nec ut erroneam damnatam legamus? Ac forte nec ut tales damnari possent; tertiam tamen ea sententiæ probabilitate tenet Ecclesia, ut temerarium sit ei nunc contradicere.

Opponunt I. ex Luthero, & Calvino, Mariam Virginem peccasse peccato infidelitatis, quando Lucæ 1. ut incredula dixit Gabrieli, qui incarnationem ei nuntiabat:

Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Lutherus proinde in postilla Evangelii de Annunciatione scripsit: *Ipsa profecto, in se sensit incredulitatis sensum;* & Calvinus ad eadem Lucæ verba addit, Sanctissimam Virginem, non minus quam Zacharias fuisse de Dei omnipotentia dubiam. II. Volunt, quod peccaverit, & peccato negligentiae, quando filium amisit per triduum, & peccato impatientiae, quando filium objurgavit dicens: *Fili, quid fecisti nobis sic?* III. Addunt, peccasse peccato ambitionis, quando in Nuptiis Canæ Galilææ miraculum petiit a filio, dicens: *Vinum non habent.* Dicit enim Lutherus ad cap. 2. Joannis, quod his verbis ex ambitione, & vana gloria, quæsitum miraculum ad ostentationem. IV. Dicunt quoque peccasse peccato inanis gloriæ, ac superbæ, quando & Matthæi 12. Christum docentem cum cognatis interpellavit, volens ei loqui; & quando Marci 3. dicitur: *Mittens qui vocarent eum;* & quando Matthæi 27. Christo quidam dicebant: *Eccæ mater tua, & fratres foris stant, querentes te;* quibus respondit Christus: *Qua est mater mea, & qui sunt fratres mei?* V. In 1. Joannis 1. dicitur: *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, nos metipsos seducimus:* ergo fuit aliquod saltem leve peccatum in B. Virgine, ne ipsa semetipsam seduceret. VI. Maria Virgo recitabat orationem Dominicam, & dicebat verba illa: *Dimitte nobis debita nostra;* si autem peccatum nullum habuisset, contra veritatem verba illa dixisset, quod non est dicendum. VII. Chrysostomus ad verba illa Matthæi 27. *Qua est mater mea, & qui sunt fratres mei?* hæc habet: *Hujusmodi verba locutus est, non quod eum matris pueret, aut illam, & qua genitus erat, abdicaret, (si enim pueret ejus, nentiquam per uterum illum prodisset in lucem,) sed ut ostenderet, nihil illud eam juvare, nisi quod officii sui erat, in omnibus præstaret. Nam quod illa facere instituerat, supervacanea cujusdam ambitionis erat: Quippe volebat ostendere populo, se filie dominari, & in eum auctoritatem exercere: nundum de ipso magnum aliquid imaginatione sua sibi proponeret. Ideo intempestive accessit. Ac vide, quæso, tam ipsius, quam illorum superbiam. Cum enim par esset ingressos ipsa audire cum turba, aut si boni vellent, expectare dum finem dicendi faceret, ac tunc adire: illi contra, foras ipsum evocant.* VIII. Basilius epist. 318. videtur asseruisse, quod fluctuaverit in fide B. Vir-

go, & scandalum passa fuerit, quando vidit filium in cruce: *Anima passionis tempore dubitationi cuiquam fuit subiecta secundum Domini vocem, qui dixerat: Omnes vos scandalum patiemini in me.* IX. Cyrillus Alexandrinus in Commentariis ad Joannem scribit, iquod B. Virgo in passione sui filii non solum scandalum passa fuerit, sed & propemodum de statu mentis suae dejecta fuerit. Subdens quoque, ideo Christum commendasse matrem Joanni, quod cum ea in scandalum incidisset, & cogitationum perturbationibus implicata esset, providendum illi fuerit . . . Itaque cum sciret quibus tam cogitationibus agitanetur, hanc egregio mysterio commississe discipulo suo, qui mysterii illius altitudinem recte & idonee explicare posset. X. Origines homil. 17. in Lucam in eandem abiit sententiam, scribens: *Quid putamus quod scandalizatis Apostolis, Mater Domini a scandalo fuerit immunis? Si scandalum in Domini passione non passa est, non est mortuus Jesus pro peccatis ejus. Si autem omnes peccaverunt, & egent gloria, iustificati gratia ejus, & redempti, utique & Maria illo tempora scandalizata est.* XI. Ambrosius ad illa verba Lucæ 2. *Quid est, quod me quarebatis?* Subdit: *Alibi cum ad mysterium mater impellit; hic mater arguitur, quod adhuc quæ humana sunt, exigat.* Leguntur hæc verba in Officio Domini: cæ infra Octavam Epiphaniæ Domini. Eadem habet S. Maximus homil. 1. in Epiphania Domini, dicens, Christum objurgasse Matrem suam, quod temere signum peteret. XII. Augustinus in quæstionibus Novi Testamenti quæst. 73. docet, B. Virginem sub cruce dubitasse, & animo fluctuasse; quod etiam docet Paulinus inter Epistolas Augustini epist. 58., & idem Augustinus tract. 109. in Joannem, numerat quoque B. Virginem inter illos, quos asserit ante Christi Resurrectionem non sic in eum credidisse, quomodo in se ipse credi volebat.

Respondemus ad I. cum Augustino homil. 44. cap. 5. *Dum interrogavit, non de promissione dubitavit: Vel cum Bernardo homil. 4. super: Missus est: Non dubitat de facto, sed modum requirit, & ordinem: neque enim querit an fiet istud, sed quomodo?* Ambrosius denique in eadem verba discrimen affert inter Mariam, & Zachariam, verbis hisce: *Quomodo ergo fieri posset, ut Zacharias, qui non crediderat, silentio condemnaretur: Maria autem si non credidisset, spiritus Sancti infusione exaltaretur? Sed neque non credere Maria, neque tamen temere*

re debuit usurpare: non credere Angelo, usurpare divina; neque enim facile erat, scire mysterium absconditum a sæculis in David, quod nec Superiores Potestates scire poterant. Et tamen non fidem tenuit, non officium refutavit; sed accommodavit affectum, spondit obsequium: etenim cum dixit: Quomodo fiet istud? non de effectu dubitavit, sed qualitatem ipsius quæsit effectus. Quanto temperatior ista responsio, quam verba sunt Sacerdotis? Hac ait: Quomodo fiet istud? Ille respondit: Vnde hoc sciam? Hac jam de negotio tractat: ille adhuc de Nuntio dubitat. Negat ille se credere, quod negat se scire, & quasi fidei adhuc alium querit authorem; ista se facere profitetur, nec dubitat esse faciendum, sed id, quomodo fieri possit, inquirat.

Ad II. Negatur, quod fuerit negligentia in B. Virgine Deipara, ac in Sanctissimo ejus Sponso Josepho; quia quum sciret Jesum esse verum Deum, judicarunt, cum non agere ipsorum manu ductione, & præsentia. Nec fuit impatientia in Maria, quia illius verba non indicant reprehensionem, sed dolorem de absentia filii sui. Verba autem Christi: *Quid est, quod me quarebatis?* continent quidem reprehensionem, sed quæ non respicit culpam, ac errorem vel ignorantiam, sed non cum culpa conjunctam. Quod asserit Basilus scribens: *B. Virginem, licet ab omni peccato immunis fuerit, non tamen ab omni ignorantia liberam fuisse, neque statim perfectam, mysteriorum dispensationis Christi in carne notitiam accepisse.*

Ad III. Dicimus cum Augustino tract. 8. in Joannem, verba Virginis non indicasse inanem gloriam, sed eximiam fidem ipsius circa Divinitatem, & omnipotentiam sui filii; atque pariter charitatem, quam habebat erga pauperes, quos contristatos videbat, propter vini defectum. Quando autem Christus dixit: *Quid mihi, & tibi, mulier?* Non reprobat peritiam Matris, ut importunam, sed ostendit plenitudinem suæ potestatis, & Sapientiæ, quæ pro libito suo communicanda erat. Ita pariter Augustinus, lib. 4. de consensu Evangelistarum cap. 10. Non repellens de qua suscepit carnem, sed suam tunc maxime insinuans divinitatem; aquam conversurus in vinum, qua divinitas illam etiam seminam fecerat, non in illa facta erat. Idem Augustinus explicat verba illa: *Nondum venit hora mea:* tract. 19. in Joannem: *Hanc itaque horam prædixerat, quæ tunc nondum venerat, in qua deberet agnoscere Matrem.*

Matrem moriturus, de qua fuerat mortaliter natus. Tunc ergo divina facturus, non Divinitatis, sed infirmitatis Matrem, voluit incognitam repellere: nunc autem humana, iam patiens, ex qua fuerat factus homo, affectu commendabat humana. Tunc enim qui Mariam creaverat, innotescebat in virtute; nunc vero quem Maria pepererat, pendebat in cruce.

Ad IV. respondet Ambrosius in eundem locum, dicendo, quod Christus sic responderit, ut doceret, religiosiorem esse copulam mentium, quam corporum, & consanguinitatem virtutis, quam carnis, esse quoque præstantiorem. Sua Verba sunt; *Neque injuriose refutantur parentes; sed religiosiores copula mentium docentur esse, quam corporum: Ergo hic non (ut quidam tendiculas aucupantur) mater negatur, quæ de cruce etiam agnoscitur; sed necessitudinē corporali præscriptorum calcæium forma præfertur. Illud quoque non intelligere abhorret, quia per figuram parentum, demonstrat Judæis, ex quibus est Christus secundum carnem, Ecclesiamque credidit præferendam.* Respondit quoque Cornelius a Lapide in hunc locum: „ Non ex ambitione, & fastu, ut viderentur esse consanguinei tanti doctoris, & Prophetæ, qualis erat Christus, uti voluit S. Chrysostomus, & Theophilus, sed ut eum comprehenderent, secumque adducerent in Nazareth. Dicebant enim eum in furorem versum esse, ut ait Marcus cap. 3. 21. *Neque enim fratres ejus credebant in eum.* Joann. 7. 5. (licet postea plures ex iis crediderint Christo) sive hoc dixerint, quod vere furere putarent; sive fictæ & simulate, ut eum ē manibus Phariseorum, ne ab eis opprimeretur, eriperent; hac enim, vel simili de causa B. Virginem evocasse Christum; nemo pius dubitet. Si voluerunt eum comprehendere quasi furiosum, celarunt hoc suum consilium B. Virgini, illamque adduxerunt secum specie honoris, ut facilius, & secretius Christum evocarent, secumque abducerent. Ceterum enim est B. Virginem optime scivisse Christum esse sanctæ, sanctæque mentis; quare non nisi ejus visendi studio comitatam fuisse hosce Christi fratres, idest cognatos „

Ad V. dicit Eftius, quod Veteres excipiunt B. Virginem a generalibus sententiis Scripturæ, quæ negant hominem vivere sine peccato. Et defacto hanc eandem exceptionem fecit Augustinus, & eandem quoque Concilium Tridentinum, de quibus supra.

Ad VI. B. Virgo excepta fuit ab obligatione recitandi verba illa orationis Dominicæ in persona propria, & ea recitasse pro toto fidelium costu, hoc est nomine Ecclesiæ, in qua multi, immo omnes præter illam, comprehenduntur. Et hoc fuit singulare ipsius privilegium.

Ad VII. Ex S. Thoma Frassen responderi quod Chrysostomus, vel oratorio more hac in expressione excesserit, vel quod in hoc tantillum a vero exorbitaverit. Eftius vero ait: „ Porro Chrysostomi, Theophylacti, & Euthymii glossas ad memorata Evangelii loca non recipit Ecclesiæ, quum magis credendum sit aliam ob causam filium a matre evocatum „

Ad VIII. & ad IX. dicitur, Basilium & Cyrillum concionatorio more pariter non nihil excessisse, sed melius est ut dicamus, quod sub dubitationis nomine intellexerint magnam admirationem, & quasi stuporem B. Mariæ Virginis, tempore passionis Christi. Cæterum Ambrosius explicat patientiam Mariæ, & magnam animi constantiam, tempore, quo Christus patiebatur epist. 25: *Maria Mater Domini ante crucem filii stabat: nullus me hoc docuit, nisi S. Evangelista. Et paulo infra: Fugientibus Apostolis, ante crucem stabat, & piis spectabat oculis Christi vulnera, quid expectabat non pignoris mortem, sed mundi salutem: aut fortasse quia cognoverat per filii mortem, mundi redemptionem &c.* Et in Concione in obitu Valentiniani: *Stabat & S. Maria juxta crucem filii, & spectabat Virgo sui Unigeniti passionem, spectantem illam lego, stantem eam lego, flentem non lego.*

Ad X. ait Frassen, quod Origines hac in re, sicut in aliis plurimis graviter lapsus fuerit, ac proinde nullatenus esse audiendum. Eftius vero hæc habet citato loco: „ Alii vero, qui fidem non omnino completam ei adscribunt, ut Origenes, Basilus, Paulinus & Augustinus non sentiunt eam de rebus sibi divinitus revelatis, aut a filio suo patefactis ullo modo dubitasse; cum per os Elisabeth a Spiritu Sancto edictum sit: *Beata quæ credidisti*, sed de quibusdam mysteriis minus certam, persectamque habuisse cognitionem; propterea quod de iis nondum plene divinitus esset instructa, aut certe dubitationem illam, & fluctuationem, non fuisse de re ipsa, sed de modo rei, qualis erat, cum diceret ad Angelum, cui sine dubio fidem adhibebat: *Quomodo fiet istud?* Quod autem ex quæstionibus novi Testamenti „ obijci-

„ obicitur, non multum movere debet, cum
„ id opus non sit Augustini, ac ne probati
„ quidem Auctoris „.

Ad XI. verba illa non esse reprehendentis
peccantem, sed docentis, & instruendis
ignorantem; vel si reprehendentis, non
tamen culpam, sed errorem, vel igno-
rantiam. Et ita intelliguntur & expli-
cantur ab Estio Ambrosius, & Maximus.

Ad XII. uti diximus ad X. dicitur, quod
dubitatio illa, & fluctuatio non fuerit de
rei substantia, sed de modo; quemadmo-
dum fuit, quando Angelo dixit: *Quomodo
fiet istud*. Et tamen Angelo sine dubio
credebat. Quæstiones autem novi Testa-
menti non sunt opus Augustini, ut di-
ctum est nuper.

Pro Coronide Dissertationis, subdimus Cen-
suras, quibus opiniones contrariæ senten-
tiæ nostræ ab Authoribus inruuntur.
Estius hæc habet „, Quavis igitur pri-
mam, & secundam opinionem nec ut hæ-
reticam, nec ut erroneam damnatam le-
gamus; ac forte nec ut tales damnari pos-
sent; tertiam tamen ea sententiæ proba-
bilitate tenet Ecclesia, ut temerarium
sit ei tunc contradicere „.

Fortius autem loquitur eruditissimus Au-
thor Notarum ad Estium editionis Nea-
politanae, qui dicitur C. L. V. Julius de
Torno Metropolitanæ Ecclesiæ Neapo-
lis Canonicus: „ Majori censura, quam
temeritatis dignam existimant, & jure
merito Auctores eam opinionem, quæ
vel levissimam B. V. peccati suapte vo-
luntate concepti labeculam affingit. Et
quidem hodie ut inquit Dionys. Petavius
tom. 5. Theolog. dogm. parte 2. lib. 14. cap.
1. num. 3. Nemo Catholicus ea de re dubi-

„ tat. Scilicet Catholici omnes certo, ac
„ firmiter tenent, & existimant, Sanctissi-
„ mam Dei Genitricem ab omni inquina-
„ tione peccati etiam levissimi, puram fuisse,
„ se, ac immunem. Barthol. Medina in 3.
„ par. S. Thomæ qu. 27. art. 4. in Expositione
„ articuli concii. 1. sic contrariam veritati
„ Catholicæ assertionem sugillat. Prima
„ conclusio: error est manifestus contra fi-
„ dem asserere, quod B. Maria habuerit
„ aliquod peccatum actuale, nam in Con-
„ cil. Trident. sess. 6. can. 23. diffinita est hæc
„ conclusio, & constat ex traditione eccle-
„ siastica, & quidam concionator, qui
„ contrarium visus est Romæ prædica-
„ re, non recte explicans Augustini au-
„ thoritatem (ex lib. quæst. veteris, &
„ novi Testam. qu. 73.) coactus est pu-
„ blice recantare sententiam. Sane vero
„ assertio contraria traditioni, sensui, ac
„ certæ, firmæque persuasioni totius Ca-
„ tholicæ Ecclesiæ, quam Synodus Gene-
„ ralis, Trident. scilicet, testatur, plusquam
„ temeraria dicenda; mitiori proinde cen-
„ sura ab Auctore notata videtur „,
Fortius agit Suarez 3. par. qu. 27. art. 6. dub.
4. sess. 4. scribens: „ Omisissis Hæreticis,
„ inter Scolasticos Gregor. in 2. distinct. 30.
„ qu. 2. art. 1. ausus est dicere, Virginem in-
„ terdum venialiter peccasse, ne illam fa-
„ teretur fuisse a peccato originali immu-
„ nem, quia juxta Augustini regulam, nul-
„ lus est in peccato originali conceptus,
„ qui non interdum venialiter peccaverit.
„ Cui sententiæ nonnullæ Patrum locutio-
„ nes interdum favere videntur. Sed nihilo-
„ minus hæc sententia ab Ecclesia rejecta,
„ & damnata est. „

DISSERTATIO CCIV.

De B. Virginis Gratia . Quando habuerit Gratiam Sanctificationis ? An tunc habuerit omnem Gratiam ? Quanta fuerit ejus Gratia ? An fuerit confirmata in Gratia ? Et an peccati fomes fuerit in ea extinctus ?

Errum est apud omnes, B. Virginem habuisse gratiam sanctificationis in utero, hoc est, fuisse in utero matris suæ a Deo sanctificatam . Quando autem in utero fuerit sanctificata, an primo animationis instanti, an vero altero ex subsequentibus, quæstio est inter illos, qui asserunt fuisse illam ab originali peccato præservatam, & eos, qui negant. Hi enim postremi ideo negant, quia non poterat B. Virgo eodem instanti reali esse Deo inimica per peccatum, & amica per gratiam. Nihilominus his non obstantibus Prima sententia est Henrici, quodlib. 15. qu. 13. asserentis, B. Virginem fuisse conceptam in originali peccato, & nihilominus in primo instanti suæ Conceptionis fuisse sanctificatam. Contra hanc sententiam late disputat Durandus in 3. dist. 3. qu. 2. & post ipsum Suarez in 3. par. qu. 27. art. 2. disp. 3. sect. 5. Ad illud, quod dictum est, eodem instanti non posse gratiam, & peccatum originale in eodem subjecto reperiri, respondet Henricus, quod licet B. Virgo non potuerit in primo instanti esse in peccato originali, & recipere gratiam, potuit tamen Deus in eodem primo instanti infundere gratiam, manente peccato originali; Unde repugnantia remansit ex parte subjecti, scilicet B. Virginis, non vero ex parte agentis, hoc est, Dei. At Suarez sic eum impugnat: Infundere gratiam in illo instanti vel est efficere vere illam, & vere producere, & sic in illo instanti esset gratia, & esset in Virgine, quia non esset extra subjectum: vel non est efficere gratiam, & hoc pacto Deum infundere gratiam non aliud sonat, quam Deum esse veluti paratum ad infundendam gratiam immediate post illud instans. At hæc non est quæstio de qua loquimur, ut cuique consideranti patet. Secunda sententia est illorum, qui volunt, Virginem in primo instanti suæ anima-

tionis fuisse conceptam in originali, & paulo post fuisse sanctificatam. Et hæc opinio est fere omnium illorum Scholasticorum qui sustinent, B. Virginem fuisse in originali conceptam. Hujusmodi sunt Durandus, Paludanus, Capreolus, Gregorius Ariminensis, S. Antoninus, Cardinalis de Turrecremata, alique.

Tertia sententia est illorum, qui sustinent B. Virginem fuisse sanctificatam primo animationis instanti. Hujus sententiæ sunt illi omnes, qui tenent, B. Virginem fuisse conceptam absque originalis culpæ contagione, a qua fuerit in primo instanti præservata. Ita Scotus cum suis, alique plurimi in Dissert. 202. citati.

Dicimus I. B. Virginem fuisse a Deo sanctificatam primo animationis instanti.

I. Probatur. Nulla creatura potest esse in statu puræ naturæ; sed si B. Virgo in primo animationis instanti non fuisset sanctificata, fuisset in statu puræ naturæ: ergo B. Virgo fuit sanctificata primo animationis instanti. Major patet, quia nulla creatura fuit unquam in aliquo statu, in quo non habuerit neque peccatum, neque gratiam; at hoc importatur per statum puræ naturæ, ut omnibus est certum: erigo &c. Minor primi argumenti probatur. B. Virgo primo illo animationis instanti non habuisset peccatum, quia non habuisset peccatum originale, ut probavimus; neque habuisset gratiam sanctificationis, quia non fuisset sanctificata, ut contendunt Adversarii: ergo neque habuisset gratiam neque peccatum: ergo fuisset in statu puræ naturæ.

II. Probatur. Ut B. Virgo gratiam sanctificationis acciperet primo animationis instanti, nullum erat impedimentum, neque ex parte ipsius, neque ex parte Dei; ergo vere gratiam sanctificationis primo illo instanti accepit. Probatur antecedens. Non erat impedimentum ex parte Virginis, quia non erat in ea pec-

pec-

peccatum, quod solum est obstaculum ad gratiam recipiendam; neque erat ex parte Dei; si enim Deus illam præservaverat a peccato, talis præservatio non ordinabatur, nisi ut eam sanctificaret: ergo ex parte Dei non solum non erat impedimentum, sed potius erat maxima convenientia, ut eam simul, & a peccato præservaret, & gratia sanctificationis exornaret.

III. Probatur. Si non fuit sanctificatio B. Virgo primo animationis instanti, fuit saltem sanctificata secundo, vel tertio, vel aliis instantibus subsequenibus. Quærimus, vel hoc fuit, ut se disponeret per actum proprium ad primam gratiam, vel alia ex causa. Si primum; sufficit, quod in priori naturæ se disposuerit: Unde affirmat S. Bernardinus apud Hennum, quod B. Virgo quum habuerit usum rationis a primo illo instanti, ex tunc potuit quoque Deum diligere, vel alium actum meritorium exercere, & sic se disponere ad recipiendam gratiam sanctificationis. Si ex alia causa, quum non fuerit hæc alia causa adhuc ab Adversariis allata in medium, nos non possumus eam, neque examinare, neque rejicere.

Dicimus II. B. Virginem non habuisse omnem gratiam a primo suæ Conceptionis instanti.

I. Probatur. B. Virgo fuit vere viatrix in hac vita, adeoque in statu viæ permansit quoad vixit; sed qui est in statu viæ, est in statu accretionis meritorum, vel decretionis, si confirmationem non habeat in gratia: ergo B. Virgo, quum non fuerit in statu decretionis, quia fuit in gratia confirmata, ut probabimus mox, fuit tamen in statu accretionis meritorum: ergo semper crevit in gratia: ergo non habuit omnem gratiam a primo suæ conceptionis instanti.

II. Probatur. B. Virgo plurimos exercebat actus meritorios, & illa etiam suscipiebat Sacramenta, quorum erat capax, ut est communis Doctorum opinio: vel ergo dicendum est, quod huiusmodi actus meritorii, & huiusmodi Sacramenta, nullam in B. Virgine gratiam peperissent, adeoque fuissent frustranei; quod nemo asseret, qui sit rationis compos: vel asserere debemus quod in B. Virgine importaverint gratiam sibi metipsis correspondentem. Et hoc concessio, clare deducitur, quod B. Virgo non habuerit omnem gratiam suam a primo suæ Conceptionis instanti; ut in Conclusionem proposuimus.

P. A. IV.

III. Probatur. Nec Scripturæ enūciant; neque Pares docent, nec Pontifices, nec Concilia definiunt B. Virginem habuisse omnem gratiam suam a primo suæ Conceptionis instanti: ergo non est nobis ratio, ut hoc dicamus; quum aliunde ordo deponat, ut habuerit semper incrementum in gratia, quia in statu viatoris erat, & rationes præcipuas merendi habebat, quibus gratia semper augmentatur.

Dicimus III. Gratiam B. Mariæ Virginis fuisse tantam, quantam dari uni puræ Creaturæ, possibile est; adeoque fuisse majorem, quam fuerit in omnibus Angelis, & hominibus simul sumptis.

I. Probatur ex Bernardo, Concione 61. dicente: *Excepto Christo, tanta Virgini data est gratia, quanta uni puræ creaturæ dari, est possibile.* Ex S. Bonaventura in Speculo cap. 13. *Tanta gratiarum copia abundavit in Maria, ut etiam ipsa gratiosa Virgo gratia quodammodo dici possit.* Ex S. Petro Damiano serm. de Assumpt. *Inter animas Sanctorum, & Angelorum Choros supereminet merita singulorum, & omniumque titulos antecedit, & spirituum bebetat dignitatem, ut sine quasi non sint.*

II. Probatur. In prima sanctificatione fuit data a Deo Virgini intensior gratia, quam ulli hominum, vel Angelorum in sua prima sanctificatione data fuerit: ergo gratia data Virgini, etiam in sua prima sanctificatione, est amplior quacunque gratia, data cuilibet puræ creaturæ. Probatur antecedens. B. Virgo in sua prima sanctificatione habuit gratiam ampliore, quam habuerit Joannes Baptista in sua sanctificatione in utero; sed Joannes Baptista in sua sanctificatione habuit gratiam intensiorem, quam habuerint, vel quam habeant, vel quam possint habere cæteri infantes, etiam si in matrum utero per martyrium moriantur: ergo &c. Major est certa; quia nulla est cōparatio inter Sanctissimam Virginem, & Joannem Baptistam. Minor probatur; tum quia de Joanne Baptista dictum est: *Spiritu Sancto replebitur*; tum etiam, quia, ut ait Suarez, verba illa: *Non surrexit major Joanne Baptista*; a multis de prima sanctificatione exponuntur; tum denique, quia ad munus altissimum singulari modo, & privilegio fuit Joannes a Deo sanctificatus: ergo sanctificatio illa prima, quam habuit, huius muneris altissimo correspondens, debebat quoque esse altissima, & gratias omnes aliorum infantum etiam illorum, qui per martyrium in utero moriuntur, longe excedens.

F. 2

III.

III. Probatur. Est communis omnium sententia, quod B. Virgini fuerit data in sua prima sanctificatione plenitudo gratiæ; sed hæc plenitudo gratiæ non potest intelligi in ordine ad seipsam: ergo debet intelligi in ordine ad alios. Major est doctrina. S. Thomæ 3. par. qu. 27. art. 5. Minor probatur, quia plenitudo gratiæ in Maria in sua prima sanctificatione non fuit consummata, sed tantum fuit consummata in statu gloriæ. Si autem intelligitur quoad alios, jam B. Virgo habuit ampliorem gratiam in sua prima sanctificatione, quam habuerint puræ creaturæ omnes. Ratio autem, cur B. Virgo habuerit plenitudinem gratiæ præ omnibus Creaturis, etiam in sua prima sanctificatione, est, ut inquit Suarez, quia præ cæteris conjunctior fuit Verbo, & Christo. Si dicatur, quod in primo instanti nondum habebat illam cognitionem, subdit idem Suarez, satis esse, quod habuerit ordinem ad illam ex divina prædestinatione.

IV. Probatur. B. Virgo in instanti suæ sanctificationis amabatur a Verbo plusquam ullus Angelus, vel homo, & plusquam omnes Angeli, & homines; sed gratia respondet amor, & est objectum ejus: ergo major gratia data fuit Virgini in sua prima sanctificatione, quam data fuerit Angelis, & hominibus simul. Major probatur. Ex illo instanti Verbum amabat B. Virginem, ut futuram sui matrem: ergo amabat illam plusquam amaret omnes Angelos, & homines. Probatur antecedens; quia totus hic amor debetur matri, & tota hæc perfectio gratiæ optime quadrat cum eam dignitate; Verba sunt Suarii, qui laudat Petrum Damianum serm. de Annuntiatione, dicentem: Attende Seraphim, & videbis quidquid majus est, minus Virgine, solumque Opificem, opus istud supergredi; & Vincentium Ferrerium serm. 1. de Nativitate docentem, B. Virginem fuisse sanctificatam in utero Matris supra omnes Sanctos, & supra omnes Angelos.

Dicimus IV. B. Virginem per primam sanctificationem habuisse donum perseverantiæ, adeoque fuisse in gratia confirmatam.

I. Probatur. Augustinus in Enchirid. cap. 64. docet; quod hominibus aliquando per gratiam concedatur, ut hanc vitam sine crimine transigant, licet non sine peccato. Nomine criminis mortalem culpam intelligit, nomine vero peccati culpam intelligit venialem. Unde Athanasius

serm. 4. contra Arianos dicit, plures Sanctos fuisse puros, & omnis criminis expertes; nominatim autem adducit Jeremiam, & Joannem Baptistam. Cur ergo negemus idem privilegium, & majus fuisse datum Virgini Mariæ, quæ supra omnes homines ampliorem habuit gratiam?

II. Probatur. Ex præterita Dissertatione patet, Sanctissimam Virginem habuisse, impeccabilitatem ab extrinseco, & consequentem; sed hoc idem est, ac dicere, quod habuerit perseverantiæ donum, & confirmationem in gratia ex speciali Dei privilegio: ergo vere B. Virgo habuit perseverantiæ donum in prima sui sanctificatione, & in gratia confirmationem.

III. Probatur. Ecclesia celebrat Conceptionem Virginis Mariæ, & Nativitatem quoque: ergo intelligit Ecclesia, quod ipsa habuerit inamissibilem Sanctitatem. Consequentia probatur a Suarez; quia Ecclesia non veneratur publico solemnitate, nisi eam sanctitatem, quæ perpetuo duratura est; sed Sanctitas, quæ perpetuo duratura est est sanctitas inamissibilis, & sanctitas inamissibilis importat donum perseverantiæ, & in gratia confirmationem: ergo jam ex sensu Ecclesiæ, B. Virgo habuit donum perseverantiæ, & fuit in gratia confirmata.

Pro ultima Dissertationis parte, peccati fomes est caro contra spiritum concupiscens, ut dicit Estius; vel ut ait Suarez est ipsa naturalis inclinatio appetitus sensientis, quatenus inordinate, & absque rationis consensu, sensibilia interdum potest appetere, quæ imperfectio originalis peccati effectus est, quanvis non semper auferatur, ablata originali culpa, ut in renatis constat. At quia hac in re diversimode loquuntur Scholastici, ideo post relatas varias ipsorum opiniones, nostram proponemus.

Prima opinio est illorum, qui dicunt, quod ablato a Virgine peccato originali, nihilominus remansit in ea fomes peccati, ligatus quidem, sed non omnino extinctus usque ad conceptionem filii; in Conceptione vero filii per Spiritum Sanctum in eam supervenientem, fomes in ipsa fuit omnino extinctus. Tribuitur hæc sententia a S. Thomæ, Cajetano, S. Bonaventuræ, Richardo, Durando, aliisque.

Secunda sententia est aliorum, qui sentiunt etiam post Conceptionem Verbi, remansisse in Virgine peccati fomitem, sed ita ligatum, & consopitum, ut per eam Virginis caro nunquam fuerit deinceps ulla tentata.

resentatione commota, Hanc sententiam commemorat Magister sententiarum, & ex illo refert Eftius.

Tertia sententia est aliorum, qui docent, B. Virginem in utero Matris fuisse simul post Conceptionem a peccato, & a fomite purgatam. Refertur pariter hæc opinio ab Eftio.

Quarta sententia est illorum, qui docent, fomitem in B. Virgine nunquam fuisse, sed simul fuisse, illam, & a peccato originali, & a fomite præservatam. Hanc sententiam conformiorem putamus iis omnibus Theologis, qui B. Virginem sustinent a peccati originalis labe immunem; consonum enim est, ut illo eodem instanti, quo fuit ab originali præservata, fuerit etiam præservata a fomite peccati.

Dicimus V. peccati fomitem nunquam fuisse in B. Virgine, ipsamque fuisse simul & a peccato originali, & a fomite præservatam.

I. Probatur autoritate Bernardi explicantis verba illa: *Signum magnum*; & dicentis: *Nihil in eo, non dico tenebrosam, sed obscurum saltem, vel minus lucidum, sed nec tepidum quidem aliquid, aut non ferventissimum, liceat suspicari.* Damasceni orat. de Assumpt. Virginis illam vocantis Immaculatam, quæ cum terrenis affectionibus nihil habuit commune; quod & antea etiam dixerat Sophronius in epistola superius citata, & quæ in VI. Synodo action. 11. lecta fuit: & Richardi de S. Victore lib. 2. de Emmanuele scribentis: *Virgini omnem ovisitatem fuisse sublatam, solam panam fuisse relictam*; & cap. 29. accommodantis Virgini verba illa psalm. 45. *Auferens bella usque ad finem terra*; quia, ut ait Suarez, in Virgine nullum internum bellum, sed summa pax fuit. Ex quibus Richardus concludit, solam Virginem inter puros homines implevisse. In hac vita omni ex parte præceptum illud: *Dilige Dominum Deum tuum ex toto corde, mente, & animo*; quia sicut explicat Suarez, non tantum rem præceptam, sed quodammodo etiam finem, & modum præcepti assequuta est; Denique ejusdem Richardi cap. 31. dicentis: *In cæteris Sanctis magnificum fuisse, quod a vitiis non sunt expugnati, in Virgine autem, quod nec impugnata fuit.*

II. Probatur autoritate Ambrosii lib. de Institut. Virginis cap. 7., ubi scribit, quod soli Virgini Mariæ datum fuerit, ut præsentia sua integritate insigne aliis conferret: Si ergo B. Virgo hoc amplissimum donum

a Deo obtinuit, ut alios sua præsentia in integritate mentis, & animi contineret, quis credet, in ea fuisse fomitem, qui contra propriam suam integritatem pugnaret, & motus in ea excitaret, qui essent suæ propriæ integritati contrarii?

III. Probatur rationibus. I. Decuit Virginem ea puritate nitere, qua major sub Deo nequeat intelligi; sed si B. Virgo non habuisset fomitem extinctum, posset intelligi puritas propria sua puritate major: ergo in B. Virgine fomes peccati fuit omnino extinctus. Major est doctrina Sanctorum Patrum, quam supra sæpius tetigimus; minor patet manifeste; quia major esset illa puritas, per quam fuisset fomes extinctus, quam illa puritas, per quam extinctus non esset. II. Fomes est effectus originalis peccati: ergo si in B. Virgine, nullum fuit originale peccatum, nullus etiam fuit fomes peccati, adeoque fuit omnino in ea extinctus. III. B. Virgo ex superius probatis, nullum commisit veniale peccatum, & habuit impeccantiam, seu impeccabilitatem, quanvis ab extrinseco, & consequenter: ergo nullum quoque debuit habere fomitem peccati. Consequentia probatur a Suarez verbis hisce: „ Nam licet posset Deus, non obstante fomite, & motibus ejus, impedire omnem „ culpam in B. Virgine, tamen cum sapientissime, & suavissime omnia provideat, „ accommodat fini media, & causam disponit prout expedit, ad intentum effectum. „ Quia ergo B. Virginem ab omni culpa „ præservaturus erat, eandem fecit ab omni „ inordinato motu liberam, quia moraliter „ difficillimum est pati inordinatos motus, „ & venialiter saltem nunquam delinquere. „ Unde sit nullam mentis distractionem, „ vel variarum cogitationum intellectus, „ aut phantasie involuntarias immutationes, passam unquam fuisse. Hæc enim „ omnia imperfectionem magnam continent, & ad fomitis inordinationem pertinent „ „

Probatur modo, quod peccati fomes fuerit in B. Virgine non solum ligatus, sed omnino extinctus, ut dictum est in Conclusionem. I. In B. Virgine fuerunt impediti motus irregulares, provenientes ex fomite non per extrinsecam Dei assistentiam, sed per intrinsecam virtutem, quam a Deo obtinuit; sed virtus intrinseca extinguit fomitem, extrinseca vero assistentia ligat solummodo: ergo in B. Virgine peccati fomes fuit non tantummodo ligatus, sed vere extinctus. Probatur major.

In

In B. Virgine fuerunt a principio virtutes omnes per se, & per accidens infusæ valde perfectæ, quibus conjunctum est illud divinum auxilium, per quod fomes extinguitur: ergo in B. Virgine non fuit fomes peccati per virtutem, & gratiam, quas a Deo obtinuerat. II. Adæ, & Evæ datæ sunt a principio gratiæ, & virtutes in gradu heroico, per quas fomes fuisset in eis perpetuo extinctus, si originalem justitiam conservassent; sed B. Virgini datæ sunt copiosior gratia, & perfectiores virtutes in prima sua sanctificatione, quam Adæ, & Evæ: ergo in B. Virgine fuit fomes extinctus, & non solummodo ligatus. Minor est doctrina Bernardi epist. 174. dicentis; *Ego puto, quod copiosior sanctificationis benedictio in eam descenderit, qua ipse non solum sanctificaverit ortum, sed & vitam ab omni peccato deinceps custodierit immunem*. III. Deus etiam in producendo effectus supernaturales tribuit causis secundis virtutes intrinsecas, effectibus accomodatas: ergo vere per virtutes intrinsecas tribuit Virgini, ut inordinatos motus fomitis non haberet, quam per extrinsecam assistentiam. Antecedens probatur; quia quum Deus disponat omnia suaviter, consonum ducit causis secundis se accommodare, ipsis causis tribuendo virtutes intrinsecas, quæ sint effectibus proportionatæ.

Colligitur primo ex dictis, B. Virginem in sua prima sanctificatione originalem justitiam accepisse. Illuminat hoc asserunt Corduba, Carthusianus, Durandus, Cajetanus, Canisius, quibus favet Anselmus lib. de Conceptu Virginali cap. 20. Ratio ipsorum est, quia extinctio fomitis est effectus formalis justitiæ originalis: ergo si in B. Virgine fuit extinctio fomitis, fuit etiam justitia originalis. At tamen Suarez putat, fuisse quidem in Virgine effectus potissimos originalis justitiæ, non tamen omnes, qui ad statum innocentiae, seu originalis justitiæ pertinebant. De primo ait, dubitari non posse, quia habuit superiorem portionem, seu rationem perfectissime subjectam Deo, & inferiorem portionem, seu appetitum perfectissime subjectum portioni superiori, absque ulla discordia, & ideo dicitur, quod habuerit integritatem naturæ in ordine ad humanas operationes. Secundum quoque dicit esse evidens, quia fuit capax justitiæ, timoris, & doloris, & similium affectionum, quæ in statu originalis justitiæ non erant; & quia pariter habuit corpus passibile,

quod defatigabatur, & morti erat subjectum, a quibus omnibus homo in statu innocentiae præservabatur. Unde præfatus Suarez concludit, quod „ Si justitia originalis sumatur pro collectione omnium horum effectuum, seu pro dono, quod omnium illorum principium sit, in B. Virgine non fuisse originalem justitiam, quia non habuit totam collectionem effectuum, nec principium ejus. Nihilominus tamen verissime dici potest habuisse donum originalis justitiæ, quoad præcipuos, & quasi formales effectus ejus, constat enim hos effectus, qui consunt in subjectione ad Deum, & rationem superiorem, & perfectam subordinatione potentiarum esse præcipuos; constat etiam illud donum, quo hi effectus fiebant in Virgine, fuisse ejusdem rationis cum dono collato Adæ, ad similes effectus præstandos. Quia (ut dictum est) non fuit aliud præter gratiam, & virtutes perfectas sub divina providentiâ, & custodia; & hoc sensu multi Doctores in secundo dist. 29. & 30. dicunt, fomitem non excludi nisi per originalem justitiam. Et eodem modo possumus loqui de Virgine „ „ „

Colligitur secundo, B. Virginem habuisse usum rationis a suæ Conceptionis, & sanctificationis instanti. Hanc sententiam expresse docent Bernardus Senensis, Cajetanus, Suarez, Henus, Viguerius, & alii. Ratio ipsorum est, quia Joannes Baptista habuit in utero rationis usum suæ sanctificationis tempore, ut legitur Lucæ 1. *Exultavit Infans in gaudio in utero meo*; Et quod verbum exultare in gaudio intelligi debeat proprie, non metaphrice, docent Ambrosius lib. 1. in Lucam: *Habebat intelligendi sensum, qui exultandi habebat effectum*. Quod confirmat de institutione Virginis cap. 13. lib. 2. de Virginitate in principio, & lib. 4. de fide ad Gratianum cap. 4. S. Leo Magnus serm. 10. de Nativitate: *Præcursor Christi spiritum prophetia intra viscera matris accepit, & nondum editus Genitrici Domini signa exultationis ostendit*; Hieronymus Epist. 7. ad Lætam, de Joanne Baptista loquens: *Audierat verba Domini per os Virginis personantis*; Beda in Lucæ 1. *Prior Elisabeth vocem audivit, sed Joannes prius gratiam sensit; illa Maria, iste Domini sensit adventum*: ergo a fortiori hoc privilegium, quod datum est Joanni, credendum est, Virgini Mariæ fuisse donatum.

Colligitur tertio, B. Virginem fuisse sanctificat-

ficatam per propriam dispositionem. Ratio est, quia si B. Virgo in illo instanti habuit usum rationis, habuit etiam cognitionem Dei, hanc vero non habuit orisam, & mortuam, & per consequens, habuit actum liberi arbitrii erga Deum, quem super omnia diligebat, & erga Christum per actum perfectum fidei. Uterius; quia sanctificari per proprium actum, est perfectior modus, quo quis sanctificari potest, ut ex S. Thoma dicit Suarez: Hoc modo igitur fuit sanctificata Sanctissima Virgo. Denique omnis, qui sanctificatur, per proprium liberum consensum sanctificatur, præter ipsos, qui sanctificantur veluti per accidens, quia non habent usum rationis; sed in B. Virgine jam probavimus, fuisse rationis usum: ergo &c.

Arguunt contra positas Conclusiones. I. Quæcunque fuerit gratia data Virgini in primo suæ sanctificationis instanti, semper fuit gratia Viatoris: ergo nunquam potuit esse major gratia Angelorum. Probatum consequentia. Angeli sunt comprehensores; sed gratia viatoris nunquam potest æquari in intentione gratiæ comprehensoris: ergo si gratia B. Virgini data fuit gratia viatoris, non potuit esse major gratia Angelorum. II. Debet esse differentia inter sanctitatem Christi, & sanctitatem matris suæ; sed hæc differentia non esset, si in B. Virgine peccati fomes non admittitur: ergo in ea peccati fomes est admittendus. Probatum minor. De Christo dicitur, quod propter eximiam suam sanctitatem, peccati fomitem non habuit: ergo si in B. Virgine, ad elevandam ejus sanctitatem, peccati fomes non ponitur, nulla esset differentia inter Christi, & Mariæ sanctitatem. III. Peccati fomes non lædit libertatem, & quanvis moveat ad peccatum, aliquando tamen est potius occasio ad virtutum actus eliciendos: ergo non est contra perfectionem sanctitatis, quin potius ad ejus augmentum plurimum conferre potest, ergo non est sufficiens ratio Mariæ sanctitas, ut in ea dicamus peccati fomitem fuisse extinctum. IV. Plures Patres docent, peccati fomitem fuisse extinctum in Virgine, quando concepit Christum, non vero quando ipsa concepta fuit: ergo in sua prima sanctificatione peccati fomes non fuit extinctus. Probatum antecedens. Cyprianus lib. de cardinalibus Christi operibus cap. de nativitate Christi, dicit: *In Christi Conceptione, Spiritu Sancto obumbrante originale incen-*

dium extinctum fuisse. Et Cyrillus Jerosolymitanus cathec. 17. *Spiritum Sanctum in Virginem veniendo, & eam obumbrando, sanctificasse eam, quo posset eum, per quem sunt omnia, suscipere.* Et Nazianzenus orat. 38. 42. docens, Spiritum Sanctum purgasse Virginem in anima, & corpore, ut Christum conciperet; & Arnobius in psalm. 14. in principio: *Jesus immaculatus Virgineam aulam ingressus, ipsum tabernaculum a maculis carnalibus liberavit, & dedit sanctificationem potius, quam accepit.* V. Non decebat carnem aliquam omnino liberari a lege fomitis & peccati, donec filius Dei assumeret carnem sanctam, & a fomite liberam: ergo caro B. Virginis non fuit in prima sui sanctificatione a fomite libera, sed potius liberata est, quando Christum concepit. Probatum antecedens. Non decebat corpus aliquod humanum habere gloriam, & immortalitatem priusquam Christus habuisset: ergo non decebat, carnem aliquam omnino liberari a lege fomitis, & peccati, donec Filius Dei assumpsisset carnem sanctam, & a fomite liberam. VI. Justitia originalis importat integritatem naturæ; sed in B. Virgine non fuit integritas naturæ: ergo non fuit justitia originalis. Probatum minor. Integritas naturæ omne excludit debitum, etiam remotum contrahendi peccatum: sed in B. Virgine fuit debitum remotum contrahendi peccatum originale: ergo in B. Virgine non fuit integritas naturæ. VII. Patres citati pro rationis usu, quem habuit Joannes Baptista in sua sanctificatione, illum explicant per prophetica revelationem, quæ non datur permanenter, & per modum habitus, sed per modum actus, seu actualis motionis: ergo male ex exemplo Joannis Baptistæ inferitur anticipatus usus rationis in B. Virgine. VIII. B. Virgo in illo instanti non poterat recipere sanctificationem per propriam dispositionem; quia dispositio ad infusionem gratiæ, & donorum non potest procedere ab habitibus, qui præsupponuntur ad actus, & tamen in B. Virgine non poterant præsupponi in illo instanti, quod erat primum. IX. Angelus salutans B. Virginem, dixit illam gratia plenam: ergo B. Virgo non fuit gratia plena, quando concepta est, sed quando ipsa concepit filium suum. X. S. Bernardus serm. 3. in festo purificat. docet, B. Virginem, purissimam fuisse factam, ipso partu immaculato, ita ut post partum ipsi jam non esset opus purificatione: ergo

ex

ex Bernardo ante Filii Dei conceptionem Sanctissima Maria non caruit fomite peccati. XI. S. Augustinus lib. 5. contra Julianum cap. 15. Christo proprium facit concupiscentia carnis carere; & hujus dicti rationem assignans, subdit, non quod illa in matre non fuerit, sed quia mater non per illam concepit. XII. Beda in homil. super Misus est, in festo Annunciationis Dominicæ, inquit; *Spiritus Sanctus superveniens in Virginem, mentem ejus ab omni vitiorum sorde castigavit, & ab omni actu concupiscentia carnalis cor ejus temperavit; atque a desideriis temporalibus emundavit*: ergo B. Virgo non caruit peccati fomite priusquam in ipsam Spiritus Sanctus superveniret, quod fuit in ejus Annunciatione, & filii sui Conceptione.

Respondemus ad I. Argumentum nimis probare; ex illo enim principio etiam sequeretur infantem habere in cœlo gratiam intensiorem, quam habuerit B. Virgo etiam in fine vitæ suæ, quod est omnino falsum; & hoc ex eo, quia infans in cœlo esset comprehensor, Maria Virgo vero Viatrix. Directe vero dicitur quod differentia inter viatorem, & comprehensorem stat in hoc, quod gratia comprehensoris sit excellentior, non quod sit intensior; unde potest dari casus, quod gratia alicujus viatoris sit intensior, & gratia alicujus comprehensoris, propter aliam rationem, hoc est, ratione status beatifici sit excellentior. Prima ergo gratia B. Mariæ Virginis fuit intensior gratia omnium Angelorum; quia si cum illa sola transisset in patriam, majorem gloriam habuisset, quam omnes Angeli in Cœlo; ut post S. Thomam docent Medina, Suarez &c.

Ad II. Differentia stat in hoc quod Christus communicavit Matri perfectionem carniæ fomitis inferiori modo quam in ipso fuit; Christus enim habuit per seipsum omnem sanctitatem corporis, & animæ; Virgo vero habuit per ipsum Christum. Ulterius Christus, ut Deus homo habuit in sua voluntate humana perfectum dominium in omnes actiones suas, & in omnia objecta, quæ poterant illam excitare, & etiam ut beatus, semper actu considerabat omnia; unde poterat per intrinsicam virtutem omnia prævenire; B. Virgo autem, quia erat pura creatura, & viatrix non erat tantæ perfectionis capax.

Ad III. dicitur, quod sanctitas perfecta debet excludere ex omni parte omnem motum divinæ legi contrarium; Christus au-

tem ideo communicavit Matri hanc perfectionem, quia ad crescendo in gratia hac occasione non indigebat, quæ quidem occasio propria est incipientium, non vero perfectorum, cujusmodi fuit B. Virgo. Ideoque sanctitas ejus per virtutum actus augebatur quidem quotidie, sed non illarum virtutum, quæ in resistendo motibus illis, qui a fomite peccati proveniunt, exercentur; quatenus hujuscemodi virtutum exercitium non convenit cum eximia, & eminentissima perfectione quæ fuit in B. Virgine.

Ad IV. Cyprianus loquitur non de fomite peccati, sed de voluptate sensibili, quam B. Virgo non sensit in Conceptione Filii sui, Spiritu Sancto eam obumbrante. Cyrillus, & Nazianzenus nec pariter loquuntur de fomite peccati; sed docent, quod B. Virgo in Conceptione Filii ab omni immunditia carnis, & indecentia fuit immunis. Pro his, aliisque Patribus vero in communi dicitur, quod ipsi per verbum *purgatio* intelligunt purgationem non a culpa, sed ab externis impedimentis a remissione animi, & ab ignorantia negativa, seu nescientia; & in hoc sensu dicunt, Virginem in Filii conceptione fuisse purgatam, hoc est ampliori sanctificatione donatam, cum majori mentis illuminatione, & totius animæ ad Deum collectione. Ita ex S. Thoma Suarius.

Ad V. dicitur, quod alia est ratio de perfectione gloriæ, alia est de perfectione gratiæ; gloria enim est perfectio pertineens ad terminum, in quo vere nullus hominum constituendus est ante Christum; hæc autem est perfectio accommodata, & communicabilis viatori. Præterea dicit Suarez, quod non derogat puritati, & sanctitati carniæ Christi, quod ante formationem ejus, caro matris fuerit perfecte sanctificata usque ad fomitis extinctionem; imo potius hoc ipsum commendat providentiam, charitatem, & efficaciam meritæ Christi.

Ad VI. Justitia originalis est quidem donum, vel conservans, vel sanans naturam, constituendo perfectum ordinem inter Deum, & hominem, & inter partes hominis inter se, ita ut inferiora superioribus, & omnia essent Deo perfecte subjecta. Hoc donum fuit in B. Virgine, sed diverso modo ab illo, quo fuit in Adamo, & Eva; quia in his fuit donum conservationis, in Maria vero donum sanationis; quatenus in primis Parentibus conservabat ordinem prædictum in natura, in Maria vero constitue-

stituebat per sanitatem, quam naturæ tribuebat. Et ideo poterant in ea stare simul donum hoc iustitiæ originalis, & debitum remotum contrahendi originale peccatum absque eo quod unum excluderet aliud, vel ab altero excluderetur.

Ad VII. Quavis admittatur loquutio Patrum in sensu, quo explicant Adversarii, nihilominus etiam importatur rationis usus, qui fuit in Joanne Baptista, quavis non fuerit, ut ajunt per modum habitus, sed per modum actus. At hoc posito, quis contendere poterit in B. Virgine idem donum fuisse perfectius, & excellentius, asserendo, illud fuisse non per modum actus tantum, sed etiam per modum habitus? Et hoc, vel eo magis, quia ex altera parte Patres aliqui hoc idem quod nos asserimus, asserunt, & rationes, quas nos attulimus evincunt.

Ad VIII. Occurrit Suarez, dicendo, dupliciter intelligi posse hanc sanctificationem per propriam dispositionem; primo modo, ut sit hæc dispositio præparans subiectum ad receptionem habitus; & tunc dispositio non efficitur ab habitu, quia potius habitus infunditur, quia dispositio effecta est non ut efficiatur: secundo modo, ut sit dispositio, non præparans, sed perficiens, & consummans sanctificationem; & hæc dispositio procedit ab habitu, seu a principio intrinseco, quod in B. Virgine præsupponitur. Citatus Author dicit, quod affirmari possit, B. Virginem fuisse sanctificatam per propriam dispositionem posteriori modo, ut patet, & etiam priori, quatenus hic est magis accommodatus viatoribus, qui ratione utuntur, & ad majorem pertinet perfectionem; quia qui se ad gratiam disponit, quodammodo se sanctificat, & cum divino auxilio, est sibi aliquo modo causa gratiæ; quod quidem majorem perfectionem importat, quam ex habitu, vel solum ex auxilio primum actum elicere.

Ad IX. Archangelus Gabriel, quando B. Virginem salutavit, eamque dixit gratia plenam, non loquebatur de plenitudine consummata, sed de plenitudine sufficienti, ut fieret Mater Dei; ita pariter B. Virgo fuit in sua prima sanctificatione

plena gratia, sed non plenitudine consummata, sed sufficienti, ad dispositionem, ut esset mater Dei. Tres enim plenitudines gratiarum distinguuntur in Sanctissima Virgine, quarum unam consequuta est in prima sui sanctificatione, alteram vero in Filii sui Conceptione, aliam denique, quando ingressa est ad gloriam. Ex his tertia tantum fuit consummata; duæ vero antecedentes sufficientes tantum dicuntur.

Ad X. Bernardus loquitur de puritate B. Mariæ Virginis, quæ quidem fuit semper in statu augmenti, non per recessum a contrario, sed per accessum ad summum purum, ut dicunt Patres. Et in hoc sensu non eguit purificatione, quia ab impuro, cum quo nunquam fuerat, non recedebat; sed magis in dies ad summum purum accedens purificata est, hoc est purior facta est. Si igitur ob puritatem, quam habuit in Conceptione Filii, dicitur, quod fomitem non habuerit, quia eandem puritatem habuit in prima sui sanctificatione, licet non ita intensam, etiam tunc, dicendum est, peccati fomitem caruisse.

Ad XI. dicitur, quod Christus peccati fomitem non habuit, nec habere poterat, quia per carnalem conjunctionem conceptus non fuerat; B. Virgo tamen habere poterat, propter seminalem sui conceptionem, sed non habuit, quia in ea extinctus fuit. Et hæc est differentia altera inter Christum, & B. Virginem: quod Christus ideo carebat fomite, quia illum nec habuerat, nec poterat habere, B. Virgo vero ideo carebat, quia poterat habere, sed non habebat, quia in ipsa extinctus fuerat.

Ad XII. Illa omnia, quæ enumerat Beda, & asserit, ea habuisse B. Virginem, quando filium Dei concepit, dicimus habuisse etiam, quando ipsamet in primo suæ conceptionis instanti a Deo est sanctificata; hoc tamen discrimine, quod in Conceptione Filii habuit modo excellentiori, & perfectiori, sed hoc non probat, quod non habuerit quoque in prima sui sanctificatione, quavis non ita perfectius, & excellentius.

DISSERTATIO CCV.

*De Ortu Virginis: Quinam fuerint Parentes ejus?
Et an eam naturali modo conceperint? Ubi
fuerit in lucem edita? Et qua naturali
perfectiōe corpus ejus fuerit constitu-
tum? Et quæ illius animi dotes?*

Primo contra Beatissimæ Mariæ Virginis Sanctissimos Parentes male loquuti sunt posteriorum temporum Hæretici, de iisdem injuriose, sicut & de eorum filia scribentes; ut ex Canisio lib. 1. de B. Maria cap. 4., & lib. 4. cap. 7. narrat Suarez.

Secundo Gnostici circa Mariæ stirpem portentosum librum confixerunt, qui fuit a S. Epiphanio confutatus hæresi 26. Refert Baronius in Apparatu ad annales ecclesiasticos. num. 35., & 39.

Tertio Collyridiani hæretici insanientes dixerunt, Mariam humanæ naturæ prorsus fuisse expertem. Horum hæresim impugnavit quoque Epiphanius hæresi 78., & 79.

Quarto Jacobus Hyacinthus Serry, Ordinis Prædicatorum, nuperus Scriptor Gallicus, contra quem nos egimus in peculiari Dissertatione de Natione Tortorum Christi, in exercitationibus historicis, criticis, polemicis de Christo, ejusque Virgine, Matre exercitatione 18. num. 4. hæc habet: „Dubia in primis, incertaque sunt, quæ vulgo feruntur nomina Genitorum, Deiparæ Virginis, Joachimus, & Anna, „Laudat hic Author in suis imaginationis confirmationem eruditores Bollandi continuatores, nempe Hensthenium, & Papebrochium, qui, ut ipse ait, Joachim, & Annæ nomina in dubio reliquerunt in actis ad diem 20. Martii. At, quod mirum est, adducit quoque suæ opinionis patronos Hieronymum, Augustinum, & Petrum Damiani; quorum testimonia in objectionibus adducemus; & in responsionibus ad easdem explicabimus.

Dicimus I. Beatissimæ Virginis Mariæ Patrem Joachimi, & Matrem Annæ nomina habuisse.

I. Probatum ex Epiphanio hæresi 79., qui agens adversus Collyridianos, qui asserbant, B. Virginem non habuisse nec Pa-

trēm, nec matrem, & non humanæ, sed divinæ tantum naturæ fuisse, ita scribit: Genita est ab Anna, & ex Joachim donata est Anna; quæ & per preces, & omnem diligentiam, secundum promissionem Patri, ac matri data est: non tamen aliter genita præter humanam naturam, sed sicut omnes ex semine viri, & utero mulieris. Tamen si enim historia Mariæ traditiones habent, quod dictum est Patri ipsius Joachim in deserto: Uxor tua concepit: tamen non quod sine conjugio hoc factum, neque sine semine viri, sed futurum Angelus missus prævaticinatus est, ut nequa-basitatio fieret propter id, quod in veritate factum est, & jam ex Deo ordinatum, & iusto promissum. Idem Epiphanius hæresi 78. loquens de Antidico-Marianis, qui dicebant, B. Virginem cognitam non fuisse carnaliter a Sanctissimo Sponso Josepho, usque dum Christum Dominum pareret, scribit quoque, Mariam fuisse mulierem ex sua formatione, & natam ex matre Anna, & ex patre Joachimo. Insuper idem Epiphanius in oratione, quam habuit de laudibus Mariæ Virginis, quæ extat tom. 7. Bibliothecæ sanctæ, & quæ refertur a Baronio in Apparatu num. 43., inquit: Hujus parentes fuerunt Joachim, & Anna, qui quidem in vita sua Deo placuerunt, atque etiam fructum hujusmodi germinarunt, sanctam Virginem Mariam, templum simul, & matrem Dei. Joachim porro, Anna, & Maria, hi tres Trinitati palam sacrificium laudis offerebant. Joachim enim interpretatur præparatio Domini, eo quod ex illo præparatum sit templum Domini, nempe Virgo. Anna, rursus similiter gratia interpretatur, præterea quod Joachim, & Anna gratiam acceperunt, ut accedentibus precibus, talem fructum germinarent, sanctam Virginem adepti: Joachim siquidem precabatur in montem, Anna in horto suo. Anna vero gravida effecta, cælum, & thronum Cherubicum peperit, sanctam puellam Mariam. Illa enim

enim reperitur esse cælum , templum , & thronus : quia Mariam interpretari solemus Dominam &c.

Scimus prælaudatum Serry , quem hac in re adversarium habemus , ad quicquid alius amandare traditiones illas Judaicas , ex quibus ait , Epiphanium excerpisse quæcunque in superioribus enarravit . At immerito ; penitus enim poterat Epiphanius cognoscere quantæ autoritatis , & sinceritatis esset liber ille traditionum Judaicarum , quem citavit , qui floruit seculo quarto post Christum natum , quam Serry , qui his nostris temporibus vivit , & qui absque ulla Scriptorum autoritate librum illum ad quicquid alius amandat . Ultraquamquod Epiphanius ex lib. traditionum alia recitat , quæ de B. Mariæ parentibus narrat , non vero nomina , quæ ipsemet scire poterat , ex verbali traditione hominum suo tempore viventium , qui non per multa secula distabant a temporibus , quibus B. Mariæ parentes vixerant . Oratio autem , quæ sub Epiphanii nomine citatur , verè a Bellarmino de Scriptoribus Ecclesiasticis in Epiphanio non nominatur , quemadmodum nec a Dupino , Cave , aliisque Criticis nostrorum temporum , qui Ecclesiasticorum Scriptorum opera recensent . Verum quicumque fuerit personatus Epiphanius , quem certe Baronius non agnovit , potuit illa nomina ex genuinis Epiphanii Operibus excubere , & in oratione illa recitare .

II. Probatur ex Gregorio Nysseno orat. in Natali Domini , dicente : *Annam , cum prolem a Deo postularet , nuptu divino fuisse a Deo confirmatam* . Quæ verba postmodum Scriptores subsequentes usurparunt , & præcipue Nicephorus lib. 1. cap. 7. & lib. 2. cap. 3. & Damascenus lib. 4. cap. 15. , & orationibus de B. Virgine , dicens : *Quemadmodum prisca illa Anna , cum sterilitatis morbo laboraret , per orationem , ac promissionem Samuelem procreavit : eodem modo hac etiam per obsecrationem , & promissionem , Dei genitricem a Deo accepit , ut ne hac quoque cuiquam ex illustribus matronis cederet* . Ad hæc pariter respondet Serry , esse historiam incerti Authoris illam , ex qua Nyssenus verba illa recitavit . Sed incertitudinem hæc melius , quam Serry cognoscere poterat Nyssenus , & cum eo Nicephorus , & Damascenus , qui proximiores fuerunt temporibus parentum B. Mariæ Virginis ; & nihilominus historiam illam non respuerunt , quam Serry quoque cum aliis in quicquid alius amandat .

P. R. IV.

III. Probatur ex Hippolyto martyre , & Episcopo Portuense , qui fuit Clementis Alexandrini auditor , & sub Alexandro Severo circa annum 220. martyrium subiit ; Cujus verba refert Nicephorus lib. 2. cap. 3. & Baronius excubere in Apparatu num. 41. & sunt hæc : *Tres fuere Sorores Bethlehemitica , filia Mathan Sacerdotis , & Maria conjugis ejus , sub Cleopatra , & Casoparis Persæ regno , ante Herodis Antipatris filii regnum : prima Maria , secunda Sobe , tertia Anna , nomen erat . Nupsit prima in Bethlehem Maria , & peperit Salomen obstertricem : nupsit quoque secunda , itidem in Bethlehem Sobe , & genuit Elizabeth : nupsit postremo & tertia Anna in terra Galilæa , & protulit Mariam Dei genitricem , ex qua nobis natus est Christus* . Scimus , Hippolytum hunc multa scripsisse , quæ enumerant Eusebius lib. 6. historię cap. 16. , & Hieronymus in lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis , quæ modo non extant : at quum hæc citentur ab antiquis Scriptoribus , si dem illam merentur , quam non habent alia , quæ Scriptores non memorant .

IV. Probatur ex S. Eustatio in Examerone , nuper in lucem edito ab eruditissimo Leone Allatio , sub nomine S. Eustatii Antiocheni ; in quo quidem opere expressa mentio habetur nominum Annæ , & Joachimi , genitorum B. Mariæ Virginis . At respondet pariter Serry , Eustachii Antiocheni commentarium in Exameron esse apochryphum . Tillemonius vero tom. 1. not. 2. in S. Virginem occurrit dicendo , quod & si concedatur , omnia hæc opera esse apochrypha , Authores tamen illorum cum fuerint antiquissimi , poterant certo scire parentum B. Virginis nomina ; & cum illa usurpaverint , dicendum est ex cerebro , non ex errore , non ex malitia , sed ex traditione , quæ tunc temporis apud fideles omnes certo constabat , quicumque tandem fuerint Authores illi , scripsisse .

V. Probatur . Ideo asserit inter alia Serry , Annam , & Joachim non fuisse propria nomina B. Mariæ Virginis , quia erant nomina mystica , seu mysticæ significationis , quatenus Anna significat gratiam , Joachim vero præparationem Domini ; sed hæc ratio nulla est : ergo &c. Probatur minor . Multa sunt nomina in divinis Scripturis , quæ mysticam habent significationem , & tamen sunt propria : ergo non est ratio , nomina parentum B. Virginis non esse propria , quia sunt mystica . Probatur antecedens . Jesus est nomen

G 2

mysti-

mysticæ significationis, & tamen est proprium Jesu Christi Domini nostri; Maria etiam est mysticum nomen, & est proprium Sanctissimæ Matris Dei; Joannes est nomen quoque mysticæ significationis, & pariter est nomen proprium Joannis Baptistæ Præcursoris Domini.

Arguit I. Serry ex Hieronymo lib. contra Helvidium cap. 7. dicente, patrem Deiparæ fuisse nomine Cleopham; & hoc sic probat, quia Maria Cleophæ sæpius dicitur in Evangelio stricto sensu Soror B. Mariæ Virginis; dicitur autem Cleophæ non a marito, quia hic erat Alphæus: ergo a patre: ergo si pater Mariæ Cleophæ erat Cleophas, & Maria Cleophæ erat soror stricto sensu Mariæ Virginis, pater etiam Mariæ Virginis erat Cleophas, & non Joachim. II. Ex Augustino lib. 23. contra Faustum, quem fabulatorem nominat, quia dixerat, patrem Mariæ Virginis fuisse Sacerdotem quempiam nomine Joachim, verbis hisce: *Quod de generatione Maria Faustus posuit, quod patrem habuerit ex Tribu Levi Sacerdotem quemdam nomine Joachim; quia Canonicum non est, non me constringit. Sed etiam si hoc credarem, ipsum potius Joachim dicerem, aliquo modo ad David sanguinem pertinuisse; & aliquo modo ex Tribu Juda in Tribum Levi fuisse adoptatum.* III. ex S. Petro Damiani serm. 3. de Nativit. Nonnulli dum plus sapere, quam oportet sapere, gestiunt, quis pater, vel qua mater B. Maria fuerit, studio superflua curiositatis inquirunt, Sed aliquis lector nimis inutiliter querit, quod Evangelista narrare superfluum duxit. Si enim huic notitia utilitatem esse cognosceret, nequaquam nobilis Historicus rem necessariam silentio prateriret. IV. Illi omnes, qui volunt Christi genealogiam fuisse ductam per Mariæ progenitores ab Evangelista Luca cap. 3., existimant pariter, patrem Deiparæ fuisse dictum Heli; explicant enim verba illa: *Jesus putabatur filius Joseph, qui fuit Heli*; hoc est non Joseph, qui fuit Heli, sed Jesus, qui fuit Heli; nimirum: Jesus, qui putabatur esse filius Joseph, reipsa filius erat Heli, mediatum nempe, seu nepos, quatenus genitus esset ab eo, media Maria, quæ illius erat filia. V. Ex Fulberto, Episcopo Carnotensi in sermone, quem edidit super natalem Virginis diem, & quem ex munuscripto S. Victoris vulgavit Franciscus Combesius tom. 8. Biblioth. concionator. pag. 119. ubi docet, Annæ, & Joachimi nomina non fuisse vera, ac propria parentum Virginis,

sed accepta solum ex quadam hebraica & Etymologia congruentia. VI. Authores, qui memorant nomina parentum B. Mariæ Virginis, vel sunt apocriphi, vel sunt moderni, quibus nil fidendum est: ergo semper remanet, quod prædicta nomina sint incerta, quod pariter asseruerunt Bollandi Continuatores in Actis Sanctorum ad diem 20. Martii.

Respondemus ad I. Neutiquam fuisse Sorores in stricto sensu Mariam, quæ dicta est Cleophæ, & Mariam Jesu Christi matrem. Ut enim mox probabimus Virginis parentes non aliam, præter illam habuere filiam, quum unica, seu unigenita, iidem fuerit. Et hoc tum quia ante Virginis Conceptionem steriles erant, & provectæ etiam ætatis, tum etiam quia post Conceptionem non procrearunt prolem alteram, cum qua sanguinis conjunctionem B. Virgo habere potuisset. Quæ omnia in sequentibus elucidabimus simul, atque probabimus.

Ad II. Augustinus negavit, Patrem B. Virginis fuisse Joachimum illum Sacerdotem, de quo Faustus Manichæus Loquebatur, asserens fuisse ex Tribu Levi, & non ex Tribu Juda. Verba Augustini contra Faustum lib. 23. cap. 8. hæc recitantur a Baronio in Apparatu num. 46. *Quod de generatione Maria Faustus posuit, quod patrem habuerit ex Tribu Levi Sacerdotem quemdam nomine Joachim quia Canonicum non est, non me constringit: sed etiam si hoc crederem, ipsum potius Joachim dicerem aliquo modo ad David sanguinem pertinuisse, & aliquo modo ex Tribu Juda in Tribum Levi fuisse adoptatum.* Unde difficultas Augustini erat tantum circa generis qualitatem, non vero circa nominis diversitatem; non enim credebatur, patrem Virginis fuisse Joachimum de Tribu Levi, sed non negabat fuisse Joachimum de Tribu Juda.

Ad III. non omnia, quæ historiam Christi Domini respiciunt, ab Evangelistis narrantur; & non obinde inutiliter a Scriptoribus inquiruntur. Si enim hoc esset multa continerentur in Ecclesiasticorum Scriptorum libris otiosa prorsus, & inutilia, quod nec a nobis dicendum est, nec a Cardinali S. Petro Damiani, dictum fuisse, credere debemus. Cæterum hic doctissimus quidem, ac Sanctissimus Cardinalis loquebatur de iis, quæ ad pietatem conferebant, cujusmodi sane putabat non esse novis quæstionibus in controversiam ponere parentum B. Virginis nomina,

na, de quibus fortassis usque ad sui tempora nemo dubitaverat ; quod utique & nos pariter contra Serry possumus asserere, ac replicare .

Ad IV. dicunt apud Joannem Gagneum, vel Joachimum fuisse binominem , hoc est, habentem nomen Joachimi , & Heli, vel Joachimi nomen abbreviatum facere Heli. Attamen alii dicunt, Heli fuisse patrem legalem Joseph , non vero naturalem genitorem Mariæ , quia hic vocabatur proprio nomine Joachim . Speculatio autem Gagnei impugnatur a Vasquez tom. 2. ad 2. partem disput. 127. cap. 4. a num. 40. Denique falsum est ; quod non Joseph , sed Jesus , referatur ad Heli ; quia parentelis illa , quam fingunt , in Sacris Bibliis, quocunque idiomate legantur , non invenitur .

Ad V. Concessimus utique in probationibus nomina parentum B. Virginis mysticam significationem habuisse , sed non obinde negandum est fuisse propria illorum nomina ; & sic intelligendus est Fulbertus, quidquid in contrarium suadere conetur Serry , qui non propria Fulberti verba, adducit, quando vult eum propria parentum Virginis nomina negasse .

Ad VI. ex Authoribus antiquis produximus Epiphanium, Nyssenum, Eustatium, vel Eustachium, quorum genuina esse opera probavimus ; vel si apochripa , diximus saltem apud veros illorum Authores, qui etiam antiqui fuerunt, pro certo fuisse Joachimum , & Annam parentes B. Virginis nomina habuisse . Recentiores autem Scriptores, nimirum Germanus Constantinopolitanus, Joannes Damascenus , Andreas Cretensis , Hysidorus Thessalonicensis , Georgius Nicomediensis , Cedrenus , Nicephorus Callixtus , Simeon Metaphrastes , tales , ac tanti sunt , ut eos Henschenio , & Papebrochio , qui sunt Bollandi Continuatores , præferre , non dubitemus .

Dicimus II. B. Virginem ex parentum ipsius carnali commixtione , sicut & cæteri homines , fuisse procreatam . Conclusio quavis nec in Scriptura legatur , nec in Conciliis expresse definita inveniat, quod tamen certa traditione , & communi consensu totius Ecclesiæ habeatur , asserit Suarez 3. par. qu. 27. disp. 2. sect. 1. & est contra asserentes B. Virginem humanæ naturæ fuisse expertem , quam infamiam docebant Collyridiani .

I. Probatur. Quod fuit Christi singulare privilegium , non est dicendum quod fuerit

alteri concessum. Sed fuit Christi singulare privilegium quod ex foemina sine opera viri conciperetur : ergo non est dicendum quod B. Virgo fuerit ex foemina sine opera viri concepta : ergo fuit ex parentibus ejus per carnalem commixtionem sicut cæteri homines naturali modo procreata. Major est certa ; aliter non esset Christi singulare privilegium , quia esset alteri commune. Minor probatur. Lucas 1. ait Angelus ad Virginem : *Spiritus Sanctus superveniet in te , & virtus Altissimi obumbrabit tibi* : post quæ verba quasi causam hujus dicti assignans , subjungit : *Quod enim ex te nascetur sanctum , vocabitur Filius Dei* : ergo fuit hæc propria prerogativa filii Dei , & singulare privilegium ipsius, ut ex Virgine , sine viri opera conciperetur, quod ita ad ejus pertinet honorem, ut alteri communicatum nullatenus fuerit .

II. Probatur. B. Virgo descendebat ex Adamo per seminalem generationem : & ita descendere debebat : ergo Parentes ejus eam conceperunt per carnis commixtionem sicut naturali modo cæteri homines concipiuntur , Probatur antecedens . B. Virgo egebat redemptione : ergo descendebat ex Adamo per seminalem generationem. Consequentia sequitur ; quia omne, quod descendit ex Adamo per seminalem generationem , indiget redemptione, sive præservativa, sive liberativa ; Cæteri homines indigent liberativa ; B. Virgo vero præservativa . Antecedens negari non potest ; quia aliter Christus non fuisset Redemptor omnium , quum non fuisset Redemptor Matris suæ .

III. Probatur autoritate Epiphanii hæresi 79. adversus Collyridianos , cujus verba in præterita conclusione retulimus , & hîc modo iterum recitamus, ut conclusionem hanc clariorem simul , & certiore, reddamus . Verba igitur Epiphanii sunt : *Genita est ab Anna , & ex Joachim donata est Anna : quæ & per preces , & omnem diligentiam secundum promissionem patri , ac matri data est : non tamen aliter genita præter humanam naturam , sed sicut omnes ex semine viri , & utero mulieris . Tametsi enim hisria Mariæ traditiones habent , quod dictum est patri ipsius Joachim in deserto : Uxor tua concepit : tamen non quod sine conjugio hoc factum, neque sine semine viri , sed futurum Angelus missus prævaticinatus est , ut ne qua hæsitatio fieret propter id , quod in veritate factum est , & jam ex Deo ordinatum, & iusto promissum .*

IV. Pro-

IV. Probatur ex Germano Constantigopolitano homil. de nativ. Mariæ: Commune Mundi gaudium ex justis hominibus Joachim, & Anna hodie nascitur; laudatissima nimirum illa, & celeberrima Virgo, quæ sola propter eximiam dignitatis præstantiam, vere, recteque animatum, Dei templum, ac propria Dei parens & censetur, & appellatur. Propter cujus intercessionem Christus Deus mundo quidem pacem, & concordiam, nostris vero mentibus misericordiam uberem impartire. Et ad psalm. 44. „Secundum Angeli vaticinium, o Virgo illustris, proles ex justis hominibus Joachim, & Anna in lucem produisti. Tu cælum, & sedes Dei, omnisque puritatis receptaculum; tu mundi universi certum existis gaudium, tu vitæ largitrix, tu maledictionis interemptrix, tu benedictionis conciliatrix. Quamobrem, o divina Virgo, in hac nativitate tua mundo pacem, & concordiam posce; nostris vero animabus gratiam, & misericordiam impetra „.

V. Probatur ex Joanne Damasceno orat. 1. de Nativit. B. Mariæ: „O castissimum ratione præditarum turturum par, Joachim, & Anna, Vos, ut naturæ legi consentaneum erat, pudicitia conservata, ea, quem naturam superant, divinitus consecuti estis. Virginem enim Dei matrem mundo peperistis. Vos pie, & sancte in humana natura versati, Angelis superiorem, ac nunc Angelis dominantem filiam in lucem extulistis. O pulcherrima, & suavissima filiola, O liliū inter spinas, ex nobilissima, & maxime regia radice ortum: Per te legis translatio contigit, atque Spiritus, qui sub litera delitescbat, patefactus est, translata nimirum a Levitica tribu ad Davidicam sacerdotali dignitate. O rosa, quæ ex spinis, hoc est, ex Judæis orta es, ac divina fragrantia cuncta perfudisti. O filia Adami, ac Dei mater. Beati lumbi, & venter, ex quibus produisti. Beatæ ulnæ, quæ te gestaverunt, & labia, quibus tuis puris oculis frui, concessum est &c. O sanctissima Joachimi, & Annæ filia, quæ Principatus, ac Potestates fefellisti, atque ignea maligni tela extinxisti, quæ in Spiritus thalamo versata es, atque immaculata conservata in Dei Sponsam. O Sanctissima filia in maternis ulnis conspicua, rebellibusque Angelis formidabilis. O sanctissima filia, quæ materni uberis lacte aleris, & ab Angelis undique cingeris. O Deo chara filia, pa-

rentum decus, quam, ut vere ab te dictum est; *Generationes omnes beatam prædicant*. O Deo digna filia, humanæ naturæ venustas, primigenæ matris Evæ correctio. Etenim per partum tuum, ea, quæ ceciderat, excitata, atque erecta est, O sanctissima filia, mulierum ornamentum. Quanvis enim prima Eva a Dei mandato recesserit, ac per eam adversus primum parentem serpenti operam navantem, mors aditum invenerit: at Maria tamen divinæ voluntati obsecuta, deceptorem serpentem in fraudem induxit, ac mundo immortalitatem invenit. O filia semper Virgo, quæ virili operæ ad conceptionem minime opus habuisti; sempiternum enim Patrem is habet, quem peperisti. O terrena filia, quæ Dei genitricibus ulnis Creatorem gestasti &c. Ex te sola summus ille Opifex partem, assumpsit, hoc est, massæ nostræ primitias. Caro ipsius ex carne tua, & sanguis ex sanguine tuo, & lac è mammillis tuis suxit Deus, ac labia tua Dei labiis unita sunt &c. Joachim, & Anna, tanquam spirituales montes dulcedinem stillarunt. Lætare, B. Anna, quoniam foeminam peperisti. Hæc enim foemina Dei mater est, vitæ porta, lucis fons, atque foeminarum crimen dissolvit. Hujusce foeminæ personam divites plebis supplices deprecantur. Hanc foeminam hostium Reges cum muneribus adorabunt. Hæc foemina summo Regi Deo tanquam simbris aureis circumamictam virtutum elegantiam offeret, Spiritusque Sancti gratia coronatam, cujus gloria interna est. Ut enim foeminæ omnis gloria maritus est, foras prodiens: sic Dei Genitricis gloria interna est, nimirum ventris fructus. O desiderabilis, ac ter Beata foemina: Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui „.

Dicimus III. Virginis Conceptionem fuisse miraculosam, & supernaturali virtute factam; Mariam autem fuisse concepam in Urbe Nazareth, Hierosolymis vero natam.

I. Probatur. Conceptio facta ex Parentibus sterilibus, & senibus, dicenda est miraculose; sed parentes Virginis erant steriles, & senes: ergo Conceptio ejus fuit miraculosa, & supernaturali virtute facta. Probatur minor auctoritate Epiphani, Nysseni, Damasceni, Nicephori, aliorumque, quorum verba in primæ Conclusionis probationibus retulimus; quibus addit Suarez authorem libri de ortu Virginis, qui

qui sub ejus nomine inter opera Hieronymi, legitur.

II. Probatur. Ad summum miraculum conveniebat, ut per miracula perveniretur & ut in Virgine concipienda gratia juvaret ac preveniret naturam; & ut Parentes Virginis ad eam suscipiendam desiderijs, & orationibus disponerentur; sed hæc omnia verificantur, si Conceptio Virginis dicitur miraculosa, & supernaturali virtute facta: ergo vere Conceptio Virginis fuit miraculosa, & supernaturali virtute facta. Argumentum est Damasceni orat. 1. de nativitate Mariæ.

III. Probatur. Si Conceptio Virginis fuit parentibus ejus divinitus prænuntiata, & si Mariæ nomen fuit iisdem divinitus revelatum, Conceptio Virginis dicenda est miraculosa, & supernaturali virtute facta. Sed illa fuit divinitus prænuntiata, & hoc divinitus revelatum: ergo Conceptio Virginis fuit miraculosa, & supernaturali virtute facta. Probatur minor. Ex Epiphania hæresi 70., ex Authore libri de ortu Virginis sub Hieronymi nomine, & ex Niseno loco supra citato scribente: *Annam, cum prolem a Deo postularat, nativitate Divino fuisse confirmatam; quæ verba apud Nicephorum pariter leguntur. Præterea conceptio Isaac, & conceptio Joannia Baptiste fuerunt divinitus parentibus prænuntiata; ergo pariter Conceptio B. Virginis Mariæ fuit Parentibus suis a Deo revelata. Quod confirmatur a verbis Damasceni supra relatis. Quemadmodum prius illa Anna, convalescentis morbo laboraret per orationem, ac promissionem Samuelis procreavit: eodem modo hæc etiam per obsecrationem, & promissionem, Dei Genitricem a Deo accepit, ut ne hæc quoque cuiquam ex illustribus Matronis cederet. Confirmatur quoque ex verbis Germani Constantinopolitani supra pariter relatis: „Secundum Angelum vaticinium, & „Virgo illustris proles ex iustis hominibus „Joachim, & Anna, in lucem prodigio „Tu coelum, & sedes Dei, omnisque puritatis receptaculum: tu mundi universi certum, exilis gaudium, tu viræ largitrix, tu maledictionis interemptrix, tu benedictionis conciliatrix „*

IV. Probatur. Paterna domus B. Mariæ Virginis in Urbe Nazarethi consurgebat, ac proinde absque dubio est, ut in eadem domo Concepta dicatur. Ibidem Baronius in Apparatu vult etiam fuisse natam; quod tamen negat Henno, assertus, natam fuisse Hierosolymis, sed nullum

affert momentum, quo ad hoc asserendum moveatur. Revera multæ sunt Scriptorum opiniones circa locum Conceptionis, & Nativitatis B. Virginis, a quarum recitatione abstinemus, sed legentium arbitrio remittimus, an eam natam credant Hierosolymis, quod diximus cum Henno, an vero in Urbe Nazareth, quod etiam cum Baronio dici posse, judicamus. At veniamus ad illos recensendos Scriptores, qui contra, vel præter hæc dicta alia scribere ausi sunt.

Primo Paracelsus lib. 2. chemicæ cap. 2. deliravit, dicens, B. Virginem fuisse progeneritam ex Genitoribus, qui fuerant in matrum uteris sanctificati; ex Adami & Evæ semine minime produsse. Secundo putavit Petrus Antonius Spinellus lib. de throno Dei c. 18. Tertio Jacobus Imperialis dixit, fuisse conceptam ex Anna, illæsa virginitate, cujus error damnatus fuit Romæ anno 1667. Quarto Græci quidam putarunt Joachimo, & Anna, nulla habita conjugali copula, sed libatodumtaxat osculo, fuisse genitam. Quinto Posa asseruit B. Virginis corpus fuisse momento temporis formatum, ac configuratum, quod scripsit lib. 3. Elucidarii tract. 2. cap. 4. Sexto, quod nullum Angelum habuerit ad custodiam, & quod Deus ipse custos illi fuerit, dixit Pelbartus lib. 5. Stellarum par. 2. artic. 1.

Dicimus IV. corpus B. Virginis fuisse in sua specie, & sexu, maxime perfectum; ac proinde habuisse temperamentum optimum, sanitatem integram, ac pulchritudinem nulli secundam. Et hæc quidem sunt Corporis dotes. Dotes vero animæ optime describuntur a quodam Scriptore apud Hennum verbis hisce: „Fuit in illa ingenium sagax, subtile, perspicax, judicium acre, solidum, & maturum, memoria expedita, & tenax, contemplatio continua sine fatigatione, indefectibilis sine errore, prudentissima, absque inconsideratione. Fuit voluntas firma sine levitate, recta sine ulla inordinatione, ad omnem virtutem propensa sine rebellionem, libera sine peccato. Fuit phantasia pacata semper, & placida, nec passionibus obscurata, nec somnis præpedita, nec evagationibus distracta. Fuit denique appetitus rationi obsequens, nunquam resistens, nunquam præveniens, nunquam impediens defixam, in Deum mentis elevationem, ardentem cordis amorem &c. „

I. Probatur. Ex corpore Mariæ efformari debe-

debebat corpus Christi; sed corpus Christi fuit omnino perfectum: ergo sic pariter esse debebat Mariæ corpus. Probatur consequentia. Ad divinam providentiam spectabat accommodare medium finis, & præparare materiam aptam effectui; & hoc vel maxime, quia divina virtus, quæ ut ait Suarez in hoc opere singulari modo operabatur, poterat hoc facillime perficere: ergo si Mariæ corpus erat medium, & Christi Corpus erat finis, & Mariæ corpus erat materia præparanda, & Christi corpus erat effectus produendus; omnino oportebat, ut perfectio Corporis Christi præsupponeret perfectionem Corporis Mariæ.

II. Probatur. Conveniens fuit, ut esset similitudo inter Jesum, & Mariam, non solum in iis, quæ mores respiciebant, sed etiam in affectibus, & in corporis perfectione: ergo si perfectum fuit Christi corpus in sua specie, & in suo sexu maxime perfectum, ita etiam fuit corpus B. Virginis. Probatur antecedens. Similitudo hæc confert maxime, & ad conciliandum amorem, & ad maiorem perfectionem: ergo admittenda est inter Jesum, & Mariam non solum in moribus, verum quoque in affectibus, & in corporis perfectione.

III. Probatur ab Henno, & quidem ratione temperamenti optimi; quia ex una parte ad hoc pertinent, tum horum proportio, passionum concordia, indolis bonitas, ac corporis armonia, & ex altera conferunt etiam ad virtutem; quia ergo B. Virgo in summo gradu virtutem habuit, perfectissimum quoque habuit temperamentum. Ratione etiam sanitatis integræ, quæ propter optimam corporis complexionem, cum magna moderatione animi conjunctam, ait Suarez, nunquam invenitur, ac proprium morbum incidit. Quod etiam inquit testari a Sophronio in Epistola Synodica, quæ habetur in VI. Synodo act. 11., ubi dicitur Corpus Virginis fuisse ab omni contagione liberum, & ejus carnem fuisse immaculatam, & purissimam; quod pariter docent Cajetanus, Galatinus, alique contra Abulensem. Pro pulchritudine demum dicitur, a Ricchardo a S. Victore cap. 26. in Cantica, *vultu angelica tam corpore, quam mente*; ei accommodata verba illa: *Tota pulchra es, amica mea*. Accedit auctoritas Gregorii Nazianzeni in Christo patiente ante medium dicentis: *O Virgo, formaque nitare ceteras prais*; Andreæ Hierosolymitani serm. de Assumpt. scriben-

tis: *Extrema pulchritudo, a Deo scripta, statua, recte descripta*; Ambrosii lib. de institut. Virginis cap. 7. ita loquentis: *Tanta erat ejus gratia, ut non solum in se virginitatem servaret, sed etiam, si quos inviseret, integritatis insigne conferret*.

IV. Probatur de dotibus animæ. Rationes, quæ evincunt in B. Virgine corporis perfectionem, a fortiori probant in ea perfectionem animæ; quia, ut docet Suarez, perfectio animæ magis est necessaria, quam corpus; similitudo in perfectione animæ nobilior est, quam corporis; Anima accommodari debet corpori, & e contrario; denique ut perfectissima gratia haberet proportionatum naturæ fundamentum, Hæc Suarez.

Obijciunt I. cum Serry. Maria Virgo habuit Sororem in stricto sensu Mariam Cleopha: vel hanc ergo parentes ejus conceperunt, antequam ipsam conciperent, & non erant steriles: vel postea, & non erant senes. II. B. Edmerus, qui fuit S. Anselmi discipulus habuit apocrypha omnia miracula, quæ narrabantur in Deiparæ ortu. Sic enim habet in libro de excellentia B. Virginis cap. 2. qui a quibusdam tribuitur S. Anselmo: *Illud conjicio apud me, Nativitatem ejus magna quadam, atque miranda divinorum signorum indicia præcurrisse. Quæ tamen illa fuerint, solus ipse sine scrupulo novit, qui eam antequam nasceretur, in matrem elegit. Quod in ea re, ut assero, non incongrue alium credi potest, quatenus eo major veneratio fidelium existeret circa ortum ejus*. III. Non est credibile, quod majus miraculum fuerit in Conceptione Virginis, quam in Conceptione Christi; sed sic fuisset, si parentes steriles Mariam Virginem concepissent: ergo Maria Virgo non fuit ex sterilibus parentibus procreata. Probatur minor. Majus miraculum est concipere mulierem senem, & sterilem, quam concipere mulierem juvenem, & fecundam: ergo majus miraculum fuisset in Conceptione Virginis, quam in Conceptione Christi. Probatur antecedens. In conceptione ex muliere senæ, & sterili deest & materia efficiens, & materia sufficiens, & utraque a Deo suppletur; in conceptione vero ex muliere juvene, & fecunda supponitur materia proportionata, & a Deo tantum suppletur causa efficiens. IV. Apud antiquum Rabbini, nomine Heccados, ut refert Galatinus, legitur historia quadam de parentibus Virginis, ejusque natali, in qua continetur prophetia

ria scripta ad quendam Antoninum, qui fuit Romanus Consul: ergo ultra miracula, quæ nos narravimus, adjicienda sunt etiam illa, quæ in historia præfata continebantur. V. Si Parentes Virginis eam conceperunt naturali modo, vel conceperunt cum libidine, vel sine libidine; si cum libidine; indecens fuisset conceptionem purissimam, & immaculatam ex parte conceptæ fieri cum libidine concipientium: si sine libidine: ergo fuit in ipsis fomes extinctus, quod nonnisi de B. Virgine dici potest, quia fuit sine originali labe concepta, & in utero sanctificata.

Respondemus ad I. nos superius negasse Mariæ Virgini fuisse Sororem in stricto sensu, Mariam Cleopha; quod quidem est ad mentem plurimorum Patrum, Scriptorumque Ecclesiasticorum, qui de his laro calamo scripserunt, unde ad ipsos remittimus legentes, & præcipue ad Cornelium a Lapide, qui exponit tabulam genealogiæ Christi ex Sanctis Matthæo, & Luca, in qua legitur, quod ex Jacob natus est Cleophas, vel Alphæus, cujus uxor erat Maria dicta Cleopha; vel Maria mater Jacobi, & Joseph, vel Maria Alphæi; & ex eodem Jacob natus est Joseph, vir Mariæ matris Jesu Christi, & in hoc sensu dicta est Maria Cleopha; soror Mariæ Virginis; quia Cleophas, & Joseph erant fratres, quod clare docet Hegesippus, qui vixit temporibus Apostolorum apud Eusebium lib. 3. cap. 10., & 16.

Ad II. Non negat B. Edmerus miracula omnia, quæ vel Mariæ ortum præcesserunt, vel in ipso ortu acciderunt; sed tantum dicit, se illa nolle designare absque aliquo Scriptorum testimonio. Cæterum de his audiat Baroni in Apparatu num. 40.

„ Magna quidem, & per omnia admiranda,
 „ quæ nec verbis satis digne persequi ulli
 „ possint, præcessisse natalem Dei genitricis Mariæ, non puto adeo angusti pectoris,
 „ & emotæ mentis reperiri hominem,
 „ qui non intelligat; si mente revolvar,
 „ atque animo expendat, tot, tantaque
 „ servis Dei ante ipsorum ortum impartita
 „ divinitus privilegia. Quis enim apud se
 „ repetens, quæ Sampsonis, Samuelis, Hieremiæ,
 „ & Joannis Baptistæ natalitia præcesserunt,
 „ mox firmiter credat, non tantum illis non caruisse Dei genitricem
 „ Mariam, sed longe amplioribus, augustioribusque ornata, auctamque esse
 „ muneribus? Ac quis abjecte nimis, atque
 „ adeo humiliter de Deo sensiens, cum
 „ plura, atque majora clargitum esse servis,

P. AR. IV.

„ quam matri, & amico Sponsi, quam
 „ Sponsæ, mentecaptus dixerit?

Ad III. respondet Suarez, quod in muliere sterili, & sene non omnino deest virtus efficiens, & causa materialis, sed utraque concurrat, licet imperfecta. Ideoque divina virtute juvantur, quanquam conceptio in reliquis omnibus fiat naturali modo, & per carnis concupiscentiam; in muliere Virgine vero conceptio quum sit ex sola femina, sit virtute Spiritus Sancti; ac proinde modo longe altiori. Hæc Suarez. Quibus si aliquid ex nobis addere licet, ad majorem rei explicationem, subdere possumus, quod in muliere sterili & sene conceptio est miraculosa tantum in modo; in muliere vero Virgine, & sola, absque scilicet viri consortio, conceptio est miraculosa, & in modo, & in substantia: Unde majus miraculum proculdubio fuit, Mariam Virginem concepisse absque integritatis jactura, & sine viri commercio Dominum nostrum Jesum Christum, quam B. Virginis parentes progredisse eandem in senectute, & quum sterilitatis vitio laborarent. Accedit, quod miraculum hoc in sterilibus & senibus legimus sæpe factum, & præcipue in divinis Scripturis in Abraham, & Sarâ; in Zacharia, & Elisabet; in Sanctissimo Padre nostro Francisco de Paula, & in aliis quoque: at quod Virgo conceperit absque integritatis detrimento, & sine viri consortio, in sola Deipara habemus exemplum; quod quidem simile nec antecederet habuit, nec in posterum habebit.

Ad IV. Historia illa commenticia habetur a Baronio; tum quia nemo ex Scriptoribus nostris illius meminere; tum etiam, quia ante Christi adventum nullus ejus nominis reperitur Consul, romanis fastis adscriptus.

Ad V. dicimus utique parentes B. Mariæ Virginis illam concepisse naturali modo, at sine fomite, quia in illo actu fomes extinctus fuit. Ita docet Galatinus: *Voluit natura in conceptu Virginis Gratia cedere, ut ejus conceptio non natura, sed Gratia viribus tribueretur. . . . Fateor S. Joachimum, & B. Annam se conjugaliter copulasse; ob ardentem tamen devotionem, vehementemque contemplationem, quæ unanimiter in generatione Beatissimæ Virginis insenti ambo tenebantur, fomes in illo actu penitus extinctus fuit. Et hæc est differentia inter B. Virginem, & parentes ejus, quod B. Virgo semper, & omnino habuit fomitem extinctum; parentes vero ejus tantum in illo actu.*

H

DISSERTATIO CCVI.

*De Maria Virginis in templo Præsentatione. Quid
mysterii hujus vocabulo intelligatur? An tertio
ætatis anno fuerit in templum inducta puel-
la a Parentibus, ad aliquod tabernaculi
ministerium obeundum? An in Sanctum
Sanctorum ingressa, ibidem per an-
nos undecim permanserit?*

Ecclesia instituens solemnita-
tem B. Mariæ Virginis, in
templo præsentatæ, eaque
præcipiens sub die 21. No-
vembri quotannis a Fide-
libus celebrari, certum est,
quod nobis præsentationem Virginis in
templo credendam proponat, ac jubeat
quoque colendam, ac annuali celebra-
te venerandam. At quid Ecclesia nomine
præsentationis intelligat, non una est
Scriptorum omnium vox, nec pariter ea-
dem fidelium intelligentia. Siquidem alii
volunt, sub nomine præsentationis in-
telligi, quod Maria Virgo fuerit in tem-
plo præsentata trimula, seu triennis, a
parentibus ejus, qui eam voverant, si
concepissent, Deo, ad ministerium ali-
quod in Dei templo obeundum; ibique
illam per annos undecim permansisse in
Sancto Sanctorum occlusam, a Sacerdoti-
bus educatam, & ab Angelo in columbæ
specie innutritam. Alii vero asserunt,
præsentationis titulo celebrari ab Ecclesia
heroicum illum actum præmaturæ virtu-
tis, verba sunt Serry exercit. 19. num. 7.,
quo seipsam, futura Dei genitrix, tenera
adhuc ætate Deo sacravit, & concepto
Virginis voto, se omnino Deo dica-
vit; ac denique suscepta sanctioris, in-
terioris, & ab omni hominum commer-
cio secretæ vitæ professione, ut augusto
illo titulo digna fieret, se Deo commisit;
quod utique in templo factum creditur,
celebratur, & colitur. Undecim Serry
credit, Ecclesiam statuta præsentationis
solemnitate, nihil omnino decrevisse; an
hæc oblatio, & dicatio facta fuerit a Ge-
nitoribus Mariæ? & quidem ex voto ab
iisdem pro depellenda sterilitate antea
nuncupato? an tertio ætatis ipsius anno-
res ipsa contigerit? An ad aliquod taber-

naculi ministerium sit oblata puella? an
in Sacerdotum disciplinam sit tradita? An
in Sanctum Sanctorum sit inducta, ibi-
demque per totos undecim annos com-
morata? Et hæc ex Serry mente, qui hæc
usque loquutus est. Baronius vero in
Apparatu num. 48. putat sub titulo præ-
sentationis intelligi oblationem Virginis
a parentibus factam, ut votum persolve-
rent, quod in eorum sterilitate concepe-
rant, & in templum inductionem in trium
annorum ætate, ibique commorationem
per annos undecim in una ex illis amplis-
simis cellis, quæ in exteriori parte templi,
ad habitationem aptæ, & accommodatæ
inveniebantur.

Dicimus I. Præsentationis Mariæ in Tem-
plo, cujus celebritatem quotannis reco-
lit Ecclesia, nomine, ac titulo, intelligi
oblationem ac dicationem factam a Geni-
toribus ejus, ut votum persolverent, quod
nuncupaverant antea pro eorum depel-
lenda sterilitate. Ita Scriptores omnes,
quos refert Baronius in Apparatu num.
48., nimirum Joannes Damascenus, Ger-
manus Constantinopolitanus, Andreas
Cretensis, Georgius Episcopus Nicome-
diæ, Cedrenus, ac alii recentiores Histo-
rici; a quibus, verba sunt annalium pa-
rentis, nullum orthodoxorum dissensisse
hactenus, sed Novatoribus tantum nostri
temporis displicuisse, cognovimus. Ci-
tantur etiam ab hoc eodem Cardinali
Evodius apud Nicephorum lib. 2. histor.
cap. 3. & Gregorius Nissenus oratione de
Christi nativitate. Est autem contra Ser-
ry, putantem, ut diximus, eo nomine, ac ti-
tulo celebrari ab Ecclesia tantum heroi-
cum illum actum præmaturæ virtutis, quo
B. Virgo seipsam Deo sacravit, & suscepto
Virginis voto, atque suscepta sanctioris
interioris, & ab omni hominum commer-

cio

clo secretæ vitæ professione, se Deo dicavit; quod totum in templo factum, credit, ac proinde ob hoc tantum ait celebrari præsentationem Virginis in templo, & universaliter ab Ecclesia coli.

- I. Probatur. Actus ille, quo B. Virgo se ipsam Deo dicavit, primo in ipsa fuit quando rationis primo facta fuit compos; sed nos probavimus in Dissertatione CCIV. B. Virginem fuisse a Deo redditam rationis compotem, quum adhuc in matris utero clauderetur: ergo tunc quoque, & non postea quam e matris utero egressa fuerat, & lucis usuram per unum, vel duos, vel tres annos usurpaverat, actum illum heroicum exercuit, quo se Deo totam dicavit, & Virginitatem suam vovit: ergo nomine præsentationis ejus in templo factæ non intelligitur solus ille actus, quo B. Virgo Deo seipsam dicavit, & virginitatem suam Deo vovit. Major est certa; quis enim actus in Virgine redditæ rationis compote prior in ipsa esse poterat, quam actus religionis, ac charitatis erga Deum: & quis actus melior, ac perfectior, quam se totam Deo offerre, ac Virginitatem suam Deo sacrare? Minor supponitur in Dissertat. citata jam probata; consequentia sequitur tam prima, quam secunda.

- II. Probatur. Nomine præsentationis in templo nequit intelligi actus occultus, & secretus, qui fieri poterat, in omni loco, & extra templum; sed Ecclesia agens festum præsentationis in templo intelligit actionem, quæ fieri non poterat nisi in templo, & quæ non in occulto, & secreto, sed palam fieri debebat: ergo sub nomine, & titulo præsentationis Mariæ Virginis in templo non intelligitur solus ille actus internus, quem memorat Serry, absque ulla externa actione. Probatur minor. Illud intelligit Ecclesia sub nomine præsentationis, quando festum illius celebrat, quod in ipso festo celebrando exprimit, canit, & exponit; sed exprimit, canit, & exponit verum templum, & actionem oblationis exterioris, factæ in vero templo: ergo Ecclesia agens festum præsentationis in templo, intelligit actionem, quæ fieri non poterat nisi in templo, & quæ non in occulto, & secreto, sed palam fieri debebat. Probatur minor. Primo Ecclesia in primâ lectione secundi nocturni legenda proponit verba S. Joannis Damasceni de fide orthodoxa lib. 4. cap. 15., quæ hæc sunt: *In lucem autem editur in domo probatice Joachim, atque ad*

PAR. IV.

templum adducitur; ac deinde in domo Dei plantata, atque per Spiritum saginata, instar olivæ frugifera, virtutum omnium domicilium efficitur: ut quæ videlicet ab omni hujusce vitæ, & carnis concupiscentiæ mentem abstraxisset, atque ita virginem una cum corpore animam conservasset, ut eam decebat, quæ Deum sinu suo exceptura erat; secundo in oratione ejusdem festi dicitur: Deus, qui B. Mariam semper Virginem, Spiritus Sancti habitaculum, hodierna die in templo præsentari voluisti: præsta, quasumus, ut ejus intercessione in templo gloria tua præsentari mereamur; tertio in Martyrologio, quod Ecclesia legendum proponit, & in Ecclesiis quotidie legitur, in eodem festo habetur: Hierosolymis Præsentatio Beatae Dei Genitricis Virginis Maria in templo: & hæc omnia ostendunt non internum actum illum, quem excogitavit Serry, sed veram externam, publicam, atque solemnem actionem, in templo factam, quando parentes ejus Virginem Deo obulerunt, ac præsentarunt: ergo &c.

- III. Probatur. Id nomine præsentationis B. Virginis in templo factæ intelligitur, quod pia fidelium traditio intelligendum docet, ac fideles ipsi, quando mysterium ipsum vel celebrant, vel recolunt, sciunt intelligere, profitentur; sed pia fidelium traditio, & fideles ipsi non intelligunt actum solum illum internum, sed externam quoque actionem præsentationis habitæ in templo: ergo hæc quoque sub præsentationis nomine venit. Probatur minor tum ex imaginibus, tum ex antiquis quoque picturis, quæ in mysterii hujusce memoriam publice fidelium venerationi in Ecclesiis exponuntur; tum ex laudabili fidelium consuetudine, præcipue Regularium, tam Virorum, quam Mulierum, in claustris degentium, quæ vigiliis septem B. Mariæ festivitatum in pane & aqua rigorose jejunant; & inter quas est Præsentationis Mariæ in templo festivitas; tum denique propter Confraternitates, quas approbavit Ecclesia sub invocatione Præsentationis B. Virginis, & quæ illam venerantur non sub solius actus interni nomine, sed externæ pariter actionis, quæ ipsa fuit solemniter, & publice a parentibus in templo oblata, ac præsentata.

- IV. Probatur. Illud intelligere debemus sub nomine præsentationis Mariæ in templo, quod intellexerunt, & scripserunt Scriptores antiqui, & ex illius ævi Scriptoribus nemo negavit; sed Scriptores antiqui, quanvis non antiquissimi intelli-

H 2

gunt

gunt non solum illum actum internum verum quoque externam actionem, de qua loquimur. Probatur minor. Germanus Archiepiscopus Constantinopolitanus orat. de præsent. Virginis sic inducit Annam loquentem: *Adjunxi insuper me, Domino donum gratitudinis oblationem factum, quem mihi dedisset, ut esset, maneretque in templo sancto suo tanquam sacrum, denarium, munusque pretiosissimum mihi ab ipso datum perfectorum donorum liberalissimo datore. . . . Non cunctata est Anna eam ad templum adducere, & Deo reddere, ac promissum præstare.* Gregorius Nicomedensis serm. 6. de ingressu Virginis in templum: *O terrenam naturam suas ipsius rationes supergressam; o qua incomparabilibus modis, ejus superavit modos! O quales suarum frugum primitias natura humana obtulit Creatori! Qualem oblationem fecit! plane Deo dignam, nostro ipsorum spirituali sacrificio, ac oblatione spiritualiorem, sacratiorem, purioremque nostra puritate. Etenim ut nostra innocentia cum ea compararetur, prorsus invenietur a similitudine deficere, ut ejus sanctitatis, ac incontaminata munditiei excellentiam, aequalibus modis minime assequatur.* Et orat. 4. de præsentat. Virginis: *Hodie animatum templum in templo offertur: hodie spirituale tabernaculum sancta nuncia gratia, legali ordini præfert: hodie vasculum Spiritus in templo depositum, suscipiendo Verbo Dei aptatur. Neque enim decebat, ut tabernaculum illud mundissimum, in mundi sordibus versaretur, sed ut in irreprehensibilem translatum locum primos illic gaudii gustus susciperet, ut illic mysterii symbolo subministrata Angeli manu annona aleretur.* Andreas Cretensis orat. 1. de nativ. Virginis: *Tunc plane, tunc Sanctorum illa patuerunt sancta, cum Sanctissimam Sancti Matrem, intra aditorum gremium reciperent: porro congrua ei proferatur esca; hætenusque alit nulla hominum manu comparato cibo, qui modicum aliquantulum ejus est alendus lacte, ac Spiritus Sanctus nutritius efficitur Virginis.* S. Bonaventura Opusc. 3. de vit. Christi sic B. Virginem in semetipsa loquentem inducit: *Cam pater meus, & mater mea me dimiserunt in templo, statui in corde meo habere Deum in patrem, ac frequenter cogitabam quid possem facere Deo gratum.* His addi potest Evodius apud Nicephorum loco alias citato, vel si non Evodius, saltem Scriptor ille, qui sub ejus nomine latet, antiquus sane, unde & ex ipso satis constare potest, qualis apud antiquos Patres fuerit B. Vir-

ginis præsentationis intelligentia; Hæc sunt verba Evodii: *Trimata, seu trimula cum esset, in templo est præsentata.* Addimus insuper Emmanuelem Comnenum, Orientis Imperatorem, qui in Novella, de diebus festis, enumerans dies festos, quos celebrari mandat, Præsentationis festum ponit, & Mysterium eo modo, quo nos explicamus, & universa tenet Ecclesia, intelligit, atque depromit: *Octavo Septembris dies Natalis immaculata Domine, & Dei Matris erit festus, Vigesimo primo Novembris Dei Matris in templum ingressus celebratur, Nono Decembris peragitur Conceptio castissima Matris Dei nostri, Vigesimo quinto Martii Dei Matris Annunciatio, Decimo quinto Augusti gloriosissima Sancta Dei Matris emigratio.*

Dicimus II. tertio ætatis suæ anno fuisse

B. Virginem a Parentibus in templum inductam, ut votum persolverent, quod ad ipsam obtinendam Deo nuncupaverant; & ut pariter Deo in templo interviret, absque eo quod eam annua pecunia redimerent Parentes ejus.

I. Probatur. Ex S. Germano Archiepiscopo Constantinopolitano: *Non cunctata est Anna eam ad templum adducere, & Deo reddere, ac promissum præstare: igitur si Anna statim ac potuit, Beatam Virginem adduxit in templum, & eam Deo obtulit, duæ fuerunt opiniones circa ætatem illius, una Gregorii Nisæni oratione de nativitate Christi, vel cujusvis sub ejus nomine latentis, qui asserit, fuisse factam oblationem post biennium completum, & alia, quæ est Evodii apud Nicephorum, ut diximus, volentis fuisse factam quando trium erat annorum: quæ duæ opiniones possunt jure optimo conciliari, si dicatur, B. Virginem juxta Nisænum, quando fuit in templo oblata, fuisse trium annorum non completorum, & juxta Evodium, fuisse trium annorum completorum. Et ita prorsus conveniens erat, ut fieret, quia ante illam ætatem non erat in puellaabilitas ad inserviendum in templo, & post eandem ætatem fuisset in parentibus cunctatio ad persolvendum votum, quod emisserant.*

II. Probatur. Ex Leone Augusto orat. 2. de præsent. Virginis, alloquente Joachimum, & Annam verbis hisce: *Pro felici partu gratias habituri pergitis, sacrisque initiationibus tanquam signaculis filiam obsignaturi, ac cujus germem precibus excoluistis, eam precibus augendam, ac consummandam credatis.* Quibus verbis discrete patet, B. Virginem

ginem fuisse a parentibus in templum inductam, & Deo oblatam, tum ut persolverent vovum, quod emisserant pro illa a Deo impetranda, tum ut ipsorum filia in templo, ad exactius inserviendum, Deo educaretur.

III. Probatur. Ex Sancto Bonaventura, opusc. 3. de vita Christi, cujus verba nuper retulimus, & modo iterum recitamus; & verba quidem sunt ipsiusmet B. Virginis, sic alloquentis: *Cum Pater meus, & Mater mea me dimiserunt in templo, statui in corde meo, habere Deum in patrem, ac frequenter cogitabam quid possem facere Deo gratum*; ex quibus patet & quod parentes Virginis eam in templum induxerint, & quod ipsamet in templo habitans, totam se Deo dicaverit, & hæc unica, fuerit ibi ejus occupatio, Deo inservire, Deum contemplari, Deum laudare, Deum amare.

IV. Probatur, Levitici 27. Tam pro masculis, quem pro fœminis, Deo dicatis, & voto promissis, præceptum a Domino est, ut si voluissent illos redimere, numerum præfixum Sacerdotibus persolvere tenerentur. Hæc autem redemptio fuit libera, quia liberum fuit voventibus, vel facere ut liberi eorum in templo Deo inservirent, vel eosdem, soluta annua pecunia, redimere. Quod quidem factum fuit in Samuele 1. Regum 1., qui Deo in templo a prima ætate ministravit, & Parentes nullum pro eo redemptionis pretium persolverunt, Igitur B. Virgo, quia promissa a parentibus Deo fuerat, emissio voto in eorum sterilitate, ut probavimus, ut si illam obtinuissent, in templo Deo obtulissent; utique fuit a parentibus in templum inducta, & Deo oblata, ut Deo inserviret, absque eo quod parentes ejus redemptionis pretium pro ea persolverent.

Dicimus III. Mariam Virginem, in templo præsentatam, in ædibus quidem, quæ circa templum erant, habitasse, non vero in Sancto Sanctorum; ibique per annos undecim vixisse, non ab Angelo, sub columbæ specie, pastam, quod nonnisi mystice intelligendum est, si qui Authores illud dixerint, sed naturalibus, & usualibus cibis nutritam.

I. Probatur. Si quæ esset repugnantia, quod B. Virgo in templo non habitasset, esset potissimum quia in templo ædes non erant pro habitatione mulierum; sed erat in templo locus, ubi fœminæ, quæ se Deo voverant, absque aliqua nota, vel

labe suspicionis, simul agerent: ergo nulla est repugnantia ut dicamus, B. Virginem per undecim annos in templo permanuisse, ac habitasse. Probatur minor. Narrat Josephus, lib. 8. antiquit. judaicarum cap. 2. fuisse in circuitu templi nonaginta cellas a Salamone constructas pro illorum habitatione, qui templo inservire debebant; quas quidem cellas restituit deinde Zorobabel, ut esuritur ex lib. 1. Esdræ cap. 3., & postmodum ampliori forma excitavit Herodes Rex, quod pariter testatur Josephus lib. 11. antiquit. judaicar. cap. 14., & lib. 6. de bello judaico cap. 6. Nec dicat Serry, cellas hæc fuisse pro majori parte destinatas ad rerum sacrarum custodiam, thesaurorum, vestium, suppellectilis, atque annonæ; & pro altera parte ad habitationem virorum, qui quotidie in templo ministrabant, Sacerdotum nempe, Levitarum, Cantorum, Janitorum, Cursorum, cæterorumque Ædituorum. Ne dicat quidem, quia etsi cellarum nonaginta, pars una fuisset pro asservatione rerum, altera pro habitatione virorum, tertia tamen fuit quoque pro habitatione mulierum, quæ in templo inserviebant, & separatæ ab hominibus habitabant, ut mox clarius ostendemus. Non est igitur cur dicat Serry, quod probandum erat Baronio, cellas illas fuisse destinatas habitationi, & commorationi puellarum, & feminarum Deo dicatarum: Immo potius dicimus nos, quod probandum est Serry, cellas illas omnes, numero quidem nonaginta, omnes destinatas fuisse asservationi rerum, & habitationi virorum; quum potius dicendum sit, ex illis quidem triginta fuisse deputatas pro asservatione rerum, triginta pro habitatione virorum, & triginta pro commoratione puellarum atque mulierum, quæ Deo erant dicatæ; & quum triginta ex illis essent inferiores, triginta mediæ, triginta superiores, nulla poterat esse suspicio, ut viri cum mulieribus in habitatione miscerentur; quod tantopere Serry abhorre demonstrat.

II. Probatur a Baronio exemplo Annæ Prophetissæ, Phanuelis Filia, de qua dicitur Lucæ 2. *Non discedebat de templo, jejuniis, & obsecrationibus, serviens die ac nocte.* Scimus quidem, Toletum, Jansenium, Maldonatum, putasse, Annam non discessisse de templo, non quod in templo habitaret, sed quod illud frequentaret, in eoque perduraret, uti etiamnum faciunt non-

nonnullæ deyræ . At Cornelius a Lapide ad præfarum locum Lucæ hæc addit :
 5 Alii tamen censent eam habitasse in templo : erant enim habitacula seminarum ,
 6 religiosarum juxta templum nocte , & die ,
 7 ut hic dicitur , Deo servientium (qualis
 8 in Ecclesia christiana postea fuerunt Diaconissarum , & etiamnum sunt Monialium) ut patet Exodi 38. 8. 2. Machab.
 9 3. 26. 1. Reg. 2. 21. Seminarum inquam ,
 10 tum Virginum , inter quas fuit B. Virgo præsentata in templo , tum viduarum , &
 11 quibus videtur fuisse hæc Anna , ut pluribus probat noster Canisius lib. 1. Marialis cap. 12. , Futilis autem est responsio Serry ad hanc rationem ; nimirum ,
 12 quod Simeone in templum veniente , Anna quoque , *hæc ipsa hora supervenisse* dicatur Lucæ 2. , quasi Anna supervenerit de domo sua , & non potius de ædibus , quas habitabant mulieres , in templum ; quum nos potius intelligamus , quod ex ædibus præfatis in templum supervenerit . Adducit deinde interpretationem Toleti , Jansenii , & Maldonati , eanque dicit esse quoque Cornelii a Lapide . At racet aham Cornelii a Lapide interpretationem , quam nos modo subjunximus , & quam , licet Cornelius aliorum esse dicat , magis tamen ostendit sibi placuisse , quam primam ; ut Cornelium legentibus satis superque innotescit .

III. Probatur ab eodem Baronio exemplo Josabeth , filię Regis Joram , quæ , ut legitur 4. Regum 11. *tollens Joas filium Ochozia , furata est eum de medio filiorum Regis , qui interficiebantur , & nutricem ejus de triclinio ; & abscondit eum a facie Abathia , ne non interficeretur : eratque cum ea sex annis clam in Domo Domini : vel ut legitur lib. 2. Paralipomenon cap. 22. nu. 11. Porro Josabeth , filia Regis tulit Joas filium Ochozia , & furata est eum de medio filiorum Regis , cum interficerentur ; absconditque eum cum nutrice sua in cubiculo lectulorum* : Ex quibus evincitur circa templum fuisse ædes , in quibus mulieres habitabant . At Serry respondet , non fuisse puellas , Deo dicatas , quæ in templo habitarent , & de quibus nobiscum est questio . Josabeth vero ideo habitabat , quia erat uxor Jojadæ , Summi Pontificis , ut habetur etiam lib. 2. Paralipomenon cap. 22. ver. 11. Joas quoque , per sex annos illic asservatus , erat mas , non femina , & non illic Deo consecratus degebat , sed ereptus furori Athaliæ ; adeoque non ad castitatis custodiam , sed ad vitæ tutelam ,

atque præsidium . Verum observent legentes Serry nihil loqui de nutrice Joas , quæ etiam introducta fuit in templum ; & nullam facere observationem in *cubiculo lectulorum* , cujus nemine Textus Paralipomenon . Unde contra ipsius responsionem dicimus : Primo non fieri mentionem in textibus attatis de puellis Deo consecratis , & in templo degentibus , quia illic de his sermo non erat ; & sat nobis est , si deducimus mulieres in templo habitasse ; quod Serry omnino inficiatur : Secundo quum mentio fiat in loco Paralipomenon de cubiculo lectulorum , hos quidem pervium est , non fuisse virorum , sed mulierum , & quidem mulierum , quæ Deo sacræ illic habitabant ; & hoc tum , quia nutrix habitare non debebat cum viris , sed cum mulieribus , & cum nutrice etiam Joas , quia adhuc teneræ erat ætatis ; tum etiam , quia multitudo illa , lectulorum indicat mulieres , quæ in satis amplo numero in æde illa habitabant , & quæ aliæ esse non poterant , quam mulieres Deo sacræ .

IV. Probatur a Baronio ex illo Exodi 38. ; in quo dicitur a Moyse factum labrum æneum cum basi sua de speculis mulierum , quæ excubabant in ostio tabernaculi : Interpretes omnes , quos collegit Canisius lib. 1. de Maria Deipara cap. 12. qui explicant hunc locum , fuisse , dicunt , verba sunt Baronii , mulieres , quæ seculi pompæ , atque deliciis renunciantes , sese , una cum suis rebus , his præsertim , quæ essent peccatorum illecebæ , mysterioris Domini mancipantes , assiduis intentæ precibus excubarent ad ostium tabernaculi : quod quidem pietatis officium , extructo postmodum templo , non tantum non cessasse , sed magnifice auctum , par est credere . Hæc Baronius . Verum ex hoc , ait Serry , nil colligi , nisi hæc duo pariter ostendantur ; fuisse scilicet feminas illas Deo specialiter dicatas , continuamque illic fixisse sedem , mansionemque habuisse . Hoc autem subdit , nec asseri , nec probari ; immo potius contrarium erui ex eo quod dicatur , juxta paraphrasim chaldaicam , quod mulieres illæ veniebant , ut orarent in ostio tabernaculi fœderis . Ex quibus concludit Serry : Non itaque in æde Domini habitabant de continuo mulieres illæ , quibus potius eo venire , necesse erat , ut Dominum exorarent . Sed nos ei respondemus , quod utique non habitabant continuo in ostio tabernaculi , habitabant tamen continuo in æde Domini

mini, de qua postea veniebant ad osium tabernaculi, ut illic Dominum exorarent; sicque evanescit responsio, qua se argumentum solvisse gloriabatur.

V. Probatum ab eodem Baronio exemplo petito a libro 2. Machabæorum cap. 3., ubi fit mentio virginum reclusarum in templo, quæ ad Oniam, summum Pontificem procurrerunt. Opponit Baronio Serry, quod vocem illam in templo de suo inferuerint, quum in textu ver. 19. solummodo legantur hæc verba: *Sed & Virgines, quæ conclusæ erant, procurrebant ad Oniam; alia autem ad muros; quadam vero per fenestras aspicebant.* At quum Baronius hoc ipsum probet ex Ambrosio lib. 1. de Virginibus dicente: *Etiam templo Hierosolymis fuisse, legimus Virgines deputatas. Sed quid Apostolus dicit? Hæc in figura contingebant illis, ut essent iudicia sanctorum: figura enim in paucis est, vita in pluribus.* Serry vero Ambrosium non nominat, nec verborum ipsius testimonium affert, sed tantum asserit, quod Virgines illæ in paternis domibus habitabant, ratione verecundia, & pudicitia virginis, & ideo dicebantur conclusæ. At hæc una est ex imaginationibus Serry, quibus juxta cerebrum sui arbitratum, non juxta Patrum, & Scriptorum mentem, de Scripturarum rebus loquitur, judicat, atque decedit; quod præcipue etiam in hoc loco, quando dicit, quod in textu græco non legitur, procurrisse ad Oniam, quum satis nobis sit, quod in vulgata Editione legatur.

VI. Probatum secunda Conclusionis pars, quod scilicet B. Virgo in templo præsentata, in Sancto Sanctorum non habitaverit. Apostolus docet, neminem potuisse ingredi Sancti Sanctorum locum, nisi Summum Sacerdotem, & quidem semel in anno, solemnem scilicet expiationis die. Scribit namque ad Hæbreos 9. ver. 6. & 7. *In priori quidem tabernaculo (seu in priori tabernaculi parte, nimirum in Sancto) semper introibant Sacerdotes, sacrificiorum officia consummantes: in secundo autem (seu in interiori parte, quæ Sanctum Sanctorum vocabatur) semel in anno solus Pontifex, non sine sanguine, quem offerret pro sua, & populi ignorantia.* Quod quidem Exodi 30. ver. 10. scriptum legitur: *Deprecabitur Aaron super cornu ejus semel per annum: Et Levitici 17. ver. 2. Loquere ad Aarōn, fratrem tuum, ut omni tempore ingreditur Sanctuarium, quod est intra velum coram Propitiatorio, quo tegitur arca, ut non moriatur.* Non est ergo credibile, B. Vir-

ginem in templo præsentatam habuisse, in Sancto Sanctorum, quo nemo poterat ingredi, nisi solus Summus Pontifex, & semel tantum in anno.

VII. Probatum ultima Conclusionis pars ex Georgio Nicomediensi orat. 4. de præsentat. Virginis, cujus verba etiam nuper retulimus: *Hodie animatum templum in templo offertur: hodie spirituale tabernaculum, fausta nuntia gratia, legali ordini præfert: hodie vasculum Spiritus in templo depositum, suscipiendo Verbo Dei aperitur. Neque enim decebat ut tabernaculum illud mundissimum in mundi sordibus versaretur, sed ut in irreprehensibilem traslatum locum, primò illic gaudii gustus susciperet, ut illic mysterii symbolo subministrata Angeli manu annona aleretur.* Et orat. 6.: *His porro, qui inferbatur cibis, ipsum panem vitæ specie exhibebat: Et ex Andrea Cretense orat. 1. de nativitate Virginis: Tunc plane, tunc Sanctorum illa patuerunt sancta, cum Sanctissimam Sancti Matrem, intra aditorum gremium reciperent: porro congrua ei profertur esca; hæcenusque alit nulla hominum manu comparato cibo, qui modicum aliquantulum ejus est alendus lacte, ac Spiritus Sanctus nutritius efficitur Virginis.* Ex quibus patet Authores hosce, qui de cibo Virginis in templo loquuti sunt, cibum quidem mysticum, non vero usualem, & naturalem, intellexisse. Immerito igitur Baronio Cardinali amplissimo insultat Serry, scribens., Porro producti a Baronio testes ea suis narrationibus inferunt, quæ ne recipere quidem audeat vir alias prudentissimus; Mariam scilicet in templum allatam, Deoque oblatam totos undecim annos, in Sancto Sanctorum occlusam, & ab Angelo in columbæ speciem conspicuo innutritam substituisse.

Opponunt I. Locus, qui in templo describitur pro mulieribus, non erat pro habitatione mulierum, sed pro oratione earundem; quatenus scilicet in templo orabant separate a viris: ergo non est verum, quod in templo esset locus, in quo Virgines, Deo dicatas habitarent, & inter quas fuit B. Virgo, quando in templo est præsentata. II. Qui in templo offerebantur Deo, ad ministerium aliquod obeundum, soli masculi erant, & non feminae; ut patet lib. 1. Reg. cap. 1. Ubi Anna, quæ erat uxor Helcanæ, votum Deo faciens pro prole obtinenda dicebat: *Domine Exercituum, si respiciens, videris afflictionem famulæ tuæ, & recordatus mei fueris, nec oblitus ancillæ tuæ dederis servæ tuæ sexum viri-*

vir-

virilem, dabo eum Domino omnibus diebus vite ejus: ergo nequit dici, quod Maria ex parentum voto fuerit in templo præsentata ad ministerium aliquod in templo obeundum. III. Post captivitatem Babyloniam alii etiam, qui fuissent sanctitate præclari, etsi Pontifices non essent, Sanctum Sanctorum nihilominus ingrediebantur: ergo poterat etiam Maria in eodem loco habitare. Probatur antecedens. Egesippus apud Eusebium lib. 2. histor. eccles. cap. 22. de Jacobo minore testatur: Huic uni licuisse in Sancta Sanctorum ingredi. IV. Dei prohibitio ne quis unquam ingrederetur Sancta Sanctorum, erat tantum pro eo tempore, quo illic Summus Pontifex rem sacram faciebat; ritu autem peracto, cæteris omnibus licebat illuc introire; & probatur ex Levitici cap. 16. ubi legitur: Nullus hominum sit in tabernaculo, quando Pontifex Sanctuarium ingreditur. V. Si B. Virgo in tanta fuisset æstimatione apud Sacerdotes, ut soli ipsi liceret habitare ubi cæteris non licebat ingredi, profecto Sacerdotes, & Primores populi hæbraici non objecissent Christo matris obscuritatem; ut legitur Matthæi 13. de Christo prædicante, dicentibus Judæis: Unde huic sapientia hæc, & virtutes? Nonne hic est fabri filius? Nonne Mater ejus dicitur Maria? Unde ergo huic omnia ista? VI. Ecclesia non probat B. Virginem post triennium fuisse in templo præsentatam; quum enim sub Paulo III. Romano Pontifice oratio recitanda in præsentationis die, hæc esset: Deus, qui Sanctam tuam Genitricem, tabernaculum S. Spiritus, post triennium in templo præsentari voluisti &c. postmodum sub Sixto V. Romano Pontifice correctæ oratio fuit, & in eam formam redacta, qua in præsentiarum ab omnibus recitatur; nimirum: Deus, qui B. Mariam semper Virginem, Spiritus Sancti habitaculum, bodierna die in templo præsentari voluisti: presta, quasumus, ut ejus intercessione, in templo gloriæ tuæ præsentari mereamur. Quod si Ecclesia expunxit verba illa post triennium, signum est, quod non probat, B. Virginem, quando trimula erat, seu triennis, fuisse in templo præsentatam. VII. De mulieribus, quæ excubabant in ostio tabernaculi Exodi 38. & Regum 1. cap. 2. dicit Jacobus Bonfrerius in cap. 38. Exodi: Nota mulieres excubantes ad ostium tabernaculi, dici mulieres devotas, quæ frequenter veniebant ad tabernaculum, Deum adoratura, & exoratura. Si ergo veniebant in templum, in æde Domini

non habitabant: Quod etiam habetur ex paraphrasi Chaldaica, ut dictum est; immo fortius colligitur ex lib. 1. Regum cap. 2. ver. 22., ubi dicitur, quod filii Heli constuprabant mulieres, quæ veniebant ad adorandum in porta tabernaculi fœderis: & juxta arabicam lectionem: Constuprabant mulieres, quæ veniebant adoratum coram Domino in æde ipsius. Hæ autem mulieres non erant Virgines Deo dicatæ, quas nemo dixit, fuisse a filiis Heli constupratas; sed erant mulieres, quæ habitabant extra templum; & proinde dicitur, quod veniebant in templum. Quum ergo æque dicatur, & in loco Exodi, & in loco Regum, quod mulieres veniebant in templum, eodem modo dicendum est de utrisque, quod extra templum habitassent, & in templum adoraturæ, & exoraturæ adventassent. VIII. Indecens profecto erat, & modestiæ contrarium, quod in ædibus templi habitarent mulieres Virgines Deo dicatæ simul cum tot, tantisque masculis, templi Ministris, qui in iisdem ædibus habitabant. IX. Quanvis dicatur de Anna, filia Phanuelis, quod in templo serviebat die, ac nocte, & de templo non discedebat, die, ac nocte, obsecrationibus incumbens; attamen verba illa die ac nocte non referuntur ad templi frequentationem, sed ad jejunia, & obsecrationes; quod pariter dicitur ab Apostolo r. ad Thimotheum cap. 5. Quæ autem vere Vidua est, inflet obsecrationibus, & orationibus die ac nocte. X. Objicit Baronio Serry argumentum, quod propriis ipsius verbis referimus, ut videatur, quæ verborum acerbitate in doctissimum Cardinalem invehi audeat, & quæ argumentorum futilitate sua commenta propugnet: „Demus Baronio, quod tam infelicitè demonstrare aggressus est: nihil, scilicet, impedimento esse, quominus vera illa esse potuerint. Ideo ne vera erunt, ac citra dubium. Et quæ vero Dialecticæ leges habent, ut quæ fieri potuisse: nihilque repugnare probata sunt, facta illico colligantur? Maxime cum re ipsa facta non esse, probent alia longe multa, quæ quia peculiare criterium postulant „.

Respondemus ad I. Erat in templo locus pro oratione mulierum, & erat in templi ædibus locus pro habitatione Virginum, quæ Deo sacræ illic morabantur. Pro loco illo in interiori templo, muro discreto, quo conveniebant feminæ ad orandum, hæc habet Josephus lib. 6. de Bello judaico cap. 6.: „Necessario namque proprius

„ prius locus religionis causa mulieribus de-
 „ stinatus, muro discernebatur: altera quo-
 „ que porta opus fuisse videbatur. Contra
 „ primam vero secreta erat, ex aliis regio-
 „ nibus una porra meridiana, & una septen-
 „ trionalis, quibus ad mulieres introibatur:
 „ per alias enim transire ad mulieres non
 „ licebat; sed nec suam portam, interjecto
 „ muro, transgredi licebat: patebat enim
 „ locus ille pariter indigenis, & hospitibus
 „ feminis, religionis causa venientibus; Et
 „ hæc quidem ipsemet Baronius fatetur
 „ præfatis verbis subdens: „ At quomodo
 „ dixerimus illic feminas habitasse, & quæ
 „ sunt necessaria ad victum ibidem sibi pa-
 „ rasse, cum illuc nec vas inferre, nec co-
 „ medere fas fuisse, idem Josephus scribens
 „ contra Apionem, testetur? Erat ergo lo-
 „ cus ille intra templum orationis causa di-
 „ scretus, & non habitationis, sicut & Ori-
 „ genes de Virginibus testatur, seorsum a
 „ nuptis in templo orare consuevisse; eoque
 „ accedere solitam Dei genitricem Mariam,
 „ etiam postquam peperit Christum, affir-
 „ mat: cui ad stipulatur Cyrillus Alexandri-
 „ nus, agens adversus Anthropomorphitas,
 „ & alii „ Injuste ergo Baronio opponit
 „ Serry, quod pro loco habitationis intel-
 „ ligat orationis locum, quum utraque loca
 „ distincte Baronius descripserit, ut ipsemet
 „ asserit, addens: „ Atque ut unde digressi
 „ sumus, eodem revertamur: jam satis mon-
 „ stratum est superius, in exteriori parte
 „ templi exædificatas fuisse amplissimas cel-
 „ las, ad habitationem aptas, & accommo-
 „ datas; ut jam nulla de ea re possit oriri
 „ quæstio. Quod ergo reliquum est, videamus
 „ an exemplo aliquo, & autoritate divi-
 „ narum Scripturarum ostendi possit; in
 „ aliqua templi parte habitasse aliquando
 „ feminas „.

Ad II. Quum Levitici 27. tam de masculis,
 quam de feminis Deo dicatis, & voto pro-
 missis, statuta fuerit redemptio, inde fit,
 quod non soli masculi, Deo offerebantur
 in templo, sed etiam feminæ. Quod soli
 masculi apti essent ad ministerium in tem-
 plo obeundum, ad ministerium quidem
 corporale, & manuale, concedimus; ad
 ministerium vero spirituale, negamus,
 quia ad hoc etiam feminæ aptæ erant;
 nimirum ad Deum adorandum, exoran-
 dum, deprecandum, &c.

Ad III. dicitur quod ex Philone hæbreo in
 suo lib. de legatione ad Cajum Impera-
 torem, satis constet, qualis fuerit tempo-
 ribus illius ritus, reverentia, & religio
 erga Sanctum Sanctorum, seu Sanctua-

PAR. IV.

rium. Sic enim loquitur: „ Intimum
 „ Sanctuarium semel quotannis Pontifex
 „ ingreditur, jejunii tempore, tantum odo-
 „ res incensurus, & ex more vota facturus,
 „ ut felix annus, & pax contingat omnibus
 „ hominibus. De cætero si quis, non dico
 „ plebejus judæus, sed Sacerdos, vel a sum-
 „ mo proximus, imo is ipse Pontifex, si duo-
 „ bus anni diebus, aut eodem die rer, qua-
 „ terv introjerit, capite luet absque venia.
 „ Tantam religionem Adytorum voluit esse
 „ Legislator, ut hæc sola inaccessa, intacta-
 „ que servarentur. Quam multos sacrificos
 „ putas ultro mortem subituros, si videant
 „ importari statuam! „ Ad narrationem
 „ Hegesippi de Jacobo minori, dicimus,
 „ quod eam Scaliger tanquam inanem fabu-
 „ lam rejicit; Petavius vero intelligit, quod
 „ Jacobo liceret ingredi Sancta, non vero
 „ Sanctum Sanctorum; Per Sancta intelli-
 „ guntur illa sacra loca, in quibus extabant
 „ mensa, & panes propositionis, & candel-
 „ labrum, & altare suffitus; & hoc licuisse
 „ Jacobo Minori, quidam putant, quia erat
 „ ex ordine sacerdotali; alii vero asserunt,
 „ ob ipsius eminentem puritatem, ac sancti-
 „ tatem; quia quum reliqui Sacerdotes
 „ possent illuc ingredi, statim duntaxat sui
 „ cujusque ministerii diebus, Jacobus vero
 „ quotidie posset: Per Sanctum Sanctorum
 „ vero seu per Sanctuarium, intelliguntur
 „ arcana illa, & sanctiora penetralia, quæ
 „ soli Pontifici Summo, & semel tantum
 „ in anno, patebant. Eusebius autem lib. 2.
 „ hist. Eccles. cap. 22. Hieronymus de
 „ Scripturibus Ecclesiasticis in Jacobo mi-
 „ nori, Epiphanius hæresi 78. si referentes
 „ Hegesippi narrationem, dixerunt in San-
 „ cta Sanctorum, ideo fuit, quia hoc nomi-
 „ ne Sancta Sanctorum totum tabernaculum
 „ intelligebant; cujus quidem tabernaculi
 „ stricto modo loquendo, una pars sanctum,
 „ altera vero pars Sanctum Sanctorum di-
 „ cebatur.

Ad IV. Verba Levitici sunt de tabernaculo,
 non de Sanctuario; non enim dicitur: nul-
 „ lus homo sit in Sanctuario; quando Pontifex
 „ illud ingreditur; sed dicitur potius: nullus
 „ hominum sit in tabernaculo, quando Ponti-
 „ fex Sanctuarium ingreditur. Et sensus præ-
 „ cepti erat, quod nullus Sacerdos esset in
 „ priore parte tabernaculi, hoc est in San-
 „ cto, quando Pontifex in Sanctum Sancto-
 „ rum ingrediebatur; & hoc ideo erat, ne
 „ quis Sacerdos audiret quæ Deus Summo
 „ Pontifici verba faciebat.

Ad V. Infelix argumentum est hoc, quod
 „ proponit Serry, si enim alicujus ponderis
 „ esset,

esset, posset sic quoque quis argumentari: Non fuerunt vera Christi miracula, quia si fuissent vera, Judæi ea vidissent, & si vidissent, Christum non crucifixissent: iterum, fabulosa fuerunt quæ de Christo narrantur a Pastoribus, & a Magis in præsepio visitato, & cum Doctoribus in templo disputante; quia si fuissent vera, ea scivissent Sacerdotes, & non dixissent: *Unde huic Sapiencia hæc, & virtutes? Nonne hic est fabri filius? Nonne mater ejus dicitur Maria? Unde ergo huic omnia ista?* Vel ergo dicendum est fuisse effectum pertinacis Judæorum, ut Christum, & Mariam, matrem ejus, etiam post tot miracula non agnoscerent; vel fuit divina permissio, qua Deus volebat, Christum per humiliationem sui redimere genus humanum; unde & ipso, & mater ejus contemptibiles a Judæis, & ab ipsorum Primoribus habebantur.

Ad VI. Ecclesia nec approbat, nec reprobat ullam ex sententiis, quæ circa Virginis ætatem, quando templum ingressa est, circumferuntur; & ut quamlibet ex ipsis in sua relinqueret probabilitate, noluit, ut in oratione pro Præsentationis festo ætas Virginis determinate poneretur; & consulto se abstinuit ab annorum ejus numero designando, ut quisque posset suam sententiam absque fidei præjudicio sustinere. At quum nos pro nostra sententia graviora habeamus momenta, quibus ad dicendum innuitur, Mariam fuisse trimulam, quando in Templo est præsentata; ideo eam cæteris opinionibus prætulimus, atque defendimus.

Ad VII. Quum nuper dixerimus, mulieres Deo sacratas non habitasse in templo, sed in ædibus templi, diximus quoque ab iisdem ædibus venisse in templum, quando illuc accedebant, Deum adoraturæ, & exoraturæ. Inutiliter ergo vim facit Serry in verbo illo *veniebant*, quia non necessario importat venisse a domibus, quæ erant extra templum mulieres, ut Deum adorarent. Alia autem est ratio de mulieribus, de quibus sermo habetur 1. Reg. 2. quia illæ non erant Virgines Deo sacratæ, sed erant mulieres; quæ in propriis domibus habitabant, & quas Filii Heli nefario, ac sacrilego conatu constuprabant; & de his quoque intelligendus est Bonfrerius a Serry citatus.

Ad VIII. nec novum hoc temporibus nostris habetur in Cœnobiis mulierum, atque virorum, qui eidem Ecclesiæ inserviunt, & muro dividuntur in Claustris. Attamen diximus, fuisse divisionem quoque inter cellas virorum, & cellas mulierum; quia triginta ex illis erant in parte inferiori templi, triginta in media, triginta in superiori. Ex quibus una pars erat pro asseruatione rerum deputata, altera pro custodia, & habitatione mulierum, tertia pro virorum domicilio, & una ab altera opportunis, & convenientibus modis disjungebatur. Cæterum ipse Serry asserit, Josabeth, quæ erat uxor Joadæ Summi Pontificis, habitasse in ædibus templi, & cum ea mulieres quoque Sacerdotum fuisse qui templo inserviebant pro vicibus suis, opus est, ut dicamus, & cum iisdem pariter, quæ erant ancillæ, & domesticæ earum, habitationem habebant, & nutrix denique Joas, adhuc pueri ibidem recepta est, ut diximus. Sicut ergo nec indecens, nec modestiæ contrarium fuit mulieres has habitare in ædibus circa templum, prope quas erant ædes illorum, qui erant ministri templi, ita nec erat in eodem loco habitare puellas, quæ Deo sacræ in templo offerebantur.

Ad IX. Expresse apud Lucam cap. 2. dicitur de Anna Phanuelis filia, quod non discedebat de templo, & quod serviebat diebus ac nocte jejunis, & obsecrationibus; Obsecrationes autem fiebant in templo. Verum quomodo sint verba illa intelligenda diximus nuper in probatione 2.

Ad X. Si semel probetur, quod repugnantia non sit in iis, quæ ideo refutantur, quia repugnare judicantur; statim ex non implicantia deducimus factum; res enim sunt non juris sed facti, & ut eas sine hæsitatione asseramus, sufficit, ut probemus esse sine repugnantia illis, quas adversarii nostri comminiscuntur. Certe enim non valet argumentatio, ut Scholastici loquuntur, a potentia ad æctum, quando loquimur de re factibili, & non facta; Sed nos hic de re facta sermonem habemus, & de cujus existentia testimonia non desunt, & repugnantia evanescunt. Et ita pro Baronio, immo pro veritate, & pro Virginitate Præsentationis honore, hæc dixisse, contenti sumus.

DISSERTATIO CCVII.

*De Mariæ Deiparæ Virginitate . An fuerit
Virgo ante partum ? An in partu ?
An post partum ?*

Primo contra Deiparæ virginitatem insaniit Cerinthus, qui impossibile iudicavit, Jesum ex Virgine nasci, atque ideo Christum dicebat esse nudum hominem, ex Jose-

pho natum. Testatur Irenæus lib. 5. cap. 25. Cerintho accessit Carpocrates dictitans Christum accepisse naturam ex semine Joseph, & Mariæ eadem lege, quam alii homines ex conjunctione maris, & femina nascuntur. Testes sunt idem Irenæus lib. 1. cap. 24. & Euphraphius hæresi 27. His adjunguntur Ebionitæ, qui in eodem versabantur errore, negantes nimirum Christum fuisse genitum ex femina integra, & viri ex parte Præfati Patres de his quoque testimonium reddunt.

Secundo Marcion ideo dixit, Christum in hominis forma sine carne fuisse, quod natura non ferret Virginem parere. Irenæus refert lib. 1. cap. 29. & Tertullianus ei adstipulatur lib. 3. contra Marcionem.

Tertio Origenes homil. 14. in Lucam innuit Virginem Mariam post partum purificatione indiguisse, & ejus vulvam in partu fuisse resecratam. Ita Ambrosius ad cap. 2. Lucæ, & Hieronymus lib. 2. contra Pelagium. Origeni subscripsit Jovinianus, destruens Mariæ Virginitatem, & dicens, eam pariendo fuisse corruptam. Sic Augustinus hæresi 82.

Quarto Julianus Apostata lib. adversus Christianos perpetuam Mariæ Virginitatem oppugnavit. Testimonium habemus a Jocho Coccio in thesuro catholico lib. 3. de Deipara Virgine Maria art. 2.

Quinto Helvidiani, qui & Antidicomarianitæ dixerunt, Mariam postquam Christum genuit, Joseph viro suo fuisse copulatam, & ex eo filios genuisse, qui fratres Domini dicuntur. Ita Hieronymus contra Helvidium, Epiphanius hæresi 78. His adjungunt quoque Eunomium, Jovinianum, Bonosum, & posterioribus temporibus etiam Paulicianos, qui immaculatam, & castissimam Virginem, alios etiam ex Joseph liberos, post partum

illum salutarem, peperisse, contendebant. Ita Photius apud Euthymium parte 2. Panopliæ tit. 21. Glycas par. 2. Annal. fol. 290. & ejusdem erroris accusatur Tertullianus lib. de Monogamia cap. 8. & lib. de carne Christi cap. 7. ubi videtur affirmare, illos, quos Evangelium nominat fratres Domini, revera fratres fuisse, & ex Josepho, ac B. Maria genitos. Unde Helvidio, proferenti Tertullianum in sui erroris vindicem, Sanctus Hieronymus respondebat: *De Tertulliano quidem nihil amplius dico, quam Ecclesie hominem non fuisse.* Hujus quoque infantiæ a Fransen infimulatur Apollinaris.

Sexto Lollardi dicebant, si Maria, Virgo mansit post partum, non hominem, sed Angelum peperit; Virgo ergo post partum non fuit. Ita Trithemius in Cronico Hirsaugiensi de anno 1315., non absimiliter discipula quædam Joannis Viclephi Londini docuit, Beatam Mariam, Virginem non mansisse post partum, quia scilicet non est in Scripturis expressum. Ita Thomas Vvaldensis lib. 2. doctrinalis fidei art. 2. cap. 23.

Septimo Joannes Calvinus in harmonia Evangelica ad cap. 1. Lucæ ver. 34. hæc effutire non erubuit: „ Quod suspicari „ sunt quidam, Mariam perpetuæ Virginitatis conceptum habuisse votum, nimis „ infirmum est, immo prorsus absurdum, „ Perfidum enim fuisset, se marito collocare, „ Sanctumque conjugii foedus non sine „ Dei ludibrio sprevisset „.

Octavo Petrus Martyr ad cap. 4. epist. ad Rom. contendit, Deiparæ uterum post partum non manxisse clausum, quum Christus nascendo, maternum uterum aperuerit. Hoc idem asseruerunt Adamus Reisnerus lib. germanico de Jerusalem, Molinæus 3. part. Evang. unionis, Buccrus ad cap. 2. Lucæ, & testis est Coccius.

Nono Lucas Stenbergius pariter blasphemando dicebat, Mariam ex Joseph conjugem multos filios peperisse, & a reliquis mulieribus non differre. Testatur Petrus Canisius præfat. in Opus mariale. Unde

1 2 in

in Polonia, & Hungaria non desunt, qui adversus hanc Virginem illibatam blasphemias, & virulentas jactent voces, perinde ac si illa Josephi commercium admiserit, & operi conjugali vacaverit; Idem Canisius lib. 2. cap. 8. Marialis.

Decimo Theodorus Beza præfat. in novum Testam. dixit: Perpetuam Mariæ ad mortem usque virginitatem, etsi pie, & libenter credo; tamen nihil hoc ad salutis nostræ mysterium pertinet.

Præmittimus modo primo, Virginitatem sic a Frassen definiri: *Integritas carnis, animi, & corporis, ab omni-vacua libidine.* Unde apud Petavium lib. 4. cap. 5. ex S. Thoma 2. 2. qu. 152. Tria, ait, distinguenda esse in Virginitatis corruptione; primum, quod accidit in corpore, est virginici sigilli violatio; secundum, in quod concurrat functio animæ simul, & corporis, est resolutio seminis delectationem sensibilem causans, ut ait S. Thomas; tertium, quod constat ex solius animæ actione, est propositum perveniendi ad talem delectationem. Horum trium, quod primum est ex accidenti spectat ad actionem moralem, quia accidere potest sine voluntaria Virginis corruptela; secundum importat materiam actionis illius, quæ dicitur moralis, uti sunt passionibus, quæ sensum afficiunt; ultimum est tanquam forma, complens moralem actionem. Unde infert S. Thomas ad naturam, & essentiam Virginitatis non spectare qualemcumque corporis integritatem, quia si tertium non accesserit, nullum sui paritur dispendium Virginitas, & intacta perseverat. Proinde Augustinus lib. 1. de Civit. Dei cap. 18. sustinet Virginitatis, & pudicitie virtutem posse servari illibatam, etiam si corpus invite per alienam libidinem polluetur; concludens: *Quo circa animi proposito permanente, per quod etiam Corpus Sanctificari meruit, nec ipsi corpori aufert Sanctitatem violentia libidinis alienæ, quam servat perseverantia continentia sua.* Durum tamen est, & ut ait Frassen paulo liberius dictum, quod addit Guillelmus Parisiensis lib. de virtut. cap. 13., Virginitatem, scilicet, verba sunt Frassen, posse non amitti, quatenus virtus est, cum nubet Virgo, & carnis integritatem amittit, si nempe servandæ Virginitatis propositum, & desiderium semper conservet.

Præmittimus secundo cum Frassen, Medicinæ Professores non convenire in assignando Virginitatis sigillo; aliqui enim dicunt, quod in ore ventriculi corporis

Virginici superinducatur quædam membranula, quæ dum perseverat integra, Virginitas stat illibata, & quando per actum libidinis frangitur, corporea mulieris Virginitas omnino perit. Alii vero cum Francisco Valleſio lib. de Sacra philosophia cap. 25. negant, membranulam illam esse Virginitatis sigillum, quod ex Galeno probant, qui in humani corporis sectionibus diligentissimam navavit operam, & nullibi membranulæ hujusmodi meminit. Alii etiam putant, quod non in omnibus Virginibus sit hoc sigillum, sed in quibusdam tantum, & in aliis nullum reperiatur. Alii Anatomices Professores ponunt quidem hujusmodi signum, ac characterem Virginitatis; uti sunt Andreas Vesalius, Falopius, Piccolomineus, & alii citati a Riolo, Parisiensis Academiæ Medico, qui testatur se in multis Virginibus post obitum dissectis id animadvertisse. Huic ultimæ sententiæ ad hæc videtur S. Augustinus lib. 1. de Civit. Dei cap. 18., ubi probat Sanctitatem, & Virginitatem corporis non consistere in sola membrorum integritate. Ait enim: *Obstetrix Virginis cujusdam integritatem, manu velut explorans, sine malevolentia, sine inscitia, sine casu, dum inspicit, perdidit.* Et Deuter. 15. Statuitur, quod si quis uxorem ducens ingressus ad eam, dicat ipsam Virginem non invenisse, tollent eam pater, & mater ejus, & ferent secum signa Virginitatis ejus ad Seniores Urbis, qui in porta sunt; & dicet pater, *Filiam meam dedi huic, uxorem; quam, quia odit, imposuit ei nomen pessimum, ut dicat, non invenisti filiam tuam Virginem; & ecce hæc sunt signa Virginitatis filia mea, & expandent vestimentum, coram Senioribus Civitatis; scilicet pannum, seu linteum tinctum sanguine emisso à Virgineo Corpore ex primo virili congressu.* Sane refert Abulensis in illud qu. 4. pannus ille sic tinctus Virgineo sanguine tradebatur parentibus puellæ coram testibus, & tabellione; alioquin ei nulla fides habebatur.

Præmittimus tertio, ab aliis Medicinæ Professoribus ad latera vaginæ orificii statui quatuor carunculas; quas a figura baccarum myrti, myrtiformes appellant; & quæ in Virginibus insigniores apparent, in aliis vero mulieribus per usum veneris, & per partum atteruntur, & pœne evanescent; & in his carunculis claustrum Virginale statuunt, alii sine velo superaddito, alii cum superaddito velo. Alii denique ponunt in quibusdam membra-

nosis

noſis corrugationibus, nullo cerro numero comprehendendis, quæ ut ait Graaf apud Verheyen, in parturientibus, & poſt partum, ita obliterantur, ut earum veſtigium ne vel minimum quidem remaneat. Hujus etiam ſententiæ fuit Soranus, de quo teſtatur Fallopius: „ Hoc (Virginale clauſtrum) noluit Soranus eſſe membraneum, ſed potius eſſe ipſius ſinus muliebris anguſtias factas ex quibusdam rugis collectis, quæ a vaſis ex utero illuc prodeuntibus contrahuntur: dumque hæ dictæ rugæ extenduntur in ſtupratis Virginibus, atque dum vaſa dicta diſrumpuntur, dolorem pariunt, & ſanguinem, veluti ſi maſtata eſſet victima, effundunt. „ Sed quicquid ſit de his, certum eſt apud omnes Medicos, Virginitatem conſiſtere in integritate partium muliebrum, a concubitu, & congreſſu virili, non violata. Unde diſtinguunt Virginitatem in formalem, & materialem; per materialem intelligunt naturalem coanguſtationem oriſicii vaginæ, cujus ratione membrum virile, licet proportionatæ magnitudinis, nonniſi difficile, & cum dolore introumitti poteſt; per formalem vero intelligunt abſolutam congreſſus maſculini negationem in muliere; Sicque Virgo materialiter ſumpta eſt illa, cujus vaginæ oriſcium naturaliter conſtrictum eſt; formaliter vero accepta, eſt illa, quæ nunquam rem cum mare habuit.

His præmiſſis, quod quærimus, eſt, utrum Maria Virgo antequam Chriſtum pareret, vel in ipſo partu, vel etiam poſt partum, ſervaverit illud Virginitatis ſigillum, & clauſtrum illibatum, unde non ſolum fuerit Virgo, ſed etiam fuerit perpetua, & conſtanter Virgo? Vel, quod idem eſt, an ſervaverit ſigillum illud, antequam pareret? An conſervaverit in actu, in quo peperit? Et an intactum habuerit poſtquam peperit omni tempore?

Dicimus I. Deiparam Mariam fuiſſe Virginem puriſſimam ante partum.

I. Probatur ex Scripturis Iſaiæ 7. *Ecce Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel.* Et Matthæus cap. 1. hoc Iſaiæ vaticinium de Maria intelligit, & explicat aperitiſſime: *Hoc autem totum factum eſt, ut adimpleretur quod dictum eſt a Domino per Prophetam dicentem: Ecce Virgo in utero habebit, & pariet filium, & vocabunt nomen ejus Emmanuel.* Ezechielis 44. *Dixit Dominus ad me, porta hæc clauſa erit, non aperietur, & vir non tranſiet per eam, quoniam Dominus Deus*

Israel ingreſſus eſt per eam, eritque clauſa Principi. Matthæi 1. 18. *Cum eſſet deſponsata mater ejus Maria Joſeph, antequam convenirent, inventa eſt in utero habens de Spiritu Sancto.* Et cap. 22. *Hoc autem totum factum eſt, ut adimpleretur, quod dictum eſt a Domino per Prophetam dicentem: Ecce Virgo in utero habebit, & pariet filium.* Lucæ 1. 26. *In menſe autem ſexto Miſſus eſt Angelus Gabriel a Deo ad Virginem deſponsatam viro, cui nomen erat Joſeph, & ait Angelus ei: Ne timeas Maria, invenisti enim gratiam apud Deum: Ecce concipies in utero, & paries filium. Dixit autem Maria: Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco? Dixit Angelus: Spiritus Sanctus ſuperueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.*

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Leo Magnus ſerm. 2. de nativitate Domini cap. 2. *Nova nativitate genitus eſt, conceptus a Virgine, natus ex Virgine, ſine paterna carnis concupiſcentia, ſine materna integritatis injuria &c. Humano uſu, & conſuetudine, quod credimus, caret, ſed divina poteſtate ſubnixum eſt, quod Virgo conceperit, Virgo pepererit, & Virgo permanserit.* Gregorius Magnus in pſalm. 4. pœnitential. *Sicut Maria Chriſtum peperit Virgo, & poſt partum incorrupta permansit: ita & Mater Eccleſia filios Dei ſine dolore generat, & Virgo ſemper illibata perſeverat.* Innocentius III. in encomio Beatiffimæ Virginis Mariæ: *Miranda ſecunditatis prærogativa, quod talis eadem taliter genuit. Talis Virgo ante partum, & Virgo poſt partum: qualiter Angela Annuntiante, Spiritu Sancto operante, virtute Altissimi obumbrante: qualem Sanctum Sanctorum, unicum Matris Virginis, Unigenitum Dei Patris, Deum, & Dominum majeſtatis. O quam bene, quam recte ſlos dicitur, qui ex Virginali Virga producit, in qua ſemper ſunt quæ miremur.* Paulus IV. conſtit. 4. quæ incipit: *cum quorundam, & Clementis VIII. conſtit. 97. quæ incipit, Domini contra negantes Mariæ Virginitatem, hæc ſtatuunt apud Cardinalem Brancatum de Lauræa in Epitome Canonum. Verb. Maria: Maria Virginitatem, aut maternitatem negantes, ſi non fuerint delati, vel inquiſiti, & reſipiscunt, poſſunt tum abjuratone abſolvi ab Inquiſitore. Obſtinati vero, vel inquiſiti, in poſterum puniendi ut reſapſi, & Curia ſeculari tradendi ſunt.*

III. Probatur ex Conciliis. Concilium Generale V. quod eſt Conſtantinopolitanum II. conſul. 8. can. 6. ubi legitur, *B. Maria ſemper Virgo.* Concilium Generale VI. act.

act. 3. in qua Patriarcha Tarasius in confessione fidei, quam ibidem proferi, vocat pariter *Beatam Mariam semper Virginem*. Concilium Ephesinum in Epist. Cyrilli ad Joannem Antiochenum, & refertur cap. cum præcessa, extra de reliquiis, & venerat. Sanctorum. Concilium Lateranense V. sub Martino V. Consult. 5. Can. 3. *Si quis secundum Sanctos Patres non constitetur propria, & secundum veritatem, Dei genitricem Sanctam, semperque Virginem, & immaculatam Mariam, utpote ipsum Deum Verbum specialiter, & veraciter, qui a Deo Patre ante omnia secula natus est, in ultimis seculorum absque semine concepisse, ex Spiritu Sancto, & incorruptibiliter eam genuisse, indissolubili permanente, & post partum ejusdem virginitate, condemnatus sit. Denique in Symbolo Apostolorum, in Symbolo Nicæno, & in Symbolo Constantinopolitano legitur: Natus ex Maria semper Virgine.*

IV. Probatum ex Patribus Græcis. Justinus Dialogo cum Tryphone Judæo Ephesi habitus, de cujus genuinitate Bellarminus non dubitat: *Quod quidem certe in genere juxta carnem ipsius Abraham nemo unquam ex Virgine natus sit, neque natus esse dictus sit, præterquam ipse noster Christus, omnibus est manifestum &c. Filium hominis se ipsum Christus vocavit a nativitate sua ex Virgine, quæ, sicut dixi, Davidis, & Jacob, & Isaac, Abrahamique genere fuit &c. Christus ex Virgine homo genitus, ut qua via a serpente inobedientia initium sumpsit, eadem via etiam exitum caperet. Eva enim, cum Virgo esset, & incorrupta, serpentis verbo concepta, inobedientiam, & mortem peperit: fide autem & latitia concepta Maria Virgo, cum nuntium ei latum Gabriel Angelus attulisset: Fiat mihi secundum verbum tuum. Et orat. ad Antoninum Pium: Atque hic Spiritus, cum in Virginem illapsus esset, & illi obumbrasset, non per concubitum, sed per virtutem, pregnantem eam reddidit. Irenæus lib. 3. cap. 27. Et in eo, quod dicit: Audite Domus David significantis erat: quoniam quem promissit Deus David de fructu ventris ejus aeternum suscitaturum se Regem, hic est, qui ex Virgine, quæ fuit ex genere David, generatus est. Propter hoc enim & de fructu ventris ejus Regem promissit, quod erat proprium Virginis pregnantis, & non de fructu lumborum ejus, nec de fructu renum ejus, quod est proprium viri generantis, & mulieris ex viro conceptionem facientis. Eusebius Cæsarensis de demonstrat. Evangelica lib. 4. cap. 10.*

Christus more nostro est editus, & mortalis instar hominem indutus; sed non tanquam homo, verum ut Deus de purissima, nullasque experta Virgine nuptias. Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi 12. „ Sed convincere nos student, tam Græci, quam Judæi, & dicunt, quod erat impossibile, „ Christum de Virgine nasci. Græcis igitur primum ex ipsorummet fabulis os obstruamus. Qui enim dicitis projectos lapides in homines mutari, quomodo Virginem parere posse, negatis? Qui ex Jovis cerebro natam filiam fabulamini, quomodo ex utero virginali nasci aliquem, impossibile esse, dicitis? Qui de femore veltri Jovis progenitum falso dicitis esse, Bacchum, cur nostram veritatem rejicitis? Scio me indigna præsentis auscultatione dicere: sed ut opportune tu Græcos redarguas, hæc attulimus ex ipsorum fabulis, ad eos dicentes. Illis vero qui sunt de Circumcisione, sic occurrens, perquire: utrum est difficilius senem & sterilem (mulieribus jam deficientibus) parere: aut virginem juvenem generare? Sterilis erat Sara, & deficientibus jam mulieribus, præter naturam peperit. Igitur cum & sterilem, & virginem parere sit præter naturam: aut utrumque nega, aut utrumque concede. Idem enim Deus utrumque operatus est: Neque enim audebis dicere, quod illic quidem possibile, hic autem impossibile est Deo. Et rursus, quæ natura manum hominis una hora in diversas species mutare potest, & rursus restituere? Quomodo igitur Moïsis manus, sicut nix alba apparuit, & rursus statim illa albedine illa destituta est? Sed dices, quia Deus voluit mutata est. Illic Deus volens potest: hic autem nunquid non potest, &c. O Judæi! Utrum autem difficilius est Virginem parere, aut virgam in animal mutari &c.? Taceo hinc quod Virga Aaron, quod reliquæ arbores per annos plures faciunt, hoc per unam noctem fecit. Quis enim nescit, quod virga cortice destituta, etiamsi in mediis fluminibus planteretur, nunquam florebit? Quæro igitur sic ab illis: Eva ab initio de quo nata est? Quæ mater conceperat illam, quæ matrem non habuit? Accipiamus porro aliud longe majus. Ex corporibus enim corpora gigni, quanvis sit aliquando paradoxon, sed possibile tamen: sed pulverem terræ hominem fieri, hoc multo mirabilius. Ex unius formæ pulvere & ossium robur, & pulmonis lenitatem, & reliquorum diversitatem membrorum

rum fieri, hoc admirabile. Lutum anima-
tum circuire terram, & seipsum movere,
& ædificare, hoc admirandum? Itaque,
o indoctissimi Judæi, unde Adam factus
est? Nonne Deus accepit pulverem de
terra, & creavit creaturam hanc admi-
randam? Quid igitur? Lutum quidem ins-
oculum mutatur, & Virgo non generabit
&c.? Despiciamus eos, qui ex viro, & mu-
liere generationem Christi afferunt, au-
denque dicere, ex Joseph & Maria Chri-
stum esse, eo quod scriptum: *Et accipe
mulierem tuam.* Meminimus enim & Jacob,
qui priusquam Rachel acceperat, dicebat
ad Laban: *Da mihi uxorem meam.* Sicut
enim illic ante nuptiarum constitutio-
nem, cum tantum promissio intercessisset,
uxor Jacob nominabatur: sic & Maria
propter solam desponsationem, uxor Jo-
seph vocabatur.

V. Probat ex Patribus Latinis. Tertullia-
nus de Virginibus velandis cap. 6. *Scribens
Apostolus ad Galatas: Misit Deus filium suum
factum ex muliere. Quam utique Virginem
constat fuisse, licet Hebron resistat. Agnosco
& Angelum Gabrielem ad Virginem missum:
sed cum benedixit illam inter mulieres, non
inter Virgines deputat: Benedicte tu inter
mulieres. Sciebat & Angelus mulierem etiam
Virginem dici.* De carne Christi cap. 17. *In
virginem adhuc Evam irreperat verbum
ædificatorium mortis. In Virginem aque im-
producendum erat Dei Verbum extructorium
vita, ut quod per hujusmodi sexum abierat
in perditionem, per eundem sexum redigere-
tur in salutem. Crediderat Eva serpentis; cre-
didit Maria Gabrieli: quod illa credendo de-
liquit, hac credendo deleuit.* Lactantius lib.
4. de vera sapientia cap. 12. *Descendens de
cælo Sanctus ille Spiritus Dei, sanctam Vir-
ginem, cujus utero se insinquaret, elegit. At
illa divino Spiritu hausta repleta, concepit,
& sine ullo actû viri, repente virginalis
uterus intumuit. Quod si animalia quadam
vento, aut aura concipere solent omnibus no-
tum est: cur quisquam mirum putet, cum
Spiritu Dei, cui facile est quicquid velit, gra-
vatam esse Virginem, dicimus? Quod sane
incredibile, nisi hoc futurum ante multa secu-
la Propheta cecinissent. Salomon ita dicit:
Infirmatus est uterus Virginis, & accepit sa-
tum: & gravata est, & facta est in multa
miseratione mater Virgo.* Ambrosius epist.
81. ad Siricium Papam: „ Sed de via per-
versitatis produntur dicere: Virgo conce-
pit, sed non Virgo generavit. Quæ po-
tuit ergo Virgo concipere, potuit Virgo
generare: cum semper conceptus præce-

cedat, partus sequatur. Sed si doctrinis
non creditur Sacerdotum, credatur ora-
culis Christi; credatur monitis Angelo-
rum dicentium: *Quia non est impossibile.
Deo omne verbum.* Credatur Symbolo Apo-
stolorum, quod Ecclesia Romana inteme-
rarum semper custodit, & servat. Audivit
Maria vocem Angeli, & quæ ante dixe-
rat: Quomodo fiet istud? non de fide ge-
nerationis interrogans, respondit postea:
*Ecce ancilla Domini, contingat mihi secun-
dum verbum tuum.* Hæc est virgo, quæ in
utero concepit: Virgo, quæ peperit fi-
lium. Sic enim scriptum est: *Ecce Virgo in
utero accipiet, & pariet filium.* Non enim
concepturam tantummodo Virginem, sed
& parituram Virginem dixit. Quæ autem
est illa porta Sanctorum, illa exterior ad
Orientem, quæ manet clausa, & nemo, inquit,
pertransibit per eam nisi solus Deus Israel?
Nonne est hæc porta Maria, per quam
in hunc mundum Redemptor ingravit?
Hæc porta justitiæ, sicut ipse dixit: *Sine
nos implere omnem justitiam.* Hæc porta
est B. Maria, de qua scriptum est; *quia
Dominus pertransibit per eam, & erit clausa
post partum, quia Virgo concepit, & ge-
nuit.* Quid autem incredibile, si contra-
usum originis naturalis peperit Maria, &
Virgo permanet, quando contra usum
naturæ mare vidit, & fugit; atque in fon-
tem suum Jordanis fluentia remearunt?
Non ergo excedit fidem, quod virgo pe-
perit, quando legimus, quod petra vo-
muit aquas, & in montis speciem maris
unda solidata est. Non ergo excedit fidem,
quod homo exivit de virgine, quando pe-
tra profluxit, scaturivit ferrum super
aquas, ambulavit homo super aquas. Ergo
si hominem unda portavit, non potuit
hominem Virgo generare, atque homi-
nem, de quo legimus: *Et mittet illis Do-
minus hominem, qui salvos faciet eos, &
notus erit Dominus Aegyptiis.*

VI. Probat rationibus, seu congruentiis,
vel conjecturis. I. Potuit Deus facere, ut
Deus-homo a Virgine conciperetur, &
eum virgo pareret: ergo fecit. Antece-
dens non negatur, quia ut de hoc præ-
cipue mysterio Gabriel Angelus ad Vir-
ginem dicebat: *Non est impossibile apud
Deum omne verbum.* Consequentia proba-
tur: Quæcunque erant magis convenien-
tia, & gloriosa Deo-homini in sua Con-
ceptione, Deus fecit: ergo fecit etiam, ut
nasceretur ex Virgine, quum hoc ex una
parte non fuisset illi impossibile, & ex al-
tera fuisset Verbo convenientius, ac glo-
riosius.

riofius. II. Decuit Dei filium concipi non humano semine, sed Spiritu Sancto operante: ergo ita factum est. Antecedens est doctrina S. Maximi serm. 3. de nativitate Domini, authoris Operis imperfecti homin. 1. in Matthæum, Damasceni lib. 3. cap. 2. docentium, Spiritum Sanctum in Conceptione Christi loco seminis fuisse; quod intelligendum est secundum vim effectivam seminis, quæ per Spiritum Sanctum suppleri potest, non vero secundum rationem causæ materialis. Consequentia sequitur ex paritate primæ rationis jam factæ. III. Est ratio Authoris Operis imperfecti homin. 1. in Matth. , quæ sub hisce verbis a Suárez adducitur: *Neque enim dignum erat, ut Unigenitus Dei, non propter se, sed propter hominem nascens, more nasceretur humano, homo enim in carne nascitur, ut corruptioni subiaceat, Christus autem natus est, ut sanet corruptionem. Sicut ergo non est consequens, ut corruptibilis homo ex incorruptibilitate virginis nascatur, sic non erat consequens, ut filius Dei, qui ideo nascebatur, ut corruptibilitatem sanaret, ex corruptione conjugii nasceretur.* IV. Est Cyrilli Hierosolymitani catechesi 12. prope finem, & Damasceni lib. 4. cap. 15. dicentium, quia decuit, ut sicut mulier ex solo viro facta erat, ita vir aliquis ex sola muliere procrearetur. Alias rationes proponit S. Thomas 3. par. qu. 31. art. 4. quas legendas remittimus apud eundem.

Dicimus II. B. Virginem filium pariendo, Virginitatem non amisisse; seu Christum Dominum, illæsa sua virginitate, peperisse; vel, quod idem est, virginem in partu fuisse.

I. Probatur ex Scripturis. Psalm. 21. *Tu es, qui extraxisti me de ventre;* quibus verbis significatur, Christum exisse de utero Virginis mirabili modo, & divina virtute, sicut ait Cyrillus Hierosolymitanus catechesi 12., sed hoc idem est ac exisse de utero, illæsa matris Virginitate: ergo &c. Unde Augustinus Epist. 120. cap. 12. *Quid est, tu es, qui extraxisti me de ventre, si ad ipsum Jesum de Virgine procreatum refertur? An inde significare voluit, partum Virginis, servata virginitate mirabilem? Ut cum Deus fecisse dicitur, quod illic mirabiliter factum est nemini incredibile videatur.* Isaïæ 7. Et Matthæi 18. *Ecce Virgo concipiet, & pariet: Ecce Virgo in utero habebit, & pariet.*

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Agapetus Papa epist. ad Antimum, si genuinæ sunt epistolæ Romanorum Pontifi-

cum usque ad Siricium: Sine Verbi potentia nec conciperet Virgo, nec pareret, & sine veritate carnis, obvoluta pannis infantia, non jaceret. Hormisdas epist. 76. *Proprium est Dei Filii, ut in novissimis temporibus Verbum caro fieret, & habitaret in nobis: ita intra viscera Sanctæ Mariæ Virginis genitricis Dei, unitis utrisque, sine aliqua confusione, naturis, ut qui ante tempora erat Filius Dei, fieret filius hominis, & nasceretur ex tempore, hominis more, matris vulvam natus non aperiens, & virginitatem matris, Deitatis virtute non solvens. Dignum plane, Deo nascente, mysterium, ut servaret partum sine corruptione, qui conceptum fecit esse sine semine, servans quod ex Patre erat, & representans quod ex Matre suscepit.* Eadem docet in Epist. 1. ad Justinianum Augustum cap. 3., quemadmodum Leo Magnus epist. 10. cap. 21. & serm. 4. & 5. de Nativitate.

III. Probatur ex Conciliis. Concilium Chalcedonense in alloquutione ad Martinum Imperatorem: *Deus Patres excitavit velut luminaria in errore degentibus, qui fidei intelligentiam omnibus exposuerunt, & Incarnationis beneficium accurate prædicarunt: quemadmodum ab initio illius ex utero perfectum sit mysterium. Quomodo sit Dei Genitrix, propter eum, qui virginitatem ipsi etiam post conceptum largitus est, atque ut Deo dignum erat, uterum obsignavit.* Hoc idem asserunt Concilia Toletana I., VI., & XI.

IV. Probatur ex Patribus Græcis. Gregorius Nyssenus orat. de Natali Domini: *Puer pannis involutus, & in præsepe requiescens: illa post partum Virgo incorrupta mater fovet filium.* Et orat. de occurru: *Solus ipsa inexplicabili modo conceptus, & ineffabiliter natus, haud ante patefactam nuptiis virginalem aperuit vulvam, virginitatis signacula inviolata servans; etiam post admirabilem processionem.* Cyrillus Hierosolymitanus catechesi 124.: *Nascebatur, ut Virgines faceret.* Multo ergo magis debuit virginem conservare corpus. Nazianzenus orat. 38. de Nativitate: *Christus ex Virgine, Mulieres virginitatem colite, ut matres esse possitis.* Et infra post medium: *Et procreationem honore affici, & virginitatem præferri oportebat.* Chrysostomus hom. 49. in Genesim: *Quando tibi dicit Judæus: quomodo peperit Virgo? Dic ei: quomodo peperit sterilis, & vetula? Duo impedimenta tunc erant, & ætas intempestiva, & natura vitata: in Virgine autem unum impedimentum fuit, quod non esset particeps concubitus.* Sterililas igitur

jam

iam viam parat virginitati. Et ut scias, quod propter hoc steriles prius fuerunt, ut credatur virginis partus, audi verba Gabrielis, quæ ad Virginem dixit: Postquam enim venit, & dixit. Concipies in utero, & paries filium, & vocabis nomen ejus Jesum; obstupescita est, & admirata, ac dixit. Quomodo erit mihi istud, quia virum non cognosco? Quid igitur Angelus & Spiritus Sanctus superveniet super te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Ne quaras, inquit, naturæ modum, & ordinem, quando super naturam sunt quæ fiunt: ne spectes conjugii dolores, quando major, quam in nuptiis nativitatæ modus erit. Et quomodo fiet istud, inquit, quoniam virum non cognosco? Sane propter hoc erit, quoniam virum non cognoscis. Nam si cognosceres virum, non fuisses habita digna, ut huic ministerio servires. Itaque quamobrem dubitas, eam ob rem crede; non quia malum nuptia, sed quia melior virginitas. Iterum Nyssenus orat. in die Christi nativitatis: O rem admirandam: Virgo mater efficitur, & permanet Virgo. Cerpis novum naturæ ordinem? In aliis mulieribus quandiu aliqua est virgo, non est mater. Nam posteaquam est facta mater, virginitatem non habet. Hic autem utrumque nomen in idem concurrit. Eadem enim & Mater, & virgo est. Nec virginitas partum ademit, nec partus virginitatem solvit. Decebat enim, ut qui in vitam humanam introibat, ut homines integros, incorruptosque servaret, ab incorrupta sibi deserviente integritate, initium duceret. Nam hominum consuetudo expertem connubii incorruptam appellat. Hoc mihi ante magnus ille Moses, per eam lucem, in qua sibi Deus apparuit, videtur cognovisse, qui cum rubus arderet, nec tamen consummaretur: Ascendam, inquit, & videbo visionem hanc magnam: non loci motum, ut arbitror, per ascensum declarans, sed temporis transitum. Quod enim tunc per flammam, & rubum significabatur, progrediente tempore, quod intercedebat, perspicuo in mysterio Virginis apertum fuit. Quemadmodum enim illic est rubus, & tangit ignem, & non comburitur: ita hic est Virgo, quæ lucem parit, & non corrumpitur. Damascenus lib. 4. cap. 15. de fide orthodoxa: Quemadmodum ipse conceptus, eam, & quæ conceptus fuerat, Virginem conservavit: sic etiam in lucem editur, virginitatem ipsius incolumen custodivit, ut qui duntaxat per eam transierit, clausamque ipsam tutatus sit. Ac conceptio quidem per aurem contigit: procreatio autem per eam partem, quæ sætus in lucem exire consueverunt. Neque enim impossibile hoc ipsi erat, ut & per partem tran-

PAR. IV.

siret, & illius tamen signacula minime labefaceret. Mansit ergo etiam a partu Virgo, illa semper Virgo, ut quæ ad extremum usque spiritum nunquam cum viro consuetudinem habuerit.

V. Probarur ex Patribus Latinis. Ambrosius loquens de porta mystica, quæ est apud Ezechielem cap. 44. hæc scribit epist. 7. ad Siricium Papam: Hæc porta est B. Maria, de qua scriptum est, quia Dominus pertransibit per eam, & erit clausa post partum; quia Virgo concepit, & genuit. Quid autem incredibile, si contra originis naturalis modum peperit Maria, & Virgo permanet, quando contra usum naturæ, mare vidit, & fugit &c. Et libro de institutione Virginis cap. 7. Quæ est hæc porta, nisi Maria? Ideo clausa, quia Virgo. Porta igitur Maria, per quam Christus intravit in hunc mundum, quando virginali fusus est partu, & genitalia Virginis claustra non solvit. Mansit intemeratum septum pudoris, & inviolata integritatis duravere signacula, cum exiret ex Virgine, cuius altitudinem mundus sustinere non posset. Et epist. 81. ad Siricium Papam: Sed de via perverfitatis produntur dicere: Virgo concepit, sed non Virgo generavit. Quæ potuit ergo Virgo concipere, potuit Virgo generare: cum semper conceptus præcedat, partus sequatur. Sed si doctrinis non creditur Sacerdotum, credatur oraculis Christi, credatur monitis Angelorum dicentium: Quia non est impossibile Deo omne verbum. Credatur Symbolo Apostolorum, quod Ecclesia Romana intemeratum semper custodit, & servat. Audivit Maria vocem Angeli, & quæ ante dixerat: Quomodo fiet istud? non de fide generationis interrogans, respondit postea: Ecco Ancilla Domini, contingat mihi secundum Verbum tuum. Hæc est Virgo, quæ in utero concepit: Virgo, quæ peperit filium. Sic enim scriptum est: Ecce Virga in Utero accipiet, & pariet filium. Non enim Concepturam tantummodo Virginem, sed & parituram Virginem dixit. Quæ autem est illa porta Sanctorum, illa exterior ad Orientem, quæ manet clausa, & nemo, inquit, pertransibit per eam, nisi solus Deus Israel? Nonne est hæc porta Maria, per quam in hunc mundum Redemptor intravit? Hæc porta iustitiæ, sicut ipse dixit: Sine nos implere omnem iustitiam. Hæc porta est B. Maria, de qua scriptum est: Quia Dominus pertransibit per eam, & erit clausa post partum, quia Virgo concepit, & genuit. Quid autem incredibile, si contra usum originis naturalis, peperit Maria, & Virgo permanet, quando contra usum naturæ, mare vidit, & fugit, atque in fontem suum Jordanis fluentia re-

K

mea-

1. *meant? Non ergo excedit fidem quod Virgo*
peperit, quando legimus, quod Petra vomuit
aquas, & in montis speciem maris unda so-
lidata est. Non ergo excedit fidem, quod homo
exiit de Virgine, quando petra profluxit,
scaturivis ferrum super aquas, ambulavit
homo super aquas: Ergo si hominem unda
portavit, non potuit hominem Virgo generare,
atque hominem, de quo legimus: Et mittet
illis Dominus hominem, qui salvos faciet eos,
& notus erit Dominus Aegyptiis? Hierony-
 2. *mus lib. 1. contra Jovinianum cap. 18.*
 3. *Loquatur Isaias spei nostrae, fideique*
 4. *mysterium: Ecce Virgo in utero concipiet,*
 5. *& pariet filium, & vocabis nomen ejus*
 6. *Emmanuel. Scio Judaeos opponere solere,*
 7. *in hebraeo verbum alma non virginem,*
 8. *sonare, sed adolescentulam. Et revera*
 9. *Virgo proprie Bethula appellatur; adoles-*
 10. *centula autem, vel puella, non alma dici-*
 11. *tur, sed naara. Quid est igitur quod sig-*
 12. *nificat alma? Absconditam Virginem, idest*
 13. *non solum Virginem, sed eam in utero*
 14. *virginem: quia non omnis virgo abscon-*
 15. *ditā est, nec ab hominum fortuito separa-*
 16. *ta conspectu. Denique & Rebecca in*
 17. *Genesi ob nimiam castitatem, & Ecclesiae*
 18. *typum, quem in sua virginitatem signa-*
 19. *bat, alma scribitur non bethula; sicut ma-*
 20. *nifestum esse poterit ex sermonibus pueri*
 21. *Abraham, quos loquitur in Mesopotamia,*
 22. *& dicit: Domine Deus, domini mei Abraham,*
 23. *si tu dirigis viam, per quam ego ingredior,*
 24. *ecce dum stetero super fontem aquae, Virgo,*
 25. *qua egredietur, ut hauriat aquam, & dixerit*
 26. *ad eam: Da mihi paululum aquae, ut bibam,*
 27. *de hydia tua; & responderit, & tu bibe, &*
 28. *camelis tuis hauriam: haec erit uxor, quam*
 29. *paravit Dominus filio Domini mei. In*
 30. *eo enim loco, in quo ait: Virgo, qua egre-*
 31. *dietur, ut hauriat aquam, in hebraico scri-*
 32. *ptum est alma, idest, virgo secreta, & ni-*
 33. *mia parentum diligentia custodita, aut*
 34. *certe ostendant mihi, ubi hoc verbo ap-*
 35. *pellentur & nuptae, & imperitiam confi-*
 36. *tebor: Ecce Virgo in utero concipiet, & pa-*
 37. *riet filium, . Lib. 2. adversus Pelagianos*
 38. *cap. 2. . Omnes haeretici erraverunt, non*
 39. *intelligentes mysterium nativitatis ejus,*
 40. *magisque ad specialem nativitatem Sal-*
 41. *vatoris, quam ad omnium hominum re-*
 42. *ferri potest hoc, quod dicitur: Qui aperit*
 43. *vulvam Sanctus vocabitur Domino. Solus*
 44. *enim Christus clausas portas vulvae virgi-*
 45. *nalis aperuit, quae tamen clausae jugiter*
 46. *permanserunt. Haec est porta Orientalis*
 47. *clausa, per quam solus Pontifex ingreditur,*
 48. *& egreditur, & nihilominus semper*

1. *clausa est, . Et ad cap. 44. Ezechielis; Pul-*
 2. *chre quidam portam clausam, per quam*
 3. *solus Dominus Deus Israel ingreditur, &*
 4. *dux, cui porta clausa est, Mariam Virgi-*
 5. *nem intelligunt, quae & ante partum, &*
 6. *post partum Virgo permansit. Etenim,*
 7. *tempore, quo Angelus loquebatur: Spiri-*
 8. *tus Sanctus veniet super te, & virtus Altis-*
 9. *simi obumbrabit tibi: quod autem nascetur*
 10. *ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei: Et*
 11. *quando natus est, Virgo permansit aeter-*
 12. *na, ad confundendos eos, qui arbitrantur,*
 13. *eam post nativitatem Salvatoris habuisse*
 14. *de Joseph filios, ex occasione fratrum*
 15. *ejus, qui vocantur in Evangelio. Super*
 16. *qua quaestiuicula Romae adversus Helvi-*
 17. *dium illius temporis haeticum in adole-*
 18. *scencia, non grandem librum scripsisse,*
 19. *me novi. Augustinus lib. 4. de Symbolo*
 20. *ad Catechumenos cap. 4. . Alvus tume-*
 21. *scit Virginis, claustrum pudoris perma-*
 22. *ner, impletur uterus matris sine ullo com-*
 23. *plexu patris: sentit prolem, quae se igno-*
 24. *rat conjugem. Angelus ad Virginem lo-*
 25. *quitur, a Virgine cor praeparatur: Chri-*
 26. *stus fide concipitur. Miraris haec? Adhuc*
 27. *mirare. Parit mater, & Virgo, foeta, &*
 28. *intacta: nascitur filius sine homine patre,*
 29. *qui fecit & ipsam matrem. . De sancta*
 30. *virginitate cap. 4. . Ipsa quoque Virginitas*
 31. *Mariae ideo gratior, & acceptior, quia*
 32. *non eam conceptus Christus viro violatu-*
 33. *ro, quam conservaret ipse, praecipuit, sed*
 34. *priusquam conciperetur, jam Deo dica-*
 35. *tam, de qua nasceretur, elegit. Hoc indi-*
 36. *cant verba, quae sibi foetum annuntiante*
 37. *Angelo Maria reddidit: Quoniam, inquit,*
 38. *fiet istud, quoniam virum non cognosco.*
 39. *Quod profecto non diceret, nisi Deo Vir-*
 40. *ginem se ante vovisset. Sed quia hoc Israe-*
 41. *litarum mores adhuc recusabant, despon-*
 42. *sata est viro iusto, non violenter ablatur,*
 43. *sed potius contra violentos custodituro,*
 44. *quod illa jam voverat. . Et Serm. 21. . Vir-*
 45. *go genuit, quia Virgo concepit, inviolata*
 46. *peperit, quia in conceptu libido non fuit.*
 47. *Utrobique miraculum: & sine corruptio-*
 48. *ne grvida, & in partu Virgo puerpera.*
 49. *Et in serm. 23. . Videte miraculum matris*
 50. *Dominicae, Virgo concepit, Virgo partu-*
 51. *rit, Virgo post partum permansit &c. Di-*
 52. *gnum enim erat, ut Deo nascente, meri-*
 53. *tum cresceret castitatis; nec per ejus ad-*
 54. *ventum violaretur integra, qui venerat*
 55. *sanare corrupta, nec per eum pudicitia*
 56. *corporalis laederetur, per quem donatur*
 57. *castitas spiritualis. . Gaudentius tract. 9.*
 58. *Qui sine corruptela matris conceptus credi-*

tur,

tur, cur non etiam sine corruptela editus præsumatur? Incorrupta Virgo peperit, quod intacta Virgo concepit: integritatem nascendo violare non potuit, qui venerat integrare naturam. Fulgentius ferm. 2. de Natali Domini: De cælis, inquit, medicus transiens per Virginem, post transitum suum, illam fecit Virginem permanere. Qui enim disrupta corporum membra in aliis poterat integrare tangendo, quanto magis in sua matre, quod invenit integrum, potuit non violare nascendo? Cretum ejus partu integritas corporis potius, quam decrevit; & uirginitas ampliata est potius, quam fugata.

VI. Probatur Judæorum veterum confessio-
ne. Rabbini Haccados lib. qui inscribitur Revelator secretorum, hæc habet:
„ Quod Beth levius dictionis Lemarbes,
„ positum sit in medio nominis Miriam,
„ id est, Maria, ostendit hujus prophetis-
„ mentem, & cogitationem omnem esse, ut
„ suam virginitatem conservet. Erit enim
„ Virgo mente, & actu. Quoniam per
„ bethula, id est, virgo significatur „.

VII. Probatur ex oraculis Sibyllinis; quanvis enim sciamus, carmina sibyllina interpolata fuisse, & quæ modo extant, non esse omnia genuina, atque sincera; Attamen Eruditiores critici conveniunt, quæ Sibyllarum oracula a SS. Patribus, & ab antiquis scriptoribus citantur, genuina esse, atque sincera, cujusmodi profecto sunt quæ sequuntur:

Sibylla Persica:

*Virgine matra satius, pullo resdebet asello,
Iucundus Princeps &c.*

Ille Deus casta nascetur Virgine magnus.

Sibylla Delphica:

*Hujus pertendant cor gaudia magna Pro-
pheta*

*Eximii, qui Virginea conceptus ab alva
Prodiit sine contactu maris, omnia vincit,
Hoc natura opera: at faciet qui cuncta
gubernet.*

Sibylla Samia:

*Ecce dies, nigras, quæ tollit læta tenebras,
Mox veniet solvens nodosa volumina va-
tum,*

*Gentis Judææ referet ut carmina plebi,
Hunc poterunt clarum vivorum tangere
regem,*

*Humano quem Virgo sinu inviolata fove-
bit,*

*Annuis hoc cælum, rutilantia sydera mon-
strant.*

Sibylla Erythræa lib. 8.

*Et brevis egressus Maria de Virginis alva
Exorta est nova lux &c.*

P. A. R. IV.

Nuntius hinc tali affatur sermone puellam:
Accipe, Virgo, Deum gremio intemerata
pudico.

Sic ait; ast illam cælestis gratia molli
Leniit afflatu, tum virginitatis amatrix
Perpetua, magno subito correpta stupore,
Atque metu, trepida, pressit formidine
mentem,

Ignotis verbis commoto corde tremiscens.
Hinc, ut latificis mens est recreata loquelis,
Erubuit malas ridens puerile venustas,
Latitia, dulcique animum demulsa pudore.
Tunc ad se rediit, Verbumque volavit in
alvum,

Idque suo factum; atque animatum tem-
pore corpus,

Mortali facie cretum est, puer inde creatus
Virgineo partu: mira est mortalibus hæc
res,

Sed res nulla Deo Patri, Natoque stupenda.

VIII. Probatur rationibus. I. Dicere Ma-
riam in partu virginitatem amisisse, vel est
dedecus Mariæ, vel est injuria in Deum;
sed neutrum est dicendum; ergo &c. Pro-
batur major. Vel hoc accidit, quia Deus
non potuit, vel quia Deus noluit; Si Deus
non potuit, est injuria in Deum; Si Deus
noluit, est dedecus Mariæ: ergo dicere,
Mariam in partu virginitatem amisisse,
vel est dedecus Mariæ, vel injuria in
Deum. Argumentum est S. Ildephonsi de
Virginis Dei Genitricis cap. 1. : „ Si Vir-
gini nostræ aut generationem, aut inte-
gritatem adimis, grandi dedecore Deo in-
juriam facis. Negas enim valuisse incor-
ruptam servare, quem fateris absque cor-
ruptione adire Virginem potuisse. Negas
Deum, quod vellet facere quivisse, quem
concedis Genitricem integram invenisse,
corruptioni deditam reliquisse. Ut ergo
asseris, Omnipotentis divinitas non pro-
fuit Virginitati, sed obfuit: quia dum
virgineum decus nascendo violavit, sum-
mam Virginitatem destruxit: ac per hoc
ipsum astruis Virginem deturpasse na-
scendo, quam decoraverat ipsa creando.
Obmutescat os talia proloquens &c. Ecce
enim Virgo ex Deo, Virgo ex homine,
Virgo attestante Angelo, Virgo judice,
Sponso, Virgo ante Sponsum, Virgo cum
Sponso, indubitata Virgo, etiam dubitan-
te Sponso. Virgo ante Filii adventum,
Virgo post Filii generationem, Virgo
cum Filii nativitate, Virgo post Filium
natum. In partu Virgo, cum partu Vir-
go, post partum Virgo „. II. Christus,
quem Virgo concepit, & peperit, caruit
omni corruptione: ergo Virgo, quæ con-
cepit,

cepit, & peperit caruit omni læsione. Probatur consequentia. Si quæ læsio fuisset in Virgine concipiente, & pariente, tota tribueretur Christo Concepto, & in lucem edito; Sed non potest tribui Christo Concepto, & in lucem edito: ergo eam non habuit Virgo concipiens, & pariens. Probatur major. Christus quum sit Deus, & homo sicut potuit omnem corruptionem avertere a seipso, ita & potuit, & voluit omnem corruptionem, & maculam depellere a matre sua: ergo si non depulit, ipsi tribuitur macula, & læsio, quæ fuisset in matre sua. III. Potuit Deus facere hominem nec de viro, nec de femina: ergo a fortiori potuit facere hominem de femina sine viro. Antecedens est certum, ut patet in Creatione Adæ; consequentia sequitur. Utrumque argumentum est Ivonis Carnorensis serm. de Annunciatione B. Mariæ: *Sicut omni corruptione caruit iste conceptus, ita quicquid hæretici garriunt, in concipiendo, & pariendo Virginis Uterus permansit intemeratus &c. Quæ ratio est, ut non credatur Deus hominem posse facere de viro sine femina, qui primum hominem nec de viro fecit, nec de femina?* IV. Christus nascens ingressus est mundum, clauso Virginis utero: ergo illæsa Mariæ Virginitate. Antecedens est traditio Ecclesiæ, Patrum omnium consensu confirmata. Consequentia sequitur, ut discurrenti patet.

Dicimus III. Mariam Deiparam post partum permansisse semper Virginem illibatam.

I. Probatur ex Scripturis. Ezechielis 42. *Dixit Dominus ad me: Porta hæc clausa erit, & vir non transibit per eam, quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam.* Hæc verba intelliguntur de Maria Deipara a Hieronymo dial. 2. contra Pelagianos, Augustino, Chrysostomo, Damasceno, aliisque apud Suarez. Ulterius Lucæ 1. B. Virgo dixit Angelo: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* quibus verbis ostendit propositum, quod habebat perpetuæ Virginitatis servandæ; quod in sequenti Dissertatione latius videbitur. Insuper Christus in cruce pendens Matrem Joanni, & Joannem matri commendavit: *Eccæ mater tua: Ecce filius tuus.* Non est autem credibile, si Maria habuisset alios filios cum Josepho procreatos, ut Christus illam commendasset Joanni, qui ejus erat consubrinus, & Matris suæ nepos, & non potius fratribus suis, qui ejusdem Matris erant Filii. Si ergo non commendavit, signum est, quod non habebat;

& non habebat, quia Maria post partum perpetuam servavit Virginitatem. Hoc argumentum, asserit Suarez se accepisse ex Ambrosio in cap. 1. Lucæ, & epist. 79. ex Epiphanio hæresi 78. & ex Hieronymo contra Helvidium.

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Siricius cum Concilio Romano Epist. decretali, quæ habetur tom. 1. Conciliorum, & inter Epistolas Ambrosii est octuagesima. Gregorius Magnus in psalm. 4. pœnitential. : *Sicut Maria peperit Christum Virgo, & post partum incorrupta permansit: ita & Mater Ecclesia filios Dei sine dolore generat, & Virgo semper illibata perseverat.*

III. Probatur ex Conciliis. V. Synodus can. 6. Deiparam vocat semper Virginem immaculatam, & VI. Synodus act. 11. hæc loquitur: *Maria Virginitas ante partum, in partu, & post partum intemerabilis.* VII. Synodus act. 3. in confessione Tharasi. Concilium Lateranense sub Martino I. can. 3. Concilium Mediolanense apud Ambrosium in rescripto seu epist. 81. Concilium pariter Generale Ephesinum, & Generale Chalcedonense Deiparam vocant Mariam semper Virginem.

IV. Probatur ex Patribus Græcis. Epiphanius hæc. 78.: *Quis unquam, aut quo secula ausus est proferre Maria nomen, & interrogatus, non statim intulit Virginis vocem? Ex ipsius enim nominibus etiam virtutis signa elucent.* Basiliius hom. 25. referens sententiam eorum, seu potius errorem, qui sensiebant, Mariam post Christi nativitatem matrimonialia opera Josepho viro non negasse, scribit: *Nos vera licet nihil hoc doctrinæ pietatis officeret. Nam donec dispensabatur Christi generatio necessaria erat virginitas, quid vero postea sit factum ad mysterii hujus doctrinam, non anxie conjungendum est. Veruntamen ne hoc eorum, qui Christum, amant, ferre cogantur aures, quod Genitrix Dei aliquando desierit esse Virgo, has rationes sufficere, putamus.* Et in eadem, hom., quæ est de humana Christi generatione, subdit: *Virgo videlicet, & Mater, & in Virginitate Sancta perseverans, gloriam nibilominus, ac benedictionem pariendi sortita.* Origenes hom. 7. in Lucam: *Quod asserunt quidam, Mariam nupsisse post partum, unde approbent, non habent. Hi enim filii, qui Joseph dicebantur, non erant orti de Maria, neque est ulla Scriptura, quæ ista commemoret.* Cyrillus Alexandrinus lib. 2. de recta in Deum fide ad Reginas: *Unum, & solum peperit S. Virgo, nempo Emmanuelem.* Cur igitur Filium illius primogenitum appellat & Neque

Neque enim ulli alii post ipsum ex ipsa nati sunt : Perpetuo nanque illa virginitatem conservavit . Sane quantum ex divina Scriptura conjici potest , Unigenitum Dei Verbum ob id Primogenitum appellatum est , quia carni , & sanguini , ceterisque humanis aque ac nos communicans , inter multos fratres primatum sortitum est .

V. Probatur ex Patribus Latinis . Chrysologus ser. 117. *Virgo concepit, Virgo parturit, Virgo permanet.* Gennadius Massiliensis de Ecclesiasticis dogmatibus cap. 68, *Integra fide credendum est, B. Mariam Dei Christi matrem, & Virginem concepisse, & post partum Virginem permansisse: nec est blasphemia Helvidii acquiescendum, qui dixit: Fuit Virgo ante partum, non Virgo post partum.* Gregorius Turonensis de gloria Martyrum lib. 1. cap. 9, *Maria Virgo gloriosa, Genitrix Christi, ut ante partum, ita Virgo creditur post partum.* Isidorus Hispalensis de vita, & obitu Sanctorum cap. 68. *Maria Virgo sancta, virgo sancta, virgo ante partum, Virgo post partum, Virgo in partu.* Et cap. 35. de doctrina, & fide : *Integra fide credendum, B. Mariam esse Christi matrem, & Virginem genuisse, & post partum Virginem permansisse, nec hic blasphemia Helvidii acquiescendum, qui dicit: Virgo ante partum, non Virgo post partum.* Ildephonsus de Virginit. Dei Genitricis cap. 1. *Ecce enim, Virgo ex Deo, Virgo ex homine, Virgo attestante Angelo, Virgo iudice Sponso, Virgo ante Sponsum, virgo cum Sponso, indubitata Virgo, etiam dubitante Sponso. Virgo ante Filii adventum, Virgo post Filii generationem, Virgo cum Filii natiuitate, Virgo post Filium natum. In partu Virgo, cum partu Virgo, post partum Virgo.* Bernardus serm. 4. in Vigilia natalis Domini : *Non solum sine pudore conceptus, & sine dolore partus; sed & mater est sine corruptione. O vere novitas inaudita! Virgo peperit, & post partum inviolata permansit fecunditatem prolis. cum carnis integritate, & gaudium matris habens cum Virginitatis honore.*

VI. Probatur Rationibus, quas affert S. Thomas 3. p. q. 27. ar. 1. quarum I. est. Christus est Unigenitus Patris; ergo etiam esse debuit Unigenitus Matris; & hæc ratio, seu congruentia, se tenet ex parte Christi. Nec obstat, quod Christus Matth. 1. appelletur *Primogenitus Virginis*: Etenim, ut docent S. Thomas, Damascenus, alique; Etenim hæc vox *Primogenitus* in Scripturis non dicit semper relationem ad secundogenitum, sed solum importat negationem prioris. Hoc patet, quando in lege

præceptum legitur offerri primogenitos; intelligitur enim offerri etiam unigenitos. Addimus ex Cyrillo lib. 2. de fide ad Reginas, probante, Christum esse unum Dei filium, quod etsi aliquando dicatur primogenitus, intelligendus est, quia sortitus est primatum inter multos fratres; unde dicitur primus non respectu filiorum naturalium, sed adoptivorum; & sic etiam intelligi debet, quando dicitur Primogenitus Virginis. II. se tenet ex parte Spiritus Sancti; non enim decebat B. Virginem, quæ Spiritus Sancti erat sacrarium, ab homine, quanvis viro, carnali & nuptiali opere cognosci, & humano semine sædari; ut ait Suarez. III. est ex parte Virginis; quia ut scribebat Siricius Papa, loco nuper citato, *incontinentis & ingrati animi signum fuisset, divinitus conservatam virginitatem prodere, & thalamum conceptionis Christi polluere.* IV. est ex parte Joseph; de eo nanque testatur Evangelium, quod erat iustus, & omnia mysteria noverat. Non est igitur credibile, quod post Christum natum B. Virginem cognosceret. Accedit, quod B. Joseph non solum fuit castissimus, & ejus castitas fuit in Patriarcha Joseph, Jacobi filio, præfigurata, ut ait Bernardus; verum quoque fuit & ipse virgo, ut ait Hieronymus contra Helvidium num. 9., & in illud Matth. 12. *Ecce mater mea, & fratres mei;* & Augustinus ser. 14. in nativ. Dom. docet: *Habe Joseph cum Maria conjugæ tuæ communem virginitatem membrorum, quia de virgineis membris virtus nascitur Angelorum.* V. quia sic decuit, verba sunt Suarez, consilium virginitatis non tantum a Christo, sed etiam ab ejus matre perfectissime custodiri, ut omnibus virginibus Evangelii ipsa esset perfectum virginitatis exemplum; propter quod a Sanctis Patribus dux, magistra, & virgo virginum, appellatur.

Obstant I. Judæi. Signum illud: *Ecce Virgo concipiet &c.* non poterat videri ab Achaz: ergo non fuit datum Achaz: ergo non est signum Virginis concipiens, & parientis, sed aliud. Prima consequentia sequitur, quia non poterat dari Achaz signum, quod Achaz non poterat videre. Antecedens probatur. Virgo concipiens, & pariens fuit multo tempore post mortuum Achaz: ergo signum illud non poterat videri ab Achaz. II. Plures Patres docent, Virginis uterum fuisse patefactum in partu: ergo B. Virgo non fuit Virgo in partu. Probatur antecedens. Origenes homil.

mil. 14. in Lucam hæc habet: *Quemcumque de utero effusum marem dixeris, non sic aperit vulvam matris sue, ut Dominus Jesus, quia omnium mulierum non partus infantis, sed viri coitus vulvam reseat; Matris vero Domini eo tempore vulva reseat a est, quo & partus editus; quia sanctum uterum, & omni dignatione (venerationis) venerandum ante Nativitatem masculus omnino non tetigit.* Ambrosius in cap. 2. Lucæ: *Hic, qui aperuit matris sue vulvam, ut immaculatus exiret.* Tertullianus lib. de Carne Christi cap. 23. *Quis proprio vulvam adaperuit, quam qui clausam patefecit? Ceterum omnibus nuptis patefaciunt: itaque magis patefacta est, quia magis erat clausa: utique magis non Virgo dicenda est, quam Virgo, saltu Mater ante, quam nupta. Et quid ultra retractandum est: cum hac ratione Apostolus, non ex Virgine, sed ex muliere editum filium pronuntiavit; agnovit adaperita vulva nuptialem passionem.* Basilii in orat. de natali Domini asserit Christum vocari *Primogenitum, qui primus aperit vulvam, non qui post se alios fratres habeat.* Eadem habet Athanasius epist. ad Epictetum; immo ex illo Exodi 13., ut refertur Lucæ 1., eruitur: *Omne masculinum adaperiens vulvam, sanctum Domino vocabitur.* III. Nullus filius habens patrem, & matrem, dicendus est ex Virgine matre conceptus; sed Christus Lucæ 2. dicitur habuisse patrem, & matrem: ergo &c. Probatur minor. Lucæ 2. legitur: *Erant pater ejus, & mater mirantes super his, quæ dicebantur de illo: Et infra Mater ejus dicebat ei: Ecce enim pater tuus, & ego dolentes quærebamus te.* IV. Matthæi 1. habetur, Christum fuisse filium Abraham, & David, ex eo quia Joseph ex Abrahâ, & David descendebat; Sed hoc est idem ac dicere, Josephum verum Christi patrem fuisse: ergo mater Christi concepit eum ex semine Joseph, & sic non fuit Virgo in concipiendo. V. Ad Galat. 4. dicitur: *Misit Deus Filium suum factum ex muliere; sed mulier est illa, quæ est a viro cognita:* ergo Christus non fuit conceptus ex Virgine matre. VI. Si Christus fuisset conceptus ex Virgine, conceptio ipsius non fuisset naturalis, sed supernaturalis; sed hoc est falsum: ergo &c. Probatur minor. Ambrosius lib. de Incarnationis dominicæ Sacramento cap. 6. testatur, hoc esse falsum, quia aliter Christus non fuisset vere humana conceptione conceptus. VII. Quæcunque naturalis forma habet sibi determinatam materiam, extra quam non potest esse; sed materia formæ humanæ

est semen maris, & feminæ: ergo si corpus Christi non fuit Conceptum ex semine maris, & feminæ, non fuit vere corpus humanum: ergo fuit corpus phantasticum, quod non est dicendum. VIII. Vel Christus fuit ejusdem speciei cum cæteris hominibus, vel non fuit; Si non fuit: ergo non fuit verus homo; si fuit: ergo generari debebat eodem modo, quo cæteri homines generantur; Sed cæteri homines generantur ex commixtione maris, & feminæ: ergo &c. Et hoc, vel eo magis, quia ad Philippenses 2. de Christo dicitur: *In similitudinem hominum factus, & habitu inventus, ut homo.* IX. Lucæ 2. dicitur, quod B. Virgo indiguit purificatione: ergo intendit, quod B. Virgo fuit subdita in pariendo legi naturæ cum cæteris mulieribus; ac proinde peperit foetum per resecutionem uteri: ergo cum læsione virginittatis. X. Matthæi 1. dicitur: *Cum esset desponsata mater ejus Maria Joseph, antequam convenirent, inventa est habens in utero de Spiritu Sancto:* ergo si dicit antequam convenirent, signum est quod postea convenerunt: ergo B. Virgo non fuit Virgo post partum. XI. Matthæi 1. legitur etiam de Josepho Mariæ Sponso: *Non cognoscebat eam, donec peperit filium suum primogenitum:* ergo postquam peperit cognovit eam: ergo non fuit Virgo post partum. XII. Matthæi 12. Nominantur fratres Christi: *Ecce mater tua, & fratres tui foris stant quærentes te;* Et Joannis 2. *Post hoc descendit Capharnaum ipse, & mater ejus, & fratres ejus:* ergo si erant Christi fratres, erant pariter Mariæ filii, quos quidem ex Josepho conceperat: ergo Maria Deipara non fuit Virgo post partum. XIII. Ex Durando, qui negabat posse duo corpora in uno loco inter se penetrari, adeoque dicebat, fieri potuisse in corpore B. Virginis, ut parere posset per dilatationem partium, & naturalium viarum, sine rptione tamen aliqua, vel divisione; quemadmodum Augustinus lib. 14. de Civit. cap. 26. & S. Thomas 1. par. qu. 98. ar. 2. ad 4. putarunt sic futuram fuisse cæterorum hominum nativitatem, si primus homo in statu innocentie perdurasset. XIV. Intelligi nequit quomodo viæ naturales, quæ strictissimæ sunt, possint intra se capere corpus pueri, nisi, vel ipsæ dilatentur, vel corpus quasi comprimatur, vel partium penetratio subsequatur; sed tertius modus repugnat, secundus non est admittendus: ergo primus. Et hoc est argumentum Durandi.

Re-

Respondemus ad I. Signum illud non fuisse datum Achaz, sed domui David. Achaz enim renuit petere signum a Domino; & dixit: *Non petam, & non tentabo Dominum*; post quæ Propheta dixit: *Audite ergo Domus David . . . Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum: Ecce Virgo concipiet &c.* Domus autem David permansura erat usque ad Christum, ut clarum est.

Ad II. dicitur, Patres, ac veteres Theologos per vulvæ aperitionem non intellexisse, quod fuerit in Virgine perfractum, & interruptum integritatis sigillum, sed dumtaxat, quod vere Christus ex Virginis utero processerit. Tertullianus, & Origenes in hoc excesserunt, & errarunt, ut Dissertationis initio dictum est. Apud Lucam aperire vulvam nil aliud est, quam nasci, & ex materno utero in lucem exire; & hoc loquendi modo usi sunt Patres, quia ita est communis, & naturalis modus profundendi fœtus, ut in lucem exeat aperto utero; non autem per hoc intellexerunt, quod vere uterus apertus fuerit, nec etiam per materialis integritatis amissionem.

Ad III. sic respondet S. Thomas 3. par. qu. 28. ar. 1. ad 1. *Quod sicut Beda dicit super Lucam, pater Salvatoris appellatur Joseph, non quod vere juxta Photinianos pater fuerit ei: sed quod ad famam Mariæ conservandam, pater sit ab omnibus estimatus. Unde & Luca 3. dicitur. Ut putabatur filius Joseph. Vel sicut Augustinus dicit in lib. de Bono conjugali: Eo modo pater Christi dicitur Joseph, quo & vir Mariæ intelligitur, sine coitione carnis, ipsa copulatione conjugii; multo videlicet conjunctius, quam si esset aliunde adoptatus. Neque enim propterea non erat appellandus Joseph pater Christi, quia non eum genuerat concubendo: quando quidem pater esset etiam ei, quem non ex sua conjugate procreatum aliunde adoptasset.*

Ad IV. dicitur, quod genealogia Christi deducitur per Joseph; tum quia, ut ait Hieronymus, non est consuetudo Scripturarum taxari ordinem mulierum in generationibus; tum etiam, quia ex una, & eadem Tribu erant Joseph, & Mariæ; tum denique, ut docet Augustinus in lib. de nuptiis, & concupiscentia, debebat generationum series usque ad Joseph perducere, ne fieret injuria in illo conjugio virili sexui, vel eo magis, quia veritas semper suum habebat locum, quum ex eodem semine David, & Joseph esset, & Mariæ.

Ad V. dicit Glossa ad citatum locum ad

Galat. 4. Apostolum posuisse mulierem pro semina more loquutionis hebræorum, quæ mulieres appellat Virginitate incorruptas. Glossa autem est Augustini lib. 23. contra Faustum cap. 7. in medio.

Ad VI. Ambrosius potius in illo loco docet fuisse supra naturam, quod Virgo conciperet sine semine viri; quemadmodum cæteri Sancti hoc ipsum inter magna Dei miracula ponunt, ut docet Anselmus lib. de Conceptu Virginali. Cæterum Ambrosius multa dicit, fuisse in illa Conceptione secundum naturam, & alia dicit fuisse supra naturam; secundum naturam fuerunt, quod corpus per conceptionem illam formatum fuit naturale, quod habuit dispositiones connaturales humano Corpori, quod in utero matris incepit esse, & nutriri naturali modo, & quod vere Christus fuit conceptus humana conceptione naturaliter secundum materiam, & terminum, non vero secundum modum, & principium efficiens.

Ad VII. verbis hisce respondet S. Thomas: *Quod secundum Philosophum in lib. de generat. animalium, semen maris non est sicut materia in conceptione animalis, sed solum sicut agens: Sola autem femina materiam subministrat Conceptui. Unde per hoc quod semen maris defuit in Conceptione corporis Christi, non sequitur quod defuerit ei debita materia. Si tamen semen maris esset materia fœtus concepti in animalibus, manifestum est, quod non est materia permanens in eadem forma, sed materia transmutata. Et quavis virtus naturalis non possit transmutare ad certam formam, nisi determinatam materiam, virtus tamen divina, quæ est infinita, potest transmutare omnem materiam in quamcunque formam. Unde sicut transmutavit limum terræ in Corpus Adæ, ita in corpus Christi transmutare potuit materiam, a matre ministratam, etiam si non esset sufficiens materia ad naturalem conceptum.*

Ad VIII. dicit pariter S. Thomas, quod ratio locum habet in his, quæ procedunt in esse per viam naturalem; quia natura & est determinata ad unum effectum, & est determinata ad unum modum producendi illum effectum. Virtus autem supernaturalis divina, quia est infinita, nec est determinata ad unum effectum, nec est determinata ad modum producendi quemcunque effectum. Unde concludit Angelicus, *quod sicut virtute divina fieri potuit, ut primus homo de limo terræ formaretur, ita etiam fieri potuit, ut divina virtute corpus*

*pus Christi formaretur de Virgine, absque
verili semine.*

Ad IX. responder S. Ildephonsus lib. contra eos, qui disputant de perpetua Virginitate Mariæ, quod Evangelista dixit: *Postquam impleti sunt dies purgationis ejus*, non quod Maria purgatione indigeret, sed ut sequeretur exemplum Filii, qui voluit legem præsentationis implere, quia erat de muliere factus. Hæc sunt verba Ildephonsi: *Et hæc est completio dierum secundum consuetudinem legis, & non secundum necessitatem purificationis: quia beata, & intemerata, & incorrupta permansit, nullis coinquinata sordibus, nullis vexata Eva cruciatus.*

Ad X. responder Hieronymus super cap. 1. Matthæi: *Quod dicitur antequam convenirent, non sequitur ut postea convenirent, sed Scriptura quid factum non sit, ostendit.* Et ratio est, quia particula *antequam* non semper infert aliquid quod sit postea faciendum. Sic Judas mortuus est antequam poeniteret, non sequitur, quod postea poenituerit: Navis periit, antequam Neapolim perveniret, non sequitur, quod postea perveniret: Urbs Aggressoribus se dedit, antequam suppetias reciperet, non sequitur, quod postea receperit.

Ad XI. Multæ sunt loquutiones in Sacra Scriptura, in quibus adhibetur adverbium *donec*, per quod non significatur tamen, quod Adversarii intendunt. Genes. 8. de corvo arcæ Noë legitur: *Non revertebatur, donec siccarentur aque; & tamen post siccitatem Corvus non fuit reversus in arcam.* Danielis 6. dicitur de illis, qui Danielelem accusabant, & qui in lacum leonum projecti fuerunt: *non pervenerunt usque ad pavimentum, donec arriperent eos leones; & tamen non importatur, quod deinde pervenerint ad pavimentum.* Psalm. 109. habetur: *Sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos &c.* Et 1. ad Corinth. 15. *Oportet illum regnare, donec ponat omnes inimicos &c.* Et tamen quis diceret Christum non amplius sessurum, & regnaturum a dextris Dei, quia jam expugnati fuerunt omnes inimici ejus? Ratio est, quia per *donec* solum exprimitur id, quod dubium esse potest, relinquendo illud quod est certum, tanquam a fortiori inferendum. Et sic voluit Evangelista significare, quod si Joseph non cognovit Mariam ante partum, a fortiori non cognovit post partum; quia tunc jam erat facta Dei templum, Spiritus Sancti Sacrarium, ac Domini sui Mater.

Ad XII. Helvidius in hoc errore fuit, ut qui dicuntur in Evangelio fratres Domini, filios B. Virginis fuisse, crederet; Patres autem quidam Græci, uti Epiphanius, Theophylactus, Euthymius, Occumenius, Origenes, Nyssenus, Nicephorus, aliique crediderunt, fuisse filios S. Joseph, non ex B. Virgine progenitos, sed ex alia uxore, quam duxerat, antequam B. Virginem Sponsam haberet. Hanc eandem opinionem ex latinis docuerunt Hilarius, Ambrosius, & aliquo modo etiam Augustinus. Communior tamen sententia Patrum est, illos fuisse dictos Fratres Domini, quia erant filii Sororum B. Virginis, & Annæ nepotes, ut volunt quidam; sed melius alii dicunt fuisse filios non Sororum carnalium, sed Consubrinorum B. Virginis, ut eos etiam innuimus supra. Unde Fratres illi non erant vere fratres Domini, sed consanguinei tantum.

Ad XIII. dicimus cum Suarez, quod Christus exivit de utero Matris sine ulla virginei corporis dilatactione, immutatione, aut injuria; ad eum modum, quo exivit de sepulchro, vel ingressus est ad Discipulos, januis clausis, non transiliendo, nec dilatando, aut immutando, sed simpliciter penetrando interjacentia corpora, simulque cum illis in eodem loco existendo. Hæc Suarez, qui & asserit, se hanc conclusionem existimare certam, tum ob communem Theologorum consensum, tum ob authoritatem Patrum, qui hoc miraculum valde exaggerant; non esset autem miraculum, si per solam partium dilatactionem accidisset Nativitas Christi, neque excessisset modum Nativitatis, qui futurus fuisset in statu innocentie. Præterea secundum Durandi sententiam, etsi non amisisset B. Virgo Virginitatem formalem, amisisset tamen materialem; hoc autem dici non potest, quia Patres unanimiter docent Deiparæ Virginitatem in Nativitate Filii non solum non fuisse imminutam, sed etiam auctam. Audiantur Patres. Gregorius Nyssenus in vita Moyfi: *A Virgine deitatis lux, assumpta carne, illuxit hominibus, eamque omnino incorruptam servavit, virginitatis viriditate nullo pacto commutata.* Augustinus serm. 15. de tempore: *Crevit in ejus partu integritas corporis potius quam decrevit, & Virginitas ampliata est potius quam fugata.* Chrysologus serm. 142. *Qui ingreditur, & egreditur, & introitus sui & exitus nulla vestigia relinquit, divinus habitator est, non humanus.* Et infra: *In tuo conceptu, in tuo partu, crevis pudor,*

pudor, aucta est castitas, integritas roborata. Guarricus homil. 2. de laudibus Virginis: Nequaquam Rex gloria vincula laxavit, aut dilatavit; Nicephorus Constantinopolitanus in epist. ad Leonem, quæ habetur in Concilio Ephesino tom. 5. cap. 2. Virginitatem, quæ supernaturaliter, & ineffabiliter pepererat, post partum Kirginem conservavit, virginitate illius secundum naturam nullam ex parte demutata, aut labefactata. Et Proclus Cyzicen: Natura portas referavit, Emmanuel, ut homo, sed Virginitatis claustra non violavit, neque perripit ut Deus, ita enim ex utero est egressus, sicut per auxillum ingressus: ita natus sicut conceptus, qui impatiibiliter fuerat illapsus, impatiibiliter est elapsus.

Ad XIV. Idem Suarez dicit; hoc argumentum esse magis contra Durandum, quia difficilius est intellectui & corpus solidum, & grandioris quantitatis, transire per poros alterius interjacentis corporis, propter solam dilatationem, absque ulla divisione, vel penetratione. Cæterum ex philosophicis probatum supponimus divinitus possibilem esse corporum penetrationem, etiam adæquatam; quemadmodum accidit, quod ex fide habemus, quando Christus exivit de Sepulchro, & quando ad discipulos januis clausis ingressus est, non quidem transiliendo, nec dilatando, aut immutando, sed simpliciter interjacentia corpora penetrando.

DISSERTATIO CCVIII.

De Voto Virginitatis Deiparæ Mariæ. An vere illud emisit? Quo tempore? An conditionatum, vel absolutum? An simplex, vel solemne?

Posterorum temporum Heterodoxi, Lutherani scilicet, & Calviniani, in odium votorum monasticorum, eam effutire insaniam, ausi sunt, ut nullum dicerent a Deiparæ,

fuisse unquam Virginitatis votum emissum. Et quanvis aliquando asserant, servatam a Maria Virginitatem fuisse, negant tamen fuisse ad hanc servandam ulli voto obstrictam, atque obligatam. Et hæc quidem cum hæreticis in præsentī Dissertatione sola quæstio est. Inter Theologos vero plures emergunt quæstiones circa alia, quæ in Dissertationis titulo proponuntur. Quorum opiniones hic primo legentibus proponimus, ut deinde ad Conclusiones, juxta nostram consuetam methodum, deveniamus.

Primo. Quidam non valentes conciliare votum virginitatis, quod præcessit matrimonium cum matrimonio, quod subsequutum est ipsi votum, dixerunt B. Virginem vovisse Virginitatem post contractum matrimonium cum S. Joseph, ac de illius assensu. Et qui sic sentiunt, etsi non omnes, volunt quoque vovisse Virginem postquam Gabrielis nuncium accepit, & vovisse, quando, restante Angelo, credidit,

P. AR. IV.

se absque læsione Virginitatis, paritūram Jesum filium suum; quod quidem accidit postquam desponsata, ac matrimonio juncta Josepho fuisset.

Secundo. Alii vero putantes in veteri lege extitisse præceptum, & obligationem certam de prole procreanda, arbitrati sunt, tunc temporis Virginitatem fuisse prohibitam; proinde dixerunt, B. Virginem primitus vovisse sub conditione, nisi Deus prohiberet, vel oppositum revelaret; deinde vero, cognita Dei voluntate absolute vovisse.

Tertio. Alii sentiunt, Deiparam vovisse, & ante Nuncium Angelicum susceptum, & ante quoque eum Josepho desponsationem. Sed non per hoc quæstio terminatur, quia remanet quoque incertum, quo infantia, aut pubertatis distincto tempore voverit, quo ætatis anno? Cedrenus ait, vovisse anno ætatis undecimo, viventibus adhuc, ac consentientibus parentibus. Alii purant, vovisse statim ac habuit rationis usum. Alii demum scribunt, vovisse ex quo momento de Virginitate, ac de usu conjugii cogitare cepit; & hoc peculiari Spiritus Sancti instinctu, quo novit, id genus sacrificii, Deo esse gratissimum. Et hujus sententia est Serry in Exercitat. 20.

L

num. 5.

num. 5., qui subdit: An autem id fuerit primum momentum usus rationis, quis certo definiet? concludens postmodum num. 6. illud certius, ac citra dubium omne ex Patrum sententia esse, Deiparam mortalium primam, Virginitatem vovisse, eandemque ex voto servasse.

Quarto. Non pauci mordicus sustinent, Virginitatis votum absolute prorsus fuisse a B. Virgine emissum; nihilque plane causæ fuisse, cui illud primum conditione suspenderet. Et hujus sententiæ est citatus Serry, cujus sunt allata verba.

Quinto. Quidam contendunt, solemne votum Virginitatis fuisse a B. Virgine emissum in templo, simplex vero quando ad rationis usum pervenit. Contra quos alii asserunt, ac tuentur, Virginitatis propositum primo Virginem concepisse in matris suæ utero, quando scilicet inibi fuit absque ulla labe concepta, & a Deo sanctificata; votum vero emisisse, quando in templo fuit præsentata; non fuisse tamen solemne, sed simplex, quia tunc in usu non erant, nec praxi mandari poterant, quæ modo ad solemnitatem voti sunt necessaria.

Dicimus I. Mariam Deiparam tunc primum Deo obtulisse virginitatem suam, quando in matris utero fuit omnis maculæ expers concepta, & a Deo sanctificata; quando vero deinde fuit in templo præsentata, tunc primum propositum confirmasse, & Virginitatis votum emisisse; adeoque ante desponsationem cum B. Joseph, & ante acceptam ab Angelo salutationem.

I. Probatur. Cognoscebat jam Beatissima Maria, ipsomet Serry fatente, gratissimam esse Deo Virginitatem: ergo tunc debebat illam Deo offerre, quando hoc primo cognovit; sed hoc primo cognovit in suo primo Conceptionis instanti, quando rationis compos fuit effecta: ergo tunc, & non postea fecit Deo primam suæ virginitatis oblationem. Probatur minor subsumpta; cæteræ enim propositiones considerantibus patent. Facta rationis compos debebat quid perfectius pro seipsa esset, & quid Deo charius cognoscere; ergo cognovit virginitatis oblationem, esse Deo acceptissimam, & in seipsa perfectissimam: ergo tunc illam fecit. Antecedens est certum; quia quum facta fuerit rationis compos per miraculum non naturaliter, non debebat in cognoscendo naturæ legibus coarctari, sed illico pertingere ad perfectissimam cognitionem, quam deinde sequi debebat perfectissima

oblatio; quemadmodum Joannes Baptista, qui pariter in utero matris rationis usum accepit, inibi illum ostendit per saltus, qui Ambrosio teste lib. 4. de fide cap. 4. erant simul, & purissimæ intelligentiæ, & ardentissimi amoris signa. *Habebat enim, intelligendi sensum, qui exultandi habebat affectum.* Scimus contraverti a quibusdam, & a S. Thoma præsertim, qui videtur in negativam partem propendere; an B. Virgo, quæ habuit in utero matris rationis usum, habuerit stabilem, & perseverantem rationis, & libertatis facultatem. At hæc nobis sententia est, quod illam habuerit, conveniens erat, ut haberet eo ipso, quod per miraculum, & non naturaliter rationis compos effecta est.

II. Probatur. Nullus erat locus templo opportunior, aprior, & decentior ad virginitatis votum emittendum; ergo tunc primum B. Virgo illud expresse emisit, quando triennis in templo est præsentata. Tunc enim seipsam totam Deo obtulit; & consequenter tunc etiam quod melius in ea erat, & Deo acceptius obtulit, hoc est, Virginitatis votum emisit. Quod si tunc triennis emisit, jam undecim annis ante desponsationem cum Joseph, Virginitatis votum ab ea factum est, & plus quoque ante acceptam ab Angelo salutationem. Et hoc pacto impugnati remanent illi, qui contendunt tunc tantum conceptum ab ea votum, quum primum ab Angelo intellexit, futurum esse, ut intacta Virginitate pareret Christum. Sed ut hoc luculentius appareat in alterius Conclusionis partis probatione, hæc alia adjungimus momenta sive a Scripturis, sive a Patribus excepta.

III. Probatur. Maria Virgo respondit Angelo nuncianti: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Sed hoc impedimentum quod Angelo objiciebat, aliud non erat, quam impotentia cognoscendi virum oborta ex voto Virginitatis emisso: ergo votum hoc fuit emissum ante acceptam ab Angelo salutationem. Probatur minor. Non poterat B. Virgo verbis illis significare solum cognitionis actum, quem nunquam exercuerat; quia, stante potentia cognoscendi, nulla fuisset difficultas objecta. Ut enim ait Serry: partus uti futurus proponebatur ab Angelo; non repugnat autem futurum esse partum, si quæ puella Virum nondum actu cognovit, eundem tamen sit cognitura: nec vicissim repugnat esse cognituram, nisi emissum virginitatis votum, obicem ponat. Hæc porro impossibilitatem

tentiam cognoscendi eo verbo expressit Virgo Deipara : *Virum non cognosco* ; quo pacto Abstemius ait , *vinum non bibo* , hoc est , bibere non possum ; & cæcus , *lumen cæli non video* , hoc est videre non possum. Hucusque Serry . Et hoc pacto etiam intellexerunt Patres Ecclesiæ votum virginitatis a Deipara emissum in antecessum ; hoc est , collegerunt ex præfato responso Virginis ad Angelum , qui eam salutabat . Proinde ex Patribus hisce hanc aliam subjungimus probationem .

IV. Probatur . Gregorius Nyssenus orat. in diem natalem Christi , Virginem , hæc verba loquentem , inducit : *Interdixi mihi consuetudinem viri , quomodo istud erit mihi , quoniam virum non cognosco ? Quia carnem Deo consecratam , tanquam sanctum aliquod oblatum munus , oportebat intactam , integramque præstare : idcirco licet , inquit , Angelus sis , licet e cælo venias , licet id , quod ostenditur , naturam superet humanam ; tamen me virum cognoscere , nefas est . Ideo nefas virum cognoscere , quia nefas votum violare ; ideo consuetudinis viri interdictio , quia Deo carnis facta fuerat consecratio ; & ideo Deo carnis facta fuerat consecratio , quia præcesserat voti virginitatis emissio .* Augustinus lib. de S. Virginitate cap. 4. *Ipsa quoque virginitas Maria idea gratior , & acceptior , quia non eam Conceptus Christus , viro violaturo , quam conservaret ipse , & præripuit ; sed priusquam conciperetur jam Deo ditatam , de qua nasceretur , elegit . Hoc indicant verba , quæ sibi factum nuntianti Angelo Maria tradidit : Quomodo , inquit , fiet istud , quoniam virum non cognosco ? Quod profecto non diceret , nisi Deo Virginem se ante vovisset . Sed quia hoc Israelitarum mores adhuc recusabant , desponsata est viro iusto , non violenter ablaturo , sed potius contra violentos custodituro , quod illa jam voverat . . . Virginitatem Deo dicavit , cum adhuc quid esset conceptura , nesciret , ut in terreno , mortali que corpora cælestis vita imitatio , voto fieret , non præcepto ; amore eligendi , non necessitate serviendi .* Bernardus serm. 4. super missus est : *Non quarit , an fiet istud , sed quomodo ? Quasi dicat : Dum sciat Dominus meus , testis conscientia mea , votum esse ancilla sua , non cognoscere virum ; qua lege , quo ordine placebit ei , ut ne fiat istud ? Si oportuerit , me frangere votum , ut pariam talem filium , gaudeo de filio , & doleo de proposito .* Et serm. 4. de Assumptione testatur , B. Virginem verbis illis indicasse immobile propositum castitatis . Anselmus homil. in illud Lucæ

PAR. IV.

10. *Intravit Jesus in quoddam Castellum , dicit , B. Virginem fuisse miratam , quia certissime sciebat , nunquam virum cognituram ; & hoc ipsum per divinam revelationem cognovisse : & in lib. de Excellentia Virginis cap. 4. apertius loquitur de voto , asserens , Deiparam Virginitatem suam Deo consecrasse .* Beda in cap. 1. Lucæ ; *Quomodo fiet istud , quoniam virum non cognosco ?* Propositum sua mentis reverenter exposuit , vitam , scilicet , virginalem se ducere , decrevisse : *Quia , quia prima seminarum tanta se virtuti mancipare curavit , jure singulari præ cæteris feminis beatitate meruit excellere .* B. Edmerus lib. de excellentia B. Virginis cap. 4. *Ubi tam sanctam intentionem ejus , tam castum propositum ejus vidit , misericordia sua intuitu egit circa illam , ut nec sanctitas intentionis ejus frustraretur , nec castitas propositi ejus violaretur . Dedit ergo illi , ut & Virgo , quod magis optabat , permaneret , & facunda fieret .* Arnoldus Abbas in laudatione B. Virginis : *Credo , secum pertrahabat , quomodo sine offensione legis maneret in proposito castitatis : quia hanc elegerat , hanc Deo voverat , & integritatem carnis , ac spiritus apud se Domino consecraverat .*

V. Probatur a Suarez , B. Virginem a principio usus rationis habuisse absolutum , & firmum propositum servandi perpetuam Virginitatem . Primo , hoc ait , esse de mente S. Thomæ , quia asserit , B. Virginem semper habuisse virginitatem in desiderio ; sed non loquitur Angelicus de imperfecto desiderio , qualis est velleitas , sed loquitur de voluntate deliberata , & de efficace amore castitatis , quod erat ex parte Virginis ; & dum dicit semper , intelligit omne tempus , quo B. Virgo vixit , & fuit rationis compos : ergo ex S. Thoma primum propositum virginitatis in B. Virgine fuit , statim ac rationis compos effecta est ; Sed aliunde nos probavimus , hoc fuisse in utero matris : ergo &c. Secundo , B. Virgini tribuere debemus perfectissimum castitatis , & Virginitatis gradum ; sed ad hanc perfectionem spectat perpetuum servandæ virginitatis propositum : ergo &c. Tertio , si pro aliquo instanti non fuisset in B. Virgine virginitatis propositum , non fuisset in illo instanti mora a Spiritu Sancto ad amandum , & perficiendum id , quod erat melius , & Deo gratius , sed Virginitas de se est melior , & Deo gratior , ut habetur ex 1. ad Corinth. 8. ergo &c.

VI. Probatur , Virginem misisse virginitatis

L 2

votum

vorum antequam Josepho desponsaretur. Nyssenus orat. in diem natalem Christi: *Non liberorum causa Josepho nupsit, quinimmo nefas illi fuit cognoscere virum*: ergo jam voverat virginitatem antequam Josepho nuberet; hæc enim, & non alia erat causa, cur non nuberet liberorum, edendorum voluntate, & quod illi esset nefas. Augustinus lib. de S. Virginitate, cap. 4. *Desponsata est viro iusto, non violenter ablatus, sed potius contra violentos custodituro, quod illa jam voverat*. Rupertus Abbas lib. 3. in Cantica: *Quia votum egregium Deo prima vovisti, votum Virginitatis, attamen Sponsi nomen admisisti, desponsari viro non renuisti*. Quibus addit Serry rationem, quam ipsi Patres insinuant, & quam verbis suis asserimus: „ Si enim
 „ votum non antea nuncupasset, matrimo-
 „ nium cum Josepho iniisset animo cogno-
 „ scendi virum, & dandi operam liberis;
 „ atque ita in futuram copulam, quantum
 „ in ipsa fuerat, consensisset. Quominus
 „ enim hunc haberet animum, atque in
 „ copulam consentiret nubendo, votum
 „ dumtaxat impedimento esse poterat.
 „ Hanc porro eo nupsisse animo, summæ
 „ illius puritati repugnat, quæ cæteris vir-
 „ ginibus exemplo esse, ac præluce de-
 „ bebat: Alias excellentiores bene multæ
 „ Virgines existissent, quibus nullus un-
 „ quam hujusmodi fuit animus, nullus un-
 „ quam consensus in copulam. Ante igitur
 „ nuncupaverat votum, quam nuberet vi-
 „ ro „.

Dicimus II., verò B. Virginem virginita-
 tem vovisse.

I. Probatur a S. Thoma. Quod perfectius est
 tribui debet Deiparæ; sed quæcunque
 virtutis opera perfectiora sunt, si ex voto
 fiant: ergo virginitas, quæ perfectior,
 quam in aliis, debuit esse in matre Dei,
 ex voto fuit.

II. Probatur juxta Patres, ac cæteros catho-
 licos Scriptores. Maria Deipara fuit Vir-
 ginitatis exemplar, omnibus, qui post
 ipsam virginitatem colere voluissent; sed
 non conveniebat, quod exemplar minus
 haberet perfectionis in eo, in quo eræ
 exemplar: ergo quicquid perfectionis est
 in Virginitate, fuit in B. Virgine: atqui
 innumeræ fuerunt, & sunt quoque Virgi-
 nes, quæ virginitatem observant ex voto,
 quod quidem majoris est perfectionis: er-
 go ne defuit B. Virgini hæc perfectio, di-
 cendum est, illam coluisse Virginitatem
 ex voto. Quod servare Virginitatem ex
 voto sit majoris perfectionis, apud Catho-

licos certissimum est, & contra Hærenicos
 probatur; quia illud est majoris perfectio-
 nis, quod plurium virtutum in se actus
 includit, quod majorem obligationem in
 operante supponit, quod ad excellentio-
 rem virtutem ordinatur; sed quod sit, &
 exercetur ex voto, includit actus plurium
 virtutum, supponit majorem in operante
 obligationem, & ad excellentiorem vir-
 tutem operatur: ergo &c. Probatur minor.
 Quod sit ex voto, præter virtutem illam,
 cujus est actus, includit etiam actum reli-
 gionis, ad quam votum ordinatur, quæ
 quidem est virtus excellentior, quam sit
 virginitas, vel alia quæcunque moralis;
 Insuper dicit majorem obligationem, quia
 superadditur obligatio, ex voto contracta;
 & dicit quoque majus meritum; quia
 quum sit gravius peccatum non observare
 rem ex voto promissam, ita pariter debet
 esse majus meritum illam observare.

III. Probatur. Si Beata Virgo non conce-
 pisset votum virginitatis, vel ideo fuisset,
 quia illam noluit, vel quia non debuit, vel
 quia non potuit, vovere; sed hoc totum
 est falsum: ergo &c. Probatur minor. Non
 est credendum quod noluit, quia quum
 offerret Deo Virginitatem suam, inten-
 debat illam offerre meliori modo, adeo-
 que per votum; debuit quoque, quia
 quum Christus deberet ex Virgine nasci,
 nasci oportebat ex Virgine virginitate
 perfectiori, quia perfectior est Virginitas,
 quando est ex voto; potuit denique, quia
 nullum ad hoc impedimentum habebat;
 non ex parte legis, ut dicitur infra, non
 ex parte Parentum, ut mox quoque ex-
 plicabitur, neque ex parte Dei; Deus
 enim non reprobat quod est perfectius,
 & promptius acceptat quod in se majus
 includit meritum.

IV. Probatur. Patres docent, Deiparam
 mortalium primam virginitatem vovisse,
 eandemque ex voto servasse: ergo verè
 B. Virgo virginitatem vovit. Antecedens
 probatur a Serry sequentium Patrum te-
 stimonio. Origines in cap. 13. Matthæi:
*Arbitror rationi consentaneum esse, virilis
 quidem puritatis in castitate primitias fuisse
 Jesum, muliebris vera Mariam. Non enim
 plausibile est, alii præter hanc virginis
 primitias adscribere.* Ambrosius lib. de in-
 stitut. Virginis cap. 5. *Egregia igitur Maria,
 qua signum sacra virginis extulit, &
 intemerata integritatis pium Christo vexil-
 lum levavit.* Hieronymus epist. 22. quæ
 est ad Eustochium de custodia Virginita-
 tis cap. 7. *Habeant nupta suum tempus, ac*

titu-

situlum; mihi Virginitas in Maria dedicatur, & Christo. Augustinus tract. 100 in Joannem. *A Maria cepit dignitas Virginum.* Bernardus hom. 3. super Missus est: *O Virgo prudens, o Virgo devota, quis te docuit, Deo placere Virginitatem? Quæ lex, quæ iustitia, quæ pagina veteris Testamenti vel præcipit, vel consulit, vel hoc sator, in carne non carnaliter vivere, & in terris Angelicam ducere vitam? ... Et Apostolus quidem, de Virginitate, inquit, præceptum non habeo, consilium autem do; tu vero, non dicam præceptum, sed pro consilium, nec exemplum habuisti, nisi quod unctio docebat te de omnibus & sermo Dei vivus, & efficax ante tibi factus est Magister, quam filius; prius instruxit mentem, quam induerit carnem.* Post quæ subdit Serry: „ Quæ omnia de virginitate ex voto servata à Patribus dicta fuisse, nemo non videt; cum virginitatem citra votum coluisse ante Mariam aliquos, nemo nesciat. „ Expressius tamen loquitur Bernardus serm. de Virgine, quem mox adducemus.

V. Probatum ex Patribus, qui expressioribus verbis de Virginis voto loquuntur. Bernardus serm. de Virgine ad illa verba, Apocalypsis: *Signum magnum apparuit in celo &c. scribit: Propositum virginitatis, & ipsius quoque propositi novitas virginitatem carnis illustrat; quod, videlicet, in libertate Spiritus, legis Mosæica decreta transcendens, illibatam Deo corporis simul, & Spiritus Sanctimoniam vovit.* Rupertus Abbas lib. 3. in Cantica: *Quia votum egregium Deo prima vovisti, votum virginitatis; attamen sponsi nomen admisisti, desponsari vero non tenuisti.* Beda in cap. 1. Lucæ: *Qua prima feminarum tanta se virtuti mancipare curavit, jure singulari præ ceteris feminis beatitate meruit excellere.* Anselmus in Stimulo amoris ita Christum alloquens: *Descendisti a regali solio sublimis gloria tua in humilem, & abjectam in oculis suis puellam, primo virginalis continentia voto sigillatam.*

Dicimus III. votum Virginitatis in Maria Deipara fuisse absolutum, non conditionatum; & non fuisse solemne, si quæ modo ad solemnitatem voti concurrunt, considerentur; fuisse tamen eo modo, quo non potuerit dici omnimodo simplex.

I. Probatum. Patres omnes, qui meminerunt voti, illudque summis laudibus exaltarunt, quod de Virginitate perpetuo servanda Maria Dei parens emisit, semper illud simpliciter, & absolutum nominarunt, nunquam conditionatum; nec ullam distinctionem in scriptis suis induxerunt, quam po-

sterioribus temporibus Scriptores alii in medium adduxerunt, voti scilicet, in absolutum, & conditionatum: ergo signum est, quod Patres illi nec votum conditionatum in Virgine agnoscebant, sed absolutum; & quod universum hujus conditionati voti, nullam habentes cognitionem, de solo absoluto scribebant, ac loquebantur. Probatum antecedens. Bernardus absolute dicit, habuisse Virginem virginitatis propositum; & quod vovit Deo illibaram corporis simul, & spiritus sanctimoniam; Rupertus Abbas similiter asserit, quod ipsa votum egregium Deo prima vovit, votum virginitatis; Beda, quod prima feminarum tantæ se virtuti mancipare curavit; Anselmus eam vocans primo Virginalis continentia voto sigillatam; Hieronymus, quod Virginitas in Maria fuit Deo dedicata, & sic alii, in quorum verbis nullum est conditionati voti vestigium.

II. Probatum. Condicio, quam Adversarii fingunt in Virginitatis voto, quod Dei Mater emisit, est hæc; *nisi Deus prohiberet, aut oppositum revelaret.* Hoc posito, ita discurremus. Si sub proposita conditione Virginitatis votum Deipara vovisset, audita prius ab Angelo promissione, *Ecce concipies in utero, & paries filium;* & non intellecta ab eodem Angelo etiam promissa Spiritus Sancti obumbratione, qua, absque virginitatis læsione, filium suum conceptura erat, ac paritura; jam illico se intellexisset voto solutam; quia voluntas Dei erat, ut conciperet, & pareret, & virginitatem consequenter non observaret. Quod si hoc fuit, non debebat postmodum subjungere, *quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco;* cessabat enim servanda Virginitatis votum, quia quum fuisset votum conditionatum; si Deus aliter non revelaret, vel non præciperet, posito quod Deus aliter revelabat, & præciperet, non erat amplius voto locus. At potius Virgo subjunxit difficultatem augens, & non minuens, quando dixit; *quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco:* ergo signum est, quod vere votum non fuerat conditionatum, sed absolutum, & quod ipsa per Angeli verba non se intelligebat voti religione solutam; quin potius se ad Virginitatem servandam ex voto obligatam agnoscens nesciebat concipere modum, quo esse poterat Virgo simul, & mater; Unde de hoc Angelum interrogans, humillime dicebat; *quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco.*

III. Pro-

III. Probatur. Ideo Adversarii ponunt conditionem in voto, quod emisit Maria Virgo, quia supponunt in lege veteri præceptum de prole procreanda, privatis datum, & interdictum servandæ castitatis privatis impositum; quod sciens Deipara ex una parte, & ex altera volens Virginitatem suam Deo offerre, primis quidem sub conditione vovit, nisi Deus prohiberet, vel oppositum revelaret; & deinde cognita Dei voluntate, vovit absolute; sed nullum præceptum datum est privatis procreandæ proles in veteri lege, nullum servandæ castitatis interdictum: ergo B. Virgo nunquam conditionate, sed semper absolute vovit. Probatur minor exemplis plurimorum, qui in veteri lege, castitatem servarunt; qui quidem fuerunt Josue, Elias, Eliseus, Jeremias, Daniel, Misach, Sidrach, & Abdenago. Ex his Daniel, & Abdenago e Tribu Juda erant, in qua tribu potior erat ratio proles procreandæ, quia ex ea oriturus erat Messias. Alii adjungunt Mariam, quæ fuit Moysis Soror, fuisse Virginem, & nunquam nuptram; uti testantur Ambrosius lib. 1. de Virginibus, & Nyssenus lib. de virginitate cap. 19. contra Josephum Judæum lib. 3. antiquitatum cap. 2. Hic idem Joseph lib. 2. de bello Judaico cap. 7. & lib. 18. antiquitatum cap. 2. addit Elsenos, qui apud Hebræos peculiarem sectam constituebant, & in communi absque feminis vivebant. Præterea adjungi potest exemplum Christi, Joannis Baptistæ, & Apostolorum, quorum aliqui virginitatem coluerunt, alii vero relictis uxoribus, quas antea duxerant, continentiam servarunt; & nihilominus nunquam Judæi illos persequuti sunt, quia virginitatem, vel castitatem colerent, & ob hoc essent Mosaicæ legis violatores. Profertur quoque in commendationem Virginitatis, & Virginum adhuc in lege veteri, hoc Isaïæ oraculum cap. 16. *Hæc dicit Dominus Eunuchis, qui custodierint Sabbatum meum, & elegerint, quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum: dabo eis in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius a filiis, & a filiabus: nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit.* Quæ quidem verba Patres intelligunt de Eunuchis illis, qui seipso castraverunt propter regnum cælorum; hoc est, qui servarunt libere, & sponte coluerunt vel Virginitatem, vel castitatem; & sunt Hieronymus in Comment. in Isaïam, Ambrosius in exhortatione ad Virgines, Basilii lib. de Vir-

ginit. Nyssenus lib. 3. curæ pastoralis cap. 29., Augustinus lib. de S. Virginit. cap. 14. Rupertus in Isaïam.

IV. Probatur. Si quod fuisset in veteri lege præceptum proles procreandæ, & interdictum servandæ Virginitatis, ob propagationem humani generis, & ad multiplicationem populi electi; temporibus tamen B. Virginis jam advenerat hujus præcepti desinitio, quia cessaverat finis; quod plane omnibus notum est: ergo tunc temporis poterat B. Virgo virginitatem absolute vovere, tum quia agnoscebat voti absolutam honestatem magis Deo gratam esse; tum etiam, quia nulla erat violandæ legis suspicio, cujus ratione posset votum conditione suspendere. Argumentum est S. Thomæ in 4. sentent. dist. 37. qu. 3. art. 2. ad 2. *Non est inconveniens, aliquid esse illicitum uno tempore, quod est licitum, vel virtuosum, si alio tempore fiat. Et ideo si in tempore, quo Deus ad multiplicationem generis humani, vel cultus divini, homines operi conjugali insistere volebat, aliquis proprio motu incorruptionem, seu castitatem servasset, omnino peccasset. Sed postea facta multiplicatione sufficienti humani generis, vel colentium Deum, non peccabat, virginitatem servans, etiam in Lege Moysis, nec faciebat contra præceptum; quia & tunc qualiscunque multiplicatio per alios fieri poterat.*

V. Probatur ex verbis illis Lucæ 1. *Missus est Angelus Gabriel a Deo in Civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph de Domu David, & nomen Virginis Maria.* In quibus duo observanda sunt; primum, quod Maria Deipara dupliciter, & semper absolute vocetur Virgo; alterum, quod dicatur desponsata viro; quæ quidem non quancunque integritatem indicant, sed plane ostendunt immobilem, & Deo consecratam virginitatem. Quum enim ante aliquot menses esset Josepho viro desponsata, cur adhuc Virgo permanet, & Virgo nominatur? Insuper cur dicitur Virgo desponsata, & nominatur ejus vir, quum non esset amplius dicenda Virgo, si votum Virginitatis fuisset conditionatum, quia jam conditio completa erat, & votum amplius non obligabat? Igitur signum est quod Virgo etiam post desponsationem erat, ac esse debebat; & hoc non aliunde, quam quia votum ejus de Virginitate servanda fuerat absolutum, & non conditionatum.

VI. Probatur, quod votum non fuerit solenne

lemne, ut modo est. Vel solemnitas voti consistit in traditione facta Deo, vel in forma præscripta ab Ecclesia, sub qua nuncupatur; non in traditione facta Deo; quia aliter omne votum esset solemnne: ergo in forma præscripta ab Ecclesia; sed hæc forma ante Christum nulla inveniebatur præscripta: ergo nullum tunc erat votum solemnne, sicuti modo est: ergo votum virginitatis a B. Virgine emissum non fuit solemnne, sicuti modo est. Fuit autem solemnne ratione intensioris affectus, ac majoris meriti, quod in Virgine erat; & ratione etiam vel publicitatis, vel manifestationis, vel voluntatis ipsius Virginis, quæ votum illud emittebat intendebat omni meliori modo, qui tunc possibilis erat. Audiat *Vasquez* in 3. par. qu. 28. ar. 4. disp. 124. cap. 5.

Denique quod attinet ad voti solemnitatem, certum esse debet, votum B. Virginis solemnne non fuisse, sicut nunc solemnne dici consuevit; tamen si Henr. quodl. 9. qu. illa 11. littera F. dicat ipsam, & Josephum, quantum erat ex parte sua, illud solemnne fecisse, tamen an simpliciter fuerit solemnne, aperte non definit. Votum indicare videtur, ideo non fuisse solemnne, quia tunc nulla erat definita forma, sub qua solemnne fieret. Putat autem, votum Mariæ ante matrimonium occultum fuisse inter ipsam, & Deum tantum: postea vero contracto matrimonio, simul cum marito votum nuncupasse, & quantum ex se erat solemnne fecisse. Nullus autem alius Scholasticus ex antiquis aliquid de solemnitate hujus voti dicit. Certum igitur sit, illud non fuisse solemnne, tam in opinione eorum, qui dicunt, solemnitatem voti esse juris divini, & totam in traditione voventis, quæ fiat Deo, positam esse, quam in sententia eorum, qui asserunt, solemnitatem solo jure ecclesiastico introductam fuisse: nam hi manifeste docent, post Christum inventam fuisse in statu tantum religionis, & ordine sacro; illi vero dicunt, traditionem nunquam per votum factam fuisse Deo; vel fieri potuisse, nisi assignata per Ecclesiam aliqua forma, sub qua aliqua persona loco Dei talem traditionem acceptet; & sicut nunc in manibus Præpositi in religionibus, & sub certa forma fieri solet, sicut 1. 2. disp. 165. memoravimus; tamen hoc verum non sit, ut ibidem diximus; ostendimus enim cap. 8. illius disputationis, solemnitatem voti non consistere in traditione facta Deo, sed in forma præ-

scripta ab Ecclesia, sub qua nuncupatur; contra vero convincimus plane, si voti solemnitas in sola traditione facta Deo consisteret, fore, ut in veteri Testamento per omne votum fieret traditio, ac proinde omne votum illius temporis fisset solemnne, quanto magis votum B. Mariæ, & Josephi, qui multo majori affectu, quam reliqui, castitatem suam Deo per votum mancipassent.

Arguunt I. Ut Virgo Deipara prudenter se gereret, debebat Virginitatem vovere, postquam ab Angelo intellexit, se parituram filium suum Jesum Christum, sua illata Virginitate; tunc enim erat certa, quod votum ab ea emissum, & Deo placeret, & suum sortiretur effectum; & in hac sola ratione potuisset votum esse absolutum. II. Deuteronomii 7. legitur: *Non erit apud te sterilis utriusque sexus*. Sterilitas ergo erat contra præceptum veteris legis, & non aliunde, nisi quia erat impedimentum multiplicationi generis humani, & propagationi populi Judaici; atqui etiam virginitas hoc idem impedimentum causabat: ergo quemadmodum sterilitas in veteri lege damnabatur, ita etiam prohibebatur virginitas. III. Ante Christi nativitatem lex Mosaica obligabat ad ejus observantiam quoscunque illam profitebantur: ergo obligabat etiam B. Virginem: ergo pro tempore illo non poterat B. Virgo licite virginitatem vovere. IV. Apostolus 1. ad Corinth. 7. scribit: *De Virginibus autem præceptum Domini non habeo, consilium autem do*; perfectio autem Consilii debebat a Christo incipere, ut ait idem Apostolus ad Rom. 10. *Est finis legis*: ergo non conveniebat, quod B. Virgo ante Christum virginitatis votum emitteret. V. Iis, qui castitatem vovent, Apostolus 1. ad Timoth. 5. damnabile, ait, non solum nubere, sed etiam velle nubere; sed B. Virgo fuit desponsata B. Joseph, ut habetur Lucæ 1. ergo signum est, quod ante virginitatem non voverat. Ut enim loco suo probavimus, nullum peccatum, nec etiam veniale, vel quomodolibet leve commisit unquam B. Virgo; commisisset autem, si post omisum ab ea Virginitatis votum permisisset, se B. Josepho desponsari; quod non est dicendum. VI. B. Virgo non ignorabat, Messiam de Virgine fuisse nasciturum; sciebat enim prophetiam Isaïæ cap. 7. *Eccce Virgo concipiet, & pariet filium &c.*: ergo quod illa proposuerit Angelo difficultatem voti, ab ipsamet emissi antecedent-

sedentes, quando Angelus ei nuntiabat Messiam, de se proxime nasciturum, non importat difficultatem voti, sed potius modi, quo componi debebant Virginitas, & Maternitas. VII. Frustra obijciuntur exempla Virginitatis olim servatæ sub veteri lege; dato enim, quod aliqui eam servaverint, non servarunt tamen voti religione, sed studio tantum temperantiæ. Et probatur: Si quæ proponuntur, quæ Virginitatem ante Christi adventum servaverint, sunt potissimum filia Jephthæ apud Judæos, & Virgines Vestales apud Gentiles; & hæc exempla nil probant: ergo &c. Probatur minor. Filia Jephthæ vel ob votum patris, & non ex suo libero consilio, adeoque coacta Virginitatem servavit, vel finxit, eam servare se velle, ne patris gladio occideretur. Vestales vero Virginitatem servabant tantum ad tempus, at non vovebant; quia expleto tempore, quo ministerio illi se mancipabant, nubebant. Neque Eliæ exemplum aliquid pro re præsentis facit. Testimonium enim, quod producitur Joannis Hierosolymitani lib. de instit. Monachi scribentis: *Mariam adhuc infantulam Virginitatem perpetuam ad exemplum Eliæ amplexam esse*. Liber enim ille non est illius Joannis Hierosolymitani Patriarchæ, qui vivebat temporibus Hieronymi, & Epiphani, sed recentis Monachi Carmelitæ; ut post censuram Cardinalis Bellarmini lib. de scriptoribus Ecclesiasticis in Joanne Hierosolymitano, & Cardinalis Baronii ad annum 444., discurret Serry. VIII. Genesis 1. Protoparentibus nostris benedixit Deus, & ait illis: *Crescite, & multiplicamini, & replete terram*; & Genesis 9. *Benedixitque Deus Noe, & filiis ejus, & dixit ad eos: Crescite, & multiplicamini, & replete terram*; quibus verbis satis ostenditur præceptum prolis procreandæ, & populi judæici multiplicandæ. IX. Exodi 23. legitur: *Non erit infœcunda, & sterilis in terra tua*: ergo neque Virgo; par enim est ratio. X. Sterilitas mulieribus veteris Testamenti erat probro, ac dedecori, & maledictionis instar habebatur; ergo ob rationis paritatem etiam Virginitas. Probatur antecedens. Osee 9. *Da eis vulvam sine filiis, & ubera alentia*. Genesis 30. Rachel quando peperit filium dixit: *Abstulit Deus opprobrium meum*; & 1. Reg. 1. Anna uxor Helcanæ vehementer angebatur, quod Dominus conclusisset vulvam ejus. Ex opposito autem fœcunditas habebatur pro felicitate, & benedictione; Isaiæ 26.

Beatus, qui habet semen in Sion, & propinquos in Jerusalem & Lucæ 1. quod Joannem in lucem ediderit, Elisabethæ congratulabantur amici, & cognati, quia magnificavit Dominus misericordiam suam cum illa. XI. Augustinus lib. de bono viduitatis cap. 7. *Santas feminas prophetici temporibus nubere obedientia, non concupiscentia, compellebat, ut propagaretur Populus Dei*: ergo erat nubendi præceptum. Cui concinit Bernardus serm. de Virgine ad Apocalypsis verba, *Signum magnum apparuit in celo*, clare dicens, Virginem Deiparam, quando Deo virginitatem dicavit legis Mosaicæ decreta transcendisse: ergo virginitas legis Mosaicæ decretis repugnabat. XII. Votum debet esse de meliori bono; sed temporibus B. Virginis propositum Virginitatis secundum legem, veterem non erat de meliori bono: ergo non poterat eam vovere Virgo Deipara. Probatur minor. Tempore illo meliores erant nuptiæ, quam continentia, quod etiam docet D. Thomas: ergo Virginitatis propositum, seu votum non erat de meliori bono. XIII. Poterat B. Virgo formidare, ne ob Virginitatem suam impediretur Messiae adventus; si scilicet ex ipsa generanda esset Messiae Mater; sed hæc formido impediēbat, ne ipsa Virginitatem voveret, XIV. Si B. Virgo habuit voluntatem contrahendi matrimonium, habuit etiam voluntatem tradendi alteri sui corporis dominium: ergo habuit quoque animum reddendi debitum conjugii petenti; Sed hoc est impossibile cum virginitatis voto: ergo &c. XV. Potuit B. Virgo intelligere Angeli verba, quod illo eodem momento fuisset conceptura Verbum: ergo absque eo quod mentem haberet ad votum, de illo potuit interrogare, quomodo fieri istud. XVI. Angelicus Doctor aperte docet in 4. dist. 3. qu. 2. art. 1., & 3. par. qu. 28. ar. 4., Beatam Virginem vovisse sub conditione, si ita Deo placeret, vel nisi Deus aliter ordinaret; & deinde cognitæ Dei voluntate, absolute vovisse.

Respondemus ad I. quod qui sic discurrunt, afferunt quoque Virginem Deiparam post contractum cum Joseph matrimonium, ac pariter de ejusdem Joseph assensu vovisse. At quum rationes, & auctoritates a nobis allatæ plane convincant votum fuisse emissum ante desponsationem, & ante angelicam salutationem, horum Auctorum opinioni non est amplius locus, adeoque de illa nulla habenda est ratio.

Ad II.

Ad II. Respondet Angelicus, quod quia videbatur esse lege prohibitum non dare operam ad relinquendum semen super terram, ideo Dei Genitrix non simpliciter vovit virginitatem, sed sub conditione, si Deo placeret: postquam autem agnovit, hoc esse Deo acceptum, tunc absolute vovit, sed antequam ab Angelo annunciretur. Attamen hæc responsio valet in sententia illorum, qui dicunt, votum fuisse conditionatum; in sententia autem nostra, qua dicimus, votum fuisse absolutum, aliter respondemus; dicendo nimirum, quod in prædicto loco Deuteronomii non contineatur præceptum de non colenda castitate, & continentia, sed promissio futuræ fecunditatis in terra promissa. Et hoc patet, tum quia nequit dici verita sterilitas, & præcepta fecunditatis, quæ non a nostra voluntate, sed a naturæ dispositione dependent; tum etiam quia interdictum videtur factum quoque pecudum gregibus, quæ quidem incapaces erant adimplentionis ejus, quum ratione careant, qua homines Deo præcipienti obedientiam exhibent.

Ad III. Argumentum supponit vere in veteri lege fuisse præceptum de non servanda virginitate, itaut omnes & singulos ad generandum filios obligaret; at hoc est falsum ex Hieronymo lib. 1. contra Jovinianum, & ex aliis Patribus; quod etiam asserunt Abulensis in Leviticum cap. 30. qu. 32. Sotus, Medina, & alii. Immo a Suarez sic probatur; quia vel illud præceptum fuisset naturale; vel positum; non naturale, quia jam tunc genus humanum erat satis propagatum, & potuisset sufficienter per alios tam genus humanum, quam populus electus conservari, & augeri, etiam si multi virginitatem vovissent: neque positum, quia nullibi hoc præceptum in tota lege veteri reperitur. Testimonia, quæ adducuntur in contrarium ex eadem lege veteri, in aliis objectionibus proposita, in responsionibus ad illas congruentes, & peculiare habebunt explicationes.

Ad IV. dicit S. Thomas, quod sicut gratiæ plenitudo perfecte quidem fuit in Christo, quanvis aliqua ejus inchoatio in matre præcesserit; ita etiam consiliorum observatio, quæ per gratiam Dei fit, perfecte quidem incepit in Christo, sed aliquo modo fuit inchoata in Virgine matre ejus. Et re vera quia B. Virgo tempore præcessit Christum in hac vita, ideo fuerunt virtutes aliquæ antequam fuissent in

PAR. IV.

Christo; sed hæc fuit tantum prioritas temporis, quæ secum non portabat plenitudinem perfectionis, quæ tantum fuit in Christo; & ob hanc salvatur excellentia major in virtutibus Christi supra virtutes omnes Matris ejus, quanvis hæc tempore præcesserint illas.

Ad V. respondet etiam Angelicus, verbum illud Apostoli esset intelligendum de illis, quæ absolute castitatem voverunt. Quod quidem Mater Dei non fecit antequam Joseph desponsaretur: Sed post desponsationem ex communi voluntate, simul cum sponso suo votum virginittatis emisit. Hæc S. Thomas, & quidem in sua sententia, qua votum virginittatis in Deipara conditionatum fuisse existimavit. Attamen in sententia illorum, qui dicunt hujusmodi votum fuisse absolutum, textus Apostoli explicatur, quod B. Virgo voluit quidem nubere, sed non per hoc intendebat non servare castitatem; sperabat enim, quod sponsus ejus hoc illi permetteret. Immo addunt post S. Bernardinum Senensem, quod B. Virgo a Deo illuminata cognovit futurum ejus sponsum, nempe S. Joseph, votum virginittatis pariter emisisse; unde velle nubere, & nubere tali Sponso, qui Virgo erat, & Virgo permanens erat, nullam in B. Virgine culpam importat.

Ad VI. respondet Suarez, quod B. Virgo, quando illa verba protulit, nondum intellexerat sibi nunciari Messias conceptionem; quia Angelus non satis aperte expresserat, nisi quando illa verba subjunxit: *Spiritus Sanctus superveniat in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi; quod enim ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei*. Addit, quod B. Virgo erat humillima, & ideo non statim fortasse cogitavit, se ad tam excellentem dignitatem elevari. Citat Augustinum serm. 2. de Annunciat., qui post citata verba sic inducit Angelum ad Virginem loquentem: *Recole Maria in libro Esaiæ Propheta Virginem, quam parituram legisti, & gaude, atque exulta, quia tu esse meruisti. Tu ibi præfigurata es Virgo. Tu ecce concipies in utero non de viro, sed de Spiritu Sancto*. Et tunc ait, quod Virgo responderit: *Ecce Ancilla Domini &c.* Tandem subdit, quod si B. Virgo cognovisset mysterium, non fuisset sollicita interrogare de modo; hoc enim potius ad curiositatem, quam ad pietatem pertinebat; quare de Sanctissima Virgine, nec est credendum, nec asserendum.

Ad VII. Nobis sufficit, quod in veteri lege
M fuc-

fuerint exempla plurium, qui virginitatem servarunt; ut ex hoc concludamus, Virginitatem non fuisse in veteri lege prohibitam, & insolitam. Cæterum, quod non servaverint ex voto ultro concedimus; in ea enim opinione sumus, quod B. Virgo prima fuerit in virginitate vendenda, etsi prima non fuisset in illa servanda; ut late probat Suarez 3. par. qu. 28. art. 4. disp. 6. sect. 3.

Ad VIII. In verbis illis utriusque loci Genesis non continetur præceptum procreandæ proles, sed potius benedictio, per quam Deus fecunditatem promittebat. Et hoc probatur, quia si fuisset præceptum, datum quoque fuisset brutis, quæ sunt suscipiendi præcepti incapacia. Addunt, quod admissio fuisset præceptum, fuisset tamen temporarium, duraturum, nempe certo tempore donec scilicet fuisset humanum genus sufficienter propagatum; cuiusmodi erat temporibus B. Virginis.

Ad IX. verba Exodi sunt: *Non erit infacunda, & sterilis terra tua*; & sic legitur in textu hebraico, quem Latini etiam multi Codices exhibent. Diversa autem sunt verba, quæ obijciuntur; nempe: *Non erit infacunda, & sterilis in terra tua*. Et quævis hæc verba in nostra Vulgata legantur, quod Serry dissimulavit; tamen dicitur, quod etiam in verbis hisce contineatur benedictio, & non præceptum, ut de superiori textu Deuteronomii diximus.

Ad X. concedimus quidem, sterilitatem in veteri Testamento probro fuisse, ac negamus fuisse quoque virginitatem. Magna enim est differentia sterilitatem inter, & virginitatem. Sterilitas enim est impotentia ad generandum, virginitas vero est, quando quis potest generare, sed non vult, & hoc majoris perfectionis gratia; Unde sterilitas importat vitium naturæ, quod capax est probrum ingenerare; Virginitas vero est virtus animi, & corporis, quæ meretur laudem, & non injuriam.

Ad XI. Idem Augustinus lib. de Sancta virginitate. cap. 4. loquens de Virginitatis voto, quod Deipara emisit, illud vocat moribus Judæorum contrarium: *hoc Israelitarum mores adhuc recusabant*. Igitur Augustinus intelligendus est in verbis propositis in objectione de obedientia, quæ præstabatur a Sanctis feminis consuetudini, non legi; vel de obedientia, quæ præstabatur mandato imposito communitati tantum, non singulis de communitate; vel mandato, quod primis tempori-

bus Synagogæ obligabat, quando scilicet populus Dei non erat sufficienter propagatus, non vero sequentibus temporibus, quando jam erat propagatus sufficientissime. Et sic etiam respondetur ad Bernardum.

Ad XII. dicimus, quod admissio B. Virginem habuisse revelationem, votum suæ virginitatis esse Deo acceptum, jam virginitas erat de meliori bono. Dissensio autem inter nos & Adversarios in eo est, quod illi putant, B. Virginem habuisse hanc revelationem, quando vovit absolute, non vero quando vovit conditionate, & ideo dicunt, conditionate vovisse: Nos autem dicimus, quod ab initio habuit, & ideo Virginitatis votum quod emisit, semper fuit absolutum. Quod late probat Suarez cit. loco disp. 6. sect. 1.

Ad XIII. respondet pariter Suarez, B. Virginem, quia erat prudentissima, & Sapientissima, non ignorasse sui muneris esse id amare, & eligere, quod perfectius est; & non ob hoc divinam providentiam, & promissionem impediri. Addit etiam, quod cognoscebat Deipara amorem, quem erga virginitatem habebat a Spiritu Sancto esse; adeoque si quid aliud magis Deo placuisset, sperabat, se etiam cognituram, Spiritu Sancto dictante, a quo in omnibus actibus suis regebatur.

Ad XIV. dicitur, B. Virginem habuisse, animum contrahendi matrimonium, sed quod esset comparabile cum Virginitatis voto, uti de facto fuit; ideoque nunquam habuit animum tradendi alteri corpus suum, a quo semper abhorruit ob virginitatis amorem.

Ad XV. Non dixit ei Angelus subito nunc concipies, sed *Concipies, & paries*, quod futurum tempus indicat non præsens. Ulterius etsi objectio possit habere locum in concipiendo, nunquam tamen habere poterat in pariendo, quia non poterat illico concipere, & parere. Unde videtur recte hanc objectionem frivolam a Suarez vocari.

Ad XVI. Conatur quidem Serry explicare S. Thomam; at num. ad mentem ejus explicet, vel ne, Legentes sint iudices. Summa autem responsionis ipsius est, quod illa non fuerit certa, & fixa S. Thomæ sententia, sed potius præsumpta S. Augustini opinatio, in quam ob suam in Sanctissimum Doctorem venerationem, adductus est. Audiat tamen propriis verbis Serry exercit. 27. num. 8., Seu, ut plinius dicam, in eam sententiam inclinavit D. Tho-

„ D. Thomas falso, ac plane suppositio
 „ D. Augustini testimonio delusus ex Gra-
 „ tiano, & Magistro sententiarum bona fi-
 „ de transcripto; cujus suppositionem, &
 „ apocryphiam pro ætate sua, & in ea, qua
 „ laborabat probatorum Codicum penuria,
 „ deprehendere omnino non potuit. Sic
 „ enim Augustinum loquentem inducunt
 „ Magister sentent. lib. 4. dist. 30.; & Gra-
 „ tianus Can. Sufficiat causa 27. qu. 2. *B. Vir-*
 „ *go proposuit, se servaturam votum Virgini-*
 „ *tatis in corde, sed ipsum votum non expressit*
 „ *in ore. Subjecit se divina dispositioni; pro-*
 „ *posuit se perseveraturam Virginem, nisi Deus*
 „ *aliter ei revelaret. Committens ergo Virgi-*
 „ *nitatem suam divina dispositioni, consensit*
 „ *in carnalem copulam, illam non appetenda,*
 „ *sed divina inspirationi in utroque obediendo.*
 „ *Postea vero simul cum viro labiis expressit,*
 „ *& uterque in virginitate permansit. Quod*
 „ Augustini testimonio bona fide admisso;
 „ sententiam firmat, ac munus Doctor An-
 „ gelicus in 4. sentent. dist. 30. qu. 2. ar. 1.
 „ Nil tamen hujusmodi habet Augustinus,
 „ tum lib. de nuptiis, & Coneupiscent., qui
 „ apud Magistrum sententiarum citatur ad
 „ marginem, tum lib. de S. Virginitate,
 „ qui apud Gratianum est adnotatus. Imo
 „ non pauca ex directo contraria habet ve-
 „ rus Augustinus. Quippe qui cap. 4. lau-
 „ dat lib. de S. Virginit., Deiparam ante
 „ desponsationem vovisse docet; non ita-
 „ que cum Josepho. Capite vero 12. lib. 5.
 „ contra Julianum expresse ait, Josephum
 „ diu post desponsationem, ac etiam post
 „ Angeli monitum vovisse; ac tum demum
 „ commiscenda carnis spem abieciisse, dum
 „ Virginem divina fecunditate donatam
 „ vidit, Matthæus cap. 1. v. 20. Qua de
 „ re plenius loco suo „

DISSERTATIO CCIX.

*De Matrimonio inter Deiparam, & B. Josephum
 inito. An vere fuerit inter illos initum?*

*An verum fuerit matrimonium? Qua
 de causa, & quo tempore fue-
 rit maxime celebratum?*

Primo nobis se offerunt aliqui, qui dixerunt nec matrimonium, inter Deiparam, & B. Josephum fuisse initum, nec sponsalia contracta; sed tantum B. Virginem fuisse traditam. Josepho nomine desponsationis, ut eam custodiret, atque servaret; & hoc consilio Sacerdotum fuisse factum, tum quia non licebat amplius puellis post nubilem ætatem in templo permanere, tum etiam, quia mortui erant Parentes B. Virginis, adeoque non poterant iisdem illam tradere Sacerdotes: Unde divino consilio factum putant, ut ab his Josepho traderetur, qui ex eadem cum Virgine familia, & Tribu, erat. Rem narrat Baronius in Apparatu n. 59. ex auctoritate Gregorii Nysseni orat. de Sancta Christi nativitate; & Baronii, & Nysseni simul verba sunt: „ Quid autem non sine divino consilio de Virgine statutum esset, Gregorius Nyssenus his verbis recitat: Cum puella crevisset, & adulta esset, Sacerdotes consilium agitare, ne
 „ quid de sacro illo corpore statuentes, in
 „ Deum peccarent, cœperunt. Nam subju-
 „ gare eam legi naturæ, & addicere quasi
 „ servam, si quis eam in matrimonium du-
 „ ceret, res longe absurdissima, minimeque
 „ decora videbatur. Sacrilegium enim
 „ prorsus existimabatur, si homo jus, ac
 „ potestatem in donarium, quod Deo con-
 „ secratum, & dedicatum esset, haberet:
 „ quoniam legibus sancitum, & constitutum
 „ est, ut vir potestatem habeat in uxorem:
 „ ut autem intra templum una cum Sacer-
 „ dotibus mulier versaretur, & in sanctis
 „ conspiceret, neque consuetum, neque
 „ usitatum erat, & simul gravitas, & ho-
 „ nestas rei non aderat. Deliberantibus
 „ igitur eis super hac re, divinitus incidit
 „ consilium, ut darent eam cuidam viro
 „ nomine desponsationis, is autem ad cu-
 „ stodiendam virginitatem ejus esset ido-
 „ neus. Inventus est igitur Joseph talis,
 „ qualem ratio consilii requirebat, ex ea-
 „ dem cum Virgine familia, & tribu; isque
 „ de consilio Sacerdotum sibi puellam de-
 „ sponsa-

PAR. IV.

M 2

„ spon-

„ sponder; conjunctio autem non ultra
 „ sponsalia progrediebatur. „ Hoc ipsum
 „ asserit pariter Suarez 3. par. qu. 29. ar. 2.
 „ disp. 7. verbis hisce: „ Addunt denique
 „ Patres consuetudinem illius populi fuisse
 „ se, ut hujusmodi Virgines, quæ in templo
 „ manebant, cum primum convenientem
 „ ætatem, a Sacerdotibus ad
 „ paternas domos remitterentur, ut nuptui
 „ traderentur: Parentes autem B. Virginis
 „ fuisse mortuos post annos undecim, quibus
 „ B. Virgo in templo vixerat. Sacerdotes
 „ vero iniisse consilium, quid de sacro
 „ illo corpore statuerent; quia nec decebat,
 „ nec usitatum erat, ut mulier jam adulta
 „ in templo versaretur, & aliunde timebans
 „ alicui viro jus, & potestatem in corpus
 „ illud facere; tandem vero divina inspiratione,
 „ & instinctu decrevisse, eam
 „ tradere nomine desponsationis cuidam
 „ viro, ad custodiendam ejus virginitatem
 „ idoneo, qualis Joseph ex eadem familia,
 „ & tribu inventus, & existimatus est. Ita
 „ fere Gregorius Nyssenus homil. de Christi
 „ nativitate. Damascenus lib. 4. de fide
 „ cap. 15. Nicephorus ex Hevodio lib. 1.
 „ cap. 7. & lib. 2. cap. 3. Andreas Cretensis
 „ orat. de dormitu Virginis, & Simeon Metaphras.
 „ orat. de ortu Virginis. Inducunt etiam
 „ Origenes tract. 26. in Matthæum, & Theophylactus
 „ Matth. 23., & alii Authores supracitati. „ Si igitur
 „ Desponsationis nomine fuit tradita B. Joseph,
 „ non fuit inter illos vera desponsatio, adeoque
 „ neque vere fuit matrimonium.

Secundo alii dicunt, Mariam dictam fuisse
 Josephi uxorem, & Joseph Mariæ Virgum,
 quia tales secundum vulgi opinionem existimabantur;
 quemadmodum Christus Joseph filius dictus est,
 hoc est, putabatur. Hanc opinionem refert Serry
 cit. loc. n. 2., & ante ipsum retulerat Suarez
 cit. disputat. 7. sect. 1. verbis hisce: „
 „ Nisi quis fortasse dicat, sicut fuit Joseph
 „ existimatus pater Christi: ita fuisse existimatum
 „ maritum Virginis, non quia revera talis fuerit;
 „ sed quia exterius talis apparebat cohabitando cum
 „ Virgine, & alia exteriora onera matrimonii
 „ cum illa sustinendo, ut verbi gratia, suis
 „ laboribus familiam sustentans, & Virginem,
 „ ac Christum in Ægyptum ducens, ac reducens, &c. „

Tertio. Alii negant intercessisse inter
 Mariam, & Joseph verum ac ratum matrimonium,
 & tantum concesserunt inita fuisse inter illos
 sponsalia, quæ nunquam

in matrimonium transferunt. Hujus opinionis,
 quam errorem vocat, meminit Serry cit. exercitat. n. 1.

Quarto. Quidam quoque de tempore scribentes,
 quo inter Mariam, & Joseph fuit initum
 matrimonium, putarunt, non fuisse initum
 quo tempore ab Angelo salutata est, sed
 tantum antecederet fuisse verbum de futuro
 desponsatum; matrimonium vero inierunt,
 quando Joseph ab Angelo didicit mysterium
 divinæ fecunditatis Mariæ, & tunc conjugem
 accepit, & in domum suam induxit, hoc est,
 menses tertio post angelicam salutationem.
 Citantur pro hac opinione Origenes, vel
 quisquis alius sit author homiliæ primæ
 in diversis Evangelii loca apud Origenem,
 Hieronymus, Hilarius, Theophylactus in
 cap. 1. Matthæi, Epiphanius hæresi 78.
 Basiliius homil. de Christi nativitate, Cyrilus
 catechesi 12.

Quinto. Alii Patres magis communiter volunt,
 Virginem Mariam, quando fuit ab Angelo
 salutata jam fuisse matrimonio junctam
 Josepho. Patres sunt Chrysostomus hom. 4.
 in Matth. 5. Ambrosius lib. 2. in Lucam
 cap. 1. Chrysologus serm. 175. Euthimius
 in cap. 1. Matth. Bernardus hom. 2. super
 missus est, quibus subscriptus S. Thomas
 3. par. qu. 29. art. 2. ad 3.

Sexto. Multæ assignantur rationes, propter
 quas fuerit initum inter Mariam & Joseph
 Matrimonium, antequam B. Virgo Christum
 conceperit; quæ quidem rationes expendantur
 a Scriptoribus, & a cavillationibus aliquorum,
 contra ipsas scribentium, vindicantur.

Dicimus I. inter Mariam, & Joseph vere
 fuisse initum matrimonium, illudque verum,
 ac ratum matrimonium fuisse.

I. Probat, inter Mariam, & Joseph vera
 sponsalia intercessisse, quæ ad verum matrimonium
 præsupponuntur. Matthæi 1. *Cum esset desponsata Mater Jesu Maria Joseph.*
 Lucæ 2. *Ut profiteretur cum Maria desponsata sibi uxore prægnante.*
 Lucæ 1. *Missus est Gabriel Angelus ad Mariam Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph.*
 Quibus verbis clare intelligitur Mariam
 Virginem vere desponsatam fuisse B. Joseph,
 & non tantum illi traditam desponsationis
 nomine; nec dictam fuisse desponsatam
 Joseph sola hominum opinione, & existimatione,
 verum quoque rei veritate.

II. Probat, vere quoque inter Mariam, &
 Joseph matrimonium fuisse initum; etenim
 in Scripturis vicissim dicitur Joseph Mariæ

Mariæ vir, & Maria Josephi uxor, & conjux. Matthæi 1. vers. 16. *Jacob genuit Joseph virum Maria;* & vers. 19. *Joseph autem vir ejus cum esset justus; & vers. 20. Joseph, noli timere accipere Mariam conjugem tuam;* & vers. 24. *Joseph accepit conjugem suam.* Lucæ 1. *Missus est Gabriel Angelus ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph;* & cap. 2. *Ascendit Joseph in Bethlehem, ut profiteretur cum Maria desponsata sibi uxore pregnante.* Quibus ultimis verbis clare intelligitur desponsationis nomine non venire simplicem tantum desponsationem, quæ per verba de futuro concipitur, sed strictiorem alteram, quæ fit per verba de præsentī, & per corporum traditionem. Et ratio est, quia quæ simpliciter desponsatur, hoc est, quæ dedit tantum fidem matrimonii futuri, nequit dici conjux; & multo minus dici potest conjux prægnans.

III. Probatur. Matthæi 1. legitur: *Joseph autem vir ejus cum esset justus, & nollet eam traducere, voluit occulte dimittere eam.* Quæ verba nequeunt intelligi de simpliciter desponsata, quæ in uxorem nondum est accepta. Dimittere autem supponit, quod eam jam acceperat in uxorem; quum nemo dicatur dimittere, quod non accepit, & quod non habet. Quod autem dicatur: *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam,* ait Serry, esse phrasim hebraicam, qua significatur actus continuatus non inchoatus. Unde idem est ac dicere: *Acceptam conjugem serva, ac retine; noli dimittere.*

IV. Probatur. In Evangelio S. Joseph nominatur Pater Christi; sed non potuisset Pater Christi nominari, nisi inter Mariam, & Joseph verum intercessisset matrimonium: ergo &c. Probatur minor. Ideo in Evangelio Joseph dicitur Pater Christi, quia talis putabatur; sed non poterat talis putari, nisi Joseph duxisset Matrem Christi, sibi uxorem; ergo non poterat Joseph dici Pater Christi, nisi inter ipsum & Mariam vere fuisset initum Matrimonium. Probatur minor. Vel Christus putabatur filius Joseph legitimus, vel illegitimus, & spurius; non illegitimus, & spurius, quia nunquam ei tam gravem injuriam Judæi objecerunt; Immo ob hoc asserunt Patres Deiparam fuisse B. Josepho matrimonio junctam, ne ipsa putaretur adultera, & ne filius ejus consequenter illegitimus, & spurius haberetur: Si legitimus: ergo jam vere supponitur, inter Mariam, & Joseph fuisse initum

matrimonium; illi enim filii legitimi vocantur, qui ex Sponsis vere matrimonio junctis procreantur.

V. Probatur inter Mariam, & Joseph verum fuisse matrimonium, seu conjugium, ex hoc, quod suam perfectionem attigerit; & quidem probatur ratione, & verbis Angelici Doctoris 3. par. qu. 29. art. 2. in corpore: „Duplex est autem perfectio rei, prima, & secunda. Prima quidem rei perfectio consistit in ipsa forma, ex qua speciem sortitur: Secunda vero perfectio consistit in operatione rei, per quam res aliquammodo suum finem attingit. Forma autem Matrimonii consistit in quadam indivisibili conjunctione animorum, per quam unus conjugum indivisibiliter alteri fidem servare tenetur. Finis autem Matrimonii est proles generanda, & educanda. Ad quorum primum pervenitur per concubitum conjugalem: ad secundum per alia opera viri, & uxoris, quibus sibi invicem obsequuntur ad prolem nutriendam. Sic igitur dicendum est, quod quantum ad primam perfectionem, omnino verum fuit matrimonium Virginis Matris Dei, & Joseph: quia, uterque consensit in copulam conjugalem: non autem expresse in copulam carnalem, nisi sub conditione, si Deo placeret. Unde & Angelus vocat Mariam conjugem Joseph, dicens ad Joseph Matth. 1. *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam.* Quod exponens Augustinus in lib. de Nuptiis, & Concupiscentia dicit: Conjux vocatur ex prima desponsationis fide, quam concubitu nec cognoverat, nec fuerat cogniturus. Quantum vero ad secundam perfectionem, quæ est per actum matrimonii, si hoc referatur ad carnalem concubitum, per quem proles generatur, non fuit illud matrimonium consummatum. Unde Ambrosius dicit super Lucam: Non te moveat, quod frequenter Mariam Scriptura vocat conjugem, non enim Virginitatis ereptio, sed conjugii testificatio, & Nuptiarum celebratio declaratur. Habuit tamen illud matrimonium etiam secundam perfectionem, quantum ad proles educationem. Unde Augustinus dicit in lib. de Nuptiis, & Concupiscentia. Omne nuptiarum bonum impletum est in illis parentibus Christi, proles, fides, & sacramentum. Prolem cognoscimus ipsum Dominum Jesum: fidem, quia nullum adulterium: Sacramentum, quia nullum divorcium, solus ibi nuptialis concubitus

bitus non fuit . ,

VI. Probatum congruentiis quibusdam, quas affert Suarez; quarum prima est; quia, ut indicaret inter Mariam & Joseph verum fuisse initum matrimonium, Matthæus cap. 1. genealogiam Christi duxit usque ad Josephum. Quare non usque ad alium? Nisi quia Joseph erat Mariæ Deiparæ vir, & non alius. Secunda, quia sicut apud Lucam Gabriel prædixit Virgini nomen Jesus, quod imponendum erat Christo; ita apud Matthæum Angelus nuntiavit idem nomen Josepho, tanquam viro Mariæ, & illius familiæ, veluti capiti. Tertia, quia communis Patrum traditio hoc ipsum semper, & constanter docuit; ut videre est apud Augustinum lib. 23. contra Faustum cap. 8. & lib. 2. de consensu Evangelistarum cap. 1., Ambrosium de institut. Virginis cap. 6., Basilium homil. 25. de humana Christi generatione, Origenem homil. 6. in Lucam, Chrysostomum hom. 4. in Matthæum, Bernardum homil. 2. in *Missus est*, aliosque, tam Græcos, quam Latinos Patres, & Expositores. Quarta, quia hoc matrimonium vere, & essentialiter potuit perfici absque Virginitate, & detrimento ex una parte; & ex altera valde fuit conveniens; primum ostendemus in solutionibus objectionum; & secundum ex verbis S. Thomæ allatis clare patet. Quinta, quia in B. Virgine sicut fuerunt unitæ Virginitas, & fecunditas, ita in eadem perfectione summa conjungi debebant status virginitatis, & status conjugii; Unde ipsa vere esset, & Virginum, & Conjugum perfectissimum exemplar.

VII. Si inter B. Virginem, & S. Joseph non fuisset verum matrimonium, ideo esset, quia inter ipsos non fuit usus matrimonii per carnalem copulam; sed hæc non est de essentia matrimonii: ergo &c. Probatum minor ex Concilio florentino in Decreto Eugenii, ubi definitur, matrimonium vere perfici ex mutuo consensu; sed mutui consensus antecedit copulam: ergo &c. Item ex Concilio Tridentino sess. 24. ubi distinguitur matrimonium ratum a consummato, & supponitur matrimonium ratum esse verum matrimonium, etsi non sit consummatum. Præterea, quia inter Adam, & Evam fuit verum matrimonium in Paradiso terrestri; sed in Paradiso terrestri carnalem copulam non habuerunt: ergo &c. Denique, quia, ut docet Suarez, sicut in rebus, quæ usu non consumuntur distinguitur do-

minium ab usu, & potest haberi dominium absque usu; ita pariter in matrimonio potest dari potestas, & dominium in corpus conjugis absque usu copulæ carnalis, & in traditione illius domini, vel potestatis; vera ratio matrimonii consistit; quod docet Apostolus 1. ad Corinth. 7. *Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir.*

VIII. Probatum. Inter Mariam Virginem, & Joseph fuit, quod essentialiter constituit matrimonium; ergo fuit verum matrimonium. Probatum antecedens ex Nicolao Papa in C. *Sufficiat*. 27. qu. 2. vinculum matrimonii perficitur mutuo consensu, quo Conjuges adinvicem sibi tradunt jus, & potestatem in sua corpora, quavis non sit usus hujusmodi juris, & potestatis: ergo hoc vinculum constituit essentialiter matrimonium; sed hoc fuit inter B. Virginem, & Joseph: ergo inter B. Virginem, & Joseph fuit quod essentialiter constituit matrimonium. Quod totum confirmatur verbis Ambrosii loco supra citato dicentis: *Virgo desponsata viro, conjugis nomen accepit; non enim desloratio Virginitatis facit conjugium, sed passio conjugalis.*

Obijciunt I. Non debebat Christus de desponsata nasci: ergo Deipara nunquam fuit desponsata Joseph. Probatum antecedens: Desponsatio ordinatur ad carnalem copulam; sed nunquam uti voluit carnali copula Virgo, ex qua Christus nasci debebat; ergo non debebat Christus ex desponsata nasci. II. Miraculum erat, quod Christus e Virgine nasceretur; at miraculum non apparuisset, si Christus fuisset ex desponsata natus: ergo non debuit Christus ex desponsata nasci: miracula enim fiunt ad fidei confirmationem; unde debent esse manifesta. III. Hieronymus contra Helvidium dicit, quod Joseph fuit potius custos Mariæ, quam maritus; Et Matthæi 1. eundem Joseph vocat *nutricium non maritum*. Similiter Chrysologus serm. 175. asserit; *Joseph maritus solo nomine, conscientia sponsus*. Pariter Chrysostomus hom. 4. in Matthæum conjugis nomine sponsum intelligit: Hilarius in cap. 1. Matthæi, Mariam ait fuisse, sponsam, non vere conjugem: Cyrillus Hierosolymitanus catechesi 12. circa finem ait: *Meminimus Jacob, qui prius, quam Rachel acciperet, dicebat ad Laban: da mihi uxorem meam, sicut enim illic ante nuptiarum constitutionem, cum tantum promissio intercessisset, uxor Jacob*

Jacob nominabatur, sic & Maria propter solam desponsationem uxor Joseph vocabatur. Bernardus homil. 2. in *Missus est*, habet: *Virum nominat, quia homo virtutis erat, non quia maritus.* Eadem fere scribunt Gregorius Magnus homil. 26. & 27. in Evangelia, Epiphanius hæresi 78. Nyssenus homil. de nativitate. &c. IV. Cyprianus serm. de passione Domini, Ambrosius Epist. 79. & lib. 2. in Lucam in principio, & lib. de Institut. Virginis cap. 6. & 7. dicunt, quod Christus in Cruce separavit Matrem a Joseph, & eam tradidit Joanni, ut ostenderet, inter Deiparam, & Joseph verum non fuisse matrimonium. V. Sicut Christus putabatur filius Joseph, & non erat, ita etiam dicendum est, quod Joseph putabatur Mariæ maritus, & non erat; Unde Maria & Joseph in Scripturis dicuntur Conjuges, quod tales vulgi opinione essent, seu potius censerentur. VI. Multi Patres docent, quod Joseph custodiebat Mariam desponsationis nomine: ergo non vere fuerat illi desponsata. VII. Matthæi 1. dicitur, quod *Joseph vir ejus cum esset justus, & nollet eam traducere*, hoc est, in domum suam, ducere ad assiduam cohabitationem, voluit eam occulte dimittere, scilicet tempus nuptiarum mutare, ut exponit Remigius: ergo nuptiæ nondum erant celebratæ; Sed nuptiis non celebratis non est verum matrimonium: ergo inter Mariam, & Joseph non fuit verum matrimonium. VIII. Post matrimonium contractum, non licet alicui dimittere sponsam; sed Joseph volebat dimittere Deiparam: ergo inter illos non fuit vere matrimonium contractum. IX. Matthæi 1. dicitur: *Jacob genuit Joseph virum Mariæ*, ad quæ Hieronymus scribit: *Cum virum audieris, suspicio tibi non subeat nuptiarum, sed recordare consuetudinis Scripturarum, quod Sponsi viri, & Sponsa vocentur uxores; sed verum matrimonium non efficitur ex sponsalibus, sed ex nuptiis: ergo inter Mariam & Joseph non fuit verum matrimonium.* X. Castitatis votum repugnat cum vero matrimonio, quia matrimonium includit intrinsece consensum in copulam conjugalem; Virgo autem habuit propositum, & votum Virginitatis; & Augustinus lib. de bono viduitatis cap. 8. expresse docet: *Volentibus castitatem, non solum nubere, sed etiam velle nubere, damnabile est: ergo satis est, ut dicatur inter Mariam, & Joseph fuisse tantum Sponsalia, non autem verum*

matrimonium.

Respondemus ad I. cum S. Thoma 3. par. qu. 29. ar. 1. ad 1. quod *B. Virgo mater Dei, ex familiari instinctu Spiritus Sancti credenda est desponsari voluisse, confidens de divino auxilio, quod nunquam ad carnalem copulam perveniret.* Hoc tamen divino commisit arbitrio, unde in nullo detrimentum passa est virginitas.

Ad II. Dicit idem S. Doctor, quod quædam miracula sunt, de quibus est fides, quædam vero sunt ad fidei probationem; primi generis sunt miraculum partus virginæ, Resurrectionis Domini, Sacramenti Eucharistici &c. Et hæc debent esse occultiora, ut fides eorum magis sit meritoria; miracula vero, quæ sunt ad fidei probationem, debent esse manifesta. Cæterum docet Ambrosius lib. 2. in Lucam, non procul a principio, quod maluit Dominus aliquos de sua ortu, quam de Matris pudore dubitare. Quum enim sciret teneram esse Virginis verecundiam, & lubricam famam pudoris, non putavit ortus sui fidem Matris injuriis astruere.

Ad III. Dicitur citatos Patres nomine Sponsalium intelligere matrimonium ratum, non consummatum; & ideo non usurpasse nomen matrimonii, vel mariti, ut significarent Sanctos Sponsos ad statum copulæ conjugalis non pervenisse. Idem Hieronymus notat, quod in Sacra Scriptura, Sponsa dici solet, quæ nupta est, & interdum dicitur, accipi in conjugem, quando matrimonium consummatur; quod constat Genesis 24. & 29. in Rebecca, Lia, & Rachele. Verum advertit Suarez, quod hic usus vocum non semper est idem, ut patet in illo exemplo, quo Cyrillus Hierosolymitanus utebatur, quod ait esse prudenter interpretandum; „ Non enim assertur, quia in omnibus sic „ simile, sed quia fortiori concludit. Nam „ si Rachel propter solam promissionem „ vocata est conjux, multo magis B. Virgo „ propter Sponsalia, quanvis nulla copula „ intercesserit. „ Rem conficit Ambrosius dicens: *Virgo desponsata Viro, conjugis nomen accepit. Non enim defloratio Virginitatis facit conjugium, sed paxio conjugalis.*

Ad IV. Tempore, quo Christus mortuus est, Joseph non vivebat, & ideo Christus Matrem Joanni commendavit. Hoc patet; tum quia usque ad duodecesimum Christi Domini annum fit mentio Joseph in Evangelio, & non amplius, neque in nuptiis Canæ Galilææ, neque in historia passio-

passionis, neque in aliis locis, in quibus sit mentio matris, & fratrum Domini; quod aperte indicat, Joseph temporibus illis fuisse mortuum; aliter si vixisset, fuisset cum Virgine nominatus, sicut, quando vivebat nominabatur. Cæterum Joseph ante trigésimum Christi annum fuisse mortuum, docet Epiphanius hæres. 78. quem sequuntur Vincentius serm. de S. Joseph, Petrus Comestor cap. 38. suæ histor., alique plurimi.

Ad V. Non adhibet Scripturæ vocem, quando Joseph vocat filium Mariæ, quam usurpat, quando vocat Christum filium Joseph. De hoc enim dicit: *putabatur filius Joseph*, sed non dicit de Joseph, quod *putabatur Sponsus*, vir, conjux, maritus Mariæ, sed absolute cum Mariæ virum, & Mariam Josephi uxorem appellat. Ad-
dimus ex Serry: „ Matrimonium, ratio-
ne, ne cuius vir, & uxor evadunt aliqui, res
erat apud Judæos publicæ solemnitatis:
adeoque fieri omnino non poterat, ut
quis in sua saltem Patria alterius vir com-
muniter diceretur, qui talis re ipsa non
esset; copula vero conjugalis, ratione
cujus alter alterius pater evadit, occulta,
secretaque res est, quæ in vulgi oculos
non incurrit: atque adeo de facili acci-
dit, ut quis alterius putetur filius, tamen si
re ipsa non sit. Potuit ergo Christus Jo-
sephi filius etiam in Patria credi, qui ta-
men re ipsa non erat; minime tamen,
Mariæ vir credi potuisset Josephus, & vi-
cissim Josephi conjux æstimari Maria, si
tales matrimonii celebratione non ef-
fent. Certe ut Christum Josephi filium
crederent Judæi, externa rei specie ducen-
bantur; quod nempe Mariæ uxoris ipsius
filius esset; nulla tamen externa rei spe-
cie capi poterant, ut Josephum Mariæ
virum crederent, nisi talis re ipsa fuisset.
Quænam enim hæc, rogo vos? Forte quia
cohabitabant? At nec id quidem fingi
potest; cum nec honestas passa esset, ut
cohabitarent, si matrimonio juncti non
fuissent. Juliano idem suffugium quæren-
ti, & Evangelistam ex vulgi opinione lo-
quutum effutienti, dum Mariam Josephi
uxorem, & conjugem dixit, arguta ob-
servatione occurrit S. Augustinus lib. 5.
contra Julianum cap. 12. *Hoc putemus*
Evangelistam facere potuisse, cum vel sua,
vel cujuslibet alterius hominis verba narra-
ret, ut secundum opinionem populi loqueretur.
Nunquid, & Angelus loquens unus ad
unum contra conscientiam suam, & ipsius,
cui loquebatur, secundum opinionem potius,

„ *quam secundum veritatem fuerat; cui & di-*
xit, *noli timere, accipere Mariam conjugem*
tuam. „

Ad VI. Titulus & nomen non destruunt ve-
ritatem rei, immo magis confirmant;
quum potius dicatur, vel injuste aliquem
retinere aliquid, vel falso sibi adscribere
si sine titulo possideat, & sine nomine
adscribat. Admissio igitur, quod aliqui
Patres dixerint, B. Joseph fuisse datum
vel sociatum, vel unitum cum B. Virgine
Deipara Desponsationis nomine, non
per hoc fit, quod verus ejus non fuerit
Sponsus. Quod præcipue patet ex verbis
ipsiusmet Gregorii Nysseni, quæ supra
cum Baronio recitavimus, in quibus vere
dicitur, *quod divinitus incidit consilium, ut*
darent eam cuidam viro nomine desponsatio-
nis; sed in subsequenti dicitur etiam: In-
ventus est igitur Joseph talis, qualem ratio
consilii requirebat, ex eadem cum Virgine
familia, & Tribu: Isque de consilio sacerdo-
tum sibi puellam despondet; conjunctio an-
tem non ultra sponsalia progrediebatur. E-
igitur, quod idem Joseph, cui data est
Maria nomine desponsationis, sibi ean-
dem de Sacerdotum consilio, desponsa-
vit.

Ad VII. Verbum traducere melius explica-
tur per diffamare in publicum, quam per
translationem in domum, ut ait Angeli-
cus; qui subdit, quod quavis B. Virgo
esset a B. Joseph domi habita propter pri-
mam desponsationis fidem, nondum ta-
men intervenerat sollemnis celebratio
nuptiarum. Quod probat ex Chrysosto-
mo homil. 4. in Matth. super illud. *Ante-*
quam convenirent &c. addens: *Unde fi-*
cut Chrysostomus dicit, Non dicit Evangeli-
sta, antequam duceretur in domum Sponsi,
etenim intus jam erat. Consuetudo enim fuit
veteribus, ut Sponsa in Sponsorum domibus
haberetur. Et ideo etiam Angelus dicit Jo-
seph: Ne timeas accipere Mariam conjugem
tuam, idest, non timeas nuptias ejus sollemni-
ter celebrare. Licet alii dicant, quod non-
dum erat in domum inducta, sed solum de-
sponsata, Primum tamen magis consonat
Evangelio.

Ad VIII. Aliqui dicunt, quod matrimonium
nondum erat contractum, quando Jose-
phus volebat dimittere Mariam, sed tan-
tum erant contracta sponsalia de futuro,
& tunc volunt licitum fuisse Joseph eam
dimittere. At admissio quoque quod post
matrimonium contractum voluisset eam
dimittere; hoc tamen intelligebatur, si
vera fuisset suspicio, a qua agebatur Jo-
seph

seph videns tumidam sponfam suam. Cæterum potest etiam dici, quod volebat eam dimittere ad tempus, usque dum scilicet cognosceret causam, quam apprehendebat, & a qua maxime affligebatur; quod proprie non est dimittere uxorem, sed domum uxoris.

Ad IX. Angelicus dicit, Hieronymum vocare nuptias nuptialem concubitum; & quia inter Mariam, & Joseph nunquam fuit nuptialis concubitus, ideo dixit, inter ipsas nunquam fuisse nuptias. Distinguenda igitur sunt semper, ut omnis æquivocationis tollatur occasio, Matrimonium ratum, & non consummatum, & matrimonium ratum, & consummatum. Quando aliqui Patres dicunt inter Mariam, & Joseph non fuisse matrimonium, intelligunt de matrimonio rato, & consummato; quando vero cæteri omnes asserunt verum fuisse matrimonium, intelligendi sunt de matrimonio rato, non consummato, quod verum est matrimonium ex dictis supra, & ex dicendis inferius.

Ad X. Falsum est, quod matrimonium inarinsce dicat copulam conjugalem. Quomodo autem concordetur in B. Virgine virginis vovum cum matrimonio, in sequenti Dissertatione videbitur.

Dicimus II. Causas, propter quas Deipara Virgo debuit Matrimonio jungi, plures a Patribus assignari; easque omnes veras, legitimas, ac ineluctabiles esse.

Prima causa fuit honor B. Virginis, ac etiam Christi Domini; si enim Judæi ignorantes fecunditatem Virginis, didicissent, eam peperisse, facile disissent, eam concepisse ex stupro, & fornicatione, & Christum spurium existimassent, ac traduxissent. Hanc causam afferunt Origenes, vel quisquis alius sit author homiliz 1. in diversa Scripturarum loca apud Origenem, Basilios homiliz de hominibus Christi generatione, Hieronymus in cap. 2. Matthæi, Ambrosius lib. de Institut. Virginis, & lib. 2. in Lucam, Bernardus serm. 2. de laudibus B. Virginis. Contra hanc rationem præcipue ut eam concipiant, & proponunt Hieronymus, & filius Origenes; ne scilicet Maria a Judæis lapidaretur ut adultera; insurgunt aliqui dicentes: Si peperisset innupta, non fuisset adultera; innupta enim fornicari quidem potest, adulterari non potest; adeoque lapidari non debuisset. At respondet S. Thomas 3. par. qu. 29. art. 1. ad 4. verbis hisce. *Ad quantum dicendum, quod in-*
PAR. IV.

dicio adulterarum lapidabatur secundum legem non solum illa, quæ jam erat desponsata, vel nupta, sed etiam illa, quæ in domo patris custodiebatur, ut virgo quandoque nuptura. Unde dicitur Deuteronom. 22. Si non est in puella inventa virginitas, lapidibus obruent eam viri civitatis illius, & morietur, quia fecit nefas in Israel, ut fornicaretur in domo patris sui, vel potest dici secundum quosdam, quod B. Virgo erat de stirpe Aaron: unde erat cognata Elisabeth, ut dicitur Luca 1. Virgo autem de genere sacerdotali, propter stuprum occidebatur: Legitur enim Levitici 21. Sacerdotis filia, si deprehensa fuerit in stupro, & violaverit nomen patris sui, flammis exuretur. Quidam referunt verbum Hieronymi ad lapidationem infamia.

Secunda causa dicitur a Patribus ut mysterium Dominicæ Conceptionis diabolo eclaretur, quia quum videret Virginem matrimonio junctam cum Josepho putare poterat, Christum non fuisse de Virgine natum, sed de muliere nupta, ac a viro suo cognita. Hanc causam memorant Chrysostomus, Basilus, Hieronymus, Ambrosius, Bernardus locis citatis, & eam asserunt fuisse primitus a S. Ignatio martyre allatam. Contra hanc causam Scotus in 4. dist. 30. qu. 2. Abulensis, & Maldonatus insurgunt dicentes, primo, quod virginitas consistens in negativa integritate corporis, poterat naturaliter ab Angelo cognosci; secundo, quia uteri feminei observatio, in qua consistit Virginitatis sigillum poterat etiam ab Angelo facile deprehendi; tertio, quia per negationem, hoc est, quia nullum actum venerum, nullam copulam conjugalem viderat, Angelus quoque servatam Virginitatem agnoscebat. At respondemus etiam cum S. Thoma cit. loco, ad 3. sic: *Ad tertium dicendum, quod sicut Augustinus dicit in 2. de Trinit. Diabolus multa potest virtute sua natura, a quibus tamen prohibetur virtute divina. Et hoc modo potest dici, quod virtute natura sua diabolus cognoscere poterat, Mariam Dei non fuisse corruptam, sed Virginem; prohibebatur tamen a Deo cognoscere modum partus divini. Quod autem postmodum cum aliquo qualiter cognovit diabolus esse filium Dei, non obstat: quia jam tempus erat, ut Christus suam virtutem contra diabolum ostenderet, & persecutionem ab eo concitandam pareretur. Sed in infantia oportebat impediri malitiam diaboli, ne cum acrius persequeretur, quando Christus nec pati disposuerat, nec*
N
vir-

virtutem suam ostendere : sed in omnibus malis infantibus se similem exhibebat . Unde Leo Papa in serm. de Epiphania dicit , quod Magi viderunt , & adoraverunt puerum Jesum quantitate parvulum , aliena opis indigum , sancti impotem , & in nullo ab humana infantia generalitate dissimilem . Ambrosius tamen super Lucam videtur hoc magis referre ad membra diaboli . Premissa enim hac ratione , scilicet de fallendo Principem mundi , subdit : Sed tamen magis scellit principes seculi : Daemonum enim malitia facile etiam occulta deprehendit , at vero qui secularibus vanitatibus occupantur , scire divina non possunt .

Tertia causa est , ut per Joseph genealogiam demonstraretur Mariæ , ac Christi Domini origo ; Judæi enim non in more habebant descriptionem generis ducere per Avos , Aravosque matris , sed patris . Ita asserunt Hieronymus loc. cit. , & post ipsum Damascenus lib. 4. de fide cap. 15. verbis hisce : Quo circa scire opera primum est , nec apud Hebræos , nec apud Scripturam Sacram. hoc in more positum fuisse , ut mulierum genus recenseretur . Verum hoc demum lege tantum erat , ne tribus ulla uxor ex altera tribu accerferet .

Quarta causa est , ut B. Virgo per Viri societatem haberet adiutorium ad prolem , educandam , fovendam , atque regendam , & ut in peregrinatione Joseph esset ipsi comes , & ductor ad pueri tutelam ; & denique , ut totam familiam arte , industria , ac laboribus aleret , ac sustentaret . Hanc causam inquit quoque Hieronymus lib. 1. Comment. in cap. 1. Matthæi scribens : Tercio , ut in Ægyptum fugiens , haberet salarium .

Dicimus III. Matrimonium inter Mariam , & Joseph , fuisse contractum , atque perfectum ante Filii Dei incarnationem , tam quoad essentiam , quam quoad solemnitatem . Est contra Cajetanum negantem incarnationis divinæ tempore fuisse celebratam inter Mariam , & Joseph nuptiarum solemnitatem . Est pariter contra , alios credentes tempore Annunciationis Angelicæ Mariam , & Joseph habitasse , quidem simul , sed inter ipsos nuptiarum solemnem celebrationem nondum intervenisse . Est denique contra plures , qui dicunt , Mariam fuisse Josepho matrimonio junctam mense tertio post Angelicam salutationem , & Dei Verbi Conceptionem .

I. Probatur . Autoritate SS. Patrum , Chrysostomi hom. 4. in cap. 5. Matthæi , Am-

brofii lib. 2. in Lucam cap. 1. Chrysostogi serm. 175. Ruthimii in cap. 1. Matth. Bernardi homil. 2. super Missus est , S. Thomæ 3. par. qu. 29. art. 2. ad 3. Et quanvis defendentes tertiam sententiam pro seipsis adducant Larvarum Origenem homil. 1. in diversa Evangelii loca , Hieronymum , Hilarium , Theophilaetum in cap. 1. Matthæi , Epiphanium hæresi 78. Basilium homil. de Christi nativitate , Cyrillum catechesi 12. nihilominus , si attentius prædictos Patres legissent , & connexionem inter principia ab ipsis alias posita intendissent , non illos pro sua opinione cessarent .

II. Probatur . Maria Virgo debuit esse matrimonio juncta , ne fornicaria putaretur a Judæis , si peperisset innupta : ergo antequam ab Angelo salutareretur , & antequam Christum conciperet debuit esse matrimonio juncta . Probatur consequentia . Si fuisset matrimonio juncta post Angelum salutantem , & nuntiantem foetum , peperisset ante primum mensem : ergo jam occasionem habuissent eam judicandi adulteram , & foetum ejus fornicarium . Quod confirmatur contra illos , qui dicunt , fuisse initum matrimonium tertio mense post montanam peregrinationem , quando inventa est in utero habens de Spiritu Sancto : tunc enim post sextum tantum mensem peperisset , adeoque vel graviditas non fuisset tributa Josepho , vel si fuisset tributa potuissent dicere Judæi , mysterium nescientes , quod habuissent carnalem copulam post contracta dumtaxat sponsalia de futuro , & nondum matrimonio de præsentis celebrato ; quod nemo non videt , quam sit Sponsorum sanctitati , ac dignitati incongruum , ac indignum .

III. Probatur . Non fuisset Virginis partus diabolo celatus , si Deipara juncta fuisset matrimonio post angelicam salutationem , & non ante ; sed Patrum est sententia Virginem fuisse matrimonio junctam , ut partus ejus diabolo celaretur , qui Christum non de Virgine , sed ex Josephi copula generatum putabat : ergo B. Virgo ante Angelicam Salutationem , & ante Christi Conceptionem fuit matrimonio juncta . Probatur major . Non potuissent Judæi existimare Christum genitum ex Josephi copula , quando vidissent matrem ejus antea gravidam , quam Josepho jungeretur , & parientem observarent post sextum tantum mensem a matrimonio contracto : ergo non fuisset Vir-

Virginis partus diabolo celatus, si Deipara fuisset juncta matrimonio post angelicam salutationem, & non ante.

IV. Probatur. Apud Judæos non erat licita conversatio sponſorum de futuro, donec juncti fuissent de præſenti per matrimonium subsequutum. Sed Scriptura passim nobis repræſentat post angelicam salutationem Josephum familiariter cum Maria conversantem: ergo tunc temporis Maria erat matrimonio juncta. Conſequentia ſequitur; quia aliter conversatio illa familiaris iis, qui divinum mysterium nesciebant, scandalo fuisset. Minor in Scriptura legitur. Major probatur: Apud Hebræos puellæ innuptæ vel in templo habitabant Deo consecratæ usquedum tempus nuptiarum adveniret, vel domi occlusæ, ad Virginitatis custodiam, servabantur. Maria yero statim postquam Christum concepit, & postquam accepit angelicam salutationem, simul cum Josepho longam trium mensium peregrinationem aggressus est, & complevit, ut Lucæ 1. legitur.

V. Probatur. Matth. 1. dicitur, quod Joseph videns Mariæ graviditatem, voluit occulte dimittere eam; sed nemo dimittit uxorem, quam reipsa non duxit: ergo tunc temporis eam jam duxerat. Minor probatur ab Ambrosio dicente lib. 2. in Lucam cap. 1. *Quam non accepit, nemo dimittit; & ideo si volebat dimittere, fatebatur acceptam.* Insuper dixit Angelus Josepho: *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam, & subditur: Accepit Joseph conjugem suam;* sed hæc verba debent intelligi de accipere ad convictum, non ad conjugium: ergo jam acceperat eam ad conjugium. Probatur minor; qui enim matrimonio primum jungitur, ut ait Serry, non dicitur accipere conjugem suam; sed accipere in conjugem suam.

Obſtant I. Lucæ 1. dicitur: *Missus est Angelus Gabriel a Deo in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph, de domo David, & nomen Virginis Maria.* Et Matth. 1. *Cum esset desponsata Mater Jesu Maria Joseph, antequam convenirent inventa est in utero habens de Spiritu Sancto.* Joseph autem vir ejus cum esset justus, & nollet eam evaducere, voluit occulte dimittere eam. Hæc autem eo cogitante, ecce Angelus Domini apparuit in somnis ei, dicens, *Joseph fili David, noli timere, accipere Mariam conjugem tuam, quod enim in ea natum est de Spiritu Sancto est; paries autem filium, &*
PAR. IV.

*vocabis nomen ejus Jesus . . . Exurgens autem Joseph a somno; fecit, quod præcepit ei Angelus Domini, & accepit conjugem suam: ex quibus verbis plane deducitur, Mariam Virginem tunc primum fuisse Josepho matrimonio junctam, quando post Angelicam salutationem, & post Christi conceptionem fuerunt in ea deprehensa divinæ graviditatis signa. II. Verba illa Evangelii: Antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu Sancto; vel intelliguntur de conventionem ad copulam, vel de conventionem ad habitationem; non de conventionem ad copulam; quia hic est error, uti diximus: ergo de conventionem ad habitationem: ergo antecederet non cohabitabant: ergo neque fuerant antecederet matrimonio juncti. Probatur hæc ultima conſequentia; quia qui sunt matrimonio juncti, habitatione pariter junguntur. III. Est multorum ſententia, qui putant, Mariam sine Josepho comite in montana ad salutandam Elisabeth, perrexisse: ergo ſignum est, quod tunc temporis non erat vir ejus: ergo nondum inter illos initum erat matrimonium. Probatur antecederet; & quia Evangelista in toto illo itinere Josephum non memorat; & quia aliis Joseph ab Elisabetha mysterium didiciſſet, quod postea Angelus eum docuit; audiſſet enim verba, quæ Elisabeth voce magna Mariæ dixerat Lucæ 1. *Repleta Spiritu Sancto exclamavit voce magna, & dixit: Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui. Et unde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me?**

IV. Perfectio matrimonii ſaltem accidentalis conſiſtit in cohabitatione Sponſorum; sed Maria, & Joseph non cohabitabant, quando Angelus dixit Joseph: *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam:* ergo tunc inter illos matrimonium non erat contractum: ergo poſtmodum fuit contractum, atque perfectum. V. Pro poſtra ſententia ipſemet Suarez fateſcit, nullum extare in Scriptura fundamentum: ergo gratis a nobis, & ſine fundamento aſſeritur, ac defenditur.

Respondemus ad I. Aliud est poſt angelicam salutationem, & Divini Verbi conceptionem, fuiſſe in B. Virgine deprehensa prima graviditatis indicia, aliud est, tunc primum fuiſſe illam B. Josepho matrimonio junctam. Equidem indicia illa deprehendi non poterant ante angelicam salutationem, & ante Divini Verbi conceptionem, sed poſt, ut de ſe patet;

matrimonium autem ante utranque potest inter illos esse initum, ut nos in probationibus ostendimus; ubi precipue probare conati sumus, Deum hominem non solum de Virgine matrimonio juncta nasci voluisse, sed etiam eadem matrimonio pariter juncta voluisse esse conceptum; aliter Judæi foetum divinum fornicarium judicassent, quia ipsum conceptum dignovissent non nudo menscab inito matrimonio, sed antea, ut dictum est.

Ad II. dicimus verba illa nec de conventionne ad copulam, nec de conventionne ad habitationem intelligenda esse; non de prima, quia Sanctissimi Sponsi nunquam ad illam convenerunt; non de secunda, quia ad hanc jam conveherant antecedenter, post matrimonium enim inter ipsos initum jam cohabitabant; quod de prima intelligi non possint, docuit Hieronymus contra Helvidianos, asserens, quod Scriptura, quid antea factum non sit, simpliciter notat, non quid postea factum fuerit. Et hoc exemplis comprobatur; nimirum si dicamus, Antiochus mortuus est, antequam poenitentiam ageret; non sequitur, quod Antiochus egerit poenitentiam, postquam extinctus est, sed quod nunquam egerit. Pariter, Judices sententiam pronuntiaverunt, antequam causam cognoscerent, non sequitur, quod causam cognoverint post pronuntiatam ab ipsis sententiam; sed potius, quod nunquam causam cognoverunt. Non absimiliter in casu nostro: *Antequam convenirent inventa est in utero habens de Spiritu Sancto*: ergo postea convenerunt; falsissima consequutio; legitima vero est hæc: ergo nunquam conveherunt. Pro conventionne vero ad habitationem, dicimus, quod jam ante salutationem, & Conceptionem cohabitabant; at deinde Josephus post suspicionem, quam conceperat volens eam dimittere, volebat pariter habitationem initam dirumpere, & vere recedens ab ea, quasi jam diruperat; at monitus postea ab Angelo, reassumpsit habitationem, vel animo, vel opere, & iterum convenerunt ad habitandum; Verba ergo illa, *antequam convenirent*, intelligenda sunt de habitatione, non quidem primum inita, sed interrupta, vel animo, vel opere, & postmodum reassumpta.

Ad III. Utrique Joseph perrexit in montana simul cum B. Virgine ad salutandam Elisabeth; non enim decebat, ut puella,

virgo purissima, & modestissima sola; & sine comite longum iter aggrediretur, atque perficeret; quod expresse scripsit post plurimos Sylveira rom. 1. cap. 6. qu. 8. num. 24. & 25. Ratio autem est manifesta, quia inter alios fines, ob quos voluit Deus, B. Virginem habuisse sponsum, ac virum, unus fuit, ut comitem, & socium haberet; habebat ergo domi Josephum comitem, & socium, & foris non habebat in peregrinatione, & itinere, maxime quod per Civitatem Jerusalem transire debebat, ubi maxime indecens fuisset, quod puella sine socio, & sine comite iter faceret? S. Lucas in itineris illius descriptione, Josephum non nominat, quia superfluum videbatur, eum nominare; satis enim cognovissent omnes cum Maria in itinere fuisse Josephum, qui ejus erat custos, socius, & comes, Verba denique, quæ dixit Elisabeth Mariæ, eam salutando, non audivit Joseph, qui cum Zacharia loquebatur, quando cum Maria Elisabeth verba faciebat; & hoc divino consilio factum est, ut Joseph mysterium nesciret, usquedum ab Angelo de eo edoceretur.

Ad IV. dicimus cum Suarez distinguenda esse tria, quæ possint in matrimonio intervenire: „ Primum est vinculum matrimonii, quod perficitur mutuo consensu, quo conjuges ad invicem sibi tradunt jus, & potestatem in sua corpora, ut constat ex Nicolao Papa in cap. sufficienti 27. q. 2. Secundum est mutua cohabitatio in eadem domo, cum mutuis obsequiis, quæ neque ad matrimonium sufficit, ut de se constat, quia sine vinculo reperiri potest inter fratrem, & Sororem, nec est necessaria, ut etiam per se notum est, quia est quid posterius, & valde extrinsecum. Tertium est usus matrimonii, per carnalem copulam, & hanc etiam constat non esse de essentia veri matrimonii, ut tradunt omnes Theologi in 4. d. 30. „ At nos jam diximus inter purissimos Sponsos cohabitationem intervenisse; unde contra nos argumentum non procedit.

Ad V. verum est quod Suarez de conclusione nostra loquens, dicit: Hæc conclusio (ut ingenue id fatear) non potest satis ex Scriptura probari: attamen subjungit: ad illam vero persuadendum, satis esse videtur, quod in Evangelio nullum omnino sit fundamentum ad hoc negandum. Post quæ ad hoc ipsum probandum, ipsemet Suarez subdit: „ Nam verbum illud: *No-*

„ li ti-

„ *Si timere accipere Mariam conjugem tuam*,
 „ non oportet intelligi de solemnitate,
 „ ne, seu acceptione, quia phrasia illa: *ac-*
 „ *cipere uxorem*, multiplex est in Scriptura.
 „ Interdum enim significat *uxorem ducere*,
 „ ut patet Genesis 4. , & 6. , Interdum eam
 „ cognoscere, ut exponit Lyranus Deute-
 „ ron. 20. *Quis est homo, qui despondit ux-*
 „ *orem, & non accipit eam?* quanvis possit
 „ etiam hic locus intelligi de receptione ad
 „ cohabitandum, quæ est alia illius vocis
 „ significatio, sicut Genesis 12. dicitur: *Ac-*
 „ *cipe eam, & vade.* Hoc ergo ultimo modo
 „ sumi in citato loco Matth. , Chrysosto-
 „ mus, & Ambrosius supra exposuerunt.
 „ Nam quia Joseph decreverat illam dimit-
 „ tere, monetur, ne timeat cum illa coha-
 „ bitare, ut supra dictum est. Supposito er-
 „ go Scripturam nullo modo repugnare,
 „ sine dubio est magis consequens, & ratio-
 „ ni consentaneum, ut nulla solemnitas
 „ huic matrimonio defuerit ante conce-
 „ ptionem Filii Dei. Primum quidem, quia
 „ non est verisimile, Sponsam solam esse

„ traduci ad cohabitandum cum Sponso
 „ ante expletam omnem matrimonii cere-
 „ moniam, & solemnitatem, sicut nunc fie-
 „ ri videmus in familiis bene institutis, &
 „ ordinatis. Deinde vero, quia cujusdam
 „ incontinentiæ excessus est, quod Sponsi
 „ copulentur ante perfectam omnem ma-
 „ trimonii ceremoniam; fuit ergo fini hu-
 „ jus matrimonii consentaneum, & ad vi-
 „ tandam omnem suspicionem valde con-
 „ veniens, ut ante filii conceptionem fue-
 „ rit matrimonium omni ex parte perfe-
 „ ctum. Quo circa supposita historia, quam
 „ in capite hujus disputationis præmisimus,
 „ verisimile mihi est, B. Virginem non
 „ rediisse a templo in domum parentum,
 „ qui fortasse jam mortui erant, ut Cædrenus
 „ refert in compendio historiæ; sed post
 „ expletam omnem matrimonii solemnita-
 „ tem ab ipsis Sacerdotibus, immediate
 „ datam esse Josepho, ut Gregorius Nys-
 „ senus, & alii Patres, ibi citati, indi-
 „ cant „.

DISSERTATIO CCX.

*De Concordia matrimonii in Deipara cum Virginitatis
 voto, antecederet emissio. An rite, ac legitime*

*B. Virgo matrimonium contraxerit cum S. Jo-
 seph, non obstante, quod antecederet ab-
 solute emisit Virginitatis votum?*

*In qua quisque ætate purissimi
 Sponsi matrimonium
 contraxerit?*

PRIMO ad difficultatem hanc
 vitandam, concordia: scili-
 cet matrimonii cum Virgi-
 nitatis voto antecederet
 emissio, Julianus, Pelagii
 Sæcutor, commentus est,
 inter Sacratissimam Deiparam, ac B. Jo-
 seph, verum non fuisse matrimonium;
 ut testatur Augustinus lib. 1. de nuptiis
 cap. 11. & lib. 5. contra Julianum cap. 12.
 quem simul irridet, & confutat verbis
 hisce: *Contra me conaris ostendere, quia in*
Maria, & Josepho concubitus defuit, nullo
modo fuisse conjugium. Ac per hoc secundum

te, cum defuissent concubitus conjuges, jam
non erunt conjuges, & divortium erit illa
cessatio. Quod ne contingat; agant, si pos-
sunt, deoripiti, quod juvenes agebant: &
ab hoc opere, quo etiam continens nimium
delectaris, nec in effatis corporibus parcant.
 Secundo. Alii Hæretici, de quibus loquimur
 fuimus supra, aliam commenti sunt in-
 saniam, eadem difficultate pressi; nimi-
 rum, quod inter Sacratissimos Sponsos
 carnalis copula intercesserit, unde Chri-
 stum æquè dixerunt Mariæ, ac Josephi
 filium fuisse. Hi fuerunt Cerinthiani,
 Ebionitæ, alique, ut superius dictum est.

Ter-

Tertio. Inter Catholicos sunt, qui putarunt, potuisse Mariam licite nubere, quanvis ante desponsationem virginittis votum emisisset, quia pater ejus praecepit ei matrimonium. Credunt enim Numerorum 3. contineri, quod possit Pater votum virginittis, seu castittis a filia emissum irritare, modo id faciat eadem die, qua ipsi constet de voto emisso. Refert Hennus tract. de praecipuis vitae Christi mysteriis art. 4., qui subdit, quod hoc non obstante retinuit B. Virgo in se propositum castittis servandae, quantum posset; & ideo credibile putat, quod contracto matrimonio inter se convenerint Maria & Joseph de Virginittate servanda.

Quarto. Alii existimant Mariam & Joseph obligatione voti, antecederet contracti, vel fuisse solutos, vel saltem dubitasse, an voti religione tenerentur, quando matrimonium invicem contrahere debuerunt. Tribuitur a Graveson haec opinio Bollandi tom. 3. de actis Sanctorum ad diem 19. mensis Martii, cujus haec retulit verba: „Dirarum, omniumque malorum extremum censebatur in veteri lege desperatio posterittis, maxime si qui parentibus suis sic vicini essent, ut nisi procreandae proli operam darent, frustrandi essent majores sui speratae successione bono, & retro in caput volvenda haereditas. Cum itaque haec omnia in Josepho, atque Maria tantum fuerint majora, quanto propius illi per rectam tam naturae, quam legis lineam ad illam spem admovebantur, cur ergo hic verear cogitationem meam utriusque honori non parum forte conducturam aperire, fatirique, suspicari me rebus sic constitutis; re vera, & ex ipsa natura obligationis, simul cum tali voto vix ac ne vix quidem consistentis, potiori debito praevalente, solum fuisse ea religione utrumque, aut saltem dubitasse, num adhuc obligarentur?“

Quinto. Post S. Thomam 3. p. q. 28. art. 4. alii asserunt, Mariam, antequam matrimonium cum Josepho iniret, vovisse virginittatem, non absolute, sed conditionate; hac scilicet conditione, si Deo placeret; & hoc pacto volunt, vere posse virginittis votum cum matrimonio convenire. At Nos superius ostendimus, virginittis votum, a B. Virgine emissum, fuisse absolutum, non conditionatum; ac proinde haec sententia in nostris principiis nequit habere locum.

Sexto. Sorus existimat, B. Virginem emi-

sisse votum virginittis post nuptias, & ideo potuisse per contractum matrimoniale se obligare ad reddendum debitum. At nos etiam superius probavimus, non post, sed ante nuptias virginittis votum fuisse a B. Virgine nuncupatum; quod praecipue diximus ex Augustino lib. de Sancta Virginit. cap. 4. docente: *Tradita est viro justo, non ablaturus, sed custodituro, quod jam ipsa voverat.*

Septimo. Scotus, Suarez, Sanchez, alique sentiunt, B. Virginem consensisse in obligationem ad copulam, non vero in ipsam copulam, quam sciebat per revelationem, quod S. Joseph nunquam esset petiturus. Verum hanc viam, scribit Viva, communiter rejici; quia illicitus est consensus in obligationem ad actum illicitum; scilicet ad homicidium injustum, si illud Rex praecipiat, quanvis quis certo sciat, nunquam esse illud a Rege praecipendum. Ex quo infert, quod non poterat B. Virgo per contractum matrimoniale consentire in obligationem ad copulam, quae ratione voti supponitur illicita; quanvis certo sciret, eam Joseph nunquam fore petendam. Ita Viva par. 5. de justitia, & jure, disp. 2. qu. 3.

Octavo. Canisius, alique apud Sanchez lib. 2. disp. 28. volunt, B. Virginem non matrimonium, sed sponsalia contraxisse; & hoc pacto nullam, credunt, esse difficultatem conciliandi Virginittis votum cum Sponsalibus, cum quibus recte stare posse, praetendunt. At sententia haec etiam in superioribus a Nobis impugnata, quando probavimus inter B. Virginem, & S. Joseph verum intercessisse matrimonium.

Nono. Hugo de S. Victore, quem sequitur Aegidius Columna lib. 2. de regimine Principum, alique apud Vasquez 3. p. disp. 125. & apud Sanchez lib. 7. disp. 97., putavit, matrimonium B. Virginis fuisse solum in ordine ad convivendum B. Joseph, non vero in ordine ad procreandam prolem, & ob hoc bene potuisse cum virginittis voto componi. Subdens, quod sicut matrimonium permittitur ab Ecclesia decrepitis, qui prolem procreare non possunt; ita etiam permitti potest Virginibus, qui prolem procreare nolunt; quia finis primarius matrimonii est conjunctio animorum, non corporum; explicans denique verba illa Genes. 1. *Relinquet homo Patrem, & matrem, & adhaerebit (hoc est associabitur) uxori suae: & finis secundarius est prolis procreatio;* pro-

proinde subditur: *Crescite, & multiplicamini*. At iidem Vasquez, & Sanchez hunc modum impugnant; dicentes, quod si subsisteret in rigore, dari posset matrimonium verum inter fratres & Sorores, inter Parentes, & filios, inter Religiosos quoque; quia inter illos esse potest societas in charitate ad perpetuam cohabitationem. Præterea dicit Apostolus 1. ad Corinth. cap. 7. *Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir; similiter vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier*: ergo finis primarius matrimonii est proliis procreatio. Denique ideo matrimonialis contractus est indissolubilis, quia est in ordine ad prolem educandam: ergo pariter matrimonium principaliter contrahitur ad prolem procreandam. Senes autem ideo nubere possunt, quia per accidens est, quod prolem procreare non possint. Docent Doctores apud Sanchez citato loco disp. 92.

Decimo. Alii explicant, quod B. Virgo matrimonium contraxerit cum mutuo pacto servandi votum castitatis, adeo ut facultas petendi debitum esset perpetuo impedita, sicut per usumfructum perpetuum facultas utendi re data in usumfructum est perpetuo impedita in Domino directo. Tribuitur hæc via Vasquez 3. par. disp. 125. Et a Viva dupliciter intelligitur; primo scilicet, quod si votum dispensetur, & contractus in contractu matrimoniali subinfertus de non petendo debito rescindatur, matrimonium sit nullum; secundo, quod si votum dispensetur, & contractus subinfertus de non petendo debito rescindatur, matrimonium perseveret, & tunc detur facultas expedita ad petendum debitum: subdens, quod juxta primum sensum via hæc non subsistit, quia facultas, quæ nunquam potest esse expedita, est nulla. Et ideo concludit Viva, quod Vasquii mentem, juxta secundum sensum interpretatur Dicastillo disp. 5. nu. 154., & in hoc eodem sensu illam docent Paludanus, Henricus Gandavensis, Gerson, Abulensis, & alii apud Suarium 3. par. disp. 6. Rebellen, Perez, Pontius, & alii.

Undecimo. Alii docent, Deiparam Virginem, antequam Josepho nuberet, per certam revelationem didicisse, Josephum tradita sibi in corpus ipsius potestatem nunquam usurum, & nunquam debitum petiturum, vel quia ipsemet Josephi Virginitatis votum nuncupaturus esset, vel quia Deus mentem ipsiusmet Josephi esse

aversurus a debito petendo. Unde divina revelatione certior facta B. Virgo, consentit, quando matrimonium cum B. Josepho celebravit in traditionem juris ad copulam conjugalem, quod satis fuit ad matrimonii substantiam, non vero consentit in usum juris illius, quem sibi interdixerat per virginitatis votum, & quem noverat certissime nunquam sequuturum. Unde concludunt, quod jus, atque dominium in alterius corpus ex vi matrimonii uterque habuerunt; at usum hujusmodi juris atque dominii ex vi voti non habuerunt. Refert hanc viam Serry exercit. 23. nu. 3. canque dicit plerisque Theologis placuisse. Revera eam docuit S. Thomas, citatus a Graveson, & post ipsum Cornelius a Lapide in c. 1. Matthæi, ipsemet Graveson, Bavarus in vita S. Josephi, aliique multi.

Dicimus I. Rite, ac legitime B. Virginem, cum S. Josepho matrimonium iniisse, etiam supposito virginitatis voto, ob hoc, quod ob rationem matrimonii ambo habuerunt jus, atque dominium in alterius corpus, & quod ob rationem voti non habuerunt usum illius juris, atque dominii.

I. Probatur exemplo S. Cecilie, quæ protecta ab Angelo, qui erat suæ virginitatis custos, citra periculum virginitatis amittendæ, Valeriano nupsit; quia certe sciebat, quod Angelus aut avocaret Valerianum a debito petendo, aut quocunque alio modo conjugalem congressum impediret; & hoc ipsi fideliter cessit: ergo pariter B. Virgo per divinam revelationem discere poterat, quod Cecilia per Angelum didicit, scilicet B. Joseph per virginitatis votum conjugale debitum nunquam ab ipsa petiturum; & ob hoc sicut fuit verum matrimonium inter Ceciliam, & Valerianum, quanvis Cecilia antecederet virginitatis votum emisisset; ita pariter verum, ac legitimum fuit matrimonium inter B. Virginem, ac S. Joseph initum, quanvis B. Virgo antecederet virginitatis votum nuncupasset.

II. Probatur. Usus juris, vel dominii in aliqua re est separabilis a jure, & ipso dominio, adeo ut possit in aliquo esse jus, atque dominium absque eo quod sit usus; sed matrimonium consistit in jure, atque dominio corporum, non vero in usu, & virginitas consistit in abdicatione usus: ergo rite, ac legitime in B. Virgine, ac in S. Joseph potuit stare matrimonium, ob rationem juris, ac dominii in corpora, & potuit stare virginitatis votum ob abdic-

dicationem usus talis juris, atque domini. Minor est certa; quia matrimonium contrahitur per traditionem juris ad copulam conjugalem; per usum vero talis juris matrimonium consummatur, non contrahitur; matrimonium autem ratum, & non consummatum est verum matrimonium; ergo ad substantiam matrimonii sufficit traditio juris ad copulam conjugalem, & non requiritur usus talis juris. Major sequenti ratione elucidatur, atque magis roboratur.

III. Probatur. Ita se habent dominium, seu jus ad usum, sicut se habet dominium directum ad usufructum, seu ad dominium utile; sed dominium directum potest separari ab usufructu, seu a dominio utili perpetuo: ergo potest etiam separari jus, seu dominium ab usu: ergo bene potest per matrimonium alteri coniugi conferri dominium directum, & radicale in corpus, retento dominio utili in perpetuum, & potest etiam eidem conferri jus ad conjugalem copulam, absque eo quod confectur usus huiusmodi juris. Probatur minor. Ideo non possunt separari, quia dominium directum esset prorsus inutile in proprietario post translationem usufructus perpetui, & traditio juris esset etiam inutilis, absque traditione usus talis juris; sed hæc inutilitas non esset: ergo sunt separabiles. Probatur minor. Supposita separatione illa, usufructuarius non posset rem destruere, vel alienare, in viuo Domino directo; similiter qui haberet jus, quanvis non haberet usum, posset rem illam vere dicere suam, & cuicunque alio prohibere, & a quolibet alio vindicare: ergo non esset inutilitas illa, quæ ab Adversariis fingitur.

IV. Probatur. Ponamus casum, quod Coniuges post matrimonium consummatum ingrediantur religionem, in tali casu in omnium sententia durat vinculum matrimoniale cum facultate tamen perpetuo impedita; ad debitum petendum; & quod durer vinculum matrimoniale patet, quia committeret adulterium, qui cum alia peccaret. Insuper si uxores emittant votum simplex castitatis, ex tali consensu, cessat obligatio reddendi debitum, quia uterque juri suo cessit: ergo matrimonium cum facultate perpetuo impedita, seu cum abdicatione usus juris ad petendum debitum conjugale, vel quomocunque aliter explicetur, non repugnat.

Arguunt I. Matrimonium substantialiter importat corporum traditionem; sed cor-

porum traditio importat ex tunc consensum in futuram copulam, si ab altero coniuge debitum petatur, & hoc virginittatis voto repugnat, quia ut docet Augustinus lib. de bono viduitatis cap. 8. *Voventibus virginittatem non solum nubere, sed etiam velle nubere, damnabile est*: ergo &c. II. Per votum virginittatis traditur proprium corpus Deo; per matrimonium traditur proprium corpus alteri Coniugi; sed quod est traditum Deo non potest tradi homini: ergo post emissum virginittatis votum non potest matrimonium contrahi. III. Qui non potest alteri proprium corpus tradere, nec potest alieni corporis traditionem acceptare; sed qui virginittatem vovit, non potest proprium corpus alteri tradere: ergo nec potest alieni corporis traditionem acceptare: ergo non potest matrimonium contrahere. Consequentia sequitur, quia matrimonium consistit in mutua corporum traditione, & acceptione. IV. Procreatio proles est finis matrimonii; sed qui virginittatis votum emisit, non potest habere hunc finem: ergo nequit matrimonium contrahere. V. Frigidus, & Eunuchus non possunt valide matrimonium contrahere, quia debitum reddere omnino non possunt; sed qui votum virginittatis emisit, nequit debitum reddere: ergo nequit valide matrimonium contrahere. Major patet ex cap. *quod sedem*, ex cap. *quod literis; de frigidis, & maleficiatis*; minor etiam est evidens, quia qui castitatis votum emisit, voto ipso prohibetur debitum reddere. Consequentia currit. VI. Si licuit Deiparæ post emissum virginittatis votum contrahere matrimonium: ergo licebit pariter iis, qui voto castitatis sunt obstricti, matrimonium inire; sed hoc dici non potest. VII. Ex cap. *Si conditiones extra de conditionibus apposis in dispensatione* habemus Gregorii IX. Romani Pontificis rescriptum, in quo dicitur: *Nullum esse, & irritum matrimonium, si conditiones contra substantiam conjugii inferantur: puta si alter alteri dicat, contrabo tecum, si generationem proles evites*. Huic rescripto subscribit pariter S. Thomas in 4. dist. 28. art. 4. ad 3., ubi rejicit hanc conditionem: *Consensio in te, ut non cognoscas me*: tanquam destructivam substantiæ matrimonii; Sed contrahens cum virginittatis voto, antecederet emissio, cum hac conditione, aut verbo expressa, aut mente concepta contrahit: ergo matrimonium est nullum. VIII. Implicat matri-

matrimonium, quod est essentialiter ordinatum ad procreandam prolem, initum sub conditione, quod neuter petat debitum; ergo nullum est. Probatur antecedens: Implicat donatio alicujus rei, facta alteri sub conditione, quod hic alter res donata non utatur: ergo pariter implicat matrimonium &c. IX. Eiusdem rei dominium nequit esse in duobus: ergo non potest esse simul in Domino directo, & in usufructuario: ergo neque dari potest in conjugibus verum jus radicale in corpus alterius, & verum jus formale ad debitum negandum. X. Nullum est matrimonium initum sub conditione virandi prolem: ergo nullum est matrimonium sub conditione servandi votum castitatis. Probatur consequentia. Pactum de servando voto castitatis est pactum de prole evitanda: ergo sicut est nullum matrimonium initum sub uno pacto, ita etiam est nullum contractum sub altero.

Respondemus ad I. distinguendo minorem. Corporum traditio importat ex tunc consensum in copulam, si fiat nulla prævia certitudine, quod copula nunquam sit sequutura, concedimus; si præsupponatur certa illa notitia per revelationem a Deo habitam, negamus. In hoc enim casu conjux consentit in traditionem juris ad copulam, non vero in ipsam copulam, quæ consistit in usu juris illius.

Ad II. Distinguiamus minorem: Quod est traditum Deo, non potest tradi homini eo modo, quo est traditum Deo, concedimus, diverso modo, negamus. Qui emittit virginittatis votum, non habet liberum usum sui corporis ad actum conjugalem, & hunc usum non tradit illi, quem novit nunquam petiturum esse eundem usum; tradit autem jus, quod distinctum est ab actu, & usu. Sicque B. Virgo, quæ voverat Deo virginittatem, Deo obrulerat corpus suum sub ratione, quod nunquam consentiret ad usum copulæ conjugalis; & hoc pacto corpus suum Josepho non tradidit, quum per revelationem rescivisset nunquam Josephum petiturum esse hunc usum.

Ad III. Per votum virginittatis impeditur exercitium potestatis in corpus alterius, non impeditur autem ipsamet potestas, quæ distincta est ab exercitio, & ab actu, & quæ sola ad matrimonii substantiam sufficit. Conjuges, qui post contractum matrimonium votum virginittatis emittunt, retinent quidem potestatem alter in corpus alterius, quia etiam in hoc casu

PAR. IV.

vinculum matrimonii est insolubile; ac non retinent usum illius potestatis, quia per virginittatis votum hic usus factus est illicitus. Pariter vir, qui est adulter, & mulier, quæ est adultera perdunt usum, & exercitium juris, vel potestatis in corpus, quia non possunt petere debitum; retinent tamen jus, & potestatem, quia non possunt alteri nubere. Quod quidem non esset si jus, & potestas non essent ab actuali usu, & exercitio sejunctæ, atque distinctæ.

Ad IV. Theologi, & Canonistæ tria in matrimonio distinguunt, nimirum, substantiam, usum, & finem. Substantia consistit in mutua corporum traditione, seu in traditione mutue potestatis in corpus: usus positus est in copula conjugali; quia conjuges per hanc copulam utuntur potestate sibi tradita: finis denique stat in prolis procreatione. Stare igitur potest substantia matrimonii sine fine, hoc est sine prolis procreatione, Cæterum in matrimonio Deiparæ cum S. Joseph fuit quoque finis, si non ab ipsis intentus, intentus quidem a Deo. Christus fuit profecto matrimonii illius finis, & fructus; quia, ut Scholastici dicunt, non fuit ex eo natus, sed in eo, & ob hoc conjugium Deiparæ cum B. Joseph etiam ratione finis quocunque alio conjugio dicendum est præstantius, ut dixit Augustinus lib. 1. de nuptiis cap. 2. *Nuptiarum bonum impletum est in illis Parentibus Christi; proles, fides, Sacramentum: prolem cognoscimus ipsum Dominum Jesum; fidem, quia nullum adulterium; Sacramentum, quia nullum divorcium.*

Ad V. Respondet Serry, quod Frigidus, & Eunuchus non possunt valide matrimonium contrahere, quia ad reddendum debitum laborant impotentia physica, & naturali: Qui vero castitatem vovit, hujusmodi impotentiam non habet, quamquam ratione voti non liceat ipsi potentia illa uti, Subdit: „ Neque moves, si dixeris, ludicram, & futilem esse potentiam, qua non possis uti, nec liceat. Potest enim plane ea uti, jure matrimonii, quamquam non jure voti. Licet & illa uti per leges conjugii, adeo ut non sit adulter, si ea fuerit usus: quamquam non liceat uti ex obligatione voti; adeo ut sit irreligiosus, & sacrilegus, si utatur. „

Ad VI. Dicitur cum eodem Serry, quod liceret omnino, si solum jus naturale spectaretur, ac poneretur par revelatio, seu certitudo, quod alter conjux sponte cederet

O

deret

deret juri, debitum petendi; quia virginitas per se se matrimonio non repugnat: non licet tamen, spectato jure scripto, & præsertim ecclesiastico, quod id omne vetat, ob periculum violandi voti in matrimonio. Proinde præcipit Ecclesia illis, qui post contractum matrimonium ex mutuo consensu voverunt, ut perpetuo separentur; quod legitur toto titulo de conversatione conjugatorum. Cæterum, quando B. Virgo Josepho juncta est matrimonio non erat hæc juris scripti dispositio; & insuper nullum erat in ipsis violandi voti in matrimonio periculum, ob utriusque evidentissimam sanctitatem.

Ad VII. Idem Serry hæc reponit: „ Aliud longe est, contrahere cum aliquo matrimonio, quem aliunde noveris generationem proles se ipso evitaturum; aliud contrahere cum aliquo ea lege, & conditione contractui inserta: si generationem proles evitet. Qui contrahit ea conditione contractui inserta, adversatur expresse fini matrimonii, ejusque substantiam destruit, talem ab eo conditionem exigendo. Atque hoc est, quod declaravit Gregorius IX., quod & docuit Doctor Angelicus, irritum esse tunc matrimonium. At qui simpliciter contrahit cum eo, quem aliunde novit, se ipso generationem proles evitaturum, excedit ut ut maxime a fine matrimonii, sed ei expresse non adversatur: ad illum finem, veluti *negative* se habet, ut Schola loquitur; adeoque substantiam matrimonii minime destruit. Atque hoc est, quod egit Virgo Deipara; contraxit, scilicet, cum eo, quem aliunde divina revelatione noverat, non esse debitum petiturum; non contraxit tamen ea conditione, contractui velut inserta, & postulata, ut debitum minime postularet. Idcirco stetit substantia matrimonii. Exemplum rei hujus esto in contractu donationis. Si quis dicat: Do tibi domum meam, si eam non acceptes, contractus est nullus; quia ea non acceptatio exigitur a donatore, & quia exigitur, ludicram facit donationem, ipsamque destruit. At vero si dederit domum meam ei, quem aliunde noverim non acceptaturum, tunc non acceptatio erit extrinseca contractui, ac veluti ex accidente: atque ita contractus ipsius substantiam minime destruit. Ita plane in casu, quem expendimus. Audi Doctorem Angelicum, rem illam totam paucis expedientem in 4. Sent. dist. 30.

„ qu. 2. art. 1. quæstiuncula 2. ad 2. *Beata Virgo antequam contraheret cum Joseph, fuit certificata divinitus, quod Joseph in simili proposito erat; & ideo non se commisit periculo, nubens. Nec tamen propter hoc aliud veritati (Matrimonii) dederit; quia illud propositum non fuit conditionaliter in consensu appositum; talis enim conditio, cum sit contra matrimonii bonum, scilicet, prolem præcreandam, matrimonium tolleret.* „

Neque dicatur, quod B. Virgo non consensisset, si non didicisset, B. Josephum, debitum non petiturum: ergo causa consensus fuit cognitio non petitionis debiti in B. Joseph: ergo fuit conditio. Ne dicatur hoc, quia aliud est scire quod futurum est, & aliud est illud ipsum apponi, ut conditionem matrimonialis contractus; quanvis ex illa scientia nata fuerit contrahendi voluntas, non per hoc tamen evenit, quod scientia illa causæ, vel conditionis innuat naturam. Assertur ad hoc probandum, atque explicandum, Pulcheriæ Imperatricis exemplum, quæ Marciano nupsit hac expressa conditione, ac etiam jurisjurandi religione interposita, illum virginitati, quam adolescentula voverat, non insidiaturum; quod legitur apud Nicephorum lib. 14. hist. cap. 58. & apud Baronium ad an. 450. Quod quidem exemplum est contra Gregorii IX. definitionem, quia interposita est conditio. In B. Virginis vero matrimonio nulla fuit conditio, sed tantum præscientia interposita. Et nihilominus qui Pulcheriæ matrimonium defendunt, reponunt, quod Pulcheria diu ante Gregorium Marciano nupsit, adeoque ab illius decreto nubere non impediatur. Revera tamen contra hanc responsionem insurgunt alii dicentes, quod Gregorius illud non statuit, ut legem ecclesiasticam, & positivam, sed ut naturale, ius declaravit, quo, scilicet, pronuntiavit quid ad matrimonii substantiam sit necessarium, quod quidem pro omni tempore servandum erat. Hoc tamen nihil ad nos, ut bene ait Serry, qui de salvando matrimonio Virginis Deiparæ cum B. Joseph scribimus, non vero de matrimonio Pulcheriæ cum Marciano.

Ad VIII. Respondet Viva, quod si ita contrahatur matrimonium, ut rescisso contractu superaddito de servando voto castitatis, matrimonium sit nullum, & nulla tunc consurgat formalis, & expedita obligatio ad debitum reddendum, concedit si ita contrahatur, ut rescisso eo contractu

tractu confurgat talis obligatio, negat antecedens, & consequentiam. Ad probationem distinguit pariter: donatio aliqujus rei, facta alteri, sub conditione, quod nunquam ea re utatur, implicat; si rescisso hoc pacto, quod nunquam utatur, statim possit uti, negat antecedens; secus, concedit antecedens, & negat consequentiam. Hoc tamen procedit in principiis Vasquez, & ipsiusmet Vivæ, qui sequitur Vasquez, qui conantur conciliare in B. Virgine matrimonium cum virginitatis voto per conditionem oppositam, ut S. Joseph conjugale debitum nunquam esset petiturus, ut pluries supra, & nuper explicavimus; non vero in principiis nostris, in quibus hanc conditionem non requisivimus, sed tantum conciliavimus matrimonium cum Virginitatis voto per præscientiam B. Virginis, qua revelatione habita, cognoverat, quod Joseph nunquam esset usus jure sibi tradito in corpus illius.

Ad IX. Dicitur, quod solum dominium plenum ejusdem rei non potest esse simul in duobus; at potest esse in uno dominium directum, & radicale, & in altero dominium utile, & formale. In casu autem Conjuges habent dominium radicale in corpus alterius, atque adeo obligationem radicalem reddendi debitum; habent tamen jus formale, & dominium utile ad proprium corpus; atque adeo carent obligatione formali ad reddendum debitum. Sic responder Viva in principiis Vasquez, & suis; in quibus ex conditione illa apposta potest nasci dominium formale, quod explicat, & inducit. At in principiis nostris cognoscimus in B. Joseph jus, & dominium plenum in corpus B. Virginis, non cognoscimus vero usum talis juris, & domini, non quia non habebat, vel habere non poterat, sed quia habere volebat, ut dictum est. Et hinc fit, quod jus illud, & dominium sine usu in B. Joseph nequit dici vanum, futile, ociosum, inutile, aereum, umbratile, &c., quia usus non deficit ex impotentia, sed ex voluntate ipsius Sponsi, quem B. Virgo prævidit, vel per revelationem scivit, jure sibi tradito nunquam uti velle.

Ad X. Respondet Viva, negando consequentiam, & negationis rationem assignans, ait, quod sicut non opponitur matrimonio, quod uterque velit, præcisa ulla obligatione, castitatem servare, aut quod uterque velit vovere castitatem, aut ingredi Religionem, post matrimo-

PAR. IV.

nium consummatum, quia sic vitatur proles per media negativa, & licita; ita nec opponitur pactum annexum de servando voto castitatis; & ratio a priori est, quia ad matrimonium spectat solum, quod proles ametur, & apte educetur, si a Deo conceditur; non vero spectat, quod possit ad prolem procreandam vacetur. Pro secunda Dissertationis parte, de ætate nimirum, qua B. Virgo, ac S. Joseph nuptias contraxerunt, non una est Scriptorum sententia, quas omnes, ut invenire potuimus, singillatim afferemus; & deinde illi, quæ probabilior videbitur, adharebimus. Primo autem de Virginis ætate, & postea subsequenter de illa Joseph loquemur.

Primo. Joannes Annæus in Commentariis Chronographiæ Philonis putavit, B. Virginem anno decimo quarto ætatis suæ Christum peperisse. Ex qua sententia sequitur, quod B. Virgo anno decimo tertio nondum complero S. Joseph nupserit. Hanc sententiam sequitur Driedo lib. 3, de Dogmatibus Sacræ Scripturæ tit. 3, cap. 5. par. 4. paulo ante finem.

Secundo. Cardinalis Cajetanus commentario in Lucæ 1. censuit, B. Virginem in ætate viginti quatuor annorum peperisse Christum, adeoque anno vigesimo tertio nondum complero fuisse B. Josepho nuptram.

Tertio. Nicolaus, Monachus S. Albani scripsit, Mariam vix duodennem nuptui fuisse traditam, ut legere est in epistola, quam dedit Petro Cellensi.

Quarto. Suarez dicit, probabiliorē esse sententiam illorum, qui asserunt Virginem Deiparam fuisse nuptram paulo post inchoatum decimum quartum annum; quia undecim fere annis, ait ipse, in Templo mansit, & tunc tradita fuit Josepho, & post quatuor menses Angelicum Nuntium habuit; agens vero decimum quintum annum, Filium peperit.

Quinto. Vasquez vult ex comuni sententia, ut ipse loquitur, Deiparam nuptram fuisse anno decimo quinto, nondum expleto, sed inchoato; quod asserit ex Baronio in Apparatu num. 53.

Pro ætate vero B. Joseph; Primo S. Epiphanius scribit hæresi 78. fuisse octogennarium, quando matrimoniali fœdere Mariæ Virgini est junctus. Epiphanius subscribit Necephorus lib. 1. hist. cap. 7. Epiphanius autem in Anchorato circa medium scripsit fuisse senem, sed non determinavit ætatem. Serry autem asserit,

O 2

rit,

rit, hæc exscripsisse Epiphanium ex Spuria Josephi historia.

Secundo. Alii docuerunt, S. Josephum, quando matrimonium contraxit, fuisse quidem senem, sed non determinarunt ætatem. Tribuitur hæc sententia Evodio epist. de B. Virginis educatione, cujus fragmentum refert Nicephorus lib. 1. hist. cap. 7. ac etiam Josepho Hebræo in historia, quam Serry dicit, esse spuriam.

Tertio. Gersonius serm. de Nativit. B. Virginis, quem habuit in Concilio Costantensi, putavit, Josephum tunc temporis quinquaginta annos habuisse.

Quarto. Viguerius lib. Institutionum Theologicarum cap. 20. docuit, Josephum, fuisse juvenem, quando B. Virginem, duxit uxorem, non determinat tamen ætatem, sicut nec eam designat Suarez, qui vult, non fuisse senem, sed potius aptissimæ, & convenientissimæ ætatis, hoc est potius maturæ, quam juvenilis, subdens: „Qua vero ætate fuerit, juvenis ne, vel vir triginta, quadraginta annorum, definiti non potest, cum ex historiis nihil habeamus „. Similiter Vasquez scribit: „Josephum non fuisse impotentem ad generandum, quando contraxit, non solum re ipsa, sed etiam opinione hominum, ac proinde non fuisse octogenarium, ut putavit Epiphanius, neque valde senem, de quo impotentiam homines suspicari possent. Id, quod ex professo probat etiam Abulensis in cap. 30. Num. q. 31. & in 1. cap. Matth. quæst. 32. post medium, ubi addit oppositum contra rationem esse, & (ut ipse ait) irrationabile „.

Dicimus II. Virginem Deiparam, quando fuit B. Josepho matrimonio juncta, adolescentulam fuisse, non puellulam, nec mulierem maturioris ætatis. Pariter B. Joseph non fuisse senem, nec adolescentem, sed virum maturæ quidem ætatis, ac non devexæ, annisque gravis. Quo autem anno utriusque id factum fuerit, omnino incertum.

I. Probatur prima Conclusionis pars. Ut servaretur æqualitas inter virum, & uxorem, quum esset S. Joseph maturæ ætatis, conveniebat quoque, B. Virginem esse non puellulam, sed adolescentem: ergo vere fuit adolescens, quando B. Joseph nupsit, & non puellula. Probatur antecedens; tum quia improprium apparuisset, tenellam cum perfecto viro matrimonio jungi; tum etiam quia eam Judæi derisissent, vel etiam culpasset, si ab iis, quæ tantum

extrinsecus videbantur permixti, matrimonio junctam vidissent cum homine, qui potius ei apparuisset Genitor, quam maritus.

II. Probatur. Et quia B. Virgo erat virginis voto obstricta, & quia non libidinis causa jungebatur viro, nec proles procreandæ studio; Unde per hoc debuisset matrimonium ejus accelerari: Et quia, quum deberet iter in Montana suscipere, non debebat ita esse teneræ ætatis, ut itineri illi impar inveniretur: & quia Judaicæ Gentis ritus non ferebant ut femina in tenera adhuc ætate posita, matrimonio jungerentur, quum sat esset, & nuberent in adolescentia, non autem in puerilitate.

III. Probatur. Nemo ex Patribus Deiparam, quando fuit matrimonio juncta, mulierem, vel feminam dixit, sed puellam, vel adolescentem, & ita etiam eam vocarunt Patres omnes, quando peperit Christum: ergo signum est, quod tunc temporis B. Virgo maturæ ætatis non erat. Præterea hoc vere fuisset contra Judæorum consuetudines, v. quarum, ipsorum mulieres, ut dictum est, non provectæ ætatis matrimonio jungebantur: ergo semper stat, quod B. Virgo, quando fuit Josepho nuptui tradita, nec fuit acerbæ, nec maturæ ætatis, sed mediæ inter utranque.

Secunda pars Conclusionis probatur I. Deus nasci voluit ex Virgine, matrimonio juncta, ut matris graviditas, & partus marito possit tribui ab illis, qui mysterium ignorabant, sicque matris honori non detraherent: ergo S. Joseph in ea debebat esse ætate positus, ut potuisset illi Mariæ graviditas, & partus tribui, & non alteri; atqui si fuisset senex, non potuisset illi rationabiliter tribui: ergo senex non erat, quando ipsi fuit B. Virgo matrimonio juncta.

II. Probatur. Patrum quoque doctrina est; B. Virginem habuisse virum, ut esset illi in subsidium, præsidium, atque solatium in fovenda, atque educanda prole, & in aliis matrimonii oneribus ferendis; atqui non poterat hic esse homo grandævus ætate; & senio confectus: ergo quando S. Joseph fuit B. Virgini matrimoniali foedere junctus, non erat grandævus ætate, & senio confectus.

III. Probatur ex Augustino lib. 5. contra Julianum cap. 12. Joseph duxit Mariam conjugem in spem procreanda proles, quavis deinde procreanda proles spem amiserit; scilicet quando admirans divinam uxoris

uxoris fecunditatem, virginitatis vorum emisit: ergo illius debebat esse ætatis, ut prolem posset procreare; atqui senio confectus, & pene octogenarius prolem procreare non poterat: ergo &c.

IV. Probat ex Lucæ 2., quando Christus duodecim erat annorum, Joseph vivebat: ergo si octogenarius erat, quando Mariam in uxorem duxit, nonaginta etiam, & duos annos numerabat, quando Christus duodecim habebat. Præterea sunt qui dicunt, Josephum vivere desisse, quando Christus trigessimum annum agebat; tunc enim de Josepho, ut adhuc vivente loquebantur Judæi; quod legitur, Joannis 6. *Nonne hic est filius Joseph, cujus nos novimus Patrem, & Matrem?* Et Matthæi 13. *Nonne hic est fabri filius? Nonne Mater ejus dicitur Maria, & fratres ejus Jacobus, & Joseph, & Simon, & Judas, & Sorores ejus; nonne omnes apud nos sunt?* Insuper Chrysostomus homil. 5. in Matthæi, Ambrosius lib. de Instit. Virg. cap. 6. ep. 5. lib. 1. & lib. 2. in Lucam ad caput. 1., & lib. 10. ad cap. 23., & Augustinus serm. 81. de tempore, scripserunt, Josephum fuisse adhuc vivum, quando Christus mortuus est. Quibus suppositis opinionibus, Joseph omnino superasset annum centesimum decimum, & accessisset ad annum centesimum vigesimum, si octogenarius fuisset, quando primum junctus Mariæ fuit.

V. Probat, Non conveniebat pudori Virginis, modestiæ, atque honestati, ut ei adolescentulus daretur in virum, qui nec posset matrimonii onera sustinere, nec proli fovendæ, atque educandæ, par esse, nec illius Virginitatem regere, defendere, atque servare; nec pariter in juvene ea esse poterat prudentiæ laus, si ad miracula non recurrat, qualis in viro maturæ ætatis inveniebatur. Quod pariter evincitur, quia S. Joseph semper in Scripturis nominatur vir, qui importat maturæ ætatis hominem, non adolescentem, neque senem; & quidem non tantum: dicitur vir Mariæ, hoc est, Mariæ maritus, sed etiam vir ætatis ratione, ut passim Patres, & Doctores explicant.

VI. Probat, Quod in Scripturis expresse non legitur, nec a Patribus explicite definitur, nec ab antiquis historicis enarratur, id omne omnino incertum putandum est; sed de Mariæ, & Joseph ætatis anno, quo inter se invicem matrimonio juncti sunt, Scriptura nihil expresse dicit,

Patres nihil explicite definiunt, veteres Historici nihil aperte narrant: ergo omnino est incertum. Probat minor, & quidem de Scriptura non dubitatur; de Patribus vero, & antiquis Historicis vel dubia, vel supposita, vel illegitima sunt fundamenta, ut in solutionibus objectionum videbimus: ergo &c.

Obstant I. Cardinalis Baronius probat ex Epistola Evodii, Episcopi Antiocheni, B. Virginem anno decimo quarto ætatis suæ Josepho nupsisse; ergo non est incertum, quo ætatis anno Virgo Deipara cum B. Josepho matrimonium inierit. II. Idem Baronius hoc ipsum probat ex Gregorio Nysseno oratione in Christi natale, ex Germano Constantinopolitano, ex Georgio Nicomediensi, ex Joanne Damasceno, Cedreno, Elia Cretense: ergo ex Patribus determinatur ætatis annus, quo B. Virgo Josepho nupsit. III. Conveniebat, ut B. Virgo esset firmo, & perfecto corpore ad concipiendum; sed hoc esse non poterat ante ætatem viginti quatuor annorum: ergo &c. Et hoc argumentum est Caserani. IV. Patres passim vocant Mariam, quo tempore nupta est B. Joseph, puellam, atque juvenulam; quod etiam legitur in Sacris Ecclesiæ precibus: ergo non erat adolescens, ut Nos diximus. V. Ex Nicephoro lib. 2. hist. cap. 3. B. Virgo, quando fuit in templo præsentata, erat trium annorum; undecim annis in templo mansit, & deinde fuit Josepho tradita; ergo vere tunc quatuordecim annos habebat. VI. Citantur etiam Hieronymus lib. de Nativit. S. Mariæ, Origenes tract. 26. in Matthæum, Theophylactus in cap. 23. Matthæi; qui omnes docent, atque determinant ætatis annum, quo Virgo matrimonium cum Josepho celebravit. VII. Antiquæ picturæ omnes Josephum senem decrepitum repræsentant; ergo vere erat senex, quando B. Virgini matrimoniali fœdere junctus est. VIII. Conveniebat, ut tunc temporis B. Joseph senex esset, & ut virtutes seniles, & præcipue prudentiam haberet, & ut nulla suspicio carnalis operis cum B. Virgine nasceretur; quod cecinit Gersonius in Josephina. IX. ex Evodio cit. epist. apud Nicephorum lib. 1. hist. cap. 7. ex hist. Josephi, quam refert Epiphanius hæres. 78. habetur, Josephum fuisse octogenarium, ac viduum, quando Mariam in uxorem duxit; & ex Hieronymo lib. de nativit. B. Virginis tom. 9., fuisse grandævum, quanvis non determinet ætatem:

tem : ergo ex Patribus , Josephus erat in extrema senectute positus , quando Mariam Virginem in uxorem duxit . X. Ex Abulenſi paradoxo 1. cap. 80. & paradoxo 2. cap. 73. qui refert quod Judæi dicebant , Christum natum ex adulterio , quia videntes Josephum grandævum , eum putabant ad generandum impotentem . XI. Josephus dicitur mortuus anno ætatis Christi duodecimo ; Sed tunc erat valde senex : ergo senex quoque erat , quando Matrimonium cum B. Virgine contraxit . XII. Viguerius citat S. Hieronymum , scribentem , Josephum fuisse juvenem , quando B. Virginem duxit ; ergo non fuit vir maturæ ætatis .

Respondemus ad I. Epistolam Evodii ab omnibus Criticis haberi uti spuriam , apocrypham , & commentitiam ; unde nullam in præſenti authoritatem inducit ; quod Serry responderet : vel saltem , si dubia pronunciatur , quod nemo negat , semper remanet , dubium esse , & incertum ætatis annum , quò Virgo Deipara , ac B. Joseph matrimonio juncti sunt .

Ad II. Nyſſenus in orat. illa citata , quicquid sit , an ut legitima , vel ut supposititia , habeatur , nec verbum facit de ætate , quam Virgo habebat , dum nupsit . Germanus , Georgius , Damascenus , Cedrenus , Elias Cretensis , testatur Serry , quod nec annos notant , quos tunc Deipara numerabat ; nec si forte notarent , fidem merentur ; quia Scriptores moderni sunt , & Scriptorum veterum testimonium non afferunt .

Ad III. Illa est sola Cajetani conjectura , ut ait Suarez , quæ nec plene probat intentum suum , nec omnino experientia verificatur ; Siquidem conceptio illa non naturæ viribus , sed Dei omnipotentia fieri debebat ; atque pariter multas videmus mulieres , quæ ante annum vigesimum quartum , & etiam decimum nonum , bene concipiunt , & optime pariunt .

Ad IV. Rebecca Genesis 24. quando Isaac nupsit , & Abisag 3. Reg. 1. quando ad Davidem Regem adducta est , dicuntur quoque puellæ , atque juvenulæ ; & nihilominus annos circiter viginri habebant . Insuper Ruth Maobitis a Booso nominatur puella , & annos habebat vigintriquinque ; ut habetur ex lib. Ruth cap. 1. , & cap. 2. Non ergo mirum , si B. Virgo dicatur puella , vel juvenula a Patribus , etiam si quando nupsit annos quatuordecim ætatis suæ excesserit .

Ad V. Nos quidem diximus in superioribus ,

B. Virginem fuisse trimulam , quando fuit in templo præſentata ; diximus quoque , undecim annis in templo permansisse ; at tamen non est communis Scriptorum omnium sensus ; nec pariter est certum , quod statim post undecim annos , in templo exactos , fuerit B. Joseph matrimonio juncta . Cæterum Nyſſenus , quem quoque Adversarii citant solum dicit , quod Sacerdotes videntes , B. Virginem in templo adolescere , de ea nubenda consultaſſe , & Josepho viro justo tradidiſſe ; quæ verba sunt Vasquez : in quo vero anno adolescentiæ eam desponderint , non explicat , neque ex eo colligi potest , quia non dicit quanto tempore in templo permanserit .

Ad VI. Liber de Nativit. Mariæ Virginis non est Hieronymi , sed alterius Authoris ; & solum scribit , quod B. Virgo , quum in templo præſentaretur , sola ipsa , & sine manu ducentis adjutorio gradus omnes ascendit , quibus ad templum iter parabatur . Origenes tantum dicit , quod Zacharias occisus fuit inter templum , & altare , eo quod permisisset , B. Virginem post partum inter Virgines in templo orare ; & hoc etiam a Hieronymo censetur apocryphum . Idem dicitur de Theophylacto .

Ad VII. Pictoribus , atque Poetis quidlibet addendi semper fuit æqua potestas ; non ergo ex Pictorum audacia bene deducitur argumentum senectutis B. Joseph . Additur , quod Gersonius scribit , B. Josephum in Germania juvenem passim depingi consueviſſe , ut legere est apud Vasquez . Insuper nec tam decrepitæ ætatis efformatus unquam fuit , ut octogenarius appareret . Denique ideo senex depingi solitus fuit , ut de eo nihil mali suspicari possent homines , sed in castitatis exemplum simul cum Sanctissima Virgine omnibus proponeretur . Quod post Gersonium asseruit Vasquez .

Ad VIII. Etiam in ipso juventutis flore , multi fuerunt prudentiæ , & virtutum omnium laude conspicui ; ut de Josepho Jacobi filio omnibus notum est ; in ipsa , etiam devexa ætate plurimi fuerunt imprudentiæ , & impudicitæ vitio damnabiles ; ut in senibus , qui Susannæ castitatem aggressi sunt perturbare , adnotare est . Cæterum Virginis pudor nunquam poterat in suspensionem venire , quia si de exteris loquimur , jam sciebant , Josephum illius esse maritum ; si vero de illis , qui mysterium profitebantur , jam de utriusque castimonia satis edocti erant .

Ad IX.

Ad IX. Ad Pseudo-Evodium, ad fictum Hieronymum, & ad falsam Josephi historiam, quam Epiphanius exscripsit, eadem respondemus, quæ nuper de ætate Virginis tractantes, pro responsione dedimus.

Ad X. Abulensis refert tantum Judæorum opinionem, sed ipse illam non probat; immo potius contrarium asserit, & præcipue in cap. 30. Numer. qu. 31. & in cap. 1. Matth. qu. 32., scilicet Josephum nec re ipsa, nec hominum opinionem, quando B. Virginem duxit, fuisse ad generandum impotentem, adeoque nec fuisse octogenarium, nec ita senem, ut de eo homines merito possent impotentiam suspicari; additque, oppositum esse contra rationem, & ut ipse loquitur, irrationabile. Denique Gerson in serm. de nativitate Virginis, quem habuit in Concilio Constantiensi, ut dictum est, B. Josephum quinquagenarium fuisse, affirmat, quando Mariam Virginem duxit, & eum pariter sequitur Abulensis.

Ad XI. Falsum omnino est, quod S. Joseph statim post duodecimum ætatis Christi annum obierit; nam Lucæ 2. dicitur, quod Christus Dominus duodecim ha-

bens annos, descendit Nazareth cum Parentibus suis, & erat subditus illis: ergo per aliquot annos post duodecimum vixit quoque Christus cum Parentibus suis. Ulterius verisimile putat Suarez, quod B. Joseph ante trigésimum ætatis Christi annum fuerit vita functus; & non incredibile dicit, vixisse illum usque ad Christi prædicationis annos, ut Christum Jesum simul cum B. Virgine illius Matre, laboribus suis sustentaret.

Ad XII. Jam diximus cujus autoritatis sit liber ille, qui S. Hieronymi nomen præferebat, & a Vignero citatur; atamen, admissio etiam illo, admittimus quoque fuisse juvenem, hoc est, non senem, nec adolescentem, sed virum, qui juvenis quoque dici potest, dummodo ad senectutis limites non pervenerit. Quod idem est cum illo, quod nos in conclusione posuimus, hoc est, B. Joseph nec grandævæ, nec acerbæ fuisse ætatis, quando Virginem Deiparam duxit, nec senem, nec adolescentem, sed juvenem maturæ ætatis, virum videlicet, uti pluries in Evangelio nominatur, non tantum ad connubium, sed etiam ad ætatem habito respectu, ut explicant Patres.

DISSERTATIO CCXL

De Sancto Joseph. An semper fuerit Virgo? An aliquando votum Virginitatis emisit? Et an ante, vel post matrimonium cum B. Virgine initum? Quomodo dicatur Christi Pater? Quantæ perfectionis fuerit apud Deum, & quantæ dignitatis sit in Ecclesia?

DE Beatissimo Josepho, novæ legis Patriarcha, purissimo Virginis Deiparæ viro, ac Sanctissimo, juxta limitationes inferius dandas, Christi Domini Patre, hic paucis differere, & dictorum, & dicendorum connexio inducit. Multa enim dicta sunt, & multa quoque dicentur, quæ majorem assequentur claritatem, si de eo, & de iis, quæ ipsum spectant, peculiari dissertatione tractabimus. Accedit, quod quum ad præsens majori celebrariis cul-

tu illum Catholica Ecclesia veneretur, majori nos etiam libertate gaudemus de ipso loqui, & scribere, quæ in Ecclesiæ exordio, ob varias, ac rationabiles causas, negabatur. Denique noster pariter erga ipsum peculiaris devotionis affectus, suaviter, ac fortiter nos cogit, ut fusius de ejus laudibus pertractantes, impensius quoque ipsum celebremus. Devenientes igitur ad primam Dissertationis partem, illos enumeramus, qui contra Sanctissimi sponsi virginitatem, senserunt, atque scripserunt.

Primo

Primo adnumeratur Helvidius, qui contra Deiparæ Virginitatem insaniens, illam quæque Josephi perturbare conatus est. Afferens enim, Sanctissimam Virginem, post Christi Domini nativitatem, alios filios ex Josepho suscepisse, hoc ipso, Deiparæ, & Josephi virginitatem impie denegavit. Contra Helvidium acerrime, atque invicte S. Hieronymus pugnavit, ut in sequentibus videbimus. Helvidio adhæsit Jovinianus, ut refert Augustinus in lib. de hæresibus in Joviniano. Post Jovinianum, eandem docuit Infaniam, Episcopus quidam, nomine Bonosus, & contra ipsum luculentiam, ac elegantem scripsit epistolam Siricius, Pontifex Romanus ad Theophilum Alexandrinum, & Anyfium, Thessalonicensem Episcopum, quæ a quibusdam S. Ambrosio tribuitur. Postmodum fuerunt in Hispania nonnulli seculo septimo, qui hoc idem delirium amplexi sunt, & contra ipsos invicte pugnavit S. Hildephonsus, Episcopus Toletanus. Denique circa nostrorum Patrum tempora, Calviniani ministri fere omnes Helvidii blasphemiam dixerunt, probabilem esse sententiam, & fidei minime repugnantem; eo quod non refellatur aliquo Scripturæ testimonio, quod apertum, & manifestum videatur, ut refert Serry exercitar. 40.

Secundo ponitur S. Epiphanius hæres 78. dicitur, quod dixerit, S. Josephum, quando Mariam Virginem duxit in uxorem, fuisse viduum, & ex alia uxore plures filios suscepisse, qui, Christo Domino vivente, adhuc superstites erant. Hunc non tantum errorem Hieronymus in cap. 13. Matthæi, verum quoque appellat delirium, dicens: *Quidam suspicant sequentes deliramenta Apocryphorum, Fratres Domini de alia uxore Joseph filios fuisse. Et S. Thomas aperte errorem nominavit in cap. 2. Joannis sect. 2. Cavendi sunt duo errores, scilicet Helvidii dicentis, quod B. Virgo post Christum alios filios habuit, & hos dicit Fratres Domini, quod est hæreticum. Item error quorundam dicentium, Joseph ex alia conjugē filios genuisse, & hos vocari fratres Domini, quod Ecclesia non tenet; & ideo Hieronymus eos improbat.* Verum vindicatur ab hujusmodi erroris suspitione Epiphanius a pluribus, & præcipue a Toletano in cap. 1. Lucæ, qui putat, Hæreticos delirium illud in Epiphani operibus inferuisse; quod & probas ex eo, quia Epiphanius dixit, Christum Dominum in cruce matrem suam Joanni

commendasse, quia Joannes erat Virgo. Si ergo Christus ex Epiphanio filium Virginem Matri suæ dedit, quare credendum erit ex eodem Epiphanio, sponsum pariter Virginem ei non dedisse? Videatur Hieronymus Gratianus de excellentiis S. Joseph lib. 4. cap. 2., & Cancellotus in Annis Marianis, anno Virginis 39. num. 8.

Tertio Tertullianus lib. de Monogamia, scripsit, quod post nativitatem Christi Domini Maria Virgo conjugale debitum solvit utique B. Joseph. Unde consequenter putavit, B. Joseph Virginem non fuisse. Verum quando hæc scribebat Tertullianus jam factus erat hæreticus montanista; quapropter Helvidio ejus testimonium adducienti Hieronymus lib. contra Helvidium cap. 9. sic respondebat: *De Tertulliano nihil amplius dico, quam Ecclesia hominem non fuisse. Subsequens error detraxit scriptis probabilibus auctoritatem,*

Quarto S. Basilii traducitur a Casaubono heterodoxo, quod Helvidio subscripserit, quando homil. 25. de humana Christi generatione docuit, *nihil pietati doctrinæ officere*, si dicatur, B. Virginem post Christum Dominum, filios alios peperisse. At testatur Serry, nihil tale scripsisse S. Doctorem; sed tantum, quod interpretando Isaïæ vaticinium: *Ecce Virgo concipiet*: dixit, quod per hoc enunciatum tantum partus Virgineus, sed non dicitur unigenitus. Et ut pluris est, subdit S. Basilii: *Aures hominum Christi amantium, non sistent hoc audire, quod Dei Genitrix aliquando Virgo esse desierit.* Ex quibus clare patet, B. Virginem, post Christum Jesum, nunquam alios genuisse filios, ac per consequens, semper Virginem cum Virgineo Sponso Josepho, permansisse.

Quinto adducitur Gregorius Nyssenus, vel ut aliis placet, Hesichius, presbyter hierosolymitanus orat. 2. de resurrect. Eusebius lib. 2. hist. Ecclesiast. cap. 1. Nicephorus lib. 2. hist. cap. 3. Theophilactus, Chrysostomus homil. 5. in Matth., alique Græci Scriptores, qui dixerunt, B. Joseph filios alios, non ex Deiparæ Virgine, sed ex priori uxore, antequam Deiparæ jungeretur, suscepisse. Ex his aliqui excusantur a Scripturibus nostris, afferentibus pariter, quod Hæretici in ipsorum operibus has nugas inferuerunt. Verum præter hoc excusari quoque possunt, si dicatur, quod contrarium non est ab Ecclesia definitum, quanvis illud

Ecclesiæ:-

Ecclesia non teneat, ut docet S. Thomas
supracitatus in cap. 2. Joannis sect. 2.

Sexto ex Patribus Latinis inducuntur pariter Hilarius in cap. 1. Matthæi, Ambrosius lib. de instit. Virg. cap. 6. & alii, qui volunt, B. Josephum, quando Virginem Deiparam in uxorem duxit, fuisse viduum, & filios ex præcedenti uxore habuisse; sed de his eadem est habenda ratio, ac de Patribus Græcis, quos nuper adduximus.

Dicimus I. B. Josephum semper fuisse Virginem; virginitatis vero votum emisisse post contractum cum Virgine Deipara matrimonium.

Prima Conclusionis pars probatur I. Nullum fuit Conjugium perfectius illo, quod inter Mariam, & Joseph celebratum est: ergo in illo fuerunt perfectiori modo omnes prærogativæ, & dotes, quæ in aliis Conjugiis inveniuntur; Sed principalior prærogativa inter Conjuges est æqualitas: ergo inter purissimos hosce Sponsos fuit æqualitas; atqui æqualitas, ut sit commendabilior in virtutibus principaliori modo esse debet, quam in cæteris: ergo si inter hosce Sponsos beatissimos fuit æqualitas, fuit etiam in virginitate, quæ in Conjugio illo eminentiori modo elucebat: ergo si Deipara Maria, fuit Virgo, Virgo pariter fuit ejus Sponsus, ac maritus B. Joseph. Argumentum hoc præclare corroborat S. Hieronymus contra Helvidium arguens loco superius citato hoc pacto: *En dicis Mariam Virginem non permanisse: ego mihi plus vendico, etiam Joseph Virginem fuisse per Mariam, ut ex virginali conjugio Virgo filius nasceretur.* Augustinus serm. 24. in nativitate Domini: *Habe Joseph cum Maria Conjugem tuam communem virginitatem membrorum, quia de Virginis membris virtus nascitur Angelorum. Sit Maria Sponsa Christi in carne sua, virginitate servata: sis autem & tu Pater Christi, cura castitatis, & honorificentia virginitatis, ut de virgineis membris Genitricis, seculis christianis nulla sit ælotypia Gaude itaque, Joseph, nimiumque congaude virginitati Maria, qui solus tenuisti virginalem affectum possidere conjugii, quia per meritum virginitatis ita separatus es a concubitu uxoris, ut, pater dicaris Salvatoris, Sic & ceteri. Unde B. Petrus Damiani epist. 11. ait, Ecclesiæ fidem in eo esse, ut non modo Deipara, sed & Joseph ejus maritus, & nutritius Christi, virgo habeatur. Ita refert Cornelius a Lapide.*

II. Probatur. Si Maria Deipara fuit Virgo

post partum, Virgo etiam permansit S. Joseph post Christi Domini nativitatem; Sed Maria Deipara post partum, fuit semper Virgo ex probatis superius, ubi de ejus omnimoda, & perpetua Virginitate actum est: ergo S. Joseph post Christi nativitatem fuit etiam semper Virgo. Major negari non potest, quia non cum alia Muliere poterat S. Joseph connubii opera exercere, quam cum Maria Deipara, quæ erat ipsius uxor; tum quia non poterat aliam ducere, Maria vivente; tum etiam, quia antequam Maria moreretur, mortuus est Joseph. Piaculum autem gravissimum est, cogitare, B. Josephum cum femina, quæ sibi uxor non esset, carnalem copulam habuisse. Minor supponitur cetera ex probatis loco suo. Consequenzia sequitur.

III. Probatur. Si inane, futile, & vanum, est fundamentum, cui innituntur, qui dicunt, S. Joseph aliam, vel alias habuisse uxores, antequam Virginem Deiparam duceret, & cum ea, vel cum eis filios procreasse, inanis est etiam, vana, & prorsus inutilis ipsorum assertio; Sed ita est vere fundamentum, cui innituntur: ergo &c. Probatur minor. Fundamentum, cui innituntur, est Evangelium, quoddam, Petro, aut Jacobo adscriptum, & quod re vera composuit Seleucius hæreticus, ut testatur Innocentius I. epist. 3. ad Exuperium cap. 7. & confirmat Author libri de fide contra Manichæos, Augustino attributus; immo etiam Origenes citatus a Suarez cognovit. Sed hoc fundamentum est omnino vanum, futile, & inane: ergo &c.

IV. Probatur. Quos Christus Dominus peculiari modo dilexit, & cum iisdem familiariter conversatus est, hi omnes Virgines fuerunt: ergo a fortiori Virgo fuit S. Joseph, qui cum inter brachia sua, post B. Virginem, stringere meruit, qui cum sapissime osculatus est, quem nutritavit, & ad Ægyptum profugum duxit, atque redoxit. Antecedens est certum; Virgo enim fuit Sanctissima ejus Mater, Virgo Joannes Baptista, Virgo Joannes Evangelista, & ut plerisque placet, Virgines etiam fuerunt Sancti Pastores, qui cum in præsepio adoraverunt. Argumentum hoc confirmat S. Petrus Damianus epist. 6. ad Nicolaum Pontificem cap. 4. verbis hisce: *Ecclesia fides in eo est, ut non modo Deipara, sed etiam putativus Pater, atque Nutritius Virgo habeatur. Sis igitur Redemptor noster tantopere dilexit floridi pueris*

doris integritatem, ut non modo de virgineo utero nasceretur, sed etiam a Nutritio Virgine tractaretur.

V. Probatur, Non conveniunt, qui S. Josepho tribuunt aliam uxorem ante Mariam de illius nomine, Sunt enim qui eam vocant Escham; & hoc testantur Origenes, & Hieronymus ex Apocryphis fuisse nomen deductum, nimirum ex pseudepigraphis Petri, & Jacobi Evangelis. Sunt qui Mariam appellant, quæ dicitur in Evangelio Jacobi Minoris, Mater; & hoc quoque falsum est, quia quando Christus de Cruce pendeat, Maria, Mater Jacobi præsens in Calvario erat, ut legitur Marci 15.: *Erant autem mulieres de longe aspicientes, inter quas erat Maria Magdalene, & Maria Jacobi Minoris: Ex quibus consequens esset, vel quod Joseph duas simul habuisset uxores, Mariam, scilicet, illam, & Mariam Deiparam; vel quod priorem uxorem repudiasset, quando Mariam Deiparam duxit; quæ omnino indigna sunt, & prorsus incompetentiâ Sanctissimi Patriarchæ pietati, puritati, atque prudentiæ.*

VI. Probatur, Quod B. Joseph virginis votum emisit post matrimonium, cum Virgine Deipara initum; & quidem Augustinus lib. 5. contra Julianum cap. 12. docet, Josephum diu post desponsationem, ac etiam post Angeli monitum, virginitatem vovisse; cujus testimonium refert Serry exercit. 21. num. 8. Afferit etiam Gersonius orat. de Nativit. B. Mariæ considerat, 4. *Vovit Maria Virginitatem, vovit & ipse Joseph.* Et Ultraneus confirmare etiam hoc ipsum videtur S. Bernardinus Senensis serm. de S. Joseph art. 2. cap. 1. *Quomodo cogitare potest mens discreta, quod Spiritus Sanctus tantæ unioni uniret menti Virginis aliquam animam, nisi ei virtutum operatione simillimam? Unde credo, Joseph fuisse mundissimum in Virginitate, profundissimum in humilitate, ardentissimum in charitate, altissimum in contemplatione, ut esset adjutorium simile Virgini.* Non fuisset autem adjutorium simile Mariæ, si Virgo non fuisset, & si virginis votum non emisisset. Et quidem hoc, postquam a Mariâ didicit, se etiam Deo virginis votum nuncupasse, quod priusquam cum ipsa matrimonium contraheret, discere non potuerat.

Obijciunt I. Pluribus in locis Evangelii Joannis, Matthæi, Marci, & etiam Epistolæ ad Galatas legimus, Christum habuisse Fratres; atqui esse non potuerunt,

nisi filii Joseph, vel cum Maria Deipara, post Christi natiuitatem procreati, vel cum prioræ uxore, quam habuit antequam duceret Beatissimam Mariam: ergo in utroque casu S. Joseph non fuit Virgo. II. Matth. 1. dicitur: *Joseph non cognoscebat eam, donec peperit filium suum primogenitum*; ergo postquam peperit filium suum primogenitum cognovit eam, & alios genuit filios, respectu quorum Christus dictus est primogenitus, III. Matth. 1. *Antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu Sancto*: ergo postmodum convenerunt, & quidem ad matrimonialem copulam, cujus ratione, filios alios procreaverunt; ac proinde S. Joseph non dicendus est virgo. IV. Lucæ 2. dicitur, quod *Maria peperit filium suum primogenitum*; sed primogenitus dicit ordinem ad secundo, tertio, & quartogenitum: ergo præter Jesum Christum Maria alios habuit filios; atqui hos alios procreare non potuit, nisi cum Joseph: ergo Joseph alios filios cum Maria generavit: ergo non fuit Virgo. V. Credibile non est, quod S. Joseph in ætate illa, in qua Virginem Deiparam duxit, sine uxore esset, quum Judæi omnes matrimonium inirent, ut filios procrearent: ergo si uxorem duxit, antequam Virginem duceret, ex ea filios habuit: ergo Virgo non fuit. VI. Augustinus explicans illud ad Galatas 1. *Alium autem Apostolorum vidi neminem, nisi Jacobum fratrem Domini*; asserit, quod Jacobus fuit frater Domini, vel quia fuit filius Joseph ex alia uxore, vel ex cognatione, hoc est ratione solius cognationis remotioris, ut explicat Vasquez in 3. partem qu. 28. art. 3. disp. 122. cap. 1. VII. Ambrosius in lib. de instr. Virg. cap. 6. docet pariter, quod Joseph ex alia uxore filios habuerit, Ait enim: *Potuerunt autem & fratres esse ex Joseph, non ex Maria, quod quidem si quis diligentius prosequatur, inveniet*: ergo ex Ambrosio Joseph non fuit Virgo. VIII. Sunt qui putant, B. Joseph virginis votum emisisse, statim ac ad rationis usum pervenit; & alii pariter asserunt, illud emisisse undecimo, vel duodecimo ætatis suæ anno; alii quoque communiter asserunt quod virginitatem suam Deo sacraverit, antequam cum B. Virgine matrimonium contraheret; quod autoritate S. Thomæ, firmant, asserentis in 4. disp. 30. qu. 2. art. 1. quæstionum 2. ad 2., quod B. Virgo, antequam matrimonium cum B. Joseph celebraret, edocta a Deo fuit,

Jose-

Josephum virginitatis servandæ , habere propositum . IX. Ex Abdia Babylonio in vita Sanctorum Simonis, & Judæ, Scriptores aliqui recentiores probant, S. Joseph, antequam cum Maria Virgine desponsaretur, Deo Virginis votum, consecrasset: ergo non post contractum, cum Virgine matrimonium . X. Ut esset Joseph similis in virginitate Virgini Deiparæ, debebat, ante desponsationem cum illa, votum Virginis emittere; quia, si post desponsationem, & matrimonium emisisset, non fuisset inventus a Deo similis uxori suæ, sed fuisset factus; adeoque non in electione ad dignitatem illam Sponsi Matris suæ fuisset similis, sed post electionem, quod dicendum non est, quia similitudo debebat præcedere electionem, non subsequi .

Respondemus ad I. Eodem modo, quo respondimus in Dissertatione CCVII. Conclusionem 3. responsi ad 12. argumentum; nimirum Fratres Domini illos fuisse dictos, vel quia erant filii sororum B. Virginis, & S. Annæ nepotes, ut volunt quidam; vel melius, ut alii dicunt, & congruentius dictis a nobis, fuisse filios non Sororum carnalium, sed Confubrinarum B. Virginis. Unde fratres illi non erant vere fratres Domini, sed consanguinei tantum. Quam explicationem, ut asserit Vasquez cit. loco cap. 2., primo dedit S. Hieronymus lib. contra Helvidium num. 9. & sequentibus; quem sequutus est Beda in illud Marci 6. *Nonne iste est Faber, filius Maria?* Et in illud Lucæ 8. *Venerunt autem ad illum Mater &c.* Et illud Joannis 2. *Descendit Jesus Capharnaum.* Eandem quoque explicationem amplexati sunt Anselmus in cap. 12. Matth. Ugo de S. Victore tom. 1. qu. 5. in epist. ad Galatas. Et insuper universa Theologorum Schola, ut Vasquez testatur.

Ad II. Responsionem quoque dedimus in cit. nostra Dissert. CCVII. Conclus. 3. responsi ad 11. argum. Hic tamen superaddimus, quod ad verbum *donec*, quod græce scribitur *ἄχρι*, vel *ἄχρι* aliquando significat tempus certum; aliquando vero indefinitum; hoc est, ut ait Vasquez, non semper denotat affirmationem post tempus illud, quod signat, si negatio præcessit; nec semper denotat negationem, si præcessit affirmatio. Quod omnino observarunt Chrysostomus hom. 5. in Matth., Auctor Operis imperfecti homil. 1. in Matth. Euthymius, & Theo-

PAR. IV.

phylactus in eundem locum, Basilii, vel quisquis sit Auctor sermonis illius de humana Christi generatione, Ambrosius lib. de Noe, & Arca cap. 17. Gregorius Magnus lib. 9. Moral. cap. 40., & Bernardus serm. 72. in Cantica. Et quod verbum *donec* significet aliquando tempus indefinitum, probatur etiam aliis Scripturæ exemplis, nimirum Isaïæ 46. ubi legitur in Vulgata: *Usque ad senectam Ego & ipse, & usque ad Canos ego portabo.* Hieronymus, & Beda legunt: *Ego sum, ego sum, donec senescearis, ego sum.*

Ad III. quoque data est responsio in citata Dissertatione in responsione ad 10. argum. Attamen subnectimus hic quoque, quod quando dixit Evangelista: *Antequam convenirent*, Maria jam erat Josephi uxor, nec tamen ex eo tempore desierat esse Sponsa; unde erat & uxor, & Sponsa, & tamen non convenerant, si convenire accipitur per conjugii opus exercere. Ratio autem matrimonii, ut superius a nobis dictum est, consistit in conjunctione animorum, non autem in conjunctione corporum; proinde Joseph verus erat Mariæ sponsus, verus erat Mariæ maritus, quanvis nec antea convenissent, nec postea convenerint. Quod totum docet Hieronymus apud Vasquez citato loco.

Ad IV. Respondet Hieronymus in lib. contra Helvidium cap. 8. quod primogenitus in Sacra Scriptura non semper significat illum, qui ordine primus est inter multos, sed aliquando etiam significat Unigenitum, ita ut omnis unigenitus sit primogenitus, non vero omnis primogenitus sit unigenitus. Et sic primogenitus est ille, ante quem nullus alius est natus. Et hoc probat ex illo Numerorum 18.

Quicquid primum erumpit e vulva carnis, quam offerunt Domino, sive ex hominibus, sive de pecoribus fuerit, tui juris erunt, ita duntaxat ut pro hominis primogenito pretium accipias. Ex quibus verbis sic Vasquez post eundem Hieronymum argumentatur: *Si primogenitus hominis ita tantum esset, quem sequuntur fratres, Sacerdotibus primogenitus hominis tandiu non deberetur; quandiu alius frater non fuisset precreatus; quod est falsum.* Hoc ipsum confirmat Hieronymus Exodi 12. *Factum est autem in noctis medio percussit Dominus omne primogenitum in terra Ægypti.* At in nocte illa etiam omnes unigeniti interempti fuerunt: ergo nomine primogeniti venit etiam unigenitus. Quam Hieronymi doctrinam amplectuntur Author

P 2

Ope-

Operis imperfecti homil. 1. in Matth., Damascenus lib. 4. de fide cap. 8. & cap. 15. paulo ante finem, & S. Thomas art. 5. ad 4.

Ad V. Quia Joseph virginitatem servandi propositum fecerat, quavis non emis-
sit votum, ideo incredibile apparere non
debet, quod quum esset, non senex, sed
maturæ ætatis, quando Virginem duxit,
nulli tamen feminæ matrimonio junctus
fuerit. Et hoc neque novum fuisse apud
Judæos, superius probavimus exemplis
multorum hominum, & mulierum, qui
per totam ipsorum ætatem nullo matri-
monii vinculo adstricti, Virgines per-
manserunt.

Ad VI. Augustinus loquitur ex sententia
Eusebii, aliorumque Græcorum Patrum
post Eusebium, qui movebantur ex illo
apocrypho Evangelio Petri ad id dicen-
dum, ut hoc pacto perpetuam Mariæ
Virginitatem defenderent. Cæterum,
quod Jacobus non fuerit Christi in rigo-
re frater, sed consanguineus tantum,
ex aliorum Patrum testimonio, & Augu-
stini etiam, aperte apud Vasquez habetur.
Immo Augustinus serm. 14. de natale
Domini, qui est 18. de tempore paulo an-
te finem, manifestissime affirmat, Jo-
sephum perpetuam servasse virginita-
tem.

Ad VII. Ambrosius loquitur de possibili, &
non de facto, & factum ipsum aliis relin-
quit investigandum; ipse autem non de-
terminat, neque definit. Et illud totum
ab Ambrosio dicitur, ut salvet Scripturæ
loquendi modum circa fratres Domini,
quem quum nos usque modo in tuto po-
suerimus, non est cur de aliis loquendi,
vel explicandi modis curemus.

Ad VIII. Non negamus B. Josephum, an-
tequam Virgini jungeretur habuisse Vir-
ginitatis servandæ propositum, dicimus
tamen, non habuisse votum. Si enim
votum hoc emisisset, quum pervenit ad
rationis usum, ipse antecederet ad Vir-
ginem, virginitatem vovisset; quia quum
esset Virgine antiquior, ante illam ad ra-
tionis usum pervenisset, adeoque ante
illam vovisset. Hoc autem est contra
communem Scriptorum assertionem, qui
volunt, quod quavis plures ante Virgi-
nem Deiparam virginitatem servaverint,
nemo tamen ante illam virginitatem vo-
vit.

Ad IX. Cardinalis Bellarminus de Abdia,
Babylonio, de Scriptoribus Ecclesiasti-
cis agens, hæc scribit: „ Abdias Baby-
lonius, unus ex discipulis Domini fuisse

„ dicitur. Sed vitæ Apostolorum, quæ sub
„ nomine ejus circumferuntur, fabulis si-
„ miliores sunt, quam vitæ narrationi. Sed
„ neque ejus Abdiæ, aut libri ejus, ullam
„ in veteribus mentionem invenio, „ Igi-
tur quum ex putrido fonte puras nequea-
mus haurire aquas, nec pariter ex fabu-
loso libro possumus nec veram, nec ve-
rosimilem, narrationem educere.

Ad X. Sæ est, quod Beatissimus Joseph fue-
rit Virgo, quando electus est, ut esset
B. Virginis Sponsus ad hoc, ut æqualitas
inter ipsos servaretur. Si autem antece-
denter ad ipsam votum emisisset, B. Vir-
go assimilata fuisset ipsi, non ipse B. Vir-
gini; sicque, ut dictum est, B. Virgo non
fuisset primum Virginitatis exemplar in
præcella ratione voti; quia non fuisset
ipsa prima, quæ Virginitatis votum emi-
sisset, quod est contra communem lo-
quendi modum omnium Scriptorum, ut
diximus. Cæterum placet nobis hoc idem
explicare præclaro exemplo, quo utitur
S. Franciscus Salesius tom. 4. coll. 19. nu.
4. quem refert Bavarus in S. Josephi hi-
storia; nimirum, quod Maria & Joseph
fuerunt tanquam duo specula, unum a
fronte alterius positum, a quo in alterum
demandabantur radii, qui in unum a
justitiæ Sole immittebantur. Speculum
autem, quod primo radios recipiebat, fuit
absque dubio B. Virgo, a quo deinde in
alterum speculum, quod erat S. Joseph,
demandabantur. Primitus ergo oportebat,
B. Virginem virginitatis votum emi-
sisse, a qua deinde S. Joseph exemplum
accepit, ut & ipse pariter emitteret. Hoc
autem exemplum S. Joseph accipere non
poterat priusquam cum ipsa desponsaretur:
ergo accepit post desponsationem
peractam, & matrimonium initum: ergo
vera stat nostra conclusio, quod S. Joseph
virginitatis votum Deo nuncupaverit,
postquam duxit Virginem Deiparam in
uxorem.

Pro Secunda Dissertationis parte, nimirum
quomodo S. Joseph dicatur Christi Pater;
Primo communis Doctorum æque, ac
indoctorum hominum loquendi modus
hic est, quod S. Joseph fuerit Christi Do-
mini Pater putativus, adoptivus, nutri-
tius, & nil amplius; Putativus quidem,
quia dicitur in Evangelio; *Putabatur fi-
lius Joseph* Lucæ cap. 3.; Unde Bernar-
dus serm. 2. super missus est, ait, quod Jo-
seph ea appellatione, licet dispensatoria,
meruerit honorari a Deo, ut Pater Dei
dictus, & creditus sit. Adoptivus dicitur
quasi

quasi quadam similitudine translata ab adoptione filiorum ad adoptionem Patris; & sicut quis, quando ab aliquo adoptatur in filium, eligitur, & sibi adscribitur in filium, ita Joseph, a Dei Verbo adoptatus in Patrem, ab illo fuit electus, & sibi adscriptus, attributus, & nominatus, ut Pater. Nutritus denique, quia S. Joseph fuit Christi Domini Nutricator, Educator, Custos, atque Defensor. Proinde Origenes homil. 12. in Levitic. indicat eum dictum Patrem Christi, quia nutritus erat, & nutriciam illi operam præstabat. Hæc sunt Origenis verba apud Estium; *Pro fidei ministerio, Patris ei vocabulum, Scriptum concessit.*

Secundo assertur a Serry systema cujusdam moderni Scriptoris, qui peculiarem librum edidit sub titulo de Paternitate S. Joseph, & in eo totus est, ut prober, S. Patriarcham fuisse, seu potius dici posse Patrem Christi verum secundum naturam; & hoc, non quod genuerit Christum ex copula cum Maria Virgine habita, quod est hæreticum dicere; sed quod Spiritus Sanctus efformavit in Virginis utero illud ipsum individuum Christi corpus, quod Josephus editurus erat, si rem veneream fecisset. At hoc, quodcumque sit systema, sic a Serry optime confutatur. Concedamus enim, quod id facere potuisset Spiritus Sanctus; concedamus, quod fecisset quod facere poterat; nec quoque per hoc Josephus hujusmodi factus editi habendus esset Pater secundum naturam. Quod quidem verbis hisce a Serry probatur exercitat. 25., Relatiq;
 „ enim paternitatis naturalis, ut Philosophi docent, in actione generante fundatur, quæ nulla etiam tunc Josephi fuisset.
 „ Nec Divinus Spiritus eandem individuum humanitatem producendo, quam Joseph ipsemet producturus erat, ipsam
 „ Josephi actionem ellicuisset, sed alteram, longe diversam. Uti plane dum Deus in
 „ extremo judicio Isaacum a mortuis excitabit, eundem quidem hominem secundo producet, qui quondam ab Abrahamo genitus est: non eadem tamen erit
 „ actio Dei secundo producentis, qualis olim fuit Abrahamæ generantis; hæc enim
 „ supernaturalis erit, ac plane divina; ista humana fuit, & naturalis. Ac nisi Abrahamæ olim generantis actio præcessisset, individuum ille homo a mortuis excitandus,
 „ Abrahamæ filius minime censeretur. Sic igitur, ut lubet, liberque inepto argutatori, eadem a Deo in utero virgineo pro-

„ ducta humanitas, quam producturus esset Josephus, si copulam habuisset: quia tamen non habuit, nullumque generantis actum elicit, Christi Pater secundum naturam, dici nequit, „

Tertio Estius in 4. dist. 30. §. 11. affert sententiam Joannis Gersonis in serm. quodam de nativitate B. Mariæ confid. 4., asserentis Josephum vere dici Christi Patrem, ex eo quod ex corpore, & carne Joseph Christus sit natus; quia, scilicet, duorum conjugium unum corpus, & una caro est; addentis etiam, quod Joseph vere quoque dici potest Christi Pater, quia natus fuit in terra, seu fundo ipsius Joseph; scilicet, ex ea carne conceptus, & natus, cujus potestas, seu dominium, jure conjugali penes ipsum Joseph erat. Citatur etiam ab Estio Cardinalis Cajetanus tom. 1. opusc. 31. responsione 2.

Quarto. Idem Estius loco citato antequam exprimat sententiam suam, præmittit, quod ut plenius intelligatur, quam vere Joseph fuerit Christi Pater, observare oportet, non esse parem rationem de aliis quibusdam qui etiam vere Patres dicuntur illorum, quos carnaliter non genuerunt. Privigni dicuntur filii conjugum posterioris matrimonii; pariter adoptivi dicuntur filii illorum, a quibus sunt adoptati. At non sunt tam proprie filii, neque similiter, ut fuit Christus filius Joseph; & ratio est, quia illi in diverso matrimonio sunt nati, Christus autem in eodem. Citat Estius Augustinum lib. 2. de consensu Evangelistarum cap. 1. ubi ait: *Putabatur Christus etiam aliter filius Joseph, tanquam ex ejus omnino carne progenitus; sed ab eis hoc putabatur, quos Maria latebat integritas. Et paulo post: Manifestum est illud, quod ait, ut putabatur filius Joseph, propter illos dixisse, qui cum ex Joseph, sicut alii homines nascuntur, natum arbitrabantur.* Ex quibus Estius deducit: alia igitur ratione verus Christi Pater fuit Joseph, alia putativus; verus jure conjugii, putativus generatione carnali. Insuper ex eodem Augustino citato loco, qui testatur, Joseph esse Christi Patrem multo conjunctius, quod ex ejus conjugio natus sit, quam si esset ei aliunde adoptatus; & subdens, ex ejus conjugio sic intelligendum in ipso conjugio, & sine ejus injuria; prælaudatus Estius hæc habet: „ Nam privignus quidem ex conjugio natus est ejus, qui pater dicitur, sed in alio conjugio: filius autem adulteræ in conjugio quidem eodem susceptus est, non tamen sine

5) sine grandi injuria ; cum alterius conjugis, tum ipsius conjugii . Hoc autem conjugium , de quo agimus , per Christi generationem ex Virgine divinitus fecundata , nullam injuriam accepit ; utpote in quo fides conjugii prorsus illibata permanserit , Quin potius tam sanctæ , ac divinæ Proles generatione fuit magnifice , cohonestatum , .

Dicimus II. S. Joseph fuisse verum Christi Domini Patrem; non quidem naturæ, sed jure , & jure strictissimo conjugii .

I. Probatur . Christus Dominus natus est ex vero matrimonio, inito inter Mariam , & Joseph : ergo Joseph fuit verus illius Pater , non quidem natura , sed jure conjugii . Probatur consequentia, simul & explicatur . Quia matrimonium inter Mariam & Joseph fuit ratum , & non consummatum, inde est, quod inter ipsos non intercessit copula carnalis , & ideo S. Joseph non fuit verus Christi Pater natura; quia tamen in S. Joseph fuit verum jus veri matrimonii, inde est , quod propter hoc jus fuit Joseph verus Christi Pater jure conjugii . Et hoc probatur ; quia ex dictis Joseph habuit verum jus , & verum dominium in corpus B. Virginis , quanvis non habuerit usum; sed usus, qui non fuit , facit , ut non sit verus Christi Pater natura : ergo jus , & dominium , quod fuit , facit , ut sit verus Christi Pater jure conjugii . Hoc totum explanatur simul , & confirmatur Augustini verbis , quæ retulimus nuper, & quæ modo etiam luculentius recitamus , ut magis Conclusionis nostræ veritas elucescat. Ait igitur Augustinus lib. 2. de consensu Evangelistarum cap. 1. *Neque enim propterea non erat appellandus Joseph Pater Christi, quia non eum concubendo genuerat, quandoquidem recte Pater esset etiam ejus , quem non ex sua conjugate procreatum , aliunde adoptasset . Putabatur quidem Christus etiam aliter filius Joseph, tanquam ejus omnino carne progenitus ; sed ab eis hoc putabatur , quos Maria latebat virginitas . Nam Lucas ait : Et ipse Jesus erat incipiens quasi triginta annorum , ut putabatur filius Joseph . Qui tamen Lucas non ejus parentem solam Mariam ; sed ambos Parentes ejus appellare , minime dubitavit , ubi ait : Puer autem crescebat, & confortabatur plenus sapientia, & gratia Dei erat in illo: & ibant Parentes ejus per omnes annos in Jerusalem, in die solemnibus Paschæ . Sed ne quis hic Parentes, consanguineos potius Mariæ cum ipsa Matre ejus , intelligendos putet , quid ad il-*

lud respondebit , quod ipse etiam Lucas superioris dixit : Et erant Pater ejus , & mater mirantes super iis, quæ dicebantur de illo ? Cum igitur ipse narret , non ex concubitu Joseph , sed ex Maria Virgine natum Christum ; unde eum Patrem ejus appellat , nisi quia, & Virum Mariæ recte intelligimus sine commixtione carnis , ipsa copulatione conjugii , & ob hoc etiam Christi Patrem multo conjunctius, qui ex ejus conjugate natus est, quam si ei esset aliunde adoptatus ?

II. Probatur ab eodem Estio, qua probatione citatur etiam Serry . Christus Dominus, ut filius Mariæ, pertinebat ad Josephum, ut Mariæ Sponsum, titulo peculiari paternitatis: ergo S. Joseph fuit vere Pater Christi Domini . Probatur antecedens . Christus Dominus sub illa consideratione fuit fructus matrimonii Mariæ, & Joseph, non quidem natus ex illo , sed natus in illo ; ac veluti in Josephi fundo satus , & procreatus ; nimirum in illo , & ex illo corpore virgineo , id quod jure conjugii S. Joseph potestatem habebat: ergo Christus Dominus, ut filius Mariæ pertinebat ad Josephum , ut Mariæ Sponsum titulo peculiari paternitatis . Prima consequentia sequitur, quia non aliud requiritur , ut sit aliquis vere Pater , quam ut ad ipsum pertineat foetus , jure paternitatis .

Obijciunt I. Si vera esset nostra Conclusio , etiam puer ex muliere adultera genitus ad ipsius maritum pertineret , quia in illius fundo esset satus, & procreatus; atqui hoc dici non potest : ergo &c. II. Nequit dici, quod B. Virginis , & S. Joseph, utpote duorum conjugum fuerit unum corpus , & una caro : ergo nostra Conclusio non subsistit . Antecedens est certum , quia conjuges per matrimonium fiunt unum corpus , & una caro , non quidem per matrimonium simpliciter ratum , sed consummatum , cujusmodi non fuit matrimonium Mariæ cum Josepho . Consequentia probatur . Si corpus Mariæ , & corpus Joseph non sunt unum corpus , & una caro : ergo corpus Mariæ non erat S. Joseph ; sed hæc est ratio , per quam nos nostram probavimus Conclusionem : ergo &c. III. Si nostra Conclusio haberet locum , Sara etiam fuisset vere mater Ismaelis , quia Ismaelem genuit Abraham maritus Saræ ex diverso matrimonio, quam fuerint illa duo distincta matrimonia , unum cum Sara, & aliud cum Agar. IV. Origenes , quem sequitur Theophylactus in cap. 2. Lucæ , docet, Josephum fuisse tantum honoratum respectu Christi ,

fi, Patris titulo, propter fidele ministerium, quod Christo ut Nutricius exhibebat,

Respondemus ad I. quod Spurius generatur ad mariti dedecus; ad matrimonii injuriam, ac matrimonii fide violata; unde adultero nascitur non marito. Christus vero natus est Mariæ, & Josepho, ad Parentum decus, & ad matrimonii gloriam, & integra quidem fide procreatus fuerat. Sic responderet Serry, qui subdit, quod idcirco Jesus putabatur filius Joseph, respectum habendo ad carnalem generationem; respiciendo vero jus conjugii, non tantum putabatur, sed etiam erat.

Ad II. Aliud est dicere, quod conjugum corpora sint unum corpus, & caro, & aliud, quod unius conjugis corporis potestas, jus, & dominium sit penes alium conjugem. Primum habetur in matrimonio rato, & consummato, quod ipsemet Adversarius fateatur; secundum vero verificatur etiam in matrimonio rato, sed non consummato. Propterea subdit Serry; per Sacros Canones in matrimonio simpliciter rato dari potest aliqua relaxatio, seu dispensatio, non autem in matrimonio rato, & consummato; quia nimirum per matrimonii consummationem conjuges facti sunt unum corpus, & una caro.

Ad III. Diversa est ratio Saræ respectu Ismaelis, & Joseph respectu Jesus; quia in primo casu duo erant matrimonia, ut etiam Adversarius fateatur; in nostro autem casu unum; & ideo, subdit Estius, Sara non habebat plenum dominium corporis viri sui propter ejus bigamiam, sicut Joseph habebat suæ conjugis perfectum Dominium. Unde, idem Estius concludit, majori ratione dicitur Christus natus ex carne, & corpore Joseph, quam Ismael genitus ex carne, & corpore Saræ.

Ad IV. Dicitur cum eodem Estio, rationem Origenis nequaquam subsistere; primo, quia nunquam legitur in Scripturis, ut Nutricius dicatur Pater, & Nutrix dicatur Mater. Secundo, quia Virgo præponit sibi Josephum sub Patris vocabulo: *Pater tuus, & ego*; & ne dicatur hoc fecisse Virginem propter humilitatis devotionem, ipsemet Evangelista dicit: *Erant Pater ejus, & Mater*. Tercio, quia Lucas ambos appellat Parentes, græce *πατέρας*, quasi Genitores, quia, ut dicimus, generatio Jesus etiam ad Joseph jure conjugii pertinebat. Quarto, quia idem

Evangelista subdit, quod *Jesus erat subditus illis*; nimirum tanquam filius parentibus; & hunc locum urget Augustinus lib. 1. de Nuptiis, & Concup. cap. 11. Ultimo, quia & Lucas, & Matthæus ducunt Christi genealogiam per Joseph; quod quidem non esset bene factum, si Joseph non alia ratione, quam quia Nutricius, Christi Pater fuisset.

Ad tertiam modo Dissertationis partem devenientes; Primo censet Gerson homil. de Nativit. B. Virginis, & 3. par. Alphabeti 59. lib. 2., S. Joseph fuisse in utero matris suæ sanctificatum, asserens id ipsum inveniri in officio Hierosolymitano. Eandem opinionem sequutus est Jacobus de Valentia super Magnificat. Hoc autem privilegium expendens Cornelius a Lapide in cap. 1. Matth. hæc scribit: „ Idem de S. Jacobo fratre Domini, qui „ ea de causa vocatus sit justus, opinantur „ Hegesippus apud S. Hieronymum lib. de „ Script. Eccles. in Jacobo, & Epiph. hæ- „ resi 29. Idem de S. Nicolao, & S. Domi- „ nico suspicatur S. Antoninus 3. par. Sum- „ mæ tit. 18. cap. 15. §. 6. Idem de Jacobo „ Patriarcha, qui in utero Matris collisus „ fuit cum Esau, illumque supplantavit, „ censet S. Ambrosius lib. 4. de fide cap. 4. „ hist. eccles. cap. 66. in Genes., & Dionys. „ Carthus. in Genes. cap. 25. & 28., ubi „ pro eadem sententia citat D. Augustinum, „ Idem de Mose autumat S. Ephrem orat. „ de Transfig. Christi, Alii idem privile- „ gium dant Samsoni, quia de eo dicitur „ Judic. 13. *Et erit Nazareus* (idest, sepa- „ ratus, & consecratus) *Dei ab infantia sua,* „ *& ex matris utero*. Verum hæc incerta „ sunt, & tantum exemptionis a communi „ peccati, & nativitatæ maculatæ lege „ privilegium nulli dandum est, nisi de eo „ constet e S. Scriptura, vel traditione. „ Hic autem nihil tale constat de ullo, nisi „ de Jeremia cap. 1. 5. Et de Joanne Bapti- „ sta Lucæ 1. 44. ita Barrad. lib. 7. Con- „ cordi Evangel. cap. 12. & Franc. Suarez „ 1. par. qu. 27. disp. 8. sect. 1. Excipio „ Christum ex vi suæ conceptionis, quia „ conceptus est de Spiritu Sancto, & natus „ ex Maria Virgine. Item B. Virginem, „ utpote Matrem Dei, uti habet traditio „ Ecclesiæ. Potuit Deus pluribus hoc pri- „ vilegium dare, sed an de facto dederit, „ nescimus. Sane si post B. Virginem illud „ alicui alteri, ex initio recensitis dedit, „ S. Josepho ejus Sponso idipsum non ne- „ gasse, videtur. „ Suarez vero in 3. part. „ qu. 29. ar. 2. hæc ait: „ Multo autem mi- „ nus

„ nus cenſeo eſſe aſſerenda , vel credenda ,
 „ quædam privilegia , quæ nonnulli huic
 „ Sancto tribuunt , ut fuiſſe ſanctificatum
 „ in utero matris , caruiſſe fomite , vel om-
 „ ni actuali peccato , ut videre licet in Ger-
 „ ſone ſerm. quodam de Nativit. Mariæ ,
 „ & Jacobo Chriſtopolitano , exponente ,
 „ Canticum Virginis . Hæc enim , & ſimi-
 „ lia , quæ ſunt præter generales canones
 „ Scripturæ , non ſunt ſine convincen-
 „ ratione , & magna autoritate Eccleſiæ ,
 „ vel Sanctorum Patrum , approbanda .
 „ Denique quæ dona ſcientiæ , aut ſapien-
 „ tiæ , aut quæ gratiæ gratis datæ huic San-
 „ cto donatæ fuerint , incertum nobis eſt ;
 „ illud ſolum ex Evangelio habemus rece-
 „ piſſe interdum Angelicas illuſtrationes ,
 „ & propheticas revelationes . De aliis ve-
 „ ro ſolum dicere poſſumus , ea ut mini-
 „ mum accepiſſe , quæ ſuo muneri conve-
 „ nienter obeundo fuerunt opportuna , re-
 „ liqua vero ignota nobis eſſe . Unde in
 „ hiſ donis , & gratis facile credi poteſt
 „ ſuperatum fuiſſe hunc ſanctum non ſo-
 „ lum ab Apoſtoliſ , ſed etiam ab aliis , qui-
 „ bus , ad utilitatem Eccleſiæ magis erant
 „ neceſſaria . „

Secundo ex eo , quod S. Joſeph fuerit vere ,
 ac proprie Virginis Sponſus , & habue-
 rit jura omnia , & munera veri Sponſi ;
 excepto carnalis copulæ uſu ; & ex eo ,
 quod Patris Chriſti obrinuerit nomen , &
 rem , quæ huic nomini ſubeſt , excepta
 carnali generatione ; ſequitur , ut S. Pa-
 triarcha fuerit aliquo modo caput , & ſu-
 perior Virginis , & Chriſti , ut hominis .
 Apoſtolus enim 1. ad Corinth. 2. ait ,
caput mulieris vir ; & S. Petrus in 1. epiſt.
 canonica cap. 3. *Mulieres ſubditæ ſint viris
 ſuis* . Inſuper de Chriſto Domino Lucæ
 2. dicitur : *Erat ſubditus illis* . Ex hiſ de-
 ducit Suarez , quod inter Mariam , & Jo-
 ſeph , & inter Jeſum & Joſeph interceſ-
 ſerit ſingulare vinculum mutui amoris ,
 ac perfectiſſimæ amicitia , quæ intrinſe-
 ce oriebatur ex dignitate , & ſtatu , ad
 quem S. Joſeph aſſumptus eſt .

Tertio aſſerit pariter Suarez , Joſephi digni-
 tatem majorem fuiſſe , quam dignitas
 Præcurſoris , aut Apoſtolorum , vel Evan-
 gelistarum ; quia quanvis apoſtolicum
 munus ſit ſupremum omnium eorum , quæ
 in Chriſti Eccleſia inveniuntur , ut docent
 Anſelmus , & S. Thomas ; munus tamen
 S. Joſeph , quia fuit altioris ordinis , po-
 teſt dici perfectius . Quod explicat di-
 cendo , in Eccleſia quædam eſſe miniſte-
 ria , quæ præciſe pertinent ad ordinem

gratiæ gratum facienſis ; & in hoc ordine
 Apoſtoli habuerunt ſupremum dignitatis
 ſtigium : alia vero eſſe miniſteria , quæ
 attingunt ordinem unionis hypſtaticæ ,
 qui perfectior eſt ſuo genere ; & in hoc
 ordine conſtitutum fuit miniſterium S. Jo-
 ſeph . Cæterum etiam dici poteſt , quod
 ipſum apoſtolicum miniſterium ante
 Apoſtolos quoscuque , immo ante ipſum
 Domini Præcurſorem B. Joſeph exer-
 cuit in Bethleemica ſpelunca , quando
 puerum natum , qui eſſet , & quare ſic
 naſci dignatus fuiſſet , & ſinem , ob quem
 in mundum venerat , aperiebat , expone-
 bat , ac prædicabat Paſtoribus , ac Magiſ
 adoratoribus .

Quarto exiſtimat pariter Suarez , non eſſe
 temerarium , neque improbabile , ſed po-
 tius pium , ac veriſimile , ſi dicatur , S. Jo-
 ſeph reliquos omnes in gratia , & in bea-
 titudine antecellere . Et hoc tum quia ex
 Scriptura nihil eſt , quod repugnet , & ex
 Patribus nemo eſt , qui contradicat . Ra-
 tionem addit Cornelius a Lapide loco ci-
 tato , quia plus eſt eſſe Patrem , & Recto-
 rem Chriſti , quam ejus Præconem , &
 Præcurſorem .

Quinto ex eodem Cornelio a Lapide in fa-
 milia illa Joſephi tres erant ſummæ , &
 excellentiſſimæ totius Orbis perſonæ ;
 ſcilicet Chriſtus Deus , & homo ; Virgo
 Deipara Chriſto conjunctiſſima , utpote
 mater naturalis ; Joſeph Chriſti Pater
 matrimonialis . Et ex hoc inferit , quod
 Chriſto debetur cultus adorationis , &
 Patriæ ; B. Virgini cultus hyperdulæ ;
 ac B. Joſepho ſummæ dulæ cultus . Et
 quanvis Eccleſia prioribus Eccleſiæ ſecu-
 lis ſatis parce in B. Joſeph celebrando ſe
 continuerit , & S. Patres in ejuſdem lau-
 dibus recensendiſ parum ſe dilataverint ;
 hoc tamen fuit ut illorum temporum
 Hæreticis occaſionem præcluderent aſ-
 ſerendi fuiſſe ipſum Patrem Chriſti Do-
 mini naturalem , uti de facto Ebionitæ ,
 aliique cum ipſiſ Heterodoxi impie , ac
 falſo dixerunt . Cæterum poſteriorum
 temporum univerſalis Eccleſiæ Paſtores ,
 ac Pontifices S. Joſeph in Eccleſia ſolem-
 nius voluerunt celebrandam eſſe memo-
 riam , ac anniverſariam feſtivitatem . Et
 præcipue Gregorius XV. feſtum ejus ritu
 duplici ſolemniſ a toto populo , tota-
 que Eccleſia quotannis celebrari juſſit
 die 19. Martii . Poſteriores vero Ponti-
 fices idem feſtum de præcepto obſervan-
 dum ab omnibus Chriſti Fidelibus , ſta-
 tuerunt , & Innocentius XII. pro Hiſpa-
 niæ

nica Monarchia Regnis indulgentiam plenariam his omnibus largitus est, qui sacramentali confessione præmissa, & Eucharistica communione refecti, ejus Ecclesiam visitaverint, & in ea, ut in similibus fieri solet, preces ad Deum fuderint. Postremo Clemens XI. ejus officium cum Octava, & cum Antiphonis, & responsoriis propriis recitandum, iussit; ac Benedictus XIII. ejus nomen in Litaniis majoribus apponi, præcepit. Denique S. Tereciam a Jesu Carmelitarum Reformatricem, omnino fateri oportet, fuisse illam, quæ S. Joseph devotionem in Catholico Orbe propagavit; ipsa enim, ut asserit Cornelius a Lapide, mira devotione colebat S. Josephum, eundemque omnibus commendebat, asserens, se per intercessionem S. Josephi, multa, & magna, immo omnia, quæ habebat, a Deo impetrasse.

Sexto. Multi probabile putant S. Joseph animam, & corpore cum Christo regnare in Cœlis. Quod & scribit Suarez cit. loco verbis hisce: „ Illud vero advertere non præmittam, ex quadam satis recepta sententia, probabile fieri, Sanctum hunc corpore, & animo glorioso cum Christo regnare, quia cum ante Christum mortuus fuerit, verisimile est fuisse unum ex illis, qui tempore mortis, vel resurrectionis Christi surrexerunt, quos multi sentiunt ad immortalem vitam animi, & corporis transisse, ut suo loco dicemus. „

Obstant I. Augustinus opusc. de Assumpt. Virg. cap. 4. docet, B. Virginem fuisse exemptam a lege illa: *sub viri potestate esset*; quia, statim subdit, *non fuisse sub potestate viri, quæ integerrimis visceribus de Spiritu Sancto Christum suscepit*. II. Anselmus Matth. 3. de Joanne Baptista dicit, *Officio ministerii, fuisse minorem Apostolis*; majus enim ministerium non fuit, quam Apostolatus: ergo ministerio Apostolorum non fuit majus ministerium S. Joseph. III. 1. ad Corinth. 12. dicitur: *Posuit Deus in Ecclesia primum Apostolos*; quod & confirmat S. Thomas in cap. 3. Matth. docens, Apostolos esse majores officio Novi testamenti; & ad Ephes. 1. dicit: *Temerarium est ergo, aliquem Sanctum Apostolis comparare*. IV. In Litaniis majoribus postponitur S. Josephi nomen nomini S. Joannis Baptiste: ergo Ecclesia censet, majoris dignitatis esse Baptistam, quam Joseph. V. Est aliquorum sententia, qui dicunt asseverantes, S. Joseph supra omnes Apostolos, ac Angeli-

PAR. IV.

rum Chores in Cœlo esse constitutum; Atqui hoc ab omnibus non recipitur: ergo &c. VI. Si Joseph in tam excellenti fuisset dignitate constitutus, non permisisset Spiritus Sanctus, dignitatem ejus esse tanto tempore Ecclesiæ ignotam, nec minore dignitate coli, quam Apostolos, & alios etiam non paucos Sanctos.

Respondemus ad I. cum Suarez, Augustinum intelligi, Virginem non fuisse sub potestate viri, quantum ad usum carnalis copulæ. Addit ex S. Thoma, quod in iis, quæ pertinebant ad cognitionem mysteriorum Dei, & ad suscipiendæ gratiæ privilegia, non debebat B. Virgo a viro pendere, nec sub ejus esse potestate; in externis vero, & domesticis rebus potuit suo modo subesse viro, quia ad illum familiæ gubernario pertinebat. Quapropter quando aliquid agere debebant ex divina revelatione, revelatio fiebat non Mariæ, sed Josepho; ut videre est quando fuit revelata impositio nominis Jesu, fuga in Ægyptum, & reditus ex Ægypto. Cæterum opusculum illud, quod ab Adversariis citatur inter Augustini opera apud Bellarminum non invenitur.

Ad II. Ministerium S. Joseph fuit supra ministerium Apostolorum ratione ordinis ut diximus, quanvis illud Apostolorum fuerit superius ratione gratiæ gratum facientis. Et ratio est, quia ministerium Joseph tetigit Ordinem unionis hypostaticæ, qui quidem ordo ex suo genere est perfectior. Et sic intelligendus est S. Anselmus, nimirum de ordine gratiæ gratum facientis, non vero de ordine unionis hypostaticæ.

Ad III. Dicit idem Suarez, quod quanvis Apostoli sint majores Officio Novi Testamenti, officium tamen Joseph non pertinet ad novum Testamentum, neque proprie ad vetus, sed ad utriusque Authorem, qui fuit lapis angularis, qui fecit utraque unum. Apostolus ad Corinth. intelligitur, quod Apostoli fuerunt primi in foundatione Ecclesiæ per universum mundum diffusæ per eorum prædicationem; in qua quidem nullam habuit partem S. Joseph, nisi in illis primitiis Christianorum Pastoribus nimirum, & Magis, quos diximus in Specu nativitatis Christi ante Apostolorum tempora erudivisse.

Ad IV. In iisdem Litaniis præponitur etiam nomen S. Joseph nominibus Apostolorum; & nihilominus Adversarii dicebant, quod Apostoli sint majores Baptista, cujus nomen Apostoli etiam præponitur. Igi-

Q tur

tur ex hoc capite non bene desumitur in Sanctis cum Deo regnantibus majoritatis argumentum; Ecclesia enim dum hos ritus exercet, nec aliquid declarat, neque definit, quod Sanctorum respiciat majorem, minoremque dignitatem.

Ad V. Est quidem pia illa sententia, quam diximus; sed illa tamen non destruit, immo potius firmat opinionem nostram. Quod autem ab omnibus non recipiatur, facit, ut non sit illa universalis traditio in Ecclesia, quod ultro fatemur. Nos tamen non ex illa ratione probamus assertum nostrum, sed ex alijs; unde etiam dato, quod illa non sit firma, non per

hoc assertum nostrum ruit.

Ad VI. Respondet Suarez verbis hisce: „Ecclesia non semper nititur majori sanctitate in modo colendi, aliquem Sanctum, alias esset Laurentius existimandus, sanctior multis Apostolis; considerat ergo alias rationes, & circumstantias, ministerium, videlicet, quod in Ecclesia habuit singularem aliquam utilitatem, vel Ecclesiae aedificationem majorem; denique notitiam, & cognitionem, & alia, hujusmodi. Adde etiam eos praesertim colere, qui ad novum Testamentum pertinent. Iraque ex cultu Ecclesiae non potest effici argumentum sumi.”

DISSERTATIO CCXII.

De Angelica Virginis salutatione, & de Christi Conceptione in ejus utero peracta. A quo, sub qua specie, ubi, & quando, fuerit facta Angelica ad Virginem salutatio? An Conceptio Christi fuerit plane miraculosa, & supernaturalis? Et quas in ea Conceptione partes Spiritus Sanctus habuerit, quas vero B. Virgo?

Præsupponimus primo ex S. Thoma 3. par. qu. 30. art. 1. fuisse congruum annunciari B. Virgini quod ipsa esset Christum concipitura. Quod primo probat,

quia congruus ordo poscebat, ut prius mens Virginis de mysterio instrueretur, & deinde, ut Christum conciperet. Secundo, ut posset Virgo esse certior hujus mysterii testis, quando super hoc fuisset divinitus instructa. Tertio, ut offerret Deo, se promptam ad obediendum exhibendo obsequii, & servitutis suæ munera. Quarto, quia quum esset quoddam spirituale matrimonium inter Filium Dei, & humanam naturam, conveniens erat, ut per annunciationem, Virginis consensus, loco totius humanæ naturæ expectaretur. Hæc ex S. Thoma observat quoque Serry.

Præsupponimus secundo conveniens quoque fuisse, ut B. Virgo disceret mysterium potius ab Angelo, quam ab homine, &

potius ab Angelo, quam a Deo ipso immediate. Primo, ut idem asserit S. Thomas loc. cit. art. 2., ut servaretur divina ordinatio, qua divina perveniunt ad homines Angelorum ministerio. Secundo, quia sicut per Diabolum alloquentem ad Evam incepit humana perditio, ita per Angelum alloquentem ad Mariam incipere debebat humana reparatio. Tertio, quia sic Matris Dei virginitati congruebat; unde Hieronymus, quem citat Angelicus, dicit: *Semper est Angelis cognata Virginitas. Profecto in carne præter carnem vivere, non terrena vita est, sed celestis.* Et quanvis ratione dignitatis B. Virgo esset Angelis eminentior, conditione tamen naturæ erat iisdem inferior.

Præsupponimus tertio, Annunciationem fuisse congruo ordine factam, quatenus, ut docet Doctor Angelicus ex epist. ad Rom. cap. 13., *quæ a Deo sunt, ordinata sunt*; sed Angelus missus est a Deo ad hoc, quod Virgini annuntiaret, ut dicitur Lucæ 1. ergo ordinatissime fuit annuntiatio per

per ordinem completa. His præsuppositis, modo investigandum venit quod quum sit certum ex Scriptura, & Patribus fuisse Angelum Divinæ Incarnationis Nuncium, esse tamen incertum, a quo Angelo, seu cujus Hierarchiæ, vel Ordinis sit peracta, & sub qua specie Virgini Angelus apparuerit, & quo tempore, & loco-annuntiatio facta fuerit? Pro quibus.

Primo. Bernardus homil. 1. de Annuntiatio. scribit, non fuisse ex Minoribus Angelis, qui frequenter mittuntur; & postmodum subdit, propterea dici Angelum illum missum esse à Deo, quia a Deo immediate mysterium intellexit, & a Deo immediate est missus: ergo fuit ex illis Angelis, qui a Deo immediate illuminantur; Atqui hi sunt Angeli Supremi: ergo Angelus, qui fuit Nuncius, non fuit ex infimis, sed ex Supremis.

Secundo. Plures Patres Nuntium illum modo Angelum, modo Archangelum nominant. Citantur a Suarez Irenæus lib. 5. contra hæreses cap. 25. qui eum vocat Archangelum, cui concordant Ambrosius lib. 1. de Spiritu Sancto cap. 7. Augustinus serm. 14. de Nativit., si legitimus ipsius est fœtus. Hesichius vero hom. 2. de S. Deipara, appellat Angelorum Principem, quanvis homil. 1. dixerit Archangelum. Gregorius Magnus homil. 34. in Evang. nominat Archangelum, & summum Angelorum. Andreas Hierosolymitanus homil. de Annuntiatio. vocat Archangelum, & unum ex præcipuis Angelorum.

Tertio. S. Thomas docet, fuisse ex ultima Hierarchia, Caput, & Principem Secundi Ordinis Archangelorum. Quod probare intendit conjectura deducta ab Authore libri de Cœlesti Hierarchia cap. 3., quem credidit fuisse S. Dionysium Areopagitam.

Quarto. Aliqui dixerunt, quod quum convenientius fuerit revelationem illam fuisse intellectualem, adeoque abstractam ab omni sensu, & imaginaria visione, non est recurrendum ad corpoream, & visibilem speciem; adeoque non fuisse necessarium, ut Angelus ille Divinæ Incarnationis Nuncius in humana specie appareret.

Quinto. Alii vero docent, Angelum in specie humana exteriusque sensibili Virgini Deiparæ apparuisse. Hanc sententiam testatur Suarez esse Ambrosii lib. 1. de Officiis cap. 8. & lib. 1. in Lucam, Ori-

genis homil. 4. in Lucam; Chrysostogi serm. 140. Hieronymi epist. 7. ad Lætam, & epist. 22. ad Eustochium. Eam quoque sequitur S. Thomas, qui pro se citat Augustinum, Suarez supradictus, alique passim.

Sexto. Circa annum, mensem, diem, & horam, quibus Angelica, facta est salutatio, nos non intendimus de Anno disputare, quia de hoc magna est controversia inter Chronologos, disputantes quo anno Christus Dominus natus fuerit, & pene inveniuntur sententiæ diversæ supra quinquaginta; ut apud illos videre est. De hac tamen controversia differere hic non est locus. Circa reliqua vero, asserit Suarez ex Ecclesiastica traditione haberi, factam esse Angelicam salutationem octavo Kalendas Aprilis. Circa horam sunt qui asserunt fuisse peractam circa noctis initium; Alii in noctis medio.

Septimo. Circa locum, in quo peracta est salutatio, refert Suarez fuisse Hæreticos, qui dixerunt impudenter quidem, & temere, Angelum non invenisse Virginem domi, sed per plateas vagantem, & ibi eam salutasse. Sed contra hos stat Patrum omnium universitas, & ipsa universalis Ecclesiæ traditio, ut mox videbimus.

Octavo. Patres omnes docent, locum illum fuisse domum, & Cubiculum Virginis, in qua ipsa inventa est Orationi vacans, & forsitan Messias adventum desiderans, deprecans, & expectans.

Dicimus I. Nuntium Salutationis Angelicæ fuisse Gabrielem, ob peculiarem rationem in ipso nomine inclusam; fuisse Archangelum, ob rationem excellentissimæ missionis, & fuisse unum ex primo ordine primæ Hierarchiæ Angelorum.

Prima Conclusionis pars probatur ex dictis a nobis tom. 2. Dissert. 137. nimirum, Gabriel vocari fortitudo Dei, vel fortis; quia scilicet præest præliis, ac bellis fidelium, ut patet Danielis 12. Unde ait Cornelius a Lapide in cap. 1. Lucæ, quod, „ ipse hic mittitur nunciaturus Christum, „ qui bellum acerrimum erat gesturus contra Luciferum, ceterosque dæmones, & „ homines impios. „ Subdit idem Cornelius, quod Gabriel dicitur

גבריאל; nimirum vir Deus, „ quasi dicat, sunt verba Cornelii, Deus incarnabitur, eritque homo puer, quantum ad „ naturam, ac ætatis, & corporis progressum; idem tamen erit vir, quia a primo „ Conceptionis instanti anima ejus erit ple-

ne omni scientia, gratia, fortitudine,
juxta illud Jeremias 31. 22. *femina cir-*
cumdabit virum.

Secunda Conclusionis pars probatur ex di-
ctis pariter a nobis tom. 2. Dissertat. 130.
Angeli dicuntur Angeli non ratione na-
turæ, sed ratione officii; quod & docent
Augustinus in psalm. 103. Ambrosius in
cap. 1. Epist. ad Hebræos, & Gregorius
Magnus homil. 34. in Evang. ante me-
dium. Adeoque Angeli, qui natura sunt
spiritus, dicuntur Angeli, quando mit-
tuntur: Si mittuntur ad ea nuncianda,
quæ sunt ordinis inferioris, dicuntur An-
geli; si vero ad ea nuncianda, quæ sunt
ordinis altioris atque supremi, dicuntur
Archangeli; atqui missio ad annuncian-
dam Divini Verbi Incarnationem, erat
ordinis sublimissimi; ergo qui mitteba-
tur, debebat esse non simpliciter Ange-
lus, sed Archangelus.

Tertia pars Conclusionis probatur. I. In
Dissertat. citata probavimus Michaellem,
quanvis dicatur Archangelus, esse etiam
unum, immo Principem ex primo ordi-
ne, & ex prima Hierarchia, scilicet Sera-
phinum; sed illæ eadem rationes, quæ
probant de Michaelle, probant etiam de
Gabriele: ergo &c. Insuper Gabriel est
unus de illis Angelis, qui immediate a
Deo illuminantur; sed hi sunt Seraphini,
qui sunt primi ordinis, & primæ Hierar-
chiæ: ergo Gabriel est unus ex Seraphi-
nis. Minor est certa, quia illi sunt septem
Angeli, qui adstant ante Dominum, &
qui stant in conspectu Dei, ut legitur
Apocalypsis 18. *Et vidi septem Angelos*
stantes in conspectu Dei; Et Tobias 13.
ubi Raphael de seipso dicit: *Ego sum*
Raphael Angelus, unus ex septem, qui adsta-
mus ante Dominum; Sed hoc, quod est
adstare ante Dominum, & stare in con-
spectu Dei, importat esse Angelos, qui
Deo sunt proximiores, adeoque a Deo
immediate, & non per alios Angelos il-
luminantur: ergo &c. Major primi ar-
gumenti probatur; quia communiter a
Scriptoribus post Michaellem, & ante
Raphaellem adnumeratur Gabriel, quan-
do septem illos Angelos enumerant: ergo
&c. Denique convenientius erat, ut im-
mediate a Deo instrueretur Angelus ille,
qui tam alti mysterii nuncium afferre de-
bebat, quam ut ab altero Angelo edoce-
retur, aliter enim Deus antequam Virgi-
ni per Angelum suum Incarnationis my-
sterium manifestaret alteri Angelo, qui
est inferior ad Virginem aperuisset; quod

non est dicendum; & quanvis Gabrieli
manifestaverit, hoc tamen fuit, quia
Nuncii officioungebatur. Quod si Ga-
briel a Deo immediate missionem suam
accepit, non per alium Angelum: ergo
ex illis Angelis erat, qui sunt Deo pro-
ximiores, adeoque unus ex illis, qui sunt
ex primo ordine, & ex prima Hierarchia,
nempe unus ex Seraphinis.

II. Probatur hæc tertia pars. S. Gregorius
Magnus homil. 34. in Evangel. docet:
Ad hoc quippe ministerium Summum Ange-
lum venire, dignum fuerat, qui summum
omnium nuntiabat. Quæ verba explicans
Cornelius a Lapide cit. loco, ait. „Ve-
rum verius est, Michaellem esse primum
inter Seraphinos; Gabrielem vero ei esse
proximum, & vicinum.”

III. Probatur Lucæ 1. Ipsemet Gabriel de
se dicit: *Ego sum Gabriel, qui adsto ante*
Deum; ad quæ verba citatus Cornelius
subdit: „Adsto significat Gabrielem,
proxime adstare Deo, esseque unum e
septem primariis Angelis, qui sunt Prin-
cipes aulae celestis, sicut est Michael, ac
Raphael.” Et post pauca: „Quare licet
aliqui, ut Toletus hic, censeant Gabrie-
lem esse ex ordine penultimo, qui est ex
ordine Archangelorum, eo quod alibi
vocetur Archangelus; verius tamen vi-
detur primo ex ordine, qui est Seraphim,
adeoque esse unum e primis aulae cele-
stis Principibus, ideoque a multis vocari
Archangelum, id est, Angelum prima-
rium, & Principem; immo non desunt,
qui censeant, eum inter Seraphinos esse
omnium primum. Ita censet Marcus Vi-
gnerius Cardinalis in Decachordo Chri-
stiano chorda 1. cap. 2., idque probat
octo rationibus, vel potius congruentiis,
quas recensui Daniel. 9. ver. 21. quæ
omnes ad hanc unam reducuntur: Ad
opus summum decebat mitti Summum
Angelum: atqui summum Dei opus est
Incarnatio Verbi: ergo Gabriel qui vers.
26. ad illud nunciandum est missus, est
summus Angelus. Sed hæc ratio non
concludit, ut ibi ostendi. Nam commu-
nis Theologorum sententia est, Michael-
lem esse supremum Angelorum omnium,
& Antagonistam Luciferi. Apocalyp-
12. v. 7.”

Dicimus II. Gabrielem apparuisse B. Virgi-
ni in specie humana, & exterius sensibili.
I. Probatur autoritate Ambrosii lib. 1. de
Officiis cap. 8. & lib. 1. in Lucam, Orige-
nis homil. 4. in Lucam, Chrysologi serm.
140., Hieronymi epist. 7. ad Lætam,
& epist.

& epist. 22. ad Eustochium, Augustini serm. 14. de Nativit., si ejus legitimus est fetus, & cujus verba retulit S. Thomas 3. par. quest. 30. ar. 3. *Veni ad me Gabriel Archangelus, facis rutilans, veste cornescans, incessu mirabilis.*

II. Probatur ex S. Thoma. Credibile est, Deum misisse Gabrielem ad Virginem modo suaviori, & humanæ naturæ accommodatiori; sed hic erat, ut sub humana specie appareret: ergo &c. Probatur major. Angelus apparens sub corporea specie aliquo modo representabat illud, quem nuntiare veniebat, & Virginem non solum in mente, sed etiam in corpore cum specie illa poterat confortare, & recreare; Unde modus ille erat suavior, & accommodatior, quod pertinet ad minorem propositionem: ergo &c.

III. Probatur ex Chrysostomo. Per modum hunc visio fiebat certior Virgini: ergo per modum hunc facta fuit. Probatur antecedens. Quæ subjecta sunt oculis, certius, ac firmitus apprehenduntur, quam quæ tantum imaginamur, & sola mente capimus: ergo &c. Unde per hoc B. Virgo intellectuali simul, & visibili visione firmata est.

IV. Probatur. B. Virgo non solum mente, sed etiam corpore paritura erat Dei Filium: ergo non solum mente, sed etiam corporis sensu angelica visione recreanda erat. Unde Tertullianus, quem citat Serry, assererat interdum fuisse exhibitæ species humanas Justis, ac Patriarchis Veteris Testamenti, & species illas sensibiles, & corporeas, quibus Deus aliquando conspicuus factus est illis, vocat incarnationis tyrocinia; & sibi Dei experimenta hominem inter homines agere condiscantis.

Pro tempore, & loco, quibus facta est saluatio, quidquid alii in contrarium dicant, quos in Dissertationis exordio retulimus, & quorum ratiunculas in objectionibus adducemus, atque solvemus.

Dicimus III. Angelicam salutationem factam fuisse die 25. Martii, hora statim post mediam noctem, ac sub initium naturalis diei; factam insuper fuisse in Civitate Galilææ, cui nomen Nazareth, & in domo, atque in cubiculo, in quibus B. Virgo habitabat; quæ quidem domus postmodum translata est primo in Illyricum, & deinde in Italiam; & quæ modo visitur in Piceno, & Lauretana Ecclesia nominatur.

I. Probatur. Augustinus lib. octaginta trium questionum qu. 56. docet, ex Ecclesia

traditione haberi, definitam esse diem, vigesimam quintam Martii, quæ responderet diei vigesimæ quintæ Decembris, quæ ab Ecclesia natiuitati Christi præfixa est. Quis enim crederet, Christum non permansisse in matris utero per totos novem menses, quibus ceteri infantes in matrum suarum ventre manent?

II. Probatur. Christus natus est die vigesima quinta Decembris post mediam noctem: ergo pariter Angelica saluatio facta fuit die vigesima quinta Martii post mediam noctem. Consequentia sequitur, quia hoc pacto adimpleretur iusta mensura novem mensium gestationis in utero. Pariter S. Athanasius in serm. deo Deipara prope finem dicit: *Angelum in exordio diei, naturalis quidem, Virginem saluasse.* At hic sermo Athanasio abjudicatur, utpote Athanasii ætate posterior, ac post quintam, & sextam Synodum Oecumenicam exaratus; ut ait Serry.

III. Probatur ex cap. 18. Sapientiæ, ubi legitur: *Cum quietum silentium contineret omnia, & nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus exiliens de coelo a regalibus sedibus, durus debellator, in mediam exterminii terram profiliavit.* Quibus additur, quod figura missionis hujusce fuit missio altera Angelij a Deo facta ad occidenda Ægyptiorum primogenita, & ad Judæos liberandos ab Ægyptiaca captivitate; sed missio illa Angelij, quæ fuit figura hac eadem hora, scilicet immediate post mediam noctem peracta est: ergo &c.

IV. Probatur de loco. Expresse enim S. Lucas ait fuisse Nazareth: *Missus est Angelus Gabriel a Deo in Civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth.* Præterea facta est domi; dicit enim Evangelista; *Et ingressus Angelus ad eam; ingressus quidem verificari non potest, nisi vel in cubiculum, vel in domum.* Unde Patres omnes apud Suarez docent, locum illum fuisse domum, & cubiculum Virginis, ubi orationi vacans inventa est. Et Cornelius a Lapide de eadem domo hæc scribit in cap. 1. Lucæ: „Unde Christus ab ea, quasi a Patria, in qua conceptus fuit (nam in Bethlehem natus est) cognominatus est Nazarenus, Matth. 2. 23. In Nazareth ergo habitabat B. Virgo cum Josepho Sponso suo. Porro domus, vel cubiculum ejus, in quo Angelo nuntiante, concepit Christum, a S. Jacobo, aliisque Apostolis consecrata fuit in Ecclesiam, ut refert L. Dexter in Chronico anno Christi

„ 113

„ si 42. & alii Ibidem post trecentos
 „ annos S. Helena elegans templum exædi-
 „ ficavit, teste Nicephoro lib. 8. cap. 30.
 „ Eandem visitavit S. Paula, & S. Ludovi-
 „ cus, ceterique peregrinantes. Vide
 „ Tursel. in histor. Lauret. cap. 1. & seq.
 „ Eadem post mille annos e Galilæa, &
 „ Nazareth ab Angelis translata est in Dal-
 „ matiam, inde in Italiam, puta Lauretum,
 „ ubi etiam nunc consistit, & totius Orbis
 „ concursu pie visitur, adeo ut ipse Bras-
 „ mus, quem Novantes ut antesignanum
 „ sequuntur in orat. ad Virginem, ita Lau-
 „ retanam Virginem saluter: *Salve inclita*
 „ *Regum progenies, Sacerdotum decus, Pa-*
 „ *triarcharum gloria, Cælitum triumphus, in-*
 „ *ferorum formido, Christianorum spes, & so-*
 „ *ladium; divinitati proxima es, ne illic nobis*
 „ *desces. Certa est fiducia tua, proventus tuis*
 „ *advolvor pedibus, serva animulam hanc,*
 „ *quæ se tibi quanta est nuncupat.* „

Objiciunt I. In Scripturis Gabriel nominatur Angelus, non Archangelus; dicitur enim Lucæ 1. *Missus est Angelus Gabriel:* ergo Gabriel non fuit Archangelus, sed Angelus. II. Gabriel fuit missus ad Danielelem, & fuit missus ad Zachariam: ergo non conveniebat, ut mitteretur ad Virginem, ut ei nuntiaret Verbi Incarnationem; hæc enim majoris erat dignitatis. III. Perfectior est revelatio intellectualis imaginaria visione, ut docet S. Thomas 2.2. qu. 174. art. 2. & 3., sed Virgini debebat fieri revelatio perfectior: ergo visio Angeli non fuit corporea, sed intellectualis. IV. Si B. Virgo vidisset Angelum sub specie corporea, non fuisset turbata, nec de salutatione dubitasset: ergo visio Gabrielis non fuit corporea. V. Gabriel, vel corpoream speciem assumpsit ante ingressum ad Virginem, vel post ingressum; non ante ingressum, quia non poterat cum illa corporea mole cubiculum ingredi; nec post ingressum, quia assumendo corpus in Virginis præsentia, illi fuisset alterius perturbationis, & timoris causa: ergo visio Angeli corporalis non fuit. VI. Ecclesiæ consuetudo est, ut in noctis principio Virginem salutemus: ergo tunc etiam fuit Virgo ab Angelo salutata. Et hoc eo magis, quia S. Bonaventura, ut legitur in ejus vita, hanc ob causam a Pontifice obtinuit, ut Virgo in illa hora a fidelibus salutaretur. VII. Græci non celebrant Annunciationis festum die 25. Martii: ergo quod fuerit die illa Angelica salutatio peracta, non est traditio uni-

versalis Ecclesiæ. VIII. Joseph, & Maria ambo erant ex Tribu Judæ: ergo domum habere debebant in Judæa, quæ Tribubus Judæ, & Benjamin conigerat, non vero in Galilæa, quæ spectabat ad Tribus Zabulon, & Nephthali. IX. S. Petrus Damianus memorat Epistolam altam Virgini a Gabriele, verbis hisce incertam. *de Annunciat. Traditur epistola Gabrieli, in qua Salutatio Virginis, Incarnatio Redemptoris, plenitudo gratiæ, gloria magnitudo, multitudo lætitiæ continetur;* Sed ad hanc epistolam afferendam non erat necessarium, quod Angelus corporea specie appareret: ergo corporea specie non apparuit. X. Domus Virginis, in qua peracta est Angelica salutatio, vel fuit domus Joachim, vel domus Joseph, vel fuit domus, in qua habitabant Virginei Sponsi ante fugam in Ægyptum, vel in qua habitaverunt post ab Ægypto reditum, vel fuit domus, in qua nata est B. Virgo, vel in quam ducta est post e Templo egressum; hæc autem quomodocunque explicentur, nunquam ita concordari possunt, ut una fuerit; vel si plures, qualis fuit ergo domus illa, quam Lauretanam dicimus, & Laureti in Piceno summa devotione visitamus, hæc veneramus?

Respondemus ad I. Quum nos dixerimus Angelum esse nomen officii, & non naturæ, inde est, quod omnes illi cœlestes Spiritus Angeli vocari possunt, quia a Deo mittuntur. Si autem res, ob quas mittuntur, sunt majoris, vel maximi momenti, Archangeli etiam vocantur. Et quanvis Angeli ultimum ordinem tertiæ Hierarchiæ constituent, & Archangeli penultimum; hoc tamen ideo est, quia spiritus illi ultimi, & penultimi ordinis tertiæ Hierarchiæ sæpius, & de more a Deo mittuntur, ceteri vero non nisi quam ob gravissimas causas, ut videtur est in Michael, Gabriele, & Raphael, qui sunt ex primo ordine primæ Hierarchiæ, hoc est ex ordine Seraphinorum, & qui fuerunt a Deo missi ob causas peculiare graves, atque gravissimas. Unde Gabriel dicitur Angelus ratione communis nominis omnium spirituum, quia missus scilicet a Deo fuit; quia vero a Deo missus fuit ob causas gravissimas, dicitur Archangelus, & ob alias rationes, quas adduximus, dicimus etiam eum ex ordine Seraphinorum fuisse.

Ad II. Respondet Suarez, quod „ quanvis „ Gabriel sit supremus omnium Archangelorum, & ideo ad supremum Dei opus „ nun-

„ nuntiandum missus fuerit , non est ali-
 „ quod inconueniens , quod aliquid aliud
 „ aliquando nuntiaverit , & præsertim
 „ quia omnes aliæ legationes , quæ de hoc
 „ Angelo leguntur ; ad hoc mysterium
 „ specialiter ordinabantur . Nam Danieli
 „ nuntiavit tempus adventus Christi , &
 „ præclarum illud signum septuaginta
 „ hebdomadarum dedit . Zachariæ vero
 „ dixit illa verba : *Ipse præcedet ante illum* ,
 „ idest ante Christum , *in spiritu , & virtu-*
 „ *te Eliæ* . In quibus significavit , jam pro-
 „ xime instare Christi adventum . Ex quo
 „ etiam verisimile est , quod Bernardus
 „ supra indicat , eundem fuisse Angelum ,
 „ qui Matthæi 1. & 2. Joseph apparuit , &
 „ qui Virgini filium nuntiaverat . Quia
 „ totum illud erat veluti unum ministe-
 „ rium , ad eundem proximum finem ordi-
 „ natum . „

Ad III. Respondet Vasquez , quod idem
 Angelicus Doctor docet : „ Visionem
 „ per intellectum perfectiorem esse , quam
 „ corporalem , & imaginariam , si corpora-
 „ lis ; & imaginaria sola sit sine ea , quæ sit
 „ per intellectum ; at vero , si corporalis ,
 „ & imaginaria simul sit cum ea , quæ sit
 „ per intellectum perfectiorem esse , & vi-
 „ detur doctrina Augustini in prædicto ca-
 „ pite . Cumque B. Virgo habuerit non
 „ solum imaginariam , & corporalem , sed
 „ etiam intellectualem , infert in B. Virgi-
 „ ne perfectiorem fuisse . „

Ad IV. Non conveniunt Patres in hujusce-
 modiurbationis causa assignanda , ut
 videre est apud prædictos Suarez , &
 Vasquez ; & quanvis fere omnes dicant ,
 ortam fuisse ex timore , quod evincitur
 ex verbis , quæ subjunxit Gabriel : *Ne ti-*
meas Maria , discordant tamen in decla-
 rando hujus timoris origine . Et quanvis
 Ambrosius lib. 2. de Abraham Patriarcha
 cap. 9. dicat , quod origo timoris , & per-
 turbationis fuerit ingressus inopinatus
 Angeli , qui viri speciem referebat ; ex
 verbis tamen Evangelii satis constat ,
 fuisse potius salutationem ; dicitur enim
 ibi : *Et cogitabat , qualis esset ista salutio.*
 Bernardus vero serm. 3. super *Missus est* ,
 Origenes homil. 6. in Lucam , Hieronymus
 Thessalonicensis homil. de Annunciat. ,
 Augustinus serm. 2. de Annunciat. , Nyf-
 senus orat. de Christi nativitate , alias as-
 ferunt marianæ perturbationis , atque ti-
 moris causas , quæ apud Serry videri
 possunt . Nobis sufficit , ut non fuerit An-
 geli sub humana specie apparentis visio ,
 ut dictum est .

Ad V. Ex iis , quæ nos diximus in 2. Tom.
 Dissert. 134. secundum Patris Maignani
 sententiam , satis apparet , quod non fue-
 rit necessaria corporis aerei assumptio ,
 ut Angelus humanam speciem exhiberet ,
 sed tantum sufficiens erat , quod Angelus
 humani corporis speciem in Virginis
 aspicientis oculos immitteret ; hoc est
 ageret in illos eo modo , quo humanum
 corpus egisset . Aliter respondent , qui
 visiones Angelorum juxta communem
 Scholasticorum dicendi modum expli-
 cant , ad quos legentes remittimus . Cer-
 tum nihilominus apud illos omnes esse
 debet , quod si corpus ab Angelo ante
 ingressum assumptum fuerat , poterat per
 penetrationem ingredi ; & si fuit assump-
 tum intus , poterat assumi antequam
 Virgo illud intueretur . Etenim corpora
 , quæ Angeli efformant , atque assu-
 munt non omnium oculis aperiuntur ,
 sed ad Angelorum arbitrium uni aliquan-
 do patent , & alterum latent , ut ait Serry .

Ad VI. Ecclesiæ consuetudo est , ut Virgi-
 nem salutemus , & in noctis initio , & in
 noctis medio , & in noctis fine ; Unde ex
 hac Ecclesiæ consuetudine . nihil potest
 certi desumi . Quod & asseruit Suarez ,
 ad hoc argumentum respondens , & di-
 cens : „ Sed hæc levis est conjectura ,
 „ nam etiam summo mane datur signum
 „ ad Virginem salutandam , qua hora , Al-
 „ bertus Magnus super *Missus est* dixit , An-
 „ gelum ingressum esse ad Virginem , ne-
 „ scio tamen quo fundamento , nam etiam
 „ in meridie in multis Ecclesiis datur si-
 „ gnum ad salutandam Virginem . Unde si
 „ hoc signum datur in memoriam Incarna-
 „ tionis Dominicæ , vel id sit diversis ho-
 „ ris , quia de hora certa non constat , vel
 „ certe , quia non esset alia hora commoda ,
 „ ut hujusmodi signum posset omnibus fi-
 „ delibus præberi . „

Ad VII. Et si ante Concilium Florentinum
 Armeni , non Græci , altera die quam vi-
 gesimaquinta Martii angelicæ Salutationis
 festum celebrassent , in eodem tamen
 Concilio Florentino in Decreto unionis
 sub Eugenio IV. præscriptum legimus
 iisdem Armenis , ut die 25. Martii An-
 nunciationis festum celebrent . Ceterum
 Ecclesiæ Orientalis praxis semper fuit
 Conceptionis , seu Incarnationis Divini
 Verbi festum celebrare die 25. Martii ,
 vel , quod idem est , octavo Kalendas
 Aprilis ; ut legitur in Græcorum Meno-
 logiis , Meneis , & Synaxariis , apud Bol-
 landum tom. 3. de actis Sanctorum ,
 pag.

pag. 135. Egyptii etiam Copri, Syrii, Chaldaei, & Rutheni hoc idem observant, ut habetur in ipsorum Calendariis, & Martyrologiis. Et pro traditione Universalis Ecclesiae satis est Auctoritas Augustini lib. 4. de Trinit. cap. 5. ubi scribitur: *Sicut a Majoribus traditum suscipiens Ecclesia custodit auctoritas, octavo Kalendas Aprilis conceptus creditur Christus, quo & passus.*

Ad VIII. Occurrit Serry dicendo: „Judæos, nulla lege fuisse obstrictos, in suarum, Tribuum sortibus habitare, sed id in illorum arbitrium fuisse relictum, etsi agros, & possessiones extra suarum Tribuum sortem habere non possent. Post sessionum enim, non habitationum partitio a Josue facta fuerat. Poruerunt ergo Maria, & Joseph fixam Nazarethi in Galilæa habitationem habere, locatam forte domunculam, aut commodatam, tamen si essent ambo Judæ Tribules, suaeque (si tamen pauperibus essent aliquæ) possessiones in Judæa obtinerent. Quibus & illud addi potest, limites a Josue præscriptos Tribuum possessionibus haud ira religiose fuisse servatos post captivitatem Babilonicam. Tot enim progressu temporis pressa malis, bellis jactata, afflictæ calamitatibus gens infelix, nec communes Regni, nec peculiare familiarum, ac Tribuum fines servare facile potuit, sed omnia sudeque misceri passa est vel in vita. „

Ad IX. Damianus per figuram metonymiam loquutus est, & contemptum nomine continentis significavit; hoc est, quodcumque dixit Angelus, ore, voluit dictum ab Angelo fuisse per epistolam. Recitans enim S. Cardinalis, quæ in epistola, verba continebantur, hæc fuisse, scribit: *Ingressus ad eam Angelus dixit: Ave gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus;* Atqui hæc eadem verba fuerunt ab Angelo prolata, & consequenter a Virgine audita, & non lecta in epistola, quam Adversarii comminiscuntur; ergo commenticia est epistola illa, si eam per figuram intelligere nolumus. Et revera Gabriel ex Evangelio non tradidit Virgini epistolam, sed cum illa colloquutus est, dicitur enim ibi: *Angelus dixit;* adeoque Gabriel non fuit Tabellarius ad Virginem, sed Nuncius.

Ad X. Suarez putat, domum illam fuisse domicilium B. Annæ, & in ea B. Virginem fuisse natam, & Christum conceptum, & saltem usque ad fugam in Egi-

ptum educatum. Post reditum vero ab Egypto Canisius censet cum aliis quibusdam in eadem domo Virginem, & Christum habitasse. Beda tamen lib. de locis sanctis cap. 16. apud Suarez, tradit, in loco illo, in quo Angelica salutatio facta est, Ecclesiam fuisse edificatam; & deinde refert, in eadem Civitate Nazareth aliam edificatam fuisse Ecclesiam in illa domo, in qua Christus post reditum ex Egypto usque ad grandiorem ætatem educatus est. Post quæ subdit Suarez: Sed illa prior fuit semper sanctior, ac celebrior habitata, & nunc etiam est in Ecclesia celeberrima.

Dicimus IV. Conceptionem Christi Domini fuisse plane miraculosam, & supernaturalem.

I. Probatur, & explicatur ex Mariæ virginitate, ac simul maternitate. Miraculosum plane, ac supernaturale est, Virginem esse matrem; sed hoc solum in Christi conceptione verificatum fuit: ergo &c. Minor est certa, quia sedes Apostolica anno 1677. damnavit Imperialem, qui assererat, S. Annam concepisse Mariam, absque virginitatis jactura; atque insuper communiter improbantur qui dicunt, Annæ puerperium fuisse absque dolore; & Joachimum, & Annam concepisse Mariam absque actu conjugii, & in solo mentis raptu, & osculo id momento, & sine præscriptis a natura documentis: ergo sola conceptio Christi fuit ex muliere, quæ erat simul mater, & Virgo.

II. Probatur ex repentina efformatione Corporis Christi in Virginis utero. Statim ac Virgo præbuit Gabrieli assensum, dicens: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum,* compactum est Spiritus Sancti operatione in Virginis utero corpus Christi integrum, & omnibus organicis membris absolutum; sed hoc est plane miraculosum, & supernaturale: ergo &c. Major est S. Gregorii Magni lib. 18. Moralium cap. 35. dicentis: *Angelo nunciante, & Spiritu Sancto adveniente, mox Verbum in utero, mox intra uterum Verbum caro.* Minor patet, quia hoc ipsum limites naturæ excedit, quæ paulatim omnia operatur. Additur, quod corpus Christi non solum in momento conceptionis fuit integre formatum, sed etiam eodem momento fuit anima rationali animatum; ut scribebat S. Damascenus lib. 3. de Orthodoxa fide cap. 2., quod sane non potuit sine miraculo esse.

III. Probatur ex instantanea unione corporis

ris Christi Verbo divino. Christus in instanti ita fuit Divino Verbo unitus, ut per unionem illam, & per divinam, & humanam naturam consortium fuerit Deus, & homo in instanti, habuerit duas voluntates, & operationes, divinam, & humanam; fuerit verus Sacerdos; fuerit Rex quantum ad jus, & dominium, non quantum ad usum & exercitium, fuerit caput omnium prædestinatorum &c.

IV. Probatur ex copia cœlestium donorum, atque virtutum, quibus Christus in conceptionis suæ momento fuit exornatus. In instanti enim illo Christus fuit Sanctus sanctitate accidentali per gratiam habituales, & fuit Sanctus sanctitate substantiali per unionem cum Verbo divino. Insuper in eodem instanti habuit gratiam capitalem, de qua suo loco loquuti fuimus, per quam constitutus est caput Angelorum, & hominum. Præterea scientiam divinam habuit ut Deus, & ut homo habuit scientiam acquisitam, scientiam infusam, & scientiam beatam, ut pariter suo loco diximus. Denique in eodem instanti habuit perfectum intellectus, & voluntatis usum, per quem statim promereri cœpit sui corporis gloriam accidentalem. Quæ omnia declarat S. Bernardus hom. 2. super *Missus est*, quem laudat Graveson in tract. de Vita, & mysteriis Christi, Dissert. 2. conclus. unica.

Dicimus V. Spiritum Sanctum in Christi conceptione excellentiori modo præstitisse quicquid activæ virtutis solet esse in semine virili, & sumpsisse de Virgine quicquid corporalis substantiæ in fœtum transformari debebat: Virginem vero concursum omnem adhibuisse, quem ceteræ Matres ad corporis efformationem adhibere solent; suam insuper substantiam contulisse, & fœtum edidisse ejusdem secum naturæ. Et per hoc Spiritum Sanctum non fuisse Patrem Christi, fuisse vero Virginem Matrem ejus vere, ac propriam Matrem.

I. Probatur prima pars, & explicatur simul. Spiritus Sanctus deduxit sanguinem Virginis purissimum, qui erat necessarius ad efformationem corporis Christi, deduxit quidem in uterum ejusdem Virginis, ubi effinxit corpus Dominicum cum organis suis, & idem corpori sic organizato creatam animam univit; atqui hoc est præstare excellentiori modo quicquid activæ virtutis solet esse in semine virili; ergo &c.

II. Probatur ab Estio in 3. dist. 4. §. 2. In PAR. IV.

semine duæ rationes considerantur, & ratio causæ materialis, & ratio causæ efficientis: in prima ratione non fuit Spiritus Sanctus loco seminis in Christi conceptione; & in hoc sensu intelligendus est Hieronymus in explanatione Symboli ad Damasum; fuit autem in secunda; quia quicquid præstat virtus seminis in aliorum hominum generatione, perfectius præstitit virtus Spiritus Sancti in conceptione, & formatione corporis Christi. „ Et in hoc sensu, ait Estius, accipiendum „ est quod Ambrosius lib. 2. in Lucam cap. „ 7. dicit, & citatur ab Augustino lib. de „ peccato originali cap. 40. Spiritum San- „ ctum utero Virginis immaculatum se- „ men infudisse. Non enim aliud vult quam „ Spiritum Sanctum in utero Virginis ope- „ ratum fuisse quod semen operari solet; „ idest, quantum ad operationem, seu effi- „ cientiam attrinet, Spiritum Sanctum vi- „ cem seminis supplevisse. „

III. Probatur utraque Conclusionis pars. Ideo Spiritus Sanctus non est Pater Christi, quia quanvis contulerit illud omne, quod diximus, nihil tamen contulit de sua substantia ad efformationem corporis Christi, nec fœtum produxit, qui fuerit ejusdem cum eo naturæ; atqui Maria Virgo, & concursus omnem præbuit, quem ceteræ Matres ad fœtus efformationem adhibent, & suam substantiam contulit, & fœtum genuit ejusdem cum ea natura: ergo Spiritus Sanctus quanvis partes illas egerit in Christi corporis efformatione, non fuit tamen illius Pater; & contra B. Virgo fuit vere, & propria Divini Verbi, quod in ea factum est caro, Mater.

Obstant I. Corpus Christi debuisset esse pulcherrimum, si conceptio ejus fuisset miraculosa; atqui non fuit pulcherrimum ex dictis a nobis suo loco: ergo conceptio ejus non fuit miraculosa. II. Conceptio Christi fuit ex muliere: ergo non fuit supernaturalis. Antecedens est certum: dicitur enim ad Galatas 4. *Misit filium suum factum ex muliere*; consequentia sequitur ex Job 25. *Nunquid potest apparere mundus natus ex muliere*? III. Maria concurret active in conceptione Christi Domini: ergo ejus conceptio non fuit supernaturalis ex parte virtutis activæ. Antecedens est doctrina Galeni, & Avicennæ, aliorumque Medicorum excellentiorum docentium, Matres in conceptione filiorum per seminis effusionem active concurrere. IV. Christus, ut habemus

R.

Lu-

Lucæ 3. *Proficiebat sapientia, & ætate eorum Deo, & hominibus*: ergo in instanti conceptionis suæ non habuit plenitudinem scientiæ, virtutum, ac supernaturalium Donorum. V. Opus conceptionis Christi quum sit opus ad extra, tribui debet toti Trinitati: ergo non soli Spiritui Sancto. VI. Christi conceptio, vel perfecta est ante Virginis consensum, vel post; Si ante: ergo Virgo non concurrat; Si post: ergo non concurrat Spiritus Sanctus. VII. Absurdum est cogitare, quod Spiritus Sanctus fuerit Virgini loco seminis, aut materiæ, ex qua caro Christi formaretur; quia hoc idem esset, ac cogitare, Spiritum Sanctum, ut rem corpoream, ex qua humanum corpus fiat: absurdum etiam est, imaginari, quod Spiritus Sanctus, vel sementinatam materiam aliunde acceperit, vel de nihilo creaverit, & eam virgineo ventri infuderit; quia sic B. Virgo non esset Christi Mater: ergo Spiritus Sanctus in Conceptione Christi nullas egit partes. VIII. Antiqui Scholastici, puta Durandus, Alexander de Ales, alique docuerunt, posse Spiritum Sanctum dici Christi Patrem cum quibusdam adjectionibus, quibus sermonis temperatur absurditas; ergo &c.

Respondemus ad I. Diximus nos suo loco, Corpus Christi non fuisse pulcherrimum, nec tamen fuisse deforme, & utrunque Patrum autoritatibus, ac rationum, seu congruentiarum momentis probavimus. Ex quibus liquet, quod non per hoc, quod pulcherrimum non fuerit, deduci potest, illud non fuisse Spiritus Sancti opera efformatum, ac proinde Conceptionem ejus non fuisse supernaturalem, & miraculosam. Spiritus Sanctus enim illa ei tribuit dona, quæ ad redemptionis munus peragendum erant aptiora; hujusmodi certe non erat summæ pulchritudinis donum: Unde stat, quod Corpus Christi non fuerit pulcherrimum, nec fuerit deforme, & nihilominus fuerit Spiritus Sancti opera in Virginis utero compactum.

Ad II. S. Thomas respondet 3. par. qu. 33. art. 4., quod conceptio Christi considerari potest, & ex parte materiæ, quam Maria Mater ejus subministravit, & in hoc sensu fuit naturalis; & considerari etiam potest ex parte virtutis activæ, & in hac ratione fuit omnino supernaturalis, & miraculosa, quia fuit novum opus Spiritus Sancti, illudque admirabile. Ex

quo inferitur eum eodem Angelico, quod conceptio Christi fuit omnis immunditiæ expers; quia immundities, quæ in aliis conceptionibus inveniuntur, ex peccato proveniunt, quatenus alii ex commixtione maris, & feminae cum libidine concipiuntur.

Ad III. Sancti Patres totam efficaciam, seu virtutem activam conceptionis Christi soli Spiritui Sancto tribuunt; & hoc pacto Maria active per seminis effusionem non fuit operata. Absurdum enim plane videtur dicere, quod B. Virgo in Christi conceptione active concurrerit, & ad aliarum mulierum instar semen emiseric; quod docet S. Thomas 3. par. qu. 3. art. 6. 7. & 8. rationibus pluribus probans, quod in B. Virgine nulla fuerit facta seminis resolutio ratione ejus integerrimæ virginitatis; quæ quidem Angelici rationes Medicorum illorum ratiocinatio præferri omnino debent.

Ad IV. Verba illa Lucæ explicantur a S. Thoma 3. par. qu. 12. art. 2. quod Christus proficiebat sapientia quoad actum, non vero quoad habitum. Quod confirmatur Nazianzeni autoritate orat. 1. ad Cledonium, docentis, quod Christus licet fuisset ab initio cum omni gratia, ac sapientia, dotes tamen illas in dies magis expromebat. Unde in dies se magis admirandum redderet, tum apud homines, quorum salutem procurabat, tum apud Deum, cujus gloriam miraculorum virtute illustrabat.

Ad V. Concedimus Conceptionis opus quum sit ad extra toti Trinitati tribuendum esse; at per quandam loquutionis proprietatem illud Spiritui Sancto specialius adjudicandum esse, pronunciamus. Et hoc triplici ratione Angelicus Doctor probat 3. par. qu. 32. art. 1. in corpore; Primo, quia incarnatio est divini amoris opus, & amor peculiariter Spiritui Sancto tribuitur; Secundo, quia est opus maxime gratuitum, seu proveniens ex sola gratia Dei, & ob hoc etiam Spiritui Sancto adjudicari debet; Tertio, quia incarnatio valuit ad peculiarem Christi humanitatis sanctificationem; & sanctificatio est etiam proprium Spiritus Sancti opus.

Ad VI. Certum est inter Catholicos, concepisse Christum antequam Angelus ab ea discederet; disputant tamen de tempore, vel de verbis, post quæ facta est conceptio; aliqui enim dicunt factam esse post verba illa ab Angelo dicta: Ave

gra-

gratia plena; Dominus tecum. Alii vero volunt, perfectam esse post verba a Virgine prolata: *Ecce Ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.* Hanc sententiam defendit Suarez, ad quem legentes remittimus. Non tamen ex hoc legitime inferri potest, quod Spiritus Sanctus non concurrerit, quia B. Virgo per verba illa præbuit quidem assensum, ut perficeretur Incarnationis opus, ipsa tamen sola non perfecit.

Ad VII. Dicimus cum Estio, quod in hoc sensu dicitur, Christum fuisse conceptum per Spiritus Sancti operam, quod non opere virili, sed sola virtute, & operatione Spiritus Sancti conceptum, & formatum fuerit in Virginis utero corpus istud, quod in ipsa sui formatione assumptum est a Filio Dei.

Ad VIII. Quibuscumque adjectionibus po-

fuis, omnino dici non potest Spiritum Sanctum fuisse Christi Domini Patrem; quia, ut docet S. Bonaventura, simpliciter fugiendus est ille sermo, ne duos infinitate Patres agnoscamus, vel ne ipsum, & filium sui ipsius Patrem dicere, cogamur. Ceterum in Christi conceptione considerari potest & ipsa corporis formatio, & animatio; & ipsa corporis animati cum Divino Verbo unio. Hæc postrema proprie est incarnatio, & est, si spectetur ut actio, totius Trinitatis opus; Corporis vero formatio, & animatio, est opus Spiritus Sancti; ac demum humanæ naturæ terminatio, seu sustentatio, vel suppositio, non est opus Spiritus Sancti, nec totius Trinitatis, sed est solius filii, qui solus dicitur factus homo.

DISSERTATIO CCXIII.

*De Virginis erga cognatam Elisabeth visitatione.
An fuerit civilis tantum, & officiosa, an
religiosa & sacra? In qua Civitate
fuerit facta? An perrexerit Virgo
sola, an vero S. Josepho
comite?*

PRIMO: Imperator Julianus, impius Religionis nostræ desertor, & cum eo Porphyrius, implacabilis nostræ pariter Religionis hostis, S. Lucam Evangelistam oscitantiaæ redarguerunt, quod Civitatis nomen, ad quam Sanctissima Virgo cognatam Elisabetham visitatura, festinans accessit, non expresserit; solummodo asserens, accessisse in Civitatem Juda, quæ in montanis posita inveniebatur. Afferit Baronius in Apparatu. num. 77.

Secundo. Theophylactus, & Beda voluerunt, illa ipsa die, qua Virgo Angelicam salutationem accepit, nulla mora interposita, peregrinationem in montana suscepisse, seque vineri dedisse; & hoc, quia Lucas scribit, Virginem cum festinatione abuisse: *Et discessit ab illa Angelus.* Exurgens autem Maria in diebus illis abiit in montana cum festinatione in Civitatem Juda: Contrarium autem evincitur PAB. IV.

per hæc verba: *in diebus illis*; ex quibus Cornelius a Lapide infert: „Non ergo eodem die, ut insinuat Theophylactus, „Beda, & S. Ambrosius, quo salutata ab „Angelo, Filium Dei concepit, & corporavit, abiit; sed post duos, vel tres dies, „hos enim insumpsit contemplando, gratias agendo, orando, & dissuaviando „cum Filio Dei, in se jam incarnato. Ita „Franciscus Lucas, Baradius, & alii. „Et Serry exercit. 28. „In illis, inquam, diebus; quæ loquendi formula susceptum „iter innuit, non qua die Angelicam salutationem excepit, sed eo circiter tempore, ac post exactos dies aliquos; ne „forte, si suis insalutatis abiret, suspicio- „nem fugæ relinqueret „.

Tertio. Theophylactus, Euthymius, Bonaventura, putarunt, Virginem suscepisse iter erga montana explorandæ veritatis causa; nimirum probatura, an Angelus ei veram nuntiasset, quando dixerat: *Ecce Elisabeth cognata tua, & ipsa*

R 2 con-

concepit filium in senectute sua, & hic mensis sextus est illi, quæ vocatur sterilis; vel, ut alii cum majori moderatione loquuntur, ut proprio experimento majorem quereret certitudinem illorum, quæ ab Angelo audierat.

Quarto. Est plurimum opinio apud præfatum Cornelium, S. Josephum non ivisse cum Virgine in peregrinatione illa; quam sequitur Serry; quum tamen aliorum apud Janfenium, Episcopum Gandavensem, sit sententia iter illud suscepisse Virginem, comite Josepho, Sponso, & Viro suo. Hæc addimus ex Cornelio Lapide in cap. 1. Lucæ: „Opinatur Janfenius, & alii, cum B. Virgine ivisse Josephum, utpote ejus sponsum, & maritum. Verius alii id negant: quia si Joseph ivisset cum ea, audisset utique illam ab Elisabetha salutari matrem Dei, ac proinde post reditum videns eam intumescente utero gravidam, non voluisset eam dimittere: quod tamen facere voluit, ut patet Matth. 1. v. 19. Joseph ergo domi cura rei familiaris derectus, B. Virgini Sponsæ suæ eunti in montana associavit ancillam, vel matronam quampiam gravem, quæ ei fidelis esset itinera comes, adiutrix, testis actionum omnium. Acrius autem, ac insolentius loquitur Serry, hæc scribens: „Iter illam egisse, Josepho comite, vulgus putat: quod jam essent matrimonio juncti. At juncti licet essent, Josephum tamen ivisse comitem, non est verisimile. Liqueat quippe ex Evangelio Matth. 1. v. 19. Josephum, Maria ex peregrinatione subinde reduce, divinæ illius fecunditatis mysterium ignorasse; ac de illa sinistram quidpiam fuisse suspicatum, ubi gravidamprehendit, deque illa dimittenda cogitasse. Mysterium porro novisset, divinamque Sponsæ graviditatem intellexisset, si factus viæ comes, patrara in Zachariæ domo prodigia suis ipse oculis usurpasse, vocemque cognatæ Elisabethæ inaudisset: *Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui: & unde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me?* Non ergo Josepho comite fecit iter: sed, vel sola fecit, ne quem secretorum, quæ tunc Deus volebat occulta, haberet conscius; vel, quod postulare videbatur honestas, & pudor, sumpta sibi sociâ prudenti, gravique matrona. Quod utrumque tamen incertum est. Quare castiganda omnino venit Pictorum audacia, qui, ubi officiosum illum Mariæ

Virginis ad cognatam Elisabetham adiutem adumbrant penicillo, ambasque matres inter se consultantes repræsentant; binos quoque Seniculos Josephum, & Zachariam mutæ salutationis officium, invicem peragentes effingunt. Bina utique stoliditate. Namque Joseph, ut probavimus, procul aberat; Zacharias vero surdus æque erat, ac mutus, peragenda consultationi parum idoneus. Mutum quippe diserte testatur Evangelium Lucæ 1. v. 20. *Ecce eris tacens, & non poteris loqui usque in diem, quo hæc fiant, seu nascatur filius.* Surdum probat ejusdem capituli versiculus 26. *Innuebant Patri ejus, quem vellet vocari eum: nutibus enim Zachariam interrogare non fuisset opus, nisi fuisset & surdus.* Unde pro eo, quod in Vulgata legimus: *Eris tacens, & non poteris loqui* (quæ tautologia videtur esse) plerique Veterum legunt: *Eris surdus, & non poteris loqui.*

Quinto. Pro Civitate, in quam se contulit B. Virgo, quando abiit in Montana ad salutandam Elisabeth, aliqui voluerunt fuisse Jerosolymam, alii Bethlehem, alii Macherontem, alii Emmaus, plerique Hebronem, cui etiam est nomen Caritharbe; & quæ sita est in montanis, & posita in Tribu Judæ, & in partitione terræ Sanctæ attributa fuit Sacerdotibus ad habitandum.

Sexto. Plures Hæretici exultationem Joannis in utero Matris suæ naturaliter factam fuisse, dixerunt; scilicet fuisse infantis saltum, qui provenerit ex exultatione Matris propter inopinatum adventum Virginis ad eam. Naturale enim putant, esse pueris in matrum utero existentibus, ut gaudio matribus gesticulantibus, ipsæ quoque in utero moveantur, ac modo suo exilient. Et quando mater dixit: *Exultavit in gaudio infans in utero meo*, Novatores ipsi intelligunt, quod in gaudio matris, non in suo, infans exultaverit, & tantum corporis, non animi, motu exilierit.

Septimo. Theologi quidam, quos refert Vincentius Regius in libro Elucidarii cap. 6. agnoscentes quidem Joannis exultationem præter naturam, ac miracula factam, dicunt tamen motum illum, atque subsaltum ex conversione faciei Joannis erga Virginem, & Christum in ejus utero latentem accidisse. Credunt enim, quod ante Virginis adventum infans faciem obversam habebat erga Matris scapulas; in adventu deinde Virginis ob-

vertit faciem versus matris uterum, ut Christum adoraret; & ob hoc saltum illum fuisse factum.

Octavo. Plurimi existimant exultationem Joannis in utero provenisse ex rationis usu, quod Christum in Virginis utero novit; ac proinde illum illico Christum novisse; quod significatum dicunt ex verbis illis Lucæ v. 44. *Exultavit in gaudio infans*, Et v. 25. Spiritu Sancto replebitur adhuc ex utero Matris suæ. Hoc idem asserunt Origenes hom. 10. in Lucam, Irenæus lib. 3. adversus hæres. cap. 18. Chrysostomus hom. 2. de S. Joan. Ambrosius lib. 5. de fide cap. 4. & serm. 63. Hieronymus in Dialogo adversus Luciferianos, aliique apud Serry.

Dicimus I. B. Virginis visitationis officium erga cognatam Elisabeth fuisse religiosum & sacrum, ob motiva, quæ superaddimus; quorum fuit præcipuum sanctificatio Joannis in utero, quæ fuit plane miraculosa, non naturalis.

I. Probatur. Si B. Virgo dubitasset, & non credidisset Gabrielis dictis, Elisabeth non dixisset ei: *Beata, quæ credidisti, quoniam perficientur ea, quæ dicta sunt tibi a Domino*; ad quæ verba dixit Beda: *Vere beata, quæ Sacerdotis præstantior* (Zachariam intelligit) *cum enim Sacerdos negasset, Virgo correxit errorem*. Unde Cornelius a Lapide rem explicans, ut nos intendimus ad cap. 1. Lucæ ver. 45. hæc habet: *Cognovit ergo Elisabeth per Spiritum Sanctum, B. Virginem credidisse Angelo nuntiante Christi conceptionem, & nativitatem*. Et præ omnibus Ambrosius lib. 2. Comment. in Lucam, firmat hæc ipsum autoritatis suæ calculo, dicens: *Ubi hoc audit Maria, non quasi incredula de oraculo, nec quasi incerta de Nuncio, nec quasi dubitans de exemplo; sed quasi lata pro voto, religiosa pro officio, festina præ gaudio, in montana perrexit*.

II. Probatur. Non recte compatiuntur in B. Virgine hesitatio, & firmitas in dictis angelicis fide danda; sed ex Evangelio habemus firmitudinem, qua angelicis dictis fidem præstuit: ergo excludenda est ab ea omnis hesitatio: ergo non perrexit in montana ad visitandam Elisabeth, ut seipsam de angelicis dictis redderet certiore. Major est certa; quia in eodem intellectu, & de eodem objecto non compatiuntur fides, & dubium, cujus nomine venit hesitatio, maxime quando fides est divina; dubius enim in fide est infidelis. Minor vero probatur ex illis

verbis, quæ Virgo Despara Angelo nuntianti dixit: *Ecce Ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum*. Nec dicatur, quod Virgo credidit quæ dicta fuerant de seipsa, non vero de Elisabeth; nam si credidit, quod Virgo conceptura, & paritura erat, quod est difficilius, a fortiori credidit; quod vetula conceperat, & paritura etiam erat. Ceterum fides in omnibus esse debet integra; quia si in uno deficit nulla est.

III. Probatur. Si nos habemus sacra, & religiosa motiva, quæ B. Virginem moverunt ad visitandum Elisabeth, non est ratio, ut dicamus, visitationem ejus fuisse civilem, & mere officiosam; sed hæc motiva ex Sanctis Patribus habemus: ergo &c. Probatur minor. Primum motivum adducit Cornelius a Lapide dicens: „ Primo, ut Verbum in se conceptum „ aliis annuntiaret, ejusque gratiam eis „ aspiraret. Volebat enim Christus in ea „ incarnatus illico inchoare officium Sal- „ vatoris; ad quod a Patre missus erat „. Et ad hoc confirmandum adducit verba Ambrosii, quæ retulimus: *Abiit, non quasi incredula de oraculo, &c.* Secundum motivum fuit, idem Cornelius inquit; „ ut Joannem a peccato originali expia- „ ter, eumque cum Elisabetha Matre Spiritu „ Sancto impleret; sicque Christi ho- „ nor, omniumque devotio cresceret „. Et Origenes confirmat homil. 7. in Lucam. *Iesus, qui in utero Virginis erat, Joannem adhuc in ventre matris positum, sanctificare destinabat*. Terrium motivum fuit, prosequitur Cornelius, „ ut Elisabeth cognatæ suæ de concepto per mi- „ raculum Joanne congratularetur, eique „ gravidæ, & seni serviret, ideoque man- „ sit cum ea toto reliquo tempore, quod „ grvida fuit, puta mensibus tribus, usque „ dum pareret Joannem. Ita Beda, & „ alii „. Quartum motivum fuit, ut B. Virgo daret omnibus charitatis, & humilitatis exemplum, a quo proinde plures in Ecclesia occasionem arreperunt, ut similia peragerent, & in sodalitatibus institutis sodales ad eadem peragenda obligarent. Denique hæc omnia concludit Cardinalis Tolerus annot. 115. in c. 2. Lucæ, dicens, quod B. Virgo illi se itineri dedit, ut divinam voluntatem impleteret. Sunt ejus verba: *Non habemus certitudinem ullam, neque ex Scriptura ipsa, neque ex traditione, nec ex Patrum doctrina, B. Virginem dat omnia, quæ subinde per illam prodigialiter facta sunt; novisse tunc, cum pro-*

profecta est : Ad quæ subdit Serry : „Un-
de ingens illi, in obeunda peregrinatio-
ne, fidei, & obedientiæ accessit meri-
tum „.

IV. Probatur de Joannis exultatione mira-
culosa, non naturali. Joannis exultatio
subsecuta est Virginis salutationem : er-
go non fuit naturalis, proveniens scilicet
ex matris gaudio, vel ejus ex sui cor-
poris motu tantum, non animi. Antece-
dens legitur Lucæ 1. ver. 41. *Factum est,*
ut audivit salutationem Maria' Elisabeth,
exultavit infans in utero ejus, & repleta
est Spiritu Sancto Elisabeth. Consequentia
sequitur; quia sicut ex salutatione Mariæ
provenit exultatio Joannis, ita etiam re-
pletio Spiritu Sancto in Elisabeth; sed
hæc Spiritus Sancti plenitudo, non fuit
naturalis sed miraculosa: ergo & illa
Joannis exultatio.

V. Probatur: Fuit facta promissio Zacha-
riæ Lucæ 1. ver. 15. de Joanne: *Spiritu*
Sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ;
Sed hoc adimpletum non fuit, nisi quan-
do infans in utero matris suæ exultavit:
ergo &c. Nec dici potest, quod ex matris
gaudio provenerit Joannis exultatio;
quum potius ex Joannis exultatione origi-
nem duxit matris gaudium; quod indicant
verba illa Lucæ: *Ut audivit salutationem*
Maria' Elisabeth, exultavit infans in utero
ejus, & repleta est Spiritu Sancto Elisabeth.
Et apertius confirmant Ambrosius, & Au-
gustinus; Ille lib. 2. Comment. in Lucam:
Exultavit infans, & repleta est mater. Non
potius repleta Mater, quam filius; sed quum
filius esset repletus Spiritu Sancto, repletus
& matrem. Augustinus vero Epist. 57. ad
Dardanum, quæ modo est 187. *Repleta*
est Spiritu Sancto Elisabeth, quod proculdubio
revelante, cognovit, quid illa exultatio si-
gnificaret infantis: idest illius venisse Ma-
træ, cujus præcursor ipse, & monstrator
futurus esset. Et post pauca: *Joannes non-*
dum in hanc editus lucem, tamen exultavit
in gaudio: quod utique nisi operatione Spi-
ritus Sancti fieri potuisset, quis credat?

VI. Probatur. Si exultatio Joannis provenit
ex rationis usu, certe fuit miraculosa, &
non naturalis; sed Patres docent, Joannem
tunc habuisse rationis usum: ergo &c.
Probatur minor. Hoc ipsum enim do-
cent Origenes homil. 10. in Lucam,
S. Irenæus lib. 3. adversus hæreses cap. 18.
S. Joannes Chrysostomus hom. 2. de
S. Joanne, Ambrosius lib. 5. de fide cap.
4., & serm. 63., Hieronymus in dialogo
adversus Luciferianos, S. Leo serm. 4. de

Epiphania, Cyrillus Jerosolymitanus ca-
techesi 3., S. Gregorius Magnus lib. 7.
moral. cap. 5., S. Maximus homil. 2. de
nativit. S. Joannis, Petrus Chrysologus
serm. 84., Bernardus serm., de nativit.
S. Joannis, Euthymius, & Theophyla-
ctus in Comment. in Lucam; qui quidem
Patres omnes rationis usum Joanni tri-
buunt, adhuc in matris utero existenti,
& ibidem exultanti; quidam vero ex ipsa
prophetica etiam lumen superaddunt,
tunc illi fuisse: Nec inditum, quando Je-
sum in Virginis utero clausum agnovit,
& præ gaudio illius exultavit.

VII. Probatur. Fuit exultatio illa non na-
turalis, sed miraculosa, si eadem fuit,
aut effectus, aut signum Sanctificationis
Joannis in utero; sed talis fuit: ergo &c.
Probatur minor. Ex verbis illis Lucæ 1.
Spiritu Sancto replebitur adhuc ex utero
Matris suæ. Joannis in utero sanctifica-
tionem Patres inferunt; nimirum Orige-
nes homil. 10. in Lucam: *Sancta erat*
anima B. Joannis, & adhuc in matris utero
clausa, venturaque in Mundum, quasi per
experientie sensum sciebat, quæ Israel igno-
rabat. Cyprianus epist. 73. quæ est ad Ju-
bajanum: *Gratia divina in utero matris*
Joannes impletur. Athanasius serm. 4. con-
tra Arianos: *Permulti fuerant Sancti puri*
omnis criminis: Siquidem Jeremias in utero
sanctificatus fuit, & Joannes, dum adhuc
a gravida matre gestaretur, exultavit in
gaudio ad vocem Deiparæ Virginis. Cyril-
lus Jerosolymitanus catechesi 3. *Cum ge-*
staretur in utero, a Spiritu Sancto sanctifi-
catus est. Ambrosius lib. 2. in Lucam:
In Joanne fuit prius spiritus gratiæ, quam
vita. Gregorius Magnus lib. 3. moral.
cap. 5. *Intra matris utero Spiritu prophetia*
repletus est, prius, ut ita dixerim, renatus,
quam natus. Petrus Damiani serm. 1. de
Joanne Baptista: *Neminem unquam mortali-*
um, intra materna viscera sanctificatum le-
gimus, præter Joannem Baptistam, & Jeremiam.
Sed longe minor Jeremia sanctifica-
tiō, quam Joannis. Ille quidem in utero ma-
tris sanctificatus est, hic repletus Spiritu San-
cto fuisse cognoscitur. Multo quippe excel-
lentius est, Spiritu Sancto repleti, quam
sanctificari. Ibi enim sanctificatio emunda-
tionem, hic repletio unundationem signat.
Denique & Apostoli, qui manibus suis tra-
hebant de verbo vita, cum Spiritum San-
ctum accepissent de Salvatoris afflatu, vix
quinquagesimo a Resurrectionis die ad illum
gradum potuerunt pervenire, ut diceretur de
eis: Repleti sunt omnes Spiritu Sancto. Et
licet

licet Spiritus Sanctus largiori tunc manere erodentium corda repleverit; hoc tamen Joannes legitur in utero assequutus, quod Apostolica celsitudo tandem longiori permissione potuit obtinere.

VIII. Probatur. Usus rationis in Joanne non fuit momentaneus, ac transitorius, sed perseveravit usque ad ortum, ac deinceps; & gratia sanctificationis, quæ in eo fuit etiam regenerationis, per quam nimirum originalis culpa deletur; sed his positis, statim sequitur exultationem ejus fuisse non naturalem, sed supernaturalem: ergo &c. Minor patet; quia hæc omnia non naturaliter, sed supernaturaliter evenerunt; sed evenerunt in exultatione ejus in utero: ergo exultatio ejus in utero fuit miraculosa, non naturalis. Major principalis argumenti probatur autoritate Origenis, & Ambrosii. Ille siquidem homil. 9. in Lucam sic ait: Si ex eo, quod tantum venit Maria ad Elisabeth, & salutavit eam, & exultavit infans in gaudio, & Spiritu Sancto plena Elisabeth prophetavit, & in una hora tantos profectus habuit: nostræ conjecturæ relinquitur, quid in tribus mensibus Joannes profecerit; assistente Maria Elisabetha. Valde quippe indignum est, in puncto horæ, atque momento exultasse infantem, & quodammodo lascivisse, repletamque esse Spiritu Sancto Elisabeth; per tres vero menses nec Joannem, nec Elisabeth ex vicina Matris Domini, & ipsius Salvatoris presentia profecisse. Ambrosius vero lib. 2. Comment. in Lucam: Non sola familiaritatis est causa, quod apud Elisabetham Maria diu mansit, sed etiam tanti Vatis profectus. Nam si primo ingressu tantus profectus extitit, ut ad salutationem Maria exultaret infans in utero, repletetur Spiritu Sancto Mater infantis: quantum putamus usu tanti temporis Sancta Maria addidisse presentiam? Hæc quantum ad primam partem majoris: quantum vero ad secundam partem ejusdem invicte probandam, adjungimus autoritatem Augustini, & Bernardi. Hic quidem epist. 57. ad Dardanum hæc habet: Excepto angulari lapido Christo, non video quomodo edificentur homines in domum Dei, ad habendum in se inhabitantem Deum, nisi cum fuerint renati: quod non possunt esse, antequam nati. Quamlibet itaque sententiam de prægnantibus, imo de hominibus habeamus adhuc intra materna viscera constitutis: utrum existimemus, eos donari posse aliquo sanctificationis modo, nec ne: vel propter Joannem, qui nondum in hanc editus lucem, tamen exulta-

vit in gaudio: (quod utique nisi operatione Spiritus Sancti fieri potuisse, quis credat?) vel propter Jeremiam, cui Dominus dixit: Priusquam exires de vulva sanctificari te; tamen illa sanctificatio, qua efficiamur, & singuli templa Dei, & in unum omnes templum Dei, non est nisi renatorum, quod nisi nati homines esse non possunt. Ille vero epist.

174. Certissime Spiritus Sanctus, quem replevit sanctificavit. Ceterum quatenus adversus originale peccatum hac ipsa sanctificatio valuerit, sive pro isto, sive pro Jeremia, sive quis alius simili præventus est gratia, non temere dixerim. Sanctificatos tamen non dubitaverim dicere, quos Deus sanctificavit, & cum eadem sanctificatione prodixit ex utero, quam acceperunt in utero: nec reatum, quem in conceptione traxerunt, valuisse ullatenus horum natali jam donatam præpedire, seu præripere benedictionem. Attamen quis dicat: Spiritu Sancto repletum manere adhuc filium nihilominus ira, & si mori in utero contigisset, cum hac plenitudine Spiritus penas luiturum damnationis? Durum est. Minime tamen ausim, binis quidpiam mea sententia desinere.

Dicimus II. Civitatem Judæ, in qua facta fuit Visitatio hæc, fuisse Hebronem; & Comitum, quo iter illud eadem Vigo perfecit, fuisse B. Joseph.

Prima pars Conclusionis probatur I. Visitatio B. Virginis erga Cognatam Elisabeth, peracta in montanis Judæ, in illa Civitate facta est, quæ erat Civitas Sacerdotalis; sed in montanis non erat alia Civitas Sacerdotalis, quam Hebron: ergo Civitas, in qua facta est prædicta salutatio, fuit Hebron. Major patet, quia in Civitate illa habitabat Zacharias, qui erat Sacerdos de Tribu Levi, & de domo Aaron; ac proinde debebat esse Civitas Sacerdotalis; verum clarius constabit eadem major, sicut etiam & minor ex his, quæ habet Baronius in Apparatu num. 77. „ Nemo quatenus sibi videatur Sa-

piens, instar Juliani, atque Porphyrii divinum Historicum S. Lucam Evangelium itam redarguat oscitantiam, quod nomen Civitatis, quam incolebat Zacharias, ad quam Sanctissima Virgo festinans accessit, non exprimat; nam satis expressit, dum Civitatem Juda in Montanis positam, ibique Zachariam habitare scribit; sicque ob eam causam Civitatem Sacerdotalem fuisse demonstrans quænam esset, cum de nulla alia ambiguitas possit oriri, antonomastice signat. Sed ut hæc clariora reddantur, altius necesse est hi-

istoriæ

istoriae principium peramus. Divisit ex
instituto Moyſis Josue tribui Leviticæ fi-
liis Aaron quadraginta octo Civitates ad
habitandum, easdemque non simul posi-
tas; sed quod e cæteris tribubus essent ac-
ceptæ e diversis Palæstinæ locis, ubi sin-
gulæ degerent, ab invicem longioribus
interdum spatiis separatas. Cum itaque
easdem Civitates sortirentur; prima, quæ
egressa est sorte, data est familiæ Caath
Leviticæ generis ex filiis Aaron, Civitas
e tribu Juda, quæ Cariatharbe, aliter ve-
ro Hebron, sive Chebron est nominata,
posita (ut eadem diviſa Scriptura testa-
tur) in monte Juda, in qua quidem re-
gione nulla alia erat civitas Sacerdota-
lis.

II. Probatur: Civitas illa, de qua loquitur
S. Lucas, non fuit Hierusalem, quia hæc
non pertinebat ad tribum Juda, sed ad
tribum Benjamin; non fuit Berlehem,
quia hæc quanvis fuisset de tribu Juda,
non erat tamen Civitas Sacerdotalis; non
fuit Emmaus, quia nec etiam hæc erat
Civitas Sacerdotalis; nec fuit Civitas Ma-
cherontis, quia hæc erat de tribu Ruben:
ergo remanet, quod fuerit Hebron, quæ
etiam dicitur Cariatharbe, quum hæc in
montanis sita fuerit ad tribum Juda perti-
nerit, & Civitas fuerit Sacerdotalis, in
qua Zacharias habitabat. Prosequitur Ba-
ronius narrare Hebronis decora, nimi-
rum, quod hæc Civitas, excepta Jeroso-
lyma fuerit ceteris Urbibus Palæstinæ ex-
cellentior; ibi enim habitavit Abraham,
David est unctus, Patriarcharum sepul-
chra videbantur. Joseph antiquit. lib. 5.
cap. 1. multa de ejus antiquitate scribit,
quemadmodum etiam de bello judaico
lib. 5. cap. 6., & Hieronymus de locis he-
braicis hæc habet: *Est quercus Mambre,
juxta Chebron, in qua usque ad ætatem in-
fantia mea, & Constantii Regis imperium,
cerebinthus monstratur pervetus, & annos
magnitudine indicans, sub qua habitavit
Abraham; mira enim cultu ab Ethnicis ha-
bita est, & velut quodam insigni nomine con-
secrata. Et epist. 27. Ascendit Chebron,
hæc est Cariatharbe, idest Oppidum virorum
quatuor, Abraham, Isaac, Jacob, & Adam
magni, quem ibi conditum, juxta librum Jesu
Nave, Hebraei autumant, licet plerique Ca-
leb quartum putent, cujus ex latere memo-
ria monstratur.* Baronius vero hæc de ea-
dem Civitate Hebron prosequitur, dicens
citato loco: „ Qui vero regionis illius
loca descripserunt, viginti duobus mil-
liaribus Chebron ab Jerosolymis distare,

restantur. Quomodo autem idem locus
quod ibi fuisset quercus Mambre, ubi tres
visi sunt Abraham Angeli, qui unum ado-
ravit, summa veneratione a Christianis,
Judæis, pariterque Gentilibus haberetur,
Sozomenus pluribus scribit. Sed de his
nos suo loco deinceps habemus. Jam
ex dictis satisfactum putamus de præter-
misso nomine Civitatis, nimirum non
incuriæ historici esse tribuendum: cum
quod diximus, sufficienter eam nominasse
videatur. Etenim cum dicat Zachariæ
in illa sedem fuisse, constat Sacerdotalem
fuisse Civitatem: cum vero adjiciat in
montanis Juda sitam, Chebron necessario
significatam esse apparet. Unde & cer-
tum est, errare illos, qui per Civitatem
Juda in montanis positam, putant Jeroſo-
lymam esse intelligendam; nam non est
annumerata inter Civitates Sacerdotalis
apud Josue Hierusalem, quæ potius regia
erat Civitas; quo tantum tempore vicis
sue Sacerdotes, qui in suis habitabant Ci-
vitatibus, accedere consueverunt. Bur-
chædus autem in descriptione Terræ
sanctæ, domum Zachariæ sic ponit in
montanis Judææ, ut tamen ab Hebron,
seu Chebron, novem leucis distare, ea-
demque non in Civitate, sed in campe-
stribus sitam dicat; ac certe auctore Luca
Evangelistam, intra Civitatem Juda posi-
tam fuisse Zachariæ domum, non in
campestribus, constat. Quæ autem
(ut ad rem redeamus) ibi ea salutatione
sunt facta, nempe quod infans in utero
Elisabeth exultavit, simulque sanctifica-
tus est, de Mariæ Cantico, spirituque
prophético, Joannis natali, atque Zacha-
riæ recepta loquela, & gratiarum actione,
exacte S. Lucas describit, ut non sit opus
aliquid addere, vel verbis aliis recensere.

Secunda Conclusionis pars probatur I. B. Jo-
seph datus fuit B. Virgini, ut custos fi-
delis, ut comes individuus, ut adjutor
fidelissimus in omnibus operibus, ac labo-
ribus ejus: ergo convenientissimum fuit,
ut ipsam in itinere illo longo equidem,
arduo, ac laborioso, comitaretur. Ante-
cedens est fere Scriptorum omnium, &
Patrum, qui de B. Josepho loquuntur,
& scribunt. Consequentia sequitur; ere-
nim in nullo alio opere, ac labore indi-
gebat magis Maria Josephi Custodia, ac
adjutorio, quam in itinere illo, quod
suscipere debebat Virgo prægnans & so-
la.

II. Probatur, Qui nobis hæc in parte con-
tradi-

traducunt, sunt præcipue Serry, Graveson, & Cornelius a Lapide; sed hi omnes non alio argumento, quam negativo utuntur: ergo parum, vel nihil contra nos probant. Probatur minor. Serry in citata Exercitat. num. 4. hæc habet: „ Iter illam egisse, Josepho comite, Vultus putat, quod jam essent matrimonio juncti. At juncti licet essent, Josephum tamen ivisse comitem, non est verisimile. „ Et post pauca: „ Non ergo Josepho comite fecit iter, sed vel sola fecit, ne quem secretorum, quæ tunc Deus volebat occulta, haberet conscius, vel quod postulare videbatur honestas, & pudor, sumpta sibi socia prudenti, gravique matrona; quod utrumque tamen incertum est. „ Hæc Serry. Graveson vero loco nuper citato hæc scribit: „ Huic itineri Mariam non quidem solam, & absque comite se dedisse certum est, sed quem itineris comitem habuerit, an Josephum maritum suum? An prudentem aliquam Matronam? Non liquet. Narrat dumtaxat Scriptura Sacra, Mariam Virginem, quoniam ex Angeli sermone didicerat, Elisabetham consubrinam suam, sextum jam mensem esse gravidam, relictis ædibus suis, profectam esse in montana, magnaue celeritate pervenisse in Civitatem Judæ, ubi habitabat Zacharias, Patrem Joannis Baptistæ. „ Cornelius vero a Lapide inquit: „ Opinatur Jansenius, & alii, cum B. Virgine ivisse Josephum, utpote ejus Sponsum & maritum. Verius alii id negant: quia si Joseph ivisset cum ea, audisset utique illam ab Elisabetha, salutare matrem Dei, ac proinde post reditum videns eam intumescere utero gravidam, non voluisset eam dimittere, quod tamen facere voluit, ut patet Matth. 1. ver. 19. Joseph ergo domi cura rei familiaris detentus, B. Virgini Sponsæ suæ eunti in montana associavit ancillam, vel matronam quampiam gravem, quæ ei fidelis esset itineris comes, adjutrix, testis actionum omnium. „ Ex quibus patet, quod si quæ afferunt contra nostram conclusionem, omnia ad negativum argumentum reducuntur, quod quidem, & in nostris probationibus, & in responsionibus, quas dabimus ad argumenta, quæ obijciuntur, sufficienter, ni fallimur, diruemus.

Arguunt I. Lucæ 1. dicitur B. Virginem post angelicam salutationem cum festinatione abiisse statim ad visitandum Elisabeth: ergo illico post Angeli discessum.

PAR. IV.

B. Virgo abiit in montana. II. Genesis 25. legitur, Jacob, & Esau in utero matris Rebeccæ rixatos fuisse; sed ille motus naturalis fuit: ergo pariter exultatio Joannis naturalis fuit, non miraculosa. III. Augustinus epist. 77. quæ nunc est 187. ad Dardanum, & S. Eucherius Lugdunensis in quæst. in vetus, & novum Testamentum qu. 3. in Lucam, afferunt, Joannem Baptistam in matris utero rationis usum non habuisse: ergo male ex hoc infertur a nobis exultationem Joannis in utero non fuisse naturalem, sed miraculosam. IV. Dato, quod rationis usus datus fuisset Joanni in utero Matris suæ, ut Christum agnosceret qui in Virginis Maris utero existeret; non fuisset tamen necessarium, ut Joannes illum habuisset etiam per illos alios tres menses, quibus in utero permansit: ergo etiam si admitteretur in Joanne rationis usus in utero, ille tamen fuisset momentaneus, & transitorius, non vero permanens, & continuatus; & hoc vel eo magis, quia deinceps Christum præsentem non habuit. V. Quavis admittatur, quod Joannes in utero sanctificatus fuerit, admitti tamen non debet, quod ibidem habuerit regenerationis gratiam; hæc enim datur natis, non vero non natis; & hoc maxime patet, quia per regenerationis gratiam renascimur: ergo jam supponimur nati; atqui Joannes natus non fuerat: ergo non poterat in utero renasci: ergo in utero regenerationis gratiam non habuit. VI. In montanis octo aliæ Civitates erant, quæ dicebantur Lobna, Jether, Estemo, Holon, Dabir, Ain, Jera, & Bethulames; ut legitur Josue 21., & hæc omnes Civitates erant pro tribu Judæ: ergo non est ratio, ut nos restringamus ad Hebron, Civitatem Judæ in montanis, de qua loquitur Lucas, & non potius ad unam, aut alteram ex illis octo Civitatibus, quas diximus. VII. Julianus Apostata arguit oscitantæ Evangelistam, quia proprio suo nomine Civitatem illam non designavit, sed dixit solum; abiisse Mariam in Montana in Civitatem Juda: ergo, vel necessarium erat eam nominare, & Lucas non nominavit, & sic nec nos debemus illam nominare, & Lucam accusare, sed potius defendere; vel necessarium non erat, & quum eam Lucas non nominaverit, nec nos debemus circa illam divinare. VIII. Si S. Joseph comitatus fuisset Virginem in itinere illo usque ad domum Elisabeth, jam ex ipsius verbis percipis-

S

cepisset, Virginem concepisse Christum; at hoc non percepit Joseph, nisi quando fuit ei ab Angelo nunciatum, quod quidem post menses aliquor, a visitatione illa evenit: ergo Joseph in itinere illo a Virgine suscepto ad visitandum Elisabeth non fuit Virginem comitatus. IX. Pictores exprimunt in visitatione illa Josephum loquentem cum Zacharia; atqui Zacharias tunc temporis erat mutus: ergo licentia Pictorum est, Josephum in Visitatione annumerare: ergo ex picturis desumi non potest argumentum, quod Joseph fuerit Virginis comes in itinere, & visitatione. X. Joseph debuit etiam audire canticum a Virgine in illa Visitatione dictum, scilicet: *Magnificat anima mea Dominum*; sed ex illo Cantico deprehendere jam debebat Verbi Dei Incarnationem in Virginis utero peractam: ergo si eam non cognovit in Visitatione comes non fuit. XI. Cornelius a Lapide testatur, Patrum fere omnium sententiam esse, quod Joseph comes Virginis non fuerit, & Jansenium tantum docuisse, quod fuerit; atqui nos sequi debemus potius Patrum, quam solius Jansenii opinionem: ergo &c. XII. Probavimus nos Josephum comitem fuisse Virginis, quia indecens erat, ut Virgo sola, & sine comite pergeret; atqui ex hoc inferri non potest, quod Joseph fuerit ejus comes: ergo &c. Probat minor. Dicitur potest, quod Virginem comitata fuerit aliqua pia Matrona, & Joseph in domo remanserit ad res domesticas procurandas; & ita de facto dicunt plures apud Graveson, Serry, Cornelium a Lapide, aliosque, quos retulimus supra: ergo &c.

Respondemus ad I. Festinationem non fuisse in susceptione itineris, sed in ipso itinere peragendo, seu in ipsa deambulatione, quatenus scilicet susceptum iter festinanter faciebat. Quod & ex verbis Lucæ clare deducitur; dicitur enim ibi: *Abiit in montana cum festinatione in Civitatem Juda*; ex quibus patet, cum festinatione abiisse, hoc est ambulasse; quam quidem itineris festinationem Origenes homil. 7. in Lucam Dei Verbo in Virginis utero existenti applicabat, dicens: *Iesus, qui in utero Virginis erat, Joannem adhuc in ventre matris positum sanctificare festinabat*. Bene autem ab Evangelista dicitur; *In illis diebus*, & non *in illa die*; ut ostendatur, iter a Virgine fuisse susceptum, ut ait Serry, non qua die angelicam salutationem accepit, sed eo circiter

tempore, ac post exactos dies aliquor; ne forte, si suis insalutatis abiret, suspicionem fugæ relinqueret.

Ad II. Negatur minor; non enim naturalis fuit, sed mysteriosa rixa, quam in utero Matris Rebeckæ duo fratres Jacob, & Esau habuerunt. Quod vel maxime ex eo patet, quia Rebecca sentiens in utero parvulorum luctam, eam insolitam judicavit, & Dominum consuluit, ut ei, quid per illam voluisset significare dignaretur. Dominus autem dixit ei; per duos parvulos in ejus utero existentes significari duas gentes, seu duos populos, qui erant inter se pugnaturi, & quorum unus alterum superaret, & major minori serviret. En verba Genesis num. 22. & 23. ejusdem capitis 25. *Sed collidebantur in utero ejus parvuli; qua ait: Si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere? Perrexitque ut consuleret Dominum; qui respondens, ait: Dua gentes sunt in utero tuo, & duo populi ex ventre tuo dividuntur, populusque populum superabit, & major serviet minori*.

Ad III. Augustinus quidem citata epistola dicit, Exultare in gaudio non solum esse parvulorum, sed etiam pecudum. Verum intelligendus est Augustinus non de exultatione in spiritali gaudio, qualis fuit illa Joannis, & quales non sunt pecudum exultationes, sed de exultatione materiali corporali, & ad naturalis machinæ instar, qualis est omnis brutorum motus. Deinde Augustinus quæstionem non definit in eadem epistola, sed eam indecisam relinquens, inquit: *Etiamsi usque adeo in illo puero acceleratus est usus rationis, & voluntatis, ut intra viscera materna jam posset agnoscere, credere, consentire, quod in aliis parvulis atas expectatur, ut possint: etiam hoc in miraculis habendum est divina potentia, non ad humana trahendum est exemplar nature*. Attamen deinde lib. 2. de consensu Evangelist. cap. 15. aperte asserit, quod in citata epistola, vel negando, vel dubitando differabat. Dicit enim, & probat, quod Joannes novit Christum, antequam videret columbam Christi capiti insidentem, quando eum baptizabat; quia etiam in utero matris exultavit cum etiam ad Elisabetham Maria venisset. Hæc autem ratio inanis esset, si Augustinus non cognovisset Joannis exultationem in utero ex rationis usu provenisse, Eucherius vero hanc sibi quæstionem proponit: *Ad adventum Matris Domini quomodo Joannes adhuc sensu carens, in utero, potuit exultare materno?* Et responderet,

Hoc

Hoc magis matris sensu , vel gaudio a quibusdam factum estimatur , ut etiam interioribus posset exultare visceribus . Aut certe , si hoc ad Joannem potius referre placeat , inter miracula divina reputandum est . Quibus verbis innuit sententiam aliorum , qui dicunt , Joannem utpote sensu , & rationis usu carentem , matris gaudio exultasse ; & postmodum ponit sententiam suam , afferens , Joannem suo ipsius gaudio exultasse , atque ita mentis , & voluntaris actum divinitus , & miraculose habuisse .

Ad IV. Origenes , & Ambrosius , in probationibus citari dicunt , quod in illis tribus mensibus Joannes profecit ob Mariæ præsentiam , & Christi etiam , qui in ejus utero existerat ; profectus autem iste intelligi non potest sine mentis , & rationis usu . Quod autem eundem usum habuerit , quando natus est , & quod intellexerit jam recens natus Zachariæ Canticum , asserunt Origenes homil. 10. in Lucam : *Si dubitas , statim de utero matris effusum probe verba Patris audire , & scire , quid sit hoc , quod de se dicitur : Et tu puer Propheta Altissimi vocaberis : considera multo fuisse mirabilius , quod præcessit : Ecce ut facta est vox salutationis tua in aures meas , exultavit infans in gaudio in utero meo . Si enim in ventre matris conclusus audivit Jesum , & audiens exilivit , atque lætatus est : quare non credas , eum jam genitum prophetiam patris audire , & intelligere potuisse dicentem ad se : Et tu puer Propheta Excelsi vocaberis ; antecedens enim coram Domino parare vias ejus ?* Ambrosius vero lib. 2. Comment. in Lucam , exponens illud idem Canticum Zachariæ : *Sed fortasse aliqui quasi irrationabilem mentis excessum putant , quod Zacharias octo dierum alloquatur infantem . Verum si advertamus , intelligemus profectio , quod potuit vocem Patris natus audire , qui Maria salutationem , antequam nasceretur , audivit . Sciebat profectio alias esse aures Propheta , quæ Spiritu Dei , non corporis ætate referantur . Habebat intelligendi sensum , qui exultandi habebat affectum .* Quibus subscribit etiam Theophylactus , eundem Evangelii locum exponens : *Rarum videtur , quod Zacharias ad puerum loquitur adhuc insensatum . Quomodo potuit loqui ? Dicendum igitur , quod sicut raram , & admirabilem habuit nativitatem puer , qui exultavit , & prophetavit in utero ad adventum Mariæ ; sic non est mirum , si etiam ea , quæ a Patre dicebantur , intellexit .* Nihilominus subjungit Serry

PAR. IV.

quod „ Non sic tamen rationis usum „ continuatum habuisse Joannes purandus „ est , quasi ante solitos discretionis annos „ ad quæcunque intelligenda valeret : sed „ sola mysteria gratiæ , quorum notitia ad „ Præcursoris officium pertineret ; hanc- „ que ipsam intelligentiam externalis tunc „ actibus minime prodidisse . „

Ad V. Respondet Serry , quod „ Quanquam „ in communi regeneratione , quæ Baptis- „ mi Sacramento confertur , id locum ha- „ beat : quia eum salutaris unda nequit „ abluere , cuius , aut corpus integrum , aut „ pars illius aliqua extra uterum non pro- „ dierit ; in ea tamen regeneratione , quæ „ occulta Dei virtute , ac miraculo fit , du- „ plex . secernenda nativitas est altera qui- „ dem in utero , quæ & conceptio de more „ dicitur : altera ex utero , quæ nativitatis „ nomen vulgo sortitur ; satisque , ut rena- „ sci in Christo quis quis possit , omnino „ est , si natus in utero fuerit , seu conce- „ ptus : cum vel sic originali peccato teneat- „ tur , & gratiæ sanctificantis divinitus su- „ sciipiendæ sit capax . „

Ad VI. Ostendat Adversarius aliquam ex prænominatis Urbibus fuisse Sacerdotalem , qualem nos fuisse Hebronem , ostendimus ; & tunc argumentum , ab eo propositum aliquantulum habebit roboris . At quum hoc non ostenderit , & Civitatem illam sacerdotalem fuisse , oporteat , nos jure merito nullam ex illis fuisse Civitatem , quam Lucas memorat , dicimus , sed tantum Hebronem , quæ & in montanis erat , & Civitas erat sacerdotalis . Cæterum , quia Adversario ipso , hoc est Serry , fatente , Hebron totius tribus Judæ Urbis erat maxima , ac etiam Tetrapolis , olim per septem annos Davidis regia , ac insuper sub Chananæis Imperiis sedes omnium antiquissima ; inde est , quod illam absque nomine proprio , sed Civitatis tantum Judæ titulo , quasi anthonomastice designavit .

Ad VII. Julianus de more insaniit , arguens ostentatæ Evangelistam , quod Civitatem Judæ proprio nomine non expresserit ; quum ei satis fuerit anthonomastice , ut dictum est , designasse . Etsi autem in tribu Judæ plures fuerint Civitates Sacerdotibus assignatæ ad habitandum ; Hebron tamen erat prima in montibus posita ; sicque semper stat , quod ommissis aliis Civitatibus , quæ in montanis erant , & etiam de tribu Juda , & forsitan quoque sacerdotales , Hebron tamen intelligenda veniat per Civitatem , quam Lucas

S 2

antho-

anthonomastico nomine designavit, & quia præstans aliis, & quia præcipua, & quia prima inter Sacerdotales Urbes ex tribu Juda; ut dictum est.

Ad VIII. Deo difficile non erat facere, ut Joseph Elisabeth verba non audiret; vel si nolunt ad miracula confugere, quando præsertim in domo illa fere omnia, quæ evenerant, miraculosa fuerant; possumus insuper superaddere, quod Joseph cum Zacharia detentus non audivit, quæ ab Elisabetha dicebantur.

Ad IX. Zacharias, quia mutus erat, nequibat cum Josepho per verba tractare; at quia cæcus non erat, poterat agere per signa; & hinc est, quod veteris picturæ traditionem defendimus, & non eam Pictorum audaciam cogitamus, ut Serry nimia licentia ductus, accusavit, scribens: „ Quare castiganda omnino venit Pictorum audacia, qui, ubi officiosum illud Mariæ Virginis ad cognatam Elisabetham aditum adumbrant penicillo, ambasque Matres inter se consalutantes præsentant; binos quoque Seniculos Josephum, & Zachariam mutæ salutationis officium invicem peragentes, effingunt. Bina utique stoliditate. Namque, Joseph, ut probavimus, procul aberat, Zacharias vero surdus æque erat, ac mutus, peragendæ consultationi parum idoneus. Mutum quippe diserte testatur Evangelium Lucæ 1. vers. 20. *Ecce eris tacens, & non poteris loqui usque in diem, quo hac fiant, seu nascatur filius: Surdum probat ejusdem capituli versiculus 26. Innebant Patri ejus, quem vellet vocari eum; nutibus enim Zachariam interrogare non fuisset opus, nisi fuisset & surdus. Unde pro eo quod in Vulgata legimus: *Eris tacens, & non poteris loqui* (quæ tautologia*

videtur esse) plerique Veterum legunt: „ *Eris surdus, & non poteris loqui.* „

Ad X. Eadem est responsio, ac ad VIII., nimirum vel quod Deus effecerit, ut Joseph Mariæ verba non audiret, ut remaneret adhuc petacti mysterii inscius usque ad diem, quam ipse designaverat, vel quod cum Zacharia alloquens per signa, non adverterit quæ Deipara canebat.

Ad XI. Cornelius Lapidæ nominat Janfenium, & alios, qui quidem plures fuerunt, & antiqui, & moderni Doctores, ut legitur apud Sylveiram tom. 1. cap. 6. qu. 8. n. 24., & 25. Bavarus autem in S. Joseph historia §. 12. rationem assignat, quare S. Lucas Josephum non nominaverit, cumque non dixerit, in comitatu fuisse; nimirum, quod hoc supponendum omnino erat, absque eo quod ab altero diceretur; & quia Joseph vir erat tunc temporis Mariæ, & cum ea in eadem domo habitabat; & custos erat etiam illius, & adjutor in itineribus, & in laboribus, & quemadmodum eam comitatus est in aliis itineribus, quæ B. Virgo suscepit, ita pariter & in hoc comitatu fuisse eam, omnino tenere debemus.

Ad XII. Indecens erat, ut uxor, puella, & prægnans, modesta, & verecunda sine Sponso suo per iter trium dierum pergeret, & per Hierusalem transiret, & in ea templum intraret, Deum adoratura. Quævis enim Matrona nec illi poterat præstare auxilium, nec solatium, nec præsidium, quæ a Sanctissimo Sponso, ac viro suo poterat jure merito obtinere. Accedit denique traditio antiquissima Ecclesiæ, quæ exprimitur in vetustis imaginibus; quæ quidem spernenda non est.

DISSERTATIO CCXIV.

*De Nativitate Christi. An nativitas sit naturæ,
vel personæ? An Christo præter æternam sit
attribuenda nativitas temporalis? An
in Christo sint duæ filiationes?*

Quæstiones, res, quæ in Dissertatione hac continentur, excitavit Angelicus 3. par. qu. 35. ar. 1. 2., & 5. Et quidem primam ea motus difficultate, quia in Christo per-

sona non potuit esse creatæ nativitatis subjectum; quum enim hæc nativitas sit mutatio, nequit esse in persona, quæ est omnino immutabilis. Ex altera vero parte nativitas nequit esse naturæ in Christo, & quidem non naturæ divinæ, quæ est tantummodo a Patre, neque humanæ; quia aliter B. Virgo non diceretur Mater Dei, quum excluderetur persona, sed tantummodo mater Christi, ratione scilicet humanæ naturæ, quam a B. Virgine accepisset. Ideo S. Doctor dicit, nativitatem posse attribui alicui dupliciter, & sicut subjecto, & sicut termino: sicut subjecto attribuitur ei, quod nascitur; & hoc proprie est hypostasis, non natura: sicut termino attribuitur nativitas naturæ, quia terminus generationis, & cujuslibet nativitatis est forma, & natura per modum formæ significatur.

Pro secunda vero quæstione, quæ in secunda Dissertationis parte continetur, hæc altera difficultas insurgit, quia si Christo non attribuitur nativitas temporalis, illico deducitur, B. Virginem ejus matrem non fuisse: Si vero attribuitur, statim inferitur; ergo Christus potest dici bis natus. Loquutio hæc dicitur falsa a Durando in 3. dist. 8. qu. 2. Attamen S. Thomas docet vere, & proprie Christum dici bis natum. Hoc ipsum docuit Magister sententiarum dist. 8. & S. Bonaventura eadem dist. 8.

Pro tertia tandem quæstione, quam Dissertatio complectitur, Angelicus pariter docet, duas esse in Christo filiationes, quia duæ sunt in Christo nativitates. Attamen advertit, quod aliqui attendentes ad filiationis causam, quæ est nativitas, duas in Christo volunt esse filiationes, sicut & duas nativitates: alii vero attendentes

ad filiationis subjectum, quod est persona, vel hypostasis filii, unam dicunt in Christo esse filiationem, sicut & unam hypostasim, vel personam. His positis Dicimus I. Nativitatem, si referatur ad subjectum, quod nascitur, proprie attribui personæ, vel hypostasi, non naturæ: si vero referatur ad terminum, attribui naturæ.

I. Probatur a S. Thoma. Nasci est quoddam generari; sed quod generatur, generatur, ut sit: ergo quod nascitur, nascitur etiam, ut sit; atqui esse est proprium rei subsistentis: ergo quod nascitur, si consideretur ut subjectum, est proprie hypostasis, vel natura. Probatur minor sublumpra. *Forma, qua non subsistit*, sunt verba S. Thomæ, *dicatur esse solum, quia ea aliquid est; persona autem, vel hypostasis significatur per modum subsistentis; natura autem, significatur per modum formæ, in qua aliquid subsistit. Et ideo nativitas tanquam subjecta nascenti proprie attribuitur personæ, vel hypostasi, non naturæ.* Et in hoc sensu adducit S. Doctor auctoritatem Damasceni lib. 3. de fide Orthodoxa cap. 6. dicentis: *Nativitas hypostasis est, non natura.*

II. Probatur: Terminus nativitatis est natura: ergo nativitas tanquam terminus attribuitur naturæ. Probatur antecedens. Terminus generationis, & cujuslibet nativitatis est forma; sed natura significatur per modum formæ: ergo terminus nativitatis est natura. Sic loquitur S. Thomas in Peripateticorum systemate; unde citat Aristotelem lib. 2. Physicorum tex. 14. dicentem, nativitatem esse viam in naturam, quia naturæ intensio terminatur ad formam, seu ad naturam speciei.

Dicimus II. Christo attribuendas esse duas nativitates; unam, qua æternaliter natus est a Patre; aliam, qua temporaliter natus est a matre. Ita S. Thomas.

I. Probatur ex Apostolo ad Hebræos 1. dicente: *Et cum iterum introduxit primogenitum in orbem terrarum.* Ad quæ verba subdit Suárez: per nativitatem enim

temporalem dicitur filius Dei iterum introductus in Orbem terrarum: igitur particula *iterum* alteram importat nativitatem, quæ esse non potuit nisi temporalis.

II. Probatur ex Fulgentio lib. de fide ad Petrum cap. 2., qui quidem liber citatur a S. Thoma sub nomine Augustini; quia Augustino fuit quidem, se falso attributus, quum re vera Fulgentii sit legitimus foetus ac genuinus. Ait igitur Fulgentius: Natus est semel ex Patre, & semel ex Matre: ergo re vera Christus bis natus est; & per consequens in illo termino *bis* numeratur duplex Christi nativitas. Quod explicat Suarez 3. par. qu. 35. art. 2. in commentario, dicens: „ Quatenus enim ratione saltem analogia nativitatis conveniunt, & inter se distinguuntur, numerari illo modo possunt: nec necesse est, ut sub eadem mensura comprehendantur, neque ut altera interrupta sit, seu cessaverit, hæc enim accidentaria sunt: per se vero sufficit, ut re ipsa origines distinctæ sint, & earum etiam durationes. Ut recte dicetur hic aer bis illuminatus, si postquam ab uno agente lumen in illo productum est, aliud lumen ab alio introduceretur, priori illuminatione non interrupta, sed durante „.

III. Probatur ex Damasceno lib. 3. de fide orthodoxa cap. 7. in medio: *Confitemur duas Christi nativitates; unam, quæ est ex Patre; æternam, & unam, quæ est in ultimis temporibus propter nos*: ergo vere Christo attribuenda est nativitas temporalis.

IV. Probatur a S. Thoma. Natura comparatur ad nativitatem, sicut terminus ad motum, vel mutationem; sed motus diversificatur secundum diversitatem terminorum: ergo nativitas multiplicatur secundum multiplicationem naturarum; atqui in Christo sunt duæ naturæ, divina scilicet, & humana, quarum unam accepit ab æterna Patre, alteram accepit temporaliter a Matre: ergo oportet attribuire Christo duas nativitates, unam, qua æternaliter natus est a Patre, aliam, qua temporaliter natus est a Matre.

Dicimus III., attendendo causam filiationis, quæ est nativitas, admitti debent in Christo duæ filiationes, sicuti sunt duæ nativitates: attendendo vero ad subjectum filiationis, quod est persona, vel hypostasis. Filii, admitti debet in Christo una tantum filiatio, sicuti est una tantum hypostasis, vel persona.

I, Probatur ratione, & verbis S. Thomæ:

„ Unitas epim relationis, vel ejus pluralitas non attenditur secundum terminos, sed secundum causam, vel subjectum. Si enim secundum terminos attendetur, oporteret, quod quilibet homo in se duas filiationes haberet: unam, qua referretur ad patrem, & aliam, qua referretur ad matrem. Sed recte consideranti apparet eadem relatione referri unumquemque ad suum patrem, & matrem propter unitatem causæ: eadem enim nativitate homo nascitur ex patre, & matre, unde eadem relatione ad utrumque refertur. Et eadem ratio est de magistro, qui docet multos discipulos eadem doctrina: & de domino, qui gubernat diversos subiectos eadem potestate. Si vero sint causæ diversæ speciei differentes, ex consequenti videtur etiam relationes specie differre, unde nihil prohibet, plures tales relationes eidem inesse: Sicut si aliquis est aliorum magister in Grammatica, & aliorum in Logica, alia est ratio magisterii utriusque, & ideo, relationibus diversis, unus & idem homo potest esse magister, vel diversorum, vel eorundem secundum diversas doctrinas. Contingit autem, quandoque, quod aliquis habet relationem ad plures secundum diversas causas, ejusdem tamen speciei: sicut cum aliquis est pater diversorum filiorum secundum diversos generationis actus: unde paternitas non potest specie differre, cum actus generationum sint iidem specie. Et quia plures formæ ejusdem speciei non possunt simul inesse eidem subjecto: non est possibile, quod sint plures paternitates in eo, qui est pater plurium filiorum generatione naturali. Secus autem esset, si esset pater unius generatione naturali, & alterius per adoptionem. Manifestum autem est, quod non una, & eadem nativitate Christus est natus ex Patre ab æterno, & ex matre ex tempore, nec nativitas est unius speciei; unde quantum ad hoc, oportet dicere, in Christo esse duas veras filiationes, unam temporalem, & aliam æternam. Sed quia subjectum filiationis non est natura, aut pars naturæ, sed solum persona, vel hypostasis, in Christo autem non est hypostasis, vel persona, nisi æterna: non potest in Christo esse aliqua filiatio, nisi quæ sit in hypostasi æterna. Omnis autem relatio, quæ ex tempore de Deo dicitur, non ponit in ipso Deo æterno aliquid secundum rem, sed secundum rationem tantum, sicut in prima parte habitum est. Et
„ ideo

„ ideo filiatione, qua Christus refertur ad matrem, non potest esse realis relatio; sed solum secundum rationem. Et sic quantum ad aliquid, utraque opinio verum dicit, nam si attendamus ad perfectas rationes filiationis oportet dicere duas filiationes, secundum qualitatem natiuitatis. Si autem attendamus ad subiectum filiationis, quod non potest esse, nisi suppositum æternum, non potest in Christo esse realiter, nisi filiatione æterna. Dicitur tamen relative filius ad matrem relatione, quæ cointelligitur relationi maternitatis ad Christum. Sicut etiam Deus dicitur Dominus relatione, quæ cointelligitur reali relationi, qua creatura subijcitur Deo. Et quamvis relatio dominii non sit realis in Deo, dicitur tamen realiter dominus, ex reali subiectione creaturæ ad ipsum. Et similiter Christus dicitur realiter filius Virginis Matris, ex relatione reali maternitatis ad Christum „.

II. Probat ex eodem, qui citat S. Damascenum lib. 3. de orthodoxa fide cap. 13. dicentem, quod in Christo multiplicatur ea, quæ sunt naturæ, non vero ea, quæ sunt personæ; sed filiatione maxime pertinet ad personam: ergo non multiplicatur in Christo. Minor patet; quia filiatione est proprietas personalis. Ac proinde in Christo una tantum est filiatione; & hoc quidem ratione subiecti filiationis, quod est persona, vel hypostasis filii, ut diximus; quamvis ratione causæ filiationis, quæ est nativitas, duæ sint in Christo filiationes, sicut duæ sunt nativitates, ut dictum est.

Arguunt I. ex Augustino, vel potius ex Fulgentio lib. de fide ad Petrum cap. 40. in medio, ubi dicit, quod natura æterna, & divina non possit concipi, & nasci ex humana natura, nisi secundum veritatem humanæ naturæ: ergo si convenit divinæ naturæ concipi, & nasci ratione humanæ naturæ, multo magis convenit humanæ naturæ. II. Nomen naturæ desumitur a nascendo: ergo nativitas multo magis pertinet ad naturam, quam ad personam. Probat consequentia; quia denominationes fiunt secundum similitudinis convenientiam. III. Illud proprie nascitur, quod per nativitatem incipit esse; Sed per nativitatem incipit esse humana natura, non vero persona Christi: ergo nativitas proprie pertinet ad naturam non ad personam. IV. Nativitas importat motum rei, quæ non exi-

stat antequam nascatur; & quæ deinde per nativitatem existit; sed Christus fuit semper ab æterno: ergo non potuit temporaliter nasci. V. Nativitas pertinet rem, quæ nascitur: ergo quod est in se perfectum non indiget nativitate; sed Christus fuit ab æterno perfectus: ergo temporali nativitate non eguit: ergo non fuit temporaliter natus. VI. Nativitas proprie convenit personæ; sed in Christo est una persona: ergo in Christo est una nativitas. VII. Propositio hæc: Christus est bis natus, falsa est: ergo Christus non habuit duplicem nativitatem; consequentia sequitur; quod enim nascitur duplici nativitate bis nascitur. Antecedens probatur. Nativitas Christi, quæ natus est de Patre non patitur interruptionem, quia est æterna; sed ad verificandum bis requiritur interruptio inter primum & alterum: ergo propositio illa falsa est. Probat minor; quia ille dicitur bis comedere, loqui, deambulare, qui cum interruptione comedit, loquitur, atque deambulat. VIII. In Christo sunt duæ nativitates: ergo sunt duæ filiationes. Antecedens constat ex secunda Conclusionem; consequentia probatur. Nativitas est causa filiationis; sed in Christo sunt duæ nativitates: ergo in Christo sunt duæ filiationes. IX. Filiatione importat quandam dependentiam a Patre, vel a matre; sed Christus per filiationem æternam non dependet a matre; & ex alia parte a matre dependet: ergo oportet dicere, quod per aliam filiationem dependet: ergo in Christo præter filiationem æternam, datur alia filiatione, quæ est temporalis: ergo in Christo sunt duæ filiationes. X. Christus dicitur filius Patris æterni, & dicitur etiam filius matris temporalis; sed Pater æternus, & Mater temporalis sunt termini omnino diversi: ergo non potest Christus per eandem filiationem dici filius Patris, & Matris: ergo sunt duæ filiationes in Christo. Respondemus ad I. Propter identitatem, quæ in divinis est inter naturam, & personam, aliquando natura ponitur pro persona. Et hinc est, quod Fulgentius dicit, naturam divinam esse conceptam, & natam, quia persona Filii secundum humanam naturam est concepta, & nata. De hoc plura alia sunt exempla de aliquibus, quæ conveniunt tantum personæ, & nihilominus naturæ divinæ etiam tribuuntur, ratione scilicet identitatis personæ cum natura divina.

Ad

Ad II. Dicit Angelicus; quod nullus motus, seu mutatio denominatur a subiecto, quod movetur, sed a termino motus, a quo speciem habet; & ex hoc deducit, quod nativitas denominari non debet a persona, quæ nascitur, sed a natura, ad quam nativitas terminatur; quanvis postea verum sit, nativitatem non esse naturæ, sed personæ. Diverfa enim sunt aliquod ab alio denominari, & ad illud pertinere; quum denominationes plerumque ex alio capite fiant, ut in præfenti dictum est.

Ad III. Idem S. Doctor respondet quod natura proprie loquendo non incipit esse, sed potius persona in aliqua natura esse incipit, Et rationem adducit, quia per naturam significatur id, quo aliquid est; per personam vero significatur id, quod habet esse subsistens. Quanvis enim & natura & persona per nativitatem incipiant esse, non tamen sub eadem ratione esse incipiunt; quia persona est illa, quæ proprie incipit esse, quanvis incipiat esse per naturam; unde semper stat, quod persona proprie dicatur nasci, non vero natura; & de facto dicimus, quod per nativitatem homo nascitur, cujus nomine venit persona, non vero humana natura.

Ad IV. dicit S. Thomas, hanc fuisse objectionem cujusdam Feliciani hæretici, quam Augustinus in lib. contra eundem Felicianum cap. 12. paulo post principium, refert, & illi respondet: *Fingamus, sicut plerique volunt, esse in mundo animam generalem, quem sic ineffabili motu semina cuncta vivificet, ut non sit concreta cum genitis, sed vitam præstet ipsæ gignendis. Nempe cum hac in utero, passibilem materiam ad usus suos formaturam pervenerit, unam facit secum esse personam ejus rei, quam non eandem constat habere substantiam: & sit operante anima, & patiente materia, ex duabus substantiis unus homo. Sicque animam nasci fatemur ex utero, non quia antequam nasceretur, quantum ad se attinet, ipsa penitus non fuisset. Sic ergo, imo sublimius, natus est de Matre Filius Dei secundum hominem, eo pacto, quantum corpore nasci docetur & animus: non quia utriusque sit una substantia, sed quia ex utraque sit una persona. Non tamen ab initio carnis incepisse dicimus Filium Dei, ne temporalem credat aliquis Deitatem: non ab æterno Filii Dei novimus carnem, ne non veritatem humani corporis, sed quandam eum suscepisse putemus imaginem.*

Ad V. Hanc fuisse rationem Nestorii, quam solvit Cyrillus in epist. ad Nestorium, quæ refertur in Concilio Chalcedonensi act. 1. asserit S. Thomas, qui & Cyrilli verba refert, quæ sunt: *Non dicimus, quod Filius Dei indiguerit necessario propter se secunda nativitate post eam, qua ex Patre est, est enim fatuum, & indotum, existentem ante omnia secula, & consempiternum Patri indigere dicere initio, ut sit secundo. Quoniam autem propter nos, & propter nostram salutem uniens sibi secundam subsistentiam, quod est humanum, processit ex muliere, ob hoc dicitur nasci carnaliter.*

Ad VI. Distinguitur major: Nativitas est personæ, ut subiecti, & naturæ, ut termini, conceditur, diverso modo negatur. Non enim est repugnans, ut uni subiecto plures transmutationes insint, quas tamen necesse est variari secundum terminos diversos. Subdit nihilominus Angelicus, hoc non dici, quasi æterna nativitas sit transmutatio, aut motus, sed quia per modum mutationis, aut motus significatur,

Ad VII. Negat S. Thomas propositionem, illam esse falsam; dicit enim, quod Christus potest dici bis natus secundum duas nativitates. Et quanvis Durandus in 3. dist. 8. qu. 2. neget propositionem illam, esse veram, quatenus terminus *bis* numeret solum actiones, quæ in eadem mensura successive fiunt, & per interruptionem multiplicantur; Christi vero æterna nativitas, & temporalis non sunt in eadem mensura, nec illa interrupta est, sed semper durat; sicut non dicitur aliquis bis legisse libros, etiamsi simul duos libros legat, nec bis vidisse Deum, etiamsi duobus actibus videat, ut ex Durando refert Suarez: nihilominus idem Suarez propugnat cum S. Thoma vere & proprie Christum dici bis natum. Et ratio illius est „Quia in illo termino *bis* tantum numeratur duplex Christi nativitas. „ Quatenus enim in ratione saltem analogæ nativitatis conveniunt, & inter se distinguuntur, numerari illo modo possunt; nec necesse est, ut sub eadem mensura comprehendantur, neque ut altera interrupta sit, seu cessaverit, hæc enim accidentaria sunt: per se vero sufficit, ut re ipsa origines distinctæ sint, & earum etiam durationes. Ut recte diceretur hic æter bis illuminatus, si postquam ab uno agente lumen in illo productum est, aliud lumen ab alio introduceretur, prior

„ri illuminatione non interrupta, sed du-
„rante „.

Ad VIII. Negatur consequentia, ad probationem dicit S. Thomas, quod natiuitas temporalis causeret in Christo temporalem filiationem realem, si ibi esset subiectum capax ejusdem filiationis. Hoc autem esse non potest, quia suppositum æternum non potest esse susceptivum relationis temporalis. Nec officit, quod sit susceptivum filiationis temporalis, ratione humanæ naturæ, sicut pariter temporalis nativitatæ; quia opus foret, ut humana natura esset aliquantulum subiecta filiationi, sicut est aliquantulum subiecta nativitatæ. At humana natura nullo modo potest esse subiectum filiationis, quia hæc relatio directe respicit personam.

Ad IX. Certum est, quod filiatio æterna non dependet a matre temporali; atamen negari non potest, ut huic filiationi æternæ coinelligitur quidam respectus temporalis, dependens a matre, secundum quem, Christus dicitur filius maris. Hæc est responsio, & hæc sunt verba S. Thomæ, per quæ intelligit dicere, quod Christus ratione hypostasis, quum sit filius & Patris æterni, & Matris temporalis, una enim est hypostasis, per

eandem quoque dicit respectum quanvis diversum, & ad Patrem æternum, & ad Matrem naturalem. Et quia cum illa hypostasi est identificata natura divina, & est unita humana natura; inde est, quod Christus per filiationem temporalem dicit omnino respectum ad Matrem temporalem, aliqualem vero respectum dicit etiam per filiationem æternam.

Ad X. Dicit Angelicus, quod quantum ad aliquid, in Christo est una tantum filiatio realis, quæ respicit Patrem æternum, est tamen ibi alius respectus temporalis, qui respicit Matrem temporalem. Adducit exemplum, quod est hoc: *Sicut in hominibus ex parte parentum invenitur duplex relatio, una paternitatis, & alia maternitatis, quæ sunt specie differentes, propter hoc, quod alia ratione pater, & alia ratione mater est generationis principium. Si vero essent plures, eadem ratione, principium unius actionis (puta cum multi simul trahunt navem) in omnibus esset una, & eadem relatio. Ex parte autem prolis est una sola filiatio secundum rem: sed duplex secundum rationem, in quantum correspondet utrique relationi parentum, secundum duos respectus intellectus.*

DISSERTATIO CCXV.

De Nativitate Christi. An Christus Jesus clauso Mariæ Virginis utero natus sit? An absque Matris Virginis dolore, atque molestia? Num absque secundinis, seu membranæ, fuerit in utero fatus, & de utero emissus? Et an quoque sine sordibus puerperii ex eodem utero prodierit?

PRIMO. Henricus Bullingerus negat penetrationem corporum, divinitus factâ, adeoque inficiatur omnino, & Christum Jesum clauso Mariæ Virginis utero natum esse, clauso monumento resurrexisse, & clausis Januis ad discipulos intrasse. Sunt ejus verba ad cap. 20. Joannis: „Vel „Angelum fores Christo aperuisse, sicut „in Actis Petro contigit: vel Christi potentiam invenisse modum ingrediendi, „non adversum naturæ, & substantiæ corporis sui veri: ut non sit opus commin-
sci per miraculum duo corpora in eodem
fuisse loco, aut corpus Domini nullo circumscripti loco „. Eidem subscribunt Benedictus Alesius ad cap. 21. Joannis, Lodolphus, Gualterus lib. de Incarnat. fol. 82. Theodorus Beza in Threophaia, aliisque in locis, omnes heterodoxi, alique ex iisdem.

Secundo. Alii dixerunt, Christum exiisse quidem clauso Virginis utero, at prodixisse tamen ex latere Matris aperto. Contra hos invictè dimicant Epiphanius hæ-

res
T
res

refl 69. & 77.; Nazianzenus epist. ad Cledonium, Chrysostomus hom. 49. in Genesim, Damascenus lib. 4. de fide Orthodoxa cap. 15.

Tertio. Alii volunt momento temporis, quo Christus prodijt pudoris claustra in Virgine fuisse aperta; Sic tamen ut Christus integritatem omnem prodeundo faceret. Contra hos pugnat Goffridus, Abbas Vindocinensis serm. 4. de nativitate Domini.

Quarto, Goffredus Quodlibeto 7. qu. 6. dixit Christum non fuisse natum transcundo per medium, sed ab extremo in extremum immediate transiliendo. Refert Suarez 3. par. qu. 35. art. 8. disp. 13. sect. 1. subdens, quod hoc facilius ei visum est, quam quod inter jacentia corpora penetraverit absque rupione. Et concludit, hanc sententiam inter alias referre Durandum in 4. dist. 44. qu. 7., & illi non admodum displicuisse.

Quinto. Alii post Joannem Mayronium in 3. dist. 4. qu. unica art. 6. dixerunt, Corpus Christi fuisse in Virginis utero localiter inextensum, eo modo, quo in Eucharistiæ Sacramento sub panis speciebus continetur; & proinde illæsis Virginis pudoris claustris e Virginis utero exivit. Referunt Graveson de Mysteriis, & annis Christi Dissert. 1. concl. 2., & Serry exercit. 29.

Sexto. Ecclesiæ Patres patratum miraculum unanimiter fatentur, asserentes nimirum Christum Jesum clauso Mariæ Virginis utero natum fuisse. Et insuper docent, miraculum in eo fuisse, quod Christus exierit uteri, & virginalis claustris penetratione; scilicet illo eodem modo, quo Christus clauso monumento resurrexit, & clauso Ostio ad Apostolos intravit.

Dicimus I. Christum Jesum clauso B. Mariæ Virginis utero esse natum; uteri nimirum, & claustris virginalis penetratione.

I. Probatum ex Scripturis. Isaïæ 7. *Ecce Virgo concipiet, & pariet*: ergo tam Virgo fuit concipiendo, quam pariendo: ergo quemadmodum clauso utero concepit, ita pariter clauso utero peperit. Hæc autem verba de Maria fuisse prædicta, testatur Matthæus cap. 1., qui postquam dixit Angelum suasisse Josepho, ut acciperet Mariam conjugem suam, quia quod in ea natum erat, de Spiritu Sancto erat, & filius, quem in ventre portabat, redempturus esset a peccatis populum suum; subiunxit: *Hoc autem totum factum est, ut adimpleretur quod dictum est a Da-*

mino per Prophetam dicentem: Ecce Virgo in utero habebit, & pariet filium, & vocabunt nomen ejus Emmanuel. Addit Vasquez quod non pauci Patres censent, hoc testimonium Isaïæ allegatum fuisse Josepho ab Angelo, ut suaderet ei accipere Mariam, & eam excusaret. Sicque ait verba illa interpretatos fuisse Iræneum lib. 4. adver. hæres. cap. 40. ante medium, Chrysostomum homil. 5. in Matth. Theophylactum in cap. 1. Matthæi, Augustinum, vel quicumque sit author sermonis 18. de tempore. Ezechielis 44. *Porta hæc clausa erit, & non aperietur, & vir non intrabit per eam, quoniam Dominus Deus Israël ingressus est per eam.* Ad quæ verba Ambrosius inquit lib. de instit. Virginis cap. 7. *Porta igitur Maria, per quam Christus intravit in hunc mundum, quando virginali fusus est partu, & genitalia virginitatis claustra non solvit, mansit intemeratum septum pudoris, & inviolata integritatis duravere signacula, cum exiret ex Virgine.* Cui subscribunt Augustinus lib. 22. de Civit. Dei cap. 8. Gregorius Magnus homil. 26. in Evangel. Theodoretus Dialog. 2. S. Maximus Taurinensis homil. 2. de Nativitate. Fulgentius de fide ad Petrum cap. 2.

II. Probatum ex Romanis Pontificibus. Leo Magnus epist. 11. ad Flavianum: *Non ita intelligenda est illa generatio singulariter mirabilis, & mirabiliter singularis, ut per novitatem creationis proprietates remotæ sit generis.* Quibus addit Suarez: „Quæ verba tam ad Conceptionem, quam ad partum accommodari possunt,„ Et ser. 2. de nativitate: *Merito igitur virginea integritati nihil corruptionis intulit partus salutis.* Et infra: *Oportuit enim, ut primam genitricis integritatem nascens incorruptio custodiret, & complacitum sibi claustrum pudoris, & sanctitatis hospitium divini Spiritus virtus infusa servaret, quæ statuerat dejecta erigere, confracta solidare, &c.* Gregorius Magnus hom. 26. in Evang. *Prima lectionis hujus Evangelicæ questio animum pulsatur, quomodo post resurrectionem corpus Dominicum verum fuit, quod clausis januis ad Discipulos ingredi potuit. Sed sciendum nobis est, quod divina operatio, si ratione comprehenditur, non est admirabilis. Nec fides habet meritum, cui humana ratio præbet experimentum. Sed hæc ipsa nostri Redemptoris opera, quæ ex semetipsis comprehendendi nequaquam possunt, ex alia ejus operatione pensanda sunt, ut rebus mirabilibus fidem præbeant, facta mirabiliora. Illud enim*

enim corpus Domini intravit ad Discipulos januis clausis, quod videlicet ad humanos oculos per nativitatem suam clauso exiit utero Virginis. Quid ergo mirum, si januis clausis post resurrectionem suam in aeternum jam victurus intravit, qui moriturus veniens, non aperto utero Virginis exiit?

III. Probatur ex Conciliis. In Concilio Ephesino adducitur, & recipitur epistola Cyrilli ad Nestorium, quæ est l. & in ea sic legitur: Verbum Dei sustinuisse generationem carnalem, carnis suæ nativitatem suam faciens, & ideo vere prodisse ex Virgine, & natum esse carnaliter. In eodem Concilio Ephesino legitur homil. de Christi nativitate, quæ est Procli, Episcopi Cizeceni: Quod si ea, quæ genuit, Virgo non permansit, neque is, qui natus est, aliud quam purus homo extitit, atque ita partus ille nihil admiratione dignum habebit. Quod si illa vero in partu, & post partum, Virginitatem illasam retinuit, is citra omnem controversiam arcano modo ex ea ortus est, quem cum per clausas januas ingressus esset, Apostolus Thomas in gemina natura subsistentem agnovit. Et in fine expressit: Natura portas referavit Emanuel, ut homo; sed virginitatis claustra non violavit, neque prærupit ut Deus: ita enim ex utero est egressus, sicut per aurem ingressus, ita natus, sicut conceptus, qui impatibiliter fuerat il-lapsus, ineffabiliter est elapsus. Catechismus Concilii Tridentini: Nascitur Christus ex Matre sine ulla maternæ Virginitatis diminutione, & quomodo postea ex sepulchro clauso, & obsignato egressus est, atque ad Discipulos januis clausis introivit &c.

IV. Probatur ex Patribus Græcis. Epiphanius, vel quisquis alius sit author orationis de Christi Salvatoris sepultura: Quem admodum Christus Jesus naturalibus virginæ naturæ claustris omnino integris, uteroque materno undequaque clauso, ex Virgine in lucem prodit: ita idem ille, sepulchri signaculis nequaquam refferatis, ex mortuis resurrexit. Chrysostomus homil. de Joanne Baptista: Sancta Maria, B. Maria, mater, & virgo, virgo fuit ante partum, virgo post partum. Ego hoc miror, quomodo de Virgine virgo natus sit, & post nativitatem Virginis mater virgo sit. Vultis scire, quomodo de Virgine natus sit, & post nativitatem mater ipsa sit virgo? Clausa erant ostia, & ingressus est Jesus. Nulli dubium quin clausa sint ostia. Qui intravit per ostia clausa, non erat phantasma, non erat spiritus, vere corpus erat. Quid enim dicit: Respicite, & videte, quia spiritus carnem, & ossa non habet, quæ

P.A.R. IV.

me habere videtis? Habebat carnes, habebat ossa, & clausa erant ostia. Quomodo clausis ostiis intraverunt ossa, & caro? Clausa sunt ostia, & intrat quem intrantem non vidimus. Unde intravit, omnia clausa sunt: locus non est, per quem intret, & tamen intus est, qui intravit, & non apparet quomodo intravit. Nescis quomodo factum sit, & das hoc potentia Dei. Da potentia Dei, quia de Virgine natus sit, & tamen ipsa virgo fuerit virgo post partum. Cyrillus Alexandrinus lib. 8. contra Julianum: Oportuisse talem fieri Christi partum secundum carnem, ut haberet quid divinum ingressus ejus in mundum, & ostensio. Ad quæ verba subdit Vasquez 3. par. qu. 28. art. 3. disp. 121. cap. 4., Cum igitur Cyrillus dicat, ingressum Christi in mundum mirabilem fuisse, & quid divinum habuisse, recte sequitur, B. Virginem, ex ejus sententia laxato utero, aut rupto, non peperisse, nec more aliarum mulierum profluvium sanguinis, & alia hujusmodi passam fuisse: alioquin partus Christi, & ingressus ejus in mundum, nec fuisset mirabilis, nec divinum quid habuisset. Damascenus lib. 4. de fide orthodoxa cap. 14. Conceptio quidem per auditum facta est, ortus vero per eam partem, per quam exire fetus consuevit; quamlibet aliqui fabulentur, illum, seu Christum, per Genitricis Dei latus editum esse. Neque enim hoc impossibile erat, ut per portam transiret, sigillis ejus nulla parte labefactis.

V. Probatur ex Patribus Latinis. Hieronymus in Apologia pro libris adversus Jovinianum ad Pammachium (quæ est epist. 50.) cap. 8. Christus virgo, mater virginis nostri virgo perpetua, mater, & virgo. Jesus enim clausis ingressus est ostiis, & in Sepulchro ejus, quod novum, & in petra durissima fuerat excisum, nec antea quis, nec postea, positus est, &c. Respondeant mihi, quomodo Jesus ingressus est clausis ostiis, cum palpandas manus, & latus considerandum, & ossa, carnemque, monstraverit; ne veritas corporis phantasma putaretur: & ego respondebo, quo modo Sancta Maria sit & mater, & virgo, virgo post partum, mater antequam nupta. Augustinus, vel quisquis alius est author, Serm. 10. de tempore: Audiat omnis ætas, quod nunquam audit: Virgo partui suo nupsit, virginitatem dum pareret duplicavit. Fulgentius orat. de laudibus B. Virginis: Crevit in ejus partu integritas corporis, potius, quam decrevit; & virginitas ampliata est potius, quam fugata;

T 2

gata, Chrysologus serm. 75. Venit Maria ad Sepulchrum, venit ad resurrectionis uterum, venit ad vitæ partum; ut iterum Christus ex Sepulchro nasceretur fidei, qui carnis fuerat generatus ex ventre: & eum, quem clausa virginitas vitam protulerat ad præsentem clausum sepulchrum ad vitam redderet sempiternam. Divinitatis insigne est, clausam Virginem reliquisse post partum: de sepulchro clauso exisse cum corpore, est divinitatis insigne. Et serm. 84. Rogo cur dubitatur clausi corporis arcanum, & observatum tota integritate domicilium virginale, absoluta divinitas potuisse penetrare, quæ post resurrectionem corporis nostri crassata mysterio, foribus ingreditur, & egreditur clausis: talique indicio se totius creature demonstrat authorem, cui non obsistit, cui deservit ad omnia creatura? Se si conceptum, partumque virginitas excusare sua nescit Creatori; si ingressum, egressumque clausa janua Creatori suo non potest denegare, quemadmodum lapis monumenti, quantumvis magnus, quantumvis judaica malitia signatus, resurgenti poterat obsistere Salvatore? Sed sicut Virginitas, & janua claustris suis fidem faciunt deitatis; ita revolutus lapis fidem resurrectionis affirmat, qui nullum resolutus Domino suo præparavit egressum, sed nocte fidei præstat, & admittit ingressum. Et serm. 142. In tuo partu crevit pudor, aucta est castitas, integritas roborata, solidata virginitas. Eucherius Lugdunensis homil. 2. de nativitate Domini: Itaque ad Evangelium recurramus: miraculum illud, quod Evangelista protulit tempore resurrectionis, digne mihi usurpem etiam tempore nativitatis, cum Joanne dicendo: Venit Jesus januis clausis, & stetit in medio. Ecce jam nunc januis clausis processit in mundum, materni pudoris signaculo minime resignato; simulque illud impletur propheticum Ezechielis oraculum: Et porta erit clausa, & non est aperta, quia Dominus transivit per eam. Eadem nunc potentia mundi istius januam per partum inviolatæ matris intravit, qua postmodum clausis foribus ad Discipulos penetravit. Et homil. 9. de Pascha: Quid mirum, si Dominus ad Discipulos glorificatum corpus claustris stupentibus intromisit, qui illaeso materni pudoris signaculo, januam mundi hujus intravit, cujus ortum natura nescivit? Non dubites, si potentiam exercere videas triumphantem, quem tam stupenda perspicis egisse nascentem. Quid hic respondebunt Judæi, sepulto Domino, discendentes, & signantes lapidem cum custodibus? Quæ cum ita sint, quomodo eum repellere potuit

objectus repaguli, quem non coercuerat pondus sepulchri? Imo quomodo eum observata domus excludere potuit, quem includere mortis porta non potuit? Quid mirum, si substantiam corporis nostri per clausa ostia transmisit, cui etiam penetralia supernorum, & solis Angelis familiare secretum patere consuevit? Arator lib. 1. Act. Apostol.

O nunquam neglecta fides, cui subjacet illud,

Quod natura negat, propriis quam legibus uti

Non finit Omnipotens, quoties jubet ipse vicissim

Posse, quod insolitum fieri mirata perurget,

Si quis adhuc fragili meditatur pectore Thomam,

Hinc documenta petat, quia tunc penetrata recepit

Janua clausa Deum; mirum est, si corpore portam

Sic adeat, quem Virgo parit, quem viscera matris

Integra concipiunt? Humanam quæ, rogo, carnem

Sumere causa fuit, nisi suscitet? Inde reversus

Exhibuit pro teste latus.

VI. Probatur rationibus. I. Quod tradit universalis Ecclesia, oportet, verum omnino confiteri; sed universalis Ecclesiæ traditio est, Dominum Jesum Christum ex ventre Matris prodisse uteri, & claustris virginalis penetratione: ergo hoc ipsum verum est. Major negari non potest; minorem probat Haymo homil. in Octava Paschæ: Rationabiliter quæri potest, quomodo Dominus post resurrectionem verum corpus habens, ad discipulos foribus clausis intromitti potuit. Sed quia hoc mirabile factum ex se haud facile cognosci potest, de aliis mirabilioribus ejus operibus, vel miraculis unum ad memoriam reducamus. Nam universalis Ecclesia confitetur, eum ex Virgine esse natum, Quid ergo est mirum, si incorruptibilia, & immortalia membra ad discipulos januis clausis introduxit, qui mortale, & corruptibile corpus ex utero Virginis clauso eduxit? Igitur si quod majus est, fecit, non est mirum, si quod minus est, facere paruit. Non enim divina mysteria humana ratione pleniter comprehendendi possunt. II. Christus exivit e sepulchro non remoto lapide, qui sepulchri ostium claudebat: ergo pariter exivit de ventre matris absque pudoris uteri læsione. Antecedens patet Matth. 28. & ex doctrina totius Ecclesiæ.

Con-

Consequentia probatur; quia si illud fecit, ubi necessitas non erat conservandi matris pudorem, a fortiori fecit hoc, ubi talis urgebat necessitas. Argumentum est S. Bernardi serm. 1. in die S. Paschæ: *Hunc lapidem magnum valde, de quo mulieres illa devotæ invicem quærebantur, facta jam resurrectione Dominica: Revolvit Angelus, & resedit super eum, sicut scriptum est. Constat proinde clauso exiisse tumulo redivivum corpus, quod clauso Virginis utero natum processit in vitam, & ad discipulos clausis introivit januis in conclavi. Sed est locus unde clausis noluit procedere januis, carcer utique gehennalis. Confregit siquidem ferreos vestes, repagula universa contrivit, ut libere suos educeret, quos redemerat de manu inimici: & planis egrederebantur portis agmina Sanctorum dealbatorum, qui laverunt stolas suas, & candidas eas fecerunt in sanguine Agni. III. Christus ingressus est coenaculum clausis januis: ergo egressus est ex matris utero, illo non aperto. Antecedens patet ex Evangelio. Consequentia probatur; quia a fortiori, ut dictum est, illud facere debebat, ut matris integritatem servaret. Ratio subministratur a Smaragdo Abbate ad Evangelium de feria 3. Paschæ: *Quid mirum, si clausis januis post resurrectionem suam, in aeternum jam victurus intravit, qui moriturus veniens, non aperto Virginis utero exivit?* IV. Si Christus non per naturalem viam, qua ceteri homines nascuntur, de utero Virginis exivisset, non potuisset dici verus natus, nec ejus natiuitas fuisset vera natiuitas; sed hoc est falsum: ergo &c. Probatur minor. Deus non tantum voluit fieri homo, sed etiam filius hominis, & voluit quoque, Mariam esse veram sui matrem; sed hoc non fuisset verum nisi Christi partus esset verus partus, & ejus natiuitas vera natiuitas. Quod asserit Nazianzenus epist. 3. ad Cledonium dicens: *Christum divino modo genitum esse, quia sine opera viri, & humano, quia juxta pariendi consuetudinem. Et orat. 16. Voluisse Deum, non tantum naturam, sed etiam natiuitatem nostram honorare, & ideo utramque assumpsisse cum omni proprietate, absque macula tamen, vel indecentia, prout Deum decebat.* V. Quia, ut ait Suarez, quidquid aliud dicitur, sine fundamento, & necessitate dicitur; præsertim transitus ab extremo in extremum sine medio, quod majus esset miraculum, & rem redderet obscuriorem, & difficiliorem; & aliam viam comminisci, est contra natiuitatis*

rationem, ut dictum est. VI. Quia sine hoc modo, qui a nobis asseritur, violatus esset pudor Virginis, & integritas ejus læsa, quod non est dicendum. Hoc autem inculcat S. Ildephonsus, Episcopus Toletanus serm. de parturit., ac purificat. B. Mariæ: *Clausus igitur non diceretur, si in aliquo læsa esset ejus integritas: sed in nullo est violatus pudor Virginis, nec fons in aliquo reſeratus. Proculdubio patet sensus, quia clauso utero ad nos venit, sicut januis clausis ingressus est ad discipulos. Si quidem aspectus discipulorum utrumque tunc probavit, scilicet, quod & fores clausæ essent, & quod Dominus per easdem introiens, coram præsens astaret. Sic & fides nostra utrumque de Christo certissimum tenet, quod & pervia fuerit ejus integritas, nascente Domino ex ea, & tamen uterus non fuerit reſeratus. Alioquin quomodo clausum dici potest permansisse, quod violatum est?*

Opponent I. Male infertur ex eo, quod Christus clauso sepulchro resurrexit, & clausis januis, ad discipulos intravit, ipsum etiam e clauso matris utero exivisse; quia post resurrectionem corpus erat incorruptibile, & immortale, adeoque exilius ad penetrandum, quo vellet, quam esset prius antequam resurgeret. II. Non est necesse, ut salvetur Mariæ Virginitas dicere, quod Christus ex ejus utero per penetrationem exierit; quum posset dici, quod aperta sit Virginis vulva, quando Christus exivit, & deinde fuerit denuo clausa; & hoc pacto non esset deperditâ virginitas. III. Penetratio illa, quam nos asserimus, est omnino inintelligibilis: ergo male nos explicamus per illam exitum Christi de utero Matris suæ. IV. Si Christus non exivisset de utero matris suæ eo modo, quo exeunt cæteri infantes, potuisset dici, quod aut fuisset phantasma, aut per uterum transivisset, sicut aqua per alveum, aut per canalem; sed hæc fuit hæresis Manichæorum: ergo &c. V. Augustinus serm. 186. de tempore, qui est tertius de Ascensione, post medium, hæc scribit: *Ille etiam error valde fugiendus est, qui impie asserit, quod B. Maria solum Deum peperit, eo quod Salvator noster cælestem, nescio quam carnem intra viscera materna perfecit, & ita transferit per Virginis uterum, quasi per corpus alienum. Si autem B. Virgo non peperisset more aliarum mulierum, Christus per corpus ipsius non transivisset naturaliter, ac proinde non tanquam per proprium matris corpus, sed tanquam per corpus alie-*

alienum. VI. Facilius explicatur exitus Christi de utero matris absque hujus læsione, si dicatur, quod corpus Christi fuerit in utero Virginis localiter inextensum, ac proinde illæsis Virginei pudoris claustris prodit, quia intelligibilior exitus modus, quam ille penetrationis. VII. Ideo corpus Christi intravit ad discipulos januis clausis, quia erat gloriosum; Sed quando exivit de utero Matris non erat gloriosum: ergo non poterat de illo clauso exire. Major est Nicolai de Lyra ad cap. 21. Joannis, ubi legitur: *Fores essent clausæ propter metum Judæorum*, dicentis: „ Hoc etiam ex divina ordinatione factum est, ut Jesus intrans ad discipulos januis clausis, ostenderet, se habere corpus gloriosum. „ VIII. Tertullianus lib. de carne Christi cap. 24. ait: *Et virgo quantum a viro, non virgo tanquam a partu*: ergo ex mente Tertulliani B. Virgo non fuit a partu illæsa: ergo a partu integritatem amisit. IX. Idem Tertullianus cit. loco num. 75. scribit: *Et quid ultra de hoc retrahendum est, cum hac ratione Apostolus non ex Virgine, sed ex muliere editum filium. Dei pronuntiavit, agnovit adaperit vulvæ nuptialem passionem*: quasi dicat, quod ideo Apostolus pronuntiavit natum ex muliere, & non natum ex Virgine, quia Virgo Deipara in ipso partu Virgo non fuit. X. Origenes homil. 14. in Lucam, post medium, comparat refectionem uteri in Virgine cum refectione in aliis mulieribus; sed in aliis mulieribus virginitatis claustra remanent læsa: ergo pariter in Virgine. XI. Calviniani utuntur testimonio plurimum Patrum, ut probent, B. Virginem, aperto, & laxato utero, peperisse: hi autem Patres sunt, Hieronymus lib. 2. adversus Pelagianos, Epiphanius hæresi 78., Ambrosius lib. 2. in Lucam &c. XII. Lucæ 2. habetur: *Et postquam impleti sunt dies purgationis ejus, secundum legem Moysi, tulerunt illum in Hierusalem, ut sisterent eum Domino, sicut scriptum est in lege Domini, quia omne masculinum adaperiens vulvæ sanctum Domina vocabitur &c.*: ergo Christus adaperuit vulvæ matris suæ, ut dicebant antiqui Hæretici, qui S. Ildephonsi tempore, eundem disseminabant errorem, & ex hoc Scripturæ loco probabant, & quibus favere videntur Theophylactus, & Euthymius in eundem locum Lucæ, & ut quibusdam placet, Amphylochius in homil. de occurso Domini.

Respondemus ad I. quod Deus, ex quo con-

ceptus est homo, semper idem Deus fuit; unde quodcunque facere potuit post resurrectionem, facere etiam potuit ante passionem. Non enim miracula illa faciebat, quia corpus ejus erat, vel immortale, vel mortale, vel incorruptibile, vel corruptibile, sed quia Deus erat; & quia Deus erat non minus ante resurrectionem, quam post, non minus post passionem, quam ante; ideo illa eadem miracula, quæ faciebat antea, faciebat postea; & illa eadem, quæ operabatur postea, operabatur, & antea. Audiat S. Ildephonsus serm. de parturit. ac purificat. B. Mariæ: *Forte dicturi sunt isti, quod corpus jam incorruptibile, & immortale exilius esset ad penetrandum quo vellet, quam esset prius, antequam resurgeret. Nequaquam igitur dicitur quisque sane sapienter, ex quo conceptus est homo, idem semper, qui antea Deus fuit. Unde, quando super undas aquarum ambulavit ante passionem, non minus homo, quam Deus fuit. Quod si ad naturam respicias rerum, aut corpus sine pondere vexit, aut undas sua potentia, quo sustinere possent corporis pondus, solidius confirmavit.* Ad II. Respondet Goffridus, Abbas Vindocinensis, serm. 4. de nativitate Domini: *Quibusdam personis adscribitur, quod Matrem Domini, & ante partum, & post partum prædicent quidem Virginem, sed portam ventris ejus apertam in suo partu, & post partum statim clausam fuisse, fatentur; quasi ad horam Virgo fuerit, & ad horam perdidit virginitatem, insanum est, hoc dicere, & credere profanum.* Ad quæ subdit Serry exercit. 29. „ Nec enim Deus integritatem illam sarcire omnino posset, nec efficeret, ut quæ integritatis stipendium, vel momento passa sit, integræ semper fuerit. „ Ad III. Penetratio secundum Philosophos, est præsentia duorum corporum in eodem loco; quæ quidem, naturalibus viribus spectatis, nec intelligibilis est, neque possibilis; si vero Omnipotentiam spectemus, non solum est possibilis, sed & multoties aliquando fuit. Certe argumentum nimis probaret, quia non solum contra Christi e Virginis utero egressum vim haberet, verum quoque contra ejusdem sepulchro saltum, & in cœnaculum introitum, ubi erant Apostoli congregati. At subdimus ad hæc omnia, quæ ex Gregorio Magno diximus homil. 26. in Evang., & quæ hic repetere non nocet: *Sed sciendum nobis est, quod divina operatio, si ratione comprehenditur, non est admirabilis.*

lis. Nec fides habet meritum, cui humana ratio praebeat experimentum. Sed hac ipsa nostri Redemptoris opera, quae ex semetipsis comprehendi naquaquam possunt, ex alia eius operatione pensanda sunt, ut rebus mirabilibus fidem praebeant facta mirabiliora.

Ad IV. Dicit Vasquez, Christum esse vere filium naturalem B. Mariæ, „ Eo quod, „ ut quis sit filius naturalis alicujus mulieris, „ nativitas ex illa secundum naturalem „ legem necessaria non fit: nam si quis post „ mortem matris scisso ventre illius in lucem „ ederetur, sicut de Cæsare fertur, contra „ dubium filius naturalis illius mulieris „ diceretur. Et tamen nativitas illa secundum „ naturalem legem cum laxatione „ uteri, & alluvione sanguinis, & dolore „ non esset. Ratio vero hujus doctrinae „ quae adeo manifesta est, ut si hæretici Philosophi „ vel summi labiis degustassent, „ nunquam in eam amentiam, quam diximus, „ incidissent. Etenim relationes maternitatis, „ & filiationis non in partu, sed „ in actione ipsa generandi fundamentum „ habent, & ex illa oriuntur. Siquidem „ mulier ante partum vere mater est, & foetus „ inclusus in ejus visceribus, vere filius „ ipsius: parum igitur refert ad filiationem „ naturalem, quod naturali, aut supernaturali „ modo, seu præter naturam foetus in lucem „ edatur, sed quocunque modo editus „ naturalis mulieris dici debet. Sic igitur „ homines editi in lucem in statu naturæ „ integræ, supra naturalem legem, hoc „ est, sine dolore, & alluvione sanguinis „ sola laxatione uteri, filii naturales dicendi „ essent, ac proinde, quavis Christus „ modo omnino supernaturali, & sine „ laxatione uteri, & sine aliis sordibus natus „ sit, filius naturalis B. Mariæ dici debet.

Ad V. Aqua per fistulam, vel per canalem „ ita transit, ut nullam ex ea naturalem „ originem habeat; & ideo dicit Augustinus, „ quod transit tanquam per corpus „ alienum. At Christus natus est ex Virgine, „ tanquam ex vera Matre, ex ea naturalem „ originem ducens, & per generationem „ maturo tempore ex utero exivit; „ quo prosequitur Vasquez nuper citatus „ verbis hisce: „ Quavis in exitu illius „ aliquid super naturam intercesserit, quod „ relationi veræ filiationis, & maternitatis „ nihil omnino derogare potuit. Nam præter „ quamquod a B. Virgine naturaliter, „ sicut alii filii a matribus, genitus fuit „ Christus secundum humanitatem: atque „ si ante tempus maturæ nativitatis quovis „ modo ex utero illius extraheretur, vere

„ esset filius ejus naturalis, sicut jam probatum „ est; tamen non ita factum est, sed „ opportuno tempore ex matrice, sicut „ maturus fructus solutus naturali impulsio, „ & ab intrinseco ad exitum, & nativitatem, „ sicut alii filii, conatus est. Verum „ quia servata integritate matris, absque „ laxatione uteri, & aliis sordibus, partus „ exiturus erat, nempe penetratione facta, „ aliquarum partium Virginis, sicut ait S. „ Thomas in hoc artic. 1. ad 3., & sensus „ Ildephonsus serm. illo priori de Parturitione, „ & Purificatione B. Mariæ col. 2. „ parum a principio, cum dixit, Vulvam „ Virginis licet clausam, Christo penetrabilem „ paruisse; ideo necesse fuit supra „ naturam etiam impelli, ut exiret. Nam „ sicut januis clausis, facta earum „ penetratione cum quantitate corporis sui, „ Christus ad discipulos ingressus est, & sicut „ clauso sepulchro resurrexit: ita etiam ex „ parte ex utero Matris exiit. Dixi autem „ ex parte, quia dici non potest exisse per „ umbilicum, & ilia, vel per aliam partem, „ sicut nullo prorsus nixus fundamento „ dixit Abulensis paradoxo 1. cap. 68., sed per „ viam naturalem partus, ita tamen, ut id, „ quod via illa capere non poterat, per „ alias partes proximas facta „ penetratione exiret. Et quia „ modus, in quo fit penetratio, „ non potest propria virtute creaturæ „ fieri, ideo etiam dixi, necesse fuisse, „ ut supra naturam quoque impelleretur.

Ad VI. Ineptam imaginationem hanc „ Mayronis explicationem vocat Serry, „ subdens: „ Sic enim Christi corpus in „ utero materno, nec foveri, nec nutriri, „ nec augeri, potuisset; nec ulla externa „ graviditatis signa in Virgine Matre „ comparuissent. „ Hæc eadem scribit „ Graveson, dicens: „ Sed hic error facile „ refellitur, quia si corpus Christi „ fuisset in utero Mariæ Virginis „ localiter inextensum, nec foveri, „ nec nutriri, nec augeri, potuisset, „ nullaque externa graviditatis „ signa in Maria Virgine „ comparuissent. „ Quæ omnia adversantur „ Scripturæ Sacrae, & traditioni „ Sanctorum Patrum, qui „ communiter docent, Corpus „ Christi, etiam localiter „ extensum, per miraculum „ tamen, hoc est per „ penetrationem, exiisse „ e Virginis Mariæ utero, „ non secus ac e „ sepulchro clauso „ prodiit per „ penetrationem „ redivivum.

Ad VII. Quavis Corpus Christi post „ resurrectionem fuisset gloriosum, „ fuit tamen corpus „ palpabile, ac proinde impenetrabile „ naturaliter, & quod fuerit „ penetratum,

rum, non fuit effectus glorificationis in corpore, sed divinitatis per omnipotentiam operantis. Ita apposite dicit Albertus Magnus ad cap. 20. Joannis: „ Non est corporis gloriosi intrare januis clausis, sed corporis divini potius, quod ex divinitate habet posse faciendi quod vult. Et tale corpus divinum intendit ostendere discipulis, ex quo Deus verus ostendetur, & homo verus: & ideo ostiis clausis intravit. Et hoc est, quod dicit Augustinus: Moli corporis ubi divinitas erat, ostia clausa non obstiterunt. „

Ad VIII. Dicit Pamelius, Tertullianum intellexisse, Mariam post partum iterum nupuisse; & ideo dicit non fuisse Virginem a partu, ac si diceret a tempore partus. At huic explicationi opponitur Vasquez dicens illud a partu eodem modo accipiendum esse sicut illud a viro, quia Tertullianus unum alteri opposuit: Unde sicut dicit B. Mariam fuisse Virginem quantum a viro; quantum scilicet attinet ad viri consortium, omnino intactam, & illaeram a viro; ita pariter dicit, non fuisse Virginem a partu, hoc est non fuisse illaeram a partu. Voluit igitur per illa verba Tertullianus asserere, B. Virginem a partu ipso integritatem, & virginitatem amisisse; & in hoc fuit Tertulliani error, quem ingenue cum ipsomet Vasquez, & cum aliis fatemur.

Ad IX. Idem Vasquez dicit, frivolum esse quod Tertullianus expendit in illo Pauli testimonio; tum quia mulier etiam significat Virginem; etenim Genesis 2. Eva antequam a viro cognosceretur, vocata est mulier: Et edificavit Dominus constam, quam tulerat de Adam in mulierem: Numer. 30. legitur: Mulier si quidpiam voverit; & tamen ibi sermo est de Virgine: Lucæ 10. habetur: Mulier quædam Martha nomine; & nihilominus Martha Virgo erat. Insuper Apostolus non dicit editum, seu natum ex muliere, ut legit Tertullianus; sed factum, hoc est genitum, ex muliere. Concludit postmodum Vasquez, „ mirum non esse, quod Tertullianus in prædicto errore fuerit, quando etiam concedit, B. Mariam post partum Christi iterum viro nupuisse, & ex eo filios alios genuisse. „

Ad X. Origenes in eodem versatus est errore, ac Tertullianus; expressius enim dicit in citato loco, quod id, quod in aliis mulieribus fit per coitum, fuerit factum in Virgine per partum; quod, ut testatur Vasquez, de vera refectione uteri Vir-

ginalis intelligere videtur. Hæc sunt autem Origenis verba: *Omnium mulierum, non partus infantis, sed viri coitus vulvam reseat; matris vero Domini eo tempore vulva resecta est, quo etiam partus editus: quia sanctum uterum masculus omnino non tetigit.*

Ad XI. Hieronymus loc. cit. sub nu. 8. hæc scribit: *Solus enim Christus clausas portas vulva virginalis aperuit, quæ tamen clausa jugiter permanserunt.* Subdit autem Vasquez, quod aperire vulvam aliquando significat fecundare; sicut claudere vulvam in Scripturis importat sterilem reddere; & in hoc sensu intelligendi sunt Patres adducti. Addit quoque idem Vasquez, quod Epiphanius, & Ambrosius intellexerunt, solum Christum aperuisse, sibi vulvam matris, quia potentia sua per illam exivit, & perviam habuit. „ Quod est quodam modo, verba sunt Vasquez, illam sibi aperire id, quod alii filii, dum nascuntur, præstare non possunt; sicut dixit Epiphanius, & denorat idem Ambrosius, cum ait, solum Christum id fecisse. Ratio vero est, quia ceteri clausum non invenerunt uterum maternum, ut potentia sua illum sibi pervium efficerent, siquidem jam pervius erat; Christus autem clausum invenit, sed potentia sua pervium habuit. Eodem modo loquitur Chrysostomus homil. de Occursu Domini apud Surium tom. 1. die 2. Februarii in festo Purificationis. „

Ad XII. Opponimus Isidorum Pelusiorum epist. 23. verba illa sic explicantem: *In Scriptura dictum est, omne primogenitum, aperiens vulvam sanctum Domino vocabitur: non de omni primogenito dictum est: (ne hoc imperiti homines existiment) verum de uno illo, ac solo, qui in partu vulvam aperuit: etenim omnem quidem vulvam concubitus, & veneris complexus aperiant, præter eam, quæ Dominum Jesum peperit, ipse sine semine conceptus apernit, ac rursus clausam, & obsegnatam reliquit.* Quæ quidem verba non important, quod in ipso egressu resecratus fuerit uterus Virginis, & postea in pristinam integritatem restitutus; quia verbum illud *rursus* idem est ac *simul*, vel etiam; quod advertit Vasquez, qui hæc subdit: „ Cæterum sunt alii Patres, qui multo clarius dicunt, resecrare, aut aperire uterum, idem esse, quod pervium ad exitum, sine impedimento supernaturaliter habere, nulla omnino facta læsione integritatis. Ita Euthymius in illum locum Lucæ 2. ubi sic ait: *Solus autem*

„ Chri-

„ *Christus nondum apertam* (scilicet vulvam)
 „ *supernaturaliter apertus, & clausum natu-*
 „ *raliter servavit*. Dicite autem *supernatu-*
 „ *raliter aperuit*; quia supernaturali virtuti
 „ Christi ad egressum nihil est occlusum,
 „ nihil, quod ipsum impediat. „ Denique
 de Amphiloquio idem Vasquez multa
 dicit, ad quem legentes remittimus.

Dicimus II. Virginem Deiparam absque
 molestia, & dolore peperisse, nec obste-
 trice habuisse opus. In partu non emis-
 se secundinas, quæ nec pariter in utero
 fuerunt; ideoque illas cum foetu emissas
 fuisse puerperii sordes, quæ consequun-
 tur nativam nascentis hominis conditio-
 nem, & non lædunt illibaram matris vir-
 ginatatem, & filii sanctitatem non detur-
 pant.

Prima Conclusionis pars probatur I. quia,
 ut ait Serry, nulla ibi fuit membrorum
 genitalium apertio, nulla uteri reformatio,
 sigilli virginalis effractio nulla. II. quia
 vinculi, seu nervi umbilicaris, quo foetus
 Matris in utero cohærebat, disruptio,
 atque dissectio ab ipso, a Deo absque
 Matris sensu effecta est. III. quia, ut ait
 Suarez, dolor partus respondet libidini,
 & voluptati conceptionis. Unde Dama-
 scenus: *Quam voluptas non antecedit, nec*
dolor quidem in partu sequutus est. IV. quia
 decebat, ut Christus in ortu suo nullum
 incommodum matri afferret, & hoc, vel
 ex eo præsertim, quia necessarium non
 erat. V. quia Ecclesia canit: *Nesciens vir-*
go virum, peperit sine dolore Salvatorem
seculorum. VI. quia Patres hoc ipsum do-
 cent, videlicet Nyssenus orat. 1. de resur-
 rect., & homil. 13. in cantica, Augusti-
 nus serm. 14. de nativ., Fulgentius serm.
 de laudibus Virginis, Bernardus homil.
 3. in Missus est, & serm. 4. in Vigilia
 Nativitatis, Damascenus lib. 4. de fide
 Orthod. cap. 15. Ildephonsus lib. de per-
 petua Virginit. Deiparæ. Et de obstetri-
 ce loquitur Hieronymus lib. contra Hel-
 vidium: *Nulla ibi obstetrix, nulla muliercu-*
larum sedulitas intercessit: ipsa pannis in-
volvit infantem: ipsa & mater, & obstetrix
fuit. Quibus consonant Nyssenus orat. 1.
 de resurrect. Fulgentius serm. de laudi-
 bus Mariæ, Athanasius, vel quisquis alius
 sit author homil. de censu, seu de Nati-
 vitate Domini, Arnoldus Abbas in lau-
 datione B. Virginis, Prudentius hymno
 2. Bernardus sermone 4. in Vigilia Nati-
 vitaris, aliique.

Secunda Pars Conclusionis probatur I. Ex
 Trullana Synodo can. 79. *Absque ullis se-*
P.A.R. IV.

cundinis ex Virgine partum esse consistentes
 ut qui sine semine consistentes sit, idque toti
 gregi annunciantes eos, qui propter ignoran-
 tiam aliquid faciunt, quod non decet, corre-
 ctioni subijcimus non licere ex com-
 munibus, & iis, quæ in nobis sunt, inenar-
 vabilem Virginis partum, quæ supra mentem,
 & sermonem Verbum peperit, definire, meti-
 ri, ac describere. II. quia, si Deipara Chri-
 sti corpus cum secundinis emisisset, de-
 buisset illud abluere, atque a sordibus
 purgare antequam pannis involveret;
 sed de hoc nihil asserit Matthæus Christi
 nativitatem describens cap. 2. sui Evan-
 gelii, dicens: *Et peperit filium suum primo-*
genitum, & pannis eum involvit, & reclina-
vit eum in praesepe; in quibus altum si-
 lentium de ablutione habemus. III. Au-
 gustinus in orat. de quinque hæresibus,
 Epiphanius hæ. 79. Leo Magnus serm. 2.
 de nativ., Zeno Veronensis, vel si quis
 alius est author sermonis secundi, Ilde-
 phonsus lib. de perpetua Mariæ Virgini-
 tate, Bernardus lib. 3. de purificat., alii-
 que plures, ut ait Graveson contra Serry,
 non minus a pariente Virgine, quam a
 Christo nascente, sæces, ac sordes longe
 ablegant. IV. quia illæ secundinæ tales
 fuissent, in quibus periclitari potuisset
 Virginis Matris pudor; atqui, ut Ambro-
 sius docet lib. 2. in Lucam, maluit Domi-
 nus aliquos de suo ortu, quam de Matris pu-
 dore dubitare: sciebat enim, teneram esse
 Virginis verecundiam; nec putavit ortus sui
 fidem matris injuriis adstruendam. Quibus
 addit Graveson; „ Hæc autem effluentis
 „ sanguinis, ac secundinarum, quibus pueri
 „ Jesu nascentis corpusculum fuisset invo-
 „ lutum, illuvies, haud parum læsisset pu-
 „ dorem virgineum. Quid igitur mirum, si
 „ Christus noluerit hoc pacto nasci? Quam-
 „ vis alias vitæ humanæ contumelias toto
 „ vitæ suæ decursu sponte subierit. „

Tertia pars Conclusionis probatur I. Sexta
 Synodus approbavit act. 11. epistolam
 Sophronii, in qua partus Virginis dici-
 tur incorruptibilis; hoc est, ut idem
 Sophronius explicat, sine fluxu sangui-
 nis, aut simili passione perfectus est.
 II. Epiphanius lib. 3. contra hæres. in fi-
 ne: *Natus est per genitales meatus citra*
pudescationem, impollute, absque inquin-
amentis, Cyprianus, vel quisquis alius
 est author Sermonis de nativ. Christi:
 Maria genitrix, & obstetrix, nullus do-
 lor, nulla naturæ contumelia in puerpe-
 rio; Nazianzenus, si ipse est verus au-
 thor Tragediæ, cui titulus *Christus pa-*
tiens.

tiens, Augustinus lib. 29. contra Faustum cap. 3. & 4., & lib. de quinque hæresibus, cap. 5. *Stulte, unde sordes in Virgine Matre, ubi non est concubitus cum homine patre?* quibus subscribit S. Thomas 3. par. qu. 35. art. 6. ad 3. III. Abulensis qu. 20. in cap. 12. Levitici, & nunquam satis laudandus Christianus Lupus in Notis ad Canon. 79. Trullanum, volunt, puerum, Jesum, ex materno utero prodeuntem, inspersum fuisse externis illis naturæ contumeliis, ac sordibus, quæ consequuntur nativam nascentis hominis conditionem, & illibatam Matris virginitatem non lædunt, nec filii sanctitatem deturpant; quorum sententiam sequitur Serry, allegans Tertullianum lib. de carne Christi contra Marcionem scribentem, qui prætextu earum sordium, quæ humanæ naturæ communiter adhærent, veram Christo Domino carnem negabant, illum his verbis, cap. 4. exagitat: *Sed videris, si tibi displices, aut si aliter natus es. Certe Christus dilexit hominem, illum in munditiis in utero coagulatum, illum per pudenda prolatum, illum per ludibria nutritum. . . . Credimus nos in Deum natum, & quidem ex Virgine, & quidem carnem, qui per illas naturæ contumelias volutus sit.* Ita & Origenes homil. 4. in Lucam: *Videbat Christus in Matris utero immunditiam corporum visceribus ejus hinc inde vallatus, terrena facis patiebatur angustias; unde assimilatur se vermi, & dicit: Ego sum vermis, & non homo.* Ita & Hieronymus epist. 22. ad Eustachium: *Dei filius pro nostra salute hominis factus est Filius. Novem mensibus in utero, ut nascatur, expectat, fastidia sustinet, cruentus egreditur, pannis involvitur, blanditiis delinitur; & ille pugillo Mundum includens, præsepis continetur angustias.*

Obstant I. Psalm. 21. dicitur: *Tu es, qui extraxisti me de ventre;* quibus verbis significatur Christi ex utero violenta evulsio a Deo facta, quæ non poterat sine Matris puerperæ dolore esse. Tertullianus autem lib. de carne Christi cap. 20. eadem psalmi verba respiciens, scribit: *Quid avellitur, nisi quod inheret, quod infixum, innexumque est ei, a quo, ut auferatur, avellitur? Si non adhæsit in utero, quomodo avulsus est? Si adhæsit, qui avulsus est, quomodo adhæsisset, nisi dum ex utero est, per illum nervum, umbilicarem, quasi folliculi sui traducem, adnexam Origini vulvæ?* II. Sicut mors venit in mundum propter peccatum, ut

dicitur Genesis 2. *Quæcumque die comederis ex ea, morte morieris;* ita pariter partus dolor; ut habetur Genesis 3. *In dolore paries filios:* ergo quemadmodum, B. Virgo passa est mortem, ita pariter partus dolores sustinuit. III. Vitæ Christi finis fuit cum dolore & suo, & matris; Sed finis proportionatur principio: ergo principium vitæ Christi, quod fuit in ejus nativitate, fuit cum dolore, & suo, & matris. IV. In libro de Ortu Salvatoris refertur, quod Obstetrices ad Christi nativitatem occurrerunt in stabulo; sed obstetrices parturientibus non assistunt, nisi ut earum dolores sublevent: ergo nativitas Christi fuit cum dolore Matris suæ. V. In antiquis picturis videtur obstetrix, quæ Virgini parienti adstat, eidem decumbenti forbitiunculas porrigit, ejusque vires, quo possunt modo reficiunt: ergo obstetrix vere fuit in Christi nativitate. VI. Traditio est, quod B. Anastasia Virgo in Virginis partu obstetricis officio functa fuerit: & hinc factum esse dicitur, quod in die sacro natalitio Christi in missa ad auroram ejus S. Anastasiæ memoriam celebret Ecclesia. VII. Cyprianus serm. de Nativit. scribit: *Virginem diebus designatis recubuisse, & depositi oneris lassitudinem professam oblata quieti paruisse;* quæ quidem verba molestiam indicant, quam passa est Virgo Deipara, quando Christum in lucem emisit. VIII. In can. 78. Synodi Quini-sexthæ, seu Trullanæ, ubi legitur *sine secundinis* legi debet *sine dolore;* verbum enim græcum, *αὐτὸ χεῖροι*, hoc importat, scilicet sine dolore, & licentia fuit latini Interpretis, qui vertit *sine secundinis.* At quanvis de secundinis loquatur Canon, mens tamen ejus est solum, ut secundinarum cultus apud Græcos reproberetur, damnetur, ac prohibeatur. Propterea hæc a Serry integra Canonis verba ad græci textus fidem expressa, ut ipse ait, referuntur: *Absque ullo dolore Virginis partum esse confidentes, ut qui sine semine constitutus sit; idque toti gregi annunciantes, eos, qui propter ignorantiam aliquid faciunt, quod non decet, correctioni subicimus. Quare quoniam aliqui post Sanctæ Christi Dei nostri Nativitatis diem similes coquere ostenduntur, & eam sibi invicem impartiri; honoris, scilicet: prætextu secundinarum impolutæ Virginis Matris statuimus, ut deinceps nihil tale fiat a fidelibus. Neque enim hoc honor est Virginis, quæ supra mentem, & sermonem, quod comprehendere non potest,*

Ver-

Verbum peperit carne; ex communibus, & vis, quæ in nobis sunt, inenarrabilem ejus partum definire, metiri, ac describere. Si quis ergo deinceps hoc facere aggressus fuerit, si sit quidem Clericus, deponatur; si vero Laicus, segregetur. IX. S. Hieronymus lib. contra Helvidium cap. 9. & Tertullianus lib. de carne Christi cap. 4. Secundinarum expresse meminerunt; hic quidem scribens: *Infantem cum suis impedimentis profusum, & oblitum*: ille vero: *Christum infantem tegmine membranarum solito involutum*. X. Beda lib. de locis sanctis c. 8. asserit, sordes illas, quas Christus detulit in sua nativitate adeo habuit certas, ut ad eas abstergendas dixerit: *petram in Bethleemi spelunca cavatam lavacrum*. Dominico corpori præbuisse, & in eo loco fontem per miraculum fuisse natum, asserunt alii. XI. Chrysostomus homil. 49. in Genesim narrans quid nativitas Christi habuerit cum nostra commune, & quid diversum a nostra, sordes non memorat, quæ sunt in nostra, & quæ non fuerunt in Christi nativitate. En ejus verba: *Hunc autem ingressum nostri omnium Domini digniorem esse oportet, quam nostrum*; *Regius enim fuit introitus*. Oportebat enim, & partim cum nostra nativitate communicare, & partim alienum esse; & utraque hæc fuerunt. Et quomodo? Audi. Nam de utero prodire commune habet nobiscum; absque nuptiali autem congressu nasci, supra nostram est nativitatem. Naturale est, conceptum fieri in utero: supra naturam humanam est, absque commixtione esse prægnantem. Et propterea utraque, ut & excellentiam, & communionem, quam habet tecum, addiscas. Considera autem quanta sapientia hæc facta sint. Neque eminentia obfuit assimilationi, & affinitati ejus nobiscum; neque nostra affinitas, & similitudo ejus obscuravit excellentiam: sed operibus utraque ostensa sunt. Et alia perfecte habuit nobiscum, alia non habuit, sed ab eis totus liber fuit. XII. Ratramnus, Monachus Cœnobii Corbejensis, qui IX. seculo floruit, scripsit libellum de nativitate Christi contra aliquot Germanos, qui asserabant, Christi Corpus non prodierit ex Virginis utero via communi, sed singulari. Hic liber modo extat tom. 1. Specilegii Dacheriani, & in eo asserit Ratramnus: *Corpus Christi per naturam januam, per solemnem parturitionis viam ex utero Sacratissima Virginis Mariæ prodierit, vulvamque aperuisse, non ut clausam corrumpere, sed ut eam sua nativitati ostium aper-*

PAR. IV.

viret, non quo violaret integritatem, sed quo ventris palatium vacuaret. Sed Paschasius Radbertus, Monachus ejusdem Cœnobii, eodem seculo florens, libellum quoque edidit, de partu Virginis, in quo Ratramnum impugnavit. His positis; vel Christus vulvam matris aperuisse sine dolore, vel cum dolore: si cum dolore: ergo fuit in partu dolor: Si sine dolore: ergo Ratramnus non erravit, adeoque immerito a Paschasio impugnatus. XIII. Græcorum sententia fuit, Corpus Christi ex utero matris prodierit pollutum, sordibus inspersum, & secundinis, seu membranis involutum: ergo antiqua sententia est illa, quam nos exponimus. XIV. Christus in vita, & in morte sustinuit, ac devoravit sordes, contumelias, & inquinamenta: ergo conveniens etiam erat, ut eas in nativitate sustineret. Consequentia probatur a Hieronymo lib. contra Helvidium cap. 9. *Jungens si libet, naturam contumelias, novem mensibus uterum insolescentem, fastidia, partum, sanguinem, pannos*. Ipse tibi describatur infans tegmine membranarum solito involutus. Ingerantur dura præsepia, vagitus parvuli, octava diei circumcisio, tempus purificationis, ut putetur immundus. Non erubescimus, non silemus, Quanto sunt humiliora, quæ pro me passus est, tanto plus illi debeo. XV. B. Virgo S. Brigidæ revelavit quæcunque in Christi nativitate acciderunt, & privilegia, exemptiones, ac prærogativas, quas in ipsa obtinuit; sed immunitatis a Secundinis, & a Sordibus puerperii nullam facit mentionem: ergo signum est, quod eam non obtinuit. In lib. 6. revelat. cap. 88. legitur: *Cum nasceretur ex me, indicibili exultatione, & mirabili festinantia, clausa virginati utero meo prodibat*. Et lib. 7. cap. 22. *Peperi, sicut nunc vidisti flexis genibus, orando sola in stabulo*. Peperi enim cum cum tanta exultatione, & lætitia animæ, quod non sensi aliud quod gravamen, quando ipse exibat de corpore meo, nec dolorem aliquem: sed statim involvi cum panniculis mundis, quos diu ante præparaveram. Quæ quando vidit Joseph, miratus est cum magno gaudio, & lætitia, ex eo quo sine adjutorio pepereram.

Respondemus ad I. Tertullianum, voluisse contra Valentinianos ostendere, Christum habuisse carnem omnino veram, & ejusdem naturæ, atque substantiæ cum matre, efformatam scilicet ex illius sanguine, & illi per naturale vinculum coherentem, atque in utero conjunctam;

V. 2

Un-

Unde verificatur ; quod dicitur in Psalmo , scilicet , quod ex utero per umbilicarem venam disruptam fuerit vere a Deo extracta , atque educta ; quanvis Virgo mater per extractionem illam nullum perceperit dolorem . Sic respondet Serry ; qui & subdit , quod Virgo puerpera in ipsa partus effusione non ab omni abstinuit actu , nihilque enixa est , quia sic dici non posset , quod peperisset ; ac molliter , ac leniter emisit foetum . Et hoc inquit , Nyssenum homil. 13. in Cantica intellexisse , quando dixit : *Virginem ne partum quidem sensisse* ; nempe , quod non habuerit partus molestum , ac gravem sensum .

Ad II. Respondet S. Thomas 3. par. qu. 35. art. 6. ad 1. , dicendo , quod dolor partus consequitur in muliere commixtionem virilem . Unde Genes. 3. postquam dictum est : *In dolore paries* , subditur : *Et sub viri potestate eris* . Sed sicut dicit Augustinus in sermone de Assumpt. B. Virginis , ab hac sententia excipitur Virgo Mater Dei , quæ quia sine peccati colluvione , & sine virilis admixtionis detrimento Christum suscepit , sine dolore genuit , & sine integritatis violatione , pudore Virginitatis , integro permansit . Christus autem mortem suscepit spontanea voluntate : ut pro nobis satisfaceret , non quasi ex necessitate illius sententia ; quia ipse mortis debitor non erat .

Ad III. Ideo Christus mori voluit cum dolore , quia per mortem suam destruere volebat mortem nostram , & consequenter dolore suo nos a doloribus liberare . Mater autem ejus non debebat hoc præstare , quod superabundanter præstandum erat a Christo , [& ideo non debebat cum dolore parere .

Ad IV. Liber ille a S. Thoma dicitur apocryphus , & contra illum affert auctoritatem Hieronymi in lib. contra Helvidium , quam nos attulimus in probationibus . Et ex eo , quod dicitur Lucæ 1. , Deiparam scilicet puerum , quem pepererat , pannis involvisse , & in præsepio posuisse , probare intendit , quod ea , quæ dicuntur in libro illo , Apocryphorum esse deliramenta .

Ad V. Molanus lib. 2. de Imaginibus reprehendit Pictorum illorum audaciam , qui Virgini patienti obstertricem affingunt , & quæ eidem forbitiunculas porrigat ad reficiendas vires fessæ , & imbecillis puerperæ . Quibus addit Serry , quod hæc omnes sunt nugæ profecto nugæ , cæquæ nugacissimæ .

Ad VI. Anastasia , de qua loquitur oblectio in fine tertii Ecclesiæ seculi , passa est sub Diocletiano . Qua ergo ratione obstertrici officium erga B. Virginem agere poterat ? Ita Baronius in notis ad diem 25. Decembris Martyrologii Romani , qui non solum hoc dicit putridum commentum , sed etiam intolerabile anachronysmum . In Missa tamen Nativitatis Domini , quæ dicitur in aurora , fit S. Anastasiæ commemoratio , quod die illa martyrio fuerit coronata , non autem anno illo , quo Christus Dominus est natus , & quod etiam die illa Ecclesiæ ad illius templum Romæ erectum stationem constituerit .

Ad VII. Serry responder , quod non necessitate , sed humilitate puerpera recubuerit , & lassitudinem externa specie ostenderit , ut innoxium , & doloribus liberum puerperium occultaret . Et hoc dicit ad excusandos Pictores illos , qui hoc ipsum coloribus exprimunt , Attamen deinde subdit idem Serry : „ Verum qui Pictores voluit excusatos , videat , ne Virginem vitiosæ simulationis incuset . Nec enim , „ ut purgationis , ita & cubitus certi dies a „ lege designati erant , quos ex humilitate , „ aut ex obedientia observare , necesse esset . „

VIII. Dato , quod canone illo prohibeatur cultus erga secundinas , non per hoc tamen fit , quod secundinæ illæ vere in partu Virginis intervenerint ; immo potius oppositum . Et quod latinus interpres non verterit sine dolore , non per hoc asseritur in Canone , quod non fuerit sine secundinis ; Immo potius contrarium . Cæterum quod Episcopi Græci in Trullana Synodo congregati , citato Canone 79. damnaverint quoque illos , qui dicebant , Christi Corpus secundinis involutum , ex Virginis utero exiisse , asserit Graveson verbis hisce : „ Addo insuper , „ Episcopos Græcos , in Synodo Trullana congregatos , damnassee Canone 79. sententiam illorum , qui Corpus Christi secundinis , seu membranis involutum , ex „ utero Mariæ Virginis exiisse , affirmabant ; „ hoc est ne secundinas adorarent .

Ad IX. Nomine impedimentorum , quæ asserit Tertullianus , intelligi recte possunt vincula naturalia , per quæ Christi corpusculum Mariæ Virginis corpori cohærebat , atque in utero conjungebatur ; & quæ diximus in responsione ad I. per umbilicarem venam fuisse disruptam a Deo molliter , ac leniter , quando foetus a Deipara effusus est . Et nomine membrorum ,

rum; quæ afferit Hieronymus, venire non secundinas, sed illa alia, quæ in cæterorum hominum parturitatem eveniunt, utpote consequentia nativam nascentis hominis conditionem, & quæ non lædunt illibatam Matris Virginitatem, & Filii sanctitatem non deturpant. Non poterat enim Hieronymus, qui contra Helvidium disputabat, secundinas intelligere, ex quibus facile Adversarius hæreticus contra Deiparæ Virginitatem ad sui erroris confirmationem aliquid inferret.

Ad X. Verba illa Bedæ aliter a Baronio referuntur in Apnalibus ecclesiasticis num.

4. Hæc sunt verba Baronii, post quæ sequuntur verba Bedæ: „Nec tacendum, „quod tunc etiam in eodem puerperio accidisse fertur miraculum; nimirum, quod „in eadem spelunca, ad ea, quæ usus quotidianus exposcebat, e petra fluxit aqua, „quæ nunquam potuit exhaustiri, sed mansit diutius divinæ virtutis egregium monumentum: siquidem adhuc Bedæ temporibus vigeat cunctis perspicuum tantæ rei prodigium: quod ipse a teste, qui hæc viderat Sanctissimo Episcopo acceptum his verbis scriptis mandavit. „*Hæc spelunca tota interius speciosa marmore tecta, supra ipsum locum, ubi Dominus natus specialiter traditur, S. Mariæ grandem gestat Ecclesiam. Petra juxta murum cavata, primum Dominici corporis lavacrum de muro missum suscipiens, hætenus servat: qua se qua forte occasione, vel industria fuerit exhausta, nihilominus continuo dum respicit, sicut ante fuerat, plena redundat:* In quibus verbis illius commenticiæ ablutionis nulum est vestigium; sicut nec est in iisdem Bedæ verbis, quæ adducit Cornelius a Lapide in cap. 2. Lucæ ver. 6. „Addit „Beda e petra hujus speluncæ per miraculum, ob Christum in ea natum, perennem scaturire fontem, illumque usque ad sua tempora perdurare: atque totam speluncam a Christianis marmore incrustatam esse, ac grandi Ecclesia desuper ædificata ornatam. „

Ad XI. Chrysostomus non omnia narravit, quæ nativitas Christi habet cum nativitate cæterorum hominum communia, nec omnia expendit, quæ sunt diversa; ideo non mirum, si nihil de sordibus dixit puerperii, quæ ut nativam hominis conditionem consequuntur, & ut non lædunt Matris integritatem, & filii Sanctitatem, fuerunt in nativitate Christi, cæteræ vero non fuerunt; Unde ex his desumi poterant & convenientiæ, & discon-

venientiæ capita. Observeret autem si quis velit in quot aliis conveniunt, & in quot aliis disconveniunt nativitas Christi, & nativitas nostra, & quæ Chrysostomus narrare omisit, & tunc mirum ei non erit si hæc etiam ab eodem omisæ sunt.

Ad XII. Ratramnus erravit in eo, quod dixit, Christum Matris vulvam aperuisse, quod omnino non est dicendum, ut in præcedenti conclusione probatum est, & in hoc rite fuit a Radberto impugnatus. Si enim Christus uterum aperuit, quomodo per clausum exivit? quomodo Maria integritatem suam conservavit? Igitur quum non aperuerit, bene stat, quod partus sine dolore fuerit. Penetratio enim illa supernaturaliter, & miraculose facta, nec matri molestiam intulit, nec filio laborem; Unde propter eandem penetrationem, quæ soli Christi corpori a Deo data est, secundinarum, aliarumque sordium effusio rejicitur.

Ad XIII. Etsi fuerit Græcorum quorundam sententia illa, Patres tamen Latini fere omnes eandem rejecerunt sententiam illam; qui nascentis Christi corpusculum, ut ait Graveson, ab externis sordibus liberum fecerunt, & non minus a pariente Virgine, quam a nascente Christo fæces, ac contumelias ablegarunt. Subdit idem Graveson. „Quod si aliter quidam alii „Sancti Patres loqui videantur, eorum loquutiones non ut propriæ, sed ut figuratæ accipi debent; itaut sensus sit, Corpus „Christi, licet absolute loquendo, ab omni „sorde liberum prodierit ex Mariæ Virginis utero, nihilominus comparate ad „Verbum Divinum, cui erat hypostatice unitum, dici poterat sordidum; non secus ac exempli gratia, licet uterum Mariæ „Virginis mundissimum fuisse in confesso sit apud omnes Catholicos, attamen virginem illum uterum (comparate ad „Verbum Divinum, quod in illo incarnari debebat) Divinæ Majestati concipiendæ, fovendæ, gestandæ, velut indignum profiteretur Ecclesia in pia illa, solemni precatione: *Tu ad liberandum „suscepturus hominem, non horruisti Virginis „uterum.* „Addit Suarez, opponens sibi verba illa Hieronymi in lib. contra Helvidium: *Longe, si libet, nostras contumelias novem mensibus uterum intumescens, fastidia, partum, sanguinem, pannos non erubescimus:* Quibus Suarez respondens, addit: „Hæc enim verba per exaggerationem intelligi possunt, sensu quasi conditionato, ut quando alteri respondendo „dici-

dicimus, etiam si totum, quod assumit, concedatur, non sequi quod intendit. Sic inquit Hieronymus licet necessarium esset concedere adversario illa, quæ in humana conditione vilia, & abjecta esse videntur, non propterea negandum fuisse, Christum natum esse ex Virgine, & illam Virginem permansisse. Quo fit, ut si necessarium non sit omnia illa concedere, magis vincatur hæreticus, quod sine occasione, vel causa in illam sententiam inciderit. Et quia revera illa concedere non erat necessarium, quasi se corrigens, subdit Hieronymus: *Sed, ut hæc, quæ scripta sunt, non negamus, ita illa, quæ non sunt scripta, renuimus.* Quæ responsio satisfacere posset huic loco, nisi idem Hieronymus in epist. 22. ad Eustochium, de custodia Virginitatis, mentem suam amplius explicuisset, dicens: *Novem mensibus in utero, ut nascatur, expectat, fastidia sustinet, cruentus egreditur.* Quorum verborum nullam commodam expositionem invenio, nihilominus sententia a nobis explicata, magis probanda videtur.

Ad XIV. Hæc Hieronymi verba intelligit Serry de illis sordibus externis, quæ ad nativam nascentis hominis conditionem pertinent; subditque, quod, nec liceat fingere miracula in ipso etiam Christo remere, & sine probatis testibus. At vero Suarez immunitatem partus Virginis, vel a secundinis, vel a foecibus illis, quas nos quoque rejecimus, dupliciter ad miraculum trahit; Primo, ut Christi conceptio facta fuerit absque illis membranis, & secundinis. Quod fieri potest verisimile, tum quia miraculose Spiritus Sancti virtute conceptus est, tum etiam, quia videtur cessasse illarum necessitas. In naturali enim conceptione incipit secundina formari, ut genituram completatur, in qua vis seminis inest, ut ita paulatim formetur foetus. Hæc autem ratio in Christi conceptione cessavit, quia momento perfecta est absque semine, & absque impuro sanguine matris ex quorum concursu, & actione unius, & alterius dispositione generatur hæc membrana, crassa, sicca, & duriuscula. Si autem Christus in utero matris non fuit involutus his membranis, absque novo miraculo factum est, ut in nativitate inventæ non sint, ablatis autem secundinis, facile intelligitur ratio, ob quam nullæ aliæ sordes inventæ fuerint, nec sanguinis emissio, quia hæc omnia potissimum eveniunt

in aliorum partu ex divisione secundinarum, in quibus illa omnia congregantur. Hic vero dicendi modus quanvis fieri potuerit, necesse tamen est, ut multa miracula congerat, fere continua illis novem mensibus, ut in principio hujus sectionis argumentabamur. Duo tamen sunt præcipua. Alterum pertinet ad alimentum foetus, quia foetus per umbilicum secundinis copulatur, per quas fugit sanguinem a matre, & ideo secundinæ plenæ sunt venis. Unde, si Christi corpusculum his membranis caruisset, non potuisset naturaliter alii. Nisi fortasse verum sit (quod aliqui dicunt) præter has membranas prodire ex venis matricis feminae quosdam veluti funiculos, quibus foetus conjungitur matri in umbilico, ut nutriatur. Nam si hoc verum est, facile intelligitur fieri potuisse, ut Virgo non haberet tempore partus superfluum sanguinem, quem evacuaret, sed solum sanguinem purissimum, qui, & ad sui corporis, & filii nutritionem sufficeret. Alterum miraculum est, quia non poterat naturaliter corpus Christi in utero Virginis non habere aliqua excrementa; oportuisset ergo, vel illa injicere in matricem Virginis, quod nec decebat, neque esset ordini naturæ consentaneum, vel certe fieri miraculose debuit, ut alia via resolverentur. Subdit deinde idem Suarez alium modum explicandi hoc miraculum, addens: Alius modus explicandi hoc miraculum facilius esse videtur, si dicamus, Christum quidem fuisse conceptum membranis involutum, & ita habuisse in utero matris statum omnino naturalem; tempore autem nativitatis sicut prodiit per naturales vias sine ruptione claustris vaginalis, ita etiam exiisse illas membranas, eas penetrando absque ruptione, atque hac ratione purum, ac nudum ex utero Matris elapsum fuisse. Membranas autem illas cum omni sanguine, & excrementis in illis conclusis non fuit necesse in lucem hanc prodire post Christum natum: sed divina virtute fieri potuit, ut vel in aliam materiam resolverentur, vel alio miraculoso modo in alium convenientem locum transferrentur. Primum quidem ut partus Virginis omni ex parte esset purissimus, ejusque integritas, ac virginitas ex illius modo manifestaretur. Deinde quia cum secundinæ sint corpus densum, ac durum, non poterant ex utero Virginis exire absque ruptione claustris vaginalis sine miraculo pene-

tra-

trationis, vel transitus ab extremo in extremum sine medio. Cum ergo necessarium fuerit aliquod miraculum, credendum est Deum illud elegisse, quod & dignitati mysterii accommodatius esset, & facilius, ut omnia possint optime expediri. Nam (ut docte dixit Cajetanus) hæc secreta miracula, quæ aliena sunt ab omni suspitione maxime decuerunt Christum, etiam in tempore infantiæ propter matris obsequium, & ut suavius omnia disponderentur, & citius expedirentur. Addit præterea, & recte, hæc omnia conduxisse ad confirmationem, & augmentum fidei Joseph, qui cum matre adorabat natum mundi Dominum.

Ad XV. Allatis verbis, quæ in revelationibus S. Brigidæ continentur, potius Conclusiones nostræ firmanur, quam impugnantur. Quum enim in prima dicatur: *Cum nasceretur ex me indicibili exultatione, festinantia, clauso virginali utero meo prodibat*; En prima conclusio, & secundæ Conclusionis prima pars comprobatur. Et

quando dicitur in secunda: *Peperi, sicut nunc vidisti flexis genibus, orando sola in stabulo*; habetur, quod nulla intervenit obstetrix. Quando dicitur vero: *Peperi enim cum cum tanta exultatione, & lætitia anima, quod non sensi aliquod gravamen, quando ipse exibat de corpore meo, nec dolorem aliquem*: En partus Virginis sine dolore, sed potius cum lætitia, & exultatione: & quando dicitur: *Statim involvi eum panniculis mundis, quos diu ante præparaveram*: En immunitas a secundinis, & a fæcibus puerperii; aliter enim non dixisset: *Statim involvi*; sed prius ablucere debebat corpusculum natum, & deinde pannis involvere. Quod vero nulla in verbis illis mentio habeatur immunitatis a secundinis, & sordibus, non per hoc fit, quod istæ fuerint in partu illo; tum quia neque affirmantur, neque negantur; tum etiam, quia ex his, quæ dicuntur, clare inferitur, eas omnino abfuisse a partu illo, qui esse nullo modo debebat, nec matris integritatem lædens, nec filii sanctitatem deurpans.

DISSERTATIO CCXVI.

De Nativitate Christi. In quo loco Christus natus fuerit? Quo tempore? Et de Pastoribus, qui ipsum natum adoraverunt.

NOMINE loci, in quo Christus est natus; primo venit Civitas, quæ Christo fuit natale solum; secundo venit domus, ubi Christum Virgo parturit; tertio venit præsepium, in quo puerulus natus reclinatus est. His adduntur & jumenta, quæ dicuntur in stabulo fuisse, & Pastores, qui ad eum adorandum in stabulum convenerunt.

Dicimus I. Civitatem fuisse Bethleem; domum fuisse speluncam, quæ erat in Bethleemi suburbio, aut in agro conjuncto; præsepium vero fuisse simul lateritium, & ligneum.

I. Conclusionis pars probatur ex Scripturis. Matthæi 2. *Cum natus esset Jesus in Bethleem Juda*. Lucæ 2. *Ascendit Joseph a Galilæa de Civitate Nazareth in Civitatem David, quæ vocatur Bethleem. . . Factum est autem, cum essent ibi, impleti sunt dies Mariæ, ut pareret*. Insuper hoc fuit vaticinium Micheæ cap. 5. *Et tu Bethleem*

Ephrata parvulus es in millibus Juda; ex te mihi egredietur qui sit dominator in Israel. Quod vaticinium Mathæus affert, ut illud adimpletum esse ostendat.

II. Conclusionis pars explicatur, atque probatur; nimirum, quod natus sit Jesus in agro suburbano Bethleemi, non quidem sub dio, sed in spelunca, quæ erat diversorio conjuncta, & terræ, seu saxo excavata, quæ ad bruta animantia recipienda fuerat destinata. Hoc ipsum afferunt Justinus in Dialogo cum Tryphone Judæo, Origenes lib. 1. contra Celsum, Hieronymus epist. 18., Personatus Athanasius orat. de nativitate, Damascenus lib. 4. de fide cap. 15. Sane Eusebius lib. 7. de institut. Evangel. cap. 2. affert; *Agrum juxta Bethleem demonstrari, ubi Virgo in ipso infantem deposuit*. Justinus loc. cit. speluncam scribit juxta Bethleem positam. Burchardus in Descript. Terræ sanctæ par. 1. eam dicit, fuisse juxta muros Civitatis. Hoc ipsum probatur ratione.

zione, I. Vocati sunt Pastores ad saluandum puerum natum, qui custodiebant vigilias noctis super gregem suum, vel ut habet Textus Græcus, erant in agro stabulantes, hoc est studio cubantes cum grege; sed si infantulus natus fuisset intra urbem, quæ erat tunc temporis muris cincta, & nocte a milite custodita, Pastores non cum facile invenissent: ergo &c. II. Herodes non solum iussit occidi pueros, qui nati essent in Bethleem, sed etiam in omnibus finibus ejus: ergo nomine Bethleem non solum venit urbs, sed & suburbium, & conjunctus ager, & etiam omnes fines ejus. III. In spelunca, quæ erat destinata ad recipiendum bruta animantia debebat esse præsepium, quod deservit continendo brutorum pabulo; sed B. Virgo non habens locum in diversorio, in spelunca peperit, & infantem in præsepio, quod in promptu erat reclinavit. Hoc ipsum confirmant Augustinus serm. 2. de Epiphania, Zeno Veronensis serm. 3. de nativitate, Athanasius, vel quisquis est Author sermonis de censu, seu de nativitate, Epiphanius, vel cujuscunque sit oratio de laudibus B. Virginis; qui omnes Christum scribunt in stabulo natum. Denique quod fuerit spelunca saxo excavata asserit Hieronymus epist. 17. eam vocans *parvum terra forum*; Eusebius lib. 3. de vita Constantini antrum appellat. Beda lib. de locis sanctis cap. 8. *Semiantrum vocitat*. Et hoc juxta morem regionis, quia, ut observat Strabo, alique Geographi, tota illa regio est petrosa, & multæ in illa sunt domus saxi inclusæ.

III. Conclusionis pars, scilicet de Præsepio probatur. Burchardus in descript. Terræ Sanctæ part. 1. cap. 7. asserit fuisse illud excisum in rupe; Chrysostomus serm. ad cap. 2. Lucæ ait, fuisse lateritium, seu ex luto costili compactum. Ad præsens tamen videtur Romæ ad Sanctam Mariam Majorem ligneum, & gemmis ornatum, sed apparentem oppositionem conciliat Serry, dicens: „Burchardus enim, & Joannes Chrysostomus, non de ipso vase loquuntur, cum constat fuisse ligneum, servaturque nunc Romæ: sed de structura illa exigua, quæ ipsum præsepe ligneum continebat, quæque vel lapidea erat, vel lateritia. Ad majorem, quippe firmitudinem vas ligneum lapideæ, seu lateritiæ cavitati inclusum, erat; & utrunque perinde præsepe non incongrue nuncupatur. Ut fileam laus

„ datum sermonem dubium esse S. Chrysostomi factum, viderique Scriptoris Latini admodum recentioris „

Bruta vero animantia, quæ in Christi præsepio alligata creduntur, & cum statu suo, & habitu, fovebant; Serry negat, & dicit, hanc fabellam originem habuisse ab Authore Poematis, quod Lactantio falso adscribitur, de *Passione Domini*, & deinde quod a Pictoribus habuit incrementum. Baronius vero non fabellam, sed historiam putat esse veram, adducens textum Habacuc cap. 3. Secundum septuaginta duos Interpretes & Hieronymis explicationem epist. 27. quæ est ad Eustochium, ubi hæc scribit de Paula: „ Inde Bethleem ingressa, in specum „ Salvatoris introiens, postquam vidit facrum Virginis diversorium, & stabulum, „ in quo agnovit bos possessorem suum, & „ asinus præsepe Domini sui, ut illud impleret, quod in eodem Propheta scriptum „ est: *Beatus qui seminat super aquas, ubi bos, „ & asinus calcant*, me audiente, jurabat, „ cernere se oculis fidei infantem pannis „ involutum, vagientem in præsepe Domini „ minum, Magos adorantes, stellam fulgentem desuper, Matrem Virginem, Nutricium sedulum, pastores nocte venientes, ut viderent Verbum, quod factum „ erat &c. „ Subdit eodem loco, quod eadem de bove, & asino, narrant Nazianzenus, vel quisquis alius est author orationis de Christi nativitate, Nyssenus sive verus, sive personatus, de Christi nativitate. Paulinus ad Severum epist. 11. Cyrillus Cathec. 2. Prudentius in Cath. die 8. Kal. Januarii, Damascenus in carmine de Nativitate Christi. Quos Authores, dicit Serry, scripsisse figurate, & allegorice; eosque nomine bovis intellexisse Judæos, qui in Pastorum persona in præsepio adoraverunt Christum; nomine vero asini intellexisse Gentiles, qui per Magos Christum etiam in præsepio adoraverunt. Et sic habet verba Ambrosii, quæ apud ipsum sunt quæ sequuntur: *Quod in pannis est Christus, vides: quod in calis est, non vides? Infantis audis vagitus, non audis bovis Dominum agnoscentis mugitus? Agnovit enim bos possessorem suum, & asina præsepe Domini sui; imo præsepium dixerim, sicut scripsit, qui transulit, Nihil enim apud me distat in verbo, quod non distat in sensu. Nam si orator illorum, (Demosthenes pro Ctesiphonte) qui phaleras sermonum sequuntur, negat, in hoc positas esse fortunas Graciæ, hoc, an illo verba usus sit, sed rem*

rem spectandam putat: si ipsi Philosophi eorum, qui totos dies in disputationibus consumunt, minus latinis, & receptis sermonibus usi sunt, ut propriis uterentur: quanto magis nos negligere verba debemus, spectare mysteria, quibus vincit sermonis vilitas, quod operum miracula divinorum nullis venustata sermonibus veritatis limine resulerunt? Denique asinam illam rationalem, non succo deliciarum, sed succo spiritalis alimentia Præsepia sancta paverunt. Hic est Dominus, hoc præsepe, quo nobis divinum misterium revelatum est; irrationales Gentes, pecudum more intro præsepia viventes, alimentia sacra ubertate pascendas esse. Agnovit ergo asina, species, scilicet & forma Gentilium, Præsepe Domini sui. Et ideo dicit: Dominus pascit me, & nihil mihi deerit.

Verum præferenda est semper Ecclesiæ traditio, & communis fidelium sensus est præligendus. Quod asserit Cornelius a Lapide in cap. 2. Lucæ v. 6. „ Denique Christus collocatus fuit in præsepio, duabus de causis. Prior, quod in tota spelunca non esset commodior, nec decentior Christo locus, quam præsepium, ut in ejus fœno, quasi in lecto, recumberet tener Christus. Posterior ut in vigore hiemis (erat enim finis Decembris) Christus halitu bovis, & asini, calefceret. Ad præsepe enim hoc alligatum fuisse bovem, & asinum traditio est, hicque est communis fidelium sensus. Et de iis Ecclesia intelligit illud Habacuc 3. 2. juxta Septuaginta: In medio duorum animalium cognosceris; ac iisdem appropriat illud Isaïæ 1. 3. Cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui, uti explicant ibidem S. Hieronymus, Nazianzenus, Cyrillus, Paulinus, Prudentius, & alii apud Baronium „.

Quod autem per bruta illa animantia significati fuerint Populus Judaicus, & Populus Gentilis, non per hoc fit, quod vere, & proprie bos, & asinus in præsepio non intervenerint. Multa enim sunt in divinis Scripturis, quæ literaliter intelligenda esse, nemo ambigit; & nihilominus figurate a Patribus intelliguntur, & explicantur. Sic aries, qui in Abrahami sacrificio intervenit; sic vitulus, qui in ejusdem convivio, quod Angelis præparavit, est appositus; sic asinus, supra quem Dominus Jerosolymam ad modum triumphi est ingressus; & alia hujuscemodi. Unde pro re, de qua agimus scripsit Joannes da Sylveira lib. 2. cap. 1. in Lucam qu. 9. „ Ponitur in præsepio Verbum.

P. A. R. IV.

„ & intellectio, ut sancta quadam astutia nos illuminaret; erant enim homines per peccatum veluti bruta animalia; dum ergo accedunt ad pabulum, existimantes sumere alimenta, inveniunt rationem, quia spiritualiter illustrantur „. Et auctoritatem adducit Chrysippi Jerosolymitani serm. de S. Maria dicentis: In præsepio animalium irrationalium proponebatur Verbum, & ratio, ut pro instituto accurrentes homines irrationales, sensus rationalis participes efficeret; in mensa bestiarum proponebatur panis celestis, ut ex hominum genere his, qui bestiales erant, communicationem esca mystica exhiberet.

Denique dictis addimus testimonium Chrysostomi homil. de nativ. Domini, si illius legitimus est fœtus, dicentis: Et reclinavit eum in præsepio. Quare in præsepio? Ut compleretur vaticinium Esaïæ Propheta: Cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepium Domini sui. Scriptum est in alio loco: Homines, & jumenta salvos facies Domine. Si homo es, panem comede: si animal es, ad præsepe accede. Quia non erat ei locus in diversorio. Omnia enim judicia infidelitas repleverat. Non invenit locum in sancta Sanctorum, qui auro, gemmis, serico, & argento fulgebat: & tamen non nascitur inter aurum, & divitias, sed in stercore nascitur, hoc est, in stabulo. Ubicumque enim stabulum, ibi & stercore est, ubi erant spurciora peccata nostra. Propterea in stercore nascitur, ut eos, qui sunt de stercore sublevet. Levans de stercore inopem. In stercore nascitur, ubi & Job sedebat, & postea coronatus est. Quia non erat ei locus in diversorio. Quicumque pauper est, accipiet consolationem, Joseph, & Maria mater Domini non habebant servulum, non ancillam: de Galilæa, de Nazareth soli veniunt, non habebant jumentum: Ipsi sunt Domini, & famuli. Rem novam, ingrediuntur in diversorium, non ingrediuntur in Civitatem; paupertas enim timida inter divites non audebat accedere. Videte magnitudinem paupertatis, in diversorium vadunt, non dixit quod erat in via, sed in diverticulo erat extra in via: hoc est non in via, sed extra viam. Non in via legis, sed in diverticulo Evangelii, & tamen in ipso diverticulo erant. Alibi nullus locus vacabat ad nativitatem Salvatoris, nisi præsepe, ad quod jumenta, & asini ligabantur. Accedit quoque testimonium S. Dionysii Carthusiani in cap. 2. Lucæ art. 6. scribentis: Et reclinavit in præsepio juxta se posito, quod vel Joseph faber lignarius ibi tunc fecit propter bovem, & asinum, quos secum fer-

X

tur

zur duxisse, vehens Virginem super asinum, & bovem pro necessariis in itinere vendere volens, quanvis aliqui putent, animalia illa, aut saltem bovem, aliunde fuisse adducta, vel præsepe jamdudum fuisse ibi constructum in loco, de quo subditur; quia non erat ei locus in diversorio, hoc est, alium aptiorem locum, quo puerum poneret, ibi Virgo Sancta non reperit. Porro diversorium secundum Isidorum dicitur, quia diversi illuc conveniunt, atque, ut asserit Beda, fuit domus, seu spaciū inter duos vicos, ex utroque latere habens murum, & ex utraque parte portam, desuper quoque ob aeris intemperiem coopertum, quo festis diebus cives ad conferendum, & solatiandum conveniant, quo etiam urbem ingredientibus animalia sua ad tempus locare solebant; sicque a divertendo diversorium est vocatum, quoniam illic homines divertebant. Alii dicunt, quod fuit hospitalaria, ad quam ab extra venientes, divertebant ad hospitandum, præsertim egeni; unde quia tunc Bethlehem fuit hominibus plena, & ditiores hospitibus occupaverant meliora, Joseph ut verecundus, simplex, & pauper cum Virgine divertit ad locum præfatum, quod utique non casualiter factum est, sed Deo præordinante, ac moderante, propter multiplicem rationem, videlicet ad commendandam paupertatem, ac humilitatem, mundi contemptum edocendum, quia ad hæc instruenda verbo, ac opere ipsemet filius Dei advenit, item ad implendam Scripturam, quam per Habacuc de Christo prædictum est secundum translationem septuaginta Interpretum. In medio duorum animalium cognosceris. Itaque Dominus virtutum, rex gloria, decus majestatis immensa, assumpturus, & redempturus naturam humanam in cunctis elegit, quæ secundum mundum abjectiora sunt, & corpori graviora. Pauperem etenim elegit matrem, in alieno, angusto, vilique loco natus, & reclinatus est tempore hyemali, & media nocte voluit nasci, ut mundi damnavet superbiam, reprobareret lasciviam, penuriam vero in se decoraret, & pauperes consolaretur, quatenus ejus exemplo carnem nostram cum vitiis, & concupiscentiis crucifigamus, aspera, & ardua viriliter aggrediamur. Væ ergo vanissimis seculi dilectoribus, qui de sua nobilitate, & opulentia stultissime gloriantur, & jactant se, qui tandem sero, & infructuose dicturi sunt illud Sapientis: Quid profuit nobis superbia, aut divitiarum jactantia, quid contulit nobis? Transierunt omnia illa tanquam umbra. Ubi jam qui lectorum gaudent mollitie, quid ibi satisfaciunt desi-

deriis carnis? Quibus dicitur per Amos Prophetam. Væ qui dormitis in lectis eburneis, & lascivitis in stratis vestris. Ecce qui sedet super Cherubim, & in celestibus thronis quiescit, duri præsepis propter nos continetur angustia. Denique quoniam homo comparatur jumento, vel divina legis jugum pie, ac obedienter ferendo, juxta illud Psalmi: Ut jumentum factus sum apud te, & ego semper tecum, quod in persona justi dicitur ibi: vel irrationabiliter, seu bestialiter conversando, quemadmodum scriptum est: Homo cum in honore esset non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus. Hinc Christus ut fieret horum refectio jumentorum, factus est sænum, eo modo, quo in Esaia scribitur. Omnia caro sænum, voluitque eis in præsepe primo proponi.

Pro altera Dissertationis parte, in qua quaeritur, quo tempore Christus sit natus, intelligi potest quaesitum, & de anno, & de mense, & de die, & de hora. De anno, quaeritur, quo anno natus est Christus a creatione mundi? Quo anno imperii Cæsaris Augusti? Quo anno regni Herodis Regis. Pro quibus

Primo, qui annos computant juxta versionem septuaginta Interpretum, natalem Christi diem consignant anno a creatione mundi quinquies millesimo centesimo nonagesimo nono. Et hoc pacto loquitur Martyrologium Romanum, quia tunc editum est, quando Ecclesia Romana, septuaginta Interpretum versione communiter utebatur.

Secundo, qui computant annos juxta textum hæbraicum, & vulgatam Scripturæ sacræ versionem annos quatuor mille a creatione mundi ad Christum usque numerant. Et hæc quidem de anno.

Tertio de mense, ac de die, quo Christus est natus. S. Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromatum refert quosdam, qui asserbant, Christum natum die vigesima Aprilis, & alios, qui dicebant, ortum die vigesima maii; quorum opiniones refert quidem, sed non refellit. His accedunt Protestantes aliquot, nempe Josephus Scaliger, Sethus Calvisius, Samuel Basnagius, qui volunt, Christum media hieme non fuisse natum.

Quarto, Ecclesiæ Aegyptiorum credunt, Christum natum die sexta Januarii; ac proinde die illa quatuor celebrant festa, Nativitatis nimirum Christi, Epiphaniæ, Baptismi, ac primi miraculi, quod Christus in Cana Galilææ peregit; putabant enim illa omnia eadem die sexta Januarii,

rii, quanvis distinctis annis contigisse. Quod testatur S. Epiphanius hær. 51. Cassianus collat. 10., Theophilus Alexandrinus epist. 6.

Quinto Joannes Nyssenus in quadam epistola, quam vulgavit Combefisius, testatur, Natalem Christi diem Romæ definitum esse ad 25. Decembris tantummodo sub Julio Romano Pontifice; & consequenter ante hujus Pontificis ævum vagam fuisse Dominici Natalis celebrationem in Ecclesia Romana; quod qui credere velit, nemo erit.

Sexto Herychius apud Anastasium Nyssenum Episcopum voluit Christum natum hora diei tertia; Anastasius vero hora septima. At ignoratur de qua hora loquuti fuerint, an diei naturalis, qui incipit a media nocte; an vero diei judaici, qui a solis ortu exordium sumit. Anastasius Synaita lib. 7. in exameron, scribit natum ad vespeream. Cæteri autem communiter volunt de nocte natum; at quæ noctis hora, quæ noctis vigilia, non exprimunt. Certe apud Judæos duodecim noctis horæ, & quatuor vigiliæ numerabantur. At communis Interpretum sententia est, Christum de media nocte fuisse natum.

Dicimus II. Christum Dominum fuisse natum anno quater millesimo juxta textum hæbraicum, & vulgaram versionem, anno Imperii Cæsaris Augusti quadagesimo primo, anno Regni Herodis Regis trigésimo sexto, mense Decembri, die vigesima quinta, de media nocte.

I. Conclusionis pars probatur I. a Serry hac eadem distincta, ac perspicua secundum Mundi ætates annorum enumeratione. Prima mundi ætas, quæ incipit a creatione Mundi, & ad diluvium desinit, continet annos 1656. mensem unum, & dies 26. Secunda mundi ætas, quæ incipit a diluvio, & desinit ad vocationem Abrahamæ continet annos 426., menses quatuor, dies 18. Tertia ætas, quæ incipit a vocatione Abrahamæ, & desinit ad exitum ex Ægypto continet annos 430. Quarta ætas, quæ incipit ab exitu nuper dicto, & desinit ad posita Templi fundamenta, continet annos 479. dies 17. Quinta ætas, quæ incipit a fundatione Templi, & desinit ad finem Babylonice captivitatis, continet annos 475., menses undecim, dies 29. Sexta ætas, quæ incipit a soluta captivitate per Cyrum, & desinit ad Christum natum, continet annos 531., menses duos, dies tres. Qui quidem anni

PAB. IV.

si ad summam deducantur, a creatione mundi scilicet, usque ad Christum natum, conficiunt annos quatermille, seu annos ter mille non gentos nonaginta novem, menses duos, dies tres.

II. Probatur, si nostra conclusio non subsistat; ex eo, vel maxime est, quia Martyrologii computationi non conformatur; sed nec etiam ipsa Martyrologii computatio septuaginta Interpretum calculis conformatur: ergo vel utraque falsa, vel nostra vera, etiam si Martyrologii computationi non conformis. Probatur minor. Martyrologium Romanum consignat diem Christi Natalem anno a creatione mundi quinquies millesimo centesimo nonagesimo nono; sed secundum septuaginta Interpretum calculum essent anni quinquies mille septingenti undeviginti: ergo &c. Probatur prima pars antecedentis. Septuaginta Interpretes addunt ætati primæ annos non gentos; addunt ætati secundæ annos octingentos, & undeviginti, atque insuper Cainanis generationis eidem ætati secundæ superaddunt. Denique concludit Serry, Ecclesiam nihil super hoc definisse, quæ quæstiones Chronologicas privatorum hominum industriæ, & eruditioni dirimendas committit. Verum Ecclesia non eo usque suam demittit dignitatem, ut de quæstionibus chronologicis ex tribunali pronunciet, quarum examen privatorum industriæ, & eruditioni committit.

III. Probatur altera Conclusionis pars. Josephus Judæus lib. 17. antiquit. judaic. cap. 8. scribit, quod Herodes mortuus fuit anno 37. post Judææ regnum a Romanis acceptum; atqui Christus natus est anno antecedente Herodis mortem, ut est omnium consensus: ergo Christus natus est anno trigésimo sexto regni Herodis Regis. Insuper quando Herodes Rex numerabat annum regni sui trigésimum sextum, Augustus numerabat annum imperii sui quadagesimum primum: ergo si Christus natus est anno trigésimo sexto regni Herodis Regis, natus est etiam anno quadagesimo primo imperii Octaviani Augusti. Probatur antecedens. Cardinalis Noris in Cenographiis Pisanis differ. 2. clare, & invictè ostendit, Augustum anno quinto imperii sui Herodem Judæorum Regem constituisse; sed si annis quinque addantur anni triginta sex, quas transegerat Herodes in Regno, quando Christus est ortus, conficiunt annos quadraginta unum: ergo anno imperii Au-

X 2

gusti

gusti quadragesimo primo natus est Christus.

IV. Probatur de mense. Ideo per illos, quos memorat S. Clemens Alexandrinus, & per posteriores Heterodoxos, Christus non est natus tempore hiemali, quia hiems non erat tempus aptum ad descriptionem Orbis, nec ad custodiam gregum de nocte, & sub dio; sed hæ rationes nullæ sunt; ergo &c. Probatur minor. Judææ regio est omnium temperatissima, unde possunt Pastores, etiam hiemali tempore, ad custodiendum gregem sub dio cubare. Quod probat Serry exemplo Angliæ, ubi cælum non est mite, & exemplo Daniæ, ubi regio est algidissima; & nihilominus in Anglia toto anno armenta in agris sub dio pernoctant; quod testantur Casaubonus exercit. 2. contra Baronium ad primum Christi annum, & Montacurius lib. de vita Christi; & de Dania restatur Langius Danus lib. 2. de annis Christi par. 2. cap. 2.

V. Probatur de die contra Ægyptiorum traditionem; quam referunt quidam Epiphanius, Cassianus, & Theophylus Alexandrinus; sed eam impugnat Hieronymus in Comment. ad cap. 1. Ezechielis Prophetæ. Etenim quum universa Ecclesia pro traditione habuerit, Christum fuisse natum die 25. Decembris; non est ratio, ut hujusmodi universali traditione relicta, peculiarem illam Ægyptiorum amplectamur. Hoc argumentum late prosequuntur Chrysostomus t. 5. hom. 33. Nyssenus orat. in sancta lumina, Augustinus lib. 4. de Trin. c. 5., & epist. 119. Orosius lib. 7. hist. Eccl. c. 2., Anastasius, Episcopus Nyssenus, q. 92., & personatus autor Constit. Apost. lib. 5. c. 23.

VI. Probatur contra Joannem Nyssenum, quod non fuerit dies illa 25. Decembris constituta a Julio, Romano Pontifice. Si enim illius meminerunt Chrysostomus, alique Patres, qui Julium præcesserunt, quomodo potuit a Julio primo institui? Præterquamquod Romæ in publicis tabulis facile poterat inveniri descriptio ex Cæsaris Augusti edicto facta; & per consequens facile quoque poterat apprehendi dies Christi natalis. Denique in Sexta Synodo Oecumenica declararunt Patres, Christum fuisse natum die 25. Decembris, quæ fuit dies Dominica, ut refert Nicephorus Callixtus lib. 1. hist. c. 12. & nos quoque in nostris ecclesiasticis Dissertationibus diximus.

VII. Probatur; quia traditio Ecclesiæ est,

Christum fuisse conceptum die 25. Martii, quia die 25. Decembris est ortus. Unde Augustinus lib. 4. de Trinit. c. 5. docuit: *Novem menses, & sex dies, parientibus feminis imputantur. Non quia omnes ad sextum diem post nonum mensem perveniunt; sed quia ipsa perfectio corporis Christi Domini tot diebus ad partum perducta, comperitur; sicut a Majoribus traditum suscipiens Ecclesia custodit auctoritas.* Quibus addit Serry, Augustinum intellexisse, novem menses Lunares, qui sunt viginti novem dierum cum dimidio, vel paulo amplius; adeoque postulant sex aliorum dierum adjunctionem, ut accedant ad spatium novem mensium solarium.

VIII. Probatur de hora. Certum est, Christum natum fuisse de nocte; sed probabilius est dicere, fuisse natum de media nocte, quam alia noctis hora: ergo &c. Major patet ex Evangelio Lucæ cap. 2. ubi statim dicitur, post enarratam Christi nativitatem: *Pastores erant in eadem regione vigilantes, & custodientes vigilias noctis super gregem suum: ergo de nocte Christus est natus.* Probatur minor: Ecclesiæ antiqua traditio est de media nocte nativitatis festum annua celebrare, venerari; quod & asseruit Albinus Flaccus de divinis officiis c. 1. deducens illud ipsum ex cap. 18. Sapientiæ: *Cum quietum silentium contineret omnia, & nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus a vegetalibus sedibus durus debellator in medium exterminii terram profilit.* Quæ verba interpretantur Patres de temporali divini Verbi hominis facti nativitate.

Opponunt I. Matthæus vocavit terram, in qua natus est Jesus, Bethlehem Juda, Michæas vero cap. 5. dixit Bethlehem Ephrata: ergo vel non est eadem terra, vel opponuntur Propheta, & Evangelista in ejus nomine designando. II. Christus nunquam dictus est Bethlehemitæ, aut Ephratæus, sed solum, & semper Nazarenus, vel Galilæus: ergo non est verum, quod fuerit Bethlehemi natus. III. Matthæi 2. Oraculum Michææ de Christo nascituro Bethlehemi, his verbis recitatur: *Et tu Bethlehem terra Juda, nequaquam minima es in principibus Juda; ex te enim exiet dux, qui regat populum meum Israel.* At apud Michæam cap. 5. his aliis verbis legitur: *Et tu Bethlehem Ephrata, parvulus es in millibus Juda; ex te mihi egredietur, qui sit dominator in Israel; quæ quidem oppositio verborum, vel Matthæi*

thæi fidelitatem lædit, vel Michææ vaticinium enervat. IV. Verba illa Michææ nequeunt Christo nascenti applicari; quum enim dicatur: *Ex te exiet dux, qui regat populum meum Israel*; hæc verba neutiquam possunt de Christo intelligi, qui nunquam fuit dux, aut Dominus populi Israel. V. Non est ratio, propter quam dicatur, Christum voluisse potius Bethlehemi, quam in alia terra nasci: ergo vere Christus non fuit Bethlehemi natus. VI. Quia B. Virgo Christum natum reclinavit in præsepio, dicere debemus, quod antecederet Christus fuerit natus, & deinde reclinatus; sed in quo natus? An super nudam terram? An super Virginis brachia? An super manus Angelorum? Hoc est omnino dubium, & a nobis non adhuc explicatum. VII. Jeremias comparat tarditatem Judæorum in cognoscendo Christum milvo, turturi, hirundini, & ciconiæ, verbis hisce: *Milvus in celo cognovit tempus suum: Turtur, & hirundo, & ciconia custodierunt tempus adventus sui: populus autem meus non cognovit iudicium Domini*; & nihilominus nemo dixit hucusque, quod vel milvus, vel turtur, vel hirundo, vel ciconia, in Christi præsepio interfuerunt: ergo neque dici debet, quod in Christi præsepio intervenerunt asinus, & bos, per hoc, quod Prophetæ ipsorum nomine, vel judaicam pravitatem, vel ethnicam insipientiam increparunt. VIII. S. Athanasius in homil. de censu, & S. Ambrosius allegorice intelligunt bovis, & asini interventum in præsepio: ille enim dicit: *In præsepio reclinatur, ut humani generis brutalitatem emendet, & duorum animalium cibus fieret. Quorum vero animalium? Ethnicorum, judaïque populi, de quibus scriptum est: In medio duorum animalium cognosceris: & pro hoc canit Ecclesia in anniversaria natalitia Domini solemnitate: O magnum mysterium, & admirabile Sacramentum! Ut animalia viderent Dominum natum jacentem in præsepio. Domine, audivi auditum tuum, & timui, consideravi opera tua, & expavi, in medio duorum animalium jacentem in præsepio*: ergo non est necesse, ut ad salvandum Prophetarum oracula ad materiale physicam, & literalem bovis, & asini existentiam in præsepio recurramus. IX. Nulla assignatur ratio, quare Christus nasci voluerit de nocte, & media nocte, hiemali tempore, & quando dies incipiunt crescere, & noctes minui: ergo vel nos pro arbitrio loquimur, vel scribimus non vera. X.

Chronologi multas afferunt oppositiones contra tempus nativitatis Christi, quod nos statuimus; eas igitur vel nos debemus adducere, & solvere; vel si dissimulamus, infirma remanet nostra conclusio. XI. Bensænius in psalm. 46. ex quadam S. Brigidæ revelatione asserit, quod B. Joseph non erat præsens in spelunca, quando B. Virgo ibidem Christum Dominum enixa est: ergo hoc non fuit de nocte; quia incredibile est, B. Joseph reliquisse solam B. Virginem noctis tempore in spelunca. XII. Joseph Judæus lib. 18. antiquit. cap. 13. refert descriptionem sub Quirino fuisse factam anno 37. post victoriam asiaticam; sed hic annus fuit quadragesimus nonus imperii Augusti, si illud numeremus ab initio Consulatus, vel Triumviratus: ergo &c. XIII. Sancti Patres præcipue Augustinus serm. 154. de tempore, & Leo Magnus epist. 81. ad Dioscorum, asserunt die Dominica fuisse quidem factam Domini resurrectionem, nihil tamen de Domini nativitate dicunt. XIV. Ideo dicitur, quod Christus natus fuerit die 25. Decembris post mediam noctem, quia Ecclesia illa eadem die Christi nativitatis celebrat festum; sed etiam Ecclesia celebrat festum institutionis Sacramenti Eucharistici in feria quinta Majoris hebdomadæ, & nihilominus Sacramentum illud Christus instituit ante mediam noctem illius diei: ergo vel nulla est ratio nostra, vel nulla conclusio. XV. Refert Cornelius a Lapide, quod quanvis Salius, Scaliger, alique putent, Christum fuisse natum anno 36., & penultimo regni Herodis; Baronius tamen, asserit, fuisse natum anno regni Herodis 20., Abulensis 30., Beda 31., Eusebius 32., Severus Sulpitius 33., Tornicellus 24., & alii diversimode: ergo non est universalis conclusio nostra.

Respondemus ad I. cum Hieronymo apud Serry, Matthæum Prophetæ verba non a seipso recitasse, inquit, sed nomine Scribarum, & Principum Sacerdotum, qui ab Herode de natali Christi solo interrogati, Bethlehemum Judæ illico responderunt, datumque responsum pro ductis Michææ verbis confirmarunt, corruptis tamen, ac vitiatis; quam ille violationem ac corruptionem noluit referendo corrigere, & emendare: ut innotesceret universis, quanta tunc esset in Scribis, & Sacerdotibus ignorantia Scripturarum, qui vel unum Prophetæ oraculum in responsi confirmationem profer-

b, ferre iussi, corruptum, & vitiatum recitarunt. „ Subdit præterea idem Serry de suo. „ Quidni quoque dicamus (si quis Michææ verba a Matthæo proprio nomine recitata velit) in eundem plane sensum redire omnia: seu verius, Matthæum „ relicta figura verborum, neglectoque „ cortice, sensum Michææ intimatum retulisse. Quia quod est apud Michæam: „ *Et tu Bethlechem Ephrata parvulus es in millibus Juda.*, per admirationem, & interrogationem negantem dictum est; tamen si „ scriptio ipsa non adnotetur, quia Hebræi admirationis, & interrogationis puncta scribendo non habent: perinde ac si „ dixisset: *Tu ne parvula es in millibus Juda, ex qua mihi egredietur, qui sit Dominator in Israel?* Uti Matthæi cap. 13. dum „ de Joanne Baptista dicitur: *Quid existis in desertum videre? Arundinem vento agitatam, hominem mollibus vestitum?* Quod „ utique non affirmando dicitur, sed negando. „

Ad II. Quavis Christus natus fuerit Bethlehemi, quia tamen ibi natus est non, „ tanquam in loco suæ residentie, sed solummodo per transitum, inde est, quod „ nunquam dictus fuit Bethlehemites, sed solummodo Nazaræus, vel Galilæus; „ quia in Galilæa, & Nazareth erat ordinarius locus habitationis suæ. Homines „ porro non a loco nativitatæ, quando hæc per accidens evenit, sed ab incolatus loco denominationem accipiunt.

Ad III. Oppositio est in verbis, non in significatione verborum; etenim quavis „ Bethlechem dicatur Juda, quia pertinebat ad Tribum Juda, ad differentiam alterius „ Bethlechem, quæ erat in Galilæa, & spectabat ad Tribum Zabulon; nihilominus a Michæa dicitur Ephrata a nomine Parentis Conditoris ipsius, qui eam quoque „ voluit appellatam ex Matris nomine. Audiat Suarez 3. par. qu. 35. art. 8. disp. 13. sect. 3. „ Illud vero in prædictis testimoniiis observandum est, Michæam „ prædixisse Christum nasciturum in Bethlechem Ephrata, Matthæum tamen referre, illum natum esse in Bethlechem Judæ. „ Hæc tamen nulla est differentia, quæ ad rem pertineat: eadē enim urbs Bethlechem „ olim dicta est Ephrata, ut patet Genes. 35. „ & 48. „ & psalm. 131. quem ad hoc „ mysterium accommodat eleganter Hieronymus epist. 27. dicens: Davidem in verbis illis. *Si introiero in tabernaculum domus meæ &c.*, donec inveniam locum Domino, explicasse desiderium, quo tenebatur

„ cognoscendi hoc mysterium, & statim „ oculis prophetalibus illud agnovisse dicens: *Eccc audivimus eum in Ephrata, inveniemus eum in campis sylva.* Hæc autem „ Bethlechem erat in sorte Judæ, non procul „ ab Jerusalem, ut ait Euseb. lib. 7. de Dem. cap. 2., idest, vel triginta quinque stadiis, „ ut ait Justinus Apolog. 2. vel sex milliariis, ut scribit Hieronymus de locis hebraicis, & ideo dicta etiam est, Bethlechem „ Judæ, ut distingueretur ab alia Bethlechem, quæ erat in Tribu Zabulon, ut constat „ Josue 19., & notavit Hieronymus in „ Matthæum, & lib. de locis hebraicis. Qui „ etiam animadvertit utrumque nomen „ mysterio nativitatæ Christi recte adaptari. Bethlechem enim domus panis interpretatur; Ephrata autem fructifera. Christus „ autem & panis est vitæ, & præcipuus universi fructus. Quanquam enim hæc nomina non fuerint ab hominibus propter „ hoc mysterium imposita, sed vel propter „ illius terræ pinguedinem, ac fecunditatem, vel, ut alii volunt, appellationem „ sumpta ab aliquibus priscis hominibus, „ de quibus mentio fit 1. Paralip. 4. divina „ autem providentia fieri potuit, ut mysterio a se prædefinito nomina congruerent. Unde etiam ratio colligitur, ob „ quam, Christum eo loco nasci oportuit; „ scilicet, ut in eo, quod per Prophetam „ dictum fuerat, impleretur. Prædictum „ autem fuit, ut hoc esset nobis unum ex „ certis signis adventus Messie. „

Ad IV. Idem Suarez respondet, quod non „ est sermo de Israel secundum carnem, nec de principatu, aut dominio temporali; sed de Israel, & de Duce, ac Pastore spirituali; quemadmodum etiam propheticè dictum fuerat Osee 1. *Congregabuntur filii Juda, & filii Israel pariter, & ponent sibi met caput unum.* Et Jerem. 31. *Eccc dies venient, & dies Dominus, & feriam domui Israel, & domui Juda fœdus novum.* Et infra: *Dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam.* Subdit idem Suarez: „ Vel etiam addere possumus, „ Christum esse ducem populi Israel. Multi enim a principio Evangelicæ prædicationis illi nomina dederunt, & plures „ quotidie convertuntur, & in fine seculi „ omnes tandem illi subicientur. „

Ad V. ait Hennus, varias ob causas Christum voluisse Bethlehemi nasci, quas ipse recenset, dicens: „ I. Ut impleretur prophetia, quæ de ipso dixerat Matth. 2. *Ecce tu Bethlechem terra Juda, nequaquam minima es in Principibus Juda, ex te enim exiet „ dux,*

„ *dux* ; qui regat populum meum Israel. II.
 „ ut offenderet, se esse de semine, & fami-
 „ lia David, cujus familiæ caput erat Beth-
 „ lehem, ut diximus, quia in eo loco fuerat
 „ David natus, & educatus. III. Humilita-
 „ tis causa, volens in urbe minima nasci, &
 „ in urbe maxima ignominiose mori : un-
 „ de S. Leo serm. 1. de Epiph. Qui servi
 „ susceperat formam, & non judicare ve-
 „ nerat, sed judicari, Bethlehem prælegit
 „ nativitati, Jerosolymam passioni. IV. My-
 „ stice; quia Bethlehem interpretatur *domus*
 „ *panis*, ille autem erat panis vivus qui de
 „ cælo descendit. „

Ad VI. dicit Cornelius a Lapide in Lucam
 cap. 2. ver. 6. „ Quarto, quærent aliqui,
 „ quis primus Christum nascentem locus
 „ exceperit? Barradius censet, fuisse terram,
 „ sive humum, idque ad hoc, ut Christus
 „ nos doceret humilitatem, quæ ab humo
 „ dicta est, sicut & homo : sic enim ceteri
 „ infantes nascuntur. Unde Salomon : *Et*
 „ *is similiter factam decidi terram*, ait Sa-
 „ pient. 7. 3. Alii censent Christum primo
 „ exceptum brachiis, & ulnis matris, idque
 „ cum summo ejus gaudio, & reverentia:
 „ hoc enim talem matrem, & talem filium
 „ decere videbatur, idque physice erat
 „ proclive, & obvium, idemque colligunt
 „ ex eo, quod statim subdit Lucas : *Et pan-*
 „ *nis eum involvit*. Quare ipsa ait Franc.
 „ Lucas, suis manibus excepit prodeun-
 „ tem a suo utero, tanquam pomum matu-
 „ rum ex arbore delabens, nervo umbilica-
 „ ri sponte ac sine violentia se dissolvende,
 „ quemadmodum solvitur maturi pomi
 „ caudex, quo arbori adhæret: exceptum
 „ manibus provoluta in genua adoravit,
 „ adoratum suavissime est osculata, ac
 „ deinde involvit pannis, ac fasciis. Unde
 „ & S. Cyprianus de nativ. Christi : *Utro*
 „ *maturus ab arbore fructus delapsus est, nec*
 „ *oportuit vellicari, quod sponte prodibat*.
 „ Pientius, & sublimius Franc. Suarez opi-
 „ natur, Christum mox, ut natus est, ab
 „ Angelis in brachia matris sanctissimæ, &
 „ amantissimæ fuisse depositum. Idem in-
 „ sinuat Nyssenus, & Geometra in Catena:
 „ hic enim locus erat illi decentissimus,
 „ & tam matri, quam filio exoptatissimus;
 „ inde ipsa illum reclinavit in præsepio.
 „ Denique S. Brigida lib. 8. Revelat. cap.
 „ 47. insinuat Christum nascentem, sponte
 „ sua venisse in manus Virginis matris
 „ dulcissimæ, & hoc valde probabiliter, &
 „ pie credi potest. „

Ad VII. Aliud est facere comparisonem
 absolute, & nihil dicere de reali illorum

existentia, cum quibus fit comparatio,
 aliud facere comparisonem, & illorum
 existentiam affirmare. Primum videtur in
 milvo, hirundine, ciconia &c. secundum
 vero in bove, & asino, quorum existen-
 tia in præsepio affirmatur. Vel si Scrip-
 turæ expresse non affirmant, affirmant
 tamen expresse, & nominatim Patres,
 alique illas interpretantes; quod in pro-
 bationibus fuisse vidimus.

Ad VIII. Admissio, quod opus illud sit Arha-
 nassii genuinus foetus, de quo eruditi
 valde dubitant; adhuc tamen dicimus,
 quod de eodem possumus, & allegoricam,
 & literalem explicationem subnectere;
 & non per hoc fit, quod una ab altera
 destruat, ut in probationibus quoque
 animadvertimus. Exempla præsto sunt in
 multis, quæ in Scripturis legimus, & præ-
 cipue in volatilibus illis, quæ de Noetica
 arca exiverunt, & quæ etiam a Patribus
 quibusdam, & Scripturarum Interpreti-
 bus allegorice explicantur: & tamen ne-
 mo dixit, quod illa realiter, & literaliter
 non extiterit, & de arca non exierint.

Ad IX. Hæ sunt rationes, quas subdit Hen-
 nus ad verificanda quæ opponuntur. „
 „ Natum esse de nocte, ut illuminaret se-
 „ dentes in tenebris, & umbra mortis: in
 „ hieme, ut patiando incommoda frigoris,
 „ nos caleficeret igne sui amoris: in die-
 „ rum accremento, ut lux fidei, & gratiæ
 „ cresceret in cordibus hominum. „ Cæ-
 „ terum non de omnibus, quæ a libera Dei
 „ voluntate dependent, potest a nobis lite-
 „ ralis ratio assignari; quis enim consilia-
 „ rius ejus fuit? Aut cui Deus revelavit
 „ unquam quæcunque fecit, & quia sic vo-
 „ luit, fecit?

Ad X. Ad Chronologos remittimus, qui
 rem ex professo pertractant, difficulta-
 tum illarum solutiones, quas etiam remit-
 tit Serry, qui scribit in Exercit. 31. „
 „ Non me fugit, eam Christi nativitat-
 „ epocham, tamen accepißimam nunc,
 „ probatissimamque, multis patere difficul-
 „ tatibus, quæ sua quoque egeant solutio-
 „ ne: at, ut eas chronologicas controver-
 „ sias, & suscepto instituto non moveo, ita
 „ difficultates illas solvendas Chronologis
 „ mitto. „

Ad XI. falsum omnino reputamus, B. Jo-
 seph, pariente Virgine, ab stabulo, in
 quo parit, abfuisse. Incredibile enim vi-
 detur, Sanctissimum Sponsum reliquisse
 solam Beatissimam Virginem in ea tem-
 poris circumstantia, in qua partui erat
 proxima. Quod expresse scripsit S. Pe-
 trus.

erus Damiani serm. 62. *Adest & Joseph , sed ab utroque remotus , & in excessu mentis mirator , & mirari satis non potest , qualiter sit ad tantæ dignitatis admissus arcnum .* Quæ quidem verba , ut emendicatz S. Brigidæ revelationi occurramus , admodum juvant .

Ad XII. dicimus cum Suarez : „ Vel Josephum non loqui de censu , & de descriptione , cujus Evangelista Lucas meminit , vel certe in annorum computatione lapsus esse . Priorem respondendi modum amplexus est Scholiastes Eusebii , Dardæus lib. 1. Histor. cap. 5. quanquam Eusebius ibi illo testimonio Josephi in confirmationem historię Evangelicę utatur , nulla hujus discordiæ mentione facta . Itaque ex ipsis verbis Lucæ constat , non semel tantum , sed sæpius exactum fuisse hoc tributum sub Quirino ; sic enim inquit : *Hæc descriptio prima facta est sub Præside Syriæ Cyrino .* Nam quod dicit primam non simpliciter intelligit , sed sub illo Præside , nam sub aliis prius sæpe fuerat tributum Judæis Romanis impositum , & imperatum . Dicit ergo prædictus author , Josephum non fuisse loquutum de primo censu , cujus Lucas mentionem fecit , sed de secunda , vel tertia descriptione (illæ enim per lustra fiebant) quæ post Herodis mortem , & Archelao jam in exilium misso facta est . Posteriorem vero respondendi modum constantissime defendit vir eruditus Baronius in Apparatu suorum Annalium , quia re vera (si attente legatur idem Josephus in ultimis verbis lib. 17. & cap. 1. & 3. lib. 18.) aperte loqui videtur de primo censu sub hoc Præside exacto ; latissime ergo probat hic Author lapsum fuisse Josephum referentem hanc descriptionem ad tempora Archelai , post defunctum Herodem : quem sæpius in eadem historia lapsum esse demonstrat , ne præsens error incredibilis videatur . Indicat etiam causam erroris , nimirum , quod in rebus ad Herodianum regnum pertinentibus , novem annos prætermiserit . Ac denique ostendit , præter divinam auctoritatem , licet humana conjectura agendum esset , majorem fidem Lucæ adhibendam esse , quam Josepho ; tum quia fuerit illis temporibus vicinior : tum etiam quia res Christianorum , & melius noverit , & sincerius ubique tractet , ac referat ; tum denique quia hæc historia Lucæ a nullo Hænicorum , & antiquorum hostium fidei in hac parte reprehensa est . Quin-

„ potius Julianus Apostata apud Cyrillum , lib. 6. contra illum , hoc Lucæ testimonio comprobatur Christum cum patre , & matre fuisse descriptum sub Cyrino . Igitur quidquid sit de Josephi testimonio , certum est , hanc descriptionem factam fuisse eodem anno , quo natus est Christus . Id enim discrete affirmat Evangelista . Quod autem Eusebius in Chronico descriptionem hanc videtur ponere in secundo anno Olympiadis 194. , nativitatem autem Christi in 3. , intelligendum est , Quirinum superiori anno fuisse Roma missum , ut censum faceret , descriptionem autem factam esse sequenti anno , quo natus est Christus : Unde etiam certum est illam descriptionem factam esse regnante Herode , ante Archelaum , atque adeo 29. , vel ad summum 30. anno ab ætiaca victoria , qui fuit 42. imperii Augusti . Sub quibus autem Consulibus Romanis , & quo anno Herodiani regni nativitas Christi contigerit , prætermittit dicere , tum , quod neque ad Scholasticum institutum , neque ad fidei confirmationem , vel defensionem , pertinere censeo . Tum etiam , quia res mihi est incerta , de qua nihil affirmare , sed aliorum tantum sententias possem referre . Quod satis diligenter præstitit Cæsar Baronius supra , & Benedictus Pererius lib. 11. in Daniel. quæst. 5. „

Ad XIII. Cum eodem Suarez responderetur , quod ex autoritate negativa non sumitur efficax argumentum ; potuerunt enim Sancti illi , hoc est Augustinus , & Leo , hoc omittere , vel quia erat incertum , vel quia illis in mentem non venit .

Ad XIV. Quia Ecclesia celebrat festum institutionis Sacramenti Eucharistici feria quinta , per hoc , quod Christus illud instituit feria quinta majoris hebdomadæ ante mediam noctem , potius confirmatur , quam destruat nostram Conclusio ; si enim celebraret feria sexta , diceremus , quod illud instituisset post mediam noctem feriæ quintæ . Igitur quum celebret Ecclesia festum nativitatis Domini die 25. Decembris , vere nos asserimus , & probamus ex ecclesiastica traditione , quod Christus die 24. Decembris post mediam noctem , quæ consequitur ad illam diem , est natus .

Ad XV. Jam superius diximus , rem hanc inter Chronologos esse omnino incertam , & tot inter illos varias esse sententias , quot fere sunt capita . Nos sententiam nostram elegimus non ut communio-
sed

sed ut probabiliorem, adeoque illam aliorum opinionibus prætulimus, ut dictum est.

Pro postrema tandem Dissertationis parte, in qua quæritur de Pastoribus Christi natiuitatem in stabulo adorantibus, quæri solet & locus, in quo inueniebantur, quando fuerunt de Christi ortu ab Angelo admoniti, & numerus illorum, & nomina, quibus indigebantur. Pro loco, expresse habemus a Hieronymo in traditionibus hebraicis, exponente verba illa Genes. 35. *Egressus inde Jacob; fixit tabernaculum trans turrin gregis, & hæc scribente: Hunc locum Hebraei esse volunt, ubi postea Templum edificatum est, & turrin Eder turrin gregis significare, hoc est, congregationis, & cætus. Quod & Michaas testatur, dicens: Tu turris gregis nebulosa filia Sion: illoque tempore Jacob trans locum, ubi templum edificatum est, habuisse tentoria. Sed si sequamur ordinem via pastorum, juxta Bethlehem locus est, ubi, vel Angelorum grex in ortu Domini cecinit, vel Jacob pecora sua pavit, loco nomen imponens: vel, quod est, quodam vaticinio futurum jam tunc mysterium monstrabatur. Et in Epitaphio Paulæ ad Eustochium: *Haud procul inde descendit Paula ad turrin Eder, id est, gregis, juxta quam pavit Jacob greges suos, & Pastores nocte vigilantes, audiuerunt: Gloria in excelsis Deo, & super terram pax hominibus bonæ voluntatis. In quibus verbis adnotare oportet, quod Eder, dictio hebraica significat collectionem pecorum; & hoc, quia ager ille appositus erat ad pecorum pascua; unde Pastores illuc conveniebant, & ibidem morabantur, etiam nocte, & sub dio, ut gregem suum custodirent, & pascerent. Circa numerum vero Pastorum Casaubonus exercit. 2. contra Baronium scripsit, fuisse quatuor; nimirum Misael, Achael, Stephanus, & Cyriacus, & hoc dicit exscripsisse ex quodam antiquo Codice græco anonymo, qui in Bibliotheca Palatina Vittembergensi asservabatur. Alii dicunt, fuisse tres, quos etiam vocant Isaac, Jacob, & Joseph; ut videre est apud Joseph-Mariam Trainiti in peculiari libro, quem edidit de Pastoribus Christum natum adorantibus; & hujus etiam sententiæ fuit Beda lib. de locis sanctis cap. 8. dicens: *Ad Orientem in turre gregis mille passus a Bethlehem civitate segregata est Ecclesia, trium Pastorum Divina Natiuitatis consociorum monumenta continens. Et Haymo Halbertatensis: Distat turris gregis***

PAR. IV.

gis uno milliaro a Bethlehem, in qua etiam hodie trium pastorum corpora requiescunt.

Afferunt etiam testimonium Flavii Lucii Dextri in Chronico, quod S. Hieronymo dicavit, & in quo legitur: *Anno Urbis Romæ 752. Lentulo, & Messala Consulibus, uno anno ante Augusti, & Sylvani consulatum, Christus nascitur: tribus pastoribus, qui fuerunt sancti, primum ostenditur. At de genuinitate Operis Dextri, quod modo exat, dubitant Eruditi: Nos autem in defensione, quam pro Sacra Epistola a B. Virgine Messanensibus scripta, evulgavimus, pro eodem opere stetimus, illudque ab impugnationibus vindicavimus. Cæterum Baronius ad annum 1. citata verba Dextri laudat, eaque etiam in pretio habere demonstrat; & post ipsum etiam Suarez 3. par. qu. 36. disp. 14. sect. 2.*

Dicimus III. Tres fuisse Pastores, qui in antro Bethlehemitico Christum natum adorarunt; illosque fuisse Sanctos; & ut quibusdam videtur, fuisse pariter virgines.

Prima Conclusionis pars probatur I. auctoritate Bedæ, quam nuper attulimus, & pariter Haymonis Halbertatensis, & Flavii Lucii Dextri. II. De Ecclesia illa, quæ fuit erecta in Eder, seu Ader in memoriam Pastorum, dicitur a Baronio ad annum 1. Christi num. 6., quod erecta est Ecclesia trium Pastorum divina natiuitatis consociorum monumenta continens; Et hoc Baronius dicit Patrum auctoritate suffultus: ergo vere Pastores illi tres fuerunt. III. S. Bernardus serm. in Vigilia Natiuitatis vult, hos tres Pastores vocari propter significationem; quia de illis intelligit verba illa Psalm. 79. *Manifestare*, vel ut legit S. Augustinus, & Cassiodorus ex hebræo vertit, *splende, fulge coram Ephraim, Benjamin, & Manasse*: quibus addit Sylveira: „Significant enim Manasse obli-
„vionem rerum temporalium; Benjamin
„pœnitentiam, & dolorem: Ephraim aug-
„mentum, & accretionem; solum enim illi,
„qui sæcularium rerum memoriam amittunt,
„ac de peccatis lachrymantur, & in
„virtute proficiunt, hi tantum Christum
„natum valent inspicere. „ Ex qua etiam
comparatione educitur, Pastores tres
fuisse. IV. S. Dionysius Carthusianus in
cap. 2. Lucæ hæc habet: *Dicitur quoque
quod tunc erant juxta turrin quandam inter
Bethlehem, atque Hierusalem, ubi Jacob de
Mesopotamia rediens, cum suis moratus est
gregibus, ubi mortua, & sepulta est Rachel, ma-*

X
patet

patet in Genesi; dicebatur turris gregis, de qua illud Michæa exponitur: Et tu turris gregis nebulosa filia Sion, ad te veni, & potestas prima Regum Hierusalem, hoc est Christus, virtus prima, summa, omnipotens, quem ibidem Angelus nuntiavit Pastoribus, qui tres fuisse dicuntur, & ibi postea fuit constructa Ecclesia, ubi illorum monstrantur (ut fertur) sepulchra, ad quem etiam locum Christum postea venisse, non irrationabiliter creditur.

Secunda Conclusionis pars pater ex dictis. Verum quoque probatur I. auctoritate Chrysostomi homil. de nativitate: *Multum vigilabant Pastores, quia insidia bestiarum satis imminebant. Vigilabant quasi super gregem, sed non poterant conservare: propterea deprecabantur, ut Dominus veniat, & servet gregem.* Ex quibus verbis deducit Sylveira, quod quum Pastores humiliter suam agnoscerent imbecillitatem, orationique essent instantes, merito digni habiti sunt, qui Dominum Jesum natum aspicerent, & viderent. II. Testimonio Ambrosii lib. 2. in Lucam, ubi ad verba illa: *Venerunt festinantes, hæc scribit: Non mediocri fidei tibi hoc videatur exemplum, quod vilis sit persona Pastorum. Certe quo vilior ad prudentiam, eo pretiosior ad fidem. Non gymnasia choris referta sapientum, sed plebem Dominus simplicem requisivit, qua phalerare audita, & fucare nesciret.* III. Testimonio Hildeberti Cænonianensis epist. 37. *Hinc est etiam, quod nato Domino, Pastores super gregem vigilantes Angelos aspiciunt; quia his, qui pie, ac sollicitè conservandis gregibus invigilant, sublimia, ac divina innotescunt.*

Tertia Conclusionis pars, quod nimirum Pastores fuerint Virgines, deducitur I. ex verbis Titi Bostrensis apud Sylveiram cit. quæst. 14. *Ob id quoque præ cæteris Pastoribus beneficium hoc obtigit his Pastoribus, quia præ cæteris simplices, dolique expertes erant.* II. Ex Ambrosio serm. 13. apud eundem Sylveiram qu. 13. *Non mirandum est, si Christi gratiam ante scire mernerit innocentia, quam potestas, & prius cognoscere veritatem simplex rusticatio, quam superba dominatio.* III. Ex Cypriano serm. de Nativitate. si ejus legitimus est fœtus: *Pastorum innocentia, ac simplicitas erigitur, ut laus Christi perficeretur, qui Piscatores, & Pastores, sequentibus spiritibus confunderent oratores, & a pauperibus, & humilibus prædicatio paupertatis haberet initium.* Quæ quidem virtutes simplicitatis, innocentie, &c. clare innuunt in Pastoribus vir-

ginitatem, quam nos iisdem asserere conamur.

Objiciunt I. Quavis Beda asserat in Ecclesia illa asservata fuisse corpora trium Pastorum ex illis, qui Dominum natum adoraverunt, non tamen affirmat, quod tres tantum fuerint Pastores illi. Unde oppositum Serry ait, relatis antea Bedæ, & Haymonis verbis: „ Ubi tamen non affirmatur, Pastores Christi nascentis adoratores, plures tribus non fuisse; quam trium duntaxat corpora illic requiescere referantur. „ II. Codex ille, quem memorat Casaubonus, quatuor enumerat Pastores; nec refert, quod inter ipsorum nomina recenscantur Stephanus, & Cyriacus, quæ sunt potius nomina Græcorum, quam Hebræorum; quia Judæi ex illo tempore, quo Græcis paruerunt, græca etiam nomina usurparunt; quod præ cæteris videre etiam licet apud primum Diaconum, ac primum Martyrem Stephanum, qui certe genere Judæus, & patria Hierosolymitanus erat. III. Si Pastores illi fuissent Sancti, utique Ecclesia proposuisset illos fidelibus colendos, & adorandos; quod quum non fecerit, expresse indicat, Sanctos illos non esse. Et quavis in Iconibus, quæ Christi nativitatem repræsentant, exprimantur etiam Pastores, non est tamen Ecclesiæ intentio, ut eos nobis colendos proponat, quia aliter colendos etiam proponeret listores, atque tortores, qui in Christi flagellatione, ac crucifixione repræsentantur; quod nemo dicere audebit. IV. Pastores, qui Christi nativitatis adoratores exponuntur, sunt ut plurimum senes; nullus autem asseret, inter Hebræos fuisse senes, qui Virginitatem coluerint, & per matrimonium filios habere non curaverint. V. Simplicitas, & innocentia non sunt virtutes, quæ tantum Virginitati competant, quum possint etiam convenire uxoris: ergo non per hoc, quod Pastores dicantur simplices, & innocentes, bene inferitur, quod etiam Virgines fuerint. VI. Adducuntur congruentiæ, sed non veræ, & fortes rationes, quibus probetur, & Pastores fuisse tres, & esse sanctos; quæ quidem est res non parvi momenti, & Virgines etiam fuisse.

Respondemus ad I. Quum absolute dicatur a Beda, & Haymone trium Pastorum corpora recondita fuisse in Ecclesia illa, manifeste indicatur, Pastores tres tantum fuisse; aliter dixissent; *trium Pastorum ex illis, qui Dominum adoraverunt; & non scrip-*

scripsissent; *trium Pastorum divina nativitatē consociorum*; ut scripsit Beda; & *in qua etiam hodie trium Pastorum corpora requiescunt*; ut scripsit Haymo: ergo *vere* ex Haymonis verbis deducitur, Pastores fuisse tres; quod modo factum est commune proloquium Scriptorum, & in Ecclesia communis traditionis locum obtinet.

Ad II. Idem Serry dicit, non repugnare, quod Pastores illi potuerint esse quatuor; at quod de facto fuerint quatuor nullo modo probari. Et quidem non repugnare, si Codicis, quem citat Casaubonus, fides staret; An autem fides stet, vel non stet, ipsemet Serry fateatur, se non posse iudicium ferre. Igitur si de possibilitate iudicium ferri non potest, qua recta ratione poterit de existentia ferri?

Ad III. Nos non certo, sed probabiliter dicimus, Pastores esse Sanctos; Ecclesia autem illos colendos, ac adorandos Fidelibus proponit, quos per iudicium irrefragabile, & infallibile sibi constare facit, in Cælo cum Deo regnare, ac Sanctos esse. Propterea in Canonizatione Sanctorum non solum declarat, sed & definit, aliquem Sanctum esse, sicut facere consuevit, quando Fidei dogma ex Cathedra loquens Pontifex in materia Fidei, & morum Ecclesiam docet. Quam dicendi formulam primò usurpavit Leo X. in Bulla Canonizationis Sancti Patris Francisci de Paula; & quam deinde subsequen-

tes Pontifices in aliorum Sanctorum Canonizationibus imitati sunt.

Ad IV. Non paucos inter Hebræos fuisse viros, qui ad senium quoque provecti Virginitatem servaverunt, ex iis liquido constat, quæ fusc diximus, quando Virginitatem Beatæ Mariæ Deiparæ, ac Sancti Iosephi, defendimus. Ibi enim, inveniunt Legentes, & Mares, & Feminas, qui servandæ Virginitatis propositum, quod ab initio interunt, usque ad mortem servasse, & cum immarcescibili Virginitatis corona diem obiisse extremum.

Ad V. Utique virtutes illæ convenire possunt Virginibus, & Uxoratis; At quando dicimus, ex iisdem Virginitatem argui, intendimus, homines illos huiusmodi esse naturæ, indolis, ac ætatis, ut de illis nulla possit malitiæ suspicio haberi. Ac proinde Pastores, quos volumus fuisse Virgines, in ea etiam asserimus, fuisse morum innocentiae, indolis simplicitate, ac naturæ, seu ætatis, integritate, ut rectè potuerint Virgines esse, ac dici.

Ad VI. In multis tabulis Nos vidimus Pastores juvenculos, non Senes; Quod si Senes in aliis videantur, vel est, ut ostendatur, Pastores illos usque ad decrepitam ætatem Virginitatem servasse; vel est ex Pictorum licentia, quibus perinde ac Poetis, quodlibet audendi semper fuit æqua potestas.

DISSERTATIO CCXVII.

De Nativitate Christi. Quænam fuerint vera in Christi Nativitate prodigia? Quæ Apocrypha? Quæ falsa?

NON quæcunque prodigia, quæ in Christi Nativitate eveniunt, aut apocrypha dicenda sunt, aut falsa; ut sentire videtur Serry, qui Exerc. 32. hunc præfixit titulum: *De Fictis prodigiis, quæ Christo nascente patrata dicuntur*; Et nullum verbum de veris apponit. Commendamus quidem, quæ scribit in Exercitationis exordio; nimirum Viro Theologo æque curam esse vera prodigia defendere, ac falsa impugnare; tum quia illa negare impietatis est; tum quoque quod ista defendere, superstitio-

PAR. IV.

nis est potius, quam devotionis. At nihilominus ille totus est, ut ficta miracula, quæ vulgo creduntur, in Christi Nativitate, impugnet; & de veris contentum, se esse dicit, quod ea antecederet defenderit, ac vindicaverit. Quod si verum est, Legentes facili negotio iudicabunt. Nos autem pergamus primo verà prodigia defendere; Deinde apocrypha respicere; postremo ficta, ac falsa, impugnare.

Inter vera miracula, Christo nascente, patrata, primo adnumeramus Angeli apparitionem, Pastoribus factam, de qua

Y. 2

ex-

expresse loquitur Evangelium, & Patres unanimiter scribunt. Lucæ 2. *Et ecce Angelus Domini stetit juxta illos, & claritas Dei circumfulsit illos.* Leo Magnus serm. 5. de Epiph. *Cum ortum Domini, Angelo nuntiante, Pastores cælestis exercitus sunt claritate circumdati, ut non ambigerent de majestate pueri, quem erant in præsepio visuri, nec putarent, quod in solæ naturæ hominis esset editus, cui supernæ militiæ famularetur occursum.* Ambrosius in cap. 1. Lucæ: *Angelus Domini stetit ante illos.* Beda apud Sylveiram: *Bene autem vigilantibus Pastoribus Angelus apparet, eosque Dei claritas circumfulget. Quia illi præ cæteris videre sublimia merentur, qui fidelibus gregibus præesse solliciti sciunt, dumque ipsi pie super gregem vigilant, divina super eos gratia coruscat.* Simon Cassius lib. 1. cap. 7. *Claritas Angeli perstrinxit ex omni parte Pastores, in corpore pariter, & in corde irradians, ut non parvi penderent factum, quod tam insolitum videbatur, nec crederetur fuisse otiosum, quod tanto declarabatur lumine claritatis; aliique passim.*

Aliud prodigium, quod pariter memorat Evangelium, & Patres exponunt, est canus multitudinis militiæ cælestis, laudantis Deum, & dicentis: *Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Lucæ 2. *Et subito facta est cum Angelo multitudo militiæ cælestis laudantium Deum, & dicentium: Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Origenes homil. 1. in Ezechielem: *Obsequuntur salutis nostræ Angeli, confessi sunt ad ministerium filii Dei, & dicunt inter se, si ille descendit, & descendit in corpus, si mortali indutus est carne, quid nos quiescimus? Quid parcimus nobis? Eho omnes Angeli descendamus de cælo. Ideo & multitudo militiæ cælestis erat laudantium Deum, quando Christus natus est.* Bernardus serm. 1. de circumcis. *Christus ab ipso nativitatis exordio divinis humana sociat, ima summis. Nascitur ex muliere, sed cui fecunditatis fructus sic accedat, ut non decidat flos virginitatis. Pannis involvitur, sed panni ipsi angelicis laudibus honorantur, absconditur in præsepio, sed proditur radiante stella de cælo: sic & circumcisio veritatem susceptæ probat humanitatis, & nomen, quod est super omne nomen, gloriam dicat majestatis.* Ambrosius serm. 9. *Digna plane, & iusta sententia, quæ in nativitate Christi, & Deo honorem repræsentat in cælis, & hominibus pacem præsentat in terris.*

Ante Salvatoris enim ortum nec cælestia reverentiam deserebant, nec terrena requiem possidebant.

Tertium prodigium est apparitio Stellæ, Magis facta, de qua fusius infra loquemur; hic tamen hæc adnotasse sat judicamus. Matth. 1. *Vidimus enim Stellam ejus in Oriente, & venimus adorare eum.* Augustinus lib. 2. contra Faustum cap. 5. *Itaque stella illa, quam viderunt Magi, Christo secundum carnem nato, non ad decretum dominabatur, sed ad testimonium famulabatur, nec cum subiciebat imperio, sed indicabat obsequio. . . . Non ideo Christus natus est, quia illa extitit; sed ideo illa nova exorta est, quia Christus natus est. Unde si dici oporteret, non stellam Christo, sed Christum stellæ fatum fuisse diceremus. Ipse quippe illi, non illa huic nascendi attulit causam. Si ergo sunt fata, quæ a fando, idest, dicendo appellata sunt, quoniam Christum Verbum Dei est, in quo, antequam essent, dicta sunt omnia, non consortium syderum fatum Christi est, sed fatum etiam syderum Christus est, qui & ipsam carnem sub cælo creatam ea voluntate assumpsit, qua etiam cælum creavit; ea potestate deposuit, & recepit, quæ etiam syderibus imperavit.* Chrysostomus homil. 6. *Stella tam exiguum locum, turgis scilicet, atque præsepis ostendit, sublimem illud relinquens, ad inferiora veniens, superque ipsum fere caput pueri constituens.* Athanasius orat. in Ascens. apud Sylveiram, vel quisquis illius est author: *Quid, quod ad ejus partum, cum in lucem ederetur, per stellam respiciebat cælum, quasi antequam tempus maturaret completi eum, qui in speculunca latebat: sed desponsationis opportunitatem, & terminum observari oportebat.* Gregorius Magnus homil. 10. *Omnia elementa auctorem suum venisse, testata sunt. Deum hunc cæli esse cognoverunt, quia proximus stellam miserunt. Mare cognovit, quia sub plantis ejus se calcabile præbuit. Terra cognovit, quia eo moriente contremuit. Sol cognovit, quia lucis sue radios abscondit. Saxa, & parietes cognoverunt, quia tempore mortis ejus scissa sunt. Infernus agnovit, quia hos, quos tenebat mortuos, reddidit. Et tamen hunc, quem Dominum omnia insensibilia elementa senserunt, adhuc infidelium Judæorum corda Deum esse minime cognoscunt, & duriora saxi scindi ad penitendum nolunt. Hæc quidem prodigia, quæ nascente Domino patrata narrantur, a nemine negantur, a nemine controversantur; sed Scriptores omnes post Evangelium eadem fatentur, & scribunt. Sunt*

for

fortassis & alia, quæ apud eosdem Scriptores nostros legenda remittimus.

Deveniamus modo ad illa examinanda, quæ apocrypha dicuntur, postmodum dicturi de illis, quæ omnino sunt falsa. Primum, quod inter apocrypha occurrit, est Templi Pacis everfio, quæ dicitur Romæ facta illa eadem nocte, qua Christus est natus. Refertur hoc prodigium a S. Bonaventura Opusculo de quinque festivitibus pueri Jesu, cap. 2., a Surio tom. 6., aliisque. Attamen Cardinalis Baronius aperte asseruit prodigium hoc notantis fidei esse; quod & Suarez etiam subodoravit, & Serry aperte negat. Rationes autem, quibus ad hoc asserendum, hi postremi Scriptores innituntur, sunt; prima, quia ante Vespasianum nullum erat Romæ pacis Templum; Vespasianus enim Imperator post Judæam subactam, & Judæos devictos, illud excitavit, ut asserunt Svetonius, & Flavius Joseph Hebræus; immo & Hieronymus, alique. Et quanvis Sextus Aurelius Victor asserat, Claudium primo pacis Templum extruxisse, illud tamen subdit, fuisse post ruinam a Vespasiano instauratum. Sed quomodolibet res se habeat, semper stat, quod tempore Christi nascentis nullum erat Romæ pacis Templum; Claudius enim regnavit post Christum natum, & Vespasianus post Christum mortuum. Audiantur Authores citati. Josephus lib. 7. de Bello Judaico cap. 24. inquit: *Post triumphos vero, & Romani Imperii firmissimum statum, Vespasianus Pacis templum edificari decrevit. Itaque mira celeritate, & qua hominum cogitationem superet effectum est.* Svetonius in Vespasiano cap. 9. *Fecit & nova opera: templum Pacis Foro proximum, Divique Claudii in Celio monte, captum quidem ab Agrippina, sed a Nerone prope funditus destructum.* Plinius lib. 34. cap. 8. & lib. 36. cap. 15. *Templum Pacis Vespasiani Imperatoris Augusti pulcherrimum opus.* Sextus Aurelius Victor in Epitome Historiarum in Vespasiano: *Capitolium, Aedem Pacis, Claudique monumenta reparavit.* S. Hieronymus in cap. 3. Joelis Prophete: *Vespasianus, & Titus, Roma templo Pacis adificata, vasa templi, & universa donaria in delubro illius consecravunt, quæ Græca, & Romana narrat historia.* Secunda, quia templum, de quo agitur a Romanis æternum dicebatur; quia consultum Oraculum ab iisdem quantum foret templum duraturum, respondit, duraturum donec Virgo pa-

reret; quod ab ipsis impossibile reputatum, occasionem dedit, ut Pacis templum crederent æternum. Attamen re vera non templum dictum est æternum, sed pax ipsa, ut legitur in perantiqua inscriptione, quæ in Aedibus Farnesianis asservatur; & æternitatis elogium non fuit datum a Romanis, sed a Flavio Josepho, qui per adulationem Vespasiano applicaverat quæ leguntur Isaia cap. 9. *Vocabitur nomen ejus Princeps pacis, & multiplicabitur ejus imperium, & pacis non erit finis.* Quod observavit Baronius in Apparatu, & in Annalibus, ubi etiam refert inscriptionem, quam diximus, quæ sic habet:

PACI ÆTERNÆ
DOMVS
IMP. VESPASIANI
CÆSARIS AVG.
LIBERORVMQ. EJV
SACRVM
TRIB. SVC. IVNIOR
DEDIC. XV. K. DEC.
LANNIO BASSO COS
C. CÆCINA PÆTO

Re vera Templum Pacis, quod Romæ erat, arsit, & corruit temporibus Commodi Imperatoris, ut scribit Herodianus, & legitur apud Galenum lib. de Theriaca; illiusque ruinæ prope montem Palatinum, & arcum Titi, ad præsens visuntur. Alterum prodigium est Fons olei, quem scribunt Romæ ea nocte manasse, qua Christus est natus, ac per dies aliquot defluxisse. S. Thomas 3. par. q. 36. art. 3. ad 3. de hoc prodigio hæc scribit: *Credibile tamen est, etiam in aliis partibus mundi aliqua indicia nativitatis Christi apparuisse, sicut Roma fluxit oleum, & in Hispania apparuerunt tres Soles, paulatim in unum coeuntes.* Verum Eusebius in Chronico, Orosius lib. 6. cap. 18., Baronius in Apparatu, volunt, hoc prodigium accidisse tertio anno Triumviratus, scilicet vigintiseptem annis ante Christi nativitatem, ut ait Suarez, vel quadraginta annis ante Christi nativitatem, ut ait Serry; qui proinde asserit, hoc frustra inter Christi nascentis prodigia poni.

Tertium prodigium est illud de tribus Solibus, qui paulatim in eundem Orbem coierunt, cujus etiam meminit S. Thomas laudato loco, ut visum est. Attamen Plinius lib. 2. hist. cap. 31. refert sæpius apparuisse tres Soles, quanvis non dicat coaluisse in unum. Tempore tamen Augusti dicitur hoc accidisse prope initium Trium-

Triumviratus; ut colligitur ex Consulibus, sub quibus dicunt prodigium evenisse. At & hoc quoque ostendit multis annis ante Christi nativitatem hoc prodigium apparuisse; ac proinde ad nostrum præsens institutum non pertinere.

Quartum narratur, quod Dei Genitrix Maria in ulnis suis gestans infantem Deum, sublimis in aere fuerit ab Augusto Cæsare conspecta, illum monente Sybilla. At contra hoc insurgunt dicentes, quod sub Augusto Cæsare nulla erat superstes Sybilla, quæ posset Imperatorem admonere. Ultima Sybillarum fuit Cumana, quæ vixit Olimpiade quinquagesima, & Romæ sub Regno Tarquinii Superbi apparuit, si fides danda est Solino Polyhistori. Christus autem vivebat sub imperio Augusti Olimpiade 193.; hoc est, annis circiter supra quingentos septuaginta post Sybillas. Baronius tamen hoc factum non inquit, intelligendum ita, ut Sybilla Augustum monuerat, sed quia Augustus id futurum didicerat: per lectionem carminum, quæ a Vergilio Ecloga 4. recitantur:

Ultima Cumai venit jam carminis ætas.

Magnus ab integro seclorum nascitur ordo.

Jam redit & Virgo, redeunt Saturnia regna.

Jam nova progenies Cælo demittitur alto.

Tu modo nascenti puero, quo ferrea primum

Desinet, & toto surget gens aurea Mundo
Castæ Lucina favo &c.

Verum hoc prodigium haud firmæ fidei esse plane probant; primo, quod carmina illa non Christo fuerunt a Vergilio applicata, sed Salonio, Asinii Pollionis filio; Vergilius autem nullam Christianæ Religionis cognitionem habebat, quam nec poterat ex illius carminibus Augustus Imperator habere. Secundo hujus Omenti nulla est apud veteres Scriptores sive sacros, sive prophanos memoria. Tertio Ecclesiæ Patres, qui multa Sybillarum carmina laudaverunt, horum, quæ hic recitavimus, nullum referunt verbum, quæ tamen potuissent facili negotio Christi nascenti accommodare. Videantur Origenes lib. 5. contra Celsum, Justinus Martyr in orat. ad Antoninum Pium, Clemens Alexandrinus lib. 6. Stromatum, Lactantius lib. 1. divinarum institut. cap. 6., Augustinus lib. 18. de Civitate Dei cap. 23.

Quintum est silentium Dæmonum, qui oracula Gentilibus reddebant. Referunt

siquidem Nicephorus lib. 1. hist. cap. 17., Suidas in historia verbo Augustus, Cedrenus in compendio, silentium hoc, de quo loquimur: Et Baronius in Apparatu num. 25. de Oraculo Apollinis Delphici hæc scribit: „ Proxime autem ante dicta tempora, illusterrimum illud, totoque Orbe „ celeberrimum Apollinis Delphici Oraculum occlusum erat, nec ultra usitata res „ sponsa dabat, horrescente Dæmone, ut „ qui optime nosse poterat mala sua annuntiari non tantum per oracula Sybillina, sed & Prophetarum prædictionibus: „ de quo perbelle hæc Ethnicus orator: „ Sed, inquit, quod caput est: cur isto modo jam oracula Delphis non eduntur, „ non modo nostra ætate, sed jamdiu, jam „ ut nihil possit esse contemptius. Hoc loco cum urgentur, evanuisse ajunt vetustate vim loci ejus, unde anhelitus ille terræ fieret, quo Pythia mente incitata oracula ederet: De vino, aut falfamento „ putes loqui, quæ evanescunt vetustate. „ Hæc Cicero, cui si audientes Gentiles fuissent, de falsitate, ac vanitate Deorum „ (dicam cum Arnobio) perorata causa, „ fuisset. Sed quænam esset causa tanti silentii Apollinis obmutescentis idem ipse, „ licet invitatus aliquando effari coactus est. „ Cum enim Augustus Apollinis Studiosissimus, ut qui crederetur Apolline genitus, „ quique in cœna illa, quæ *δωδεκαθεος* vulgo dicebatur pro Apolline ornatus solerat accumbere, cui & templum in Palatio „ erexerat, eidem sacrificasset hecatombem; „ hæc tandem ab eo responsa, ut ferunt, „ elicit: „

Me puer hebraeus Divos Deus ipse gubernans

Cedere sede jubet, tristemque redire sub Orcum

Aris ergo dehinc tacitus abscedito nostris.
Fatetur Serry, se aliquando delusum virorum auctoritate, a quibus traditur, se tanto prodigio dedisse fidem; at deinde re melius considerata, falsissimum esse deprehendisse. Quod sic probat; primo, quia Apollinis Delphici immutatio, obscuratio, remissio annis amplius sexaginta accidit ante Christi nativitatem; desertio vero integra, atque cessatio, a Christo nato post annos fere quadringentos evenit. Primi dicti ratio est, quia Cicero, qui floruit ante Christum annis circiter sexaginta, meminit Delphici Oraculi cessationis. Quintus enim Marci Tullii frater, apud Ciceronem lib. 1. de Divinatione hæc habet; *Nunquam illum Oraculum Delphi*

Delphis tam celebre, & tam clarum fuisset, nisi omnis atas Oraculorum illorum veritatem esset experta. Jamdiu idem non facit. Ut igitur nunc minore gloria est, quia minus Oraculorum veritas excellit; sic tunc, nisi summa veritate, in tanta gloria non fuisset. Ipsemet Cicero lib. 2. de divinatore defectio- nis hujusce meminit his verbis: Pyrrhi temporibus jam Apollo versus facere desie- rat. . . . Cur isto modo jam Oracula Delphis non eduntur, non modo nostra atate, sed jam- diu, ut nihil possit esse contemptius? Ratio autem secundi dicti est, quia usque ad Constantini Imperatoris ævum Delphi- cum Oraculum responsa dabat, quanvis falsa; quod testatur Eusebius lib. 2. de vita Constantini cap. 49. Apollinem ex antro quodam, & tenebricoso recessu, non ex Sacerdotis ore oraculum istud dedisse: Justos, qui in terris versabantur, impedi- mento ipsi fuisse, quominus vera loqueretur: & propterea falsa Oracula ex tripode edita esse. Scimus Theodoretum lib. 3. histor. Eccles. cap. 18. testari, Delphicum ora- culum dedisse responsum Juliano Deser- tori fidei nostræ; at quia falsum fuit, idem reputandum est ac non dedisse. Hæc verba sunt Theodoreti: Antequam arma- jumeret, misit nuntios ad Delphos, ad De- lum, & Dodonem, ad alia denique Oraculo- rum loca sciscitatum Vates: Utrum bellum ei gerendum sit? Illi autem bellum suscipere jubent, pollicenturque victoriam; quibus subdit Serry: „Falso tamen; confosus enim Julianus in prælio, paulo post ma- le periit. „Cæterum narrat Eusebius lib. 3. de Vita Constantini cap. 22. eun- dem Imperatorem Delphicum Apollinis Templum expilari jussisse. „At hoc non obfuit, ait Serry, quominus post Con- stantinum ipsum Julianus Apostata, cum bellum meditaretur in Persas, eundem Apollinem cum reliquis Oraculis consu- luerit, grataque, tamen falsa, responsa exceperit. „

Ad falsa prodigia modo devenimus; quo- rum primum est, Jani Templum nascenti Christo occlusum, quod antea fuerat reſeratum. Verum a Svetonio discimus in Augusto cap. 22. Augustum ipsum Im- peratorem Jani fores ter occlusisse: Janum Quirinum semel, atque iterum a condita Urbe memoriam ante suam clausum, multa breviori temporis spatio, terra, marique pace parta, ter clusit. Quæ verba com- mentatur Joannes Schildius, dicens, quod primo Augustus occlusit anno Urbis con- ditæ 725., post victum Antonium; se-

cundo anno 729., quando ex bello Can- tabrico Romam rediit; tertio circa tem- pus nativitatis Christi, quia tunc illi da- tum fuerat summa pace frui, secundum morem, quem Numa instituerat. Cæte- rum hunc morem servarunt etiam Impe- ratores Romani post Christi ascensionem ad Cœlos; quia clausit Nero anno Urbis conditæ 811., clausit Vespasianus anno 824., & ut testatur Ammianus Marcelli- nus lib. 16. clausit etiam Constantinus. Non ergo dicendum est prodigium nati- vitatis Christi Jani Templum occlusum, quod antea fuerat reſeratum; quando & multoties ante Christi nativitatem, & multoties quoque post eandem clausum fuerat; immo quoties accidebat, quod Romanum Imperium, vel qui ejus clavum moderabatur, pacem haberet, toties Jani Templi fores claudebantur. Et quod di- catur, quod Christus natus fuerit toto Orbe in pace composito, non compellit dicere, quod negamus; alias enim ob cau- sas pax in mundo erat, quando Christus est natus, quam ut ejus nativitatis pax ge- neralis Orbis prodigium, ac signum esset.

Alterum prodigium scribitur a S. Bonaven- tura, & ab aliis, ut refert Suarez, scilicet mors repentina omnium illorum, qui ne- fando peccato inquinati erant in illa no- cte, in qua Christus est natus; cujus etiam nos meminimus in Opella, quam edidi- mus Messanæ in venerationem infantis Jesu. At hæc, quia sine Authore certo, & antiquo narrantur, ideo referri posse censemus, ut ad pietatem conferant pro- movendam; quum alias si ad veritatis tru- tinam revocentur, minime sibi constare comperiantur.

Tertium prodigium narratur a Beda lib. de locis sanctis cap. 8., scilicet, quod statim postquam Christus est natus e petra spe- lunçæ, in qua nativitas facta est, erupit fons aquæ, quæ ad infantis ablutionem deserviret, & qui quidem fons usque ad Bedæ tempora perdurabat. De hoc fon- te in superioribus loquuti fuimus, & cum aperte negavimus, & modo hic iterum negamus; tum quia Beda nullum testem hujus prodigii adhibet; & quum floruerit post annos circiter octingentos, per se ipsum scire non poterat quid in Spelunca evenerat, Christo nascente: Tum quo- que, quia Hieronymus, qui per multos annos in loco illo habitavit, & ipsum di- ligenter investigavit, ut eleganter de- scripsit, nihil de fonte isto narrat. De- nique si Bedæ verba attente consideren- tur,

tur, non ponitur prodigium scaturigine fontis, sed in ejus solummodo potestate. Unde quoque ex Beda veritas prodigii hujus deficit. Hæc sunt verba Bedæ: *Petra juxta murum cavata primum Dominici corporis lavacrum de muro missum suscipiens, hætenus servat: quæ, si quæ forte occasione, vel industria fuerit exhausta, nihilominus continuo eum respicit, sicut antea fuerat plena, redundat.*

Denique S. Bonaventura alia addit prodigia, quæ, ipsomet Suarez teste, incerta sunt. Unde de his, nihil de nostro addemes, ad objectiones solvendas descendimus, quæ contra a nobis modo dicta proponi possunt.

Obijciunt I. S. Petrus Damiani in quadam sua homilia memorat Templi Pacis eversionem, quæ in illa accidit nocte, in qua Christus est natus: ergo prodigium illud non est inter apocrypha rejiciendum. Probat antecedens, recitando verba Petri Damiani, quæ etiam memorantur a Surio, & Lipomano: *Cum Romani in victoriosa antiquitatis memoriam Templum singulari schemate facere decrevissent; ab omni illa Deorum, imo Daemonum multitudine quæsierant, usquequo durare posset tam excellentis operis operosa constructio? Responsum est: Donec Virgo pareret. Illi ad impossibilitatem Oraculum detorquentes, Templum Aeternam solemnem illam machinam vocaverunt. Noctæ autem ista, cum de virginali thalamo virgineus flos Maria egressus esset, ita cecidit, & confractum est illud murale, & columnarum opus, ut vix apparerent vestigia ruinarum.* II. Plutarchus peculiarem edidit tractatum de Oraculorum defectu, quo probat, Oracula jam defecisse non multis ab hinc annis ab Imperio Trajani, sub quo ipse florebat: ergo verum est, quod in Christi nativitate, cujus tempus non multum a Trajani tempestate distabat, Oracula defecerunt. III. Juvenalis Satyra 6. cecinit *Delphis oracula cessant; & Lucanus lib. 5. Delphica sedes silant;* quibus verbis aperte affirmatur silentium Apollinis Delphici tempore, quo Christus est natus. IV. Svetonius in Nerone cap. 40. narrat: *Eum, consalto Delphis Apolline, audivisse: Septuagesimum, ac tertium annum cavendum sibi esse.* Per quæ verba deceptus est Nero, quia illa intellexit, quod moriturus esset eo vitæ suæ anno; quando illa intelligenda erant de ætate Galbæ, qui eripuit Neroni Imperium, quando ipsemet Galba septuagesimum tertium annum agebat: ergo Ne-

ronis tempore Delphicum Oraculum non silebat, sed ex tripode loquebatur; quavis si non falsa, æquivoca tamen dicebat, ut consulentes eum falleret. V. Sub Domitiani Imperio vivebat Apollonius Tyannæus, qui Delphicum Apollinem consuluit, ut narrat Philostratus in ejus vita verbis hisce: *Apollonius invisit omnia Græcia Oracula, maxime vero Delphicum, Dodonaum, & Amphiaraum. Apollinem Delphicum adeas in media Græcia oraculi illustrem: paucis verbis, ut ipse probabis, Consulioribus respondeo nullis prodigiis editis, quanquam & Parnassum concutere, & Castalios fontes in vina vertere, facillimum ei fuerit. Verum ille simpliciter narrat, nec inutiliter potentiam ostendat.* Ex quibus etiam deducitur, quod si tempore illo Delphicum Oraculum non omnino silebat, silebat tamen pro veritate & sinceritate loquendi, quia vel falsa, vel ambigua, vel incerta ac dubia respondebat. VI. Cederet ad majorem Christi nati gloriam, si in ejus nativitate statim falsis Numinibus iudicium esset silentium: ergo prodigium hoc tanquam Religioni Christianæ commodius, utilius, ac gloriosius a nobis impugnari non debet, immo potius propugnari.

Respondemus ad I. Homiliam, de qua est sermo, non esse legitimum Cardinalis Petri Damiani factum, sed illi omnino adscriptum, ac suppositum; & verba quæ referuntur esse potius Surii, & Lipomani, quam Damiani; ut Scriptores omnes faterentur, & styli diversitas clamat: quapropter nihil contra a nobis dicta ex ascritia homilia illa deducitur. Subdit Suarez ex Baronio, homiliam illam non esse Petri Damiani, quia in ea fit mentio S. Bernardi, qui longe post Damianum floruit. Hæc sunt verba Suarez: „ Cæsar tamen „ Baronius in principio suorum Annalium, „ & diligenter observavit homiliam illam „ non esse Petri Damiani, quod in ea mentio fiat Bernardi, qui (ut ipse dicit) quinquaginta annis, vel, (ut ex Tricemio colligitur) nonaginta posterior, & eruditè „ ostendit historiam illam non solum incertam, sed etiam falsam esse, quia ante „ Vespasianum, qui Templum Pacis Romæ ædificavit (teste Josepho lib. 7. de „ bello judaico) nullum aliud Templum „ Pacis Romæ fuisse legitur, quod in natali „ Christi corruiere potuerit. „

Ad II. Respondet Serry, quod „ Si quis „ Plutarchi tractatum diligenter eolverit, „ expenderitque, nullo negotio deprehendat,

„ det , Oracula ex parte tantum defecisse ,
 „ tunc , ac substituisse ex iis aliqua ; atque
 „ in illis maxime Apollinem Delphicum ,
 „ qui sua etiam tunc responsa Consultori-
 „ bus redderet , etsi minore quam antea ,
 „ celebritate , atque frequentia , quod ad
 „ præsens institutum nostrum abunde suf-
 „ ficit . Plutarchi disertissima verba sunt :
 „ *Videamus Oracula, quæ in his sunt locis, ob-*
 „ *solevisse : atque adeo duobus, aut tribus ex-*
 „ *ceptis, omnia defecisse .* In iis porro exce-
 „ ptis, Delphicum Apollinem fuisse (quod
 „ hic maxime quæritur) qui etiam tunc
 „ Consultoribus responderet , manifestissi-
 „ mum est ; subjungit enim paucis interje-
 „ ctis : *Postquam Dei voluntati Gracia urbi-*
 „ *bus crevit , & locus Apollinis frequentari*
 „ *hominum copia cepit , duobus usi sunt Vati-*
 „ *bus , quæ per vices ad cortinam sederent ;*
 „ *eratque etiam tertia designata , tanquam as-*
 „ *sidens iis . Nunc unica est Antistita, neque*
 „ *incusamus , cum ejus opera Consultoribus*
 „ *sufficiat . Non igitur incusandus est Apollo ;*
 „ *divinatio enim , quæ reliqua est , omnibus*
 „ *sufficit, & unumquemque adeptum, quod vo-*
 „ *luit dimittit .* Et tractatu sequenti , quo
 „ peculiariter agitur de Inscriptione Tem-
 „ pli Delphici foribus adscripta, ita habet :
 „ *Apollo noster cum difficultates vita inciden-*
 „ *tes sublevet, atque dissolvat, edendis Oracu-*
 „ *lorum responsis ; eas tamen , quæ circa do-*
 „ *ctrinam sunt, relinquit , proponit excutien-*
 „ *das ei animi facultati, quæ studio sapientiam*
 „ *sestatur .* Extrabat ergo etiam Plutarchi
 „ ætate , ac sub Trajano Imperatore Del-
 „ phicum Oraculum, suæque Consultoribus
 „ responsa dabat, quanta sublevandis vitæ
 „ difficultatibus abunde sufficerent . Non
 „ itaque nascentæ Christo Domino penitus
 „ conticuerat . „

Ad III. Ex eodem Serry dicimus , siluisse
 nimirum , atque cessasse Oracula fundi
 ea celebritate , ac Consultorum frequen-
 tia , qua antea fundebantur ; quando sci-
 licet tres Antistites ad munus suum ex-
 plendum vix sufficiebant ; at non omni-
 no siluisse , nec cessasse , quia , ut Plutar-
 chus ait , una saltem Antistita ad corti-
 nam sedebat , & propositas difficultates
 dissolvebat . Hoc aliud subdit idem Ser-
 ry responsum ; quod nimirum cessaverunt
 Oracula Delphis ad certum tempus, quan-
 do scilicet Nero Imperator Delphicum
 Templum Statuis , & redditibus spolia-
 vit , plurimorum cæde polluit , ac aliis
 violentiis , atque licentiis violavit ; ut
 testantur Dio, & Pausanias : verum dein-

P. AR. IV.

de omnia in pristinum statum redierunt,
 ut Scriptores etiam fatentur .

Ad IV. Testimonium Sveronii potius nobis
 faveret, quam obsit ; quia etsi testetur, Del-
 phicum Oraculum responsa dedisse , ea
 tamen dicit , fuisse ambigua , æquivoca ,
 & falsa ; unde provenit Neronis deceptio,
 ac mors . Et quanvis Nero ad eum Con-
 sulendum iverit ; ob id tamen fit , quod
 Nero verè putabat , Oraculum Delphi-
 cum suo tempore adhuc dare responsa ;
 quod ad nostram Conclusionem proban-
 dam sufficit , quanvis illa daret captiosa,
 ac fallacia ,

Ad V. Eadem est responsio, quia si Delphi-
 cum Oraculum omnino siluisset , nec
 Apollonius eum consulisset ; Unde tem-
 pore illo jam perseverabat communis
 hominum opinio , Gentium Oracula
 non cessasse , nec siluisse , & Delphicum
 præcipue adhuc Consulentibus dare re-
 sponsa ; quod ad nostrum præsens sat est
 institutum .

Ad VI. Dicimus nos hic quærere rei veri-
 ratem non vero majorem , vel minorem
 pro nostra Religione excellentiam ad-
 struendam factis, si veris, si fictitiis.
 Tot enim habet Religio nostra veritatis
 testimonia, ut nullatenus mendaciis egeat,
 Nec debemus humanis rationibus de Dei
 operibus discurrere ; quia, ut idem Serry
 concludit . „ Certe si rem humana ratio-
 ne metiri velimus in majorem etiam ,
 „ Christi nati gloriam cedere videretur , si
 „ nascente illo , omnia de repente toto
 „ Orbe falsorum Numinum simulacra cor-
 „ ruissent : si prophana gentium omnium
 „ fana momento collapsa essent : si omnium
 „ Nationum barbararum Reges , ac Prin-
 „ cipes adoraturi convenissent : si tota de
 „ repente Synagoga ad fidem conversa in-
 „ ejus clientelam se contulisset . Ergone
 „ rem ita gestam dicemus , facti veritate
 „ palam, aperteque repugnante ? Absit pla-
 „ ne . Quid honor ejus, quid gloria postu-
 „ let , novit ille ; quid rei fuerit , nostrum
 „ est investigare , veritatemque ad certos
 „ historię calculos exigere , procul able-
 „ gatis religiosis illis Commentis, piisque
 „ vigilantium hominum somniis, quæ nul-
 „ lum in Schola Theologica locum habent .
 „ Neque tamen indicti tandem aliquando
 „ silentii gloriam alteri quam Christo fi-
 „ dei nostræ consummatori, tribuimus, qui
 „ eam, quanta quanta est, Evangelicæ præ-
 „ dicationi adjudicamus . Ea quippe effe-
 „ ctum est, ut homines veritatem paulatim
 „ edo-

Z

„ edocti, patrem mendacii Dæmonem con-
 „ sulere, & auscultare desierint, prophæ-
 „ nam gentilitatem exuerint; *Conuerſi ab*

„ *his vanis ad Deum vivum; qui fecit Cæ-*
 „ *lum, & terram, & mare, & omnia, quæ*
 „ *in eis sunt, Act. 14. v. 14. „*

DISSERTATIO CCXVIII.

*De Circumcisione Christi. An oportuerit, vel decue-
 rit, Christum circumcidi? Fuerit ne re vera
 Christus circumcissus? Ubi? Quando?
 Et a quo? Et Ubinam fuerit,
 & ubi modo ejus præpu-
 tium inveniatur?*

Scimus I., Christum decuisse, debuisse, ac aliquo modo etiam oportuisse, circumcidi.

I. Probatur Conclusio rationibus S. Thomæ 3. par. qu. 37. art. 1. in corpore; Prima, quia aliter non ostendisset veritatem carnis humanæ, contra Manichæos, qui dicturi erant, eum habuisse phantasticum corpus; contra Apollinaristas, qui dixerunt, Corpus Christi esse Divinitati consubstantiale; & contra Valentinum, qui dixit, Christum suum corpus de cælo attulisse. Secunda, quia decebat, ut Christus exemplo suo approbaret Circumcisionem, quam olim Deus instituerat. Tertia, quia conveniebat, ut Christus comprobaret, se esse de genere Abraham, qui acceperat præceptum Circumcisionis in signum fidei, quam de ipsomet Christo habuerat. Quarta, ut omnem tolleretur Judæis excusationem, si eum non recepissent, quia incircumcissus esset. Quinta, quia conveniens erat, ut nobis virtutem obedientiæ exemplo suo commendaret; ac proinde octava die circumcissus fuit, quemadmodum in lege cautum inveniebatur. Sexta, quia non debebat respicere remedium, quo caro peccati consueverat mundari, & quod jam in similitudinem carnis peccati advenerat. Septima, quia voluit legis onus in se sustinere, ut alios a legis onere liberaret; secundum illud, quod scribere debebat Apostolus ad Galatas 4. *Misit Deus Filium suum factum sub lege, ut eos, qui sub lege erant, redimeret.*

II. Probatur, quia quanvis nulla esset Chri-

sto necessitas circumcisionis; tum quia, nullum habebat originale peccatum per Circumcisionem delendum; tum etiam quia Legislator non tenetur obedire legi, quam ipse tulit; attamen propter congruentes rationes conveniebat, immo etiam aliquo modo oportebat, ut circumcideretur; quæ quidem rationes afferuntur ab Augustino sermone 9. de nativitate, & a Leone Magno serm. 2., & sunt fere eadem, quas nuper attulimus ex S. Thoma; quibus tres hæc aliæ adduntur; nimirum Octava, quia conveniebat, ut ejus Divinitas Diabolo occultaretur; per Circumcisionem autem maxime occultabatur. Nona, quia decens putavit ab infantia passionem suam inchoare; Circumcisio enim fuit initium passionis ejus, per quam præ cæteris infantibus dolorem est passus, quia ipse, etsi infans, rationis tamen usum habebat. Decima, conveniebat quoque, ut circumcideretur, quia aliter Judæi, qui ignorabant divinam ejus generationem, & impeccantiam, ex neglecta circumcisio non parvum passi fuissent scandalum, & Christum ipsum facile legis violatorem existimassent.

III. Probatur aliis rationibus, seu congruentiis, quæ leguntur apud Suarez; quarum prima est, quia Christus jam fuit circumcissus; sed qui eum circumcidere fecerunt, licite, ac sancte egerunt: ergo Christus licite, sancte, ac honeste fuit circumcissus. Secunda, quia sicut non fuit indecens Christum assumere carnem in similitudinem carnis peccati, ita nec indecens apparere debebat, sed multis rationibus convenientissimum, ut Circumcisionem assumeret. Tertia, quia quanvis cir-

circumcisio in aliis significaret carnem peccati, in Christo tamen significabat solum veritatem carnis, & simul indicabat similitudinem carnis peccati, & totius peccati remedium pollicebatur.

Dicimus II., Christum re vera fuisse circumcislam.

I. Probatur. Lucæ 2. *Postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer, vocatum est nomen ejus Jesus.* Quorum verborum sensus juxta Ammonium Alexandrinum in Harmonia quatuor Evangeliorum, & Ambrosium in cap. 2. Lucæ, aliosque Expositores, apud Suarez, hic est: Postquam advenit dies octavus circumcisioni puerorum indictus, & postquam in eo circumcislam est puer, illi Jesu nomen impositum est. Cujus sensus idem Suarez rationem reddit 3. par. qu. 37. art. 2. disput. 15. sect. 1. verbis hisce: „ Nam,

„ quia consuetum erat, & lege præscriptum, ut infantes circumciderentur, ideo „ Evangelista potius id tanquam indubitatum, manifestumque supponere, quam „ diserte narrare visus est. Quia vero impositio nominis propria, & peculiaris fuit, & ideo de illa distinctius scripsit. „ Quanquam si textus græcus, attendamus, in eo apertius hoc indicatur, additur enim conjunctio *Et*, quod modo: „ *Postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer, & vocatum est nomen ejus Jesus*; illa enim dictio copulativa „ manifeste supponit illum circumcislam „ esse, & præterea illi fuisse impositum „ nomen Jesu. „

II. Probatur. Ex adductis Lucæ verbis deducitur, Christum fuisse circumcislam, si non expresse, saltem tacite; & hoc propter varias, urgentesque rationes, quas Patres adducunt, & Cornelius a Lapide comment. in cap. 2. Lucæ refert verbis hisce: *Ut circumcideretur puer.* „ Tacite „ significat cum circumcislam, non expresse, ut innuat eum libere, & sponte, non „ ex obligatione fuisse circumcislam, tum „ quia ipse erat Deus, Authorque legis: qui „ lege circumcisionis a se lata non obligabatur; tum quia non communi hominum „ generatione, qui de peccati traduce propagati in iniquitatibus concipiuntur, ait „ Beda; sed ex Spiritu Sancto erat conceptus & natus, ideoque carens peccato „ originali, ob quod abolendum instituta „ erat circumcisio, imo Sanctus Sanctorum, uti docet S. Augustinus tract. 30. in „ Joannem, S. Athanasius, S. Gregorius, & „ alii passim. Circumcisio enim erat signum

PAR. IV.

„ peccati, ejusque quasi stigma, & cautelum: nullum autem peccatum, nulla libido erat in Christo. Quare Christus in „ Circumcisione magis, & profundius se humiliavit, quam in nativitate: in hac „ enim accepit formam hominis, in illa vero formam peccatoris. „

III. Probatur. Si Christus non fuisset circumcislam, ideo esset, quia hoc Evangelium non dicit expresse; atqui hoc parum, aut nihil refert, quum satis dicat ea, ex quibus veritas, quam asserimus, aperte deducitur: ergo &c. Probatur minor a Serry exercit. 33. „ Neque refert, quod „ illum circumcislam expresse non asserat „ Evangelium: satis quippe est, quod dies „ octo consummatos dicat, ut circumcideretur, ad quid enim id adnotasset, nisi re „ ipsa circumcislam esset? Maxime cum Jesu „ nomen ei tunc inditum dicat, quod non „ nisi in Circumcisione solebat imponi: ut „ ex Joannis circumcisione compertum est. „ Lucæ cap. 1. v. 59. Idcirco autem circumcislam puerum distincte, aperteque „ non dixit Lucas, uti profecto Jesu nomen illi impositum conceptissimis verbis „ asseruit, quia consuetum erat, ac lege „ præceptum, ut infantes octavo die circumciderentur; idcirco id tanquam indubitatum, manifestumque supponere „ maluit, quam distincte narrare: at quia „ Jesu nominis impositio propria, ac peculiaris illi fuit, ideo de illa peculiariter „ dixit. „

Opponunt I. Circumcisio fuit præcepta Abraham in signum fœderis, quod erat de semine nascituro, ut legitur Genesis 17., sed hoc fœdus completum fuit in Christi nativitate: ergo in Christi nativitate circumcisio cessare debuit. II. Nos non debemus circumcidi: ergo neque debuit circumcidi Christus: Antecedens patet ex illo ad Galatas 5. *Si circumcidimini, Christus vobis nihil proderit.* Consequentia sequitur, quia actiones Christi fuerunt ad nostrum exemplum; Unde legitur Joan. 23. *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.* III. Circumcisio fuit data in remedium originalis peccati; sed Christus nullum contraxit originale peccatum: ergo non debuit circumcidi. IV. Si non fuisset Dei præceptum, Judæis non licuisset filios suos circumcidi; sed in Christo cessavit divinum præceptum: ergo non licuit hominibus illum circumcidi, & sanguinem ejus fundere. Probatur major. Quia nullius membri abscissio, vel mutatio

Z 2

latio

latio per se est licita; secluso Dei præcepto, & sine urgente necessitate; tum etiam, quia vulnus illud in illa tenerissima ætate poterat mortis asferre periculum. V. Circumcisio significabat Christum venturum, quia erat protestatio quædam, & signaculum fidei Christi venturi: ergo postquam Christus venit, non amplius circumcisio obligabat. VI. Circumcisio corporalis erat figura spiritualis circumcisionis, quæ per fidem Christi conferenda erat; sed figura cessat quando venit ejus figuratum: ergo debebat in Christo cessare corporalis Circumcisio, & in ejus locum debebat spiritualis circumcisio induci. VII. Non valet dicere, ut probetur, quod licite egerunt, qui Christum circumciderunt, quia Christus libere voluit esse circumcissus; nam etiam in passione Christus libere voluit pati, & nihilominus illi, qui eum occiderunt, illicite egerunt. VIII. Evangelium memorat tantum nomen Jesu impositum Christo, quando advenit tempus, quo ipse secundum legem circumcidi debebat, non vero circumcisionis ipsius meminit: ergo ex Evangelio Christus non fuit circumcissus. Probatur consequentia. Quando Christo impositum est nomen Jesu, tempus circumcisionis elapsum erat, & ita elapsum, ut jam debite administrari non posset. Quod sic probatur. Circumcisio ipso octavo die conferebatur; sed nomen Jesu fuit impositum Christo postquam consummati sunt dies octo, scilicet, postquam transacti sunt dies illi: ergo non fuit tunc circumcissus: ergo quanvis Evangelium dicat, fuisse tunc Christo impositum nomen Jesu, non asserit tamen, fuisse circumcissum, immo potius hoc ex consequenti inficias ire, videtur.

Respondemus ad I. negando minorem; & ratio negationis est ex S. Thoma, quia, quanvis Circumcisio fuerit figura fœderis, quod erat de semine nascituro, nihilominus veritas hujus figuræ non fuit perfecte impleta in Christi nativitate. Adimpleta potius fuit perfecte, & complete in ejus passione, & in ejus morte, quia ante has Circumcisio habebat suam virtutem, & perseverabat in statu suæ obligationis. Et ex hoc Angelicus hanc deducit illationem: *Et ideo decuit, Christum ante suam passionem sanguinem filium Abraham circumcidi.*

Ad II. Si distinguantur tempora, statim obiectio evanescit. Christus circumcissus est tempore illo, quo circumcisio erat sub

præcepto; nos autem debemus suam imitari actionem in eo, quod nobis est præceptum hoc tempore, quo nos vivimus. Hoc tempore nobis non est præcepta circumcisio carnalis, de qua loquitur Apostolus ad Galatas, sed circumcisio spiritualis, quam omnes tenemur imitari ad exemplum Christi. Quod præcipue patet ex sententia Origenis, quam profert Angelicus dicens: *Sicut mortui sumus cum illo moriente, & consurreximus Christo resurgenti: ita circumcisi sumus spirituali circumcisione per Christum, & ideo carnali circumcisione non indigemus.*

Ad III. Neque Christus debebat mortem suscipere, quæ est peccati effectus, quia nunquam fecit, & nunquam in se peccatum habuit; suscepit nihilominus mortem, ut nos a morte liberaret, & nos faceret spiritualiter mori peccato; ita pariter suscepit circumcisionem, quæ est remedium originalis peccati, absque eo quod originale peccatum haberet; & ideo suscepit, ut nos a legis iugo liberaret, & ut in nobis spiritualem circumcisionem efficeret; quod asserit S. Thomas, subdens, atque concludens, ut scilicet *suscipienda figuram, implet veritatem.*

Ad IV. Respondet Suarez 3. par. qu. 27. art. 2. disp. 15. sect. 1. quod „ Quanvis „ per se non fuerit necessarium Parentibus „ Christi puerum circumcideri: per accidens tamen ad vitandum scandalum merito existimari potuisse necessarium. „ Quia cum partus esset manifestus omnibus, miraculum autem Conceptionis esset occultissimum, non potuisset non generari grave scandalum, si circumcisio fuisset prætermissa. Et quanquam hæc „ necessitas fortasse non tanta fuerit, ut „ obligationem simpliciter induceret, quia „ non erat necessarium, ut cæteris constaret, si fortasse circumcisio omitteretur, „ nihilominus tamen demonstrat ratio facta, hunc fuisse convenientissimum modum, non solum ad vitandum scandalum, „ sed etiam ad significandam promptissimam voluntatem parendi legi, eique reverentiam exhibendi, eam nimirum exquendo etiam cum non obligaret. „

Ad V. Distinguitur consequens: Ergo postquam Christus venit, & complevit opus, ad quod venit, non amplius circumcisio obligabat, conceditur; postquam venit, & non adhuc complevit opus illud, negatur. Quando Christus est circumcissus, certum est, quod jam venerat; at nondum perfecerat opus, ad quod venerat; hoc

hoc enim in passione, & morte sua perfecit; ut dictum est nuper. Et inde est, quod lex vetus adhuc post Christi adventum obligabat, non obligabat tamen post Christi passionem, mortem, ac resurrectionem; quia scilicet tunc primum non erat completum, & perfectum redemptionis opus, ad quod Christus advenerat, sicut completum, & perfectum est deinde post passionem, mortem, ac resurrectionem ejus.

Ad VI. Figura cessat, quando venit figuratum ejus, distinguitur: Et figuratum exprimit totum id, quod figura præsignabat, conceditur; Et figuratum non exprimit totum illud, negatur. Cæterum non est certum, quod ratio instituendi circumcisionem, saltem primaria, fuerit significatio circumcisionis spiritualis. Ratio enim prima instituendi ipsam fuit ad consignandum Populum Dei, & homines quodammodo destinandos cultui divino; quod legimus Genesis 17. *Statuam pactum meum inter me, & te, ut sis Deus tuus, & seminis tui post te. Et infra: Circumcidetis carnem præputii, ut sit in signum fœderis inter me, & vos.* Hic autem usus, & significatio, ait Suarez, optime potuit in Christo habere locum. Aliæ vero significationes, idem subdit, cum non essent expressæ, non erant necessario conjunctæ cum illo opere, & ita poterant separari, & vitari omne mendacium: sicut constat, quia non solum post Christum natum, sed etiam post mortem ejus multo tempore licita fuit circumcisio, & Paulus licite circumcidit Thimotheum absque ullo mendacio, vel falsa significatione.

Ad VII. Dicimus cum eodem Suarez, magnam esse disparitatem inter unam, & alteram actionem; illa enim Ministrorum passionis Christi erat actio injuriosa Christo, & intrinsece mala; hæc autem circumcisionis minime, & ideo non solum ut passio, sed etiam, ut actio fuit Christo voluntaria, & non solum permessa, verum quoque ab æterno Patre ordinata. Quod sic explicat Suarez: Quod dupliciter explicari potest: primo, quia verisimile est, non esse factam a Joseph, & B. Virgine absque speciali Dei revelatione. Et fortasse quando Angelus docuit Joseph nomen, quod puero erat impositurus, simul significavit, ut illud imponeret die circumcisionis more consueti. Unde Epiphanius lib. 1. hæres. 30. sub finem, alios pueros, inquit, non

esse authores circumcisionis, sed parentes ipsorum, Christum autem sicut incarnationem, & conceptionem, ac nominis impositionem, ita & circumcisionem sibi ipsi disposuisse. Secundo seclusa etiam revelatione, illa circumcisio tunc erat actio sacra, & religiosa, & auctoritate divina ad divinum cultum instituta, & ut illius usus esset licitus, non oportebat, ut ex obligatione legis fieret; poterat enim voluntarie assumi ab his, qui lege Moysis non obligabantur, quanquam post illam assumptam servandæ legi obnoxii manerent, teste Paulo ad Galatas 5. Ergo etsi Christus non esset subiectus legi circumcisionis, juste tamen, & sancte potuit a Parentibus circumcidi.

Ad VIII. Respondet Serry citat. Exercit. 33. quod sunt illæ puræ cavillationes, obortæ ex mera periodi evangelicæ æquivocatione. Subdit enim: Hebraismus siquidem illic est: Hebræorum enim verba actum sæpe significant inchoatum, non perfectum. Sic Lucæ 2. *Postquam impleti sunt dies purgationis ejus . . . tulerunt illum in Jerusalem;* hoc est, dum impleti fuere. Et Marci cap. 8. *Oportet Filium hominis post tres dies resurgere;* idest, die tertio. Quare, *postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer,* idem illic sonat, ac postquam cœpti sunt consummari, quod utique fit, dum septem diebus transactis, octava demum circumcisioni distincta inchoatur. Ac tunc quidem circumcisus est Christus. Neque refert, quod illum circumcisum expressè non asserat Evangelium: satis quippe est, quod dies octo consummatos dicat, ut circumcideretur, ad quid enim id adnotasset, nisi re ipsa circumcisus esset? Maxime cum Jesu nomen ei tunc inditum dicat, quod non nisi in Circumcisione solebat imponi: ut ex Joannis circumcisione compertum est, Lucæ cap. 1. v. 59. Idcirco autem circumcisum puerum distincte, aperteque non dixit Lucas, uti profecto Jesu nomen illi impositum conceptissimis verbis asseruit; quia consuetum erat, ac lege præceptum, ut infantes octavo die circumciderentur; idcirco id tanquam indubitatum, manifestumque supponere maluit, quam distincte narrare: at quia Jesu nominis impositio propria, ac peculiaris illi fuit, ideo de illa peculiariter dixit. Subjungit ad solutionis cumulum Cardinalis Cajetanus, deesse in vulgata Versione conjunctionem, quæ extat in Græco Textu: *Et voca-*

„ tunc

„ *tum est nomen ejus Jesu* ; quæ manifeste
 „ supponit , fuisse puerum circumcissum ,
 „ & præterea eidem Jesu nomen imposi-
 „ tum : adeoque Vulgatum Textum casu
 „ aliquo fuisse concisum , sicque omnino
 „ restituendum esse : *Postquam consummati*
 „ *sunt dies octo, ut circumcideretur puer, cir-*
 „ *cumcissus est, & vocatum est nomen ejus Je-*
 „ *sus, &c.* At totum id pro arbitrio fictum
 „ est . Quanquam enim conjunctio hæc in
 „ hodierno Græco Textu legatur , nullum
 „ tamen in eo concisæ , ac vitiatæ propo-
 „ sitionis vestigium extat, longeque certius
 „ est conjunctionis hujus additamentum ,
 „ hodiernorum Græcorum Codicum vitium
 „ esse : cum Versiones Syriaca, & Arabica,
 „ quæ ad Græci Textus fidem jam a primis
 „ seculis expressæ sunt, veteresque Patres,
 „ tum Græci, tum Latini locum illum Lu-
 „ cæ absque ulla conjunctione retulerint .
 „ Frustra itaque ad propositæ difficultatis
 „ solutionem suffugium istud Cajetani que-
 „ sierimus , quæ satis abunde aliunde solu-
 „ ta est . ,

Dicimus III. Christum fuisse circumcissum
 in antro Bethleemico , octavo die a na-
 tivitate sua , non a Sacerdote aliquo , sed
 ab uno ex Parentibus ejus, & probabilius
 a S. Josepho .

Prima Conclusionis pars , quæ est de loco ,
 probatur I. Circumcisio apud Judæos fieri
 solebat nec in Templo , nec in Synago-
 gis , sed in privatis domibus, aliisque qui-
 buscunque liberis locis , in quos conveni-
 rent amici, atque cognati : ergo ita pari-
 ter fuit in Circumcisione Christi obser-
 vatum . Probatur antecedens . Abraham
 circumcissus est domi , & domi etiam cir-
 cumcidit filium suum , omnesque verna-
 ticos suos, ut legitur Genes. 27. Sephora
 filium suum circumcidit in diversorio ,
 quando iter agebat , ut habetur Exodi 4.
 Josue totum Populum post trajectum de-
 sertum in Valle præputiorum circumci-
 dit , ut refertur Josue 5. Joannes Baptista
 circumcissus adhuc est domi , quia Mater
 ejus circumcisioni præsens aderat ; ipse
 enim dixit Cognatis Zachariæ, qui vole-
 bant puero nomen imponere: *Nequaquam,*
sed vocabitur Joannes . Lucæ 1. atqui illa
 quum esset puerpera octo dierum , non
 poterat exire domo , ut se conferret in
 templum, vel in Synagogam, quia ex præ-
 scripto legis per triginta dies manere de-
 beat in sanguine purificationis suæ ; ut
 legitur Levitici 12. ergo &c.

II. Probatur ex Evangelio , ubi asseritur
 Christi Parentes mansisse Bethleemi us-

que ad diem quadragesimum , quo scili-
 cet tempore primum venerunt Jerosoly-
 mam . Verba Evangelii sunt : *Postquam*
impleti sunt dies purificationis ejus secundum
legem Moysis , tulerunt illum in Jerusalem,
ut sisterent eum Domino &c. Si ergo octa-
 vo die debebat puer Jesus circumcidi, non
 in Templo circumcissus est , in quo non
 erat , sed in antro Bethleemico , in quo
 erat .

III. Probatur ex S. Epiphanio hæres. 20.
Natus est in Bethleem , circumcissus in Spe-
lunca , oblatas in Hierusalem , in ulnas ac-
ceptus a Simeone. Quibus verbis consonat
 Nicephorus Callixtus lib. 1. hist. Eccles.
 cap. 12. ubi dicit : *In die octavo, Dominico*
scilicet circumciditur in Bethleem in domo
Josephi . Quæ verba mitius interpretatur
 Serry scribens , ubi nimirum hospitaba-
 „ tur ; propriam enim domum in Judæa
 „ non habebat, sed Nazarethi in Galilæa :
 „ quam Suarez dicens : „ De circumstantia
 „ autem loci , cavendus est lapsus Nice-
 „ phori lib. 1. hist. cap. 12. dicentis , Chri-
 „ stum fuisse circumcissum in domo Josephi,
 „ in quo nec sibi constat, cum statim cap.
 „ sequenti dicat , Christum inventum esse
 „ a Magis in Spelunca, & præsepi : nec ve-
 „ rum dicit, quia certum est , B. Virginem
 „ usque ad diem purificationis a loco nati-
 „ vitatis Christi non discessisse ; fuit ergo
 „ in eodem diversorio circumcissus , ut re-
 „ cte notavit Epiphanius lib. 1. contra hæ-
 „ reses rom. 1. cap. ultimo , post hæresim
 „ 20. „

Secunda Conclusionis pars, hoc est, de tem-
 pore, probatur. Levitici 12. habetur : *Et*
die octavo circumcidetur infantulus : ergo
 circumcisionis tempus erat dies octavus a
 nativitate . Legatur S. Bernardus serm. 3.
 de hoc mysterio , & pro circumstantia
 temporis , de qua loquimur , Cardinalis
 Baronius , quæ sequuntur verba , literis
 mandavit ad annum Christi I. „ Redem-
 „ ptor humani generis Christus Dominus
 „ postquam in Bethleem natus est (quo-
 „ niam, ut ait Apostolus, missus est a Patre
 „ in similitudinem carnis peccati) octavo
 „ die , ipsis Kal. Januarii , Augusto deci-
 „ mum tertium , & Plautio Silvano consu-
 „ latum gerentibus , eodem , in quo natus
 „ est loco, circumciditur ; nomenque Jesus,
 „ quod ab Angelo fuerat præmonstratum ,
 „ eidem est inditum . Cujus gestæ rei hi-
 „ storiam Evangelista paucis enarrat , cum
 „ ait : *Postquam consummati sunt dies octo, ut*
 „ *circumcideretur puer, vocatum est nomen*
 „ *eius Jesus, quod vocatum est ab Angelo prius-*
 „ *quam*

„ quam in utero conciperetur. Hæc Lucas. In
 „ spelunca circumcisum esse Dominum,
 „ Epiphanius testatur: neque enim aliqua
 „ adstringebantur lege Judæi, ut circum-
 „ cidendum infantem deferrent in Tem-
 „ plum. Cum itaque in circumcisione no-
 „ men accepisset censu Cæsaris (quod su-
 „ perius fusius dictum est, dum egimus de
 „ descriptione, ac censu Quirini) descri-
 „ ptus est. Quique in hunc mundum (quod
 „ ait Joannes) ad hoc venit, ut dissolvat
 „ opera Diaboli, ipsas kal. Januarias, præ-
 „ ceteris anni diebus Gentilium supersti-
 „ tionibus pollutas, fuso sanguine conse-
 „ cravit, sibi que ipsas primitias temporis,
 „ Diaboli tyrannide occupatas, primitiis
 „ sui sanguinis vindicavit: quod myste-
 „ rium symbolicis quibusdam verbis olim
 „ involverat Isaias, cum diceret: *Delecta-*
 „ *bitur infans ab ubere super foramine aspidis.*
 „ Quibus autem ritibus Ecclesiasticis di-
 „ ctam diem Christi sanguine adeo illustra-
 „ tam Christiani consueverint solemniter
 „ celebrare, alibi pluribus diximus. „

Tertia Conclusionis pars I. probatur. Cir-
 cumcisio apud Judæos non erat ministe-
 rium Sacerdotale, nec erat officium Le-
 viticum, sed mere laicum: ergo non erat
 opus, ut illud obirent Sacerdotes, & mul-
 tominus Sacerdos, qui inter illos erat
 Summus. Probatur antecedens, Genes.
 17., & Genes. 21., & in Actibus Apo-
 stolicis cap. 7. observatur, quod Patres
 Familias munus istud obibant; & Exodi
 4. habetur, quod Sephora exercuisset;
 & lib. 2. Machab. cap. 6., & lib. 1. cap. 1.
 de aliis mulieribus constat. Igitur ex his
 clare etiam patet, Christum Dominum
 circumcisum fuisse ab uno ex Parentibus
 ejus. Author libri de vera circumcisione,
 qui invenitur inter Apocrypha Hiero-
 nymi tom. 9. asserit: *Christus octava die*
circumciditur a Maria; & Author libri de
 lamentatione Virginis, qui legitur inter
 Apocrypha Bernardi, inquit: *Virgo Chri-*
stum genuit, lassarvit, octava die circumcidit.
 Verum hæc adulterina sunt documenta,
 & nihil ex eis deduci valet, quod sit cer-
 tum, & inconcussum. Attamen S. Ephrem
 Syrus in orat. de Transfigurât, probans,
 quod Christus veram carnem assumpserit,
 hoc ipsum ex circumcisione infert; & de
 circumcisione loquens, illius Authorem
 fuisse S. Joseph aperte dicit: *Si non erat*
vera caro, quem ergo Joseph circumcidit?

II. Probatur. Mos erat apud Hebræos, ut
 filios circumciderent illi, qui erant do-
 mus, & familiæ capita, hoc quidem ordi-

ne, ut mulieres id facerent tantum in ab-
 sentia Virorum, & urgente necessitate;
 si autem præsentem essent viri, id mune-
 ris ipsimet exquerentur. Non ambigi-
 mus B. Virginem adeo fuisse paratam di-
 vine voluntati adimplendæ, ut si voluif-
 set Deus filium suum ab ipsa circumcidi,
 & ipsa prompto, pacatoque animo id
 præstitisset. Attamen, ut mos erat in
 gente sua, Josepho commisit.

Dicimus IV. Christi corpus etiam sine præ-
 putio fuisse, & esse, integrum; præpu-
 tium autem ejus ubinam fuerit, & modo
 inveniatur, non omnino constare apud
 Authores, nec ab Ecclesia, aut esse, aut
 fuisse, declaratum.

Prima pars Conclusionis probatur. I. Cor-
 pus alicujus, qui sit filius Abraham, & ho-
 mo Judæus, etiam sine præputio est inte-
 grum; sed Christus Dominus fuit filius
 Abraham, & homo Judæus: ergo corpus
 ejus, etiam sine præputio est integrum.
 Probatur major. Quavis præputium
 pertineat ad integritatem hominis, qua
 hominis, non pertinet tamen ad integri-
 ratem hominis, qui sit filius Abraham, &
 homo Judæus: ergo corpus alicujus, qui
 sit filius Abraham, & homo Judæus, etiam
 sine præputio est integrum. Probatur
 antecedens. Quilibet filius Abraham, &
 homo Judæus, est sine præputio, & ta-
 men dici non potest, quod integritatem
 sui corporis non habeat: ergo quanvis
 præputium pertineat ad integritatem
 hominis, qua hominis, non pertinet ta-
 men ad integritatem hominis, qui sit fi-
 lius Abraham, & homo Judæus.

II. Probatur. Corpus Adæ fuit integrum,
 & nihilominus illi una ex costis ejus, ex
 qua formata est Eva, deficiebat: ergo pa-
 riter corpus hominis Judæi, qui sit filius
 Abraham, adhuc sine præputio est inte-
 grum. Probatur antecedens. Doctor An-
 gelicus 1. par. qu. 92. ar. 3. ad 2. inqui-
 rens, an sublata illa costa Adamus man-
 serit mutulus? Et an illa costa ad huma-
 ni corporis integritatem pertineret? Do-
 cet, quod pertinebat ad integritatem hu-
 mani corporis, ut Adamus erat privatus,
 ac peculiaris homo, sed non ut erat hu-
 mani generis caput, ex quo secundum
 divinam institutionem formanda erat
 Eva; ac proinde Adam fuit quidem illa
 consta minutus, sed non ideo mutulus re-
 mansit. Sic pariter in casu nostro, si cor-
 pus humanum nude spectemus, præpu-
 tium pertinet ad illius integritatem; si
 vero attendamus corpus, ut viri Judæi
 est,

est, præputium reputatur, ut particula quædam excrementitia, quæ refecanda est ad corporis munditiam. Unde concludit Serry, quod rem totam moraliter spectando, Christi corpus integrum est, quanvis sit exigua illa parte minutum.

III. Probatur. Christi corpus post resurrectionem suam retinuit vulnorum vestigia; ut patet Joannis 20. quando illa exhibuit spectanda, atque tangenda Thomæ de resurrectione sua dubitanti; & nihilominus corpus ejus adhuc erat integrum, quanvis illi defecissent particule carnis, quæ in vulnorum foraminibus inveniebantur: ergo pariter quanvis Christi corpori defecisset particula illa carnis, quæ præputium constituit, adhuc tamen ejus corpus erat integrum. Probatur consequentia; quia quemadmodum retinuit Christus vulnorum vestigia in signum reportati triumphi, ita non abs re fuisse, dicendum est, quod retinuerit vestigium olim susceptæ circumcisionis; hoc est levissimam cicatricem relictam ex præputio abscissa in signum susceptæ olim carnis ex Abrahamo.

IV. Probatur, Explicationes aliorum, ut hæc duo concilient simul, nimirum, & quod Christus nunquam dimiserit, quod semel assumpsit, & quod præputium ejus, quod fidelium adorationi proponebatur, & quod etiamnum proponitur, sit vera particula carnis ejus; nec satis sibi constant, nec omnino sunt veræ, nec efficaces ad intentum, quod desideratur; ergo ex confutatione aliorum dicendi, & explicandi modorum, sequitur, quod explicatio nostra subsistit. Probatur antecedens, confutando modos illos dicendi, & explicandi. Et primo quidem Theophylus Raynaudus lib. 2. de Christo sect. 3. cap. 3. putavit Christum tempore, quo resurrexit, efformasse sibi præputium ex alia quadam materia, sibi que aprasse, & sic bene conciliare autumat, quod præputium Christi sit etiamnum in terris, & sit quoque in Christi corpore in Cælis, Attamen ex hoc sequeretur, quod præputium Christi in Cælis non esset proprium Christi corporis, sed alienum; adeoque Christi corpus non esset integrum, Quod idem esset, ac si quis manum non haberet, ac manum sibi quacunque arte, & ex quacunque materia efformaret. Præterea absolum omnino videtur dicere, quod Christus sibi præputium finxerit alienum, ut proprium in terris deferret, quum proprium, non

alienum, ad corporis integritatem pertineat.

Secunda Conclusionis pars explicatur, & simul probatur. Multæ sunt opiniones de loco, in quo fuerit Christi præputium, & in quo modo sit, quas conciliare impossibile est, omnes autem referre, res est sædio plena. Sunt qui dicunt, Christi præputium fuisse primum ab Angelo delatum ad Carolum Magnum, Imperatorem, & ab hoc in Templo S. Mariæ Aquigranense depositum; postmodum Carolus delatum; ac demum prope Basilicam Lateranensem Romæ, in loco, qui dicitur Sancta Sanctorum, reconditum. Secundo S. Brigitta libro 6. revelat. cap. 112. tradit præputium, quod reconditum erat in Sancta Sanctorum, fuisse furto sublatum in direptione Urbis 1527., & a Milite fure delatum, non sine miraculo, in Pagum agri Romani, qui dicitur *la Calcata*, quod erat in ditione illorum *dell' Anguillara*, & postea sub potestate Urbinorum, & postmodum iterum fuisse translatum Romam in Templum Sanctorum Cornelii, & Cypriani; quod & sequitur Cardinalis Toletus annot. 31. in cap. 2. Lucæ, Tertio alii dicunt, quod ex Pago illo *la Calcata* iterum fuerit delatum Romam, & denuo in loco, qui dicitur Sancta Sanctorum, reconditum, ubi volunt, quod etiamnum serveatur; & hæc est communis traditio Romæ. Quarto Antuerpienses gloriantur ante annos amplius sexcentos, se habuisse præputium Christi; quod ad ipsos detulit Henricus Noesius, Regii Sacelli Præfectus, quando Jerosolymis regnabat Godofridus Bullonius; quod retulit Bollandus tom. 1. de actis Sanctorum. Postmodum volunt sublatum anno 1556., quando Calviniani Templa, & Sacraia fere omnia in Belgio expilarunt. Quinto Franciscus Costerus meditat. 4. ait, servari Parisiis, & Joannes Gersonius serm. habitus in Paschatis festo dixit, servari Brugis. Sexto Bellerofontius lib. 1. Cosmographiæ asserit quondam fuisse Piétavis servatum, in celebri Abbazia Carosolii; sed deinde fuisse direptum a Calvinianis circa finem Seculi XVI. Septimo Odo Gisseus lib. 1. histor. Aniciensis cap. 17., alique cum ipso dicunt, servari Anicii usque ad præsentem diem. Octavo Vindelinus in supplemento Gabrielis in 4. dist. 44. qu. 1. scripsit plures præputii particulas in pluribus Christiani Orbis Urbibus inveniri, At præputii exiguitas, quæ vix æquat ciceris

ciceris magnitudinem, talem, ac tantam partitionem non patitur. Nono sunt qui asserunt præputium pro locorum multitudinem fuisse divinius replicatum. Ac hoc grande, ac perpetuum miraculum, quis crederet sine gravi auctoritate, & sine Ecclesiæ judicio, quod adhuc nobis non innotuit, quia Ecclesia nihil super hoc usquemodo declaravit? Unde restat, quod in Conclusionem proposuimus, scilicet incertum esse ubi jam fuerit, & ubi modo Christi præputium invenitur; vel ex eo maxime, quia Scriptores non conveniunt, peculiare Ecclesiæ pro suo quæque studio erga tam sanctam, ac pretiosam reliquiam acerrime certant, & Universalis Ecclesia litem usquemodo dirimere iudicio suo non est dignata.

Arguunt I. In depictis tabulis sæpe videmus Christum ab aliquo ex Sacerdotibus veteris legis, aliquando etiam a Summo, circumcisi: ergo re vera Christus fuit non in Spelunca, sed in Templo, non ab aliquo ex Parentibus, sed ab aliquo ex Sacerdotibus, circumcisi. **II.** Joannes Baptista non fuit domi, sed aut in Templo, aut in Synagoga circumcisi: ergo falsum est, quod circumcisio non in Templo, nec in Synagoga, sed domi fiebat. Probatum antecedens. *Lucæ 1.* dicitur: *Factum est in die octavo venerunt circumcidere puerum; sed nemo in domum suam propriam dicitur venire: ergo si venerunt, non in domum, sed vel in Templum, vel in Synagogam venerunt.* **III.** Titus, Bostrensis Episcopus, qui sub Juliano Apostata floruit, & obiit sub Valente Imperatore circa annum 365., in Commentariis suis de Christi Domini præputio pauca dicit; ex hoc ergo Authore desumenda erant quæcunque Nos de eodem diximus, quum Author & sit antiquus, & sit satis in sacra eruditione commendatus. **IV.** Si Romæ fidelium adorationi Christi præputium fuit aliquando expositum, & si ad præsens quoque exponitur, signum est, quod Romana Ecclesia approbat ejusdem identitatem: ergo saltem per hoc non est incertum ubi fuerit, & ubi modo Christi præputium invenitur; Romana enim Ecclesia in Sanctorum reliquiis approbandis non fallitur. **V.** Non eadem est ratio de vulneribus Christi, ac de præputio; quia propter vulnera non deficiunt Christo partes, quæ sint corpori ejus vel essentialia, vel integrales; deficiunt tamen propter circumcisionem, cujus quidem

PAB. IV.

pars ablata talis est, ut etiam dicatur separata in terra servari, quod quidem non dicitur de partibus, quæ abscissæ per vulnera remanserunt. **VI.** Suarez restatur, præputium Christi fuisse a B. Virgine deventum, & diligentissime asservatum; non est autem credibile, ut ipsum B. Virgo alicui tradiderit, nec ut aliquando deperderit: ergo si aperte non constat ex aliqua Ecclesiæ vel definitione, vel declaratione, ipsum in aliqua peculiari Ecclesia exare, dicendum est, quod cum Christus Dominus in sua resurrectione, assumpserit, & modo illud in Cælo, tanquam ad sui corporis integritatem pertinens, asservet.

Respondemus ad I. Pictorum fuisse, ac pariter modo esse, nescimus quid dicamus, aut Judaicorum Rituum inscitiam, aut quodlibet audendi sibi conceditam potestatem, aut ex Vulgi opinione gestas res repræsentandi voluntatem, quod in Circumcisione Christi, aut pinxerint, aut etiamnum pingant, vel unum ex Sacerdotibus Mosaicæ legis, vel summum etiam Sacerdotem, qui circumcisionis ministerium impleat. Cæterum nos debemus Pictorum errores ex Sacrorum librorum historia corrigere, non vero de hujus veritate propter illorum fabulas dubitare.

Ad II. Non fuerunt Zacharias, & Elisabeth, qui erant Joannis Parentes, qui domum ad pueri circumcisionem dicuntur venisse; sed cognati, vicini, & amici; hoc est illi, qui vocabant eum nomine Patris sui Zachariam, & qui a Joannis Parentibus, qui eum Joannem vocari volebant, reprehensi sunt. Sicque adventus non est applicandus Parentibus, sed cognatis, vicinis, & amicis, qui re vera in Zachariæ domum venerunt, quæ non erat illorum domus propria, & venerunt, ut Joannis circumcisioni assisterent.

Ad III. Commentarios illos, qui sub nomine Titi Bostrensis laudantur, non esse illius, cujus nomen præseferunt; citantur enim in illis Chrysostomus, Cyrillus Alexandrinus, Isidorus Pelusiota, qui adhuc primam agebant pueritiam, quando Titus vitam cum morte commutavit. Sane Cardinalis Bellarminus lib. de Scripturis Ecclesiasticis ad annum 365. hæc de Tito scribit: „Titus Bostorum Episcopus vixit Imperatore Juliano, sed obiit sub Valente, ut S. Hieronymus restatur in lib. de Scripturis Ecclesiasticis. egregios libros contra Manichæos, e quibus tres cum argumento quarti, editi sunt Ingol-

A a

„sta-

, stadii anno 1604. ab Henrico Canisio
 , tom. 5. antiquæ lectionis : Extant etiam
 , ejusdem Titii commentaria in Matthæum,
 , & Lucam, impressa cum aliis quibusdam
 , Ingolstadii apud Særtorium. Observan-
 , dum est autem Commentaria in Mar-
 , thæum, & Lucam non posse esse hujus
 , Titii, quoniam Auctor horum Commen-
 , tatorum passim citat Chrysostomum,
 , Cyrillum Alexandrinum, & Pelusiorum,
 , qui pueri erant cum Titus moreretur. ,

Ad IV. Aliud est non reprobare, aliud ap-
 probare; aliud est permittere, aliud præ-
 cipere; aliud est tolerare, aliud definire,
 & declarare. In Reliquiis, quæ sunt res
 pertinentes ad factum, & quidem ad fa-
 ctum, quod nullam habeat cum dogmate
 connexionem, Ecclesia Universalis, seu
 illius Caput, in quo ipsa residet Ecclesia,
 peculiaribus Ecclesiis permittit, ut suas

sequantur traditiones; & dummodo nul-
 la falsitas in dogmate contineatur, & nul-
 lum scandalum timeatur, nullam repro-
 bat consuetudinem, nullam damnat tra-
 ditionem.

Ad V. Diximus jam, particulam illam esse
 minutissimam, & adeo exiguam, ut vix
 integralis pars dici mereatur. Certum est,
 quod essentialis pars non fuit, & de essen-
 tialibus partibus plerique Theologi intel-
 ligunt axioma illud decantatum; quod
 semel assumpsit, nunquam dimisit; ut vi-
 dere est apud illos, qui identitatem San-
 guinis pretiosi ejusdem Christi Domini,
 adhuc in terra existentis acriter defen-
 dunt.

Ad VI. Satis est, si constet ex Ecclesiæ per-
 missione, seu non reprobatione; quod
 quidem sic constare ex dictis usquemodo
 apertissime patet.

DISSERTATIO CCXIX.

*De Circumcisione Christi. An antiqua sit in Ec-
 clesia Circumcisionis Christi festivitas? An
 Jesus nomen fuerit Christo in Circum-
 cisione impositum? A quo? Quare?
 Et quorum ministerio?*

Diximus I. antiquissimam fuisse in
 Ecclesia Circumcisionis Christi
 festivitatem.

I. Probatur ex Conciliis. Con-
 cilium Turonense II. celebra-
 rum anno Christi 567. can. 17., & can.
 23., Alsfiodorense coactum anno Christi
 614. can. 1., & Romanum sub Zacharia
 Romano Pontifice, habitum anno 742.,
 non solum meminerunt festivitatis hu-
 jusce, de qua loquimur, sed etiam distri-
 cte prohibuerunt, ne Christiani sacrile-
 gas Paganorum superstitiones Kal. Ja-
 nuarii imitarentur. Pro qua re observari
 oportet cum Thomassino lib. 2. de festis
 cap. 8. Circumcisionis festivitati antiquis
 temporibus fuisse jejunium publicum an-
 nexum; & hoc, quia Gentiles eadem die,
 seu Kalendis Januarii in Jani honorem
 gulæ ebrietatibus, & luxuriæ fræna la-
 xabant. Alii Gentiles personati appare-
 bant, induentes nimirum vel tunicas
 muliebres, vel pecudum pelles, vel bel-

luarum capita. Alii quoque Ethnici in
 honorem Deæ, quam dicebant Strennam,
 vel Strenuam, recipiebant simul, & of-
 ferebant diabolicas strenas, quas legimus
 in sermone Faustini Episcopi, habito Ka-
 lendis Januarii, & descripto a Chiffletio
 apud Bollandum tom. 1. Ut autem Ca-
 tholici Gentiles corrigerent, vel ut Deum
 illis placarent, quando ipsi nefariis illis
 superstitionibus vacabant, jejunio pu-
 blico, & rigido se affligebant.

II. Probatur ex Patribus. Augustinus serm.
 7. in Appendice Sirmundi sic Christia-
 num hominem alloquitur: *Astutus es ce-
 lebrationem Strenarum, sicut Paganus, in-
 surus alea, & inebriaturus te? Quomodo
 aliud credis, aliud speras, aliud amas? Dant
 illi Strenas, date vos elemosynas, advocan-
 tur illi cantionibus luxuriarum, advocate
 vos sermonibus Scripturarum, currunt illi
 ad theatrum, vos ad Ecclesiam, inebriantur
 illi, vos jejunate. Et in psalm. 98. Per istas
 autem dies, inquit Aquilinus ille Doctor,
 ad*

ad hoc jejunamus, ut quando ipsi, seu Ethnici letantur, nos pro ipsis gemamus. Alii Patres similes habuerunt exhortationes iisdem Januarii Kalendis; nimirum Chrysologus serm. 155. , & Maximus in homil. , quam iisdem Kalendis habuit. Ex hæc tempora credimus ea fuisse, quæ nostris Baccanalibus respondent, a quibus utinam fideles abstinerent, ut Ecclesiæ obsequerentur.

Dicimus II. Jesus nomen fuisse Christo in Circumcisione impositum, Deo præcipiente per Angelorum, & hominum ministerium, & propter rationes, quæ mox exponentur.

I. Probatur ex Scripturis. Quanvis enim Genes. 17. ubi continetur Circumcisionis præceptum nulla de nominis impositione mentio fiat; consuetudine tamen factum est, ut octavo die, quo puer circumcidebatur, etiam ei nomen imponeretur, veluti, ut ait Suarez, quadam necessaria consequentia, supposita hominum conditione, ex lege circumcisionis orta. Ad hoc ipsum probandum affert testimonium Cypriani lib. de Cardinalibus Christi operibus, quem Cypriani putat genuinum esse foetum, quanvis eruditi suppositum judicent. Verba vel Cypriani, vel alterius hæc sunt: *Hoc cum octava die iussu sit celebrari, & nomen Circumciso aptari intimatum est iis, qui digni Sanctorum consortio censebantur, quod eorum nomina scriberentur in Cælis, & æterna beatitudini, quam post vitæ hujus septimanam octava consequitur, hæredes fierent, & consortes, quicunque vitæ innocentia sese Domino consecrassent.* Unde apposite S. Lucas Evangelista cap. 2. ubi Circumcisionis tacite meminit, ibi etiam nominis impositi mentionem expresse facit, dicens: *Postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer, vocatum est nomen ejus Jesus, quod vocatum est ab Angelo, priusquam in utero conciperetur.* Sane apud omnes Nationes in more fuit natis Infantibus a nativitatæ principio nomina imponi; & hoc quidem publice, & cum aliqua etiam solemnitate fiebat; nimirum Athenienses decimo nativitatæ die amicos, & cognatos convocabant, Diis sacrificia offerebant, & filiis nomina imponebant; quod testatur Suidas. Romani octavo die puellis, pueris vero nono, nomina dabant, postquam eos Diis lustrassent, ac propterea dies illi lustrici dicebantur; quod asserit Festus. Judæi autem, ut habetur ex Lucæ 1. & 2., & Patres unanimiter explicant, qui erat

PAR. IV.

illis Circumcisionis dies, illum quoque nominis impositionis diem habebant; ita quidem, ut Theophylactus, & Euthymius apud præfatum Suarez conjectant, quod Circumcisio nominis impositionem præcederet; & quia decebat, ut prius signaculum Dei imprimeretur, quam imponeretur humanum; & quia non censebatur inter homines nomine dignus, qui nondum fuerat Deo consecratus.

II. Probatur ex Patribus. Augustinus serm. 40. de temp. docet, Christum voluisse hunc Judæorum morem, & quasi politicam legem observare, ut in omnibus rebus honestis ac decentibus suæ genti assimilaretur, & ut in omnibus se verum hominem ostenderet; tum quoque, quia quum haberet Christus ut Deus nomen proprium, quod est Verbum, Sapientia, Imago, &c. conveniebat pariter, ut nomen proprium haberet ut homo, ac proinde ei impositum est nomen Jesus.

III. Probatur, quod nomen hoc fuerit a Deo Patre impositum per Angelorum, & hominum ministerium. Matthæi 1. Gabriel Angelus ad Virginem dixit: *Eccce concipies in utero, & paries filium, & vocabis nomen ejus Jesum.* Et Luca 2. *Et vocatum est nomen ejus, quod vocatum est ab Angelo, priusquam in utero conciperetur.* Matthæi 1. Etiam ab Angelo dictum legimus Josepho: *Joseph, Fili David, noli timere, accipere Mariam conjugem tuam, quod enim in ea natum est, de Spiritu Sancto est. Pariet autem Filium, & vocabis nomen ejus Jesum; ipse enim salvum faciet Populum suum a peccatis eorum.*

IV. Idem probatur per Patres. Cyrillus lib. de fide ad Theodosium: *Nomen hoc novum a Patre opinor, per Angeli vocem impositum est. . . . Quando ergo Unigenitus filius, qui Patri coæternus ante omnia sæcula extitit, novissimis temporibus homo factus, & ex muliere natus, & filius declaratus, & primogenitus appellatus, & inter multos fratres numeratus est, tunc ille quoque, qui secundum naturam Pater est, Patris leges (ut ita loquar) sequutus, nomen hoc præfignavit.* Bernardus serm. 2. de Circumcis. ad verba illa Lucæ cap. 2. *Vocatum est ab Angelo;* subdit: *Vocatum plane, non impositum; nempe hoc ei nomen est ab æterno; a natura propria habet, ut sit Salvator; innatum ei est nomen hoc, non inditum ab humana, vel Angelica creatura.*

V. Probatur rationibus, quas affert Suarez. 1. Imponere nomen est habentis auctoritatem super illum, cui nomen imponitur; sed nullus, nisi solus Deus habebat super

A a 2

Chri-

Christum auctoritatem : ergo ad solum Deum spectabat Christo nomen imponere. II. Nominis impositio importat perfectam, ac intimam cognitionem illius, cui nomen imponitur; sed solus Deus habebat intimam, & perfectam cognitionem Christi : ergo solus Deus poterat Christo nomen imponere. III. Nomina, quæ in Scripturis leguntur a Deo imposita quibusdam peculiaribus hominibus, magnam ostendunt illorum hominum dignitatem, & magnam quoque Dei erga ipsos benevolentiam; sed hoc privilegium Christo denegari non debebat, tum propter maximam ejus dignitatem, tum propter infinitum amorem, quo ipsum Deus prosequabatur: ergo &c.

VI. Probatur, quod hæc nominis impositio facta fuerit per Angelorum, & hominum ministerium. Matthæi 1. Angelus, fuit, qui Josepho dixit: *Et vocabis nomen ejus Jesum*. Et Lucæ 1. Angelus fuit, qui dixit Mariæ: *Et vocabis nomen ejus Jesum*. - En hic igitur habemus, & ministerium Angelorum, & ministerium hominum; quatenus nomen Jesus vocatum est ab Angelo, subdit Cornelius a Lapide in cap. 2. Lucæ, Gabriele, annunciente B. Virgini conceptionem Jesu cap. 1. v. 31., Et vocatum est ab hominibus, a Maria scilicet, quæ quasi jure materno hanc sibi potestatem vindicabat, & a S. Josepho, qui ut verus Sponsus, & maritus Virginis non debebat hac dignitate, & auctoritate privari. Unde Chrysostomus homil. 4. in Matthæum sic facit loqui Angelum ad Joseph; *Non quia ex Spiritu Sancto est, idcirco te a ministerio tanta existimes dispensationis Extraneum. Nam etsi nihil habeas in hac generatione commune, tamen quod est proprium Patris, quodque nihil ladit Virginis dignitatem, hoc tibi facile concedo, ut scilicet, nato nomen imponas. Quanquam enim non sit filius tuus: tu tamen curam erga illum, & sollicitudinem ostendes Parentis, & propterea te illi ab ipsa statim nominis impositione approprio, familiaremque facio nato infanti.*

Modo deveniendum est ad rationes, propter quas dicimus, aptissimum, & convenientissimum fuisse, ut Christo Domino Jesus nomen imponeretur. Et quidem, ut hoc totum salveretur ac probetur, sufficiens esset a Deo fuisse nomen impositum. Quæcunque enim facit Deus, convenientissime, & sapientissime facit, atque adeo si nomen Jesus fuit a Deo im-

positum Christo, nemo potest ambigere, quod convenientissime, & aptissime, & sapientissime fuerit impositum. Verum, ut nos quoque rationes aliquas ad hanc convenientiam explicandam, ruditer afferamus, primo dicimus, per nomen Jesu salutem importari, unde ipsum a verbo salvandi originem ducit; quod Angelus testatur Matthæi 1. *Vocabis nomen ejus Jesum; ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum*. Ubi Hieronymus: *Jesus hebræo sermone Salvator dicitur: & etymologiam ergo nominis ejus Evangelista signavit, dicens: Vocabis nomen ejus Jesum, quia ipse salvum faciet populum suum*. Addit Osiander hæreticus, quod hoc nomen quum sit hebræum, suam ducit etymologiam a nomine ineffabili Dei, quod dicitur Tetragrammaton; hoc est, Jeova, una, aut altera, vel addita, vel interposita litera. Sed quia hæc nec in Scriptura, nec in Patribus fundata sunt, ideo merito a Suarez non recipiuntur; asserit tamen, quod ubicunque in Veteri Testamento sub hoc nomine Messias promittitur, Septuaginta vertunt Soter, & Hieronymus, seu Vulgata legit Salvatorem. Sic Isaïæ 62. *Propter Sion non tacebo, & propter Hierusalem non quiescam, donec egrediatur ut splendor Justus ejus, & Salvator ejus ut lampas accendatur*. Sic Michææ 7. *Ego autem ad Dominum aspiciam, & expectabo Deum Salvatorem meum*. Sic Habacuc 3. *Ego autem in Domino gaudebo, & exultabo in Deo Jesu meo*. In quibus verbis non legitur in hebræo nomen Jesu, sed Jesa, quod salutem significat; Et rationem assignat Suarez, quia potest intelligi abstractum positum pro concreto activo, ad denotandam Salvatoris perfectionem. Septuaginta tamen vertunt, *In Deo Salvatore meo*.

Secundo addimus, quod nomen Jesus est Christo proprium; proprium quidem, prout distinguitur a metaphorico, & proprium, prout distinguitur a communi. Multa sunt nomina in Scripturis, quæ metaphorice Christo tribuuntur, & supra triginta enumerantur a Hieronymo in Ezechielem 46. a Cypriano lib. 2. ad Quirinum, a Cyrillo Jerosolymitano catechesi 10. Omnia tamen, inquit Suarez, sub nomine Jesu, & sub propria ejus significatione, comprehendit. Multa enim sunt nomina communia, seu appellativa, quæ tribuuntur Christo, uti Redemptor, Christus, &c. At Christus est nomen di-

gui-

gnitatis; quatenus significat unctum, & convenit æque Regibus, ac Sacerdotibus, qui oleo ungebantur, & demum applicatum est Messiae, qui Rex futurus erat, ac Sacerdos, Deus, & homo, oleo divinitatis unctus; ut docet Eusebius lib. 4. demonstrat. Evangelicæ cap. 15., & post ipsum Nicephorus lib. 1. hist. cap. 4. Nomen autem Jesu fuit impositum ad significandam hanc personam in hac natura, ut idem prosequitur Suarez.

Tertio, nomen Jesus volunt plerique esse etiam proprium Christi, quatenus nulli alteri tributum est præter ipsum; scilicet in eo sensu, in quo impositum est Christo, nulli alteri, nec antea, nec postea fuisse impositum. Quod asseruit Garatinus lib. 3. de arcanis cap. 20., & Santes Pagninus in interpretatione nominum hebræorum, quos cap. 7. concordia sequitur Jansenius Gandavensis. Et si ipsis opponatur, legi etiam in Scripturis Jesum Nave, Jesum Syrach, Jesum Josedech; respondent, horum nomen non fuisse iisdem omnino literis conscriptum; quia eorum nomen legebatur Jehosua, Christi vero Jesua; & Jehosua significat Deus salvabit, vel Deus salus; Jesus vero Salvatorem importat. At Suarez hoc non admittit, additque, majorem fidem adhibendam esse antiquis Patribus, & in linguarum cognitione peritissimis, qui docuerunt, nomen hoc, quod ad materialem literarum sonum, multis antea fuisse impositum, quanvis vis, & efficacia illius nominis nova, & singularis in Christo fuerit. Docet enim Cyrillus Jerosolymitanus catechesi 10. *Ipse solus Jesus appellatur vero nomine a salvari medicina habens appellationem*. Post quæ ita prosequitur idem Suarez 3. par. qu. 37. art. 2. disp. 15. sect. 2., Propter quod excellentiores viri, quibus hoc nomen prius impositum est, typi, ac figuræ Christi extitisse censentur. Quod abunde probat locus ille Zacha. 3. *Ostendit mihi Dominus Jesum Sacerdotem magnum*. Quo loco, verum, ac proprium Jesu nomen positum esse, omnes Patres docuerunt, adeo ut quidam eorum de solo Christo verba illa ad literam interpretentur, ut Tertullianus lib. contra Judæos c. ultimo, ubi inquit, delineatum esse ibi Christum Summum Sacerdotem, & in persona sua, & in ipsius nominis Sacramento. Idem Lactant. lib. 4. c. 14. Origenes homil. 9. in Levit. Ambrosius lib. 3. de fide cap. 4. Alij vero licet in sensu histo-

rico de Jesu filio Josedech interpreterentur, allegorice tamen intelligi de Christo non negant, & omnes consentiunt typum fuisse ob similitudinem nominis, officii, &c., ut late eo loco Hieronymus tractat, & Eusebius 4. lib. de Demonstrat. Evang. cap. 29., ubi sic inquit: *Magnus Sacerdos, qui dicitur Jesus apertissimam imaginem, & notam evidentissimam, servare mihi videtur Salvatoris nostri Jesu Christi, quando & illius nomine decoratur, & populi de Babylone redeuntis, qui captivus illic fuerat, ductor extitit*. Eadem est sententia Augustini 12. contra Faustum cap. 36. Theodoret, & aliorum, Interpretum Zach. 3. Deinde, quod Josue eodem nomine in Christi figuram donatus fuerit, sæpius testatur Justinus Martyr in Dialogo contra Tryphonem, ubi inter alia considerat, Moysen cum Josue mitteret in terram promissionis, illi nomen mutasse, & ablato nomine Auses, vel Oscæ Jesum vocasse, quoniam introducturus erat populum in eam, ut sicut in hoc munere, ita & in nomine typum Christi gereret. Et idem sensit Tertullianus lib. contra Judæos cap. 9. & lib. 3. contra Marcionem cap. 16., & Augustinus lib. 16. contra Faustum cap. 18., & sequentibus, & lib. 2. quæstionum in Exodum qu. 103., & Ambrosius in psalm. 47. in fine, & Hieronymus lib. 1. contra Jovinianum, latissime omnium Origenes homil. 2. in Exod. 22. in Num. 1., & Josue 1., & optime Theodoretus in principio libri Josue. Denique Philo lib. de humanitate, & Joseph lib. 5. antiquitatum, dum sæpius Josue nominant, *Jesum* illum appellant. Et Eusebius lib. 4. de Demonstrat. in ultimis fere verbis id confirmat, ipsius vocis interpretationem exacte explicans. Non est igitur hoc nomen in sono verborum proprium solius Christi Domini; neque hoc refert ad dignitatem, vel excellentiam ejus, quæ magis ex impositione, & ratione ejus, quam ex sono pendenda est.

Quarto. Nominis Jesu impositio aptissime subsequuta est infantis circumcisionem; quia quum per Circumcisionem Christus Dominus sanguinem suum fuderit pro hominibus, & sanguis ejus salutem hominum mereretur; merito illo eodem tempore, quo Christus primo sanguinem fudit, Salvatoris nomen consequutus est. Unde videtur hoc Sanctissimum nomen non solum a maxima Christi dignitate originem duxisse, verum quoque ab ejus me-

merito singulari, & infinito, quod primo consequutus est per primum passionis suæ specimen, quod in sua exhibuit Circumcisione. Quapropter illi in hoc sensu aptari possunt verba, quæ Apostolus Philippensibus cap.2. scribebat: *Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis, propter quod & Deus exaltavit illum, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen, ut in nomine Jesu omne genu flectatur, &c.*

Quinto. Docent S.Thomas, & ante ipsum docuerat S.Bernardus serm.2. de Circumcis., quod in hoc nomine Jesus omnia alia Christi nomina, tam propria, quam metaphorica comprehenduntur. Et quidem in ipso Christi divinitas elucet, & exprimitur; quia nullus alius, ut docent Patres, nos poterat salvare, nisi solus, & verus Deus; quod pariter asseruit Epiphanius hæres. 29. a Suarez citatus; qui pariter in confirmationem illorum, quæ hic dicimus, hæc probando prosequitur:

„ In quo illud specialiter perpendendum, est, quod Matth. cap. 1. cum dixisset: *Et vocabis nomen ejus Jesum*, statim subdit, hoc factum esse, ut impleretur quod Isaias prædixerat: *Et vocabitur nomen ejus Emanuel*. Solent enim Patres interrogare, & late tractare, quomodo cum de Messia fuerit prædictum, vocandum esse Emanuel, non illud, sed Jesu nomen acceperit. Et quanvis diversi diversæ respondeant, ut videre licet in Chrys., Theophyl. Euthym. ibi. Lactan. lib.4. c.22. Tertullian. lib.3. contra Marcionem c. 8. & 9. Augustin. serm. 8. de Nativit. Matthæus tamen potius dixit per hujus nominis impositionem prophetiam illam impleram esse: non enim erat sensus illius, Messiam nominandum esse, hac materiali voce Emanuel, sed rem illa voce significatam ei esse tribuendam; quia tunc vere, ac singulari modo Deus nobiscum esse incepit, quando Verbum caro factum est. Quod mysterium apertissime nobis declarat nomen *Jesus*, quo non solum Verbi majestas, sed etiam humanitatis veritas indicat, sine qua, Salvatoris munus Deus exequi non posset. Significatur autem illa humanitas, tanquam principium, & radix bonorum omnium, quæ sub nomine *salutis* comprehenduntur.,

Sexto hoc adoratissimum nomen cunctis hominibus est honorabile, est proficuum, est suavissimum. Per ipsum enim voluit nos Deus consolari, & adjuvare;

quod promiserat Isaiæ 26. *Propter Sion non tacebo, & propter Hierusalem non quiescam, donec egredietur ut splendor Justus ejus, & Salvator ejus ut lampas accendatur*. Prosequitur Propheta, adducendo bona, quorum omnium nomen hoc debebat esse principium, & origo; Unde concludit: *Ecce Dominus auditum fecit in extremis terra, dicite Filia Sion: Ecce Salvator tuus venit*. Et cap.12. Volens per Christi adventum nos homines consolari, & ad spem nos excitare, illum quoque nobis sub Salvatoris nomine proponit, dicens: *Confitebor tibi, Domine, quoniam iratus es mihi; conversus est furor tuus, & consolatus es me*. *Ecce Deus Salvator meus, fiducialiter agam, & non timebo, quia fortitudo mea, & laus mea Dominus, & factus est mihi in salutem; haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris*. Gabriel quoque Angelus, quando Jesus nomen annuntiavit, subdidit utilitatem nostram ex nomine illo percipiendam, dicens: *Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum*. Immo omnes Angeli, qui Lucæ 1. Christi nativitatem Pastoribus Evangelizarunt, dicebant, *quia natus est vobis hodie Salvator*. Recte igitur Actorum 4. dicebatur ab Apostolo Petro, non esse aliud sub Cælo nomen, in quo oporteat nos salvos fieri.

Obijciunt I. Theodosius Imperator in l.2. C. de feriis in C. Theodosiano, enumerans dies festos, in quibus non licebat juridicos actus agere, inter illos non ponit diem Circumcisionis Domini: ergo festivitas illius non fuit antiquis temporibus celebrata. Probatur antecedens, afferendo verba legis, quæ sunt: *Sanctum diem Paschæ, & diem Natalis Domini, & Epiphania, septem, qui præcedunt, & septem, qui sequuntur, sine strepitu volumus observari, & quod contra hoc factum fuerit, omnibus modis irritatur*. II. Chrysostomus enumerans festa, quæ ex Christi Domini nativitate descendunt, nec verbum de Circumcisione dicit: ergo illam non agnoscebat, ut celebrem in Ecclesia festivitatem. Probatur antecedens. Chrysostomus in Oratione de B. Philogonio hæc scribit: *Appetit festum omnium festorum maxime venerandum, adorandumque: quod si quis appelleret omnium festorum metropolim, haudquaquam aberret. Quod autem hoc est? Christi juxta carnem Nativitas: Ab hoc enim illustratio diei, festum, videlicet Epiphaniarum, ac sacrum Paschæ, Ascensio, & Pentecostes originem, ac fundamentum*

mentum ducunt. Nisi enim secundum carnem natus esset Christus, nequaquam baptizatus esset: nam id est festum Theophaniorum. Nequaquam fuisset crucifixus: nam hoc est festum Pascha. Nequaquam misisset Spiritum Sanctum, quod est Festum Pentecostes. Itaque ab hoc, seu fonte quopiam, hi diversi annus orti, nata sunt nobis hac festa. Verum non ob hoc tantum par est hunc diem ceteris anteponi: sed etiam ob id, quod id, quod in hoc natum est, ceteris omnibus est venerabilius. III. Concilium Agathense, celebratum anno 506. cap. 2. enumerat etiam majores in Ecclesia festivitates, sed de Circumcisione omnino tacet; Verba canonis sunt: *Pascha Natali Domini, Epiphania Domini, Ascensione Domini, Pentecoste, & Natali S. Joannis Baptista, &c. non nisi in Civitatibus, aut in parochiis teneantur Missas. Clerici vero si qui in festivitatibus, quas supra diximus, in Oratoriis (nisi jubente, aut permittente Episcopo) missas facere, aut tenere voluerint, a communione pellantur.* Et cap. 64. *Si quis in Clero constitutus ab Ecclesia sua diebus solemnibus absuerit, idest, Nativitate Domini, Epiphania, Pascha, vel Pentecoste, triennio a communione suspendatur.* IV. Isidorus Hispalensis de Officiis Eccles. lib. 1. cap. 25., & 26. Solemnitatem memorat nativitatis Domini, & Epiphaniæ; sed de Circumcisionis festo nec verbum apponit: ergo hoc festum nec antiquum, nec solemne fuit in Ecclesia. Probatur antecedens, adducendo verba, quæ in præfatis Canonibus continentur. Cap. 25. *Natalis dies Domini ea de causa a Patribus votiva solemnitate institutus est, quia in eo Christus pro redemptione mundi nasci corporaliter voluit &c. Hac est ergo dominica Nativitatis magna solemnitas; hac est diei hujus nova, & gloriosa festivitas, adventus Dei ad homines factus. Itaque dies iste pro eo, quod in eo natus est Christus, Natalis dicitur: quemque ideo observare per revolutum circulum anni festa solemnitate debemus, ut in memoriam revocetur, quod natus est Christus.* Cap. 26. *Epiphaniarum diem proinde festa solemnitate viri Apostolici signaverunt, quia in eo per stellam est Salvator ostensus, quando invenerunt Magi Christum in præsepio jacentem, & adoraverunt eum, Ideo ergo diem hunc annua celebritate sacraverunt, ut Mundus agnoscat Deum, quem elementa celitus prodiderunt.* V. Solum Dei nomen, quod est Tetragrammaton semper fuit in Ecclesia venerandum, adeo non liceret omnibus nec ipsum quidem nomi-

nare: Si ergo quæ diximus vera sunt de nomine Jesu, ipsum quoque paræ venerationis cum Dei nomine esse debet; quod non est dicendum. VI. Si vera sunt quæ scripsimus de nomine Jesu, deberemus ipsum quoque vel in tabellis sculptum, vel in paginis scriptum, adorare: Sed qua adoratione? Non quidem Dulæ, quia non est aliquid Sanctorum, sed Dei; nec etiam Latræ, quia et si Dei hominis sit nomen, non est tamen cum divinitate unitum; neque pariter Iperdulæ, quæ quidem adoratio soli Beatissimæ Mariæ Deiparæ debetur.

Respondemus ad I. Opponendo allatæ legi aliam Valentiniani, Theodosii, & Arcadii, Imperatorum, quæ refertur in C. Theodosiano l. omnes C. de feriis, in qua legitur: *Omnes dies jubemus esse juridicos. Illos tantum manere feriarum dies fas erit, quos geminis mensibus ad requiem laboris indulgentior annus excepit, æstivos fervoribus mitigandis, & autumnos fructibus decerpendis. Kalendæ quoque Januariarum, consuetos dies otio mancipamus &c., in quibus debent jura differri: sacros quoque Pasche dies, qui septeno numero, vel præcedunt, vel sequuntur. Dies etiam Natalis, atque Epiphaniarum Christi: & quo tempore commemoratio Apostolica passionis totius Christianitatis magistra a cunctis jure celebratur: in quibus etiam prædictis sanctissimis diebus, neque spectaculorum copiam referamus.*

Ad II. Dicimus, orationem illam non esse S. Joannis Chrysostomi, sed alterius quidem ab ipso; illius enim nec Bellarminus meminit lib. de Scriptorib. Ecclesiast., ubi opera omnia Chrysostomi accurate recenset, nec alii eruditi critici, qui idem tractant argumentum meminerunt.

Ad III. Concilio Agathensi opponimus Concilium Turonense, Autisiodorense, & Romanum, quæ in Dissertationis exordio laudavimus. Cæterum non mirum, si inter festa illa, quæ cum lætitia, & gaudii celebritate in Ecclesia habebantur, Circumcisionis festum non numeratur, quia hoc, ut diximus, cum jejunio, fletu, & planctu celebrabatur propter rationes, quas ibi quoque enucleavimus ex Augustino præcipue, aliisque Patribus.

Ad IV. Eadem est responsio, ac ad III., nimirum, quod Isidorus describebat, quæ ad festorum illorum pertinebant solemnitatem, sive in officio, sive in missa, & præcipue ad præfationes, quas pro sin-

singulis festivitibus memoravit. Festum autem, de quo loquimur, solemnitate tantum habebat afflictationis, per quam Christiani in Gentilium exemplum, & condemnationem jejunabant, plangebant, ac affligebantur,

Ad V. Quod dicitur in psalm. 110. *Sanctum nomen ejus Jesu nomini a Scriptoribus passim applicatur, ut videre est apud Hennum, qui citat S. Bernardum serm. 15. in Cantic. dicentem: Nihil ita ira impetum cohibet, superbia tumorem sedat, sanat livoris vulnus, restringit luxuria fluxum, extinguit libidinis flammam, sitim temperat avaritia, &c.* Et Chrysologum scribentem serm. 144. *Hoc nomen dedit cæcis visum, auditum surdis, claudis cursum; sermonem mutis, vitam mortuis, totamque*

diaboli potestatem de obsessis corporibus virtus hujus nominis effugavit. Quam habet virtutem admirabile, ac venerabile nomen Jesus, a Deo habet; Deus enim dedit Christo nomen, quod est super omne nomen, iussitque, ut in nomine ejus omne genu flecteretur Cœlestium, Terrestrium, & Infernorum. Et hæc est inter Dei nomen, & Jesu nomen differentia.

Ad VI. Nomen Jesu, vel in tabula sculptum, vel in pagina scriptum, idem est ac imago in tela, vel alibi depicta; & ideo sicut adoramus imaginem propter relationem, quam dicit ad suum originale, ita & nomen Jesu adoramus; quod S. Bernardinus Senensis præstitit fortiter, & efficaciter defendit,

DISSERTATIO CCXX.

De Magorum adoratione. Cujus Nationis Magi fuerint? Cujus dignitatis? Cujus numeri? Et quo nomine appellati sint? Ex qua Regione discesserint? Et quod iter usque Bethleem peregerint?

PRO Magorum Natione enucleanda, ac stabilienda, certum primo habemus ex Evangelio Matthæi, fuisse orientalem, Dicitur enim Matthæi cap. 2. *Cum natus esset Jesus in Bethleem Juda in diebus Herodis Regis, ecce Magi ab Oriente venerunt Jerosolymam dicentes, ubi est, qui natus est, Rex Judæorum? Vidimus enim Stellam ejus in Oriente, & venimus adorare eum.* At semper remanet difficultas, cujus Regionis ex Oriente fuerint? Primo, aliqui putarunt, fuisse Chaldæos. At communiter impugnantur; & quia Chaldæa respectu Judææ sit pars Aquilonaris, non Orientalis; & hinc est, quod malum, quod Judææ superventurum timebant Prophetæ, ab Aquilone dicebant quoque oriturum: *Omne malum ab Aquilone*: Si ergo Chaldæa est pars Aquilonaris, non a Chaldæa venerunt Magi, qui ab Evangelio dicuntur venisse ab Oriente: tum quoque, quod Chaldæa sit proxima Judææ, & notissima habitantibus illam; si ergo Magi a Chaldæa venerunt, cur generico illo nomine Orientis dicuntur ab

Oriente venisse, & non potius a Chaldæa, quæ notior erat Judæis, ut proximior? Secundo, alii voluerunt, venisse Magos ex Mesopotamia, & fuisse posteros Balaami, qui prædixerat Christum sub stellæ symbolo oriturum; prout legitur Numer. 24. Hujus opinionis fuerunt Origenes, & Basilus Magnus, quod putaverint, viguisse in Balaami posterorum memoria vaticinium de stella, aliquando oritura ex Jacob, ac proinde Magos novam stellam videntes fuisse erectos, ac excitatos ad novum Regem inquirendum. Verum nec hæc secunda opinio subsistit, quia licet Balaam fuerit Mesopotamus, non tamen vaticinium fecit in Mesopotamia, sed in Moab, quo fuerat advocatus; nec postquam reversus est ad suos vaticinium inter illos commendavit; immo potius nefariis studiis operam dedie usque ad finem vitæ, & pessime obiit. Cæterum non legitur, Mesopotamos Astrologos fuisse; & denique designans Evangelista patriam Magorum, ut longe ab Judæa distansem, esse non poterat Mesopotamia, quæ Judææ proxima, & quasi contermina est. Tertio, alii existi-

ma-

marunt, Magos fuisse Arabes, & ex Arabia venisse, non deserta, & petrea, sed ex felice, & Judææ respectu, Orientali. Citantur pro hac opinione Justinus Martyr, Tertullianus, Hilarius, Epiphanius. Attamen ait Serry, in majori numero Patres his paucis ob stare, propter has, quas ipse subdit rationes. I. Quod Arabia non ita distet a Judæa, nempe solo itinere octidui. II. Quod Magorum nomen sit apud Arabes inauditum. III. Quod in aliis novi Testamenti locis, ubi de Arabia fit sermo, proprio nomine nuncupetur, ut ad Galatas cap. 1., & 4. Ultimo quod momenta, quibus ea opinio maxime nititur, facile exsufflantur. Nititur enim oraculo Davidis Psal. 71. *Reges Arabum, & Saba dona adducent*; quod tamen speciatim de Magis adoratoribus dictum non esse, demonstravimus: alias Reges, non modo Arabes, sed & Sabæi, Tharsenses, & Insulani perinde dicendi essent ob ea, videlicet, quæ præcedunt: *Reges Tharsis, & Insula munera offerent, Reges Arabum, & Saba dona adducent*. Nititur & oraculo Balzami Num. 24. quod in Arabia fufum existimatur; cum Moab Arabiæ regio sit juxta D. Hieronymum lib. de locis hebraicis. At quid quæso, necesse est, Magos ex ea regione profectos esse, ubi fufum est olim oraculum illud: *Orietur Stella ex Jacob: consurget Virga de Israel* Num. 24. Cum & illius notitia ad alios quoque populos pervenire potuerit, ut ea notitia excitarentur, ad novum Regem stella affulgente quærendum: imo cum nulla hujus oraculi notitia habita, secretiori Dei inspiratione, excitari potuerint. Quarto demum alii scripserunt, Magos fuisse Persas, & ex Perside venisse. Hujus sententiæ sunt Chrysostomus, Clemens Alexandrinus, Cyrillus Alexandrinus, quibus S. Thomas subscripsit 3. par. q. 36. ar. 7. Cum quibus dicimus I., Magos fuisse Persas, & ex Perside Bethlechem, ad Christum adorandum, venisse. Conclusio inter recentiores est Serry contra Graveson.

I. Probatur. De Perside verificantur omnia, quæ de aliis dictis regionibus, quas alii in medium attulerunt, diximus non verificari: ergo probabilius dicendum est, Magos fuisse Persas, & ex Perside Bethlechem ad Christum adorandum venisse. Probatur antecedens. Primo Persia est pars respectu Judææ Orientalis: ergo Magi venientes ex Perside, verificatur, quod venerint ex Oriente. Secundo a

PAR. IV.

Judæa versus Orientem est pars remotissima, distat enim leucis circiter quingentis: ergo talis est distantia, ut sine multorum dierum itinere superari non potuerit. Tertio Persis nunquam in novo Testamento ex proprio nomine designatur, sed semper sub Orientis titulo: ergo non mirum, si non diversimode hic etiam describitur. Quarto, nomen, ac professio Magorum celebris erat apud Persas, qui scientiæ syderum operam dabant: ergo verificatur pariter Magorum conditio. Quinto, adoratio cum munerum oblatione de more erat Persarum: ergo & in hoc Magi se Persas esse ostenderunt. Sexto denique, munera, quæ obtulerunt, si in Perside, quæ propria erat ipsorum regio, invenire non potuerunt, facile invenerunt in Arabia felice, per quam transire iter faciendo Bethlechem versus, necessario debebant: ergo jam stat, quod in Perside verificantur omnia de Magis, quæ in aliis regionibus verificari omnino non possunt.

II. Probatur. Ideo Magi non fuerunt ex Chaldæa, ut diximus, quia Chaldæa est pars Aquilonaris, non Orientalis respectu Judææ; ideo non fuerunt, ut diximus pariter ex Mesopotamia, quia hæc est proxima, & non multum distans a Judæa; ideo quoque, ut probavimus, non fuerunt ex Arabia Felici, quia in hac non vigeat Magorum nec professio, nec nomen, & a Judæa non admodum erat remota; Sed omnes istæ exceptiones, quæ in aliis regionibus habent locum, in Perside locum non habent, ut dictum est in I. probatione: ergo propter illas easdem rationes, quibus probatur Magos non fuisse Chaldæos, non Mesopotamos, non Arabes, probatur pariter fuisse Persas.

Pro conditione vero, ac dignitate Magorum: Primo, non subscribimus illis, qui Magorum nomine intelligunt Viros magicis artibus additos, sortilegos, ac Necromanticos; sed potius credimus eos designari, qui apud Persas erant Sapientes, Philosophi, ac Syderalis scientiæ periti, qui quidem hoc specialiter nomine ab Orientalibus nuncupantur. Secundo, alii voluerunt, Magos fuisse Reges; & ita pictis coloribus exprimuntur in tabulis, & fictili quoque opere videntur in præsepibus, quæ in anniversaria die Nativitatis Domini in tanti mysterii memoriam, vel in Ecclesiis, vel in privatis domibus repræsentantur. Alii autem hoc constantissime negant, asserentes, illos

B b

fuisse

fuisse privatos homines, sapientes quidem, ac non Reges, divites quoque, sed non Procures, Philosophos utique, neutiquam vero Principes.

Dicimus II., Magos fuisse Sapientes, ac Philosophos, haud quaquam vero Reges. Conclusio est Cornelii Jansenii Gandavensis cap. 9. Concordiæ.

I. Probatur. S. Matthæus Evangelista describens Magorum adventum, nullam eis regiam tribuit dignitatem, nullam de regali ipsorum ornatu, ac comitatu memoriam facit, nullum denique verbum scribit, per quod excelsa ipsorum dignitas significetur: ergo ex Matthæo nec Reges erant, nec regali pompa incedebant. Probatur consequentia. Non debuisset hoc omittere Matthæus, si verum in se fuisset; tum quia per hoc & Christi nascentis gloriam auxisset, & delati honoris celebritatem magis amplificasset. Et quemadmodum, quando Christus sanavit filium Reguli, Evangelista non omisit Patri suo hunc titulum tribuere, ut miraculum redderet celebrius, ita pariter Magos describens Christi adoratores, si verè Reges fuissent, omittere non debuisset regiam ipsorum exprimere dignitatem, ut apud Judæos esset illustrior salutatio, & gloriosior adoratio.

II. Probatur, tum quia, ut intelligitur ex Evangelio, Herodes non alloquitur Magos, ut Reges, ac sibi pares, sed ut inferiores, eis etiam mandata imponens: *Mittens eos in Bethleh: dixit: Ite, & interrogate diligenter de puero, & cum invenieritis, renunciate mihi*; tum pariter, quia si Reges fuissent antequam Herodis ditionem ingrederentur, debebant illi nuncios, vel legatos, vel oratores mittere, per quos ingressum in Herodis Regnum impetrassent; & sic Herodes, qui de ortu pueri turbatus fuerat, de ipsorum adventu turbatus quoque fuisset, maxime quum esset inopinatus: tum denique, quia incredibile omnino videtur, si Magi Reges fuissent, potuisse illos clanculum Bethlehemo discedere, quin Herodes, qui sexto tantum milliario distabat, Jerosolymam degens, ipsorum discessum agnovisset. Quæ omnia improbabilem sane reddunt illorum assertionem, qui dicunt, Magos fuisse Reges.

III. Probatur ex antiquorum Patrum silentio, nullus enim ex ipsis invenitur, qui Magis regiam tribuat dignitatem, quanvis multi commendaverint illos a sapientia, & siderum cognitione. Solum Theo-

phylactum testatur Serry, fuisse primum, qui Magis tribuerit regium nomen, ac titulum; at Author iste nec antiquus est in Ecclesia, quum floruerit Sæculo XI., nec talis est autoritatis, ut antiquorum Patrum silentio non obstante, ei, qui sine illorum testimonio loquitur, fidem adhibeamus.

Pro Magorum vero numero, Glossa in cap.

2. Matthæi putat, eos in magna fuisse multitudine. Author Operis imperfecti in Matthæum apud Chrysostomum homil. 2. duodecim numerat Magos Christi Adoratores, quos Persarum Sapientiores, & mysteriorum divinarum amatores dicit. Leo tamen Magnus in sermonibus de Epiphania, tres tantum fuisse, scripsit; & post ipsum Author sermonum, qui Eusebio Emisemo male tribuuntur, hoc ipsum confirmavit. Petrus denique Abailardus serm. 4. de Epiph. Authoris Operis imperfecti opinioni subscribit.

Dicimus III. Magos Christi adoratores tres tantum fuisse; nimirum Balthasarem, Melchiorum, & Gasparem.

I. Probatur. Ex perantiqua, & universali Ecclesiæ traditione. Quavis enim unus, aut alter ex Scriptoribus majorem numerum scripserit, nullus tamen inventus est, qui multitudinem illam a Scriptoribus confictam, vel in tabulis, vel in representationibus expresserit; quum contra, omnes, quas videmus tabulæ, trinum dumtaxat Magorum numerum exhibeant, & in representationibus natalitiis non magis, quam tres devotorum oculis exhibeantur: ergo verè ex omnium Ecclesiarum mente, & concordia, inferri potest, trinum tantum fuisse Magorum Christum adorantium numerum, & non amplius.

II. Probatur, Tria fuerunt munera, quæ Magi Christo Domino obtulerunt: ergo tres fuerunt Magi Christi Domini adoratores. Ad infirmandum hoc argumentum Serry dicit, quod quilibet ex Magis etiam illa munera obtulit. En sua verba, „ Idcirco porro tres tantum fuisse vulgo „ creduntur, quia tria oblata munera memorat Evangelium, *aurum, thur, & myrram*: quasi singula obtulerint singuli. „ Quis id porro certo sciat? Imo omnia „ singulos obtulisse, probabilius est: tum „ quod ita plerique Patrum existimant, maxime vero S. Ambrosius lib. 2. in Lucam, „ & S. Gregorius Magnus homil. 10. in „ Evangelia: tum quod ita ratio suadere „ videtur. Cum enim ea ab ipsis oblata sine „

„

munera tanquam symbola fidei suæ, qua Christum, & Regem, & Deum, & mortalem hominem agnoscebant, omnia singulos obtulisse necesse est, cum titulos illos omnes in Christo agnoscerent singuli. Verum ejus imaginatio non subsistit, quia munera illa non præcise oblata fuerunt in liberalitatis exercitium, & in Nati Numinis adorationem; sed etiam in mysterium; mysterium autem poscebat, ut quilibet ex Magis munus suum offerret, quo scilicet unus Infantis testaretur divinitatem, alter humanitatem, vel mortalitatem, tertius vero Sacerdotium æternum. Et hic videretur pariter Ecclesiæ sensus, quatenus, ut exprimitur in tabulis, vel in repræsentationibus, quilibet Magus manibus munus suum tenet, ut offerat. Ecclesiæ autem sensus cujuslibet Scriptoris authoritati prævalet, etiam si Scriptores intelligendi sint, ut Adversarius intelligit, quod nos omnino non affirmamus.

III. Probatur ex peculiari Colonienfis Ecclesiæ traditione. Et sane Ecclesia, in qua Magorum corpora aservantur, ac adorantur, tres profitetur, fuisse Magos, illorumque etiam exhibet nomina, quæ sunt Melchior, Balthasar, ac Gaspar. Et quanvis privati aliqui Scriptores varaverint hæc nomina; quibusdam scilicet appellantes illos Appellium, Amerum, & Damascum; aliis vero Galgalad, Magalad, Serachim; aliis quoque Atorem, Satorem, & Paratorem: hoc nihilominus observandum est, quod etsi variatio sit in nominibus, non est tamen numero, omnibus convenientibus in trino numero assignando, per quem concordant, tres tantum fuisse Magos, qui Christum in Stabulo adorarunt.

IV. Probatur testimonio Patrum. Leo Magnus serm. 1. de Epiphania: *Tribus igitur Magis &c.* Et serm. 4. *Tres itaque viri &c.* Et serm. 5. *Tres Magos pravia Stella perduxit;* & in aliis sermonibus semper illos tres fuisse commemorat. Augustinus serm. 1. Epiphaniæ apud Suarez asserit, significatum fuisse Trinitatis mysterium in tribus muneribus, & in tribus personis, singulis singula munera offerentibus. Rupertus lib. 2. in Matth. *Tres homines tribus partibus Orbis Asia, Africa, & Europa, fidei confessionis, & adorationis exempla exhibere mervuerunt.* Idem docuit Anselmus, & cæteri quoque Expositores in cap. 2. Matth. Denique Beda in Collectaneis, si hoc opus eidem non est suppositum, hæc

PARIV.

scribit: *Primus dicitur fuisse Melchior senex, & canus, barba proluxa, & capillis aurum obtulit Regi Domino. Secundus nomen Gaspar, juvenis imberbis, rubicundus, thure, quasi Deo oblatione digna Deum honorabat. Tertius fuscus integre barbatus, Balthasar nomine per myrrham filium hominis mortuum professus est.*

Postremis denique temporibus, nimirum anno 1633., ut ait Serry, vel anno 1638., ut scribit Graveson, apud Gallias vulgatus est liber, in quo Author totus est, ut prober, Magos Christi adoratores fuisse Enochum, Eliam Tesbirem, & Melchisedechum. Contra hoc Commentum agit egregie Theophylus, Raynaudus in Diptychis Marianis par. 5. pun. 8. n. 25., & post ipsum Graveson, Serry, alique; cum quibus

Dicimus IV., Magos Christi adoratores non fuisse Enochum, Eliam Tesbirem, & Melchisedechum.

I. Probatur. Magi, qui Christum in stabulo adorarunt, vocantur a Patribus Primi ex Gentibus, qui ad Christi fidem vocati sunt; sed Elias erat Judæus, Enochus vixit prima Mundi ætate, qua inter Judæos, & Gentiles nulla erat distinctio, Melchisedech tandem fuit Summi Dei Sacerdos, & omnes quidem fuerunt Sancti, non Gentiles, nec Ethnici: ergo venire non possunt Magorum nomine, qui Christum in Stabulo adorarunt. II. Enoch, & Elias non sunt in statu, in quo dormire possunt, sed Magi dormierunt: ergo horum nomine intelligi non possunt Elias, & Enoch. Major est certa apud illos, qui de eorum statu discurrent; Minor asseritur in Evangelio Matthæi, quando dicitur, Magos Berthelemi dormisse, quando Angelicum responsum in somnis acceperunt, ne ad Herodem redirent. III. Author iste dicit, Magos venisse a Paradiso terrestri, ut Christum adorarent in Cunis; Sed quanvis Enochus, & Elias in Paradiso terrestri invenirentur, Melchisedech tamen certissime nec superstes est, nec ibi erat: ergo saltem commentum de Melchisedecho non verificatur. IV. Si Magi fuissent Enochus, Elias, & Melchisedech, utique Matthæus illos nominasset, quemadmodum nominavit Enochum, & Eliam, quando cum Christo in Monte Tabor apparuerunt.

Opponunt I. Probabilius est, Magos fuisse Arabes; dicitur enim psalm. 71. *Reges Arabum, & Saba dona adducent . . . Et dabitur ei de auro Arabia:* ergo non fue-

Bb 2

runt

runt Persæ, sed Arabes. II. Munera, quæ obtulerunt Magi sunt propria Arabicæ regionis; thus enim, & myrrha sunt aromata ibi domestica, & propria Sabææ regionis in Arabia Felice; & ut testatur Plinius lib. 12. hist. naturalis cap. 14. ibi quoque gignitur aurum optimum. III. Chaldæa distat ab Urbe Ierosolyma 370. leucis, & Persia 500., quod quidem iter compleri non potest per decem & tres dies; intervallum vero itineris ex Arabia Felice ad Ierosolymam potest per octiduum peragi: ergo facilius verificatur, quæ leguntur in Evangelio, si dicamus, Magos fuisse Arabes, quam si asseramus, fuisse vel Chaldæos, vel Persas. IV. Balaam prophetiam suam, quæ legitur Num. 24. *Orietur Stella ex Jacob*; edidit in Arabia, quando scilicet vocatus fuit a Balac, Moabitaram Principe, ut Israelitis imprecaretur: Quis autem non videt Arabes facilius potuisse hanc prophetiam agnoscere, & mente retinere, quam Chaldæos, & Persas, qui multum ab Arabia distabant? V. Hieronymus in cap. 2. Danielis dicit expresse, Magos fuisse incantatores, & maleficos. Sua verba sunt: *Videntur mihi incantatores esse, qui verbis rem peragunt: Magi, qui de signis philosophantur, malefici, qui sanguine utuntur, & victimis Consuetudo, & sermo communis Magos pro maleficis accipit, qui aliter habentur apud gentem suam, eo quod sint Philosophi Chaldaeorum*; quibus addit Suarez; & huiusmodi significat fuisse hos Magos, qui Christum adoraverunt. VI. Augustinus in opere de mirabilibus Sacræ Scripturæ lib. 3. cap. 4. asserit, Magos fuisse Reges; dicit enim: *Reges alacres pergunt: & serm. 43. ad fratres in eremo: Audistis, fratres mei charissimi, Sanctissimos Reges Dominum diligenter quævisse*. Insuper Tertullianus lib. 3. contra Iudæos cap. 9. explicans verba illa Isaïæ 8. *Antequam sciat puer vocare patrem suum, & matrem suam, auferetur fortitudo Damasci*; & exponens illud Psalm. 71. *Dabitur illi de aure Arabia, & Reges Arabum, & Saba dona adducent*; hæc habet: *Nam & Magos Reges fere habuit Oriens, & Damascus Arabia retro deputabatur, antequam transcripta esset in Syro phanicem ex distinctione Syriarum, cujus tunc virtutem Christus accepit, accipiendo insignia ejus, aurum, scilicet, & odores*. VII. Ecclesia in Officio Epiphaniæ profiteretur, Magos fuisse Reges; applicat enim Magis verba illa Davidis psalm. 71. *Reges Tharsis, & Insula munera*

offerent, Reges Arabum, & Saba dona adducent; & verba illa Isaïæ cap. 60. *Et ambulabunt Gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui*. VIII. In Evangelio Matthæi dicitur, quod Magi apertis thesauris suis, obtulerunt Christo munera &c.; Sed hæc verba regum indicant apparatus: ergo Magi vere fuerunt Reges. IX. S. Prosper de promissionibus, & prædictionibus Dei par. 3. promiss. 6. post Chrysostomum homil. 1. ex variis in Matth., quibus concinunt Eucherius in Isaïam, Julianus Archiepiscopus Toletanus lib. 1. contra Iudæos, & Arnoldus Carnotensis, omnes asserunt, Magos fuisse Reges, & hic ultimus scribit: *Reges Arabum, & Saba, ab Oriente egressi, sequenti stellam insoliti luminis, gentibus curvatis, & humi purpura defluente, Jesum nostrum pannosum adorantes, donis sacramentalibus venerati sunt*. X. Magi ex Evangelio venerunt ab Oriente; sed Paradisus Terrestris, in quo habitant Enochus, & Elias, situs est in Oriente, ut scripsit Moyses Genes. 2. ergo Magi Christi adoratores fuerunt Enochus, & Elias. XI. Gloriosior esset Christo Magorum adoratio, si adoratores dicerentur Enochus, & Elias, & Melchisedech, viri quidem Sanctissimi, & ab omni antiquitate in veneratione habiti, quorum etiam Iudæi memoriam in insigniori celebritate habebant: ergo de facto ita, & non diversimode dicendum est. XII. Magi repræsentantur non sub uno eodemque colore; alter enim ex illis sub colore fusco, atque sub nigro exprimitur; cæteris duobus sub colore albo expressis: ergo non omnes tres ejusdem erant regionis, ac nationis.

Respondemus ad I. Quia Saba posita est intra confines Arabiæ Felicis, nequit esse verborum illorum sensus, quod alter fuerit Rex Arabiæ, alter vero Rex Sabæ; quod quidem videtur exprimere particula illa conjunctiva *Et*; & quia hoc in veritate literæ, vel historiæ satis constare non potest, dicendum est, quod nomine Regum Arabum, & Saba veniant Gentiles nationes, quæ in persona Magorum Christum Dominum in comis primo adoraverunt. Usurpatum est autem nomen Arabum, vel quia Magi, quanvis Persæ fuerint, venientes tamen adorare Christum, per Arabiam transierunt; vel quia Christum adorantes, eidem arabica munera obtulerunt.

Ad II. Dum transierunt Magi per regiones illas Arabiæ Felicis, potuerunt aromata illa

illa emere, vel etiam emere in Perside, quo illa Arabes ad vendendum deportabant. Cæterum verba illa psalm. 71. *Reges Arabum, & Saba dona adducent*, ex eo etiam probatur, quod speciatim de Magis adoratoribus intelligenda non sint, quia aliter dicendi essent Reges, non tantum Arabes, sed & Sabæi, & Tharsenses, & Insulani; quia æque de omnibus his dicitur: *Reges Tharsis, & Insula munera offerent, Reges Arabum, & Saba dona adducent*; Quod tamen Adversarii ipsi non concedent.

Ad III. De itinere Magorum, & de eorum adventu in Bethleemiticam Speluncam, specialem instituemus conclusionem, quam mox dabimus, & probabimus.

Ad IV. Dicit Serry, quod potuerit oraculi Balaami notitia ad finitimas illas Gentes facile pervenire. Sna verba sunt: „ At quid, quæso, necesse est, Magos ex ea regione profectos esse, ubi fufum est olim oraculum illud: *Orietur Stella ex Jacob: consurget Virga de Israel*. Num. 24. ? Cum & illius notitia ad alios quoque populos pervenire potuerit, ut ea notitia excitarentur, ad novum Regem stella affulgentem, te quærendum; imo cum nulla hujus oraculi notitia habita, secretiori Dei inspiratione excitari potuerint. „

Ad V. Hieronymus apud Suarez refert, in Perside tria Magorum genera fuisse; Primos, quos nuper descripsit; Secundos, quos describit in Isaia 47., illos, scilicet, *qui ex astrorum cursu, lapsuque syderum, res humanas Regi arbitrabantur*; alios vero fuisse maleficos, qui magia ad aliorum perniciem utebantur. Magi, qui Christum in præsepio adoraverunt, fuerunt secundi generis; doctissimi scilicet, & eloquentissimi, qui præter farinam, & oleum nihil aliud in cibum sumebant; ut ait Suarez, qui & concludit: non est ergo incredibile, ex horum genere fuisse Magos Christi adoratores.

Ad VI. „ Liber de mirabilibus Sacrae Scripturae, ait Cardinalis Bellarminus, non sine causa non invenitur in retractationibus, neque in Indiculo Possidii, quoniam liber est indignus ingenio, & gravitate S. Augustini, quem etiam non magni fecit, & S. Augustini esse negavit S. Thomas 3. p. qu. 45. art. 3. ad 2. „ Idem Bellarminus de sermonibus ad Fratres in eremo hæc scribit: „ Sermones ad Fratres in eremo videntur magna ex parte conficti: dicit enim Auctor illorum ser-

monum, Augustinum degisse in solitudine cum Monachis, ibique ad eos sermones istos habuisse. At constat ex Possidio in vita S. Augustini, Augustinum post baptismum Mediolani susceptum rediisse, in Patriam, ad propriam domum, & agros, ibique tres annos cum paucis amicis suis in commune vixisse: deinde factum Presbyterum Hipponensem Monasterium habuisse intra ipsam Ecclesiam, ibique cum nonnullis vitam apostolicam duxisse, non utique in Eremito, sed intra urbem. Denique factum Episcopum cum Clericis suis in domo Episcopali vitam communem egisse: de qua re extant duo sermones ejus de communi vita Clericorum: qui sunt inter sermones ad fratres in Eremito quinquagesimus secundus, & quinquagesimus tertius: qui duo sermones sine judicio collocati inter sermones ad fratres de Eremito, arguunt reliquos fictitios esse: inde enim intelligi potest S. Augustinum Monachum quidem fuisse, sed non in solitudine cum Eremitis, sed in Civitate, & Episcopali domo cum clericis suis monasticam vitam duxisse. Adde, quod inter sermones ad fratres in Eremito multi sunt leves, & fabulosi, ut est sermo vigesimus quartus, in quo narratur, S. Hieronymum Cardinalem fuisse, in Ecclesia S. Laurentii, & veste muliebri indutum irrisum a Romanis, quæ sunt omnino falsa, & conficta. Adde denique, quod phrasis horum sermonum, exceptis duobus de communi vita Clericorum, qui vere sunt Augustini, est inepta, impropria, luculenta, ut mirum sit potuisse ejusmodi sermones S. Augustino ab aliquo viro prudente tribui. „ Tertullianus, idem Bellarminus testatur, unum librum scripsit contra Judæos; liber ergo hic tertius suppositus creditur; vel si non suppositus, dicere possumus, verba illa fuisse Tertulliani operibus adjuncta contra ipsius Tertulliani mentem, quum nec ipse, nec alius ante ipsum, vel post, & prope ipsum hujus opinionis unquam fuerit.

Ad VII. Dicitur, verba illa non fuisse dicta peculiariter de Magis adoratoribus, sed generatim, & universe de Regibus Gentium, Nationumque Barbararum, ad Christi cultum quomodolibet advocandis. Ita scribit Serry, qui & subdit pro eo, quod continet argumentum de Ecclesia, verba illa in Epiphaniæ officio recitante: „ Quod autem Ecclesia ea Prophetarum, Oracula usurpet, & accomoder celebra-

„ 110-

tionem divinorum officiorum in Sacris Epiphaniæ Solemnibus, idcirco fit, quia Magorum istorum adorationem celebrando, generalem Gentilium vocationem ad fidem perinde celebrat; cujus quidem vocationis inchoatio fuit vocatio Magorum ad cunas Christi nascentis. Ita S. Leo serm. 2. de Epiphania. *Agnoscamus, dilectissimi, in Magis adoratoribus Christi vocationis nostræ, fideique primitias, & exultantibus animis beatæ spei initia celebremus.* Et S. August. serm. 2. de Epiphania, qui est 30. de tempore: *Magis dies iste primus illuxit, anniversaria nobis festivitate rediit. Illi erant primitia gentium, nos populi gentium.*

Ad VIII. Dicimus pariter cum Serry, thesauri nomine intelligi quancunque arcam, in qua res pretiosiores clauduntur, sive illa sit hominis privati, sive hominis Principis, vel Regis. Certe Christus omnes homines loquebatur, quando Lucæ 12. dixit: *Ubi thesaurus vester est, ibi & cor vestrum erit.* Quilibet igitur homo suum habet thesaurum.

Ad IX. Vel ideo Scriptores præfati Magos appellarunt Reges, quia ut plurimum in Perside, a qua regione Magi venerunt, Magi regnabant, & Regum titulo, ac juribus potiebantur, vel quia ut plurimum Reges, qui Magi non erant, Magorum consilio jura dabant, sicque dici poterant Reges Magi, quia Regibus imperabant. Cæterum vere, & proprie Magos Christi adoratores fuisse Reges, nemo ex veteribus illis, qui recenserunt, dixit unquam.

Ad X. Omnibus non est exploratum, in quo loco fuerit situs terrestris Paradisus; at dato, quod fuerit positus ad Orientem, non ex hoc sequitur tamen, quod Magi a Paradiso venerint ad Christum adorandum. Ad verificandum enim ab Oriente venisse, sat est, quod probavimus, venisse a Perside, quæ respectu Judææ, pars est Orientalis, ut dictum est.

Ad XI. Non quærimus, nec scribimus, quæ sunt gloriosiora, sed quæ vera, aut quæ saltem sint probabiliora. Quanvis igitur fuisset Christo gloriosior Magorum adventus, si Magi fuissent Enochus, Elias Tesbires, & Melchisedechus; quia tamen hoc dicere, non est asserere, nec verum, nec probabile, ideo ab eo dicendo, vel affirmando, abstinemus.

Ad XII. Hoc totum applicari debet Pictorum audaciæ, atque licentiæ, qui in representatione Magorum, Christum adorantium non unam, sed plures soliti sunt

pingere falsitates; & præcipue exprimentes Magos cum coronis, cum regio apparatu, quasi Reges fuerint, & nos usque modo probavimus, Reges non fuisse; expriment quoque unum ex Regibus sub Ethiopis colore; & nos usque modo ostendimus, tres omnes Magos fuisse Persas, non Ethiopes, neque Mauros; alia sunt etiam, quæ Pictores comminiscuntur, & coloribus expriment; sed illorum audacia argumentum pro re nostra non facit. Dicimus V. Magos ex Perside discessisse, & post unius circiter mensis iter ad Bethleemiticam speluncam pervenisse, ut divinum natum infantem adorarent.

Conclusio est media inter duas extremas, quarum una tribuitur Epiphania hæresi 51. putanti integro biennio post Christi natalem diem Bethleem Magos advenisse; altera vero est aliorum, qui asserunt, Magos dumtaxat terriadecima die a Christi natali, quæ incidit in sextam Januarii, ad præsepe adventasse. Sententia autem media, quam nos amplectimur, statuit, sub Januarii finem, die scilicet, vel 26., vel 27., vel 28., Magos ad stabulum accessisse; quæ quidem sententia, aliarum duarum impugnatione antecedenter probatur. Et quidem

I. Probatur, Magos non adventasse Jerosolymam, & Bethleemum biennio post Christi natalem. Si Magi hoc tempore accessissent, Herodem invenissent mortuum, non viventem; sed hoc est contra Evangelium: ergo &c. Probatur major. Christus est natus anno Regni Herodis 36., ut suo loco probatum est; Herodes autem vivere desiit agno Regni sui 37. ergo si Magi biennio post natalem Christi diem Jerosolymam, & Bethleemum adventassent, Herodem mortuum, & non viventem invenissent.

II. Probatur. Si Magi post biennium a Christi natali die Bethleemum accessissent, Christum Bethleemi non invenissent; atqui hoc etiam est contra Evangelium: ergo &c. Probatur major. B. Virgo, & S. Joseph die 40. ab ortu Jesu cum Jerosolymam tulerunt ad purificationis officium implendum; & postmodum, ut legitur Lucæ 2. Bethleemum non redierunt, sed reversi sunt in Galilaam, in Civitatem suam Nazareth: ergo si biennio post diem Christi natalem, Magi Bethleemum advenissent, infantem Jesum Bethleemi non invenissent.

I. Probatur, Magos Bethleemum accessisse, die dumtaxat 13. a Christi natali, quæ incidit

cidit in 6. Januarii . Iter erat quingentarum leucarum, quod quidem peragi non poterat per tredecim tantum dies . Additur, quod statim post Stellæ visionem, iter suscipere non poterant; debebant enim ad ipsum peragendum se disponere, saltem per unam diem . Insuper alteram diem consummare debebant in Arabia felice, ubi debebant munera destinare, atque seligere . Denique alteram quoque diem debebant Jerosolymis transigere, ubi colloquium cum Herode habuerunt; & cum Principibus Sacerdotum, & scribis Populi, qui vocati fuerunt ab Herode in consultationem, ubi Christus nasceretur. Remanebant ergo tantum decem dies ad iter quingentarum leucarum consummandum; quod si subsistere commode possit, ipsimet Adversarii fateantur.

II. Probatur . Adversarii ipsi, ut præcedentis argumenti vim eludant, coacti sunt dicere, stellam apparuisse Magis ante natalem Christi diem, ac proinde illos itineri se dedisse ante Christi Domini ortum, ut possent Bethleemum advenire, die Januarii sexta; Atqui hoc est contra Evangelium: ergo &c. Probatur minor . Evangelium narrat primo loco Christi natalem, & deinde dicit, tanquam ex consequenti, & subito factum esse, ut Magi videntes stellam, itineri se dederint . Legitur enim Matthæi 2. *Cum natus esset Jesus in Bethleem Juda in diebus Herodis Regis: Ecce Magi ab oriente venerunt Jerosolymam;* quibus verbis, quis non videt res subitas, ac veluti improvisas, enarrari?

III. Probatur . Herodes præcepit infantium cædem post Magorum reditum, quando scilicet agnovit, se fuisse a Magis illudum; sed tempore illo B. Virgo, S. Joseph, ac infans Jesus jam a Spelunca discesserant, & Nazarethum advenerant, quæ quidem omnia post purificationem peracta sunt: ergo subsistere non potest, quod adventus Magorum fuerit in Speluncam die sexta Januarii . Additur, quod quum Bethleem sexto tantum milliario Jerosolymis distaret, Herodes statim Nuncium habere debebat, Magos rediisse per aliam viam in regionem suam; adeoque se fuisse ab ipsis illudum, ac proinde statim debebat infantum carnificinam præcipere; quod si fecisset non ante, sed post purificationem, fecisset, adeoque tempore, quo infans Jesus, & Parentes ejus Nazarethi, non Bethleemi fuissent, quod est aperte contrarium Evangelio .

Objiciunt I. Herodes præcepit, occidi pue-

ros a bimatu & infra, secundum tempus, quod exquisierat a Magis: ergo ex hoc colligi recte potest, Stellam apparuisse Magis biennio, antequam Jerosolymam, venissent; sed Stella non apparuit Magis antequam Christus nasceretur, sed postquam Christus est natus: ergo biennio post Christi natale Magi Christum natum adoraverunt. Minor subsumpta probatur. Stella non fuit signum Christi nascituri, sed nati; dicebant enim Magi: *Ubi est, qui natus est, Rex Judæorum; vidimus enim stellam ejus in Oriente, & venimus adorare eum?* II. Matthæus narrat Magorum adventum, uti rem a Christi nativitate statim, & proxime gestam: ergo non debet protrahi ad alios triginta dies . III. Ecclesia jam a primis Christianæ Religionis sæculis Magorum adventum die 6. Januarii semper celebravit: ergo est contra Ecclesiæ mentem, illum asserere peractum die, vel 26., vel 27., vel 28. Januarii . IV. Adoratio Magorum facta fuit non in Spelunca, sed in quadam domo, seu in diversorio, quod erat jam hospitibus vacuum, & in quod Sanctissimi Parentes natum Jesum transfulerant; & hæc est sententia Epiphaniæ hæresi 51. V. In Evangelio Matthæi, locus, in quo Magi Christum adoraverunt, dicitur domus, non antrum, non stabulum: ergo vere adoratio illa peracta fuit non in stabulo, nec in antro, sed in domo illa, in quam Parentes sanctissimi se receperant . VI. Herodes misit Magos Bethleem, non Nazareth, ut Christum adorarent: ergo signum est, quod Christus tunc temporis Bethleemi manebat, vel in Spelunca, aut antro, vel in domo illa, ad quam Parentes ejus ipsum transfulerant, & multominus Nazareth, vel Jerosolymis; sed si Magi ad eum adorandum pervenissent die 26., vel 27., vel 28. Januarii, cum adorassent non Bethleemi, sed Nazarethi, vel Jerosolymis, quod est contra Evangelii textum: ergo &c.

Respondemus ad I. cum Serry, quod verba illa a bimatu, & infra secundum tempus, quod exquisierat a Magis, non ita accipi debent, ut tempus, quod exquisierat a Magis referatur ad bimatum; ita ut reddatur sensus, tempus stellæ apparentis, quod a Magis exposcebat Herodes, fuisse biennium; sed potius ut referatur ad *Et infra*; reddendo nimirum hunc sensum, quod Herodes ita pueros a bimatu, & infra natos occidi jussit, ut tamen illos occidi noluerit, qui ab eo dumtaxat tempore

pore nati erant, ex quo Stella Magis apparuerat, quia certo noverat, nullum istorum Christum esse posse, quum is ante Stellæ ortum natus esset. Hæc Serry; qui & subdit. „ Uno verbo puerorum cædendorum non initium, sed terminum fecit Herodes: *Secundum tempus, quod exquiescerat a Magis*. Si autem importune quæsieris, quorsum Herodes iratus pueros a bimatu occidi iusserit, tametsi ex Stellæ signo certo sciret, Christum tunc bimulum esse non posse? Respondet S. Joannes Chrysostomus homil. 7. in Matth. *Factum id esse pro abundantia cautionis, & licentia persecutionis*; ut sibi melius consuleret. Quanquam enim tempus stellæ didicisset a Magis, dubitare, tamen potuit, num forte Christus aliquanto antea natus esset, quam stella illis conspicua fieret. Quidni etiam dicamus: Herodem fortasse suspicatum esse, Christum, cui Sydera famulabantur, speciem referre posse ætate sua majorem, quæ illi causa fuerit, cædendorum puerorum initium aliis repetendi. Certe quanquam ex prophetico Michææ oraculo, omniumque Principum Sacerdotum, & Scribarum testificatione certus esset Herodes, Christum Bethleemi fuisse nasciturum; pueros tamen non modo Bethleemi, sed & in omnibus finibus ejus iussit occidi *pro abundantia cautionis*: & mirabimur, eosdem illum occidi iussisse a bimatu, tametsi Christum bimulum non esse, probe sciret?

Ad II. Etiam post mensem peractus Magorum adventus indicat rem subito, & proxime gestam; quemadmodum idem Matthæus describens Magorum reditum, & Angeli apparitionem in somnis Josepho factam, utramque rem ita conjunxit, ut una immediate post aliam dicatur facta; & nihilominus juxta Adversariorum hypothesein, inter ambas integer fere mensis percurrit. Audiatur Serry: „ At nunquid non satis subitus erit adventus, & Christi natali satis proximus, si sub finem Januarii E.G. post triginta dumtaxat dies contigisse dicatur, ut & hoc pacto vitentur incommoda, quæ paulo ante notabimus? Si enim Magorum adventum ponamus die circiter 26. Januarii, omnia facile componuntur. Sufficiens in primis conficiendi longi itineris mora conceditur Magis: confectis enim in dies singulos leucis circiter sexdecim (quod viro citatis equis, aut etiam placidis dromedaris vecto facillimum est) leucæ quin-

gentæ intra mensem conficiuntur: Illusio etiam a Magis Herodi facta sat proxime cum imperata puerorum cæde coheret, ne Herodes rebus suis, quæ illum adeo male torquebant, indormisse putetur. Magorum denique adventus satis proxime diei natali Christi conjungitur, ut jure dixerit Matthæus: *Cum natus esset Jesus . . . Ecce Magi ab Oriente venerunt*. Sane ut patenti exemplo, ac non longius accersito, Doctores illos hac in parte convincam, quæsierim ab eis: quodnam spatium temporis interponant inter discessum Magorum in regionem suam, & monitum Angeli Josepho datum, ut una cum puero, & Sponsa sua fugeret in Ægyptum? Profecto integri mensis interstitium juxta illorum sententiam concedere compelluntur. Et tamen Matthæus pari loquendi formula usus, narrato Magorum discessu, e vestigio subjungit: *Qui cum recessissent, ecce Angelus apparuit in somnis Josepho dicens: surge, & accipe puerum, & matrem ejus, & fuge in Ægyptum*. Quidni ergo de adventu Magorum, tametsi post mensem integrum a Christi natali die contigit, dicere potuit: *Cum natus esset Jesus . . . Ecce Magi ab Oriente venerunt*? Quanquam etiam, si rem omnino subitam, proximeque conjunctam ea loquendi formula designari semper fateremur; quidni quoque subjungeremus: particulam *ecce* ad profectiorem Magorum ex Oriente, quæ statim nato Christo, visaque stella suscepta est, esse referendam, non ad illorum adventum Jerosolymam, qui nonnisi aliquanto post tempore contingere potuit?

Ad III. Non est infallibilis regula, ut a tempore, quo Ecclesia celebrat divina mysteria inferamus tempus, quo eadem peracta fuerint. Innocentium puerorum cædes peracta est post Magorum adorationes; & nihilominus Ecclesia illam primo loco celebrat, hanc vero secundo. Græci antiquis temporibus uno, eodemque die celebrabant Christi natalem, & Magorum adorationem, & dies erat sextus Januarii; & ita usque ad sæculum quintum in Græca Ecclesia perduravit consuetudo. Denique in Ecclesia latina eodem die sexto Januarii celebratur adoratio Magorum, Christi Baptismus, & miraculum aquæ in vinum mutatæ in nuptiis Canæ Galilææ peractum. Et nihilominus hæc tria mysteria nec eodem anno, nec eodem die peracta sunt; sed eodem

eodem die celebrantur, quatenus in omnibus tribus Christi manifestatio continetur.

Ad IV. Illa est peculiaris sententia Epiphani, a qua cæteri Patres recedunt, qui volunt, Magorum adorationem fuisse factam in Bethlehemitica spelunca; & Evangelium expressius faveret aliorum Patrum sententiæ, quam illi, quæ est peculiaris Epiphani.

Ad V. Apud Hebræos, quicumque locus, ubi potest esse alicujus habitatio, etiam si sit spelunca, antrum, tugurium, nidus quoque, domus consuevit appellari; quod legitur psal. 83. *Passer invenit sibi domum*; & psalm. 48. *Sepulchra eorum domus illorum in æternum*; & psal. 49. *Non accipiam*

de domo tua vitulos, nec de Gregibus tuis hircos; & psal. 103. *Herodii domus dux est eorum, montes excelsi cervis, petra refugium herinacis.*

Ad VI. Sanctissimi Parentes cum Jesu morati sunt in antro Bethlehemitico usque ad purificationis diem; & tunc Bethlehemum reliquerunt, Jerosolymam accesserunt, purificationis leges impleverunt; & ut ait Lucas cap. 2. *Ut perfecerunt omnia secundum legem Domini, reversi sunt in Galilæam in Civitatem suam Nazareth.* Sicque Magi adoraverunt Christum natum Bethlehemi in antro, ubi si Christus remansit usque ad purificationis diem, certe ibidem die, vel 26., vel 27., vel 28. Januarii, cum Parentibus suis inveniebatur:

DISSERTATIO CCXXI.

De Magorum adoratione. Quæ fuerit stella, quæ fuit Magorum dux? An sit antiqua in Ecclesia Epiphaniæ, seu Theophaniæ, festivitas? Et per quam viam Magi reversi sunt in Regionem suam?

PRIMO, Author Operis de Mirabilibus Sacræ Scripturæ lib. 3. cap. 40., quod tribuitur S. Augustino, & inter Opera ejus tom. 3. invenitur, asserit, hanc stellam fuisse Spiritum Sanctum, qui descendit in Christum sub specie columbæ, super Jordani aquas, & deinde sub Stellæ specie Magos direxit ad Christum adorandum in Bethlehemitico specu.

Secundo, Alii putarunt, hanc Stellam fuisse Angelum, & hoc, quia credebant, Angelum esse Stellæ motorem, & quasi aurigam. Et hujus sententiæ fuerunt Origenes, Theophylactus, Chrysostomus, Maldonatus, apud Cornelium a Lapide in cap. 2. Matthæi.

Tertio, Alii dixerunt, fuisse verum, & novum Sydus, & per consequens fuisse unam stellam ex cælestibus; fuisse tamen hoc sydus simile illi, quod apparuit in Cassiopæja anno 1572. Impugnatur hæc sententia a S. Thoma 3. p. q. 36. art. 7. post Chrysostomum homil. 6. in Matth., & post Damascenum lib. 2. de fide ortho-

PAR. IV.

xa cap. 7., qui hæc scribit: *Sydus, quod Magis apparuit, non ex illis erat, quæ ab ipso mundi ortu condita sunt. Id, quod ex eo liquido perspicitur, quod illud nunc ab ortu ad occasum, nunc a Septentrione ad Austrum progrediebatur, nunc delitescbat, nunc se rursum aperiebat, id, quod a Syderum ordine, & natura discrepat.*

Quarto, Alii scripserunt, Stellam hanc fuisse Cometam; ut refert Cornelius a Lapide loco nuper citato.

Quinto, Ex quodam libro, qui inscribitur sub nomine Seth, filii Adæ, habetur, quod hæc Stella expresserit formam pueri, gestantis crucem. Verum S. Epiphanius hæresi 26., & 39. docet, hæc esse commenta ab Hæreticis Sethianis excogitata; & liber, qui citatur, omnino apocryphus ab Eruditis censetur.

Sexto, Ab aliis traditur apud Gregorium Turonensem, qui citatur ab Haymone, stellam hanc cecidisse in puteum, ibique videri, sed non ab omnibus, at a Virginius tantum. Has autem fabulas putat esse Augustinus.

Septimo, Alii dicunt, hoc Sydus fuisse metho-

Cc

theo-

theorum aliquod; quod fuerit ab Angelo efformatum ex aere condensato in stellæ speciem, ingenti quidem lumine perfusum, sed quod nullum habuerit motum ab Oriente in Judæam; ac potius fuisse stellam, vel Judææ incubantem, & fixam, quæ fuerit a Magis ex ipso Oriente visa; Unde illi noverunt quo ire deberent; vel incubantem Orienti, & in ea parte aeris fixam, unde Magis indicaret fuisse quidem Christum Regem natum, sed non tamen illis viam indicasse ad ipsum inquirendum.

Octavo, Alii communiter docent, hanc stellam fuisse quidem novam, & inusitatam, a cæteris differentem, easque novem privilegiis superantem, quæ affert Cornelius a Lapide loco citato; fuisse tamen meteorum aliquod, compactum ab Angelo ex aere condensato in stellæ speciem, & ab Angelo quoque motum ex Oriente in Occidentem in media aeris regione, ut Magis iter signaret, quemadmodum columna ignis, & nubes, quæ Israeliticum populum per desertum deduxit. Et ita, contra Jansenium Gandavensem, Cajetanum, Clarium, Barradium, aliōsque, nullum huic Stellæ motum tribuentes, asserunt Chrysostomus in cap. 2. Matth. Basiliius homil. de humana Christi natura, Fulgentius serm. de Epiphan., S. Thomas 3. p. q. 36. art. 7.

Dicimus I., Stellam, quæ Magos duxit ad præsepium, non fuisse veram stellam, ac firmamento affixam; sed fuisse meteorum, efformatum ab Angelo ex aere condensato in stellæ speciem, & ab Angelo motum, ut Magis signaret iter. Tres partes habet conclusio.

Prima Conclusionis pars probatur I. Si stella, quæ duxit Magos ad præsepium fuisset vera stella, & firmamento affixa, non potuisset Magis signare viam; sed ad hoc ipsa Magis apparuit: ergo &c. Probatur major, stella ista Magis signasset viam, si habuisset motum rectum ab Oriente in Occidentem; sed stellæ veræ, ac firmamento affixæ habent motum circularem; ergo stella ista non fuit vera stella, nec una de illis, quæ sunt firmamento affixæ.

II. Probatur. Alia sunt discrimina, quæ inter hanc Stellam, & veras stellas, quæ firmamento sunt affixæ, intercedunt: ergo propter hæc verificatur adhuc, & probabilior evadit nostra Conclusio. Probatur antecedens. Aliæ stellæ fulgent quidem, sed tantum de nocte; hæc vero de qua

loquimur fulgebat etiam de die; quando Magi iter agere volebant; aliæ sunt perpetuæ; hæc vero fuit temporanea: impleto enim officio, ad quod efformata fuerat, evanuit, atque disperiit; aliæ ab omnibus videntur; hæc a solis Magis videbatur, & quidem non omni tempore, quia dum Jerosolymis manserunt, eam non viderunt: ergo propter hæc, & propter alia discrimina Stella, quæ apparuit Magis, non fuit de numero stellarum cœlestium, quæ firmamento sunt affixæ.

Secunda Conclusionis pars probatur I. Communiter Patres docent, stellam, de qua loquimur, fuisse novam; sed novum syldus non fuisset, si non esset aliquod meteorum ex aere condensato ab Angelo efformatum, ut Magis iter pararet: ergo stella hæc fuit meteorum aliquod &c. Probatur minor. Stellæ omnes cœlestes, quæ sunt firmamento affixæ, creatæ fuerunt a Deo in prima rerum creatione, & nulla ex illis in tempore creatur: ergo si stella hæc dicitur in tempore creata, non fuit una ex illis, quæ fuerunt a Deo creatæ in prima rerum creatione, & quæ cœlestes dicuntur; & sunt firmamento affixæ.

II. Probatur. Stella hæc descendit supra domum, in qua erat puer; sed hoc verificari non potest nisi de aliquo meteorico, quod sit compactum ex aere condensato; & quod ab Angelo moveatur: ergo &c. Major constat ex Evangelio; legitur enim ibi: *Et ecce Stella, quam viderant in Oriente, antecedebat eos, usque dum veniens, staret supra ubi erat puer.* Minor probatur. Astra enim, quæ sunt fixa, ut dictum est, non moventur deorsum, nec descendant, nec flectuntur, nec stant in aere pendentia supra aliquem distinctum, & peculiarem locum; quæ omnia proprie conveniunt meteoris, & non Stellis, quæ dicuntur cœlestes, & firmamento sunt affixæ.

Tertia Conclusionis pars probatur I. Stella, de qua loquitur, suo ipso motu significabat iter, quod Magi peragere debebant, ac proinde, nec stetit semper uno, eodemque loco: ergo falsum est, quod hæc stella nullum motum ab Oriente in Judæam habuerit. Consequentia sequitur; quia si iter signabat, movebatur, & si movebatur, non uno, eodemque loco stabat semper. Antecedens probatur Matthæi 2. *Et ecce stella, quam viderant in Oriente, antecedebat eos, usque dum veniens staret supra ubi erat puer.* Accedunt testimonia Patrum, nimirum;

nimirum Chrysostomi serm. 15. *Ambulante Mago, Stella ambulat; sedente stat; dormiente excubat.* Leonis Magni serm. 2. de Epiphan. *Magos ad Christum adorandum, praxia Stella perduxit; & Augustini lib. 2. contra Faustum cap. 5. Non ex illis erat hac stellis, qua ab initio creatura itinerum suorum ordinem sub Creatoris lege custodiunt, sed novo Virginis partu, novum sydus apparuit.*

II. Probat. Hoc ipso, quod Stella, quæ duxit Magos non fuit una ex cœlestibus, dicendum est, fuisse una ex metheoribus; sed non fuit una ex cœlestibus: ergo fuit una ex metheoribus. Atqui metheora moventur, & moventur prout sunt mota ab eorum motore: ergo Stella, quæ duxit Magos movebatur, & movebatur ad parandum Magis iter, prout ab Angelo movebatur. Minor primi argumenti est Chrysostomi homil. 6. super Matth. dicentis, quod illa stella, quæ Magis apparuit, non fuit una cœlestium stellarum; prout citat S. Thomas 3. par. q. 36. ar. 7. in corpore.

Obstant I. Stella, quæ duxit Magos, vocatur ab Augustino *sydus de celo*: ergo fuit stella hæc una de cœlestibus stellis. Probat. antedens. Augustinus in quodam serm. Epiphaniæ, prout eum citat S. Thomas hæc habet: *Dum pendet ad ubera, & vilium patitur Deus involumenta pannorum, repente novum de celo sydus effulsit, fuit igitur stella cœlestis, qua Magis apparuit.* II. Idem Augustinus in altero serm. Epiphaniæ, quem etiam laudat S. Thomas, dicit: *Pastoribus, Angelis, Magis stella Christum demonstrat, utrisque loquitur lingua cœlorum, quia lingua cessavit Prophetarum*: Subdit autem Angelicus: *Sed Angeli Pastoribus apparentes, fuerunt vere de cœlestibus Angelis: ergo & Stella Magis apparens, fuit vere de cœlestibus stellis.* III. Ex Balaami prophetia Num. 24. jam sciebatur, quid stella illa insolita indicaret: ergo ut Magi cognoscerent ex stella natum Regem, fatis erat, ut Stella appareret, absque eo quod moveretur. IV. Stella, quæ dicitur polaris, quanvis sit immota, nautis tamen ostendit iter: ergo licet stella, quæ apparuit Magis, non moveretur, Magis tamen poterat sufficienter iter ostendere. V. Stellæ, quæ non sunt in cœlo, sed in aere, non ostendunt Regum nativitatem, sed mortem; sed stella, quæ apparuit Magis, ostendebat Regis Regum nativitatem, non mortem: ergo non fuit Stella ex illis, quæ sunt in aere, sed ex illis, quæ sunt

PAR. IV.

in cœlo. VI. Stella hæc, vel apparuit, ut Christi formaret horoscopum, & fuit quasi Christi fatum, & hoc dici non potest, quia non Deus sub stellis, sed stellæ erant sub Deo: vel apparuit, ut Magi scirent tempus, quo Christus natus erat, & locum, ubi Christus, natus inveniretur; & si est hoc, quare igitur aliquando stella hæc se occultavit, & necesse fuit, ut Magi quærerent, ubi natus esset Rex Judæorum?

Respondemus ad I. Augustinum vocasse stellam hanc *sydus de celo*, quatenus apparerebat de cœlo venire; veniebat enim de sursum, adeoque *de celo* idem est, ac de partibus Superioribus terræ, hoc est, de sursum. Angelicus dicit, aliquando in divinis Scripturis aerem quoque vocari cœlum juxta illud psalmi: *Volucres cœli, & pisces maris.*

Ad II. Idem Angelicus assignat differentiam inter Angelos, & stellæ, dicens, quod Angeli habent ex suo officio descendere ad homines, quia sunt in ministerium missi; Stellæ autem cœlestes motum suum non mutant, quatenus quem motum a principio a Deo habuerunt, hunc in perpetuum servant.

Ad III. Sufficiebat apparitio stellæ ad significandum Magis Regum Regem esse natum; ac ad indicandum in quo loco natus esset, requirebatur, ut stella moveretur, & Magis peregrinantibus dux fieret.

Ad IV. Stella polaris ostendit quidem iter nautis versus unam partem potius, quam aliam, seu ostendit, ex qua parte sit aquilo, ex qua austrum, ex qua, Oriens, ex qua, Occidens; sed non addit locum peculiarrem, in quo hominem, quem quærimus, reperire possimus. Stella autem, quæ Magos ducebat, debebat additare speluncam, in qua inveniebatur puerulus Jesus, ut ibi eum Magi adorarent; sicque diversissima utriusque ratio est.

Ad V. Argumentum probat, Stellam non fuisse Cometam, ut plurimum ante Regum mortem apparentem, illamque præ-nunciantem. Sed non omne astrum, quod sit in aere, & quod sit metheorum, est cometa. Potuit igitur esse novum sydus, novum metheorum, a Deo efformatum ad Christi Domini nativitatem indicandam, prout per varietatem antecedens promiserat.

Ad VI. Concedimus secundam partem argumenti, & ad ejus impugnationem dicimus cum Suarez, „Stellam illam motam, „ fuisse ab aliqua intelligentia, cujus arbitrio, & divina in primis voluntate factum

Cc 2

„ est,

5, est, ut aliquando se se occultaret: vel radios lucis continendo, suspendente Deo concursum suum; vel ita sese elevando, ut videri non posset. Verisimile autem est (quod Chrysostomus inquit) duxisse Magos usque Hierusalem, & ibi se occultasse. Unde factum est, ut ipsi putaverint, ibi esse terminum itineris, Et, ut Leo Papa inquit, *Regem Natum in Civitate regia fuisse requirendum*. Cur autem voluerit Deus, occultari stellam Magis, ut ipsi Christum in Hierusalem requirerent. Cur etiam voluerit consequenter permittere, turbationem Herodis, & Innocentium, eandem, eleganter disputatur a Sanctis Patribus in citatis locis, qui varias rationes reddunt, quas D. Thomas attigit supra art. 2. ad 3.

Pro Secunda Dissertationis parte, quanvis Author Constitutionum Apostolicarum, quæ tribuuntur S. Clementi, incertus sit, antiquus est tamen, Eruditis omnibus convenientibus; Unde ex ejus assertione magnum antiquitatis testimonium haberi potest. Hic igitur Author, quisquis ille sit, lib. 5. cap. 12. hæc habet; *Dies festos agite, ac primum quidem diem Natalis, qui 25. die mensis noni celebratur. Post hunc dies Epiphania in maximo honore sit, in quo Dominus divinitatem suam nobis patefecit. Et lib. 8. cap. 33. Tota magna hebdomada, & proxime sequenti vacent servi: quia illa passionis est; hæc resurrectionis. Die Assumptionis vacent, quod tunc fuerit impositus finis æconomie Christi. In Pentecoste vacent propter adventum Spiritus Sancti, qui datus est eis, qui in Christum crediderunt. In festo Natalis vacent, quod eo die præter omnem expectationem, tributa sit hominibus tantalitia, ut Deus Verbum, & Dei filius ex Maria ad salutem mundi natus fuerit. In die festo Epiphania vacent, quod eo die declarata sit divinitas Christi, testimonio Patris in baptismo.*

Dicimus II. Perantiquam esse, & fuisse semper in Ecclesia Epiphaniæ, seu Theophaniæ festivitatem.

I. Probatur ex Conciliis, VI. Synodus Constantinopolitana, quæ celebrata est circa annum 680. cap. 8. hæc habet: *Diei vero Domini, (quia in eo Deus lucem condidit, in eo manna in eremo pluit, in eo nasci dignatus sit, in eo stella Magis refulsit &c., in eo ipse pius Redemptor humani generis pro salute nostra a mortuis resurrexit, in eo Spiritum Sanctum super discipulos infudit) tanta debet esse observantia, ut præter orationes, & Missarum solennia, & ea, quæ ad vesper-*

dum pertinent, nihil aliud fiat. Nam etsi necessitas fuerit navigandi, sive itinerandi, licentia datur ita duntaxat, ut hujus occasione, missæ, & orationes non prætermittantur. Concilium Agathense habitum circa annum 506. cap. 21. Pascha, Natali Domini, Epiphania Domini, Ascensione Domini, Pentecoste, & Natali S. Joannis Baptiste &c., non nisi in Civitatibus, aut Parochiis pœneant missas. Clerici vero, si qui in festivitatis, quas supra diximus, in Oratorii (nisi jubente, aut permittente Episcopo) missas facere, aut tenere voluerint, a communione pellantur. Et cap. 64. Si quis in Clero constitutus, ab Ecclesia sua diebus solemnibus abfuerit, idest, Nativitate Domini, Epiphania, Pascha, vel Pentecoste, triennio a communione suspendatur.

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Vigilius epist. 1. cap. 1. *Quoties Paschatis, aut Ascensionis Domini, vel Pentecostes, aut Epiphania, Sanctorumque Dei fuerit agenda festivitas, singula capitula diebus apta subjungimus, quibus commemorationem sanctæ sollemnitatis, aut eorum faciamus, quorum natalitia celebramus: cetera vero ordine consueto prosequimur.* Pelagius II. Epist. 4. ad Episcopos Germaniæ, & Galliæ: *Sacrum Ordinem Romanum, sacraque constituta nostrorum antecessorum solerter relegendes, invenimus has novem Præfationes in sacro catalogo tantummodo recipiendas, quas longa retro veritas in Romana Ecclesia hæcenus servavit: unam in Albis Paschatibus, aliam de Ascensione Domini, tertiam de Pentecoste, quartam de Natali Domini, quintam de Apparitione Domini, sextam de Apostolis, septimam de Sancta Trinitate &c.*

III. Probatur ex Legibus Imperialibus. Valentinianus, Theodosius, & Archadius præceperunt, prout legitur in l. omnes, C. de feriis, in C. Theodosiano: *Dies etiam Natalis, atque Epiphaniarum Christi: & quo tempore commemoratio Apostolica passionis, totius Christianitatis Magistra a cunctis jure celebratur: in quibus etiam prædictis sanctissimis diebus, neque spectaculorum copiam referamus.* Theodosius Imperator in l. 2. C. de feriis ejusdem C. Theodosiani: *Sanctum diem Paschæ, & diem Natalis Domini, & Epiphania, septem, qui præcedunt, & septem, qui sequuntur, sine strepitu volumus observari, & quod contra hoc factum fuerit, omnibus modis irritatur.* Carolus Magnus lib. 1. cap. 164. *His festivitates per omnia venerari debent: Natalis Domini, Octava Domini, Epiphania, Octava Epiphania, Pascha dies octo, Litania major, Ascensio Domini,*

mini, Pentecoste. Otto I. in legibus tit. 3. de feriis In Nativitate Domini, in Epiphania, in statutis jejuniorum diebus, in Pascha, in Ascensione Domini, in Pentecoste, in Dominicis diebus, ut hæc solemnitates, quæ sunt Christianorum, cum omni vigilantia celebrentur, servilia opera penitus prohibemus.

IV. Probatur ex Patribus Græcis. Gregorius Neocæsariensis orat. in Epiphaniam: O Christi, atque hospitum, & fratrum amantes viri, etiam hodie suscipite linguam meam, quæ de Christi Baptismate in Jordanis flumine sumus verba facturi, ut majore desiderio tantum Dominum, ita submisit ad nos descendentem prosequamini; licet enim Epiphania Salvatoris celebritas præterierit, gratia tamen ipsius perpetuo manet. Basilii magni homil. de humana Christi generatione: Nos quoque cum Angelis latitiam voce, gestuque exprimamus: Nostrium hoc est festum, Theophaniam appellamus, in qua mundi salutarem consecramus diem: Domini natalem hodiernum piis mentibus celebramus. Chrysostomus orat. de B. Philogonio: Appetit festum omnium festorum maxime venerandum, adornandumque: quod si quis appellat omnium festorum metropolim, bandquaquam aberrat. Quod autem hoc est Christi juxta carnem natiuitas: Ab hoc enim illustratio dici, festum videlicet Epiphaniarum, ac Sacrum Pascha, Ascensio, & Pentecoste originem, ac fundamentum ducunt. Nisi enim secundum carnem natus esset Christus, nequaquam baptizatus esset; nam id est festum Theophaniarum. Nequaquam fuisse crucifixus: nam hoc est festum Pascha. Nequaquam misisset Spiritum Sanctum, quod est festum Pentecostes. Itaque ab hoc, cæ fonte quopiam, hi diversi amnes orti, nata sunt nobis hæc festa. Verum non ob hoc tantum par est, hunc diem cæteris anteponi; sed etiam ob id, quod id, quod in hoc natum est, cæteris omnibus est venerabilius. Euthymius præfatione in Psalterium: Christi Conceptio tempore primum fuit, postmodum Natiuitas, deinde impositio nominis, & circumcisio; post hæc adductio in Templum, & Hypanthesis, hoc est, obviatio, quam Latini Purificationem Virginis appellant. Verum apud nos festiuitates illæ alio ordine, atque alio intervallo celebrantur, Primo enim Conceptionem, ac deinde statim Resurrectionem celebramus. Vides, quanta sit temporis festiuitatum distantia, & dierum conjunctio? Rursus Assumptio, Transfiguratio, Natiuitas, & deinde postrema omnium Apparitio, ac manifestatio celebratur.

V. Probatur ex Patribus Latinis. Ambro-

sius serm. 19. de S. Epiphania: Exultandum nobis est, fratres charissimi, quod votis nostris vota succedunt, quod gaudiis gaudia cumulantur. Ecce enim adhuc Natalis Domini sollemnitate corda nostra persultant, & jam festiuitate S. Epiphania gloriatur. Paulinus Nolanus Natalis 9.

Est veneranda dies cunctis, qua Virgine natus

Pro cunctis hominem sumpsit Deus; est quæ deinde

Quæ puerum, stella ducit, mystica dona ferentes

Suppliciter videre Magi, seu quæ magis illum

Jordanis trepidans lavit tingente Joanne, Sacramentum cunctas recreandis gentibus undas;

Sive dies eadem magis illo sit sacra signo,

Quo primum Deus agit opus, cum flumine verso

Permutavit aquas, prædulcis nectare vini,

Fulgentius serm. de Epiphania. Nostis, fratres charissimi, quia dies iste, qui nobis in honorem Domini per annos singulos celebratur, ore cunctorum fidelium Epiphania venerabiliter nuncupatur, Debet dies hujus sollemnitas, a fidelibus celebrari, & ideo sollemnitatis causa non debet ignorari. Isidorus Hispalensis cap. 26. Epiphaniarum diem præinde festa sollemnitate viri Apostolici signaverunt, quia in eo per stellam est Salvator ostensus, quando invenerunt Magi Christum in præsepio jacentem, & adoraverunt eum, Ideo ergo diem hunc annua celebritate sacraverunt, ut mundus agnoscat Deum, quem Elementa cælitus prodiderunt. Alcuinus cap. 5. de Theophania: Sollemnitas hæc sacratissima, quæ a Græcis Theophania, vel Epiphania nuncupatur, latine vero apparitio, seu ostensio, vel manifestatio interpretatur, multimoda in se continet mysteria &c.

VI. Probatur rationibus, congruentiis, & exemplis. I. In hac festiuitate tria recolit mysteria Ecclesia, quorum quodlibet peculiari sollemnitate dignum est; ergo credere non debemus, quod illa omnia saltem una die Ecclesia quotannis non recoluerit. Probatur antecedens. Recolit adorationem Magorum, Baptismum Christi, & conversionem aquæ in vinum, in Nuptiis Canæ Galilææ a Christo miraculo factam. II. Chrysostomus testatur, hanc Epiphaniæ Sollemnitatem perpetuo miraculo Deum in Oriente sanctificasse.

Ver-

Verba sunt Chrysostomi tom. I. hom. 24. Omnes enim in hac solemnitate sub mediam noctem cum aqua fuerint, latice domum referunt, & recondunt, ac per integrum annum conservant, utpote quod bodierna die sanctificata sunt aqua, fitque miraculum evidens, dum nihil temporis longinquitate aquarum illarum natura vitatur; sed integro anno, atque adeo biennio, & triennio saepe, qua bodie fuit hausta, incorrupta, & recens permanet; ac post tantum temporis cum iis, qua fuerint e fontibus educta, certat.

III. Habemus, quod hæc consuetudo etiam observatur ad præsens ab omnibus Christianis Orientalis Ecclesiæ, quanvis variis sectis inter se divisi comperiantur; ut testatur Thomassinus tract. de celebrat. festorum lib. 2. cap. 7. IV. Graveson refert ex Pagio ad Annum Christi 29. Josephum Georgerinum, Archiepiscopum Samos in Insula Archipelagi, anno 1676. in Aquensi Civitate in Galliis, occurrente Epiphaniæ festivitatem, aquam in Ecclesia consecrasset, & juxta Orientalis Ecclesiæ ritum, statuam pueri Jesu in eam ter immerfisse, sic renovando solemniter memoriam baptismi Christi Domini; & ex hoc factum fuisse, ut phiala aquæ illius plena per multos annos incorrupta conservaretur. V. In pluribus Neapolitani Regni Ecclesiis ritus hic etiam modo observatur, & præcipue in Ecclesia Neritonensi, pro qua eruditissimam evulgavit Dissertationem Sebastianus Paulus. VI. Antiqui Imperatores, quanvis scelesti, hanc tamen festivitatem in Ecclesia una cum Populo celebrare non omittebant. Marcellinus lib. 21. de Juliano Imperatore, qui fuit turpissimus nostræ Religionis desertor, refert: *Et ut hac interim celarentur, feriarum die, quem celebrantes mense Januario, Epiphaniâ dicunt, progressus in Ecclesiam, solemniter Numine adorato, discessit.* Hoc idem S. Gregorius Nazianzenus orat. 20. de laudibus S. Basilii, de Valente Imperatore, Ariano, narrat.

Pro tertia Dissertationis parte, hæc habemus a Serry: „ Magos, peracto salutationis, & adorationis officio, per aliam viam reversos in regionem suam Matthæus observat. At quam distincte in reditu viam tenuerint, nec notat ille, nec inquirunt Interpretes; satis officio suo consultum arbitrati, si illos publica in reditu hospitia declinasse moneant, ne ab Herode, quem illuserant, itinere prohiberentur, & comprehenderentur. Si quid

„ tamen summæ authoritatis viro tribuendum est Arnobio juniore, qui vertente sæculo quinto Ecclesiam illustravit: Magos navigio evasisse putaverim: sic enim in Herodis Regia æstimatum fuisse, scribit in Comentariis ad Psalm. 47. Quo tempore, inquit ille, non est inventus Dominus, & infantes occisi sunt, etiam navigia regia sunt jussu vexata, quibus Magi, qui non redierant ad Regem, credebantur fugere potuisse. Quid hoc sit, Herodem vexasse navigia, haud satis intelligo (tamen si vexata tempestate classem Sveronius dicat in Augusto) nisi forte Navicularios, qui ad aufugiendum naviculas præbuisse putabantur, vexasse, pernisque gravissimis affecisse.

Verum apud Cornelium a Lapide ad cap. 2. Matthæi hæc de reditu Magorum invenimus: „ Cyrillus Monachus in vita S. Theodosii cænobiarchæ, narrat, Magos fugientes Herodem publicas vias, & publica hospitia declinasse, ac in montibus, & speluncis hospitatos esse, atque in iisdem vitam egisse S. Theodosium, quia inquit: cum statuissem non ingredi Jerusalem, difficile eis fuisset alia via domum reverti, sicut etiamnum videmus eos, qui a Bethlehem transeunt per hanc (Jerusalem) proficisci, Auctor imperfe- „ Et admirans hanc fidem, & constantiam, Magorum exclamat: *O fides Magorum, non contraxerunt Angelo admonenti, dicentes: Tantam viam venimus, venientes autem, multitudinem Civitatum non timuimus, Regem terribilem apud illos omnino non expavimus: sed stetimus, & fiducialiter, qui natus fuerat, Regem predicavimus, & quasi Deo munera digna obtulimus, & quasi servos latenter jubet nunc fugere, ut alia via venientes, alia redeamus: sed fideles constituti, nec tunc timuerunt cognosci, nec modo erubescunt occulte recedere.*

Eadem invenimus apud Baronium ad annum Christi 1. num. 37. qui, hæc scribit: „ Postquam autem Magi, ut decebat, Christo infanti debitum exhibuere religionis obsequium, in somnis admoniti, per aliam viam reversi sunt in regionem suam: qui tantum abest, ut Hierosolymam ad Herodem redierint, ut nec in his, quæ esse solent in via, publicis hospitarentur hospitibus, sed in montibus, & in speluncis agerent, cum post labores itineris, quiescendi tempus advenisset. „ Atque hæc quidem ex his, quæ Cyrillus fidelis historicus scribit in rebus gestis S. Theodosii cænobiarchæ, facile possunt „ in-

intelligi, qui dum agit de monte, & spelunca, quam sibi ad habitandum Sanctissimus vir ille delegit, hæc ait: Quædam enim fama ab alto a parentibus tradita, ad nos usque pervenit, quæ dicit, fideles illos Magos, qui Bethlehem venerunt ab Oriente, cum Deo, qui ex superna specula in Occidentem hujus Mundi venerat, aurum, thus, & myrram pie admodum obtulissent; deinde ab Angelo responsum accepissent, in eandem viam rursus inirent, sed per aliam prorsus redirent in suam regionem: hos, inquam, dicit, Magos in hac spelunca in reditu fuisse diversatos, cumque hic noctu dormissent, mane ingressos esse viam, quæ ducebat in patriam. Tale quidem esse id, quod dicitur, nulla labefactat improbabilitas. Nam primum quidem cum stantibus non ingredi iter per Hierosolimam, non est admodum facile, ut ii alia via ex Bethlehem domum reverterentur, sicut etiam nunc videmus eos, qui a Bethlehem, vel ab ea, quæ est circumcirca regione transeunt, per hanc proficisci. Hæc ille;

Denique Joannes Sylveira tom. 1. lib. 2. cap. 4. de adorat. Magorum qu. 11., referens opinionem, quam sequitur Serry, hæc habet: „ Divus Anselmus, & Lyranus existimant, Magos navibus per mare transfretasse in Oppidum Tharsis; & ideo ait Lyranus, Herodem iratum incendiisse Naves Tharsensium. In quo sensu intelligit illud psalm. 47. num. 8. *In spiritu vehementi conteres naves Tharsis.* Hæc sententia multas habet repugnantias, ideoque illam impugnant merito Abulensis qu. 46. Salmeron lib. 3. tract. 40. Nam Tharsis, vel est Cilicia, cujus caput est Tharsus; vel est Carthago, ut alii volunt. Et utraque Provincia a Judæa maxime distat. Præcipue, quia Magi isti ex Mesopotamia erant, vel ex alia propinqua Provincia, nam tredecim diebus, ut etiam Lyranus ipse fatetur, pervenerunt ad Bethlehem. Sensus Psalmi 47. alius est, ut videre est apud Lorinum. „

Obstant I. Non pauci antiqui Scriptores solemnia festa enumerantes, quæ in Ecclesia celebrari consueverant, inter illa Epiphaniæ festum non ponunt: ergo illud in Ecclesia perantiquum non habuerunt. Probatur antecedens verbis S. Bernardini Senensis tom. 2. serm. 10. de observat. Sabbati: *Plurima festa ultra diem Dominicam addita sunt ab Ecclesia sancta, & populo Christianorum, ut Christi, & Virginis,*

& aliorum Sanctorum, quæ observanda sunt, tum propter præceptum Ecclesiæ, tum propter rememorationem tantorum beneficiorum, quæ nobis a Deo in talibus diebus collata sunt: sicut est beneficium Nativitatis Christi, Ascensionis, & consimilium festivitatum.

II. Bernardus serm. 4. de Ascensione duo tantum solemnia festa enumerat, nimirum Nativitatis Domini, & ejusdem Resurrectionis, quibus addit quoque Ascensionis festum, sed nullum de illo Epiphaniæ verbum facit: ergo Bernardi tempore Epiphaniæ festum inter solemniora in Ecclesia non enumerabatur. III. Euthymius testatur, Magos in reditu duxisse Angelum in civitatem suam: ergo tutius est dicere, quod Angelus eos duxerit per incognitas, & inaccessibiles vias, quam aliquid distincte, & peculiariter asseruendo, se errandi periculo exponere. Probatur antecedens. Verba Euthymii sunt: *Antequam puerum vidissent, stella ducatum eis præstitit: postquam autem viderunt, Angelus deinceps, quasi jam sanctificatos alloquitur; hoc autem confirmat quoque Chrysostomus homil. 7. Magi priusquam puerum cernerent, undique illis opponebantur timores, conturbationes, atque discrimina: postquam vero adoraverunt, securitas, & tranquillitas subsequuta est: nec jam stella eos, sed Angelus suscepit; quia scilicet adorando facti fuerant Sacerdotes, cum supplicatione etiam muneribus oblati.* IV. S. Paschasius lib. 2. testatur, Magos in reditu habuisse ducem itineris ipsummet Deum. Et notandum, quod non per Angelum uti ad Joseph, hac responsio facta dicitur, sed Sanctorum Patrum traditio est, ab ipso Domino divinitus imbutos fuisse; quia neminem alium constat viam regressionis ad patriam usque instituisse, præter eum, qui se viam præbuit imitabilem, ut per ipsum ad ipsum tendentes, quandoque patriam repetamus.

Respondemus ad I. Sanctum Bernardinum Senensem numerare etiam Epiphaniæ festum inter solemniora Ecclesiæ, si non expresse, tacite tamen, & sub nomine illo aliorum consimilium festorum; quibus quidem verbis assimilatur festum Theophaniæ festivitatis Nativitatis Christi, & Ascensionis ejusdem, quæ quidem sunt in Ecclesia solemniora, ac proinde silentium festi Epiphaniæ non obest solemnitati ipsius, immo potius illam amplificat, equiparando illam solemnioribus.

Ad II. Concedimus, Bernardum non posuisse inter solemniores solemnitates Epiphaniæ festivitatem, ac non proinde asseruisse

ruisse, illam non fuisse talem, & temporibus, quæ ipsum præcesserant, & tempore, quo ille vivebat. Addimus, quod non erat illi scopus in sermone illo enumerare festa omnia solemnia, quæ in Ecclesia celebrabantur, sed illa tantum, quæ cum Ascensione, de qua sermonem habebat, sibi videbantur retinere connexionem. Quod ex ipsius verbis latissime patet; sunt autem quæ sequuntur: *Si Nativitatis, & Resurrectionis Dominica digna devotione solemnia celebramus, hodiernum quoque diem non minus devote convenit celebrari. In nullo siquidem a festivitatibus illis ista digenerat, sed finis earum, & adimpletio est.* De Epiphania autem nullum fecit verbum, quia nullum fortassis putavit eum Ascensione ordinem dicere, vel habere connexionem.

Ad III. De iis, quæ nobis certo non constant, & de quibus per conjecturas loquimur, nihil intendimus, nec certo affirmare, nec certo negare. Ea, quæ ex Ser-

ry recitavimus, tum etiam illa, quæ ex Baronio, ex Sylveira, aliisque retulimus, probabiliter tantum asserimus; & quum nihil distincte, & determinate tanquam ex nobis concludamus; hinc est, quod legentibus libertatem damus, ut ea amplectantur, quæ sibi videbuntur probabiliora.

Ad IV. Sive Deus duxerit Magos in reditu per seipsum, sive per Angelum, parum, aut nihil refert; dummodo certum omnino habeatur, Magos non ambulasse in incertum, nec in itinere errasse, ut in Herodis manus aliquando venirent. Certum est quod Magos venientes ad speluncam, stella perduxit; & nihilominus asserunt Patres, quod Deus quoque per internum lumen fuit ductor eorum. Quid igitur mirum, si in reditu per Angelum eos ducebat extrinsecus, & intrinsecus, quoque ipsemet Dominus ductor illorum erat?

DISSERTATIO CCXXII.

De Innocentium Infantium cæde. Quonam tempore eam Herodes indixerit? Quinam fuerit Innocentium occisorum numerus? Et an in eo numero Herodis filius, qui bimulus erat, sit ponendus?

ostquam Herodes se a Magis illusum judicavit, statim Innocentium puerorum stragem indixit. Quod aperte Matthæus refert cap. 2. sui Evang. Videns Herodes, quoniam

illusus esset a Magis, iratus est valde: & mittens occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehæm, & in omnibus finibus ejus a bimatu, & infra, secundum tempus, quod exquisierat a Magis. Tunc impletum est quod dictum est per Jeremiam Prophetam: *Vox in Rhama audita est, ploratus, & ululatus multus, Rachel plorans filios suos, & noluit consolari, quia non sunt.* Quæ quidem horrenda, & atrocissima cædes quanvis a Nicolao Damasceno, & a Flavio Josepho, silentio prætereatur, nobis tamen sufficit ad eam certo certius asserendam, quod ab Evangelio narretur, ac proponatur. Cæterum etiam Macrobius,

quanvis Gentilis Scriptor, de ea mentionem fecit lib. 2. Saturnal. cap. 4. Illa igitur supposita, nobis primo loco inquirendum occurrit, quo tempore Herodes illam indixerit?

Primo Epiphanius hæres. 51. vult cædem illam ad biennium dilatam, quia Magi non nisi biennio post Christi natalem diem Bethlehæmum pervenerunt; contra quos in superioribus disputavimus, probantes nimirum, Magos eodem anno, quo Christus est natus, die vel 26., vel 27., vel 28. Januarii ad Speluncam adventasse, ibique natum puerulum in præsepio adorasse.

Secundo Eusebius lib. 1. hist. Ecclesiast. cap. 8. concedit quidem, Magos statim post Christi natalem Bethlehæmum venisse, attramen vult, Herodem post biennium cædem illam imperasse, quia coactus, Romam perrexit, ut de criminibus se pur-

purgaret; quæ sibi apud Cæsarem opponebantur; vel quia aliis dissentis curis, aliisque periculis agitatus, ad tempus aliud terribilissimam illam cædem distulit exequendam.

Dicimus I., Herodem non distulisse ad biennium infantium cædem, sed statim illam imperasse, postquam se a Magis cognovit illusum.

I. Probatur. Herodes statim ac cognovit ludum, quem sibi fecerant Magi, infantium cædem præcepit, & executioni mandatam voluit: ergo non post biennium a Christi Domini natali die. Probatur antecedens ex Evangelio, in quo legitur Matthæi 2. *Tunc Herodes videns, quoniam illusus esset a Magis, iratus est valde, & mittens occidit omnes pueros; sed verbum tunc indicat, quod statim postquam Herodes cognovit ludum, quem sibi fecerant Magi, puerorum cædem præcepit: ergo statim, & non ad biennium illam Herodes indixit, & executioni mandatam voluit.*

II. Probatur. Bethlehem sexto tantum milliario Hierosolymis distabat: ergo non post longum tempus Herodes advertere poterat, vel debebat illusionem, quam sibi fecerant Magi. Probatur consequentia. Herodes miserat Magos, ut interrogarent de puero, & sibi deinde referrent; sed expectans per quinque, per sex, vel per septem dies Magos, & illis non venientibus, statim poterat, ac debebat illusionem cognoscere, quam sibi fecerant Magi: ergo propter vicinitatem Bethlehemi ad Hierosolymas, statim debebat Herodes illusionem illam advertere, ac Innocentium cædem imperare.

III. Probatur. Ex Flavio Josepho habemus, Herodem fuisse mortuum anno sequenti post Christi natalem: ergo non biennio a die natali Christi infantium cædem indixit. Consequentia sequitur; quia aliter illam indixisset postquam fuisset mortuus; quod est risu excipiendum.

IV. Probatur. Herodes post Christi natalem diem Romam non perrexit: ergo non distulit infantium cædem propter iter, quod Romam versus arripuerat, ut vult Eusebius. Probatur antecedens. Ex Josepho habemus lib. 15. antiquit. judaicar. cap. 1., & 2., & ex Dione lib. 54., quod Herodes in toto suæ vitæ decursu ter Romam venit; primum anno Urbis conditæ 737., & ante Christi nativitatem 12. Secundo Urbis conditæ 742., & ante Christum 7. Tertio Urbis conditæ

PAR. IV.

746., & 3. antequam Christus nasceretur; quod late probat Cardinalis de Norris Dissert. 2. de Cenotaphiis Pisanis. Post Christi vero natalem nunquam Romam venit, quia doloribus, & morbo postremis suæ vitæ diebus semper vexatus est. Et quanvis Baronius ad annum Christi primum asserat, Herodem bis Romam venisse; hoc nihilominus in responsionibus ad Adversariorum argumenta, clarius constabit.

Obijciunt I. S. Thomas 3. par. qu. 36. art. 2. ad 3. docet, Herodem non statim post recessum Magorum, sed post biennium pueros interfecisse: ergo ex Angelico Conclusio, quam nos defendimus, redditur improbabilis. II. Herodes ex Evangelio occidit multos pueros a bimatu, & infra, secundum tempus, quod exquisierat a Magis: ergo quasi biennio postquam stellam viderunt Magi, occisi sunt pueri, & quidem fere omnes bimuli, aliter Herodes a bimatu, & infra non jussisset, eos occidi. III. Ex Josepho, & ex Baronia constat Herodem bis, non ter, Romam venisse: ergo sine fundamento tertium iter Romam versus, ab Herode susceptum, a nobis asseritur. IV. Testimonium Macrobi pro infantium cæde ab Herode præcepta, nullius est ponderis; idem enim Macrobius narrat, Herodem quoque filium suum bimulum in illa generali cæde occidisse, quod tamen Eruditi omnes negant.

Respondemus ad I. ipsismet verbis Græverson tom. 1. de myster. & annis Christi dissert. 8. „ Sanctum Thomam eo loci, „ non quid ipse sentiat, sed aliorum tantummodo referre opinionem, quam ne „ quidem examinat, nedum approbat. No- „ runt quippe omnes, Sanctum illum Do- „ ctorem in ea, quam elucubravimus Summa „ tripartita, quæstiones, quæ vel ad Criti- „ cam disciplinam, vel ad historiam Ec- „ clesiasticam pertinent, discutiendas non „ suscepisse; tum quia, in rem Theologiæ „ Candidatorum brevitati studere voluit, „ & compendiose pertractare ea, quæ alii „ ante ipsum Theologi, non sine aliqua „ temporis jactura longo, latoque calamo „ tractare solebant. Tum quia S. Doctor „ Theologiam Scholasticam, non positi- „ vam, quam tamen apprime callebat, ador- „ nare sibi proposuit. Nunc vero convenit „ inter omnes Eruditos, qui in historia „ sunt versati, Herodem quidem, post- „ quam Rex Judææ a Romanis fuit decla- „ ratus, ter Romam navigasse, trinam ta-

Dd

„ men

men illam navigationem ab eo fuisse suscepam ante natale Christi. Enim vero, Josephus lib. 16. Antiquit. cap. 1. narrat, Herodem venisse Romam, & inde filios suos *Alexandrum*, & *Aristobulum*, optimis jam Romæ disciplinis instructos, in Palestinam secum duxisse. Et in cap. seq. recitatis nuptiis, quas iidem filii Herodis nobilibus fœminis copulati, celebrarunt, ait: *Post hoc audito, quod M. Agrippa ex Italia rediisset in Asiam, profectus illò, invitavit eum, Herodes in Regnum suum.* Agrippa denuo ab Augusto Imper. in Orientem missus fuit anno Urbis Romæ conditæ 738., sicut ad illum annum testatur *Dio* lib. 54. Igitur Herodes anno superiori, scilicet Urbis Romæ conditæ 737. Romam venerat, ubi ab Augusto fuit humanissime exceptus, teste *Josepho* initio laudati libri. Prima itaque Herodis navigatio in Italiam, seu Romam, præfigi debet anno Urbis Romæ conditæ 737. ac proinde præcessit duodecim circiter annis Natale Christi, quod, sicut in Dissertatione 6. probatum est, anno Urbis Romæ conditæ 749. illigandum est. Præterea idem *Josephus* cap. 6. ejusdem lib. 16. narrat, Antipatrum, Herodis filium, Romæ degentem, frequentibus litteris fratribus suis, *Alexandro* scilicet, & *Aristobulo*, insidias struxisse, veritum ne illi, se absente, paternam gratiam, qua exciderant, recuperarent. Quo factum est, ut Herodes erga ipsos indignatione commotus, Romam navigare decreverit, & ibi filios apud Cæsarem accusare, ne propter indignationem patrum erga filios pius videretur. Sed cum Romam pervenisset, non inventum ibi Cæsarem, Aquilejam ad eundem perrexit. Et in cap. 8. recitat *Josephus* orationem, qua *Alexander* illata sibi a Patre suo Herode crimina apud Cæsarem confutavit, additque, Augustum hac oratione persuasum, & inductum fuisse, ut Herodem cum filiis in concordiam revocaret. *Cardinalis Norisius* Dissert. 2. De Censuris *Pisanis* evidenter ostendit tam ex rebus ab Imper. Augusto gestis, quam ex vetustis inscriptionibus, ac characteribus chronologicis, id contingisse anno Urbis Romæ conditæ 742. Unde sequitur, secundam navigationem Herodianam in Italiam, seu Romam, anteverisse septem circiter annis proprium Natale Christi. Denique de anno, quo Herodes tertium Romam venit, etsi propter silentium *Josephi*, non una sit omnium

Scriptorum sententia, omnes tamen ad unum fatentur, hanc tertiam navigationem in Italiam fuisse ab Herode susceptam ante Natale Christi, sicut videre est apud *Cardinalem Norisium* loco mox laudato. Idque confirmari potest ex his, quas in Dissertat. 6. diximus, nam, cum Herodes unico dumtaxat anno post Natale Christi superstes fuerit, & sub finem vitæ suæ acerbis doloribus, atque acutissimo morbo vexatus fuerit, incredibile plane est, Herodem post Natale Christi, & Magorum adventum, venisse Romam, ut se se apud Cæsarem ab impactis sibi accusationibus purgaret, suamque coram ipso causam peroraret. *Cardinalis Baronius* ad annum 1. Christi num. 48. recte quidem observat, explodi debere commentum illorum, qui dixerunt idcirco pueros bimulos ab Herode Rege fuisse occisos quod tunc temporis ipse Romam abierit, accusatus a filiis, neque usque ad biennium redierit Palestinam; in hoc tamen hallucinatus est *Eminentissimus* ille *Annalium Parens*, quod velit, Herodem Regem, bis tantum tempore Regni sui Romam venisse. Sic enim scribit: *Hic tantum refellendum est illorum commentum, qui dixerunt, idcirco bimulos ab Herode fuisse iussos occidi, quod tunc temporis ipse Romam abierit, accusatus a filiis, neque usque ad biennium redierit Palestinam. Hoc licet conficta esse videantur, tamen esse falsa Josephi testimonio convincuntur. Constat quippe ejusdem auctoritate lib. 16. Antiquit. Judaic. cap. 7. 8., & 9. Herodem tempore Regni sui, Romam bis concessisse, non quidem accusatus a filiis, sed potius ipse accusaturus filios, illuc se contulit, indeque in Palestinam est reversus ante annum vigesimum octavum Regni sui: Quo anno, Olympiade centesima nonagesima secunda Cæsaream (Urbem) in honorem Caesaris dedicavit. Quod certum tempus neque secundum annos Regni Herodis, ab eodem Josepho supputatos, neque secundum initam a nobis superius rationem, ejusdem Regni, tempori Natalis Domini aptari potest. Et multo minus posterior ejusdem Romam adventus, cujus meminit Josephus eodem libro cap. 13., ut recte intuenti veritas se ante oculos offert. Hactenus Baronius, qui licet in hoc errat, quod dicit, Herodem bis tantum, tempore Regni sui, Romam venisse, cum tamen certissime ex Josepho constet, Herodem tempore Regni sui, Romam ter venisse; vere tamen & aperte Baronius refellit commentum illorum, qui dixerunt, ideo pue-*

„ros bimulos ab Herode fuisse occisos, quia
 „Herodes tum temporis Romam abierit,
 „accusatus a filiis, indeque dumtaxat post
 „expletum biennium Palæstinam fuerit re-
 „versus. Idem commentum repudiat Hen-
 „ricus Spondanus in Epitome Annalium
 „Card. Baronii ad Annum 1. Christi Num.
 „XI. ubi sic loquitur: *Sed quod nonnulli*
 „*scripserunt, idcirco bimulos iussos occidi,*
 „*quod tunc temporis Herodes Romam abierit,*
 „*accusatus a filiis, neque usque ad biennium*
 „*in Palæstinam redierit: hoc ex Josepho fal-*
 „*sum convincitur, cujus testimonio explora-*
 „*tum habetur, cum Herodes toto tempore Re-*
 „*gni sui Romam sæpius concesserit, filiorum*
 „*suorum causa, nullam ejusmodi ipsius profe-*
 „*ctionem aptari posse tempore Natalis Chri-*
 „*sti.* „

Ad II. dicitur, Herodem iussisse occidi In-
 fantes a bimatu, & infra, secundum tem-
 pus, quod exquisierat a Magis, non ita
 intelligendum esse, ut verba *secundum*
tempus, quod exquisierat a Magis ad ver-
 bum a bimatu referantur; adeoque sit sen-
 sus, quod tempus Stellæ apparentis fuis-
 set biennium, quod Herodes a Magis ex-
 poscebat; sed potius, ut verba illa refe-
 rantur ad verbum & infra, & hic fiat sen-
 sus, quod Herodes ita iussit occidi pue-
 ros natos a bimatu, & infra, ut tamen
 noluerit, occidi illos, qui nati erant ab eo
 dumtaxat tempore, ex quo stella appa-
 ruerat Magis; Et hoc ideo, quia certo no-
 verat, nullum istorum esse posse Chri-
 stum, quum Christus natus esset ante Stel-
 læ ortum. Hæc omnia scribit Serry, qui
 & subdit: „Uno verbo puerorum cæ-
 dendorum, non initium, sed terminum
 „fecit Herodes: *secundum tempus, quod ex-*
 „*quisierat a Magis.* Si autem importune
 „quæsieris, quorū Herodes iratus pue-
 „ros a bimatu occidi iussit, tamen ex
 „Stellæ signo certo sciret, Christum tunc
 „bimulum esse non posse? Responder S.
 „Joannes Chrysostomus homil. 7. in Matth.
 „*Factum id esse pro abundantia cautionis, &*
 „*licentia persecutionis; ut sibi melius con-*
 „*suleret.* Quanquam enim tempus stellæ
 „didicisset a Magis, dubitare tamen po-
 „tuit, num forte Christus aliquanto antea
 „natus esset, quam stella illis conspicua
 „fieret. Quidni etiam dicamus, Herodem
 „fortasse suspicatum esse, Christum, cui
 „sydera famulabantur, speciem referre pos-
 „se ætate sua majorem, quæ illi causa fue-
 „rit, cædendorum puerorum initium altius
 „repetendi. Certe quanquam ex prophe-
 „tico Michæ oraculo, omniumque Prin-

P.A.R.I.V.

„cipum Sacerdotum, & Scribarum testifi-
 „catione certus esset Herodes, Christum
 „Bethlehemi fuisse nasciturum; pueros ta-
 „men non modo Bethlehemi, sed & in om-
 „nibus finibus ejus iussit occidi *pro abun-*
 „*dantia cautionis*, & mirabimur, eisdem
 „illum occidi iussisse a bimatu, tamen si
 „Christum bimulum non esse, probe sci-
 „ret? „

Ad III. Ex iis, quæ diximus in responsione
 ad I., clare constat, Baronium fuisse
 deceptum, quando post Flavium Jose-
 phum asseruit, Herodem non ter, sed bis
 tantum Romam venisse; adeoque testi-
 monium ipsius nos haud obstringere, ut
 cum ipso dicamus quæ cognoscimus con-
 tra ipsum esse dicenda.

Ad IV. Non est mirum, si Macrobius histo-
 riam facti referens, non erravit, & erra-
 vit deinde in referendis adminiculis, quæ
 substantiæ historiæ adjuncta erant. Uti-
 que Innocentium Infantum cædem, quam
 silentio præterivit Josephus, Macrobius
 Ethnicus Scriptor narravit, & in ea nar-
 randa, a vero non aberravit; deceptus est
 tamen, quando circumstantiam illam
 adjunxit de morte filii Herodis, quasi in-
 ter infantes occisos, interfectus quoque
 ipse fuisset. Sed de hoc in Conclusionem
 III. fusior redibit sermo.

Dicimus II.; Innocentium occisorum nu-
 merum pro loci conditione fuisse ma-
 gnum; at non ita, ut Græci in suis Meno-
 logiis, & Æthiopes in sua liturgia ad qua-
 tuordecim millia extendunt.

I. Probat. Infantes occisi, fuerunt Bethlehe-
 mi, vel in finibus ejus nati; sed Bethlehemi,
 & in finibus ejus non potuerunt duorum
 tantum annorum spatio quatuordecim
 millia puerorum nasci: ergo &c. Major
 non negatur, constat enim ex Evangelio.
 Minor vero probatur. Bethlehem viculus
 erat, immo castellum, ut habetur Joannis
 5. & fines suos angustissimos habebat; Ar-
 qui improbabile est in tam parvo terræ
 angulo tam brevi temporis spatio nasci
 quatuordecim millia puerorum, & fortas-
 sis quoque quatuordecim millia puella-
 rum, quæ non fuerunt occisæ, quia He-
 rodes timebat mares, non mulieres, Rex
 enim, quem formidabat masculus esse,
 debebat non foemina: & insuper præter
 hos alii etiam debebant esse infantes, sive
 mares, sive foeminae, qui toto illo biennio
 per naturalem mortem e vivis excesser-
 rant; Quæ quidem omnia incredibilem sane
 reddunt numerum occisorum infantum
 a Græcis, & ab Æthiopibus excogitatum,

D d 2

II. Pro-

II. Probatur. Quum Matthæus in suo Evangelio, & Sancti Patres in operibus eorum nullam mentionem fecerint tam ingentis numeri Infantium occisorum, quam tamen facere debuissent, ut crudelitas Herodis Magis ostenderetur, non debemus nos, divinando potius, quam asserendo, illorum numerum adeo augere, ut ad millia, & millia perveniat: ergo irrati-
onabiliter, & sine fundamento dicitur, quod numerus Infantium occisorum ad quatuordecim millia pervenerit. Et hoc eo magis, quum obster, & exiguitas Vici Bethlehemi, & angustia finium ejus multitudinem, tam ingentem non patiantur.

Dicimus III.; in numero Puerorum occisorum non fuisse Filium ejus bimulum.

I. Probatur. Herodes occidit quidem immaniter, & supra barbaricam crudelitatem tres filios suos adultos, scilicet Alexandrum, Aristobulum, & Antipatrum; sed qui referunt hos filios occidisse Herodem, crudelitatem ejus summopere detestantes nullum tamen verbum faciunt de ejus filio bimulo, ab ipso occiso: ergo vere Herodes hunc filium suum bimulum inter Innocentes Infantes, ab ipso occisos, non occidit. Consequentia sequitur, quia hoc aliud immane facinus ab Herode patratum referentes, magis ejus seviriam extulissent, ac omnium oculis odibilem, ac abominabilem repræsentassent.

II. Probatur. Quando Herodes indixit, & exequutus est Innocentium stragem, senex erat, & quidem in ultima pene senectute positus: ergo non poterat habere filium, qui bimulus esset. Probatur antecedens. Flavio Josepho teste, Herodes, quando mortuus est septuagesimum annum habebat: ergo biennio ante mortem, senex jam erat, & in ultima pene senectute positus, & per consequens non potuisset generare filium, quem biennio post occidisset.

III. Probatur. Ideo Herodes præcepit, Innocentes Infantes occidi, quia in illis timebat esse unum, qui sibi Regnum eriperet; at timorem hunc de proprio filio suo habere non poterat: ergo non est credendum, quod inter illos Infantes occisos filius ejus bimulus fuerit. Major constat ex Evangelio Matthæi. Minor probatur. Si filius ejus bimulus futurus fuisset Rex Judæorum, Regnum semper permansisset in domo, ac familia sua: ergo timor ille

amittendi Regnum, non habuisset locum in proprio filio suo bimulo, adeoque ipsum occidere nullo modo potuisset.

IV. Probatur. Herodes jussit occidi tantum pueros a bimatu, & infra, qui erant in Bethlehem, & in omnibus finibus ejus; sed filius Herodis, si qui fuisset tunc temporis bimulus, nec fuisset natus, nec alius, nec educatus Bethlehemi, & in finibus ejus, sed potius Hierosolymis, quæ erat Urbs regia, vel alibi, ubi Metropolis Regni Herodis fuisset: ergo inter pueros, quos Herodes interfici jussit, nunquam fuit filius ejus, qui bimulus tunc temporis esset.

V. Probatur. Ideo Scriptores aliquot, & inter hos præcipuus est Cardinalis Baroni-
us, doctissimus Annalium Parens, dixerunt, inter Innocentes Infantes ab Herode occisos, fuisse filium ejus bimulum, quia Macrobius Gentilis Historicus hoc refert lib. 2. Saturn. cap. 4. verbis hisce: *Cum audisset Augustus, inter pueros, quos Herodes Rex Judæorum intra biennium jussit occidi, filium quoque ejus occisum esse, ait: melius esse, Herodis porcum esse, quam filium*; Sed ex his Macrobius verbis, si bene intelligantur, hoc non educitur: ergo perperam, & sine fundamento Scriptores illi hoc asserunt. Probatur minor. Macrobius intendit tantum dicere, quod Herodes circa illud tempus, quo infantes pueros occidit, occidi etiam jussit filium ejus Antipatrum, quem diu in carcere detinuerat, eo quod in ipsum conspirasset, & qui quidem, nec puer, nec bimulus erat, sed ætate grandævus: ergo ex verbis Macrobius, si bene intelligantur, quod Adversarii intendunt, non educitur. Probatur antecedens. Particula *inter* aliquando designat tempus, non vero adnumerationem; & hoc antiquorum latinæ linguæ peritorum exemplo ostendunt post Danielelem Huetium, Episcopum Abrincensem, Graveson, & Serry, quorum fere eadem sunt verba, quæ hic fideliter recitamus. Graveson Dissert. 8. de mysteriis, & annis Christi hæc scribit: „ Verum, id ex Macrobius testimonio colligi haud posse merito asserit Illustrissimus Abrincensis Episcopus Daniel Huetius Demonstrat. Evang. Proposit. 9. cap. 25. ubi ostendit, Macrobius potius notare, seu indigitare voluisse Antipatrum, Herodis filium, quem fugam e carcere meditantem Pater ipse Herodes interfici jussit, paulo antequam à vita migraret. Quamobrem, quando Macrobius scribit, Herodis filium inter

„ puer,

pueros Bethlehemitas fuisse occisum, id non est sic intelligendum, quasi ille Herodis filius fuerit unus ex his pueris, sed quod eodem circiter tempore, quo pueri illi interfecti sunt, & hic quoque filius Herodis, seu Antipater, e vivis fuerit sublati. Consule doctissimum illum Præfulem loco mox memorato, & Casaubonum Exercit. 2. in Annales Baronii §. 17. Addo etiam, notum esse omnibus linguæ latinæ peritis, particulam *inter*, qua utitur Macrobius, dum ait: *inter pueros*, &c. tempus plerumque designare, non adnumerationem; sicut exempli gratia, dum dico: *hoc mihi contigit inter loquendum*, id est, tempore, quo loquebar. Sic Cicero Philipp. 2. ait: *Inter canam hoc illi accidit*; hoc est, tempore *cana*; ita pariter dum Macrobius ait: *Inter occisos pueros Bethlehemitas trucidatum fuisse Herodis Regis filium*, id unum dumtaxat significat, quo tempore occisi sunt pueri Bethlehemitæ, occisum itidem fuisse Antipatrum, Regis Herodis filium, quanvis ex eorum bimulorum Infantium numero non esset Antipater, utpote qui jam ætate grandævus erat, & alia longe de causa, jussu Patris Herodis, fuit ex hac vita sublati. Serry autem Exercit. 39. n. 4. hæc habet: Dedit huic fabulæ ortum Macrobii dictum perperam intellectum, lib. 2. Saturnalium cap. 4. Cum audisset Augustus, inter pueros, quos Herodes Rex Judeorum intra biennium jussit occidi, filium quoque ejus occisum esse, ait: melius esse, Herodis esse porcum, quam filium. Hinc etenim æstimatum est, hoc ipso in numero bimulorum ab Herode Rege occisorum ipsius quoque filium fuisse a Cæsare computatum. At longe aliter se res habet. Alludit enim Macrobius ad Antipatrum Herodis filium ætate grandævum; quem Pater diu ante in carcere detentum tandem jussit occidi, quod in ipsum perfide conspirasset: aitque illum fuisse occisum inter pueros Bethlehemitas, & bimulos: hoc est, eo circiter tempore, quo illi occisi sunt: non autem fuisse illum de numero puerorum illorum, eademque de causa occisum esse. Norunt enim latinæ linguæ periti particulam *inter* tempus plerumque designare, non adnumerationem. Cicero Philipp. 2. *Inter canam hoc illi accidit*; hoc est tempore *cana*. Plautus in Cistellaria: *Inter rem istam agendam*, vera respondi; hoc est, quo tempore rem istam agerem. Sic etiam; *Inter occisos pueros Bethlehemitas, occisus est Antipater*, id

significat unum, quo tempore sunt occisi pueri Bethlehemitæ, occisus est etiam Antipater, quanquam ex eorum numero non esset ille, utpote ætate grandævus, & alia longe de causa ex hac vita sublati.

Obstant I. Apocalyp. 14. n. 1. Et vidi, & Ecce Agnus stabat supra montem Sion, & cum eo centum quadraginta quatuor millia, habentes nomen ejus, & nomen Patris ejus scriptum in frontibus suis. Et num. 4., & 5. Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati: Virgines enim sunt. Hi sequuntur Agnum quocunque jerit. Hi empti sunt ex hominibus primitia Deo, & Agno. Et in ore eorum non inventum est mendacium; sine macula enim sunt ante thronum Dei: ergo ingens fuit numerus Infantium Innocentium ab Herode occisorum. II. Ecclesia usurpat recitata Apocalypsis verba pro explicando numero parvulorum, quos Herodes occidit: ergo vere Ecclesia approbat ingentem numerum parvulorum occisorum. III. Reprobant passim Scriptores Bollandum, qui tom. 1. mensis Maji folio 57. dicit, numerum hunc quatuordecim millium Infantium occisorum esse ad cæteras Græcorum fabulas adjiciendum: ergo male a nobis hic idem numerus reprobatur. IV. Probabile est, quod Herodes, qui erat suspicacissimus, jussit Carnificibus, ut ampliarent locum, & tempus ortus stellæ: ergo Carnifices plures occiderunt, quam vel locus, vel tempus stellæ præcise poscebat, ut sic Christus nullo modo posset mortem evadere; quod est argumentum Cornelii a Lapide ad cap. 2. Matthæi. V. Poterant Ministri Herodis filium ejus infantulum occidere, cum non agnoscentes, vel non credentes illis, qui cum dicebant, filium Herodis esse; hoc enim subterfugio cæteri quoque infantes poterant mortem evadere, si illi semel fides adhibebatur. VI. Plura Edicta fecit Herodes, quibus plurimorum cædes imperavit, & illa omnia refert Flavius Josephus: Si hoc igitur Edictum de occidendis infantibus Josephus non refert, argumentum nobis est, non fuisse illud ab Herode factum. VII. Lucius Dexter in Chronico hæc scribit: Anno tertio Christi, Urbis Romæ 754. Herodes universos pueros in Bethlehemitica Regione necat. Quid igitur mirum, si totius Regionis pueri omnes ad quatuordecim millia perveniebant, quum non essent unius Civitatis, vel Vici, vel Castelli, sed totius unius Regionis? VIII. Sanctus Leo serm. 8. de Epiphania docet: In stella fulgo-

re,

re, Dei gratia; & in tribus viris vocatio Gentium; & in Rege impio crudelitas Paganorum; & in occisione Infantium cunctorum Martyrum forma præcessit. Si ergo in Infantulis ab Herode occisis omnes Martyres figurabantur, quum innumeralibus fuerit Martyrum multitudo, necesse est pariter, ut dicamus, ingentem fuisse Occisorum Infantium numerum.

Respondemus ad I. S. Joannem in citatis Apocalypsis locis loqui de Virginibus, qui Antichristi libidini, & persecutioni resistent ad mortem usque, atque martyrium. Ita responderet Cornelius a Lapide ad cap. 2. Matthæi, qui & subdit: „Non vero loquitur de nostris ab Herode occisis; nec credibile est, in loco tam parvo, qualis erat Bethlehem fuisse centum quadraginta quatuor millia parvulorum bimulorum tempore Herodis.

Ad II. Ecclesia usurpat verba illa Apocalypsis, eaque applicat Innocentibus ab Herode occisis, non ut ipsorum designat numerum, sed ut explicet Innocentiam, & in passione Constantiam, quibus sine delicto, & sine quærela atrocissimam quæstionem sustinuerunt, vel etiam, ut Herodis, immanissimi Tyranni crudelitatem, qua in infantulos defævit, explicaret; & uno, eodemque tempore notum faceret, & Martyrum patientiam, quam Deus coronavit in Cœlis, & Tyranni sevitiem, quam etiam in terris castigare non omisit.

Ad III. Non solum Bollandus hanc ingentem Innocentium occisorum multitudinem ad cæteras Græcorum fabulas adjecit; verum quoque Serry eadem usus dicendi, vel potius censurandi formula, fidenter scripsit: Is itaque puerorum, Bethlehemi occisorum numerus ad cæteras Græcorum fabulas amandandus est. Si ergo Graveson propter hoc dicit, audiendum non esse Bollandum, quare non idem de Serry asserit, qui eadem ac Bollandus exscripsit? Dicit enim Graveson: „Non ergo audiri debet Bollandus, qui tom. 1. mensis Maji pag. 57. asserit, istum quatuordecim millium infantium, occisorum numerum ad cæteras Græcorum fabulas esse adjiciendum. „At de Serry nil tale scribit. Cæterum illi, qui hos dicendi modos reprobant non quidem substantiam rejiciunt, sed modum non approbant, quatenus ad fabulas trahunt, quæ mere sunt opiniones, quanvis probabiliores non videantur.

Ad IV. Quantumvis Herodianæ crudelita-

tis Ministri excefferint modum, vel in finibus Bethlehemiticis, vel in aliis circumstantiis, quæ ad Herodis edictum non spectabant, non per hoc tamen credimus occisorum numerum ad quatuordecim millia pervenisse, quatenus numerus hic major est quacunque infantium, multitudine, quæ Bethlehemi poterat, & in finibus ejus inveniri, ut superius dictum est. Non enim agitur de denariis, nec de centenariis, minus, aut magis; sed de millenariis, quæ quidem maxime ingentem possunt reddere numerum.

Ad V. Filius Regis omnibus debebat esse cognitus, nec Nutrices eam sibi arrogassent libertatem dicendi filium Regis, qui talis non esset. Unde non poterant cæteræ mulieres sub hoc eodem prætextu filios suos a generali cæde eximere. Insuper nec credibile videtur, quod Herodes tradidisset filium suum lastandum a muliere extra regiam domum, & extra regiam Urbem; & quod illa mulier a Ministris ejus nullatenus cognosceretur.

Ad VI. De aliorum cædibus ab Herode imperatis, hæc scribit Cornelius a Lapide in cap. 2. Matthæi: „Eodem tempore concilium magnum Judæorum, quod Sannedrim dicebatur sustulit; ac plures Phariseos, quod cum nollent Regem agnoscere, interemit; cæteri coacti sunt ipsi juramentum præstare. Ad hoc eum, jovit ejus Socer Simon, Boheti filius, ab eo factus Pontifex, & fiebant hæc conscio Quintilio Varo Syriæ Præside, Herodis amico. Unde omnes primiores Judæorum in carcerem conjicere non est veritus, eosque occidisset, si diutius vixisset. Instante vero sibi morte, jussit Sorori suæ Salomæ, ejusque marito Alexæ illos omnes occidere. Ut, inquit, Judæi vel invitati cogantur lugere mortem meam, cum suos occisos lugebunt. Verum Salome mitior, eo mortuo, primiores e vinculis solvit, & liberos domum dimisit. Ita Josephus, Josephus, Eusebius, & alii. Vide Joseph. 17. Antiq. cap. 8. & seq., & Eusebium lib. 1. Histor. c. 9. „De silentio autem Flavii Josephi hæc reponit Graveson: „Denique mirum non est, si Josephus infanticidium ab Herode editum silentio obvolverit: exscripsit quippe ille Auctor Nicolaum Damascenum, qui, ut omnes probe norunt, laudes Herodis potius celebrandas susceperat, quam veram describendam vitæ hujus Principis historiam. Talem fuisse Nicolai Damasceni genium, perdocte observat Hugo Grotius

„ rius in Epistola ad Pereskium . Cum igi-
 „ tur Nicolaus Damascenus silentio obvol-
 „ verit infanticidium , in quo Herodes cul-
 „ pari poterat , non est mirum , si Josephus
 „ illius exscriptor illud ignoraverit .

Ad VII. Testimonium Lucii Dextri admit-
 rimus , ut alibi quoque admisimus ; At il-
 lud admitendo , nihil contra nostram
 Conclusionem evincitur . Ipse enim dicit ,
 quod Herodes occiderit universos pue-
 ros , qui erant in Regione illa ; quod nos
 non negamus . At quot fuerint pueri in
 Regione illa , & quot fuerint occisi , hoc
 in quæstione est ; multos quidem , ac plu-
 rimos nos dicimus fuisse , sed non ut per-
 venissent ad quatuordecim millia , in re-

gione quidem non magna , nec multa-
 rum gentium plena , sed parva , qualis
 erat Bethlehem , Vicus , seu Castellum , ut
 diximus .

Ad VIII. Martyres quidem fuerunt pene
 innumeri , & Innocentes ab Herode oc-
 cisi fuerunt quoque multi ; at non debe-
 bant quoque esse in eo numero , in quo
 Martyres fuerunt . Ita enim quum Mar-
 tyres fuerint plusquam millies centena
 millia , sic quoque debuissent esse Inno-
 centes ; quod nemo dixit . Ut autem figu-
 ra figurato respondeat , sufficit , quod de
 utroque numerus quidem ingens verificetur ;
 at non requiritur , ut numerus fuerit
 æqualis ,

DISSERTATIO CCXXIII.

*De Innocentium Infantium cæde . An Joannes Bap-
 tista fuerit ab Herodis Ministris ad necem quæ-
 situs ; Et quomodo mortem evaserit ? An Inno-
 centes Infantes ab Herode occisi fuerint veri
 Martyres ? Et an quoque Martyres sint
 dicendi cæteri quique pueri in
 fidei odium , & pro Christo
 interempti ?*

Rimo . Sunt qui asserunt ,
 Joannem Zachariæ , & Eli-
 sabethæ filium ex Herodis
 imperio fuisse a Ministris
 ejus ad necem quæsitum ;

non fuisse tamen inven-
 tum , adeoque nec occisum , quia Paren-
 tes cum subdlexerant , & mater ejus in
 spelunca quadam illum occultaverat . Un-
 de ira incensus Herodes Zachariam occi-
 di fecit inter templum , & altare . Qui hu-
 jusmodi tuentur opinionem , ducem , ha-
 bere se jactant S. Petrum , Alexandrinum
 Patriarcham , qui in regulis ecclesiasticis ,
 quas VI. Synodus Generalis probavit , at-
 que reprecit , hæc scribit : Cum quibus (sci-
 licet cum occisis infantibus) Herodes , &
 alium prius natum infantem cum interfectu-
 rus quæsoisset , & non invenisset , patrem
 ejus , Zachariam interfecit inter templum ,
 & altare , cum effugisset filius cum Matre
 Elisabeth . Petrum Alexandrinum sequutus
 est deinde Nicephorus Callixtus lib. 1.
 histor. Eccles. cap. 8. asserens : Joannem , Za-

charia filium , una cum Matre Elisabeth in
 spelunca quadam ad regionem montanam
 fuisse servatum , & ibi Herodis sangui-
 nariam manum effugisse .

Secundo . Alii Scriptores putant , Joannem
 non fuisse ab Herodis Ministris ex ejus-
 dem imperio ad necem quæsitum , quia
 Joannes , in montanis natus , non com-
 prehendebatur inter Bethlehemi fines ,
 pro quibus tantum Herodis Edictum in-
 telligebatur ; Sicque volunt , nec milites
 illum quæsoivisse , nec Parentes occultasse ,
 nec mortem Zachariæ Patri fuisse illa-
 tam .

Tertio . Alii existimant , ab Herode speciale
 mandatum fuisse Carnificibus datum , ut
 Joannem quærerent , & occiderent , quan-
 vis Hebron , Civitas ei natalis , ut dixi-
 mus , in Bethlehemi finibus non compre-
 henderetur . Et hoc asserunt , evenisse ob
 multa miranda , quæ Herodes in Joannis
 nativitate audierat ; quando scilicet lo-
 quutus est Pater mutus , qui antea in ejus
 conceptione loquelam amiserat , & pluri-

ma

ma de puero illo dicebantur, quærentibus nimirum, & admirantibus inter sese Judæis: *Qui putas, puer iste erit?* Ex his Herodes motivum habuit credendi, Joannem esse Messiam, adeoque illum quoque timendi, sicuti Christum timebat, quem futurum Judææ Regem suspicabatur.

Quarto. Sunt plerique, qui, etsi credant quod de Joanne narrat Alexandrinus, credere tamen nullo modo possunt, Patrem ejus Zachariam ex Herodis mandato inter templum, & altare fuisse occisum. Et revera Hieronymus in cap. 13. Matth. lib. 4. ait: *Alii Zachariam, patrem Joannis intelligi volunt ex quibusdam apocryphorum somniis, approbantes, quod propterea accisus sit, quia Salvatoris prædicaverit adventum. Hoc quia de scripturis non habet auctoritatem, eadem facilitate contemnitur, qua probatur.* Ex quibus Hieronymi verbis primo habetur, quod adhuc admissio, Zachariam, Joannis patrem, fuisse occisum inter templum, & altare, non fuisse tamen, quia filium occultaverat, sed quia Messiae adventum prædicabat. Quod pariter dixisse volunt, Cyrillum Alexandrinum, adversus Anthropomorphitas scribentem: *Hic Zacharias prophetico spiritu ad occultorum cognitionem deductus, cum mysterium Virginis de eximia partu probe intelligeret, non arcuit incontaminatam, purissimamque matrem ab eo templi loco, qui Virginibus ex lege designatus erat: docens nimirum Judæos, quod Creator totius universi, & omnis creatura Rex, humanam naturam, ut reliqua etiam omnia, subjectam habet, pro suo arbitratu eam ad quodcumque velit, ducens, non autem ipse creaturæ addictus; adeo ut in ipsius potestate sit situm, novam creaturam creare, qua matrem effectam virginitate non privet. Idcirco non arcuit eam a loco templi Virginibus dicato: erat enim locus hic inter altare, & templum intermedius. Quando igitur audierunt Regem totius creationis ad humanam, nativitatem divino consilio procedere; veritatem in ejus Regis potestatem, & imperium venirent, cum, qui hac de partu testificatus erat, interficiunt, Sacerdotem Sacrificantes.* Et quavis Baronibus ad annum Christi I. num. 54. dicat, eadem narrari ab Origene in Matth. tract. 26., a Gregorio Nysseno de Christi nativitate, a Basilio de humana Christi generat: attamen Hieronymus ex Apocryphorum somniis illa omnia deducta esse, asserit; atque aperte firmat, Zachariam illum, quem Dominus interfectum dixit inter templum, & alta-

re, non fuisse Joannis patrem, sed illum potius, qui dicitur occisus 2. Paralipomenon cap. 24. a Joas Rege; qui quidem Zacharias fuit filius Jojadæ, quanvis in Evangelio Nazarænorum dicatur filius Barachizæ. Quæ quidem omnia dicta sunt, ut videatur, incertum omnino esse quod asseritur de Zacharia, Joannis patre, fuisse scilicet illum occisum ex Herodis mandato, quia filium suum Joannem ad evadendam terribilissimam illam infantium cædem, occultaverat, & quum non potuerit Herodes filium perdere, perdidit Patrem, matre etiam ejusdem in spelunca illa extincta.

Dicimus I. Joannem, Zachariæ, & Elisabethæ filium, non fuisse ab Herodis Ministris ad necem quæsitum, adeoque cum cæteris Innocentibus infantibus non perisisse, nec fuisse a mortis imminenti periculo liberatum.

I. Probatur. Herodes præcepit occidi infantes, qui Bethlehemi, & in finibus ejus inveniebantur; sed Joannes de quo loquimur, non inveniebatur Bethlehemi; & in finibus ejus: ergo nec fuit ad necem quæsitus, nec ut non occideretur clanculum adservatus. Major constat ex Evangelio; minor probatur. Joannes infans habitabat in montanis; sed ad montana Bethlehemi fines non ostendebantur: ergo Joannes de quo loquimur, nec inveniebatur Bethlehemi, nec in finibus ejus. Major etiam constat ex Evangelio; & minor ex descriptione Judææ satis est comperta.

II. Probatur. Ideo dicitur, quod Joannes fuerit ad necem quæsitus, quia Herodes dedit speciale mandatum, ut occideretur propter admiranda, quæ in nativitate ejus acciderant, & quæ ipsum supponitur scivisse, quia omnia illa per totam Judæam evulgabantur; sed de hoc nihil asserit Evangelium: ergo non potest fidenter, & cum veritate asseri. Probatur minor. Evangelium loquens de Innocentium cæde ab Herode imperata, & a Ministris ejus executioni mandata, nec verbum continet de Joanne: ergo totum illud in Evangelio non invenitur.

III. Probatur. Testimonium Petri Alexandrini si continet incerta, non est efficax ad probandum, Joannem fuisse ad necem quæsitum, & a Parentibus fuisse servatum; sed vere continet incerta: ergo non est efficax ad probandum, quod Adversarii intendunt. Probatur minor. Continet cædem Zachariæ, quem Herodes occidi fecerat inter templum, & altare; sed

hoc

hoc est omnino incertum, immo etiam falsum ex Hieronymo: ergo verba illa Petri Alexandrini continent aliquod incertum, adeoque per illa efformari non potest efficax argumentum ad probandum, quod Adversarii intendunt.

Opponunt I. Zacharias, Joannis pater, fuit filius Barachiz Sacerdotis; sed Zacharias, qui dicitur occisus inter templum, & altare, fuit filius Barachiz: ergo Zacharias Joannis pater fuit occisus inter templum, & altare. Probat minor. Hippolytus martyr aperte asserit, Zachariam, qui fuit Joannis pater, Barachiz Sacerdotis fuisse filium: ergo, &c. II. Christus opponebat Judæis occisionem Prophetarum, ab ipsis patrata a mundi exordio usque ad sua tempora; sed si nomine Zachariæ intelligeretur filius Jojadæ, non esset usque ad sua tempora, esset vero usque ad sua tempora, si intelligeretur Zacharias, Joannis pater: ergo verba illa intelligenda sunt de Zacharia, Joannis parente, non vero de Zacharia, filio Jojadæ. Probat minor. Zacharias, filius Jojadæ, fuit occisus, Rege Joas imperante, Zacharias vero, Joannis pater, fuisset occisus tempore Christi: ergo non per occisionem Zachariæ, filii Jojadæ, sed per occisionem Zachariæ, Joannis parentis, occisio Prophetarum vere usque ad Christi tempora extensa fuisset. III. Tertullianus in Scorpiaco cap. 8. ait: *Zacharias intra altare, & ad eum trucidatur, perennes cruoris sui maculas silicibus adsignans*; Sed hæc sanguinis maculæ non potuissent lapidibus impressæ per longum tempus adservari, si Zacharias, filius Jojadæ sanguinem illum effudisset: ergo rectius est ut dicamus, sanguinem fuisse effusum a Zacharia, Joannis parente, cujus recens erat occisio; adeoque sanguis poterat in lapidibus adservari. IV. Valentinianus Imperator, ut refert Theodoretus lib. 4. hist. cap. 7., scripsit epistolam ad Episcopos Asiæ, in qua aperte asserit, Zachariam occisum inter templum, & altare, fuisse Joannis parentem, & sanguinem, qui videbatur, ejusdem Zachariæ fuisse sanguinem, verbis hisce: *Ne in ea, quæ testamenti Christi sunt, damna incurrat, id, quod in Zacharia sanguine eveniebat, nam sancti illi perinde ac pestifer Damon, qui cadis illius socius erat, mortis supplicio traditi, adveniente cælitus Rege nostro Jesu Christo, disrupti perierunt*; sed hæc verba verificantur tantummodo de Herode, qui Christi tempore periit, non vero de Joas Rege, qui Christi tem-

P. R. IV.

pus longe præcessit: ergo Zacharias, qui occisus est inter templum, & altare, non fuit filius Jojadæ, sed Joannis pater. V. Gnostici, qui fuerunt hæretici proximiores Apostolorum temporibus, constanter affirmabant; Zachariam Joannis patrem fuisse occisum in templo: ergo antiqua traditio est, quod Zacharias, Joannis parens, fuerit occisus inter templum, & altare, Herode mandante. VI. Cedrenus in compendio historiæ testatur, Joannem fuisse servatum in innocentium excidio a Matre Elisabertha, quæ post dies quadraginta in spelunca illa, in qua Joannem occultaverat, mortua est, & tunc temporis Angelus, Joannis curam suscepit: ergo per subsequencia etiam tempora antiqua traditio necis Zachariæ, Joannis patris, omnino vigeat. VII. Josephus lib. 5. de bello judaico cap. 1. memorat etiam Zachariam in medio templo a factione zelotum interfectum fuisse. VIII. Cardinalis Baronius ad annum Christi 1. 1255. testatur, se vidisse in Bibliotheca Vaticana antiquum Codicem scriptum, cui titulus erat: *de Peregrinatione ad loca sancta*, in quo affirmabantur sanguinis maculæ, quibus aspersi erant lapides templi, & sanguinem fuisse effusum a Zacharia, patre Joannis, quem Herodes occidi fecerat inter templum, & altare: ergo semper Petri Alexandrini testimonium de necis, quam evaserat Joannes, & quam incurrerat pater ejus Zacharias, subsequentium temporum, & Scriptorum, qui circa illa scripserunt, autoritate, firmatur.

Respondemus ad I. S. Hippolytum Episcopum Portuensem, & martyrem, qui fuit Clementis Alexandrini discipulus, multa scripsisse, quæ enumerant Eusebius lib. 6. histor. cap. 16., & Hieronymus in libro de Scriptoribus ecclesiasticis; at fuisse omnia deperdita; & solum modo extare quædam, quæ fuerunt excerpta ex libris ejusdem S. Martyris de Theologia, & Incarnatione, & referuntur ab Henrico Canisio tom. 5. antiquæ lectionis. Insuper in Bibliotheca Sanctorum Patrum extat oratio de consummatione mundi, de Antichristo, & de secundo Domini Salvatoris adventu; ut testatur Cardinalis Bellarminus in libro de Scriptoribus ecclesiasticis ad Hippolytum ipsum. Igitur nullam merentur fidem verba, quæ de eodem Hippolyto narrantur, & in supradictis Scriptoribus non inveniuntur.

Ad II. Voluit Christus significare verbis illis petitionem vindictæ, factam a sanguine

B e

ne

ne Abel, & a Zachariæ morte; a sanguine Abel, quando dictum est: *Fox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra*; & a Zachariæ morte, quia narratur, morientem eum dixisse: *Videat Dominus, & requirat*. Et quidem hoc peculiari nomine, quia nomine generico, & universali, ut legitur Apocalypsis 6., *Vindicat Dominus sanguinem omnium servorum suorum, & vindictam tribuit in hostes eorum, quia voce magna clamant sancti dicentes, Usquequo Domine (sanctus, & verus) non iudicas, & non vindicas sanguinem nostrum de iis, qui habitant in terra?* Quod satis est dictum, ut Baronio respondeatur.

Ad III. Tertullianus non distinguit, de quo loquatur Zacharia; & ratio, quæ adducitur, ut proberetur loqui de Zacharia, Joannis parente, non est sufficiens; poterant enim adhuc sanguinis guttæ adservari in lapidibus impressæ a tempore Zachariæ, Jojadæ filii, quia sanguinis maculæ, etiam per longum tempus non delentur, ut in multis aliis similibus sæpe videmus.

Ad IV. dicitur, quod, vel verba Valentini æque possunt de utroque Zacharia verificari, quia etiam primi occisores, vel posterius eorum, adveniente Christo Domino, patrati facinoris poenam receperunt; vel dici potest Valentinianum, aut eum Scriptorem deceptum fuisse, unum Zachariam pro altero accipiendo, & quæ uni conveniebant, alteri attribuendo.

Ad V. Gnostici sicuti errarunt in assignando causam Zachariæ necis, quam Baronius ridiculam dicit, & quam S. Epiphanius hæresi 26. recitat, ac refellit; ita errare pariter potuerunt in credendo unum Zachariam pro altero, & in fingendo sibi, & facta, quæ non extabant, & causas, quæ non præcesserant. Cæterum hæc disconvenientia in causa, quæ observatur adhuc in aliis Scriptoribus, qui Zachariæ, Joannis patri, eadem tribuunt inter templum, & altare, non obscurum est nobis signum, quod eidem vere nex illa non sit tribuenda.

Ad VI. Cedrenus in suo Compendio exscripsit quæ scripserat Nicephorus Callixtus in sua historia; adeoque illi, qui est recens, & nuperus Scriptor, & qui ex sententia sua non loquitur, nullam dare fidem recte possumus, præcipue, quando pro nobis habemus Hieronymum, antiquum sane, ac gravissimum doctorem, qui perspecta habebat quæcunque scribebat.

Ad VII. Zacharias; quem loco citato memorat Josephus, alius fuit ab illo, de quo hic loquimur; fuit enim temporibus Vespesiani Augusti interemptus, homo quidam illustis, probus, ac dives, quem idem Josephus fuisse filium Baruch, testatus est, ut apud Baronium ad annum Christi 1. num. 56. legimus.

Ad VIII. Quæ fides danda sit scripto Codici, licet antiquo, & Authoris nomen non præferenti, ipsemet Baronius novit; præcipue, quando in eo legitur, quod graviores alii Scriptores diversimode narrant, & in Codice, quæ continentur, leguntur tantum, & non probantur. Pro secunda Dissertationis parte, conveniunt omnes Catholici, Infantes pro Christo occisos veros martyres esse; tum quia Ecclesia illos sub hoc titulo celebrat; tum etiam quia Patres hac eadem laude illos honestant. Citat Baronius Origenem homilia 3. de diversis dicentem: *Bene, & secundum voluntatem Dei eorum memoriam Sancti Patres mandaverunt sempiternam in Ecclesiis celebrari, veluti pro Domino morientium, veluti pro Judæis, & Gentibus credituris, vel etiam ipsis parentibus; quorum parentes, ut diximus, præ nimio dolore percutiebantur, ut eis intercessio filiorum ad Deum plurimum profuisset*; Revera tamen illius homiliæ 3. in diversa Evangelii loca Author non est Origenes, quanvis apud Origenem inveniatur. Eadem asserit Irenæus lib. 4. adversus hæreses cap. 8., qui sunt ex Græcis; & ex latinis Cyprianus epist. 56. Augustinus pluribus in locis, & præcipue agens contra Pelagianos, & in sermonibus de iisdem sanctis innocentibus habitis, & serm. 10. de Sanctis, Chrysologus serm. 152.

Attamen quanvis inter Catholicos, constet, sanctos Innocentes esse Martyres, inter Theologos nihilominus non est certum, qua ratione, & quo jure martyres dicantur, ac dici debeant. Etenim ex una parte non dubitatur, quod martyrium supponit meritum in eo, qui consequitur illud; ex altera parte meritum non potest esse sine libero arbitrio, liberum arbitrium non est, ubi non est rationis usus; Infantes autem quum non haberent nec rationis usum, nec usum liberi arbitrii, hinc est, quod meritum ad martyrium, necessarium habere nullo modo potuerunt. Additur, quod martyrii corona datur pugnantibus pro fide, & pro Christo; sed infantes illi impotentes erant, & ad pugnandum pro Christo, & ad confitendum

rendum Christum: ergo non poterant iure consequi martyrii coronam, atque triumphum.

Proinde his rationibus pressi, dicere coacti sunt, in infantibus illis rationis usum fuisse acceleratum. Hoc tamen non approbat S. Thomas 2.2. qu. 124. art. 2. ad 1. Et hoc quidem affirmari nequit sine ulla Patrum autoritate, sine ullo scripturarum testimonio, præcipue quum hoc dicere sit multa miracula congerere, ac cumulare, quod sine necessitate, expressa ratione, & fortissima autoritate fieri omnino non potest.

Alii propterea alteram inierunt viam, dicentes nimirum, quod pueri illi ab Herode occisi, fuerunt purgati vitio originis, & sanctitate donati, propter beneficium jam susceptæ circumcisionis. Verum & hi quoque extra stadium currunt, quia nos non quaerimus, an infantes illi sint sancti, sed an sint martyres; martyres autem esse nullo modo poterant propter solum circumcisionis beneficium. Præterea nec omnes infantes illi occisi poterant esse circumcisi, quia probabile est, quod illorum aliquot non adhuc ad octavam diem pervenisissent. Igitur

Dicimus II. Infantes ab Herode pro Christo occisos obtinuisse a Deo martyrii coronam ex Dei liberalitate, non ex merito proprio, eo ferme modo, quo infantes baptizati æternam gloriam sine merito proprio, sed titulo dumtaxat hæreditatis, consequuntur.

I. Probatur. Si infantes ab Herode occisi non fuissent veri martyres, ideo esset, quia non habuerunt usum rationis, & liberi arbitrii; sed hoc non obstat: ergo fuerunt veri martyres. Probatur minor. Hoc obstarer, si fuissent veri martyres ex proprio merito, & non ex sola Dei liberalitate; sed fuerunt veri martyres non ex proprio merito, sed ex sola Dei liberalitate: ergo illud non obstat. Probatur minor. Non obstat, pueros baptizatos frui æterna gloria sine proprio merito, & titulo dumtaxat hæreditatis: ergo neque obstat, infantes ab Herode occisos, esse veros martyres, quanvis non habuerint proprium meritum, & martyrii coronam obtinuerint ex Dei dumtaxat liberalitate.

II. Probatur. Infantes ab Herode occisi pro Christo, si meritum respiciatur, habuerunt aliquid, quod non habent pueri baptizati: ergo multo magis illi dicendi sunt veri martyres. Probatur antecedens. Habuerunt quod in merito est materiale,

PAR. IV.

hoc est opus bonum, & ardeum, nimirum sanguinem profusum, & datam pro Christo vitam, quanvis non habuerint quod est in merito formale, scilicet liberam ordinationem boni operis in Deum, & hanc ob liberi arbitrii defectum non habuerunt: pueri autem baptizati neutrum habent; & hæc est ratio, quod infantes accisos ab Herode pro Christo, Ecclesia colat, & illorum veneretur reliquias, pueros vero baptizatos, & illorum reliquias non colat.

III. Probatur. Nihil deficit infantibus, qui interfecti sunt ab Herodis ministris pro Christo quo minus veri martyres dicantur: ergo veri martyres fuerunt, & dicendi sunt. Probatur antecedens. Si aliquod deesset, esset meritum proprium; sed hoc supplet liberalitas Dei: ergo nihil deest &c. Probatur minor. Non minus dicendus est Princeps qui principatum emit ære proprio, quam qui principatum accepit absque pretio, & ex sola Principis donatione, & liberalitate: ergo non minus dicendi sunt veri martyres, qui martyrii aureolam acceperunt ex Dei liberalitate, & non ex proprio merito, quod habendi incapaces erant, quam qui illi ex proprio merito obtinent, quum sint capaces proprium meritum habendi.

Dicimus III. Cæteros quoque pueros in odium fidei, & pro Christo ab alio Tyranno interemptos, veros quoque martyres esse. Est contra Joannem de Vitriaco lib. 1. hist. occident. cap. 36., putantem, fuisse illud singulare privilegium innocentium infantium, ab Herode occisorum, cæteris autem occisis æque ante rationis usum, haud pariter communicatum.

I. Probatur ratione, & verbis Estii in 4. sentent. dist. 4. §. 21. quæ hæc sunt: „ Ad hanc quæstionem respondendum videtur, „ ex Patrum testimoniis satis apparere, „ quod sensiat martyrium per se efficax „ esse ad abluenda peccata, & præstandam „ salutem. In primis aut id liquido convin- „ citur ex martyrio Infantum. Quo circa „ dicendum, Martyres non baptizatos ha- „ bere quidem satis remedii ex martyrio, ut „ videlicet a peccatis abluti vitam ha- „ beant, sed quia Baptismus omnibus est in „ præcepto, ideo illum suscipere tenentur „ si possint. A quo si urgente persecutore „ prohibentur, tunc ne quidem voto eum „ expetere tenentur, utpote nulla jam le- „ gem ad votum illud ad stricti, cum salu- „ tem ab alio, eoque excellentiore remedio „ expectent. Non enim si quis necessitate

Ec 2

„ aliqua prohibetur ab implerione legis
 „ positivae, velut jejunii, aut vigiliae, te-
 „ netur desiderio ad eam implendam aspi-
 „ rare, sed sufficit, ut non contemnat; nisi
 „ forte lex talis sit, quæ remedium præscri-
 „ bat, ad salutem necessarium, cujusmodi
 „ est lex baptismi extra casum martyrii.
 „ Unde de nullis Martyribus non baptiza-
 „ tis legimus, quod in ipso certamine posi-
 „ ti, & jam morituri, Baptismum se deside-
 „ rare aliquo modo significaverint, licet de
 „ quibusdam legatur, quod vel in carcere
 „ a sociis martyrii baptizati fuerint, vel ad
 „ tempus se occultaverint, ut baptizari
 „ possent, quemadmodum de quodam An-
 „ tonio refert Ussardi Martyrologium,
 „ ad XI. Kal. Septembris.

II. Probatur ab eodem Estio in eodem lo-
 „ co: „ Præterea non leve argumentum,
 „ ex eo sumitur, quod infantes pro Christo
 „ interfecti, etiam si vel olim non circum-
 „ cisi, vel nunc non baptizati essent, mar-
 „ tyres habentur, quibus profecto absque
 „ voto sacramenti solum martyrium salu-
 „ tem attulit. Nec enim recipienda est
 „ sententia: Iamobi a Vitriaco dicentis lib.
 „ histor. occid. cap. 36. parvulos non bap-
 „ zatos Christianorum, etiam si a Paganis
 „ pro Christo occiderentur, non salvari;
 „ nec ad eos extendi privilegium speciale
 „ Innocentium, ab Herode pro Christo in-
 „ terfectorum. Communis enim ac vera
 „ Ecclesiæ sententia est in contrarium,
 „ scilicet eos salvari æque atque Inno-
 „ ces, qui forte nondum circumcisi ab He-
 „ rode necabantur.

III. Probatur ratione pariter, & verbis
 „ Cornelii a Lapide in cap. 2. Matthæi
 „ num. 16. „ Nota primo, hos Infantes ab
 „ Herode in odium Christi occisos vere
 „ esse martyres, ac ut tales ab Ecclesia coli,
 „ & festo celebrari, idque commune est
 „ omnibus infantibus, qui in odium fidei
 „ trucidantur ex gratuita, & liberali Dei
 „ ordinatione. Unde sequitur, martyrium
 „ ex opere operato justificare (per illud
 „ enim parvuli illi, qui necdum erant cir-
 „ cumcisi purgabantur a peccato origina-
 „ li, & justificabantur,) ac idem operari,
 „ quod operatur Baptismus. Ita passim Pa-
 „ tres, & Doctores in 4. dist. 4. Imo Eccle-
 „ sia tota, ut dixi. Vide S. Bernardum,
 „ serm. de Innocentibus. Hinc Doctores
 „ tres classes Martyrum statuunt: Prima
 „ est eorum, qui opere, ac voluntate sunt
 „ martyres, quales sunt adulti, qui volun-
 „ tarie mortem a Tyranno pro Christo il-
 „ latam, suscipiunt: Secunda eorum, qui

„ solo opere sunt martyres, quales sunt
 „ infantes, qui pro Christo occiduntur;
 „ Tertia eorum, qui sola voluntate, ut qui
 „ optant martyrium, uti optabat S. Fran-
 „ ciscus, qui idcirco profectus est ad Solda-
 „ num Ægypti, sed hic videns eum virum
 „ sanctum, noluit eum occidere. Unde
 „ caruit ipse realis martyrii laurea. Hi er-
 „ go infantes fuere cruore lacteo loti, ait
 „ Sanctus Cyprianus. Quo circa S. Augu-
 „ stinus serm. de Innocent. O parvuli, ait,
 „ de vestra corona dubitet, qui parvulis bap-
 „ tismum prodesse non putat.

IV. Probatur ex Augustino. S. Doctor lib.
 „ 13. de Civitate Dei cap. 7. aperte asserit,
 „ quod non baptizatis martyrium sit loco
 „ baptismi, ejusque vicem suppleat ad sa-
 „ crarum Scripturarum mentem, verbis hi-
 „ sce: *Quicumque etiam non percepto regene-
 „ rationis lavacro pro Christi confessione mo-
 „ riuntur, tantum eis valet ad dimittenda
 „ peccata, quantum si abluerentur sacro fonte
 „ baptismatis. Qui enim dixit: Nisi quis rena-
 „ tus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non in-
 „ trabit in regnum cælorum, alia sententia
 „ istos facit exceptos, ubi non minus generali-
 „ ter dixit: Qui me confessus fuerit coram ho-
 „ minibus, confitebor & ego eum coram Patre
 „ meo, qui in cælis est. Matth. 10. & alio loco;
 „ Qui perdiderit animam suam propter me,
 „ inveniet eam. Matth. 16. Hinc est quod scrip-
 „ tum est Psalm. 115. Pretiosa in conspectu
 „ Domini mors Sanctorum ejus, quid enim
 „ pretiosius quam mors, per quam fit, ut etiam
 „ delicta omnia dimittantur, & merita cumu-
 „ latius augeantur? Neque enim tanti sunt me-
 „ riti, qui cum mortem differre non possent,
 „ baptizati sunt, deletisque omnibus peccatis
 „ ex hac vita emigrarunt, quanti sunt hi, qui
 „ mortem differre non possent, ideo non distule-
 „ runt, quia maluerunt, Christum confitendo,
 „ finire hanc vitam, quam cum negando, ad
 „ ejus baptismum pervenire. Idem Augusti-
 „ nus fere eadem docet lib. 4. contra Dona-
 „ tistas cap. 22. lib. 1. de origine animæ cap.
 „ 9. & lib. 2. cap. 12. & in epist. 108. vel
 „ secundum novissimam editionem Benedi-
 „ ctinorum S. Mauri 265. his verbis: *Quos-
 „ cunque legimus in corpore Christi, quod est
 „ Ecclesia, pertinere ad Regnum Cælorum, non
 „ nisi baptizatos intelligere debemus, nisi for-
 „ te quos angustia passionis invenit, & nolen-
 „ tes negare Christum, antequam baptizaren-
 „ tur, occisi sunt. Quibus ipsa passio pro bap-
 „ tismo deputata est.**

V. Probatur ex aliis Patribus. Tertullianus
 „ in lib. de Baptismo; Cyprianus in Episto-
 „ la ad Jubajanum, & in serm. de stella, &
 „ Ma-

Magis, qui ei adscribitur; Clemens Alexandrinus lib. 4. Stromatum; Ambrosius in orat. de obitu Valentiniani, & serm. 40 de S. Agnere, in qua dicit, S. Emerentianam fuisse proprio sanguine baptizantem, quod & memorat Breviarium Romanum ad diem 23. Januarii; Martyrologium Romanum ad diem 25. Augusti memorat quoque Genesium quemdam exceptorem, qui fuit in proprio sanguine baptizatus; Cyrillus lib. 2. in Leviticum; Prosper sententia 149., & epigrammate 87. Fulgentius de fide ad Petrum cap. 3. & 30. Beda lib. 1. hist. Anglicanæ cap. 7. Bernardus epist. 77. Gratianus in decreto capite Baptismi vicem dist. 4. de consecrat. Quibus addit Estius: Hæc alia ex auctoritate Scripturæ excepta testimonia: majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis; quæ verba leguntur Joannis 16. Et hæc alia, quæ leguntur ad Romanos 10. *Ore confessio fit ad salutem.*

VI. Probatur ex peculiaribus sententiis, quas passim veteres usurpabant; nimirum: Martyrium tantundem valere quantum baptismum, immo vero martyrium esse alterum baptismum, & quidem excellentiorem. Insuper: Martyres exceptos esse ab illa sententia: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto &c.* propter generalem alteram sententiam: *Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo &c.* Ulterius, Martyres ablui suo proprio sanguine, & ita quidem, ut baptismo aquæ non egeant; quod asseruit Basilii loco nuper citato. Denique Cyprianus in allegata epistola ad Jubajanum dicit, Catechumenos martyres baptizari gloriosissimo, & maximo sanguinis baptismo, de quo Dominus in Evangelio dicebat, habere se alio baptismo baptizari Lucæ 12. Addi possunt verba Ambrosii in orat. de obitu Valentiniani: *Si martyres suo abluuntur sanguine, & hunc sua pietas abluat, & voluntas.* Quibus Estius subdit: Hoc enim non recte ita distincte dici videtur, si martyrem suus sanguis non abluit, nisi simul adsit & voluntas, idest, votum baptismi.

Objiciunt I. Martyrium includit charitatis actum, juxta illud Joannis 10. *Majorem charitatem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis;* Sed Innocentes Infantes, ab Herode occisi, amoris actum eligere non poterant, quia rationis usu carebant: ergo vere martyres esse non

potuerunt. II. Ad martyrium requiritur necessario confessio fidei, secundum illud ad Romanos 10. *Ore autem confessio fit ad salutem;* sed innocentes Infantes loqui non poterant: ergo fidei confessionem ad martyrium necessariam facere non valebant: ergo vere martyres non fuerunt. III. Si satis fuisset, ut Martyres essent Infantes, ab Herode occisi, quod ipsi interficerentur propter Christum, sequeretur, quod quia Herodes post ipsos infantes, multos etiam Phariseos occidi fecit propter ipsum Christum, ipsimet Pharisei martyres essent; sed hoc nemo dixit, nec dicere poterat: ergo non sufficebat, ut infantes, ab Herode occisi, martyres essent, quod ipsi morerentur pro Christo, & propter Christum. IV. Cyprianus in epist. ad Cornelium, quæ est secunda libri 1. voluit, quod ii, qui erant lapsi prius reciperentur, & reconciliarentur, quam ad martyrium in persecutione prodirent. Et rationem hujus dicti reddens, inquit: *Nec quisquam dicat, qui martyrium tollit, sanguine suo baptizatur, nec pax illi ab Episcopo necessaria est, habituro gloria pacem, & accepturo majorem de Domini dignatione mercedem;* Sed eadem est ratio baptismi, & reconciliationis: ergo quemadmodum loquuntur Patres in uno, ita & nos in altero loqui debemus. V. Bernardus epist. 77., etiam in eo, qui tantam habet fidem, ut sit paratus mori pro Christo, requirit baptismi desiderium, quasi sine ipso nequeat quis salvari; sed hoc desiderium nequit esse in pueris, qui rationis usum non habent: ergo pueri rationis usum non habentes, vere martyres non sunt, etiam si pro Christo interficiantur. VI. Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 4. aperte decernit, quod hominis justificatio post promulgatum evangelium, fieri non possit sine lavacro regenerationis, aut ejus voto; sed infantes, de quibus loquimur, nec lavacrum regenerationis habent, nec ejus votum: ergo justificari non possunt, ac per consequens, nec vere martyres esse. VII. Etsi infantes ab Herode occisi ante rationis usum pro Christo, martyres esse poterint, hoc tamen ideo fuit, quia pro Christo recens nato occidebantur; sed hæc ratio locum non habet in aliis pueris, qui modo sine rationis usu pro Christo occiduntur: ergo martyres, ut illi fuerunt, esse non possunt. Major probatur a Vitriaco, quia Christus Dominus illo singularis liberalitatis beneficio, quod sub-

Subsequentibus temporibus nulli alteri concedendum erat, voluit ortum suum, suæque vitæ primordia, illustrare. VIII. Si vera esset conclusio nostra, sequeretur, martyrium valere ex opere operato, & non ex opere operantis; sed hoc est falsum: ergo &c. Probatur minor. Si martyrium valeret ex opere operato, esset Sacramentum; sed nemo dixit, martyrium esse Sacramentum: ergo martyrium non valet ex opere operato.

Respondemus ad I. distinguendo majorem: Martyrium includit charitatis actum vel corde, vel opere, concedimus; corde, semper, negamus; sic pariter distinguitur minor: Non poterant eligere amoris actum corde, concedimus: opere, negamus. Quanquam enim impotentes essent ad amandum quia rationis usu carebant; nihilominus non amabant quia nolebant amare, sed non amabant, quia amare non poterant. Et quod facere non poterant corde fecerunt opere. Quid enim amplius fecissent, si amare potuissent? Mori pro Christo; & hoc jam fecerunt; Unde ut ita dicamus habuerunt amorem virtutalem, scilicet virtutem, vel effectum amoris consistentem in morte, quam pro Christo pertulerunt, quanvis non habuerint amorem actualem propter impotentiam, non vero voluntatis defectu.

Ad II. Requiritur ad martyrium utriusque oris confessio, quando fieri potest; quando autem fieri non potest, suppletur, vel nutu, vel signo, vel opere, quod est ipso sermone præstantius. Aliter si oris confessio materialiter ad martyrium requiretur, muti veri martyres esse non possent, quia usum linguæ non habent. Immo quemadmodum muti, surdi, amentes, veri martyres esse possunt, etsi non habeant rationis, vel linguæ, vel aurium, usum; quia tamen hic defectus, qui non est voluntarius, sed omnino involuntarius, suppletur ab opere; inde est, quod & muti, & surdi, & amentes, veri martyres esse possunt. Sic pariter de Infantibus est discurrendum, qui loqui, audire, & velle non poterant, non propter voluntatis defectum sed potentiae.

Ad III. Herodes, ut testatur Baronius, in alia persecutione, sed circa eadem tempora multos Phariseos occidi iussit; & motivum occisionis fuit, quod non iurassent Cæsari, & sibi, sicut alii Judæi fecerant. Igitur Pharisei non fuerunt occisi propter Christum, sicut fuerunt Innocentes infantes, adeoque non eandem sortem,

ac hi habere debebant. Hæc scribit Baronius ad annum Christi I. num. 52. „ Ad-
dunt nonnulli (quod modo diximus.)
„ iisdem temporibus Herodem complures
„ Phariseorum occidi mandasse, eo quod
„ non sicut alii Judæi, Cæsari, & sibi iu-
„ rassent. Timore enim nuper nati Regis
„ Tyrannus exagitatus, ne Regni dispen-
„ dium pateretur; quo sibi illud magis ma-
„ gisque firmaret, populum ad iuramentum
„ adegit: sed hæc fusius anno sequenti, quo
„ sunt facta dicentur. „ Latius rem pertractat
Graveson, & majori distinctione explicat,
cujus verba referre convenientissimum,
quoque putamus. Scribit igitur in Dissertatione citata: „ Advertat secundo Le-
„ ctor: Edictum Herodis Regis de occiden-
„ dis pueris Bethlehemiticis esse omnino di-
„ versum ab illo Edicto, quo impius ille
„ Rex, ingravescente ipsius morbo, sicut
„ scribit Josephus lib. 17. Antiquit. Nobi-
„ lissimos Judæorum undique Jerichantem
„ accivit, & in hyppodromo conclusit, da-
„ tis mandatis Salome sorori, & ejus viro
„ Alexæ, ut, se extincto, per milites inter-
„ ficerentur, quo videlicet Judæi lugendi
„ causam haberent, alioqui lætaturi de il-
„ lius interitu. Ratio est, quia illud Edi-
„ ctum Herodis de occidendis illis nobi-
„ lissimis Judæorum viris non fuit execu-
„ tionis mandatum, sicut testatur Josephus,
„ qui ibidem refert, Salomem, mortuo He-
„ rode, & antequam ipsius mors fuisset
„ propalata, omnes Judæos in hyppodro-
„ mo conclusos dimisisse, dicendo: Ira He-
„ rodem iussisse. At Herodis Edictum de
„ trucidandis pueris Bethlehemiticis exe-
„ cutioni traditum fuisse, vivente adhuc
„ Herode, scribit S. Matthæus cap. 2. Con-
„ fundi etiam non debet cædes infantium,
„ Bethlehemiticorum cum illa cæde, qua
„ Herodes paulo ante suum obitum, sicut
„ ibidem narrat Josephus, Matthiam Mar-
„ golorum, ejusque socios, doctissimos Ju-
„ dæorum, & Interpretes Legis præstan-
„ tissimos, vivos exuri iussit ob deturbatam
„ Aquilam auream, quam supra majorem
„ Templi portam ipse Herodes contra Le-
„ gem posuerat. Ratio est, quia certissime
„ constat, Matthiam Margolorum, ejusque
„ socios, ætatis jam provecæ viros fuisse, ac
„ subinde illorum cædem nihil commune
„ habere potuisse cum strage infantium,
„ quos Bethlehemi, & in omnibus finibus
„ ejus a bimatu, & infra iussit Herodes oc-
„ cidi „.

Ad IV. His verbis Estius respondet „ Quod
„ ex Cypriano objicitur, non aliud convin-
„ cit „

„ cit, quam valde expedire, ut quibus mar-
 „ tyri ceteramen imminer, prius vel bap-
 „ zati, vel reconciliati sint, atque etiam
 „ Eucharistiæ cibo refecti (nam & hoc Sa-
 „ cramentum nominat eo loco Cyprianus)
 „ atque ita probe muniti procedant ad pu-
 „ gniam. Immo Baptismum, vel reconcilia-
 „ tionem prius petere tenentur, tum prop-
 „ ter præceptum, ut modo diximus, tum
 „ ad vitandum præsumptionis periculum,
 „ & ut majori Dei gratia muniti, securius
 „ ad pugnam procedant. Quod tamen si non
 „ fecerint, etiam illas culpas postea marty-
 „ rium delebit „.

Ad V. Bernardus vere non loquitur de mar-
 tyre, sed de eo, qui martyrium desiderat,
 adeoque qui est ita fortis, ut possit mar-
 tyrium subire, & jam paratum ad illud
 subeundum se exhibeat. Igitur, ut ait
 Estius, non pro eodem valet martyrium,
 & martyrii desiderium, quum in multis
 differant non minus pro hoc effectu, de
 quo ad præsens loquimur, quam pro mar-
 tyrii corona percipienda, quæ datur
 quidem illis, qui martyrium subeunt,
 at non datur illis, qui martyrium deside-
 rant.

Ad VI. dicimus cum citato Estio, doctrinam
 Concilii Tridentini intelligendam esse,
 cum martyrii exceptione, quemadmodum
 ipsa Scriptura, quæ ab ipso Concilio cita-
 tur, cum eadem exceptione intelligitur
 ab Augustino lib. 13. de civit. Dei cap. 7.
 & lib. 2. de Origine animæ cap. 12.

Ad VII. Vanum est illud Vitriaci cæugium,
 ac prorsus inutile, quia idem Christus he-
 ri, & hodie, eadem gratia ex meritis ejus,
 quando ipse voluerit, & quando ostacu-
 lum a nobis non ponitur, quocunque
 tempore datur. Igitur si Christus sua gra-
 tia fecit quod Innocentes infantes potue-
 rint esse vere martyres, non ex proprio
 merito, sed ex sola Dei liberalitate, cur
 hoc idem non faciet post suam nativita-
 tem, quum eadem sit in Deo liberalitas,
 eadem beneficentia, idem amor, & quando
 recens est natus, & post multa sæcula a
 nativitate ipsius, non enim tempore men-
 suratur Dei benignitas, nec a temporum
 varietate dependet.

Ad VIII. Utique concedit Estius, martyrium
 valere ex opere operato, quia per ipsum
 fit, ut tota culpa simul & poena remitta-
 tur; & hanc dicit esse constantem Patrum
 doctrinam. Ad id, quod opponebatur,
 quod scilicet sequeretur, martyrium esse
 sacramentum, vel Sacramentis esse adau-
 merandum, negat omnino sequelam, &
 rationem addit, quia non est institutum,
 ut signum aliquod gratiæ collativum, sed
 tantummodo est actus eximie fortitudi-
 nis, & perfectæ charitatis, cui Deus hoc
 contulit privilegium, ut mortui per ip-
 sum, sive sint baptizati, sive non baptiza-
 ti, nullam pariantur moram, quominus
 statim evolent ad cœleste Regnum, & co-
 ronam.

DISSERTATIO CCXXIV.

De Virgine in Templo purificata . Cujus purgatio in Evangelio describitur , Christi , an Virginis ? An amborum ? An Christus , & Deipara , tenerentur legibus in eodem Evangelio memoratis , & quidem summo jure ? Et an purificationis festivitas sit antiqua in Ecclesia ? nimirum a quo tempore cœperit , & propter quas causas fuerit instituta ?

IEGIMUS in Evangelio Lucæ cap. 2. num. 22. *Postquam impleti sunt dies purgationis ejus , secundum legem Moysis , tulerunt illum in Jerusalem , ut sisterent eum Domino , sicut scriptum est in lege Domini ; quia omne masculinum adaperiens vulvam , Sanctum Domino vocabitur , & ut darent hostiam , secundum quod dictum est in lege Domini , par turturum , aut duos pullos columbarum .* In quibus verbis pronomen illud ejus magnam inter Interpretes questionem parturit , quia ambiguum est , & clare non explicatur , an ad Christum referatur , an ad Mariam , an ad utrumque . Nec ad intelligentiam ejus possumus grecum Textum consulere , quia exemplaria varia sunt . Quædam enim continent *αυτης* ; hoc est ejus , masculini generis , & sic refertur ad Christum , quædam vero habent *αυτης* , hoc est ejus , generis fœminini , & sic refertur ad Virginem ; quædam quoque continent *αυτων* ; & sic refertur ad utrumque .

Primo igitur , veteres quidam Interpretes , quos Cardinalis Toletus recenset annotat. 37. in Lucam , dixerunt , pronomen illud referendum esse ad Christum , adeoque verbis illis Christi purificationem describi , purificationem scilicet legalem ; & ideo dicunt , fuisse oblatos duos pullos columbarum , quia pro purificatione filii recens nati , duo pulli columbarum offerri solebant ; & quum duos pullos columbarum obtulisset B. Virgo , verba illa volunt , intelligi de purificatione legali Christi , secundum hominum opinionem .

Secundo , Alii intelligunt de solius Mariæ purificatione , & hujus opinionis est Beda ;

quem plures Recentiores sequuntur ; & Cornelius a Lapide ad verba : *Et postquam impleti sunt dies purgationis ejus* : addit ; „ Mariæ non pueri , ut patet ex græco „ *αυτης* , & ex Levitic. cap. 12. v. 7. , & 8. „ Male ergo legunt nonnulli *αυτων* , masculi- „ line , illius scilicet pueri , aut , ut Origen. , „ Theophyl. , & Euthym. *αυτων* , idest illo- „ rum , pueri scilicet , & Mariæ Matris „ . Tertio . Alii intelligunt de purificatione illorum , & sub pronomine *illorum* , Origenes vult , venire Christum , & Mariam ; Author vero homiliæ de occurso , sub Chrysostomi nomine , vult venire Mariam , & Josephum ; Euthymius denique vult venire Mariam , Josephum , & Christum . Sicque propugnatores hujus tertiæ opinionis sunt Origenes homil. 14. in Lucam , Author homil. de occurso , sub nomine Chrysostomi , & Euthymius in suis Commentariis in Lucam .

Dicimus I. In Evangelio describi purificationem solius Mariæ , non vero Christi , neque amborum , nec denique Josephi .

I. Probatur . Illam verbis Evangelii debemus dare intelligentiam , quam dat Ecclesia ; sed Ecclesia dat intelligentiam purificationis Mariæ , non vero Christi , nec amborum , neque Josephi : ergo nos etiam debemus intelligere purificationem solius Mariæ , non Christi , nec amborum , neque Josephi . Probatur minor . In Evangelio , quod legit Ecclesia in purificationis festo , hæc leguntur : *Postquam impleti sunt dies purgationis Mariæ secundum legem Moysi , tulerunt Jesum in Jerusalem , ut sisterent eum Domino , sicut scriptum est in lege Domini : Quia omne masculinum adaperiens vulvam , sanctum Domino vocabitur . Et ut darent hostiam*

stiam secundum quod diffinitum est in lege Domini, par turturum, aut duos pullos columbarum. Insuper titulus ejusdem festivitatis in eodem Evangelio ita legitur: In festo purificationis B. Mariae Virginis; & ita pariter invenitur in Martyrologio, & in Breviario: ergo sensus Ecclesiae est, quod purificatio fuerit solius Mariae, non autem Christi, nec amborum, neque Josephi.

II. Probat. Purgatio, de qua agit Lucas in Evangelio, illa eadem est, de qua agitur in Levitico, quae scilicet facienda erat secundum legem Moysi; sed purgatio, quae legitur cap. 12. Levitici, est purgatio matris, non pueri, nec viri; ergo hæc eadem intelligendi est in Evangelio. Probat. minor. Levitici 12. legitur. *Mulier, si suscepto semine pepererit masculum, immunda erit septem diebus juxta dies separationis menstruae. Et die octavo circumcidetur infantulus: ipsa vero triginta tribus diebus manebit in sanguine purificationis suae, Omne sanctum non tanget, nec ingreditur in Sanctuarium, donec impleantur dies purificationis suae. Sin autem foeminam pepererit, immunda erit duabus hebdomadibus juxta ritum fluxus menstrui, & sexaginta diebus manebit in sanguine purificationis suae. Quibus verbis purgatio tantum matris praecipitur, quia illius tantum erat immunditia eluenda; filii vero non nisi circumcisio praecipitur, nihil vero de viro mandatur.*

Arguunt I. Natus puer legalem immunditiam contraherat: ergo peculiari purificatione mundari debebat. II. Agnus anniculus, vel duo pulli columbarum, offerebantur pro filii purificatione: ergo purgatio non erat tantum matris, sed filii quoque. III. Pronomen illud ejus ad illam personam referri debet, quae antecederet, & proxime est nominata; sed antecederet, & proxime nominatus est Jesus: ergo ad Jesum referri debet pronomen illud. Probat. minor. Sic legitur in Evangelio: *Postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer, vocatum est nomen ejus Jesus, quod vocatum est ab Angelo, priusquam in utero conciperetur: Post quæ verba immediate sequuntur hæc alia, addita particula conjunctionis &; & sic habentur: Et Postquam impleti sunt dies purificationis ejus: ergo pronomen ejus refertur ad Jesum. IV. Exodi 13. praecipitur, ut proles masculina, & primogenita, offeratur Deo; sed ante oblationem conveniebat, ut saltem legaliter purgaretur:*

PAR. IV.

ergo purgatio fuit etiam Christi.

Respondemus ad I. negando antecedens, nullibi enim in Scriptura fit mentio immunditiae filii, sed tantum fit sermo de immunditia matris: adeoque praecipitur matrem purgari, non filium; ut dictum est nuper.

Ad II. dicitur, quod oblatio Agni anniculi, vel pullorum columbarum, fiebat, non pro filii, sed pro matris, purificatione. Hoc totum expresse legitur in Scriptura; dum enim dicitur: *Desert agnum anniculum in holocaustum;* subdit Moyses; *& pullum columba pro peccato, & tradet sacerdoti, & orabit pro ea; & sic mundabitur a profluvio sanguinis.* Quibus verbis expresse manifestatur immunditia, & purgatio matris, pro qua sola, dicendum est, factam fuisse oblationem.

Ad III. dicit Serry, quod tota illa periodus praecedens, qua narratur Christi circumcisio, concluditur intra parenthesis; adeoque pronomen illud ejus referri debet ad personam, quae ante parenthesis fuerat nominata; Ante parenthesis fuerat nominata B. Virgo, quia dictum fuerat de ea: *Maria autem conservabat omnia verba hæc, conferens in corde suo;* unde patet, pronomen ejus referendum esse ad B. Virginem, & non ad Jesum.

Ad IV. Proles masculina, & primogenita, offerri debebat Deo, tanquam ipsi debita, & sancta; „ idest, ut ait Cornelius a Lapide, Deo consecrata, ob liberationem, „ primogenitorum Hebraeorum, a Deo factam, quando caesa sunt primogenita „ Pharaonis, & Aegyptiorum, ab Angelo „ tempore Moysis Exodi 13., ita tamen, „ ut proles oblata Deo, a Parentibus redimi possit quinque siclis, idest, quinque „ florenis Brabanticis, qui faciunt duos aureos Romanos, quorum quisque continet decem Julios, sive Regales. Num. 3. „ Hæc Cornelius.

Pro secunda Dissertationis parte praemittimus, tres fuisse Mosaicæ Leges, quas memorat Evangelium, & quibus tenebantur mater parturiens, & filius natus. Duæ tamen pertinebant ad matrem, una ad filium. Quæ pertinebant ad matrem, leguntur Levitici cap. 12. ver. 2., & erat, quod si mulier peperisset masculum, immunda esset per dies quadraginta; & ver. 6., quod si mulier fuisset eo pacto secundum legem immunda, pro obtinenda sui purificatione debebat offerre Deo in holocaustum agnum anniculum, ac pullum turris, vel columbae in victimam

F f

pro

pro peccato; & hoc si fuisset dives: si autem fuisset pauper, debebat tantum offerre par turturum, aut duos pullos columbarum. Lex vero, quæ pertinebat ad filium, continetur Exodi 13., & est, quod si proles nara sit masculina, & primogenita, offeratur Deo, uti ipsi debita, & consecrata, ob liberationem primogenitorum Hæbreorum, tempore Moysis &c., ita tamen, ut proles offerenda posset redimi quinque siclis, ut dictum est. His præmissis

Dicimus II. Mariam Virginem fuisse liberam utraque lege, quæ ad mulieres parturientes spectabat.

I. Probatur. Cessavit in B. Virgine ratio, propter quam lata est lex illa, quæ legitur, Levitici 12. ergo cessare debuit & ipsa lex. Probatur antecedens. Lex, quæ continetur Levitici 12. hæc est: *Mulier, si suscepto semine pepererit masculum, immunda erit; sed B. Virgo concepit, & peperit absque suscepto semine: ergo susceptum semen, quod erat ratio legis præfata, in B. Virgine cessavit, & per consequens cessavit etiam ipsa lex.*

II. Probatur. Non fuit in B. Virgine immunditia illa legalis, quæ contrahabatur a parturientibus, & quam proinde lex præcipiebat fore purgandam: ergo neque etiam per hoc lex illa in B. Virgine locum habere debebat. Probatur antecedens. Immunditia illa, non aliunde proveniebat, quam ex fluxu sanguinis menstrui; unde legitur: *Immunda erit septem diebus, juxta dies separationis menstrua; & post pauca: Mundabitur a profluvio sanguinis; sed fluxus sanguinis menstrui non fuit in B. Virgine: ergo non fuit in B. Virgine immunditia illa legalis, quæ a parturientibus contrahabatur, & quam lex præcipiebat fore purgandam. Probatur minor. Quæ peperit fuit Virgo, & Virgo quidem antem partum, in partu, & post partum; adeoque foetum emisit absque Virginalis claustris effractione. Insuper, quia Virgo fuit quæ concepit, & peperit, ideo Spiritus Sancti opera concepit; & quia Spiritus Sancti opera concepit, ideo ille solus sanguis in Virgine fuit, qui necessarius erat in utero ad foetus nutrimentum; foetus autem ex utero egresso, totus ille sanguis cucurrit ad ubera, & conversus in lac, mutatus est in alimentum infantis nati: ergo nullus erat superfluous sanguis menstruus, & per consequens, nulla erat immunditia, quæ per purgationem, quam lex præce-*

perat, eluenda esset.

III. Probatur ex Patribus. Cyrillus Alexandrinus lib. 2. de fide ad Reginas circa exordium libri, ex sua, & ex alterius antiqui Episcopi sententia, hæc habet: *Quod si is, qui Deus secundum naturam est, utpote, unigenitus Dei filius, servili forma indutus, sacraque Virginis primogenitus appellari, non dedignatus, semetipsum redemptionem pro omnibus tradidit: clare patet, in quantam impietatem prolabantur Ariani, qui Deiparam Mariam iis sacrificiis, quæ pro puerperis ex lege offerri, mos erat, opus habuisse asserunt. Author Semonis de purificatione, qui sub nomine Eusebii Emiffeni circumfertur: Quavis purgationis dies ad B. Mariam Virginem non pertinerent: expectavit tamen ipsa, donec omnes purgationis dies complerentur, quos non sibi, sed aliis mulieribus lex constituerat. Non enim de ea dictum fuerat, omne sanctum non tanget, quæ ipsum Sanctum Sanctorum in gremio tenebat, in sinu fovebat, & virginem lacte nutrebat. S. Eligius apud Suarez 3. par. qu. 37. art. 4. disput. 16. sect. 2. Nequaquam immunda judicatur, quæ Sancto Spiritu obumbrante, totius munditie, & sanctitatis, auctorem genuisse probatur. S. Bernardus serm. 3. de purificatione. Nil in hoc conceptu, nihil in partu, impurum fuit, nihil illicitum, nihil purgandum. Nimirum cum proles ista fons puritatis sit, & purgationem venerit facere delictorum, quid in me legalis purificet observatio? Quæ purissima facta sum ipso partu immaculata?*

Dicimus III. Christum non fuisse tertia illa lege adstrictum, ut in Templo debuerit præsentari, redimi, & pro eo sacrificium offerri.

I. Probatur. Lex de primogenitis legitur Exodi 13. *Sanctifica omne primogenitum, quod aperit vulvam in filiis Israel... Cumque introduxerit te Dominus in terram Cananai, sicut juravit tibi, & Patribus tuis, & dederit tibi eam; separabis omne, quod aperit vulvam Domino... Omne primogenitum hominis de filiis tuis pretio redimes. Pretium autem redemptionis explicatur Num. 18. Redemptio erit post unum mensem siclis argenti quinque pondere Sanctuarii; sed hæc verba legis nullo modo poterant obligare Christum: ergo &c. Probatur minor. Verba legis sunt de filiis, qui aperiunt vulvam; sed Christus Dominus non aperuit vulvam matris: ergo verba illa legis non obligabant Christum Dominum. Probatur minor. Christus Dominus conceptus est, & natus, integra manente Vir-*

„ Virginitate Matris: ergo non aperuit
„ vulvam Matris.

II. Probatur ratione, & verbis Suarez. Ratione quidem, quia vel verba illa accipiuntur stricte, & Christum non obligant; vel accipiuntur materiali significatione, quasi aperire vulvam idem sit, ac primo exire per vulvam; & in hac materiali acceptione probabiliter dici potest, quod verba legis Christum aliquo modo obligaverint. Verba autem Suarez, quæ per extensum transcribimus, ut melius mens ejus percipiatur, sunt, quæ sequuntur: „ Circa hoc prætermissa illa
„ sententia antiquorum, quæ magis mystica
„ est, & spiritualis (ut supra dixi), duplex
„ potest esse dicendi modus. Primus est,
„ verbum illud: *Qui aperit vulvam*, a Spiritu
„ Sancto additum esse propter Christum,
„ ut verbis hujus legis nullo modo comprehenderetur, quia aperire vulvam proprie,
„ & in rigore, significat more consueto, &
„ ordinario nasci, vias, & meatus generationis perfecte aperiendo. Quomodo dixit
„ Hormisdas Pap. epist. 1. c. 3. Christum
„ non aperuisse vulvam Matris, & hanc
„ expositionem videtur indicare Beda Luc.
„ 2. licet subobscurè, & Cyrillus Hierosolymitanus hom. de occurſu Domini, dicens:
„ *Samuel quidem, & Isaac, simul etiam Jacob, &
„ & Joseph, & alii multi, qui præter speciem
„ nati sunt ex sterilibus, & aperuerunt infertiles
„ vulvas matrum, Sancti Domino vocati
„ sunt: Christus autem solus ex solo unigenitus,
„ cum virginales portas non aperuisset, non est
„ Sanctus Dominus: sed Sanctus Sanctorum, &
„ Dominus Dominorum, & Deus Deorum, &
„ Primogenitus Primogenitorum, & Rex Regnantium, & vocabitur, & credetur, &
„ nunc in templo a Simone predicabitur. Et
„ hæc sententia est probabilis, quia verba
„ legis in proprietate sermonis intelligenda
„ sunt. Item quia ex vi illius verbi filius
„ masculus, qui post foeminam nasceretur,
„ quanvis inter masculos esset primus, non
„ comprehendebatur hac lege, nec erat offerendus
„ in templo, quia non aperiebat vulvam
„ matris, sed inveniebat apertam ex
„ priori partu foeminæ; ut Cajetanus,
„ Lippomanus, & Oleaster, & alii exposuerunt:
„ ergo majori ratione Christus, licet fuerit
„ primogenitus, cum non aperuerit vulvam
„ matris, nullo modo fuit verbis legis
„ comprehensus. Neque huic expositioni obſtant
„ verba Lucæ. Solum enim significare voluit,
„ Christum fuisse oblatum in templo, ut in eo
„ servaretur quod de primogenitis aperiuntibus vul-*

PAR. IV.

vam in lege statutum erat, non quia hæc
„ verba ad ipsum pertinerent; sed quia cum
„ re vera esset primogenitus, & mysterium
„ nativitatis ejus ignoraretur, decuit, illam
„ legem in eo servari. Alter dicendi modus
„ esse potest, ut verbum illud: *Qui aperit
„ vulvam*, non in ea proprietate, & quasi
„ materiali significatione sumatur, videlicet,
„ ut necessarium fuerit ad obligationem,
„ illius præcepti aperiitionem vulvæ fieri
„ ex filii nativitate: sed ut nihil aliud sit
„ aperire vulvam, quam primo exire per
„ vulvam. Quanquam enim ab illo effectus,
„ qui naturaliter fieri solet a filiis, qui
„ primo exeunt ab utero matris, eo nomine
„ appellantur *primogeniti*: tamen id, ad
„ quod significandum translata videtur illa
„ vox, solum est ipse filius, qui absolute
„ est primogenitus, seu, qui primo exit ex
„ utero, sive materialiter rumpat claustrum
„ matris, sive non. Et juxta hanc exponendi
„ rationem Christus erit primogenitus
„ adaperiens vulvam, & ita verbis quidem
„ legis comprehendetur, quanvis lege non
„ obligetur. Et hunc dicendi modum indicat
„ Rupertus lib. 2. de Trinitate, & operibus
„ ejus in Exod. c. 24. & Abulensis c. 13.
„ Exodi in principio, & cum sequutus
„ est Jansenius c. 10. Concordiæ. Et est
„ probabilis: prior tamen sicut simplicior, &
„ altior, & proprietati literæ magis consentaneus
„ videtur.

III Probatur ratione pariter, & verbis Ser-ry, qui rem aliter explicare, ac componere conatur: Sunt ejus verba: „ Gravioris
„ longe, majorisque momenti fuerit definire,
„ num perinde Christus altera lege de
„ primogenitis Deo sistendis, consecrandisque,
„ eximeretur? Et quidem primo rerum
„ intuitu ea lege videtur exclusus; sic enim
„ lex habet lib. Exod. 13. *Sanctificabo
„ mihi omne primogenitum, quod aperit vulvam
„ in filiis Israel, tam de hominibus, quam
„ de jumentis*: Christus autem vulva mater-
„ ternam nascendo non aperuit, sed claustris
„ pudoris intactis, & obſeratis, per uteri
„ penetrationem exivit, ut fusc alias
„ demonstravimus: non itaque ea lege tenebatur.
„ Nihilominus ubi Ecclesiæ Patres consulo,
„ & attentius obſervo, quemadmodum, &
„ consulere, & obſervare, necesse est, si
„ volumus esse Theologi, ut debemus, rem
„ longe aliter esse deprehendo; Christumque
„ ea lege deprehensum invenio; quem nisi
„ me Patrum moveret auctoritas, liberum
„ voluissim. Sic quippe summa consensione
„ definiunt Tertullianus lib. de carne Christi
„ sub finem, Ori-

F f 2

„ gl.

gines homil. 14. in Lucam, S. Ambrosius lib. 2. in eundem Lucam, S. Hieronymus lib. 2. contra Jovinianum, Auctor homiliae de occurſu Domini inter Opera D. Chryſoſtomi, S. Gregorius Nyſſenus homil. ejusdem Argumenti, S. Amphilochius, Iconii Episcopus, homil. de Purificat. S. Isidorus lib. 1. Epist. 23., Theophylactus, & Euthymius in suis ad Lucam Commentariis, S. Joannes Damascenus oratione de Dormitione B. Virginis, Quorum omnium hæc una vox est, non modo Christum ea primogenitorum lege comprehendi, sed longe verius, certiusque, quam cæteros quosque primogenitos: imo ob illum ipsum fuisse legem, hanc constitutam, cui & Deo fisti, uti lex illa ferebat, & consecrari maxime congruebat, quippe qui vere, & proprie, Sanctus erat. Ecce vero, inquiet aliquis, ea lege concluditur Christus, quæ de solis masculini sexus primogenitis *vulvam aperientibus* lata est? Si mea hæc responsio quaereretur, reponerem facile, eam sacris Scripturis familiarem esse loquendi formulam, qua in notari solent, qui primi omnium e materno utero prodeunt, quocunque tandem pacto res illa contingat, seu vulvæ apertione, quæ communis nascentium conditio est, seu sola uteri penetratione, quod Christi Domini privilegium fuit, Moysenque idcirco *sanctificandum*, hoc est, offerendum Deo dixisse primogenitum, non qualemcunque, sed qui *aperit vulvam*, seu qui primus omnium ex utero materno prodit in lucem: quia primogenitus inter masculos esse potest, qui tamen vulvam non aperiat, si prius foemina nata sit: & rursus primogenitus potest esse viri, non autem uxoris, quæ filium ex præcedenti matrimonio suscepit. Mea hæc, si forte quaereretur, responsio foret, qua objectionem illam eluderem. Verum quia non mea, sed Sanctorum Patrum, quorum hic sententiam expendo, responsio quaeritur: reponunt illic vice versa tantum abesse, ut ex iis legis Mosaicæ verbis, *primogenitum, quod aperit vulvam* momentum peti possis, quo Christus ea lege eximatur, ut potius inde gravius reperant argumentum, quo Christum hac ipsa lege concludant, hac etenim nota Christum maxime designatum existimant. Cætera quippe primogenita, inquit illi, tam in hominibus, quam in jumentis, non tam nascendo vulvam aperiunt, quam apertam inveniunt: præcedente scilicet, copula,

quæ vulvam cœperat aperire, antequam pueri nascentis dilapsu aperiat ex integro: Christus vero, nulla præeunte copula conjugali, natus ex Virgine, vulvam, quam nullo pacto, nullove modo apertam invenit, nascendo solus aperuit. Ita concordi sententia citati Patres, Origines, Tertullianus, Chryſostomus, Ambrosius, Gregorius, Hieronymus, Amphilochius, Isidorus, Theophylactus, Euthymius, Joannes Damascenus locis a me paulo ante laudatis. Absit tamen, ut tot Ecclesiæ Patres Sanctissimos, atque doctissimos, Deiparæ Virginis puritati, injurios existimemus, dum vulvam ejus, nascente Christo, apertam dixere. Absit, inquam. Vulvam siquidem *aperire* nihil aliud in illorum Codicibus sonat, quam *perviam facere*, ne Christo exeunti esset impedimento; quod tamen sine fractura, uterique dilatactione, factum est, sed prodigiosa penetratione; atque ita illæsa virginitate, claustrisque pudoris prorsus intactis. Utrumque enim laudati Patres affirmant: Ita Christus partus tempore procreatur, vulvamque aperit, ut interim virginitatis claustra minime labefacteret, inquit S. Joannes Damascenus orat. de Dormit. B. Virginis.

IV. Probatur ratione alterius legis, quæ legitur Levitici 12. his verbis: *Mulier, si suscepto semine peperit masculum, immunda erit septem diebus, juxta dies separationis menstrua, & die octavo circumcidetur infantulus: ipsa vero triginta tribus diebus manebit in sanguine purificationis suæ. . . . Cumque expleti fuerint dies purificationis suæ pro filio, sive pro filia, deferret agnum anniculum in holocaustum, & pullum columbae, sive turturem pro peccato. . . . Quod si non invenerit manus ejus, nec potuerit offerre agnum, sumet duos turtures, vel duos pullos columbarum, unum in holocaustum, & alterum pro peccato, orabitque pro ea Sacerdos, & sic mundabitur.* In quibus verbis advertit Suarez dictionem illam, *pro peccato*, esse ambiguam, quia simpliciter ponitur, & non explicatur, an referenda sit ad matrem, an ad filium; & per consequens ambiguum quoque redditur, an hæc lex, pro ut continet sacrificium offerendum pro peccato, respiciat filium, vel matrem; adeoque an sit posita propter aliquam matris, vel potius propter filii, sanctificationem? Sunt qui putant referri ad matrem; & ita hæc lex nullo modo pertineret ad Christum, sed tantum ad Virginis purificationem. Et hujus sequen-

sentia sunt, Lyranus in cap. 12. Levitici, Abulensis, qu. 23. & 30. Cajetanus ibi, & Jansenius cap. 10. Concordia. Alii vero putant verbum illud, pro peccato, referendum esse ad prolem, & sic sacrificium esset propter aliquod peccatum prolis expiandum. Et ita sentiunt Augustinus lib. quæstionum in Leviticum qu. 40. quem sequuntur S. Thomas, Cajetanus, Hugo Cardinalis, Rupertus lib. 2. in Leviticum cap. 17. Beda, Euthymius in cap. 2. Lucæ, Eligius homil. de purificat., & Glossa ordinaria; qui omnes citantur a Suárez. Idem tamen Suárez conciliare intendens has contrarias interpretationes, putat verbum, pro peccato, neque ad solam matrem, neque ad solum filium, sed ad utrumque esse referendum. Hoc ipsum suadere intendit, & verbis Augustini, & ratione Jansenii. Verba Augustini sunt, quæ apud ipsum leguntur: *Cur ergo non illud, quod natum est, purgari dicit Scriptura per hoc sacrificium, sed ipsam, quæ peperit? An ad ipsam quidem, unde illa origo traheretur, relata purgatio est propter sanguinis fontem? Non poterat tamen sine ipsius factus purgatione, qui ex ipso sanguine exortus est.* Ratio autem Jansenii, verbis etiam Suárez exposita, hæc est; „ Ad quod
 „ magis explicandum conferre potest doctrina, quam Jansenius affert: cum in
 „ Scriptura dicitur offerendum esse ali-
 „ quod sacrificium pro peccato, non semper
 „ intelligi illud sacrificium offerendum esse
 „ se in satisfactionem, ac remissionem aliqu-
 „ jus culpæ, sed illam vocem esse impossi-
 „ tam ad significandum quoddam genus sacrificii
 „ instituti ad quamcunque expiationem, ut ex Levitic. 14. & 15., & ex alijs
 „ locis constat. In hac ergo lege præcipiebatur
 „ fœminæ, ut tam pro se, quam pro filio, offerret
 „ holocaustum in gratiarum actionem, & sacrificium
 „ pro peccato, ad suam purgationem, & sanctificationem
 „ filii, qui speciali modo tunc Deo dicebatur.
 „ Nam licet per circumcisionem masculi sanctificarentur; tamen neque illa
 „ cæremonia fuerat peculiariter in lege Moysi
 „ instituta, sed antiquior; nec erat generalis omni
 „ proli, & habuit aliam propriam, & specialem
 „ rationem institutionis; & ideo conveniens fuit, ut
 „ per speciale legis sacrificium statim filii sanctificarentur
 „ legali sanctificatione, ac Deo consecrarentur, vel certe, ut
 „ magis mundarentur, ac liberarentur a reliquis
 „ originalis peccati, ut Hugo Cardinalis adnotavit, & indicavit Euthy-

„ mius supra dicens: *Jussit lex, ut darent par-
 „ turturum, propter pueri temperantiam. Est enim
 „ turtur animal castissimum, aut duos pullos columbarum,
 „ propter ejus fecunditatem.* Ex quibus omnibus intelligere licet,
 „ hanc legem observatam esse a Virgine, non solum
 „ propter se, sed etiam propter filium. Itaque non solum mater,
 „ sed etiam filius huic legi se subjecit: quam multis
 „ nominibus ab illa esset liber, & specialiter, quia
 „ nulla indigebat sanctificatione, nec propria, nec
 „ legali. Potuit tamen holocaustum, quod erat in gratiarum
 „ actionem, proprie pro illo offerri; sacrificium autem
 „ pro peccato, non ita proprie, si secundum specialem
 „ rationem, & intentionem suam consideretur: Nam
 „ quatenus omne sacrificium continet cultum Dei, &
 „ potest in gratiarum actionem offerri, sic poterat etiam
 „ tale sacrificium pro Christo offerri: imo ab ipso met
 „ offerebatur, etiam in satisfactionem pro totius naturæ
 „ peccato.

Obstant I. Semen in loco Levitici, ubi legitur: *Mulier si suscepto semine, pepererit masculum: accipitur pro ipsa prole, quæ nascitur; sed ex Maria Virgine nata est proles: ergo ipsa ad purificationis legem summo jure tenebatur.* II. In Scripturis semen non semper accipitur pro semine virili, ex quo fit proles: ergo quavis in generatione Christi virile semen non intervenerit, semper tamen B. Virgo ad purificationis legem stricto jure tenebatur. Probaturs. 2. Regum 7. dicitur: *Regnabit semen tuum post te;* & Psal. 88. *Ponam in seculum seculi semen ejus.* Et Jeremiæ 22. *Non erit de semine ejus, qui regat populum meum Israel;* & Lucæ 2. *Loquutus est ad Patres nostros, Abraham, & semini ejus in secula.* III. Si peccatum, pro quo offerri debebat sacrificium, non potest dici vere peccatum, quia hoc nec in matre, nec in filio fuit; potest tamen dici immunditia legalis, quæ est irregularitas quædam, contracta ex sordibus puerperii, & ex sanguinis fluxu; sed hæc potest habere locum tam in matre, quam in filio, quum hic dici possit ex immunda nativitate natus: ergo &c. IV. Origenes de Virginis oblatione sermonem habens homil. 14. hanc peculiarem sententiam adstruit: *Turturum par, & duos pullos columbarum pro Salvatore videmus oblatos, ego, & aves istas beatas puto, quæ pro ortu Domini oblatae sunt. Et quomodo asinam Balaam miror, & felicitate accumulo, quia digna fuerit non solum videre Angelum Dei, sed etiam*

etiam ore referato in humanum sermonem erumpere: sic multo amplius has volucres predico, easque sustollo, quod pro Domino nostro, & Salvatore, oblatae sunt. Ut offerrent pro eo par turturum, aut duos pullos columbarum. Novum quid forsitan videar inferre: sed pro maiestate rei parum dignum. Sicut nova fuit generatio Salvatoris, non ex viro, & muliere, sed ex sola tantum Virgine, sic & par turturum, & duo pulli columbarum, non fuerunt tales, quales oculis carnis aspicimus, sed qualis Spiritus Sanctus in specie columbae descendit, & venit super Salvatorem, quando in ordine fuit baptizatus, tale fuit & par turturum. Non erant volucres istae, ut istae, quae per aërem volitant, sed divinum quiddam, & humana contemplatione augustius, sub specie columbae, & turturis apparebat, ut non talibus victimis, qualibus omnes homines, ille, qui pro toto mundo nascebatur, & pati debebat, coram Domino mundaretur: sed ut dispensatio ejus nova omnia, ita etiam haberet novas hostias secundum voluntatem Omnipotentis Dei. V. Bernardus serm. 3. de purificat., B. Virginem alloquens, hæc habet: *Esse itaque, o B. Virgo, inter mulieres tanquam una earum, nam & filius tuus, sic est in numero puerorum: ergo ita debuit B. Virgo adimplere legem purificationis, sicut Christus Dominus filius ejus adimplevit legem Circumcisionis; Sed Christus Dominus filius ejus summo jure adimplevit legem Circumcisionis: ergo ita etiam B. Virgo summo jure adimplevit legem purificationis.* VI. Ideo Jansenius dicit, quod verba legis Virginem non comprehenderint, neque ligaverint, quia ipsa concepit & peperit Deum, qui supra omnem legem est; sed hæc ratio non est sufficiens: ergo &c. Probat minor. Si hæc ratio haberet locum, B. Virgo esset libera omni obligatione veteris legis, quia respectu cujusvis verificaretur, ipsam concepisse Deum, qui veteris legis est Author: Non dicitur autem, nec conceditur, quod B. Virgo fuerit libera omni obligatione veteris legis: ergo &c.

Respondemus ad I. In loco Levitici nomine seminis non venire prolem editam, quantumvis concedatur in aliis locis, recte posse illam intelligi. Repugnat enim Textus hebraicus, qui ubi latina versio habet: *Mulier, si suscepto semine*; legit: *Si suscepto spermate*; vel, ut vertunt Septuaginta Interpretes: *Mulier, si spermatizata pepererit*. Patet ergo, quod in loco Levitici nomen e seminis, non venit proles edita,

sed proprie semen, seu sperma, ut dictum est.

Ad II. Quicquid sit de aliis Scripturae locis, quæ adducuntur, in loco Levitici verba illa: *Si suscepto semine pepererit masculum*; poni a Moyse, ut rationem, propter quam mulier sit immunda. Non est autem mulier immunda per hoc præcise, quod concipiat, & pariat prolem, sed per hoc, quod prolem concipiat, & pariat ex semine immundo; unde fit clarum, quod verba illa non significant prolem susceptam, sed virile semen. Addit Serry, quod mulier vere, & proprie non dicitur suscipere prolem, sed vir; quia mulier parit viro prolem tanquam ipsius seminis fructum, non autem vir mulieris: ergo vir dicitur suscipere prolem ex muliere, non mulier ex viro. Quum ergo dicatur in Levitico: *Mulier, si suscepto semine &c.* nequeunt verba illa intelligi de suscepta prole, sed de suscepto virili semine ad prolem pariendam.

Ad III. dicitur, quod immunditia illa legalis neque in matre, neque in filio fuit, ac proinde nequit dici, quod Christus Dominus fuerit ex immunda nativitate natus. Immunditia enim legalis provenit ex sordibus puerperii, ex sanguinis fluxu, ex secundinis &c., hæc autem, ut suo loco probavimus, in B. Virginis partu non fuerunt: ergo neque fuit immunditia legalis: ergo neque verbum illud *pro peccato* de legali immunditia intelligi valet. Quæ quidem omnia confirmantur a Bernardo serm. 3. de purificat., in quo scribit: *Nihil in hoc conceptu, nihil in partu impurum fuit, nihil illicitum, nihil purgandum. Nimirum cum proles ista fons puritatis sit, & purgationem venerit facere delictorum, quid in me legalis purificet observatio, quæ purissima facta sum ipso partu immaculato?* Confirmat etiam Eusebius Emyssenus, vel quisquis alius est Author sermonis de purificat. *Quantvis purgationis dies ad B. Mariam Virginem non pertinerent; expectavit tamen ipsa donec omnes purgationis dies complerentur, quos non sibi, sed aliis mulieribus lex constituerat. Non enim de ea dictum fuerat: omne sanctum non tanget, quæ ipsam sanctum sanctorum in gremio tenebat, in sinu fovebat, & virginco lacte nutrebat.* Insuper & s. Eligius: *Nequaquam immunda judicatur, quæ sancto spiritu obumbrante totius munditie, & sanctitatis Authorem genuisse probatur.* Denique confirmat S. Cyrillus Alexandrinus lib. 2. de fide ad Reginas: *Quod si is, qui Deus secundum*

natus.

naturam est, utpote unigenitus Dei filius, servili forma indutus, sacraque Virginis primogenitus appellari non dedignatus, semetipsum redemptionem pro omnibus tradidit: clare patet in quantam impietatem prolabantur Arriani, qui Deiparam Mariam iis Sacrificiis, quæ pro puerperii ex lege offerri mos erat, opus habuisse asserunt.

Ad IV. Respondet Suarez, verba illa scripta fuisse ab Origene in sensu metaphorico; scilicet, ut innueret, sacrificium illud prout oblatum est a Virgine, & pro Christo, habuisse singularem excellentiam, ac fuisse peculiaris Spiritus Sancti providentia ordinatum. Cæterum, subdit Suarez, de fide certum esse, aves illas fuisse veras, quales ab aliis offerri solebant; quia hoc requirit Scripturæ veritas, atque proprietas, & Origenes in hac parte habendus est suspectus, quia facile literalem sensum relinquit, & ad metaphoricum transit.

Ad V. Bernardus tam pro matre, quam pro filio, loquitur de convenientia, non de necessitate; quia, ut ait Suarez, sicut decuit, ut filius, etiam si impurus, ac peccator esset existimandus, legem servaret, ut humilitatem, ac obedientiam profiteretur, omnemque scandali occasionem vitaret, ita ob easdem causas oportuit, Virginem purificari.

Ad VI. dicitur, quod illa est una ex rationibus, quas affert Jansenius ad intentum, illud probandum, sed non est sola, quia alias etiam subdit rationes; nimirum, quia in B. Virgine cessavit ratio legis, quum puerperii sordibus caruerit; insuper quia genuit, & peperit Authorem sanctitatis, & munditiæ; denique, quia genuit, & peperit Deum, qui supra omnem legem erat. Verum præter has rationes, nos alteram firmiorem dedimus, quia scilicet B. Virgo legis verbis non comprehendebatur; ut in probationibus late ostendimus.

Pro ultima Dissertationis parte Graveson de vita, Myster. & Annis Christi dissert. 9. q. 4. duas inter se oppositas affert sententias, quarum unam propagnat Cardinalis Baronius in Notis ad Martyrologium Romanum ad diem Februarii 2., asserens, Purificationis festum primo celebratum fuisse sub Justiniano Imperatore anno 541., & asserens testimonium Nymphodori Callixti lib. 17. histor. Ecclesiast. cap. 28. scribentis: *Imperatorem Justinianum instituisse tum primum vota terrarum, tum festo die celebrari*

*Hypapantem, idest, occursum Domini; & Baronium sectatur Thomassinus lib. 2. de festis cap. 11. Alteram vero sententiam, tuctur Bollandus tom. 1. de Actis Sanctorum pag. 270. volens ab Apostolis purificationis Mariæ festivitatem fuisse institutam. Nos in Allegationibus nostris Canonici tom. 2. Allegat. 1. diximus, festivitatem, de qua loquimur, fuisse primo institutam inter Græcos sub Justiniano Imperatore anno jam dicto; & causam illius institutionis fuisse pestem, Byzantii grassantem, & B. Mariæ Virginis protectione extinctam; quod asserunt Paulus, vel ut alii dicunt, Joannes Diaconus in historia miscellan. anno 15. Justiniani, Sigebertus in Chronico anno Christi 542. Constantinopoli mortalitate magna insurgente, statuta est solemnitas B. Mariæ, quæ græce *ὑπαπαντή*; idest, obviatio dicitur: & Landolphus in Vita Justiniani: Anno imperii Justiniani decimoquinto, mense Octobris, facta est mortalitas Byzantii, & eodem anno Hypapante Domini sumpsit initium, ut celebraretur secunda die Februarii mensis; Et Siffridus Presbyter lib. 1. epist. 2. Sub Pelagio Papa, & Justiniano Imperatore sumpsit initium apud Constantinopolim, ut Hypapante Domini, idest Purificatio B. Mariæ Virginis celebraretur: inter Latinos vero fuisse institutam sub Sergio, Romano Pontifice, qui floruit anno 687., quod asserit Baronius in præfatis notis. Verum aliud est, Sergium instituisse Purificationis festivitatem, quod communiter negatur, aliud præcepisse Candelarum ceremoniam, quæ in eadem festivitate observatur; quod scribunt Baronius, & Macri in Hierolexico, verbo Hypapante; Baronius verbis hæc: *Addidit huic solemnitati Sergius Papa, ut habet Ordo Romanus, Litanias sic institutas, ut exeunte Clero cum Populo ab Ecclesia S. Hadriani, procederet cum cereis, ad talem usum benedictis, ad Basilicam S. Mariæ Majoris; nec quis putet, eundem etiam cereorum usum ab eodem Sergio esse institutum. Maori vero his aliis: Processio vero, quæ cum candelis fit in hac die, a Sergio Papa fuerat instituta, ut ex Ord. Rom. constat; sed quo ad ceremoniam candelarum censendum est, vetustiore fuisse.**

Dicimus III. B. Mariæ Virginis Purificationis festum antiquissimum fuisse in Ecclesia, & quidem circa Apostolorum tempora institutum, quanvis non eodem tempore in singulis Ecclesiis introductum, ob varias causas, quæ succedentibus tem-

temporibus in iisdem extiterunt.

I. Probat. Ideo Baronius dicit, ante Justinianum Imperatorem non fuisse hoc festum in Ecclesia institutum, quia ante illa tempora non inveniuntur sermones, & homiliae de eadem festivitate tractantes; sed hoc est falsum: ergo &c. Probat. minor. Bollandus ostendit, & post ipsum Graveson, Purificationis Mariae festivitatem in Palaestina, Phœnicia, Syria, atque Asia reliqua, primis Ecclesiae seculis viguisse, & Sanctos Patres plures, praesertim Methodium, Nyssenum, Amphilochem, Cyrillum Alexandrinum, Cyrillum Hierosolymitanum, Sophronium, & Chrysostomum in eadem festivitate sermones, & homilias ad Populum habuisse: ergo &c.

II. Probat. Nicephorus citato loco dicit, quod Justinianus instituit Purificationis festum, sicut Imperator Justinus de Sancta Christi nativitate fecerat; sed Imperator Justinus non primo introduxit Christi Domini Nativitatis festum, at potius illud ampliavit, & in toto Orbe celebrandum solemniter praecipit: ergo hoc idem asserendum est de Justiniano, quod scilicet Purificationis festum celebrari praecipit Constantinopoli, ubi antea non celebrabatur; vel potius, ut celebraretur toto terrarum Orbe, quod antecedenter forsitan non ubique fiebat. Et haec sunt verba Nicephori Callixti, cit. loco dicentis: *Imperatorem Justinianum instituisse tum primum toto terrarum Orbe, Festo die celebrari Hypapantem, idest occursum Domini.*

Obijciunt I. S. Ildephonsus, Episcopus Tolitanus, serm. 1. de Purificat. Virginis, haec scribit: *Agitur autem haec festivitas mense Februario, quam Romani adhuc Pagani a Februo, idest, Plutone, sic vocaberunt: quem potentissimum purgationis credebant; februare enim purgare dicimus. Quo mense lustrabatur Civitas. Cum enim Romani omnes Gentes sibi subjugassent, tributum eis imposuerunt eo tenore, ut quinto quoque anno idem tributum solveretur, quo expleto, & censu persoluto, ab omni populo, ut dictum est, Civitas lustrabatur, & Diis manibus sacrificia offerebant, quorum auxilio, & virtute totum Orbem se subjugasse putabant. Quam lustrandi occasionem congrue, & religiose Christiana mutavit Religio, cum eodem mense, hoc est, hodierna die, in honorem S. Dei Genitricis, & perpetua Virginis Mariae, non solum Clerus, sed & omnis plebs Ecclesiarum loca cum cereis, & diversis hymnis*

*lustrantibus circummont; non jam in memoriam terreni Imperii quinquennium, sed ob recordationem caelestis Regni perennium: ergo eodem tempore instituta est pariter Purificationis festivitas. II. Gelasius, Romanus Pontifex, qui praecessit Justinianum annis 30., mutavit Lupercalia, quae secundum Varronem lib. 5. de lingua latina agebantur mense Februario, in solemnitatem Purificationis, quam deinde Justinianus Constantinopoli praecipit: ergo non ad tempora Apostolorum, sed ad Pontificatum Gelasii nostrae solemnitatis institutio solummodo est extendenda. III. Siffridus Presbyter lib. 1. epist. 2. aperte asserit: *Sub Pelagio Papa, & Justiniano Imperatore sumpsit initium apud Constantinopolim, ut Hypapante Domini, idest Purificatio B. Mariae Virginis, celebraretur.* IV. Cedrenus in Compendio ad annum nonum Justiniani Imperatoris Senioris, testatur, sub eodem Justino Seniore Purificationis festum Constantinopoli habuisse exordium: ergo nec temporibus Apostolorum, nec Justiniani Imperatoris, qui Justino Seniore successit.*

Respondemus ad I., Sanctum Ildephonsum non fuisse loquutum de Purificationis festo, sed de caeremonia illa lustrationis, quae multo tempore post institutionem Solemnitatis introducta est in Ecclesia, ut fere omnes rerum Ecclesiasticarum periti fatentur: Igitur quando nos asserimus festi Purificationis antiquitatem, & illam ex temporibus Apostolorum deducimus, non loquimur de ritibus, qui postmodum tractu temporis fuerunt ab Ecclesia eodem Solemnitati adjuncti; quales fuerunt Candelarum accensio, Processio, Lustratio &c., sed loquimur dumtaxat de Solemni Purificationis Mariae Virginis memoria, & hanc dicimus, ab Apostolorum temporibus fuisse quotannis in Ecclesia die 2. Februarii celebratam.

Ad II. Diximus in Allegatione nostra citata, non esse certum, quod Gelasius Pontifex Lupercalia sustulerit, quanvis non parum conatus fuerit ea de medio tollere; & dato quod hoc obtinuerit, neque tamen constat, quod in illorum festorum Gentilium locum ritus, & caeremoniae, de quibus loquimur, in Purificationis festo introduxerit. Unde ex Gelasii facto nullum potest deduci efficax argumentum, quo Adversariorum intentum probetur. Ex hoc vel ex eo maxime, quia ex rationibus, quas affert Baronius, ad hoc probandum, nihil certi evinci potest, quo constet, Gela-

Etiam & Lupercalia sustulisse, & in Purificationis festo ritus, & Ceremonias, quæ modo in usu sunt, in Ecclesiam introduxisse.

Ad III. Siffrius non asserit absolute, quod Purificationis festum, sumpserit initium sub Justiniano Imperatore; sed, quod sumpserit initium apud Constantinopolim; Unde Justinianus dicendus est Author illius festi in Civitate Imperiali tantum, non vero in aliis Imperii Provinciis, in quarum Ecclesiis jam ab Apostolorum temporibus festivitas erat introducta, & instituta.

Ad IV. Cedrenus, aut fallitur, aut vult nos fallere, ut in Allegatione nostra notavi-

mus, & nobiscum Scriptores omnes consentiunt. Ceterum de lustrandi consuetudine, quæ absque dubio consequuta est Purificationis solemnitate, hæc habet Beda de ratione temporum cap. 10. Sed hæc lustrandi consuetudinem bene mutavit Christiana Religio, cum in mense eodem, die S. Mariæ, plebs universa cum Sacerdotibus, & Ministris, hymnis modulata vocis per Ecclesias, perque congrua Urbis loca procedit, datosque a Pontifice cuncti cereos in manibus gestant ardentes; & augefcente bona consuetudine, id ipsum in cæteris quoque ejusdem B. Matris, & perpetuæ Virginis, festivitatibus, agere didicit.

DISSERTATIO CCXXV.

De Virgine in Templo purificata. Quis fuerit Simeon ille, qui Christum in suas ulnas excepit? An fuerit Sacerdos, vel laicus? An fuerit Propheta, & cæcus? Et an Virgo Deipara post purgationem peractam in Templo oraverit in loco, qui fuerat Virginitatibus adorandum, destinatus?

PRIMO Calvinus voluit Simeonem, de quo loquimur, fuisse plebeum, & obscuræ famæ hominem; ut refert Cornelius a Lapide ad caput 2. Lucæ verbis. hisce:

Calvinus vult Simeonem fuisse plebeum, & obscuræ famæ. Verum cum sanctitate, & senio fuisse venerabilem, docent sequentia, apud Lucam.

Secundo, Galatinus lib. de arcanis fidei cap. 3. censuit, hunc Simeonem fuisse filium, & discipulum Hillellis, qui paulo ante nativitatem Christi fuit author Scribes, & Phariseorum; & adducit testimonium S. Hieronymi in cap. 8. Isaïæ. Verba Galatini sunt: *Simeon Hillellis filius, quem ob ejus præcipuam sanctitatem, Talmudistæ Saddic, id est justum cognominant, In quo (ut in Pirke avoth, id est in capitulis Patrum dicitur) Academia magna Synagoga sceptrum defecit: multa de Messia dixit: Tandem cum in ultima senectute a Spiritu Sancto responsum accepisset, non visurum se mortem, nisi Messiam videret, Christum.*

PAR. IV.

ipsum ulnis suscipiens, quæ de eo a Spiritu Sancto edoctus docuerat, ipso præsentem confirmavit; cujus egregia dicta Talmudicis libris sparsim reperiuntur. Eadem habet Genebrardus lib. 2. Chronologiæ, addens ad prædicta: *In Simeone Spiritum Synagoga magna, qui erat prophetico minor, communi major, defecisse, auctores sunt Talmudici in tractatu Pirke avoth. R. Moses Aegyptius non tantum discipulum, sed & Hillellis filium fuisse, scribit, Gamalielisque, ad cujus pedes legem Paulus didicit, Præceptorem, imo vero & Patrem.* Addit quoque ad hæc Cornelius a Lapide citato loco: „ Multi „ fuere Simeonés, sive Simones (utrumque „ enim idem est nomen) justi, uti fuit Simon „ Pontifex, filius Oniæ cognomento Justus, „ quem fusc laudat Eccles. c. 50. v. 1. Adde, „ Hillellis posteros & discipulos, puta Scribas, & Phariseos fuisse summe contrarios „ Christo „.

Tertio, Plures asserunt, Simeonem fuisse Sacerdotem, & uti talem Mariæ, & Joseph benedixisse; & hi quidem sunt Lyranus, Dionysius, Carthusianus, Cardina-

G g

lis

lis Cajetanus, Franciscus Lucas, Cardina-
lis Tolerus, alique apud Cornelium a
Lapide; quibus alii addunt Athanasium,
Cyrillum Jerosolymitanum, Epiphanium;
sed de his videbitur infra; adnumeratur
nihilominus re vera Canisius lib. 4. de
Deipara cap. 10. Et hi profecto sunt Scri-
ptores, quos Serry nomine Vulgus ap-
pellat, in Exercitat. 37. scribens; „ Sa-
cerdotem de more vulgus existimat, Pi-
storibus pro more suo errorem fovendi-
bus, qui Simeonem Pontificali indutum
veste, habituque penicillo adumbrant.
„ Temere prorsus, & imprudenter „.
Quarto, Alii volunt, Simeonem non fuisse
Sacerdotem, sed merum laicum; & hujus
sententiæ sunt Theophylactus, Euthy-
mius, Jansenius, Barradius, Tillemontius,
alique non pauci, dicentes, Simeonem
benedixisse Mariæ, & Josepho, non ut
Sacerdotem, sed ut senem; ut legitur apud
Cornelium a Lapide; vel, ut ait Serry,
benedictionem Simeonis non fuisse Sacer-
dotalem, sed laicalem; qua scilicet Se-
niores, Patresfamilias, Reges, Judices,
Duces, alique viri, in dignitate constitu-
ti, quanvis laici, in veteri Testamento in
usu habebant aliis benedicere.

Dicimus I., Simeonem, de quo loquimur,
non fuisse Sacerdotem, sed laicum.

I. Probatur. S. Lucas in suo Evangelio Si-
meonis hujusce laudes, & prærogativas
recenset plures, nihil tamen de Sacerdo-
tio profert: ergo re vera Simeon non fuit
Sacerdos, sed laicus. Antecedens proba-
tur. Lucæ 2. legitur de Simeone num. 25.
*Et ecce homo erat in Jerusalem, cui nomen
Simeon, & homo iste iustus, & timoratus,
expectans consolationem Israel, & Spiritus
Sanctus erat in eo; sed in his verbis, quæ
laudes, & prærogativas Simeonis conti-
nent, nihil de Simeonis sacerdotio inve-
nitur: ergo Lucas de Sacerdotio Simeo-
nis nihil asserit; quanvis pro aliis, qui ve-
re Sacerdotes erant, hoc manifestare Lu-
cas non omiserit, sed potius primo loco
posuerit, ac apertis verbis expresse.*

II. Probatur. Ecclesia Simeonis sacerdotium
non exprimit, quanvis de eo expresse
in locis variis loquatur: ergo signum est,
quod Simeon Sacerdos non fuit sed laicus.
Probatur antecedens. Octava die Octo-
bris Ecclesia celebrat Simeonis festum, &
neque in Martyrologio, quod legitur ad
publicas preces, neque in ipsis precibus
invenitur aliquid, quod Simeonis Sacer-
dotium designet: ergo Ecclesia non expri-
mit Simeonis Sacerdotium, quanvis de eo

expresse in locis variis loquatur: Proba-
tur antecedens. In Martyrologio ad diem
octavam Octobris hæc leguntur verba:
*Eodem die natalis B. Simeonis Senis, qui in
Evangelio Dominum Jesum suis in ulnis sus-
cepisse legitur; in sacro autem precum
Officio ad præfatam diem nihil de Si-
meone legitur.*

III. Probatur. Patres Ecclesiæ quanvis non
uno ex titulo Simeonem commendent,
nullus tamen ex illis ex Sacerdotio lau-
dat; quod non effecissent, si Simeon
vere fuisset Sacerdos: ergo pariter ex si-
lentio Patrum evincitur aperte, Simeo-
nem non fuisse Sacerdotem, sed laicum.
Si qui Patres de Simeonis sacerdotio lo-
quentes, ab Adversariis obrunduntur, in
objectionibus adducuntur, & in respon-
sionibus ad illas explicabuntur.

IV. Probatur. Theophylactus enarratione
in cap. 2. Lucæ hæc scribit: *Non erat Si-
meon Sacerdos, sed homo Deum amans, &
expectans, quando veniat Christus consolaturus
Hebræos.* Euthymius in quatuor
Evangel. cap. 3. hæc de Simeone habet:
*Spiritus Sanctus erat super eum: Spiritus
Sanctus prophetia. Non erat autem Sacerdos,
ut mihi interim videtur; alias enim & hoc
omnino manifestasset Evangelista, tanquam
magnam viri dignitatem.* Si sunt quidem
mediæ ætatis Scriptores, qui in suis in-
Evangelium commentariis de Simeone
tractarunt, & Sacerdotis dignitatem silue-
runt, immo potius negaverunt, & eum
omnino laicum fuisse, asseruerunt; illos
autem ex Recentioribus sequuti sunt
Cornelius Jansenius, Episcopus Ganda-
vensis, Barradius, Tillemontius, alique
plures, quibus adjungi debet Leo Alla-
tius in Diatriba de Simeonibus.

V. Probatur. Simeon excepit Jesum in ulnas
suas extra templum, vel saltem ad fores
templi, quando, scilicet, Maria & Joseph
eum in templum inferebant, ut illum in
templo Deo sisterent, ac proinde fortui-
to occurso, quæ ratio fuit, quare hæc
solemnitas in Ecclesia primo diceretur a
Græcis *υπαπαντος*, scilicet occurso; sed
Sacerdotes in templo manentes, stabant
in interiori templi parte juxta Domini
tabernaculum, & ibi excipiebant pueros
e manibus Parentum, & Deo pro gua-
nere, & officio suo sisterant: ergo Si-
meon in actione illa Sacerdotis munere
non est functus: ergo Sacerdos non erat.
Major est certa; quia Ecclesiæ Græcæ
Patres sermones plures, & homilias scri-
pserunt, quos in occurso Domini appel-
larunt;

larunt; & de Simeone Lucas cap. 2. hæc aperte tradit: *Et venit in Spiritu in Templum, & cum inducerent puerum Jesum, Parentes ejus, & ipse accepit eum in ulnas suas, & benedixit Deum.*

VI. Probat. Sacerdotes debebant puerum offerre Deo; sed Simeon non obtulit Christum Deo: ergo Simeon non est functus Sacerdotis officio. Probat. minor. Simeon postquam Christum in ulnas suas excepit, benedixit quidem Deum, sed non Christum, nec Christum Deo obtulit, prout legitur in Evangelio: *Et ipse accepit eum in ulnas suas, & benedixit Deum.* Hoc autem absque dubio effecisset, si Christum accepisset ut Sacerdos, & ut legalis sanctificationis minister: ergo semper stat, quod Simeon in actione illa sacerdotali ministerio non est functus.

Dicimus II. Simeonem non fuisse cæcum, fuisse tamen Prophetam.

Prima Conclusionis pars probatur I. contra illos, qui dicunt, Simeonem fuisse Sacerdotem; tum quia non poterat Simeon Sacerdotale ministerium obire, sine oculorum usu; tum etiam quia ex lege Moysis Cæci, claudi, gibbi, & qui aliquo membro carebant, aut aliquam notabilem deformitatem habebant, ab altaris ministerio arcebantur; Cur ergo Simeon, quum cæcus esset, poterat esse Sacerdos, & sacerdotalis ministerium obire?

II. Probat. Si miraculum illud in actione illa evenisset, utique expressisset Lucas in Evangelio, tum ad majorem Christi gloriam, tum etiam ad Simeonis commendationem; quemadmodum expressit Zachariæ loquelæ privationem, & loquelam ipsam eidem miraculose restitutam, in Joannis Baptistæ filii sui nativitate: ergo si Lucas Simonis cæcitatem non expressit, & videndi facultatem eidem restitutam non narravit, signum est quod Simeon nec cæcus fuerat, nec visionem in actione illa receperat.

III. Probat. Simeon peregit actionem illam, quando puerum Jesum Parentes ejus inducebant in templum: ergo nec Sacerdos, nec cæcus erat. Consequentia probatur primo de Sacerdotio, quia oblatio puerorum in templo non fiebat, nisi postquam puerorum matres in semota Templi parte adimplevissent purgationis legem, & obtulissent munera a lege præscripta; antea enim censebantur immundæ, ut legitur Levit. 12. *Omne Sanctum non tangebant, nec ingrediebantur*

PAR. IV.

in Sanctuarium; Maria autem Virgo inducens puerum Jesum in Templum nondum purgationis legem impleverat, sed adhuc impletura pergebat: ergo actio illa Simeonis non fuit sacerdotalis oblatio. Consequentia etiam probatur de cæcitate; quia si re vera cæcus fuisset Simeon, utique debuisset cum aliquis per templum manuducere, quod si factum fuisset, certissime Lucas in Evangelio non tacuisset.

Secunda Conclusionis pars probatur ex Canonico illo, quod composuit Simeon in illa actione, scilicet: *Nunc dimittis servum tuum Domine secundum verbum tuum in pace &c.*, & ex verbis aliis, quæ dixit Mariæ, nimirum: *Ecce postus est hic in ruinam, & in resurrectionem multorum in Israel; & in signum, cui contradicetur. Et tuam ipsius animam pertransibit gladius, ut revelentur ex multis cordibus cogitationes.* Quæ quidem omnia prophetiis sunt plena.

Objiciunt I. S. Athanasius in lib. de naturali communione essentiae divinæ; S. Epiphanius in lib. de Vitis Prophetarum; S. Cyrillus in homil. de occurso Domini, manifeste celebrant Simeonem propter Sacerdotii dignitatem: ergo Simeon vere fuit Sacerdos. II. Augustinus serm., qui est 13. de tempore, & 9. de nativitate, hæc de Simeone scribit: *In templo presentabatur, & a Simeone Sene, anhofo, probato, coronato agnoscebatur;* Ubi verbum illud coronato explicant quidam per coronam sacerdotalem, adeoque inferunt ex Augustino, Simeonem fuisse vere sacerdotali dignitate ornatum. III. Proprium Sacerdotum erat benedicere; sed Simeon dicitur in Evangelio Lucæ, quod benedixit Christi Parentibus: ergo Simeon fuit Sacerdos. IV. Per verba illa Lucæ 2. *Et Spiritus Sanctus erat in eo,* inferunt quidam, Simeonem fuisse Sacerdotem; non aliter enim Spiritus Sanctus in eo esse poterat, quam per sacerdotium.

Respondemus ad I. librum de naturali communione essentiae divinæ esse Athanasio injuste affectum; nec enim illum memorant, qui de Scripturibus Ecclesiasticis scribunt, nec ipsemet titulus est Athanasio dignus. Quis enim Theologiæ doctrina, vel mediocriter tinctus, asserere audeat in essentia divina communionem, quum in ea sit summa, & indivisibilis identitas? Communio namque pluralitatem importat, identitas vero unitatem. Et quum hujuscemodi loquendi formula

G G 2

fit

fit quolibet Theologo viro indigna, indignissima profecto est Athanasio, qui acerrime contra Arium pro essentia divina identitate decertavit, ut omnes sciunt. Epiphanius Vitas Prophetarum non scripsit, sed tantum dicitur S. Hilarionis vitam scripsisse, at eam modo non extare, Cardinalis Bellarminus testatur. Denique homil. illa de occurso Domini est S. Cyrillo supposita, ut Critici omnes conveniunt.

Ad II. Augustinus per verba illa respexit ad caput 1. Epist. catholicæ S. Jacobi, in qua legitur: *Beatus vir, qui suffert tentationem, quoniam, cum probatus fuerit, accipiet coronam vite*: unde dictus est ab Augustino probatus, & coronatus, non quidem temporali, seu sacerdotali, seu regia corona, sed corona æternæ vitæ, quam Deus diligentibus se repromisit.

Ad III. In veteri Testamento, ultra Sacerdotes, alii etiam homines benedicere solebant, quanvis laici essent, scilicet Seniores, Patres Familias, Reges, Judices, Duces, & alii, qui dignitate præstantes essent. Cæterum, ut diximus, Simeon non benedixit Parentes Jesu, sed benedixit Deum, ut legitur Lucæ 2. *Et ipse accepit eum in ulnas suas, & benedixit Deum*. Verum est, quod postmodum dicit Lucas: *Et benedixit illis Simeon*; attamen verbum, *benedixit* explicat Cornelius a Lapide; & bene precatus est; deinde subdens: „Eis scilicet parentibus, Josepho, & Mariæ, uti præcessit, non puero Christo (licet & hoc velit Jansenius) inquit Maldonatus, Fran. Lucas, & alii: puerum enim, utpote Messiam, Salvatorem, & Deum suum, venerabatur, & adorabat, ac ab eo benedici optabat, non vero eum benedicere audebat, vel præsumebat, quia summe, ut par erat, eum reverebatur „.

Ad IV. Verba illa: *Et Spiritus Sanctus erat in eo*; vel indicant Spiritum Prophetiæ, quo ornatus a Deo fuerat Simeon; vel Spiritum Sanctitatis, quo anima ejus prædita Deo maxime placebat. Cæterum Sacerdotium in veteri lege per originem, & per natiuitatem, contrahebatur, ut omnes norunt, non vero per Spiritus Sancti infusionem, quemadmodum fit in Sacerdotibus novæ Legis, qui characterem sacerdotalem accipiunt, & gratiæ sanctificantis augmentum acquirunt.

Dicimus III. Virginem Deiparam non orasse in templo in loco separato ab illo, in quo mulieres, virum passæ, orabant, ac proinde nec in loco, qui fuerat Virgi-

nibus ad orandum destinatus.

I. Probatur. Qui hanc fabulam tuentur, subdunt, quod, quum Judæi de hoc scandalum paterentur, tentarunt Virginem de loco illo expellere, & quum Zacharias, Joannis pater, Sacerdotis vices impleret, eam iussit in loco manere, atque precari; sciebat enim, illam esse Dei Matrem, & Virginem; Ex quo factò Zachariæ indignati Judæi, eum occiderunt inter templum, & altare; quod respexit Dominus Jesus, quando dixit Matthæi 23. *Veniet super vos omnis sanguis iustus, qui effusus est super terram a sanguine Abel iusti, usque ad sanguinem Zachariæ filii Barachia, quem occidistis inter templum, & altare*: sed in superioribus probavimus, hoc esse falsum; quia non de Zacharia, qui fuit Joannis pater, verba illa sunt intelligenda, sed de alio: ergo verba illa Evangelii nullam dare possunt huic fabulæ credulitatem.

II. Probatur ex Hieronymo in cap. 24. Matth. ubi ait, fabulam hanc ex Apocryphorum somniis fuisse derivatam, eaque eadem facilitate contemni, qua profertur: ergo ex Hieronymo inter apocrypha recensenda est hæc Zachariæ mortis narratio: ergo pariter apocrypha censenda est narratio, de qua loquimur, utpote innixa Zachariæ mortis apocryphæ narrationi.

III. Probatur ex Origene tract. 26. in Matth. ubi narrationem hanc referens, eam popularis traditionis nomine appellat, dicens: *Venit ad nos quædam traditio talis &c.* & post eam recitatam subdit: *Sunt tamen, qui hujusmodi traditioni non credunt*: ergo traditio hæc ex Origene popularis est, & quæ fidem non meretur.

IV. Probatur. Maria Virgo ideo purgationis officium exequi voluit, ad quod ex legis præscripto non tenebatur, & ut exemplum humilitatis, & obedientiæ præberet, & ut divini partus mysterium occultaret; sed finem hunc utrunque destruxisset, si occupando Virginum stationem, se ipsam voluisset Virginem ostendere, & factò suo Judæis scandalum ingenerare: ergo, quum hæc de Virgine Sanctissima credere non debeamus, nec etiam asserere debemus, ipsam in templo Virginum locum occupasse.

V. Probatur. Si Judæi Zachariam, Joannis Baptistæ patrem occidissent, eo quod Mariæ Virginitatem probaret, atque tueretur, jam Judæis virginæ fecunditatis mysterium parvisset, adeoque divi-

nam

nam incarnationem jam agnovissent; sed hoc dici non potest, quia Deus non volebat, illa statim, & tempore illo a Judæis agnosci: ergo falsum est, & utcumque in illius fabulæ narratione confarcinatur.

Arguunt I. S. Gregorius Nyssenus orat. de Christi nativitate, & S. Basilii homil. de humana Christi generatione, narrationem hanc concordie approbatione referunt: ergo signum est, eam, & communi traditione, & Patrum suffragio roborari, II. Cyrillus Alexandrinus tract. adversus Antropomorphitas hanc eandem traditionem refert, atque confirmat, & magna Græcorum Menæa ad diem quintam Septembris eandem non desinunt celebrare: ergo non est tanquam fabula respicienda, sed potius credenda utpote Græcæ Ecclesiæ consensione admissa, & Græcorum Patrum communi voto probata. III. Maria Deipara vere Virgo erat, ac proinde non debebat connumerari inter mulieres, quæ Virgines non essent: ergo rite factum est, ut ipsa oraret in templo in loco, qui fuerat Virginibus ad orandum destinatus; sed quod rite sit non est ad fabulam revocandum: ergo narratio, de qua loquimur, non est ut fabula rejicienda. IV. Zacharias probe noverat divinæ fecunditatis mysterium: ergo pati nullo modo debebat, ut Virgo, quæ illæsa Virginitate divinitus conceperat inter foeminas, quæ erant virum passæ, locum haberet.

Respondemus ad I. Patres citati fabulam, quam rejicimus, sua autoritate non firmant, sed eam referunt tanquam in ore vulgi positam, adeoque declarant, se ac illam dare fidem, nec ab aliis velle, ut eidem fides detur. Certe narratio hæc primum ad Origenem sub popularis traditionis nomine scripta fuit; non est igitur credendum, ut Patres illi, qui Origenem sequuti sunt, firmiori modo eam crediderint, quo Origenes credidit; atqui nuper ostendimus, Origenem dixisse, illam fuisse popularem traditionem, adeoque illi multos non credidisse: ergo pariter subsequentes Patres ut popularem traditionem habuerunt, adeoque illi nec omnino crediderunt, nec alios credere voluerunt.

Ad II. dicit Serry verba illa non esse vere Cyrilli Alexandrini, sed potius audacioris Plagiarii, qui Gregorii Nysseni orationem exscripsit. Græcorum autem Menæa, quum multa inania, ac futilia contineant, non tantæ sunt autoritatis, ut quibus-

cunque in ipsis continentur, fidem accommodemus. Certe multa alia in Menæis iisdem inveniuntur, quæ fuerunt a Græculis sine delectu, & absque veri specie, confuta, & confarcinata, ac proinde iisdem fides omnino ab omnibus denegatur.

Ad III. Quavis Deipara vere Virgo esset, quia tamen in actione illa se matrem ostendebat, & nondum volebat Deus, ut eam Virginem matrem comprobaret; hinc credere non debemus, ut eam in loco Virginum collocari voluisset; quia aliter jam patefactum omnibus fuisset, quod ipsemet Deus occultare volebat, & nondum omnibus manifestare, & sic igitur fabula, quam rejicimus, contraria fuisset intentioni Dei, contra quam nullum factum, aut potest, aut debet admittere, qui omnino expers non sit rationis.

Ad IV. Certe Simeon sciebat divinæ, ac virginæ fecunditatis mysterium nondum fuisse mortalibus refferatum; & quavis ipse sciret per peculiarem revelationem, sciebat tamen, nondum advenisse tempus, ut Judæis revelaretur; & hoc potissimum in actione illa purificationis Mariæ, per quam mysterium ipsum Judæis abscondebatur. Qua igitur ratione fieri poterat, ut eodem tempore, & per eandem actionem, mysterium virginæ fecunditatis Judæis simul & occultaretur, & manifestaretur?

Quæritur hic, quare Christi Parentes obtulerint duos pullos columbarum, pauperum more, quum potuerint commodè offerre agnum, anniculum more divitum?

Difficultas augetur, quia supponunt plures, Christi Parentes ex Magorum muneribus divitiis fuisse auctos, adeoque potuisse more divitum oblationem in templo facere. At nihilominus dicimus cum Serry, non fuisse in Parentum arbitrio positum offerre quod mallerent pro nata prole donum, & pauperum affectare conditionem, si tales non essent. Ex lege enim præscripta erant sua quibusque dona pro statu, & conditione sua; unde illi tantum debebant duos pullos columbarum offerre, qui pro census sui tenuitate offerre non poterant agnum; quod legitur Levitici 12.

Quod si non invenerit manus ejus, nec potuerit offerre agnum, sumet duos turtures, aut duos pullos columbarum. Ex quibus patet, quod Christi Parentes sine dubio peccassent, si valentes offerre agnum, duos turtures, aut duos pullos columbarum, obtulissent; quod non est omnino dicendum.

dom. Ex altera autem parte ex Evangelio habemus, quod Christi Parentes pauperum oblatione contenti fuerunt; ait enim Lucas: *Tulerunt Jesum in Jerusalem, ut fierent cum Domino . . . & ut darent hospitium secundum quod dictum est in lege Do-*

mini, par turturum, aut duos pullos columbarum. Ne igitur dicamus, quod dici omnino non potest, Christi Parentes se affectasse pauperes, quum divites essent, dicere debemus, illos adeo pauperes fuisse, ut agnum offerre non potuerint.

DISSERTATIO CCXXVI.

*De Christi Domini Genealogia. Ex qua Tribu Christus Dominus sit ortus? Et per quem? Quomodo genealogia Christi, a Matthæo, & a Luca descriptæ, secum invicem concilientur?
Et quo pacto ambæ Christi genealogia cum Veteris Testamenti historia conformentur?*

ON loquimur hic de Genealogia Messiae, sed de genealogia Christi. Illi enim, quos adversarios habemus, concedunt utique, genealogiam Messiae ducendam esse ex tribu Juda per Davidis stirpem; ac negant sic fuisse ductam Christi genealogiam; ut ex hoc postea inferant, Christum non fuisse Messiam. Nos vero contra illos omnes, qui quidem sunt, & Judæi, & Ethnici, & aliquot quoque ex veteribus Heterodoxis, æque probabimus, & Messiae genealogiam, & Christi, ductam fuisse ex tribu Juda per Davidis stirpem; ut ex hoc postmodum concludamus, Christum verum fuisse Messiam. Adnumerandi sunt autem antecesser, juxta methodum, quam usquemodo sequuti sumus, Adversarii, quos diximus, & nominatim recensendi.

Primo, inter Gentiles insurrexit Celsus contra Christi genus, asserens, ac propugnans, quanvis inaniter, & insulse, eum non fuisse ex regio Davidis sanguine procreatum; immo etiam temere defendens, eum non ex Judæ tribu, sed potius ex Levitica, oriundum extitisse. Contra Celsum perdocte scripsit Origenes in libris aliquot, quos contra illum evulgavit.

Secundo, fuit Porphyrius, Gentilis pariter homo, & insensissimus Christianæ Religionis hostis, qui Celsi insaniam amplectens, ac propugnans, fuit a Hieronymo

invisce, ac luculenter, confutatus.

Tertio, Porphyrii errorem amplexus fuit impius Julianus Augustus, turpissimus nostræ Religionis desertor, qui pariter de suo plures cavillationes congeffit, ut fortius Porphyrii delirium tueretur; & contra Julianum S. Cyrillus acerrime pugnavit.

Quarto, inter Hæreticos fuit Tatianus, nativitate Syrus, Justinii Martiris, & Philosophi discipulus, qui sub Sotero, Romano Pontifice, & sub Antonino Philosopho Imperatore, floruit anno 173. Hic, ut testatur Theodoretus lib. 1. fabul. hæretic., & refert Annatus, amputavit in Harmonia, quam edidit in quatuor Evangelia, genealogias, & alia, quæ ostendunt, Christum Dominum natum esse ex Davide secundum carnem. Contra ipsum idem Theodoretus scripsit.

Quinto Faustus, Manichæus, asseruit, Christi genealogiam, quam concinnavit Matthæus, non esse evangelium, nec ad evangelium pertinere; unde posse a quocunque rejici, salva evangelii veritate. Et hoc ideo effutit, quia fateri volebat, Christum ex regio Davidis sanguine fuisse procreatum. Contra hunc decertavit Augustinus pluribus in locis, sed præcipue contra hunc errorem lib. 2. 3. 7. & 23. contra Faustum.

Dicimus I. Messiam ex Tribu Juda, & per Davidis stirpem, fuisse nasciturum; Christum ex eadem Tribu, & per eandem stirpem, fuisse natum.

I. Con-

I. Conclusionis pars probatur I. ex Scripturis. Isaia 11. v. 1. *Egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet, &c.* v. 10. *In die illa radix Jesse, qui stat in signum populorum, ipsum gentes deprecabuntur.* David fuit Jesse filius; unde si Messias descendere debebat ex Jesse debebat pariter ex Davide originem ducere. Psal. 89. loquens Deus de Davide, dixit: *Ponam in seculum seculi semen ejus, & thronum ejus sicut dies cali.* Et Psal. 131. *Propter David servum tuum non avertas faciem Christi tui.* Juravit Dominus David veritatem, & non frustrabitur eam: *De fructu ventris tui ponam super sedem tuam.* Genesis 12. dicebat pariter Dominus ad Abraham: *In te benedicentur universae cognationes terra.* Et c. 22. *Benedicentur in semine tuo omnes gentes.* Ad quæ verba Apostolus ad Galatas 3. subdit: *Abraham dicta sunt promissiones, & semini ejus. Non dicit in seminibus, quasi in multis; sed quasi in uno, & semini tuo, qui est Christus.*

II. Probatur ex Rabinis. R. Abenesra, R. Salomo, R. Kimchi, R. Arbabenel, R. Arama; quibus non pauci Hebræi recentiores assentiuntur; præfata verba Scripturarum de Messia interpretantur: iidemque adhæret Lippomanus in Niz-zachon.

Secunda Conclusionis pars probatur I. Lucæ 3. *Et ipse Jesus erat incipiens quasi annorum triginta; ut putabatur filius Joseph, qui fuit Heli . . . qui fuit Juda. . . qui fuit Abraha.* Ad Romanos cap. 1. *manifestum est enim, quod ex Juda ortus sit Dominus noster.* Matth. cap. 1. *Liber generationis Jesu Christi, filii David, filii Abraham, &c.* Et quidem Matthæus scribebat Judæis, & cum Judæis conversabatur; si igitur illa vera non essent, qua fronte poterat eadem Judæis scribere, qui bene genealogias suorum Regum callebant? Et si Matthæus falsum quid scripsisset, facili negotio poterant cum mendacii accusare?

II. Probatur. Maria Virgo nata est ex progenie David: ergo pariter Christus Jesus. Consequentia sequitur; quia quum Christus Dominus natus sit ex Maria Virgine, ex eadem progenie dici debet natus Christus Dominus, ex qua nata est Maria Virgo. Antecedens probatur. Lucæ 2. legimus: *Josephum ascendisse a Galilæa de civitate Nazareth in Judæam in civitatem David, qua vocatur Bethlehem, eo quod esset de domo, & familia David, ut profiteretur cum Maria desponsata sibi uxore præ-*

gnante. Ex quibus verbis sic argumentamur: Maria profiteri debebat in eadem civitate, in qua profitebatur Joseph; sed non aliunde, nisi quia erat ex eadem Tribu, & progenie, cum Joseph: ergo si Joseph profitebatur in civitate Bethlehæm, quia erat ex progenie David, Maria virgo, quia in eadem civitate profitebatur, ex eadem pariter Tribu, & progenie erat. Et hoc est argumentum, quo utuntur SS. Patres Ambrosius, Hieronymus, & Augustinus.

III. Probatur. Maria juncta fuit Josepho per matrimonium; quia Josepho erat conjuncta proximo agnationis gradu: ergo Maria & Joseph ex eadem Tribu, & ex eadem familia, erant; atqui Joseph erat ex regio sanguine Davidis: ergo pariter Maria: ergo etiam Christus Jesus. Minor subsumpta patet ex Evangelio; prima, consequentia docetur a Patribus ex Scriptura; quia non poterant apud Hebræos matrimonio jungi, qui contrahentes non essent, nisi in certis quibusdam casibus, qui in Maria, & Josepho, locum non habuerunt; ut mox dicemus.

IV. Probatur. Christus Dominus sæpe dicitur in Scripturis, quod pertineat ad stirpem David, & ad Tribum Juda; sed non poterat pertinere per Josephum, quia ex ejus semine non erat natus: ergo per Mariam, in cujus utero carnem sumpsit: ergo Christus Dominus vere dicendus est ex Tribu Juda per Davidem descendisse ratione Matris ejus Mariæ. Argumentum est Augustini lib. 23. contra Faustum, scribentis: *Quisquis itaque dicit: Mariam ad consanguinitatem David non pertinuisse, manifestum est, quod istarum Scripturarum, tam excellenti auctoritati obliuiscatur; ipse ergo convincat, non eam pertinuisse ad semen David, & hoc ostendat non ex quibuscunque literis; sed ecclesiasticis, canonicis, & catholicis.*

V. Probatur. Ad Hebræos 7. *Manifestum est, quod ex Juda ortus sit Dominus noster, in qua Tribu nihil de Sacerdotibus Moyses locutus est.* Et post non multa: *Si consummatio per Sacerdotium Leviticum erat, quid adhuc necesse fuit, secundum ordinem Melchisedech alium surgere Sacerdotem, & non secundum ordinem Aaron dici?* Et ad Romanos 1. *Qui factus est ex semine David secundum carnem; & II. ad Timoth. 2. Memor esto, Dominum Jesum resurrexisse a mortuis ex semine David.* Quæ quidem omnes auctoritates plane probant, Christum Dominum non ex Tribu Levi, sed

ex

ex Tribu Juda; per Davidem fuisse ortum.

Opponunt I. S. Lucas texuit Christi genealogiam per Nathanem, qui fuit filius naturalis Uriæ Sacerdotis, & filius adoptivus Davidis: ergo Christi genealogia petenda est ex Tribu Levi, non vero ex Tribu Juda. Probatur consequentia. In genealogiis recensendis sequi debemus Patres naturales, non adoptivos: ergo si in Christi genealogia reperimus Nathanem, Atavum naturalem Christi, qui fuit filius adoptivus Davidis, & filius naturalis Uriæ Sacerdotis, qui descendebat ex Tribu Levi; debemus dicere, Christum descendisse ex Tribu Levi per Nathanem ex Uria, non vero ex Tribu Juda, per Davidem. II. Christus non potest dici, quod fuerit contentus in Adamo, & quod fuerit decimatus in lumbis Abraham; sed hoc diceretur, si Christus fuisset ortus ex Tribu Judæ per stirpem Abraham, & per familiam Davidis: ergo &c. Probatur Major. Si Christus fuisset contentus in Adamo, & fuisset decimatus in lumbis Abraham, ejus caro fuisset originali peccato obnoxia; sed hoc dici non potest: ergo neque dici potest, quod Christus fuerit contentus in Adamo, & quod fuerit decimatus in lumbis Abraham. III. Si Christus pertinere debet ad illam Tribum, ad quam pertinuit Maria Virgo, opus est ut dicamus pertinuisse ad Tribum Levi, quia ad Tribum Levi pertinuit B. Virgo. Et hoc probatur; quia B. Virgo dicitur cognata Elisabeth, quæ erat de filiabus Aaron: ergo & ipsa B. Virgo erat pariter de filiabus Aaron: ergo pertinuit ad Tribum Levi. IV. Lex erat Hebræis, ut nulla mulier ex aliena Tribu potuisset nuptui tradi viro, qui fuisset ex altera Tribu; & in hac lege, quæ continebatur in Levitico, & cap. ultimo lib. Numerorum legebatur: *Omnes Viri ducent uxores de Tribu, & cognatione sua, & cuncta femina de eadem Tribu maritos accipient*; in quibus legibus nulla fit stirpis Sacerdotalis exceptio. Et hoc vel ex eo majorem vim habet, quod in nostra Vulgata affata verba leguntur. V. Si Maria est de Tribu Juda, & ex stirpe Davidis, & Christus Dominus est filius naturalis Davidis, quia est filius naturalis Mariæ: cur ergo Evangelistæ non ducunt genealogiam Christi per Mariam; sed per Josephum, qui non fuit pater naturalis Christi, & cujus proinde genus non poterat ad Christum pertinere? Si

ergo Evangelistæ non duxerunt genealogiam Christi per Mariam, sed per Josephum, signum est, quod Maria non fuit oriunda ex stirpe Davidis; & sic neque Christus ad davidicam stirpem pertinere potest. VI. Jeremiæ 22. dicitur de Jechonia: *Scribe istum virum sterilem, nec enim erit de semine ejus vir, qui sedeat super solium David*; sed Isaïæ 9. dicitur de Christo, quod super solium David sedebit: ergo si Christus non fuit de semine Jechoniæ, neque fuit de stirpe Davidis; Matthæus enim seriem generationum Atavorum Christi ducit a David per Jechoniam. VII. Sacræ Scripturæ Interpretes, & sacræ Theologiæ Doctores, non explicant neque ex Scriptura, neque ex Patrum traditione, quo agnationis gradu conjuncti fuerint Maria & Joseph; sed hoc explicari debet necessario, ut videatur, eandem esse genealogiam Mariæ, & Joseph: ergo si non explicatur, argumento est, quod agnati non fuerunt; & per consequens non eadem est utriusque genealogia. VIII. Augustinus lib. 2. de consensu Evangelistarum, c. 2. Hilarius in c. 1. Matth. Nazianzenus in carmine *Do manus*, docent, Christum Dominum fuisse ex genere Sacerdotum: ergo fuit ex Tribu Levi.

Respondemus ad I. negando, quod Lucas texuerit genealogiam Christi per lineam sacerdotalem. Et hoc multis ex rationibus; quarum prima est, quia non est certum, quod Urias, qui fuit Bersabæ vir, fuerit Sacerdos; ac proinde neque est certum, Nathanem, qui dicitur fuisse, filius naturalis Uriæ, pertinuisse ad lineam sacerdotalem. Secunda ratio est, quia Nathan non fuit filius naturalis Uriæ, Bersabæ viri, sed potius Davidis Regis, quod expresse dicitur lib. 1. Paralip. cap. 3., ubi Generationes Davidis Regis his verbis enumerantur; *Porro, in Jerusalem nati sunt ei filii Simmaa, & Sobab, & Nathan, & Salomon, quatuor de Bersabea, filia Ammiel*. Tertia ratio est, quia Josephus Hebræus lib. 20. antiquit. judaic. cap. 18. scripsit seriem Pontificum, & in ipsa nec unum nominat illorum, quos Lucas a Nathane usque ad Josephum, Mariæ virum, recenset; ex quo clare inferri potest, quod nemo illorum Sacerdos fuerit. Quarta ratio est, quia si Lucas texuisset Christi genealogiam per lineam sacerdotalem, contrarius fuisset Apostolo, qui in Epist. ad Hebræos cap. 7. aperte tradit Christum non

non fuisse ortum ex Sacerdotibus, adeoque genus suum ex tribu Levi non duxisse. Verba Apostoli sunt, quæ etiam nuper retulimus: *Si ergo consummatio per sacerdotium Leviticum erat . . . quid adhuc necessarium fuit secundum ordinem Melchisedech alium surgere Sacerdotem, & non secundum Aaron dici?* *Manifestum est enim, quod ex Juda ortus sit Dominus noster, in qua Tribu nihil de Sacerdotibus Moyses locutus est.* Hæc sunt rationes, quas affert Graveson, ad probandum quod intendimus, qui proinde concludit: „ Quavis ergo nonnulli Sancti Patres, & antiqui Scriptores, existimaverint, Lucam Christi Domini texuisse genealogiam per lineam sacerdotalem, nihilominus nobis religio esse non debet, ab eorum desciscere sententia; nam, ut optime ait Vincentius Lirinensis cap. 39. sui Commonitorii: *Antiqua Sanctorum Patrum consensus, non in omnibus divina Legis questionibus, sed solum in certa præcipue fidei regula, magna nobis studio, & investiganda, & sequenda est.* Sed de auctoritate SS. Patrum plura legis apud nostrum Melchiorem Canum lib. 7. de locis theologicis. „ Alias autem affert rationes Serry, quæ sunt, nimirum, quod Urias non fuerit de tribu Levi, sed potius de Tribu Juda; quia Urias multis in locis librorum Regum vocatur patria Herthæus, & hæc regio in partitione terræ promissæ cesserat in sortem Tribu Juda; adeoque Urias erat de Tribu Juda. Insuper, quod præfati Patres dixerunt, Christum ortum non solo genere sacerdotali, sed utroque simul, Regum scilicet, & Sacerdotum; regum autem genus in Judæ tribu erat. Unde etsi asserant, Christum ortum e tribu Levi ob matrimonia, inita inter tribum Juda, & tribum Levi, eundem tamen Christum multo proprius, e tribu Juda procreatum prædicant. Denique concludit pro tertia ratione, verbis hisce: „ Quocirca notatum hic maxime velim, Nathanem, Davidis filium, per quem Lucas stemma Christi Genealogicum deduxit, alium, longe esse a Nathane Prophetâ, qui Davidem de adulterio reprehendit. Prior enim natus est in Jerusalem, alter in Gabbath Galilææ; junior ille; senior iste; ille de tribu Juda, utpote filius Davidis; iste incerta tribu, quem tamen Levitem fecere nonnulli: quo duplici errore decepti, Christum ex Nathane, secundum Lucam procreatum e Leviti-

PAR. IV.

„ ea Tribu commenti sunt. Apostolo, ut sæpe monuimus, repugnante. Ita plane statuit Augustinus lib. 1. Retr. cap. 26. contra quod antea docuerat lib. 83. quæst. 61. „

Ad II. Substantia corporis Christi, scilicet materia, quam Christus ex Maria Virgine sumpsit, fuit in Adamo, sicut in principio activo, non autem sicut in principio materiali; quia materia illa fuit formata in Corpus Christi, non per virtutem feminis ab Adamo profectam, sed per solam operationem Spiritus Sancti: & ideo Christus fuit in Adamo secundum substantiam corporalem, non vero secundum rationem seminalem, & sic non inferitur quod Adversarius intendit. Ulterius, Christus non fuit decimatus in lumbis Abraham, quia per decimationem intelligitur ab Apostolo ad Hebræos 7. actio illa, qua Abraham Sacerdoti Melchisedecho decimas obtulit, illa eadem actione significans, & declarans, Melchisedechum esse superiorem suum, se vero esse imperfectum, & inferiorem; quod legitur Genesis 14. Ex quo inferit Apostolus, quod Sacerdotium Melchisedechi, prout gerit figuram Christi, est majus Sacerdotio Levi, qui erat in lumbis Abraham, & fuit simul cum eo decimatus, quatenus fuit per Isaac, & Jacob, ab eo propagatus. Igitur si Christus fuisset in lumbis Abraham decimatus, fuisset subditus, & inferior Melchisedecho, quod est contrarium Scripturæ; quum dicatur psalm. 109. *Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.* Hæc omnia optime explicantur ab Augustino lib. 10. de Genesi ad literam cap. 20. *Nec Levi, nec Christus in lumbis Abraham, secundum animam; secundum vero carnem; & Levi, & Christus, sed Levi secundum concupiscentiam carnalem, Christus, autem secundum solam substantiam corporalem; cum enim sit in semine, & visibilis corpulentia, & invisibilis ratio, utrumque concurrit ex Abraham, vel etiam ex ipso Adam usque ad corpus Mariæ, quia & ipsam eodem modo conceptum, & exortum est. Christus autem visibilem carnis substantiam de carne Virginis sumpsit; ratio vero conceptionis ejus non a femine virili, sed longe aliter, & desuper venit. Ille igitur est decimatus in Abraham, qui sic est natus . . . per legem scilicet repugnantem legi mentis, & invisibilem concupiscentiam, &c. Non autem & ille ibi decimatus est, cujus caro inde non fervorem vulneris, sed materiam medicaminis traxit;*

H h

nam

nam cum ipso decimatio ad praefigurandam medicinam pertinuerit, illud in Abraha carne decimabatur, quod curabatur, non illud unde curabatur.

Ad III. Alibi diximus, illos, qui erant de Tribu Levi potuisse contrahere conjugia cum illis, qui essent de Tribu Juda; & hoc propter peculiare privilegium Tribus Sacerdotalis, quo cum Tribu regia intimius, quam cum aliis Tribubus, copulabatur. Hic autem dicimus, quod Sacerdotes, qui Deum pro portione habebant, non tenebantur lege illa, qua ceteri Judaei debebant intra suam Tribum, & familiam, nubere, ne hereditates, quas possidebant, permiscerentur; & haec lex legitur capite ultimo libri Numerorum; unde cuilibet Sacerdoti licitum erat ex quacunque Tribu sibi sumere uxorem. Ex quibus infert Angelicus 3. par. qu. 31. art. 2. ad 2., quod vel pater Elisabeth, qui erat de Tribu sacerdotali, potuit ducere uxorem de stirpe David, & ratione hujus matrimonii Maria Virgo, quae erat de stirpe David, habebat cum Elisabeth cognationem: vel potuit, aut pater, aut aliquis majorum B. Mariae ducere uxorem de stirpe Aaron, seu de Tribu Levi, & ratione hujus matrimonii B. Virgo cum Elisabetha cognationem habebat. Pro lege vero, quae, ut diximus, legitur capite ultimo libri Numerorum, S. Thomas 1. 2. qu. 105. art. 2. ad 2. docet, quod lex illa, quae jubet Virgines nubere intra eandem Tribum, ad solas illas spectat Virgines, quae erant haeredes ex affe, quum in familia ipsarum proles masculina non esset; & non ad illas Virgines, quae nullam habebant hereditatem. Et hanc interpretationem apud Graveson sequuntur Paulus a S. Maria, Episcopus Burgenfis ad cap. 36. lib. Numer., Cajetanus in Comment., Andreas Masius Commentarii in Josue cap. 17., Mariana in scholiis, Bonfrerius, & alii. Subdit idem Graveson, quod Virgines, quae haeredes erant, si hereditatem renunciabant, & avia jura repudiabant, poterant cum aliis Tribubus matrimonialia jura contrahere; quia tunc evitabatur inconveniens, quod per legem illam caveri curatum est; scilicet, ne hereditas familiae unius Tribus ad familiam alterius Tribus pertransiret. Hinc legimus in Scripturis Sanctis, & praecipue in libro Judicum cap. 21. Beniaminites ceterarum Tribuum homines filias suas

nuptum dedisse: & lib. 1. Regum cap. 18. Davidem Beniamidem uxorem duxisse: & lib. 2. Paralipomenon cap. 22. Jojadam Pontificem filiae Joram, quae erat de Tribu Juda nupsisse. Denique additur his, quod Gentes de Tribu Levi capaces non erant, nec acquirendi, nec possidendi hereditatem; adeoque Virgines illarum poterant viris extra Tribum suam nubere. Et hinc est, quod potuit B. Virgo Maria esse cognata Elisabeth, quia aliquis ex majoribus Mariae Virginis, quanvis esset de stirpe David, alicui Leviticae Virgini nupsit. Et hoc vult S. Thomas post Nazianzenum in carmine de Genealogia Christi, divino consilio contigisse, ut scilicet Christus Dominus, qui Sacerdos est simul, & Rex, ab utroque genere, sacerdotali nimirum, & regio, secundum carnem nasceretur.

Ad IV. Dicimus cum Graveson, quod Editio vulgata hoc solum vult dicere, quod omnes viri, qui non erant de genere sacerdotali, debebant uxores de Tribu, & cognatione sua ducere; & quod omnes filiae, quae possidebant hereditatem, non alios maritos ducere poterant, quam illos, qui essent de Tribu sua. Unde fit, quod Editio Vulgata circa legem Connubiorum, quae refertur in libro Numerorum capite ultimo, optime conveniat, & cum Textu hebraeo, & cum antiquis Sacrae Scripturae versionibus, quae legem illam limitant ad filias, quae ratione defuncti fratris, paternam hereditatem possidebant. Textus hebraeus sic habet: *Omnis ideo filia possidens hereditatem de Tribubus filiorum Israel, alicui de familia Tribus patris sui erit in uxorem, ut hereditatem filii Israel singuli possessionem patrum suorum.* Targum Onkelosi: *Et omnis filia haeres possessionis de Tribu filiorum Israel, uni de familia Tribus patris sui sit in uxorem, ut hereditent filii Israel singuli possessionem patrum suorum.* Syriaca versio: *Et quacunque filia possiderit hereditatem ex Tribu filiorum Israel, alicui ex Tribu domus patris sui nubat; ut possideat quisque filiorum Israel hereditatem patris sui.* Post quae idem Scriptor subdit, quod haec eadem leguntur in versione Arabica, & in versione Septuaginta Interpretum; in fine tandem concludens verbis hisce: „ Quocirca cum Textus hebraeus, & antiquae Scripturae Sacrae versiones, legem „ latam Numeror. cap. ultimo de ineundis „ connubiis intra eandem Tribum, limitent ad filias, quae defuncti prolis mascu-

la possident hæreditatem; dicendum est,
 eodem in sensu esse intelligendam no-
 stram editionem vulgatam. Addo etiam:
 non deesse Criticæ disciplinæ peritos, &
 Scripturæ Sacræ doctissimos Interpretes,
 qui existimant: Editionem vulgatam,
 loco mox laudato, in quo legem de
 incundis Connubiis non satis clare ex-
 plicat, corrigi, & emendari debere ad
 normam Textus hebraei. Quavis enim
 Concilium Tridentinum, cæteris, quæ
 id ætatis circumferebantur Scripturæ Sa-
 cræ versionibus latinis, editionem vul-
 gatam prætulit, eamque authenticam
 declaraverit; non eam tamen eo in sensu
 authenticam declaravit, ut præponi de-
 beat originariis, seu primigeniis exem-
 plaribus hebraicis, & græcis, cum certum
 sit Summos Pontifices Sixtum V., & Cle-
 mentem VIII. etiam post Concilium
 Tridentinum, nonnulla Editionis vul-
 gatæ loca, quæ temporis, rerum omnium
 edacis, injuria, vel incuria Typographo-
 rum, vel ignorantia sciorum, erant
 interpolata, aut minus accurate transla-
 ta, ad normam hebræorum, & græcorum
 Codicum, correxisse, ac diligenter casti-
 gasse; sed solum eo in sensu editionem
 vulgatam authenticam pronunciavit
 Sacra Synodus Tridentina, ut nihil pro-
 fus contra fidem, & bonos mores com-
 plectatur. *Eatenus igitur, verba sunt An-
 drea Vega, qui Concilio Tridentino ade-
 rat, cum decretum illud de Sacris Scri-
 pturis editum est, lib. 1. §. in Concilio Tri-
 dentino cap. 9. Voluit Synodus authenticam
 haberi, (editionem vulgatam) ut certum
 omnibus esset nullo eam defadatam errore,
 ex quo perniciosum aliquod dogma in fide,
 & moribus colligi possit. Hanc nonnullor-
 um hujus temporis Theologorum sen-
 tentiam obiter dumtaxat refero, nec ta-
 men approbo. Consulat Lector nostrum
 Natalem Alexandrum in Dissert. de Edit.
 Vulgat. & in Anticritica contra P. Fras-
 senum, Franciscanum.*

Ad V. Primo respondent aliqui, quod Mat-
 thæus, & Lucas duxerunt genealogiam
 Christi per Josephum, ut se accommo-
 darent opinioni Judæorum, & Paganor-
 um, qui Christum filium esse naturalem
 Josephi, arbitrabantur; & quia Judæi,
 & Pagani inficias ire non poterant, Jo-
 sephum esse de Tribu Juda, & de genere
 Davidis, ideo hoc pacto contra Judæos
 pariter, & Paganos, probatum habe-
 bant, Christum esse de Tribu Juda pari-
 ter, & de genere Davidis. At hæc respon-

PAR. IV.

sio non admittitur, quia Spiritus Sanctus
 veritatem falso medio non probat; Spiritus
 Sanctus autem per Evangelistas lo-
 quebatur; ergo si Evangelistæ probassent,
 Christum esse ex Davidis stirpe eo solo
 nomine, quo Christus putabatur filius
 Josephi, veritatem probassent falso medio.
 Ulterius; ex data responsione sequeretur;
 quod Matthæus voluisset consulo occul-
 tare Judæis Incarnationis mysterium;
 quod quidem est falsum, quia Matthæus
 cap. 1. aperte dicit, Mariam fuisse gravi-
 dam ex Spiritu Sancto, & ex Isaia probat,
 Christum debuisse nasci ex Virgine. De-
 nique ex data responsione sequeretur,
 quod Evangelistæ descripsissent genea-
 logiam Josephi, & non Christi; hoc au-
 tem fuisset contrarium scopo, quem sibi
 proposuerant, scribentes: *Liber generatio-
 nis Jesu Christi*. Secundo alii respondent,
 quod Matthæus, & Lucas perduxerunt
 genealogiam Christi per Josephum, quia
 origo Josephi non est aliena a genere
 Christi. Et hoc probant: primo, quia
 Christus propter legem connubii Mariæ
 cum Josepho idem genus habebat cum
 Josepho, qui erat verus ac legitimus
 Sponsus Mariæ ejus; secundo, quia
 Josephus adoptaverat sibi in filium
 Christum natum ex Mariæ, Sponsa sua;
 unde etiam si Virgo Mariæ ex profapia
 Davidis non fuisset orta, Christus tamen
 per Josephum ad eandem profapiam per-
 tinebat. Et hæc est responsio Hugonis
 Grotii in cap. 1. Matthæi, & Bernardi
 Lamy cap. 6. Comment. in concordiam
 Evangelicam. Verba Grotii sunt: *Si ea
 vis est legis, ut partus Vidua, ex agnato viri
 defuncti conceptus, in omnes jus defuncti
 succedat, non aliter quam si ex ipsius geni-
 tura ortum traxisset, & proles a fratre ge-
 nita, semen vocatur non illius, per quem su-
 scepta est; sed illius, cui suscepta est, nempe
 fratris, sine liberis defuncti, quidni id, quod
 sine humana opera ex legitima Josephi con-
 juge natum est, quasi ipse solo divinitus in-
 situm, ipsius proprium censeatur? Atque hinc
 est nimirum, quod non tantum ab Evangelii
 Scriptoribus Josephus pater Christi, nuptiis
 videlicet patrem demonstrantibus, nominetur;
 sed & Christus omnia obsequia, atque operas
 præstitit, quæ expectari possunt a filio in sa-
 cris paternis constituto. Quod si ubique gen-
 tium adoptivi liberi ex ejus generis, cui ve-
 lut insiti sunt, nobilitate censentur; quanto
 justius omnia jura gentilitii Josephi, ac pro-
 missiones divina ipsius majoribus facta ad
 Dominum Jesum pertinebant? Verum ne-*

H h 2

que

que placet omnibus hæc responsio; primo, quia Evangelistæ non descripsissent genealogiam naturalem Christi, sed adoptivam; secundo, quia Christus ex Scripturis est filius naturalis Davidis; ex hæc responsione vero esset filius tantum legalis. Denique, quia exemplum Leviorum, seu Patrum Legalium, non est ad rem; & quia Christus non fuit suscitatus ad conservandum nomen, & memoriam Josephi; & quia Christus non fuit genitus a fratre, vel agnato Josephi, vel ab aliquo alio homine mortali, sed tantum a Spiritu Sancto formatus; & quia filii legales generabantur, quando priores mariti erant jam mortui, Christus vero natus est, quando Josephus jam inter vivos erat. Tertio alii respondent, quod Matthæus ideo duxit genealogiam Christi per Josephum, quia Josephus junctus erat cum Maria primo agnationis gradu, ita ut haberent communes Avos, & majores; & Lucas duxit genealogiam Christi per Mariam, quia pater naturalis Mariæ erat Heli, qui dictus est etiam Eliakin, & Joakin. Attamen neque hæc responsio ardet; tum quia asserit, quod Lucas texuerit genealogiam Christi per Mariam, non per Josephum; hoc autem non erat in usu apud Judæos, texere scilicet genealogias per feminas, & non est credendum, quod Lucas scienter voluerit ab hac consuetudine recedere; tum etiam, quia incertum est, an Heli fuerit idem ac Eliakin, ac Joakin; & ex aliis quoque capitibus, quæ a Graveson recensentur. Quarto respondent alii, quod Matthæus, & Lucas ideo retulerunt ad Josephum, & non ad Mariam genealogiam Christi, quia Hebræi non solebant texere mulierum genealogias, ut alicujus viri genus ostenderetur: Unde hoc erat apud Hebræos effatum: *Matris familia, non familia*; Et hujus sententiæ sunt Ambrosius, Hilarius, Hieronymus, Chrysostomus, Damascenus, & S. Thomas. Hoc autem non ita intelligi debet, quod mulierum in Scriptura genealogiæ nunquam legantur; quia Judith. 8, legitur ejusdem genealogia: sed tantum accipi debet, quod Judæi nunquam consueverint describere genealogias virorum per feminas. Et hinc est, quod Evangelistæ genealogiam Christi per Josephum, & non per Mariam duxerunt. Quinto denique alii dixerunt, quod Evangelistæ texerunt genealogiam Christi per Josephum, quia Maria & Joseph erant consanguinei, & quidem proximo

agnationis gradu conjuncti; Unde directe describentes genealogiam Josephi, indirecte quoque descripserunt genealogiam Mariæ, ex qua natus est Jesus, ita docet S. Ambrosius lib. 3. in Lucam verbis hisce: *Cur Joseph magis quam Maria generatione describat, cum Maria generaverit Christum, & Joseph a generatione Domini videatur alienus, dubitare possemus, nisi consuetudo instrueret Scripturarum . . . noli mirari, quod Joseph origo descripta est, etenim secundum carnem natus, usum debuit sequi carnis: & qui in seculum venit, seculi debuit more describi, maxime cum in Joseph origine etiam origo sit Mariæ; nam cum vir justus fuerit Joseph, utique ex Tribu sua, & ex patria sua (seu familia) accepit uxorem, nec potuit justus facere contra id, quod lege præceptum est. Et ante Ambrosium docuerat Eusebius lib. 1. histor. Ecclesiast. cap. 7., cui consentiunt Chrysostomus hom. 2. in Matth., Hieronymus comment. in Matthæum, Hilarius in cap. 1. Matth., & S. Thomas 3. par. qu. 28. art. 1., & Nos quoque subscribimus. Igitur Mariæ Virgo, quæ erat unica proles Joachimi, & Annæ, & ex asse hæres, juxta legem Numerorum debebat matrimonio jungi Josepho, qui erat ejusdem Tribus, & Familiae. Nec dici potest in contrarium, quod Mariæ, quum esset pauperrima, non tenebatur obedire legi Numerorum, quæ Virgines divites complectebatur, ac hæreditates ad alias Tribus, & Familias, transirent: etenim ex Sacris literis adhuc constat, quod Ruth, quavis esset quoque pauperrima, tamen nuptui data est Booz, propinquo suo. Et Tobiae 6. legitur: *Est hic Raguel nomine, vir propinquus de Tribu tua, & hic habet filiam nomine Saram. Sed neque masculum, neque feminam ullam habet aliam præter eam. Tibi debetur omnis substantia ejus, & oportet, eam te accipere conjugem. Manasses quoque, qui fuit vir Judithæ, fuit ejusdem Tribus, & familie cum ea. Et quod hæc lex de ineundis connubiis inter eandem Tribum, & familiam, fuerit semper in usu apud Judæos, testatur Philo. Denique Epiphanius hæresi 78., quæ est Anxidicomarianitarum, testatur, Mariam fuisse vere hæredem, quavis minima esset hæreditas: *B. Virgo Josepho tradita est, quæ illam jura hæreditatis, quam possidebat, adegerant.***

Ad VI. respondet S. Thomas verbis hisce; *quod per illam auctoritatem prophetica, (sicut Ambrosius dicit super Lucam) non nega-*

negat-

negatur ex semine Jechonia posteros nascituros, & ideo de semine ejus Christus est. Et quod negavit Christus, non contra prophetiam est: non enim seculari honore regnavit. Ipse enim dixit: Regnum meum non est de hoc mundo.

Ad VII. Fuerunt quidem Theologi, & Sacrae Scripturae Interpretes, qui proximum consanguinitatis gradum inter Mariam, & Josephum assignarunt. Et primo Petrus Possinus in Diallaetico Theogenealogico, Bollandus ad diem 19. Martii, de Marca in Dissert. de Stemmata Christi, dixerunt, Joachinum, patrem Mariae Virginis, & Josephum, ejus sponsum, fuisse filios Heli; & per consequens Josephum fuisse Mariae patrui. Secundo Hugo Grotius in Adnotationibus ad cap. 3. Lucae dixit, Josephum fuisse fratruelem, seu consobrinum Barpantheris, quem asseruit, fuisse Proavum Mariae. Tertio alii putarunt Josephum fuisse fratruelem, seu consobrinum Mariae Virginis; & hoc, quia, supponunt, Mathanem, qui descendebat ex Davide per Salomonem, genuisse Jacob, & Annam, & Jacob genuisse Josephum, Annam autem genuisse Mariam. Attamen prima conjectura non subsistit, quia si Joseph fuisset frater Joachimi, debuisset esse valde senex, quando Mariae per Matrimonium junctus fuit; Nos autem contrarium in superioribus probavimus. Minus subsistit secunda conjectura, quia secundum illam Joseph, quando matrimonium cum Maria inivit, debuisset esse centenarius. Denique nec tertia conjectura valet; tum quia incertum est, an Mathan fuerit S. Annae pater; tum etiam quia secundum hanc sententiam B. Virgo secundum solum maternum genus ex Davide per Salomonem descendisset, secundum vero paternum venisset ex Davide per Nathanem; quod est contra communem Theologorum sententiam, docentium promissiones factas a Deo Abrahamo, & Davidi, de nascituro Messia, fuisse adimpletas in linea Salomonis, non in linea Nathanis. Igitur nos rectius respondendum putamus, quod quanvis aperte non constet de agnationis gradu, quo Maria, & Josephus, conjuncti erant, attamen ex Sanctorum Patrum traditione, & ex Sacrae Scripturae sensu, colligitur, Mariam, & Josephum, fuisse proximo agnationis gradu conjunctos. Quod sic ostenditur. Matthaeus se declarat texere genealogiam Christi ex una parte; ex altera parte testatur; Josephum non fuisse

patrem naturalem Christi. His positis: Matthaeus deinde texit genealogiam Christi per Josephum; sed non quidem quia Josephus pertineret ad generationem naturalem Christi, quia non erat pater ejus naturalis: ergo quia Josephus conjunctus erat proximo agnationis gradu cum Maria, quae erat Mater naturalis Christi.

Ad VIII. responderet Serry, „Nihil Patres „illos Judaeis, eorum testimonio abutentibus, suffragari. Quandoquidem Christum, non solo sacerdotali genere ortum dicunt, sed utroque simul, *Regem scilicet, & Sacerdotum*. Regium autem genus in Juda Tribu perennabat. Adeoque tamen Christum e Tribu Levi sensu quodam ortum observent, ob iniectionem, scilicet, inter utramque Tribum matrimonia; eundem tamen simul, ac multo verius e Tribu Iuda ortum agnoscunt. „Subditus quoque ex Graveson: „Maxima quidem cum „veneratione excipendam esse SS. Patrum, & antiquorum Scriptorum sententiam in his, quae ad fidem, & morum regulam spectant, neminem tamen SS. Patrum, quando in unam, & eandem sententiam non conspirant, in his praesertim, quae ad historiam, & minuta, leviaque rerum genera pertinent, autoritate ita contrungi debere, ut ab ea interdum recedere non liceat, maxime quando certo certius constat, sententias, quas tradiderunt, minus veritati consonas esse. „

Pro secunda Dissertationis parte jam incomperto est, Matthaeum, & Lucam Christi genealogiam descripsisse, & quidem in ea describenda in multis convenire, in aliquibus vero disconvenire; quae profecto fidei nostrae hostes nobis olim opponebant, ut Evangelicae historiae veritatem oppugnarent. Illa, in quibus disconveniunt ambo Evangelistae in Christi genealogiis, quas descripserunt, ad tria potissimum reducuntur. Primum est, quod Matthaeus cap. 1. Evangelii illam ducit a Davide per Salomonem; Lucas vero cap. 3. illam texit a Davide per Nathanem, qui fuit alter Davidis filius, exscribens ordine retrogrado: *Qui fuit Menas, qui fuit Nathan, qui fuit David &c.*, hoc est filius. Secundum, quod Matthaeus descendens a Davide ad Joseph, per censet Progenitores Christi omnino distinctos ab illis, quos per censet Lucas, si excipiantur Salathiel, & Zorobabel, qui in utraque genealogia inveniuntur scripti; quibus nihilominus Matthaeus dat patrem

patrem Jechoniam : *Jechonias genuit Salathiel, Salathiel autem genuit Zorobabel* : Lucas vero dat patrem Nerium : *Zorobabel, qui fuit Salathiel, qui fuit Neri* . Tertium denique, quod Matthæus dat patrem Josepho Jacobum : *Jacob autem genuit Joseph, virum Mariæ* ; at Lucas dat Josepho patrem Heli : Joseph, qui fuit Heli, qui fuit Mathan : His positis

Dicimus II. Conciliari utrumque Evangelistam Matthæum, scilicet, & Lucam, in origine Josephi, si attendatur ratio, quam tradidit Julius Africanus in Epistola ad Aristidem apud Eusebium lib. 1. hist. Eccl. cap. 7.

I. Probatur . Julii Africani ratio hæc est : Mathan, qui descendebat ex Davide per Salomonem, uxorem habuit nomine Estham ; ex hac filium suscepit nomine Jacob. Post Mathanem mortuum viduam ipsius Estham sibi duxit in uxorem Melchi, vel, ut alii dicunt Mattath, qui descendebat ex Davide per Nathanem ; & ex hoc matrimonio Melchi, seu Mattath, cum Estha natus est Heli ; unde Jacob & Heli fratres erant uterini, quanvis ex diverso genere descenderent . Heli sine liberis decessit, unde Jacob frater ejus uterinus viduam Heli sibi conjugem accepit, & ex ea genuit Josephum, naturali ratione filium suum, sed secundum legem filium Heli, quia Heli semen suscitaverat frater ejus Jacob jure Leviratus, prout legitur Deuteronomii 25. Unde Joseph duos habuit patres, naturalem unum, hoc est, Jacobum, ex Davide per Salomonem descendantem, & alterum legalem, Heli nempe, procedentem ex Davide per Nathanem . Lucas ergo quia describebat legalem successionem parentum Joseph, ideo tribuit ipsi patrem Heli, & Matthæus quia texebat naturalem genealogiam Parentum Joseph, ideo patrem ipsi asseruit Jacob. Julius Africanus, qui hanc prorulit rationem ad conciliandum utrumque Evangelistam, testatur apud Eusebium loco nuper citato, se illam a Cognatis Servatoris nostri accepisse : *Cognati enim Servatoris nostri, sive ad ostendendam generis sui nobilitatem, sive ut simpliciter rem docerent, veraci utique sermone hac nobis tradiderunt* : Sed hæc ratio est omnium optima ad conciliandas antilogias omnes, quæ fortassis apparere possent in genealogiis, quas duo Evangelistæ texuerunt ; ergo &c. Probatur minor. Hæc Julii Africani ratio præcessit antiquiores Patres, tam Græcos, quam Latinos, &

quam iidem omnes sequuti sunt ; ut fateatur Petrus Possinus, qui eam nihilominus impugnare conatur : ergo pro se habet antiquiorum Patrum autoritatem, temporis etiam antiquitatem, & rationum omnium aliarum, quæ ab aliis adducuntur prioritatem, non tam quidem tempore, quam efficacia, & robore, ut mox ad oculum quidem, si Deus faxit, ostendamus .

II. Probatur . Hæc Julii Africani ratio expeditior, probabilior, ac verosimilior, est aliarum omnium, quæ ab aliis ad eundem finem ducuntur : ergo relictis aliis eam sequi debemus . Probatur antecedens . Prima ratio est quorundam, qui dicunt, Jacob, & Heli non fuisse diversos homines, sed eundem binominem, quomodo fuit Petrus, qui vocatus est Cephas, & alii binomines, & trinomines quoque in Scripturis . Verum hæc ratio S. Thomæ non placet, dicit enim 3. par. qu. 3. art. 3. quod *stare minime potest, quia Matthæus ponit unum filiorum David, scilicet Salomonem, Lucas autem ponit alium, scilicet Nathan, quos secundum historiam libri Regum constat, fratres fuisse* . Insuper diversi sunt Parentes, Avi, Proavi, Atavi, Tritavi, quos Matthæus assignat Jacob, & quos Lucas tribuit Heli : ergo clarum est signum, quod Jacob, & Heli, non fuit una, eadenque persona, duorum nominum . Secunda ratio est Hugonis Grotii, qui putat, Mathanem ex Davide descendantem per Salomonem, habuisse uxorem Estham, quam etiam habuit, Mathane absque liberis defuncto, Melchi, ex Davide per Nathanem procedens, qui & ex ea tres liberos suscepit, hoc est Jacob, Heli, & Levi . Jacobo autem mortuo etiam sine filiis, Heli, qui erat Jacob frater, genuit Joseph, qui proinde fuit filius naturalis Heli, & hæres Jacob . Et ex hoc infert Grotius, quod ideo Matthæus dat Josepho patrem Jacob, quia Josephus fuit hæres Jacob, & Lucas ideo dat Josepho patrem Heli, quia Josephus fuit filius naturalis Heli . Subdit Grotius, quod Levi, qui secundum ipsum fuit frater Jacob, & Heli, genuit Barpantherem, quem dicit Proavum Mariæ Virginis ; Barpanther genuit deinde Pantherem ; Panther genuit postmodum Ioachim, Mariæ Virginis patrem . Sed nec etiam hæc ratio admitti potest ; Primo, quia sequeretur, quod Josephus, quando Mariam Virginem duxit uxorem, fuisset cen-

centenarius, quod non est dicendum, ut vidimus nuper. Secundo, quia Mathan non est mortuus absque filiis; si enim mortuus fuisset absque filiis, frustra cum Mathæus in genealogia Christi posuisset. Quod etiam de Iacob dici potest, si sine prole decessisset. Tertio, ex Matthæo, Iacob fuit filius Mathanis, qui ex Davide per Salomonem descendebat; dicit enim: *Mathan genuit Iacob*; ergo non fuit filius Melchi, qui ex Davide per Nathanem proveniebat. Insuper, ex Luca, Levi non fuit frater Heli, sed potius Avus; dicit enim: *Qui fuit Heli, qui fuit Mathat, qui fuit Heli*. Quarto, Ioseph fuit filius naturalis Iacob, non solum hæres, ut asserit Grotius; dicit enim Matthæus: *Iacob genuit Ioseph*. Quinto, quia Rabbiorum fuit commentum, quod Levi fuerit pater Barpantheris, Barpanther pater Pantheris, Panther pater Ioachimi. Denique Possinus, & Bollandus, quos sequitur Graveson, putant, Pantherem, & Barpantherem, non esse diversos a Matthat, & Heli, ita ut Levi genuerit Matthat, cognomento Pantherem, cuius filius, seu Heli, dictus est Barpanther, eo quod esset filius Pantheris, seu Matthat. Et ita dicit Graveson, esse intelligendum Damascenum, qui hac in re Grotio non faver; & pro hoc probando asserit Hucnium, Episcopum Abridgensem, in Demonstratione Evangelica proposit. 9., & Michaëlem Le Quien. Tertia ratio est Petri Possini in libro, cui titulus *Diallacticon Theogenealogicum*, seu de *Genealogia Christi Domini*; asserentis, quod Matthæus sequens tantum fuerit legalem successionem, seu ordinem juris ad regiam dignitatem; Lucas vero naturalis generationis ordinem: Unde Matthæus dedit Iosepho patrem Iacob, quia Iacob erat pater legalis ipsius, secundum, scilicet, legalem successionem, & ordinem juris ad regiam dignitatem; Lucas vero dedit Iosepho patrem Heli, quia Heli erat pater naturalis ipsius. Hanc eandem sententiam sequuntur Bollandus ad diem 19. Martii, De Marca in Dissert. de Stemmate Christi, Lamy in Harmonia Evangelica; sed nec placet hæc ratio; primo, quia verba Matthæi: *Iacob genuit Ioseph*; significant veram, & naturalem generationem; verba vero Lucæ: *Iesus, ut putabatur, filius Ioseph; qui fuit Heli*; filiationem legalem important. Secundo, quia antiquorum Patrum, & Theologorum,

mens semper fuit, promissionem de nascituro Messia ex semine David in linea Salomonis, & non in linea Nathanis, fuisse impleram: ratio autem hæc supponit, quod mortuo absque liberis Jechonia, Rege Iuda, stirps Salomonis penitus exaluerit, & a linea Salomonis ad lineam Nathanis promissio illa transierit. Tertio, quia est antiquorum Patrum traditio, quod Iacob fuerit pater naturalis Iosephi, non vero legalis. Quarto alii dicunt, quod Matthæus scripserit genealogiam Iosephi, cuius pater naturalis fuit Iacob, qui descendebat ex Davide per Salomonem; Lucas vero texuit genealogiam Mariæ, cuius pater naturalis fuit Heli, quem dicunt quoque Heliachim, seu Ioachim, & quem pariter volunt fuisse patrem civilem Iosephi, utpote ipsius Generi, ratione veri, & legitimi matrimonii, quod cum Mariæ Virgine contraxerat. Ex hoc inferunt, quod Matthæus ideo Iosepho patrem dedit Iacob, quia Matthæus scribebat genealogiam Iosephi, cuius pater naturalis erat Iacob; & Lucas ideo Iosepho patrem dedit Heli, quia Iosephus erat Gener Heli, patris naturalis Mariæ Virginis, cuius genealogiam scribebat. Gener itaque Heli fuit a Luca appellatus filius juxta Scripturarum consuetudinem, ut dicunt. Concludunt denique Auctores isti, quod, quum non esset consuetudinis Hebræorum texere genealogias per feminas, & quum Lucas referre non posset Christi Domini patrem naturalem, quem in terris non habuit, ideo ipsemet Lucas gradum fecit a Nepote ad Avum, quando dixit: *Iesus erat incipiens quasi annorum triginta, ut putabatur, filius Ioseph, qui fuit Heli*; ita ut dictio illa qui non referatur ad Iosephum, sed ad Christum, & sit sensus: Christus putabatur filius Ioseph, qui tamen, Christus, fuit Heli, id est, Nepos Ioachim, qui erat Mariæ Virginis pater. At hæc ratio neque satisfacit; supponit enim duo, quæ sunt probanda; unum scilicet, quod Lucas texerit genealogiam Christi per Mariam contra Hebræorum consuetudinem; alterum, & quod pater naturalis Mariæ fuerit Heli, qui descendebat ex Davide per Nathanem, quod nec in Scripturis, nec in Patribus, fundamentum habet. Quum igitur adductæ rationes non subsistant, dicendum est, solam illam Julii Africanæ esse admittendam, atque recipiendam.

III. Pro-

III. Probatur, quod admissa Julii Africani explicatione, aliae duae apparentes antilogiae in utraque genealogia conciliantur. Etenim facta parentum Josephi distinctione, Jacob scilicet, & Heli, non est mirum, quod Matthaeus, & Lucas prosequantur Christi genealogiam per Avos, & Atavos distinctos, atque diversos, & unus perveniat ad Davidem per Nathanem; alter vero per Salomonem. Ratio est, quia quum Jacob, & Heli essent uterini tantum fratres, & cognati tantum, atque propinqui, alios certe habere debebant Avos, & Atavos, per quos fieri debebat ascensus ad primum stipitem. Denique Salathiel, & Zerobabeli, qui in utraque genealogia notantur, Matthaeus dat patrem Jechoniam, Lucas vero Nerium, & hoc evenisse, dicendum est, quod Nerio extincto sine liberis, Jechonias, cognatus ejus, atque propinquus, in uxorem duxit relictam ejus viduam, ex qua filium habuit Salathielem; qui quidem Salathiel filius Jechoniae fuit secundum naturam, filius vero Neri fuit secundum legem Leviratus. Levir enim dicitur mariti frater; & ideo lex illa, per quam frater sibi ducebat uxorem fratris mortui sine liberis viduam, lex Leviratus dicebatur.

Obstant I. Justinus Martyr in libro Responsionum ad Orthodoxos ad quasdam quaestiones, tradidit rationem conciliandi utrumque Evangelistam Matthaeum, & Lucam, & quidem eandem, quam tradidit Julius Africanus; sed Julius Africanus fuit posterior ad Justinum, Justinus vero prior ipso: ergo ratio illa, quam nos tantopere commendamus, & quam sequimur, male dicitur a Nobis, & ab aliis Julii Africani, sed potius dici debet Justini Martiris, & Philosophi. II. Dato quod esset Julii Africani, Julius ipse supponit, quod Melchi fuerit pater Heli, & nullam facit mentionem Matthei, vel Levi; sed hoc est contra Evangelium Lucae, in quo cap. 3. legitur: *Qui fuit Heli, qui fuit Mattath, qui fuit Levi, qui fuit Melchi*: ergo Julii Africani ratio non est numeris omnibus absoluta. III. Falsum est quod asserit Julius Africanus, Matthaeum scilicet describere naturalem successionem Josephi parentum, Lucam vero legalem: ergo ejus ratio non est admittenda. Probatur antecedens. Matthaeus describere tantum voluit legalem successionem, seu ordinem juris ad regiam dignitatem; Lucas vero sequutus

est naturalis generationis ordinem: ergo falsum est &c. Antecedens sic probatur apud Graveson. „ Matthaeus siquidem, „ quia ostendere dumtaxat voluit jus regnandi, nepotibus Abraham, & Davidis „ Regis promissum, ad Christum Dominum pertinere, ideo genealogiae Christi „ exordium ducit ab Abrahamo, cui primum promissiones factae sunt, postea „ Davidem ipsum, ceterosque Reges Judaeorum invicem sibi sanguinis jure succedentes proponit usque ad Jechoniam, „ & ejus fratres sub ipsa Babilonici exilii „ tempora. Dein, subjungit successionem „ Principatus Judaici in Salathiele, & Zerobabele, qui ex Davide per Nathanem „ descendebant, quia ad eos extincta stirpe „ Jechoniae, Regis Juda, qui ex Davide „ per Salomonem genus ducebat, jus ad „ regiam dignitatem fuit devolutum. Denique, „ quia jus regnandi a Zerobabele „ transmissum est ad Abjudem, primogenitum Zerobabelis, ideo Matthaeus „ Abjudis posteros persequitur usque ad „ Jacob, quem, habita ratione successionis „ ad regiam dignitatem, patrem assignat „ Josepho. At ex adverso, Lucas cum in „ describenda genealogia Christi ordinem „ naturalis successionis sibi proposuerit, orsus est ab Adamo, primo omnium parente, deinde stirpem Davidicam perduxit „ usque ad Salathielem, & Zerobabelem, „ non per lineam Salomonis, & aliorum „ Regum, vel Principum, sed per lineam „ Nathanis, ejusque posterorum, qui jure „ ad regiam dignitatem non poterant. „ Denique, postquam Lucas pervenit ad „ Zerobabelem, totam stirpem Davidicam per Rezam, filium secundo genitum Zerobabelis, ejusque posteros, qui „ jus ad regiam dignitatem non habebant, „ terminat in Heli, quem, attento solum „ ordine generationis naturalis, patrem „ tribuit Josepho; Patet itaque ex modo, „ quem uterque Evangelista in describendo stemmate Christi tenuit, Matthaeum „ voluisse dumtaxat exhibere legalem successionem, seu ordinem juris ad regiam dignitatem; Lucam vero, praetermissa „ illa successione ad regium sceptrum, naturalis tantum generationis ordinem „ fuisse sequutum. „ IV. Lex illa Deuteronomi, de qua loquimur, intelligebatur de fratribus simul habitantibus; sed Jacob, & Heli, quanvis fratres uterini essent, atque etiam cognati, non habitabant tamen simul, quia ex diversis parentibus orti erant: ergo pro iisdem Lex Deuteronomi-

renomni non erat. V. Lex Leviratus non ponebat, quod primogenitus ex secundo matrimonio natus, prioris mariti nomine vocaretur; sed filius natus ex Jacob non fuit vocatus Heli; sed Joseph: ergo lex Leviratus observata non fuit. VI. Filius ex secundo matrimonio natus, nunquam dicitur in Scripturis defuncti mariti filius: ergo quamvis Joseph propter legem Leviratus ex secundo matrimonio natus esset, nunquam tamen debuisset dici Heli filius. VII. Matthæus appellat Jechoniam patrem Salathielis; Lucas vero nominat Nerium; sed Jechonias non fuit pater naturalis Salathielis; sed solum legalis; Nerius vero fuit vera ejusdem naturalis pater: ergo non Matthæus, sed Lucas sequens est naturalis generationis ordinem. Probat minor: Jeremias 22. prædicitur Jechonias, Regi Iuda; deportatio in Babiloniam; & privatio posteritatis in regio throno: *Scribe vitam sterilem &c.* sed ex his verbis cogimur dicere Jechoniam non fuisse patrem naturalem Salathielis, sed solum Legalem: ergo &c. Unde ex Possino sic prosequitur Graveson: „ Unde quando Matthæus dicit: Jechoniam genuisse Salathielem, vult tantum ostendere Sacer ille Evangelista, extincta Stirpe Jechonias, qui ex Davide per Salomonem descendebat, jam ad regiam dignitatem fuisse devolutum ad Salathielem; filium naturalem Neri, qui ex Davide per Nathanem procedebat; & quia Salathiel ordine juris ad regiam dignitatem successit Jechonias, ideo Matthæus Salathielem appellat filium Jechonias, habita scilicet ratione legalis successionis, seu spectato dumtaxat ordine juris ad regiam dignitatem; quod quidem manifesto probat: Matthæum in conscribenda genealogia Christi, legalem tantum successionem, seu ordinem juris ad sceptrum exhibuisse, Lucam vero ad naturalem successionem, seu ad naturalis generationis ordinem attendisse. „ VIII. Matthæus in genealogia Christi, quam descripsit, tres Reges omisit, scilicet Ochosiam, Ioam, & Amasiam. Ioram enim genuit Ochosiam, Ochosias Ioasum, Ioas Amasiam, Amasias Oziam; quos tamen omnes in sua genealogia Lucas descripsit.

Respondemus ad I. Librum Responsum ad Orthodoxos non esse legitimum forum Iustini Martyris & Philosophi; quod quidem pater primo, quia in illo charitur Irenæus, Episcopus Lugdunensis, qui

PAR. IV.

fuit Iustino posterior; secundo, quia in illo remanent Lectores ad Origenis libros; unex eis nominati hebræorum interpretationes edoceantur; Iustinus autem fuit Origene antiquior; tertio, quia ibidem notantur Manichæi, qui fuerunt ipsomet Origene recentiores; Unde exctores nostrorum tempore Critici librum illum Iustino merito adjudicant, ut videre est apud Bellarminum, qui hæc scribit: „ De libro questionum quinque Gentibus a Christianis positarum, facile judicari potest, eum librum non esse Iustini; quod in eo sæpe fiat mentio Manichæorum, quos post mortem Iustini exortos esse constat. Idem iudicium fieri potest de questionibus 146., quas Gentes Christianis posuerunt: nam, quæst. 61. & 86. citatur Origenes, & quæst. 115. citatur Irenæus, & martyr appellatur, cum tamen Iustinus utroque antiquior fuerit: nam ipse etiam Irenæus lib. 5. Iustinum martyrem adducit, tanquam se antiquiorem. Idem iudicium ferunt Sixtus Senensis, Oudin, Cave, Dupinus &c.

Ad II. hæc reponit Graveson: „ Quod licet audaciores quidam Critici, quos inter numerantur Cordesius, Canonicus Lemovicensis, & Hugó Grotius, ex eadem omissione facta a Julio Africano, occasionem sumpserint suspicandi Levi & Mattath in Textum S. Lucæ irrepsisse, aut officina librariorum fuisse intrusos, ac subinde expungendos esse; nullus tamen dubito, quin standum sit lectioni nostræ editionis vulgaris, in qua legimus, Melchi fuisse patrem Levi, Levi autem patrem esse Mattath, Mattath patrem esse Heli. Omnibus quippe Theologis, & Scripturæ sacræ Interpretibus religio esse debet, citra antiquorum Codicum, aut translatorum fidem, vel minimum apicem in Sacris Literis Antiqui, & Novi foederis ex ingenio immutare. Unde S. Hieronymus, qui novum Testamentum, jussu Damasi, Summi Pontificis, Græcæ fidei reddidit, Mattath, & Levi in Textu S. Lucæ agnovit, & servavit. Quapropter, ipse probabilius censet cum doctissimo Valesio in adnotat. ad cap. 7. Histor. Eccles. Eusebii, Julium Africanum eo loci memoria fuisse lapsum, dum dicit: Heli fuisse filium Melchi; quem potius filium Mattath dicere debuisset. Cæterum hic lapsus ne tantillum quidem sententiæ Julii Africani labefactat fundamentum, in eo præcipue positum, quod Jacob, &

I i

„ Heli

heli fuerint uretini fratres ex eadem matre, patre tamen diverso prognati. Nodum ergo in scirpo quaerunt, qui ex hoc Julii Africani memorie lapsu, resionem, quam tradidit ad conciliandum, utrumque Evangelistam in origine Josephi, infringere se posse putant.

Ad III. Matthæus incepit genealogiam Christi ab Abrahamo, quia Abrahamo factæ sunt promissiones de Messia nascituro; eandem continuavit per Davidem, Salomonem, aliosque Reges; & hoc ut ostenderet, pertinere ad Christum jus ad regiam dignitatem, & pariter ut demonstraret, Christum non legali, sed vera, & naturali ratione ex stirpe Abraham, & Regum Juda descendere, ac proinde esse verum Messiam, quia promissiones de Messia nascituro fuerunt potissimum factæ Abrahamo, & Davidi. Lucas vero incepit genealogiam Christi ab Adamo, ut indicaret, beneficia Messie pertinere ad omnes homines, qui ab Adamo propagantur. Cæterum plura supponit objectio, quæ vera non sunt; & quidem primo supponit, quod extincta stirpe Jechoniz, jus ad sceptrum devolutum fuerit ad Salathielem, & Zorobabelem; verum hæc suppositio est falsa, quia stirps Jechoniz non fuit extincta, nec jus ad sceptrum, quod erat in Neponibus Salomonis, fuit translatum ad posteros Nathanis. Secundo supponit, quod Abiū, per quem Matthæus deducit stirpem Davidicam usque ad Jacob, fuerit filius primogenitus Zorobabelis, & quod Reza, per quem Lucas deducit stirpem Davidicam usque ad Heli, fuerit filius secundo genitus Zorobabelis. At hæc suppositio pariter est falsa, quia plures peritissimi Sacræ Scripturæ Interpretes docent, Abiū fuisse filium Zorobabelis, qui ex Davide per Salomonem descendebat, Rezam vero fuisse filium alterius Zorobabelis, qui descendebat ex Davide per Nathanem. Unde fit, quod Salarhiel, & Zorobabel, quos Matthæus ponit in genealogia Christi, sint diversi a Salathiele, & Zorobabele, quos in eadem genealogia ponit Lucas, quod in Scripturis non est novum.

Ad IV. dicitur, quod verba illa Legis Deutoronomii: *Quando habitaverunt Fratres simul*: non possunt intelligi de communi utriusque fratris habitatione in eadem domo. Et hoc patet; tum quia prior frater, quando uxorem duxit, diviserat jam hæreditatem cum aliis fratribus, & sepa-

ratus ab iisdem habitabat; tum etiam, quia lex illa non est de solis fratribus, stricto sensu acceptis, sed de fratribus quoque late sumptis, cognatis scilicet, propinquis, &c. quod ex historia Ruth viduæ patet. Non poterant autem cognati omnes, & propinqui in eadem domo habitare. Igitur habitare simul in præfata lege Deutoronomii idem sonat, ac simul se eodem tempore vivere, ita quidem, ut adverbium simul sit temporis, & non loci. Sensus igitur verborum legis est, quod quandiu duo fratres simul tempore vixerint, & postea unus ipsorum, qui uxorem duxit, mortuus fuit sine filiis, alius, qui remanet, viduam relictam in uxorem ducet.

Ad V. dicitur, quod Lex Leviratus hæc erat: *Primogenitum ex vidua filium nomine prioris mariti appellabit, ut non deleatur nomen ejus ex Israel*: Hæc autem verba, non possunt de nomine intelligi, quia filius Ruth in secundo matrimonio non est vocatus Chelion, quod erat nomen prioris mariti, sed Obed. Sic autem intelliguntur: *Primogenitum ex ea natum prioris mariti filium habebit, ac reputabit, illiusque hæredem constituet, ut non deleatur memoria ejus ex Israel*. Et hæc non solum est Interpretum communis explicatio, verum quoque ipsiusmet legis fini coheret. Finis enim legis erat, ut hæreditas prioris mariti in filio conservaretur, non nomen; quia si prior maritus vixisset, filius ejus hæreditatem utique illius habuisset, sed non nomen. Igitur eodem modo dicendum est fieri debuisse, priore marito defuncto, ut primus filius secundi non nomen, sed hæreditatem illius haberet.

Ad VI. Totum est falsum quod opponitur. Etenim & in ipsa Lege Leviratus, & in aliis quoque Scripturæ locis, clare patet, filium ex secundo matrimonio procreatum, haberi, ac dici prioris mariti filium. Hæc enim sonant verba illa: *Primogenitum ex ea filium nomine illius appellabit*: hoc est, filium illius habebit, atque dicet. Et hoc ipsum importat quoque, quod legitur Genesis 38. de Onan: *Sciens Onan, non sibi nasci filios, introiens ad uxorem fratris sui, semen fundebat in terra*: scilicet, quia sciebat Onan, quod filius nasciturus ex vidua fratris sui, habendus erat fratris potius filius, quam suus, semen fundebat in terra. Et hoc quidem evenit antequam lex a Moyse ferretur, quia jam usu, & consuetudine ser-

servabatur. Igitur Joseph potuit haberi, & dici ex Læge Leviratus; filius Heli, quia genitus erat a Jacob ex matrimonio, inito cum vidua Heli, fratris sui.

Ad VII. Jechonias fuit pater naturalis Salathielis, & ex Jeremiæ prædictione contrarium non probatur. Quavis enim in ea dicatur, Jechoniam futurum sterilem, hæc tamen maledictio non importabat prolis, sed tantum Regni; & prosperitatis negationem. Hæc sunt verba Jeremiæ: *Scribe virum sterilem, virum, qui in diebus suis non prosperabitur; neque erit de semine ejus vir, qui sedeat super solium David, & potestatem habeat ultra in jura.* Et ita Jeremiam interpretantur Hieronymus in cap. 22. Jeremiæ, S. Thomas 3. par. qu. 3. art. 2. ad 3. Immo ex ipsomet Jeremia constat; testatur enim cap. 18. Jechoniam filios procreasse; & ex lib. 1. Paralipomenon cap. 3. habetur, quod octo filios habuit Jechonias, quorum secundus dictus est Salathiel.

Ad VIII. respondet Natalis Alexander in histor. Ecclesiast. seculo 1. cap. 1. art. 2. id consilium factum fuisse a Matthæo: Scilicet cum constituisset Evangelistam, omnes illas generationes in certas Tetradeccadas referre, & in secunda serie septemdecim Generationes reperirentur, aliqui fuerunt prætermittendi, & quidem tres, ut numerus ille constaret. Hi autem prætermitti fuere, ob maledictionem peculiarem, quam Deus bis pronuntiat, effundendam super domum Achab (3. Reg. 21., & 4. Reg. 9.) Quidquid videlicet Achabi esset, excisum iri usque ad mingentem ad parietem. Quam maledictionem huc latam esse voluit Deus, tres hos Reges, qui erant ex posteritate Achabi (nam Ochozias a Joram ex Athalia Achabi filia genitus fuit) prorsus expungendo ex catalogo Regum antecessorum Christi. Et quanvis regnarint actu tres illi Reges, tamen ob singularem illam maledictionem censentur quasi capite minui non regnasse. Ita hunc nodum solvunt SS. Hilarius, & Hieronymus. Pro tertia Dissertationis parte, remanet, ut proponamus apparentes antilogias cum veteris Testamenti historia, quæ in una, aut altera Evangelistarum genealogia Christi, nobis opponuntur, easque ab Auctoribus conciliatas adducamus.

Objiunt ergo I. quod dicitur apud Matthæum cap. 1. *Joram genuit Oziam*; quando 4. Regum 8., & 11. legitur, quod Joram genuit Ochoziam, Ochozias genuit Joas,

PAR. IV.

Joas genuit Amasiam, Amasias genuit Oziam. Igitur tres genealogici gradus, qui in historia Regum leguntur, a Matthæo omittuntur. II. Apud Matthæum dicitur: *Josias genuit Jechoniam, & fratres ejus in transmigratione Babylonis*; sed 4. Regum 24. & 25. legitur, quod Josias genuit Joachin, non Jechoniam, & Joachin deinde genuit Jechoniam: ergo unus gradus genealogicus a Matthæo omittitur, qui in historia Regum legitur. III. Ex libro 2. Paralipom. 34. Josias mortuus est ante transmigrationem Babylonis: ergo Jechoniam, & fratres ejus non potuit in transmigratione Babylonis generare. IV. lib. 2. Paralipomen. 35. Salathiel dicitur genitus in ipsa transmigratione Babylonis; Matthæus vero scribit, quod post transmigrationem Babylonis Jechonias genuit Salathiel. V. Matthæus dicit, quod Salathiel genuit Zorobabel; at lib. 1. Paralipom. 3. habetur, quod Zorobabel fuit filius Pedajæ, non Salathielis. VI. Lucas proximos Christi Avos ita describit; *Qui fuit Heli, qui fuit Mattath, qui fuit Levi, qui fuit Melchi*; Sed Eusebius, Nazianzenus, Hieronymus, Augustinus, ex veteris Testamenti Historia ita scribunt: *Qui fuit Heli, qui fuit Melchi*; ergo duo gradus genealogici omittuntur a Luca. VII. Lucas inter Patriarchas, qui post diluvium vixerunt, ponit Arphaxadem, Cainanis patrem, & Cainanem, patrem Sale: *Sale, qui fuit Cainan, qui fuit Arphaxad*; sed in libris veteris Testamenti Cainan prætermittitur, & Arphaxad dicitur pater Sale: ergo &c. Probatur minor Genes. 10., & 11., & lib. 1. Paralipom. cap. 1. dicitur, quod proposuimus: ergo &c. Nec dici potest, quod Arphaxad mediate genuit Sale, scilicet intermedio Cainane; sicuti quando dicitur, quod Joras genuit Oziam: Non potest quidem dici, quia Genes. 11. expresse legitur: *Arphaxad vixisse trigintaquinque annis, & genuisse Sale*. Per quæ verba quæcunque media generatio excluditur; quia si inter Arphaxadum, & Sale, medius fuisset Cainan, qui fuit genitor Sale, Arphaxadus non potuisset habere triginta quinque annos, sed longe plures, quando genitus est Sale; illos scilicet annos, quos habebat Cainan ejus filius, quando genuit Sale. VIII. Matthæus scribit, Achaz, Regem Juda, genuisse Ezechiam; sed hoc est contra, quod legitur lib. 4. Reg. cap. 16.: ergo &c. Probatur minor lib. 4. Regum cap. 16. legitur, quod Achaz regnare cepit

I 2

anno

anno ætatis suæ vigesimo, & quod sexdecim annis regnavit; unde vixit triginta sex annis. Cap. autem 18. ejusdem libri legitur, quod Ezechias, filius Achaz, & immediatus in Regno Successor, viginti-quinque annos habebat, quando regnare cœpit: Igitur si viginti-quinque anni Ezechias detrahantur de triginta sex annis Achaz, fiet, quod Ezechias fuit conceptus ab Achaz, quando hic erat adhuc puerulus decennis, quod non est credendum. Rectius ergo dicetur, quod Achaz non fuit verus, & naturalis pater Ezechias, sed quod Achaz, absque filiis defuncto, successerit Ezechias, qui erat Princeps proximior regii sanguinis, ritu quidem generis, & jure recepto.

Respondemus ad I. quod Joram, si non immediate, saltem mediate genuit Oziam. Sacrarum enim Scripturarum mos ut plurimum est, quod nepotes, & Pronepotes, dicantur filii; Avi, & Proavi, dicantur patres, ut patet, quando Christus dicitur filius David, & Judæi dicuntur filii Abraham; & quando Isaia 51. ad Judæos dicitur: *Attendite ad Abraham patrem vestrum, & ad Saram, quæ peperit vos*; quanvis intercesserint inter Judæos, qui Isaia tempore vivebant, & inter Abrahamum, & Saram, circiter mille trecenti anni. Ratio autem, propter quam illi tres intermedii a Matthæo fuerint omitti, & quidem moralis, hæc a Serry assignatur: „ Quia tres illi Reges erant ex progenie Achabi: Joram enim genuit Ochosiam ex Athalia, filia Achabi: Deus autem Achabi progeniei maledixerat usque ad mingentem ad parietem 3. Reg. cap. 21., ideoque non erant in Christi genealogia recensendi. Uti plane Tribus Dan in recensione signatorum ex omni Tribu filiorum Israel prætermissa est. Apocal. cap. 7., quia hæc a Dei cultu defecerat, ac sese gentibus immiscuerat; Judicum 18. Ideo tamen secuti deinceps Achabi posterii in Christi genealogia sunt recensiti, quia Dei maledictio filiis interminata ob peccata patrum non protenditur ultra tertiam, & quartam generationem: *Ego sum Dominus Deus tuus, fortis, zelotes, visitans iniquitates patrum in filios in tertiam & quartam generationem eorum, qui oderunt me* „.

Ad II. dicitur, quod unus ille gradus genealogicus fuit omisus, & iusta de causa, & salva Evangelica veritate. Iusta quidem de causa, quia, ut ait idem Serry, Joachim, Josiæ filius, & Jechonias, seu Jo-

chini secundi pater, vir magnificus fuit, & ob ingentia scelera sepultura asini extra portam Civitatis sepultus est; ut legitur Jeremias 22. ver. 19., Idcirco, verba sunt Serry, in Christi progenitorum serie silentio mittendus Matthæo visus est, perinde ac Ochosias, Joas, & Amasias, de quibus antea dicebamus. Illæsa quoque Evangelica veritas id factum est: quippe stat semper, Josiam genuisse Jechoniam, non immediate quidem, ut ajunt, sed medio Joachino filio suo. Quæ loquendi ratio ex Sacrarum Scripturarum usu maxime est. Neque refert, si dixeris, Jechoniam, seu Joachinum secundum (binominus enim fuit) haud multo meliorem, fuisse Joachino primo patre suo; adeoque pari ratione fuisse omittendum. Ne enim omitteretur & ipse, peculiaris ratio obfuit, quia dignitas Regum Juda ex stirpe David in eo finem habuit: idcirco peculiaris ipsius mentio facienda fuit. Huc adde, non deesse, qui putent omissionem illam Joachini Josiæ filii a Matthæo ipso confulto factam non esse, sed Scribarum, & Amanuensium mendum id esse. Testatur enim Faber Stapulensis, a Joanne Maldonato laudatus, legisse se Codicem Græcum ita referentem: *Josias autem genuit Joachin, Joachin autem genuit Jechoniam*. At num hæc verius peculiaris illius Scribæ audacia fuit, qui Joachinum de suo adjecit „.

Ad III. Verba illa: *In transmigratione Babylonis*; non referuntur ad genuit; ita ut sit sensus, quod Josias genuerit Jechoniam, etiam medio Joachino, in transmigratione Babylonis; quia jam obierat diu antequam transmigratione fieret; sed referuntur ad Jechoniam, & fratres ejus; quasi dicat: Josias genuit Jechoniam, & fratres ejus, qui fuerunt in transmigratione Babylonis. Et ita respondet Serry. Cornelius vero a Lapide hæc habet: „ *In transmigratione Babylonis: Græce ἐν τῇ Μετεκτασίῳ Βαβυλῶνος*; id est, sub, vel circiter transmigrationem Babylonis, id est, sub captivitate Babylonicam, in qua Judæi capti a Nabuchodonosore, abducti sunt in Babylonem. Transmigration ergo Judæorum i Babylonis, id est, Babylonica, vel in Babylonem, fuit triplex: Prima enim contigit anno undecimo Joakim Regis, in qua abductus fuit Daniel, & Ezechiel; Secunda contigit post tres menses, in qua cum Rege Joachin, filio Joakim, abductus fuit Mardochæus, Patruus Esther; Tertia, & perfectissima accidit post undecim an-

„ nos,

„ nos, scilicet, anno undecimo, & ultimo
 „ Sedeciae Regis, qua pene omnes reliqui
 „ abducti sunt. Vide dicta Daniel. 1. 1. &
 „ Jerem. 52. 4. „

Ad IV. Matthæus scripsit, Salathielem genitum post transmigrationem Babylonis; intelligens per verba illa actum ipsum transmigrandi e Judæa in Babylonem. Sed Auctor libri 2. Paralip. scribens Salathielem genitum in ipsa transmigratione intelligit totum tempus in Babylone, quæ per annos septuaginta duravit; & per id temporis Jechonias genuit Salathielem.

Ad V. Zorobabel, de quo est sermo lib. 1. Paralipom., diversus est ab illo, de quo loquitur Matthæus in Salvatoris genealogia. Zorobabel Matthæi est ille, cujus fit mentio apud Esdram, & Agæam, a quibus semper dicitur filius Salathielis. Videatur lib. 1. Esdræ cap. 3. ver. 2., & 8., & cap. 5. ver. 1., & videatur Agæas cap. 1. ver. 12., & cap. 2. ver. 3. Et quod fuerint duo diversi Zorobabes, ex hoc patet quam maxime, quod illorum diversi numerentur filii; etenim Zorobabelis Matthæi filius dicitur Abiud; & alterius Zorobabelis dicuntur filii Mozolla, & Hanania lib. 1. Paralipom. cap. 3.

Ad VI. Hæc reponit Serry: „ Ergone Lucas in vitio est, si qui forte Patres aliter, quando aliter legerint? Aut etiam, si superis placet, ex Patribus Evangelium emendabimus, ac non potius Patres ex Evangelio? Si qui ergo alicubi legerunt aliter, nonne usque inter scribendum genealogicum gradus prætermisere; id, vel oscitantia factum est, vel quod in mendosos fortasse Codices, si qui tamen sunt hoc in capite, inciderint aliquando. „ Nos autem rectius putamus, dicendum, quod, vel mediatos, non immediatos, Avos, aut Proavos Christi recensuerint Patres illi, vel quod, brevitate gratia illos omiserint.

Ad VII. Transcribimus quæ probati Auctores circa hunc Cainan putarunt, atque dixerunt. Et quidem Cornelius a Lapide in cap. 3. Lucæ ver. 36. hæc habet: „ Hunc Cainan omittunt, & expungunt Hebr., & Chaldaeus Genes. 11. ver. 12. & 1. Paralipom. 1. ver. 18., & 24. Addunt vero eundem ibidem Septuag., & ex iis Lucas hic. Problema ergo chronologicum est, an Cainan hic Christi genealogiæ, & chronologiæ inferendus sit cum Septuag. & Luca, an vero omit-

„ steri pro Mose, & rationes attuli, cur
 „ omittendus videatur Cainan. Nunc in
 „ Luca stabo pro Luca, & rationes, cur
 „ inferendus sit afferam. Lector judicet,
 „ & eligat quod sibi probabilius apparet.
 „ Omittendum esse Cainan censent Bero-
 „ sus, Philo, Josephus, Theophilus An-
 „ tioch., Africanus, Orosius, Procopius,
 „ S. Hieronymus, Gregorius Turon., Isi-
 „ dorus, Ado, Beda, Abulensis, Eugubinus,
 „ Genebrardus in Chronol. Gen. c. 11.
 „ v. 12., ac Jansenius, & Cajetanus hic.
 „ Si eis objicias, Lucam hic non omittere,
 „ sed inferere Cainan, respondent, Lucam
 „ more suo, quia Gentibus scribebat, qui-
 „ bus nota erat dumtaxat versio Græca
 „ Septuag., non vero ipsa Hebræa Mo-
 „ sis, ex Septuag. inferere Cainan, idque ne
 „ a Gentibus falsitatis, vel ignorantiae in-
 „ simularetur, quod contra fidem Biblio-
 „ rum Græcorum, quæ sola ipsi norant,
 „ omitteret Cainan. Ita respondet S. Hieronymus in quæst. in Genesin, dans causam, cur Lucas Actor. 7. dicat ex Septuag. 75. animas cum Jacob ingressas in Ægyptum, cum Moses (Genes. 46. v. 27.) tantum assignet 70. Facilis, inquit Hieronymus, excusatio est, non enim debuit S. Lucas, qui ipsius historia scriptor est, in Gentes Actuum Apostolorum volumen emittens, contrarium aliquid scribere adversus eam Scripturam, quæ jam fuerat Gentibus divulgata: & utique majoris opinionis illo dumtaxat tempore Septuaginta. Interpretum habebatur auctoritas, quam Luca, qui ignotus, & vilis, & non magnæ fidei in nationibus ducebatur. Hoc autem generaliter observandum, quod ubicumque S. Apostoli, aut Apostolici viri loquuntur ad populos, iis plerumque testimoniis abutuntur, quæ jam fuerant in Gentibus divulgata: licet plerique tradant Lucam Evangelistam, ut profelytum, Hebræas literas ignorasse. Huc usque S. Hieronymus. Quo circa, inquiunt Auctores isti, in Luca nihil est falsi, nullum mendacium, cum ex Septuag. interserit Cainan, sive verum, sive fictum, & falsum, quia id facit non ex se, sed ex Septuag., quos more communi sequitur, q. d. Ego Lucas recito vobis, o Gentes, genealogiam Christi juxta Catalogum generationum, quam texunt Septuag. qui a vobis toto Orbe receptus est, in quo Cainan inferitur, esto juxta hebraicam veritatem sit omit- tendus. Hæc enim sententia est vera, & irreprehensibilis, etiamsi a Septuag. erratum, vel evariatum esset. Qui enim in „ Chro-

Chronologia, aliavē re affert communem
 Auctorum gravium sententiam, non er-
 rat, cum illa probabilis sit, esto a parte
 rei minus sit vera, & falsa. Sic Ecclesia
 consignans in Martyrologio die 25. De-
 cembris annum Nativitatis Christi, di-
 censque, Christum natum esse anno a
 mundi creatione 5199., non errat, quia
 id facit ex mente Septuag., qui totidem
 annos assignant, quos olim totus orbis
 sequebatur; esto in annis hisce re vera
 juxta veritatem Hebraicam videatur esse
 error, uti ex S. Augustino ostendi Genes.
 5. Auctoritas enim Septuag. Interpretum
 in Chronologia facit sententiam proba-
 bilem, quam quisque tuto sequi, & cita-
 re potest ut probabilem, imo illo ævo
 communem. Loquendum enim, ut mul-
 ti; sapiendum, ut pauci. Sæpe enim Scri-
 ptura, & Auctores Canonici loquuntur
 ex communi aliorum sensu, & vulgi opi-
 nione, non ex rei veritate. Ne longe
 abeamus, exemplum est in Luca, qui hic,
 & cap. 2. Joseph vocat patrem Christi,
 cum re vera non esset pater, sed tantum
 a vulgo putaretur esse ejus pater. Hæc
 Auctores illi, puta Eugubinus, Cajeta-
 nus, Genebrardus, Jansenius, liberius, &
 audacius. Alii mitius, & reverentius er-
 rorem hunc (si tamen est error) in in-
 ferendo Cainan tribuunt non ipsis Se-
 ptuag., sed eorum descriptoribus, qui
 per oculorum lapsum videntes Cainan
 paulo ante positum in genealogia Adæ
 ante diluvium, eundem hic post dilu-
 vium repetierunt. Quam enim eorum
 incuria vitiosi fuerint olim Codices Se-
 ptuag., præsertim in genealogiis, & no-
 minibus propriis, locuples testis est S.
 Hieronymus epist. ad Domnionem, &
 Rogatianum. Ex adversa parte inferen-
 dum esse Cainan, censent Eusebius, S.
 Augustinus, Nazianzenus, Sulpitius,
 Hugo, Dionysius, Lipomanus, Melch.
 Canus, Delrio, Toletus, Barradius, &
 alii moderni passim. Ratio est, quod
 omnia exemplaria cum hic interferant,
 Latina, Syra, Persica, Ægyptia, Æthio-
 pica, Arabica, Græca (unico excepto.)
 Romæ consului Codices manuscriptos,
 antiquissimos in Bibliotheca Vaticana,
 in Basilica S. Pauli, in Oratorio Cardi-
 nalis Baronii, ubi vidi Biblia ante 800.
 annos manuscripta, Alcuini, & Caroli
 Magni, in quibus omnibus hoc loco re-
 peri insertum Cainan. Quare religio
 mihi est, a Sacro S. Lucæ textu adeo
 constanti, & certo non recedere: hanc

enim reverentiam S. Lucæ, & sacris li-
 bris debere me existimo, præsertim cum
 minus incommodi sit dicere, Cainan a
 Mose præteritum ob causas nobis inco-
 gnitas, quam in Lucam irrepsisse, aut
 falso poni in sacro S. Lucæ textu, itaque
 in eo suspectam facere fidem omnium
 exemplarium. Imo Albertus Magnus,
 Glossa, & Toletus suspicantur Cainan
 olim fuisse Genes. 11. 12. in textu Hebr.
 indeque Septuaginta eum in Grecum
 transtulisse. Alii censent Septuaginta
 eum addidisse ad mysterium, quod nos
 latet. Liranus censet, Cainan fuisse fi-
 lium non naturalem, sed adoptivum
 Arphaxat. Alii Cainan censent, esse eun-
 dem cum Sale. Unde Lipomanus in Ge-
 nes. 11. Joan. Naclerus, & Joan. Lucidus
 legunt hic: *Qui fuit Sale, qui & Cainan*,
 sed contra omnium Codicum fidem.
 Quare omnino retinendum hic cen-
 seo Cainan, uti & censui Genes. 11. 12. An
 Chronologiæ sit intexendus, eique ad-
 dendi anni 30. ut ceteris, an non, va-
 riant Chronologorum sententiæ, aliis
 annos hos 30. addentibus, aliis eos omit-
 tentibus. Forte enim alia de causa in-
 ruere cum Septuaginta, & ex eis S. Lu-
 cas. Est enim hoc, ut dixi, problema
 Chronologiæ: Unde Lucas non ait: *qui*
genuit, sed qui fuit Cainan, quod varie
 explicari potest, ac multo magis Græcum
et aditum. Simili modo Septuaginta alibi
 multa supplent, & addunt, quæ non
 sunt in Hebræo, & ab eo sæpe evariant.
 Fuere enim ipsi non solum interpre-
 tes, sed & Vates spiritu prophetico pol-
 lentes, teste S. Hieronymo, & S. Augu-
 stino lib. 2. de consensu Evangelistarum
 cap. 66., & fusius in Quæstionibus super
 Genes. quæst. 169. Serry autem hæc
 de eodem Cainane scribit Exercit. 43.
 Quapropter alterutrum fateri cogimur,
 vel mendum irrepsisse in veteri Testa-
 mento, ex quo intermedia Cainanis ge-
 neratio detracta fuerit; vel irrepsisse
 mendum in Evangelio Lucæ, ubi perpe-
 ram adjecta fuerit; Quia tamen facilius
 est, Scribarum audacia mendum semel
 tantum irrepsisse Lucæ 3. per levem ad-
 ditionem præpostere factam; quam irre-
 psisse omnino quater in veteri Testa-
 mento per studiosam generationis unius
 detractionem; tot enim vicibus ibi legi-
 mus, Arphaxad genuisse Sale, omisso
 Cainane: probabilius multo est, Cainanis
 generationem Arphaxadam inter, & Sa-
 le in Lucæ Evangelio a Scribis, & Ama-
 nuch-

„ nomen fuisse insertum. Id, ut asseram,
 „ alia multa me movent, quanquam vel
 „ hoc unum, etsi deessent alia, abunde suf-
 „ ficeret. Quia nulla Cainanis illius inter
 „ Arphaxadum, & Sale mentio occurrit in
 „ Textu Hebraico Geneseos, & Paralipo-
 „ menon, nulla in versionibus, Arabica,
 „ Chaldaica, Samaritana, ac etiam Vulga-
 „ ta nostra. 2. Quia Berosus Chaldaeus,
 „ Eupolemon, Alexander Polyhistor, quor-
 „ rum fragmenta extant apud Josephum,
 „ lib. 1. Antiquit. cap. 8., & apud Eusebium
 „ lib. 9. Præparationis Evangelicæ, Caina-
 „ nem illum aperte rejiciunt. Quippe qui
 „ Abrahamum decima post Diluvium ge-
 „ neratione vixisse, concorditer scribunt;
 „ qui tamen numerato Cainane, undeci-
 „ mus esset. 3. Quia Scriptores Hebræi
 „ vetustiores, & insigniores, Josephus, &
 „ Philo, eundem in sexenda Patriarcha-
 „ rum serie secundæ ætatis prætermittunt.
 „ Uti etiam Eusebius Cæsariensis in Chro-
 „ nico; ubi annos veterum Patriarcharum
 „ enumerat ex triplici textu, Hebraico,
 „ Græco, & Samaritano. 4. Quia tametsi
 „ in hodierna Septuaginta Interpretum
 „ Versione Cainanis generatio legatur;
 „ liquet tamen aliena, & interpolatrice
 „ manu fuisse illic insertam, & a primige-
 „ nis illius exemplaribus abfuisse: cum
 „ Philo Judæus, Josephus, Julius Africa-
 „ nus, Irenæus, Theophilus Antiochenus,
 „ Origenes, Epiphanius, qui Septuaginta
 „ Interpretum calculos sequi solent, Cai-
 „ nanem illum in stemmate genealogico
 „ Patriarcharum omittant: notetque Pro-
 „ copius Gazæus ad cap. 11. Genesios, Cai-
 „ nanis generationem in Versione Septua-
 „ ginta Interpretum obelo fuisse confixam,
 „ in Hexaplis Origenis: *Hebraica*,
 „ inquit, *veritas habet, Sale genitum esse*
 „ *ab Arphaxad: qua deinde in medio ponun-*
 „ *tur, obelo signata videntur*. 5. Demum,
 „ quia abest idem ille Cainan e nonnullis
 „ pervetustis Codicibus Græcis, ipsius
 „ etiam Evangelij Lucæ, ac maxime a Co-
 „ dice Græco Latino quarti, ut plerique
 „ putant, Ecclesiæ sæculi omnium proba-
 „ tissimo in Galliis olim asservato, quique
 „ nunc extat in Bibliotheca Cantabrigien-
 „ si. Unde maxime liquet, ne quidem apud
 „ Lucam extitisse primitus Cainanem il-
 „ lum; sed deinceps temere, ac per sum-
 „ mam audaciam fuisse insertum. Sed ex-
 „ rat, inquis, Cainan ille in Vulgata S. Lu-
 „ cæ versione, quæ a Concilio Tridenti-
 „ no, ut authentica probata fuit. Ita sane:
 „ sed abest, inquit ego, in Vulgata Veteris

„ Testamenti Versione, quæ perinde au-
 „ thentica est ejusdem Concilii Tridenti-
 „ ni judicio. Alterutro itaque loco men-
 „ dum irreptitum esse, necesse est, quan-
 „ tacunque sit illa Vulgatæ Versionis au-
 „ thentia: multiplex tamen in veteri Te-
 „ stamento, simplex in Novo mendum-
 „ erit: nam quater illic deest Cainan, istic
 „ semper abundat. Imo longe gravius il-
 „ lic mendum erit, patentiorque lacuna.
 „ Cum enim Moyses Genes. 11. non modo
 „ narret generationes omnes Patriarcha-
 „ rum a Noe usque ad Abraham; verum
 „ etiam distincte notet, quoto quisque vi-
 „ tæ suæ anno filium genuerit, quotve
 „ subinde annis post genitum filium su-
 „ pervixerit, si qua illic, Cainanis occa-
 „ sione, mutilatio facta est; consequens
 „ erit, non modo Cainanis generationem
 „ fuisse detractam, verum etiam detractos
 „ perinde annos, quos Cainan numeraret,
 „ dum genuit Sale; annosque perinde,
 „ quos post Sale genitum, ad mortem us-
 „ que numeravit. Si quid ergo Vulgatæ
 „ Versionis authentia nos mover, ne eam
 „ sub aliquo mendo cubare de facili con-
 „ cedamus; quis non videat, conceden-
 „ dum potius leve, simplexque mendum,
 „ in Evangelio Lucæ, quam multiplex,
 „ graviusque in Moysis Pentateucho? Ut
 „ fatear nihilominus, quod res est: nihil
 „ istius generis menda, ubicumque consi-
 „ gerint, Vulgatæ Versionis authenticæ of-
 „ ficiunt. I. Quia constat ex Criticis uni-
 „ versis, ac ex ipsa Præfatione Clementinæ
 „ Bibliorum correctioni præfixa, leviora
 „ hujusmodi menda nonnulla, etiam ad
 „ præsens in ea Versione reperiri; quo-
 „ rum Scriptores aliqui elenchum, & indi-
 „ cem texuerunt. 2. Quia etiam postquam
 „ probata fuit ut authentica in Concilio
 „ Tridentino, a variis mendis levioribus
 „ repurgata fuit a Sixto V., & Clemente
 „ VIII. 3. Quia ad illius authenticam satis
 „ est, si nihil contineat contra fidem, aut
 „ bonos mores; nihil in gravioribus aber-
 „ ret a vero. 4. Quia a Concilio Triden-
 „ tino authentica dicta est comparate ad
 „ reliquas Versiones; non quod fontibus
 „ Hebraicis, ac Græcis præferenda sit,
 „ ad quorum potius fidem publica Eccle-
 „ siæ autoritate emendari posset. Quæ
 „ omnia, ne quis forte audacius dicta pu-
 „ tet; legat, si per otium vacat, Andream
 „ Vega lib. 15. de Justif. cap. 9., Alphon-
 „ sum Salmeronium Proleg. 3. in Evang.,
 „ Robertum Bellarminum lib. 2. de Verbo
 „ Dei cap. 10., & 11., Sixtum Senensium
 „ lib. 8.

lib. 8. Biblioth. Cardin. Pallavicinum.
 lib. 6. hist. Concilii Tridentini cap. 17.
 Serrarium in Prolegom. cap. 19. quæst.
 18., & Præfationem recentioribus Bi-
 bliis affixam, tibi hæc ipsa fufus expli-
 cantur. Quia vero hanc hodiernis Ita-
 liz Theologis labem inuri video, ut, ne-
 glecta fide Majorum, in contraria nunc
 fementia verfari credantur: placet dictis
 adjicere, quæ paucis ante diebus Orator
 Summus, idemque Theologus non vul-
 garis coram Eminentissimo Principe, ac
 delibato totius litteratiffimæ Civitatis
 flore, e suggestu pronunciabat, dum de
 veterum linguarum studio Sacrarum
 Scripturarum studiis adjungendo, publi-
 ce diceret: Græcos, inquiunt, & He-
 braicos Codices, tum ipsa vetustate ex-
 fofos, tum etiam multorum audacia corru-
 ptos esse: huc ipsos Tridentini Concilii
 Patres fpectaviffe, cum Vulgatam una-
 nimi confensu probaverunt, & unam ex
 omnibus Sacrorum Bibliorum editionem
 Christianis hominibus commendarunt.
 Non tantum mihi a vobis conceditur
 otii, ut veteri calumniæ, fæpiusque re-
 tufæ hodierna luce respondeam: id unum
 dicam, quod, ubi opus fuerit, graviffi-
 morum Scriptorum fuffragiis confirma-
 re poffum; Vulgatam editionem, non
 Græcæ, aut Hebræicæ, fed reliquis Lati-
 nis, quarum magna copia, & varietas in-
 dies exhibit, neceffario illo Tridentino-
 rum Patrum decreto præpositam fuiffe.
 Multa quidem commoda, ac prope innu-
 mera in Christianam Ecclefiam ad fidei,
 morumque leges componendas per Sy-
 nodum Tridentinam redundarunt; fed
 nihil tam grave accepimus, quam quod
 ex omnibus Latinis Sacrarum Scriptura-
 rum Interpretationibus una illa probata
 eft, quæ cæterarum optime, ac fideliffi-
 ma nutantia multorum ingenia tanquam
 clavo firmaret, certisque regionibus cir-
 cumfcriberet. Neque tamen ideo Hebræi-
 cis, aut Græcis Codicibus, undè Latini
 omnes, cæterique manarunt, quippiam
 auctoritatis detractum eft: Stat adhuc
 eorum fides firmiffimis præfidiis fulta,
 licetque in rebus dubiis ad prima illa
 Verbi Divini exempla, non modo fine
 crimine, verum etiam cum laude pro-
 vocare. Haud equidem nego, mutila
 quædam in illis effe, nonnulla vero etiam
 mendofa; fed & menda ipfa verendæ an-
 tiquitatis indicia funt, & partibus infunt
 minime neceffariis; & in Vulgatam quo-
 que, Librariorum incuria, fi minuta quæ-

libet animadverfimus, irreprehenfæ. Nihil
 novi affero, nihil, quod Summi Vulga-
 tæ patroni, fi serio, & ex animo agant,
 negare poffint. Sed vereor auditores, ne
 quemadmodum qui dignitates in Repu-
 blica obtrudere non poffunt, privatim
 onum laudare folent, omnemque rei
 gerendæ rationem conquisitis difficult-
 tatibus improbare; ita qui Græcæ, & He-
 braicæ studia, five animi infirmitate, five
 incuria defugiunt, eorum laudem mali-
 gnus imminuant, tantumque Latinis
 concedant, ut modum, fidemque fuper-
 ret. Denique Natalis Alexander in
 hiftor. Ecclefiaft. veteris Testamenti dif-
 fert. 4., cui titulum præfixit: *De Cainan
 Alphaxadi filio, in Vulgata Editione memo-
 rato, an verus fit, an infititius?* propofuit
 unica, cujus titulus eft: *Cainan, qui in
 Semi Genealogia inter Alphaxad, & Salæ
 habetur, irreprehenfus, ac fupposititiuus eft;* ro-
 tus eft, ut probet, quod Cainan, qui in
 Genealogia Chrifti apud Lucam reperit-
 tur, vel Librariorum errore, vel quo-
 cunque alio modo invectus fuerit, adeo
 ut omnino irreprehenfus, ac fupposititiuus
 dicendus fit. Concludit denique in Scho-
 lio appofito ad Differtationis Calcem ad
 Editionem Parifienfem anni 1699.
 Quod viri quidam Eruditi ajant, ex He-
 bræis Codicibus Cainan a Judæis expun-
 ctum fuiffe omni fpecie probabilitatis
 caret. Nihil enim caulæ fuit, cur a Ju-
 dæis expungeretur, cum illius feu no-
 minatio, feu prætermiffio nihil prorfus
 faciat ad Chriftianorum dogmatum con-
 firmationem, five ad confutationem præ-
 vitatis judaicæ. Et fane Judæorum ra-
 bies genuinum potius fixiffet in Variet-
 tibus de Chrifto extantibus in Scriptura
 Sacra, quæ tamen integra habemus, ho-
 dieque ad Judaicam impietatem expun-
 gnandam. Nec probabilius dici poteft,
 nomen illud forte prætermiffum Libra-
 riorum oſcitantia, & incuria, cum non
 folum nomen Cainan deſit in Hebræo
 Textu, fed & generatio ejus, & anni vi-
 tæ, quæ omnia per incuriam expuncta,
 vel prætermiffa fuiffe, haud veriffimile
 eft. Facilius quin etiam concedi poffet,
 mendum illud irreprehenfæ in Textum sa-
 crum; fiquidem uno faltem loco mentio
 Cainan extaret: tribus vero locis id fa-
 ctum quis ſibi perſuadeat. Præterea, fi
 nomen illud ex Hebræico Textu expun-
 ctum, vel prætermiffum per incuriam
 fuiſſet, nunquid id Maſoretharum criti-
 cam diligentiam fuiſſet, qui non ſolum
 „ nul-

„ nullius. lituræ hinc meminerunt, sed &
 „ contrarium tradant, nullam, videlicet,
 „ deesse generationem inter Arphaxad,
 „ & Sale. Nam ad v. 21. 1. Paralip. 1. in
 „ notis marginalibus Masorethicis legitur:
 „ *Duo versus, in quorum diffinitionibus omnibus*
 „ *Schin*, scilicet reperitur, quod utique
 „ falsum foret, si Cainan insertus aliquan-
 „ do fuisset medius inter Arphaxad, & Sa-
 „ le. Denique intruso in Textum sacrum,
 „ Cainan, uno, eodemque anno, & filius,
 „ & nepos ab Arphaxad dicerentur geniti.
 „ Si enim Codicem Hebræum consulamus,
 „ reperiemus, Arphaxad genuisse Sale au-
 „ no ætatis trigesimo quinto. Si consula-
 „ mus Septuaginta. Interpretes, illo ipso
 „ anno Arphaxad genuit patrem Sale, ni-
 „ mirum Cainan. Moysen, & S. Lucam,
 „ facile conciliari posse viris quibusdam,
 „ Eruditis videtur, & Codicum Hebræo-
 „ rum simul ac Græcorum fides, & inte-
 „ gritas probari, dicendo, Cainan, & Sale
 „ nominibus unam, eandemque personam
 „ designari, & hunc esse sensum verbo-
 „ rum S. Lucæ, τὴν Σαλαὶ καὶ Καναν; non qui
 „ fuit Sale, qui fuit Cainan; sed qui fuit Sa-
 „ le, qui & Cainan; hoc est, qui Sale vo-
 „ catus etiam fuit Cainan. Verum hæc
 „ responsio non satisfacit. Nam 1. ex ver-
 „ sione Græca Geneseos evidens est, Cai-
 „ nan proponi ut personam distinctam a
 „ Sale, imo ut patrem Sale, a quo iste ge-
 „ nitus: a Versione autem illa hoc loco
 „ interpolata, ut explicuimus, admodum
 „ probabile est, Cainan in Textum S. Lu-
 „ cæ irrepsisse. Præterea hinc ratio, & si-
 „ gnificatio articuli eadem est, quæ in
 „ toto capite. Cum ergo ubique alias de-
 „ signet & personam diversam, & habitu-
 „ dinem inferioris ad superiorem, causæ
 „ nihil est, cur hic solummodo articulus
 „ duplicatus unam, eandemque personam
 „ designet. Denique probandum esset,
 „ non supponendum, Sale fuisse bino-
 „ mium, & vocatum etiam Kainan. „
 „ Triginta circiter ab hinc annis hæc præ-
 „ sens de Cainane controversia inter pri-
 „ mæ notæ Theologos Urbis, acriter exar-
 „ sit, quibusdam pro una, & aliis pro al-
 „ tera parte pugnantibus. Fuimus Nos de
 „ sententia nostra requisiti; sed illam ne-

„ mini aperire voluimus; tum propter ve-
 „ nerationem, quam antiquo Textui pro-
 „ fitebamur; tum ratione submissionis,
 „ quam Vulgatæ editioni exhibemus. Eo-
 „ dem prorsus modo hinc pariter agimus;
 „ nempe de hac celeberrima controversia
 „ animi nostri sensum celantes objectioni
 „ propositæ satisfacimus unius, vel alte-
 „ rius ex prælibatis Scriptoris verbis, ac
 „ rationibus.

Ad VII. Responder Hieronymus Epist. 32.
 ad Vitalem, quod Achaz anno decimo
 ætatis suæ re vera genuerit Ezechiam;
 & ut hoc possibile probet, plura adducit
 exempla. Subscribit Hieronymo Fri-
 dericus Spanhemius part. 2. Dubiorum
 Evangelicorum, ubi exemplis quoque
 probat, quod ætas undecim annorum ad
 generandum aliquando sufficiat. Et Scal-
 ligerus narrat temporibus suis contigisse,
 quod in Civitate Lectoratensi puer,
 annorum undecim minor, genuit ex
 puella consobrina sua, quæ nondum de-
 cimum annum expleverat. Alii autem
 respondent, quod Achaz fuerit quatuor-
 decim annorum, quando genuit Eze-
 chiam. Rationem hujus responsionis sic
 prosequitur Graveson. „ Ratio est, quia
 „ in Scriptura Sacra tacentur anni incom-
 „ pleti Achazi; erat enim Achaz, cum re-
 „ gnare cepit, viginti annorum, & unius
 „ completi, quem non numerat Scriptura,
 „ restum Achaz regnavit sexdecim annis,
 „ scilicet integris, & decimo septimo in-
 „ completo: quare, juxta hunc computum,
 „ Achaz mortuus est anno ætatis suæ tri-
 „ gesimo octavo. Similiter, Ezechias erat
 „ tantum viginti quatuor annorum com-
 „ pletorum cum regnare cepit, sed in-
 „ choarat annum vigesimum quintum. Si
 „ ergo numerus viginti quatuor annorum
 „ completorum, quos natus erat Ezechias,
 „ quando Regnum cepit, detrahatur
 „ de annis triginta octo, quos habebat
 „ Achaz, quando e vivis excessit, perspi-
 „ cuum erit, Achazum anno incunte de-
 „ cimo quarto ætatis suæ genuisse Eze-
 „ chiam, quod sane non est incredibile,
 „ utpote nec experientia, nec naturæ or-
 „ dini contrarium. „

DISSERTATIO CCXXVII.

De Christi Domini fuga in Ægyptum. Qua de causa Christus in Ægyptum fugere voluerit? Quo tempore, & ex quo loco, Maria Virgo, & Joseph cum Christo, fugam arripuerint? Quantum temporis in Ægypto permanserint? Portenta, atque prodigia in Ægypto patrata, quando Christus illuc pervenit, quæ fuerint? Ubi vera adstruuntur, falsa refutantur.

IX Evangelio habemus, Josephum datum fuisse ab Angelo divinum mandatum in somnis, ut in Ægyptum fugeret, Matthæi 2. verbis hisce: *Surge, & accipe puerum, & Matrem ejus, & fuge in Ægyptum; & esto ibi, usque dum dicam tibi: Futuram est enim, ut Herodes querat puerum, ad perducendum eum.* Ex quibus verbis patet, quod mandatum datum fuit soli Josepho, postquam Jerosolymis purificationis, & oblationis officium peractum est. Ratio hujus dicti est, quia Joseph postquam divinum mandatum accepit, statim illa eadem nocte confurgens secessit in Ægyptum, ut ait Evangelista: ergo si ipsemet Joseph non peregit officium illud, antequam discederet, non fuit a B. Virgine peractum, quod est pariter contra Evangelium; Ex quia officium illud peractum est quadragesimo die post partum, remanet, ut dicamus, quod discessus in Ægyptum post quadragesimum diem post partum peractus fuerit. Insuper, peracto purgationis, & oblationis officio, Joseph cum Maria Virgine conjuge, & cum puerulo Jesu, in Galiliam perrexerunt, & in Civitatem suam Nazareth, ubi fixam habebant habitationem. Quod ascribitur expresse a S. Luca cap. 2. sui Evangelii: *Ut autem perfecerunt omnia secundum legem Moysi, reversi sunt in Galiliam in Civitatem suam Nazareth.* Quibus verbis, ut perfecerunt, reversi sunt, denotatur, illos statim rediisse Nazareth, postquam illa fuerunt perfecta. His positis

Primo fuerunt putantes, ex Bethlehemo sanctos Conjuges cum puero Jesu fugam arripuisse in Ægyptum. Ita S. Augustinus, & cum eo Janfenius, Episcopus Gandavensis, censent, Christum ex Judæa, non ex Galiliæ, fugisse in Ægyptum, ex eo quod Matthæus dicat, Josephum redeuntem ex Ægypto cogitasse ire in Judæam: ergo, inquirunt, ex ea fugerat in Ægyptum.

Secundo alii dicunt, ex Jerosolymis fugam suscepisse, ut in Ægyptum irent, post præsentationem scilicet in Templo factam; & hujus opinionis est Cajetanus in Matthæi 1., motus conjectura probabilis, non tamen efficaci, ut ait Suarez 3. par. qu. 27. ar. 4. disp. 17. sect. 1.

Tertio alii censent, post adorationem Magorum Jesum, Mariam, & Joseph, venisse Jerosolymam, ut Maria purificaretur, & Jesus præsentaretur in Templo, quo utroque officio peracto, abierunt Nazarethum, & ibi fugiendi mandatum a Deo per Angelum acceperunt; quo excepto, statim ex Nazaretho susceperunt iter, & in Ægyptum fugerunt. Et hujus sententiæ sunt Euthymius, Tatienus, Ammonius Alexandrinus in Harmoniis Evangeliorum, Origenes, hom. 18. in Lucam, Anselmus, alique plures.

Quarto ex fuga ista in Ægyptum Infideles plerique crediderunt, Christum non fuisse verum Deum, dicentes; Si verus Deus fuit, quid oportuit fuga vitæ consulere? Et Nestoriani apud Maxentium Dialog. 1. publicare non erubescbant: *quid potest esse iniquius, quam ut credatur Deus*

Deus propter hominem fugisse in Ægyptum?

Dicimus I., Christum Dominum fugisse in Ægyptum, & ut periculum mortis vitaret, & ut prophetias adimpleret, & ut Regionem illam sua præsentia, exemploque suo, sanctificaret

Prima pars probatur I. Christus mortuus est, quia voluit: ergo tunc est mortuus, quando voluit: ergo quando noluit, non est mortuus; sed noluit mori in infantia: ergo ne in infantia moreretur in Ægyptum fugit. Et ideo dicebat Fulgentius serm. de Epiphania: *Dignatus est in Ægyptum fugere, ut postea crucem dignaretur ascendere, facit enim cum mori benignitas propria, non malignitas aliena.* II. Poterat Christus absque fuga in Ægyptum mortem vitare, si usus fuisset potentia, & maiestate sua; sed nolebat uti potentia, & maiestate sua: ergo ut mortem vitaret, uti debebat dignatione, & infirmitate sua; sed hoc importabat fugere in Ægyptum. Et hoc dicere intendunt Sancti Patres, quos subdimus; Eusebius lib. 9. de Demonstrat. Evangel. cap. 4. *Non decebat, Salvatorem adhuc puerum miracula exordiri, atque ante tempus divinam ostentare virtutem.* Et recte Fulgentius: *Fugit, non formidine humana, sed dispensatione divina; fugit, non necessitate, sed potestate.* Chrysologus serm. 150. *Quid est, quod sic celestis causa tristatur, ut humanis se confundat audibus, lassetur animus, laboret intelligentia, sensus hebetetur, fides nutet, spes titubet, credulitas ipsa succumbat, persequente homine, Deus fugit, saviente terra, Cælum trepidat, & pavor patris, filio fugiente, monstratur, David, persequente Saul, ad Iudam confugit, recepit vicinia, domus unius Viduæ Eliæ sufficit ad latebras, Christo fugienti locus deest, provincia deficit, non subvenit patria. . . . Bellicosus, quod in bello fugit, artis est, non timoris, Deus quando fugit hominem, sacramenti est, non pavoris potens, quando se subducit infirmo, insequentem non parit, sed foris producit, vult enim in aperto vincere, qui publicam referre cupit ex hoste victoriam; hinc est, quod Christus fugit, ut cedat tempori, non Herodi.* III. Voluit Deus hoc in casu dare locum prudentiæ humanæ, & non uti providentia divina: ergo oportebat, ut Christus in Ægyptum fugeret. Antecedens pater, quia licet Deus pervidisset divina providentia servare Christum immunem in Civitate Nazareth, secundum tamen prudentiam humanam, ibi securus non erat, qui facile poterat

PAR. IV.

eum Herodes inquirere, invenire, & occidere. Consequentia sequitur; quia secundum prudentiam humanam, non erat alius modus evadendi Herodis persecutionem, quam per fugam in Ægyptum, quo Herodis potentia non extendebatur.

Secunda Conclusionis pars probatur. I. In Evangelio enim exprimitur prædictio Prophetæ Osæ de reditu Christi ex Ægypto, & per consequens de fuga Christi in Ægyptum. Dicitur enim Matthæi 2. *Qui consurgens accepit Puerum, & Matrem ejus nocte, & secessit in Ægyptum.* Et ibi erat usque ad obitum Herodis, ut adimpleretur quod dictum est a Domino per Prophetam dicentem: *Ex Ægypto vocavi filium meum.* Si enim in Ægyptum non fugisset, ex Ægypto vocari non potuisset. II. probatur ex Patribus, qui hoc idem intelligunt; nimirum Nazianzeno orat. 24. dicente: *De quo (hoc est de Christo) nunc mihi quoque Patrem audire videor dicentem, ex Ægypto vocavi filium meum.* Eadem habent Athanasius lib. de Incarnat. Verbi Dei, Prosper de promissionibus, & prædictionibus Dei part. 3. cap. 8., Eusebius Emisenus, qui dicit apud Suarez: *Impleta est prophetia, & utilitas prophetia;* Anastasius Synaita lib. 12. Commentariorum in Hexameron. III. Hoc ipsum probant Patres ex vacinio Isaiæ cap. 19. *Ecce Dominus ascendet super nubem levem, & ingredietur Ægyptum, & commovebuntur simulacra Ægypti a facie ejus.* Patres autem, qui hoc intelligunt apud Suarez sunt Author Operis imperfecti, quem ipse Suarez dicit Chrysostomum homil. 2., Eusebius lib. 6. de demonstr. Evangel. cap. 20., Athanasius loco nuper citato, Procopius in Isaiam per nubem levem intelligens B. Virginem, cujus ulnis Salvator investus est in Ægyptum.

Tertia conclusionis pars de causis mysticis, & moralibus, probatur, enumerando illas, prout enumerantur ab eodem Suarez, quarum prima ponitur illa, quam recigit Leo Magnus serm. 2. de Epiphania. *Tunc autem etiam Ægypto Salvator illatus est, ut agens antiquis erroribus dedita, jam ad vicinam salutem per occultam gratiam signaretur, & quæ nondum eiecerat ab animo superstitionem, jam hospitio reciperet veritatem.* Et serm. 3. de Epiphania. *idem Leo scribit Ægypto se parentum ministerio subvectus intulerat, repetens, scilicet, Hebrææ gentis antiqua cunabula, & principatum veri Joseph majoris providentia potestate disponens,*

K k 2

HE

ut illam diviorem omni inedia famem, qua Ægyptiorum mentes veritatis inopia laborabant, veniens de calopanis vita, & cibus rationis auferret: ne sine illa regione pararetur singularis hostia sacramentum, in qua primum occisione agni salutiferum crucis signum, & Pascha Domini fuerat praefiguratum. Secunda causa affertur ab Origene apud Suarez verbis hisce: *Fuge in Ægyptum, ut ii, qui nomine Christi persecutionem patiuntur, qui tribulationes tolerant, qui injurias perferunt, fortiter stent, viriliter praelientur, Ecclesiam non deserant; sed semper meminerint, quia Dominus a peccatoribus persecutionem perpeffus est . . . Fugit enim Dominus de loco in locum, non mortem timens, neque interfectionem formidans, sed mysterium, & consummationem passionis expectans.* Quibus addit Athanasius apologia de fuga: *decuisse Christum, sicut esuriendo, sitiendo, patiendone, ita quoque ipsa ratione fugiendi ostendere se carnem gestare, & hominem factum esse.* Denique Chrysologus serm. 150. *Christus fugit nobis, non sibi; Christus fugit, ut dispensata temporibus sacramenta servaret: Christus fugit, ut futuris virtutibus, & perfidis materiam tolleretur excusandi, & credituris fidei fiduciam largiretur, quia in persecutione melius est fugere, quam negare.*

Arguunt I. Herodes jussit occidi infantes, qui erant in Bethlechem, & in omnibus finibus ejus; sed Christus Dominus habitabat Nazareth, non Bethlechem: ergo non comprehendebatur inter infantes Herodis jussu interficiendos: ergo non debebat ob hanc rationem fugere in Ægyptum. II. Deus sciebat, quo in loco faciendae erat illa puerorum interfectio, & sciebat pariter, quod Nazareth nullus infans erat occidendus: ergo frustra per Angelum revelavit Josepho, Christum esse occidendum ab Herode, adeoque fugeret in Ægyptum, ut imminentem interfectionem vitaret. III. Quando Josephus rediit ex Ægypto, & imminere timor Archelai, Herodis filii, non timuit ire Nazareth, & ibi permanere: ergo pariter nec timere debebat Nazareth habitare, quando occidendi erant infantes, & per consequens non oportebat cum cum Jesu, & Maria, in Ægyptum fugere. IV. Si Christus erat Deus poterat alio modo quam per fugam vitae suae consulere, absque eo quod ostenderet imbecillitatem, timorem, & infirmitatem, quae propriae sunt hominis. V. Nestoriani apud Maxentium dialogo 1. haec Ca-

tholicis opponabant: Quid potest esse iniquius, quam ut credatur, Deum propter hominem fugisse in Ægyptum? VI. Poterat Jesus cum Parentibus suis fugere in aliam Religionem, quae esset Nazareth propinquior, & non in Ægyptum, quae erat Regio longinqua, barbara, & inaccessa; per tortuosas, difficillimas, ac asperas vias, per quas ad eam aditus parabatur.

Respondemus ad I. cum Suarez, quod licet potuisset Christus potentia, ac maiestate sua, non solum Herodis insidias impedire, sed etiam illum Regno, & vita privare; noluit tamen potestate uti, sed dignatione. Et hoc ipsum probat Suarez Patrum testimoniis, quae nos in probatione primae Conclusionis partis adduximus.

Ad II. Idem Suarez respondet, quod quamvis praesciverit Deus, Herodem non fuisse interfectorum infantes Nazareth, sed Bethlechem, tamen quia noluit Deus negotium hoc gubernari juxta praescientiam suam, sed juxta periculi gravitatem, prout modo hominibus accommodato vitari poterat; inde est, quod praecipit, ut fugeret Christus non solum a finibus Bethlechem, sed etiam a Regionibus illis, quae Bethlechem erant conterminae. Subdit idem Suarez, quod quamvis constet, interfectos fuisse tantum Bethlechemiticorum infantes, non tamen inde sequitur, non adhibuisse Herodem omnem aliam diligentiam in toto Regno suo, si fortasse alicubi vestigium aliquod novi Regis nati inveniret.

Ad III. Diversa est ratio inter discessum, quando fugit Josephus, & reditus, quia in discessu aliis etiam modis, & artibus conatus est Herodes pueri vitae insidiari per totam quidem suam imperium, quod tunc utranque Provinciam complectebatur. „ Facile enim poterat inquirere, ait „ Suarez, & perscrutari diligenter, donec „ intelligeret foraminam quandam peregrinam, & advenam Bethlechem peperisse, „ ac postea discessisse; ac ita paulatim poterat Salvatorem invenire. Praesertim cum „ (ut notat Hieronymus circa illa verba „ Matthaei 2. *Mortui sunt enim qui querebant „ animam pueri*) non solum Herodes, sed „ etiam Scribae, & Pharisei, ut illi morem „ gererent, Christi necem procurarent „.

Ad IV. Poterat etiam Christus, si divinitatis suae potentiam exercere voluisset, evitare opprobria, derisiones, blasphemias, quae in ipsum praesentem injecerunt Judaei;

dei; immo verbera, plagas, passionem, & mortem, quam ipsi intulerunt Carnifices; & nihilominus noluit, sed voluit potius illa recipiendo, sustinendo, ac patiando, humanam infirmitatem ostendere, quia homo erat, quanvis etiam esset Deus. Quid igitur mirum, si noluit omnipotentiam exercere, se tutum, & ab Herode immunem Nazareth conservando, & voluit potius in Ægyptum fugere; parum, aut nihil curans, quod pacto suam ostendisset imbecillitatem, ac infirmitatem, qui etsi esset Deus, erat nihilominus pariter homo quæ omnia dicta sunt ab Eusebio, a Fulgentio, ac Chrysologo in probationibus.

Ad V. Indecens quidem hoc fuisset, si Christus ex necessitate, non ex dignatione, facere voluisset; adeo ut nullus alius ei fuisset modus, nisi per fugam, ab Herodis odio se immunem servare. At quum illa potuisset facere Christus ut Deus, per miracula, scilicet, Herodis iram declinare, voluit potius per fugam, ut homo ab Herodis persecutione se servare. Unde dicebat Fulgentius: *Fugit, non formidine humana, sed dispensatione divina; fugit, non necessitate, sed potestate.*

Ad VI. Jussus est Joseph aufugere extra fines dominationis, ac potestatis Herodis, & in Ægyptum se recipere, ubi Herodes nec auctoritatem, nec potestatem habebat. Ut enim ait Serry: „Non in Judæa, dumtaxat, sed & in Galilæa dominabatur Herodes magnus, qui Regnum tunc Judæorum integrum obtinebat. Illius quippe discissio, atque divisio in quatuor partes, ac Tetrarchias post Herodis dumtaxat obitum facta est: in Judæam, scilicet, proprii nominis dictam, quæ Jerusalem, ac loca finitima complectebatur; Samariam, & Idumæam, quæ pars data est Archelao, & Filio ejus; Galilæam, quæ data est alteri Herodi cognomento Antipæ; Ituræam, & Traconitidem, quæ Philippo concessa fuit; Abilinam demum, quæ Lyfaniz cecit in sortem: ut ex Lucæ Evangelio cap. 3. colligere est, & ex Josepho lib. 10. Antiquitatum cap. 10. „

Dicimus II. Josephum, postquam Nazareth se recepit, ibidem de fuga arripienda, accepisse mandatum, & ex Nazaretho fugam re ipsa arripuisse:

Prima Conclusionis pars probatur I. Parentes Jesu simul cum ipso Nazareth habitabant: ergo Nazareth post purificationem reversi sunt: ergo illic post reversionem suam mandatum de fuga arripienda, ac

ceperunt. Probatum ultima consequentia. Ibi mandatum acceperunt, ubi habitabant; sed reversi sunt ubi habitabant: ergo mandatum acceperunt ubi reversi sunt. II. Mandatum fugiendi accepit Joseph post purificationem Mariæ in Templo factam, & ante puerorum excidium ab Herode imperatum; sed purificationis Mariæ facta est die 2. Februarii, & puerorum excidium circa festum Paschæ, ut habetur apud Cornelium a Lapide, & inter utrumque tempus saltem menses duo erant medii, quibus omnino credere debemus in domo sua Josephum cum uxore, & puerulo habitasse. III. Antequam fugerent in Ægyptum conveniens erat, ut in Nazareth redirent; tum quia Nazareth habitabant, & ibi debebant de domo sua disponere; tum etiam, ut ex bonis, quæ ibi possidebant pararent sibi viaticum, & reliqua, quæ ad iter tam longum in Ægyptum necessaria videbantur. Audiat Cornelius a Lapide in cap. 2. Lucæ ad verba illa: *Et ut perfecerunt omnia, secundum legem Domini, reversi sunt in Galilæam, in Civitatem suam Nazareth.* „

„Stim ergo reversi sunt Nazareth, indeque „metu Herodis infanticidæ cum puero „Jesu fugerunt in Ægyptum. Hoc enim „infanticidium paulo post purificationem „Virginis contigit circa Pascha, ait Euthymius, Toletus, & alii, licet S. Augustinus lib. 2. de consensu Evangelistarum, cap. 5. Jansenius, & Franc. Lucas censent, eos ex Jerusalem immediate fugisse in Ægyptum, indeque post novem annos redeuntes, reversos esse in urbem suam Nazareth, ut ait hic Lucas. Vide dicta Matthæi 2. 13. Porro ante fugam redeunt in Nazareth; tum quia ibi habitabant, ut de domo sua disponerent; tum ut ex bonis, quæ ibi possidebant, viaticum, & reliqua necessaria ad iter longum in Ægyptum pararent. Tempus vero ad fugam abunde suppetebat, quia a die 2. Februarii, qua facta est Purificatio, usque ad Pascha, quo factum dicitur infanticidium, intercedunt circiter duo menses „.

Secunda Conclusionis pars probatur I. Ex loco illo fugam arripuit Joseph, in quo fugiendi mandatum per Angelum a Deo accepit; Sed ex probatis fugiendi mandatum accepit in Civitate Nazareth; ergo ex Civitate Nazareth fugam arripuit. II. Post Præsentationem, & purificationem in Templo factas Maria, & Joseph cum Jesu, reversi sunt Nazareth, & ibi perman-

manferunt usque ad tempus, quo Herodes infanticidium præcepit; sed fuga arrepta est ab illis ex eo loco, in quem se receperunt post præsentationem, & purificationem peractas, & in quo permangebant antequam executioni mandaretur infanticidium, quod Herodes præceperat: ergo ex Nazareth fugam arripuerunt. III. Non arripuerunt fugam ex Bethlehem, quia inde discesserunt statim, postquam Magi in Regionem suam reversi sunt: neque arripuerunt ex Jerusalem, quia ibidem post peractas præsentationem, & purificationem non permanserunt diu, sed discesserunt statim: ergo fugam arripuerunt ex Nazareth. Consequentia sequitur; quia ex uno ex illis tribus locis debebant fugam arripere; non arripuerunt ex Bethlehem, neque ex Jerusalem: ergo arripuerunt ex Nazareth. Obijciunt I. Matthæi 2. habetur, quod mandatum de fuga arripienda factum est Iosepho statim post Magorum discessum: *Qui cum recessissent*, (sic loquitur Evangelium de Magis) *Ecce Angelus Domini apparuit in somnis Ioseph, dicens: Surge, & accipe Puerum, & Matrem ejus, & fuge in Ægyptum*; sed Magi impleverunt adorationem Bethlehemem, & post impletam adorationem Bethlehemem discesserunt: ergo pariter Bethlehemem datum fuit Iosepho mandatum fugiendi in Ægyptum, & de facto ex Bethlehemem fugam arripuit. II. Ex illo loco iussus est Ioseph discedere, in quo timere poterant, quod Iesus occidendus esset ab Herodis Satellitibus; sed nullus erat timor, quod occidendus esset Nazarethi: ergo ex Nazaretho non discessit. Probat minor. Ibi poterat esse timor, quod Iesus occidendus esset, ubi futurum erat, ut eum Herodes quæreret ad perdendum; sed non quæsit Herodes Iesum ad necem in Galilæa, sed in Bethlehem, & in omnibus finibus suis: ergo non poterat esse timor, quod Nazarethi Iesus occidendus esset ab Herodis Satellitibus. III. S. Augustinus lib. 2. de consensu Evangelistarum cap. 5. aperte docuit, Sanctos Iesu Parentes ex Jerusalem immediate fugisse in Ægyptum, indeque reversos esse in Nazareth urbem suam. IV. Post discessum Magorum videns Herodes, se fuisse a Magis delusum, credibile est, quod ipse statim, & illico infantium cædem præcepit; sed hoc intellexit Herodes antequam Sancta Familia in Civitatem suam Nazareth rediret; ergo Ioseph ante reditum

in Civitatem suam Nazareth mandatum fugiendi accepit: ergo non accepit Nazarethi, sed potius Bethlehemem, vel Jerusalem.

Respondemus ad I. dicendo, quod si vim argumentum haberet, probaret quoque fugam fuisse ab illis arreptam, antequam præsentatio, & purificatio in Templo peragerentur; Magi enim ante illas discesserunt: ergo si Ioseph mandatum fugiendi accepit statim, & immediate post Magorum discessum, accepit etiam ante præsentationem, & purificationem in Templo factas, quod est falsissimum. Re vera tamen, ait Cornelius a Lapide ad verba illa: *Qui cum recessissent*, ecce Angelus Domini apparuit in somnis Ioseph, dicens: *Surge, & accipe Puerum, & Matrem ejus, & fuge in Ægyptum, & esto ibi usque dum dicam tibi: futurum est enim, ut Herodes quærat Puerum ad perdendum eum*.

„ Nota hæc non statim contigisse post
„ adorationem Magorum: Nonnulla ergo
„ hic supplenda, & interserenda ex Luca
„ cap. 2. v. 22., scilicet, quod post abitum
„ Magorum, sive post diem 6. Januarii,
„ Christus ductus sit Jerusalem, ibique
„ præsentatus in Templo die 2. Februarii,
„ indeque redierit in Nazareth patriam
„ suam, quæ erat in Galilæa, ut ait Lucas
„ cap. 2. v. 39. indeque tandem fugerit in
„ Ægyptum. Ita Euthymius, & Maldona-
„ tus hic, & Ammonitus, ac Tatianus in
„ Harmon. Evangel.

Ad II. Jam diximus, quod Herodes etiam extra Bethlehem, & fines ejus poterat quærere Iesum ad perdendum; poterat, scilicet, quærere in tota ditione sua, intra quam Galilæa comprehendebatur, & Nazareth erat; adeoque etiam ex Nazareth fugiendi necessitas urgebat; & poterat pariter quærere per Scribas, & Phariseos, qui omnes quærebant puerum ad necem, ut ait S. Hieronymus ad verba illa Matthæi 2. *Mortui sunt enim qui quærebant animam pueri*; ubi observat, quod non solum Herodes, sed etiam Scribæ, & Pharisei, ut illi morem gererent, Christi necem procurabant. Scribæ autem, & Pharisei non solum Bethlehemem, & in finibus ejus, sed etiam Nazarethi, & in tota Galilæa inveniebantur.

Ad III. S. Augustinus lib. 2. de Consensu Evangelist. docet, quod Sacri Scriptores plerumque peractas diverso tempore, & loco, eadem narratione, & eodem sermonis contextu recitant; quando scilicet, quæ gesta sunt intermedio tempore,

re, certis de causis potant silentio mittenda; Unde ait Serry: „Cum itaque
„Mattheus totum Virginis purificationem, &
„Christi Jesus in Templo oblati mysterium
„silentio prætermiserit, & Lucas narra-
„dum reliquerit; nihil profecto mirum,
„si statim, narrata Magorum adoratione,
„illorumque discessu, mandatum Josepho
„de fuga in Ægyptum mandanda, ab An-
„gelo denunciatum recitaverit: ut subin-
„de imperatam ab Herode puerorum stra-
„gem à Luca prætermissam describeret.
„Non quod illa duo eodem tempore, eo-
„demque loco contigerint „.

Ad IV. Si observetur tempus, quod fluere
debebat in discessu Magorum, & in rela-
tione, quæ de eodem facta fuit Herodi, &
quod pariter intercessit inter Herodis
mandatum, & ejusdem executionem; bene
intelligi potest, quod Sancti Paren-
tes cum Jesu tempus habuerunt disceden-
di Bethlehem, adeundi Jerusalem, ut
præsentationis, & purificationis officium
implerent, & revertendi Nazareth, ut
ibidem res domesticas componerent, an-
tequam longum iter, quod ipsis debe-
bat Deus præcipere per Angelum, susci-
perent. Unde nulla sequitur implicantia,
quam Adversarii opponebant.

Pro tertia Dissertationis parte, in qua qua-
ritur, quantum tempora in Ægypto
permanerint, primo vult Epiphanius
lib. 1. Panarii post hæresim 20. & lib. 3.
hæres. 78. Christum rediisse ex Ægypto
quarto ætatis sue anno; ex quo infert,
quod Christus duobus tantum annis in
Ægypto habitaverit; ipse enim in ea sen-
tentia est, ut putet, Christum, expleto
biennio a Nativitate, fuisse a Magis ado-
ratum, & deinde in Ægyptum profe-
ctum. Hæc eadem sententia tribuitur a
Suarez Severo Sulpicio lib. 2. Sacrae hi-
stor., quatenus hic opinatur, sicut Epi-
phanus, Christum esse natum anno tri-
gesimo tertio Regni Herodis, & Hero-
dem annos triginta septem regnasse. Ex
quo fit, quod Christus redierit ex Ægy-
pto quarto ætatis sue anno, quia statim
post Herodis mortem rediit.

Secundo Nicephorus Callixtus lib. 1. cap. 14.
vult, Christum rediisse ex Ægypto ter-
tio ætatis sue anno; unde per ipsum, qui
cap. 3. docet, fugam Christi in Ægyptum
factam fuisse statim post ejus præsen-
tationem in Templo, Christus disendus
est, quod tribus tantum annis in Ægy-
pto permanerit.

Tertio Jansenius cap. 11. Concordiæ tenet,

quod Christus venerit ex Ægypto vel in
fine quinti, vel initio sexti anni ætatis
sue. Ejus autem fundamentum est, quod
vult Christum natum anno 32. Regni
Herodis, quod colligit ex Eusebio in
Chronico; quum ponat initium Regni
Herodis anno tertio Olympiadis 186.
Nativitatem autem Christi Olympiades,
194. anno tertio: Et quia regnavit He-
rodes annos 37., ut docent Eusebius, &
Joseph Judæus lib. 14. antiquit. cap. 26. &
lib. 17. cap. 10., inde fit, quod Christus
agens sextum ætatis annum, ex Ægypto
redierit. Et quod pro hac sententia af-
ferri etiam possit Beda lib. de sex ætati-
bus, asserit Suarez, subdens: „Licet
„enim dicat, Regnum Herodis 36. annis
„finitum fuisse, asserit tamen, Christum
„natum esse trigésimo primo anno Regni
„ejus.

Quarto Ammonius Alexandrinus in Har-
monia Evangeliorum asserit, Christum
septem annos in Ægypto egisse, quem
sequitur Anselmus, qui in cap. 2. Matthæi
dicit, Dominum latuisse septem annis, &
habitasse in quadam Civitate Ægypti,
quæ vocata est Heliopolis, & inferius
significat, fugam Christi in Ægyptum
fere post annum a natiuitate sua contigisse.
Fundamentum hujus sententiæ his ver-
bis exponit, & rejicit Suarez 3. parte
quæst. 37. art. 4. disp. 17. sect. 2. „Dici-
„tur enim innocentes fuisse occisos post
„annum, & dies quatuor ab ortu Christi;
„colligitur autem ex Evangelio, Christum
„paulo ante Innocentium necem aufugisse;
„unde fit juxta sententiam Anselmi,
„fieri etiam potuisse, ut Christus in Ægy-
„pto octavum ætatis annum expleverit.
„Quod vero Anselmus dicit de tempore
„cædis Innocentium, non video quo fun-
„damento nitatur, nisi quod fortasse exi-
„stimavit, Innocentes eo die fuisse interfe-
„ctos, quo eorum Solemnitas ab Ecclesia
„celebratur, nimirum 29. die Decembris;
„cumque hoc non potuerit fieri eodem
„anno, quo Christus est natus, cum non-
„dum fuisset circumcissus, adoratus a Ma-
„gis, oblatum in Templo, & in Ægy-
„ptum delatus, quæ omnia ante Innocen-
„tium necem facta esse, compertum est,
„conjectatus est Anselmus, eam eadem
„sequenti anno a Nativitate Christi acci-
„disse. Illud vero fundamentum, quod
„Anselmus supponit, infirmum est, & in-
„certum; non enim necesse est, Innocen-
„tes eo die interfectos esse, quo Ecclesia
„eos colit; imo fortasse, neque uno die
„in-

interfecta est tanta Innocentium multitudo.

Quinto Cardinalis Baronius ad annum octavum existimavit, quod Christus redierit ex Ægypto inchoato nono ætatis suæ anno. Hanc sententiam uti probabiliorē sequitur Suarez citato loco.

Sexto Onuphrius Panvinius in Fastis, & in Chronico Ecclesiastico, ponit hunc Christi reditum ex Ægypto in tertio ætatis suæ anno. Hanc eandem sententiam sequitur Serry in Exercit. 38.

Dicimus III. Commorationem Christi in Ægypto vix integrum annum tenuisse.

I. Probatur. Matthæi 2. habetur post narratam puerorum stragem: *Defuncto autem Herode, ecce Angelus Domini apparuit in somnis Joseph in Ægypto, dicens: surge, & accipe puerum, & matrem ejus, & vade in terram Israel, defuncti sunt enim qui querebant animam pueri; qui consurgens accepit puerum, & Matrem ejus, & venit in terram Israel.* Hoc ipsum dixerat compendio ver. 15. verbis hisce: *Erat ibi* (hoc est in Ægypto) *usque ad obitum Herodis;* atqui Herodes illo eodem anno, quo infanticidium edixerat, & quo filium suum Antipatrum carcere detentum, interfici jusserat, ut scribit Josephus lib. 16. Antiquit. Tabe mortuus est sub festum Paschæ; & per consequens vix tertio mense post Josephi fugam in Ægyptum, quæ sub Februarii medium suscepta fuerat: ergo Joseph cum Jesu, & Maria commorationem in Ægypto ultra annum non protraxit.

II. Probatur. Si dicatur, quod reversio ab Ægypto non fuerit facta statim ac Herodes mortuus est, sed postquam Archelaus regnare cœpit; quod asserit Matthæus: *Audiens autem Joseph, quod Archelaus regnaret in Judæa pro Herode patre suo, timuit illo ire, & admonitus in somnis secessit in patres Galilæa;* illud idem, quod in Conclusionē proposuimus sequitur: ergo &c. Probatur antecedens. Archelaus successit Patri suo Herodi post sex circiter menses: quibus additis tribus illis mensibus, quibus Herodes vixit post infanticidium, annum integrum non conficiunt: ergo semper stat, quod commoratio in Ægypto annum integrum non excessit.

Opponunt I. Lucæ 2. habetur, quod Christus cum Parentibus suis post reditum ab Ægypto, statim ivit Jerusalem ad adorationem in Templo; dicitur enim ibi: *Et ibant Parentes ejus per omnes annos in Jerusalem in die Solemni Paschæ,* Sed quando Jesus perrexit Jerusalem cum

Parentibus suis, erat duodecim annorum: ergo non erat unius anni, quando de Ægypto cum Parentibus suis reversus est.

II. Herodes mortuus est anno octavo ætatis Christi; sed Christus rediit ex Ægypto post mortem Herodis: ergo Christus rediit ex Ægypto nono ætatis suæ anno. Probatur major. Christus natus est vigesimo nono anno Regni Herodis; hic autem regnavit triginta sex annis; ex quibus sequitur, quod quando Herodes mortuus est, Christus octavum annum agebat. III. Ex Anselmo Christus latuit septem annis in Ægypto, & habitavit in Civitate quadam, quæ Heliopolis dicebatur: ergo non per solum annum, Christus in Ægypto commoratus est, ut nostra conclusio supponit. IV. Benedictus Pererius, eruditus quidem Chronologus, in Daniele quæst. 5. lib. 11. quæstionem hanc, quam satis implicatam dicit, insolutam relinquit: ergo consultius est de ea nihil positive determinare. V. Cornelius a Lapide his verbis putat, Christum circiter per biennium in Ægypto mansisse, citans pro se Panviniū, quem nos citavimus: „Defunctus est Herodes paucis diebus post cædem „Antipatri, ut ait Josephus, ac consequenter & Infantum, ut liquet ex Macrobio: „quare Christus non videtur hæsisse in „Ægypto ultra biennium; nam eo non „ivit, nisi uno anno ante mortem Herodis, & post eam statim Archelao Herodis filio Romam profecto, & mox inde „redeunte, ac regnante, rediit, ut hic dicitur. Ita Onuphrius Panvinus in fastis, & ante eum S. Epiphanius hæresi 78. Nicephorus lib. 1. cap. 14., licet Baronius putet, Christum rediisse ex Ægypto anno ætatis nono, Amonius septimo, Jansenius quinto. Vide Pererium lib. 11. in Daniele 9.5.

Respondemus ad I., non colligi ex verbis Lucæ, quod statim post reditum ab Ægypto Parentes Jesu, simul cum ipso perrexerint Jerusalem in die Solemni Paschæ, sed tantum Lucas loquitur de eo tempore, quo habitabant Nazareth; habitaverunt ergo ibi aliquot annis, priusquam Jesus factus esset duodecim annorum. Subdit autem Suarez, quod anni illi fuerint tres, aut plures anni, incertum est, parumque ad fidei mysteria explicanda refert, sicut etiam abscondita sunt, & occulta, quæ a Christo, & ejus Matre illis annis peracta fuerint.

Ad II. Remittimus Legentes ad ea, quæ diximus, quando annum nativitatis Christi statui-

statuimus; ibi enim firmavimus Christum fuisse natum anno 36. Regni Herodis desinente; Unde omnino falsum reputamus, quod assumitur in majori propositione prioris argumenti; sicut, & falsum omnino est, quod assumitur in majori propositione sequentis argumenti, quæ est probatio majoris antecedentis argumenti.

Ad III. Negatur antecedens; etsi enim Anselmus hoc dixerit, quod Nobis omnino non constat, certum est tamen, quod dixerit absque antiquitatis testimonio, & absque priorum Patrum suffragio. In his autem, quæ respiciunt facta, illis assentimur Scriptoribus, qui vel Sacrarum Scripturarum autoritatem, vel probatæ traditionis fidem, vel veterum Patrum, aut Historicorum documenta pro se ipsis producunt.

Ad IV. Conclusionem nostram, nec ut veram damus, nec ut probabilissimam venditamus, sed tantum ut cæteris verosimiliorem, ac probabiliorem exponimus; & quanvis Pererius noluerit hac in rem mentem suam aperire, non per hoc tamen potuit aliis imponere silentium, ita ut de eadem opiniones, quas sentirent, non publicarent.

Ad V. Cornelius a Lapide, vel parum, aut nihil distat a nostra sententia; vel si eadem opponitur, ipsius verbis nos rationum momenta, quæ pro nostra Conclusionem firmanda, proposuimus, illi fortiori jure opponimus.

Pro quarta Dissertationis parte, non in casum sententia, ut inficienda putemus miracula omnia, quæ a Patribus tribuuntur infanti Jesu, ea sola ratione, quod Joannes cap. 3. dicat, initium signorum, seu miraculorum, Christi fuisse aquam versam in vinum ad nuptias in Cana Galilææ; quæ est insolentia Casauboni, & aliorum Hæreticorum, qui posteriori seculo miracula omnia, sive a Christo, sive a Sanctis suis patrata, ingenti odio infestati sunt. At de iis tantum prodigiis loquimur, quæ dicuntur facta in Ægypto, quando Christus infans illuc primum advenit, quorum primum dicitur, quod falsorum Numinum simulacra, quæ in Ægypto plurima erant, in Christi adventu subito corruerunt. Hoc volunt apud Baronium, fuisse antea ab Isaia prædictum cap. 19. *Ecce Dominus ascendet supra nubem levem, & ingreditur Ægyptum, & commovebuntur simulacra Ægypti a facie ejus, & cor Ægypti tabescet in medio ejus.* Post quæ Isaia verba Ecclesiæ An-

PAR. IV.

nalium Pater aliquot præfert Patres, & Historicos duos, qui, ut ipse ait, rem totam ex integro narrant, atque testantur. Historici sunt Sozomenus, & Evagrius. Sozomeni verba lib. 5. Histor. Ecclesiast. cap. 21. hæc recitat: *Memorant arborem esse, quæ Persis dicitur, Hermopoli, quod est Oppidum Thebaidis, cujus fructus, aut folium, aut particula aliqua corticis agrotis admota, morbos a compluribus depulerit. Nam traditum est, Joseph cum propter Herodem assumptis secum Christo, & Maria Sancta Deipara, fugisset, venisse Hermopolim; atque simul ut porta appropinquavit, statim arborem, licet plane maximam, adventu Christi turbatam esse, atque ad solum usque se inflexisse, & Christum adorasse. Atque hac quidem de hac arbore, sicut a multis audivi, a me commemorata sunt. Quæ quidem, si quid ego judico, vel significabat jam Christum in Urbe adesse, vel, ut est verisimile, non modo arborem, quam incolæ propter magnitudinem, & pulchritudinem lege gentilitia venerabantur, Damone jam, qui ibi colebatur, ob Christum talium rerum eversores, qui in eo loco comparebat, perhorrescente, sua sponte commotam esse: verum etiam omnes Ægyptiorum statuas, adventante cum Christo, juxta prophetiam Isaia concussas. Itaque, Damone inde abacto, arbor, quo rei gesta testimonium esset, remansit ibi, fidelesque morbis liberavit. Atque ut Ægyptii, & Palestini istarum rerum, sic alii singuli aliarum, quæ apud ipsos gesta sunt, testes locupletes existunt. Subscribit, pressius licet, & compendiosius Evagrius in vitis Patrum lib. 2. cap. 7. Vidimus & alium Sanctum virum, nomine Apollonium apud Thebaidam in finibus Hermopolis, ad quam Civitatem Salvatorem cum Maria, & Joseph de Judæa finibus venisse tradunt secundum prophetiam Isaia: vidimus ergo ibi, & Templum ipsum, in quod, ingresso Salvatore, corruisse omnia Idola in terram, & comminuta esse memorabantur. Patres autem quos Baronius producit, sunt Eusebius lib. 6. Demonstrat. Evangel. cap. 20., Athanasius lib. de Incarnat. Verbi, ejusque corporali in nos adventu, Origenes homi. 3. in diversa Evangelii loca; quos quidem omnes hic sigillatim expendemus. At primo de Isaia vaticinio aliqua dicenda sunt. Et quidem Isaia, sive attendatur natus, & proprius verborum sensus, sive allegoricus, aliud, quam quod hic tractamus, respexit. Sensu quidem literali, & proprio, voluit, ut ait Serry, unum, ac verum Deum, ultorem sceles-*

L I

rum,

rum, veloci, celerique impetu, Assyriorum exercitu concitato, ingressurum, ac vastaturum Ægyptum, sana illius directurum, eademque Diis aureis, & argenteis spoliaturum; quod a Sennacherib, & a Nabuchodonozor, factum fuit. Sensu vero allegorico voluit Propheta, Deum in utero Virginis tanquam in nube levit mundum hunc aliquando ingressurum, & idololatriam longe lateque diffusam, eliminaturum. Et hæc est interpretatio Hieronymi dicentis: *Juxta tropologiam, ascendit Dominus supra nubem levem, corpus S. Virginis Maria, quod nullo humani seminis pondere prægravatum est: vel certe corpus suum, quod de Spiritu Sancto conceptum est, & ingressus est in Ægyptum hujus mundi: statimque omnia Ægypti simulacra commota sunt: itaut divinationes, & universa fraus Idololatriæ, qua deceptum possidebat Orbem, se fractam esse sentiret. Post quæ addit Serry: „ Nempe successu temporis, & beneficio prædicationis „ Evangelicæ. Nihil hic, si priorem sensum spectes, de pueri Jesu, Herodis sævitiam effugientis, in Ægyptum ingressi: nihil, si spectes alterum de peculiari simulacrorum Ægyptiarum eversione, „ dum illuc puer Jesus ingressus est. „*

Patres modo a Baronio productos expendamus. Et quidem Eusebius explicans jam dictam Isaïæ prophetiam juxta Aquilæ versionem, asserit, priorem partem, quæ continebat ingressum Domini in Ægyptum, fuisse adimpletam; non item vero aliam, quæ pronuntiabat commota, & eversa simulacra. Eusebii verba sunt: *Scriptura dixit, ecce Dominus ascendit super crassitudinem, & venit in Ægyptum: crassitudinem levem corpus de Spiritu Sancto conceptum appellans. Igitur etiam ipsa hæc prophetia particula ad verbum exitum sortita est, quo tempore Angelus Domini in somnis visus ipsi Joseph, dixit: Surgens, accipe puerum, & matrem ejus, & fuge in Ægyptum, & esto ibi, donec dicam tibi. Tunc igitur ipse Dominus Deus Verbum, puerilem ætatem ingressus, & suo corpori, quod ex Sancta Virgine acceperat, conjunctus in terra Ægyptiorum diversatus. Ex quibus verbis patet, quod si una pars prophetiæ, scilicet, adventus Christi in Ægyptum, verificata est, altera pars ejusdem, nempe commotio, & aversio simulacrorum, non est verificata. Ex eodem Eusebio adveniente Christo in Ægyptum, Dæmones latentes in simulacris, commoti sunt, & perturbati, sed in-*

trinsecus, & invisibiliter: ergo non externe, & manifeste: ergo tantum factum est, quando Evangelium prædicatum fuit. Audiat igitur Eusebius loco citato: Si qui prius incolebant Ægyptum, vitiosi; præterque Dæmones per multa secula in Simulacris latitantes, animasque Ægyptiorum, omni superstitionis errori addicentes, ac subicientes, cum sensissent novam quandam, divinamque virtutem ad se accessisse, illico commoti sunt, & fluctuationem, ac perturbationem in seipsis pertulerunt, corque ipsorum, & vis intelligendi intrinsecus in ipsis convicta sunt, cessantque, ac fugata sunt ab ea virtute; qua visum effugiens, illos compellebat, & ignis instar ineffabili quadam ratione adurebat. Et tunc quidem invisibiliter Dæmones talia passi sunt; cum Salvator noster Jesus Christus in Ægyptum cum visibili corpore pervenit. At vero postquam plene ipsius Evangelium ad Ægyptios, sicut ad reliquas gentes perlatum est, &c.

De Origene vero dicimus, quod quanvis Auctor homil. 3. in diversa Evangelii loca non sit Origenes, ut habet Cardinalis Bellarminus de Scriptoribus Ecclesiæ, in Origene dicens: *Homilia in diversa loca Evangelii sine dubio non sunt omnes Origenis; Attamen alia est Authoris mens, quam Baronius supponit. Etenim mandatum Josepho datum de fuga arripienda sic per paraphrasim exponit ad Oratoris morem: Fuge in Ægyptum propterea, ut destruantur manufacta eorum, ut confringantur, & pereant Idola ipsorum: propterea, ut Dæmones turbentur, ut Regum fabricæ in Idolis destruantur, ut fiat in adventu Domini fugitivorum servorum, atque malorum, interitus. Fuge in Ægyptum, ut impleas, quæ dicta sunt: Ecce Dominus sedet in nube pusilla, & veniet in Ægyptum, & commovebuntur omnia manufacta Ægypti.... Fuge in Ægyptum, ut fugiant de Ægypto, qui ibi sunt Dæmones, & approprient ibidem Angeli Sancti, qui Deum consequuntur, qui Sanctis junguntur: ut pro multitudine Templorum, atque abominationum multarum multitudo exuperet Ecclesiarum: pro Idolorum turbis; turba abundant fidelium, atque colentium Dominum: pro vitiis, & erroribus multis, multa castitas, multaque sanctitas superabundet, multaque virginitas.*

Denique Athanasius, quem pro se Baronius adducit, hæc habet: *Qui Justorum, aut Regum in Ægyptum descendit, & ejus descensu Idola in Ægypto ceciderunt? Abraham descendit, nibila tamen minus Idololatriæ*

tria ubique viguit. Natus est Moyses, æque tamen illis hæsit religionis error . . . Certe eam in Judæa nasceretur, Persa adoratum venerunt. Hic est, qui antequam in humana specie appareret, de adversariis Damonibus victoriam, & de Idololatria triumphum reportavit. Nam quotquot ubique sunt gentes, ejurantes patrium ritum, & Idolorum impietatem, suam jam in Christum spem constituunt, eique sua nomina dant, ut etiam vel ipsis oculis deprehendere æcet. Alioquin Ægyptiorum superstitio non quievisset, nisi Dominus omnium in corpore, quasi in nube veclus eo descendisset, & Idolorum errores compescuisset omnes, in se, & per se ad Patrem transferens. Quibus verbis Athanasius figurate loquitur, per Ægyptum scilicet intelligens mundum; sicut intellexit Tertullianus lib. contra Judæos cap. 9. scribens: *Ægyptus totus Orbis intelligitur superstitutionis, & maledictionis Elogio.* Mundi autem superstitio non per Christi ingressum in Ægyptum, sed per ejus adventum in mundum, sublata est. Cæterum ipsemet Baronius fatetur, quod in Adventu Christi in Ægyptum non omnia, quæ tunc erant in Ægypto, corruerunt simulacra, se de his aliqua; Et vere quidem, quia ipsemet Baronius asserit, quod Idola Ægypti usque ad annum Christi 389. durabant, ait enim, quod Isis, & Serapidis templa a Theodosio Imperatore everfa sunt. Sozomenus tamen, & Evagrius, moderni sunt Scriptores, quibus absque antiquis loquentibus, & scribentibus, quæ fides sit

adhibenda, Legentes norunt. Tandem ad Dissertationis complementum subdimus, quod fortassis & in Ægypto, & extra Ægyptum, Christus plura fecerit signa, absque eo quod Antiquorum Patrum, dicentium, Christum ante illud Canæ Galilææ nullum fecisse signum, assertio destruatur. Subjungimus ex Serry in fine Exercit. 38. „ Quod itaque initium „ signorum in Cana Galilææ sit factum, nul- „ lumque a Jesu infante miraculum fuerit „ editum; (quæ Patrum quorundam, ac „ ipsius D. Thomæ assertio fuit, in cap. 2. „ Joannis) accipiendum id est de miracu- „ lis, distincta voce, imperioque sub sen- „ sum cadente, patris, qualia certe nulla „ ante susceptum publicum ministerium „ a Christo Jesu peracta sunt: non de iis, „ quæ occulta, secretiori virtute patrata „ fuerunt. Ut sileam, D. Joannem Chryso- „ stomum hom. 22. in Joannem, Theophy- „ lum, Euthymium, celebratum illud Evan- „ gelii dictum, *hoc fecit initium signorum.* „ *Jesus in Cana Galilææ*, sic accipere, ut non „ omnium ubivis gestorum prodigiorum „ initium fuerit; sed eorum dumtaxat, „ quæ in Cana peracta sunt. Quo circa „ studiosam Juventutem monere juvat, li- „ brum de Infantia Salvatoris, non idcirco „ a Gelasio Summo Pontifice confixum „ esse, quod miracula a Jesu infante edita „ dixerit; sed quod qualiumcumque mira- „ culorum ineptam, insulsamque farragi- „ nem, teste nullo, auctore nullo, ven- „ ditavit „,

DISSERTATIO CCXXVIII.

*De Visitatione Templi a Jesu , & Parentibus ejus
quotannis peracta . Quomodo fieri poterat , ut Je-
sus quotannis cum Parentibus ejus Jerosolymam
veniret , Archelao Regnante , qui eum ad
necem quærebat ? Redeuntes ex Ægypto
Jesús , & Parentes ejus , in quam Civi-
tatem , aut locum , se receperunt ?
Quam vitæ rationem , & quod vi-
vendi institutum , tenuit Chri-
stus toto illo tempore apud
Parentes ejus ?*

RÆCEPIT Deus , ter in
singulos annos Templum ,
quod Jerosolymis invenie-
batur , Judæos visitaturos ,
aut saltem semel , si forte

aliquos ex illis itineris lon-
gitudinem , vel aliud insuperabile impedimen-
tum excusasset . Unde legimus Exodi 23.
14. *Tribus vicibus per singulos annos mihi
festa celebratis* : Et num. 17. *Ter in anno ap-
parebit omne masculinum tuum coram Do-
mino Deo tuo .* Et Deuteron. 16. 16. *Tri-
bus vicibus per annum apparebit omne ma-
sculinum tuum in conspectu Domini Dei tui ,
in loco , quem elegerit : in solemnitate azy-
morum , in solemnitate hebdomadarum , &
solemnitate tabernaculorum .* Et quia iter e
Galilæa usque Jerosolymam tridui erat ;
hinc per singulos annos Parentes Jesu ad
Templi visitationem ibant ; quod expri-
mit Lucas cap. 2. sui Evangelii scribens :
*Ibant Parentes ejus per singulos annos in Je-
rusalem in die solemnī Paschæ .* Hoc posito .
Insurgit difficultas si in Judæa regnabat
Archelaus post obitum Herodis Magni ;
Patris sui , & Archelaus quærebat puerum
Jesum ad necem , quo consilio poterant
Parentes Jesu eum ducere Jerosolymam ,
& ibi illum Archelai odio , ac furori , ex-
ponere ; maxime quod Archelaus Jeroso-
lymis sedem regiam haberet , & scire faci-
le potuisset , quod Jesus in Civitate sua
inveniretur . Difficultatem auget , quod
Joseph sciens in Judæa regnare Arche-
laum , noluit illo ire , sed perrexit in Ga-
lilæam , & habitavit Nazareth . Angelus

enim antecederet dixerat Josepho : *Vade
in terram Israel :* Nomine autem Terræ
Israel æque Judæa , & Galilæa veniebat .
Sciens deinde Joseph , quod in Judæa re-
gnaret Archelaus , timuit illo ire ; & tunc
Angelus denuo ei per inspirationem di-
xit , quod iret in Galilæam , & habitaret
Nazareth . Si igitur tunc in reditu ab
Ægypto noluerunt Parentes Jesu eum
ducere Jerosolymam , quia timebant Ar-
chelaum , qui ibi regnabat , & Jesum ad
necem quærebat ; quomodo deinde quo-
tannis Jesum ducebant Jerosolymam ,
absque Archelai timore , & absque vitæ
Jesu periculo ? Et hæc est difficultas , quam
in priori præsentis Dissertationis parte
examinandam , ac pertractandam suscipi-
mus . Pro qua

Dicimus I. Parentes Jesu simul cum ipso
quotannis ad Templi visitationem Jero-
solymam venisse .

I. Probatur . Lucæ 2. habetur : *Et ibant Pa-
rentes ejus per singulos annos in Jerusalem
in die solemnī Paschæ .* Ad quæ verba
hæc subdit Cornelius a Lapide in eodem
loco : „ Jussit Deus Exodi 23. v. 14. &
„ Deuteronomii 16. 16. , ut omnes viri ter
„ in anno adirent tabernaculum , vel tem-
„ plum , ad Deum ibidem publice adoran-
„ dum , eique offerendas oblationes . B. Vir-
„ go postquam rediit in Ægypto , licet le-
„ ge non teneretur , tamen ex devotione
„ junxit se marito , secumque duxit filium
„ ad templum , ut doceret Matres filios a
„ teneris ducere ad templum , Deumque
„ colere . Ita Beda , Maldonatus , Jansen-
„ nius ,

„ nius, Franc. Lucas, & alii. Nec timuit
 „ Archelaum Herodis infanticidæ filium,
 „ tum quia prudenter æstimabat in tanto
 „ Judæorum omnium concursu posse latere
 „ ad paucos dies, donec rediret in Naza-
 „ reth; tum quia sciebat se Deo, pro cuius
 „ honore periculum hoc subibat, esse cor-
 „ di, & curæ. Ita S. Augustinus lib. 2. de
 „ consensu Evangelistarum cap. 10., idque
 „ insinuat Lucas v. 42. & 43. Nonnulli
 „ tamen probabiliter putant, Jesum non
 „ ascendisse Jerosolymam, nisi anno ætatis
 „ duodecimo: illo enim anno Archelaus
 „ actus est in exilium ab Augusto Cæsare:
 „ unde nil ab eo Jesu timere poterat, ut
 „ dixi v. 1. „

II. Probatur. Ideo Parentes Jesu non de-
 buissent eum ducere Jerusalem quotannis
 ad templi visitationem, quia debuissent
 timere Archelaum, qui eum quærebat ad
 necem; sed hæc ratio non officit: ergo
 &c. Probatur minor ex Augustino lib. 2.
 de consensu Evangelist. cap. 10. dicente:
*Hoc mihi dissolvere non esset difficile, nec si
 aliquis Evangelistarum expressisset, quandiu
 ibi regnaret Archelaus. Fieri enim poterat,
 ut per diem festum inter tam ingentem tur-
 bam latenter ascenderent non reversuri; ubi
 tamen aliis diebus habitare metuerent, ut nec
 solemnitate prætermissa essent irreligiosi, nec
 continua mansione conspicui. Cum vero etiam
 de Regno Archelai, quam fuerit diuturnum,
 omnes tacuerint, iste quoque intellectus pa-
 tet; ut quod Lucas dicit per omnes annos
 eos ascendere solitos in Jerusalem, tunc acci-
 piamus factitatum, cum jam non timeretur
 Archelaus. Quod si Archelai regnum ali-
 quanto diuturnius ulla præter Evangelium
 historia prodit, cui fides habenda videatur:
 illud, quod superius dixi, suffecerit, quod ita
 timebant parentes puer habitationem in Je-
 rusalem, ut tamen propter Dei timorem fe-
 stivitatem solemnem non prætermitterent, in
 qua latere facillime possent. Neque enim
 incredibile est, captatis temporibus opportu-
 nis, vel dierum, vel horarum, accedere ho-
 mines ad ea loca, in quibus esse formi-
 dant.*

III. Probatur. Ideo non debuissent Paren-
 tes Jesu eum ducere Jerusalem ad visitan-
 dum Templum, quia iidem redeuntes ex
 Ægypto propter Archelai timorem non
 perrexerunt in Judæam, sed in Galilæam;
 sed in utroque casu diversa est ratio: ergo
 &c. Probatur minor. In primo casu, re-
 deuntes ex Ægypto permanentes habitare
 debebant in eo loco, ad quem ibant. Ad-
 venientes vero Jerosolymam, ad Templi

visitationem, non permanentes Jerosoly-
 mas habitassent, sed tantum per paucos
 dies, adeoque ibi facile potuissent latita-
 re, & a præsentia, & cognitione Arche-
 lai se subducere: ergo in utroque casu di-
 versa est ratio. Unde scribit Serry exer-
 cit. 44. „ Josephum nempe ex Ægypto
 „ revertentem timuisse in Judæam ire, ut
 „ illic lares fingeret, certamque habitatio-
 „ nem constitueret; sic enim ab Archelao
 „ fuisset facile deprehensus: non tamen pe-
 „ rinde timuisse ad paucos dies per singu-
 „ los annos illic hospitari, recurrente ma-
 „ xime festivitate Paschali, atque in tanta
 „ confluyente undique multitudine Judæo-
 „ rum, intra quam, tantilla adhibita cura,
 „ latitare facile poterat „.

Obijciunt I. Josephus lib. 17. Antiquit. Ju-
 daic. cap. 15. aperte dicit, quod Arche-
 laus decem annis regnavit in Judæa, an-
 tequam a Cæsare Augusto in exilium
 mitteretur: ergo, regnante jam Archelao
 in Judæa; Christus cum Parentibus suis
 toto illo decennio Archelai Regni per
 singulos annos debebat Jerosolymam
 ascendere; quod non fuisset a Parentibus
 suis prudenter factum, & quod assertioni
 Augustini repugnare videtur. II. Christus
 quum posset adorare Deum Nazareth, ubi
 habitabat, superfluum videtur, quod ado-
 rare Deum veniret Jerosolymam cum
 Parentibus suis. III. Saltem quando
 Christus duodecimum annum agens, ve-
 nit Jerusalem, & disputationem habuit
 cum Doctoribus in Templo, agnitus est
 a multis, adeoque ejus notitia facile po-
 tuisset ad Archelaum pervenire. IV. Si
 Josephus, ab Angelo monitus, non perre-
 xit in Judæam, sed in Galilæam; quomo-
 do deinde absque Angeli mandato Jeroso-
 lyam quotannis cum puerulo Jesu, &
 cum conjugē Maria, ad Templi adora-
 tionem abibat? Et quomodo etiam An-
 gelus, qui antecederet ei præceperat, ut
 in Judæam abiret, deinde mutatus præ-
 cepit, ut iret Nazareth in Galilæa? Et
 quomodo denique, adveniente quotannis
 tempore visitationis Templi, nihil ei An-
 gelus dicebat, aut revelabat, de itinere
 Jerosolymam versus suscipiendo?

Respondemus ad I. Quod annis illis, quibus
 adhuc Archelaus in exilium pulsus non
 fuerat, Christus Dominus cum Parenti-
 bus suis veniebat Jerusalem, in Templo
 adoraturus, sed latitabat, adeo ut pro ho-
 minum frequentia, & multitudine, nec
 facile posset agnosci, nec inveniri. Unde
 pro annis illis Parentes ejus totam posue-
 runt

runt illorum eam, ut cum occultarent, ne ab aliis cognosceretur, qualis esset, & ad Archelaum referretur. Tempore vero illo, quo erat duodecim annorum, & quo disputans in Templo cum Doctoribus, ab aliis fortassis agnoscebatur, Archelaus non regnabat, quia jam a Cæsare Augusto pulsus in exilium fuerat; & ita intelligendus est Augustinus; quod & asserit Hennus in tract. brevi de præcipuis Vitæ Christi mysteriis sect. 8. : „ Quia illo tempore actus erat in exilium Archelaus ab „ Augusto Cæsare, ut testantur historiæ, „ sicque nihil erat ab eo timendum. Et Ser- „ rery exercit. 44. confirmat dicens „: Cæ- „ terum quo subinde tempore Jesus anno- „ rum duodecim factus palam sese noscen- „ dum Doctoribus dedit in Templo, Ar- „ chelaus in exilium pulsus erat, nihilque „ tunc ab illo timendum erat „.

Ad II. Respondet Hennus loc. cit. „, Quia „ ter in anno, nempe in Pascha, Pentecoste, „ & Scenopegia, debebant omnes masculi „ comparere coram Domino, ut patet Exod. „ 23. & Deuter. 16. sed quia cum illis, qui lon- „ ge distabant a Jerusalem, cujuscumodi erant „ Galilæi, dispensabatur de duobus ulti- „ mis; ideo sufficiebat Christo adorare in „ Jerusalem semel in Paschate: quod licet „ non obligatus, religiose observabat; quia „ non venerat legem solvere, sed adimple- „ re. „. Igitur quum multa perfecisset Chri- „ stus, ad quæ obligationem non habebat, „ mirum non est, ut hoc quoque perfec- „ rit, ad quod non tenebatur. Additur, quod „ non sufficiebat Judæis ut obligationi „ Deum adorandi satisfacerent, quovis in „ loco adorare Deum, sed illum debebant „ in Templo adorare. Templum autem non „ in alia Civitate, quam Jerosolymis in- „ veniebatur, & inde erat, quod Jerosolymam „ tenebantur omnes adire, ut Deum in „ Templo adorarent.

Ad III. Jam diximus, quod quando Chri- „ stus, duodecim annos habens, Jerosoly- „ mam venit, & templum visitavit, & cum „ Doctoribus disputavit, Archelaus non am- „ plius regnabat in Judæa, quia a Cæsare „ Augusto fuerat in exilium pulsus. Unde „ disputationis ratione non poterat a Ju- „ dæis perquiri & agnosci quis esset, & „ neque poterat de eo ad Archelaum rela- „ tio fieri.

Ad IV. Non quæcunque faciebat Ioseph „ ab Angelo discebat, sed illa solum ei „ Deus per Angelum revelabat, quæ Iesu „ vitam, & conservationem, respiciebant. „ Quia autem nullum periculum vitæ Iesu

imminebat ob visitationem Jerosolymi- „ tani templi quotannis faciendam; & ex „ altera parte ad visitationem Judæi tene- „ bantur; inde erat, quod eam Iosephus „ cum Iesu ex Maria quotannis perficiebat. „ Non sic autem in reditu ex Ægypto, in „ quo vitæ Iesu discrimen timebatur.

Pro secunda Dissertationis parte, in qua „ quæritur de loco, seu Civitate, in quam „ Iesu Parentes, cum ipso ex Ægypto re- „ deunt, se receperunt; scire oportet, „ quod quanvis certum sit ex cap. 2. Mat- „ thæi, quod venerint, & habitaverint Na- „ zareth; dicitur enim ibi num. 22., & 23. „ *Audiens autem, quod Archelaus regnaret in „ Judæa pro Herode patre suo, timuit illo ire, „ & admonitus in somnis secessit in partes Ga- „ lilææ. Et veniens habitavit in Civitate, qua „ vocatur Nazareth: ut adimpleretur quod di- „ ctum est per Prophetas: Quoniam Nazaraus „ vocabitur.* Nihilominus Suarez 3. par. qu. „ 37. art. 4. disp. 17. sect. 2. duplicem movet „ difficultatem; quarum prior est, sunt ver- „ ba ipsius. „ Cur dicatur illuc divertisse „ ob timorem, & non potius, quia illa erat „ propria patria, unde discesserat? Posterior „ est, quomodo existimaverit, se ibi fore „ securiorem, quum sicut Archelaus in Ju- „ dæa, ita in Galilæa regnaret Herodes „ Tetrarcha pro Herode patre suo? „ A priori difficultate pressus Cardinalis „ Cajetanus in cap. 2. Matthæi dixit, quod „ Parentes Christi post illius præsentatio- „ nem non redierunt Nazareth, neque in- „ tenderant ibi amplius habitare; & per „ consequens in reditu ex Ægypto in ea- „ dem intentione perseveraverunt, & in „ Judæa voluerunt habitare. At hæc re- „ sponsio Cajetani nec Suarez, nec nobis „ sufficiens videtur, quia non est Lucæ ver- „ bis consona. Alias ergo ex Augustino, & „ ex Hilario conjecturas affert Suarez ver- „ bis hisce: „ Augustinus igitur lib. 2. de „ consensu Evangelist. cap. 9. respondet, „ cum primum Angelus apparuit Iosepho „ in Ægypto, illum intellexisse *jussum se „ esse pergere in Judæam, ipsa enim primitus „ intelligi potuit terra Israel*; postea vero „ cum audisset regnare Archelaum, noluit „ se se tali periculo objicere, sed cogitasse „ Galilæam etiam potuisse sub terra Israel „ comprehendere. Quæ responsio neque ipsi „ Augustino satisfecit, quia non est verifi- „ mile Iosephum existimasse aliquid sibi es- „ se præceptum ab Angelo, quod re vera „ non erat, nisi cum Hilario dicamus, reve- „ ra prius fuisse Iosephum monitum ab „ Angelo, ut in Judæam rediret, postea „ vero

„ vero ut iret in Galilæam. Quod tamen,
 „ neque ex verbis Evangelii colligi potest,
 „ nec videtur admodum verisimile. Nam
 „ (ut idem Hilarius objicit) cur per Ange-
 „ lum fieret admonitio, quæ statim mutan-
 „ da erat? Et ideo Augustinus subdit illam
 „ responsionem, quæ videtur nonnihil
 „ Cajetano favere. Dicit enim: *Videri po-*
 „ *tuisse Parentibus Christi cum puero, de quo*
 „ *talia per angelica responsa didicerant, non*
 „ *esse habitandum nisi in Jerusalem, ubi erat*
 „ *Templum Domini: postea vero ob timorem*
 „ *Archelai mutasse voluntatem, quia non jube-*
 „ *bantur divinitus ibi habitare.* Quæ respon-
 „ sio est verisimilis; nec tamen favet sen-
 „ tentiæ Cajetani, quia non dicit, Parentes
 „ Christi a principio concepisse eam vo-
 „ luntatem, sed post Angelicas apparitio-
 „ nes. Solum occurrunt duo addenda; pri-
 „ mum indicare Augustinum in ultimis
 „ verbis, Josephum conceptio timore Ar-
 „ chelai suo arbitratu mutasse voluntatem,
 „ & decrevisse ire in Galilæam, quia aliud
 „ non erat divinitus præceptum: ex ver-
 „ bis tamen Matthæi colligitur, illum ex
 „ divina revelatione id fecisse, ut patet ex
 „ illo verbo: *Et admonitus in somnis.* Unde
 „ Hilarius canone 2. in Matthæum illud
 „ explicans, inquit: *Per Angelum monetur,*
 „ *ut in Galilæam transeat, & in regionis ejus*
 „ *Civitate Nazareth inhabitet.* Alterum est,
 „ satis probabile videri (quod Jansenius di-
 „ cit) Josephum voluisse ire in Judæam,
 „ non ut ibi habitaret, sed ut gratias Deo
 „ ageret, & sacrificium in Templo Deo
 „ offerret; postea vero timuisse, ne in tem-
 „ plo agnitus Christus, Archelao manife-
 „ staretur. „

Dicimus II. Parentes Jesu, simul cum ipso
 redeuntes ex Ægypto, se recepisse in Ci-
 vitem Nazareth, ibique habitasse.

I. Probatur. Matthæi 2. habetur: *Defuncto*
autem Herode, ecce Angelus Domini appa-
ravit in somnis Joseph in Ægypto, dicens:
Surge, & accipe puerum, & matrem ejus, &
vade in terram Israel; defuncti sunt enim
qui querebant animam pueri. Qui consur-
gens, accepit puerum, & matrem ejus, &
venit in terram Israel. Audiens autem, quod
Archelaus regnaret in Judæa pro Herode pa-
tre suo, timuit illud ire; & admonitus in som-
nis, secessit in partes Galilææ. Et veniens ha-
bitavit in Civitate, qua vocatur Nazareth,
ut adimpleretur quod dictum est per Prophe-
tas: Quoniam Nazareus vocabitur. Qui-
bus verbis plane constat, ex Angeli mo-
nitu se recepisse Parentes Jesu cum ipso
simul post reditum ex Ægypto in terram

Israel; & quia nomine terræ Israel Jo-
 seph intellexit Judæam, & proinde ti-
 muit illud ire, ubi regnabat Archelaus; &
 Angelus intelligebat Galilæam; hinc
 opus fuit, ut Angelus denuo appareret
 Joseph in somnis, eumque moneret, ut
 simul cum Coniuge, & Jesu, se reciperet
 in Galilæam, & in Civitate Nazareth
 habitaret. Quod explicavit S. Augusti-
 nus lib. 2. de consensu Evangelist. cap. 9.
 & ex eo Glossa: *Non determinat (Ange-*
lus) in quam partem, ut ad dubitantem ite-
rum revertatur: quia vero non distinxerat,
Joseph intellexit Judæam, quæ dignior est
pars regni: Putavit enim tali puero non nisi
Jerosolymis habitandum; Angelus vero Gali-
læam intellexit.

II. Probatur ex Epiphanio lib. 1. Panarii
 cap. 21., ubi scribit: *Archelaus vero novem*
annos regnat; in cujus regni principio egres-
sus Joseph de Ægypto, una cum Maria, &
puero, cum audisset Archelaum regnare, se-
cessit in partes Galilææ, & habitavit tunc in
Nazareth. Ex quo, quemadmodum etiam
 ex Hieronymo, Eusebio, Brocardo, Sa-
 ligniaco, & ex aliis, Adrichomius Naza-
 reth describens, hæc habet in descriptio-
 ne Terræ sanctæ pag. 241. num. 73. *Na-*
zareth, quod interpretatur flos, pulebra, ac
flores Galilææ Civitas est, Capbarnaum urbi
subjacens, adificata super montem, quem
corona instar ambit, duabus leucis a monte
Tabor, trium autem dierum itinere ab Jeru-
salem distans. Hic B. Maria, candens flos
virginum, nata est. Hic Christus Dominus
noster, & Salvator, gloria, & corona nostra,
ut flos campi (inquit Hieronymus) nasce-
retur in flore virtutum, conceptus, & educa-
tus est, ac viginti quatuor annis habitavit.
Unde & Civitas hæc, civitas sua, & patria
sua, ipse vero Nazarenus, seu Nazareus, &
Galilæus, appellatus est. Sed & nos, qui nunc
a Christo Christiani, apud veteres quasi op-
probria a Nazareo Nazarei, & a Galilæo
Galilæi dicebamur.

III. Probatur a Baronio ad annum Christi
 nonum, ex Hieronymo, Beda, & aliis,
 verbis hisce: „ Idem Jesus Christus Re-
 „ demptor noster, cum superiori anno mo-
 „ nitus ab Angelo Joseph ex Ægypto re-
 „ cessisset, septima Januarii in Palæstinam
 „ reductus, ac in Galilæam perductus, Na-
 „ zareth habitavit. Memorabilis fuit ani-
 „ quitas in Ecclesia ea dies, quæ cum in
 „ Martyrologio Romano, tum in cæteris
 „ anniversaria commemoratione recolitur
 „ Est Nazareth ubi Christus egit, inquit
 „ Hieronymus, viculus in Galilæa juxta „ mon-

55 montem Tabor, unde & Dominus noster
 „ Jesus Christus Nazarenus vocatus est; ha-
 „ berque Ecclesiam in loco, quo Angelus
 „ ad B. Mariam evangelizaturus intravit;
 „ sed & aliam, ubi Dominus est nutritus;
 „ de iisdem duabus domibus & Beda me-
 „ minit, cum agit de locis sanctis „.

Arguunt I. Si Joseph timuit ire in Judæam,
 quia ibi regnabat Archelaus, Herodis ma-
 gni filius, pari ratione debebat quoque
 timere pergere in Galilæam, ubi regna-
 bat Herodes Antipas, qui pariter erat He-
 rodis magni filius: ergo non est potior ra-
 tio, qua dicamus, Josephum cum puero,
 & conjuge non venisse Jerosolymam,
 sed Nazareth, propter Archelai metum.
 Probatur antecedens. Herodes Magnus
 regnum suum in quatuor Tetrarchias di-
 visit, quorum unam, Judæam scilicet, Ar-
 chelao tradidit, Galilæam Antipæ, Tra-
 chonitidem tertio eorum Fratri Philip-
 po, Abilinam Lyfaniæ; quod patet Lucæ
 3., quam divisionem Augustus Cæsar
 confirmavit. II. Archelaus tunc temporis
 non erat Rex, sed tantum Tetrarcha,
 vel Toparcha; habebat tamen spem Re-
 gni, & nominis regii, si bene se gereret,
 juxta promissionem, quam illi fecerat
 Augustus; ergo non debebat se ostendere
 paternæ crudelitatis hæredem & imita-
 torem, ut regnum, & nomen regium, as-
 sequeretur; sciens præsertim, quod Augu-
 stus Cæsar patris feritatem in infantium
 cæde magnopere fuerat detestatus: ergo
 immerito illum timebat Josephus, adeo-
 que poterat absque timore simul cum
 conjuge & puero, in Judæam se recipere,
 & Jerosolymis habitare. III. Dicitur,
 quod Christus Dominus appellatus sit
 Nazarenus, eo quod Parentes ejus post re-
 ditum ex Ægypto, illum duxerunt Na-
 zareth, ibique per totam suam ferme æta-
 tem habitavit; & ex hoc etiam quod di-
 ctus sit Galilæus, quia Nazareth in Ga-
 lilæa invenitur; sed hoc est falsum: ergo
 &c. Probatur minor. In Galilæa, quæ est
 in Palæstina, non invenitur Nazareth;
 illa enim posita est in Tribu Nephthali, &
 Galilæa Gentium vocata est. IV. Christus
 Dominus ex Hieronymo dictus est Naza-
 renus a Sanctitate: ergo non quia Naza-
 reth venit post reditum ex Ægypto, &
 Nazareth habitavit. Probatur antecedens.
 Hieronymus in cap. 2. Matthæi exscri-
 bit: *Nazareus Sanctus interpretatur. San-
 ctam, aut Dominum futurum, omnis Scriptu-
 ra commemorat. Possimus, & aliter dicere,
 quod etiam eisdem verbis juxta hebraicam*

*veritatem in Isaia scriptum sit: Exiet Virga
 de radice Jesse, & Nazareus de radice ejus
 conscendet.*

Respondemus ad I. cum Suarez, quod Jo-
 seph minus timuit Herodem Antipam,
 quam Archelaum, quia Antipas iuste, &
 pacifice, Provinciam suam moderabatur,
 Archelaus vero crudelior erat, & tyran-
 nice gubernabat; unde propter hoc pri-
 vatus Regno fuit, & in exilium ab Augu-
 sto Cæsare pulsus; quod invenire possunt
 Legentes apud Josephum lib. 17. Anti-
 quit. Judaic. cap. ultimo, & lib. 2. de
 bello judaico cap. 6.

Ad II. Quavis Archelaus nondum Regia
 nomen ab Augusto obtinuerat, quia ta-
 men Regi Patri proprie successerat in
 Regno, Regis nomen affectabat, & Jeros-
 olymis, ubi pater regiam sedem tenebat,
 imperabat; unde ad patrem Magi acces-
 serant quærentes novum Regem Judæo-
 rum; & ideo verosimilius censet Suarez,
 Archelaum simul cum Regno alterius
 Successoris odium a Patre hereditasse.

Ad III. Baronius ad annum Christi nonum
 hæc scribit, & ex his nos quoque ad pro-
 positam objectionem respondemus: „ Ex
 „ eo quod Dominus noster fuit incola
 „ Nazareth, juxta sermonem propheticum,
 „ Nazarenus est appellatus; quæ etiam
 „ nomenclatura ignominia causa affixa
 „ est titulo Crucis. Porro & Angelus apud
 „ Marcum, & Apostoli honoris causa Je-
 „ sum Nazarenum dicere consueverunt.
 „ Quin etiam ipso principio nascentis Ec-
 „ clesiæ a Jesu Nazareno omnes item Chri-
 „ stiani Nazaræi dicebantur, & ipsa Chri-
 „ stiana Religio Secta Nazarenorum. Nam
 „ qui accusabant Paulum Judæi, ut habent
 „ Acta Apostolorum: Hunc, dicebant, in-
 „ venimus hominem pestiferum, & contru-
 „ macem, & Auctorem seditionis sectæ
 „ Nazarenorum &c. Perseveravit vero
 „ ejusmodi nomenclatura, ut Christiani di-
 „ cerentur Nazaræi, quousque omnes æque
 „ cœperunt dici Christiani: tunc etenim
 „ Nazarenorum nomen remansit Hæreti-
 „ cis, quorum duplex erat differentia: alii
 „ nanque fuerunt ante Christum; nec Chri-
 „ stum noverunt: alii vero qui sic in Chri-
 „ stum credebant, ut tunc in observatione
 „ legalium Judæi esse non desinerent, de
 „ quibus pluribus Epiphanius. Ad hæc eo
 „ quod Dominus in Provincia Galilæa ha-
 „ bitasset, ab impiis nominatus est Galilæus;
 „ & ab eo Christiani etiam Galilæi sunt
 „ appellati, eo quippe nomine insignes,
 „ impietatis viri, Porphyrius, & Julianus
 „ Ap-

„ Apostata, & alii his similes, Christianos
 „ nuncupare consueverunt. Sunt autem
 „ duæ Galilææ in Palæstina, quarum al-
 „ tera confinis est Judææ, altera vero con-
 „ termina Phœnicibus. (Sic eas describit
 „ Cyrillus, quas Josephus Superiorem, &
 „ inferiorem nominat) Prior, posita in
 „ Tribu Nephthalim, Galilæa Gentium
 „ dicta est, posterior autem in Tribu Za-
 „ bulon circa Tiberiadem, & stagnum Ge-
 „ nezareth, ut tradit Hieronymus, sita est:
 „ In harum posteriori est Nazareth, ubi Chri-
 „ stus Dominus habitavit. Sed de Galilæo-
 „ rum natura, hæc breviter Josephus: *Sunt,*
 „ *inquit pugnaces ab infantia Galilæi, & om-*
 „ *ni tempore plurimi: neque aut formido un-*
 „ *quam viros, aut penuria regiones illas occu-*
 „ *pavit; quoniam tota, optima, & fertiles*
 „ *sunt, &c.* Atque hæc satis, .

Ah IV. Non est novum in Sacris Scripturis,
 quod idem nomen, & literalem, & mysti-
 cam habeat significationem; Literalem
 quidem, quatenus a Patria, vel a genere,
 derivationem significet; mysticam vero,
 quia importat aliquid, quod virtutem, vel
 portentum, vel dignitatem, præferat.
 Unde nec mirum videri debet, quod Chri-
 stus appellatus sit Nazarenus, & quia Na-
 zareth educatus, ibidemque per plures
 annos habitavit, & quia sanctitatem, se-
 gregationem a seculo, innocentiam florem,
 in se habebat, quæ omnia vox illa Naza-
 reus, seu Nazareus, Nazarenus mystice
 importat.

Pro tertia demum Dissertationis parte, pri-
 mo Author hæreticus libri de Infantia
 Salvatoris, plurimas fabulas commentus
 est, ac scripto tradidit, de vitæ instituto,
 ac de vivendi genere, quod Christus Do-
 minus exercuit; quas quidem Nænia pueri-
 tidissimas sane, & insolentissimas, una
 simul cum libro, qui illas continebat, Ge-
 lasius Romanus Pontifex, in Romano
 Concilio ritè proscripsit, atque damna-
 vit.

Secundo Valentiniani de Christo infante, &
 Scholas frequentante ad literas addiscen-
 das, non pauca commenti sunt. Illos au-
 tem refellunt Irenæus lib. 1. adversus hæ-
 reses cap. 17., & Augustinus tract. 29. in
 Joannem. Immo Joannis 7. Judæi, qui de
 Christo dicebant: *Quomodo hic literas scit,*
eum non didicerit? In antecessum hos nebu-
 lonæ apertissime confutaverunt. Quomodo
 enim Christus frequentare scholas pote-
 rat, qui literas non didicit? Et quomodo
 verificari potest, quod literas non didi-
 cerit, quum scholas frequentaverit?

PAR. IV.

Terrio Christiani aliqui terrio Ecclesiæ se-
 culo quædam miracula venditabant, quæ
 a Christo patrata in puerili ætate dice-
 bant. Contra quos loquitur Chrysosto-
 mus homil. 16. in Joannem, dicens: *Con-*
stat, signa illa, & miracula, quæ in Christi
pueritia feruntur, vera non esse. Nam si a
puero miracula facere cepisset, non sane,
eum Joannes ignorasset; nec reliqua multitu-
do indignisset Magistro, qui ipsum manife-
staret. Nunc autem, inquit Joannes, propter
hoc veni, ut manifestetur in Israel.

Quarto. Alii dixerunt, quod Christus non
 artificio, sed quotidiana mendicatione, &
 corrogata ostiarii stipe victitavit; quod
 fuit commentum Michaelis a Cæsena,
 Guillelmi Ochami, aliorumque ex Minori-
 bus Patribus S. Francisci, quod Joannes
 XXII. Romanus Pontifex, anno 1322.
 tribus Extravagantibus, scilicet, *Ad Con-*
ditorem &c. *Cum inter nonnullos &c.* *Quia*
quorundam &c. damnavit.

Quinto, Alii voluerunt, Christum toto illo
 tempore, quod fluxit a pueritia ad annum
 usque 30. in secessu vixisse, secreto loco
 solitariam vitam duxisse, & continuè
 orationi, contemplationi, ac etiam jeju-
 nio, vacasse. Et hujus sententiæ fuerunt
 Paulus Brugenſis ad cap. 6. Marci, Bar-
 radius in cap. 2. Lucæ, Simon de Cassia
 lib. 4. de Vita Christi cap. 2. Post quos
 recensitos Serry exercitat. 44. subjungit:

„ Verum quanquam id ex parte verum,
 „ esse non negem; Christumque plurimam
 „ privatæ vitæ partem contemplationi, &
 „ orationi dedisse non dubitem; difficultè
 „ tamen adducor, ut credam, eum socialem
 „ vitam nusquam egisse, artemque aliquam
 „ mechanicam non exercuisse: tum ut in ea
 „ exercenda patri subditus esset; tum, ut
 „ honesta industria, & suæ, & Parentum,
 „ inopiæ succurreret; tum, ut humilitatis,
 „ & modestiæ præberet exemplum; tum
 „ demum ad fugam otii, .

Sexto, lidem quoque dixerunt, quod Chri-
 stus interdum saltem fabrilem artem exer-
 cuit, una simul cum Josepho patre, fabro.
 Et hujus sententiæ sunt præcipue Chry-
 sostomus homil. 30. in cap. 13. Matthæi,
 Basilii in Asceticis, Angelicus Doctor
 in cap. 13. Matthæi. Et quanvis in hoc
 fere omnes conveniant, discrepant tamen
 de fabili arte, quam speciatim exercuit.
 Etenim Justinus martyr in Dialogo cum
 Triphone Judæo voluit, Christum artem
 lignariam exercuisse, & illam præsertim,
quæ aratra fabricatur, & juga, quam car-
rucariam dicimus; & Justino subscribit

M m

Am-

Ambrosius lib. 3. in Lucam. Hilarius vero ad cap. 14. Matthæi, Beda ad caput 6. Marci, & Chrysologus sermone 48. scripserunt, Christum fabrum ferrarium fuisse.

Septimo, Plerique concedunt, Christum pauperem vitam duxisse, quod multa Evangelii loca indicant; Immo & aliquando mendicasse, quod asseruit S. Thomas opusc. contra Impugnantes Religionem cap. 7. Ad quæ subdit Serry: „Aliud
„ longe est paupertas, aliud mendicitas:
„ aliudque rursus est mendicitas ex status,
„ & vitæ conditione; aliud mendicatio ex
„ occasione dumtaxat, & in exercitium
„ humilitatis, qualis fuit in Christo Domino.

Octavo, lidem volunt pariter, quod B. Virgo, Christi mater, honesto artificio, & sibi, & filio, vitæ necessaria comparaverit, sicut & vir ejus Joseph, & quod ob hoc dicta fuerit a Tertulliano lib. de spectaculis, *Quæstuarium*, hoc est artem ad quæstum exercens, quemadmodum etiam a Hieronymo epist. 1. ad Heliodorum. Verum quam artem in individuo exercuerit, non conveniunt Patres; etenim Anselmus scribit, fuisse Lanariam; Epiphanius Indusiarum; Hieronymus, & Beda Textricem; ex lana, scilicet, lino, serico, & bisso.

Dicimus III. Christum Dominum, a pueritia usque ad trigésimum ætatis suæ annum, privatam, ac solitariam vitam ducentem, orationi, contemplationi, ac jejuniis, vacasse; eodemque tempore fabrilem artem lignariam cum Josepho exercuisse; non autem mendicasse, nisi aliquando ex accidenti.

Prima Conclusionis pars probatur I. Matthæi 13. *Et veniens in patriam suam, docebat eos in Synagoga eorum, itant mirarentur, & dicerent: Unde huic sapientia hac, & virtutes? Nonne hic est Fabri filius? Nonne Mater ejus dicitur Maria; & fratres ejus, Jacobus, & Joseph, & Simon, & Judas? Et sorores ejus nonne apud nos sunt? Unde ergo huic omnia ista?* Ad quæ addit Cornelius a Lapide: „Videtur ergo Christus cum patre Joseph artem fabrillem exercuisse usque ad annum trigésimum, quo cœpit docere, & prædicare. S. Hilarius, & Ambrosius censent, Christum fuisse fabrum ferrarium; Hugo, murarium, vel aurificem. Communis sententia est, Christum fuisse fabrum lignarium, ut ex S. Chrysostomo docet S. Thomas, & S. Justinus dialogo

„ contra Triphonem. *Ecce, inquit, aratra, & iuga bouum conficiens.* Hinc prædicans Christus sæpe ab eis petit similitudinem, ut cap. 11. *Tollite jugum meum super vos. Et nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro aptus est regno Dei:* Lucæ 9. ver. 62.

II. Probat ex Marci 6. *Nonne hic est faber, filius Maria, frater Jacobi, & Joseph, & Judæ, & Simonis? Nonne & sorores ejus hic nobiscum sunt?* Ad quæ etiam Cornelius a Lapide cit. loco ad cap. 13. Matthæi, qui scribit: „Hinc & Christianus ille a Gentili irrisore rogatus, *quid faceret fabri filius?* puta Christus, argute respondit: *Juliano (Apostata) fabricat feretrum:* nam paulo post occisus est Julianus. Ita Sozomenus lib. 6. cap. 2. „Quod & repetit Serry in Exercit. 44. dicens: „Nata quippe est illa pii cujusdam, ac religiosi, Ludimagistri responsio Libanio, Ethnico, & Juliani Imperatoris Apostatæ intimo familiari, olim data, quam referunt Theodoretus lib. 3. Histor. cap. 18. & Sozomenus lib. 6. Histor. cap. 23. „Cum, scilicet, per derisum quæsisset Libanius: *Quid agis Fabri filius?* Christum intelligens, & irridens. Respondit Ludimagister: *Juliano ego feretrum fabricatur.* Quod certe probavit eventus; nam paulo post sagitta istas Julianus interit, ac feretro in tumultum delatus est.

Secunda Conclusionis pars probatur I. Joannis 4. dicitur, *Jesum misisse Discipulos suos ad emendum cibos: Discipuli enim ejus abierant in Civitatem, ut cibos emerent.* Ad quæ dicit Cornelius a Lapide: „Hæc etiam nota, Christum tunc non mendicatum vixisse, se pretio, quod sibi a Magdalena, aliisque feminis oblatum, ipse non ut proprium, sed ut commune cum Apostolis possidebat.

II. Probat Joannis 13. Christus præcepit Judæ, qui oculos habebat, ut emeret ea, quæ ad festum celebrandum erant necessaria, & ut egentibus subveniret: *Quidam enim putabant, quia oculos habebat Judas, quod dixisset ei Jesus: Emte ea, quæ opus sunt nobis ad diem festum; aut egenis ut aliquid daret.* Ad quæ idem Cornelius: „Licet enim ex verbis Christi scirent Judam fore proditorem, tamen non sciebant eum tam cito, scilicet, eadem nocte, Christum proditurum, sed suo tempore. Quare non intellexerunt Christum dicentem: *Quod facis, fac citius,* de prodicione sua loqui, sed ad emendum

„ dum necessaria pro instantē Paschate
 „ transulerunt. Erat enim Judas procura-
 „ tor Christi, & Apostolorum. „ Quod
 docuerat etiam Beda lib. 4. cap. 54. in
 cap. 12. Lucæ: *Facite vobis sacculos, qui
 non veterascunt: eleemosynas, videlicet
 operando, quarum merces in eternum ma-
 neat, Vbi non hoc præceptum esse putandum
 est, ut nil pecuniæ reservetur a Sanctis, vel
 suis scilicet, vel pauperum usibus suggeren-
 da: cum & ipse Dominus, cui ministra-
 bant Angeli, tamen ad informandam Ecce-
 lesiam suam loculos habuisse legatur, & a fi-
 delibus oblatæ conservans, & suorum ne-
 cessitatibus, aliisque indigentibus tribuens:
 sed ne Deo propter ista serviat, & ob ino-
 pia timorem iustitia deseratur.*

III. Probatur, Joannes XXII., Romanus
 Pontifex, in citatis Extravaganlibus Ad-
 Conditoem, &c. Cum inter nonnullos, &c.
*Quia quorundam, &c. declaravit, decre-
 vit, ac definivit, Christum aliquid in-
 commune cum Apostolis habuisse, & hoc
 paupertatis perfectioni nullatenus offi-
 cere. Quo etiam extremo iudicio, ait
 Serry, censendus est revocasse caput
 exiit, de verborum significatione in VI.,
 quod Nicolai IV. contrarium asserentis
 decretum erat. Videatur Odericus Ray-
 naldus in Annalibus ad annum 1323.*

IV. Probatur. Ex Tertulliano, Epiphanio,
 Hieronymo, Beda, & Anselmo locis cita-
 tatis, B. Maria Virgo, Christi mater di-
 cta est *Quæstuarium*, scilicet artem ad qua-
 stum exercens, *Lanaria, Industriaria, Textrix*,
 ut diximus; non est autem verisimile,
 Christum mendicasse victum, quando
 convivebat Parentibus, qui honestam ar-
 tem exercebant, ut se, illumque alimen-
 tarerent.

Objiciunt I. Hilarius, Beda, & Chrysologus,
 locis citatis dixerunt, Christum fuisse fa-
 brum ferrarium: ergo non fuit faber li-
 gnarius. II. Basilus in Constitutionibus
 monasticis cap. 5. hæc habet de Christo:
*Cum prima sua ætate Parentum suorum im-
 perio esset subiectus, & labores corporis om-
 nes aquo una cum ipsis animo illis obediens,
 toleravit. Verisimile est enim, cum homines
 illi essent & iustitia, & pietatis cultores:
 reuocare tamen solitos eos in assiduis corporis
 laboribus versari, & hac ratione quotidia-
 num sibi victum queritare. Porro Jesus cum
 his (ut divina litera prædicant) esset subje-
 ctus, sine dubio in perferendis etiam una-
 cum ipsis laboribus, morigeram declarabat
 suam obedientiam Ex quibus verbis pater,
 quod Christus quotidianum victum qua-*

PAR. IV.

ritaverit, hoc est mendicaverit. III. Hie-
 ronymus in Epist. 22. ad Eustochium de
 custodia Virginitatis scribit, quod Chri-
 stus usque ad triginta annos Parentum pau-
 pertate contentus fuit: ergo si tunc Christus
 Parentum paupertate contentus non men-
 dicavit, deinde post triginta annos a Pa-
 rentibus separatus, mendicavit. IV. Chri-
 stus adoratus a Magis eleemosynas ab
 iisdem accipit: ergo primo veniens in
 mundum, & in fasciis agens, vitam men-
 dicatione sustinuit. V. Triduo illo, quo
 Parentes eum amiserunt Ierosolymis, & in
 Templo erat cum Doctoribus disputans,
 asserunt omnes, quod mendicare vitam
 transegit: ergo non proprio labore vixit,
 sed mendicando ostiavit. VI. Chrysosto-
 mus homil. 67. in Matthæum docet, quod
 Christus regulas nobis præbuit, ne maiora,
 quam necessarius usus exigit, requiramus.
 Itaque quando nascebatur, non magnificas
 ades, non locupletem matrem, sed pauperri-
 mam, & Fabro desponsatam, elegit. Et con-
 sonat iis, quæ dixerat Origenes homil. 8.
 in Leviticum: *In hoc ostenditur, verum esse
 illud: quod scriptum est, quia Christus Jesus
 cum dives esset, pauper factus est, ideo & ma-
 trem, de qua nasceretur, elegit pauperem.* VII.
 Si non fuit Christo incongruum fabrillem
 artem a Iosepho discere, neque dicendum
 est, fuisse inconveniens, quod a Ludima-
 gistro literas, illasque cognoscendi peri-
 tiam compareret; quod apud Irenæum
 Valentiniæ, qui proximi Christi ævo
 fuerant, asseriebant. VIII. Patres omnes
 asserunt, quod Christus ante trigessimum
 annum obscuram vitam duxerit, & ab aliis
 minime cognitam; sed si fabrillem artem
 exercuisset, facile fuisset ab hominibus
 agnitus, & non potuisset orationi, con-
 templationi, & ieiunio vacare: ergo ve-
 rum non est, quod diximus, Christum,
 scilicet, ante trigessimum ætatis annum,
 solitariam, obscuram, ac privatam vitam
 duxisse; sed potius socialem, cum aliis
 conversando, ac pertractando.

Respondemus ad I. quod Hilario, Bedæ, &
 Petro Chrysologo, præferimus Justinum
 martyrem, & philosophum; & quia fuit
 omnium antiquissimus, & Christi tem-
 poribus propior, & quia pro ejus opi-
 nione peculiaria monumenta, quæ addu-
 ximus, faciunt, quæ cæterorum senten-
 tiæ minime suffragantur.

Ad II. Profecto Christus ex Basilio quoti-
 dianum victum queritavit, at non men-
 dicando, ut Adversarius supponit, sed po-
 tius laborando, ut ex ipsiusmet Basilii ver-

M m 2 bis

bls innotescit : Quum enim dicat , quod Parentes ejus , ut sibi vitæ necessaria acquirerent, laborarent, non mendicarent, consequens est etiam ut dicant , quod Christus Parentum vestigia sequens una simul cum ipsis laboraverit, non vero mendicaverit . Et hoc potiori jure facere debebat, ut scilicet Patris putativi senecturi adjumento esset, se socium laborum ejus reddens , atque constituens.

Ad III. Christus nec ante trigessimum ætatis suæ annum, nec post ipsum, mendicavit; non quidem ante; quia etsi pauper in Parentum suorum domo esset, non erat tamen mendicus; immo B. Virgo Parentes habuit honestæ, & commodæ conditionis, quorum ipsa unica erat hæres, & ideo viro ejusdem Tribus, & Familiæ nupsit . Quod dixerat Nicephorus lib. 1. hist. Eccles. cap. 3., scilicet *Parentes Domini post Christi nativitatem e Bethlebem rediisse Nazareth, propter eam, qua tum ibi eis erat, substantiam, & possessionem. Utrobique enim habitabant, quod utroque loco proventum aliquem (ut conjicere licet) haberent*. Immo Eusebius Emisenus, vel quisquis est author homiliæ in Nativitate Virginis Mariæ: *Manifestum est, Beatissimam Virginem Mariam, qua nobilissima hæres parentibus suis in hereditatem successerat, (siquidem, neque fratres habuit, neque habuisse legitur) neminem de alia Tribu conjugem accipere potuisse. Sed fortasse dicis, eam non habuisse hereditatem. Lege ergo in Levitico, & invenies, quod nemo hereditatem suam ex toto vendere poterat, etsi usum ejus vendere potuisset. Veniente namque jubileo, omnis hereditas ad proprium Dominum revertebatur; quomodo ergo sine hereditate esse poterat, qua ex tam nobilissimis parentibus orta fuerat?* Post quæ loc. cit. subdit Suarez: „ Itaque licet non essent „ divites Maria, & Joseph, non tamen adeo „ inopes existimandi sunt, ut sine aliorum „ subsidio parvam familiam suam alere „ non possent. Neque decebat Sanctissimam Virginem talis egestatis modus, ac „ vivendi ratio. Neque etiam ad virtutis, „ ac sanctitatis perfectionem fuit necessaria, neque conveniens saltem pro eo tempore, in quo statu matrimonii vitam privam, & in exterioribus rebus communem agebat. Et eadem ratione non oportuit Christum saltem pro illo tempore „ hunc paupertatis modum assumere „.

Ad IV. Quod Magi Christo obtulerunt in præsepio vagienti, non fuit stipēs elemosynaria, sed fuit tributum, vel donum.

Ita in Epiphaniæ solemnitate canit Ecclesia, ita prædicant Patres. Et quidem, etsi possit admitti, quod aurum pro elemosyna detur, nunquid etiam pro elemosyna dari potest myrrha, vel thus? Habuerunt profecto mysticas significationes dona illa, quibus declarabatur Christus Deus, Rex, & homo mortalis; hoc est per myrrham homo mortalis, per aurum Rex; & per thus Deus. Non ergo aurum dabatur illi a Magis ut mendico, sed offerebatur ut Regi.

Ad V. Diximus quidem in conclusione, Christum aliquando mendicasse ex accidenti, & hoc fuit, quando deperditus Jerosolymis a Parentibus, post disputationes in Templo habitas cum Doctoribus, victum mendicando quærebat. Per hoc autem non fit, quod mendicitatis statum amplexus fuerit ante baptismum; quod & notavit Serry, scribens: „ Et vero si cum „ mendicitatis statum amplexus esset Christus ante baptismum, post baptismum „ utique tenuisset, ad vitæ necessaria comparanda: non retinuisse autem compertum est ex Evangelio Joannis cap. 4. ubi Christi discipulos in Civitatem ivisse legitur, ut cibos emerent „. Quod & Nos in probationibus adduximus. Attamen Cornelius a Lapide in cap. 2. Lucæ hæc scribit: „ Totum hoc triduum ergo Jesus „ egit partim orando, partim audiendo „ Doctores, hisque respondendo in Templo: cibum a Doctoribus, aut astantibus „ sapientiam ejus mirantibus, invitatus accepit, licet alii minus verisimiliter putent „ eum ostiatim mendicando victitasse, uti „ putat S. Bernardus homil. infra octavam „ Epiphaniæ, Bonaventura, Alensis, & alii, „ & faver S. Thomas 2. 2. q. 187. art. 5., „ qui Christum aliquando mendicasse probat ex illo: *Ego autem mendicus sum, & pauper* psalm. 39. Ex adverso Lyranus, Dionysius, Joannes Major hic, & Abulensis in Matth. cap. 17. q. 194. censent, Christum nunquam mendicasse, eo quod mendicare Judæis esset vetitum Deuter. 15. *Mendicus non erit inter vos*. Verum hæc verba non præceptum, sed promissionem „ opum significant, si legem Dei observent, „ scilicet, eos adeo fore divites, ut nemo „ eorum mendicet „.

Ad VI. Non negamus quæ Origenes, & Chrysostomus docuerunt, B. Virginem scilicet, non fuisse locupletem, non fuisse divitem, sed tantum asserimus non fuisse mendicam, ita ut quæ ad vivendum erant necessaria, mendicando quæreretur simul

simul cum Sponso, & Filio. Hoc profecto nemo ex Patribus asseruit, nullus ex Theologis distiravit; immo nos nuper non semel ostendimus, & illam Parentum ejus fuisse hæredem; adeoque hæreditatem, & paternam, & maternam, Sponso suo deportasse, & artes quoque exercuisse, quibus ad vivendum necessaria parabantur.

Ad VII. Inconveniens porro erat Christo literas a Ludimagistro discere, quia Evangelium contrarium publicabat, dicens: *Quomodo hic literas scit, cum non didicerit?* At fabrilem artem Josephi exemplo exercebat, ad quam tale magisterium exigitur, quale ad literas, & scientias acquirendas necessarium est. Cæterum Valentiniani non solum falsa, sed & ridicula de Christo puero, & literas addiscente somniabant, quæ refert Irenæus lib. 1. advers. hæres. cap. 17. *Assumunt in hoc & illam falsationem, quasi Dominus cum puer esses, edisceret literas, cum di-*

xisset Magister ejus, quemadmodum in consuetudine est: Dico, A; Respondit, A. Rursum cum Magister jussisset dicere eum, B, respondisse Dominum: Tu prior dic mihi quid est, A, tunc ego dicam tibi quid est, B. Sed facessant commenta hac.

Ad VIII. Dicimus, potuisse Christum uno, eodemque tempore ducere vitam privatam, & obscuram, ac exercere artem illam, quam diximus exercuisse. Non enim ars illa constituerebat ipsum in triviis, vel in plateis, ut ibidem omnium hominum colloquia exciperet, sed in officina tantum putativi Patris sui eum restringebat ad laborem quidem manuum, sed & ad mentis quoque in Deum elevationem; adeo ut uno, eodemque tempore vitam ageret activam, cum hominibus aliquot conversando, & contemplativam per crebras orationes, & contemplationes, quibus illius anima continuo cum Deo conjungebatur.

DISSERTATIO CCXXIX.

De disputatione Christi in Templo. An interrogatio B. Virginis Christo facta, & responsio ejusdem ad illam, aliquid habuerint objurgationis, vel reprehensionis? An Christus sedens in Templo interrogaverit, vel docuerit Doctores, & de quibus rebus? An Christus Jesus quemadmodum ætate, & statura, ita & sapientia, & gratia, profecerit?

POSTQUAM Christum Parentes ejus invenerunt in Templo cum Doctoribus disputantem, quem per triiduum amissum inter Cognatos, & notos, requirentes, invenire non poterant, mater ejus dixit ad eum Lucæ 3. *Fili, quid fecisti nobis hic? Ecce pater tuus, & ego dolentes quærebamus te.* Quæ quidem verba non defuerunt qui dicerent, continuisse objurgationem, quam mater fecit ad eum; alii tamen rectius loquentes putarunt, fuisse potius verba mirantis, & dolentis matris, doloremque suum dolenter ex-

plicantis. Quod exponit Cornellijs a Lapide ad eadem verba scribens: „Verba hæc matris sunt, non Christum objurgantis, sed mirantis, & dolentis, doloremque suum dolenter explicantis. Hoc enim suadet veneratio matris erga talem filium, scilicet hominem Deum: ac proinde verisimile est, matrem hæc ei dixisse, non publice in confesso Doctorum, sed secreto segregando eum, vel confesso jam demisso. Ita Jansenius, Maldonatus, & alii. „Jesus autem respondit illis: *Quid est, quod me quærebatis? Nesciebatis, quia in his, qua Patris mei sunt, oportet, me esse?* Quæ pariter verba, aliqui

qui dixerunt esse reprehendentis; quum consultus alii senserint, esse potius instruientis, consolantis, suumque factum defendentis; Quod exponit præfatus Cornelius verbis hæc: „S. Ambrosius censet, hæc esse verba reprehendentis. „ Et poterat Christus ut Messias, ut Legislator, jure suo reprehendere matrem, si peccasset. Verum nulla in matre fuit peccati culpa: ergo nec in Christo ulla ejus fuit reprehensio; habent tamen verba hæc ejus interrogationem quandam, acriorem, reprehensioni similem; ut per eam parentes doceat, & ad res suas discendum acrius incitet, uti solent Parentes filios, & Magistri discipulos acrioribus verbis ad studium, & diligentiam, excitulare. Hæc ergo verba Christi sunt instruientis, consolantis, & se excusantis, suumque factum defendentis, quasi dicat: Non opus erat, ut me quæreretis, quia cogitare poteratis, me negotia salutis mundi, ad quæ a Patre cœlesti missus sum, inchoando tractare. Nec enim cogitare deberis, me semper vobiscum, mansurum, sed aliquando ad illa, vobis relictis, abiturum, uti jam abire cœpi. Porro quod vobis insciis abierim, studio id feci, ut vos doceam, in illis me non pendere a vobis, sed a Patre cœlesti, & ex illius voluntate, ac consilio, non ex vestro eadem tractare debere. Ego ergo vobis non dedi causam doloris, sed illam vobis partim amor vester erga me, partim ignorantia mysterii jam dicti vobis ministravit: ignorabatis enim, me in Patris mei negotiis occupari, esto enim vobis merito in mentem id venire debuisset, tamen tener vester in me amor fecit ne veniret, & cogitationem hanc divertit. Unde Beda: *Non, inquit, quod eum quasi filium quærat, vituperat, sed quod ei potius, cui æternus est filius, beat, cogit oculos mentis attollere.* Istis nihilominus non obstantibus, nebuliones quidam, hoc est, Hæretici homines, quod alibi retulimus, Mariam propter hæc verba accusant, quasi illa objurgaverit Christum, & quasi Christus eam reprehenderit. Primo Lutherus in Evangelium Dominicæ 1. Epiph. hæc blasphemando, scripsit: „In Maria Deipara eo usque erravit, ut nesciret, ubi Christus quærendus esset, &c. Quid potuit cogitare Maria, nisi sua culpa amissum filium Dei, & Deo Patri visam indignam, cui filium suum commissum denuo relinqueret? Melius fuisset non factam fuisse matrem,

„ quam rapi ab eo ex improviso, &c. Et „ quis inter homines major peccator (ut „ conscientia tenerrima) quam hæc ipsa „ mater Dei?

Secundo Nicolaus Hemmingius in postilla Dominicæ 1. post Epiph. scribebat: „ Hic taxatur aperte negligentia parentum Iesu: quæ negligentia fuit in levi peccatum: unde nec levis crux exitit in corde Virginis. Sensit partem gladii cor suum tetigisse; cogitabat. hic thesaurum sibi commissum a Deo, ut illum observaret: contulit suam miseriam cum miseria Evæ. Nam ut illa genus humanum a Diabolo seducta, perdidit: ita Virgo existimavit sua negligentia se amisisse, Salvatorem promissum. „

Tertio Magdeburgenses Centuriæ primæ lib. 1. cap. 10. fol. 294. lin. 17. „ Solet hic quæri de peccato Mariæ, ob amissionem filii Messias, facta collatione ad peccatum Evæ, quæ salutem hominum initio pervertit, & amisit. Exaggeratur factum Mariæ, quia circa majus objectum versatur, nempe Mundi Salvatorem. Sed cum ea res alterius fori sit, & in commentariis explicari talia soleant, contenti sumus in præsentia brevi explicatione, quod utraque delicta Evæ, & Mariæ non sint exigua. Sed tamen non tantum secundum objecta discernuntur peccata, verum magis principaliter secundum interiores causas, nempe judicium, & assensum voluntatis. Eva sciens, & volens, facit contra mandatum Dei: Maria insciens, & contra voluntatem amittit filium; sed nihilominus graviter peccat. „ Dicimus I. Interrogationem B. Virginis Christo factam, & responsum ejusdem ad illam, nihil habuisse nec objurgationis, nec reprehensionis.

Prima pars probatur I. In verbis illis, quæ dixit Maria ad Iesum, non continetur defectus aliquis, qui Iesu impuretur, sed solum iisdem exprimitur dolor Parentum, qui eum amiserant; ergo nulla in iisdem invenitur objurgatio. Antecedens est certum ex eorundem verborum consideratione. Consequentia probatur. Objurgatio continet exprobrationem, illius, qui objurgatur; exprobratio autem nequit esse sine defectu, qui impuretur, vel accusetur: ergo ubi non est defectus, nequit esse exprobratio, & per consequens nequit esse objurgatio. II. Manifestatio proprii maroris ac doloris nequit dici objurgatio; sed in præfatis verbis Mariæ ad Iesum est manifestatio do-

doloris, ac mæroris ejusdem, ac Sponsi sui, ob filii emissionem: ergo nulla in istis inveniri potest objurgatio. Probatur minor. Verbum dolentes exprimit dolorem, ac mærorem eorundem ob emissionem prædictam: ergo in prefatis Verbis continetur manifestatio doloris, ac mæroris &c. III. Pere eadem, aut similia verba legimus in Sacris Scripturis, quæ dicebant Sancti Viri ad Deum, quando cum eo pro aliquo supplicio populo inflicto lamentabantur; & præcipue in Moyse, quando Deum alloquebatur, illum deprecans pro populo sibi commissio, ut averteret indignationem suam ab illo: ergo quavis B. Virgo filium suum veneraretur ut Deum, poterat nihilominus illa verba eidem dicere absque Objurgationis periculo, sed tantum cum quadam lamentationis specie, quæ matrem dilectum filium alloquentem, & Deum suum deprecantem, & obsequentem, non dedecebat.

Secunda Conclusionis pars probatur I. Si Christi verba, parentibus ejus dicta, reprehensionem continerent, hoc maxime esset propter verbum *nesciebatis*; sed verbum hoc nullam præsefert reprehensionem: ergo &c. Probatur minor. Verbum *nesciebatis*, quando dicitur per interrogationem, idem est, ac *sciebatis*; sed verbum *sciebatis* nullam meretur reprehensionem: ergo neque verbum *nesciebatis* per interrogationem dictum. Probatur minor consimilibus exemplis, quæ in Sacris literis inveniuntur. I. ad Coriint. cap. 9. legimus: *Nescitis, quod qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium?* Et hoc idem est ac dicere: *scitis, quod qui in stadio currunt &c.* Etcap. 6. *Nescitis, quoniam Angelos judicabimus? quanto magis secularia?* Et hoc idem sonat, ac si dicatur: *Quum vos sciat, nos judicatueros esse Angelos, illud multo certius scire debetis, nos judicatueros esse secularia.* Sic pari modo exponenda sunt verba illa: *Nesciebatis, quia in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* hoc est: *Quia vos sciebatis, quod in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse, non erat, cur me quæreretis, ubi essem; sed illud advertere poteratis, absentiam illam meam a vobis ea de causa factam fuisse, ut opus, mihi a Patre imposuit, implem.* Et hoc pacto hunc locum exponit Cardinalis Toletus notat. 81. in cap. 2. Lucæ. II. Nullus fuerat in verbis mæris defectus: ergo nulla debebat esse in Christi verbis reprehensio. Consequencia sequitur; quia ubi non est culpa, neque est reprehensionis locus. Probatur antecedens. Ex probatis in prima Conclusionis parte Verba illa Mariæ solum continebant mærorem, & dolorem, & nullam præseferebant Objurgationem: ergo nullus in eis defectus erat. III. Verba, quæ sunt instruendis, consolantibus, & se excusantibus, non sunt reprehendentibus; sed verba illa, ut probavimus ex Cornelio a Lapide, sunt instruendis, consolantibus, & se excusantibus: ergo non sunt reprehendentibus.

Obstant I. Saltem excusari non possunt Parentes Christi, quod non adverterint, absentiam illam trium dierum Domini Jesu factam fuisse ea de causa, ut Patris opus impleret: ergo propter hanc culpam bene poterant a Christo reprehendi. II. Actio illa Christi, vel erat divina, vel erat humana; Non divina, quia actiones divinx Christi, scilicet ut Dei, & ut filii Dei, erant, creare, conservare, gubernare omnia, quæ ad divinitatem spectant, & spirare Spiritum sanctum, quod pertinet ad personalitatem filii: Si ergo erat actio humana, poterat illa a Parentibus suis recognosci, qui jus habebant ad judicandum eam; ergo poterant eum quoque propter eandem objurgare. III. Ex eodem Luca ibidem Parentes Jesu non intellexerunt Verbum, quod loquutus est ad eos: ergo saltem reprehensibiles erant propter hoc ipsum, quod ignorarent quæ Jesus facere debebat, ut Patris voluntatem impleteret. IV. Bernardus serm. 19. in Cantic. putat, quod Iesus rediit Nazareth cum Parentibus suis, quia illi verbis ejus acquiescere noluerunt: Verba Bernardi sunt: *Cum remansisset in Jerusalem, & dixisset, in his, quæ Patris sui erant, oportere se esse, non acquiescentibus Parentibus ejus, sequi eos in Nazareth non despexit; Magister discipulos, Deus homines, Verbum, & Sapientia fabrum, & feminam: igitur vel defecerunt Parentes Jesu, cogentes eum, ut non faceret quæ Divini Patris sui erant; vel defecit Iesus morem gerens Parentibus suis, & ea, quæ Patris sui erant, omittebat.*

Respondemus ad I. cum Serry in dicta Exercit. 44., quod Parentes Jesu, quavis scirent illum facturum omnia, quæ Patris sui erant, non tamen tenebantur scire singula, quæ faciebat, illius generis effectus; ita ut illud non avertentes, peccarent. Verba Serry sunt: „Cum enim Christus, per omnia nobis similis factus, excepto pec-

„ peccato, cæterorum tunc puerorum mo-
 „ re se gereret, communisque tunc puero-
 „ rum fragilitates haberet, (quas tamen non
 „ ex infirmitate, sed ex voluntate patieba-
 „ tur) poterant citra culpam Parentes ejus
 „ existimare, voluisse illum, cæterorum
 „ quoque puerorum more, vela via defle-
 „ ctere, vel Jerosolymis alia de causa sub-
 „ sistere: nec seire illico tenebantur, vo-
 „ luisse illum hac in occasione Divinum
 „ opus implere; seque Dei filium coram
 „ Doctoribus ostendere. Maxime cum ni-
 „ hil hujusmodi toto præcedenti pueritiae
 „ tempore in illo experti fuissent. Nulla
 „ itaque in Parentibus culpa fuit, quam
 „ Christus dato responso reprehenderit.
 „ Ad II. Actio illa non fuit divina sed huma-
 „ na; et non ex illis actionibus humanis,
 „ quas Christus habebat, ut homo, sed ex
 „ illis, quas habebat ut homo-Deus. In his
 „ ultimis non tenebatur obedire Parenti-
 „ bus, sed soli Deo Patri, cujus opus age-
 „ bat. Responso est Cornelii a Lapide ad
 „ caput 2. Lucæ hæc scribebat: „ Ut hoc
 „ e radice, & fundamento intelligas, nota,
 „ Christum præter actiones divinas, quas
 „ habebat ut Deus, Deique filius, quales
 „ sunt, creare, conservare, & gubernare
 „ omnia, ac spirare Spiritum Sanctum, ha-
 „ buisse actiones humanas, easque duplices;
 „ priores, quas habebat, ut homo, commu-
 „ nes aliis hominibus, ut sunt comedere,
 „ ambulare, laborare, fabricare, &c., po-
 „ sterioribus, quas habebat ut homo-Deus,
 „ sive ut Redemptor, sibi quasi Christo
 „ proprias, quæ proinde a S. Dionysio lib.
 „ de Divin. nomin. *Teandricæ*, id est, *Dei-vi-*
 „ *riles*, nuncupantur, quia partim Dei,
 „ partim hominis sunt opera. Tales erant
 „ docere, facere miracula, discipulos con-
 „ vocare, Apostolos creare &c. In priori-
 „ bus voluit Christus sponte sua Parenti-
 „ bus, a quibus eas cum natura quasi acce-
 „ perat, obedire, & ab eis sinebat se in illis
 „ regi: in posterioribus vero nequaquam,
 „ sed soli Deo Patri voluit subjici, & obe-
 „ dire: quia hæc, utpote altioris ordinis, a
 „ solo Deo erant acceptæ, & directæ. Un-
 „ de Christus Parentibus eas petentibus,
 „ quasi ex materno quodam imperio, re-
 „ spondit, illas non ad parentum, sed ad
 „ Dei voluntatem, & nutum esse facien-
 „ das, ut patet hic, & in conversione aquæ
 „ in vinum in nuptiis Canæ Galilææ, Joan.
 „ 2.4., & aliis similibus, ut patet Matthæi
 „ 12.48. Porro, Christus actiones suas thean-
 „ dricas, quas patrabat ut Deus homo, vo-
 „ cat actiones Dei Patris, Patrique eas at-

„ tribuit, non sibi; Primo, quia propter
 „ has a Patre missus erat in Mundum. Se-
 „ cundo, quia Christus a Patre habebat
 „ suam Divinitatem: hæc autem opera præ-
 „ cipue erant divinitatis. Tertio, quia eas
 „ faciebat ex præcepto Patris. Quarto, quia
 „ in his nemini suberat, nisi soli Patri
 „ æterno, ut doceret, amoris matris etiam
 „ tenerrimo præponendum esse Dei præ-
 „ ceptum, vel consilium, ut, cum Deus
 „ aliquem vocat ad Religionem, ad Sacer-
 „ dotium, ad martyrium, ad apostolatam,
 „ cui Parentes repugnant. Sic in humanis
 „ filius qua filius subest Parentibus, quoad
 „ paternæ jura, quæ vero idem magistra-
 „ tum gerit, v. g. Rex est, aut Princeps,
 „ Parentibus non subest, sed præest, quoad
 „ jura regalia: Rex enim omnium, qui in
 „ Regno sunt, ac consequenter Parentum
 „ suorum, est superior, & Dominus; quare
 „ eos jure communi reipublicæ regere, di-
 „ rigere, & corrigere tenetur. „

„ Ad III. Idem Cornelius a Lapide sequenti-
 „ bus verbis videtur occurrere: „ Nonnulli
 „ ignorantiam hanc referunt ad Audito-
 „ res, qui stupebant super prudentia, & re-
 „ sponso Jesu, v. 47. Alii ad solum Joseph
 „ per Synecdochen. Verum plane tam ad
 „ B. Virginem, quam ad Joseph hæc refe-
 „ renda sunt: licet enim ipsi nosset Jesum
 „ suum esse Christum Dei Filium, & Salva-
 „ torem Mundi; tamen ignorabant, qua-
 „ ratione illud munus sortiturus esset, seu
 „ quæ illa essent negotia Patris in particu-
 „ lari, in quibus, ipse dixerat, oportere se
 „ versari vers. 49. nimirum, an, quando,
 „ quomodo, docturus, victurus, morituru-
 „ rus, crucifigendus esset pro salute mun-
 „ di; hæc enim eis a Deo necdum revelata
 „ erant, sed ea ipsa progressu temporis, vel
 „ per experientiam, vel per revelationem
 „ Jesu didicerunt. Quare ex reverentia Je-
 „ su, eum hoc loco curiose, quænam es-
 „ sent illa mysteria interrogare non sunt
 „ ausi, sed tempus opportunum ea noscen-
 „ di prudenter expectarunt. „

„ Ad IV. Nullus ex illis defecit, quia Jesus
 „ jam opus suum perfecerat, disputando
 „ cum Doctoribus in Templo per triduum,
 „ & dsinceps humilitatem suam exercens,
 „ Parentibus obedire non recusavit. Parentes
 „ vero ejus agnoscere ea, quæ Dei erant,
 „ esse completa, & nullam a filio de ulte-
 „ riori permanentia Jerosolymis requisitio-
 „ nem recipientes, existimarunt, Dei vo-
 „ luntatem esse, ut una cum illo Nazareth
 „ redirent.

„ Pro Secunda Dissertationis parte; Ex Evan-
 „ gelio

gelio sane habemus, Christum Dominum sedisse in Templo in medio Doctorum, eosdemque Doctores interrogasse, ac simul audivisse, illisque consequenter respondisse: *Invenit illum in Templo sedentem in medio Doctorum audientem illos, & interrogantem eos.* Explicat Cornelius a Lapide, quod verbum illud *in medio Doctorum*, est hebraismus, phrasis scilicet hebraica; & idem significat, ac inter Doctores, sed humiliori loco, quasi discipulum, idque ad hoc, ut suis interrogationibus illos ad respondendum excitaret. Quum autem dicatur, quod audiebat illos; hoc plane significat, & quod illi respondebant interrogationibus suis, & quod cum pariter interrogabant, ut ipse quoque posset interrogationibus ipsorum respondere. De quibus autem rebus facta fuit disputatio, communiter censent Doctores, fuisse factam de Messiae adventu; & præcipue de Sceptro jam translato a Juda ad Herodem alienigenam, ac de expletis jam septuaginta hebdomadibus Danielis, ac de cæteris Prophetarum de Messia Oraculis. Et hoc ex Euthymio idem Cornelius asserit.

Dicimus II., Christum sedisse inter Doctores, eos interrogasse, ac iisdem respondisse, de Oraculis, quæ de Messiae adventu in Sacris Bibliis legebantur.

I. Probatur. Etsi interrogare sit proprium puerorum, qui discere cupiunt, attamen Christus non interrogabat ut disceret, sed ut doceret. Unde scribebat Origenes, quod quemadmodum Magistri docti docti discipulos interrogando docent, ita & Christus, qui omnium erat doctissimus, Doctores interrogando docebat: *Ex uno quippe doctrine fonte manat, & interrogare, & respondere sapienter, & ejusdem scientia est, scire quid interroges, quidve respondeas.*

II. Probatur. Lucæ 2. dicitur: *Stupebant autem omnes, qui cum audiebant, supra prudentia, & responsis ejus:* ergo Christus respondebat. Quæ enim fuissent ipsius responsa, si ipse non respondisset? Et quidem consulto respondebat, ut Doctoribus daret ampliorem interrogandi occasionem, sicque eos cumulatus doceret, ac de Messiae adventu magis instrueret.

III. Probatur ex Ambrosio, quem asserit Hennis in tractatu brevi de præcipuis vitæ Christi mysteriis scribens: „ Porro, „ juxta Ambrosium in tres Classes dividuntur assistentes: primam occupabant Seniores in Cathedris, de quibus fuit lo-

PAR. IV.

„ quutus Christus dicens *Amant primas Cathedras in Synagogis*: Secundam non ita „ Venerabiles; in sedibus inferioribus tertiam sub eorum pedibus tenebant discipuli in stercis, & hunc locum tenuit humilis Christus, saltem ab initio; quod addo, quia tenent aliqui fuisse postea, ob sapientiam inauditam, in primariam cathedram translatus. „ Quod scripserat antecesser Baronijs ad annum Christi duodecimum: „ Hæc ut intelligamus, „ sciendum Judæorum morem fuisse, ut „ non tantum in Synagogis legem explicarent, & de lege differerent, sed etiam in templo. Unde Paulus Apostolus Actor. 24. cum suam coram Felice Præside dixit defensionem, hæc ait: *Neque in templo invenerunt me cum aliquo disputantem, aut concursum facientem turbæ, neque in Synagoga &c.* In ejusmodi autem publico conventu is ab illis ordo servari consuevit, qui apud Ambrosium in epist. ad Corinth. 14. descriptus habetur, nimirum ut sedentes disputarent, Seniores dignitate sederent in cathedris, quæ ordine erant dispositæ, erant hæc illæ cathedræ, de quibus Dominus in Phariseos Matth. 23., Marci 12. & Lucæ 11. 20., ait *Amant primas cathedras in Synagogis*. Cæteri minoris ordinis in subsellis; novissimi omnium in parimento super mattas, quibus & dabatur dicendi locus, cum eis quid revelatum esset; quæ omnia majores judicabant. Hunc quidem morem, ut rem valde laudabilem, Paulus conatus est inferre in Christi Ecclesiam, ut ea Epistola, quam scripsit ad Corinthios 1. 14. idem affirmat. In ejusmodi vero congressum incidit Dominus Jesus, apud quem etiam inventus est a Parentibus.

IV. Probatur. Ad quæsitum hoc: *Qua de re tractavit Christus in illa conferentia?* Hennis cit. loc. responder, citans Cornelium a Lapide sub cujusdam Interpretis nomine: „ Probabilius tractasse de Adventu Messiae, exponendo Prophetarum oracula, ac Prophetias de tempore, quo veniret Christus: ne inopinara, inquit quidam Interpres, Doctoribus esset ejus manifestatio; sed ut ex hisce indicis, quasi scintillis, postea prædicans, & miracula patrans, facilius ab eis velut Messias reciperetur, „

Pro tertia demum Dissertationis parte, ex cap. 2. Lucæ habemus, quod *Jesus proficiebat sapientia, & ætate, & gratia apud Deum, & homines*; & antecesser dixit: *Puer crescebat, & confortabatur plenus*

N n

sapient-

Sapientia, & gratia Dei erat in illo. In quibus verbis posterioribus profectus tantum ætatis describitur, non vero sapientiæ, & gratiæ, quemadmodum in prioribus: unde priora explicanda sunt per posteriora verba. Et re vera quum priora sint de Christo jam adulto, bene intelligi possunt, quod per opera, quæ Christus faciebat, ostendebatur in eo major gratia, & sapientiæ; unde profectus in rigore erat tantum in ætate, & statura, in sapientiæ vero, & gratia, erat major ostensio, non major profectus.

Dicimus III. Christum profecisse in ætate, & statura; toto vero tempore illo exercuisse eximia gratiæ, & Sapientiæ, opera, per quæ una cum corporis incremento sapientiæ ejus & gratia quotidie magis, magisque, foris se ostendebant.

Primo, Conclusio est contra Photinum, Nestorium, & Theodorum, qui voluerunt, Christum fuisse purum hominem, adeoque in dies in gratia, & meritis, apud Deum profecisse. His autem anathema dicit Nazianzenus epist. 1. ad Cleodonium.

Secundo, quidam Patres, dicit Cornelius a Lapide, quod idem affirmare videantur; & nominat Athanasium serm. 4. contra Arianos, & Cyrillum Alexandrinum lib. 10. thesauri. Verba Athanasii sunt: *Humanitas Christi in sapientiâ profecit transcendens paulatim humanam naturam, deificata nimirum, organum sapientiæ effecta.* Cornelius autem sic illa interpretatur: Videntur enim dicere, humanitatem Christi a Verbo sensim majorem hausisse sapientiâ, sicut hausit B. Virgo, cæterique homines. At rectius Athanasii, & Cyrilli mentem explicat deinde scribens: „Idipsum, non aliud velle S. Athanasium loco jam citato, liquet ex eo, quod subdit: *Ut per eum suam energiam, exerceret, sapientiæque inde eluceret, omnibusque innotesceret.* Et paulo ante: *Ita enim augescente magnitudine corporis, una crescebat in eo divinitatis manifestatio, innotescibatque apud omnes ipsum esse templum Dei, Deumque in ejus corpore existere.* Nec aliud velle Cyrillum patet ex iis, quæ subdit: *Non ergo ipse, sed humana proficiebat natura. Nam dum in dies in ipso deitas manifestaretur, mirabilior, & sapientior videbatur. Proficiebat autem in ipso natura humana, hoc modo: Assumpsit Sapientiâ Dei, hoc est Filius Dei nostram naturam, paulatimque, tum verbis, tum factis deificationem assumpti hominis revelans, proficere*

ipsum revelando faciebat; ut scilicet suam deitatem revelaret, exercendo in dies majores sapientiæ, & gratiæ, operationes, quæ ei suggerabat ipsa ei assistens divinitas, unde ex ipsis illa ab hominibus agnoscebatur, sicut anima latens in corpore agnoscitur per vitales, & animales, operationes, quas in dies majores per corpus exercet. Et paulo ante: Cum igitur audis eum profecisse in sapientiâ, & gratiâ, noli putare quicquam ipsi additum fuisse, qui nullius unquam rei egere potest: sed quia videntibus, atque audientibus eum, sapientior, gratiorumque in dies se præbuit, idcirco dicitur profecisse. Ita detegendo se ipsum in dies, non ipse, sed qui mirabantur ipsum, atque amabant, proficiebant. „

Tertio Tolerus nomine sapientiæ, & gratiæ, non intelligit habitum gratiæ, & sapientiæ, sed opera ipsa, & verba, sapientiæ, & gratiosa, quæ ab interna sapientiâ, & gratia procedunt. Unde dicitur Ecclesiastici 10. *Verba oris sapientis gratia, hoc est gratiosa; Psalm. 44. Diffusa est gratia in labiis tuis; Proverb. 22. Propter gratiam labiorum suorum amicum habebit Regem; Lucæ 4. Mirabantur in verbis gratiæ, quæ procedebant de ore ipsius. Jacobi 1. Hæc est religio visitare pupillos; hoc est, hæc sunt opera religiosa.* Cæterum potuisset quidem Deus per absolutam potentiam, ut ait Cornelius a Lapide, gratiam, quam Christo dedit, utpote finitam, augere, ac facere, ut Christus in ea, etiam quoad habitum cresceret, & proficeret; quod contra Cajetanum, & alios, docet Vasquez 3 par. qu. 7. art. 12. disput. 47. cap. 3.

Quarto, Alii dicunt, quod Christus profecit cum ætate in sapientiâ, & gratia, primo in opinione hominum, & in specie, ac ostensione externa. Scriptura enim loquitur secundum id, quod exterius videtur, & vulgo judicatur. Unde ex operibus majoribus, quæ faciebat Christus, judicabant homines eum crescere in sapientiâ, & gratia, uti crescunt cæteri pueri. Et ita putarunt Origenes, Theophylactus, Nazianzenus, Athanasius, & Cyrillus, citati. Secundo proprie crevit Christus sapientiâ experimentalis; ut enim ait Cornelius, ipso non multa expertus, majorem acquisivit experientiam. Unde dicitur ad Hebræos 5. *didicit ex iis, quæ passus est, obedientiam.* Tertio etiam proprie; ejusdem Cornelii sunt verba: „ *Esto Christus non creverit sapientiâ, & gratia habituali, crevit tamen actuali, & practica; nam robur spiritus,*

„ & sa-

„ & sapientiam coelestem in anima laten-
 „ tem, in dies magis, & magis exercebat
 „ etiam existens puer, ita ut in vultu, in-
 „ cessu, sermone, factis semper majores
 „ ederet actus modestiæ, maturitatis, pru-
 „ dentiae, castitatis, suavitatis, pietatis, alia-
 „ rumque virtutum. Posset quoque gratia
 „ hic accipi pro gratiositate, quod scilicet
 „ Christus in dies magis gratiosum se face-
 „ ret Deo, & hominibus. Verum hæc ma-
 „ jor gratiositas includit incrementum
 „ gratiæ: nam sine eo nemo fit magis gra-
 „ tius Deo. „

I. Probatur. Si gratia in Christo crevisset,
 nulla fuisset differentia inter gratiam
 Christi, & nostram; sed hoc est falsum:
 ergo, &c. Minor a nemine negari potest,
 & sequela ab omnibus est admittenda;
 nihilominus ut de neutra ullus detur am-
 bigendi locus, hunc proponimus discus-
 sum, quem facit Cornelius a Lapide,
 proponens quatuor discrimina, quæ in-
 tercedunt inter gratiam Christi, & no-
 stram: „ Primum: Christus gratiam ha-
 „ buit quasi naturalem, tum ex vi unionis
 „ hypostaticæ, huic enim connaturalis est
 „ gratia; tum ex vi conceptionis suæ de
 „ Spiritu Sancto: nobis vero omnis gratia
 „ indebita est, & gratuita, adventitia,
 „ & supernaturalis. Secundum: Gratia,
 „ in nobis primo delet peccatum originale,
 „ & actualia, si quæ sint, sicque quasi se-
 „ cundo facit nos Deo gratos: in Christo
 „ vero gratia fuit ante, imo sine omni pec-
 „ cato, per se primo sanctificans Christum;
 „ nam ex gratia unionis cum Verbo ema-
 „ navit gratia habitualis, ut radius a sole,
 „ statim, & naturaliter. Quocirca nos ado-
 „ pti sumus, & dicimur Dei filii: Chri-
 „ stus vero est naturalis Dei filius, ut docet
 „ S. Hilarius lib. 12. de Trinit. & Cyrillus
 „ lib. 2. in Joannem c. 12. Tertium: Gratia
 „ nostra est privata, & propria ejusque,
 „ ac suum tantum hominem, in quo est,
 „ justificat; at Christi gratia est communis;
 „ est enim gratia capitis, quæ in omnia
 „ membra, idest, in omnes fideles se dif-
 „ fundit, eisque se communicat, itaque
 „ eos sanctificat. Hinc discæ quanta fue-
 „ rit gratia Christi, utpote quæ instar solis,
 „ & fontis in omnes fideles derivatur: nam
 „ de plenitudine ejus nos omnes accepimus, &
 „ gratiam pro gratia. Joannis 1. 16. Quar-
 „ tum: Gratia in nobis (quin & in B. Vir-
 „ gine) per bona opera crevit; in Christo
 „ vero non crevit, quia cum ab unione
 „ cum Verbo procederet, quæ ab initio
 „ conceptionis suæ plena fuit, & perfecta,

PAR. IV.

„ hinc & eodem instanti hæc gratiæ ple-
 „ nitudo, quæ augeri non posset, ipsi da-
 „ ta est. „

II. Probatur. Quod prioribus verbis dixerat
 Lucas; nimirum: *Puer autem crescebat,*
& confortabatur, plenus sapientia, & gra-
tia Dei erat in illo cap. 2. n. 40., postero-
 ribus deinde verbis cap. 2. n. 52. his ver-
 bis dixit: *Et Jesus proficiebat sapientia, &*
etate, & gratia, apud Deum, & apud ho-
mines; cum hoc quidem discrimine, quod
 prioribus verbis nullam facit mentionem
 de profectu in sapientia, & gratia, sed
 solum dicit, quod illiserat plenus; in
 posterioribus vero facit mentionem pro-
 fectus & ætatis, & sapientiæ, & gratiæ;
 ergo profectus, qui exprimitur in poste-
 rioribus verbis, intelligi debet, secun-
 dum plenitudinem, quæ exponitur in
 prioribus; sed plenitudo importat majorem
 ostensionem operum, non vero majorem
 illorum intentionem: ergo semper
 stat ut diximus, Christum re vera, &
 proprie non profecisse in sapientia, &
 gratia, sicut in ætate proficiebat. Hunc
 discursum extraximus ex verbis Suarez
 in 3. par. qu. 37. art. 4. disp. 17. sect. 3.,
 quæ hæc sunt: „ Nec prætermittendum
 „ existimo, quod cum Evangelista in eo
 „ capite bis indicet hunc Christi profec-
 „ tum, diversis tamen verbis illum descri-
 „ bit. Prius enim agens de ætate Christi
 „ ante duodecimum annum, *Puer*, inquit,
 „ *crescebat, & confortabatur, plenus sapien-*
 „ *tia, & gratia Dei erat in illo*; ubi nullam
 „ mentionem facit de profectu, nisi quoad
 „ ætatem; de sapientia autem, & gratia
 „ solum dicit fuisse illis plenum. Nam cum
 „ in his nunquam creverit in se; sed solum
 „ quoad ostensionem, & manifestationem
 „ per operationes, quas in ea ætate coram
 „ hominibus non ita demonstrabat, ideo
 „ tunc non dicitur in his crevisse, sed his
 „ fuisse plenus. At postea agens de illo in
 „ grandiori ætate, *Proficiebat*, inquit, *sa-*
 „ *pientia, etate, & gratia apud Deum, &*
 „ *homines*, quia toto eo tempore maxima
 „ virtutis, ac sapientiæ opera perficiebat;
 „ & in eis quodammodo augebatur, vel in
 „ multitudine, & excellentia operum, vel
 „ in demonstratione, ac ostensione suæ vir-
 „ tutis. Scio priora verba a multis accipi
 „ in eodem sensu, quo posteriora. Quia
 „ in Græco dicitur, *& confortabatur spiri-*
 „ *tu*, quam particulam, *spiritu*, fere om-
 „ nia exemplaria Græca habent, licet in
 „ Vulgata Latina desit: & ita legunt Theo-
 „ phylactus, & Euthymius, qui interpre-

N n 2 „ tan-

„tantur de augmento in extensione spiri-
 „tus, & virtutis, & in robore ad vincen-
 „dam omnem malitiam. Illud autem ver-
 „bum, *Plenus sapientia*, si ad verbum e-
 „Græco reddatur, idem significat, quod
 „implebatur sapientia, participium enim
 „πληνεις μενον, de præsentis est, & prædi-
 „ctam propriam significationem habet, ut
 „iidem Authores interpretantur, & Cyril-
 „lus, ac Origenes statim citandi: quæ le-
 „ctio, & interpretatio probabilis quidem:
 „prior tamen, quam adduximus, non est
 „omnino rejicienda. Nam in primis illa
 „particula *spiritu*, etiam ab antiquioribus
 „Patribus Græcis videtur prætermissa, ut
 „aperte colligitur ex Origene homil. 18.,
 „& 19. in Lucam, & clarius ex Cyrillo
 „Alexandrino lib. 2. de fide ad Reginas,
 „ante medium, ubi, illud verbum & con-
 „fortabatur, ad corpus refert, his verbis:
 „*exinanitioni quidem vere convenire asseri-*
 „*mus, cum corporei incrementi susceptionem,*
 „*tum corpulentarum quoque partium consoli-*
 „*dationem, & confortationem.* Et eodem
 „modo legit, & exponit hunc locum
 „S. Vigilius lib. 4. contra Eutychem, circa
 „finem, & Gaudenrius Brixienfis in re-
 „sponfione ad Papulum Diaconum de his
 „verbis: *Pater major me est.* Aliud autem
 „verbum *plenus sapientia* licet juxta vim
 „verbi Græci supradicto modo verti pos-
 „set, tamen etiam admittit vulgaram le-
 „ctionem, & significationem. Unde
 „B. Vigilius lib. 3. contra Eutychem, versus
 „finem, ita citat hunc locum: *Puer autem*
 „*crefcebat, & confortabatur repletus sapien-*
 „*tia.* Denique (utcumque legatur) res,
 „de qua agimus satis constat, voluisse scili-
 „cet Evangelistam docere Christum, in
 „quo gratia, & sapientia Dei singulari
 „modo semper habitavit, toto illo tem-
 „pore eximia gratiæ, & sapientiæ opera
 „exercuisse, & una cum corporis incre-
 „mento (ut Cyrillus supra dixit) sapien-
 „tiam illius, & gratiam quotidie magis,
 „magisque foris sese prodidisse.

III. Probatur ex Patribus Græcis. Athana-
 sius orat. 4. contra Arianos: *Non igitur*
Verbum, quæ Verbum erat id, quod proficie-
bat: utpote quod perfectum est e perfecto Pa-
tre, rei nullius indigens: sed & alios ad
perfectum deducens. Verum humano more
dictum est hoc loco proficere: quandoquidem
proprius est hominum perfectus. . . . Corpo-
ris igitur proprius est ille perfectus. Etenim
proficiente ipso, proficiebat in eo divinitatis
apud illos, qui intuebantur, ostensio. Quanto
autem magis divinitas aperiebatur, tanto co-

pius augebatur apud omnes homines, tan-
quam homini, gratia. . . . Quid est ille, qui
dicitur perfectus? Nempe, ut dixi, deificatio
illa est, & gratia hominibus ab sapientia
communicata, cum in ipsis peccatum, & insita
corruptela deleteretur: ad similitudinem, &
cognitionem carnis Verbi. Sic enim augefcent-
te secundum ætatem corpore, augebatur etiam
in eo divinitatis ostensio: palamque monstra-
batur omnibus, templum ipsum esse Dei, ac
Deum in corpore. Nazianzenus orat. 20.
 in funere S. Basilii: *Sapientia apud Deum,*
 & *homines proficiebat, non ut augmentum*
aliquod acciperet, cum ab initio gratia, sa-
pientiaque absolutus esset, sed quod hac homi-
nibus ignavis paulatim apparerent. Cyrillus
 Alexandrinus lib. 3. contra Nestorium:
Quidquid abest a perfectione virtutis, vitu-
peratione dignum est, neque per omnia lau-
dandum: immo vero fortasse culpa tribuen-
dum est. Atqui verum istud est, non eum se-
cisse peccatum, neque inventum esse dolum
in ore ejus, uti scriptum est? Eiusmodi igi-
tur omni ex parte perfectus est, nec illi quid-
quam deest ad absolutam numeris omnibus
virtutem. Theodoretus lib. 5. de hære-
 ticis fabulis cap. 13. *Merito cum ætatis in-*
cremento conjunxit perfectum sapientiæ.
 Nam pro mensura ætatis corporea divina
 natura propriam revelabat sapientiam.
 Theophylactus apud Cornelium a Lapi-
 de: *Emicatio sapientiæ ejus perfectus ipse*
est. Damascenus lib. 3. cap. 12. *Quod vi-*
delicet sapientiam, quæ inerat ipsi, in aper-
tum promeret. Ex quibus Petavius infert
 Theologicorum dogmatum de Incarna-
 tione cap. 2., solius demonstrationis, &
 significationis talem Christi perfectum
 exitisse.

IV. Probatur ex Patribus Latinis. Hierony-
 mus ad illa verba Jeremiæ cap. 31. *Fe-*
mina circumdabit virum, hæc habet de
Christo; Juxta incrementa quidem ætatis,
per vagitus, & infantiam proficere videbi-
tur; sapientia, & ætate, sed perfectus vir
in ventre femineo solidis mensibus contine-
bitur. Augustinus lib. Octagintatrium
 quæstionum qu. 75. asserit, dici hæredem,
 & nos cohæredes ipsius, quia quemadmo-
 dum ipse profecit ætate, & sapientia, sic
 & ejus corpus, quod est Ecclesia. En sua
 verba: *Si enim pietas hoc non admittit, ut*
primo ex parte videret homo dominicus;
Deinde ex toto, quanquam in sapientia pro-
ficere dictus sit, in corpore suo intelligatur
heres, idest Ecclesia, cujus cohæredes sumus.
 Gregorius Magnus, prout citatur a Glos-
 sa ordinaria, & a Magistro Sententiarum

In

in 3. dist. 3., Ad potius Beda in homil. Dominice 1. post Epiphaniam: Juxta hominis naturam proficiebat sapientia, non quod ipse sapientior tempore, qui a prima conceptionis hora spiritu sapientia plenus permanebat: sed eandem, qua plenus erat, sapientiam ceteris ex tempore paulatim demonstrabat. Juxta hominis naturam proficiebat gratia; non quod ipse non habebat, per accessum temporis accipiendo, sed pandendo donum gratia, quod habebat apud Deum, & homines. Quia quantum proficiente aetate patefaciebat dona gratia hominibus, qua sibi inerant, & sapientia, tantum eos ad laudem Dei excitabat per considerationem ipsius sapientia, & gratia, quas Deus ipsi contulerat. Sic & Deo Patri ad laudem, & hominibus ad salutem proficiebat. Idem Beda apud Cornelium a Lapide, Proficiebat Christus, non per accessum temporis, accipiendo quod non habebat, sed pandendo donum gratia, quod habebat. Bernardus homil. 2. super Missus est: Neque enim minus habuit sapientia, vel potius non minor fuit sapientia Jesus conceptus, quam natus, parvus, quam magnus. Sive ergo latens in utero, sive vagiens in praesepio, sive jam grandisculus interrogans Doctores in templo, sive jam perfecta aetatis docens in populo, aequo profecto plenus fuit Spiritu Sancto. Nec fuit hora in quacunque aetate sua, qua de plenitudine illa, quam in sui conceptione accepit in utero, vel aliquid minueretur, vel aliquid eidem adjiceretur. Sed a principio perfectus, a principio, inquam, plenus fuit spiritu sapientia, & intellectus, spiritu consilii, & fortitudinis, spiritu scientia, & pietatis, & spiritu timoris Domini.

Obijciunt I. Sicut dicitur in Evangelio, Christum crevisse aetate, ita dicitur, Christum profecisse sapientia, & gratia; sed vere aetate crevit: ergo vere gratia, & sapientia profecit. II. Ambrosius in lib. de Incarnat. docet, Christum re ipsa profecisse, & incrementum coepisse, sicut aetatis, ita sapientia, & gratia. Ait enim: Quomodo proficiebat sapientia Dei? Doccat te ordo verborum. Profectus est aetatis, & profectus est sapientia, sed humana est. Ideo aetatem ante pramissit, ut secundum hominem crederes dictum: aetas enim non divinitatis,

sed corporis est: Ergo si proficiebat aetate hominis, proficiebat sapientia hominis. Sapientia autem sensu proficit, quia a sensu sapientia. III. Fulgentius lib. 1. ad Trasimundum cap. 7. agnoscit in Christo, sicut aetatis, ita sapientia profectum. Quod confirmat in 3. lib. cap. 16. & 18. IV. Vigilii lib. 5. contra Eutychen ejusdem videtur sententia.

Respondemus ad I. cum S. Thoma 3. par. q. 7. art. 12. quod Christus vere in se creverit gratia, non quoad habitum, sed quoad actus, & effectus, ex habitu productos; nimirum, ut ait Cornelius ex Suarez: „faciendo opera excellentiora, per quae, „licet ipse non fieret sanctior, nec plus „aliquid mereretur propter infinitam dignitatem personae suae, & quia a principio habuit gratiam consummatam, nihilominus illa opera de se erant sufficientia „ad augendam gratiam, quatenus novum „meritum continebant.

Ad II. Ambrosius loquitur de scientia experimentalis Christi, quae usu quotidiano acquiratur. Etenim in anima Christi triplex fuit scientia; beatifica nimirum, qua Deum videbat, & omnia in Deo; infusa a Deo; & experimentalis usu quotidiano acquisita. Duas primas fuisse Christo inditas a primo suae conceptionis instanti, ita perfectas, ut augeri non potuerint, docent Patres, & praecipue Augustinus lib. 3. de peccatorum meritis, & remissione cap. 29. Hieronymus in illud Jeremiae 32., Athanasius, Cyrillus, Nazianzenus, Beda, Damascenus, Euthymius, S. Thomas, quos citat Suarez 3. par. qu. 7. art. 12., & hoc ipsum dicendum est de gratia habituali, & gloria. Profectus ergo erat in scientia experimentalis.

Ad III., & IV. dicitur, quod, quum loquantur Patres illi de sensu, nobis exhibent occasionem interpretandi illos de manifestatione sapientiae Christi, quae sensui exponitur, atque subjicitur. Et hoc ipsum pariter dixerat Ambrosius, cui Fulgentius, & Vigilii conformantur. Dixerat enim, ut visum est: Sapientia autem sensu proficit, quia a sensu sapientia.

DISSERTATIO CCXXX.

*De Christi Baptismo . Quas ob causas Christus
a Joanne baptizari voluit ? Quo tempore ,
& loco , Christus baptismum suscepit ?
Et de prodigiis , quæ Christi
baptismum comitata sunt ,*

UOD nos quærimus de causis, propter quas Christus baptizari voluit, S. Thomas quærit de convenientia, propter quam Christus fuit baptizatus. Unde 3. par. qu. 39. art. 1. præfixit titulum: *Utrum fuerit conveniens, Christum baptizari; & art. 2. Utrum Christus baptismi Joannis deberet baptizari.* Alii vero post Hieronymum, Nazianzenum, Bedam, & ipsummet Angelicum Doctorem, enumerant causas, quæ Christum ad Joannis baptismum suscipiendum impulerunt. Has autem fere quinque fuisse, dicunt; Primam scilicet, quia ut homo legis obligationem omnem adimplere debebat; Secundam, ut Joannis baptismum comprobaret, eique auctoritatem conciliaret; Terciam, ut sanctificans aquas Jordanis suæ carnis contactu, aquis tribueret regenerandi virtutem; Quartam, ut in illo baptismi Poenitentiae immergeret peccata nostra, quæ in seipso susceperat, tanquam publicus Sponsor, Mediator, atque Redemptor; Quintam demum, ut concurrentibus multis ad Joannis baptismum suscipiendum, illis parefieret æterni Patris testimonium de Christi filiatione, & hoc pacto sacrum prædicationis officium integra auctoritate susceperet. Nos autem S. Thomæ methodum sectantes, causas hæc simul cum ipso explicabimus, ac defendemus.

Dicimus I. conveniens fuisse, Christum baptizari, & baptismi Joannis baptizari. Prima Conclusionis pars probatur I. Ambrosius lib. 2. in Lucam cap. ultimo apud Angelicum cit. loc. dicit, quod baptizatus est Dominus, non mundari volens, sed mundare aquas, ut abluta per carnem Christi, quæ peccatum non cognovit, baptismatis vim haberent; & ut sanctificatas aquas relinqueret postmodum baptizandis. Quod confirmat Author Operis imperfecti homil. 4.

in principio dicens: *Quamvis ipse non esset peccator, tamen naturam suscepit peccatricem, & similitudinem carnis peccati; propterea, etsi pro se baptismate non indigeret, tamen in aliis carnalis naturæ opus habebat.* II. Nazianzenus in orat. in sancta lumina circa medium, scribit: *Baptizatus est Christus, ut totum veteranum Adam immergat aqua.* III. Augustinus serm. de Epiphania asserit, Christum baptizari voluisse, quia voluit facere, quod faciendum omnibus imperavit. IV. Ambrosius lib. 2. in Lucam, quia Christus dixit: *deceat nos implere omnem justitiam.* Ad quæ subdit S. Doctor: *Hæc est justitia, ut quod alterum facere velis, prior ipse incipias, & tuo alios horteris exemplo.*

Secunda Conclusionis pars probatur I. Augustinus tract. 13 in Joannem circa principium, relatus quoque ab Angelico Doctore, dicit: *Baptizatus Dominus baptizabat, non eo baptismate, quo baptizatus est. Unde quum ipse baptizaret baptismi proprio, consequens est, quod non fuerit baptizatus suo baptismate, sed baptismate Joannis.* II. Quia ex Chrysostomo S. Thomas probat, hoc fuisse conveniens, primo quidem propter conditionem baptismi Joannis, qui non baptizavit in spiritu, sed solum in aqua: Christus autem spirituali baptismate non indigebat, qui a principio suæ conceptionis gratia Spiritus Sancti repletus fuit, ut patet ex dictis, & hæc est ratio Chrysostomi. Secundo, ut Beda dicit, baptizatus est baptismi Joannis, ut baptismi suo baptismum Joannis comprobaret. Tercio sicut Gregorius Nazianzenus dicit: *Accedit Christus ad baptismum Joannis, sanctificaturus baptismum.*

Obstant I. Baptismus importat ablutionem; sed Christo non conveniebat abluui; ergo non conveniebat baptizari. Probat minor. Illi non convenit abluui, in quo nulla est impuritas; sed in Christo nulla fuit impuritas: ergo Christo non conveniebat

ab-

ablui. II. Baptismus non pertinebat ad legem: ergo Christus non debebat baptizari, ut impleret legem. Probatur antecedens: Christus suscepit circumcisionem, ut impleret legem: ergo baptismus non pertinebat ad legem. III. Primum movens in quolibet genere est immobile secundum illum motum; sed Christus est primum baptizans: ergo ipsum non decuit baptizari. Major probatur similitudine cœli, quod est primum alterans, adeoque non est alterabile. Minor patet, quia Joannis 1. dicitur: *Super quem videbis spiritum descendentem, & manentem, hic est, qui baptizat.* IV. Baptismus Joannis fuit baptismus pœnitentiæ; sed pœnitentia supponit peccatum, & Christus nullum habuit peccatum: ergo non debuit Christus baptismo Joannis baptizari. V. Chrysostomus homil. 12. in Matth. docet, quod baptismus Joannis fuit medium inter baptismum Judæorum, & baptismum Christi; sed medium participat de extremis, inter quæ est medium: ergo si Christus non fuit baptizatus baptismo legali, neque baptismum suo, nec etiam debuit Joannis baptismum baptizari. VI. Christo debemus tribuere omne, quod est optimum; sed baptismus Joannis inter baptismata non est optimum: ergo non debemus illud tribuere Christo.

Respondemus ad I. Christum non fuisse baptizatum baptismum Joannis, ut ablueretur, sed, ut ablueret aquas, easque sanctificaret; unde postmodum sic ablutæ, & sanctificatæ haberent vim sanctificandi, quando debebant assumi ut materia in baptismate, quod ipse erat instituturus.

Ad II. S. Thomas dicit, quod Christus non solum debebat implere ea, quæ erant veteris legis, sed etiam inchoare ea, quæ sunt novæ legis: & ideo non solum voluit circumcidi, sed etiam baptizari; Circumcidi quidem; ut impleret ea, quæ erant veteris legis; & baptizari, ut ea inchoaret, quæ sunt legis novæ.

Ad III. Verum est, quod primum movens non est mobile in illo genere, in quo est primum movens; at Christus fuit primum baptizans spiritualiter, & in hoc genere non fuit baptizatus; at fuit baptizatus in aqua, in quo genere non erat primum movens, neque primum baptizans. Ex diversitate ergo generis non verificatur philosophicum effatum, quod Adversarius assumit ad probandum, Christum non debuisse Joannis baptismum baptizari.

Ad IV. Dicit Angelicus, quod Christus voluit baptizari, ut induceret nos ad baptismum exemplo suo. Ad hoc autem, ut ejus inductio esset efficacior, voluit baptizari baptismum, quo manifeste non indigebat, ut homines ad baptismum accederent, quo indigebant. Et adducit auctoritatem Ambrosii lib. 2. in Lucam cap. ultimo a medio dicentem: *Nemo refugiat lavacrum gratiæ, quando Christus lavacrum pœnitentiæ non refugit.*

Ad V. Idem Angelicus responderet verbis hinc: *Dicendum, quod baptismus Judæorum in lege præceptus erat solum figuræ: baptismus autem Joannis aliquantulum erat realis, in quantum inducebat homines ad abstinendum a peccatis; baptismus autem Christi habet efficaciam mundandi a peccato, & gratiam conferendi. Christus autem neque indigebat percipere remissionem peccatorum, quia in eo non erant; neque recipere gratiam, quia plenus erat: similiter etiam cum ipse sit veritas, non competebat ei id, quod in sola figura gerebatur. Et ideo magis congruum fuit, quod baptizaretur baptismum mediū, quam aliquo extremorum.*

Ad VI. Qui non est infirmus graviter, remedio efficaci non indiget; & qui bene valet, nullius remedii opus habet. Christus nullum habens peccatum, nullam habebat infirmitatem; adeoque nullo egebat remedio, quod ei in baptismate exhiberetur. Multo minus egebat optimo remedio, quod graviorem supponit infirmitatem. Si autem conveniens fuit, quod baptismum Joannis baptizaretur, non fuit quidem ob necessitatem, sed alias ob causas, quas retulimus.

De Tempore, quo Christus Dominus a Joanne baptizari voluit, duplicem distinguunt annum, & annum seculi, & annum ætatis Christi; & pro utroque multæ sunt, ac inter se diversæ opiniones, quas omnes primitus recitabimus, & postmodum nostram aperiemus. Similiter de die, qua Christus baptismum suscepit, non una est Scriptorum sententia; illis autem primum relatis, nostram firmare conabimur.

Primo, Annum seculi, quo Christus baptizatus fuit, plerique assignant annum Julianum 73. æræ vulgaris 28. Et hi sunt Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromatum, Tertullianus lib. 1. adversus Judæos cap. 8. Eusebius Cæsariensis in Chronico, Chrysostomus homil. in illud *Exiit editum a Cesare Augusto*, Lactantius lib. 4. Institut. cap. 10. Cassiodorus in fastis.

Se-

Secundo Hieronymus in cap. 9. Danielis annum Christi baptismo assignat Julianum 74. æræ vulgaris 29., & cum Hieronymo est Apollinarius Laodicænus.

Tertio, Alii ponunt annum Julianum 75. æræ vulgaris 30., & hi sunt Julius Africanus in fragmento, quod refert Georgius Syncellus in sua Chronographia. Natalis Alexander refert, quod has veterum opiniones fusius exponit, suisque Authoribus vendicat Senefchallus qu. 2. Triadis Evangelicæ cap. 2., & 3.

Quarto Annum, quo Christus baptizatus est, volunt plures; fuisse 29. vitæ ipsius expletum, & 30. a paucis diebus inchoatum; ut Origenes homil. 21. in Ezechielem, Hieronymus ad cap. 1. Ezechielis. Alii baptizatum volunt prope finem anni 30., & sunt Irenæus lib. 2. adversus hæreses cap. 39. Epiphanius hæresi 51. Alii baptizatum dicunt post trigesimum annum expletum; ut Ignatius Martyr Epist. ad Trallianos; Chrysostomus homil. 10. in Matth., Beda lib. de ratione temporum cap. 55., alii annum 31. per aliquot dies inchoatum; alii 32., & alii demum 33. completum. Pro anno 29. stant Cajetanus, & Petavius; Pro 30. Jansenius, Gandavensis Episcopus; Pro 31. Baronius; Pro 32. Deckerius, & Tirinus; Pro 33. multi Parisienses Theologi, quibus accedit Natalis Alexander, qui ponit pro anno seculi annum Julianum 75., æræ christianæ 30., Imperii Tiberii 16., ætatis Christi 34. ineuntem.

Quinto Alii afferunt, nihil certi statui posse, nec de anno seculi, nec de anno ætatis Christi; & pro hoc ad summum dicendum volunt, Christum anno plus minus vitæ suæ 30. a Joanne in Jordane, fuisse tinctum.

Sexto Pro die, qua Christus baptismum suscepit Epiphanius hæresi 51. dixit, fuisse diem 6. Novembris; Univerſa tamen Ecclesia clamat, fuisse diem 6. Januarii.

Pro loco, ubi Christus baptizatus est, Joannes cap. 1. Evangelii sui asserit: *Hæc facta sunt in Bethania trans Jordanem, ubi Joannes erat baptizans*. Verum neque hoc absque difficultate est; quia Bethania, quæ ad Martham, & Magdalenam, pertinebat, non trans, sed cis Jordanem erat; & fere quindecim stadiis prope Jerosolymam, ut legitur Joann. 11. Et hinc est, quod Origenes, Chrysostomus, Hieronymus, Epiphanius, Euthymius, Theophylactus, omitunt Vulgatam versionem, quæ habet Bethania, & legunt Bathabara, quæ est

Civitas trans Jordanem, ad quam Hebræi, quando ex Ægypto venerunt, Ductores Josue, Jordanem trajecerunt. Et ex his plures emergunt opiniones. Primo enim aliqui dicunt, hoc evenisse propter aliquod Scribarum mendum, qui Bethaniam pro Bathabara, posuerunt; & hoc recentiores quidam existimant: Secundo alii aliam Bethaniam ponunt trans Jordanem, ultra illam Marthæ, & Magdalenz, quæ erat cis Jordanem, & hujus opinionis est S. Thomas in commentariis ad cap. 1. Joannis lect. 14. Alii volunt, quod utroque nomine fuerit appellata Civitas illa, Bethania, scilicet & Bathabara; Bethania enim hebraicè idem est, ac locus navis; Bathabara idem est, ac locus transitus; & hoc, quia prope Civitatem hanc esset consuetus Jordanis trajectus, & illic semper essent paratæ naviculæ, quibus viatores flumen trajicerent.

Dicimus II. esse incertum tam annum seculi, quam annum vitæ Christi, quo Christus est baptizatus; diem vero fuisse sextam Januarii; & locum fuisse Bethaniam, vel Bathabaram, prope Jordanem.

Prima pars Conclusionis probatur I. Si non esset incertus annus Seculi, quo Christus est baptizatus, ideo esset, quia Lucæ 3. expresse dicitur, Christum fuisse baptizatum anno 15. imperii Tiberii Cæsaris; sed hoc non obstante, etiam remanet incertum quod intendimus: ergo &c. Probatur minor. Lucas cit. loc. asserit expresse, Joannem Baptistam suscepisse prædicationis officium anno 15. imperii Tiberii Cæsaris, Procurante Pontio Pilato Judæam, sed nec verbo innuit, quod hoc ipso anno 15. Tiberii, aut sequenti, Christus accesserit ad suscipiendum Joannis baptismum: ergo semper remanet incertum; quo seculi anno Christus baptizatus fuerit. Probatur consequentia, Christus non accessit ad suscipiendum baptismum Joannis, antequam Joannes præpararet illi plebem perfectam; sed incertum est, quot anni insumpti fuerint in præparatione ista, quia nullibi legitur scriptum: ergo &c.

II. Probatur. Imperium Tiberii duplex a Chronographis distinguitur; unum quod dicunt Augustale, & cujus exordium ducitur a morte Augusti, quando Tiberius solus imperare cœpit; alterum, quod dicunt Proconsulare, & hoc diu antea incepit, quando, scilicet propter legem, quam ediderunt Consules, Tiberius cœpit administrare imperium simul cum

Au-

Augusto; quod scribit Sveronius in Tiberio cap. 28. , sed incertum est hoc imperium Proconsulare Tiberii , quo præcise anno inceperit , quanvis certo sciatur incepisse ante mortem Augusti ; ergo semper in eadem incertitudine sumus. Probatum minor . Initium Proconsularis imperii Tiberii Cæsaris alii assignant biennio ante Augusti mortem, alii triennio , alii quadriennio : ergo non est certum quo præcise seculi anno Proconsulare imperium Tiberii Cæsaris incepit: ergo non est certum, quo anno imperii Tiberii Cæsaris Joannes Baptista prædicationis officium suscepit: ergo non est certum, quo anno imperii Tiberii Cæsaris Christus Joannis baptismum suscepit: ergo non est certum, quo seculi anno Christus baptizatus fuerit: ergo est incertum.

Secunda pars Conclusionis probatur I. Si esset certum, quo anno ætatis suæ Christus baptizatus fuisset, maxime esset, quia Lucas cap. 3. annum ipsum videtur determinare dicens : *Ipsæ Jesus erat incipiens quasi annorum triginta* ; sed per hæc verba non determinatur annus, immo potius redditur magis dubius, & incertus: ergo &c. Probatum minor. Si in illis verbis esset tantum particula *quasi*, vel esset tantum particula *incipiens*, facile posset determinari, & dici, quod Jesus tunc inchoasset annum trigessimum, quod sonat participium *incipiens*; vel quod prope accessisset ad incipiendum annum trigessimum, quod particula *quasi*, quæ habet vim minuendi, sonare videtur; & per consequens Christus pervenisset ad finem anni vigesimi noni, quia tunc acceditur ad incipiendum annum 30., sed quia uniuntur illæ duæ particule, *incipiens*, & *quasi*, inde est, quod ex illis verbis Evangelii nihil certi deduci potest de anno ætatis Christi, quo ipsemet baptizatus est. Et hinc est, quod Origenes homil. 28. in Matthæum, Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromatum, Justinus martyr in Dialogo cum Tryphone Judæo, Euthymius in Commentariis in Lucam, ut ait Serry, participium illud *incipiens* ab annis vitæ Christi omnino sejungunt, ac de publico prædicationis Evangelicæ ministerio, quod tunc Christus incepit, prorsus intelligunt: ut sit sensus, Christum incipientem publicum ministerium, fuisse quasi annorum 30. Idem Serry subdit, quod huic Patrum interpretationi nonnulla favent Scripturæ loca, in quibus

PAR. IV.

per eandem loquendi formulam, Christus a baptismo Joannis nude, & simpliciter dicitur incepisse publicum scilicet prædicationis ministerium. Nempe Actotum 1. *Omni tempore, quo intravit, & exiit ad nos Dominus Jesus, incipiens a baptismo Joannis*. Et cap. 10. *Incipiens a Galilæa post baptisma, quod prædicavit Joannes*.

II. Probatum. Tota vis probationis in verbis Lucæ stat in particula illa *quasi*, sed particula hæc non est certum quando imminuat, & quando augeat numerum, quando determinet, & quando non determinet rem: ergo nihil certe ex verbis illis Lucæ deduci potest circa annum ætatis Christi, quo ipsemet baptizatus est. Probatum minor. Joannis 1. legimus: *Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti a Patre*; In quibus verbis particula *quasi* non imminuit vim significati, Insuper Matthæi 15. Qui manducaverunt in deserto dicuntur *quatuor millia virorum*; & iidem dicuntur Marci 8. *quasi quatuor millia*. Ulterius eadem particula *quasi* si numero præponatur, non solum non importat diminutionem, sed etiam importat augmentum. Unde Exod. 12. Qui exierunt de Ægypto de populo Israel, sunt dicti *quasi sexcenta millia virorum*, & Numeror. 1. dicuntur *sexcenta tria millia quingenti quinquaginta*. Quam ergo in verbis illis dicatur, quod Jesus esset quasi 30. annorum, per verbum *quasi* redditur omnino incertum, an Jesus in rigore habuerit tunc temporis 30. annos, an plus, an minus.

Tertia pars Conclusionis, quæ est de die baptismi Christi, probatur I., tum quia Ecclesia Catholica ab initio, hac die celebravit Theophantam, triplicem scilicet Christi manifestationem, factam Gentilibus per Magorum adorationem; factam Judæis per æterni Patris vocem, quam Christus post baptismi susceptionem declaratus est filius ejus; factam discipulis per miraculum, in nuptiis Canæ paratum. II. Probatum. Si aliquid obstar, maxime esset rigor temporis, & asperitas mensis, quæ quidem difficilem reddidissent baptismum per immersionem, qualis tunc temporis in usu erat; sed hæc ratio non obstat: ergo &c. Probatum minor. Judæa est regio temperatissima, & hiems ibi semper clemens: ergo nullus ibi rigor temporis, & nulla asperitas mensis.

Quarta pars Conclusionis, quæ est de loco, probatur I. Salvare debemus, quod Berha-

O o

nia

nia fuerit prope locum, in quo baptizatus est Christus, & quidem trans Jordanem; hoc enim dicit Evangelium, quod omnino verificari oportet: num autem sit illa Bethania, quæ ad Martham, & Magdalenam pertinebat, an altera, nihil refert, quia Evangelium de hoc non loquitur. Insuper, quod illa, quam Evangelium dicit in Vulgata Editione Bethaniam, Patres legant Bathabara, quæ est trans Jordanem, salvari optime potest dicendo, quod idem Castellum duplex habuerit nomen, Bethaniam scilicet, & Bathabaram, ut dixit S. Thomas: ergo dicendo, quod locus, in quo Christus est baptizatus fuerit castellum, quod a Vulgata Editione dicitur Bethania, & a quibusdam Patribus dicitur Bathabara, nihil officit Evangelio, nihil officit Patribus. Audiatur S. Thomas comment. in cap. i. Joannis lect. 14. *Cum Bethania sit in monte Oliveti, quod est juxta Hierusalem, quomodo dicit Evangelista, quod facta sunt trans Jordanem, qui multum distat ab Hierusalem? Sed dicendum secundum Origenem, & Chrysostomum, quod non debet dici Bethania, sed Bethabara, qua est quedam villa ultra Jordanem, & hoc quod dicit Bethania, corruptum est. Sed quia tam libri Græci, quam Latini habent Bethania, ideo dicendum est aliter, quod est duplex Bethania: una, qua est prope Hierusalem in Monte Oliveti; alia trans Jordanem, ubi erat Joannes baptizans.*

II. Probatum. Si non admittitur nostra explicatio, ideo est, quia Recentiores quidam salvare rem putant per oscitantiam, per incuriam, & per errorem, Scribarum, Amanuensium, & Librariorum; sed hoc dici non potest: ergo admitti debet nostra explicatio. Probatum minor. Oscitantia, incuria, & error, esset in re gravi, qualis est ponere nomen unius loci pro alio, & perturbare veritatem historię in mysterio baptismationis Christi; quod quidem ferri non potest in divinis libris, in quibus, Spiritu Sancto dictante, scribitur: ergo semper stat, quod verosimilior sit explicatio nostra; & per consequens præferenda alteri, quam Recentiores hujusmodi in medium adduxerunt.

Objiciunt I. Omnes Historici, Græci, & Latini, annos Imperii Tiberii numerant ab obitu Augusti: ergo epocha illa imperii Proconsularis Tiberii est omnino commentitia. Probatum antecedens. Suetonius in Octavio, Cornelius Tacitus in Annalibus, Uterque Victor, Dio Cassius

lib. 58. Josephus Judæus lib. 2. de bello Judæo cap. 8.; & alii plures enumerant annos Tiberii Cæsaris ab obitu Augusti: ergo &c. II. Si Tiberius regnasset, vivente Augusto, Livia, mater Tiberii, non fuisset sollicita pro eodem postquam Augustus abcesserat, nec Historici post Augusti mortem imperium Tiberii dixissent advenum, nec Consules, Augusto mortuo, primum in verba Tiberii jurassent: quæ omnia ostendunt, Tiberium, vivente Augusto, non imperasse. III. Si vivente Augusto Tiberius fuisset Imperator, fuissent duo Imperatores eodem tempore; sed, Authore Spartiano, hoc primum in imperio Romano visum est, quando Marcus Aurelius, & Lucius Verus, Rempublicam gubernarunt: ergo &c. IV. Ideo dicitur, vivente Augusto, Tiberium imperasse, quia vivente Augusto donatus est Tribunitia potestate, & Proconsulari imperio; sed etiam Germanicus, filius Drusi, habuit Proconsulare imperium, & Vipsanius Agrippa habuit Tribunitiam potestatem; & tamen Imperatores non fuerunt: ergo nec etiam Tiberius pro illo tempore dicendus est Imperator. V. Tempore illo, quo Joannes baptizabat, Pilatus administrabat Judæam; ut legitur Lucæ 3. *Anno quintodecimo Imperii Tiberii Cæsaris, Procurante Pontio Pilato Judæam . . . factum est verbum Domini super Joannem*; sed anno decimoquinto Imperii Proconsularis Tiberii Pilatus nondum Judæam administrabat: ergo S. Lucas epocham Imperii Proconsularis Tiberii non sequebatur. Probatum minor. Annus decimusquintus Imperii Proconsularis Tiberii est idem, ac annus vigesimusquintus æræ vulgaris; sed anno vigesimoquinto æræ vulgaris Pilatus non administrabat Judæam: ergo anno decimoquinto Imperii Proconsularis Tiberii Pilatus Judæam non administrabat. Probatum minor. Constat ex una parte, quod Pilatus decem annis Judæam administraverit; quod testatur Josephus lib. 18. Antiquit. cap. 5., Constat ex altera, quod Pilatus administrationem suam terminaverit anno trigesimosexto æræ vulgaris: ergo Pilatus anno 25. æræ vulgaris nondum Judæam administrabat. VI. Sententia S. Epiphanii circa diem baptismi Christi a quibusdam præfertur communi Ecclesiasticæ traditioni: ergo nutat ipsa communis Ecclesiastica traditio. Probatum antecedens. Bernardus Lamy in suo Apparatu Chronologico pag. 207. hæc de

de Epiphanii opinione, & de Ecclesiastica traditione scribit: *Igitur cum non omnino videatur repudianda opinio S. Epiphanii, & multa concurrant, quibus conjecturam facimus, non multo post dies Festos Expiationis, & Tabernaculorum, collatum baptismum Christo a Joanne in populi Judaici concursu; ultra statuerem pro die hujus baptismi diem octavam Novembris, quoniam dies aliqua statuenda est.* Hæc sex argumenta sibi objicit Graveson, & cum eodem ad ipsa nos quoque occurrimus. Igitur

Respondemus ad I., non esse novum duplici epocha Romanorum Imperatorum Regni annos numerare, & aliquando etiam triplici. Etenim in Augusto multi Imperium ejus ordiuntur ab illo anno, quo Julius Cæsar, ejus Avunculus, est in senatu occisus; alii ab ejus primo Consulatu, quem sequenti anno inivit; & alii demum a victoria Actiaca, in qua vicit Antonium, & Cleopatram. Igitur quemadmodum Historici triplex Imperii initium Augusto tribuerunt, ita pariter duplex poterant Tiberio tribuere. Et re vera Tiberius fuit ab Augusto in Imperii consortium assumptus, & factus Imperii Confors, & Collega; & tunc primum, quando cum Augusto regnare cepit. Postmodum, mortuo Augusto, ipsemet Tiberius cepit regnare solus. Hæc igitur duo Imperii Tiberii initia. Quod autem veteribus Scriptotibus ignota non fuerit Imperii Proconsularis Tiberii epocha, ex Clemense Alexandrino colligimus, qui lib. 1. Stromatum tribuit Tiberio cum quibusdam Historicis annos Imperii 22. & menses aliquot, & deinde cum aliis Historicis eundem tribuit annos Imperii 26. & menses sex. Et hæc diversitas ex eo petenda est, quod primo loco numerabat annos Imperii Tiberii juxta epocham Proconsularem; secundo vero loco numerabat eundem secundum epocham Augustalem.

Ad II. Sollicitudo Liviae, & simulatio Tiberii, ex eo proveniebant, quod timerent post Augusti mortem Germanicum Tiberio præponendum, & hoc, vel ob amorem populi, qui maxime Germanicum diligebat, vel ob exercitus potentiam, qui totus in Germanici potestate erat. Rem hanc apertissime narrat Svetonius in Tiberio cap. 25. *Causa erat metus undique imminuentium discriminum: ut saepe Lupum se auribus tenere diceret, Tiberius, nam & servus Agrippa, Clemens nomine, non contemnendam manum in ultionem Domini comparat: & L. Scribonius Libo vir* PAR. IV.

nobilis res novas clam moliebatur, & duplex seditio militum in Illyrico, & in Germania exorta est. . . . Quidem etiam Principem detestabant non a se datum, summaque ut Germanicum, qui tum iis præerat, ad capefendam Rempublicam perurgebant, quanquam obfirmate resistentem. . . . Simulavit Tiberius valetudinem, quo auiore animo Germanicus celerem successionem, vel certe societatem opperiretur. Dictus est autem post Augusti mortem novus Imperii Tiberii annus, hoc est, novus solius Tiberii, quia antea non solus, sed cum Augusto regnaverat. Et Consules primo juraverunt in verba ipsius, scilicet, quando solus regnare cepit; tunc enim, quum novum esset Imperium, novum scilicet, solius ipsius, novum quoque juramentum exigebatur.

Ad III. Quavis Tiberius fuerit confors Imperii Augusti, quavis quoque fuerit Princeps, quavis fuerit etiam Imperator, nunquam tamen fuerunt in Urbe Roma duo Augusti; & ipse quoque Tiberius se Augusto minorem fatebatur, ac minori præditum autoritate intra Urbem, etsi extra eandem cum ipso Augusto, præter Augusti nomen, parem dignitatem haberet. Non sic autem Marcus Aurelius, & Lucius Verus, qui vere fuerunt duo Principes, duo Imperatores, & duo Augusti, juxta Spartiani testimonium; & ipsorum exemplum duorum Imperatorum, & duorum Augustorum, vere fuit in Romana Republica primum.

Ad IV. Ponunt maximum discrimen inter Imperium Proconsulare, quod a Senatu concessum est Germanico ad postulationem Tiberii, & Imperium Proconsulare, quod vivente, & jubente Augusto fuit Tiberio adjudicatum. Primum enim fuit limitatum ad certas quasdam Provincias, quod asserit Tacitus lib. 2. Annalium, ad Provincias scilicet, *quæ mari dividuntur.* At Imperium Proconsulare Tiberii fuit nullis limitibus coarctatum extra Romanam Urbem; unde Tiberius vere fuit confors Imperii, & Imperator, ut eum Paterculus lib. 2. nominat. Ulterius Vipsianus Agrippa habuit Tribunitiam potestatem tantum ad quinquennium, ut asserit Dio, at nunquam habuit Imperium Proconsulare, unde nunquam fuit appellatus Imperator, nec Augustus. Denique hæc erat differentia inter Imperatorem, qui dicebatur Augustus, & inter Imperatorem, qui Augustus non nominabatur; quod ille tam extra Urbem, quam in Urbe, supræ-

ma potestate potiebatur. Hic vero extra Urbem eandem cum Augusto potestatem habebat, in Urbe vero inferiorem. Unde Tiberius, vivente Augusto, licet esset Augusto omnino æqualis extra Urbem, in Urbe vero erat inferior; & ideo quando cœpit regnare solus post Augusti obitum, novum imperium acquisivit.

Ad V. dicimus cum propriis Graveson Verbis: „Pilatum, Imperii Proconsularis Tiberii anno 15., qui concurret cum anno 25. æræ vulgaris, Judæam administrare cœpisse, idque evinci posse ex Josepho, qui, postquam lib. 18. Antiquit. cap. 5. dixit, Pilatum, jubente Vitellio, Romam fuisse profectum, ut coram Tiberio ad objecta sibi per Judæos crimina responderet, confestim subdit cap. 6. Vitellium in Judæam profectum pervenisse Hierosolyma in ipsa Festivitate Paschali, ubi a Judæis honorificentissime exceptus, quo gratiam eis referret, ultro remisit totum vestigal fructuum venalium, & stolam, cum ornatu Pontificio permisit in Templo asservari a Sacerdotibus, quæ prius a Romano, Turris Antonie Præfecto, custodiebatur. Ex quo Josephi testimonio colligitur, Vitellium postquam, jussisset, Pilatum Romam proficisci, ejusque loco ad Judæam procurandam Marcellum, misisset, Hierosolyma venisse in solemnitate Paschali. Porro Vitellius (ut probabilius censet Usserius in suis Annalibus), Hierosolyma venit anno 35. æræ Christianæ. Siquidem postquam anno 34. æræ vulgaris Consulatum gessisset, missus est a Tiberio anno sequenti, seu 35. æræ vulgaris Proconsul in Syriam, & eodem anno accessit Hierosolyma in Festivitate Paschali. Hoc igitur anno 35. æræ vulgaris, antequam Hierosolyma in Festivitate Paschali venisset Vitellius, jam Pilatus, juxta Josephum, Judæa excesserat, ac subinde cum in Judæa administranda, teste eodem Josepho, decem exegerit annos, necessum est, ut Pilatus Judæam administrare cœperit anno Imperii Proconsularis Tiberii decimo quinto, qui concurret cum anno æræ vulgaris 25. Nulli autem mirum videri debet, quod Pilatus, qui ante Pascha anni trigesimi quinti æræ vulgaris jussus erat a Vitellio Romam proficisci, non huc tamen pervenerit, nisi post Pascha anni ejusdem æræ vulgaris 37. & post obitum Tiberii: nulli, inquam, id mirum videri debet; potuit enim Pilatus male sibi conscius moras consulto necitare, degens in aliqua Urbe

Syriæ, in eam spem erectus fore ut cunctando res suas accisas in melius promoveret, vel forte adversis ventis impeditus est, ne navigationem susceperet, suamque maturaret profectionem. His de causis, Pilatus tardius Romam adventavit.

Ad VI. Ex eodem Graveson dicitur, quod sicut Epiphanius sententia nunc penitus exolevit, ita rejicienda sit Lamy conjectura, quæ Ecclesie, & Sanctorum Patrum traditioni, adversatur; ac proinde dici omnino debere, quod Christus fuerit a Joanne in Jordane baptizatus die 6. Januarii, prout modo recolit, & celebrat mysterii memoriam Universa, quæ per totum Orbem dilatatur, Ecclesia.

Demum pro tertia Dissertationis parte, prodigia, quæ Christi baptismum comitata, vel consequuta sunt, tria fuerunt, scilicet Cœli aperta, Spiritus Sancti apparitio sub columbæ specie, & paterna vox audita, quæ Christum dilectum sibi filium denunciabat. De singulis hic dicemus; ac primitus de omnibus illis aliquæ sunt prænotanda. Primum, quod prodigia hæc non apparuerunt tempore illo, quo Christus baptizabatur, sed post baptismum susceptum, & Christum ex aquis emersum, quando ad Patrem orabatur. Dicitur enim Matthæi 3. Baptizatus autem Jesus, confestim ascendit de aqua, & ecce aperti sunt ei Cœli, & vidit Spiritum Dei descendentem sicut columbam, & venientem super eum; & ecce vox de Cœlis dicebat: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacet. Et Lucæ 3. habetur: Jesus baptizatus, & orante, apertum est Cœlum, & descendit Spiritus Sanctus, corporali specie sicut columba super ipsum. Quod observaverunt Patres, optima scilicet ratione fuisse factum, ut prodigia illa apparerent, non in ipso acta baptismi, ac applicarentur dignitati, & virtuti Joannis, sed postquam Christus fuerat baptizatus, & orabat, ut dignitati, & virtuti Christi tribuerentur. Quapropter Serry suo more Pictorum audaciam reprehendit, qui prodigia illa exprimit in actu baptismi Christi; ac pariter Christum repræsentant baptizatum per infusionem a Joanne, non per immersionem, sicuti revera fuit. Secundum, quod prodigia illa non solum advertit Jesus, sed etiam Joannes, & cæteri omnes, qui aderant, quia propter illos fiebant. Unde Cornelius a Lapide ad cap. 3. Matthæi scribit: „Matthæus ait: Aperti sunt ei, idest propter eum,

„ eum, *Cœli*, puta in ejus gratiam, & ho-
 „ norem visi sunt aperiri; idque ad hoc;
 „ Primo, ut vox Patris e Cœlo labens:
 „ *Hic est filius meus dilectus*, Christi digni-
 „ tatem Joannis dignitate majorem signi-
 „ ficaret. Secundo, ut indicaret Deus, per
 „ Christum Cœlum omnibus aperiri. Ita
 „ S. Chrysostomus. Tertio, ut vis cœlestis
 „ baptismi inueneretur, scilicet per eum
 „ homines carnales fieri spirituales, & cœ-
 „ lestes, ac per eum ad Cœlum vocari, &
 „ quasi manu duci. Ita S. Thomas 3. par.
 „ q. 39. art. 5. „ Verbum autem illud *con-*
 „ *festim* non refertur ad verba antecedenti-
 „ a, *Baptizatus autem Jesus*; sed ad verba
 „ subsequencia *ascendit de aqua*; quia post
 „ Christum ex aquis egressum statim aper-
 „ ti sunt Cœli: Unde Marcus cap. 1. scri-
 „ bit: *Et statim ascendens de aqua, vidit Cœ-*
 „ *los apertos*. Veniamus modo ad singula
 „ illa prodigia explicanda.

Primum prodigium est apertio cœli. Inquit
 „ enim Lucas cap. 3. *Jesus baptizatus, &*
 „ *erante, apertum est cœlum*. In hoc duæ
 „ sunt opiniones oppositæ; prima, quod
 „ soliditas cœlorum fuerit disrupta, & di-
 „ scissa; secunda, quod sola imaginatione
 „ aperiri visi sunt Cœli; ut contigit Eze-
 „ chiel, & refertur cap. 1. ipse. Prima
 „ impugnatur a Serry, dicente, quod illud
 „ erat naturaliter impossibile, & superna-
 „ turaliter superfluum: Secunda, quia non
 „ referenda sunt ad imaginationem, quæ
 „ Scriptura narrat realiter evenisse. Unde
 „ idem Serry dicit, „ quod cœli dicti sunt
 „ „ aperti, quia in suprema aeris regione,
 „ „ sensibus ipsis perceptus sit quidam hiatus,
 „ „ ex quo columba in Christum labi cer-
 „ „ neretur, voxque Patris e cœlo velut
 „ „ erumpens inaudiretur. „ Et sic explicat
 „ S. Thomas 3. p. q. 39. art. 5. Hæc eadem
 „ dixerat Cornelius a Lapide ad cap. 3.
 „ Matthæi, a quo exscripsit Serry. Hæc
 „ sunt verba Cornelii: „ Quæres quomo-
 „ „ do Christo aperti sunt cœli? Responde-
 „ „ tur, cœlorum soliditatem non fuisse
 „ „ realiter apertam, & discissam (hoc enim
 „ „ naturaliter est impossibile, supernatura-
 „ „ liter superfluum: non etiam cœli
 „ „ aperti fuere per solam visionem imagi-
 „ „ nariam, uti aperti sunt Ezechiel cap. 1.
 „ „ vers. 1.) sed quod in suprema aeris regio-
 „ „ ne sensibiliter visus fuerit quidam hia-
 „ „ tus, seu species aperturæ sensibilis, ex
 „ „ quo columba æque ac vox Patris de Cœ-
 „ „ lo in Christum labi videretur, ita scili-
 „ „ cet, ut partes aeris extremas, deasiores vi-
 „ „ derentur, eo modo ut ad illas terminari

„ posset visus; ac autem interjectus ma-
 „ neret rarus, nec videretur, sed appareret
 „ „ quasi hiatus lucidus, sive vacuum quod-
 „ „ dam, & apertura radios vibrans in Chri-
 „ „ stum: ex qua columba cum voce descen-
 „ „ dit in Christum. Hæc enim arte pictores
 „ „ solent pingere, & repræsentare hiatus.
 „ „ Omnia enim hæc sensibilia fuerunt. Ita
 „ „ Euthymius, Jansenius, & Suarez, 3. par.
 „ „ qu. 39. art. 5. Tales hiatus sæpe apparent
 „ „ in aere, de quibus Aristoteles in metheo-
 „ „ ris. „ Aliquas affert rationes S. Thomas
 „ „ partim morales, partim allegoricas, ob
 „ „ quas aperti sunt cœli; sed Suarez litera-
 „ „ lem scribit: „ Tamen ad literam dici
 „ „ potest, quia Spiritus Sanctus visibiliter
 „ „ descendurus erat in specie columbæ,
 „ „ oportuisse visibiliter demonstrari colum-
 „ „ bam illam e cœlo descendere singulari,
 „ „ atque extraordinario modo. Ad hoc er-
 „ „ go cœlum aperiri visum est, ac propte-
 „ „ rea, ut vox Patris inde proficisci videre-
 „ „ tur. Addit etiam, potest ex Chrysostomo
 „ „ supra oportuisse tunc majestatem Chri-
 „ „ sti ostendi: nam multi existimare pote-
 „ „ rant, Joannem esse majorem illo, tum
 „ „ propter admirandam vitæ rationem, &
 „ „ insignem Joannis famam, ac nomen; tum
 „ „ etiam quod Christum viderent ab ipso
 „ „ baptizatum. Ut ergo non deciperentur;
 „ „ sed intelligere possent, Christum esse
 „ „ majorem Joanne, & quodammodo cœ-
 „ „ lestem hominem; imo, & plusquam ho-
 „ „ minem, ideo illo baptizato, aperti sunt
 „ „ cœli, & reliqua signa facta. Hæc enim
 „ „ ratio æque de cunctis procedit, & effica-
 „ „ cius de omnibus simul sumpris, quam de
 „ „ singulis. Unde Cyrillus Jerosolymitanus
 „ „ cathec. 17. *Spiritus Sanctus descendit, cum*
 „ „ *Dominus baptizaretur, ne baptizati digni-*
 „ „ *tas lateret Aperti sunt cœli propter*
 „ „ *dignitatem descendantis Verbi . . .*

Secundum prodigium fuit Spiritus Sancti
 „ descensus in Christum sub corporali spe-
 „ cie columbæ. Disputatur an fuerit vera
 „ Columba, an species, & similitudo illius.
 „ Nos dicimus, fuisse Angelum, agentem,
 „ in sensum visus, sicut egisset vera colum-
 „ ba, si fuisset; ac proinde fuisse speciem
 „ columbæ, non veram columbam. Hoc
 „ primo ostendunt omnes quatuor Evange-
 „ listæ; Matthæus cap. 3. *Sicut columbam*;
 „ Marcus cap. 1. *Tanquam columbam*; Lucas
 „ cap. 3. *Corporali specie, sicut columbam*;
 „ Joannes cap. 1. *Quasi columbam*. Particu-
 „ laræ autem *sicut, tanquam, & quasi*, potius
 „ significant speciem, & similitudinem,
 „ quam rem ipsam. Secundo comprobant
 „ Patres,

Patres, Tertullianus lib. de baptismo cap. 8. Iustinus Martyr in Dialogo cum Triphone Judæo, Irenæus lib. 3. adversus hæreses cap. 62. Chrysostomus homil. 4. in Acta Apostol. Hilarius in cap. 2. Matthæi, Augustinus lib. 2. de Trinit. cap. 5. Ambrosius lib. 1. de Sacramentis cap. 5. Tertio rationem theologicam affert Serry, quæ hæc est: „ Nec enim vera columba opus hic erat, sed sola similitudine ad symbolicam significationem; ut, scilicet, per speciem, & symbolum columbæ designarentur Spiritus Sancti virtutes, & Christi dotes: Deus autem miracula absque necessitate non patrat, quemadmodum, & natura nihil frustra operatur. „ Quod & scripserat Cornelius a Lapide in cap. 3. Matthæi: „ Ergo erat species, & similitudo duntaxat, non veritas columbæ, nec enim vera columba opus hic erat, sed similitudine ad Symbolicam significationem, ut scilicet per speciem, & Symbolum columbæ designarentur dotes Christi, quas mox recensebo. „

Tertium prodigium fuit vox de cælo facta: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui.* Hæc vox dicitur a Patribus ministerio Angelorum in persona Patris efformata; ut docet Victor Antiochenus in cap. 1. Marci: *In persona Patris Angelorum ministerio efformata.* Hæc eadem vox symbolum columbæ explicavit; quod dixit Serry, & ante ipsum scripserat Cornelius a Lapide. Verba Serry sunt in Exer. 45. „ Hæc columbæ symbolum explicavit; atque ad solum Jesum, cui soli columba insidebat, non ad Joannem, aut quemvis alium designandum directa est. Quod certe necessarium maxime fuit, ut solus Jesus, non itidem Joannes Christus esse crederetur. In hanc etenim falsam de Joanne opinionem Judæi facile propendebant, ut ait Lucas cap. 3. *Existimante populo, & cogitantibus omnibus in cordibus suis, ne forte ipse esset Christus.* Tantæ enim virtutis Joannes erat, ut plus illi laborandum fuerit: ut ne Christus crederetur, quam Jesu, ut crederetur. „ Verba autem Cornelii a Lapide in cap. 3. Matthæi sunt: „ Vox hæc symbolum columbæ explicabat; columba vero ad Christum, cui ipsa insidebat, vocem ferri, & terminari significabat, non ad Joannem, vel quem alium: utroque ergo signo opus fuit ad declarandum orbi Christum, Vox hæc in persona Patris Angelorum ministerio efformata fuit, ait Victor Antio-

chenus in cap. 1. S. Marci. Ille primum orbi revelatur mysterium S. Trinitatis, quod Judæis obscure fuerat insinuat, dum Pater se ostendit in voce, Filius in carne, Spiritus Sanctus in specie columbæ, ut significaretur fides S. Trinitatis jam explicanda, adeoque ejus nomine confectus Christus baptizatus. Licet enim hæc omnia, puta cælorum aperitio, formatio vocis, descensus columbæ, utpote opera ad extra, uti loquuntur Theologi, fuerint toti S. Trinitati communia, uti docet S. Augustinus serm. 38. de Temp. tamen speciatim singulæ personæ symbolis jam dictis repræsentabantur. „

Arguunt I. Tertullianus lib. de Carne Christi cap. 4. docet, columbam fuisse veram, Angelorum ministerio scilicet productam, & eodem ministerio consumptam; ergo non fuit columbæ species, & similitudo. II. Augustinus lib. de Agone Christiano hæc habet. *Deo non fuisse difficile verum corpus columbæ sine aliarum columbarum ministerio figurare; sicut non fuit difficile verum corpus in utero Mariæ sine virili semine fabricare:* ergo ex ipso corpus columbæ fuit verum, sicut fuit verum corpus Christi. III. Deus illufisse hominibus illis, qui Christo adstabant, si columbæ speciem exhibuisset iisdem, non veritatem; sed hoc non est dicendum: ergo &c. IV. Augustinus epist. 102. docet, vocem illam de cælo factam non fuisse vocem in ea veritate, ac proprietate, qua vox dicitur sonus formatus per organa vitæ informata anima: ergo non fuit vox vera. V. Hilarius lib. 9. de Trinit. ante medium asserit, quod vox illa non fuit audita nisi a Christo, & Joanne, & non ab aliis; quod & etiam suaderi potest, quia si omnis populus illam audisset de cælo delectam, omnes credidissent Christo, nec Joannis testimonium fuisset necessarium. VI. Per vocem illam importabatur tantum *hic*; sed pronomen *hic* incertum erat, an referri deberet ad Christum, an vero ad Joannem: ergo &c. Probat major. Non enim per vocem dicebatur, *hic*, qui baptizatur; sed simpliciter *hic*.

Respondemus ad I. Tertullianum esse cum moderatione intelligendum, aliter ex ejus verbis tribuenda esset Angelis vis creandi, & vis annihilandi: Quum enim dicat, corpus columbæ fuisse verum, illud etiam asserit, fuisse ab Angelis ex nihilo productum, & in nihilum redactum; quod dici omnino non potest: En sua verba:

verba : Sed queris corpus columba ubi sit , resumptio Spiritu in Caelum ? Aequo & Angelorum , & eadem ratione interceptum est , quia & editum fuerat . Si vidisses , cum de nihilo proferebatur , scivisses cum in nihilum subducebatur . Si non fuit initium visibile , nec finis .

Ad II. Augustinus dicit corpus columbae figuratum , corpus vero Christi fabricatum ; unde pro columba solum intelligit figuram ; pro corpore autem Christi veram , realemque entitatem . Igitur qui asserit corpus columbae verum fuisse a Deo figuratum , non formatum , non fabricatum , figuram tantum columbae asserit , non veritatem .

Ad III. Non illudit Deus quando exhibet muta tantum simulacra ad symbolicam significationem , quae tamen non vult , ut ab hominibus uti vera , & naturalia habeantur . Hoc in plurimis aliis mysteriis cernimus , quae in divinis libris leguntur ; & praecipue quando Angeli humana specie hominibus apparebant , & iisdem , vel proprio nomine , vel Dei nomine , loquebantur .

Ad IV. Suarez 3.p. q.39. ar.8. disp.27. sect. 3. dicit , aequo certum videri vocem illam fuisse verum sonum realem , ac sensibilem , qui non minus possit immutare sensum , & menti significare , quam si esset vox ab hominibus prolata . Addens quo-

que ex eodem Augustino , sonum illum fuisse talem , qualis edi potest ex corpore animato . Denique quum Evangelium dicat factam fuisse vocem , intelligere omnino debemus sonum articulatum ad modum vocis .

Ad V. Hilarius non docet , quae Adversarius opponit ; sed tantum interpretatur verba illa Joannis 5. *Neque vocem ejus audistis , neque speciem ejus vidistis* ; & asserit , quod qui Ierosolymis manebat , eam non audiverunt , sed forte in Ierosolymis manentes , non audierant , quia in desertis Joannes solus audierat . Ceterum Judaei non crediderunt , quia evidens illis non erat , vocem illam esse a Deo .

Ad VI. Dicitur , quod propterea descendit Spiritus Sanctus in columbae specie , & super Christum , & non super Joannem , mansit ; ut ostenderetur , Christum venisse sub pronomine illo *hic* , non Joannem . Quod scripsit Optatus Milevitanus apud Suarez citatum , scilicet , quod columba capiti ejus insedit , & vocem traxit ad filium , *omnibusque fecit esse perspicuum , quod illa vox de baptizato deberet intelligi* . Quod etiam dixit Damascenus *orat. de Transfiguratione* . *Paterna voce caelitus innuente , dilectus filius esse asserabatur is , qui baptizabatur ; a columba autem tamquam a spiritu voluti digito , indicabatur is , cui testimonium dicebatur* .

DISSERTATIO CCXXXI.

De Joanne Praecursore Christi . An Joannes fuerit Praecursor Messiae , in lege promissus ? Quodnam fuerit Praecursoris munus ? Quodnam fuerit Joannis sanctitas , gratia , & gloria ?

Uanvis Deus per Prophetas plures Christi adventum , prophetaverit , atque promiserit ; ii tamen omnes de longe annuntiaverunt , & solummodo venturum esse

dixerunt . Per eosdem quoque Prophetas promissit Deus hominem , qui esset Messiae Praecursor , ejusque nomen , & munus , per Prophetas ipsos manifestavit . Et quidem Praecursoris Messiae duo legimus vaticinia ; unum est Isaiae 40. *Ven clamant-*

is in deserto , parate viam Domini , rectas facite in solitudine semitas Dei nostri : Et Malachiae 3. Ecce ego mittam Angelum meum , & praeparabit viam ante faciem meam . Justinus Martyr in Dialogo cum Triphone Judaeo testatur quidem , haec duo vaticinia adeo esse obscura , & ambigua , ut ante rem impleram intelligi difficile possint : at postquam veritas manifestata est , & Joannes baptizavit Christum , & post praedicationem ejus Lex , & Prophetae , cessarunt , & aperte monstra-

stratum est; in Christo implera fuisse omnia, quæ olim de Messia prædicta fuerant; tunc quoque cognitum est, in locis illis Isaïæ, & Malachiæ, Præcurso-rem Christi prænuntiari. Quapropter Patres dixerunt, inter alia signa, quæ data sunt Judæis, ad cognoscendum Messia adventum, illud quoque fuisse præcipuum, quod ante Messiam Præcursor quidam, tanquam publicus Præco antecessurus esset, ut ait Suarez, qui & hominum referret aures, & oculos illuminaret, ut venientem Messiam, & audire possent, & cognoscere. Patres quidem, qui hoc dixerunt, ab eodem Suarez citantur, Justinus dialogo cum Triphone, Eusebius lib. 9. demonstrat. Evangel. cap. 5., & Prosper de prædictionibus, & promissionibus Dei part. 3. cap. 1. Fuit primo Præcursor appellatus nomine Vocis: *Vox clamantis in deserto*. Isaïæ 40.: quia, ut scribit Epiphanius hæresi 69. circa medium: *Vox est preparativa auditus hominum: primam enim inarticulatam vocem sonantem reddere solent clamantes, & longinquo vocantes eos, qui ab ipsis aliquid audire debent. Et ubi illi vocem solam audierint, & mentem ad audiendum converterint, auresque preparaverint, tunc is, qui sonantem vocem emisit, de cætero distinguit sermonem, quem dicere voluit. Sic etiam Joannes vox fuit, aures hominum preparans, non enim erat ipse Verbum, sed post ipsum, venit Verbum*. Secundo fuit dictus Angelus a Malachia, non quidem naturæ, ut credidit Origens tom. 5. in Joannem, & ejus tacito nomine Cyrillus refert lib. 1. in Joannem cap. 7., & Bedæ in cap. 1. Marci; sed munere, & officio, ut iidem Patres docent. Et quidem Præcursor Domini futurus erat Nuncijs a Deo missus, qui clamaret, & Messia adventum hominibus nuntiaret, & ita viam Domino præpararet; & per hoc dictus est Angelus, quia missus est; Angelus quidem ministerio, non naturæ; & quia natura erat homo, dictus etiam est homo, Joannis 1. *Fuit homo missus a Deo, cui nomen erat Joannes; Homo quidem, quia propter naturam erat homo; Angelus autem, quia missus est, & ideo propter ministerium erat Angelus*. Verum Author operis imperfecti homil. 27. in Matthæum, voluit Præcurso-rem Domini dictum esse Angelum, ut sanctitas ejus, ac vitæ puritas, quæ tanto muneri necessaria erant, indicarentur. *Puto, quod gloriosior est Joannes, quia homo fuit, & propter virtutis me-*

ritum Angelus est vocatus, quam si nomine Angelus, & natura fuisset. Angelus enim hoc ipso quod Angelus, non est virtutis præmium, sed naturæ proprietas. Iste autem mirabilis est, qui in humana natura Angelicam sanctitatem transgressus est, & obtinuit, quod non habuit natura, per gratiam.

Dicimus I. Joannem fuisse Præcurso-rem Messia, in Lege promissum.

I. Probatur. Ille fuit Præcursor Messia, in Lege promissus, qui Messiam non de longe annunciavit, sed prope indicavit; qui non testatus est venturum, sed venisse demonstravit; qui adventum ejus non per prædicationem tantum promissit, sed præparavit quoque vias per humanæ correctionis opus, quibus ipse digne, & rite reciperetur; atqui hæc omnia conveniunt Joanni: ergo Joannes fuit Præcursor Messia, in lege promissus. Major patet ex Authore Operis imperfecti homil. 27. in Matthæum, ubi dicit: *Omnes Propheta venturum testati sunt, ille solus jam venisse monstravit. Deinde alii Prophetae missi sunt, ut adventum ejus annunciant: iste autem, ut præpararet viam ipsius: aliud autem est adventum ejus annunciare, aliud est viam præparare. Nunciantibus adventum ejus prædicationis sermo commissus est; præparanti autem vias, humana correctionis opus injunctum est*. Minor probatur. Joannes fuit contemporaneus Christo, adeoque illum prope monstravit; Christum indicavit jam venisse, dicens: quando illum digito indicabat: *Ecce Agnus Dei, Ecce qui tollit peccata mundi*; Christum habuit præsentem, quando illum in Jordane baptizavit: ergo illa omnia conveniebant Joanni.

II. Probatur. Præcursor Messia dictus est Vox, & Angelus; sed Joannes fuit Vox, & Angelus: ergo Joannes fuit Messia Præcursor. Probatur minor. Joannis 1. Judæi interrogabant Joannem, quis esset? Joannes negavit se esse Christum, esse Eliam, esse Prophetam. At quum Judæi urgerent dicentes: *Quis es, ut responsum demus iis, qui miserunt nos? Quid dicis de te ipso?* Et tunc Joannes respondit: *Ego vox clamantis in Deserto, dirigite viam Domini, sicut dixit Isaïas Propheta*. En igitur quomodo apud Joannem cap. 1. Joannes fatetur se non esse Deum; hoc idem testatus est apud Matthæum, & Lucam, cap. 3., & apud Marcum cap. 1. Insuper nomen Angeli convenire Joanni, dixit Christus apud Matthæum cap. 1. *Hic est, de quo scriptum est: Ecce ego mitto Angelum*

lum meum ante faciem tuam : ergo Joannes fuit vox , & Angelus , quibus nominibus appellabatur Præcurfor Messiae , anrequam mitteretur : ergo Joannes vere fuit Præcurfor Messiae in lege promissus.

III. Probatur . Joannes non solum sortitus est nomina Præcurforis , in Lege promissus , sed etiam implevit omnia , quæ sub illis nominibus continebantur : ergo fuit verus Præcurfor , in lege promissus . Probatur antecedens . Joannes adimplevit quod continetur sub verbis istis : *Vox clamantis in deserto* ; quia ut dicitur Lucæ 3. *Factum est verbum Domini super Joannem , Zacharia filium in deserto , & venit in omnem regionem Jordanis prædicans baptismum penitentiae* . Et re vera Joannes in infantia clamavit , quia statim natus coepit per Patrem de Christo prophetare , ac prædicare . Post infantiam in deserto factis , & exemplo , viam Domino præparavit . Demum de deserto egressus prope Jordanem , ubi baptizabat , poenitentiam prædicabat . Insuper missus fuit a Patre ante faciem suam , scilicet ante Verbum incarnatum , quod in psalm. 79. facies Patris dicitur : *Domine Deus virtutum converte nos ; ostende faciem tuam , & salvii erimus* . Quod & Zacharias , Joannis pater Lucæ 1. in Canticum ipsimet Joanni dixit : *Tu puer Propheta Altissimi vocaberis , præibis enim ante faciem Domini parare vias ejus* . Denique paravit Joannes viam Domini , quod in utraque prophetia dicitur ; quia prædicavit , Christum jam venisse , regnum cælorum prope esse , & poenitentiam omnes debere amplecti , ut se Christo præparent .

Pro secunda Dissertationis parte ex Suarez prænotamus , Hæreticos posteriorum temporum multa mendacia confixisse . Dicunt enim Præcurforis munus fuisse abrogare Mosaicam Legem , eamque de facto Joannem mutasse , & totum statum Religionis pervertisse . Addunt , Novum Testamentum fuisse a Joanne inchoatum , & baptismum suum instituisse in Novo Testamento permansurum ; unde Gentes ad illum , & ad Ecclesiæ societatem recipiebant . Referuntur hæc omnia a Canisio lib. de S. Joanne cap. 6. Attamen Suarez aperte asserit , hoc Hæreticorum commentum esse Christo injuriosum , & nullo apparenti fundamento inniti .

Dicimus II. Præcurforis munus non fuisse ferre Legem Gratiae , & Novum Testamentum condere ; Joannem neque im-

PAR. IV.

mutasse , neque abrogasse legem veterem ; sed tantum præstitisse , quæ in Prophetiis Isaiae , & Melachiae continentur , & quæ duntaxat constituunt Præcurforis munus .

Prima Conclusionis pars est de fide , & probatur I. Ferre Legem Gratiae , & Novum Testamentum condere , non est præcurrere ante Christum , sed potius præripere Christo munus , & dignitatem suam ; ergo non potuit esse Præcurforis munus . Probatur antecedens . Isaiae 33. dicitur : *Dominus Rex noster , Dominus Legifer noster* ; & Joelis 2. *Filii Sion exultate , & letamini in Domino Deo vestro , quia dedit vobis Doctorem justitiae* ; sed hæc solum verificantur de Christo , non de Joanne : ergo &c. Probatur minor . Joannis 1. dicitur de Baptista : *Non erat ille lux , sed ut testimonium perhiberet de lumine* : Et deinde ejusdem Baptistæ testimonium referens , ait : *De plenitudine ejus nos omnes accepimus , & gratiam pro gratia* ; quia *Lex per Moysen data est ; gratia , & veritas per Jesum Christum facta est* ; sed sub nomine gratiae , prout distinguitur a Lege veteri venit novum testamentum , & Lex gratiae : ergo &c.

II. Probatur . In tota Scriptura nec Aternus Pater præcepit Nobis servare Legem Joannis , sed Christi ; nec Christus mandavit obedire præceptis Joannis , sed suis : ergo Joannes non fuit Author Novæ Legis , sed Christus : ergo ad Præcurforis munus non pertinebat Novum Testamentum , & novam Legem condere . Probatur antecedens . Matthæi 3. Lucæ 9. , & 2. Petri 1. legitur , Aeternum Patrem dixisse : *Hic est filius meus dilectus , in quo mihi bene complacui , ipsum audite* . Joannis 13. Christus dicebat : *Mandatum novum do vobis* . Et cap. 14. *Mandata mea servate* ; Et cap. 15. *Si præcepta mea servaveritis , manebitis in dilectione mea* ; & Matthæi ultimos : *Docete omnes Gentes , docentes eos servare omnia , quaecunque mandavi vobis* .

Secunda Conclusionis pars pariter est de fide , & probatur I. Ad illum spectat veterem legem abrogare , ad quem pertinet novam legem condere ; sed Præcurforis munus non erat novam Legem condere , ut in præcedenti conclusione probatum est , & Joannes novam Legem non condidit , sed tantum Christus : ergo neque Præcurforis munus erat veterem Legem abrogare . Hoc totum probatur auctoritate Apostoli ad Galatas 3. scribentis : *Christus nos redemit de maledicto Legis factus*

P p

Itus pro nobis maledictus: . . . Quid igitur lex propter transgressionem posita est, donec veniret semen, cui promiserat Prinsquam veniret fides, sub lege custodiebamur conclusi, in eam fidem, qua revelanda erat. Itaque lex pedagogus noster fuit in Christo; at ubi venit fides, iam non sumus sub pedagogo. Quibus addit Suarez, quod per fidem intelligit Paulus vivam fidem Christi, & gratiam novi Testamenti, sicut aperte explicuit, subjungens: Omnes enim filii Dei estis per fidem in Christo Jesu. Quicumque enim in Christo baptizati estis Christus induistis. Et cap. 4. Cum essemus parvuli sub elementis mundi eramus servientes; at ubi venit plenitudo temporis misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege, ut eos, qui sub lege erant, redimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus. Concludens deinde: Itaque, fratres, non sumus ancilla filii, sed libera, qua libertate Christus nos liberavit: ergo non Joannes, sed Christus veterem legem abrogavit; & nos ab illius jugo, & servitute, liberavit; & per consequens non est Præcursoris munus veterem Legem abrogare.

II. Probatur. Si Joannes Veterem Legem, aut factis, aut dictis, abrogare tentasset, hoc ipsi facile objecissent Judæi; sed nunquam objecerunt: ergo non tentavit Joannes veterem Legem immutare, vel abrogare. Probatur major. Judæi frequenter objiciebant Christo, quod secundum majorum opinionem veterem Legem transgrederetur. Insuper Actuum 21. & 26. Judæi persequabantur Paulum, quod veterem Legem destruere conaretur: ergo objecissent pariter Joanni, si illam tentasset abrogare, vel immutare. Quæ omnia aperte confirmat Author operis imperfecti homil. 3. *Idea ergo Joannes dictus est vox, non Verbum, quia per Joannem neque misericordias suas Deus, neque justitias, neque ante constitutionem mundi preparata consilia demonstravit; sed hoc tantummodo, quia aliquid magnificare Deus in hominibus meditabatur; postea autem per filium suum plenissimum mysterium sue voluntatis aperuit Quod docebat, idem manducat, volatilia quidem erant, non autem magna, nec satis in altum volantia, quia Iudæi, quibus a Joanne penitentia sola injungebatur, secundum justitiam legis, metum pœna vivebant, non secundum spiritualia, & altissima Christi præcepta Ideo Joannes mel agreste edebat, quoniam adhuc ante Christum, ante Spiritum Sanctum constitutus sub lege, legis utebatur*

eloquiis, inspidis, insuavibus, & agrestibus Filius Dei sub lege factus est, ut eos, qui sub lege erant, redimeret, & educeret. Joannes autem sub lege natus est, non ut eos, qui sub lege erant, educeret, sed ut essent sub lege, & secundum legem, & viverent, & docerent: propterea nihil extra legem, aus fecit, aut docuit, sed tantum penitentiam predicavit.

Tertia Conclusionis pars probatur I. Primam Haisæ prophetiam fuisse in Joanne adimpletam; dixit enim Zacharias, Pater ejus Lucæ 1. *Tu puer Propheta Altissimi vocaberis; præbis enim ante faciem Domini parare vias ejus, ad dandam scientiam salutis plebi ejus. Quæ quidem verba apertius exprimuntur Joannis 1. Fuit homo missus a Deo, cui nomen erat Joannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux; sed ut testimonium perhiberet de lumine. Ex quibus verbis patet, quod præcipuum munus Præcursoris fuit testimonium de Christo ferre, prædicando, ipsum esse Messiam in lege promissum, & populum præparare, atque disponere, ad hoc testimonium de Christo suscipiendum; ut ait Suarez. Hoc autem Joannem effecisse, docent Patres exponentes præfata verbi Joannis & Lucæ; & præcipue Augustinus serm. 20. de Sanctis: *Quod enim nondum natus de secreta materni uteri prophetavit, & expertus lucis jam testis est veritatis, hoc est intelligendum, quod latens sub velamine, & carne licet, & Redemptorem mundi spiritu predicavit, & nobis Dominum nostrum de quodam legis utero proclamavit Quod ajunt Joannes in carcere constitutus ad Christum discipulos suos ordinat, legem ad Evangelium transmittit Præmittitur ante Jesum, Christum Joannes, quasi testamentum vetus ante novum. Et Hilarius in cap. 14. Matthæi: Joannes formam prætulit legis, quia lex Christum predicavit, & Joannes profectus ex lege est, Christum ex lege prænuncians.**

II. Probatur. Ut verificaretur prophetia Malachiæ cap. 3. *Ecce ego mittam Angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam; Præcursoris munus esse debebat, præparare viam, ut Messias, qui jam advenerat, crederetur talis, & homines ad eum credendum, & recipiendum, disponerentur: ergo munus Præcursoris secundum alterius prophetiæ tenorem esse debebat viam Domino præparare. Probatur antecedens; tum quia adventus Christi esse debebat occultus, & in hu-*
mili-

milicare, ac paupertate; adeoque conveniebat, ut præcederet cæcis omni exceptione major, qui cum digito demonstraret; quod dixit Augustinus tract. 35. in Joannem: tum etiam, quia homines ob innumera peccata, quibus tenebantur implicati, erant obæcati ad lumen Dei videndum: unde expediebat, ut Joannis vita, prædicatio, & exemplum, præcederent, quibus homines ad poenitentiam provocarentur; quod pariter dixerunt Origenes tom. 5. apud Suarez, Chrysostomus homil. 5. in Joannem, Augustinus homil. 20., & 21. de Sanctis; & quod magis est, Ioseph Judæus lib. 18. Antiquit. judaicar. cap. 10. Joannes præcipiebat Judæis, virtuti operam dare, justitiam colere, in Deum servare pietatem, & per baptismum in unum coire. Tum demum enim baptismus acceptabile fore, si non solum ad ablucanda peccata sumatur, verum etiam ad castimoniam corporis, atque ad animæ justitiam, purificationemque servetur, omniumque pariter virtutum, velut signaculum, & custodia quadam fidelis habeatur.

Tertia Dissertationis pars complectitur gratiam sanctificantem Joannis, quæ venit nomine Sanctitatis, gratias gratis datas, quæ præter gratiam sanctificantem plures enumerantur, & gloriam, quæ gratiæ, & operibus respondet. Et quidem, sanctitas in Joanne fuit eximia; dicitur enim Lucæ 1. Erit magnus coram Domino; Et infra: Ipse præcedet ante ipsum in spiritu, & virtute Eliæ; ubi Ambrosius: Non corporis, sed animi magnitudinem declarat: Est coram Domino magnitudo animi, magnitudo virtutis. Etatem enim animæ numeramus, non pro ratione temporis, sed pro qualitate virtutis. . . . Ideo fortasse in spiritu, & virtute Eliæ, quia Sanctus Elias & virtutem habuit magnam, & gratiam. Gratia etiam gratis datæ fuerunt in eo, & multæ, & magnæ; & excellentia gloriæ fuit admirabilis. Unde

Dicimus III. Joannem Baptistam habuisse sanctitatem eximiam tum absolute, tum comparative; habuisse pariter gratias gratis datas, quæ in probationibus enumerabuntur; habuisse demum gloriæ excellentiam, quæ ejus gratiæ respondebat.

Prima Conclusionis pars probatur I. Patres hanc eximiam Joannis sanctitatem communi voto prædicant: ergo ab omnibus est afferenda: Probatur antecedens. Author Operis imperfecti homil. 27. hæc habet:

PAR. IV.

Verbum, tanto Joannes propinquior Christo, non tamen Christus Vide ergo, quia omnibus Sanctis est major, cui solus Christus est prior. Ambrosius lib. 5. in Lucam: Hunc (Joannem intelligit) omnibus dico esse majorem, sed inter mulieris, non virginis natos. Major enim fuit iis, quibus equalis esse poterat forte nascendi. Alia ista natura, nec cum humanis generationibus comparanda. Et serm. 94. apud Suarez: Præcellit cunctis, eminet Universis, antecellit Prophetas, supergreditur Patriarchas, & quisquis ex muliere est, inferior est Joanne. Augustinus serm. 23. de Sanctis: Si in natis mulierum, hoc est, in hominibus, nemo exurrexit major Joanne Baptista, quisquis Joanne plus est, non tantum homo, sed & Deus est. Et præfatione in secundam enarrationem in psalm. 29. explicans verba illa psalm. 44. Unxit te Deus, Deus tuus oleo exultationis præ partibus tuis; colligit, Christum esse Joanne majorem: Quandoquidem nihil majus extitit in genere humano, quam Joannes Baptista, nec in natis mulierum exurrexit. Si quis excellentiam hominis, Joannes Baptista est. Cujus autem Joannes se dicit non esse dignum corrigiam calceamenti solvere, quid erat ille, nisi amplius, quam ceteri homines? Cyrillus Hierosolymitanus cath. 3. ad Illuminatos: Etiam si Eliam Tesbitem dixerit esse in cælum assumptum; attamen non est hic major Joanne. Enoch translatus est; sed non est major Joanne. Moyses maximus Legislator, & omnes Prophetæ; sed non majores Joanne. Non ego Prophetas Prophetis adeo comparare, sed ipse Dominus noster, & illorum Dominus Jesus pronuntiavit: Major inter natos mulierum Joanne non surrexit; Non inter natos Virginum, sed mulierum. Magna servi ad conservos comparatio: filii vero ad servos minima comparanda est gratia, & excellentia. Quod autem per prædicta Sanctorum Patrum verba nihil derogatur Sanctissimæ Virginis Mariæ sanctitati, sequentibus verbis declarat Suarez 3. p. q. 39. ar. 1. disp. 24. sect. 3.: „ In primis enim certum est in „ hujusmodi Sanctorum comparationibus „ non posse B. Virginem comprehendere. „ Etenim in gratiæ, & sanctitatis perfectione B. Virginem superiorem Joanne „ extitisse, indubitatum est, atque etiam eo „ tempore, cum Christus prædicta verba „ protulit, ut ex tractatis in superioribus „ satis constat. Neque quo ad hoc verba „ Christi difficultatem habent, ut ex dicendis facile constabit, præsertim cum dici „ possit non cum feminis, sed cum viris

P p 2

„ ran-

„ tantum illum contulisse. Nannulla autem
 „ Patrum verba, præsertim Chrysostomi,
 „ Ambrosii, & Augustini, quæ veniunt uni-
 „ versatiora, & veluti per quandam exag-
 „ gerationem dicta, pie interpretanda
 „ sunt, & vel ad sensum verborum Christi
 „ accommodanda; vel saltem dicendum, B.
 „ Virginem esse cum Christo conjunctam,
 „ ut cum illo excipi intelligatur. Nam si-
 „ cut Theologi dicunt, dictionem exclusi-
 „ vam non excludere concomitantia, ita
 „ dici potest, cum nonnulli Patres asserunt,
 „ solum Christum esse majorem Joanne,
 „ non excludi Virginem, sed potius cum
 „ Christo copulari, & comprehendere. Cu-
 „ jus manifestum argumentum est, quia,
 „ aliis locis anteponunt Virginem, non
 „ modo omnibus sanctis hominibus; sed
 „ etiam omnibus Angelis, quorum testimo-
 „ nia superius attulimus. Joannem vero
 „ nunquam præferunt omnibus Angelis,
 „ ut videre licet citatis locis; & Petrus
 „ Chrysologus serm. 127. ad summum vo-
 „ cat illum Angelis parem; & eodem modo
 „ loquutus fuit Augustinus serm. 22. de
 „ Sanctis. Quin potius Augustinus lib. 2.
 „ contra Adver. Legis, & Prophet. cap. 5.,
 „ & lib. quæstionum veteris Testamenti
 „ qu. 26. dicit, alios Prophetas esse æqua-
 „ les Joannis, licet non majores: quæ est
 „ etiam sententia Hieronymi Matthæi
 „ 12. „

II. Probatur Joannes habuit perfectissimum
 gradum vitæ activæ, & vitæ contempla-
 tivæ: ergo habuit eximiam sanctitatem.
 Probatur antecedens. Ad perfectionem
 vitæ activæ duo concurrunt; unum præ-
 parans, atque disponens, & est corpo-
 ris mortificatio, & carnis afflictio; alte-
 rum constituens, atque componens, &
 est unio mentis ad Deum, & perfectio
 charitatis, & contemplationis; sed Joan-
 nes hæc duo eximio modo habuit: ergo
 &c. Probatur minor. Abstinentiæ Joan-
 nis testimonium præbuit Christus omni
 exceptione majus Matthæi 11. *Venit Joan-
 nes, neque manducans, neque bibens.* Un-
 de Basilii concione 1. de Jejunio: *Joannis
 Baptista vita quid aliud erat, quam unicum,
 ac perpetuum jejunium?* Et Ambrosius lib.
 de Elia, & jejunio cap. 3. *Quia vita hu-
 mana possibilitatem continentia supergressus
 fuerat, non homo, sed Angelus appellatus
 est.* Unionis vero mentis apud Deum,
 & perfectionis charitatis, & contempla-
 tionis, testimonium exhibet Lucas cap.
 1. *Puer autem crescebat, & confortabatur
 spiritu.* Unde Bernardus serm. de privi-

legis Joannis Baptiste: *Relinquit Joannes
 mundum, homines fugit, patriam nescit, pa-
 rentes aspernatur, & in solius divinitatis api-
 cem defigit obtutus. Mira rerum conversio,
 hominem vix mundum ingressum mundi fu-
 gere gloriam, & seculi cupiditates non so-
 lum oblivisci, sed nescire, perpetuumque
 cum divinitate habere consortium.* Et serm.
 de nativ. Baptiste: *Joannes in spiritu
 tanquam Angelus eruditur, nimirum tanta
 propinquior verbo, quanto vox verbo vici-
 na, cui nulla voce alia media, quod foris so-
 net, oportet intimari. Neque enim Joannem
 prædicatio, sed inspiratio docuit, quem reple-
 vit spiritus in utero matris sue vere ardens,
 & vehementer accensus, quem sic præoccu-
 pavit flamma cælestis. . . . Ardens erat in
 seipso vehementi austeritate conversationis
 erga Christum intimo quodam, & pleno fer-
 vore devotionis.* Insuper Joannes vitam
 activam eximie exercuit; quod patet Lu-
 cæ 3. ubi dicitur: *Factum est super eum
 verbum Domini, & venit in omnem regio-
 nem Jordanis, prædicans baptismum pœni-
 tentia in remissionem peccatorum.* Ex quibus
 verbis deducunt Patres primo, quod Joan-
 nes ante omnes alios regnum cælorum
 clare ac distincte hominibus annuncia-
 vit; Secundo, quod baptizavit Judæos,
 eosque ad recipiendum Christi baptismum,
 præparavit; Tertio, quod baptizavit
 ipsemet Christum, de eoque dixit: *Ecce
 Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Ac
 demum & in vita, & in morte fortiter,
 constanterque, veritatem docuit, peccata
 reprehendit, & peccatores, etsi Regia
 dignitate ornatos, corrigere non omisit.
 Unde Ambrosius in præfatione in Lu-
 cam concludens, dicebat, Joannem Ba-
 ptistam humilitate, abstinencia, fide, ve-
 stimento, cibo, nuncio, ad summum quen-
 dam sanctitatis gradum pervenisse.

III. Probatur de gratiis gratis datis. Et pri-
 mo fuisse Prophetam Joannem Baptistam,
 nemo negare potest; legitur enim Lucæ
 1. *Et tu Puer Propheta Altissimi vocaberis;*
 & Matthæi 11. *Quid existis videre? Pro-
 phetam? Amen dico vobis, & plusquam
 Prophetam;* Unde Hilarius in cap. 11.
 Matthæi: *Gloriam omnem Joannis Dominus
 ostendit, dicens, esse eum ultra Prophetam,
 quia soli ipsi licuerit, & prophetare Christum,
 & videre;* Secundo habuit interpretatio-
 nem sermonum; tertio discretionem spiri-
 tuum, quarto gratiam fidei, scientiæ, &
 sapientiæ; ut de omnibus probat Sua-
 rez.

IV. Probatur. Gloria debet respondere
 gra-

gratiae , & meritis ; ſed gratia , & merita , quibus Joannes excelluit inter alios in hac vita , fuerunt digna ſingularis coronæ , & præmii apud Deum : ergo &c. Et quidem Joannes a Bernardo ſerm. de excellentia ejusdem his verbis fuit merito laudatus : *Considera manſionis regni , & univerſam ordinem humanæ generationis circumſpecta , ſolumque Joannem tam veteris , quam novi Teſtamenti Patribus videbis eſſe præpoſitum , vel æquatum . Et inferius in ſeraphinorum ordine illum conſtituit .*

Obijciunt I. Lucæ 16. dicitur : *Lex , & Prophetæ uſque ad Joannem* : ergo Joannes fuit Veteris Legis finis , & Novæ Legis principium . II. Cyrillus Hieroſolymitanus cath. 3. hæc docet : *Veteris Teſtamenti finis , & novi principium eſt baptiſmus . Joannes erat dux ejus , quo major inter natos mulierum nullus , qui finis erat Prophetarum . Omnes enim Prophetæ , & lex uſque ad Joannem , & idem erat rerum Evangelicarum principium ; initium enim Evangelii Jeſu Chriſti erat Joannes baptizans .* Ad quæ cohærenter ſcribebat Petrus Chryſologus ſerm. 91. de S. Joanne : *Chriſti præco , arcanum Patris , filii nunciuſ , ſignifer ſuperni Regis , peccatorum venia , Judæorum correſſio , vocatio gentium , & (ut proprie dicam) legis , & gratiæ ſibula .* Ex quibus verbis conſtare videtur , quod Joannes Baptiſta aliquo modo vetus Teſtamentum abrogaverit , & novum inceperit . III. Joannis 1. Interrogatus Joannes , an eſſet Prophetæ ? Reſpondit , ſe Prophetam non eſſe : *Propheta es tu ? Reſpondit , Non ſum* : ergo Joannes donum Prophetiæ non habuit . IV. Joannis 10. legitur ; *Quia Joannes quidem ſignum fecit nullum* : ergo Joannes non habuit gratiam miraculorum . V. Joannes non novit Chriſtum , antequam videret columbam ſuper ipſum inſidentem in Jordane : ergo non fuit Prophetæ . Probatur antecedens . Ex confeſſione ipſiusmet Joannis ; dicit enim Joannis 1. *Et ego nesciebam eum : ſed qui miſit me baptizare in aqua , ille mihi dixit : Super quem videris Spiritum Sanctum descendantem , & manentem ſuper eum , hic eſt qui baptizat Spiritu Sancto . Et ego vidi , & teſtimonium perhibui , quia hic eſt Filius Dei .* VI. Joannes non fuit baptizatus a Chriſto , ut vulgo creditur , quia Chriſtus neminem propriis manibus baptizavit : ergo non recepit gratiam illam , quam Chriſti baptiſma conferebat . VII. Non cognovit Joannes ex deſcenſu columbæ , Chriſtum eſſe verum Meſſiam : ergo non habuit donum , quo

Chriſtum cognosceret . Probatur antecedens . Poſt baptiſmum Chriſti , Joannes , quum eſſet in vinculis , miſit duos diſcipulos ſuos , ut interrogarent eum , an eſſet Meſſias : ergo non cognovit Chriſtum eſſe Meſſiam . Antecedens probatur Matthæi 11. *Cum audiffes Joannes in vinculis opera Chriſti , mittens duos de diſcipulis ſuis , ait illi : Tu es , qui venturus eſt , an alium expectamus ?* VIII. Unus erat apud Hebræos Princeps Sacerdotum ; ſed Lucas cap. 3. narrat , quod quando Joannes baptizabat , duo erant Principes Sacerdotum : ergo &c. Probatur minor verbis Lucæ cap. 3. quæ ſunt . *Anno decimo quinto Imperii Tiberii Caſaris . . . ſub Principibus Sacerdotum Anna , & Caiapha , factum eſt verbum Domini ſuper Joannem in deſerto .*

Reſpondemus ad I. cum Suarez , Joannem fuiſſe dictum principium novæ Legis , ſed extrinſecum , quatenus ab ipſo cœpit prædicari , & promitti regnum cœlorum , de quo in novo Teſtamento , non in veteri fit ſermos ; & cœpit demonſtrari Chriſtus , qui novi Teſtamenti eſt conditor ; unde fuit Joannes ſicut Lucifer , initium ſcilicet diei , & finis noctis . Proinde Tertullianus lib. 4. in Marcionem cap. 33. ſcribebat : *Agnoscamus Joannem inter vetera , & nova , ad quem deſineret Judaïſmus , & a quo inciperet Chriſtianiſmus .* Et infra : *Joannes Antecurſor , & Preparator oſtenditur viarum Domini , Evangelium ſuperduſturi , & Regnum Dei promulgaturi .*

Ad II. Potius Joannes novum Teſtamentum cum veteri univit , quia fuit medium inter utrumque , non vero unum abrogavit , & alterum inſtituit . Et ita intelligenda ſunt verba Cyrilli , & Chryſologi , quemadmodum expreſſius dixerunt Nazianzenus orat. 21. de laudibus Athanaſii , ubi vocat Joannem *lucernam ante lucem , vocem ante ſermonem , mediatorem ante mediatorem* : & addit : *Mediatorem , inquam , veteris , & novi Teſtamenti* : Et orat. 20. *Ipſe quoque inter duo Teſtamenta medius , illius videlicet literam evertens , unus autem Spiritum in publicum efferens , ac per externa , & viſibilis legis everſionem occultam legem implens .* Quæ verba explicans Suarez , dicit : „ Non ſunt autem ita intelligenda , ac ſi Joannes directe evertiſſet legem veterem , aut contra illam prædiçaſſet , ſed „ quod regnum cœlorum , & ſpiritus legis novæ , & ejus Authorem paulatim oſtendens , ac prædicans , quoddam fuerit legis veteris evertendæ principium . „ Poſt quæ aſſert Auguſtinum , quem putat eſſe Au-

Auctorem questionum veteris, & novi Testamenti, quum re vera alius illius libri sit author, qui qu. 69. dicit, prædicantem Joanne cessasse legem veterem, & illam nihilominus durasse usque ad Christum, per quem abrogata est; & simul etiam, dicit, legem, & Prophetas, fuisse usque ad Joannem, & fuisse usque ad Christum. Et concludit Suarez: Quia utrumque juxta distinctionem positam verum est.

Ad III. Non dicitur Propheta Joannes, quia fuit plusquam Propheta, quia fuit major Propheta; quod scribebat Augustinus tract. 4. in Joannem: *Et non erat Propheta Joannes, major erat quam Propheta.* Cæterum cum eodem Augustino, quem sequitur Gregorius magnus homil. 3. in Evangel., dicit Suarez: „ Judæos in com-
 „ muni interrogasse, an esset Propheta, eos
 „ tamen de Propheta aliquo ex iis, qui jam
 „ antea præcesserant, vel certe illis simili
 „ in gratia, & munere prædicendi futura
 „ intellexisse. Et in hoc sensu negavit Joan-
 „ nes, se esse Prophetam; non quia nega-
 „ verit, se habere spiritum prædicendi fu-
 „ tura, sed quia negaverit, hoc esse suum,
 „ præcipuum munus, aut se esse ordina-
 „ rium Prophetam, qui quasi in obscuro, &
 „ de longinquo futura tantum prædicere,
 „ & non potius præsentem demonstraret
 „ eum, in quem prophetiæ tendebant uni-
 „ versa, quo sensu dictum est: *Lex & Pro-*
 „ *pheta usque ad Joannem.* Et ad eundem
 „ modum intelligi recte potest, Christum
 „ negasse, Joannem esse Prophetam, quan-
 „ quam juxta sensum magis literæ conso-
 „ num re vera non neget, sed affirmet po-
 „ tius, cum subjungat: *Etiā dico vobis*
 „ *plus, quam Prophetam.* „.

Ad IV. Primo Evangelista verba illa non dicit ex propria sententia, sed ex aliorum, & quidem infimæ plebis, dicto. Hæc sunt verba Evangelistæ: *Querebant igitur eum apprehendere, & exivit de manibus eorum, & abiit iterum trans Iordanem, in eum locum, ubi erat Joannes baptizans primum, & mansit illic, & multi veniebant ad eum, & dicebant, quia Joannes quidem signum fecit nullum.*

Ad V. Spiritus Prophetiæ non est Spiritus permanens, sed transiens; adeoque ut aliquis dicatur Propheta non est necesse, ut semper propheteret, sed aliquando loquitur, videri, cognoscit, ut homo particularis, aliquando ut propheta. Cæterum ad propositam difficultatem, hæc repōnit Serry exercit. 45. num. 11. „ Et qui-
 „ dem novissime illum antea, ac tunc sal-

„ tem, dum ad baptismum Christus accessit,
 „ illud videretur evincere, quod cum bap-
 „ tizari volentem Joannes ex humilitatis sen-
 „ su repelleret, prohiberetque, inquit: „
 „ *Ego a te debeo baptizari, & tu venis ad me?*
 „ *Matth. cap. 3. v. 13.* Contra verò novisse
 „ postea tantum dum Spiritus Sanctus Co-
 „ lumbæ specie capiti ejus incubuit, ac tum
 „ primum ex illo ipso signo eundem digno-
 „ visse, significare ipse visus est, dum ait:
 „ *Et ego nesciebam eum; sed qui misit me ba-*
 „ *pizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem*
 „ *videris Spiritum Sanctum descendentem, &*
 „ *manentem super eum, hic est, qui baptizat*
 „ *in Spiritu Sancto.* Et ego vidi, & testimonium
 „ perhibui, quia hic est filius Dei. Joannis
 „ cap. 1. ver. 31. Dicam tamen ad imple-
 „ xæ difficultatis solutionem: Joannem
 „ Christum Dominum etiam de facie, divi-
 „ ne quodam afflatu, novisse; dum is ad
 „ ipsum baptismum suscepturus accessit. Tunc
 „ enim illius etiam vultum, externa que
 „ oris lineamenta cognovit, quem diu an-
 „ tea natum fide noverat; quemque post se
 „ venturum, & in Spiritu Sancto, & igne
 „ baptizaturum prædicaverat: alias illum
 „ tanquam Baptismate non egenum non
 „ repulisset. Quod ergo ait laudato antea
 „ loco: *Ego nesciebam eum*, nimirum ex fa-
 „ cie, ad præcedens tempus refertur, quo
 „ ipse in solitudine vitam degens, Christum
 „ Nazarethi privatam tunc vitam agentem
 „ de facie nondum nosceret. Quod etiam
 „ Joanni a Deo dictum erat: *Super quem*
 „ *videris Spiritum Sanctum descendentem, hic*
 „ *est, qui baptizat in Spiritu Sancto;* non
 „ propter Joannem ipsum fuerat dictum,
 „ ut Christum ex hoc ipso signo dignosce-
 „ ret; sed propter confluentem illuc po-
 „ pulum Judæorum, ut non solum Baptistæ,
 „ sed & ipsius Dei testimonio Christus illis
 „ innotesceret. Nihil itaque novi ex prodi-
 „ giis Christi baptismum secutis Joannes
 „ didicit; ex aperto tunc cælo, ex colum-
 „ bæ capiti incumbente, ex audita Patris
 „ voce, Jesum dilectum sibi Filium denun-
 „ ciantem: sed quæ illi de Christo notitia
 „ inerat, perfecta, confirmataque est visis
 „ signis illis, atque prodigiis „.

Ad VI. Quamquam Serry opinio hæc sit, quæ in objectione proponitur; longe tamen diversa res est ab eo, quod ipse credit, ut firmitus, & exactius rem expendens Gravesonius exponit. Proinde operæ pretium ducimus utriusque verba recitare, ut utriusque momentorum firmitas, vel infirmitas deprehendatur. Serry ergo hæc habet: „ Joannes itaque baptismi aquæ
 „ a Chri-

„ a Christo Domino tingi minime postula-
 „ bat, dum diceret: *Ego a te debeo bapti-*
 „ *zari;* sed rationem cur Christum baptiza-
 „ re renueret, proferebat: quod nempe
 „ sanctior ille cum esset, ac purior, imo
 „ totius puritatis, ac sanctitatis fons, illius
 „ se Spiritu purgari, ejusque gratia perfun-
 „ di ab eo mallet, quam sterili illum aqua
 „ perfundere. Nec Christus, dato brevi il-
 „ lo responso, *sine modo*, id faciendum signi-
 „ ficavit, quod Joannes optaret, sed alium
 „ longe sensum his verbis expressit: nempe
 „ *sine modo*, ut ad baptismum suscipiendum
 „ me demittam, externamque peccatoris
 „ personam sustineam; tempus erit, cum
 „ qui, ac ipsa sint, palam faciam. Quanquam
 „ tamen si dato illo responso, id faciendum
 „ subinde, significasset Christus, quod Joan-
 „ nes optabat, nihil inde ad muniendam,
 „ quam refellimus opinionem, extundi pos-
 „ set: cum nec id Joannes optaret, ut exter-
 „ no aquæ baptismate tingeretur a Christo,
 „ sed ut interna spiritus ejus, & gratiæ ef-
 „ fusione perfunderetur: quod utique fa-
 „ ctum. Sed nec aliud laudari Patres sibi vo-
 „ lunt, dum Joannem inquirunt a Christo
 „ Domino baptizatum. Scripturarum enim
 „ loquendi formulam æmulati *baptismum*
 „ vocitant uberiorem illam divinæ gratiæ
 „ effusionem, qua Joannes ipse Christum
 „ tingendo, perfusus est. Maxime cum
 „ Christum a Joanne baptizatum aqua di-
 „ cant; Joannem a Christo spiritu tan-
 „ tum. Et sane Joannis discipulos ægre
 „ talisse legimus, palamque apud Magistrum
 „ obmurmurasse, quod Christus Dominus
 „ baptizaret: *Rabbi, qui erat tecum trans*
 „ *Jordanem, cui tu testimonium perhibuisti,*
 „ *ecce hic baptizat.* Joannis 4. v. 2. Ecquis
 „ vero illos id ægre laturos putet, si Magi-
 „ strum suum novissent ab ipso baptizatum.
 „ Ferenda longe minus eorum sententia
 „ est, qui Deiparam, Apostolosque, aut sal-
 „ tem illorum Principem Petrum a Chri-
 „ sto Domino baptizatos commenti sunt;
 „ Magni Evodii, Petri in Sede Antiochena
 „ successoris spuria Epistola delusi turpiter;
 „ ubi & illud inter alia multa narratur som-
 „ nium. Christus siquidem neminem pro-
 „ priis manibus tinxit. Joannis 4. v. 2. *Jesus*
 „ *non baptizabat, sed discipuli ejus.* Nec, si ille
 „ id ministerii per se se exercuisset aliquan-
 „ do, verisimile est, Apostolos ita illud fuis-
 „ se depresso, ut etiam Paulus diceret:
 „ *Non misit me Christus baptizare, sed evan-*
 „ *gelizare* 1. ad Corinth. 1. v. 17. Verba
 „ vero Graveysonii sunt: „ Quæres ultimo:
 „ Utrum omnes Apostoli baptizati fuerint

„ baptismo Christi? Respondeo cum S. Au-
 „ gustino epist. 265. alias 108. ad Seleucia
 „ nam probabilius esse, omnes Apostolos
 „ baptismo Christi fuisse baptizatos; tum
 „ ut reciperent caracterem, quem baptismus
 „ Joannis imprimere non poterat, tum ut
 „ aliis præirent exemplo, essentque forma
 „ gregis. Quapropter, hæc verba Joannis
 „ cap. 4. *Quanquam Jesus non baptizaret, sed*
 „ *discipuli ejus,* non sunt tam stricte acci-
 „ pienda, ut prorsus neminem baptizaverit
 „ Christus, sed vel intelligi debent de mi-
 „ nistro Ordinario, vel de publico baptismo,
 „ qualis erat ille Joannis Præcursoris Do-
 „ mini; quod certe non impedit, quominus
 „ extra ordinem Apostolos, & Discipulos
 „ suis manibus baptizaverit Christus Domi-
 „ nus. Scio, circumferri librum sub titulo
 „ *Luminis*, qui clarissimo nomine S. Evodii
 „ in Sede Antiochena S. Petri successoris
 „ immediate, insignitur, in quo traditur,
 „ quod *Christus manibus suis Petrum tantum*
 „ *baptizavit, Petrus vero Andream, & Filios*
 „ *Zebedæi, ii denique reliquos Apostolos.* *Se-*
 „ *ptuaginta autem Discipulos Petrus, & Joan-*
 „ *nes, Theologus dictus, baptizarunt.* In quam
 „ sententiam ivit Eminentissimus An-
 „ naliū parens Baronius. Sed neminem
 „ hic liber movere debet, quia optimo ju-
 „ re a peritis hujus temporis Criticis S. Evo-
 „ dio abjudicatur, quippe, qui fabulis, &
 „ ineptiis scater. Certe ipsemer Baronius ad
 „ annum Christi 71. hunc librum, qui sub
 „ clementis S. Evodii nomine prostat, nulli
 „ antiquorum innotuisse fateretur.

Ad VII. Postquam Joannes Christum ba-
 „ ptizavit, semper firmiter credidit, Chri-
 „ stum esse Messiam, & Filium Dei; & hoc
 „ propter multa; Primum, quia vidit Spi-
 „ ritum Sanctum descendantem in Chri-
 „ stum, quando eum baptizabat; unde cap.
 „ 1. sui Evangelij dicebat: *Et ego nesciebam*
 „ *eum, sed qui me misit baptizare in aqua,*
 „ *ille mihi dixit: super quem videris Spiritum*
 „ *Sanctum descendantem, & manentem super*
 „ *eum, hic est qui baptizat in Spiritu Sancto.*
 „ *Et ego vidi, & testimonium perhibui, quia*
 „ *hic est Filius Dei.* Secundum, quia Joan-
 „ nes respondit Sacerdotibus missis a Syn-
 „ drio, se non esse Messiam, sed alium, cu-
 „ jus non erat dignus corrigiam calceamen-
 „ torum solvere. Tertium, quia Joannes
 „ Jesum præsentem digito demonstravit,
 „ denunciāns, ipsum esse Messiam promif-
 „ sum, & Agnum Dei. Quartum, quia Di-
 „ scipuli Joannis ægre ferebant, & quere-
 „ bantur, quod ad Jesum plures fluerent;
 „ Unde Joannes commendabat Jesum apud
 „ disci-

discipulos suos; & ut hi cognoscerent, quis Jesus esset, illos misit, ut eundem Jesum interrogarent. Scilicet, ut ait Grave-son: „ Voluit dumtaxat hac instructa-
 „ legatione Joannes, ut discipuli sui, qui
 „ ægre ab illo divelli poterant, quique flu-
 „ etuantes adduci, nec dum potuerant, ut
 „ crederent, Jesum esse verum Messiam,
 „ omne, ad Christi aspectum, deponerent
 „ dubium, & visis miraculis, quæ Christus
 „ operabatur, atque audita cœlesti, quam
 „ prædicabat doctrina, sensuum tandem
 „ suorum testimonio convicti agnoscerent,
 „ illum esse verum Messiam, quem toties il-
 „ lis indigitaverat. Hæc itaque interroga-
 „ tio nomine Joannis Baptistæ ab ipsius
 „ Discipulis Christo Domino facta: *Tu es,*
 „ *qui venturus es, an alium expectamus?* nul-
 „ lam de Messie dignitate, Christique di-
 „ vinitate ignorantiam, aut dubitationem
 „ arguit in Joanne, qui potius utramque in
 „ Christo probe perspectam habebat; sed
 „ solum contrariam ostendi discipulorum
 „ Joannis dubitantium dispositionem, quam
 „ ut facilius ex eorum animis evelleret
 „ Joannes, se ei hoc pacto accommodare
 „ voluit. Non secus ac, exempli gratia,
 „ quando Christus interrogavit discipulos,
 „ cunctes in castellum Emmaus, dicendo:
 „ *Qui sunt hi sermones, quos confertis ad in-*
 „ *vicem ambulantes, & estis tristes?* Lucæ
 „ cap. 24. Et similiter quando Magdalenam
 „ interrogavit: *Mulier, quid ploras? quem*
 „ *queris?* Joannis cap. 20. Hæc, inquam, &
 „ hujusmodi interrogationes, quæ passim
 „ in Scriptura Sacra occurrunt, a Christo
 „ Domino factæ, non arguunt in Christo
 „ ignorantiam rerum, quas percontabatur,
 „ (fides quippe docet, cum fuisse omni-
 „ scium, nihilque illum latuisse) sed solum
 „ innuunt istiusmodi interrogationes, Chri-
 „ stum identidem suum sermonem infle-
 „ stere voluisse ad aptum eorum, quos al-
 „ loquebatur, & qui infinita ipsum scien-
 „ tia pollere, necdum satis exploratum ha-
 „ bebant. „

Ad VIII. Respondet Grave-son: „ Tres esse,
 „ circa hunc S. Lucæ locum, Theologorum,
 „ atque Scripturæ Sacræ Interpretum sen-
 „ tentias. Prima est eorum, qui asserunt
 „ Annam, & Caiphæ eodem anno, quo
 „ Joannes suum orsus est ministerium, Pon-
 „ tificali simul dignitate ornatos fuisse, ea-
 „ que alternatim esse defunctos. Sed hæc
 „ sententia parum probabilis habet, quia
 „ apud Judæos unus tantum erat Summus
 „ Sacerdos, quo mortuo, vel amoto, alter
 „ in ejus locum succedebatur, a qua quidem

„ patria, & avita consuetudine, verosimile
 „ non est Judæos unquam recessisse, duos-
 „ que simul Summo Sacerdotio, inaugurare
 „ voluisse. Altera sententia eorum est, qui
 „ dicunt, Caiphæ, anno, quo Joannes
 „ suum iniit ministerium, fuisse summum
 „ Sacerdotem, Annam vero fuisse ejus Vi-
 „ carium. Sed hæc sententia falsi convin-
 „ citur. Primo, quia S. Lucas Annam præ-
 „ ponit Caiphæ, tum cap. 3. sui Evangelii,
 „ ubi hæc habet: *Sub Principibus Sacerdo-*
 „ *tum Anna, & Caipha.* Tum etiam cap. 4.
 „ Actuum Apostolorum: *Et Annas, Princeps*
 „ *Sacerdotum, & Caiphas, & Joannes, & Ale-*
 „ *xander, & quotquot erant de genere Sacer-*
 „ *dotali.* Porro si Annas fuisset dumtaxat
 „ Vicarius Caiphæ, proculdubio S. Lucas,
 „ qui in recensendis dignitatibus, ordinem
 „ accurate servat, nunquam Annam præ-
 „ posuisset Caiphæ, fuisset enim præposi-
 „ tus ille ordo. Secundo, Sanctus Lucas
 „ appellat Annam Principem Sacerdotum,
 „ quæ certe nuncupatio non indigitat Vi-
 „ carium Sacerdotis, sed potius designat
 „ eum, qui totius ordinis, & Classis Sacer-
 „ dotalis Princeps est, & caput. Denique
 „ ut optime ait doctissimus Valesius in
 „ suis Notis in lib. 1. Histor. Eccles. Euse-
 „ bii pag. 18. nunquam Josephus, qui in suis
 „ Antiquitatum libris universos Judæorum
 „ Pontifices summa diligentia per censuit,
 „ perpetuos illos Vicarios Summorum Sa-
 „ cerdotum commemoravit, sed unius dun-
 „ taxat meminit lib. 17. cap. 8., qui appel-
 „ labatur Josephus, Ellemi filius, & qui in
 „ spatium unius tantum diei creatus est
 „ Pontifex, ut vice Mathiæ Pontificis, qui
 „ nocturnam pollutionem passus fuerat, sa-
 „ cra faceret. Ex quo apparet, nullos tum
 „ temporis extitisse perpetuos Summi Sa-
 „ cerdotis Vicarios, nam, si Mathias, qui
 „ erat Summus Sacerdos, Vicarium ejus-
 „ modi habuisset, nihil opus fuisset, ob no-
 „ cturnam illam pollutionem, subito illi
 „ Vicarium constituere. Missis itaque dua-
 „ bus illis prioribus sententiis, tertia, quæ
 „ mihi magis probatur, eorum est, qui do-
 „ cent, non eos solos dictos esse Principes
 „ Sacerdotum, qui Summo Sacerdotio apud
 „ Judæos fungebantur, sed etiam illos, qui
 „ olim Summo Sacerdotio defuncti, postea
 „ destituti erant, & exauctorati. Josephus
 „ autem lib. 18. Antiquit. cap. 3. recenset
 „ inter Summos Sacerdotes Judæorum Ana-
 „ num, quem anno 38. postquam Antonius
 „ in pugna Actica fuit a Cæsare Augusto
 „ superatus, hoc est anno a condita Roma
 „ 760. Christi vero undecimo anno, & ære
 „ vulga-

„ vulgaris septimo, A. Licio Nerva Sylano,
 „ & Q. Cæcilio Metello Consulibus, Quiri-
 „ nus, post secundum populicenum, qui
 „ magnos in Judæa excitavit tumultus, re-
 „ moro Joazaro, Summum Sacerdotem
 „ constituit. Et hic Ananus non alter vide-
 „ tur ab eo, quem S. Lucas appellat Annam,
 „ qui per quindecim, aut sexdecim annos
 „ Pontificatum gessit, Sæta Saducæus, So-
 „ cerque Caiphæ. Quanvis ergo anno, quo
 „ Joannes suum auspicatus est ministerium,
 „ Ananus, seu Anna, non esset amplius

„ Summus Sacerdos, sed solum Caiphas, ju-
 „ re tamen optimo S. Lucas Annam appel-
 „ lat Principem Sacerdotum, tum quia
 „ Anna titulum Summi Sacerdotis semper
 „ retinuit, tum quia etiam apud Judæos in
 „ maximo honore habebatur, non solum
 „ quia ipse diu Pontificatum gesserat, sed
 „ etiam quia, ut testatur Josephus, quinque
 „ ejus filii, videlicet, Eleazar, Jonathas,
 „ Theophilus, Matthias, & Ananus eadem
 „ Pontificali dignitate fuerunt ornati „.

DISSERTATIO CCXXXII.

*De Baptismo Joannis. An baptismus Joannis ha-
 buerit aliquam materiam, vel formam?*

Cujus rei gratia fuerit institutus?

*Quando fuit institutus, & quan-
 tum duravit?*

RÆNOTAMUS hic cum
 Suarez 3. p. q. 38. ar. 6. disp.
 25. sect. 1., esse de fide,
 quod Baptismus Joannis ali-
 quam habuerit materiam,
 uti remotam, ita etiam pro-

ximam; non sic vero constare de forma,
 quia multæ circa eam, & variæ sunt opi-
 niones, quas hic antecedenter referre,
 congruum ducimus.

Primo, Sunt qui asserunt, baptismum Joan-
 nis, & baptismum Christi fuisse ejusdem
 omnino rationis; unde necesse est, ut hi
 vel asserant, baptismum Joannis habuisse
 eandem formam, quam habet baptismus
 Christi, vel quod forma in baptismo
 Christi non sit essentialis. Tribuitur hic
 error posteriorum temporum Hæreticis,
 ut testantur Canisius lib. de S. Joanne
 cap. 9. & Cardinalis Bellarminus lib. 1.
 de Sacram. Baptismi cap. 19. Suarez as-
 serit, quod Augustinus lib. 2. contra lite-
 ras Petiliani cap. 32. hunc eundem erro-
 rem Donatistis tribuerit; subdit tamen
 „ hæc verba: „, Quamquam Donatistæ re-
 „ vera non affirmarent, Joannem baptizaf-
 „ se sub forma Trinitatis, ut ex Augustino
 „ constat: Unde necesse est, eos negasse,
 „ hanc formam esse de essentia baptismi
 „ Christi, vel certe imperite secum pugnaf-
 „ se „. Hæc Suarez.

Secundo, Alii voluerunt, Joannem bapti-

P. AR. IV.

zasse sub aliqua forma; non quidem in-
 vocando Trinitatem, sed Christum ven-
 turum; dicendo nimirum: *Ego te baptizo
 in nomine Christi venturi*; vel alio simili
 modo. Tribuitur hæc sententia a Suarez
 Angelico Doctore 3. part. qu. 38. art. 6.
 ad 5. Cajetano in eodem loco, Magistro
 Sententiarum in 4. dist. 2. quemadmo-
 dum etiam Bonaventuræ, Paludano, Mar-
 filio, Alexandro de Ales, Hugoni Victo-
 rino, &c. Denique asserit Suarez, quod
 huic sententiæ favere videtur Hierony-
 mus ad illa verba Ioclis 2. *Effundam de
 spiritu meo super omnem carnem*; ubi hæc
 scribit: *Unde & in Actibus Apostolorum*,
qui baptizati erant baptismate Joannis, in
eum, qui venturus erat, hoc est in nomine
Domini Jesu, quia responderunt Paulo inter-
roganti: sed nec si sit Spiritus Sanctus novi-
mus; iterum baptizantur, imo verum ba-
ptisma accipiunt, quia sine Spiritu Sancto,
& mysterio Trinitatis, quidquid in una al-
tera persona accipitur, imperfectum est. Af-
 fert etiam Ambrosium, & Augustinum,
 sed in operibus, de quorum sinceritate
 dubitatur, & denique adducit verba Acto-
 rum 19. *Joannes baptizavit baptismum peni-*
tentia populum, dicens, in eum, qui ventu-
rus esset post ipsum, ut crederent. Et deni-
 que concludit, quod Beda in eadem est
 sententia.

Tertio, alij negant, Joannem baptizasse

Q9

sub

sub aliqua forma verborum . Et hæc sententia ab eodem Suárez tribuitur Durando, Gabrieli, Soto. De Scoto dicit, quod utramque sententiam censuerit probabilem .

Dicimus I. Baptismum Joannis habuisse materiam remotam, & proximam; non habuisset tamen formam illam: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, & probabile esse, quod nullam habuerit formam .

Prima conclusionis pars probatur I. Matthæi 3. *Et baptizabantur ab eo in Jordane*. Marci 1. *Et baptizabantur ab illo in Jordani flumine*. Joannis 3. *Erat autem & Joannes baptizans in Ennon, juxta Salim*; quia aqua multa erant illic, & veniebant, & baptizabantur. Quibus verbis apparet, quod materia remota baptismi Joannis fuerit aqua naturalis; aquæ enim simpliciter dictæ, intelliguntur aquæ naturales. Quod confirmatur Actorum 1. ubi Christus dicebat: *Joannes quidem baptizavit aqua*; & Joannis 1. ubi Joannes ipse dixit: *Ego baptizo in aqua*. II. De materia proxima probatur quoque, quia aqua inseruit ad abluendum. Et in hoc sensu dixit Tertullianus lib. de baptismo cap. 4. *Nec quicquam refert inter eos, quos Joannes in Jordane, & Petrus in Tyberi tinxit*; scilicet, subdit Suarez, quoad similitudinem materię .

Secunda Conclusionis pars, hoc est, quod in baptismo Joannis nunquam fuerit adhibita forma illa *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, probatur I. Actorum 19. Qui baptizati fuerant baptismi Joannis, negaverunt, se nomen Spiritus Sancti aliquando audivisse: ergo non fuerunt baptizati sub illa forma, in qua expresse continetur invocatio Spiritus Sancti. II. Formam illam, de qua loquimur, instituit Christus, quando Matthæi ultimo dixit: *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*: ergo non poterat adhiberi a Joanne, antequam a Christo institueretur. III. Baptismus Joannis non dabat Spiritum Sanctum: ergo in eo Spiritus Sanctus non invocabatur; quod & ipsemet Joannes fassus est, dicens: *Ego vos baptizo in aqua, alius veniet, qui fortior me est, ipse vos baptizabit in Spiritu Sancto*; quæ verba, ait Suarez, exponi possunt, tum dando, tum invocando Spiritum Sanctum. IV. Augustinus lib. 2. contra literas Petilianæ cap. 32. *Joannes dedit aquam sine nomine Trinitatis, sicut ipse professus est, dicens: Ego ba-*

ptizo vos in aqua &c. Et quanvis hæc verba sint Petilianæ, non Augustini, quia, tamen Augustinus illa non reprobatur, censendum est approbasse .

Tertia Conclusionis pars probatur I. Ex Scripturis non colligitur, Joannem baptizasse sub aliqua forma: ergo certo affirmari non potest, in baptismo Joannis certam formam fuisse. Probatur antecedens. Nec in Evangelio, ubi baptismi Joannis historia narratur; nec Actorum 19. ubi dicitur; *ut Crederent in eum, qui venturus esset post ipsum*; fit aliqua mentio formæ baptismi Joannis: ergo neque in Evangelio, neque in Actibus Apostolorum, fit aliqua mentio formæ baptismi Joannis. Probatur secunda pars antecedentis. In præfatis Actorum verbis non dicitur, Joannem baptizasse in nomine Christi venturi, sed dicitur; *ut crederent in eum, qui venturus esset post ipsum*; hoc est, quod Joannes docuerit, & monuerit illos, qui baptizabantur ab ipso, ut crederent in Christum. Ex quo fit, ait Suarez, ut non adhiberet formam illam suo baptismi, quia ibi non erat sermo de forma, sed de doctrina. II. Postquam Joannes baptizare cepit, miserunt ad eum Pharisei, interrogantes, an esset Christus? Ergo ipse non baptizabat in nomine Christi venturi. Probatur consequentia; quia aliter cognovissent Pharisei Joannem non esse Christum, quia baptizabat in nomine Christi; non poterat autem baptizare in nomine proprio. III. Si Joannes baptizasset sub illa forma, sub eadem etiam forma baptizasset Christum; sed hoc dici non potest; ergo &c. Minor patet, quia baptizasset Christum in nomine Christi. Neque dicant cum Paludano, & Marsilio, quod in baptismo Christi non fuit servata illa forma; quia aliter Christus re vera non recepisset baptismum Joannis, sicut non recipit nunc Sacramentum baptismi, qui abluitur sine forma; quod docet Suarez .

Pro secunda Dissertationis parte, Hæretici posteriorum temporum dixerunt, quod baptismus Joannis non minus contulerit gratiam, quam noster. Et in hoc sibi videntur coherentes loqui, quia de nostro volunt, non conferre gratiam, nisi excitando fidem; baptismum autem Joannis nemo negat potuisse excitare fidem. Atamen præter recentes Hæreticos, hæc quoque fuit hæresis veterum Donatistarum; quod docet Augustinus lib. 2. contra Petilianum cap. 32.

De

Dicimus II. Baptismum Joannis non habuisse virtutem conferendi gratiam; neque ad hunc finem institutum; sed solum cum institutum fuisse, ut Christi manifestationi, & ostensioni, deserviret, atque viam ad baptismum Christi pararet.

Prima Conclusionis pars probatur I. In Evangelio ponitur discrimen inter baptismum Christi, & baptismum Joannis; & dicitur fuisse in hoc, quod baptismus Joannis esset in aqua, baptismus vero Christi esset in spiritu; ut legitur Joannis 1. *Ego baptizo vos in aqua; qui autem post me venturus est, ipse vos baptizabit in Spiritu Sancto*; Sed discrimen hoc nequit intelligi, nisi dicatur, quod baptismus Joannis non contulerit gratiam, quam conferebat baptismus Christi: ergo, &c. Probatur minor. De utroque baptismo dicitur, quod conferebatur in aqua, de solo autem Christi, quod conferebatur in Spiritu: ergo signum est, quod baptismus Joannis in sola aqua conferebatur; & baptismus Christi habebat utrumque, aquam, scilicet, & Spiritum; ut dicitur Joannis 3. Hoc ipsum Sancti Patres docent, & præsertim Richardus a S. Victore tract. de baptismo Christi: *Joannes baptizat in aqua solum, sicut homo; Jesus in aqua, & Spiritu Sancto, sicut homo Deus: baptizare in aqua, & Spiritu, est omni sordo peccati mundare, & insuper gratiam infundere*; & ante ipsum Origenes in Joannem, Cyrillus lib. 1. in Joannem cap. 26. Chrysostomus homil. 10., 11., & 12. in Matthæum, ubi expresse docet, sicut refert Suarez, in Christi baptismo dari Spiritus Sancti gratiam, Joannis autem baptismum hoc dono caruisse; & homil. 16. in Joannem hoc ipsum confirmat verbis illis, quæ Actorum 19. *Dixerunt quidam, qui fuerant a Joanne baptizati, sed neque si Spiritus Sanctus est audivimus*. Et idem habet in homil. 40. in Acta Apostolorum. III. Sic explicat Suarez sententiam Nazianzeni orat. 39. in sancta lumina, quæ multum conclusioni nostræ favet: „Dicit baptismum Joannis non fuisse omnino similem „ Judæorum baptisimaribus, quia ad poenitentiam dabatur, neque etiam fuisse „ æqualem baptismi Christi, quia Spiritum „ non dabat. Cujus sententiæ sensus esse „ videtur, Joannis baptismum non fuisse, „ vel solum signum, aut figuram futurorum, sicut fuit transitus maris rubri, vel „ ad tollendos aliquos legales defectus, vel „ immunditias, sicut erant Judæorum lavacra; sed fuisse ad excitandos homines ad

PAR. IV.

„ poenitentiam, eosque ad Christi baptismum „ disponendos, & in hoc legalia baptismata superasse, fuisse tamen inferiorem „ baptismi Christi, quia gratiam ex opere „ operato non conferebat.

Secunda Conclusionis pars probatur I. Joannis 1. ipsemet Baptista dicebat: *Sed ut manifestetur in Israel, propterea veni ego in aqua baptizans*: ergo baptismus Joannis ostensioni, & manifestationi Christi deserviebat. II. Ezechielis 36. dicitur: *Et effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris*; quæ verba Cyprianus ep. 63. intelligit, quod sicut per Joannem Christus, ita per baptismum Joannis baptismus Christi manifestabatur; quod pariter docuit Gregorius Magnus hom. 7. in Evangel. III. Quando Joannes Christum baptizabat, Æternus Pater divinam Christi filiationem hominibus manifestavit: ergo Joannis baptismus ad manifestationem Christi inserviebat; quod expresserunt Chrysostomus hom. 16. in Joannem, hom. 10. in Matth. Cyrillus in Joannem c. 26. Augustinus tract. 4. in Joannem.

Dicimus III. Baptismum Joannis fuisse a Deo institutum, & Joanni traditum, quando dixit S. Lucas c. 3. factum fuisse verbum Domini super Joannem, Zachariæ filium, in deserto; & durasse usque ad Joannis vincula.

Prima Conclusionis pars probatur I. ex eodem Lucæ c. 3., ubi dicitur: *Factum est verbum Domini super Joannem, Zachariæ filium, in deserto; & venit in omnem regionem Jordanis, prædicans baptismum poenitentiae*. Ad quæ addit Suarez: „ Quibus verbis satis indicatur, hoc fuisse verbum „ Domini factum super Joannem; scilicet, „ ut ad baptizandum, & baptismum prædicandum, exiret. „ II. Joannis 1. ipsemet Baptista dicebat: *Qui misit me baptizare, ille mihi dixit: super quem videris Spiritum descendentem, & manentem, hic est, qui baptizat in Spiritu Sancto*. III. Augustinus lib. 4. de baptismo cap. 22. docet, quod Deus dedit Joanni baptizandi munus, qui ab eodem baptizatus est. Hoc autem per communicationem idiomatum debere intelligi, scribit Suarez ex eodem Augustino tract. 5. in Joannem; quia baptizatus fuit Dominus in humanitate; non est autem verosimile, quod per humanitatem miserit Joannem ad baptizandum, sicut deinde misit Apostolos. IV. Matthæi 21. Christus Dominus interrogavit: *Baptismus Joannis unde erat, & cæ-*

Q 9 2

lo,

lo, an ex hominibus? Hoc autem ideo interrogavit, quia sciebat, Phariseos non potuisse negare, baptismum Joannis fuisse e cælo, & a Deo originem duxisse. Unde ex hoc, tanquam ex vero principio eos convincere volebat, quod male agerent, non credentes Joanni, qui de ipso testimonium præbuerat; ut ex Chrysostomo deducit Suarez. V. Hoc idem Judæi ipsi intelligebant quando, dicentes illis Joanne, se non esse Messiam, nec Eliam, nec Prophetam; eidem opponebant: *Quid ergo baptizas, si tu non es Christus, neque Elias, neque Propheta?* Quæ verba sic exponit Suarez: „Ac si dicerent, si non es Propheta, ergo non habes divinam revelationem, & mandatum baptizandi, quomodo ergo audes propria authoritate baptizare? Ipse autem Joannes respondit racite, se non propria, sed divina authoritate baptizare, quia plus erat, quam propheta, scilicet, Præcursor Domini, unde inquit: *Ego vos baptizo in aqua; medius autem vestrum scitis, quem vos nescitis.* „

Ex his convincuntur posteriorum temporum Hæretici, qui ut baptismum Joannis faciant baptismum Christi similiorem, dicunt, quod ille ita a Deo duxit originem, ut a Deo fuerit immediate institutus, non vero quia solum misit Joannem ad baptizandum, illi committens, ut suo arbitrio baptismum institueret. Unde in hoc dividuntur Theologi; aliqui enim, ut omnino se opponant Hæreticis dicunt, proximum Institutorem baptismi Joannis, Joannem ipsum fuisse, cujus arbitrio, & voluntati ritum illius baptismi Deus commisit. Alii vero post S. Thomam, Suarez, Sorum, Canisium, volunt, ritum hujus baptismi immediate fuisse a Deo institutum, & Joanni traditum; qua de re videatur Suarez.

Secunda Conclusionis pars probatur I. Joannis 3., ubi dicitur: *Erat autem Joannes baptizans in Aenon juxta Salim, quia aqua multe erant illic, & veniebant, & baptizabantur: nondum enim missus fuerat Joannes in carcerem.* Ex quibus verbis apparet, quod quando Joannes positus fuit in vinculis, ejus baptismus celsavit. Unde Chrysostomus homil. 28. præfata verba exponens, scribit: *In eum usque diem eum baptizasse.* II. Ex una parte constat, quod Joannes semper per se ipsum baptizavit, & nunquam per discipulos suos; ex altera vero parte est certum, quod quando conjectus fuit in carcerem, non amplius

per se ipsum baptizavit: ergo eo tempore baptismus ejus celsavit. III. Baptismus Joannis solo illius ministerio nitebatur; & sicut Joannes nullum habuit in Præcursoris ministerio successorem, ita nec habere potuit Successorem in sui baptismi administratione. IV. Joannes, verba sunt Suarez: „ideo baptizabat, ut occasionem haberet prædicandi Christum, & disponendi homines ad cognitionem illius, „ quod munus fuit proprium ejus, nec poterat per discipulos exerceri. Antequam „ vero conjectus esset in vincula, sicut non „ fuit expediens, ut a prædicando Christo celsaret; ita neque a collatione baptismi, „ quia nondum erat Christus perfecte manifestatus. „

Opponunt I. Si baptismus Joannis nullam, habuit formam, sequitur, quod fuerit tantum ablutio quædam exterior: ergo nihil habuit sacri, & nihil a communi, & vulgari ablutione differebat. II. Matthæi 3. dicitur, quod Joannes dedit baptismum *pœnitentia in remissionem peccatorum*; quæ verba sic explicant Patres; nimirum, Basilii lib. de baptismo: *Simul, atque accesserat quis, & peccata sua, quantumcunque, & qualiacunque fuissent, confessus fuerat, in Jordanis flumine baptizabatur, & confestim remissionem peccatorum accipiebat.* Cyrillus Ierosolymitanus cath. 3. *Baptizabantur ab illo, confitentes peccata sua, primum ostendebant vulnera; deinde ille medicamenta ponebat, & credentes liberabat ab igne æterno:* Et Augustinus lib. 5. de baptismo cap. 9. dicit, baptizari in aqua, pœnitentiæ in remissionem peccatorum, nulli hominum, nisi Joanni fuisse concessum. III. Ministrante Joanne baptismum suum Christo, evenerunt prodigia, quæ nos superius diximus, & in Evangelio enarrantur; sed illa prodigia gratiam aliquam significabant, non quidem Christo dandam, qui illa non indigebat, sed aliis, qui eundem baptismum suscipiebant: ergo baptismus Joannis gratiam aliquam conferebat. IV. Lucæ 3. dicitur: *Factum est verbum Domini super Joannem, Zacharia filium, & statim additur baptismus a Joanne prædicatus, & ministratus, dicente Evangelio: Et venit in omnem Regionem Jordanis, prædicans baptismum pœnitentia, &c.* Sed per hæc verba nequit intelligi Joannis baptismi institutio a Deo facta: ergo intelligitur potius institutio facta a Joanne. Probatur minor. Deus enim non dixerat Joanni; ministra baptismum hunc, quem ego institui: ergo per.

per illa verba non intelligitur baptismi Joannis institutio a Deo facta. V. Baptismus Joannis non fuit Sacramentum: ergo non oportebat, a Deo institui: ergo poterat institui a Ioanne. Probatur antecedens. Si baptismus Joannis fuit Sacramentum, vel fuit Sacramentum novæ Legis, vel fuit Sacramentum veteris Legis; neutrum dici potest: ergo non fuit Sacramentum. Probatur minor. Quod non fuerit Sacramentum novæ Legis, Suarez asserit esse de fide; quia de fide est, Sacramenta novæ Legis esse tantum septem, inter quæ baptismus Joannis non enumeratur. Quod non fuerit Sacramentum veteris legis Suarez hac ratione probat: „ Ratio vero est, quia Sacramenta veteris Legis sunt illa, quæ in veteri lege continentur, & per Moysen a Deo data fuerunt. Unde etiam Circumcisio, quæ non est ex Moysse; sed ex Patribus a multis non censetur Sacramentum veteris Legis; quanquam de illa major quædam sit ratio. Quia licet non fuerit primum in illa lege data, fuit tamen veluti acceptata, & ejus præceptum in ea lege obligavit, & veluti janua, ac fundamentum illius extitit: baptismus autem Joannis nullo modo contentus fuit sub lege veteri, nec per Moysen traditus, nec præceptus, aut observatus. Unde ipsimet Iudæi cum viderent, illum ritum esse præter legem Moysis, interrogabant: *Quid ergo baptizas, si tu non es Christus?* Corrigendos ergo est Origenes lib. 5. in ad Romanos c. 6. ubi dicit, Christum fuisse baptizatum non eo baptismo, quod in Christo est, sed eo, quod in lege est. Ubi baptismum Joannis vocat baptismum in lege. Et infra subdit: *Baptismus Joannis expletio erat veterum, non inchoatio novorum.* Sed re vera ille baptismus non fuit proprie in lege veteri, (ut ostensum est) potuit tamen hoc modo appellari propter quandam similitudinem, quia erat baptismus inefficax, & in aqua solum. „ VI. Actorum 19. narratur, quod quando Paulus pervenit Ephesum, illuc quoque pervenerunt quidam, qui fuerant baptismo Joannis baptizati; sed illi non fuerunt baptizati a Joanne: ergo fuerunt baptizati a discipulis Joannis: ergo discipuli Joannis etiam baptizaverunt baptismio, quo ipsorum Magister baptizabat. VII. Baptismus Joannis vocatur Joannis, non nisi quia fuerat a Ioanne institutus: ergo Ioannes baptismi sui non solum fuit minister, sed etiam Institutor. Probatur

consequentia. Baptismus Christi ideo dicitur Christi, quia fuit a Christo institutus: ergo si baptismus Joannis dicitur Joannis, ideo sic dicitur, quia fuit a Ioanne institutus. VIII. Quanvis Deus peculiariter revelaverit Ioanni, ut baptismum suum, sub hoc ritu ministraret; non tamen per hoc fit, Ioannem non fuisse illius Institutorem; quia bene potest Deus aliquod revelare alicui, ut efficiat, & efficiendo illud, bene potest dici illius Author, & Institutor, licet non ex propria voluntate, sed ex Dei revelatione faciat.

Respondemus ad I. negando consequentiam; & ratio est ex Suarez 3. par. qu. 38. art. 6. disp. 25. sect. 1. „ Quia illa cæremonia, ex intentione, & speciali deputatione, seu impositione, & modo, quo fiebat, habebat rationem quandam signi, & cæremoniæ sacræ. Baptizabat enim Ioannes baptismis poenitentia in remissionem peccatorum. Unde ille baptismus erat signum, quoddam subjectionis, & humilitatis, quo homines se se peccatores profitebantur, & indigere interna ablutione, atque remissione peccatorum. Erat etiam ille baptismus ad significandum perfectiorem baptismum Christi futurum: & ita licet materialiter non esset nisi ablutio aquæ; tamen in ratione talis cæremoniæ, & signi, a communi ablutione differebat. „ Ad II. Baptismus Joannis dictus est poenitentia, quia institutus est ad excitandos homines ad poenitentiam; & ideo Ioannes prædicationem suam inchoavit, dicens: *Poenitentiam agite.* Et quia peccata remittuntur per poenitentiam, ob hoc etiam dictus est in remissionem peccatorum; quam quidem remissionem non dabat ipse baptismus Joannis, sed ad eam acquirendam per poenitentiam, homines, quos baptizabat, excitabat. Audiatur Chrysologus serm. 137. *Erat penes Joannem venia, sed non sine poenitentia: erat remissio, sed luctibus comparata. . . . Per baptismum Joannis purificabatur homo ad poenitentiam, non promovebatur ad gratiam: at vero Christi baptisma sic regenerat, sic immutat, sic hominem reddit ex veteri novum, ut præterita nesciat, &c.* Audiatur Augustinus serm. 37. de tempore: *Prædicabat in deserto Ioannes baptismum poenitentia in remissionem peccatorum, non quo crimina commissa deleteret; sed quo emendaret errantes. Nam remissio peccatorum Christi gratia servabatur.* His additur, quod ad Ephesios 5., & ad Titum 3. baptismus Christi.

Christi dicitur mundare, regenerare, & salvare; quod nunquam dicitur de baptismo Ioannis; quod observavit Suarez; qui & ulterius docet, quod quanvis Actorum 2. ad baptismum Christi requiratur poenitentia, non tamen ipse appellatur baptismus poenitentiae, sicut appellatur baptismus Ioannis; quia baptismus Christi non est solum ad excitandos homines ad poenitentiam, sicut erat ille, sed potius supponere debet poenitentiam. Denique idem Suarez concludit, quod baptismo Christi tribuitur remissio peccatorum tanquam causae proximae, ut Actorum 2., at vero Ioannis baptisma solum media poenitentia dicitur fuisse propter remissionem peccatorum, & hunc asserit esse sine dubio sensum Cyrilli, & Basilii, locis in objectione citatis.

Ad III. Prodigia illa evenerunt post Christum baptizatum, & Christo orante. Dicitur enim Lucæ 3. *Jesu baptizato, & orante, apertum est caelum, & descendit Spiritus Sanctus corporali specie sicut columba super ipsum.* Ad quæ Cornelius a Lapide ad cap. 3. Matthæi hæc scribit: „Unde patet, non vi baptismi Ioannis, sed merito humilitatis, & orationis Christi apertum esse caelum, & descendisse Spiritum Sanctum super eum, orationi enim, & orantibus insinuat se Spiritus Sanctus.”

Ad IV. Verba illa sic exponit idem Cornelius a Lapide ad cap. 3. Lucæ: „Quasi dicat, iussit Deus anno decimo quinto Tiberii, ut prædicaret, & baptizaret. Iussit, inquam, per inspirationem internam, forte etiam per vocem externam Angeli, hoc ei ex parte Dei ore suo denunciatis. „Unde patet, quod Deus præcepit Ioanni, ut prædicaret, & baptizaret; & hoc ei præcipiendo, Ioannis baptismum instituit.

Ad V. dicit Estius in 4. dist. 2. §. 1. quod non sit negandum, Ioannis baptismum, juxta generalem sacramenti rationem, quæ omne signum rei sacræ complectitur, præsertim si divinitus fuerit institutum, sacramentum fuisse; quo sensu omnes veteres cæremoniæ, quoniam ad sacrum aliquid significandum fuerunt institutæ, Sacramenta dicuntur. Et sic Augustinus lib. 2. contra literas Periliani cap. 56. vocat baptismum Ioannis lavacri præcursorium sacramentum. Quid autem significaret baptismus Ioannis, sic prosequitur Estius citato loco explicare: „Significabat autem Ioannis baptismus manifesta quædam, & visibili cæremonia, primum

„quidem homines a peccatis ablui, & re-
„purgari oportere; deinde futuram cam-
„purgationem per Christum, atque adeo
„per Christi baptismum, ad quem præpara-
„rabat. Neque enim existimandum est,
„baptismum Ioannis dumtaxat habuisse ra-
„tionem simplicis adhorrationis ad poeni-
„tentiam, verum etiam rationem sacra-
„menti præfigurantis, & præparantis;
„præfigurantis inquam baptismum Chri-
„sti, & ad eum præparantis. Ioannes enim
„sicut verbo, ita & facto, & toto suo mi-
„nisterio Christum prænuntiabat, simul
„& homines, ad eum recipiendum præ-
„parabat. Unde ipse de Christo, ait Ioan-
„nis 1. *Ut manifestetur in Israel, propterea
„veni ego in aqua baptizans.* Quod autem
„baptismus Ioannis baptismum Christi
„præfiguraverit, aperte testatur Chryso-
„stomus homil. 12. in Matthæi 3. ad illud:
„*Et baptizatus Jesus ascendit protinus ex
„aqua,* ubi baptismum Ioannis umbram,
„baptismum Christi veritatem vocat. Quod
„autem etiam ad eum præparaverit, testa-
„tur Cyrillus lib. 2. in Ioannem cap. 57.,
„ubi post alia, quibus ostendit baptismum
„Ioannis, cum imperfectus esset, intro-
„ductorium ad perfectionem fuisse, ita sub-
„jicit. Nam veluti lex mosayca futurarum
„rerum, & spiritualis cultus præparatio
„quædam fuit, occultam veritatem par-
„turiens: sic baptismus Ioannis ad baptis-
„mum Christi collatus, præparationis vim
„obrinebat. Similia sunt apud Augustinum
„lib. 5. contra Donatistas cap. 6., & apud
„Damascenum lib. 4. cap. 5. & rursus apud
„Augustinum de unico baptismo cap. 7. „
„Deinde idem Estius asserit, Baptismum
„Ioannis neque veteris, neque novæ Le-
„gis Sacramentum fuisse, sed inter utran-
„que medium, utpote habens cum utrif-
„que aliquid commune, & aliquid ab
„utrisque diversum: „Nam cum illis com-
„mune ei erat, quod adhuc futurum præ-
„nuntiaret; cum his vero communem ha-
„bebat & externæ cæremoniæ ritum, &
„administrationis facilitatem, & significa-
„tionis claritatem. Ab illis porro differe-
„bat iisdem conditionibus, quas cum Sa-
„cramentis novæ Legis habebat commu-
„nes. Ab his nihilominus differebat non
„sola prænuntiatione futuri; verum etiam
„quia nec gratiam conferebat, ut infra
„latius declarabitur, nec institutus erat, ut
„novo Testamento serviret, sed tantum
„ut ipsum quodam præparandi ministerio
„præcurreret. Atque hoc modo de baptis-
„mo Ioannis sentiunt S. Thomas, & Bona-
„ven-

„ ventura, estque illud Scripturæ magis
 „ consentaneum, quæ Ioannem non Pro-
 „ phetam, sed plusquam Prophetam esse
 „ ipsius Christi testimonio confirmat; eo
 „ quod non more veterum Prophetarum,
 „ tanquam adhuc procul positum Christum
 „ obscure prænunciaret, sed clarissimo vo-
 „ cis, & cæremoniæ indicio mox adfutu-
 „ rum significaret; adeoque & jam præ-
 „ sentem demonstraret, ad eum suscipien-
 „ dum ex proximo præpararet. „

Ad VI. dicitur illos, qui Ephesi inventi fue-
 runt, & qui Ioannis baptismum recepe-
 rant, ut habetur Actuum 19. fuisse Iu-
 dæos aliquos, qui tempore illo, quo
 Ioannes baptizabat, Ierosolymis mora-
 bantur, & tunc fuisse a Ioanne baptizatos,
 credibile est, prout asserit Suarez citato
 loco sect. 3. circa finem; qui & insuper di-
 cit, hoc ipsum ab Apostolo sequentibus
 verbis indicari: *Ioannes baptizavit baptis-
 mo penitentia populum, dicens: In eum,
 qui venturus esset post ipsum, ut crederent,
 hoc est, in Jesum.*

Ad VII. dicimus cum Estio laudato citato
 loco §. 2. Ioannis baptismum vocari Ioan-
 nis, non quia a Ioanne fuerit institutus,
 sed quia a Ioanne fuit ministratus; bap-
 tismum autem Christi dictum esse Christi,
 quia a Christo fuit institutus. Verba Estii
 sunt: „ Vocatur autem ille baptismus
 „ Ioannis, non quod eum Ioannes privata
 „ auctoritate instituisse. Testatur enim
 „ ipse, se missum baptizare in aqua, Ioan-
 „ nis 1. Quod & satis aperte significat quæ-
 „ stio illa a Domino proposita Iudæis apud
 „ tres Evangelistas, utrum e cælo esset ba-
 „ ptisma Ioannis, an ex hominibus. Ad
 „ quam utrique quæstionem non aliud re-
 „ spondit, & veraciter ab illis responderi po-
 „ tuisset, quam ipsum esse e cælo; nempe
 „ quæ ad hoc proposita erat Scribis, ut fa-
 „ teri cogerentur etiam Iesum, cui Ioannes
 „ testimonium perhibuerat cælitus a Deo
 „ missum, & verum esse Christum. Sed
 „ propterea baptismus Ioannis dictus est,
 „ & non baptismus Christi, quia quicquid
 „ in ejus ministerio fiebat, ipsius Ioannis
 „ baptizantis vires non excedebat. A Chri-
 „ sto autem institutus baptismus non Petri,
 „ vel Pauli, vel cuiusquam alterius bap-
 „ tismus aliquando dictus est, sed solius Chri-
 „ sti, quia per ejus baptismi ministerium,
 „ a quocunque adhibitum, quantum ex
 „ parte institutionis est, semper aliquid fit,
 „ quod hominis baptizantis vires excedat,
 „ & non nisi a Christo fieri posset, quod

„ est baptizare in Spiritu Sancto. Atque
 „ hanc diversæ appellationis rationem,
 „ reddit Augustinus Tract. 5. in Ioannem,
 „ & alibi sæpe contra Donatistas de bap-
 „ tismo differens, ut lib. 5. contra Donatistas
 „ cap. 14. „

Ad VIII. Si ratio illa valeret, etiam Sacra-
 menta veteris Legis possent dici instituta
 a Moyse, quia licet Moyses ea acceperit
 ex revelatione divina, ipse tamen fuit
 primus illorum promulgator. Et hæc di-
 cimus ex sententia Suarez, qui & addit:
 „ Deinde quæro, quid sit baptismum insti-
 „ tuti a Deo, nisi quod Deus ipse tradat, &
 „ præcipiat ritum talis baptismi? Quod
 „ enim tradat per hominem, non tollit
 „ quin institutio divina sit. Quocirca si ali-
 „ quando vocatur Ioannes Institutor illius
 „ baptismi, intelligendum est, quia fuit pri-
 „ mus promulgator. Ita loquitur D. Tho-
 „ mas 4. d. 2. q. 2. ar. 1. Tandem conjectura
 „ alterius opinionis parum efficax est; cam
 „ enim dissolvit D. Thomas hic art. 2. ad 1.
 „ dicens, baptismum Ioannis denominatum
 „ fuisse ab ipso Ioanne. Quia cum spiritua-
 „ lem non conferret effectum, nihil in eo
 „ agebatur, quod ipse non faceret, & ideo
 „ quanvis ipse non esset institutor illius ba-
 „ ptismi; tamen quia in executione non
 „ solum erat minister, sed veluti causa prin-
 „ cipalis, ideo ab ipso Ioanne denominaba-
 „ tur. Et nihil aliud significavit Augustinus
 „ citato loco: cum enim dici Ioanni datam
 „ esse potestatem baptizandi, non est sen-
 „ sus, illi datam esse potestatem instituendi
 „ baptismum; sed conferendi illum propria
 „ virtute, & per modum principalis causæ.
 „ Quo etiam sensu dixit Tertullianus lib. de
 „ baptismo cap. 10. *Ioannis baptismum divi-
 „ num fuisse; mandata tamen, non & potesta-
 „ te, quod & Ioannem a Domino missum legi-
 „ mus in hoc munus; ceterum humana condi-
 „ tione.* Quibus verbis idem, quod D. Tho-
 „ mas hic docet, scilicet baptismum illum
 „ fuisse divinum, quo ad ritum, & institu-
 „ tionem; non vero quo ad effectum, ideo-
 „ que humanum denominari; quod idem est,
 „ ac denominari baptismum Ioannis. Addi
 „ etiam potest sicut lex vetus dicta est *Lex
 „ Moysis*, non quia ejus ille author fuerit,
 „ (hoc enim sensu lex illa divina fuit, quia
 „ solum Deum habuit auctorem) sed quia
 „ per Moysen primum est promulgata, &
 „ quia spiritum non dabat, neque alium
 „ effectum supernaturalem secundum se
 „ habebat: sic nimirum dici de baptismo
 „ Ioannis. „

DISSERTATIO CCXXXIII.

De Christo in desertum secedente . Quare Christus in desertum secessit ? Quo loco , & tempore jejunavit , & a Dæmone tentatus est ? Quibus in rebus tentatus fuit , & quo ordine , & modo ?

CRISTUM ductum fuisse in desertum a Spiritu, testatur Evangelium Matthæi, & Lucæ cap. 5. & Marci cap. 1. Unde si causas quæramus, propter quas Christus in desertum secessit, & a quibus fuit motus Christus ad secedendum, quæ sunt causa finalis, & efficiens; pro efficienti statim habemus Spiritum, & pro finali alias, quas mox enunciabimus. Et quia non inter omnes omnino constat, a quo Spiritu ductus sit in desertum, inde est, quod aliqui apud Hænum dixerunt; Christum fuisse ductum in desertum a Spiritu immundo, non vero a Spiritu Sancto. Communis autem opinio omnium fere Patrum, ac Theologorum est, quod Christus fuerit ductus in desertum a Spiritu Sancto. Unde quum deinde dicatur, ut tentaretur a Diabolo, vox ut, inquit Cornelius a Lapide; „ Non significat Spiritum Sanctum directe intendisse tentationem diaboli, intentandam Christo, hoc enim malum, & perversum est, sed intendisse duntaxat tentationem hanc permittere, ob fructum, & victoriam Christi, quam certo opere sua futuram prævidebat, ideoque Christum diabolo tentationem hanc opranti objecisse, & quasi athletam ad duellum eidem composuisse, & opposuisse, „ Causæ ergo finales secessus Christi in desertum plures esse potuerunt, quas, præter illam ab Evangelista indicatam, enumerat Suarez 3. p. q. 41. art. 4. disp. 29. sect. 1. Nos autem illas omnes reducimus ad unam; ut nobis scilicet daret Exemplum, quia omnis Christi actio est nostra instructio; & quidem exemplum poenitentiae in afflictatione vitæ, exemplum fortitudinis in tentationum victoria, & exemplum contemplativæ vitæ, antequam activam vitam per prædicationem aggredereur. Una quidem videtur causa fi-

nalis, propter quam Christus in desertum secesserit, sed plures sub se continet, quas modo narravimus, & quas pariter in sequenti conclusione probabimus. Sic ergo Dicimus I. Christum fuisse ductum in desertum a Spiritu Sancto, non a Spiritu immundo, vel maligno, & fuisse ductum, ut nobis daret exemplum poenitentiae in austeritate vitæ, fortitudinis in tentationum victoria, & vitæ contemplativæ in solitudine peragenda, antequam activam vitam in prædicatione aggredereur.

Prima Conclusionis pars probatur I. Matthæi 4. *Ductus est Jesus in desertum a Spiritu.* Marci 1. *Expulit eum Spiritu.* S. Lucæ 4. *Agebatur in Spiritu.* Quæ verba non esse intelligenda de Diabolo, sed de Spiritu Sancto, satis ostendunt verba Matthæi cap. 3. ubi dicitur: *Vidit Spiritum Dei descendentem sicut columbam, & venientem super se;* sed hic Spiritus fuit Spiritus Sanctus, qui fuit possessor, & auriga Christi: ergo de eodem Spiritu intelligenda sunt præfata verba, quatenus hic cum in desertum duxit. Quapropter Syrus vertit: *A spiritu sanctitatis;* & Græcus legit. *et revolvatur;* hoc est illius Spiritus; sed Spiritus Christi est Spiritus Dei & Spiritus Sanctus: ergo &c.

II. Probatur. Patres verba illa Evangelii intelligunt de Spiritu Sancto. Origenes homil. 29. in Lucam: *Quia quotquot spiritu Dei ducuntur, ii filii sunt Dei: hic autem extra omnes, proprie filius Dei erat, ideo & ipsum oportebat Spiritu Sancto duci.* Gregorius Magnus homil. 16. in Evangel. *Ut illuc eum Spiritus suus duceret, ubi eum ad tentandum Spiritus malignus inveniret.* His concinunt Chrysostomus homil. 13. in Matthæum, Hieronymus in Matthæum cap. 4. Ambrosius lib. 4. in Lucam, Cyprianus serm. de tentatione, si ipsius genuinus est fortis, Author operis imperfecti homil. 5. in Matthæum, Athanasius Epist.

Epist. ad Serapionem, explicans verba illa: *Iesus autem plenus Spiritu Sancto regressus est a Jordane, & agebatur in Spiritu; hanc scribit: Nam cum sermo est de illis, apud quos est Spiritus Sanctus, & aliquid dicitur de Spiritu in illis operante, sine addimento Dei, aut alterius notæ, ambiguum esse non potest, quin Spiritus Sanctus intelligendus sit, maxime si adijciatur articulus;* subdit Suarez, quomodo hoc loco reperies in omnibus Evangelistis.

III. Probatur rationibus. I. Si Spiritus malus duxisset Christum in desertum, non dixisset Evangelista Matthæus: *Ductus est a Spiritu, ut tentaretur a Diabolo;* sed dixisset potius: *duxit eum Spiritus, ut tentaret eum;* ergo illa contrapositio Spiritus, & diaboli indicat, non fuisse ductum a diabolo, sed a Spiritu Sancto. II. Si Diabolus duxisset Christum in desertum, cum tentasset ab initio, & non post quadraginta dierum jejunium; quibus elapsis, dicit Scriptura, quod ad eum accessit Tentator. III. Si Spiritus malus duxisset Christum in desertum, non suavisset ei jejunium: ergo ab illo Spiritu ductus est, qui ei jejunium suavit; sed Spiritus Sanctus ei jejunium suavit: ergo a Spiritu Sancto ductus est in desertum. IV. Vox hæc *Spiritus* quando scribitur absolute significat Spiritum bonum, & non malum; sed in locis citatis Evangelii scribitur absolute: ergo significat Spiritum bonum, & non malum. Major non solum est doctrina Arthanasi expressa in verbis, quæ nuper retulimus, sed etiam est Hieronymi, quam ipse dicit, a Magistro suo Didymo se didicisse; ut testatur Cornelius a Lapide in cap. 4. Matthæi.

Secunda Conclusionis pars probatur I. Si Christus ductus est a Spiritu Sancto in desertum, duci non potuit, nisi propter rectas, honestas, & sanctas causas; sed rectæ, honestæ, & sanctæ sunt causæ, quas in conclusione adduximus: ergo bene dicimus, quod propter illas Iesus ductus est in desertum.

II. Probatur. Spiritus Sanctus duxit Christum in desertum, non motu corporali externo, & quasi violento, sed interno instinctu, & spirituali ratione, cui Christus voluntarie consensit, se ipsum agebat; ut scribit Suarez 3. part. q. 41. ar. 4. disp. 29. sect. 1., qui & subdit ita intelligendum esse, Christum naturali motu, & progressu, ductum fuisse in desertum; & asserti Cypriani verba: *Spiritus Sanctus ducit, & comit;* & alia Cyrilli lib. 2.

P. AR. IV.

ad Reginas: *Virtute Spiritus in desertum agi dicitur, non quod vi aliqua eo abreptus, adductusve sit; sed quod vitam ad tempus ibi tradiderit, moransque sit Spiritus virtute armatus supra humanam naturam conditionem;* sed Christus Dominus non se movebat, nisi propter sanctissimas rationes: ergo sanctissimæ fuerunt causæ illæ, quæ Christum Dominum moverunt, ut in desertum irer.

III. Probatur. Si vera est assertio illa, quod omnis Christi actio instructio nostra est; omnino dicere debemus, Christum secessisse in desertum, ut nos instrueret, & nobis exemplum daret; sed causæ, quas exposuimus, sunt potissimæ in ratione exempli nobis præstiti: ergo propter illas dicendum est, Christum in desertum secessisse. Probatur Minor. Tria illa exempla continent maximam instructionem nostram; a qua totus vitæ nostræ spiritualis profectus dependet; continent enim poenitentiam, quæ dirigit vitam illorum, qui in spirituali via incipientes dicuntur, & vocatur vita purgativa; continent pariter tentationum victoriam, quæ est exercitatio virtutum, & spectat ad illos, qui vocantur proficientes, & vita illorum dicitur illuminativa; continent denique vitam contemplativam in solitudine; & consistit perfectionem illorum, qui dicuntur perfecti, & eorundem vitæ unitivæ nominatur: ergo causæ illæ potissimæ sunt ad nostram vitam instruendam, & ad nobis dandum totius Christianæ perfectionis exemplum.

Obijciunt I. Per verba illa Evangelii: *Ductus est, ut tentaretur a diabolo,* significatur, ideo Christum ductum fuisse in desertum, ut diabolus eum aggrediretur: ergo hæc fuit causæ, & non alia, propter quam Christus in desertum secessit. II. Voluntarie se tentationibus exponere non est bonum; sed Christus secessit in desertum, ut se voluntarie tentationibus exponeret: ergo secessit in desertum, non propter causam bonam. III. Christus secessit in desertum, ut ibi eremiticam vitam duceret; sed hoc esse non poterat ad nostram exemplum: ergo in desertum non se recepit, ut nobis virtutis, & perfectionis, daret exemplum. Probatur minor. Non possunt omnes homines vitam eremiticam exercere, quia aliter mundus hominibus evacuaretur, & vita civilis, in qua humana societas consistit, destrueretur; sed Christus, conveniebat, ut omnibus hominibus virtutis, & perfectionis, exemplum daret:

R r

daret: ergo &c. IV. Christus in desertum se recepit, & ibi mansit tantum quadraginta diebus; sed hoc poterat in ipso arguere inconstantiam, & volubilitatem; ergo vel non debebat in desertum secedere, vel si secessit, ibi debebat permanere semper. V. Non indigebat Christus solitudine, ut contemplationi vacaret; adhuc enim inter homines consistens, perfecta Dei visione fruebatur: ergo frustra in desertum secessit; solitudo enim iis tantum est necessaria, qui rebus exterioribus implicati, ad divina contemplanda, animum erigere non possunt. VI. Christus debebat nobis exemplum dare, quod a nobis esset imitabile; sed jejunare in deserto quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, nihil penitus manducando, nec bibendo, non est exemplum a nobis imitabile: ergo non debuit in desertum ire, ut nobis hoc exemplum daret. Minor pater, quia nemo potest naturaliter vivere per tam longum tempus non manducans, neque bibens.

Respondemus ad I. quod vox illa ut non significat, quod Spiritus Sanctus directe intenderit tentationem diaboli intentandam Christo; quia hoc esset malum; sed intenderit permittere hanc tentationem ob victoriam, quam ex illa Christus erat reportaturus; sciebat enim certo, Christum in tentationibus illis victorem futurum. Hanc causam posuimus nos pariter in Conclusionem, asserendo, Christum secessisse in desertum, ut nobis daret exemplum victoriæ in tentationibus; at diximus quoque non fuisse hanc causam solam; posuimus enim alias in conclusionem, & in rationibus probavimus. Cæterum Cornelius a Lapide, cujus est responsio, rationes reddit, quare Christus permiserit, ut esset tentatus, sed de his infra.

Ad II. Non est malum esse tentatum; malum quippe est in tentationibus superari; sicut non est malum certamen cum aliquo inire, sed est malum ab illo vinci. Christus permisit, ut tentaretur, ut de Dæmone tentante triumpharet; utque pariter ostenderet nobis quam vilis est diabolus, & quam tentationes ejus inanes, si nos ipsos cum Dei gratia opponimus illis. Unde dicebat Chrysologus serm. 11. *Iesus dūctus est in desertum a Spiritu, non a diabolo, ut esset divinus cursus, non humanus incursus, ut esset spiritus præscientia, inscientia non esset humana.* Postque Suarez citato loco hæc subdit: „ Sic ergo Spiritus Sanctus hac intentione duxit Christum in

„ desertum, ut eum a Dæmone teneari per-
„ mitteret, propter effectum, & fructum
„ tentationis, quem præsciebat. Quod non
„ solum eum Christo, sed etiam cum aliis
„ hominibus præstat Deus, interdum cum
„ iustis, propter majus illorum bonum, in-
„ terdum cum peccatoribus in poenam, &
„ supplicium. Potest etiam hæc intentio hu-
„ manæ Christi voluntati tribui, itaut non
„ solum Spiritus Sanctus eum hac intentio-
„ ne duxerit, sed etiam ipse hac intentione
„ inceserit; Et hoc etiam Christo Domino
„ licuit; tam quia illi constabat, hanc esse
„ divini Spiritus voluntatem, & intentio-
„ nem; tum maxime quia præsciebat, nullum
„ sibi ex ea tentatione periculum imminere,
„ sed potius in magnam Dei gloriam, ho-
„ minum humilitatem, ac Dæmonis con-
„ fusionem redundaturam „.

Ad III. Non omnes homines eodem modo tenentur Christi exempla imitari, quia hæc non omnibus, & singulis, proposita eodem modo fuerunt. Quia enim homines non eodem modo, nec per eandem viam, debebant esse perfecti; inde est, quod quibusdam solitariæ vitæ, aliis vero socialis, & communis, reliquit exemplum. Quando Christus cum hominibus conversabatur, quando prædicabat, quando opem suam implorantibus subveniebat, tunc activæ vitæ exempla præbebat: quando vero in solitudine permanebat, & eremiticam vivendi rationem instituebat, tunc contemplativæ vitæ exemplum dabat; unde omnes homines, quique secundum proprium statum, potuissent illum ex æquo imitari.

Ad IV. Christus solitudinem petiit ad tempus, & non ad totam vitam; ut scilicet illo se disponeret ad prædicationem, quam per reliquum Vitæ tempus agere constituebat; Et hoc non ex necessitate, sed ut nobis quoque exemplum daret per secessum in solitarium locum, & per contemplationem inibi instituendam, præparandi ad exteriora, quæ Deus vult, ut nos propter proximi amorem, aggrediamur. Et hoc profecto non debet esse semper, quia aliter destrueretur contemplativæ, & activæ vitæ complexus, qui est cæteris perfectior; in quo scilicet a proximo ad Deum per contemplationem ascendimus, & a Deo ad proximum per operationem redimus.

Ad V. Hæc respondet Suarez: „ Quamvis
„ per scientiam per se infusam potuerit
„ Christus sine dependentia a sensibus con-
„ templari divina, tamen per cognitionem
„ omni

„ omnino naturalem, non poterat sine spe-
 „ ciali miraculo multa simul perfecte consi-
 „ derare, neque etiam per operationem,
 „ phantasiæ simul comitari operationem,
 „ intellectus, si circa res varias, omninoque
 „ diversas versaretur. Ut igitur Christus
 „ Dominus secundum omnes animi vires,
 „ tam naturales, quam supernaturales, tam
 „ intellectus, & voluntatis, quam phanta-
 „ siæ, & appetitus totum se se in res divinas
 „ immergeret, longe perfectiori modo,
 „ quam ex natura rei posset, dum alia sen-
 „ sibilia tractaret, & cum hominibus con-
 „ versaretur, potuit illis diebus in desertum
 „ recedere. Quo etiam modo intelligi pos-
 „ sunt Evangelistæ, cum aliis in locis di-
 „ cant, solitum esse Christum in desertum
 „ secedere, ut oraret, ut Lucæ 5. *Ipse sece-*
 „ *debat in desertum, & orabat.* Præterea,
 „ quanvis recessus in cretum non esset
 „ Christo necessarius propter hunc finem;
 „ tamen oportuit, ut suo exemplo nobis
 „ ostenderet, solitariam vitam esse ad con-
 „ templationem aptissimam, & ad eam, ut
 „ ad finem potissimum ordinari, ut late-
 „ disse Cassianus colla. 19.,

Ad VI. Exempla, quæ nobis Christus reliquit,
 quædam fuerunt, ut nos illa admirare-
 mur, quædam vero ut imitaremur. Non
 enim infirmitas humana potest sic se in
 altum elevare, ut imitando assequatur vir-
 tutes omnes, quas Christus operatus est,
 & illo prorsus perfectionis gradu, quo
 Christus eas operabatur. Et hoc vel eo ma-
 gis, quia Christus jejunium illud perfecit
 non naturalibus, sed supernaturalibus vi-
 ribus; quod observavit Cornelius a La-
 pide ad cap. 4. Matthæi., Jejunavit virtu-
 te non naturali, sed supernaturali, non
 extrinsecus accepta, uti Elias, & Moyses,
 sed sibi propria, & intrinseca, puta divi-
 na, uti passim docent Patres., Et ante
 ipsum observaverat Suarez loc. cit. sect.
 2., Quapropter dicendum est, Christum
 Dominum supernaturali virtute, & mira-
 culorum effectrice usum esse, qua hujus-
 modi actionem, & alterationem impedi-
 vit. In quo Moysen, & Eliam superavit, qui
 simili quidem modo quadraginta diebus
 sine cibo, potuque manserunt. Exod. 44.
 & 3. Reg. c. 9. Sed illi extrinseca virtute
 divina; Christus vero propria, & intrinse-
 ca virtute, qua plenum dominium habe-
 bat supra corpus suum, ut ea tantum age-
 re, & pati posset quæ vellet. Atque hæc
 est concors Patrum sententiæ præsertim
 Cyrilli, & Augustini locis statim citan-
 dis.,

PAR. IV.

Pro Secunda Dissertationis parte; hoc est,
 pro Christi jejunio, & tentatione, primo
 opus est, ut statuamus, Christum vere je-
 junasse quadraginta diebus, & quadragin-
 ta noctibus, & vere post illos esurisse.
 De loco vero, & tempore tentationis, non
 eadem est Scriptorum sententia. Aliqui
 enim volunt, Christum jejunasse in deser-
 to, in quo transeuntes steterunt Judæi; alii
 vero in deserto, in quo moratus est Joan-
 nes Baptista; alii autem in deserto, quod
 dicitur ab Adrichomio ex Bredembachio,
 Brocardo, & Saligniaco, *Quarantana*; eo
 quia ibi Christus quadraginta diebus, &
 quadraginta noctibus jejunavit. Verba
 Adrichomii in descriptione Terræ Sanctæ
 pag. 19. nu. 97. hæc sunt: *Quarantana de-*
sertum inter Jerusalem, & Jericho incipit
juxta Anathot, & extenditur supra Galgala
usque ad desertum Thecua, & Engaddi, juxta
mare mortuum. Hic commoratus est S. Joan-
nes Baptista, in ibique in ejus memoriam ex-
structa fuit Ecclesia, & monasterium, quod
Græci Monachi inhabitabant, sed temporibus
Bredembachii erat desolatum. Ibi venientem
ad se, ut baptizaretur, Christum digito de-
monstravit Joannes, dicens: Ecce Agnus Dei.
In hoc Christus jejunavit quadraginta diebus,
& quadraginta noctibus, agens, & habitans
cum bestiis. In hoc deserto juxta Jordanem
eiusdem nominis est Quarantana, mons al-
tus, & ascensu difficilis, in quo tentatus est
primum Dominus a Satana. In hujus montis
vacuine facellum est ruinosum, jejunio, &
oratione Christi venerabile. Similiter dubi-
tatur, an in eodem prorsus loco facta sit
trina tentatio? Constat enim ex Evange-
lio, quod prima facta fuit in deserto, se-
cunda super pinnaulum Templi, tertia
super montem excelsum seorsum; Unde
sunt qui putant, duas postremas tentatio-
nes, non importare translationem Christi
realem, sed fantasticam, sive imaginariam;
quod asserit Cyprianus, & negat Grego-
rius Magnus apud Cornelium a Lapide;
Alii vero dicunt, Christum fuisse a Dia-
bolo pedibus ductum in pinnaulum
Templi, & hujus opinionis sunt Orige-
nes, & Euthymius, quos sequuntur An-
selmus, & Maldonatus; Alii vero opinan-
tur, quod Christus ex deserto fuit a Dia-
bolo assumptus, idest raptus per aera in
pinnaulum Templi. Et ita asserunt Hie-
ronymus, Gregorius Magnus, Author
operis imperfecti; quos sequuntur Glos-
sa, S. Thomas, præfatus Cornelius, alii-
que.

Dicimus II. Christum vere jejunasse per

R r 2

qua-

quadraginta dies, & quadraginta noctes in deserto, & deinde esurisse; desertum fuisse illud, quod dicitur *Quarantana*; primam tentationem fuisse factam in eodem deserto, & in aliis fuisse Christum raptum per aera a Diabolo.

Prima Conclusionis pars probatur I. Matthæi 4. aperte dicitur: *Et cum jejunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea esuriit*: Lucæ pariter 4. manifeste narratur: *Et agebatur a Spiritu in desertum diebus quadraginta, & tentabatur a Diabolo. Et nihil manducavit in diebus illis; & consummatis illis, esuriit*. Dicitur autem; *quadraginta diebus, & quadraginta noctibus*; & dicitur pariter, nihil manducasse in diebus illis; propter duas rationes, quas explicat Hennus in tractatu brevi de præcipuis vitæ Christi mysteriis sect. 10.

Propter duas rationes; I. ut ostendatur, differre ejus jejunium a jejunio Judæorum, qui postquam toto die ab omni cibo abstinerunt, de nocte comedunt, ubi nempe astra apparere incipiunt. II. ut confunderetur opinio illorum, qui dicturi erant, quod Christus nihil quidem comedisset ante Solis occasum; sed aliquid sumpisset postea, quia Lucæ 4. dicitur: *Et nihil manducavit in diebus illis, inde inferentes manducasse de nocte*. Ut autem ostendatur nihil omnino illo tempore sumpsisse, dicitur diebus, & noctibus jejunasse. Ministrarunt quidem ipsi Angeli, sed post jejunium, non ante.

II. Probatur ex Patribus. Basiliius homil. 1. de jejunio. *Et vide quam mirabiliter ille tentatori per esuritionem præbuit ansam*; alioqui propter divinam naturæ sublimitatem non patebat ad illum aditus diabolo, nisi se per esuritionem ad humanam imbecillitatem submisisset. Gregorius Nyssenus lib. de Beatitudinib. *Cum quadraginta dies jejunus permansisset, postea esuriit*. Dedit enim, quando volebat occasionem naturæ officio suo fungendi; sed tentationum inventor, cum intellexit affectum famis etiam illum invasisse, consuluit, ut lapidibus exciperet appetitum. Chrysostomus homil. 13. in Matthæum: *Propterea Dominus jejunavit, non quod indigeret, sed ut nos doceret, quibus peccata ante baptismum dominatio ventris intulerat*. Ut enim aliquis agrotum, quem ad sanitatem reduxit, jubet illa non facere, ex quibus ille morbus contigerat: ita etiam post baptismum jejunium contra educatiōis vitium induxit. Nam & Adam de Paradiso intemperantia ventris eiecit, & diluvium commovit, & fulmina in Sodomitas ipsa traxit.

Cyrillus lib. 2. ad Reginas: *Cum quantum sat erat jam jejunasset, divinaque virtute absque cibo, & potu incorruptam carnem conservasset, vix tandem quæ propria illius sunt, pati eam sinis, esurisse enim dicitur*. Sed quam ob causam, quæso, esuriit? Ob eam nimirum, quo apte per utrumque Deum simul, & hominem se esse declararet. A Suarez citatur pariter Augustinus lib. 3. de mirabilibus Scripturæ cap. 6. *Quare consummatis quadraginta diebus esurire Dominus Jesus describitur, cum Moyses, & Elias tanto temporis spatio per jejunium famem pati non memorentur? Famem vero, & laborem Redemptor noster consummato tanto dierum numero sustinet, quatenus & tentatori occasionem tentandi inferret, & nosceretur, quam veram humanam carnis substantiam gestares*. Sed hic liber legitimus Augustini fœtus non est, ut docet Cardinalis Belarminus lib. de Scripturibus Ecclesiasticis in Augustino. Petrus Chrysologus serm. 11. *Postea esuriit*. Hoc non est infirmitatis signum, sed insigne virtutis, quia cum dicit, *postea esuriit, quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, probat in illo esuriam non fuisse*. Esuriam sentire, & vincere est laboris humani, divine virtutis est esuriam non habere.

III. Probatur, quod post quadraginta dies, & noctes, quibus jejunavit, esurierit; contra Cajetanum putantem omnibus illis diebus famem sensisse; dicit enim Scriptura Matthæi 4. *Cum jejunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea esuriit*: ergo non in illis quadraginta diebus, & noctibus, sed post illos esuriit; quod clarius exprimit Lucas cap. 4. *Et consummatis illis, esuriit*. Unde Suarez ex modo citatis Patribus hoc argumentum efformat: „Præterea dicunt Patres supra citati, non sine mysterio factum esse, ut prius Christus tot diebus famis morsum, non sentiret, & postea esurieret, nimirum, ut cum prius aliquod dedisset suæ divinitatis indicium, veram postea humanitatem ostenderet, atque ita Dæmonem dubium, ancipitemque relinqueret.

Secunda Conclusionis pars probatur I. & quidem de loco deserti; quia desertum, per quod transierunt Hebræi, ex Aegypto redeuntes, a Civitate Jerusalem longe aberat: ergo in illud Christus non recepit; quemadmodum nec se recepit in desertum Ioannis, quia illud erat in montanis Galilææ, Christus vero in Iudæa inveniebatur; tum denique, quia ideo desertum illud dictum est *Quaranta-*

na, ut significaret jejunium quadraginta dierum, & quadraginta noctium, quod in eo servavit Christus.

II. Probatur, quod assumptio illa a Diabolo facta non fuerit phantastica, vel imaginaria; quia ut ait Cornelius a Lapide in cap. 4. Matthæi: „Tales sæpe sunt translationes sagarum, dum videntur sibi transferri a diabolo ad epulum, vel tripudium solemne, cum re vera non transferantur, sed diabolus imaginationi illarum illudat, (sicut illudic somnus somniantibus) ut tantum id imaginentur, & somnoient. Verum indignum est credere, diabolum tam falsè illuisse phantasias Christi, præsertim cum in interiora Christi Diabolus nullam habuerit potestatem. Unde omnis hæc tentatio Christi facta est solum per vocem externam, non per suggestionem internam, ut ex S. Gregorio dixi ver. 3. „

III. Probatur a Suarez ratione S. Thomæ verbis hisce: „Nihilominus vera sententia est, Christum Dominum vero, & corporaliter ductum esse Ierosolyman, & super pinnaculum templi collocatum. Ita sentit D. Thomas hic, & Cajetanus contrariam sententiam figmentum vocat, quia verba Evangeliorum sunt satis expressa. Matthæus enim sic ait: *Tunc assumpsit eum Diabolus in S. Civitatem*, seu, in Ierusalem (ut ait Lucas) & statuit eum supra pinnaculum templi. Quæ verba sunt historica, & proprie possunt intelligi. Deinde subiungit Evangelista, dixisse Dæmonem: *Mitte te hinc deorsum*; Quæ verba necessario supponunt, Christum revera fuisse in loco illo eminenti positum, quia (nisi ita esset) non posset inde se præcipitem agere. Præterea, quia Dæmon non poterat interius imputare Christi phantasiam (hoc enim non decebat), sed externa solum objecta proponere, non poterat ergo efficere, ut Christus imaginaria apprehensione supra pinnaculum templi ferri videretur. Denique, in hoc nullum est incommodum, nulla indecentia, ut videbimus. Quapropter Patres omnes ita hunc locum ad literam intelligunt, ut verba sonant; ex omnibus supracitatis patet, & statim etiam nonnullos indicabimus. „

Dicimus III. Christum fuisse a Dæmone tentatum in gula, ambitione, & avaritia; Dæmonem illi apparuisse sub humana specie; ordinemque tentationum, a Matthæo potius, quam ab aliis Evangelistis, esse petendum.

I. Conclusionis pars probatur I. Et quidem in gula, ut habetur Matthæi 4. v. 3. *Si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant.* Et Lucæ 4. v. 3. *Dic lapidi huic, ut panis fiat*; deinde in ambitione: *Si Filius Dei es, mitte te deorsum*; & postremo in avaritia: *Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me*; quæ omnia dicta sunt Matthæi 4., & Lucæ 4. *Tibi dabo potestatem hæc universam, & gloriam illorum, quia mihi tradita sunt, & cui volo, do illa*: Et deinde: *Si Filius Dei es, mitte te hinc deorsum*. Quæ omnia asserit Gregorius Magnus homil. 16. in Evangelia, contra Calvinum, negantem, Christum fuisse tentatum de gula, & asserens, quod Christus fuit tentatus de gula, ambitione, & avaritia, sicut fuit tentatus Adam: *Ex gula quippe tentavit, cum cibum ligni vetiti ostendit, atque ad comedendum suavit. Ex vano autem gloria tentavit, cum diceret: Eritis sicut Dii.* Et ex probectu avaritia tentavit, cum diceret: *Scientis bonum, & malum.* Avaritia enim non solum pecunia est, sed etiam altitudinis. Recte enim avaritia dicitur, cum supra modum sublimitas ambigitur. Per gulam quippe tentat, cum dicit: *Dic, ut lapides isti panes fiant.* Per vanam gloriam tentat, cum dicit: *Si Filius Dei es, mitte te deorsum.* Per sublimitatis avaritiam tentat, cum regna omnium Mundi ostendit, dicens: *Hæc omnia tibi dabo, si prædens adoraveris me*; sed eisdem modis a secundo homine vincitur, quibus primum hominem se vicisse gloriatur.

II. Probatur. Si Christus non fuit tentatus, ideo est, quia indignum videtur Christo tentari; sed hoc est falsum: ergo, &c. Probatur minor auctoritate Gregorii Magni dicentis: *Non est indignum Redemptori nostro, quod tentari voluit, qui venerat occidi.* Iustum quippe erat, ut sic tentationibus nostras suis tentationibus vinceret, sicut mortem nostram venerat sua morte superare. Quod & docuit S. Leo Magnus serm. 3. de quadagesima cap. 2. *Nemo se fallat, nemo se decipiat, neque ita quisquam de cordis sui puritate confidat, ut patet, se nullis tentationum periculis subiacere*; cum pervigil ille tentatur eos acriteribus pulset insidiis, quos maxime viderit abstinere a peccato. Nam a quo dolos suos contineat, qui ipsam quoque Dominum majestatis ausus est calliditatis sua fraude tentare? Viderat superbiam suam baptizati Domini Jesus humilitate calcatam; intellexerat quadraginta dierum jejunio omnem cupiditatem carnis exclusam; & tamen non desperavit de artibus

pius sua malitia spiritalis improbitas, tantumque sibi de natura nostra mutabilitate, promissit, ut quem verum experiebatur hominem, præsumeret posse fieri peccatorem. Si ergo ab ipso Domino, & Salvatore nostro, deceptionum suarum diabolus non revocavit insidias, quanto magis fragilitatem nostram impugnare præsument, quos exinde vehementiori odio, & invidia saviore persequitur, ex quo ei in baptismo renunciavimus, & ab illa, cui dominabatur origine, in novam creaturam divina regeneratione transivimus.

III. Probatum. Ideo negatur, Christum fuisse tentatum, quia ex tentatione ejus Ebionitæ, & cum illis Paulus Samosatensis, & Photinus, deducebant, Christum esse hominem; & non Deum; & Ariani ex eodem capite inferebant, nullam in Christo fuisse divinitatem; sed ex tentationibus Christi potius infertur ejus divinitas, quam hæc depellatur: ergo, &c. Probatum minor. Ex triumpho, quem Christus in tentationibus reportavit, ex libera voluntate, qua se Christus diabolo tentandum permisit, ex ministerio, quod post reportatam victoriam, ei Angeli exhibuerunt, inferri omnino debet, in Christo fuisse aliquid, præter hominem, & super hominem; & hoc ipsum esse Deum. Quæ omnia cooperatus est omnino ad instructionem nostram, ut scribebat Chrysostomus homil. 13. in cap. 4. Matthæi: *Certamen vult Christus suscipere contra Diabolum, in eum finem, ut qui baptismo regeneratur, si post baptismum susceptum majores sufferat tentationes, nequaquam attentus perturbetur, si præter expectationem acciderent; sed duratus obsistat, & omnia viriliter sustineat, eo quod ita consequenter solet fieri. In eum finem accipisti arma, non ut otieris, sed ut pugnes. Quocirca, ingruentes non repellit tentationes. Deus, idque in eum finem, ut in primis intelligas multo te factum, quam fueras, fortiozem. Tum, ut moderationem exerceas, neque offeraris magnitudine donorum: nam coarctant, & in gyrum tentationes redigunt. Tertio, ut malus ille Damon, qui hæsit in ambiguo, an defeceris ab ipsius imperio, tentationum exploratione edoctus, sciat, quod illum penitus dereliqueris. Quarto in eum finem, ut valentior reddaris, & ferro quocunque magis obduratus. Quinto, ut plena fide tibi constet, quam ingentes tibi thesauri concedantur.*

Secunda Conclusionis pars probatur. Dæmon accessit ad Christum in specie visibili: ergo in specie humana. Antecedens

probatum ex verbis Evangelii, ubi dicitur: *Accedens tentator*; quæ quidem motum corporalem important. Ulterius illa mutua colloquutio inter Christum, & tentatorem, quam Evangelium pariter exprimit, indicat, Dæmonem sub humana specie apparuisse. Quomodo autem sub humana specie apparuerit, recolenda sunt quæ diximus, quando de apparitione Angelorum loquuti fuimus. Ad quæ addit Suarez: „ In qua autem, specie apparuerit Dæmon, non satis constat; omnes tamen existimant, in humana specie apparuisse, quia hæc ad loquendum, & audiendum est aptior. Et Carthusianus addit apparuisse sub specie viri Sancti. Denique credendum est, apparuisse sub illa forma, quæ aptior ei ad persuadendum visa est: modus autem, solum fuit per exteriorem sermonem, quia Dæmon non poterat Christi affectum, vel interiores sensus, aliter excitare, ut in superioribus diximus, & notavit Damascenus lib. 3. de fide c. 20. Ubi id confirmat, quia Dæmon non potuit alio modo Adamum tentare: ergo multo minus Christum. Unde bene conjectat Cajetanus hic, quanquam paucissimis verbis rei summa ab Evangelistis referatur; tamen verisimile esse, Dæmonem longa oratione fuisse usum, ut Christum flecteret, quanquam verisimilius sit, Christo solo uno, aut altero verbo, Dæmonem fuisse superatum, ac repulsum. „ Tertia Conclusionis pars probatur. Matthæus hunc ordinem in tentationibus posuit; quod primo loco Christus fuerit tentatus de gula in deserto; secundo de ambitione in templo; tertio de avaritia in monte excelso: Lucas vero ponit primam tentationem gulæ in deserto; ac secundam dicit fuisse de avaritia in monte excelso; & tertiam de ambitione in Templo. Augustinus lib. 2. de consensu Evangelistarum cap. 16. dubitat, quid illorum factum sit prius, & indecisum relinquit. At Cajetanus miratur, cur Augustinus hoc in dubium vocaverit; & certum existimat, eum ordinem servatum fuisse, quem præscribit Matthæus. Cajetanum sequitur Suarez exscribens: „ Quia in Luca nulla est vox, quæ ordinem indicet, sed simplex narratio unius rei post aliam, ex qua serie narrationis non satis colligitur ordo rerum; ac verò apud Matthæum multa sunt quæ ordinem dicant, Nam finita prima tentatione dicitur: *Tunc assumpsit, &c.* quæ particula „ con-

consequentionem unius post aliud indicat; & similiter post secundam subiungitur: *Iterum assumpsit eum, &c.*; Quibus verbis idem ordo indicatur; Et tandem absoluta ultima oratione, concluditur: *Tunc reliquit eum diabolus.* Et hæc sententiam sequuntur communiter expositiones omnes, & veteres Patres, Hieronymus, Hilarius, Chrysostomus, & alii supracitati, quibus addi potest Pacianus in parenesi de poenitentia, in ultima parte, quæ est de baptismo, & expressus Cassianus collat. 5. c. 6. Qui ordo tentationum est etiam ipsius rebus magis accommodatus, ut ex dictis, & ex iis, quæ D. Thomas tradit, plane colligitur. Obstant I. Supposita perfectione animæ

Christi, & ejus continua applicatione ad contemplandum, videtur naturaliter potuisse per quadraginta dies, & quadraginta noctes, in jejunio perseverare; eo quidem modo, quo Paulus in rapto non manducavit, neque bibit. II. Jejunium illud Christi videtur superfluum; nec enim erat Christo necessarium ad comprimendos motus ipsius, quia hi non erant in ipso inordinati; nec ad nostrum exemplum, quia nos abstinentiam tam rigidam, & tam longam, sustinere non poteramus. III. Diabolus non ignorabat, Christum esse Deum; ergo non debebat illum tentare. Probaturs antecedens. In ipsamet tentatione Diabolus vocavit Christum filium Dei, dicens Matthæi 4. *Si filius Dei es*: ergo non ignorabat, Christum esse Deum. IV. Tentatio est ad malum; sed convertere lapides in panes est opus bonum; ergo quando diabolus dixit ad Christum Matthæi 4. *Dic, ut lapides isti panes fiant*; non tentavit illum. V. Diabolus nulla ex ratione poterat Christum suadere, ut se in præcipitium daret: ergo non tentavit eum, quando ipsi dixit Matthæi 4. *Mitte te deorsum*. Probaturs antecedens. Quando diabolus aliquem tentat, non intendit, ut tentatus vivat, sed ut animam perdat: ergo non poterat Christum suadere, ut se in præcipitium daret. VI. Nullus est locus, aut mons in Judæa, ut ex illo videantur omnia regna mundi: ergo falsum est quod dicitur in Evangelio, quod diabolus tentans Christum ostendit ei omnia regna mundi. VII. Non potuisset diabolus dicere Christo, ut se adoraret: ergo falsum quoque est, quod pariter dicitur in Evangelio: *Si cadens adoraveris me*. Probaturs antecedens. Diabolus cognoscebat Christum esse Deum, vel saltem esse ho-

minem probum, & sanctum; sed neque Christum, ut Deum; neque Christum, ut hominem probum, & sanctum, inducere poterat, ut se adoraret: ergo non potuisset diabolus Christum suadere, ut se adoraret. VIII. Tres illæ tentationes, vel factæ fuerunt medio aliquo temporis intervallo, vel statim una post aliam; si hoc secundum: ergo non fuerunt factæ in diversis locis; Si primum: ergo post primam tentationem superatam debebant ei Angeli cibos afferre, & ministrare, quia hoc ob primam superatam tentationem, quæ erat de jejunio, & non ob alias, quæ de aliis virtutibus erant, conveniens videbatur. IX. Prima tentatio facta fuit post jejunium quadraginta dierum, & quadraginta noctium: ergo si aliæ tentationes factæ fuerunt medio aliquo temporis intervallo, Christus mansit in deserto plusquam quadraginta diebus, & noctibus. X. Per verba illa, quæ dixit Diabolus Christo Matthæi 4. *Quia Angelis suis mandavit de te*; Lucas cap. 4. addit: *ut conservent te*; Et in manibus tollant te, ne forte offendas ad lapidem tuum; significavit, Christum habere Angelum suum custodem, qui ipsum conservaret, ac custodiret; sed hoc non conveniebat cum titulo Filii Dei, quem prius ei dederat, dicens: *Si filius Dei es, mitte te deorsum*: ergo incoherenter diabolus cum Christo loquebatur.

Respondemus ad I. hominem sanum, qui per septem dies ab omni alimento abstinere, si non supernaturaliter sustentatur, naturaliter mori; quod docent Medici peritissimi. Hænnus adducit testimonium Hippocratis dicentis, quod, „ Intestinum „ humore chilo vacuum concreseat, sic „ que homo paulatim extinguatur, & deficiat, sicut deficiente oleo, deficit ignis „ lampadis: unde dicendum est, Deum in „ Christo, vel suspendisse actionem caloris „ naturalis, aliarumque qualitarum contrariarum sese invicem per pugnam continuam debilitantium, vel cum interius refecisse, vel aliter providisse: quod & fecit „ respectu Eliæ, Moysis, & aliorum, per „ quadraginta dies jejunantium „. Exemplum Pauli non est ad rem, quia hic per tres dies tantum, non per quadraginta, non manducavit, neque bibit.

Ad II. Quanvis Christus propter seipsum jejunio non indigeret, voluit nihilominus jejunare, ut nobis abstinentiæ præberet exemplum, si non æqualis abstinentiæ suæ, quod nos assequi non poteramus, saltem similis, quanvis longe inferioris.

rioris. Sic quando dixit Apostolus, ut essent perfecti, sicut Pater celestis perfectus est, non eis aequalitatem perfectionis præcepit, quæ erat impossibilis, sed similitudinem.

Ad III. Diabolus dubitabat, an Christus esset Deus; & ideo volens se de hoc certum reddere, petiit ab eo miraculum, quod non nisi virtute divina posset fieri. Dixerat autem illi non absolute, quod filius Dei esset, sed conditionate: *Si filius Dei es, mitte te deorsum*; quod manifeste ostendit suam de Christi divinitate ignorantiam.

Ad IV. Tentatio ob duplicem finem fieri potest; primo, ut experimentum fiat de aliqua re, quæ nascitur; secundo, ut tentator inducat tentatum ad malum. Hunc utrumque finem habuit diabolus, quando Christum tentavit; habuit primum, quia volebat experimentum facere, an Christus esset Deus? Si enim Christus convertisset lapidem in panem, certus reddebatur, Christum esse Deum; si vero non convertisset, certum quoque se reddebat, quod Christus non esset Deus. Quavis autem convertere lapides in panem sit opus bonum, quando tamen cum opere bono miscetur prava intentio, & ex illo provenit periculum peccandi, suam amittit bonitatem. Diabolus suadendo conversionem lapidum in panem pravam intentionem habebat inducendi Christum ad illius panis comestionem; Unde & ex illa conversione periculum huiusmodi comestionis dependebat; ac proinde conversio lapidum in panem non erat amplius opus bonum.

Ad V. Suadens Diabolus vitæ perditionem temere, & irrationabiliter factam, hoc ipso quoque animæ iacturam suadet; non potest enim vita hoc pacto perdi sine animæ dispendio. Ceterum Diabolus præcipitum suadebat, ut si ab eo Christus servaretur illæsus, illico cognosceret, Christum esse filium Dei; si vero periret, hoc ipso induxisset Christum ad suicidium, quod est grave peccatum.

Ad VI. Ab illo monte, in quem Christus ductus est a diabolo, hic eidem designabat regiones fere omnes, & regna, quas in mundo sunt; dicendo ei, ut ait Cornelius a Lapide, ibi est Africa, ibi est Europa, ibi Italia, hic Syria, illic Gallia, istic Hispania &c. Et ut ostenderet ei omnium Regnorum mundi gloriam, & ornatum, ut habetur in Evangelio per Solis refractiones in aere depictas, ostendit imagines pulcherrimas cujuslibet Regnorum,

quæ mundum constituunt; & hoc momento offendit, ut ait Lucas. Hoc autem facillime fieri a Demone potuisse, nemo est, qui ambigat, si scias, causarum secundarum effectus ita posse ab ipso temperari, vel impediri, ut modo videantur quæ non sunt, & modo quæ sunt, non videantur.

Ad VII. Hæc reponit Hænnus loc. cit. sect.

11. „ Qui ab initio ex superbia potuit divinitatem appetere, & Christo homini unionem hypostaticam invidere, potuit & divinitatis homagium exigere. Præterea etiam in prima, & secunda tentatione, suspicabatur Christum esse Dei filium, & hujus rei quæreret experimentum; ut tamen mea videt, permisit Christum sine refectio, ut transferretur in templi pinnaculum, & montem excelsum, quasi absolute credidit esse purum hominem; & ideo audacter, & superbe petivit adorari, & quidem cum corporis prostratione.

Ad VIII. Dicimus, tres illas tentationes paucis tempore durasse. Rationes idem

Hænnus adducit, quibus argumenti vis eliditur. „ Primo, quia diabolus ab initio tentationis ad finem non recessit a Christo, sicque fuit continua, seu primæ successus immediate secunda, & secundæ tertia: quod inde colligitur, quia initio dicitur: *Accessit tentator*, & in fine: *Tunc reliquit eum Diabolus*, ubi insinuat, toto tempore intermedio fuisse cum Christo. „ Secundo quia brevitate tentationis inculeat Lucas, dicens, quod in momento temporis ostenderit ipsi omnia Regna mundi; unde colligimus colloquium de lapidibus in panes convertendis, & transportationem de deserto in pinnaculum templi, & de pinnaculo in montem excelsum, brevi etiam peracta esse, cum, ut testantur Sage penitentes, vix tempus requiratur, ut de loco in locum, etiam remotos transferamur. Tercio quia initio tentationis esuriens Christus, nec toto tentationis spatio, ut potest continere, manducavit: Si autem longo tempore, verbi gratia, per diem integram, durasset tentatio, fuisset esurient illa Christo magis cruciatus.

Ad IX. respondet Suarez citans loco sect. 3.

dicendo: „ Sed nihilominus omnes Patres, & Expōsitores intelligunt tentationes expressas ab Evangelistis continenter esse factas; quia Matheus, & Lucas narratione sua hoc magis judicant. Item quia, & ex modo primæ tentationis, & ex verbis Evangelistarum non obscure,

„ col-

„ colligitur, illam tentationem factam esse,
 „ postquam Christus esurire cepit. Hinc
 „ enim occasione sumpta instigabat illum
 „ Dæmon, ut lapides in panem converte-
 „ ret: ergo omnes illæ tentationes factæ
 „ sunt post quadraginta dies. Deinde finitis
 „ tentationibus, addit Lucas: *Et consumma-*
 „ *ta omni tentatione diabolus recessit ab illo*
 „ *usque ad tempus* ergo significat postquam
 „ illum tentare cepit, non destitisse un-
 „ quam, donec omnes tentationes consum-
 „ maret. Sine dubio ergo asserendum est,
 „ sine dierum interpolatione factas fuisse,
 „ atque adeo post quadraginta dies jejunii,
 „ & inchoatas, & perfectas fuisse „.

Ad X. Quanvis Christus non haberet cer-
 tum Angelum in sui custodiam, omnes

tamen Angelos habebat in sui obsec-
 quium, ac ministerium; Verba illa, quæ
 citavit Diabolus, sunt ex psalmo 90., &
 illis abusus est, quia detorsit ad malum,
 scilicet ad præcipitium. Deus profecto
 promisit Angelorum tutelam, ac custo-
 diam, illis hominibus, qui iuste, pruden-
 ter, & pie agunt, non vero illis, qui te-
 mere Deum tentant. Audiatur Bernardus
 in psalmum: *Qui habitat* serm. 14. *Quid*
enim mandavit? Nempe quod in psalmo se-
quitur: Ut custodiant te in omnibus viis tuis.
Nunquid in præcipitiis? Qualis via hæc de
pinnaculo templi mittere se deorsum? Non
est via hæc, sed ruina; & si via, tua est, non
illius,

DISSERTATIO CCXXXIV.

*De Christi doctrina. An Christus venerit ad docen-
 dos homines? Et an munus suum perfecte
 impleverit? An decuerit illum Judæos
 docere, quanvis cum ipsorum offen-
 sione, ac scandalo? Quanto
 tempore Christus præ-
 dicaverit?*

CHRISTUM Doctorem munus,
 sibi a Patre commissum,
 quando inter homines nasci
 dignatus est, & facto ipso,
 sive per ipsum, sive per alios,
 homines docuisse, nemo est,

qui ambiget, ex iis omnibus, qui Chri-
 stum norunt, ac consentiunt. Judæis
 quippe per seipsum prædicavit, Gentibus
 vero per Apostolos, ac discipulos suos.
 Per hoc autem suspicetur nemo, Christo
 fuisse simpliciter prohibitum, ut Gentes
 doceret; quia legimus, aliquando id præ-
 stitisse; sed tantum dicimus, quod missus
 fuerat dumtaxat a Patre, ut publice, &
 ex instituto, Judæis prædicaret, non vero
 Gentibus; & ut hoc convenienti tempo-
 re exequendum Apostolis reservaret.
 Quod quidem Angelicus Doctor 3. p. q.
 42. art. 1. in corpore, sic resolvit: *Respon-*
deo dicendum, quod conveniens fuit, prædi-
cationem Christi, tam per ipsum, quam per
Apostolos, a principio, solis Judæis exhiberi.
Primo quidem, ut ostenderet per suum ad-

ventum impleri promissiones antiquitus fa-
ctas Judæis, non autem Gentilibus. Unde
Apostolus dicit Roman. 15. Dico Christum,
Jesum ministrum fuisse circumcisionis (id est
Apostolum, & prædicatorem Judæorum)
propter veritatem Dei, ad confirmandas
promissiones Patrum. Secundo, ut ejus ad-
ventus ostenderetur esse a Deo. Quæ enim
a Deo sunt, ordinata sunt, ut dicitur Roman.
13. Hoc autem debitus ordo exigebat, ut
Judæis, qui Deo erant propinquiore per fi-
dem, & cultum unius Dei habebant, prius de-
ctrina Christi proponeretur, & per eos trans-
mitteretur ad Gentes. Sicut etiam in cæle-
sti hierarchia per superiores Angelos ad infe-
riores divina illuminationes deveniunt. Un-
de super illud Matthæi 15. Non sum missus
nisi ad oves, quæ perierunt domus Israel,
dicit Hieronymus: Non hoc dicit, quin &
ad Gentes missus sit; sed quod primum ad
Israel missus est. Unde & Isaia ultimo di-
citur: Mittam ex eis, qui salvati fuerint
(scilicet ex Judæis) ad Gentes, & annun-
ciabunt gloriam meam Gentibus. Tertio,

ut

ut

ut Judais auferret calumniandi materiam; unde super illud Matthæi 10. In viam Gentium ne abieritis, dicit Hieronymus: Oportebat primum adventum Christi nunciari Judæis, ne justam haberent excusationem, dicentes, ideo se Dominum rejecisse, quia ad Gentes, & Samaritanos Apostolos miservit. Quarto quia Christus per crucis victoriam meruit potestatem, & dominium super Gentes: Unde dicitur Apocalypsis 2.: Qui vicerit, dabo illi potestatem super Gentes, sicut & ego accepi a Patre meo; & Philipp. 2. dicitur, quod, quia factus est obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, Deus exaltavit illum, ut in nomine Jesu omne genu flectatur, & omnis lingua ei confiteatur. Et ideo ante passionem suam noluit Gentibus predicari suam doctrinam, sed post passionem dixit Discipulis, Matthæi ultimo: Euntes docete omnes Gentes. Propter quod, ut legitur Joannis 12. Cum, imminente passione, quidam Gentiles vellent Jesum videre, respondit: Nisi granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit, ipsum solum manet; si autem mortuum fuerit, multum fructum affert, Et sicut Augustinus dicit ibidem, se dicebat granum mortificandum in infidelitate Judæorum, & multiplicandum in fide omnium populorum.

Dicimus I., Christum venisse ad docendos homines.

Conclusio, quæ est de fide, probatur I. ex Scripturis. Isaïæ 30. Et erunt oculi tui videntes præceptorem tuum, & non faciet avolare a te ultra Doctorem tuum. Ex cap. 55. Ecce testem populi dedi eum, ducem, ac præceptorem gentibus. Et cap. 49. Parum est, ut sis mihi servus ad suscitandas Tribus Israël, & facies Jacob convertendas. Dedi te in lucem Gentium, ut sis salus mea usque ad extremum terra. Et cap. 61. Spiritus Domini super me, ad annuntiandum mansuetis misit me, ut mederer contritis corde, & predicarem captivis indulgentiam, & clausis apertionem. Joëlis 2. Filii Sion, exultate, & letamini in Domino Deo vestro, quia dedit vobis Doctorem justitia. Matthæi 13. Nec vocemini Magistri, quia magister vester unus est Christus. Joannis 13. Vos vocatis me, Magister, & Domine, & bene dicitis, sum etenim, Et cap. 18. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati. Lucæ 4. Ad Evangelizandum pauperibus misit me.

II. Probatur ex Patribus. Ambrosius lib. 2. de fide cap. 4. ad verba illa Joannis 7. Doctrina mea non est mea, sed ejus, qui

misit me, Patris; hæc scribit: Judæi cum doctrinam ejus secundum hominem quærent, & dicerent, quomodo hic literas scit, cum non didicerit? Respondit Jesus: Hæc doctrina non est mea. Nam cum sine eruditione literarum doceat, non quasi homo; sed ut Deus videtur docere, qui doctrinam non didicerit, sed invenerit. Adinvenit enim omnem viam disciplina, & post hæc in terris visus est, & cum hominibus conversatus est. Augustinus ad illa verba Matthæi 3., quibus Æternus Pater Jesum Christum, & filium suum, & Doctorem nostrum declaravit: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite; hæc habet in orat. de quinque hæresibus ad finem: Gratias tibi, Deus Pater Omnipotens, qui & filium tuum ostendisti, & mihi in doctorem dedisti. Gregorius Magnus prima parte Pastoralis cap. 3. Ita Deus in carne apparuit, ut non solum nos per passionem redimeret, sed etiam conversatione doceret.

III. Probatur rationibus theologicis. I. diximus, & probavimus in dissert. 166. quod si Adam non peccasset, Verbum adhuc venisset, & venisset præcipue ut Doctorem; sed major est necessitas, ut Verbum Doctoris munus exerceat, Adamo peccante: ergo a fortiori in præsentī providentia Verbum venit, ut Doctorem. Probatur minor. Post Adæ peccatum major est ignorantia in hominibus; ergo major est in iisdem Doctoris necessitas. II. Verbum de facto venit, ut Reparator, ut Mediator, ut Redemptor: ergo pariter venit ut Doctorem. Probatur consequentia. Non potuisset perfectissime implere, uti de facto implevit, munus Reparatoris, Mediatoris, & Redemptoris, nisi fuisset Doctorem: ergo si venit, ut Reparator, Mediator, & Redemptor, venit etiam ut Doctorem. Probatur antecedens. Munus perfecti Reparatoris, Mediatoris, & Redemptoris est, non solum a servitute jam contracta liberare, sed etiam dare modum, quo iterum non contrahatur; sed hoc fieri non potest sine doctrina: ergo &c. III. Verbum de facto venit, ut Medicus; sed Medico magis habent opus infirmi, quam sani ex una parte, & ex alia in Medico præsertim spirituali, plusquam in aliis necessaria est doctrina: ergo si venit ut Medicus, venit etiam ut Doctorem. IV. Verbum denique, ut alia mittamus, venit etiam ut Legifer; sed in Legislatore necessaria est doctrina: ergo si Verbum venit

venit ut Legifer, venit etiam ut Doctor. Major patet, quia Christus novam legem dedit Mundo, hoc est legem gratiæ. Minor etiam est certa, quia imperitus Legislator non potest iusta, honesta, ac recta præcipere; non enim præcipere potest quæ non cognoscit. Consequentia sequitur.

Dicimus II. Christum perfectissime Doctoris munus implevisse.

I. Probatur. Christus majorem habuit scientiam, & doctrinam, & perfectiori modo habuit, quam ulla unquam creatura pura habere potuerit: ergo perfectissime Doctoris munus implevit. Probatur antecedens; tum quia Christus nunquam fuit discipulus, & semper fuit magister; puræ vero creaturæ omnes docere non possunt, quæ non didicerunt; tum etiam, quia Christus scientiam omnem, quam habebat, a Deo habuit: ergo perfectiori modo habuit, quam ulla pura creatura habere possit. Et in hoc sensu ipse dicebat Joannis 7. *Doctrina mea non est mea, sed ejus, qui misit me*; prout eadem intelligunt Augustinus lib. 1. de Trinit. cap. 12., & Ambrosius lib. 2. de fide cap. 4. & lib. 5. cap. 2.

II. Probatur. Scientia, quam Christus habuit, ratione hypostaticæ unionis habuit: ergo perfectissimo modo habuit. Probatur consequentia. Per hoc, quod Christus habuit scientiam suam ratione unionis hypostaticæ, dici potest, quod hæc scientia fuerit illi connaturalis; sed per hoc, quod est connaturalis, est perfectissima; ergo &c. Argumentum est Suarez, qui cum sic prosequitur 3. p. q. 42. art. 4. disp. 30. sect. 1., Quia unam & eandem personam cum Verbo componit, dicitur Christus hanc scientiam a se habere, ut sibi connaturalem, & ideo non tam didicisse, quam perfectam scientiam simul accepisse. Discere enim videtur quendam motum, seu progressum ab imperfecto ad perfectum significare. Sicut etiam Christus, ut Deus per æternam generationem habet scientiam a Patre, de qua etiam intelligi possunt verba illa: *Doctrina mea non est mea, sed ejus, qui misit me*; ut exponunt Augustinus lib. 2. de Trinit. cap. 2., & tract. 27. in Joannem, & Cyrillus lib. 4. in Joannem cap. 42., & Chrysostomus homil. 48. in Joannem; & nihilominus non potest proprie, aut vere dici, Verbum, discere a Patre, quia per naturalem generationem ab illo habet scientiam per-

PAR. IV.

fectam. Ad hunc ergo modum loqui possumus de scientia humanitatis, quam vis nec tam perfecta illa sit, neque eodem modo connaturalis. Intelligendum ergo hoc est secundum quandam imitationem, non vero secundum æqualitatem. Et huic modo loquendi favet Ambrosius priori loco supra citato.

III. Probatur. Potestas docendi ratione unionis hypostaticæ per se convenit Christo, unde potest non solum homines, sed etiam Angelos docere, & illuminare: ergo Christus perfectissime Doctoris munus implevit. Probatur antecedens. Christus habet ratione unionis hypostaticæ, quod sit caput omnium, & consequenter ut possit influere in omnes, modo omnibus accommodato. Ulterius, ratione ejusdem unionis est Summus Sacerdos, ac supremus Ecclesiæ Pastor. Insuper, ratione ejusdem unionis habet Christus jus quoddam ad salvandos, & redimendos homines; atqui est de ratione Summi Pontificis, ut possit docere, & illuminare sibi subditos; & etiam, qui habet jus ad salvandos, & redimendos homines, habet pariter hoc titulo, ut possit eos docere, quatenus, ut ait Suarez, hoc medium est necessarium ad salutem hominum: ergo semper stat, quod Christus perfectissime plusquam alia pura creatura Doctoris munus impleverit. Unde idem Suarez infert, quod Christus potuerit obligare omnes homines ad suam doctrinam audiendam, quam ipse per se, vel per discipulos suos prædicabat, quod ad potestatem excellentiæ Christi pertinet.

Dicimus III. Christum maxime decuisse Judæos docere, quanvis cum ipsorum scandalo, & offensione.

I. Probatur. Salus multitudinis præferenda est bono privato cujuscunque personæ, vel cujuscunque generis personæ; sed prædicatio Christi continebat in se salutem multitudinis: ergo præferenda erat bono privato Judæorum. Major est certa; quia si doctrina sit per se bona, & ad salutem populi necessaria, aut valde utilis, vel ad bonum promovendum, vel ad viranda mala, & peccata, non est omittenda, quanvis aliqui perturbandi sint, & pejores efficiendi: ergo salus multitudinis præferenda est bono privato cujuscunque personæ, vel cujuscunque generis personæ. Probatur antecedens. In illo casu scandalum illud non est datum, sed acceptum; nec factum,

S. 2

sed

sed natum; sed ordo charitatis non obligat ad vitandum hujusmodi scandalum cum aliorum incommodo, vel detrimento: ergo &c.

II. Probatur. Correctio si consideratur, ut dirigitur ad emendationem delinquentis, non est facienda, ubi desperatur fructus, & multo magis ubi timetur majus detrimentum; sed si reprehensio unius consideratur ut medium ad coercendos alios, vel saltem ad impediendum, ne scelera quorundam inducant alios ad similia peccata; tunc non est omittenda, etiamsi non speretur emendatio privatæ personæ, & quod plus est, etiamsi majora mala, & peccata privatæ personæ timeantur: ergo decuit Christum Judæos docere, etiam cum ipsorum scandalo, & offensione. Probatur antecedens. In casu proposito reprehensio non est inutilis, quia speratur communitati profutura; neque est injusta, quia est quædam defensio justa divini honoris, & hominum, qui sunt innocentes; & pariter est quædam pœna medicinalis peccatorum, quatenus habet vim ad impediendum peccata; ad hanc autem pœnam infligendam habet jus publicus Prædicator, ac Doctor: ergo &c.

III. Probatur. Reprehensio in casu proposito non est contra ordinem charitatis: ergo impediri non debet. Probatur antecedens. Minus malum permittitur propter majus bonum; & scandalum toleratur, quando non est activum, sed passivum: ergo reprehensio in casu proposito non est contra ordinem charitatis. Probatur antecedens. Divinæ Scripturæ, & Patres passim reprehendunt prophetas, & pastores, qui peccata populi non corrigunt, sed dissimulant. Unde dicitur Isaie 55. *Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam*; & cap. 56. *Canes muti non valent latrare*, ac Thren. 2. *Neque aperiebant iniquitatem tuam*. Quibus addendus est Ezechiel cap. 3., cap. 13., & cap. 33. Quæ loca, uti nos intelligimus, explicant Hieronymus in Commentar. ad eadem, & Gregorius Magnus part. 2. Pastoralis cap. 4. Sed præcipue Chrysostomus explicans illud Pauli ad Timoteum 5. *Peccantem coram omnibus argue*; hæc scribit: *Quid nonne majus scandalum facit coram omnibus arguere, & minime id quidem. Magis enim scandalizantur, si peccata non ignorantes, nullum inferri videant cruentum: sicut enim si impune peccatur, plurimi delinquant, ita si*

*peccata puniantur, complures virtuti student. Quæ omnia intelligenda sunt de peccatoribus publicis; nam de occultis servari debet Christi mandatum Matthæi 18. Corripe illum inter te, & ipsum solum. Unde scribebat Bernardus epist. 78. Cum carpuntur vitia, & inde scandalum oritur, ipse sibi scandali causa est, qui fecit, quod argui debet; non ille, qui arguit. Denique nec cautior sum in verbo, nec circumspectior in sensu illo, qui ait: Melius est, ut scandalum oriatur, quam ut veritas relinquatur. Quanquam nescio quid prosit, si quod mundus clamat, ego taceo, omniumque passim navibus injecto satore, solus dissimulo pestem. Quod autem hæc perfectissime servata fuerint a Christo, quando suam doctrinam Judæis prædicando promulgabat, optime docet Suarez citato loco verbis hisce: „ Ex hac vero regula optime colligitur, prudentissime egisse Christum Dominum constanter docendo, & corripiendo Judæos, etiamsi multorum offensionem, & scandalum, inde oriturum esse præsciret. Hoc constat primo ex ipsius Christi autoritate, qui nihil potuit imprudenter, aut præter charitatis ordinem, operari; sed legitimus ita fecisse, & discipulis interdum ipsum monentibus, quod Judæi scandalizentur, respondisse: *Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum*. Secundo id patet ex re ipsa. Nam doctrina Christi erat universo mundo necessaria, minorisque momenti erat, quod vel pauci illam reciperent, qui erant futuri, veluti semen disseminandum, & multiplicandum in universo Orbe, quam quod Judæi offensionis, ac scandali occasionem acciperent. Deinde Judæorum Principes, Scribæ, & Pharisei publice corrumpebant populum, ejusque salutem impediabant, tum pravis moribus, tum etiam resistendo veritati, & doctrinam Christi, quæ sufficienter illis proponebatur, reprehendendo, & ideo non obstante qualibet eorum offensione, publice a Christo objurgandi fuerunt. Denique quavis ex doctrina, & reprehensione Christi Judæi sumpturi erant occasionem occidendi ipsum, quod gravius peccatum fuit, quam cætera omnia, quæ antea ipsi commiserant; tamen hoc eorum malo bene usus Deus ad maximum bonorum, quale est Redemptio, & totius mundi salus. Non ergo debuit Christus doctrinam suam celare, ne illum malum fieret, sed potius debuit neque a docen-*

„ do,

„ do ; neque ab increpando desistere , ne
 „ tantum bonum impediretur . „
 IV. Probat quatuor rationibus S. Tho-
 mas 3. p. q. 42. art. 1. , quas affert Gra-
 veson de Mysteriis , & annis Christi ,
 Dissertat. 13. quæ sunt : „ Primo , quia
 „ Christus , per semetipsum docendo Ju-
 „ dæos , luculenter ostendit , per suum
 „ adventum impleri omnes promissiones ,
 „ antiquitus factas Judæis , non autem
 „ Gentibus ; qua de causa dicit ipse Chri-
 „ stus Matth. cap. 15. *Non sum missus nisi*
 „ *ad oves , quæ perierunt domus Israel ;* quæ
 „ verba exponens S. Augustinus Tractatu
 „ 47. in Joannem , hæc habet : *Quid est :*
 „ *non sum missus nisi ad oves , quæ perierunt*
 „ *domus Israel , nisi quia præsentiam suam*
 „ *corporalem non exhibuit nisi populo Israel ?*
 „ *Ad gentes non perrexit ipse , ut qui , seu Ju-*
 „ *dæi , contemnebant , majus iudicium sume-*
 „ *rent , quia & præsentia illis est exhibitæ .*
 „ *Ipse Dominus ibi fuit , ibi matrem elegit ,*
 „ *ibi concipi , nasci , ibi sanguinem fundere*
 „ *voluit , ibi sunt vestigia ejus , modo adoran-*
 „ *tur , ubi novissime stetit , unde ascendit in*
 „ *Cælum : ad gentes autem misit .* Hinc Apo-
 „ stolus ad Romanos cap. 15. Christum ap-
 „ pellant *ministrem Circumcisionis ;* idest ,
 „ Apostolum , & Prædicatorem Israelita-
 „ rum , *propter veritatem Dei , ad confirman-*
 „ *das promissiones Patrum .* Ut ergo Chri-
 „ stus probaret Judæis , se esse Messiam ip-
 „ sis a Deo promissum , eos per semetip-
 „ sum edocere , atque apud illos prædica-
 „ re voluit . Secundo , Christus docendo ,
 „ & prædicando solum apud Judæos ser-
 „ vavit ordinem primogenito populo , seu
 „ Israelitico debitum , ut impleretur vari-
 „ cinium Isaïæ cap. ultimo : *Mittam ex eis ,*
 „ *qui salvati fuerint , videlicet ex Judæis ,*
 „ *ad gentes , & annuntiabunt gloriam meam*
 „ *gentibus .* Tertio Christus docendo per
 „ semetipsum Judæos , omnem illis præri-
 „ puit calumniandi materiam , fecitque , ne
 „ justam excusationem haberent , dicen-
 „ tes , se ideo rejecisse Dominum , quod
 „ Gentibus incircumcisis prædicaret . Apud
 „ solos itaque Judæos prædicavit Christus
 „ Dominus , districteque prohibuit Apo-
 „ stolis suis , ne abirent versus gentes præ-
 „ dicandi causa , *ut quantam Judæorum cu-*
 „ *ram gerevet , ipse demonstraret , & sic ora-*
 „ *ipsum obstrueret , & ad doctrinam Apo-*
 „ *stolorum prepararet ,* inquit S. Chrysosto-
 „ mus homil. 33. in Matthæum . Denique
 „ Christus Gentes non per semetipsum
 „ docere , sed tantum post passionem suam
 „ Apostolorum ministerio luce Evangeli-

„ ca illustrare voluit , ut ostenderet se per
 „ crucis victoriam promeritum fuisse po-
 „ testatem , & dominium in omnes Gen-
 „ tes , sicut ipsemet testatur Matthæi cap.
 „ ultimo : *Data est mihi omnis potestas in*
 „ *Cælo , & in terra : Eantes ergo docete om-*
 „ *nes Gentes &c.* quasi diceret : *Ita nunc*
 „ *non in Judæam solum , sicut prius vobis*
 „ *præceperam , sed in mundum univer-*
 „ *sum , docete omnes gentes , instituite in*
 „ *doctrina fidei , quam a me accepistis ,*
 „ *non Judæos tantum , sed omnium gen-*
 „ *tium homines .* Advertendum est tamen
 „ cum S. Thoma , quod sicut Christus non
 „ debuit a principio doctrinam suam pro-
 „ miscue gentibus communicare , ut nimi-
 „ rum Judæis , tanquam populo primoge-
 „ nito debitum ordo servaretur ; ita etiam
 „ non debuit gentes omnino repellere ; ne
 „ spes salutis eis præcluderetur . Quo cir-
 „ ca Christus ad misericordiam semper
 „ propensus , & hominum salutis sitientis-
 „ simus , inter Gentiles Samaritanam , &
 „ Chananæam , ut legitur Joannis cap. 4. &
 „ Matthæi cap. 15. & alios nonnullos pro-
 „ pter excellentiam fidei , & devotionis
 „ eorum , admisit , suæque doctrinæ luce
 „ illustravit . „

Pro tertia Dissertationis parte : primo , pu-
 tarunt aliqui Patres , & Scriptores , Chri-
 stum per unum tantum annum prædica-
 cisse . Adscribitur hæc sententia Cle-
 menti Alexandrino lib. 1. Stromatum
 prope finem , ubi affert illud Isaïæ 61.
Spiritus Domini super me , eo quod unxit me
Dominus . . . ut prædicarem annum plac-
abilem Domino ; eaque dicitur sectasse
 Lactantium , Julium Africanum , & alios ,
 qui dixerunt , Christum trigesimo ætatis
 anno obiisse . Aliqui tribunt eam quoque
 Tertulliano , scribenti lib. contra Judæos
 cap. 8. Christum anno decimoquinto im-
 perii Tiberii fuisse mortuum ; at tamen
 Tertullianus ideo hoc scripsit , quia ini-
 tium prædicationis Christi anno duode-
 cimo imperii Tiberii posuerat . Secundo ,
 Alii voluerunt , Christum duobus tantum
 annis prædicasse ; & ita dixit Apollinaris
 Laodicensis apud Hieronymum in Da-
 nielis 9. , & sentit etiam Cyrillus Ale-
 xandrinus in cap. 29. Isaïæ . Tertio , Alii
 opinati sunt , quod Christus in prædica-
 tione posuit annos quatuor , & menses
 aliquot . Denique alii scripserunt , Chri-
 stum tribus annis , & nonnullis mensibus
 prædicasse . Verum & in hoc quoque
 divisi sunt Scriptores , volentibus qui-
 busdam , initium prædicationis Christi
 desu-

desumendum esse a baptismo, & aliis descendentibus a miraculo nuptiarum Canæ in Galilea esse deducendum. Et quod magis refert, est, quia quidam inter baptismum, & nuptias annum ponunt; Quidam vero sex annos.

Dicimus III. Christum trium annorum, & trium fere mensium tempore prædicasse.

I. Probatur. Christus tempore, quo prædicavit, quatuor Paschata celebravit: ergo tribus annis, & tribus fere mensibus prædicavit. Probatur antecedens. Primum Pascha describitur Joannis 2.; Secundum Joannis 6. Terrium Joannis 5. Ultimum, quando passus est Christus. Et quanvis Joannis 5. festi tantum mentio fiat, non declarando, an esset festum Paschæ, aut aliud; quia tamen apud Hebræos nomine festi absolute dicti festam Paschæ intelligebatur, quod erat festum antonomastice; inde est, quod illud festum absolute dictum Joannis 5. pro festo Paschæ intelligendum.

II. Probatur. Joannes post enarratum miraculum nuptiarum commemorat unum festum Paschæ cap. 2., quod Christus Hierosolymis celebravit; postmodum cap. 6. aliud memorat a priori diversum, & sic habemus unum annum; postea cap. 11. & 13. memorat Pascha, in quo Christus est interfectus, & sic habemus duos prædicationis annos. Denique addendi sunt menses, qui fluxerunt a die miraculi nuptiarum usque ad primum Pascha; & sic fiunt tres anni non completi, quibus si addantur menses, qui intercesserunt inter baptismum, & Nuptias, fiunt tres anni, & fere tres menses; absque eo quod recurramus ad cap. 5. Joannis, in quo memoratur festum, sed non exprimitur festum Paschæ, ut diximus in prima probatione.

Arguunt I. Matthæi 7. Christus Dominus dicebat: *Nolite dare sanctum canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos*; & Proverbiorum 9. dicebat Sapiens: *Noli arguere derisorem, ne oderit te*; & Eccl. 9. *Non incendas carbones peccatorum, arguens eos, & ne incendaris flamma ignis peccatorum illorum*: ergo si Christus sciebat doctrinam suam non profuturam Judæis, sed potius futuram eis occasionem, ut majora mala committerent, non debebat eos docere, aut corripere. II. Augustinus docet, quod propter legem charitatis, non debemus dare proximis occasionem peccandi; & quod ipsamet ratio doctrinæ postulat, ut non projiciatur otiose, & sine fructu, atque adeo contemnatur. Verba sunt Augustini homil. 41. libri 50 homiliarum, si ejus legitimus est fœtus: *Si scirem non tibi prodesse, non te admonerem, non te terrem*; Et serm. 36. de Sanctis: *Solent aliquoties Doctores Ecclesia non pro negligentia peccantium ab increpatione cessare, sed quia eos timent, ex ipsa castigatione ad pejora mala prorumpere*. Et lib. 1. de Civia. cap. 9. *Si propterea quisque objurgandis, & corrigendis male agentibus parcat, quia opportunius tempus inquit, vel eisdem ipsis metuit, ne deteriores ex hoc efficiantur, vel ad bonam vitam, & piam erudiendos impediunt infirmos alios, & premant, atque avertant a fide, non videtur esse cupiditatis occasio, sed consilium charitatis*: ergo fuisset pariter charitatis consilium Judæos ita indispositos non docere; eadem enim est ratio de correctione, & de doctrina. III. Hieronymus super Amos 5. verba illa: *Ideo prudens in tempore illo tacebit, quia tempus malum est; hoc pacto interpretatur: Quando vir Ecclesiasticus, & prudens in domo Dei multas impietates esse cognoverit, & non solum multas; sed & fortes, quæ opprimere possint justitiam, taceat in illo tempore, nec det sanctum canibus*: & Gregorius Magnus lib. 6. in 1. Regum cap. 2. prope finem: *Quandoque mala Regum, & terra Magnorum toleranda sunt, ne exasperati ad pejora dilabantur*: ergo Christus non debebat prædicare Judæis cum tanta Judæorum offensione. IV. Isaïæ 49. Messias, seu Christus, dicitur lux Gentium: *Parum est, ut sis mihi servus, ad suscitandas Tribus Jacob, & faces Israel convertendas. Ecce dedi te in lucem gentium, ut sis salus mea usque ad extremum terra*: Et Lucæ 2. Simeon Christo dicebat: *Lumen ad revelationem Gentium*: ergo Christus prædicare debuit non solum Judæis, sed etiam Gentibus. V. Prædicatio Christi Scribis, & Phariseis, qui inter Judæos in magno honore erant, scandalo erat, & offensioni: ergo non conveniebat ut Judæis Christus prædicaret. Antecedens habetur Matthæi 15., ubi Discipuli Christo dixerunt: *Scis, quia Pharisei, audita hoc verbo, scandalizati sunt*? VI. Christus fuit baptizatus anno, quo Annas Pontificatum gerebat, & fuit mortuus anno, quo gerebat Caiphas; sed Pontificatus apud Judæos uno anno durabat, & inter Annam, & Caipham tres Pontifices intercesserunt, scilicet Ismael, Eleazar, & Simeon; ut testatur Josephus lib.

18. An.

18. Antiquit. cap. 3. : ergo quinque fuerunt anni, aut saltem quatuor, quibus Iesus Christus Judæis prædicavit. VII. Ignatius martyr in Epist. 5. ad Trallianos docet de Christo : *Tricennium prædicavit Evangelium, signa, & prodigia patravit* ; sed hoc est contrarium nostræ assertioni : ergo &c. VIII. Lucæ 15. habetur, Christum baptizatum fuisse anno decimoquinto imperii Tiberii Cæsaris ; sed gravissimi Scriptores asserunt, eodem anno decimo quinto imperii Tiberii Cæsaris Christum fuisse mortuum : ergo neque per annum integrum Christus Judæis prædicavit,

Respondemus ad I. doctrinam in verbis illis contentam habere locum in illis casibus, in quibus ex prædicatione, vel ex reprehensione, aut publica, aut privata, nullum speratur commodum, sed potius detrimentum timetur. Tunc enim nequit sanctum dari canibus, nec debent margaritæ ante porcos projici ; quia idem esset ac illas contemptui exponere, & sanctum profanatione violare. Cæterum in casu nostro potiores habemus rationes, propter quas Christus debebat Judæis prædicare, quas in probationibus exposuimus,

Ad II. Ait Suarez, quod quando tantum est malum, quod timetur, tamque exiguum bonum, quod speratur, ut hoc potius prætermitti debere, quam illud permitti prudenter judicetur ; tunc habent locum auctoritates allatæ ; & hoc pacto qui illas scripserunt, intelligendi sunt. Sæpe enim, subdit Suarez, hujusmodi casus morales evenire possunt, cumque hæc res, neque intrinsece mala sit, neque necessario bona, sed juxta diversas circumstantias interdum unum expediat, interdum aliud, ideo Scriptura, & Sancti, nunc uno modo loquuntur, nunc alio, ubique tamen intendunt, nimirum ut id semper fiat, quod ordini charitatis magis fuerit consentaneum.

Ad III. eadem est responsio.

Ad IV. S. Thomas responder, quod Christus fuit in lumen, & salutem Gentium, quando misit discipulos suos ad prædicandum Gentibus post passionem suam. Quia enim majoris est potestatis aliquid facere per alios, quam per se ipsum, ideo hinc inferenda est maxime divina Christi potestas, quod discipulis suis talem, ac tantam virtutem dedit, ut per illorum prædicationem barbara Regna, quæ nihil

religionem amplecterentur.

Ad V. Idem Angelicus Doctor responder, Christum, quando publice Scribas, & Phariseos reprehendebat, non impedivisse, sed potius promovisse magis effectum doctrinæ suæ. Rationes assignat Graveson, dicens : „ Primo, quia, ut ait S. Petrus 1. suæ Epistolæ cap. 2. prædixit „ Isaias, Christum fore lapidem offensionis, & petram scandali *his, qui offendunt verbo, nec credunt in quo positi sunt*, quales profecto fuerunt Scribæ, & Pharisei, qui ira in Christum concepti, & invidia depravati, quod, convergente ad eum populo contemni, ac deferi se videbant, Christi doctrinæ repugnabant, cum acriter insectabantur, conviciis proscindendo, incessendo disceptis, doctrinam cavillando, sodicando actiones, miracula eludendo. Quapropter non debuit Christus, propter illorum offensionem a suscepto docendi, & prædicandi munere abstinere. Secundo, per objurgationes Christi, hypocrisis, & vitia Phariseorum, atque Scribarum populo innotescebant ; sicque populus minus avertēbatur a doctrina Christi, quam aperto Marte oppugnabant Scribæ, & Pharisei. Hinc Christus admonitus a suis discipulis, quod Pharisei verbis ejus fuissent offensi, respondit : *Sinite illos, taci sunt, & duces caecorum : cæcus autem si cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadent*. Quæ responsione ostendit Christus, discipulos suos sollicitos esse non debuisse de offensione Scribarum, & Phariseorum, quia veritate offendebantur, suisque superstitiosis traditionibus addicti, gratiæ mysteria pro nihilo habebant, & plebem a via salutis abducebant.

Ad VI. dicitur, quod multa assumuntur in argumento, quæ non sunt omnino certæ. Primum est, quod annus Pontificatus Summi Sacerdotis semper esset integer, & completus, quum plerumque eveniret, ut ad arbitrium Romanorum breviores essent ; aliquando idem Pontifex confirmabatur ; aliquando Pontifex dicebatur is, qui anno præcedenti fuerat, vel qui subsequenti anno esse debebat. Secundum quod tota rei summa esset apud unum ; quum aliquando esset apud duos, quāvis unus fortassis esset de nomine, alter vero de re. Unde Lucæ 3. dicitur : *Sub Principibus Sacerdotum, Anna, & Caipha*. Tertium, plerique volunt, quod Annas & Caiphas alternis annis pontificalem dignitatem obtinuerint ; & ideo uterque Pontifex dicebatur. Quartum, aliqui dicunt

scrimen ponunt inter Principem Sacerdotum, & Pontificem; & inter Præsidentem Concilii Sanhedrin; quæ omnia fufius a Suarez tractantur.

Ad VII. Ignatius martyr numerat triennium completum, cui si addantur menses tres, parum, aut nihil variant numerum; & ideo potius nostræ sententiæ favet, quam obstat.

Ad VIII. Sententia illorum, qui dicunt, Christum fuisse mortuum anno decimoquinto imperii Tiberii Cæsaris, non est nostra; unde nequit contra nos adduci, Illam potius loco suo impugnabimus, & coherentem ad doctrinam traditam de annis prædicationis Christi loquemur quoque de anno, quo Christus desit esse inter mortales.

DISSERTATIO CCXXXV.

De Scriptis Christi Domini, aut veris, aut dubiis, aut suppositis. An conveniens fuerit, Christum doctrinam suam scripto tradere, vel aliquid aliud literis consignare? Quid dicendum de mutuis Abgari ad Christum, & Christi ad Abgarum, datis epistolis? Quid de libris scriptis ad Petrum, & Paulum? Quid de aliis monumentis, quæ Christo Affiguntur?

PRIMO dicitur in Evangelio Joannis cap. 8. Christum scripsisse, sed non dicitur scripsisse, aut stylo, vel calamo, aut atramento, aut tandem in carra, vel cera; sed scripsisse tantum digito, & in terra; *Jesus autem inclinans se deorsum digito scribebat in terra: & hæc est sola scriptura Christi, quæ potest dici vera, quia de ea loquitur Evangelium.* Attamen, quia nescimus quid scripserit, nequit de ea certo dici, qualis scriptura fuerit. Aliqui enim volunt, scripsisse hæc verba Jeremiæ 17. *Recedentes a te in terra scribentur;* Alii vero dicunt, scripsisse peccata illorum, qui Adulteram accusabant; Alii insuper tradunt, scripsisse verba illa, quæ dixit Accusantibus Adulteram eodem cap. 8. Joannis v. 7. *Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapideam mittat.* Unde semper remanet incertum, quid scripserit Christus digito in terra. Denique quod plurius est, scriptum illud non erat permanens, & durabile, sed transiens statim, quia erat in pulvere; & ut ait S. Thomas, non erat ad docendum, sed ad significandum iis, qui Adulteram accusabant, dignos esse, qui in terra scriberentur, juxta illud Je-

remiæ 17. *Recedentes a te in terra scribentur;* ut asserit Suarez ex Hieronymo lib. 2. contra Pelagium, & Rabbano in Joannem, & ex Ambrosio epist. 76., in qua scribit: *Peccatores in terra scribuntur, justi in Cælo,*

Secundo, Gentiles affingebant Christo libros quosdam, qui Magiæ arcana continebant, quibus miracula fecisset, & illos dicebant scriptos ad Petrum, & Paulum. De his libris Augustinus lib. 1. de consensu Evangelistarum cap. 7. hæc dicit: *Aut si aliquos se habere dicunt, quos eum scripsisse asserunt, prodant eos nobis. Profecto enim utilissimi, & saluberrimi sunt, quos ut ipsi fatentur, Vir sapientissimus scripsit. Si autem timent eos proferre, utique mali sunt. Porro si mali sunt, non eos sapientissimus scripsit. Sapientissimum autem Christum fatentur; non ergo Christus tale aliquid scripsit. Ita vero isti desipiunt, ut in illis libris, quos eum scripsisse existimant, dicant contineri eas artes, quibus eum putant illa fecisse miracula, quorum fama ubique percrebuit. . . . Et certe qui tales Christi libros se legisse affirmant, cum ipsi nulla talia faciunt, qualia illum de libris talibus fecisse mirantur? Quid quod etiam divino judicio sic errant quidam eorum, qui talia Christi-*

Christum scripisse vel credunt, vel credi volunt, ut eosdem libros ad Petrum, & Paulum dicant, tanquam Epistolari titulo praenotatos. Et fieri potest, ut siue inimici nominis Christi, siue qui ejusmodi execrabilibus artibus de tam glorioso nomine pondus auctoritatis dare se posse putaverunt, talia sub Christi, & Apostolorum nomine scripserint. Et hoc scriptum ab Ethaicis Christo attributum, omnino falsum reputandum est.

Tertio, circumferuntur mutuae Epistolae Abgari ad Jesum, & Jesu ad Abgarum; & de his varium est Scriptorum judicium, aliis genuinas esse dicentibus, aliis vero asserentibus esse commentitias. Inter illos, qui commentitias volunt ex Heretodoxis ponuntur Casaubonus adversus Baronium, Bebelius in Antiquitatib. Evangelicis pag. 24. Hamm historiae Ecclesiast. cap. 4. lib. 2., Gerardus in harmonia cap. 143. Dorscheus Viadich, Exod. pag. 65. Rivetus in Isagoge p. 397. Otius in examine perpetuo Baronii ad annum 31. §. 14. Cocus in censura pag. 3. Porbesius instit. hist. lib. 7. cap. 8. §. 1. Ex Catholicis vero scribuntur Bellarminus ad annum 34. Costerus in Enchiridio cap. 1. Melchior Canus lib. 11. cap. 6, Erasmus epist. praefixa tom. 4. Operum S. Hieronymi Editionis Parisiensis anni 1533. Natalis Alexander tom. 1. histor. Eccles. seculo 1. dissert. 3. Dupinus in dissertatione praelimirari lib. 2. cap. 6. §. 1. Inter illos vero, qui putant, epistolas hasce esse genuinas, adnumerantur Antonius a S. Maria, Sylveira, qui cum citat, & sequitur, Nierembergus de Orig. Scripturae pag. 403. Bottez Oeconomia tom. 2. Author Legendae aureae in Thoma Apostolo, Petrus de Natalibus in Catalogo Sanctorum lib. 6. cap. 43. Gulhelmus Cave, A catholicus Angliae in histor. literaria par. 2., qui pro hac sententia citat Casaubonum, & Montacutium; Cherubinus a S. Joseph, Carmelita disalceatus in Summa Criticae Sacrae tom. 1. disput. 2. art. 7., quanvis nova, ut sibi videtur, procedat via, & nos inferius expendemus. Denique hujus sententiae acerrimus est defensor Cardinalis Baronius, quem sequitur Valesius; Serry etiam comitatur eum, a suo Natali Alexandro recedens, quem tamen fortiter sustinet, ac defendit Graveson. Tandem Contrerancus quidam noster, isque non vulgariter eruditus, easdem rejecit Epistolas, ex novo, ut sibi videtur, fun-

PAR. IV.

damento, quod scilicet Arianismum contineant; & de hoc etiam tractabimus infra. Antequam vero ad quaestionem hanc satis celebrem dirimendam, deveniamus; opus est, ut primo cum S. Thoma inquiramus, an conveniens fuerit, Christum doctrinam suam scripto tradere, vel aliquid literis consignare.

Dicimus I. conveniens fuisse, Christum doctrinam suam non scripisse.

I. Probatum a S. Thoma ex dignitate ipsiusmet Christi. Excellentior Doctor exercere debet excellentiorem modum in docendo; sed excellentior modus est, ut doctrina Auditorum cordibus imprimatur: ergo Christus, qui erat Doctor excellentissimus hunc modum in docendo exercere debebat, ut doctrinam suam Auditorum cordibus imprimeret. Minorem probat S. Thomas primo, auctoritate Evangelii Matthaei cap. 7. ubi dicitur, quod Christus erat docens eos, sicut potestatem habens; secundo, exemplo, qui etiam apud Gentiles Pythagoras, & Socrates, qui fuerunt excellentissimi Doctores, nihil scribere voluerunt; tertio ratione, quia scriptura ordinatur ad impressionem doctrinae in cordibus Auditorum, sicut ad finem: ergo excellentior est modus, quo doctrina docentis Auditorum cordibus imprimitur sine scripto.

II. Probatum ab eodem ex excellentia doctrinae Christi. Christi doctrina adeo est excellens, ut literis comprehendi non possit: ergo non conveniebat, ut eadem scripto traderetur. Antecedens probatur ex cap. ultimo Joannis, ubi dicitur: *Sunt, & alia multa, quae fecit Jesus, quae, si scribantur per singula, ne ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi sunt, libros.* Quae verba exponens Augustinus tract. ultimo in Joannem prope finem, haec apud eundem Angelicum dicit: *Non spatio locorum credendum est mundum capere non posse; sed capacitate legentium comprehendi fortasse non posse;* Ex quibus Angelicus infert: *Si autem Christus scripta doctrinam suam mandasset, nihil altius de ejus doctrina homines aestimarent, quam quod Scriptura contineret,*

III. Probatum ab eodem ex ordine docendi. Rectus ordo docendi poscebat, ut doctrina Christi perveniret ad omnes, non quidem immediate, sed per discipulos suos, quos ipse immediate docuit. Si autem Christus scripisset, ejus doctrina immediate ad omnes pervenisset: ergo

T; non

non pervenisset recto ordine. Hanc rationem verbis ipsiusmet S. Thomæ elucidamus: *Tertio, ut ordine quodam ab ipso, doctrina ad omnes perveniret, dum ipse scilicet, discipulos suos immediate docuit, qui postmodum alios verbo scripto docuerunt. Si autem ipsemet scripsisset, ejus doctrina ad omnes immediate pervenisset, Unde & de sapientia Dei dicitur Proverb. 9, quod misit ancillas suas vocare ad arcem.*

IV. Probatur autoritate Augustini lib. 1. de consensu Evangelist. cap. 7. *Sed illud prius discutiendum est, quod solet nonnullos movere, cur ipse Dominus nihil scripserit, ut alii de ipso scribebantur necesse sit credere? hoc enim illi, & maxime Pagani, querunt, qui Christum culpant, aut blasphemare non audent, eique tribuunt excellentissimam, quandam sapientiam, sed tamen tanquam homini: discipulos vero ejus dicunt magistro suo amplius tribuisse, quam erat; ut cum Filium Dei dicerent, & Verbum Dei, per quod facta sunt omnia.*

Obijciunt I. Doctrina Christi durare debebat in æternum; juxta illud Lucæ 21, *Cælum, & terra transibunt, verba autem mea non transibunt*; sed ad hoc inservit Scriptura, ut possit doctrina aliqua in æternum conservari: ergo debebat Christus doctrinam suam scripto tradere. II. Lex Moysis fuit figura Legis Christi; sed Lex Moysis fuit descripta a Deo: ergo debebat Christus etiam Legem suam scribere. Major patet ex illo ad Hebræos 10. *Umbra habens Lex futurorum bonorum, Minor verò probatur ex illo Exod. 24. Dabo tibi duas tabulas lapideas, & Legem, ac mandata, quæ scripsi.* III. Christus debebat illuminare illos, qui sedent in tenebris, & in umbra mortis, ac iisdem erroris occasiones excludere, & viam fidei aperire; sed hoc ex Augustino citato loco fecisset, si doctrinam suam scripsisset: ergo &c. IV. Gentiles doctrinæ Christi credidissent, si ipsemet Christus eam literis consignasset: ergo debebat Christus suam doctrinam scripto tradere, saltem ad facilius salutem Gentium promovendam. Probatur antecedens ex eodem Augustino citato loco: *Querunt, quare ipse non scripserit; videntur parati fuisse hoc de illo credere, quod de se ipse scripsisset, non quod alii de illo pro suo arbitrio prædicarent.* V. Certius, ac firmitus doctrinæ Christi documentum haberemus, si ipsemet illam scripsisset, quam quod quatuor Evangelistæ scripserint: ergo semper conveniens erat, quod Christus doctri-

nam suam scriberet. Probatur antecedens. Certo nobis non constat, an Evangelia Matthæi, Marci, Lucæ, & Joannis, in quibus continetur vita Christi, & ejus doctrina, sint genuina, vel spuria, sint sincera, vel corrupta: Si Christus autem scripsisset, omnino Scriptura ejus ab omnibus crederetur: ergo &c. Probatur antecedens. Primis Ecclesiæ seculis multa circumferebantur Evangelia, quæ postmodum spuria, & corrupta inventa sunt: ergo hoc ipsum fieri potest de his quatuor, quæ modo habemus. Probatur antecedens. Basilides Hæresiarcha suum, habebat Evangelium, habebat pariter Apelles, habebat Tatianus, qui etiam Hæresiarchæ fuerunt: Insuper Gnostici legebant Evangelium secundum Philip-pum, Ebionitæ, & Encratitæ secundum Hebræos, Manichæi secundum Thomam, alii quoque probabant Evangelia Petri, Andræ, Bartholomæi, Judæ, seu Taddæi, Jacobi Minoris, Mathiæ, Barnabæ, Nicodemi: Alii autem recipiebant Evangelia, quæ erant secundum Ægyptios, & secundum duodecim Apostolos. Igitur si Evangelia, quæ olim Apostolis tribuebantur, & pro legitimis habebantur, modo dicuntur spuria, falsa, & adulterina, cur non idem dici poterit de quatuor Evangelis, quæ modo habemus? Ergo semper stat, quod major esset certitudo de doctrina Christi, si ejus scriptum haberemus, quam modo scriptum tantum Evangelistarum habentes. VI. Faustus Manichæus hæc nobis apud Augustinum opponebat, quasi scilicet Scriptores Sacri de suo arbitrio posuerint, quæ de Christo scripserunt. Dicebat enim: *Multa a Majoribus vestris eloquiis Domini inserta verba sunt, quæ nomine signata ipsius, cum ejus fide non congruant: præsertim quia, ut jam sape probatum a nobis est, nec ab ipso hæc sunt, nec ab ejus Apostolis scripta; sed multa post eorum assumptionem a nescio quibus, & ipsis inter se non concordantibus, Semijudaïs penfamas, opinionisque comperta sunt: qui tamen omnia eadem in Apostolorum Domini conferentes nomina, vel eorum, qui secuti Apostolos videntur, errores ac mendacia sua secundum eos se scripsisse mentiti sunt.*

Respondemus ad I. quod Christus quum sit caput suorum discipulorum, qui erant illius membra, omnia, quæ per ipsos scripsit, per seipsum scripsisse videtur. Illi enim scripserunt quæcunque illis Christus scribenda mandaverat: unde quæ il-

li scripto mandarunt, Christus per ipsos mandavit; qui enim per alios facit, per seipsum facere videtur; & hæc est responsio, quam S. Thomas dat ad hoc argumentum ex S. Augustino.

Ad II. Dicit idem Angelicus Doctor, quod Lex Moysis, quia dabatur in sensibilibus figuris, ideo sensibilibus signis scripta fuit. At Lex Christi, quæ est Lex Spiritus vitæ, scribi debuit, non atramento, sed spiritu Dei vivi; non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus; ut docet Apostolus 2. ad Corinth. 3.

Ad III. Dicit idem S. Doctor, quod qui volebant credere Apostolis, & Evangelistis, scribentibus de Christo, neque ipsimet Christo, de seipso scribenti, credidissent; semper enim in suspitione illa fuissent, quod Christus mirabilia illa, quæ operatus est, per magicas artes, & per Dæmonum invocationem, maxime fecisset.

Ad IV. Augustinus lib. 1. de consensu Evangelistarum cap. 35. ad objectionem illam respondet verbis hisce: *Christus enim omnibus discipulis suis tanquam membrum corporis sui caput est: itaque cum illi scripserunt, quæ ille ostendit, & dixit, nequaquam dicendum est, quod ipse non scripserit; quandoquidem membra ejus id operata sunt, quod distante capite cognoverunt: quid quid enim ille de suis factis, & dictis nos legere voluit, hoc scribendum illis, tanquam suis manibus, imperavit. Hoc unitatis consortium, & in diversis membris concordiam membrorum sub uno capite ministerium quisquis intellexerit, non aliter accipiet, quod narrantibus discipulis Christi in Evangelio legerit, quam si ipsam manum Domini, quam in proprio corpore gestabat, scribentem conspexerit.*

Ad V. Hæc est differentia inter Evangelia, quæ modo habemus, & credimus, ea esse genuina, non spuria, sincera, non corrupta; & inter illa alia, quæ prioribus seculis ab Hæreticis legebantur, ac proinde erant spuria, & corrupta; quod hæc quatuor nostra Ecclesiæ autoritate recepta sunt, illa vero rejecta; & quod hæc nostra consensu omnium seculorum, omnium Patrum, omnium Scriptorum, probata sint, illa vero per aliquod tempus, & quibusdam solum certis hominibus, male quidem feriat, & pessime de Catholica Ecclesiâ merentibus, probata fuerunt. Certe in hoc, sicut & in aliis Ecclesiæ autoritas magni ponderis est; dicit enim Augustinus: *Evangelio non crederem, nisi Ecclesiâ me moveret Autho-*
PAR. IV.

ritas; & asserente Domino Matthæi 18. *Qui Ecclesiam non audit, nobis esse debet sicut Ethnicus, & Publicanus.* Vim vero traditionis in hujusmodi rebus magnam quoque esse, docet Augustinus lib. 33. contra Faustum cap. 6. *Platonis, Aristotelis, Ciceronis, Varronis, aliorumque ejusmodi Auctorum libros, unde noverunt homines, quod ipsorum sint, nisi eadem temporum sibimet succedentium contestatione continua? Multi multa de litteris Ecclesiasticis conscripserunt, non quidem auctoritate canonica, sed aliquo adjuvandi studio, si-ve discendi. Unde constat quid cujus sit, nisi quia his temporibus, quibus ea quisque scripsit, quibus potuit insinavit, atque edidit, & inde ad alios, atque alios continuata notitia, latiusque firmata ad posteros, etiam usque ad nostra tempora pervenerunt, ita ut interrogati cujusque liber sit, non hæsitemus quid respondere debeamus? Quæ cum ita sint, quis tandem tanto furore cæcatur, nisi demoniorum mendaciloquorum malitia, atque fallacia, consentiendo subversus sit, qui dicat, hoc mereri non potuisse Apostolorum Ecclesiam, tam fidam, tam numerosam fratrum concordiam, ut eorum scripta fideliter ad posteros trajicerent, cum eorum Cathedras usque ad præsentis Episcopos certissima successione servarint, cum hoc qualiumcumque hominum scriptis, si-ve extra Ecclesiam, si-ve in ipsa Ecclesia, tanta facilitate proveniat.*

Ad VI. Gentiles multis ex capitibus dubitare non poterant de iis, quæ Evangelistæ scripserunt; primo quidem, quia Matthæus, Marcus, Lucas, & Joannes, fuerunt viri probi, veridici, & testes oculati, quorum nec fides, nec judicium, in suspitione esse poterant, secundo, quia nihil occultum, nihil subdolum narrabant, & vanam gloriam abhorrebant; tertio, quia ea referebant, quæ Judæi, ac Gentiles videre potuissent, ac proinde mendacii convinci facile poterant, si ea diversa narrassent; quarto, quia concordant cum iis, quæ narrant Josephus Judæus, & Scriptores Ethnici plures, nimirum Cornelius Tacitus, Svetonius, alique apud Danielelem Huetium, Episcopum Abrincensem, in sua Demonstrat. Evangelica; quinto, quia in testimonium illarum rerum, quas narrabant, Evangelistæ multa miracula pararunt; Deus autem miracula non concedit in confirmationem mendacii; sexto, quod præmium Evangelistarum consistebat in durissimis passionibus, in Cru-

ciatibus, in flagellis, in cruce, in morte, quas omnes pœnas in veritatis odium patiebantur. Unde scribebat Chrysostomus homil. 4. in Acta Apostolorum: *Illud mirabilis, quod Apostoli nudo corpore consistebant adversus armatos, adversus Principes: qui publicum jus in ipsos habebant, imperiti, elingues, ac simplices idiotæ adversus impostores, & circumventores, adversus Sophistarum, Rhetorum, ac Philosophorum turbam, qui in Academia Platonis, & Aristotelis deambulationibus exercitati depugnabant, & in Stoicorum porticibus fuerant occupati. Hos ita superavit Petrus, quasi cum mutis piscibus certamen fuisset.*

Antequam de mutuis Epistolis Abgari ad Jesum, & Jesu ad Abgarum aliquid statuamus, opus est, ut eas ad litteram hic transcribamus. Et quidem eas referimus, prout referuntur ab Eusebio lib. 1. hist. Ecclesiast. cap. 13., qui Eusebius ex lingua Syriaca in græcam transtulit, & postmodum ex Græca in Latinam plures apud Baronium transtulerunt. Primo igitur scripsit Abgarus ad Christum; & hæc est ipsius Epistola: *Abgarus, Princeps Edeffe, Jesu Servatori propitio, qui in confiniis Jerusalem in carne apparuit, salutem. Insignes illas virtutes, & curationes, quæ abs te sine medicamentis, & sine herbis factæ sunt, auditione accepi. Cæcos enim, ut fama est, videre efficis, claudos ambulare: Leprosos mundas; spiritus immundos, & Damones ejicis: eos etiam, qui diuturnis morbis pressi sunt, sanas: Mortuos denique ad vitam revocas. Quæ quidem cum de te audivissem, de duobus hisce alterum verum esse cogitabam: Te, aut Deum esse, & e Cæli fastigio delapsum; aut Dei filium saltem, qui ista, tam stupenda edas miracula. Quapropter hæc ad te scripsi, magnopere precatus, ut laborem ad me accedendi suscipere, huncque, quo crucior, morbum curare non graveris. Etenim audio, Judæos tibi obstrepere malevole, & velle libenter te aliquo magno malo afficere. Est mihi Civitas per exigua quidem, sed ornata sane, & illustris, quæ utrique nostrum rerum necessariatum suppeditabit satis. Modo transcribitur Epistola Jesu ad Abgarum: *Abgare, beatus es, qui cum non videris me, in me tamen credidisti; De me enim scriptis proditum est, eos, qui me viderunt, in me non credere; ut hi, qui me non viderunt, credant, & vitam consequantur. Quod scribis ad me, te pelle, ut ad te veniam; eas res, quarum gratias sum missus, debeo hic necessario obire; quas cum plane perfecero, ad eum recipi, qui me**

misit. Quo simul, ac assumptus fuero, ad quem ex discipulis meis mittam ad te, qui morbo, quo tantopere torqueris, faciat medicinam, & vitam tibi, tuisque impertiat.

Dicimus II. Factum, quod continent geminæ Epistolæ Christi Domini, & Abgari Regis, esse certum, ac Epistolas ipsas esse genuinas, non commentitias, & spurias.

I. Probatum. Et quidem sequentes opinionem Serry, ejusque quoque rationes amplectentes, ut videatur, nullam nos cum præfato Scriptore contentionem habere, sed tantum pro rei veritate certare; quam si apud illum invenimus, prompto animo amplectimur. Ex tribus autem capitibus Serry conclusionem probat, scilicet, primo ex consensione temporum, & locorum; secundo ex disertissimis testimoniis veterum Scriptorum; tertio ex certa concinnitate rerum gestarum, atque Scriptorum. Et quidem pro ratione temporum, & locorum, hæc proponitur probatio. Pervenerat ad Christum Abgari supplicatio per epistolam pro salute corporis obtinenda tempore illo, quo fama miraculorum Christi delata fuerat ad Syriam, & per consequens ad Edeffam: ergo rationabiliter potuit Abgarus Christum rogare, ut ab eo sanaretur. Antecedens patet ex cap. 4. Matthæi, ubi legitur: *Circuibat Jesus totam Galilaam, docens in Synagogis eorum, & prædicans Evangelium Regni, & sanans omnem languorem, & omnem infirmitatem in populo. Et abiit opinio ejus in totam Syriam, & obtulerunt ei omnes male habentes variis languoribus, & tormentis comprehensos, & qui demonia habebant, & lunaticos, & paralyticos, & curavit eos. Consequentia sequitur. Si enim alii ad Christum accedebant, etiam ex finitimis locis, ut sanarentur, cur non poterat quoque Abgarus mittere, & scribere? Igitur in hoc nihil est, quod repugnet facto quo ad tempus, & locum primæ partis. Neque aliquid repugnat facti secundæ parti, quæ est sanitati reddita Abgaro per Thadæum, fideique Essenis prædicatæ anno quadragesimo tertio, ut ait Eusebius per eundem Thadæum Discipulum. Et quidem advertit Serry, notam hanc anni non esse notam anni nativitatis Christi, ut putarunt Chrisophorus, & Baronius, sed esse notam anni Regni Abgari; in textu enim Eusebii nulla fit mentio anni Nativitatis Christi, sed tantum leguntur hæc verba: *Ista**

qua-

quadragésimo tertio anno post Christum natum gesta sunt; Unde potius qui Eusebium in latinum verterunt, notam illam de anno Christi intellexerunt, atque ita pariter scripserunt. Accedit, quod quum nota illa anni quadragésimi tertii inventa fuerit scripta in tabulario Edessæ, ut refert Eusebius; dicenda potius est nota anni Regnantis Principis, quam Christi nati, cujus Epochæ usus, vel Æræ Christianæ, nullus tunc erat, & præcipue apud Gentes. Igitur, quum conveniat annus quadragésimus tertius, quo Abgarus Edessæ regnabat, cum anno, quo Thadæus, unus ex Septuaginta Discipulis, Edessam ab Apostolis ad prædicandum missus fuerat; dicendum omnino est, quod in utraque parte facti ratio temporis, & loci, conveniat. Scimus Valesium ex manuscriptis Eusebii, notam illam anni, non quadragésimi tertii legisse, sed trecentésimi quadragésimi; quem quidem annum, non Regni Abgari asserit, sed Edessæ conditæ: attamen & hinc quoque ratio temporis stat, quia idem est annus datarum literarum, non vero sanitatis restitutæ Abgaro per Thadæum. Quod sic probat Serry: Annus Edessæ conditæ trecentésimus quadragésimus facile incidit in annum decimum sextum Tiberii Cæsaris; sed annus decimus sextus Tiberii Cæsaris ille annus erat, quo Christus jam baptizatus in Judæa prædicabat, & miracula patrabat: ergo erat ille idem annus, quo Abgarus Christo scripserat, ut sanaretur, & Christus Abgaro responderat, promittens ei sanitatem.

II. Probatur ex testimoniis veterum Scriptorum. Primo Eusebius Cæsariensis, qui fuit primus, & celebris historiæ Ecclesiasticæ scriptor, testimonium reddit lib. I. histor. Eccles. cap. I. 3. verbis hæc: *Abgarus Rex, qui gentibus, prope Euphratem incolentibus, præstantissime, & magnæ cum laude præfuit; ubi esset gravi morbo, & insanabili quidem (quantum in hominum facultate, & curandi visum erat) pene corpore labefactatus: celebreque nomen Jesu, & divinas ejus virtutes constanter ab omnibus testatas accepisset, Epistola ad eum per internuntium missa, suppliciter oravit, ut morbo, quo cruciabatur, penitus liberaretur. Jesus vero, licet illi ipsius auxilium tunc imploranti minime obsequeretur; litteras tamen separatim ad eum scriptas dare gravatus non est: quibus se unum ex Discipulis suis, qui morbo mederetur, eo missurum, ut saltem non ei solum, sed etiam suis omni-*

*bus præstaturum, benignus promissit. Neque certe longo temporis spatio interposito ista promissa cumulate illi perfectæ sunt. Nam, ubi Servator excitatus a mortuis in Cælum ascenderat, Thomas unus ex duodecim Apostolis, divino quodam impulsu commotus, Thadæum fratrem, qui erat in numerum Septuaginta Discipulorum Christi descriptus, prædicatorem, & Evangelistam doctrinæ Christi ad Edessam usque misit; ac per ipsum Servatoris nostri promissa exitum suum sunt plane consecuta. Quarum rerum insigne, & locuplex testimonium ex Tabulario Edessæ Civitatis id temporis a Rege (alius ille Abgarus est) gubernata depromptum habes. Nam in Tabulis publicis, quæ nedum veteres, sed recentes etiam res nuper ab Abgaris gestas continebant, hæc eadem ad hanc nostram ætatem reservata reperiuntur. Quare nihil commodius esse putavi, quam ipsas Epistolas a veteribus illis Annalibus petitas, atque adeo ad verbum ex lingua Syriaca in Græcam conversus hoc loco citare, quæ ita se habent &c. Ubi adnotare juvat, quod hoc nomen Abgarus omnibus Edessenorum Principibus commune erat, & Arabica lingua idem sonat, ac potentissimus. Secundo post Eusebium Cæsariensem ponitur S. Ephrem, Syrus, & Ecclesiæ Edessenæ Diaconus; qui in Opusculo novissimo ex omnibus ejus libris, & quod titulum habet, *Testamentum Ephrem*, hæc scribit: *Quando Rex Abgarus, qui hanc Civitatem extruxit, rogabat ut exciperet eum, qui peregrinus in terris apparuerat, Salvatorem, inquam, universorum, & Dominum omnium, Christum, dicebat: Omnia audi vi, quæ a te facta sunt, & quæcunque a reprobis, & aspernantibus te Judæis passus es: veni igitur huc, & nobiscum habita. Habeo enim mihi Civitatem hanc exiguam, quæ tibi, & mihi sufficiet. Cujus etiam fidem admiratus Dominus, mittens eo per nuncios perpetuo Civitati illi benedixit, firmans ipsius fundamenta. Benedictioque illa inabitans in ea permanebit, donec Sanctus a Cælo apparebit Jesus Christus, Filius Dei, & Deus ex eo. Tertio, Darius Comes, in Epistola ad Augustinum, quæ inter Augustinianas secundum editionem Lovaniensem erat 203., modo autem est 230. scribit: *Fertur Satrapo, seu Regis potius cujusdam Epistola Deum Dominum Christum deprecantis, cum intra Judææ regiones adhuc versaretur, & necdum in Cælum suum remeasset; (quoniam is ad eum ire, ac pergere per agnitudinem præpediretur, & sanari aliter se non posse crederet) ad-***

se,

te, si dignaretur, Mundi salus, ac medicina decurreret, & ne tanta majestati, quam ignarus Rex provida, sed non perfecta mente conceperat, injuria fieri videretur; laudasse insuper dicitur suam Civitatem, ut pulchritudine Urbis, & Regis hospitio Deus illectus preces supplicis non dedignaretur. Adfuit Deus Regi, sanatus est, & amplificato petitionis munere, per epistolam, non modo salutem, ut supplici, sed etiam securitatem ut Regi transmisit. Quarto, dictis adjunguntur Procopius lib. 2. de bello Persico cap. 12. Evagrius lib. 4. hist. cap. 26. Nicephorus Callixtus lib. 2. cap. 7. Theodorus Studita epistola ad Paschalem Romanum Pontificem, Cedrenus in suo Compendio, ubi testatur anno 1035., temporibus nimirum Michaelis Paphlagonis, epistolam Jesu ad Abgarum omnes in veneratione habuisse; Baronius in Annalibus ad annum 31. & 43. Ergo si epistolis illis Ecclesiae Patres, & Historiae Ecclesiasticae Scriptores, suffragantur, non sunt a nobis eadem contemnendae, nec historia sanitatis Abgaro restitutae per Thadaeum rejicienda.

III. Probatur. Nihil est in dictis Epistolis, quod repugnantiam contineat: ergo non sunt respuendae. Probatur antecedens. Si quid esset, esset primo confessio Filii Dei facta ab homine Gentili, qui nullam de Filio Dei notitiam habere poterat; & continetur verbis illis Epistolae Abgari: *Quae quidem cum de te audissem, de duobus hisce alterum verum esse cogitabam: Te, aut Deum esse, & e Caeli fastigio delapsum, aut Dei Filium saltem, qui ista tam stupenda edas miracula?* Secundo, repetitio verborum, quae Christus dixerat Apostolo Thomae, & postea in sua epistola scripsit: *Beatus es, qui cum non videris me, in me tamen credidisti.* Tertio, quod non sanavit Abgarum illico per seipsum, sed post tempus voluit a suo discipulo sanandum. Quarto verba, quae dicuntur dicta ab Abgaro ad Thadaeum, qui cum ad sanandum venerat, & qui Regem interrogaverat de fide, quam in Christum haberet: *Usque adeo credidi ei, ut & Judaeos, qui eum crucifixerunt, velim trucidare, si ulla mihi adesset tanta Exercitus copia, & si non Romani Regni auctoritas impediret; sed nullum ex dictis monumentum repugnantiam continet: ergo &c. Probatur minor. Non primum; quia Syrii, propter loci vicinitatem, Judaeis commercio conjuncti, audiverant Messiam Dei Filium tunc temporis a Judaeis expecta-*

ri; immo poterant etiam cognoscere ex publica fama, quae tunc per Syriam volitabat, ut Matthaeus docet, Jesum pro Filio Dei communiter esse habitum, quod & ipsi Dæmones praedicabant, vel inviti. Cæterum, nec Abgarus, nec Judaei ad fidem vocati, qui Christum Dei Filium communiter vocabant, pro Dei Filio secundam Trinitatis personam intelligebant, sed virum excellenti virtute, ac sanctitate praeditum, quem Deus ad homines miserat cum potestate magna, nondum enim tunc temporis expressa, & distincta Trinitatis revelatio Judaeis facta fuerat. Neque secundum; nulla enim est implicancia, quod Christus eandem sententiam bis usurpaverit, & scripto, quando Abgaro Epistolam misit, & voce, quando Thomam increpavit. Neque tertium; tum quia Christus non debebat deferere Judaeam, ut praesens Abgarum sanaret; tum etiam, quia Essenis, qui Gentiles erant, Evangelium praedicari non conveniebat, antequam Cornelius baptizaretur, & Christus in Coelum reciperetur; tum denique, quia Christus Dominus erat & arbiter donorum suorum, & ea poterat hominibus pro suo libito, quando, & quomocunque vellet, impartiri, differre, vel denegare. Nec denique quartum; nullam enim repugnantiam videmus in eo, quod homo nobilis, qui a Christo beneficium acceperat, illati eidem injurias ulcisci vellet. Simile fecit Petrus in horro, quando gladium exemit, & Pontificis servum percussit. Simile quoque praestiterunt Jacobus, & Joannes, quando ignem de Coelo advocarunt, ut consumeret Samaritanos, qui Christum recipere detestabantur.

Obstant I. Si Epistola Christi ad Abgarum est genuina, hoc ipso erit pars Scripturae Canonicae, & quidem ipso Evangelio longe dignior; sed talis non est: ergo non est genuina. II. Epistolae, de quibus loquimur, rejectae fuerunt inter apocryphas a Concilio Romano sub Gelasio I. Romano Pontifice: ergo non sunt legitimae, nec genuinae. III. Augustinus lib. 1. de consensu Evangelist. cap. 7. & S. Thomas 3. p. q. 42. art. 5. docent, Christum nihil scripsisse, quod, & nos in hac praesenti Dissertatione praecedenti conclusione statuimus: ergo non scripsit Epistolam ad Abgarum, quae vulgo sub ejus nomine circumfertur. IV. S. Hieronymus rexit librum de Scripturis Eccle-

Ecclesiasticis; & in eo Abgarum non inferuit, quem profecto inferuisset, si ejus epistolam, ad Christum missam, uti sinceram, ac legitimam agnovisset. V. Si Antiqui Patres epistolam Abgari, Christo scriptam uti legitimam habuissent, eam certo objecissent Arianis, utpote continentem apertissimum divinitatis Christi testimonium; quod quum non fecerint, signum est, quod de ejus sinceritate dubitabant: ergo antiquorum Patrum testimonium genuinitati, & sinceritati harum Epistolarum non suffragatur. VI. Eusebius quum esset Edessæ Civitati admodum additus, facile deceptus est, ut crederet epistolas illas, quæ Edessæ Ecclesiæ magnam afferebant honoris, & gloriæ laudem; adeoque absque criterio illas e Tabulario Edessæ Ecclesiæ descripsit, & in sua historia consignavit; unde dicendum est, vel quod fuerit deceptus, vel quod decipere voluerit. VII. Ephrem Syrus plura dicit, quæ veritati historicæ non cohærent: ergo nec sinceritatis harum epistolarum irrefragabilis est assertor. Probat antecedens. Dicit, quod Abgarus Edessam extruxerit, quam tamen condidit Seleucus Magnus, Rex Syriæ; dicit ulterius, quod Christus Dominus benedictionem suam dedit eidem Civitati, dum fundamenta ejus extruerentur; quod, quam alienum a veritate sit, nemo non videt. Dicit denique, quod Christus Dominus misit nuncios ad Abgarum, quod veritati non consonat, quia Thadæus non fuit a Christo Domino, sed ab Apostolis Edessam missus. VIII. Argumenta nostra solum probant possibilitatem facti, non existentiam; sed apud Logicos ineptum est argumentandi genus a potentia ad actum: ergo argumenta nostra, vel nihil, vel inepte probant. Et hæc est objectio, vel potius responsio, Anonymi Contreranei. IX. Potuit esse, quod fuerint aliquando veræ, legitimæ, ac genuinæ, epistolæ muræ Abgari ad Jesum, & Jesu ad Abgarum; & quod deinde tractu temporis fuerint deperditæ, & in illarum locum fuerint suppositæ illæ, quas ex Tabulario Edessæ Ecclesiæ exscripsit Eusebius, & quas modo habemus: ergo semper stat, quod illæ, quas modo habemus, sunt suppositæ, & non genuinæ. X. Argumenta nostra probant sanitatem Abgari Regis ex genuinitate epistolarum, & probant similiter genuinitatem epistolarum ex

sanitate Abgari Regis; sed hoc est insulsum, ac ridiculum argumentandi genus: ergo, &c. Et hæc est pariter Anonymi prædicti ad argumenta nostra responsio. XI. Idem dicit, quanvis alieno, non proprio nomine, dicere fateatur, quod Scriptores, quos nos proferimus in sententiæ nostræ tutelam, sint mediæ ætatis; eosque nominatim accusat; Procopium, scilicet, ex Christiano, & Gentili concretum; nec Deo, nec Diis sincerum, scriptorem aulicum potius, quam veridicum; Evagrium bonum dicit simplicianum; Nicephorum fabulatorem; Theodorum Studitam turbidum, ac impostorem; Cedrenum subleste fidei; Baronium cœcutientem, suisque plus nimio præjudiciis occupatum. XII. Et hoc est novum systema, quo ipse utitur, ad rejiciendas Epistolas, quas propugnamus; quod nimirum Arianismo scateant; & hoc probare nititur, quia Abgarus vocat Christum aut Deum, aut Filium Dei; ergo distinguit Filium Dei a Deo; sed hic erat modus loquendi Arianorum: ergo vere, ait ipse, epistolæ istæ Arianismo redolent. Affert postmodum ad hoc probandum multa Arii, & Eusebii Cæsariensis verba, quibus differentiam, quam faciebant Ariani inter Deum, & Dei Filium, modo ipsorum intellectum ad oculum usque se exponere jactat. Hanc quidem excogitationem novam venditat, & suam esse proclamat; quam nemo scilicet hucusque invenit, nemo aperuit, nemo publici juris fecit. An autem ita sint, ut ipse putat, ac jactat, in responsionibus videbimus.

Respondemus ad I. Epistolæ, de quibus loquimur, humana tantum traditione munitæ, illos præferunt Authores, quorum gestant nomina, scilicet ex publico Edessæ Tabulario; igitur non Sacro Apostolicæ traditionis charactere insignitæ ad nos pervenerunt; & per consequens in Sacrum Divinarum Scripturarum Canonem referri non potuerunt. Non enim illico scriptio aliqua in Sacrarum Scripturarum Canonem referenda est, si a Christo dicatur, vel ab Apostolis scripta, si non sacre traditionis adjutorio munita ad nos pervenerit. Et hinc Augustinus lib. 28. contra Faustum cap. 4. legem ponit pro Sacrarum Scripturarum Canone, quæ in sequentibus verbis continetur: *Ut ab Apostolis per succedentes sibimet Episcopos usque ad præsentia tempora dilatentur . . . adeout, si aliqua Chris-*

sti

si litera proferrentur, considerandum esset, a quibus proferrentur. Hoc ipsum confirmat S. Doctor exemplo libri Enoch lib. 15. de Civit. Dei cap. 23. , quem, quanvis putet ob Sancti Judæ Apostoli testimonium non posse in dubium revocari; attamen dicit, quod ab Hebræis in Codicem Sacrorum librorum veteris Testamenti relatus non fuit, quia non pervenerat ad Synagogam divina, constanti, atque imperturbata Majorum traditione. Hoc ipsum de Epistola Jesu ad Abgarum dicere possumus; ac proinde veteres Scriptores, qui eam, ut certam receperunt, a Sacro tamen Canone procul esse dixerunt; quia fieri potest, ut scriptio aliqua constet esse Christi Jesu, & tamen in Canone non habeatur, quia veritas ejus, & authentica nititur tantum humana non divina, nec Apostolica autoritate. Et hæc est responsio Serry.

Ad II. Gelasius I. in Concilio Romano illam dixit apocrypham, scilicet, non agiographam, & Sacri Canonis partem; quod observavit Cardinalis Baronius ad annum Christi 31. non vero dixit illam falsam, spuriam, & Christo suppositam; quia veterum Patrum, & Scriptorum Ecclesiasticorum autoritas eam fecerat certam, & minime dubiam.

Ad III. Augustinus, & S. Thomas loquuti sunt de illis scriptis, quæ doctrinam Christi continere possunt, quam continent Evangelia, & illa negarunt, fuisse unquam a Christo exarata, quemadmodum, & nos quoque negavimus. Non autem loqui poterant de hac epistola, quæ & brevis admodum est, & nullam continet de lege Christi doctrinam, quam latissime comprehendunt Evangelia. Hoc autem patet apertissime ex instituto, quod sibi proposuerat Augustinus in illo loco: „Eos enim exagitat Sanctissimus Doctor, inquit Serry, qui Evangeliorum Scriptoribus fidem adjungere detrectabant; Christo tamen se libentissime credituros, inquebant, si de se ipse scripsisset. Hæc autem verba nequeunt intelligi de brevissima Epistola, quæ nihil de miraculis Christi narrat, nihil de doctrina ejus exponit.

Ad IV. Hieronymus credi non debet in recensendis Scriptoribus Ecclesiasticis, adeo facilis, ut in eorum numerum referret Abgarum, qui brevem Epistolam exaravit. Posuisset potius, ait Serry, in illo numero Tiberium, Hadrianum, Marcum Aurelium, Gallienum, qui scripserunt

Epistolas effusiores, & Ecclesiæ Catholice longe utiliores; quas ex integro exscripsit, aut saltem indicavit Eusebius lib. 4. histor. Ecclesiast. cap. 9. & 13. , & lib. 5. cap. 5. Quos quum non posuerit, nec ponere debebat Abgarum, qui breviorē scripsit Epistolam, nihil de Christi miraculis narrantem, & nihil de doctrina ejus continentem.

Ad V. Hæc reponit Serry: „Cur non objecerint, divinare nostra non interest; infinita quippe primis Ecclesiæ seculis, vel facta, vel omissa esse constat, quorum rationes rimari difficile foret. Id tamen omnino certum, non ideo a proferenda adversus Arianos Abgari Regis Epistola Patres veteres abstinuisse, quod eam supposititiam arbitrantur: cum ad eam Arianis objiciendum satis superque fuisset, quod ab Eusebio viro medullosus Ariano, numerosissimæque factionis Antesignano agnosceretur. Sic enim ex ea momentum, quod ad hominem Schola vocitat, petere potuissent. „Attamen Cherubinus a S. Joseph, Carmelita Discalceatus, a nobis supracitatus, hæc reponit: „Nam primo quid *amabo* ex eo quod Patribus non admodum fuisse perceptam, Epistolam in Archivorum arcanis servatam dixerimus, sequetur ab surdi? Unde ejus autoritatem adhibere non potuere, neque etiam solliciti fuerunt. Deinde apud Arianos quam multum valebat *Abgari* nomen, ut ex ejus testimonio convicti arma deponerent, ac subscriberent, palinodiam canerent? Frustra igitur ejus suffragium se prolaturos non dubitassent Patres, si qui eam nossent. Sed quomodo *Divinitatem Christi* diserte attestatur *Abgarus*, nobis non patere fatemur. An enim qui ita loquitur (*Te verum esse de duobus unum, te aut Deum esse, aut Dei filium*) diserte divinitatem Christi attestatur? Cum Deum a Dei filio expresse separet, ac distinguat, ita ut de duobus unum Christo tribuat. Si dixisset, *Hoc unum verum esse cogitavi, te Deum esse, & Dei Filium*, melius haberet. Tandem nunquid *Ariani* hoc ipsum non lubenter admiserunt, *Christum esse Dei Filium*? Vides itaque hoc loco non satis attendisse *Alexandrum*. „Videant, & observent Legentes in verbis hæc Anonymi opinionem præformata, quam ipse tamen a nemine ante ipsum præfiguratam, immo nec excogitatam fuisse, jactitat.

Ad VI. Omnes facile poterant Edessenæ Ec-

Ecclesiæ Tabularium perlustrare; ideoque perquirere, an epistolæ istæ invenirentur, & an essent eo modo, quo ab Eusebio vulgabantur. Unde si Eusebius eas ex suo cerebro deduxisset, facile potuisset, ut scœdisignus impostor convinci, & publicari. Quod nunquam fuisse factum, omnes norunt, atque fatentur. Noluisset ergo Eusebius suam Historiam Legentes decipere. Sed neque ipse deceptus est. Non enim privatum erat, sed publicum Edeffenæ Ecclesiæ Tabularium, nec quis proinde in eo poterat inserere, quæ sibi pro arbitrio aridebant; falsitatis enim eum posset quilibet facile accusare. Ad dimus, quod Epistolæ hæc non solus Eusebius legebat, sed quicumque Tabularium illud observasset; unde nemini locus erat scriptiones aliquas in eo de novo ponere, quæ primitus non fuerant.

Ad VII. Ephrem Syrus obiter dixit, Regem Abgarum Edeffam Civitatem extruxisse, quam quidem extruxit Seleucus Magnus, Rex Syriæ. Attamen Serry dicit, non accipiendum esse de ipsamet Urbe, sed de Urbis operibus, a molitionibus, quas Rex Abgarus ædificavit. Et quod subditur de Urbi concessa benedictione, intelligendum vult de gratia fidei per Ministros Evangelicos universis Edeffenis concessa, & quam illis ad extremum usque iudicium adfuturam Sanctus Ephrem præcatur, quanvis nolita postmodum fuerit. Non est autem sufficiens ratio, ut rei substantiæ fides denegetur, si quid obiter dictum, aut non vere, aut non bene dictum inveniat. In his enim circumstantiis enarrandis non ita insudant Scriptores, uti in rei substantia, quam ubi pro laboris scopo præfigunt.

Ad VIII. Quando factum aliquod refellitur propter repugnantiam ejus, optimum est consilium, & recta ratio, illud ipsum defendere, solvendo repugantias, quæ ad idem impugnandum, congeruntur. Quum ergo sanitatis Abgari, & utriusque Epistolæ factum, ab Adversariis respuantur propter repugantias, quas ipsi comminiscuntur, iisdem repugnantibus occurrere, non est a potentia ad actum argumentari, sed est potius Adversariis ostendere, rem ita esse, quia repugantiæ nullæ sunt.

Ad IX. Hoc systema in medium adduxit præfatus Cherubinus a S. Joseph, & ad illud propendere alii etiam videbantur. Sed re postea melius considerata ab illo discessit, & ipsum fortiter impugnavit;

P. A. R. IV.

tum quia si veræ epistolæ fuissent in Tabulario scriptæ, deperdi non potuissent; tum etiam quia si deperditæ unquam fuerunt, hoc ipsum debuissent scribere omnes Edeffeni; quando ergo novæ in Tabulario fuerunt positæ, nemo facti novitatem demiratus est? Nemo contra novitatem ipsam reclamavit? Nemo Eusebii, aut alterius, imposturam accusavit. Quæ omnia sine turpi falsitate, sine manifesta hallucinatione, facta esse, quis credat?

Ad X. Dixisset potius, & vere dixisset Anonymus noster, si nobis objecisset, quod ex eodem capite deducimus utriusque facti veritatem, ex concordantia, scilicet temporum, ex veterum testimonio, & ex repugnantiarum solutione, quas Adversarii nobis opponunt: At dicere, quod unum ex altero facto probamus, verum, sua pace, non est; & de hoc Legentes omnes iudices advocamus. Si autem apud ipsum duas Conclusiones, sibi cohærentes, iisdem rationibus probare, idem est, ac unam ex altera, & alteram ex una, probare, hoc novum est Logicæ genus, quod usquemodo nemo, præter ipsum, excogitavit.

Ad XI. Aliquis dixisset contra nostram sententiam Propugnantes, si dixisset, illos in confirmationem ejusdem solos Scriptores mediæ ætatis inducere, & quidem illos, quos ipse acuto calamo proscindit. At hoc falsum est; quia & veteres proferunt, ut antiquitatem sententiæ ostendant, & novos adducunt, ut perpetuitatem ejusdem confirmet. Adducunt ex veteribus Eusebium, cujus quanta sit autoritas in Ecclesiastica historia, nemo nescit; adducunt Ephrem Syrum, cujus quanta esse debuit peritia in rebus Ecclesiæ suæ dignoscendis, nemo ignorat; adducunt Darium, Augustino scribentem, & Augustinum ipsi non contradicentem, quorum quanti fieri debeat testimonium omnes norunt. Deinde postmodum adducunt Procopium, Evagrium, Nicephorum Callixtum, Theodorum Studitam, Cedrenum, aliosque; qui an mereantur maledicta, quæ in ipsos Anonymus liberaliter immitit, viri docti æque, ac pii, facili negotio judicabunt.

Ad XII. Gentilis homo, vel qui sub Gentilia hominis larva scribebat, non poterat de Dei Filio scribere, quæ tunc temporis nec Judæi ipsi sciebant. Scribebat ergo, ut a Vulgi ore percipiebat, & ab hominibus illis didicerat, qui Christum modo Deum, modo Dei Filium, appellabant. Et quidem

V u

si Gen-

& Gentilium loquendi modus advertatur, nullus erit admirandi locus, si Abgarus Christum, modo Deum, modo Dei Filium vocitat. Illi enim solemne habebant, & Deos Patres, & Deos Filios nominare; ut de Saturno, & Jove omnes sciunt. Trinitatis autem notitia, quæ tunc temporis nondum ad Hebræos perfecte pervenerat, quomodo poterat ab homine Gentili adeo exacte comparari, ut bene distingueret inter Deum Patrem, & Filium, & Deum Spiritum Sanctum, & adeo de hisdem castigate loqui, uti Catholici omnes loquuntur? Nullum ergo mysterium in verbis illis agnoscimus, per quod judicare possimus, ab impostore aliquo sic fuisse composita, ut hærescos suæ speciem præferrent. Quod autem in hisdem nulla Arianismi suspicio contineatur, primo ex eo conjicimus, quod Ariani nunquam illa Catholicis objecerunt. Et debuisset sane Eusebius, qui verborum illorum dicitur Inventor, & Author, Catholicis objicere, ut ex impostura sua fructum salutem aliquem sibi, suisque Sodalibus, compararet. Secundo, recte considerantibus Arii, & Eusebii verba, quæ ab Anonymo adducuntur, nulla apparet connexio inter verborum Abgari sensum, & sensum illorum, quæ ab Ario, & ab Eusebio scribuntur. Ariani enim, etsi Verbum dicerent esse Dei Filium, dicebant tamen esse creaturam; nihil tale Abgarus asserit. Sed dicit Dei Filium, qui non sit Deus; facit enim disjunctionem inter Deum, & Dei Filium: ergo dicit Dei Filium, qui sit creatura. Sed vanum est ab homine Ethnico distinctiones hæc exigere, quæ vix ab homine Catholico, sed imperito, exiguntur. Idem enim putabat Abgarus esse Deum Patrem, & esse Deum Filium, quatenus uterque esset Deus, ut de Saturno, & de Jove dictum est. Terrio, nulla in illis verbis Abgari agnoscitur differentia inter Dei, & Dei Filii potentiam, quam tamen Ariani maxime propugnabant, ut Deo, Dei Filium facerent inferiores. Quod perspicuum est in verbis illis Epistolæ Abgari ad Jesum: *Quæ quidem cum de te audivissem, de duobus hisce, alterum verum esse cogitabam: Te, aut Deum esse, & o Cali fastigio delapsus; aut Dei filium saltem, qui ista tam stupenda edas miracula.* Quarto, Scriptores omnes, qui aliquemodo de Abgari Epistola scripserunt, & ut eam rejicerent dixerunt, ab illius verbis Arianismum damnari, omnes quidem cæcutierunt, & solus nu-

perimus Anonymus iste cæcitatem illorum illuminavit, asserendo, & tanquam ex tripode pronuntiando, quod tantum abest, ut ab Abgari Epistola Arianismus damnetur, quod potius ab illa promulgeretur, ac promoveatur. Judicent illi omnes, qui Scriptores illos, magni quidem nominis, & famæ norunt, & norunt pariter Anonymum, doctum fortassis hominem, sed novum, & nunc primum in Literatorum hominum cœtu apparem. Quinto demum, quare novus hic Scriptor hanc imaginationem suam propriam jactat, quam nos nuper a Cherubino a S. Joseph factam vidimus; & cum hac quidem differentia, quod Cherubinus, inanitatem ejus agnoscens, eam floccipender, iste vero adeo magnificat, ut se illius jactans Authorem, se ipsum magnis laudibus extollat, ac ab omnibus proinde laudandum esse, aut velint, aut nolint, manibus, pedibusque contendat. Postremo, Anonymus noster deridet Serry, qui in eadem Dissertatione impugnat, quæ ab aliis narratur, tanquam ex præfatis epistolis consequentia. Hæc sunt verba, quæ ex Serry refert: „ Se, dum binas Christi, & Abgari literas, totamque restructuræ per Thadæum regulo sanitatis narrationem defendit, propugnat; „ non perinde reliquas narrationis hujus „ appendices tueri velle; quas Scriptores „ posterioris ævi addiderunt, nimiaque, „ quam par erat, crudelitate commenti „ sunt: ut, inter cætera, Christum expressam linteo imaginem suam ad Abgarum illius cu pidissimum transmississe. „ Quod quidem nulla veterum autoritate nititur, sed a Græcis fabularum avidissimis media ætate confictum est; ab „ Evagrio, scilicet, lib. 4. hist. cap. 26. & „ Joanne Damasceno lib. 4. de fide cap. 17. quibus, secutis inde temporibus ad stipulatus „ est Nicephorus Callixtus, qui & fabellam „ novis pigmentis obduxit lib. 2. hist. cap. 7. „ Verum hæc distincta sunt, & cum Epistolarum sinceritate talem non habent connexionem, ut illa admissa, hæc etiam admitti debeant, atque defendi. Cæterum de Civitate Edessæ, quod non fuerit inexpugnabilis, idem cum Serry judicium habemus; de imagine vero Christi ad Abgarum per Thadæum lata, quando de Imaginum adoratione tractabimus, judicium nostrum proferemus.

Dicimus III. Libros, qui dicuntur Scripti a Christo Domino ad Petrum, & Paulum, esse suppositos, adulterinos, ac falsos

I. Pro-

I. Probatur : Tempore , quo Christus Dominus vivebat, Paulus in Apostolatu non erat : ergo non poterat ei Christus scribere librum ; & Petrus ex altera parte semper Christo præsens assistebat : ergo loqui cum eo poterat , sed non ad eum scribere : ergo fictitii sunt prorsus libri , qui dicuntur ad Petrum , & Paulum a Christo Domino scripti .

II. Probatur . Libri illi , ut aiebant Gentiles, continebant magiam, per quam Christus Dominus miracula operabatur ; Lectores ergo Librorum illorum , qui eandem magiæ doctrinam ex libris illis percipiebant , quare per illam non eadem miracula operabantur ? Et hæc est ratio , quam ex Augustino late prosequitur S. Thomas 3. p. q. 42. art. 4. in corpore :

Sciendum tamen est , sicut Augustinus dicit in primo de Consensu Evangelistarum, aliquos Gentiles existimasse , Christum quosdam libros scripsisse continentes quadam magica , quibus miracula faciebat , quæ disciplina Christiana condemnat . Et illi tamen , qui Christi libros tales se legisse affirmant , nulla talia faciunt , qualia illum libris talibus fuisse mirantur . Divino enim iudicio sic errant , ut eosdem libros ad Petrum & Paulum dicant , tanquam epistolari titulo prænotatos , eo quod in pluribus locis simul eos cum Christo pictos viderunt . Nec mirum , si a pingentibus fingentes decepti sunt : toto enim tempore , Christus in carne mortali cum suis Discipulis vixit , nondum erat Paulus discipulus ejus .

DISSERTAT. CCXXXVI.

De Transfiguratione Christi . Quomodo facta fuerit Christi Transfiguratio ? Quibus circumstantiis , & quo ordine ? Et an Moyses , & Elias , vere cum Christo in ejus Transfiguratione apparuerint ?

NOMINE Transfigurationis venit transformatio, ut legit Syriaca versio; sed non illa, de qua loquebantur Poetæ , & per quam homines in bruta transformabantur; sed alia potius , quæ intelligitur , non per illusionem imaginariam, aut per quid phantasticum , sicut Dæmones transfigurant Magos , & Sagas , in feles, in canes , in porcos , &c. , hæc enim Christo convenire non poterat . Neque Christus in sui Transfiguratione suam divinitatem Apostolis ostendit , sicut ostendit Sanctis in cælo; neque mutavit vultus sui essentiam, aut formam, aut figuram , aut colorem ; tota enim mutatio fuit extrinseca, ut communiter Interpretes intelligunt . S. Thomas probat, conveniens fuisse , Christum Dominum transfigurari . Et hoc probat 3. p. q. 45. ar. 1. in corpore verbis hisce: Respondeo dicendum, quod Dominus discipulos suos, prænuntiata sua passione, induxerat eos ad suæ passionis sequelam. Oportet autem ad hoc, quod aliquis directe procedat in via,

P. A. R. IV,

quod finem aliqualem præcognoscat : sicut sagittator non recte jacet sagittam , nisi prius signum prospexerit, in quod jaciendum est . Unde Thomas dixit Joannis 14. Domine, nescimus quo vadis ; & quomodo possumus viam scire ? Et hoc præcipue necessarium est, quando via est difficilis , & aspera , & iter laboriosum, finis vero jucundus . Christus autem per suam passionem ad hoc pervenit , ut gloriam obtineret non solum animæ, quam habuit a principio suæ conceptionis, sed etiam corporis , secundum illud Luca ultimo : Hæc oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam . Ad quam etiam perducio eos, quæ vestigia suæ passionis sequuntur , secundum illud Act. 14. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum celorum . Et ideo conveniens fuit , ut discipulis suis gloriam suæ claritatis ostenderet , quid est ipsum transfigurari, cui suos configurabit, secundum illud Philipp. 3. Reformabit corpus humilitatis nostræ , configuratum corpori claritatis suæ . Unde Beda dicit super Matthæi : Pia provisione factum est , ut contemplatione semper manentis gaudii , ad breve tempus deli-

V u 2

delibata, fortius aduersa tolerarent.

Dicimus I. Transformationem Christi fuisse positam in hoc, quod substantia vultus, & corporis ejus, retenta propria forma, atque figura, emisit internum suum splendorem clariorem, ad Solis instar. Idem dicendum de vestibus, ad quas ex corporis, & animæ, claritate profluebat, ut essent albæ, candidæ, splendentes, & refulgentes.

I. Probatur. In Evangelio Lucæ dicitur, fuisse speciem vultus ejus alteram: in illo Matthæi, resplenduisse faciem ejus sicut Sol: iterum in illo Lucæ: vestimenta ejus facta alba, & refulgentia: in illo Matthæi, facta alba sicut nix: in illo Marci, splendentia, & candida nimis velut nix, qualia fullo non potest super terram candida facere. Ad quæ Evangelii verba Hieronymus ad cap. 17. Matthæi hæc habet: *Ubi splendor faciei ostenditur, & candor describitur vestium, non substantia tollitur, sed gloria commutatur; cum transformatus est Dominus in eam gloriam, qua venturus est in regno suo. Transformatio splendorem addidit, faciem non subtraxit. Et ante ipsum dixerat Tertullianus lib. de Resurrect. carnis: Dominus in secessu montis vestimenta luce mutaverat, sed lineamenta Petro agnoscibilia servaverat. Victor autem Antiochenus in cap. 9. Marci hoc exemplo confirmat: Beatos in resurrectione pristinam effigiem servaturos, novumque decorem, splendoremque habituros. Et S. Thomas denique cit. loco art. 2. ad 1. hæc docet: Ad primum ergo dicendum, quod sicut Hieronymus dicit super Matthæum: Nemo putet Christum per hoc, quod transfiguratus dicitur, pristinam formam, & faciem perdidisse, vel amisisse corporis veritatem, & assumpsisse corpus spirituale, vel æthereum. Sed quomodo transformatus sit, Evangelista demonstrat, dicens: Resplenduit facies ejus sicut sol; vestimenta autem ejus facta sunt alba sicut nix. Ubi splendor speciei ostenditur, & candor describitur vestium, non substantia tollitur, sed gloria commutatur.*

II. Probatur a Gravesone lib. de mysteriis, & annis Christi Dissert. 14. §. 2. verbis hisce: „Sicut claritas corporis gloriosi
„manat ab anima donata visione beatifica,
„ita claritas corporis Christi in Transfigura-
„tione proficiscebatur ab ipsius animæ,
„& a supposito divino, ipsi hypostatice
„unito. Enim vero quanvis gloria animæ
„Christi a momento conceptionis beatitu-
„dine perfusæ non redundaverit in corpus,
„ita disponente Deo, ne impediretur Re-

„ demptionis mysterium; nata tamen erat
„ anima Christi ad effundendam gloriam,
„ in corpus, sicut re vera quantum ad glo-
„riæ claritatem accidit in Transfiguratio-
„ne, aliter tamen quam in corpore glorio-
„so, nam ad corpus gloriosum redundat
„claritas ab anima instar qualitatis perma-
„nentis corpus efficientis, at in Transfigu-
„ratione claritas gloriæ prorumpens e di-
„vinitate, & Anima Christi, effusa est in
„ipsius corpus, non per modum qualitatis
„immanentis, & efficientis ejus corpus, sed
„per modum passionis transeuntis, non
„secus ac contigit Apostolo Paulo, dum in
„suo raptu vidit essentiam Dei, ut explicat
„S. Thomas 2. 2. qu. 75. art. 2. ad 2. Cla-
„ritas ergo, quam Christus in sua Transfi-
„guratione ostendit, orta est ex ipsius ani-
„ma, quæ licet a momento Conceptionis
„semper beata, radios tamen suæ beatitu-
„dinis dispensatione divina in corpus suum
„non effundit, nisi in Transfiguratione, in
„qua animæ Christi claritas gloriæ ad bre-
„ve temporis intervallum in ejus corpus
„pro consolatione Apostolorum effluxit.
„Cæterum, an hic splendor Corporis Chri-
„sti in Transfiguratione fuerit miraculo-
„sus, nec ne? Difficultas est inter Theolo-
„gos. Ipse cum S. Thoma probabilius
„censeo, fulgorem, quo in Transfiguratio-
„ne resplenduit corpus Christi, fuisse pla-
„ne miraculosum; quia licet illa coruscan-
„tis gloriæ claritas relata ad Animam
„Christi non esset miraculosa, sed natura-
„lis, siquidem anima Christi a momento
„conceptionis posita est beatitudine, cujus
„appendix est claritas gloriæ, aramen re-
„lata illa gloriæ claritas ad Corpus Chri-
„sti, erat miraculosa, & minime naturalis.
„Nam cum in Transfiguratione, sicut mox
„diximus, claritas animæ Christi non fue-
„rit in corpus transfusa per modum dotis
„permanentis, sed per modum transeuntis,
„sequitur, Corpus Christi remansisse passi-
„bile, & mortale, perinde ac nostrum; quod
„autem corpus passibile, & mortale re-
„splendeat sicut Sol, ingens sane miracu-
„lum est. Utrumque ergo fuit miraculum,
„& Corpus Christi, stante ipsius animæ
„beatitudine, non fulgere ab instanti con-
„ceptionis, & idem corpus, non obstante
„illius passibilitate, fulgere in Transfigu-
„ratione. Immo in Transfiguratione du-
„plex fuit miraculum, primum, quia im-
„pediebatur gloriæ ab anima Christi in
„corpus effusio per modum dotis perma-
„nentis, sibi debite. Alterum, quia licet
„Deus totius naturæ Auctor constituisset,
„ ut

„ ut gloria Animæ Christi toto illius vitæ
 „ mortalis decursu non efflueret in corpus;
 „ eo videlicet fine, ut per dolores, & Passio-
 „ nem suam, Servator noster Christus ex-
 „ pleret Redemptionis nostræ mysterium,
 „ contra tamen statutum illum ordinem,
 „ permittit Deus, ut in Transfiguratione
 „ splendor gloriæ ex anima Christi scatu-
 „ riens promicaret in corpore, hoc est, non
 „ tantum faciem, sed etiam manus, & pedes,
 „ cæteraque Corporis membra pervade-
 „ ret, immo & ipsius vestimenta penetra-
 „ ret „ .

Pro secunda Dissertationis parte, de circum-
 stantiis nimirum Transfigurationis Chri-
 sti, intendimus, inter circumstantias ha-
 scæ comprehendere tempus ipsius, & locum.
 Pro tempore, scilicet, quo mense, quo an-
 no, quo die, Christus sit transfiguratus?
 Putant aliqui ex serie Evangelicæ histo-
 riæ Christum esse transfiguratum post
 Joannis mortem, quando scilicet trigesim-
 um tertium ætatis annum agebat, & non
 multum a passione distabat, quam paulo
 ante Matthæi 16. ut jam imminentem
 discipulis prædixerat. In hac opinione
 sunt Ammonius Alexandrinus in harmonia
 Evangel., Janfenius in Concordia, &
 Baronius in Annalibus. Et hoc erui pu-
 rant est verbis Evangelii. Attamen in
 iisdem verbis hanc quoque diversitatem
 deprehendunt; Matthæus, Marcus, &
 Lucas, numerant diem Transfigurationis
 a die illa, in qua Christus sermonem ha-
 buit ad Discipulos suos, fuitque illos ad
 crucem ferendam hortatus, sermonem
 verbis hæc concludens: *Sunt de hic stan-
 tibus, qui non gustabunt mortem, donec vi-
 deant Filium hominis in Regno suo.* Verum
 Matthæus, & Marcus dicunt, esse Chri-
 stum transfiguratum post dies sex; Lucas
 vero fere post dies octo. Attamen conciliant
 Patres hanc varietatem, dicendo, Mat-
 thæum, & Marcum omisisse dies extre-
 mos, quos Lucas enumeravit; & ita sen-
 tiunt Augustinus de consensu Evangelist.
 cap. 56., & Epiphanius lib. 2. hæres. 66.,
 post quos Expositores omnes se subscri-
 bunt. De loco, Matthæus cap. 17. dicit,
 Transfigurationem factam esse *supra
 montem excelsum*; at non aperit, quisnam
 hic mons fuerit. Unde aliqui putarunt,
 fuisse montem Oliveri, a quo Christus
 ascendit in Cælum; & hæc opinio tri-
 buit Authori Itinerarii Jerosolymitani,
 quod & Burdigalense dicunt. Alii con-
 tendunt, fuisse montem Libanum; & hu-
 jus sententiæ est Franciscus Lucas, quem

nonnulli Recentiores sequuntur. Alii
 demum existimant, fuisse montem Tha-
 bor; & in hac sententia fuerant Hierony-
 mus Epist. 27. ad Eustochium de Epita-
 phio Paulæ, Cyrillus Jerosolymitanus
 catechesi 12. Beda lib. de locis sanctis
 cap. 17. Damascenus serm. de Transfi-
 gurat. Nicephorus Callixtus lib. 8. hist.
 Eccles. cap. 30. Denique circa ordinem
 Transfigurationis, ait Suarez, ex Matthæo,
 & Marco, colligi, primo Christum fuisse
 transfiguratum; Secundo, apparuisse ei
 Moysem, & Eliam; Tertio, dixisse ei Pe-
 trum: *Bonum est, nos hic esse*; Et quarto,
 statim factam esse nubem, quæ illos om-
 nes comprehendit, & tunc auditam fuisse
 vocem: *Hic est Filius meus dilectus*; quæ
 territi discipuli ceciderunt in terram, &
 deinde a Christo confortati, levantes oculos
 neminem viderunt, nisi solum Jesum.
 Lucas vero addit, quod Christus oraverit
 antequam transfigureretur, & interim
 discipuli dormitaverint, eisque dormitan-
 tibus Christus transfiguratus sit, eique
 Moyse, & Elias apparuerint. Et deinde,
 quod Apostoli excitati e somno, viderunt
 gloriam Christi, & illos, qui cum eo ad-
 stabant. Quando autem Petrus sit loquu-
 tus, Lucas indicare videtur, Petrum non
 esse loquutum, donec Elias, & Moyse,
 jam a Christo discederent. Alii vero Evan-
 gelistæ dicunt, multo antea Petrum lo-
 quutum, quam Moyse, & Elias, cum
 Christo loquerentur. Hanc difficultatem
 proposuit Augustinus lib. 2. de consensu
 Evangelist. cap. 56.

Dicimus II., Transfigurationem Christi fa-
 ctam esse in monte Thabor, paulo ante
 passionem suam, & ordine illo, quo Pe-
 trus non dicatur loquutus, donec Moy-
 ses, & Elias, colloquium cum Christo fi-
 nierint, & signum aliquod discedendi
 exhibuerint.

Prima Conclusionis pars probatur I. Mons
 ille non fuit mons Oliveri; tum quia
 mons Oliveri non est excelsus, sed hu-
 milis, distans ab ima parte Vallis Josaphat
 dumtaxat mille, & octoginta passibus;
 tum etiam, quia mons Oliveri situs
 est in Judæa, prope Jerosolymam, Chri-
 stus autem, ut ex Evangelio colligitur,
 transfiguratus est in Galilæa: Neque
 fuit mons Libanus; quia quanvis is sit
 excelsus, & in Galilæa positus, condi-
 tiones tamen monti transfigurationis a
 Matthæo assignatæ longe melius conveniunt
 monti Thabor, quam monti Li-
 bano; Mons enim Thabor situs est in
 media

media Galilæa; inter Tribus Zabulon, Ezachar, & Nephtali, & in altitudinem stadiorum triginta affurgit, & planitiem stadiorum viginti habet in vertice, ut testatur Flavius Josephus lib. 4. de bello Judaico cap. 2. ergo semper stat, quod mons Transfigurationis fuerit Thabor, non Libanus, nec Oliveti.

II. Probatur. Mons Thabor adeo in veneratione fuit apud primos Christianos, ut in eo fuerint ædificatæ tres Ecclesiæ in memoriam Transfigurationis Domini, & trium Tabernaculorum, quæ ibi volebat facere Petrus, ut testatur Beda de locis Sanctis cap. 17. S. Hieronymus quoque narrat in Epitaphio Paulæ, quod hæc Sancta mulier consueverat sæpe sæpius montem illum conscendere religionis causa; & Damascenus in orat. de Transfigur. Domini dicit, tunc adimpletum esse illud psalm. 88. *Thabor, & Hermon, in nomine tuo exultabunt*. Sua verba sunt: *Nam Hermon prius exultavit, quando paterno testimonio Christo ad baptismum profecto filii nomen tributum est, nunc vero exultat, ac letitia perfunditur Thabor, divinus, ac Sanctus ille mons non minus gloria, quam altitudine sublimis*.

Secunda pars Conclusionis probatur I. Christus transfiguratus est ante Apostolos, ut eos in fide confirmaret, & ne in passione sua, quæ jam imminabat, scandalum paterentur: ergo paulo ante passionem suam est transfiguratus. Antecedens est doctrina S. Leonis Magni serm. 94., seu homiliæ de Transfiguratione, dicentis: *Ut de cordibus Apostolorum Crucis scandalum tolleretur, & ne conturbaret eorum fidem voluntaria humilitas passionis, quibus revelata esset ascondita excellentia dignitatis*.

II. Probatur. Christus transfiguratus est in Apostolorum præsentia, ut illos animaret ad pugnam: ergo transfiguratus est paulo ante quam pugnam inirent. Antecedens patet ex illo Apostoli ad Romanos 8. *Non sunt condignæ passionis huius temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis*. Consequentia probatur. Pugna Apostolorum fuit passionis Christi tempus; tunc enim Diabolus eos aggressus est, ut Christum, aut proderent, aut negarent, aut saltem desererent; quod factum est, quando, ut ait Evangelista, *Omnes, relicto eo, fugerunt*. Conveniens ergo erat, ut ante tempus pugnae, & prope illud, animarentur ad pugnam.

Tertia pars Conclusionis probatur I. Petrus motus est ad verba illa dicendum, quia quasi dolebat, quod gaudium illud tam brevi tempore duraret: ergo dixit verba illa, postquam gaudium illud expertus fuit; sed gaudium illud fuerat imperfectum antequam Elias, & Moyses, cum Christo colloquerentur: ergo fuit perfectum, postquam illi cum Christo colloquuti sunt: ergo postquam Elias, & Moyses, cum Christo colloquuti sunt, & dum ab eo discederent, Petrus dixit ad Jesum: *Domine, bonum est nos hic esse; si vis faciamus hic tria Tabernacula, tibi unum, Moyse unum, & Elia unum*.

II. Probatur. Postquam Petrus dixerat illa verba, Christus præcepit Apostolis, ne quidquam de iis, quæ viderant, loquerentur: ergo illa verba dixit Petrus post Eliæ, & Moysis, apparitionem. Probatur consequentia. Ex Damasceno loco citato Christus mandatum illud Apostolis fecit, ne corda Discipulorum, qui præsentibus non fuerant, mæsticia perfunderentur, audientes totam illam narrationem, in qua Christi gloria, & Eliæ, & Moysis, apparitio continebatur: ergo post huiusmodi apparitiones fecit Christus mandatum illud Apostolis, & Petrus verba illa Christo dixit.

Dicimus III. Eliam, & Moysen in vera, & propria persona, corpore, & anima viventes, Christo apparuisse.

I. Probatur. Verba Scripturæ sunt proprie intelligenda, quando nullum inde resultat inconveniens, aut contra sanam doctrinam, aut contra rectam rationem; sed omnes tres Evangelistæ aperte dicunt, Eliam, & Moysen, Christo apparuisse: ergo de vera, & propria apparitione intelligendi sunt. Probatur minor. Marcus dicit: *Et apparuit illis Elias cum Moyse*; Matthæus scribit: *Et apparuerunt Moyses, & Elias, cum eo loquentes*; Lucas narrat: *Et ecce duo viri loquebantur cum eo, erant autem Moyses, & Elias*. Quibus addit Suarez 3. p. q. 45. art. 4. disp. 32. sect. 2. „ Quæ verba in sua proprietate, „ quam historia requirit, vera esse non „ possunt, nisi in prædicto sensu; & ideo „ omnes Patres ita illa intelligunt, & con- „ sentit Univerſa Ecclesia. „

II. Probatur in particulari de Elia, & deinde probabitur in particulari de Moyse. Et quidem de Elia Suarez testatur, S. Thomam art. 3. referre Glossam super Lucam 9. dicentem, Eliam vere non apparuisse, sed Angelico ministerio simulacrum Eliæ

Eliæ demonstratum esse; & in solutione ad secundum, dicit, illam Glossam sumptam fuisse ex lib. de mirabilibus Sacrae Scripturae, Augustino falso adscripto, ac propterea nullius esse authoritatis. Attamen Suarez, qui hæc narrat, sequentia quoque subdit: „Sed in illis libris de mirabilibus Sacrae Scripturae eam invenire non potui. Nam licet referri solcat ex lib. 3. cap. 13. tamen ibi, nulla omnino fit mentio Eliæ; in cap. autem 10. expresse contrarium docetur, nimirum vere ibi Eliam apparuisse. In Glossa vero ordinaria, & apud Hugonem Lucæ 9. indicatur hæc sententia, & ut probabilis relinquitur, eamque tribuit Ambrosio Hugo Cardinalis, quam apud illum non reperio; neque alium invenio hujus sententiae defensorem, neque rationem, qua nitatur; quapropter ut erronea rejicienda est. „Hoc posito, modo probatur conclusio. Elias non est mortuus; ergo potuit de uno loco in alium transferri, & per consequens in montem Thabor. Antecedens probatur autoritate Tertulliani, & Augustini. Tertullianus lib. de anima cap. 35. *Elias non ex decessione vita, sed ex translatione venturus est, neque corpori restituendus, de quo non est exemptus, sed mundo reddendus, de quo est translatus, non ex postliminio vitae, sed ex supplemento prophetia.* Et Augustinus lib. 1. de peccator. meritis cap. 3. *Neque enim Enoch, & Elias per tam longam aetatem senectute marcuerunt, neque tamen credo, eos jam in illam spiritualem qualitatem corporum commutatos, qualis in resurrectione promittitur, qua in Domino prima præcessit, nisi quia isti fortasse neque iis cibis egent, qui sui consumptione resiciunt.*

III. Probatur in particulari de Moyse. Circa quem, primo, aliqui dixerunt, Moysen nondum fuisse mortuum, sed cum Elia, usque ad Judicii diem reservari, ut sint testes Judicii, sicut fuerunt Transfigurationis testes. Tribuitur hæc opinio Hilario in cap. 20. Matthæi, Ambrosio lib. 1. de Cain, & Abel cap. 2., Hieronymo in cap. 9. Amos, Nysseno lib. de Vita Moysis. Et ex Recentioribus Catherino Genes. 1., & 2. Joanni Arboreo lib. 11. Theosophia cap. 11., quam opinionem Suarez vocat falsam; quia repugnat verbis Deuteronomii 34., ubi expresse dicitur, Moysen fuisse mortuum: *Ascendit Moyses super montem Nebo, mortuusque est ibi Moyses servus Da-*

mini in terra Moab, jubente Domino: Altera sententia est, Moysen fuisse quidem mortuum, at statim resurrexisse, & ideo sepulchrum ejus nesciri. Suarez hanc sententiam, quam vocat erroneam, & sine ullo fundamento; tribuit Rabbi Samuel lib. de Adventu Messia cap. 13. Vera igitur sententia est, animam Moysis fuisse a corpore separatam, & in sinu Abraham cum aliis Patribus mansisse, & quiescisse. Attamen, adhuc hac supposita opinione, duplex est sententia de corpore, in quo in Transfiguratione apparuit. Prima est S. Thomæ 3. p. q. 45. art. 3. ad 2. docentis, apparuisse Moysen in corpore aereo, quod non informabat, sed solum, ut motor illi conjungebatur, ad eum modum, quo Angeli solent corpora assumere. Sequitur hanc sententiam Lyranus in cap. 17. Matthæi, & cum eo Abulensis q. 54., & 55. Altera sententia est, quod Moyses apparuerit in suo vero corpore per veram resurrectionem, & propriam animæ informationem. Et hæc est sententia Hieronymi cap. 17. Matthæi dicentis: *Moysē ab inferis resurgente.* Tribuitur etiam Augustino lib. 3. de mirabilibus Sacrae Scripturae cap. 10. Sed hunc librum jam diximus genuinum Augustini factum non esse. Eum sequitur Damascenus orat. de Transfigur. Domini, dicens: *In hoc monte mortuorum resurrectionis fides astringitur, & mortuorum, ac vivorum Dominus esse declaratur, ut qui scilicet ex mortuis Moysen assumpserit, vivum autem Eliam testem adhibuerit.* Et eam tandem amplexus est Sotus in 4. dist. 43. qu. 2. ar. 1. ad 2. Hac igitur admissa sententia, sic argumentamur. Evangelium dicit apparuisse Moysen; sed non esset Moyses, nisi proprio corpore constaret; ergo Moyses in suo vero corpore resurrexit, & Christo apparuit. Ulterius, Evangelium dicit, quod apparuerint Moyses, & Elias, ut essent testes gloriæ Christi; sed si apparuissent ficti, & non vere, non fuissent veri testes gloriæ Christi: ergo &c. Probatur minor. Ut quis sit testis oculatus, debet rem, de qua testatur, propriis oculis conspiceret; Sed non potest propriis oculis conspiceret, nisi in proprio corpore: ergo si apparuissent ficti, & non vere, non fuissent veri testes gloriæ Christi. Proinde, Epiphanius hæres. 64. ex Proclo, & Methodio hæc verba refert, & approbat: *Nihil Dominus mentitus est, quare non spectrum, aut visum ostendit discipulis in monte Eliam,*

Eliam, & Moysen, quo ipsos deciperet, sed id, quod erat extra falsitatem.

Arguunt I. Si Corpus Christi fuisset transfiguratum, fuisset corpus phantasticum, non verum, & reale; sed fides docet, fuisse verum, & reale, & non phantasticum: ergo non fuit transfiguratum. Probatur major. Convenire non potest corpori vero, ut in diversas figuras mutetur, sed tantum convenit corpori phantastico; ergo si corpus Christi fuisset transfiguratum, fuisset corpus phantasticum, & non verum, & reale. **II.** Corpus Christi si fuisset corpus transfiguratum, fuisset quoque corpus gloriosum; sed non fuit corpus gloriosum: ergo neque fuit corpus transfiguratum. Probatur minor. Corpori glorioso quatuor conveniunt dotes, nimirum, impassibilitas, agilitas, subtilitas, & claritas; sed corpus Christi habuit tantum dotem claritatis, non vero alias tres: ergo non fuit gloriosum: ergo non fuit transfiguratum. **III.** Beda, alique docent, Transfigurationem Christi non fuisse factam per novam aliquam mutationem in objecto, sed solum per mutationem sensuum Apostolorum: ergo non fuit nova claritas, quæ in Christo apparuit in ejus transfiguratione. **IV.** Damascenus in sæpius citata oratione de Transfiguratione docet, quod facies Christi affulserit oculis discipulorum, non quia novum lumen acquisierit, sed quia tunc datum est discipulis, ut videre possent lumen, quo caro Christi in se semper fulgebat. Verba Damasceni sunt: *Coram discipulis transfiguratur, qui semper eodem modo glorificatus est, ac divinitatis fulgore collucet. . . . Ac gloriam quidem caro, simul atque ex nihilo in ortum producta est, obtinuit, divinitatisque gloria corpori quoque gloriam conciliavit,* Quamquam igitur nunquam sanctum illud corpus divina gloriæ expers fuerit: at cum ea gloria in corpore, sub aspectum cadente, obscura esset, ab iis, qui carnis vinculo constringebantur, cerni non poterat. Transfiguratur itaque, non quod non erat assumens, neque in id, quod non erat, migrans, verum id, quod erat, discipulis suis declarans, eorum nimirum oculos aperiens. Atque hæc sententia est horum verborum. Transfiguratus est ante eos. Idem enim ipse manens, præter id, quod prius cernebatur, aliud nunc discipulis apparere videbatur: & tribuitur etiam Epiphanio lib. 2. hæref. 69. in fine; immo & Augustino, lib. 22. de Civitate Dei cap. 19., dicenti apud Sua-

rez, in corpore Christi post resurrectionem claritatem non defuisse, sed oculis fuisse discipulorum absconditam, quia eam ferre non poterat humanus, atque infirmus aspectus. Unde hoc pacto etiam dici potest, claritatem hanc nunquam corpori Christi defuisse, oculis tamen hominum fuisse occultam, quia illam intueri non poterant; atque ita in Transfiguratione solum fuisse confortatos oculos Discipulorum, ut illam possent aspicere. **V.** Augustinus lib. 3. de mirabilibus Sacre Scripturæ cap. 10. docet, quod vera novæ claritas circa Christum sit effecta, ratione cujus facies ejus splendescere visa est; ipsa vero claritas re vera, non adhæsit corpori, seu faciei Christi, sed solum aeri; & quod ad faciem Christi terminata fuit extrinsece, seu per solum contiguitatem, sicut multi censent, lucem solis terminari ad speculum, seu ad corporis opaci superficiem; & ita explicat Augustinum Suarez. Verba autem Augustini sunt: *Licet in hac ostensione Domini facies solari splendidior fulserit, non ipsa caro splenduit, sed divinitas, latens in corpore luminis sui, partiunculam consciendam foris videntibus, quantum poterat, concessit.* **VI.** Claritas illa, vel fuit ejusdem naturæ cum lumine, & claritate Solis, & sic non fuit supernaturalis: vel fuit superioris ordinis; & sic non fit bene comparatio per verbum *sicut*, vel per verbum *ad instar*. **VII.** S. Thomas 3. p. q. 45. ar. 1. ad 2., & in 3. dist. 16. q. 2. art. 1. ad 3. docet, claritatem illam fuisse tantum in superficie externa corporis Christi; atqui hoc non cohæret cum illo, quod diximus, claritatem hanc manasse ab anima beata, quia tunc debuisset esse in toto corpore, & intrinsecus, & extrinsecus: ergo &c. **VIII.** Matthæus, & Lucas æque dicunt, claritatem illam fuisse tantum in facie, & in vultu Christi: ergo non fuit in toto corpore. **IX.** Corpora Moysis, & Eliæ non erant gloriosa; sed Evangelium dicit, quod apparuerint cum gloria: ergo &c. Major patet, quia corpus Moysis erat mortuum; corpus Eliæ erat adhuc vivum: ergo non poterant esse gloriosa. Minor probatur. Lucas inquit: *Erant autem Moyses, & Elias visi in majestate*; Alii legunt: *Visi in gloria*; & hoc juxta proprietatem vocis Græcæ *δοξα*, quæ significat latine gloriam: Unde Origenes homil. 12. in Exodum: *Apparuerunt Moyses, & Elias in gloria, hic non refertur, quia glorificatus est*

est vultus ejus (scilicet Moysis) sed quia totus apparuerit in gloria necessario gavisus est, quia jam non solum vultu glorificatus descendit de monte, sed totus glorificatus ascendit in montem. Et Tertullianus lib. contra Marcionem cap. 22. In consortio claritatis, quod dignationis, & gratia exemplum est. X. Origenes tract. 35. in Matthæum ex prisca traditione asserit, quod in Christo fuerint duæ formæ; una, secundum quam, omnes eum videbant; altera, secundum quam, transformatus, discipulis apparebat; & quod secundum illam duplicem formam ab unoquoque juxta proprium meritum videbatur. XI. Non est ratio, cur Christus voluerit ex tam multis Patriarchis, & Prophetis veteris Testamenti, gloriæ suæ consortes, & testes, Moysen, & Eliam: nec pariter est ratio, cur ex duodecim Apostolis voluerit tantum tres, Petrum, Joannem, & Jacobum, gloriæ suæ spectatores. XII. Superfluum fuisse videtur in Transfiguratione Æterni Patris testimonium de divina, & æterna Christi filiatione; jam enim in Jordane eadem Patris vox audita fuerat: *Hic est filius meus dilectus &c.*; ad quid ergo eadem verba in Transfiguratione, facta in Monte Thabor, replicare?

Respondemus ad I. Non per hoc, quod Christus dicitur transfiguratus, putare debemus, quod perdiderit pristinam formam, & faciem, quam prius habebat, vel quod amiserit corporis veritatem, & assumpserit corpus spirituale, vel aureum. Satis enim Evangelista demonstrat, in quo consistat, Christum fuisse transformatum. Dicit namque: *Resplenduit facies ejus sicut Sol: vestimenta autem ejus facta sunt alba sicut nix*. Quibus verbis splendor faciei ostenditur, & candor vestium describitur; hoc est, non substantia tollitur, sed gloria commutatur. Hanc responsionem adhibet S. Thomas 3. p. q. 45. art. 1. ad 1. Eaque dicit, se desumpsisse ex Hieronymo super illud Matthæi 17. *Transfiguratus est ante eos &c.*

Ad II. Dicit pariter S. Thomas, quod inter prædictas quatuor dotes sola claritas est qualitas ipsius personæ in se ipsa; aliæ vero tres dotes non percipiuntur, nisi in aliquo actu, vel motu, seu passione. Has tres alias dotes Christus habuit in aliis temporum circumstantiis; sed non ideo propter illas, vel propter unam ex ipsis, dictus est transfiguratus. Habuit enim agilitatem, quando supra maris undas

PAR. IV.

ambulavit; habuit subtilitatem, quando de clauso Virginis utero exivit; habuit impassibilitatem, quando de manibus Judæorum, vel præcipitare, vel lapidare cum volentium, illæsus exivit. Non tamen propter illa dictus est transfiguratus, sicut dicitur propter solam claritatem, quæ pertinet ad aspectum personæ ipsius. Ita S. Thomas citato loco ad 3. Ad III. Suarez testatur, se nunquam verba illa, quæ citantur ex Beda, apud Bedam reperisse. Verum est, quod S. Thomas citato loco asserit verba Bedæ, explicantis illud Lucæ 9. *Non gustabunt mortem, donec videant regnum Dei*; ubi Glossa Bedæ dicit; id est glorificationem corporis in imaginaria representatione futura beatitudinis: ad quæ S. Thomas respondit, quod illa claritas dicitur imaginaria fuisse, non quia esset vera claritas gloriæ, sed quia erat quadam imago, representans illam gloriæ perfectionem, secundum quam corpus erit gloriosum. Post quæ Suarez concludit: „ Igitur cujuscunque sit illa opinio, erronea est, & contra veritatem, expressamque historiam Evangelii, quam ipse Beda satis apte, & convenienter exponit lib. 3. in Lucam cap. 38. „ Itaque certum sit, proprietatem verborum esse retinendam, prout fides historię requirit; atque ita vere, & sensibilibiter faciem Christi spenduisse; & idem judicium est de reliquis, quæ narrantur. „

Ad IV. Damascenus citato loco vocat gloriam corporis Christi non claritatem corpoream, sed ipsammet hypostaticam unionem, seu divinitatem, ipsi carni Christi substantialiter unitam: & in hoc sensu dicit, corpus illud fuisse glorificatum statim ac formatum est; hanc vero ejus gloriam propter carnis passibilitatem fuisse occultam; in Transfiguratione autem fuisse manifestatam, non in se, sed per radios gloriolæ claritatis, ab illa manantes; nec quia ipsa tunc de novo facta fuerit, sed quia tunc quodammodo sit facta visibilis oculis discipulorum, qui hoc sensu dicuntur fuisse tunc aperti; non quia immutatio in solis illis facta sit, sed quia latens divinitas tunc quodammodo illis manifestata est. Et ita explicat Suarez mentem, & verba Damasceni. Et quod hic fuerit verborum Damasceni sensus sequentibus verbis probare pergit: „ Hunc autem esse sensum Damasceni, constat, tum ex ejus doctrina lib. 3. de fide cap. 17. „ & in aliis locis frequenter, ubi hoc modo explicat

X x

„ plicat hanc carnis glorificationem, quam
 „ Deificationem etiam appellat. Tum etiam
 „ ex illamet oratione, ubi sæpe dicit, cla-
 „ riratem Transfigurationis mansisse ex
 „ ipsa Deitate, & discrimen constituit in-
 „ ter claritatem, qua facies Moysis splen-
 „ duit, a Christi claritate, quod illa fuit ab-
 „ extrinseco: hæc vero, inquit: *Ex insita*
 „ *divina gloria claritate manebat*. Sentit
 „ ergo, fuisse hanc claritatem novam,
 „ quanvis a Divinitate manantem; & eor-
 „ dem modo exponendus est Epiphanius.
 „ Cum hac vero interpretatione optime
 „ consentit alter locus Gregor. Nazianz.
 „ orat. 49. de fide, ubi de hoc mysterio sic
 „ loquitur: *Ut Sol cum in nube tegitur, cla-*
 „ *ritas ejus comprimitur, non cæcatur, & lu-*
 „ *men illud, quod toto Orbis diffusum caro*
 „ *splendore cuncta perfundit, parvo admo-*
 „ *dum obstaculo nubis includitur, non aufer-*
 „ *tur: sic, & homo ille, quem Dei filius in-*
 „ *duit, Deitatem in illo non interceptit, sed*
 „ *abscondit*. Denique cum se in monte paulu-
 „ lum extra ipsum hominem extulisset, fulgo-
 „ re luminis ejus pene obcæcati Apostoli sunt.
 „ Et infra: *Ut claritas Solis non usque ad no-*
 „ *stros emicat visus, sed sibi satis est; quia,*
 „ *quod non videtur, infirmitatis est nostra,*
 „ *quorum oculos nubium textit obscuris, ita*
 „ *& majestas illa divina, quæ, ut dixi, cor-*
 „ *pus induerat, probat se non suo detrimenta*
 „ *proprio latuisse fulgore, sed carnis (ut dixi)*
 „ *beneficio, cujus causa filius Dei filius homi-*
 „ *nis esse sustinuit*. Denique sententiam,
 „ quæ tribuitur Damasceno, idem Suarez
 „ ait, nullo modo sustineri posse, quia
 „ est erronea, & contra veram corporis
 „ Christi passibilitatem.

Ad V. Idem Suarez respondet, quod præ-
 fatus explicandi modus, quanvis non sit
 tam aperte erroneus, est tamen sine du-
 bio falsus. Primo, quia Matthæus cap.
 17. dicit, resplenduisse faciem ejus sicut
 Sol, & esse transfiguratum, seu transfor-
 matum; & Lucas dicit cap. 9. *Et facta*
 „ *est species vultus ejus altera: hæc autem*
 „ omnia non possunt vera esse in proprie-
 „ rate sermonis propter solum extrinse-
 „ cum corpus, Christo adjacens, de novo
 „ immutatum: ergo necesse est, ut in ipsa
 „ facie, & carne Christi facta fuerit im-
 „ mutatio. Secundo, quia mens Augustini
 „ in verbis dictis non fuit negare, carnem
 „ Christi vere splenduisse, sed fuit asserere,
 „ non splenduisse proprio lumine, seu
 „ quod a se haberet, sed lumine a divini-
 „ tate manante. Quod patet ex verbis, quæ
 „ subjungit, & sunt: *Vnde vestimenta can-*

dorem nivis habuerunt, dum neque de car-
ne, neque de divinitate erant: Nisi forte,
ut per carnem divinitas foris illuxit, sic &
cavo illuminata de divinitate per vestimen-
ta radiabat.

Ad VI. Claritas corporis Christi fuit clari-
 tas supernaturalis, adeoque fuit claritas
 gloriæ, quantum ad essentiam, sed non
 quantum ad modum. Docet hoc S. Hier-
 onymus in cap. 17. Matthæi: *Certe*
 „ *transformatus est Dominus in eam gloriam,*
 „ *qua venturus est postea in regno suo*. Quod
 „ hæc etiam fuerit sententia Richardi,
 „ S. Thomæ, Scoti, Soti, testatur pariter
 „ Suarez. Et quanvis comparetur cum lu-
 „ mine Solis, attamen, ut idem Suarez
 „ subdit: „ Hæ comparationes fiunt, ut
 „ Patres notant, quia non est insensibili-
 „ bus aliud exemplum, quo intellectus no-
 „ ster possit manuduci ad concipiendam
 „ illam admirandam claritatem corporum
 „ gloriosorum.

Ad VII. Quanvis claritas corporis Christi
 manaverit ex hypostatica unionem, seu ex
 divinitate carni humanæ Christi hypo-
 statice unita, non erat tamen necessa-
 rium, ut totum Christi corpus, interius
 scilicet, & exterius, redderet splendi-
 dum, & diaphanum, qualia sunt corpo-
 ra gloriosa; tum quia ad finem transfi-
 gurationis sola claritas superficiem cor-
 poris satis erat; tum etiam, quia corpo-
 ra gloriosa claritatem illam habent, vel
 habebunt permanentem, Christus vero
 habuit transeuntem; tum denique, quia
 licet Christus tunc assumpsit clarita-
 tem gloriæ, non tamen perfectio, &
 stabili modo assumpsit; & ideo, conclu-
 dit Suarez, satis fuit, quod superficie
 tenus assumpsit. Et in hoc sensu intel-
 ligendus est Angelicus, ut eum pariter
 Suarez intelligit.

Ad VIII. Quando Evangelistæ dicunt, re-
 splenduisse faciem, seu vultum Christi,
 non ponunt particulam taxativam *tan-*
 „ *tum, vel solum, vel dumtaxat*; ita ut sit
 „ sensus, quod reliquum Christi corpus
 „ non splenduerit, sicut splenduit facies
 „ ejus, vel vultus. Cæterum dicendum
 „ est, totum Christi corpus fuisse claritate
 „ perfusum; tum quia totum dicitur trans-
 „ figuratum, seu transformatum; tum
 „ etiam, quia totum informabatur anima
 „ beata, & divinitati erat unum, a qua
 „ claritas illa proveniebat; tum denique
 „ quia totius corporis illustratio poterat
 „ miraculo deservire. Sane Marcus nullam
 „ faciei mentionem facit, sed de toto Chri-
 „ sto

Ita dicit: *Transfiguratus est; & vestimenta ejus facta sunt splendentia; ita ut sit sensus, quod adeo per transfigurationem totus factus est splendens, ut vestimenta etiam ejus splendentia fuerint. Quod denique asseruit, & explicavit Hieronymus in epist. 62. ad Pammachium adversus Joannis Jerosolymitani errores: Sic & Dominus noster in mente transfiguratus est in gloria, non ut manus, ac pedes, ceteraque membra perderet, & subito in rotunditate, vel Solis, vel sphaera volveretur; sed eadem membra Solis fulgore rutilantia Apostolorum oculos praerangerent. Unde & vestimenta ejus mutata sunt in candorem, non in aerem, ne forte, & vestes ejus asseras spirituales. Et facies ejus, inquit, fulgebat sicut sol. Ubi autem facies nominatur, existimo, quod & cetera membra conspecta sint.*

Ad IX. Evangelium de solo corpore Christi dicit, resplenduisse, & fuisse transfiguratum; hoc ipsum autem dixisset de Moyse, & de Elia, si claritatem gloriae habuissent. Ulterius Moyses, & Elias, secundum animam non erant beati: ergo non conveniebat, ut haberent corpora glorificata. Potest autem dici, quod aliquo modo fuerint facti participes gloriae, & claritatis corporis Christi, quatenus habuerint claritatem ex consortio, & ex redundantia corporis Christi; quod videtur dixisse Lucam, & significasse Tertullianum loco in objectione citato, ubi haec de Moyse dicit: *Stetit cum Christo os ad os, & facie ad faciem, & in gloria ipsius, nedum in conspectu. De qua gloria non aliter illustratus discessit a Christo, quam solebat a Creatore.*

Ad X. Respondet Graveson verbis hisce: „ Fallitur ergo Origenes, qui in tract. 35. „ in Matthaeum ex prisca traditione asserit, in Christo duas fuisse formas, unam „ quidem secundam quam omnes cum videbant; alteram autem, secundum quam „ transfiguratus est coram Discipulis suis „ in monte, eumque juxta geminam illam „ formam unicuique apparuisse, secundum „ quod erat dignus. Fallitur, inquam, Origenes, primo, quia si Christus duas habuisset formas, secundum quas unicuique, prout dignus erat, apparuisset, procul omni dubio Judaei, qui Christum calumniandi, omnem occasionem captabant, eum traduxissent tanquam alterum „ Proteum, qui, ut fabulantur Poetae, se se „ in varias formas, ac species, pro suo nutu, & arbitrio, transformabat. Secundo, „ si Christus praeter corporis formam, quas

P.A.R.IV.

„ omnium oculis patebat, aliam habuisset „ formam gloriosa claritate fulgentem, & „ hominum oculis imperviam, corpus ipsius nunquam caruisset dotibus, corpori „ glorioso debitis; quod tamen adversatur „ perpetuae traditioni Ecclesiae, quae docet, „ Christi corpus caruisse usque ad Resurrectionem dotibus, corpori glorioso debitis, quo impleteretur per passionem Christi mysterium Redemptionis. Denique, „ Christum cura ullam vel substantiae, vel „ corporis mutationem fuisse transfiguratum, docent S. Patres, & praecipue S. Hieronymus in cap. 17. Matthaei, ubi haec „ habet: *Nemo putet, Christum per hoc, quod transfiguratus dicitur, pristinam formam, & faciem perdidisse, vel amisisse corporis veritatem, vel assumpsisse corpus spirituale, vel aereum: sed quomodo transfiguratus sit Evangelista demonstrat, dicens: Resplenduit facies ejus sicut Sol; vestimenta autem ejus facta sunt alba sicut nix: ubi splendor faciei ostenditur, & candor describitur vestium, non substantia tollitur, sed gloria demonstratur.*

Ad XI. Multas ob causas, Moysen, & Eliam, consortes, ac testes suae Transfigurationis, voluit Christus; & omnes quidem assignat, S. Thomas 3. p. q. 45. art. 3. ad 3. Prima est haec, quia enim Turba dicebant, eum esse Eliam, vel Jeremiam, aut unum ex Prophetis; capita Prophetarum secum duxit, ut saltem hinc appareat differentia servorum, & Domini. Secunda ratio est, quia Moyses Legem dedit, Elias pro gloria Domini amulator fuit; unde per hoc, quod simul cum Christo apparent, excluditur calumnia Judaeorum, accusantium Christum, tanquam transgressorem Legis, & blasphemum, Dei sibi gloriam usurpantem; Tertia ratio est, ut ostendat se habere potestatem „ mortis, & vitae, & esse Judicem mortuorum, & vivorum per hoc, quod Moysen „ jam mortuum, & Eliam adhuc viventem „ secum duxit. Quarta ratio est, quia, sicut Lucas dicit, loquebantur cum eo de excessu, quem completurus erat in Jerusalem; id est, de passione, & morte sua. Et ideo, ut super hoc discipulorum animos confirmaret, inducit eos in medium, qui se morti exposuerunt pro Deo. Nam Moyses cum periculo mortis se obtulit Pharaoni, Elias vero Regi Achab. Quinta ratio erat, quia volebat, ut discipuli sui amularentur Moysis mansuetudinem, & zelum Eliae. Sextam rationem „ addit Hilarius can. 17. in Matthaeum; ut ostenderet se per Legem, quam dedit Moyses; & per Prophetas, inter quos fuit Elias

X x 2

Elias precipuus; esse pradicatum. Et his subjungit Serry: „ Ex Apostolis vero, „ Petrum, Joannem, & Jacobum, gloriæ „ suæ Spectatores in monte Sancto habere „ voluit; seu quod illos solos infirmitatis „ suæ, & agonizæ spectatores, ac testes habiturus esset in horro: seu quod illi cæteris Apostolis eminerent; Petrus quidem „ excellenti in Christum dilectione, futuræque potestatis prærogativa; Joannes „ privilegio amoris, quod a Christo dilegebatur propter virginitatem suam, & „ prærogativam Evangelicæ doctrinæ; Jacobus martyrii inter Apostolos principatu. Quibus tamen interim veritum „ fuit, ne quod viderant, ante Christi resurrectionem propalarent: quia fidem „ vix, ac ne vix quidem in audientium „ animis invenissent; aut certe Christi Domini passio ab ipsomet judaico populo „ impedita fuisset. „

Ad XII. Non est superfluum, quod dicitur diversis temporibus, locis, personis, ac coram aliis testibus, & ob alios fines. Declaratio illa, in Jordane facta, facta

santum fuit coram Joanne, qui baptizabat, & præsentibus quibusdam Judæis, qui baptizabantur; at hæc nova, facta in Monte Thabor, fuit facta coram testibus ex naturæ Lege, & ex Lege Mosaica, petitis, & coram tribus Apostolis, qui Christi nativitatem prædicaturi erant per universum mundum. Audiat de hoc S. Thomas 3. p. q. 45. art. 4. ad 2. Dicendum, quod sicut in baptismo, ubi declaratum fuit mysterium primæ regenerationis, ostensa est operatio totius Trinitatis per hoc, quod fuit ibi Filius incarnatus, apparuit Spiritus Sanctus in specie columbe, & Pater fuit ibi declaratus in voce, ita etiam in Transfiguratione, qua est Sacramentum secundæ regenerationis, tota Trinitas apparuit, Pater in voce, Filius in homine, Spiritus Sanctus in nube clara. Quia sicut in baptismo dat innocentiam, qua per simplicitatem columba designatur, ita in resurrectione dabit Electis suis claritatem gloriæ, & refrigerium ab omni malo, qua designatur in nube lucida.

DISSERTAT. CCXXXVII.

De Fama virtutum, ac miraculorum Christi, quæ per finitimas Judææ Regiones pervagabatur.

Utrum miracula Christi Domini fuerint necessaria, ad persuadendam ejus doctrinam, & confirmandam? An per eadem sufficienter suam Divinitatem comprobaverit? An ex iisdem cognoverint Angeli mali, ac Judæi, Christum fuisse verum Messiam, ac Deum?

E Fama virtutum, ac miraculorum Christi, quæ per finitimas Judææ Regiones pervagabatur, luculentum exhibet testimonium Matthæus cap. 4. v. 23. Circuibat

Jesus totam Galileam, docens in Synagogis eorum, & prædicans Evangelium regni, & sanans omnem languorem, & omnem infirmitatem in populo. Et abiit opinio ejus in totam Syriam, & obtulerunt ei omnes male

habentes variis languoribus, & tormentis comprehensos, & qui demonia habebant, & lunaticos, & paralyticos, & curavit eos. Ex his autem emergunt dubia, quæ in Dissertationis titulo posuimus, & ad quæ per sequentes Conclusiones respondemus.

Dicimus I. Miracula Christi Domini fuisse aptissima media ad suadendam Christi doctrinam, & confirmandam; non fuisse autem simpliciter necessaria ad creden-

dendum illam :

Prima Conclusionis pars probatur I. Joannis 5. Dicebat Christus Judæis : *Vos misistis ad Joannem, & testimonium perhibuit veritati Ego autem habeo testimonium majus Joanne : Opera enim, quæ dedit Pater, ut perficiam ea, ista testimonium perhibent de me . Et cap. 10. Opera, quæ facio in nomine Patris mei, hæc testimonium perhibent de me Si mihi non vultis credere operibus credite . Et cap. 14. Alioquin propter opera ipsa credite .* Quibus additur, quod Christus dedit etiam Apostolis potestatem ad facienda miracula, quia Apostoli futuri erant post Christum primi doctrinæ ejus Promulgatores . Unde Paulus scribebat ad Hebræos 2. *Quomodo nos effugiemus, si tantam neglexerimus salutem, quæ cum initium accepisset enarrari per Dominum ab eis, qui audierunt, in nos confirmata est, contestante Deo signis, & portentis .*

II. Probatur . Moyses, quia futurus erat primus Legis veteris promulgator, accepit a Deo virtutem patrando miracula : ergo signum est, quod miracula conferunt ad suadendam, & confirmandam doctrinam, quæ prædicatur : ergo ad suadendam, & confirmandam doctrinam Christi ejus miracula necessaria fuerunt . Et quod miracula habuerint semper magnam vim ad cœlestem doctrinam agnoscendam, dicebat Christo Nicodemus Joannis 3. *Scimus, quia a Deo venisti magister . Nemo enim potest hæc signa facere, quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo .* Insuper, mulier habens filium suum resuscitatum ab Elia 3. Regum 17. , hæc ad Eliam dicebat : *In isto cognovi, quod vir Dei es tu, & quod verbum Dei manet in ore tuo .*

III. Probatur . Ad suadendam, & confirmandam doctrinam supernaturalem, atque cœlestem, necessaria sunt opera, quæ sint propria ipsius Dei, qui est illius doctrinæ principalis author, & assertor ; sed miracula sunt opera, adeo propria ipsius Dei, quæ non possunt, nisi a Deo fieri, & quæ Deus non facit, nisi in veritatis confirmationem : ergo miracula, quæ fecit Christus Dominus, fuerunt necessaria ad suadendam ejus doctrinam, & confirmandam, quæ erat doctrina supernaturalis, & cœlestis, & cujus author, & assertor esse non poterat nisi solus Deus . Unde scribebat S. Hieronymus in cap. 21. Matthæi : *Plerique arbitrantur, maximum esse signorum, quod Lazarus suscitatus est,*

quod cæcus ex utero lumen accepit, quod ad Jordanem vox audita sit Patris, quod transfiguratus in monte gloriam ostenderit triumphantis, mihi inter omnia signa, quæ fecit, hoc videtur mirabilius esse, quod unus homo, & eo tempore contemptibilis, & in tantum vilis, ut postea crucifigeretur, Scribis, & Phariseis contra se satientibus, & videntibus lucra sua destrui, potuerit ad unius flagelli verbera tantam ejicere multitudinem, mensasque subvertere, & cathedras confringere, & alia facere, quæ infinitus non fecisset exercitus . Igneum quiddam, ac sydereum radiabat ex oculis ejus, & divinitatis majestas lucebat in facie .

Secunda pars Conclusionis probatur I. Joannes Baptista tale dedit testimonium de Christo, ut omnes tenerentur illud recipere, & ei credere ; sed Joannes nullum fecit miraculum : ergo miracula non fuerunt simpliciter necessaria ad credendum doctrinam Christi . Probatur major . Testimonium Joannis ita erat fide dignum, ut qui illud sufficienter agnosceret, graviter peccaret, si illi non assentiebatur : ergo tale testimonium dedit de Christo, ut omnes tenerentur illud recipere, & ei credere . Antecedens est doctrina Suarez, qui asserit de Joanne Baptista, quod ejus testimonium de Christo tale erat, ut qui sufficientem illius cognitionem haberet, graviter peccaret illi non assentiendo .

II. Probatur . Joannis 5. dicitur de Baptista : *Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de Lumine ; sed opera Dei adeo sunt perfecta, ut quando ad munus aliquod, vel ministerium destinat aliquam personam, det ei omnia necessaria ad tale munus, vel ministerium obeundum : ergo Joanni dedit Deus omnia necessaria, ut sufficiens testimonium redderet de Christo ; sed non dedit potestatem faciendi miracula : ergo potestatem illam simpliciter necessariam non judicavit : ergo neque in Christo fuerunt miracula simpliciter necessaria ad doctrinam ejus credendam .*

III. Probatur . Joannis 5. Christus reprehendit Judæos, quod testimonio Joannis, quod de se ipso fecerit, non credidissent ; ut explicant Chrysostomus homil. 39., & Cyrillus lib. 2. cap. 149. ergo reprehensibiles erant Judæi, non recipiendo Joannis testimonium, & illi non credendo ; sed reprehensibiles non fuissent, si miracula fuissent simpliciter necessaria ad credendum ; quia, quum Joannes nullum fecisset

eisset miraculum , non tenebantur testimonium ejus recipere, & illi credere: ergo miracula non sunt simpliciter necessaria ad credendum .

Obstant I. Christus Joannis 15. dicebat : *Si opera non fecissem in eis , quæ nemo alius fecit , peccatum non haberent* ; Sed Christus hic loquitur de operibus miraculosis ; & peccatum, quod dicit , est peccatum infidelitatis : ergo opera miraculosa Christi fuerunt simpliciter necessaria ad doctrinam ejus credendam . II. Joanni non fuerunt necessaria miracula , quia non erat author novæ Legis , & novæ doctrinæ supernaturalis : ergo in doctrina Christi, quæ erat nova, & supernaturalis, necessaria erant simpliciter miracula , ut crederetur . III. In Joanne miraculorum vices supplere poterat asperitas vitæ ipsius , & autoritas magna , quam in populo Judaico habebat ; In Christo autem fuit vivendi genus plane commune , & vitæ , quam ducebant cæteri, accommodatum, & nullam auctoritatem in populo habebat , immo omnes eum despiciebant, & aspernabantur, tum ob natalium paupertatem, & professionis vilitatem, tum ob conversationem cum publicanis, & peccatoribus : ergo necessaria simpliciter miracula habebat , ut ejus doctrina crederetur . IV. S. Gregorius lib. 27. moralium cap. 6. scribit : *Sanctis Prædicatoribus nequaquam ad persuadendum verba sufficiant, nisi etiam miracula addantur* ; Sed Christus prædica- bat suam doctrinam : ergo , ut illa crederetur , prædicationem debebat miraculis confirmare : ergo miracula erant simpliciter necessaria ad ejus doctrinam credendam . V. De Christo prædixerant Prophe- tiæ, quod patrare debebat magna miracula : ergo ut prophetiæ illorum censerentur in Christo adimpleri , & per adimplerionem ipsarum Judæi crederent doctrinam ejus , debebat ipse magna miracula patrare . VI. Christo , miracula patranti, pauci crediderunt : ergo si nullum miraculum patrasset, nullus ei credidisset : ergo vere miracula fuerunt necessaria simpliciter ad Christi doctrinam credendam .

Respondemus ad I. cum Toletus apud Suarez primo , quod si Christus non fecisset miracula , Judæi non peccassent , scilicet peccato infidelitatis non peccassent , sed peccassent alio peccato . Non credere enim sine tot miraculis, fuisse ignorantia crassa , & culpabilis ; at non credere, cum tot miraculis , non solum fuit igno-

rantia, sed etiam malicia, & blasphemia in Spiritum Sanctum . Et ab hoc peccato excusari potuissent , si non fuissent miracula , non tamen simpliciter ab omni peccato . Secundo responderet cum eodem Toletus idem Suarez , quod si Jesus non fecisset miracula, essent excusabiles plebei, qui Scripturas non intelligebant ; non vero fuissent excusabiles Doctores, qui Scripturas præ manibus habebant, easque intelligebant . Tertio responderet idem Suarez, quod Christus loquatur de necessitate ex suppositione ; Christus enim dixerat, se esse Messiam ; si ergo non fecisset opera , quæ erant propria Messiae , quæ utique erant miracula , non fuisset fide dignus , adeoque non fuisset habitus, & creditus, ut Messias . Has tres responsiones refert Suarez , qui pariter adducit responsiones ad illas , & impugnationes , pro una , quam eligit .

Ad II. Idem erat mysterium doctrinæ, quod prædicavit Christus, & prædicavit Joannes , ex quo mysterio pendebat veritas doctrinæ utriusque . Doctrina erat, quod Jesus Christus esset verus Dei filius , & Messias in Lege promissus , qui peccata mundi tolleretur , & spiritum vitæ conferrent . Hanc doctrinam prædicavit Joannes sine ullo miraculo, & ideo Sectatores fere nullos habuit ; Christus prædicavit , & per crebra miracula , eaque stupenda , illam confirmavit : ergo per hoc ipsum Christus habuit suæ Doctrinæ Sectatores plurimos .

Ad III. Nemo negare potest, majorem fuisse Christi innocentiam, ac vitæ sanctitatem, quam Joannis ; & quanvis in Joanne fuerit major vitæ asperitas , & in Christo ratio vivendi communis , attamen omnes Christum potius quam Joannem ob morum integritatem, & innocentiam præconium venerabantur . Et revera Christus dicere potuit Joannis 8. *Quis ex vobis arguet me de peccato ?* Quibus verbis criminis non solum probationem , sed etiam suspicionem , a se repellebat . Denique subdit Suarez , quod Christus superabat Joannem in virtute , in sapientia verborum , & in auctoritate , qua loquebatur *tanquam potestatem habens*. Ex quibus idem Suarez concludit : „ Unde non dubito , „ quin seclusis miraculis, sola Christi præ- „ dicatio, prout ab illo fiebat , esset suffi- „ ciens ad doctrinam , ita suadendam , ut „ adhibendam sibi fidem prorsus obliga- „ ret „ .

Ad IV. S. Gregorius asserit , miracula esse Præ-

Prædicatoribus necessaria, sed non dicere, esse simpliciter necessaria, ita ut sine illis nullus prædicationis fructus percipiatur, nullum animarum lucrum reportetur. Concedimus ergo, esse miracula moraliter necessaria; hoc est, utilia, ad prædicationem; sed negamus, esse simpliciter necessaria; ita, ut sine miraculis prædicationem fieri non possit. Hoc idem dicimus de Christo; cujus quidem miracula fuerunt utilia, & moraliter necessaria, sed non simpliciter, ut doctrina ejus ab audientibus crederetur.

Ad V. hæc si esset necessitas miraculorum in Christo, esset necessitas, quæ dicitur ex suppositione; esset autem potius necessitas credendi Christum patratores, miraculorum, quam credendi Christum Legislatorem, & promulgatorem novæ supernaturalis doctrinæ, quam ipse prædicabat. Vel denique esset necessitas credendi miracula Christi, quæ a Prophetis supponuntur prædicta, non vero Legem Christi, quæ sine miraculis absolute stare poterat.

Ad VI. Falsum est, paucos credidisse Christo, miracula patranti; ut ex Evangelio apertissime constat. Cum è contra per miracula Christi, & miracula discipulorum Christianizatus mundus conversus fuerit ad illum. At dato antecedente, nil sequitur, nisi quod miracula fuerint necessaria ad suadendam, & confirmandam doctrinam Christi; quod nos utique in prima Conclusionis parte diximus; non vero, quod fuerint simpliciter necessaria ad credendum illam, quod in secunda parte negavimus.

Dicimus II. Christum sufficienter suam Divinitatem probasse per miracula, quæ fecit.

I. Probatur. Propria virtute solus Deus potest miracula facere; sed Christus propria virtute miracula fecit: ergo Christus per miracula, quæ fecit, suam divinitatem probavit. Probatur minor ex excellentia miraculorum, quæ Christus fecit, & quæ omnem naturalem virtutem excedebant; unde cæcus natus, & illuminatus Joannis 9. dicebat: *A seculo non est auditum, quia aperuit quis oculos cæci mei; nisi hic esset a Deo, non poterat facere quidquam*: Ulterius ex modo faciendi, quia solo nutu, & imperio, Christus sapientissime miracula fecit; unde dicitur Lucæ 6. *Virtus de illo exibat, & sanabat omnes*: Insuper ex ipsa doctrina, qua Christus dicebat, se esse Deum, & se esse

Deum per miracula comprobabat, quod fuit solius Christi proprium; quia licet Apostoli, alique Sancti, ediderint miracula, tamen illa non fecerunt, ut se probarent Deo æquales, sed ut ostenderent, se esse servos Christi, in cujus virtute miracula operabantur. Denique Christus per se ipsum miracula faciebat, cæteri tamen per Christum; unde dicebat illis Joannis 14. *Sine me nihil potestis facere*; & S. Ambrosius lib. 3. de fide cap. 4. *Licet homines quoque suscitarent mortuos; non in sua tamen virtute fecerunt, sed in Christi nomine. Aliud est rogare, aliud imperare, aliud mereri, aliud donare.*

II. Probatur. In veteri Testamento revelatum fuerat, Messiam futurum esse verum Deum; sed miracula Christi probabant, Christum esse Messiam: ergo miracula Christi probabant, Christum esse verum Deum. Hoc argumentum tacite adhibuit Christus ipse, quando Matthæi 11. Joanni interroganti per Discipulos, an ipse esset Messias? Respondit, quod miracula, quæ faciebat, id ostendebant; & per hanc responsionem indicare voluit, quod prædixerat Isaias cap. 35. de Messia, & de miraculis ejus; ut explicant Chrysostomus homil. 37. Lactantius lib. 4. de vera sapientia cap. 15. & Athanasius lib. de Incarnat. Verbi, ubi ait: *Evidentia documenta intueantur. Ait enim Scriptura: Tunc aperientur oculi Cæcorum, &c. Quomodo audent, vel contra ista oculos attollere, siquidem Prophetia Deum Deum adventurum significat, & signa ejus presentia tempus ostendunt.*

III. Probatur. Est doctrina Suarez, quod miracula Christi, evidenter cognita, & conjuncta testimonio ipsius Christi, qui asserbat, se esse Messiam, & verum Deum, & in ejus confirmationem talia miracula faciebat, convincere poterant, Christum esse verum Deum evidentia morali in testificante; & hanc sententiam, dicit idem Suarez, esse S. Thomæ 3. p. q. 45. art. 4. ut eum exponit Cajetanus, & 3. p. q. 47. art. 5. & in 3. dist. 16. q. 1. art. 3., & 1. contra Gentes cap. 6., esse pariter Scoti in prolegomenis sententiarum qu. 4., Insuper asserit, esse Athanasii lib. de Incarnat. Verbi, & Origenis lib. 8. contra Celsum; Denique hac ratione confirmat, quam propriis suis verbis proponimus. „ Quidquid Deus sua auctoritate confirmat, est verum, sed id, „ quod Christus affirmabat, Deus sua auctoritate confirmabat: ergo erat verum; „ at-

atqui affirmabat se esse Messiam, & Deum: ergo vere ita erat. Omnes præmissæ sunt evidentes. Major primi syllogismi, quia evidens est, Deum non posse mentiri, ut nunc suppono. Minor, quia evidens est, vera miracula non posse fieri nisi virtute divina: Suppono autem evidenter cognosci, illa miracula esse vera, & in confirmationem eorum, quæ a Christo dicebantur facta. Denique quod Christus hæc doceret, evidens erat audientibus.,

Dicimus III. Malos Angelos, hoc est, Dæmones, non impeditos speciali Dei providentia, ne Christum agnoscerent, convictos fuisse ad credendum, & ad sentiendum, illum esse verum Messiam, a Deo promissum.

I. Probatur. Dæmones multa viderunt, audiverunt, & cognoverunt, quibus judicare facile poterant, Christum esse verum Messiam, ac Deum: ergo vel non impediti a speciali Dei providentia, talem eum judicare poterant, vel impediti, talem eum non judicarunt. Probatur antecedens. Dæmones evidenter cognoscebant veritatem miraculorum Christi, cognoscebant, fuisse conceptum sine opera viri, & natum ex Virgine, Matris integritate illæsa; Insuper audire poterant Angelos annunciantes, natum esse Salvatorem, Christi innocentiam, & puritatem, Christum ipsum expresse dicentem, se esse Messiam promissum, Joannis 4. *Ego sum, qui loquor tecum*; & Matthæi 15. *Tu es Christus, filius Dei vivi*. Joannis 11. *Ego credidi, quia tu es Christus*. Joannis 17. *Ut cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Jesum Christum*: ergo Dæmones multa viderunt, audiverunt, & cognoverunt, quibus judicare facile poterant, Christum esse verum Messiam, ac Deum.

II. Probatur. Dæmones clare cognoscebant, Christum facere miracula in confirmationem suæ divinitatis: ergo, si non fuerunt impediti, cognoscere poterant, Christum esse verum Messiam, ac Deum. Ulterius cognoscebant, prædictiones Prophetarum in Christo fuisse adimpletas; sciebant enim Scripturas, Signa, ac Miracula, quæ de Messia prædicta fuerant, & evidenter videbant, ea omnia compleri in Christo. Nec dici potest, quod Dæmones illa non adverterint; satis enim constat ex tentationibus, quibus aggressus est cum in Deserto, Tentatorem fuisse curiosum agnoscendi Chri-

stum, an esset Messias, an esset Deus; ut communiter exponunt Patres: ergo attentissime advertebant Dæmones, & observabant opera Christi, ut ex illis cognoscerent, an Christus esset verus Messias, & Deus.

III. Probatur, quod Dæmones speciali Dei providentia fuerint impediti, ne Christum agnoscerent. Et licet quæstio sit inter Doctores, quandiu hoc impedimentum duraverit; nihilominus sententia est S. Thomæ pluribus in locis, ut testatur Suarez, quod quanvis Dæmon in principio de Christi divinitate dubitaverit, antequam tamen mortem ejus machinaretur, existimasse, ac judicasse, illum esse filium Dei naturalem; subdit tamen Angelicus, Dæmonem non habuisse firmum hac de re judicium, sed potius suspicionem, ac formidolosum assensum. Hoc ipsum probant per Sanctorum Patrum autoritatem; & sunt Beda lib. 2. in Lucam cap. 14. *Per signorum potentiam, vel intellexit, vel potius suspicatus, esse filium Dei*; Gregorius Magnus lib. 33. *Moralium*; *Et quidem Bebe-moth iste Filium Dei incarnatum noverat, sed Redemptionis nostræ ordinem nesciebat*: Et infra: *Unde bene dicitur: In oculis ejus quasi bamo capiet eum; in oculis quippe habere dicimus, quod coram nobis positum videmus. Antiquus vero hostis humani generis Redemptorem ante se positum vidit, quem cognoscendo confessus, confitendo perterritus, dicens: Quid nobis, & tibi Fili Dei? In oculis itaque suis bamo captus est, quia & novit, & momordit. Athanasius lib. de Incarnat. Verbi: Quod non est persuasum hominibus impiis, id Dæmones suis oculis contuentur, Deumque illum esse, & sentiunt, & credunt, ideoque fugitivi, & adorabundi, in has voces erumpunt, quæ tunc loquebantur, cum ille adhuc in carne versaretur: Noximus qui sis, tu es ille Sanctus Dei. Rursumque clamabant: Quid tibi nobiscum, Filii Dei? Nazianzenus orat. 42. Deitati fidem abrogas? Hoc ne Dæmones quidem ipsi fecerunt; Ita & Judicii perveritate Judæos, & incredulitate Dæmones superas; illi enim Filii vocabulum aequalitatis, vocem esse censuerunt, hi autem cum, a quo fugabantur, Deum agnoscerunt, doloribus nimirum, quos sentiebant, fidem ipsi facientibus.*

Pro quarta Dissertationis parte, prima opinio est quorundam Patrum, dicentium, Judæos cognovisse Jesum esse Messiam, & verum Deum, & nihilominus ex ira,

at-

aque odio, quod contra eum animo conceperant, illum occidisse. Citatur Origenes tract. 19. in Matthæum, & cum eo Auctor Operis imperfecti homil. 40. ubi super illud Matthæi 1. *Agricola autem videntes filium, dixerunt intra se: Hic est hares, venite occidamus eum: ubi habet: Ex omnibus operibus ejus cognoverunt Filium Dei esse; & hoc significant, dicentes hic est hares.* Beda perit. lib. 3. in Matthæum scribit: *Manifestissime probat Dominus, non per ignorantiam, sed per invidiam Principes Judæorum crucifixisse Filium Dei. Intellexerunt hunc esse, de quo dictum est: Postula a me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam;* quæ verba Anselmus citato loco usurpavit. Secunda sententia est aliorum Patrum, & Espositorum, qui putarunt, Judæos cognovisse Jesum esse Messiam, non tamen esse verum Deum. Tribuitur Euthymio in Matthæum, ubi dicit, quod Judæi cognoverunt Christum, ut Regem Israel, quem prædixerunt Prophete, non tamen, ut filium Dei. Eiusdem opinionis sunt Theophylactus, Burgensis, Lyranus, alique apud Suarez. Tertia sententia est illorum, qui dicunt, Judæos neutrum cognovisse, nimirum neque esse Messiam, neque verum Deum. Et isti sunt Abulensis in cap. 21. Matthæi quæst. ultima, Caceranus in cap. 23. Lucæ, & 3. part. qu. 47. art. 5. Quarta opinio est, quod Judæi, qui in Christum crediderunt; cognoverunt, illum esse Messiam, ac verum Deum. Judæos vero, qui in Christum non crediderunt, & qui fuerunt de plebe, & Phariseis, & Judæorum Principibus deceptos, non agnovisse, Jesum esse Messiam, neque Deum, cognovisse tamen, esse Filium Dei; Phariseos autem, & Principes Judæorum, qui Christum sunt persecuti, neque cognovisse, Christum esse Filium Dei naturalem. Et tribuitur hæc opinio Hilario lib. 6. de Trinit., Augustino tract. 49. in Joannem, aliisque apud Suarez.

Dicimus IV. Ex Christi miraculis Judæos omnes potuisse quidem agnoscere, Christum fuisse verum Messiam, ac Deum; re vera autem cognovisse illos omnes, qui in ipsum crediderunt: qui vero non crediderunt, ex parte non cognovisse, ex parte autem agnoscere noluisse.

Prima Conclusionis pars probatur I., quia Judæi ex una parte sciebant oracula de Messia; supponimus enim eos in Lege peritos; & ex altera videbant miracula,

PAR. IV.

quæ Christus operabatur, & quæ a nemine rationabiliter judicante, poterant negari: ergo rationabiliter pariter poterant cognoscere ex miraculis Christi, Christum esse Messiam, & verum Deum. II. Sæpe Christus Judæos ad Scripturas amandabat, ut Seipsum cognoscerent; dicens: *Scrutamini Scripturas, quia illa testimonium perhibent de me. Si Moysi crederetis, crederetis & mihi: ergo signum est, quod ex Scripturis poterant Judæi cognoscere, Christum esse Messiam, & Deum; sed in Scripturis continebantur miracula, quæ operari debebat Messias, ut pro Messia dignosceretur: ergo ex miraculis poterant Judæi cognoscere, Christum esse Messiam, & Deum.*

Secunda Conclusionis pars probatur, quia Judæi illi, qui crediderunt in Christum, ideo crediderunt, quia ex miraculis ipsius cognoverunt, Christum esse Messiam, & verum Deum; alioquin enim non credidissent: ergo credentes in eum, vere cognoverunt illum, & unumque cognoverunt illum ex miraculis, quæ operabatur. Et de facto. Petrus, qui credidit, & dixit Matthæi 16. *Tu es Christus, filius Dei vivi,* Christus respondit: *Gave, & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus:* Et Marthæ, quæ dixit: *Ego credidi, quia tu es Christus, Filius Dei, qui in hunc Mundum venisti;* Christus pariter respondit, eam laudans, non reprehendens; ut asserunt Hilarius lib. 6. de Trinitate, & Augustinus tract. 49. in Joannem.

Tertia Conclusionis pars probatur de iis, qui Christum non agnoverunt, vel qui cognoscere non voluerunt, vel quia ob imperitiam Scripturarum cognoscere non potuerunt, vel quia ob timorem Phariseorum credere, & confiteri esumidabant. Joannis 12. dicitur: *Cum tam ea signa fecisset coram eis, non credebant in eum, ut sermo Isaia Prophete impleveretur: Excavavit oculos eorum, &c.* quibus verbis ostenditur, aliquos non credidisse, ob humanum timorem: ex sequentibus vero patet, alios non confesos fuisse ob violentiam, quam iisdem Pharisei inculcabant: Unde citato loco dicitur apud Joannem: *Veruntamen ex Principibus multi crediderunt in eum, sed propter Phariseos non confitebantur, ut e Synagoga non ejicerentur: diligebant enim magis gloriam hominum, quam Dei.* Insuper quando Principes Sacerdotum, & Pharisei interrogabant Christum, an esset Messias

Y y

Lu

Lucæ 22. Ipse respondit eis: *Si dixeris vobis, non creditis mihi.* Et quando Joannis 10. Judæi dicebant: *Quousque animam nostram tollis?* Respondit pariter: *Loquor vobis & non creditis mihi.* Petrus Actorum 3. dicebat Judæis: *scio quod per ignorantiam fecistis, sicut & Principes vestri.* Et Paulus 1. ad Corinth. 2. *Si cognovissent, nunquam Dominum gloria crucifixissent:* Et Christus Dominus, de cruce pendens sic Matthæi 23. pro crucifixionibus Patrem orabat: *Ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt,*

Obiiciunt I. Si Dæmon scivisset, Christum esse Messiam, & Deum, scivisset quoque, per mortem ejus genus humanum fore reparandum; sed per reparationem generis humani destruebatur imperium Diaboli: ergo non debebat Dæmon mortem Christi procurare. Major est cetera, quia in iisdem Scripturis, in quibus inveniebatur, Christum esse Messiam, ac filium Dei, & Deum, legebatur quoque, Christum futurum esse Redemptorem. II. Dæmon incitabat Judæos ad necem Christi ex odio Dei: ergo jam sciebat, Christum esse Deum. Probat antecedens; quia aliter non incitasset Judæos ad inferendam Christo necem, sciens, quod ex morte Christi dependebat præcipitium Regni ipsius; at quia majus erat odium, quo Deum prosequiebatur, amore, quo seipsum amabat; inde erat, quod ut perderet Christum Deum, non curabat perdere seipsum, & regnum suum. III. Judæi volebant Christum interficere, quia se Deo faciebat æqualem; quod paret Joannis 9. & 10. *De bono opere non lapidamus te, sed de blasphemia, quia tu, homo cum sis, facis te ipsum Deum;* ergo Judæi potius cognoscebant, Christum non esse Deum. IV. Pharisei etiam si essent in Lege periti, non intelligebant tamen, Messiam futurum verum Dei filium naturalem: ergo licet cognoverint esse Messiam, non tamen cognoverunt, esse filium Dei, & Deum. Probat antecedens Matthæi 22. Christus interrogabat Phariseos: *Quid vobis videtur de Christo? Cujus filius est?* Pharisei respondebant, esse filium David: ergo re vera sentiebant, Messiam futurum purum hominem. V. Apostoli regnum Christi credebant terrenum, & temporale; unde dicitur Actorum 1. *Domine, si in tempore hoc restitues regnum Israel;* & Lucæ 24. *Nos sperabamus, quod ipse esset redemptor Israel;*

hoc est, ut explicant Hypotheses; a. Romanorum dominatione. VI. Mater illorum Zebedæi pro filiis suis a Christo petebat regnum temporale, petendo pro illis præcipuas in Regno suo sedes: unde dicebat Matthæi 20. *Dic, ut sedent hi duo filii mei, unus ad dexteram, alius ad sinistram in Regno tuo:* ergo etiam Judæi, qui Christum adorabant, nesciebant, ipsum esse Deum. VII. Si vera esset posrema nostra Conclusio, sequeretur, quod non fuisset in tota Synagoga Judæorum qui haberet veram de Messia, estimationem; sed hoc dici non potest: ergo, &c. VIII. Matthæi 21. Dicebant Judæi *Hic est heres, &c.* ergo cognoscebant, Christum esse Messiam, & Christum esse Deum.

Respondemus ad I. cum Suarez, qui scribit pro responsione, quæ sequuntur verba: „Ad priorem difficultatem respondetur, eas prophetias non fuisse adeo, „claras, ut necessarium fuerit Dæmoni, „omnes intelligere, antequam imple- „rentur; & ideo facile potuit vel ignorare „illas, vel certe non animadvertere, præ- „sertim cum ob nimiam superbiam, & in- „vidiam, totus esset positus in Christo „expugnando, & superando. Conside- „randum est enim, sicut, cum homo ye- „hementi passione ducitur adversus ini- „micum, non semper considerat incom- „moda, sibi imminentia, & licet interdum aliquo modo represententur, fidem „non adhibet, sed seipsum excoecat: ita „accidisse Dæmoni ob pravam affectum, „quem in Christum habebat. Multi vero „existimant in ipsamet nocte passionis „Christi, quando jam antiquæ prophetiæ „ad exitum perducebantur, cœpisse Dæ- „monem aliquid suspicari, & per uxorem „Pilati voluisse Christi mortem impedire. „Ita sentit Anselmus, Lyranus, & Cajetanus Matthæi 27. & Petrus Comestor in „historia Evangelica cap. 166. & optime „Bernardus serm. 1. de Resurrect. Sed hoc „valde incertum est, nam multi antiqui „Patres existimant, non Dæmonem, sed „bonum aliquem Angelum immisisse som- „num illum uxori Pilati, non ut impedi- „retur mors Christi, (sciebat enim Deus „non fuisse impediendam) sed ut causam „suam magis justificaret, & nullam excu- „sationem peccati Pilato relinqueret, „& fidem nostram magis confirmaret. „Nam si Dæmon voluisset impedire mor- „tem Christi, potius per Judæos, quam „per uxorem Pilati id facere aggredere-

„tur.

„ tur. Ita sentiant super Matthæum cap.
 „ 27. Origenes, Hilarius, Hieronymus,
 „ Chrysostomus, Theophylactus, & Eu-
 „ thymius, Ambrosius Lucæ 23. Augusti-
 „ nus serm. 121. de tempore, & Athana-
 „ sius serm. de passione, & Cruce Domini,
 „ qui tamen fatetur, Dæmonem in morte
 „ Christi fuisse sollicitum de perditione
 „ sua, & ideo incitasse Judæos, ut dicerent
 „ verba illa: *Si Filius Dei est, descendat de*
 „ *Cruce, & credimus ei. Quia Domini mor-*
 „ *tem,* inquit, *evitare cupiebat, ne aliis sa-*
 „ *las efficeretur.* „

Ad II. respondet pariter Suarez verbis hisce:
 „ Quamquam peccatum interficientium
 „ Christum fuerit maximum: tamen multo
 „ majorem esse divinam gloriam, quæ ex
 „ Christi morte, & hominum reparatione
 „ resultat. Item, multo majus malum esse,
 „ quod consurgit ex infidelitate, & idolola-
 „ tria fere totius Orbis. Denique cum Dæ-
 „ mon sit superbissimus, nunquam commit-
 „ teret aliquid, ex quo futurum sciret, ut
 „ imperium in homines amitteret, & cultu,
 „ ac adoratione privaretur. „

Ad III. dicitur Judæos illos fuisse, vel de
 „ vulgo homines, qui Scripturas non intel-
 „ ligebant, immo qui neque legebant, unde
 „ potuissent cognoscere Messiam in Lege
 „ promissum futurum esse Deum; vel fuisse
 „ Judæos, qui Phariseorum, & Sacerdotum
 „ invidia præventos, Christum fateri vole-
 „ bant Deum, ne illorum indignationem
 „ incurrerent; ut in Conclusionibus supra-
 „ positis satis explicavimus.

Ad IV. Quavis Pharisei respondissent,
 „ Messiam esse Filium David, hoc tamen
 „ secundum humanam naturam dicebant,
 „ quia vere secundum hanc erat ex proge-
 „ nie David. Attamen quando Christus
 „ objecit verba David, qui Messiam Do-
 „ minum vocabat: *Dixit Dominus Domino*
 „ *meo;* nihil Christo responderunt, & quasi
 „ se convictos dederunt, quavis in intel-
 „ lectu tantum, non autem in voluntate.
 „ Ex quo fit, quod Pharisei, qui erant in
 „ Lege periti, poterant ex Scripturis co-
 „ gnoscere, Messiam esse Deum, licet ex vo-
 „ luntatis pravitate non cognoverint. Un-
 „ de Beda lib. 3. in Matthæum scribebat:
 „ *Manifestissime probat Dominus, non per igno-*
 „ *rantiam, sed per invidiam Principes Judæo-*
 „ *rum crucifixisse Filium Dei. Intellexerunt*
 „ *hunc esse, de quo dictum est: Postula a me, &*
 „ *dabo tibi gentes hæreditatem tuam,* quæ
 „ verba retulimus nuper.

Ad V. dicitur, quod illi, qui in Christum
 „ credebant facilius, & prius crediderunt,
 „ PAR. IV.

esse Messiam, quam Deum. Rationem
 „ assignat Suarez, dicens: „ Quis hoc po-
 „ terius continebat mysterium altius, &
 „ obscurius, quod (ut verisimile est) pau-
 „ ci distincte intellexerunt usque ad Chri-
 „ sti resurrectionem, & Apostolorum præ-
 „ dicationem, sed involute credebant,
 „ Christum esse Filium Dei cum insigni
 „ quadam sanctitate, & excellentia. Quia
 „ vulgus non erat tunc capax majoris co-
 „ gnitionis, ut patet ex toto discursu Evan-
 „ gelii; & ex ignorantia, quæ in ali-
 „ quibus Apostolis erat nocte cœnæ, ut me-
 „ rito Christus eis dixerit: *Tanto tempore*
 „ *nobiscum sum, & non cognovistis me?* Joan-
 „ nis 14. Unde Petro dictum est ex singu-
 „ lari Patris dono tantam, tamque distincte
 „ de Christo cognitionem ei fuisse datam;
 „ & de Martha Chrysostomus, & alii pro-
 „ babilius existimant, non cognovisse di-
 „ stincte, Christum esse Filium Dei natu-
 „ ralem. Ex his consequenter colligitur,
 „ hoc, qui in Christum crediderunt, non
 „ omnes habuisse evidentiam veritatis do-
 „ ctrinæ ejus, neque quod ipse esset Mes-
 „ sias, aut Deus. Fuit quidem ipsis evidens,
 „ ipsum esse dignum fide, & prudenter fie-
 „ ri, credendo illi (ut satis ex superioribus
 „ constat) non tamen fuit evidens, vera-
 „ esse, quæ diceret; tum quia fere omnes
 „ erant simplices, ac illiterati homines, qui
 „ non sciebant Scripturas; tum etiam quia
 „ non omnes videbant cuncta miracula,
 „ & multo minus eorum veritatem eviden-
 „ ter cernebant. Præterea, quia non omnes
 „ sciebant evidenter miracula illa fieri in
 „ confirmationem doctrinæ, aut non posse
 „ permittere Deum, ut falsitatis prædica-
 „ tor talia signa faceret „.

Ad VI. Non statim Apostoli cognoverunt
 „ Christi divinitatem, sed tractu temporis;
 „ non poterant enim illam cognoscere an-
 „ tequam illis fieret a Christo expressa
 „ Trinitatis revelatio, in qua Christi divi-
 „ nitas continebatur. Unde non mirum, si
 „ a principio de Christo carnalia, & tempo-
 „ ralia, non spiritualia, & divina credebant,
 „ atque quærebant.

Ad VII. Citatus Suarez. respondet: „ Quod
 „ veram estimationem habebant, qui spe-
 „ rabant illum verum hominem prophe-
 „ tam, sanctum, ac Deo conjunctissimum,
 „ in qua vera cognitione implicite crede-
 „ bant reliqua, quæ ad Christum pertinent,
 „ quod illis tunc ad salutem sufficiebat;
 „ paucivero erant qui distincte altiora myste-
 „ ria de Messia cognoscerent, & si, qui erant,
 „ fuerant a Deo singulariter illuminati, ut

Simon, Anna, Zacharias, Elizabeth, & alii, qui sine dubio Christo non repugnabant, sed facile obtemperarunt. Fortasse etiam aliquis erat tam versatus in Scripturis, tamque sincere, ac proprie eas intelligens, ut aliquid de divinitate Messiae, vel suspicaretur, vel opinaretur: sed in hoc nihil certe affirmari potest. Quia illi Judaei nullum signum, aut vestigium de decurru talis cognitionis, neque tempore, quo Christus praedicavit, neque postea, semper enim conati sunt Scripturas evertere, & ad falsos sensus detorquerent.

Ad VIII. Illa fuit parabola; quam Christus Dominus proposuit Matthaei 24. Ex parabolis autem colligi non potest firmum argumentum ad aliquid probandum; & hoc ex pluribus rationibus; Primo quidem, quia non est necessarium omnia verba parabolarum exponere, applicare, & ad rem inducere; Secundo, quia in parabolis non omnia inproprietate, & in rigore dicuntur: unde exponi possunt illa verba, quae dixerunt Judaei: *Hic est haeres* &c. Hic est illo, qui se facit haeredem, &

Dei filium; sicut Sapientiae 2. praedictum fuerat, quod Judaei de Christo dicere debebant: Filium Dei, se nominare; morte turpissima condemnemus eum; Tercio, illa eadem verba: *Hic est haeres* &c. possunt hoc alio modo explicari; Hic est ille, qui primum locum tenet in populo, & quem omnes sequuntur, & colunt; Unde Caezanus scribit, quod illo verbo Christus sub parabola praedixit quod postmodum dixerunt Judaei in Concilio: Omnes credent in eum; & propterea ait Suarez, quod dicere, hic est haeres, non fuit dicere, hic est Messias, sed hic est, in quem omnes credent, & ita fiet Dominus, ac haeres populi Israel; Quarto, Jansenius putat, quod illo verbo significatum sit, vel quod multi ex Populo credebant, vel quod ipsi Principes facile poterant cognoscere, & credere, uti debebant; Quinto demum dicitur, quod aliquando argumentis convincebantur Judaei ad id credendum, sed deinde propter humanum timorem, vel propter avaritiam, vel propter alios affectus carnales, & culpabiles, in sua caecitate permanebant.

DISSERTAT. CCXXXVIII.

De Christo triumphante, & Jerosolymam ingrediente. Quando misit Christus Apostolos, ut asinam & pullum quaerent, & adducerent? Unde misit? Quo misit? Et quos Apostolos misit?

CHRISTI Triumphum, quando Jerusalem est ingressus, verbis hisce describit Evangelista Matthaeus sui Evangelii cap. 21. Et cum appropinquassent Jerosolymis, & venissent Bethphage ad montem Oliveti: tunc Jesus misit duos discipulos, dicens eis: Ite in Castellum, quod contra vos est, & statim invenientis asinam alligatam, & pullum cum ea: solvite, & adducite mihi; & si quis vobis aliquid dixerit, dicite, quia Dominus his opus habet, & confestim dimittet eos. Hoc autem totum factum est, ut adimpleretur, quod dictum est per Prophetam, dicentem: Dicite Filia Sion: Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam, & pullum filium subjugalis. Euntes autem discipuli se-

perunt sicut praecepit illis Jesus. Et adduxerunt asinam, & pullum, & imposuerunt super eos vestimenta sua, & cum desuper sedere feterunt. Plurima autem turba straverunt vestimenta sua in via: alii autem cedebant ramos de arboribus, & sternebant in viam: Turba autem, quae praecedebant, & sequebantur, clamabant, dicentes: Hosanna filio David, benedictus qui venit in nomine Domini: Hosanna in altissimis. Et cum intrasset Jerosolymam, commota est universa Civitas, dicens: Quis est hic? Populi autem dicebant: Hic est Jesus Propheta a Nazareth Galilaeae. Lucas vero sui Evangelii cap. 19. hoc pacto narrat: Et his dictis, praecedebat, ascendens Jerosolymam. Et factum est, cum appropinquasset ad Bethphage, & Bethaniam, ad montem, qui vocatur Oliveti, misit duos

Di-

Discipulos suos, dicens, *Ite in Castellum, quod contra est, in quod introeuntes, invenientis pullum a sina alligatum, cui nemo unquam hominum sedit; solvite illum, & adducite. Et si quis vos interrogaverit: Quare solvitis? Sic dicetis ei; quia Dominus operam ejus desiderat. Abierunt autem qui missi erant, & invenerunt, sicut dixit illis, stantem pullum. Solventibus autem illis pullum, dixerunt Domini ejus ad illos: Quid solvitis pullum? At illi dixerunt: quia Dominus eum necessarium habet. Et duxerunt illum ad Jesum, & jactantes vestimenta sua supra pullum, imposuerunt Jesum. Eunt autem illo, substernebant vestimenta sua in via: Et cum appropinquaret jam ad descensum montis Oliveti, caperunt omnes turba discipulorum gaudentes laudare Deum voce magna super omnibus, quas viderant, virtutibus, dicentes: Benedictus, qui venit rex in nomine Domini, pax in caelo, & gloria in excelsis. Et quidam Rhaphasorum de turhis, dixerunt ad illum: Magister, increpa discipulos tuos. Quibus ipse ait: Dico vobis, quia si hi tacuerint, lapides clamabunt. Et Joannes quoque cap. 2. sui etiam Evangelii sequentia de eodem triumpho refert: Jesus autem ante sex dies Pascha venit Bethaniam, ubi Lazarus fuerat mortuus, quem suscitavit Jesus. Fecerunt autem ei canam ibi, & Martham instrabat; Lazarus vero unus erat ex discumbentibus cum eo. Maria ergo accepit libram unguenti nardi pistici, pretiosi, & unxit pedes Jesu, & extersit pedes ejus capillis suis: & domus impleta est ex odore unguenti. Dixit ergo unus ex Discipulis ejus, Judas Iscariotes, qui erat cum traditurus: Quare hoc unguentum non venit trecentis denariis, & datum est egenis? Dixit autem hoc, non quia de egenis pertinebat ad eum, sed quia fur erat, & loculos habens, ea, quae mittebantur, portabat. Dixit ergo Jesus: Sinite illam, ut in diem sepulturae meae servet illud; pauper enim semper habetis vobiscum: me autem non semper habetis. Cognovit ergo turba multa ex Judaeis, quia illic est, & venerunt, non propter Jesum tantum, sed ut Lazarum viderent, quem suscitavit a mortuis. Cogitaverunt autem Principes Sacerdotum, ut & Lazarum interficerent, quia multi propter illum abibant ex Judaeis, & credebant in Jesum. In crastinum autem turba multa, quae venerat ad diem festum, cum audissent, quia venit Jesus Ierosolymam, ascaperunt ramos palmarum, & processerunt obviam ei, & clamabant: Hosanna benedictus, qui venit in nomine Domini, Rex Israel. Et invenit Jesus asellum, & sedit super eum, sicut scriptum est: Noli timere, Filia Sion;*

Ecce Rex tuus venit, sedens super pullum asinae. Hac non cognoverunt discipuli ejus primum, sed quando glorificatus est Jesus, tunc recordati sunt, quia haec erant scripta de eo, & haec fecerunt ei. Testimonium ergo perhibebat turba, quae erat cum eo, quando Lazarum vocavit de monumento, & suscitavit eum a mortuis. Propterea & obviam venit ei turba; quia audierunt, eum fecisse hoc signum. Marcus denique sui etiam Evangelii cap. 11. haec scribit: Et cum appropinquarent Ierosolyma, & Bethania ad montem Olivarum, mittit duos ex discipulis suis, & ait illis: Ite in Castellum, quod contra vos est, & statim introeuntes illuc, invenietis pullum ligatum, super quem nemo adhuc hominum sedit; solvite illum, & adducite. Et si quis vobis dixerit: Quid facitis? Dicite, quia Domino necessarius est: & continuo illum dimittet huc. Et abeuntes invenerunt pullum ligatum ante januam foris in bivolo, & solvunt eum. Et quidam de illis stantibus dicebant illis: Quid facitis solventes pullum? Qui dixerunt eis, sicut praeceperat illis Jesus, & dimiserunt eis; Et duxerunt pullum ad Jesum, & imponent illi vestimenta sua, & sedit super eum. Multi autem vestimenta sua straverunt in via: alii autem frondes cadebant de arboribus, & sternebant in via. Et qui praebant, & qui sequebantur clamabant, dicentes: Hosanna: Benedictus, qui venit in nomine Domini; Benedictum, quod venit regnum patris nostri David: Hosanna in excelsis. Et introivit Ierosolymam in Templum, & circumspexit omnibus, cum jam vespere esset hora, exiit in Bethaniam cum duodecim.

Quibus verbis, & praecipue illis, quae a Joanne scribuntur; Marcus enim, & Lucas in genere, & in confuso scribunt, quia Bethphage, Ierosalem, & Bethania, sibi mutuo vicina erant, ut ait Cornelius a Lapide, liquet; verba sunt ejusdem Cornelii: „ Christum praecedenti Sabbatho coenasse, & pernoctasse in Bethania, ac sequenti die (quae erat Dominica palmarum) vicinibus accessisse ad Ierosalem; scilicet ad Bethphage, & inde misisse Discipulos ad adducendum asinam cum pullo: Bethphage enim erat vicinior Ierosalem, „ . Post quae Cornelius descriptionem illorum locorum, subdens, ait: „ Unde ex Bethania per Bethphage, montem Olivet, & vallem Josaphat, ibatur Ierosalem; nam urbi Ierosalem immediate adjacet Vallis Josaphat, quam interruiit torrens Cedron; post vallem sequitur mons Olivet, post montem vicus Bethphage, & inde Be-

„ thaa;

„thania „. Hæc Cornelius .

Dicimus I. Christum misisse Discipulos quinta die ante festum Paschatis , quæ erat dies decima mensis Nisan , & quæ illo anno inciderat in primam diem hebdomadæ , quæ nobis est Dominica

I. Probatur . Joannis 12. legitur : *Ante sex dies Pascha venit Bethaniam , ubi Lazarus fuerat mortuus , quem suscitauerat : fecerunt autem ei cœnam ibi In crastinum autem turba multa , quæ venerat ad diem festum (Paschatis imminentem) cum audisset , quia venit Jesus Ierosolymam , acceperunt ramos palmarum , & processerunt obviam ei &c. : ergo illa crastina dies , qua Christus iussit sibi pullum adduci , & qua triumphator Ierosolymam est ingressus , fuit dies quinta ante Paschatis festum .*

II. Probatur . Die quinta ante Paschatis festum Agnus mactandus in Paschate inducebatur in domum : ergo sicut voluit Christus mactari in cruce , dum mactabatur ex Mosaica Lege paschalis Agnus ; ita voluit Ierosolymam ingredi solemnî pompa , quando Agnus mactandus , in Ierosolymæ domos inducebatur . Antecedens probatur ex illo Exodi 12. , ubi legitur : *Decima die mensis hujus tollat unusquisque Agnum per familias , & domos suas Et servabitis eum usque ad quartadecimam diem mensis hujus ; immolabitque eum universa multitudo filiorum Israel ad vespèram .*

III. Probatur . Die decima mensis Nisan Josue , trajecto Jordane , cum Universo populo Israelitico ingressus est terram promissam : ergo pariter Jesus die decima mensis Nisan ingressus est Ierosolymam , ut morte sua cœlestem promissionis terram Nobis pararet . Probatur antecedens . Josue 4. v. 19. legitur : *Populus autem ascendit de Jordane decimo die mensis primi , & castramentati sunt in Galgalis contra Orientalem plagam Urbis Jericha .* Unde laudatus Cornelius a Lapide in cap. 12. Joannis hæc scribebat : „

„ (Ante sex dies Pascha) Id est , ante sex dies ,
 „ qui præcedunt Pascha , puta feria sexta ,
 „ sive die Veneris vespere , Jesus ex
 „ Ephrem venit Bethaniam , inde sequen-
 „ ti Sabbatho fecerunt ei Convivium , ac
 „ postero die , puta Dominica palmarum :
 „ Pascha enim eo anno incidebat in feriam
 „ quintam , sive in diem Jovis proxima
 „ hebdomadæ : quare sex dies diem Paschæ
 „ præcedentes , ante quos Jesus venit Be-
 „ thaniam , hi sunt , Sabbathum , Domini-

„ ca , feria prima , secunda , tertia , quarta .
 „ Venit ergo feria sexta , cum sequenti
 „ hebdomadæ feriâ sexta esset crucifigen-
 „ dus . Non venit Sabbatho , quia eo jux-
 „ tam legem non licebat iter agere , sed
 „ quiescendum erat . „

Dicimus II. Christum misisse Discipulos Bethphage ex viciniis Bethphage , ad quaerendum asinam , & pullum .

I. Probatur . Lucæ 19. legitur : *Et factum est , cum appropinquasset Bethphage , misit duos discipulos suos , dicens : Ite in Castellum , quod contra vos est : ergo Christus non pervenerat Bethphage , sed appropinquaverat ; sed loca propinqua sunt loca vicina : ergo Christus ex viciniis Bethphage misit duos discipulos suos , ad quaerendum asinam , & pullum . Unde Cornelius a Lapide juxta explicationem nostram in caput 21. Matthæi ver. 1. scribebat : „ Id est , in vicum , qui ex
 „ opposito , vel e regione vestri est : unde
 „ patet , non significari hic Jerusalem , ut
 „ vult Lyræus , sed vel Bethphage , ut
 „ vult Jansenius ; vel certe vicum aliquem ,
 „ oppositum Bethphage , ut vult Adricho-
 „ mius : nam Christus jam venerat Beth-
 „ phage , ut dixi v. 1. nisi To cum venis-
 „ set ibidem exponas , quasi dicat : Cum
 „ appropinquasset Bethphage . „*

II. Probatur . Qui dicunt , Christum misisse Discipulos ex Bethphage , quo pervenerat in castellum , seu vicum alterum , positum e regione Bethphage , ideo dicunt , quia legunt Matthæi 21. verba hæc : *Cum appropinquasset Ierosolymis , & venisset Bethphage , tunc Jesus misit duos discipulos &c. sed verba hæc nihil probant pro illis , & contra nos : ergo &c. Probatur minor . Verba illa explicanda sunt per contextum Lucæ ; sed per contextum Lucæ venire idem est , ac appropinquare : ergo verba illa Matthæi : Et venisset Bethphage juxta contextum Lucæ idem sonant , ac cum appropinquasset Bethphage ; hoc est , cum venisset prope Bethphage , vel ad vicina Bethphage . Ut enim ait Serry exercitat. 49. „ Ex
 „ Bethania per Bethphage iter erat in Je-
 „ rusalem , distabatque Bethania stadiis
 „ quindécim , sive duobus prope milliariis
 „ ab Urbe ; Bethphage uno duntaxat mil-
 „ liario , situmque erat ad Orientem ad ra-
 „ dices Montis Oliveri , ut in descriptione
 „ Terræ sanctæ videre est . „*

Pro ultima Dissertationis parte , quinam scilicet fuerint Discipuli , quos Christus Dominus misit ; scire oportet , Hila-
 rium ,

rium, Auctorem Operis imperfecti, Bedam, & Glossam, putasse, hos duos fuisse Petrum, & Philippum: Origenem, vero, & Theophylactum scripsisse, quod fuerint Petrus, & Paulus, quod volente typice intelligendum; hoc est, ut ait Cornelius a Lapide, hos duos a Christo missos significasse, & repræsentasse Petrum, qui futurus erat Apostolus Judæorum, & Paulum, qui futurus erat Apostolus Gentium: Nec dum enim, Paulus conversus erat ad Christum, sed post ascensum Christi in Cælum conversus est Actor. 9. Denique Jansenium existimasse, hos duos fuisse Petrum, & Joannem; quia paulo post hos præmisit Christus ad parandum Agnum paschalem. Cæterum Cornelius a Lapide concludit, quod propter Authorum varietatem, & quia Evangelium illos duos discipulos expresse non nominat, nihil certi definiri potest. Eandem ob causam, quæstionem hanc Serry insolutam relinquit, dicens: „Quarta, quæ superest, „ quæstio: Quinam a Christo discipuli „ missi sint, insoluta relinquitur, nullo ad „ ejus solutionem suffragante Canone. Pe- „ trum quidem, & Joannem opinantur „ aliqui, quod iis quinto post die ad Pas- „ cha parandum, missi legantur, Lucæ „ cap. 22. v. 8. At quæ consecutio illa est, „ ut ii quoque ad quærendum asellum „ missi sint, qui ad parandum Pascha fue- „ runt postmodum delegati? Petrum, & „ Philippum alii malunt, non omni qui- „ dem auctoritate destituti: quippe qui „ D. Hilarium, Venerabilem Bedam, Au- „ ctorem Operis imperfecti in Matthæum „ inter Chrysostomi Opera prævios duces „ habent. Sed nec tanta illorum auctori- „ tas est, ut rem per se se dubiam, certam „ faciat. „

Pro Dissertationis Coronide, quædam subnectimus quæsitæ, & responsiones ad illa, ut completa triumphus Christi narratio exhibeatur.

Primo igitur quæritur, an pullus, & asina, sub alicujus dominio fuerint, & quo pacto discipuli eos quæsierunt, & acceperunt? Secundo, an Christus infederit soli pullo, an vero per vices, pullo simul, & asinæ? Tertio, an vestimenta, & arborum rami strati fuerint humi, & in terram projecti? an vero fuerint illi in Tabernaculorum formâ aprati, ad festi Scenopægiæ morem? Quarto, quarum arborum rami illi fuerint? Quinto, quinam fuerint simplex, & Germanus sensus

verborum Hebræicorum, quibus composita erat acclamatio, quam turba Christo faciebant? Sexto, post Christi triumphum, quæ a Populo Judaico, & a Christo, gesta, vel dicta fuerint?

Ad I. quæsitum Lyranus in cap. 22. Matthæi, & Petrus Comestor in historia Scholastica, dicunt, quod pullus & asina, sub nullius dominio fuerint, & quod stabant in Castello Jerosolymis proximo, exposita ad pauperum usum: Ambrosius vero Catharinus putavit, Christum animalia illa ab illorum Domino per discipulos suos mendicasse, ac per elemosynam mutuo petiisse, Contra primam opinionem clamat Lucas cap. 19. v. 33. *solvētibz autem illis pullum, dixerunt Domini ejus ad illos: Quid facitis, solvētes pullum?* Quibus verbis apertissime indicantur Domini pulli. Contra vero secundam opinionem facit, quod Christus nullum verbum dixit discipulis, quos misit, quod mendicationem, aut supplicem petitionem importeret; immo potius Christus mandatum dedit discipulis, ut nullo præmonito, animalia solverent, & adducerent; Et si quis obstaret, dicerent: *Dominus his opus habet:* quæ quidem verba non important supplicis deprecationem, sed potius jubentis imperium.

Ad II. quæsitum Marcus cap. 11. v. 7. aperte dicit, quod Christus infederit pullo: *Duxerunt pullum ad Jesum, & imponens illi vestimenta sua, & sedit super eum:* aperte dicit Lucas cap. 19. v. 35. *laetantes vestimenta sua super pullum, imposuerunt Jesum:* aperte dicit & Joannes cap. 12. v. 14. *Invenit Jesus asellum, & sedit super eum.* Ex altera vero parte Matthæus cap. 21. Meminit asinæ, & pulli: *Euntes autem discipuli fecerunt, sicut præceperat illis Jesus; & adduxerunt asinam, & pullum, & imposuerunt super eas vestimenta sua, & eum desuper sedere fecerunt.* Quod & prædixerat Zacharias cap. 9. v. 9. *Dicite filia Sion: Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus super asinam, & filium subjugalis.* Nos igitur dicimus, quod adduxerunt utique discipuli ad Jesum asinam, & pullum; at Jesus semper infedit pullo, asinam vero duxit post pullum, vestimentis onustam, & quasi stragulis phaleratam. Iter enim Bethphage ad Jerosolymam unius tantum milliarii erat; Unde non poterat per tam brevem viam animal, quod cum portabat, defatigari. Hieronymus, qui viam noverat, & iter

& iter non semel consideraverat, nobis sit testis omni exceptione major. Is enim ait in suis Commentariis ad Matthæum: *Nunc stringendum est breviter, quod secundum litteram in parvo itineris spatio super utrumque animal sedere non quiverit. Aut enim sedit asina, & pullus absque sessore fuit; aut si pullo, quod magis competit, usus est ad sedendum, asina ducta est libera. Ergo cum historia vel impossibilitatem habeat, vel turpitudinem, ad aliora transmittitur; ut asina ista, qua subjugalis fuit, & domitu, jugum Legis traxerat, Synagoga intelligatur: pullus asina lascivus, & liber gentium populus, quibus sederit Jesus, assis ad eos duobus discipulis suis; uno in Circumcisionem, & altero in Gentes.*

Ad III. quæsitum. Putarunt quidam posteriorum temporum Novatores, quod vestimenta, & arborum rami, si fuissent in terram projecti, & a jumentis calcandi, equitationi impedimento fuissent; Unde potius fuerunt in modum Tabernaculorum aprati, atque compositi, ad festi Scenopægiæ morem. Verum contra Novatorum commentum stat non solum communis Patrum consensus, qui dicunt, stratas fuisse humi, ac projectas in terram vestes, & frondes; sed etiam Lucæ Evangelium pugnat cum versionibus quibusdam cap. 19. v. 36. *Ecce autem illo, substernebant vestimenta sua in via.* Versio Syriaca: *Multitudo turbarum sternerbat pallia sua in via, alii vero cedebant ramos ex arboribus, & projiciebant in via.* Versio Persica: *Turba hominum plurima vestimenta sua straverunt, ut ille super ea transiret.* Alii vero ramos ex arbore Olivæ succidebant, & in via projiciebant. Præterea superflua omnino fuerunt Tabernacula illa, quæ Novatores comminiscuntur, quia in itinere tam brevi non oportebat, Christum requiescere, ac inter Tentoriola sedere.

Ad IV. quæsitum. Joannes cap. 12. v. 12. sui Evangelii expresse nominat palmiarum ramos. Matthæi Versio Persica addit Olivas; & habet commune Sanctorum Patrum suffragium, quia triumphus per Olivæ montem ducebatur, & mons iste ab olivis nomen acceperat. Accedit, quod narrat Cyrillus Jerosolymitanus catech. 10., scilicet, quod tempore Jerosolymitanæ obsidionis omnes arbores fuerunt devastatæ, & solæ palmæ superstites remanserunt. Denique pro Olivæ ratio mystica suffragatur; quia Olivæ pacem significant; adeoque in triumpho

Regis pacifici Olivæ quoque illius debeant componere pompam.

Ad V. quæsitum. Verba illa fuerunt: *Hosanna filio David...* Hosanna in altissimis; Morum autem sensus piam continet ad Deum supplicationem, qua Populus ille Deum precabatur, ut salvum sibi, prosperumque novum Regem conservaret. Unde Hosanna filio David, Hosanna in altissimis, idem important: *O Domine, salva quæso; O Domine, prospera quæso;* quod a nobis dici solet: *Erut Rex.* Audiat Hieronymus, Hebraicæ linguæ supra cæteros peritus, qui ad verborum istorum interpretationem epistolam dedit Damasus, Romano Pontifici, quæ est numero 145., & deinde Epistolæ Synopsin in Commentariis suis ad caput 21. Matthæi inseruit: *In archetypo decimo septimo Psalmo, quæ manifeste de adventu Salvatoris scriptum est. Inter cætera hoc quoque legitur: Baptem, quem reproboverunt edificantes, hic factus est in caput anguli; a Domino factus est istud, & est mirabile in oculis nostris: hoc est dico, quem fecit Dominus, exultemus, & latemur in ea. Statimque jungitur: O Domine, salvum me fac, o Domine, bene prosperare: Benediximus tibi in nomine Domini: benediximus vobis de domo Domini &c. Pro eo, quod habetur in Septuaginta Interpretibus, & in cæteris: id est, o Domine, salvum fac; in*

Hebræo legitur: *יְהוָה יִשְׁמְרֵנוּ*: quod manifestius interpretatur: *est Symmachus, dicens: Obsecro, Domine, salvum fac, obsecro.* Nemo ergo putet, ex duobus verbis, Græco, videlicet, & Hebræo sermone, esse compositum, sed totum Hebræum; & significare, quod adventus Christi salus mundi sit: Unde & sequitur: *Benediximus tibi qui venit in nomine Domini. Salvatore quoque id ipsum in Evangelio significantes: Ego veni in nomine Patris mei, & non me recipitis: alius venit in nomine suo, & recipitis eum.* Necnon quod jungitur Hosanna, id est, *salus in Excelsis*, perspicue ostenditur: quod adventus Christi, non tantum hominum salus, sed totius mundi sit, terrena jungens Cælestibus; ut omne genus ei flectatur, Cælestium, Terrestrium, & Infernorum. Chrysostomus, Theophylactus, & Euthymius, non obscure innuunt pueros quoque lactentes Hebræorum, & Matrum mammis applicitos, in eandem acclamationem prorupisse. Immo Christus Dominus pariter indicavit, quando Principibus Sacerdotum, & Scribis,

ob

ob id obstupeſcentibus, & ab eo quærenibus: *Audis, quid iſti dicunt?* Reſpondit, 8. pſalmi verba repetens: *Ex ore infantium, & lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos, ut destruas inimicum, & ultorem.*

Ad VI. quæſitum. Hæc narrantur a Matthæo cap. 21. *Et cum introiſſet Jeruſolymam, commota eſt univerſa Civitas, dicens: quis eſt hic?* Populi autem dicebant: *Hic eſt Jeſus Propheta a Nazareth Galilææ;* & intravit Jeſus in Templum Dei: & eiciebat omnes vendentes, & ementes in Templo, & menſas Nummulariorum, & Cathedras vendentium columbas evertit. Marcus vero cap. 11. v. 11. ſcribit: *Introivit Jeruſolymam in Templum, & circumſpectis omnibus, cum jam vespere eſſet hora, exiit in Bethaniam cum duodecim.* Et alia die, cum exiret a Bethania, eſuriit . . . Et veniunt Jeruſolymam; & cum introiſſet in Templum, cepit eicere vendentes, & ementes in Templo, & menſas Nummulariorum, & Cathedras vendentium columbas evertit. Ex quibus verbis, primo patet hallucinatio Adriconii in Descriptione Terræ Sanctæ, putantis, Christum fuiſſe ingreſſum Jeruſolymam per portam auream, & hoc per prodigium, quia hæc porta ſemper erat clauſa, & ad Christi adventum illico patuit. Hæc enim porta quum eſſet obvia ſubeuntibus Jeruſolymam a monte Oliveri, & a Valle Joſaphat, clauſa non erat, ſed potius ſemper aperta. Secundo, manifeſtatur lapſus illorum, qui dicunt, Christum poſt ſuum triumphalem ingreſſum ſtatim eieciſſe vendentes, & ementes de Templo; hoc enim fuit altera die, ut legimus apud Marcum, quanvis Matthæus diſtincte non explicet. Tertio, ex reſponſione illorum, qui dicebant ad interrogationem de Jeſu, *Quis eſt hic?* Et reſpondebant: *Hic eſt Jeſus Propheta a Nazareth Galilææ;* deducitur quoque, quam falſo dixerint quidam Joannis 1. *A Nazareth poteſt aliquid boni eſſe?* Et Joannis 7. *A Galilæa Propheta non ſurgit.* Opponunt I. Si aſinæ, & pulli quis Dominus fuiſſet, Christus aliena rapuiſſet; ſed hoc non eſt dicendum: ergo nullus erat aſinæ, & pulli Dominus. Probatur antecedens. Christus Dominus non impoſuit diſcipulis, neque ut commodato animantia illa haberent, neque ut ea conducere, neque ut per mendicationem, & eleemoſinam peterent: ergo præcepit, ut raperent. II. Christus dixit diſcipulis, ut jumentorum Domino reſponderent: *Dominus his opus habet;* & conſeſtim dimittet eos; quaſi dicat, ad breve tempus voluiſſe Christum uti illis, & ſtatim remiſſurum ad Dominum, qui propterea gratis commodare poterit, quia conſeſtim recipiet. III. Matthæus clare dicit, quod Apoſtoli ſedere fecerunt Christum deſuper aſinam, & pullum: ergo non ſedit Christus ſuper ſolum pullum. Probatur antecedens. Matthæi 21. legitur: *Adduxerunt aſinam, & pullum, & impoſuerunt ſuper eos veſtimenta ſua, & cum deſuper ſedere fecerunt:* ergo &c. IV. Hæc eadem Matthæi verba teſtantur, quod Apoſtoli impoſuerunt veſtimenta ſuper eos, hoc eſt, ſuper aſinam, & pullum: ergo non ſupra ſolam aſinam: ergo non ſemper Christus ſedit ſuper pullum, neq; ſola aſina veſtimenta detulit. V. Si Christus ſuper ſolum pullum ſedere volebat, quare ulterius adduci fecit aſinam, quæ ad nullum deſervire debebat uſum? VI. Inconveniens omnino videtur, & indecorum, quod Christus ſupra pullum aſinum ſederet, ac triumpharet. VII. Veſtes illæ, ac frondes, ſi humi ſtratæ jacuiſſent, impedimento fuiſſent jumentis, quæ Christum, & veſtimenta porrabant: ergo melius eſt, ut dicamus, quod in Tabernaculorum formam fuerint compoſita. VIII. Exclamatio infantium non fuit quando Christus triumphans ingreſſus eſt Jeruſalem, ſed quando in Templo ſanabat cæcos, & claudos; unde dicitur Matthæi 21. v. 14. *Et acceſſerunt ad eum cæci, & claudi in Templo, & ſanavit eos.* Videntes autem Principes Sacerdotum, & Scribæ mirabilia, quæ fecit, & pueros clamantes in Templo, & dicentes: *Hofanna filio David,* indignati ſunt, & dixerunt ei: *Audis, quid iſti dicunt?* Jeſus autem dixit eis: *Utrique, nunquam legiſtis: Quia ex ore infantium, & lactentium perfecisti laudem?*

Reſpondemus ad I. quod nunquam cenſendum eſt, Christum per diſcipulos ſuos propriis Dominis animantia illa rapuiſſe, vel rapere voluiſſe; Primo, quia illi conſenſerunt ſtatim ac audiverunt Christum voluiſſe illa; Secundo, quia Christus erat ſupremus rerum omnium Dominus; Tertio denique, quia equitatione illa jam terminata Christus ad heros ſuos ſtatim jumenta remiſit; ut reſtatur Author Latinus tractatum in Matthæum apud Origenem.

Ad II. Verba illa Evangelii Matthæi non ſunt

Z z

ſunt

PAR. IV.

sunt intelligenda, ut intel ligit Cathari-
nus, sed ut exponuntur a Marco, qui ea
sic refert, ac repræsentat, ut non intel-
ligantur de Christo, remissuro jumenta
post brevem illorum usum, sed potius de
Domino jumentorum, qui ea dimissurus
erat, statim ac Christi mandatum per-
cepisset. Unde Marcus primo cap. dicit,
quod Domini jumentorum reclamaverunt
dicentes: *Quid facitis, solventes pullum?*
Deinde, quod discipuli dixerunt eis, sicut
præceperat illis Jesus; & postmodum,
quod Domini jumentorum discipulis di-
miserunt jumenta; & dimiserunt eis.

Ad III. dicit Serry, Hebræis esse familia-
rem Synecdochen numeri, eo quia in-
terdum utuntur plurali numero, dum in-
certum significant individuum. Et ad-
ducit exempla, primo, Judicum 12., ubi
de Jephthe in Hebraico Textu legitur *Se-
pultus est in Civitatibus Gbilbad*; scilicet
in aliqua Civitatum; secundo Jonæ cap.
1. *Descenderat Jonas in latera navis*; id est
in latus alterutrum. Sic denique pari
sensu exponi possunt, quæ leguntur
apud Zachariam cap. 9. *Ecce Rex tuus
venit tibi mansuetus, sedens super asinam,
& filium subjugalis.*

Ad IV. Utique vestimenta fuerunt impo-
sita super pullum, & asinam, sed ex di-
versa ratione; siquidem super pullum
imposuerunt, ut Christus commodius, &
decentius sederet; super asinam vero,
ut deferrentur ad ornatum triumphalis
pompe, sicut fuit dictum nuper. Ex hoc
autem nihil erui potest, ad probandum,
quod Christus vicissim sederit super asi-
nam, & pullum,

Ad V. Jam diximus, asinam deservisse ad
triumphalis pompe ornatum, Verum,
subdit quoque Serry, id factum: „ Tum
„ quod Asinarum pulli oneri ferendo non
„ dum affucti, a matre ægre admodum
„ divellantur, seque sine ea duci minime
„ patiantur; tum ob mysticam significa-
„ tionem, ut ea in jugis pulli, & asinæ sub-
„ jugalis solutione, a discipulis facta, fu-
„ tura Gentilis, & Judaici populi libera-
„ tio, & ad Christum conversio, præsi-

„ gnaretur, ut jam ex D. Hieronymo vidi-
„ mus, cui & Patres omnes eo in capite
„ suffragantur. „

Ad VI. Apud Antiquos Hebræos vestitio
super asinum pullum nec indecora, nec
inconveniens erat; unde & Principes,
& divitissimi viri super asinarum pullos
equitabant. Exempla habemus triginta
filiorum Jair, Hebræorum Judicis, ac
Principis, de quibus dicitur Judicum 10.
Sedentes super triginta pullos asinarum;
Et quadraginta filiorum Abdon, Judicis
etiam, ac Principis Israelis, & ejusdem
triginta Nepotum, de quibus legitur Ju-
dicum 12. *Ascendentes super septuaginta
pullos asinarum.* Verum est tamen, quod
post pacem initam inter Hebræos, &
Ægyptios, magna equorum copia coepit
esse in Judæa; Unde super asinos vesti-
tio facta est indecora, & vilis. Verum
Christus censuit potius, decus suum esse,
ut mediocri pompa Jerosolymam ingre-
deretur, & se Regem pacificum, non
bellicum, super asinum, & non super
equum, triumphantem, demonstraret.

Ad VII. dicit Serry, quod is a Judæis Chri-
sto delatus honos usque adeo equitationi
impedimento non fuit, ut potius juve-
rit, unde inoffenso pede pullus incede-
ret, quia vestes dumtaxat ampliores, &
expansa paludamenta strata sunt humi.
Uti nec in Heroum triumphis fuit im-
pedimento, in quibus idem observatum
Plutarchus memorat in Catone. Neque
vero necesse erat, quod illi fingunt, ut
tentoriola, & tabernacula ex vestibus, &
ramis instruerentur, quum Christum in
tam brevi itinere interquievisse, sedem-
que fixisse, non sit verosimile.

Ad VIII. dicitur, quod infantes illi, ac la-
ctentes, bis in Christi laudem exclama-
runt; Primo cum cæteris, quando Chri-
stus per plateas Civitatis transibat, &
triumphans Jerosolymam percurreret;
Secundo, quando in Templo cæcos, &
surdos persanavit. Hoc est enim pueris
usitatum, ut quod semel fecerunt, sæpe
faciant.

DISSERTAT. CCXXXIX.

*De Christo ultimam Cœnam celebrante. Qua die
illam celebraverit? Qua hora? Quo loco?
Et cum quibus commensalibus?*

PRO die, qua Christus ultimam cœnam celebravit, primo, conveniunt omnes, quod illa eadem die, qua ultimam cœnam celebravit, Sacram pariter Eucharistiam instituit. Id ex Evangelio omnium Evangelistarum, clare liquet, & ex consensione omnium Patrum, & Ecclesiæ Scriptorum, immo ex traditione totius Ecclesiæ certissime constat. Constat pariter, quod Christus passus, & crucifixus fuit feria sexta, seu die Veneris; quod Evangelistæ quoque testantur: Igitur pridie, hoc est, die Jovis ad vespem, cœnavit agnum, & Eucharistiam instituit. His autem non obstantibus, controversia est inter Græcos, & Latinos, quæ etiamnum inter ipsos perdurat; siquidem Græci sustinent, Christum celebrasse Pascha luna decimatercia, sive decima tertia die mensis Nisan, eo quod tempus Paschæ a Lege statutum prævenit, propter suam passionem, quæ sequenti die, quâ Judæi Pascha celebrabant, futura erat. Et quia sequenti die cum Paschate, azymorum usus incipiebat, ideo ipsimet Græci censent, Christum ante azyma Eucharistiam instituisse in pane non azymo, sed fermentato; & ob id quoque ipsi in fermentato celebrant, & hoc dicunt, esse præceptum. Damnant proinde Latinos in azymo celebrantes, eosque vocant Hæreticos, & Azymistas, ac denique Latinorum altaria abluunt, quasi pane azymo polluta, antequam celebrent in eis. Latini vero volunt, Christum celebrasse Pascha, juxta, non contra, Legem, lunatione scilicet decimaquarta, sive die decimaquarta mensis Nisan. Sunt ex Latinis, qui censent, Judæos distulisse Pascha in diem decimam quintam Nisan, eo quia, ut ait Burgenfis, ex Seder Olam, traditionem habebant, ut si Pascha incideret in feriam sextam, sive in Parasceven, transferretur in Sabbatum, ne duo festa solemnissima, scilicet Paschæ & Sabba-

PAR. IX.

thi, concurrerent. Verum, inquit Cornelius a Lapide in cap. 26. Matthæi v. 17. „ Hæc traditio, & consuetudo recentior est, cœpitque post Christum, ut ex Thalmud, & Aben Esra, ac ex S. Epiphanio, & Asianis probat Bellarminus lib. de Eucharistia cap. 8., ac Toletus, Suarez, D. Thomas, Abulensis, & alii., Rectius ergo Latini alii dicunt, Christum, & Judæos, eadem die a Lege præscripta, celebrasse Pascha, hoc est, decima quarta lunatione, & decima quarta die mensis Nisan. Verum, antequam ad conclusionem deveniamus, observamus hic contra Græcos, quod etiam si ipsis concederetur, Christum, mortis suæ præscium, Paschatis celebrationem antea occupasse, non ideo tamen evenisset, quod in fermentato Eucharistiam instituisse, ut ipsi prætendunt. Si enim Paschatis celebrationem antevertisset, antevertisset quoque azymorum comestionem. Ratio est, quia ipsa azymorum comestio pars magna erat Paschalis ritus. Unde dies Paschatis dies prima azymorum dicebatur; propterea quod Paschalis agnus cum azymis panibus comedendus erat. Hoc exemplo probatur; quia si quis coactus erat differre Paschatis celebrationem in mensem alterum, in mensem quoque alterum azymorum comestionem differre debebat; & hoc non aliunde, nisi, quia cum azymis Pascha celebrare debebat. Hoc totum continetur Numer. cap. 9. v. 10. *Homo, qui fuerit immundus super anima, sive in via procul in gente vestra, faciet Phase Domino in mense secundo quartadecima die mensis ad vespem cum azymis, & lactuosis agrestibus comedent illud.* Ex quibus haud dubie hæc consequutio inferri potest: ergo si Christus vice versa Paschatis celebrationem prævenit, prævenit quoque azymorum comestionem.

Dicimus I. Christum Dominum Paschatis celebrationem non antevertisse, sed illa eadem die celebrasse, quæ a Lege præscripta erat, & qua Judæi celebrarunt;

Z z z

ni

nimirum luna 14. primi mensis Nisan ad secundam vesperam, quæ est prima vespera lunæ decimæ quintæ; sic præceptum legitur Levitici cap. 23. v. 5., & 6. & Numerorum cap. 28. v. 16.

I. Probatur ex Matthæo, Marco, & Luca, in suis Evangeliiis. Matthæus cap. 26. *Prima autem die azymorum accesserunt Discipuli ad Jesum, dicentes: Ubi vis, paramus tibi comedere Pascha?* Marcus cap. 14. *Primo die azymorum, quando Pascha immolabant, dicunt ei Discipuli: Quo vis eamus, & paremus tibi, ut manduces Pascha?* Lucas cap. 22. *Venit autem dies azymorum, in qua necesse erat occidi Pascha, & misit Petrum, & Joannem, dicens: Euntes, parate nobis Pascha, ut manducemus.* Et quanvis in Evangelio Joannis cap. 13. v. 1. legatur: *Ante diem festum Paschæ sciens Jesus, quia venit hora ejus, ut transeat ex hoc mundo ad Patrem, cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Et cæna facta, &c.* Quæ verba occasionem dederunt Græcis, ut dicerent, Christum Paschatis celebrationem anteverit: attamen verba hæc Joannis, quæ sunt obscura, & quæ possunt etiam in nostrum sensum flecti, ut inferius faciemus, non sunt præferenda apertis, clavis, ac disertissimis aliorum trium Evangelistarum verbis, quæ Conclusionem nostram invictè probant, & per quæ illa Joannis explicari possunt.

II. Probatur. Nulla erat ratio, propter quam posset Christus Paschatis celebrationem antevertere: ergo non anteverit. Probatur antecedens. Etiam si Christus, imminentis mortis suæ præsciens, cognovisset, non posse se Judaicum Pascha præfinito tempore celebrare, nullam tamen necessitatem habebat, illud antevertere: ergo nulla erat ratio, &c. Probatur antecedens. Præceptum non obligabat Christum ad celebrandum Pascha, antequam dies celebrationis adveniret: ergo nulla erat necessitas, &c. Probatur antecedens. Numerorum 9. v. 10. Lex præcipiebat, ut si quis, vel impeditus immunditia aliqua legali, vel longe distans a gente sua, non posset primo mense Pascha celebrare, celebrare teneretur mense altero; at nullibi præcipiebat, ut si quis seiret, se moriturum die Paschatis, antecedenti die Pascha celebraret; Lex ergo mandabat postpositionem, non anticipationem.

III. Probatur. Apostoli illa ipsa die Paschatis compellaverunt Christum de Pascha-

te celebrando; & Christus annuens respondit eis, assignans celebrationis locum: ergo implicite etiam assensit illis de die, quæ erat dies a Lege præscripta. Probatur antecedens Matthæi 26. habemus: *Prima die Azymorum accesserunt Discipuli ad Jesum, dicentes: Ubi vis paremus tibi comedere Pascha?* Igitur non poterat instantis mortis occasio adducere Christum ad præmaturam Paschatis celebrationem. Ratio est, quia Apostoli, quando illam interrogationem Christo fecerunt, nullam habebant cognitionem mortis, Christo sequenti die inferendæ; Christus enim in cæna ipsa Apostolis prædixit, fore, ut illa ipsa nocte ad mortem traderetur: ergo neque fuit imminentis mortis occasio, quæ movit Apostolos, ut Christum interrogarent de loco, in quo vellet Pascha celebrare.

IV. Probatur. Simul cum Christo celebrant Pascha etiam Apostoli. Quærimus: Vel Apostoli hoc rite fecerunt, vel non? Si rite? Apostoli nullam habebant propriæ mortis cognitionem, illis sequenti die inferendæ, & de facto sequenti die non sunt mortui: ergo nullam habebant rationem, propter quam posset Paschatis celebrationem antevertere: ergo rite non anteverterunt: Si non rite anteverterunt? ergo Christus induxit illos ad rem malam, & contra Legem; quod non est dicendum. Additur scandalum, quod passi fuissent Apostoli; nescientes, quod mors Christo instaret sequenti die; Et videntes, Christum Paschatis celebrationem antevertere, quod in Lege erat veritum, passi fuissent scandalum Judæi, si illud sciivissent, & poterant facile scire; passus fuisset Dominus domus, ad quem Christus discipulos misit, ut in domo sua Pascha cum discipulis suis celebraret. Quæ omnia, non est credendum, fuisse permissa a Christo; immo si permisisset, facile ei objecissent Judæi, qui leviora eidem objecendi occasionem avidissime inquirabant.

V. Probatur. Agnus Paschalis, quem in propriis domibus comedere debebant Judæi, occidendus erat in templo, nec comedi omnino poterat, nisi sanguis ejus ad altare a Sacerdotibus spargeretur, & adeps ipsius combureretur. Hoc habetur Deuteronomi 16. v. 5. *Non poteris immolare Pascha in qualibet urbium tuarum, sed in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus,*

ut habiles nomen eius ibi. Igitur, si Christus Paschatis comessionem antevertisset, unum ex his duobus fieri oportuisset, scilicet, aut Christum agnum non immolatum comedere, & Legem Mosaicam violare, immo nec Pascham quidem celebrare; quod non est dicendum: aut sacerdotes agni Paschalis immolationem ad Christi gratiam ante occupasse; quod non est credendum. Sicut enim summum, ac publicum nefas erat Pascha non celebrare, ita nec justo tempore, & loco mactare; quo crimine nunquam se Sacerdotes fœdassent, ut rem gratam fecerent Christo, quem inextinguibili odio prosequabantur.

VI. Probat, Omnes Patres Græci, & Latini, ante seculum duodecimum in eam fuerunt sententia, ut constanter assererent, Christum luna decimaquarta, & die decima quarta mensis primi Nisan Judaicum Pascha celebrasse: ergo hæc est traditio Universalis Ecclesiæ, quam omnes sequi, ac asserere omnino debemus. Probat, antecessens. Euthymius, Digabenus Monachus, qui seculo duodecimo incunte floruit, in Commentariis in Matthæum primus fuit, qui Græcis Schismaticis hanc viam aperuit, ut in suo Schismate fortius permanerent: ergo per duodecim secula antecedentia omnes Patres, sive Græci, sive Latini, in postea fuerunt sententia. Immo, quod hac in re sane observandum est, quum a seculo secundo controversia de certo celebrandi Christiani Paschatis die, per annos amplius trecentos totam fere Ecclesiam exercuerit, contendentibus Asiaticis luna decimaquarta Martii, una cum Judæis celebrandum esse, & Christi exemplo sententiam suam tuentibus, qui propterea Quartodecimani dicti sunt; nemo ex Patribus, nemo ex Romanis Pontificibus, negavit unquam, Christum luna decima quarta cum Judæis Pascha celebrasse, ut Asiaticorum fundamentum illud everterent, sed per alia fundamenta Quartodecimanos impugnarunt: ergo in universa Ecclesia certum, & indubitatum habebatur, celebrasse Christum Judaicum Pascha, una cum Judæis luna decima quarta ad secundam vesperam.

Arguunt I. Matthæus, Marcus, & Lucas, dicunt, Christum celebrasse Pascha prima die Azymorum; sed hæc incidebat in diem decimam quintam mensis Nisan; ergo Christus non celebravit Pascha die decimaquarta mensis Nisan. II. Joannes

cap. 13. testatur, Christum fecisse cœnam ante diem festum Paschæ; ergo Christus anteverit tempus, quo Judæi suum Pascha celebrabant. III. Joannis 18. dicitur, Judæos non fuisse ingressos Prætorium Pilati, ne contaminarentur, sed ut puri purum comederent Pascha: Unde hoc formant argumentum. Die illa, qua Christus ductus est in Prætorium, a Pilato judicandus, atque damnandus, Judæi debebant paschalem agnum comedere; Unde citato loco dixit Joannes: *Non introjerunt in Prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha;* sed Christus præcedenti vespere cœnam paschalem manducaverat; ut ex Evangelio constat: ergo Christus solitum manducationis diem anteverit. IV. Joannes cap. 19. vocavit Parasceven Paschæ diem decimum quintum Nisan, quo Christus celebravit cœnam agni: ergo semper ex Joanne constat, Christum Paschatis Judaici celebrationem prævenisse. V. Matthæi 26. v. 5. Principes Sacerdotum dicebant: *Non in die festo, ne forte tumultus fieret in populo;* quod idem est, ac dicere: Non in die festo Paschatis capiamus, & occidamus Christum: ergo semper stat, quod sicut Judæi festum Paschatis mutaverunt, ita mutavit etiam Christus. VI. Anno illo, quo mortuus est Christus, Pentecostes incidit in diem Dominicam; in Dominica enim die Spiritus Sanctus in Apostolos descendit; sed si ab hac Dominica computentur retro dies quinquaginta, invenietur, Pascha in diem Sabbathi incidisse: ergo Christus Paschatis Judaici celebrationem prævenit.

Respondemus ad I. cum Cornelio a Lapide in cap. 26. Matthæi: „Primum diem, „Azymorum partim esse, & dici diem decimamquartam Nisan, partim decimam quintam. Nam vespera illa, qua Judæi celebrabant Phase, cum quo incipiebant dies, & usus Azymorum, secundum computum naturalem dierum, pertinebat ad diem, quæ vesperam præcedebat; scilicet, ad diem decimam quartam Nisan: eadem vero secundum computum Sacrum festorum pertinebat ad diem sequentem, quæ erat decimaquinta Nisan, quia Judæi festa celebrabant a vespera in vesperam. Et hoc sensu ait Joannes, Christum cœnasse agnum *ante diem festum Pascha;* hoc est die decima quarta Nisan ad vesperam, quæ præcedit idem festum Paschæ, idest, diem decimam quintam Nisan, quæ est prima Azy-

rum,

rum, juxta computum sacrum . . .
 Ad II. Adhibemus responsionem Serry, qua
 & ænigma Adversariorum solvitur, &
 Judæorum dies sacros celebrandi ritus
 exponuntur. Ait igitur Serry exercit. 50.
 „ Observare necesse est, apud Judæos olim,
 „ uti & nunc apud Christianos, alios fuisse
 „ dies sacros celebrandis solemnitatibus de-
 „ dicatos; alios naturales ex naturæ Lege,
 „ distinctos: alios demum artificiales fa-
 „ ciendo quotidiano operi destinatos. Dies
 „ sacri a vespera ad vesperam, uti nunc in
 „ Ecclesia Catholica, ducebantur: Levitici
 „ cap. 23. v. 32. *A vespera ad vesperam ce-*
 „ *lebrabitis sabbata vestra.* Dies naturales a
 „ media nocte incipiebant, & ad aliam me-
 „ diam noctem desinebant. Dies artificiales
 „ ab aurora ad auroram. Cujusque autem
 „ diei duplex pars distinguebatur; noctur-
 „ na scilicet & diurna. Pars nocturna in
 „ quatuor vigilias dividebatur a Solis occa-
 „ su ad Solis ortum: quarum quælibet ter-
 „ nas horas complectebatur. Pars diurna
 „ in quatuor horas dividebatur, primam,
 „ tertiam, sextam, & nonam: quarum quæ-
 „ liber horis etiam ternis coalescebat. Prima
 „ incipiebat ab ortu Solis, durabatque tres
 „ horas; quibus finitis, incipiebat tertia,
 „ quæ & totidem horis durabat, scilicet
 „ usque ad meridiem. A meridie sexta hora
 „ inchoabatur, & tribus post meridiem ho-
 „ ris finiebatur; tum incipiebat hora nona,
 „ durabatque usque ad vesperam, unde no-
 „ ctis vigilæ ducebat exordium. Quia vero
 „ pro varia anni tempestate dies, noctesque
 „ magis, minusve, aut arctantur, aut pro-
 „ ducuntur; idcirco hieme vigiliarum ho-
 „ ræ longiores erant, diurnæ arctiores:
 „ contra vero Æstate longiores erant horæ
 „ diurnæ, arctiores vero nocturnæ: nun-
 „ quam tamen numero plures, paucioresve
 „ censebantur. Sic ergo, ut ad rem ipsam,
 „ de qua nunc agitur, accedamus; Christus
 „ Dominus Cœnam Paschalem egit juxta
 „ Joannem ante diem naturalem Paschæ a
 „ media nocte incipientem: ante diem pari-
 „ ter artificialem Paschæ, ab aurora initium
 „ habentem: non autem ante diem sacrum,
 „ qui a priori vespera ducebat exordium;
 „ sed hoc ipso die sacro jam inchoato, seu
 „ cœpta jam Azymorum die, ut alii Evan-
 „ gelistæ tres attestantur. En tibi solum
 „ ænigma, quin novum idcirco systema
 „ comminisci, necesse sit, quod cum Mat-
 „ thæi, Marci, & Lucæ narrationibus con-
 „ ciliari nulla ratione potest . . .
 „ Ad III. dicitur ex Cornelio a Lapide, quod
 „ Pascha ibi non significat agnum pascha-

lem, quia hic jam erat immolatus, & eo-
 mestus vespera præcedente, sed significat
 alias victimas paschales, quæ immolari
 solebant ex Lege per septem consequen-
 tes dies, ac præsertim primo die Anymo-
 rum, hoc est, mane decimæ quintæ lunæ.
 Hanc responsionem, quam adhibet præ-
 farus Cornelius, & cum eo Serry, idem
 Serry sequentibus verbis probat: „ Immo
 „ ex illis ipsis objectis Joannis verbis invi-
 „ cte prorsus ostendo, de immolatione, &
 „ manducatione Agni Paschalis sermonem
 „ illic esse non posse. De eo quippe Pascha-
 „ te sermo illic est, a cujus immolatione, &
 „ manducatione Judæi prohibiti fuissent, si
 „ forte ex ingressu in Prætorium legalem
 „ immunditiam contraxissent: at ubi major
 „ Sacerdotum, ac populi pars immundi-
 „ tiam legalem aliquo casu contrahebat,
 „ non propterea Judæi ab immolatione, &
 „ manducatione Agni Paschalis prohibe-
 „ bantur; propterea quod hæc necessitatis
 „ esset, atque præcepti, deberetque defini-
 „ to tempore fieri (quanquam si paucorum
 „ privatorum immunditia esset, ii Agni Pa-
 „ schalis immolationem, & comestionem,
 „ transferrent in mensem alterum:) non
 „ itaque de immolatione, & manducatione
 „ Agni Paschalis sermo illic est; sed de man-
 „ ducatione aliorum ciborum immolato-
 „ rum, quæ paris ne cessitatis non erat, ne-
 „ que præcepti. Liqueat id totum ex Judæo-
 „ rum Misna, Tractatu Temura cap. 2. *In*
 „ *totius populi sacrificii offerendis, non atten-*
 „ *debatur, si forte major Sacerdotum, aut popu-*
 „ *li pars esset immunda: sed nec propter hoc*
 „ *emittebatur, quia hujusmodi Sacrificia deter-*
 „ *minatum tempus habebant, quo elapso, nulla*
 „ *amplius erat offerendi opportunitas.* Et Tra-
 „ ctatu de Paschate cap. 7. *Quinque species*
 „ *erant publicorum Sacrificiorum, quæ perinde*
 „ *offerebantur ab immundis, dummodo publi-*
 „ *ca esset immunditia, nempe majoris partis*
 „ *populi, vel sacerdotum.* Quo numero pri-
 „ mo loco ponitur Agni Paschalis immola-
 „ tio. Unde paucis interjectis additur:
 „ *Agnus Paschalis immolabatur etiam cum*
 „ *immunditia, modo tamen majoris partis im-*
 „ *munditia esset. Dum enim privati pauculi im-*
 „ *mundi erant, ii Agni Paschalis immolatio-*
 „ *nem in mensem alterum differebant.* Pascha-
 „ tis itaque nomine, quod ut manducare
 „ Judæi possent, ab ingressu in Prætorium
 „ abstinerunt, Agnum Paschalem a Joanne
 „ fuisse intellectum, impossibile est: cum
 „ & hunc, immundi licet, manducare potuis-
 „ sent, sed ut ut maxime reliquas victimas
 „ toto Paschali septiduo solitas manducari, „
 „ Ad

Ad IV. respondet Cornelius a Lapide in cap. 26. Matthæi : „ Paschæ, idest, sabbathi paschalis, seu Sabbathi, quod intra hebdomadam Paschæ occurrebat, ideoque cæteris Sabbathis erat sanctius, & celebrius. Unde Joannes ibidem explicans, subjicit : *Erat enim magnus dies ille Sabbathi*. Patet id ex Marco, qui cap. 15. 32. Parasceven hanc vocat pro sabbathum : *Erat, inquit, Parasceve, quod est ante Sabbathum*. In Parasceve enim, puta die Veneris, parandi erant cibi, & cætera necessaria pro Sabbatho postridie futuro. Sabbatho enim, utpote sanctissimo, cessandum erat ab omni opere, ut nec cibos coquere liceret, quod tamen aliis festis licebat „.

Ad V. Idem Cornelius a Lapide dicit; quod quanvis Judæi in Concilio dixerint : *Non in die festo &c.*, deinde tamen ob Judæi prodicionem consilium mutaverunt, & Christum in die festo occiderunt. Cæterum nos sequenti Conclusionem probabimus, Judæos celebrationem diei Paschatis non mutasse, sed eam præfinito tempore, ac die, celebrasse. Denique dato etiam, quod Judæi mutaverint, dispar tamen est ratio, quia in lege propter aliquod imminens impedimentum permissum erat celebrationem Paschatis postponere, ut dictum est; at nunquam permissum in lege legitur eandem celebrationem antevertere; ut pariter paulo ante observavimus.

Ad VI. Hæc reponit Serry : „ Hoc Scaligeri momentum in præsentia non attingo, sed expediam loco suo, dum de Sacra Pentecoste ex instituto disputabo : planumque faciam, Pentecostem re ipsa anno illo in sabbathum, non in Dominicam incidisse; perperamque contrariam ea de re Ecclesiæ traditionem a Baronio jactari, quæ nulla est, aut fuit unquam. Dicam tamen interim, nihil Scaligero, ejusque Symmistic traditionem illam, qualiscumque sit, suffragari, ut anno illo Pascha in diem Sabbathi incidisse colligatur. Quanquam enim dies quinquaginta a Dominica anno illo numerari debuerint, ut septima post Dominica complerentur; adhuc tamen a Dominica anno illo numeratos Baronius existimat, non ab ipsa Sabbathi die, tametsi Christum feria sexta in Parasceve mortuum una nobiscum agnoscat: quia, inquit ille, secunda tunc Azymorum die in sabbathum incidente, manipulum hac ipsa die metere non licuit, adeoque nec offerre: illiusque, &

„ messio, & oblatio in Dominicam necessario translata fuit, a qua subinde dies quinquaginta ad Pentecostem sunt numerati. Sed hanc ipsam Baronii animadversionem expendemus loco suo „.

Dicimus II. Judæos cum Proceribus suis non distulisse Paschatis celebrationem a die ex Lege Mosaica definita, sed uno, eodemque die suum Pascha cum Christo celebrasse.

I. Probatur. Si Judæi distulerunt, ideo fuit, quia ex veteri majorum decreto habebant, ut si festum solemne, nullo die medio intercedente, Sabbathum, aut præcederet, aut sequeretur, festum illud solemne in Sabbathum transferretur, ac una, eademque die utranque solemnitatem celebrarent: ac proinde, quia Paschalis solemnitatis anno illo resurrebat feria sexta, Judæi illam in Sabbathum subsequens transfulerunt; sed decretum illud est commentitium, & ratio decreti pariter commentitia: ergo &c. Probatur minor. Decretum est commentitium, quia in Thalmude Masuohet sacca cap. 5. Sermo est de solemnitatibus Sabbatho conjunctis, sive antecedant, sive subsequantur, omnino celebrandis. Accedit praxis ipsa Judæorum, quam testatur Serry, dicens, quod anno 1718. Pentecosten Sabbatho conjunctam distincta die celebrarunt Judæi, & geminis continuis diebus feriatum sunt. Decreti ratio est, ut ait idem Serry. „ Ne geminis continuis diebus feriantes in regione, „ tam calida, grave a cibis, quos biduo illo „ recentes parare sibi non poterant, & a „ mortuis, quos sepelire nequibant, incommodum paterentur „; sed hæc ratio commentitia est: ergo &c. Probatur minor; quia licet verum esset Judæis parare cibos ad esum, & in magnis solemnitatibus, & ipsa prima paschalis die, ut habetur Exodi 12. vers. 16., & quia Judæorum praxis nos docet, quod mortuos ad vesperam sepeliant, quando in diem alteram differri sepultura non potest.

II. Probatur. Si distulerunt Judæi, ideo fuit, quia volebant Paschatis die judicium contra Christum exercere, & in eum liberius insævire; & hoc, quia legitur apud R. Moysem Maimonidem lib. Hilka Sanhedrin cap. 11. *Judices rerum capitalium non judicant in die Parasceve Sabbathi, aut die festo*; sed hæc ratio pariter falsa est: ergo &c. Probatur minor a Serry verbis hisce : „ Quanquam enim secundum Leges, & consuetudines suas Christum Judæi ipso Paschatis die judicare non „ pos-

possent; quod tamen factum attinet, ipsa Evangeliorum historia satis ostendit, nihil illis in Christi capite judicando minus curas fuisse, quam ut rite, & secundum jura, probatasque consuetudines judicia fierent. Etenim & juxta Mafcohet Sanhedrin cap. 4. *Judai judicia capitalia transigunt interdum, & finiunt interdum*: & tamen totam noctem in Christi judicando capite contrivere, eumdenque profunda, & concubia nocte ad Annam, & Caipham deduxerunt, nec nisi oborto sole ad Pilatum Præsidem rapuerunt. Adeo Christi causa secundum leges, & consuetudines Judæorum tractata non est. Certe Christum alias in ipso Encæniorum festo, ut est apud Joannem cap. 10., & in Festo Tabernaculorum, ut legitur cap. 8., lapidibus obruere sonari sunt, nihil tantorum festorum religione prohibente: quid ergo mirabimur, quod oblata demum occasione eundem in solemnitate Paschali judicaverint, crucifixerint? Adde, Christum in manus Judæorum a Juda proditore non fuisse traditum, nisi peracta jam cœna, adeoque cœpta jam solemnitate Paschali: quo tempore differri nequibat, utpote, quæ jam a nobiliore sui partis exordium habuisset.

III. Probatur, impugnando rationem, quam adducit Gerhardus Vossius Dissert. 2. de temp. Passionis §. 14. quem Gregales sui sequuntur. Ratio autem ipsius, ob quam vult, Paschatis celebrationem Judæos distulisse, hæc est: *Legimus apud Antiquos, quomodo Judai ante receptos Cæsaris fastos, observarint veros lunæ motus, & Neoménias attenderint à vultu Orbis sive a visione ejus prima: fastis vero iis, ex Augusti mandato receptis, numerarint secundum medios lunæ motus, & Syderis utriusque exitus*; Quippe Julius Cæsar Æquinoctium, quod ante a Judæis tertia Aprilis die statuebatur, fixerat in vigesima quinta die Martii, Quoties igitur decima quarta Luna primi mensis præverteret Æquinoctium, Paschalem diem non agebant festum; sed expectabant, donec foret Æquinoctium, & post illud demum, hoc est, simul ac Sol signum Arietis ingredi cœpisset, Pascha comedebant. Christus proinde ex lege Mosaica observavit vespèram diei decima quarta Nisan: sed Judai præceres, quia tum nondum foret Æquinoctium, distulere in diem proximum: ut ita post Æquinoctium festum agerent diem Paschatis secundum consuetudinem cœptam, ex quo annum more Romano computarent. Ad quæ reponit Serry citato loco, Pro-

bandum Vossio, ejusque generalibus esse, Judæos jam tum a Christi Domini ætate Cæsaris fastos recepisse; eaque consuetudinem anni more Romano computandi ea jam ætate tenuisse: quod illi non modo non probant, sed constat insuper esse falsissimum. Secundum enim hanc computandi rationem, quæ post everfam Jerosolymam per multa jam secula apud Judæos obtinuit, nunquam Pascha incidit in secundam, quartam, & sextam feriam, ut ex illorum canonibus liquet, ipsoque experimento probatum habent. Ab eo Ezra autem in Commentario in Exodum cap. 23. ingenue fatetur; *In Misna, & in Thalmude exempla haberi, quibus probari potest, Pascha incidisse in secundam, quartam, & sextam feriam*. Nondum itaque Christo in terris agentæ, imo nec tunc primum, dum consarcinatum est Thalmud, ea computandi diei Paschatis ratio apud Judæos obtinebat. Probandum pariter Vossio esset, quo anno passus est Christus, decimam quartam lunam primi mensis, ad cujus Vespèram Christum Dominum Pascha ex lege comedisse fatetur, Æquinoctium prævertisse: quæ res Judæis differendi Paschatis causa fuerit. Quod tamen nec probat ille, nec ullus unquam certo probavit Astronomus. Quamquam enim ex syderalis scientiæ legibus, certisque Lunæ, ac Solis moribus diligentissime observatis, reducto ordine retrogrado Calendario reteri certo possit, in quam Lunæ diem singulis annis per omnia retro sæcula inciderit Æquinoctium; incertus tamen est sæculi annus quo passus est Christus, ut suo probabimus loco: quo ex uno tanquam primo fundamento tota computationis ratio pendet. Quod demum subjungit Vossius, Christo Domino ad primas Paschatis Vespèras, ut ipse quidem autumat crucifixo, factum esse, ut quæ die typicus Agnus a Judæis edendus erat, verus Agnus in cruce oblatus fuerit a Judæis; atque ita veritas typico optime responderit: id, inquam, nec multum urget, nec est omnino verum. Non urget, quia rationes illæ omnes ex typorum cum veritate consonantia petitiæ rem quidem, si fiat, congruentem ostendunt; factam nihilominus non evineunt: cum veritatem typo in omnibus, ac per omnia respondere necesse non sit. Nec verum omnino est, quod tam ingeniose putatur excogitatum. Quandoquidem hac ipsa in hypothese Christus ad primas Vespèras Paschatis a

„ Ju-

» Judæis non censeretur occisus; sed intra
 » eam diem, qua necdum typicus Agnus
 » edendus fuisset. Hora quippe judaico mo-
 » re sexta Christus in crucem est actus; no-
 » na demum extinctus; tresque ad diei clau-
 » sulam horæ supererant, antequam dies
 » altera, quam Paschalem Vossius autumat,
 » a primis Vesperis initium caperet. Non
 » itaque ea in hypothesi typo veritas re-
 » spondisset. Rectius longe in systemate
 » nostro veritas typo respondet, dum ipso
 » Pascharis die Christus ponitur crucifixus;
 » peracta, prius in Vesperis cœna Judæi-
 » ca, ».

IV. Probatur. Marcus in suo Evangelio cap.
 14. v. 12., & 16. apertissime asserit, nec
 Christum prævertisse, nec Judæos in-
 diem alteram distulisse Pascha suum,
 anno illo, quo passus est Christus; at una,
 & eadem die juxta legem Moysis, univer-
 sos celebrasse. Verba Marci sunt: *Primo*
die Azymorum, quando Pascha immolabant
Judæi, dicunt ei Discipuli: Quo vis eamus,
& paremus tibi, ut manduces Pascha? Et
mittit duos ex discipulis suis, & dicit eis:
Ite in Civitatem, & occurret vobis homo
lagenam aquæ bajulans, sequimini eum. Et
quocunque introjerit, dicite Domina domus,
quia Magister dicit: Ubi est refectio mea, ubi
Pascha cum discipulis meis manducem? Et
ipse vobis demonstrabit Cœnaculum grande,
stratum, & illic parate nobis. Et abiit
discipuli ejus, & venerunt in Civitatem, &
invenerunt sicut dixerat illis, & paraverunt
Pascha.

Dicimus III., Christum celebrasse Cœnam
 ultimam hora vespertina lunæ decimæ
 quartæ diei decimi quarti mensis Nisan
 in domo, non Joannis Evangelistæ, sed
 Joannis cognomento Marci, & Commen-
 sales habuisse, tam in Cœna judaica,
 quam in Cœna Eucharistica, omnes Apo-
 stolos, etiam Judam.

Prima pars Conclusionis probatur I. Mar-
 thæi 26. v. 20. *Vespere autem facto discum-*
hebat cum duodecim discipulis suis. Marci
14. v. 17. Vespere autem factò, venit cum
duodecim, & discumbentibus eis, & manda-
cantibus, Lucæ 22. v. 14. Et cum facta
esset hora, discubuit, & duodecim Apostoli
cum eo: ergo ex trium Evangelistarum
 consensione Christus vespertina hora
 cœnam fecit ultimam cum Discipulis
 suis.

II. Probatur. Exodi 12. v. 18. cautum le-
 gitur: *Primo mense quartadecima die mensis*
ad vespertam comedetis azyma usque ad diem
vigesimam primam ejusdem mensis ad vespe-
 PAR. IV.

ram: ergo ex præscripto legis Vespere
 comedendus erat agnus Paschalis; & sic
 de facto dicendum est, comedissem illum
 Dominum Christum, & Apostolos ejus.

Secunda pars Conclusionis contra errorem
 Nicephori lib. 1. hist. cap. 18., & Cedre-
 ni in Compendio historię, qui scripse-
 runt, ultimam Cœnam fuisse peractam in
 domo Joannis Evangelistæ; probatur I.
 Lucæ 22. dicitur, quod Christus misit
 ipsum Joannem Evangelistam, simul &
 Petrum, ad quemdam hominem, ut in il-
 lius domo Cœnam pararent: ergo non
 fuit idem Joannes Evangelista missus
 cum illo homine quodam, ad quem fuit
 missus. II. Homo ille, in cujus domo Chri-
 stus fecit ultimam Cœnam, dicitur Pater
 familias; sed Paterfamilias nunquam fuit
 Joannes Evangelista, qui virgo in ævum
 permansit: ergo Joannes Evangelista non
 fuit homo quidam ille, in cujus domo
 ipsemet Joannes simul cum Petro Cœnam
 paravit. III. Joannes domum non habuit
 Jerosolymis: ergo in ejus domo non pote-
 rat parari Cœna. Probatur antecedens.
 Joannes erat ex illorum numero, qui cum
 Petro dixerunt: *Ecce nos reliquimus omnia,*
& sequuti sumus Te, quod peculiariter de
 Joanne asserunt Augustinus tract. 119.
 in Joannem, & Ambrosius in Exhortatio-
 ne ad Virgines, contra ineptiam Apollin-
 naris, qui dicitur Author Tragediæ de
 Christo patiente; adeoque Joannes nec
 prædia, nec possessiones, nec domum,
 habebat. IV. Patres fere omnes docent,
 Cœnam fuisse factam in domo Joannis co-
 gnomento Marci; non autem Marci
 Evangelistæ, qui simpliciter dictus est
 Marcus, & fuit patria Lybicus Cyre-
 næus, & Petri discipulus; sed Joannis,
 qui dicebatur etiam Marcus, & erat filius
 Mariæ, & Barnabæ consobrinus, atque
 discipulus, cujus mentio habetur in Acti-
 bus Apostolorum cap. 12., & in Epistola
 ad Colossenses cap. 4. In hac pariter do-
 mo Marci, Apostoli post Christi mortem
 latitabant, & Christus resurgens ibidem
 se primum illis ostendit; ibidem die Sacra
 Pentecostes Apostoli Spiritum Sanctum
 acceperunt. Denique in eandem domum
 se recepit Petrus ex Herodis carcere libe-
 ratus, & ibi Fideles orantes invenit, ut
 legitur in Actibus Apostolorum cap. 12.
 Proinde hæc ipsa domus prima omnium
 creditur conversa in Templum, & com-
 munitè dicta Ecclesia Sion. Cœna facta
 est in Cœnaculo domus; hoc est in loco
 quodam eminenti, quem solarium appel-
 labant;

A a a

habent; & quia locus ille erat cenis faciendis destinatus, Cœnaculum quoque dixerunt.

Tertia Conclusionis pars probatur, et primitus observare oportet, quod Christus illo ipso vespere duplicem fecit Cœnam, judaicam unam, Christianam alteram: In priori Cœna Agnum Paschalem ritu Moïsae comedit; in posteriori vero Eucharistiam Sacramentum instituit. At inter utramque pedum lationem interjecit; quod Joannes cap. 13. expresse, atque distincte notavit, dicens v. 1. & sequentibus: *Ante diem festum Pascha sciens Jesus, quia venit hora ejus, ut transiret ex hoc mundo ad Patrem, cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilavit eos. Et Cœnasset, cum diabolus jam misisset in eos, ut traderet eum Judas Simonis Iscariotes: Sciens, quia omnia dedit ei Pater in manus, & quia a Deo exivit, & ad Deum vadit: Surgit e cœna, & ponit vestimenta sua, & cum accepisset linteum, praeiungit se. Deinde mittit aquam in pelvem, & cepit lavare pedes discipulorum, & extergere linteo, quo erat praeiunctus. Et v. 12. Postquam ergo lavit pedes eorum, & accepit vestimenta sua, cum recubasset iterum, dixit eis: Scitis, quid facerem vobis? Quod omnes Apostoli in prima Cœna Commensales fuerint, est communis consensus Patrum, qui id ipsum Matthæus, Marcus, & Lucas aperte tradunt; at quod non omnes Commensales fuerint in altera Cœna, & consequenter, quod non omnes participes fuerint Corporis, & Sanguinis Christi, dixerunt Hilarius & Theophylactus in Commentariis ad cap. 26. Matthæi, Rupertus lib. 10. in Matthæum, Innocentius III. lib. 4. de mysterio Eucharistiae cap. 13. Author Constitutionum Apostolicarum lib. 9. cap. 16., qui omnia dicunt, Judam proditorem in Cœna Eucharistica, Commensalem non fuisse. At nos contra illos dicimus, prædictæ Cœnæ Eucharisticæ Apostolos omnes, & Judam quoque ipsam proditorem, interfuisse, & dicimus cum Origene, Cyrillo Jerosolymitano, & Alexandrino, Cypriano, Chrysostomo, Ambrosio, Hieronymo, Leone Magno, Augustino, Beda, Bernardo, & S. Thoma. Et I. probamus ex cap. 14. Marci, Christus porroxie Eucharistiam omnibus mensæ assidentibus; Unde dictum est de calice: *Beberunt ex eo omnes*: Ex cap. 13. Joannæ Judas non discesserat de mensa, & de Cœnaculo quando Christus Eucharistiam Discipulis porrigebat,*

quis illi jam porroxit; & distribuit. Christus dixit: *Dum ex vobis traderet me*; ergo Judas proditor fuit unus ex discumbentibus, & Eucharistiam accepit. II. Ex Lucæ Evangelio cap. 22. Christus consecravit Calicem, & illico deinde subiecit: *Similam enim cœnæ manus tradentis me, mecum est in mensa*: ergo Judas proditor tunc erat in mensa; sed Christus Dominus antequam calicem consecraret, distribuerat omnibus discumbentibus Corpus jam consecratum: ergo distribuerat quoque Judas proditori, qui illis adstibat, & discumbebat. III. Ex Actibus Apostolorum cap. 1. habetur, quod Judas traditor fuit simul cum cæteris Apostolis creatus Sacerdos, & Episcopus; Petrus enim de Juda interpretatur dictum illud psalmi 108. *Et Episcopatum ejus accipiet alter*; sed Christus creavit Apostolos, & Sacerdotes, & Episcopos, juxta Concilium Tridentinum, quando dixit eis: *Hoc facite in meam commemorationem*: ergo tantum dixit illis, quibus Eucharistiam porrexerat; atqui dicitur Judas: ergo & Judas porrexit. IV. Post Cœnam judaicam Christus ex cap. 13. Joannæ, & ante Cœnam Eucharisticam lavit pedes Discipulorum, quæ fuit quidam prævia dispositio, seu præparatio ad susceptionem Eucharistiae: sed Christus lavit pedes etiam Judæ Proditoris, ut constet ex eodem cap. 13. Joannæ v. 10. ubi Christus dicebat, quando pedes lavabat: *Qui lotus est, non indiget, nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus: Et vos mundi estis, sed non omnes: sciebat enim, quisnam esset, qui traderet eum: propterea dixit, non estis mundi omnes*: ergo etiam Judas Eucharistiam accepit. Denique hoc ipsum facitur Ecclesia in illo hymno, quem canit in Missa dicitur sancti Corporis Christi: *Panis vivus, & vitalis hodie proponitur, quem in sacra mensa Cœnæ, Turba Fratrum duodecim datam, non ambigitur*: ergo etiam fuit datum Judæ; aliter Turba Fratrum dici non posset duodecim.

Quæres hic, quid dicendum de opinione, quæ olim nono seculo apparuit, & de qua loquitur Photius in Bibliotheca c. 115. & 116. & quæ postmodum temporibus nostrorum Patrum iterum excitata fuit; illorum, scilicet, qui dicebant, Christum judaicam Cœnam non celebrasse, & Agnum Paschalem cum suis non comedisset; sed dumtaxat peregrisse cœnam christianam, consistentem in corporis consecratione, & distributione?

Opi-

Opinionem hanc Serry vocat, modo portentosum commentum, modo audacem, ac remerariam sententiam, modo periculosam novitatem. Proinde illam sequentibus rationibus impugnat. I. Matthæi 16. v. 18. Christus Dominus per discipulos missos dici jussit Domino Domus: *Apud te facio Pascha cum discipulis meis.* Et Marci 14. v. 14. *Ubi est refectio mea, ut Pascha cum discipulis meis manducem?* Per quæ quidem verba Christus intelligebat Pascha Judaicum, non vero cœnam Eucharisticam, de qua Dominus Domus nullam habere poterat cognitionem, immo nec suspensionem. II. Christus Dominus loquebatur de cœna illa, quam ipse manducavit; sed ipse manducavit Cœnam Judaicam, non Cœnam Eucharisticam: ergo verba illa sunt intelligenda de Cœna Judaica, non Eucharistica. Probatur minor; quia Christus instituendo Eucharistiam non manducavit, sed discipulis tradidit sumendam. III. Christus illam Cœnam cum discipulis manducavit, quam discipuli, ab eo missi paraverunt; sed discipuli paraverunt Cœnam Judaicam, hoc est agnum, qui antonomastice dicebatur Pascha; ergo manducavit Cœnam Judaicam. Major est apud Lucam cap. 19. v. 11. *Fecerunt discipuli, sicut constituit illis Jesus, & paraverunt Pascha;* hoc est, manducandum; minor patet, quia discipuli Eucharistiam, nec tunc noverant, ut pararent, nec ab ipsis erat paranda. IV. Ideo dicunt Adversarii, quod Christus anno illo omisit Pascha Judaicum, quia putant, Christum fuisse cruci affixum, non in Paschare ipso, sed in Paschatis pervigilio; quo tempore non incumberebat illi Iudaici Paschatis celebrandi obligatio; sed hoc in prima Conclusionem probatum est esse falsum. V. Ex hac opinione firmatur Græcorum disciplina, qui celebrant Eucharistiam non in azymo, sed in fermentato; sed hæc a nobis impugnatur, illo præsertim sensu, quo a Græcis asseritur, & defenditur: ergo &c. Probatur major. Si Christus celebravit Pascha suum, non Pascha Judaicum; & illa die celebravit, qua nullus erat azymorum usus, non in azymo, sed in fermentato Eucharistiam instituit: ergo firmatur Græcorum disciplina &c. VI. Opinio, quam impugnamus, repugnat publicæ Ecclesiæ professioni, quæ agnoscit duplicem Cœnam nocte illa a Christo Domino celebratam, aut duas ejusdem Cœnæ partes, distinctas quidem, & per pedum lotionem, & per ciborum

PAR. IV.

diversitatem: unam scilicet, quæ agnum; & azyma cum discipulis manducavit: alteram vero, quæ corpus suum obtulit in cibum: unam, quæ Mosaicam Legem implevit; alteram, quæ novum Testamentum condidit. Et hoc probatur tum ex Concilio Tridentino sess. 22. cap. 1. *Christus in Cœna novissima, quæ nocte tradebatur, celebrato veteri Pascha, quod in memoriam exitus de Ægypto multitudo Filiorum imitabatur, novum instituit Pascha.* Denique ipsa Ecclesia, & in Officio, & in Missæ Solemnitatis Corporis Christi, hæc capit:

In suprema nocte Cœna

Recumbens cum Fratribus,

Observata Lege pleno

Cibus in legalibus,

Cibum turba duodena

Se dat suis manibus

Et iterum

Noctis recolitur Cœna novissima;

Qua Christus creditur Agnum, &

Azyma

Dedisse Fratribus juxta legitima

Præcis indulta Patribus.

Post Agnum typicum, expletis epulis;

Corpus Dominicum datum Discipulis:

Sic totum omnibus, quod totum singulis,

Ejus fatemur manibus.

VII. Patres communiter opinionem hanc improbant, unanimiter asserentes, Christum comedisce Paschalem agnum in ultimam cœna, & hoc certissimum dicentes, quia in Sacris Literis expresse, & luculenter contentum. Legantur Origenes tract. 35. Chrysostomus homil. 82. in Matthæum, Hieronymus in cap. 26. Matthæi ad vers. 26. Epiphanius hæres. 30. ubi contra Ebionitas probat legitimum carniū esum ex exemplo Christi, Paschalem agnum comedentis, verbis hisce: *Quomodo de esu carniū non statim ipsorum demerita redarguetur? Primum quidem Domino edente Pascha Judæorum; Pascha autem Judæorum Agnus erat, & Azyma, hoc est, panes non fermentati. Et edebantur carnes agnina, igne affata: velut etiam Discipuli ejus dicunt: Ubi vis, ut paremus tibi, ut edas Pascha? Rursus autem ipse Dominus ait: Desiderio desideravi hoc Pascha comedere vobiscum. Et non dixit simpliciter Pascha, sed hoc Pascha, ut ne quis ad suam rapiat opinionem. Pascha autem erat, velut dixi, carnes affate igne, & alia, &c.* VIII. Photius, & ipse, & Græcorum

A a a 2

corum

eorum Schismaticorum Antesignanus 6. 136. refert quorundam Anonymorum opinionem, qui dicebant, Christum non celebrasse Pascha Judaicum, illam impugnat, eique opponit Catholica Ecclesiae doctrinam, dicens: *Ecclesia docet, tunc Christum legitimum Pascha perfecisse, antequam mysticam institueret Cœnam.*

Obijciunt I. Versus illi, qui in VI. probatione ponuntur, falso citantur sub nomine Ecclesiae, quum sint potius S. Thomae Aquinatis, qui illos composuit. II. Augustinus dixit: *Christum non fecisse, sed comedisse Pascha, sed fuisse*; ergo Christus Judaicum Pascha non comedit. III. Hieronymus Vecchiatus posterioribus temporibus systema, quod nos impugnamus, propugnavit; ergo non fuit sententia illa universaliter rejecta, nec ab Ecclesia damnata. IV. Judaei comedeant suum Pascha, stantes, non sedentes, nec discumbentes; sed Christus, & Apostolus Evangelio discumbebant; ergo non celebrabant Pascha Judaicum. Probatum majorem. Exod. cap. 12. v. 11. legitur de comestione Agni Paschalis: *Sic autem comedetis illam; renes vestros accingetis, & calcamenta habebitis in pedibus, habentes baculos in manibus; & comedetis festinant*: Haec autem observari commode non possunt, nisi ab Stantibus.

Respondemus ad I. verbis Serry, qui excipiat. 5 r. sic scribit: „ Neque excipere juvat, Doctoris Angelici hymnos illos esse, quibus suam ille de gemina cœna sententiam expressit; nec lumina semper auctoritate pottere, quae in sacris precum officiis in Ecclesia recitantur. Ex quo enim Doctoris Angelici lucubrationem adoptavit Ecclesia, illius quoque sententiam in eadem expressam fecit suam. Neque mora facti historici quaestio illa est: quo in genere nonnulla, quandoque minus certa in publicas Ecclesiae preces irreperisse, non ignoramus; sed quid dogmatis habet admixtum ex Sacrarum Scripturarum intelligentia pendens, & ad Ecclesiasticam Disciplinam puritatem afferendam apprimè conducens. „

Ad II. Augustinus loquutus est de Paschate

Christianorum, non de Paschate Judaeorum. Judaeorum Pascha est Agnus immolatus, edendus cum azymis, & cum lactucis agrestibus; & hoc, comedendo ritu Judaico fecit Christus. Pascha Christianorum est ipsemet Christus, qui fuit in ara crucis immolatus, juxta Apostolum 1. ad Corinth. 5. *Pascha nostrum immolatus est Christus.* Pascha Christianorum Christus non facit, non edit, sed fuit; & in hoc sensu loquutus est Augustinus.

Ad III. Hieronymus Vecchiatus propter illam suam opinionem fuit caesariibus mancipatus, illamque a Fidei Quaestoribus fuit dictum, esse contra Sacrarum, Literarum fidem, contra Ecclesiae Universae auctoritatem, & contra Sanctarum Patrum doctrinam. Haec narratur a Jo. Nicio Rhythmo par. 1. Pisacorhœca Virorum illustrium pag. 196. & a Suarez 3 p. q. 70. art. 6. sect. 3. ubi scribit: „ Statuendum primo est, Christum Dominum „ ante passionem suam legalem Cœnam „ cum Discipulis celebrasse; Agnumque „ Paschalem ritu Judaico immolasse, & comedisse. Quae res tam aperta est in Evangelistis, ut mirum sit, non defuisse hoc „ tempore Haereticos, qui eam negarent. „ Haec sententia est plane haeretica. „

Ad IV. Triplex adhibetur responsio: prima est Baronii, dicens, quod ritus ille comedendi Agnum Paschalem, pedibus stando, jam a tempore exilii Babylonicum fuerat intermissus, ac penitus antiquatus; & hoc ait, liquere ex Rituali Hebraeorum, libro perreverso. Secunda est aliorum, qui dicunt, quod illud Moysi praeceptum ad primi Paschatis observationem in Aegypto solummodo pertinebat, quia tunc festinatione opus erat, & conveniebat Judaeos, Viatorum instar, lumbos habere accinctos. Tertia est aliorum, qui volunt, Christum, ejusque Discipulos, modo stare, modo discumbere potuisse, pro ciborum varietate. Et hoc maxime, quia, ut dictum est, duplex Cœna fuit peracta, Judaica, & Christiana, & inter utramque non modicum effluxit tempus.

DISSERTATIO CCXL

De Passione Christi. An conveniens fuerit, Christum pati, & mori, & mori in Cruce, pro Redemptione Generis humani? Quae passionum genera Christus sustinuit? Et quam graves, & acerbifuerunt dolores passionum ejus? Utrum Christus passus fuerit secundum totam animam? Et an tota anima fruitionem beatam in passione habuerit?

ANGELICUS Doctor 3. par. q. 46. art. 1. quaerit: Utrum fuerit necessarium, Christum pati, pro liberatione humani generis? Et respondet, dicendum, quod si necessa-

rium sumatur eo modo, quo secundum sui naturam impossibile sit aliter se habere, non fuit necessarium, Christum pati, neque ex parte Dei, neque ex parte hominis: Si vero necessarium accipiat ex aliquo exteriori, quod faciat necessitatem coactionis; & tunc neque fuit necessarium, Christum pati necessitate coactionis, neque ex parte Dei, qui descendit, Christum pati, neque ex parte ipsius Christi, qui voluntarie passus est: Si vero sit necessarium necessitate finis, vel ex suppositione finis, quando, scilicet, finis aliquis, aut nullo modo potest esse, aut non potest esse convenienter, nisi illo praesupposito; & tunc potest dici fuisse necessarium Christum pati; tum ex parte nostra, qui per ejus passionem liberati sumus, juxta illud Joannis 3. *Oportet exaltari Filium hominis, ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam aeternam*: tum ex parte ipsius Christi, qui per humilitatem passionis meruit gloriam exaltationis, juxta illud Lucæ 24. *Nonne hoc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?* tum denique ex parte Dei, cujus definitionem circa passionem Christi praenuntiata in Scripturis, & praefigurata in observantia veteris Testamenti, impleri oportebat, juxta illud Lucæ 22. *Filius hominis, secundum quod definitum est, vadit*. Et Lucæ 24. *Hec sunt verba,*

qua loquutus sum ad vos, cum adhuc essem vobiscum, quoniam necesse est impleri omnia, qua scripta sunt in Lege Moysi, & Prophetis, & Psalmis de me. Tunc apparuit illis sensum, ut intelligerent Scripturas, Et dixit eis: *Quoniam sic scriptum est, & sic oportebat Christum pati, & resurgere, a mortuis tertia die*.

Idem Angelicus citato loco art. 2. quaerit, an fuerit possibilis alius modus liberationis humanae, quam per passionem Christi? Et respondet, dicendum, simpliciter, & absolute loquendo, fuisse possibile Deo alio modo hominem liberare, quam per passionem Christi; juxta illud Lucæ 1. *Quia non est impossibile apud Deum omne verbum*: Facta vero suppositione aliqua fuisse impossibile, quia impossibile est, Dei praescientiam falli, & ejus voluntatem, & dispositionem, cessare: Supposita proinde praescientia, & praedestinatione Dei de passione Christi, non erat simul possibile, Christum non pati, vel hominem alio modo, quam per ejus passionem, liberari.

Angelicus pariter citato loco art. 3. quaerit: Utrum fuerit aliquis modus convenientior ad liberationem humani generis, quam per passionem Christi? Et respondet, dicendum totum hoc, quod propriis verbis ejus exponimus: *Quod tanto aliquis modus convenientior est ad assequendum finem, quanto per ipsum plura concurrunt, qua sunt expedientia fini*. Per hoc autem, quod homo per Christi passionem est liberatus, multa concurrerunt, ad salutem hominis pertinentia, praeter liberationem a peccato. Primo enim, per hoc, homo cognoscit, quantum Deus hominem diligit, & per

per hoc provocatur ad eum diligendum, in quo perfectio humana salutis consistit. Unde Apostolus dicit Roman. 5. Commendat suam charitatem Deus in nobis, quoniam cum inimici essemus, Christus pro nobis mortuus est. Secundo, quia per hoc dedit nobis exemplum obedientiae, humilitatis, constantiae, iustitiae, & ceterarum virtutum, in passione Christi ostensarum, quae sunt necessariae ad humanam salutem. Unde dicitur 1. Petri 2. Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus. Tercio, quia Christus per passionem suam non solum hominem a peccato liberavit, sed etiam gratiam justificantem, & gloriam beatitudinis ei promeruit, ut infra dicitur. Quarto, quia per hoc est homini inducta major necessitas, se immunem a peccato conservandi, qui se sanguine Christi redemptum cogitat a peccato, secundum illud 1. ad Corinth. 6. Empti enim estis pretio magno: glorificate, & portate Deum in Corpore vestro. Quinto quia hoc ad majorem dignitatem hominis cessit; ut sicut homo victus fuerat, & deceptus a Diabolo, ita etiam homo esset, qui diabolum vinceret; & sicut homo mortem meruit, ita homo moriendo, mortem superaret. Unde dicitur 1. ad Corinth. 15. Deo gratias, qui dedit nobis victoriam per Dominum nostrum Jesum Christum. Et ideo convenientius fuit, quod per passionem Christi liberaremur, quam per solam Dei voluntatem.

Denique idem Angelicus citato loco art. 4. quaerit: Utrum Christus pati debuerit in Cruce? Et respondet, dicendum, fuisse convenientissimum, Christum pati mortem Crucis. Hoc ipsum probat variis rationibus; quarum prima est exemplum virtutis; Unde dicit Augustinus libro octaginta trium Quaestionum qu. 25. Sapientia Dei hominem ad exemplum, quo recte viveremus, suscepit: Secunda, quia hoc mortis genus maxime conveniebat satisfactioni pro peccato primi Parentis, quod fuit ex eo, quod contra mandatum Dei pomum ligni vetiti sumpsit: Tertia, quia ex Chrysostomo homil. de Cruce, & Latrone, passus est Christus in excelso ligno, & non sub tecto, ut etiam ipsius aeris natura munderetur, sed & ipsa terra simile beneficium sentiebat decurrentis de latere sanguinis stillatione mundata: Quarta, quia ex eodem Chrysostomo, per hoc quod in alto moritur, ascensum nobis parat in Coelum: Quinta, quia hoc competit universali salvationi totius mundi; unde Nyssenus dicit, quod

figura Crucis a medio contactu in quatuor extrema partita, significat virtutem, & providentiam ejus, qui in ea pependit, ubique diffusam: Sexta, quia per hoc genus mortis diversae virtutes designantur, ut eas enumerans, late profequitur Angelicus: Septima, quia hoc genus mortis plurimis figuris respondet; quas pariter Angelicus enumerat, & correspondentiam ad figuratum demonstrat.

Dicimus I. Conveniens fuisse, Christum pati, & mori, & mori in Cruce.

Prima Conclusionis pars probatur I. Conveniens fuit, Christum proprium habere effectum illius carnis, quam sumpsit; sed proprius effectus illius carnis, quam sumpsit, est pati: ergo conveniens fuit, Christum pati. Major est certa, quia non frustra carnem illam assumpsit, sed ut illius proprium haberet effectum. Minor probatur. Caro, quam sumpsit, fuit caro passibilis, non impassibilis; sed effectus proprius carnis passibilis est pati ergo effectus proprius illius carnis, quam sumpsit, fuit pati. II. Conveniebat, ut remedium corresponderet morbo; sed morbus generis humani fuit inordinata, & illicita delectatio: ergo remedium, quod dari debebat a Christo, conveniens erat, ut esset dura, & acerba passio. III. Christus factus homo, & factus homo, ut hominem deperditum liberaret, conveniens erat, ut pateretur; ergo conveniens fuit propter generis humani reparationem, Christum pati. Probat antecedens. Homo deperditus in prioris culpae poenam nequit vivere, & non pati: ergo a fortiori qui factus est homo, ut hominem deperditum liberaret. Probat consequentia; quia qui factus est homo, convenit, ut patiatur, & quia est homo, & quia reparare debet hominem, qui deperditus fuerat propter non pati.

Secunda pars Conclusionis probatur I. Christus Redemptor conveniens erat, ut nobis acquireret per incarnationem suam, quod nos amiseramus per peccatum; sed nos per peccatum amisimus vitam, & vitam aeternam: ergo conveniens fuit, ut Christus nobis acquireret vitam; Sed non poterat nobis convenientius vitam acquirere, quam per mortem suam; ergo conveniens fuit, Christum pati, & mori. II. Poena peccati primi hominis fuit mors; dicitur enim Genesis 2. In quocunque die comederis ex eo, morte morieris: ergo etiam remedium debebat esse mors; sed non mors

mors puri hominis: ergo mors hominis Dei: ergo mors Christi. III. Conveniebat dignitati hominis, qui fuerat deceptus, & victus per mortem, ut deceptorum, & victorem sui vinceret quoque per mortem; sed non per mortem suam, quia tanti pretii, & tanti valoris, non erat: ergo per mortem Christi. Unde ait Angelicus: *Ut sicut homo victus fuerat, & deceptus a diabolo, ita etiam homo esset, qui diabolum vinceret: & sicut homo mortem meruit, ita homo moriendo, mortem superaret: Unde dicitur 1. ad Corinth. 15. Deo gratias, qui dedit nobis victoriam per Dominum nostrum Jesum Christum. Et ideo convenientius fuit, quod per passionem Christi liberaretur, quam per solam Dei voluntatem.*

Tertia Conclusionis pars probatur I. Conveniebat, Christum pati mortem præ omnibus execrabilem, & formidabilem; sed mors præ omnibus execrabilis, & formidabilis est mors Crucis: ergo conveniebat, Christum mori, & mori in Cruce. Major negari non potest, quia mors præ aliis execrabilis, & formidabilis, conveniebat ardenti desiderio, quod Christus habebat patiendi, conveniebat majori merito Christi; conveniebat efficaciori exemplo, quod debebant homines ex ejus morte percipere, non solum, scilicet, non timendo mortem, sed nec genus mortis, etiam si esset eum summo dolore, & cum gravi ignominia conjunctum. Minor probatur ab Hieronymo lib. 5. Originum cap. ultimo circa finem, dicente: *Majorem esse penam crucis, quam patibuli. Nam patibulum appensus statim exanimat, Crux autem suffixos diu cruciat. Unde & in Evangelio latronibus, ut morerentur, & de ligno ante Sabbathum deponerentur crura confracta sunt, quia ligno suspensi, cito mori non poterant.* II. Non fuisset Christus vir dolorum, & saturatus opprobriis, nisi subisset mortem Crucis, quæ est omnium dolorosissima, & ignominiosissima; sed vere fuit Christus vir dolorum, & saturatus opprobriis, ut dicitur in Scripturis ergo conveniens fuit, ut subiret mortem Crucis. Major est Chrysostomi serm. 7. in Epistola ad Philippenses, dicens: *Pape, quam magnam, & vehementer ineffabile est, quod servus factus est. Quod vero mortem sustinuit, multo plus est, sed, & aliud majus quiddam istud, & admirabilius. Quam ob rem omniam non quavis mors isti similis est; ista, namque omnium videbatur prebrosissima,*

*ista plena dedecore, ista maledictissima, maledictissima enim, inquit, omnis, qui pendit in ligno: Est pariter Lactantii lib. 4. divinarum Institue. cap. 26. Dicat fortasse aliquis, cur si Deus fuit, & mori voluit, non saltem aliquo honesto mortis genere affectus esset? Cur potissimum concedi? Cur infami genere supplicii, quod etiam homini libero, quantis nocenti, videatur indignum? III. Conveniebat ut causa peccati fuisset causa veniæ; sed lignum fuit causa peccati: ergo conveniebat, ut lignum esset causa veniæ; sed lignum hoc esse non poterat nisi Crux Christi: ergo conveniebat, Christum mori, & mori in Cruce. Argumentum in hymnis exhibet Ecclesia, canens: *Et modelamus ferret inde, hostis unde taserat: Et in praefatione ad missam: Et qui in ligno vinciebat, in ligno quoque vincere debet: Et Sancti Patres declarant; nimirum Hieronymus in Epistola ad Galatas: Ille pendit in ligno, ut peccatam, quod commiseramus in ligno scientia boni, & mali, ligno detereat appensus. Leo Magnus serm. 6. de passione: Per lignum erigitur lapsus in lignum, & gustus fletus, & meriti diluitur osca peccati. Et Damasus lib. 4. cap. 12. Quoniam mori per lignum aditus patuerat, consentaneum erat, ut per lignum quoque videretur, & resurrectio demonstraretur.**

Obstans I. Poterat Deus per solam suam voluntatem liberare genus humanum, & hoc fuisset apius majestati suæ: ergo non fuit conveniens, ut liberaret illud per passionem, & mortem Filii sui. Antecedens probatur exemplo naturæ, quæ in suis operationibus imitatur opus divinum, utpote a Deo mota, & regulata; sed natura non facit per duo quod potest facere per unum: ergo si Deus poterat liberare genus humanum per solam suam propriam voluntatem, non foret conveniens, ut ipsam liberaret per passionem, & mortem Filii sui. II. Convenientius fuisset per mortem naturalem Christi liberare genus humanum, quam per mortem violentam: ergo non fuit conveniens, Christum liberare illud per passionem, & mortem suam. Antecedens probatur; ea enim, quæ sunt per naturam, convenientius sunt, quam quæ sunt per violentiam. III. Diabolus injuste detinebat sub sua potestate genus humanum: ergo convenientius fuisset, quod Deus liberasset hominem per imperium, quod habebat supra diabolum, quam per passionem, & mortem Filii sui. Probatum consequentia; quia, con-

conveniens est, quod qui violenter, & injuste, derinet aliquid, per superioris potentiam spoliatur, juxta illud Isaia 52. *Gratis vendati estis, & sine argento redimemini*; sed diabolus, quia hominem deceperat, per fraudem, & per quandam violentiam detinebat servituti suae subiectum, nullum jus in illum habebat: ergo convenientius fuisset, quod Deus spoliaret diabolum per solam potentiam, absque passione Filii sui. IV. Omnes figurae, quae in veteri Testamento praecesserunt, & figurabant mortem Christi Domini, non exhibent mortem crucis; ergo non debebat Christus mori in Cruce. Probatur antecedens. Figurae, quae praecesserunt, & figurabant mortem Christi, fuerunt sacrificia veteris Legis; sed sacrificia veteris legis fiebant per gladium, & ignem, non vero per Crucem: ergo omnes figurae, &c. V. Damascenus lib. 3. de fide cap. 20. docet, quod Christus non debebat assumere detestabiles passiones; sed mors in Cruce est detestabilis passio; unde dicitur Sapientiae 2. *Morte turpissima condemnemus eum*; ergo Christus non debebat mori in Cruce. VI. Mors crucis continet maledictionem juxta illud Deuteronomii 21. *Maledictus est a Deo, qui pendet in ligno*; sed de Christo dicebatur Matthaei 21. *Benedictus qui venit in nomine Domini*: ergo Christus non debebat mori in cruce.

Respondemus ad haec argumenta, quae proponuntur a S. Thoma cum eodem Angelico Doctore. Et quo ad I. Quando convenientius est aliquid agere per duo, quam per unum, tunc etiam natura illud facit per duo, & non per unum. Exemplum adducit Angelicus oculorum, quia convenientius erat, hominem habere duos oculos, quam unum, inde fuit, quod natura in homine posuit duos oculos, & non unum; quod idem dici potest de auribus, de manibus, de pedibus, &c. Quia igitur Deus convenientius putavit liberare genus humanum per passionem, & mortem Filii sui, quam per solam suam voluntatem, hinc fuit, quod ultra suam voluntatem, etiam per passionem, & mortem Filii sui homo liberaretur.

Ad II. Haec reponit Angelicus: *Dicendum, quod sicut Chrysostomus dicit, Christus non sui mortem, quam non habebat, cum sit vita: sed hominum mortem venerat consumpturus. Unde non propria morte corpus*

deposuit, sed ab hominibus illaque sustinuit. Sed etsi agrotavisset corpus ejus, & in conspectu omnium solveretur, inconveniens erat, cum, qui sanaret aliorum languores, habere propriam corpus affectum languoribus. Sed etsi absque morte corpus alicubi seorsum deposuisset, ac deinde se offerret, non crederetur ei, de resurrectione discessuri. Quomodo enim pateret Christi in morte victoria, nisi coram omnibus eam patiens, per incorruptionem corporis probasset extinctam.

Ad III. Quanyis Diabolus injuste invaserit hominem, quia tamen homo liber peccavit, & per voluntatem suam sub Diaboli imperio se subiecit, ideo iuste a Diabolo in servitute detinebatur. Et hinc fuit, quod convenientius Deo visum est, hominem per justitiam, quam per potentiam liberare. Fuit etiam conveniens, ut diabolus, qui est desertor justitiae, & amator potentiae, magis, magisque confunderetur in superbia sua, videns, quod Deus, qui poterat liberare hominem per potentiam, voluerit liberare illum per humilitatem, & justitiam passionis, quod docet S. Augustinus lib. 1. de Trinitate cap. 13. & 19.

Ad IV. Dicitur quod multae Crucis figurae in veteri Testamento praecesserunt; & praecipue docet Augustinus lib. 16. contra Faustum cap. 15. Virgam, qua Moyses petram percussit, figuram Crucis fuisse; docet Hieronymus in cap. 31. Jeremiae, serpentem aeneum Crucem figurasse; docet Damascenus lib. 4. de fide cap. 12., Jacob, quando benedixit filiis Joseph, cancellatis manibus, & virgae fastigio adorato Crucem delineasse; docet S. Thomas, quod altare holocaustorum erat factum de lignis, &c.

Ad V. Christus noluit assumere detestabiles passiones illas, quae pertinebant ad defectum scientiae, vel gratiae, vel etiam virtutis; & in hoc sensu intelligendus est Damascenus. Voluit autem assumere detestabiles passiones, quae pertinent ad injurias, ab exteriori illatas; unde Apostolus scribebat ad Hebraeos 12. *Sustinuit crucem, confusione contempta.*

Ad VI. Augustinus lib. 14. contra Faustum cap. 3., & 4. docet, quod peccatum maledictum est, & consequenter mors, & mortalitas ex peccato proveniens. Subdit modo Angelicus: *Corq autem Christi mortalis fuit similitudinem habens carnis peccati: & propter hoc Moyses eam nominat maledictam; sicut & Apostolus nominat eam*

eam peccatum; dicens 12. ad Corinth. 3. Eum, qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit, scilicet, propter poenam peccati. Nec ideo major invidia est, quia dixit: Maledictus est a Deo; nisi enim Deus peccatum odisset, non ad eam suscipiendam, atque ad tollendam, filium suum mitteret. Conspicere ergo maledictum suscepisse pro nobis, quem confiteris mortuum esse pro nobis. Unde ad Galatas 3. dicitur: Christus nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum.

Pro secunda Dissertationis parte, notas Suarez quatuor errores Hæreticorum, posteriorum temporum circa genera passionum, quæ sustinuit Christus. Primo errarunt, dicentes, quod Christus vivens in hac mortali vita, præsertim passionis tempore, scilicet ab illa hora, qua in horto oravit, usque ad crucem, sustinuerit cruciatum, & dolores inferni; non quidem quo ad poenam sensus, sed quo ad poenam damni, perferens scilicet quandam participationem ejus, quæ consistebat in interna quadam, ac vehementi anxietate, ac tristitia, quam dicunt Christum habuisse, eo quod sentiret Deum sibi iratum, seque ita ab ipso derelictum, ut vehementissime timeret, ne a morte absorberetur, ac perpetuo a Deo alienatus maneret; ut explicat Suarez 3. p. q. 46. ar. 8. disp. 33. sect. 1. hujus erroris primus Author fuit Calvinus, quem sequuti sunt Brentius, Melancthon, & alii, quos refert Bellarminus lib. 4. de Christo cap. 8.

Secundo errarunt, attribuentes Christo, vel desperationem, vel certe motum desperationis, & verba, inordinate prolata, quibus illum desperationis motum expressit. Quod est omnino hæreticum, ut ait Suarez cit. loco, & insuper in tomo præcedenti disp. 33. sect. 1., & disp. 34. sect. 2.

Tertio errarunt, quia putarunt, ad redemptionem nostram non sufficere dolores, passionem, & mortem, quas Scriptura narrat de Christo. Quod etiam esse hæreticum, Suarez asserit; quia Scriptura non tribuit redemptionem nostram, nisi sanguini, & morti Christi; ut legitur ad Romanos 5., ad Colossenses 1., ad Ephesios 1., & aliis in locis.

Quarto errarunt, quia, inquit idem Suarez: „ Sine ullo fundamento consistunt hujusmodi genus doloris, & anxietatis in Christo. Quia neque in Scriptura fundamentum habet, neque per-

„ sectioni, & exaltationi Christi confon-
„ nat; quia hujusmodi poenæ genus con-
„ junctum est, vel cum culpa, vel cum
„ magna ignorantia, nec denique ad no-
„ stram utilitatem confert, quia neque ad
„ exemplum, cum non deceat, neque ex-
„ pediat, nos hujusmodi actiones imitari,
„ neque etiam ad nostram redemptionem;
„ quia aliæ passionem, quæ in Evangelio
„ narratur, satis, superque fuerunt ad sa-
„ tisfaciendum pro nobis. „

Denique Calvinus in libro 2. Institut. cap. 16. §. 8. 9. 10. 11., & 12., insuper in Catechismo parvo, in Psychopannychia, & in Harmonia Evangelica ad cap. 27. Matthæi, scribit, Christum dici descendisse ad Inferos, quia passus est dolores Animarum damnatarum: dicit insuper lib. 2. Institut. cap. 16. §. 10. „ Di-
„ ros in anima cruciatus damnati, ac per-
„ diti hominis pertulit. „ Et §. 11. dicit,
„ eum non fuisse securum de salute, „ Chri-
„ stus ergo cum lachrymis, & clamore va-
„ lido orans, a metu suo exauditur, non
„ ut a morte sit immunis, sed ne absorbea-
„ tur ut peccator, quia illic personam no-
„ stram gerebat. Et certe nulla fingi po-
„ test magis formidabilis abyssus, quam
„ sentire te a Deo derelictum, & aliena-
„ tum, & cum invocaveris, non exaudiri,
„ perinde ac si in tuam perniciem ipse
„ conspirasset. „ Et infra: „ Ita cum Dia-
„ boli potestate, cum mortis horrore, cum
„ Inferorum doloribus manum conferen-
„ do, factum est, ut referret de illis victo-
„ riam. „ Et §. 12. „ Hic Nebuchones qui-
„ dam, licet indocti, malitia tamen ma-
„ gis, quam inscitia impulsu clamant,
„ me atrocem facere Christo injuriam,
„ quia minime consentaneum fuerit, eum
„ de animæ salute timere, &c. „ Ad quæ
„ subdit Bellarminus: „ Item in Harmo-
„ nia explicans 27. caput Matthæi dicit:
„ Christum non quidem desperasse, tamen
„ emisisse vocem desperationis, cum ait:
„ *Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me.* „
„ Addit Bellarminus: „ Nota tertio So-
„ cundum Calvinum Christum cœpisse
„ versari in Inferno illa hora, qua in hor-
„ to cœpit contristari, & orare: deinde
„ profundius descendisse, quando in cru-
„ ce clamavit: *Deus, Deus meus, &c.* De-
„ nique profundissime, quando coram
„ Dei tribunali comparuit tanquam reus
„ æternæ mortis, & severissimum judicium
„ irati Dei sustinuit. Ita docet lib. 2. In-
„ stitut. cap. 16. §. 12. „ Si nunc, inquit,
„ roget quippiam, ad tunc descenderis
„ B b b „ Chri-

1) Christus ad Inferos, cum mortem depre-
 2) carus est : respondeo , hoc fuisse exor-
 3) dium, unde colligi potest, quam diros, &
 4) horribiles cruciatus perpessus fuerit, cum
 5) se ad tribunal Dei reum stare cognosce-
 6) ret nostram causam . „ Hæc ille . Et quan-
 7) vis non aperte dicat , quamdiu fuerit in
 8) Inferno , tamen innuit , fuisse usque ad
 9) resurrectionem . „ Tandem huic poenæ
 10) infernali Calvinus totam fere nostram
 11) redemptionem tribuebat ; ita quidem ,
 12) ut sine hac morte in cruce nihil profuisset
 13) nobis . Proinde sic loquitur lib. 2. In-
 14) stitut. cap. 16. §. 10. „ Nihil actum erat,
 15) si corpora tantum morte defunctus
 16) fuisset Christus ; sed operæ simul præ-
 17) elum erat , ut divinæ ultionis severita-
 18) tem sentiret . . . Unde etiam cum oportu-
 19) tuit cum Inferorum copiis, æternæque
 20) mortis horrore , quasi confectis manibus
 21) luctari . „ Easdem blasphemias exscripsit
 22) Melancthon in locis cap. de Filio , ubi
 23) his dicit, quod Christus luctatus gravissi-
 24) mus fuerit cum tentatione de abjectione ;
 25) Exscripsit Brentius in cap. 2. Acto-
 26) rum, ubi dicit, quod Christus passus fue-
 27) rit dolores Inferni . Post quæ concludit
 28) Bellarminus : „ Et hinc tandem processit
 29) illa incredibilis blasphemia cujusdam
 30) apostatæ , cujus meminit Joannes Co-
 31) chleus in Act. Luth., & Laurentius Su-
 32) rius in hist. anni 1527. , qui asseruit ,
 33) Christum desperasse, & esse damnatum :
 34) & forte in poenam hujus peccati Calvi-
 35) nus in morte desperavit , & maledixit
 36) dici, quod liberos scribere cœpit, ut in ejus
 37) vita legimus cap. 22. Dæmonibus, in-
 38) quit Auctor, invocatis, jurans, execrans,
 39) & blasphemans, misere expiravit ; cujus
 40) illi testimonium perhibuere, qui decum-
 41) bent ad extremum usque halitum mini-
 42) strarunt . Immo hoc etiam, quod diem,
 43) atque horam detestatus sit, & execratus,
 44) quam unquam studiis, vel descriptioni-
 45) bus impendisset . Hæc Hieronymus
 46) Hermes Bolsec, Medicus Lugdunensis,
 47) qui Calvinum vitam scripsit . „
 48) Dicimus II. Christum non sustinuisse hæc
 49) passionum genera , quæ commentum sunt
 50) Hæreticis; sustinuisse tamen ea passionum
 51) genera, quæ vi, & malitiâ humana effici
 52) potuerunt ; adeoque dolores passionum
 53) ejus fuisse gravissimos, & acerbissimos.
 54) Prima pars Conclusionis probatur I. ex
 55) Scripturis : Apostolus tribuit totam sa-
 56) lutem nostram sanguini, & morti corporali
 57) Christi, post cujus mortem corporalem,
 58) nullam aliam agnoscit poenam ,

Scribit enim ad Philippenses 2. *Humilia-
 vit semetipsum , factus obediens usque ad
 mortem, mortem autem crucis: propter quod
 Deus exaltavit illum :* quibus verbis nul-
 la inferorum habetur mentio , & omnia
 tribuuntur obedientiæ usque ad mor-
 tem , cui statim subjungitur exaltatio .
 Psalm. 21. & Hæc 53. nulla fit mentio
 inferni, quum tamen in eis omnes Chri-
 sti afflictiones describantur . Matthæi
 20., Marci 10., & Lucæ 8. Christus præ-
 dicebat Apostolis passionem suam, & no-
 minabat flagella, sputa, crucem, mortem,
 & subungebat : *tertia die resurget ;* nul-
 lum autem fit verbum de damnato-
 rum doloribus , & de gehennæ cru-
 ciatibus . Ad Romanos 5. *Commendat
 autem charitatem suam in nobis , quia
 sum adhuc peccatores effemus, Christus pro
 nobis mortuus est .* Ad Ephesios 1. *In
 quo habemus redemptionem per sanguinem
 ejus.* Ad Colossenses 1. *Pacificans per san-
 guinem crucis ejus sive qua in terris , si-
 ve qua in caelis sunt .* Ad Hebræos 9. *Per
 proprium sanguinem introivit semel in san-
 cta, æterna redemptione inventa.* 1. Petri 1. *Non
 corruptilibus auro , vel argento ve-
 dempti estis , sed pretioso sanguine , quasi
 agni immaculati , & incontaminati Christi.*
 1. Joannis 1. *Sanguis ejus emundat ab omni
 peccato .* Denique Apocalypsis 5. Sancti
 clamant in Cœlo : *Redemisti nos Deo in
 sanguine tuo , &c.*

II. Probatur ex Patribus . Patres omnes ,
 describentes descensum Christi ad inferos,
 Christum describunt victorem , &
 triumphatorem , non reum , ita ut ali-
 quid vel in inferno , vel ex inferno ,
 pati oportuerit . Cyrillus catechesi 14. *Exterrita est mors , videns novum quandam
 descendentem in infernum , vinculis , qua
 illic sunt , non ligatum . Quis de causa , o
 porta inferi , hunc videntes , exhorruisti ?
 Quis insuetus vos capit timor ?* Ambrosius
 lib. de mysteriis Paschæ cap. 4. *Expers
 peccati Christus, cum ad tartari ima descen-
 deret , seras inferni, januasque confringens,
 vinculas peccato animas, mortis dominatione
 destructa , a Diaboli faucibus revocavit ad
 vitam , atque ita divinus triumphus æternis
 characteribus est conscriptus .* Similia ha-
 bent Hilarius lib. 10. de Trin. , Augu-
 stinus epist. 99. ad Evodium , Chrysosto-
 mus .

III. Probatur rationibus . I. Si Christus ab
 oratione in horto usque ad mortem fuit
 in inferno , & Deum apprehendit, ut si-
 bi iratum , & adversum, & non fuit de-
 sua

suâ salute securus; nullo modo poruit, & dicere, quæ dixit; & facere, quæ fecit. Et probatur: Dixit enim Caiphas: *Amodo videbitis Filium hominis, venientem in nubibus Cæli*: & Pilato: *Regnum meum non est de hoc mundo*: Oravit Patrem pro Crucifixoribus suis: promisit Latroni Paradisum: Patri animam suam commendavit; atque hæc omnia, nec dici, nec fieri poterant a diffidente de benevolentia Patris, multo minus a desperante; aut metuente de propria salute: ergo, &c. II. Si nos deberemus redemptionem nostram poenis infernalibus, quas sustulit Christus, debuissent præcedere figuræ aliquæ hujuscemodi poenarum; item deberet modo in tanti beneficii memoriam sacramentum aliquod esse in Ecclesia; deberet quoque Ecclesia celebrare hujus beneficii recordationem, sicut celebrat memoriam Natalis Domini, Passionis, Mortis, Resurrectionis, &c. Denique deberet Christus representari in societate damnatorum, ut inter duos Latrones depingitur in Cruce; sed nihil tale fecit unquam Ecclesia, nec modo facit: ergo vel Ecclesia est ingratiissima, vel insanissimus est Calvinus. III. Calvini fundamentum falsum est, scilicet, quod esse in inferno nihil aliud sit, quam timere Deum iratum: ergo falsa est opinio, quæ huic fundamento innititur. Probatur antecedens; quia hæc est hæresis damnata in Origene, ut asserit Hieronymus in epist. ad Avitum. IV. Ex Calvini fundamento sequeretur, multos hinc viventes jam esse in inferno, & esse damnatos; quod statui hujus vitæ repugnat. Multi enim sunt in hac vita, qui Deum se habere iratum certo sibi persuadent; multi, qui de salute æterna vel incipiunt desperare, vel jam desperant: & nihilominus hi omnes apud inferos non degunt. V. Si Christus protulit verba desperationis, gravissime peccavit; non poterat autem per peccatum, nos a peccato redimere: ergo, &c.

Secunda Conclusionis pars probatur I. Ex una parte dicere non possumus, quod Deus per seipsum exagitaverit Christum; nec ex altera dicere debemus, quod Deus permiserit Dæmoni, ut per seipsum torqueret Christum arbitrio suo, & voluntate sua: ergo tantum dicere debemus, quod Christus eas tantum passiones humanas susceperit, quas naturali modo poterat ab hominibus tolerare. Et hoc dicentes, non asserimus, quod Christus

PAR. IV.

passus fuerit omnes passiones hujusmodi, quæ possibiles sunt; non enim fuit igne combustus, non gladio occisus, nec habuit membra discissa, nec ossa contracta, nec alia similia, quæ potest unus homo ab aliis hominibus sustinere: Igitur quidquid passus est Christus, continetur sub modo passionum humanarum, quas naturali modo poterat ab hominibus tolerare. Argumenti vis sic firmatur a Suarez loco citato: „ Quia seclusa speciali virtute Dei, & immediata actione Dæmonis, non superest alius passionis modus, quia (ut supponimus) sermo est de passionibus ab extrinseco illatis, non a naturalibus causis, nec casu, sed virtute, & industria alicujus liberi agentis. „

II. Probatur. Conclusio nequit intelligi de singulis speciebus passionum, quia hoc possibile non erat; tum quia ex passionibus sunt aliquæ, quæ aliis passionibus repugnant; tum etiam quia passiones possunt pene infinitis modis excogitari. Igitur intelligitur de generibus passionum; quatenus Christus passus est in omni bono humano, in omni parte exteriori corporis, in omnibus sensibus, ab omnibus personis, a conjunctis, ab alienis, a Judæis, a Gentilibus; ut explicat Suarez; qui & ulterius advertit: „ Nominis passionis hinc non comprehendi solum passionem physicam, quæ corpus realiter attingit, & alterat, & dolorem efficit, sed in universum omnem actum, quo privatur homo aliquo bono suo, vel aliquod malum patitur, sive sit per realem passionem, sive per extrinsecam tantum denominationem, ut accidit in infamia, vel per immutationem intentionalem sensuum, ut in contumeliis, vel solam privationem, ut in amicorum desertione, & similibus. Et hoc modo est, facilis, & perspicua Conclusio, quæ satis ex Evangelistis constat. „

Tertia Conclusionis pars, scilicet, quod dolores passionum Christi fuerint gravissimi, & acerbissimi, I. probatur ex Scripturis. Psalm. 21. *Circumdederunt me viri multi, tauri pingues obsederunt me, aperuerunt super me os suum, sicut Leo rapiens, & rugiens. Sicut aqua effusus sum, & dispersa sunt omnia ossa mea. Factum est cor meum tanquam cera liquecens in medio ventris mei.* Et Psalm. 68. *Sustinui, qui simul contristaretur, & non fuit, & qui consolaretur, & non inveni.* Isaiæ cap. 53. *Non est species ei, neque decor, & vidimus eum, & non erat aspectus: & desideravimus eum.*

Bbb 2

eum despectum, & horribilissimum virorum, virorum dolorum, & scientem infirmitatem.
Thren. 1. *Attendite, & videte, si est dolor, sicut dolor meus.*

II. Probatur ratione S. Thomæ 3. par. q. 46. art. 6. in corpore. In Christo fuit verus dolor, & sensibilis, qui causatur ex corporali nocivo; & fuit dolor interior, qui causatur ex apprehensione alicujus nocimenti, & dicitur tristitia; sed hic uterque dolor inter dolores præsentis vite fuit in Christo maximus: ergo dolores passionum Christi fuerunt gravissimi, & acerbissimi. Probatur minor. Causa doloris sensibilis Christi fuit læsio corporalis, & hæc habuit acerbicatem maximam, tum propter generalitatem passionis, tum ex genere passionis; mors enim Crucifixionis est acerbissima, quia configuntur homines in locis nervosis, & maxime sensibilibus, hoc est in manibus, & pedibus; additur, quod ipsum pondus corporis pendentis continuo dolorem auget; additur quoque doloris diuturnitas, quia non statim moriuntur, sicut qui gladio interficiuntur: Causa autem doloris interioris, primo, fuerunt omnia peccata totius generis humani, pro quibus patientibus satisfaciebat: Secundo, specialiter casus Judæorum, & aliorum in ejus morte delinquentium, & præcipue discipulorum, qui scandalum passi sunt in Christi passione: Tertio, amissio vite corporalis, quæ naturaliter est horribilis humanæ naturæ: Insuper gravitas, & acerbitas dolorum Christi potest considerari ex perceptibilitate patientis, & secundum animam, & secundum corpus; Corpus enim Christi erat optime complexionatum, quia fuerat miraculose formatum per operationem Spiritus Sancti; & ideo in ipso, sicut maxime viguit sensus tactus, ita maximus fuit dolor, qui ex perceptione sensus tactus sequitur. Anima autem Christi secundum vires interiores efficacissime apprehendit omnes causas tristitiæ; & ideo fuit in eo maximus dolor interior. Præterea gravitas, & acerbitas dolorum Christi potest considerari ex puritate doloris, & tristitiæ; in aliis enim patientibus mitigatur tristitia interior, & etiam dolor exterior, ex aliqua consideratione rationis, per quandam derivationem, seu redundantiam a superioribus viribus ad inferiores; hoc autem in Christo patiente non fuit, quia unicuique virium permittitur agere quod est sibi proprium, ut scribit S. Thomas ex Damasceno lib. 3. de

fide cap. 15. a medio. Denique gravitas, & acerbitas dolorum Christi patientis potest considerari ex hoc, quod passio illa, & dolor fuerunt a Christo assumpta voluntarie propter finem liberationis hominum a peccato. „ Et ideo tantam doloris quantitatem assumpsit, quanta esset proportionata magnitudini fructus, qui inde sequebatur. „ Hæc Sanctus Thomas, qui concludit: Ex his igitur omnibus causis simul consideratis manifeste apparet, quod dolor Christi fuerit maximus.

Obijciunt I. cum Calvino Isaia 53. Christus dicitur a Deo percussus; ergo Christus sustinuit Deum iratum, & insensum sibi. II. Idem Isaia citato loco dicit: *Correctio pacis nostra super eum*: ergo Christus pati debebat omnes poenas, quas nostra peccata merebantur; sed nostra peccata merebantur non solum corporis mortem, sed etiam gehennæ poenam: ergo Christus sustinuit quoque gehennæ poenas; aliter fuisset solum Redemptor corporum, non animarum. III. Christus Matthæi 26. sustinuit in horto tristitiam, merum, & dolorem: Vel hæc autem sustinuit ob mortem corporis, vel ob periculum animæ? Non ob mortem Corporis, quia aliter fuisset infirmior multis puris hominibus, qui audacter subeunt mortem: si ob periculum animæ: ergo stat assertio Calvini. IV. Matthæi 27. Christus dicebat: *Deus meus, Deus meus, ne quid me dereliquisti*? Sed hæc verba non poterat Christus dicere, nisi apprehendisset Deum iratum sibi, & insensum: ergo &c. V. Actorum 2. legitur de Christo: *Quem Deus suscitavit, solutis doloribus inferni, juxta quod impossibile erat, teneri illum ab eo*; Sed si Christus non pertulisset dolores inferni, non potuisset ab illis solvi: ergo &c. VI. Ad Hebræos 5. habetur: *In diebus carnis sue preces, supplicationesque ad eum, qui possit illum salvum facere a mortem clamore valido, & lacrymis offerens, exauditus est pro sua reverentia*. Calvinus verba illa: *pro sua reverentia*, intelligenda, vult, exauditus est a suo metu, quia Græca lectio hoc importat *ἐκ τῆς φόβης αὐτοῦ*; „ Quasi dicat, ait Bellarminus, Christus non orabat, ut non moreretur, sed ut non absorberetur, ut peccator, id est, ne damneretur in æternum; & ab hoc metu perdenda salutis æternæ, per paternam exauditionem liberatus est. VII. Hilarius lib. 2. de Trinitate scribit: *Cruz, mors, Inferi, nostra vita sunt*: & lib. 3. *Filius Dei in infernis est; sed homo refer-*

tar ad Calvariam & lib. 4. asserit, quod per descensum Christi ad inferos; nos consequuti sumus, ut mors perempta sit: & in fine libri: *mortem in inferno perimus*. VIII. Dolores augentur secundum gravitatem, & diuturnitatem passionis; sed Martyres quidam sustinuerunt graviores, & diuturniores passiones, quam Christus ergo dolores Christi patientis non fuerunt gravissimi, & acerbissimi. Minor probatur exemplis S. Laurentii, qui affatus in craticula mortuus est, S. Vincentii, ejus carnes unguis ferreis fuerunt laceratae, S. Jacobi Nyfibeni, S. Apollinaris, S. Venantii, aliorumque, quorum fuit diuturna, & durissima passio. IX. Virtus mentis mitigat dolorem; unde Stoici dixerunt, quod in animum Sapientis non potest cadere tristitia; sed in Christo fuit perfectissima virtus mentis: ergo in Christo non fuit maximus dolor. X. Dolor passionis eo est major, quo patient magis est sensitivus; sed hoc magis verificatur in anima, quam in corpore: ergo anima pariens in Purgatorio, vel in Inferno; majorem habet dolorem, quam Christus habuerit. XI. Adam in statu innocentiae magis sensitivum habuit corpus, quam Christus, qui assumpsit corpus humanum cum naturalibus defectibus: ergo dolor Adae, si passus fuisset, major fuisset, quam dolor passionum Christi. XII. Major dolor causatur ab amissione majoris boni; sed homo per peccatum amittit majus bonum, quam Christus per mortem; homo enim per peccatum amittit vitam gratiae, quam est melior, quam vita naturae; & ulterius amittit vitam, permanens in aeterna morte, Christus autem post triduum erat resurrecturus: ergo dolor Christi non fuit maximus dolorum. XIII. Christus innocenter est passus; sed innocentia patientis diminuit dolorem passionis: ergo dolor passionis Christi innocentis non fuit maximus. XIV. In iis, quae sunt Christi, nihil fuit superfluum; sed fuisset superfluum, si dolor ejus fuisset maximus: ergo dolor ejus non fuit maximus. Probatum minor. Minimae dolor Christi suffecisset ad finem salutis humanae, quia habuisset infinitam virtutem ex persona divina: ergo superfluum fuisset in Christo assumere dolorem maximum. XV. Christus in doloribus suis multa habuit, quae poterant dolores suos linire, & quae non habent homines in doloribus suis: ergo dolores Christi non fuerunt gravissi-

mi, & acerbissimi. Probatum antecedenti. Habuit maximam animi fortitudinem, & constantiam: quae valet ad consolandum hominem; etiam inter maximos dolores positum; habuit charitatem Dei, & proximi, quae secum magnam affert gaudium; habuit spem fructus, quem videbat; homines ex passione sua fore consequuturos; habuit angelicam consolationem in hortu; habuit denique in Calvario consolationem quoque ex praesentia Beatissimae Virginis Matris suae, S. Joannis Apostoli, dilecti discipuli, & aliarum Sanctarum mulierum, quae cum nunquam usque ad mortem dereliquerunt.

Respondemus ad I. primo cum Bellarmino, quod Christus dicitur percussus a Patre, quia Pater permisit, illum occidi pro nobis, non quia Pater illum oderit unquam, sic Abraham nec Filium unquam odit, nec filius putavit, se odio haberi a Patre, quia Pater voluit eum immolare, ut Deo obediret; sed intellexit, tantum id fieri a Patre ad obedientiam Deo praestandam, sine ulla ira, vel odio erga se. Secundo cum Hieronymo, & omnibus aliis Expositoribus, quod percussio refertur ad solam mortem temporalem, non ad poenas gehennae, de quibus, ut ait Bellarminus, nullus veterum somniavit, cum de passione Christi ageret. Tertio, figmentum est Calvinii, quod pariantur infernales poenas omnes, qui a Deo irato percutiuntur. Saep enim Deus in hac vita percutit, & impios, ut emendantur, & justos, ut exerceantur; & nihilominus neutri dicuntur esse in inferno.

Ad II. debuisset Christus per totam aeternitatem in inferno manere, & infinitas poenas ibi persolvere, si Calvinii argumentum valeret; quia nos aeternam damnationem merebamur, & prope infiniti sumus, qui illam merebamur. Sicut igitur Calvinus admittit, unam poenam temporalem Christi potuisse satisfacere pro multis aeternis; ita nos admittimus, & dicimus, mortem Corporis Christi pro morte animarum omnium satisfacere potuisse, quia pretium redemptionis, quod persolvit Christus, non pensatur ex multitudine, vel qualitate, vel diuturnitate poenarum, sed ex dignitate personae: & quia Christus animo, & corpore passus est, non fuit eorum tantum Redemptor. Denique una poena corporis fuit pretii infiniti, & ideo infinitas etiam culpas, si fuissent, sufficiens erat persolvere.

Ad III. Patres varie explicarunt hunc Christi

si timorem, sed nemo dixit fuisse de animæ salute. Hilarius can. 31. in Matthæum vult, Christum non timuisse pro se, sed pro discipulis: Hieronymus in cap. 26. Matthæi asserit, Christum fuisse tristem propter populum Judæorum: Ambrosius in cap. 22. Lucæ, & Chrysostomus in cap. 26. Matthæi exponunt, quod Christus naturali affectu mortem corporis horruerit. Christus autem timuit, non quia non potuisset non timere, sed quia voluit; cæteri vero si non timent, vel est, quia Deus consolatur eos consolatione majori, vel quia Diabolus obstupefacit sensum illorum, qui sunt sibi addicti; vel quia avertunt animum a cogitatione pœnarum, & alibi eum defigunt. Christus autem nullum ex his miraculum, vel remedium adhibere voluit, sed potius de industria defixit mentem in omnia tormenta imminencia, quod est majoris fortitudinis, & Charitatis; & hoc, ut esset copiosa redemptio.

Ad IV. In verbis illis nulla fit mentio iræ Dei erga Filium, sed sola describitur derelictio: qua scilicet Deitas dereliquit humanitatem in pœnis, & quum posset eam inde eripere, noluit, ut sacrificium perficeretur, quo mundus redimendus erat; sic ait Bellarminus; qui & subdit: „ Voluit „ autem Dominus hoc modo clamare, ut „ intelligeremus, illum vere gravissimis „ dolores pertulisse, & non sua culpa pertulisse; id enim significat illud *Quare*, „ ac si diceret: *Non est in me causa hujus „ pœna* „.

Ad V. In Græco legitur: solutis doloribus mortis, ῥῆ θανάτου; Et sensus est, juxta Chrysostomum, & Oecumenium, quod Deus per Christi resurrectionem liberavit mortem a doloribus; quia Christus resurgendo destruxit, & dissolvit mortem cum omnibus doloribus suis, quia surrexit immortalis, & impassibilis. Vel si velimus stare in Editione Latina, quam sequitur Irenæus lib. 3. cap. 12., legens, *doloribus inferorum*; dicitur cum Augustino epist. 99. ad Evodium, quod Christus solvit dolores inferni, non quibus tenebatur, sed ne teneretur: *Quemadmodum*, verba sunt Augustini, solvi possunt laquei venantium, ne teneant, non quia tenuerunt.

Ad VI. Verbum Græcum εὐλαβῆν importat non metum pœnæ, quia significat pietatem, & reverentiam, & ideo potius importat metum reverentialem. Sic pariter intelligit Calvinus in cap. 2. Lu-

cæ, quia ubi nos legimus de Simeone, quod esset *timoratus*, ipse legit *pius*, & exponit de vera pietate; & tamen eadem vox Græca est εὐλαβῆν. Immo & Beza, fidelissimus Calvinus discipulus, in Annotationibus ad eundem locum Evangelii scribit: εὐλαβῆν; & significat, non quencunque timorem, sed cum reverentia potius, quam cum animi trepidatione conjunctum. Latini religionem vocant.

Ad VII. Hilarius citato loco docet, Christum descendisse ad loca inferorum, ut inde Sanctos Patres eriperet, & deinde locum illum obstrueret, ne ad eum amplius ulli descenderent, qui in eum crederent, eumque diligerent. Sic respondet Bellarminus. Cæterum Hilarius lib. 10. de Trinitate pag. 195. expresse contra Calvinus hæresim loquitur: *Luxo in Abrahæ sinibus latante, infernum Chaos, Christus timeret? Hac stulta, atque ridicula sunt.* Et pag. 203. *Anne tibi metueret infernum Chaos, & torrentes flammæ, & omnem pœnarum ultimum abyssum credendus est, dicens latroni: Hodie mecum eris in Paradiso? Et infra: Dominus communionem ei Paradisi mox pollicetur, tu Christum in inferis sub pœnali terrore concludis?*

Ad VIII. S. Thomas dicit, quod ratio illa procedit ex uno tantum genere dolorum, scilicet, ex læsione corporali, quæ est causa sensibilis doloris. Dolor autem Christi fuit gravior quocunque, quia ex multis aliis causis augebatur, ut diximus.

Ad IX. Et si virtus moralis mitiget tristitiam interiorem, aliter tamen mitiget illam, & aliter mitiget dolorem exteriorem sensibilem. Tristitiam interiorem diminuit directe; & sic mitigabant Stoici, qui putabant, nullam tristitiam esse ad aliquid utilem; & ideo credebant, quod totaliter a ratione discordaret, & per consequens, quod esset totaliter a sapiente vitanda: *Sed secundum rei veritatem*, verba sunt S. Thomæ in responsione ad 2., *tristitia aliquis laudabilis est (ut Augustinus probat in 14. de Civitat. Dei,) quando, scilicet, procedit ex sancto amore, utpote cum aliquis tristatur de peccatis propriis, vel alienis. Assumitur etiam, ut utilis ad finem satisfactionis pro peccato, secundum illum Apostoli 2. ad Corinth. 7. Quæ secundum Deum est tristitia, pœnitentiam in salutem stabilem operatur. Et ideo Christus, ut satisfaceret pro peccatis omnium hominum, assumpsit tristitiam, maximam quidem quantitate absoluta, non tamen præcedentem regulam*

gulam rationis. At dolorem exteriorem, sensus non minuit directe virtus moralis, quia ille non obedit rationi, sed sequitur corporis naturam: diminuit tamen indirecte per redundantiam a superioribus viribus ad inferiores, quod in Christo non fuit, ut scribit quoque S. Thomas.

Ad X. Quando dicitur, quod dolor Christi fuit maximus, non est comparandus cum dolore animæ separatae, quia dolor animæ separatae sapientis pertinet ad statum damnationis, quæ excedit omne malum hujus vitæ, ut docet Angelicus.

Ad XI. Adæ corpus pati non poterat, nisi peccaret, & sic fieret mortale passibile; & hoc pacto minus doleret pariens, quam Corpus Christi, propter rationes allatas; ex quibus apparet, sequitur S. Doctor, quod etiam si per impossibile ponatur, quod Adam in statu innocentie passus fuisset, minor fuisset dolor ejus, quam Christi.

Ad XII. Verum est, quod dolor augetur ex amissione majoris boni; sed requiritur, quod majus bonum amissum cognoscatur ab homine peccatore, qui illud amittit, ut de amissione illius possit ad proportionem dolere. Hoc autem non verificatur in homine peccatore, qui dolor de peccato suo; verificatur autem in Christo, qui doluit pro peccatis omnium hominum, & quorum poenas in seipso suscepit. Unde ait S. Thomas in responsione ad 4. quod Christus non solum doluit pro amissione vitæ corporalis propriæ, sed etiam pro peccatis omnium aliorum; qui dolor in Christo excessit omnem dolorem cujuscunque contriti, & propter intentionem doloris, qui ex majori sapientia, & charitate procedebat, & propter extensionem omnium peccatorum, quæ commissa fuerant, & committenda erant in mundo.

Ad XIII. Quanvis innocens, quando patitur, minus doleat, quia dolet tantum de poena, & non de culpa, & sic minus dolet quantum ad numerum; quantum vero ad motivum dolendi magis dolet, quia dolor in eo augetur ex innocentia, in quantum apprehendit nocumentum illatum, ut magis indebitum. Ita Angelicus in responsione ad 5.

Ad XIV. Idem S. Doctor respondet in responsione ad 6. *Quod Christus voluit genus humanum a peccatis liberare non solum potestate, sed etiam justitia. Et ideo non solum attendit quantam virtutem dolor ejus haberet ex divinitate unita, sed etiam quan-*

tum dolor ejus sufficeret secundum humanam naturam ad tantam satisfactionem.

Ad XV. Respondemus verbis Suarez citato loco 3. p. q. 46. ar. 8. disp. 33. sectione 2., dicentis: „Quamquam fieri potuerit, ut Christus interdum aliqua consideraverit, quæ tristitiam possent remittere, & consolationem asferre, non tamen oportuit, ut hæc semper haberet animo præsentia, ut ab eis aliquam consolationem caperet, sed interdum, ut summæ tristitiæ locum daret, ab iis omnibus, quæ consolationem asferre poterant, animum avertebat; (loquor extra visionem beatam: quæ in superiorem partem perficiebat, ut in inferiorem nullo modo redundaret.) Interdum vero ne tristitia conficeretur, ac naturales vires ad patiendum amitteret, poterat tristitiam remittere, & ea considerare, quæ & consolari, & confortare hominem possent, & hoc solum, probant omnia adducta: nihil tamen, faciunt contra sententiam a nobis positam; quia non asserimus, semper Christum habuisse illam summam tristitiam, sed aliquando, Adde tamen, aliud esse, mente contemplari ea, quæ possunt hominem excitare, & confortare ad agendum fortiter, constanterque sustinendas passiones, & injurias; aliud vero hæc considerare, ut tristitiam remittant. Possunt enim hæc duo conjungi, magna, scilicet animi constantia, & fortitudo cum extrema tristitia, & ita in Christo Domino fieri potuit, ut ea consideratio, quæ animum confortabat, tristitiam non leniret. Unde in horro dicitur apparuisse Angelus *confortans eum*; non vero gaudium aliquod, vel delectationem asferens, itaque hoc sensu non est dubium, quin interdum in portione inferiori caruerit, omni divina consolatione, quæ tristitiam mitigare posset, qui in hoc voluit suos martyres superare, & majorem animi fortitudinem, ac patientiam ostendere, & sua tristitia eorum consolationem promereri.

Dicimus III. Christum passum fuisse secundum totam animam, quoad essentiam animæ; quoad vero potentias animæ, passum fuisse secundum omnes potentias ejus; hoc est secundum omnes vires inferiores, quod intelligitur ratione subiecti, non vero ratione objecti. Anima autem Christi secundum essentiam, dicimus, quod fruebatur fruitione beata; secundum vero potentias, non fruebatur, nec directe, nec per redundantiam; su-

superior autem pars animæ perfecte fruebatur, etiam Christo patiente.

Prima pars Conclusionis probatur, & explicatur simpl ab Angelico 3. p. qu. 46, ar. 7., qui totus est hac de re; unde opus est, ut eadem S. Doctoris verba, tum ad explicationem, tum ad probationem, exscribamus: Respondeo dicendum, quod totum dicitur respectu partium: partes autem animæ dicuntur potentia ejus. Sic ergo dicitur anima tota pati, in quantum patitur secundum suam essentiam, vel in quantum, secundum suas omnes potentias patitur. Sed considerandum est, quod aliqua potentia, anima potest pati dupliciter. Uno modo passione propria, qua quidem est secundum quod patitur a suo objecto, sicut si visus patitur ex superabundanti visibili. Alio modo patitur aliqua potentia passione subjecti, super quod fundatur, sicut visus patitur, patiente tactu sensus in oculo, super quem fundatur visus, puta cum oculus pungitur, aut etiam distemperatur per calorem. Sic igitur dicendum est, quod si intelligamus totam animam ratione sua essentia, sic manifestum est, totam animam Christi passam esse. Nam tota essentia anima conjungitur corpori, ita quod tota est in toto, & tota in qualibet parte ejus, & ideo corpore patiente, & disposito ad separationem ab anima, tota anima patiebatur. Si vero intelligamus totam animam secundum omnes potentias ejus, sic loquendo de passionibus propriis potentiarum, patiebatur quidem secundum omnes vires inferiores: quia in singulis viribus inferioribus anima, qua circa temporalia operantur, inveniebatur aliquid, quod erat causa doloris Christi: sicut ex supradictis patet. Sed secundum hoc superior ratio non patiebatur in Christo ex parte sui objecti, scilicet Dei, qui non erat anima Christi causa doloris: sed delectationis, & gaudii. Secundum autem illum modum passionis, quo potentia aliqua dicitur pati ex parte sui objecti, sic omnes potentia anima Christi patiebantur: omnes enim potentia anima radicanter in essentia ejus, ad quam pervenit passio, passio corpore, cujus est actus.

II. Probatur Psal. 87. Ex persona Christi dicitur: Repleta est malis anima mea: ubi Glossa: Non vitiis, sed doloribus, quibus anima carni compatitur, vel malis pereuntis populi compatienda: Subdit S. Thomas: Non autem fuisset anima ejus his malis repleta, si non secundum totam animam passus esset: ergo Christus est secundum totam animam passus.

Secunda pars Conclusionis probatur I. verbis ejusdem Angelici, quæ illam pariter explicant citato loco art. 8. in corpore: Respondeo dicendum, quod sicut dictum est prius, tota anima potest intelligi, & secundum essentiam, & secundum omnes ejus potentias. Si autem intelligatur secundum essentiam, sicut tota anima fruebatur, in quantum est subjectum superioris partis animæ, cujus est frui divinitate, ut sicut passio ratione essentia attribuitur superiori parti animæ, ita e converso fruitio, ratione superioris partis animæ, attribuitur essentia. Si vero accipiamus totam animam, ratione omnium potentiarum ejus, sic non tota anima fruebatur, nec directe quidem, quia fruitio non potest esse actus cujuslibet partis animæ, nec per redundantiam gloriæ: quia dum Christus erat viator, non fiebat redundantia gloriæ a superiori parte in inferiorem; nec ab anima in corpus. Sed quia nec e converso superior pars animæ impediatur circa id, quod est sibi proprium, per inferiorem, consequens est, quod superior pars animæ perfecte fruebatur, Christo patiente.

II. Probatur. Damascenus 3. lib. de Fide orthodoxa cap. 15, post medium docet, quod Divinitas Christi permisit carnem agere, & pati, quæ sunt ipsi propria: ergo pari ratione permisit animæ, quæ erant ipsi propria; sed proprium erat animæ Christi, in quantum erat beata, quod frueretur: ergo passio ejus fruitio nem non impediatur.

Obstant I. Christus non fuit passus secundum rationem: ergo non fuit passus secundum totam animam. Probatur antecedens. Passio sensibilis, quando pervenit ad rationem, dicitur passio completa; sed passio completa non fuit in Christo, sed solum propassio, ut docet Hieronymus, explicans verba illa Matthæi: Caput contristari, & mæstus esse: ergo Christus non fuit passus secundum rationem. II. Quælibet animæ potentia patitur a suo subjecto; sed superioris partis rationis objectum sunt rationes æternæ; & ex rationibus æternis nullum potuit Christus nocu mentum pati, quia in nullo ei contrariabantur: ergo Christus non fuit passus secundum totam animam. III. Dolor causatur a passione; sed in intellectu speculativo non est dolor: ergo in eodem non fuit passio. Probatur minor. Delectatio intellectus speculativi est consideratio; sed considerationi nulla tristitia opponitur: ergo in intellectu speculativo non est

do-

dolor. IV. Anima Christi tota patiebatur dolorem, passionis tempore; sed impossibile est, ut eodem tempore in eodem subiecto sit dolor, & gaudium; ergo non poterat esse, ut anima Christi, quando tota patiebatur, tota frueretur.

V. Tristitia, quando est vehemens, quancunque impedit delectationem; & delectatio, quando est magna, quancunque impedit tristitiam; sed dolor Christi fuit maximus: ergo nullo modo esse potuit, quod anima Christi tota, & pateretur, & frueretur. VI. Ex Augustino lib. 1. de doctrina Christiana cap. 4. & 10. Fructio beata est secundum cognitionem, & amorem divinorum; sed non omnes vires animæ attingunt ad cognoscendum, & amandum Deum: ergo non tota anima Christi fruebatur.

Respondemus ad I. cum S. Thoma, quod dolor tunc dicitur passio perfecta, per quam anima perturbatur, quando passio sensitivæ partis, pertingit usque ad immutandam rationem a rectitudine sui actus: ut, scilicet, sequatur passionem, & non habeat liberum arbitrium super eam: & hoc pacto docet S. Doctor, quod passio sensitivæ partis non pervenit in Christo usque ad rationem, sed tantum ex parte subiecti.

Ad II. Idem Angelicus dicit, quod ratio illa procedit de passione, quæ est ex parte proprii objecti, secundum quam superior ratio in Christo passa non fuit. Et quidem dicit Suarez in commentario ad eundem articulum, quod S. Thomas sit intelligendus de ratione superiori in ordine ad suum objectum primum, quod est Deus; Cæterum etiam in por-

tionem Superiori vult, Christum passum esse tristitiam, & dolorem; & denique late disputat, quomodo in eadem voluntate Christi potuerint esse simul gaudium, & tristitia.

Ad III. Verum est, quod intellectus speculativus non potest habere dolorem, vel tristitiam, ex parte sui objecti, quod est verum absolute consideratum, & quod est perfectio ejus. Potest tamen ad ipsum pertingere dolor, vel causa doloris, per modum jam in probationibus explicatum. Responsio pariter est S. Thomæ.

Ad IV. Hæc idem Angelicus responderet; gaudium, scilicet, fructio non opponi directe dolori passionis, quia non sunt de eodem; & quando contraria, non sunt secundum idem, possunt esse simul in eodem subiecto. Quod non sine eodem, patet; quia gaudium fructio potest pertinere ad superiorem partem rationis per proprium actum, dolor autem passionis secundum suum subiectum. Ad essentiam vero animæ pertinet dolor passionis ex parte corporis, cujus est forma; gaudium vero fructio ex parte potentie, cui subijcitur.

Ad V. Concedimus, tristitiam vehementem quancunque impedire delectationem contrariam; & delectationem, quando est magna, quancunque impedire tristitiam; sed hoc est verum ratione redundantie, quæ naturaliter fluit ab una potentia animæ in aliam. At hoc in Christo non fuit.

Ad VI. Dicit Angelicus, quod ratio illa procedit de totalitate animæ, quantum ad ejus potentias.

DISSERTATIO CCXII.

De Passione Christi. De Judæ prodicione, & de negatione Petri. De Flagellationis pœna, & de spineæ coronæ impositione.

DE Judæ prodicione hæc, quæ sequuntur, possunt dubia excitari, quæ modo exponuntur, & ad quæ illico congruas dabimus, si Deus aderit, responsiones. I. Quo tempore Judas prodicionem suam complevit? II. Qua de causa? III. Quo pretio?

PAR. IV.

Ad I. Ex Evangelio Matthæi cap. 26. habemus, quod Christus, antequam Concilium agerent Sacerdotes, & Seniores Populi, in domo Principis Sacerdotum, us cum occiderent, Discipulis suis prodicionem manifestavit, dicens: *Scitis, quia post biduum Pascha fiet, & Filius hominis tradetur, ut crucifigatur.* Post quæ Evangelista, nullo alio interjecto medio, sub-

Ccc diu

dit: *Tunc congregati sunt Principes Sacerdotum, &c.* Postmodum narrat Evangelista Cœnam, quam peregit Jesus in Bethania in domo Simeonis Leprosi, & effusionem unguenti pretiosi super caput Jesu a muliere, quæ alabastrum, ad hoc faciendum, attulerat; & Discipulorum indignationem, quam opportunis verbis Christus redarguit. Post hanc redargutionem, nullo pariter interjecto medio, Evangelista narrare pergit Judæ prodicionem v.14. dicens: *Tunc abiit unus de duodecim, qui dicebatur Judas Iscariotes, ad Principes Sacerdotum, & ait illis: Quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam? At illi constituerunt ei triginta argenteos. Et exinde querebat opportunitatem, ut eum traderet.* His tamen minime obstantibus, circa tempus prodicionis Judæ, plures sunt opiniones: quarum prima est Origenis tract. 35. in Matthæum, Chrysostomi homil. 81. in Matthæum, Euthymii suo can. 62. in Matthæum, & quam sequitur Cardinalis Baronius in Annalibus ad annum 32. & 34. Hi quidem diversam putant Cœnam, quam narrat Matthæus, ut diximus, ab illa, quam narrat Joannes cap. 12. dicens: *Jesus ergo ante sex dies Pascha venit Bethaniam, ubi Lazarus fuerat mortuus, quem suscitavit Jesus. Fecerunt autem ei Cœnam ibi, & Martha ministrabat; Lazarus vero unus erat ex discumbentibus cum eo. Maria ergo accepit libram unguenti nardi pistici pretiosi, & unxit pedes Jesu, & extersit pedes ejus capillis suis: & domus impleta est ex odore unguenti.* Dixit ergo unus ex discipulis ejus, *Judas Iscariotes, qui erat eum traditurus: Quare hoc unguentum non venit trecentis denariis, & datum est egenis? Dixit autem hoc; non quia de egenis pertinebat ad eum, sed quia fur erat, & loculos habens, ea, qua mittebantur, portabat.* Secunda opinio, quam refert, & sequitur Suarez 3. par. q. 46. ar. 8. disp. 34. sect. 1. est illorum, qui volunt, Judam pepigisse cum Judæis, de Christo tradendo, pridie ante noctem cœnæ. Quam opinionem Suarez sic probat. Ex cap. 26. Matthæi constat, biduo ante Pascha Principes, & Phariseos, coegisse concilium, de Christo capiendo, & interficiendo: constat pariter ex eodem, Judam, quum ægre tulisset factum illud de muliere, quæ in Bethania effudit unguentum super caput Jesu, statim abiisse ad Principem Sacerdotum: ergo ex his bene intelligi potest, Judam ivisse ad Concilium, atque

ita illo eodem die, de tradendo Christo, pepigisse.

Opponunt I. Ex hac sententia sequeretur, quod Judas die martis vendiderit Christum; quia ille erat dies biduus ante Pascha, quod die Jovis ad Vesperam incipiebat: ergo Judas non tradidit Christum pridie ante Cœnam. II. Ex Matthæo Judas vendidit Christum statim post Cœnam factam in Bethania; sed ex Joanne Cœna illa facta est sexto die ante Pascha: ergo sexto etiam die ante Pascha Judas traditionem suam complevit.

Respondemus ad I. cum eodem Suarez: „ Quod si solum consideremus, literam „ Evangelii potuisse hoc modo exponi, „ tamen adjuncta Ecclesiastica consuetudo, & traditio declarat, illud biduum „ dictum esse respectu diei festi, qui dies „ veneris celebrabatur, arque adeo factum „ Judæ contigisse die Mercurii, & in eodem „ fuisse coactum Concilium Judæorum „ adversus Jesum. Nam propter hanc „ causam dies Mercurii inter dies, qui spectant ad passionem Domini, numeratur, „ quia in eo cœpit pati Christus, cum in „ eo venditus sit; & ideo etiam apud complures fuit antiqua consuetudo jejunandi feria quarta in honorem Passionis „ Domini, ut constat ex Augustino epist. „ 86. „

Ad II. Idem Suarez alteram sententiam explicat, & ad rationem ejus responderet, verbis sequentibus: „ Non defuerunt, „ qui dicerent, Cœnam illam, & unctionem, de qua loquitur Joannes, esse diversam ab ea, de qua loquitur Matthæus, & ita potuisse diverso tempore „ celebrari, alteram sexto die ante Pascha, „ alteram biduo. Nam etiam videntur in „ diversis domibus celebratæ. Matthæus „ enim ait, Christum cœnasse in domo Simeonis leprosi: Joannes vero significat, cœnasse in domo Marthæ, aderant enim „ Lazarus, & Maria; & Martha ministrabat; non est autem verisimile, ministrasse in aliena domo. Item Matthæus dicit, „ feminam illam unxisse caput Jesu, „ Joannes vero ait, Mariam unxisse pedes „ apud Matthæum discipuli indignantur; „ apud Joannem solus Judas; & juxta hanc „ sententiam facilis est responsio ad objectionem, scilicet, cœnam narratam a „ Matthæo, contigisse biduo ante Pascha: „ quam vero narrat Joannes antea celebratam, fuisse diversam. Hæc fuit sententia Origenis tract. 35. in Matthæum, „ & can-

„ & eandem indicat Chrysostomus ho-
 „ mil. 81. in Matthæum, & clare Euthy-
 „ mius suo can. 62. in Matthæum. Et hanc
 „ sententiam sequutus est Cæsar Baronius
 „ in Annalibus anno 32., & 34., eamque
 „ ex Evangelio colligi existimat. Sed levi
 „ fundamento motus est, quia neque Mat-
 „ thæus, neque Marcus, scripserunt, Cœ-
 „ nam illam factam esse biduo ante Pas-
 „ cha, sed cum narrare inciperent Conci-
 „ lium Judæorum, illo die factum, & dein-
 „ de narraturi essent proditorem Christi,
 „ quam in eo Concilio Judas fecit, per re-
 „ capitulationem interposuerunt, quid an-
 „ te paucos dies gestum esset in illa cœna,
 „ ut occasionem indicarent, qua Judas in-
 „ dignatus, & ad Christum prodendum,
 „ impulsus est. Unde neque etiam dicunt,
 „ Judam statim post illam cœnam abiisse,
 „ ad prodendum Christum: sed finita
 „ narratione unctionis, quam interposue-
 „ rant, revertuntur ad historię narratio-
 „ nem, quam aggressi erant. Deinde tot
 „ sunt circumstantiæ similes in utraque
 „ Cœna, & unctione, ut non sit verisimi-
 „ le, diversas fuisse, præsertim cum con-
 „ trariæ conjecturæ non repugnent eidem
 „ Cœnæ. Nam illa de diverso tempore,
 „ jam rejecta est: alia vero de diversa
 „ domo non cogit, tum quia Chrysostomus
 „ mil. 64. in Joannem refert, mul-
 „ tos sensisse, Cœnam, quam narrat Joan-
 „ nes, non fuisse factam in domo Lazari,
 „ potuit enim Martha, vel ex magna ad
 „ Christum devotione, vel propter co-
 „ gnationem, & familiaritatem aliquam
 „ cum Simone in domo ejus ministrare.
 „ Tum etiam, quia Theophilactus in Mat-
 „ thæum refert, illum Simonem fuisse pa-
 „ trem Lazari, & Marthæ, quod etiam re-
 „ fert Nicephorus lib. 1. hist. c. 27. Reli-
 „ quæ conjecturæ faciliores sunt, non
 „ enim oportet, ut singuli Evangelistæ
 „ singula narrent, sed satis est, ut ea, quæ
 „ referunt, inter se non pugnent: non
 „ pugnat autem, quod eadem mulier in
 „ eadem Cœna unxit pedes, & caput, &
 „ quod Judas cœperit indignari, & postea
 „ alii discipuli cum imitari sint, quanvis
 „ fortasse non eadem intentione, ut Chry-
 „ sostomus dixit. Et eadem responsio est
 „ ad cætera, quæ obijci solent, ut egregie
 „ observavit Augustinus, qui præcipuus
 „ author est hujus sententiæ lib. 2. de con-
 „ sensu Evangelistarum cap. 79., quem
 „ sequuti sunt Anselmus Matthæi 26., &
 „ Rupertus lib. 10. in Joannem, & eam vi-
 „ detur tandem tenuisse Chrysostomus ho-

PAR. IV.

„ mil. 64. in Joannem, dum Matthæum cum
 „ Joanne concordare nititur, & eandem
 „ sequitur Hieronymus Matthæi 26., qui
 „ attente est legendus, nam in initio vide-
 „ tur distinguere mulierem, quæ unxit pe-
 „ des Domini, ab ea, quæ unxit Caput. Sed
 „ (quidquid sit de ejus sententia quoad di-
 „ stinctionem personarum, de quo alias)
 „ tamen non distinguit has Cœnas in Be-
 „ thania factas, & narratas a Matthæo, &
 „ Joanne, ut evidenter patet ex sequenti-
 „ bus; imo in priori distinctione non vi-
 „ detur agere de unctione pedum, quam
 „ narrat Joannes, sed quam narrat Lucas
 „ cap. 7. quæ sine dubio fuit diversa, &
 „ antea facta est. Denique hanc senten-
 „ tiam sequuntur Cajetanus, Jansenius, To-
 „ leus, & alii. Et juxta illam facile patet
 „ solutio ad objectionem factam, nimirum
 „ Judam non vendidisse Christum eo die,
 „ quo Cœna facta est. Quia licet imme-
 „ diate post illam narretur, non oportet,
 „ res eodem ordine gestas esse, quo nar-
 „ rantur. „

Ad II. Quæsitum, si causa quærat ex par-
 te Dei, cur permiserit, Christum a Juda
 vendi? Eadem est, ac illa, propter quam
 permisit, Christum comprehendi, flagel-
 lari, & occidi. Si vero quærat ex par-
 te Judæorum, scilicet, quid moverit Ju-
 dæos, ut pecuniis emerent, quem quoti-
 die, vel in Civitate, vel in templo, com-
 prehendere poterant? Et hæc fuit, vel
 timor populi, vel suspicio seditionis, vel
 cognitio miraculorum Christi. Ex parte
 autem Judæ, Cajani Hæretici fuerunt,
 qui dixerunt, Judam bene egisse, venden-
 do Christum, vel quia Christus Legem
 pervertebat, quod Judas impedire voluit,
 vel quia Judas perfecte cognovit Chri-
 stum, & ex perfecta cognitione veritatis,
 ut explicat Suarez, eum prodidit zelo
 generis humani, cognoscens, hoc non
 posse salvari, nisi per Christum, & Chri-
 stum non posse mori, nisi a Juda prode-
 retur. Referunt Tertullianus lib. de præ-
 scriptionibus adversus Hæreticos cap.
 47., Irenæus lib. 1. contra hæreses cap.
 ultimo, Epiphanius hæresi 38. Sed hic
 error repugnat Evangelio, quod pecca-
 tum Judæ expresse damnat. Dicitur enim
 Matthæi 26. *Va homini illi, per quem Fi-
 lius hominis tradetur, bonum erat ei, si na-
 tus non fuisset homo ille.* Et Joannis 13.
*Vos mundi estis, sed non omnes: sciebat enim,
 quis esset, qui traderet eum, & propterea
 dixit: Non estis mundi omnes.* Et ibidem:
Cum diabolus misisset in cor, ut traderet

C c c 2 cum

cum Judas. Et infra: Et post bucellum, introivit in eum Sathanas, & exiit continuo. At nos dicimus, Judam vendidisse Christum propter avaritiam. Quod I. probatur ex Matthæo, & Marco, qui referunt, Judam fuisse indignatum, quod Christus permiserit unguenti effusionem; quod indicium est aviditatis pecuniæ, quia volebat Judas refarcire sibi pecuniam deperditam in unguenti effusione, cum pecunia acquirenda in venditione Christi. Quod declaravit Joannes cap. 12., dicens, quod quando Judas dixit verba illa: *Ad quid perditio hac? Poterat unguentum istud venditari, &c.*, verba hæc dicebat, non quia de egenis pertinebat ad eum, sed quia fur erat. II. Quia ipsemet Judas Matthæi 26. animum suum aperuit, dicens: *Quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam?* Quapropter scripserunt Patres, avaritiæ Judam accusantes; & præcipue Augustinus enarratione in psalm. 63. *Avaritia, quæ captivavit discipulum comitem Christi, captivavit & Militem custodem sepulchri*; Et Chrysostomus homil. 64. in Joannem; ubi inquirens, quare Christus fecerit conservatorem & dispensatorem pecuniæ, Judam, quem furem, & avarum esse, sciebat; respondit, Christum hoc permisisse, ut majus periculum vixaret; scilicet, ut explicat Suarez, ut cupiditas, & avaritia ejus inde expleri posset, & ita tolleretur ei prodicionis occasio. Euthymius super cap. 12. Joannis addit, quod tanta fuit Judæ cupiditas, ut expleri non potuisset iis, quæ furabatur, nisi etiam Magistrum suum venderet. Denique Leo Magnus, serm. 9. de Passione hæc habet: *Impius Judas maluit minister esse diaboli, quam Apostolus Christi, quem non timoris perturbatione deseruit, sed pecunia cupiditate distraxit. Hoc perfidus Judas inebriatus veneno, dum sitit lucrum, pervenit ad laqueum, & tam stulte impius fuit, ut triginta argenteis & Dominum venderet & Magistrum.*

Obstant I. Christus dicebat Judæ Joannis 13. *Quod facis, fac citius*; sed non poterat Christus impellere Judam ad operandum, si Judas non bene operatus fuisset: ergo Judas, tradendo Christum, bene operatus est. II. Chrysostomus docet, Judam prodidisse Christum, non propter avaritiam, sed propter malitiam; ait enim citato loco: *Neque poterat dicere, pecuniam id cupiditate fecisse; sufficientes enim oculi esse debebant, qui ejus satisfacerent cupiditati; sed sola malitia.* III. Judas pro-

didit Christum, ut occideretur: ergo non ob avaritiam, sed potius ob invidiam, & odium, sicut faciebant Judæi. IV. Judas vidit plurima Christi miracula: ergo non poterat avaritia eum movere, ut Christum traderet. Probatur consequentia, quia miracula illa poterant eum certum reddere, vel Christum esse Deum, vel esse hominem sanctum, quem tradere nefas omnino erat.

Respondemus ad I. verbis illis Christum non intendisse actum prodicionis Judæ, qui erat peccaminosus, sed effectum, qui ex hujusmodi actu proveniebat; scilicet salvationem, & redemptionem generis humani, quod per passionem, & mortem Christi liberandum erat.

Ad II. Chrysostomus non negat, Judam tradidisse Christum cupiditate pecuniæ, sed solum asserit, non fuisse talem cupiditatem illam, quæ posset aliquam excusationem habere; erat enim, ait Suarez, nimis effrænata cupiditas, & ex ingenti malitia orta.

Ad III. Judas non prodidit Christum, ut occideretur, sed solum quia existimavit fore ut in exilium mitteretur, aut in carcere detineretur, ne populum commoveret. Quod vel ex eo patet apertissime, quia deinde intelligens, Christum damnatum fuisse a Judæis, poenitentia ductus, reddidit triginta argenteos, ut narrat Matthæus cap. 27. ergo Judas non fuit motus invidia, vel odio ad tradendum Christum, sicut cæteri Judæi, sed avaritia.

Ad IV. Respondet Suarez: „ Quidam dicunt, Judam non credidisse, illa fuisse vera miracula, sed apparentia, & virtute Dæmonis facta; quod sentit Hieronymus Matthæi 26. Vel dici potest, „ quavis crediderit, miracula esse vera, „ non tamen cognovisse, nec credidisse, „ Christum esse Deum, sed solum virum „ justum, & sanctum: hoc enim tam evidens illi erat ex dictis, & factis Christi, „ ut aliud sibi persuadere non potuerit, ut „ postea ipsemet confessus est, dicens: „ *Tradens sanguinem justum*: excæcatus tamen „ passione & avaritia, ipsum prodidit. „ Ad quod eo facilius induci potuit, „ quo & indignatus erat ex priori facto, „ & non estimavit, tantum nocumentum „ fuisse Christo inferendum, ut dictum „ est. Quamquam autem ille justum esse „ Christum crederet, cum autem ad Phariseos „ est loquutus, ut eum proderet, „ gravissime mentitum esse, credendum „ est;

est; (quod est novum peccati genus) Ut enim factum suum excusaret, & probabile Judæis faceret, necessarium illi fuit, Christum accusare, & dicere, se zelo Legis moveri, ad illum tradendum, cuius mores expertus erat, neque ferre poterat, &c. Jansenius in Concor. cap. 128.

Ad III. Quæsitum, quod est de pretio, quo Judas vendidit Dominum, multæ sunt opiniones, quas hic referemus, & impugnabimus, & postmodum nostram exponemus, illam probantes. Prima opinio stat in ore Vulgi putantis, & dicentis, Christum venditum fuisse triginta denariis. Impugnatur I. quia, Matthæus cap. 26. qui solus inter Evangelistas de hoc pretio expresse loquitur, tradit, triginta argenteos fuisse pretium Judæ constitutum. Denarius si erat hebraicus, erat dimidia pars argentei, seu sicii; si atricus erat solum quarta. Secunda opinio est Ruperti lib. 10. in Matthæum, dicentis, pretium fuisse quidem triginta argenteorum, sed quemlibet argenteum unius Julii Romani valorem habuisse; Hoc autem probare nititur, quia Judas in more habebat furari decimam partem illorum, quæ Christo offerebantur; si mulieris unguentum venditum fuisset trecentum argenteis, Judas habuisset triginta; & quia venditum non fuit, quod perdidit in venditione ungenti, lucrari voluit in venditione Magistri. Impugnatur, quia hæc est conjectura satis remota, & qua Concionator uri bene potest, sed non Theologus. Tertia opinio est Lyrani in cap. 26. Matthæi, scribentis, unumquemque argenteum habuisse valorem decem Juliorum Romanorum. At Suarez dicit, hæc sine fundamento asseri. Quarta opinio est Jansenii, dicentis, valorem argentei fuisse quatuor Juliorum; & ideo triginta argenteos æquivaluisse duodecim scutis Romanis. Quinta opinio est Baronii in Annalibus ad annum 34., existimantis, argenteum significare libram argenteam; libra autem argentea eundem habebat valorem, ac centum, & quatuor Julii Romani. Impugnatur, quia credi non potest, ut ait Suarez, Judæos tam facile obrulisse trecentos aureos (immo plus etiam) propter opus, quod nullius fere laboris erat; præsertim quia Judas, nec rogatus, nec questus, se se ad tradendum Christum, obrulerat; merces autem ultronea vilescit. Nos dicimus, argenteum habuisse eundem valorem, ac si-

clum, qui erat valoris sex Juliorum Romanorum, vel decem & octo scutorum, ut ait Serry. Probatum I. ab eodem; quia vita personæ servilis, qualem Judæi reputabant Christum Dominum, æstimabatur secundum Legem Moysis triginta siclis: ergo pariter triginta siclis æstimaverunt vitam Christi, & non abssimili pretio illam Judæi emerunt, & Judas vendidit. Probatum antecedens. Exodi 21. præcipitur, ut si bos cornupta servum, vel ancillam occiderit, triginta sicli argentei domino solvantur; quia, scilicet, tanti vite hominis servi æstimabatur. Proinde non dubitat Serry Judæos ad legem hanc attendisse, dum triginta siclos, seu argenteos, Judæi proditori constituerunt. II. Probatum, quia pretio illo, quod deinde restituit Judas, emptus est ager Figuli ad sepulturam Peregrinorum, ut habetur ex Evangelio; hic autem ager, nec poterat esse tam cuiusvis valoris, ut emi posset vel triginta denariis, vel triginta Julii: nec tam magni valoris erat, ut trecentum aureis oportuisset illum emere; & præcipue, quia erat Figuli, & ad opus figulinum deputatus; & etiam, quia emptus est ad sepulturam Peregrinorum, qui in Urbe Jerusalem in tam magno numero esse non poterant.

Arguunt I. Pretium Christi fuit vilissimum; ergo non poterat excedere triginta denarios. Probatum antecedens; quia apud Amos Prophetam, justus, & pauper, cujus nomine venit Christus, dicitur venditus pro calceamentis: ergo pretium Christi erat vilissimum. II. Visum etiam ad præsens nummi, quibus venditus fuit Christus, & præcipue Romæ in Ecclesia S. Crucis in Jerusalem, & nos ipsi vidimus pariter Valentis in Hispania; unusquisque tamen illorum duos Julios non excedit: ergo sex Juliorum valoris non erat. III. Argenteus, seu Siclus, ut asserit Iosephus Hebræus, & cum ipso Hieronymus, pendebat quatuor drachmas; drachma autem habebat valorem Julii Romani: ergo triginta argentei, seu sicli, continebant valorem sexdecim scutorum Romanorum, non decem & octo, ut nos asserimus. IV. Argenteus, licet in Pentateucho significet siclum, in Prophetis tamen significat libram; probabilius autem est, Matthæum, quando hoc pretium narravit, respexisse Prophetas, quam Pentateuchum, quia Prophetarum prædictionem referebat.

Re-

Respondemus ad I. illam Amos Prophetæ esse figuratam formulam loquendi, quæ constructi pretii vilitas denotatur. Et hoc est in usu apud Hebræos, qui vile pretium calceamenti pretium dicunt. Unde apud eundem Amos cap. 8. legitur: *Possideamus pauperes pro calceamentis*; scilicet, pro re vili habeamus.

Ad II. Deberet primo probare argumentum, ut concluderet, quod triginta illi argentei fuerunt omnes in propria specie soluti Judæ, & non in aliena, quæ tamen eandem facerent summam; deberet secundo probare, quod illi, qui modo videntur sint identice illi iidem, qui tunc fuerunt promissi, & soluti, quod quidem non facile esset, quum pro illis traditio nil probet, quia est humana penitus, & non sunt res, quæ ad populorum adorationem exponuntur.

Ad III. Non facit argumentum differentiam inter drachmas atticas, & hebraicas, quam si fecisset non ita fidenter, quæ asseruit, dixisset. Cæterum in solis duobus scutis Romanis est discrimen, quod in re, de qua agimus, pro nihilo reputandum videtur.

Ad IV. Potius nos diceremus, Matthæum respexisse valorem sicli, prout legitur in Pentateucho, quia ibi denotat pretium hominis servi, cui in venditione sue æquiparatus est Christus. Accedit, quod pretium, quod exurgeret in hypothesi Baronii, trecentorum, scilicet aureorum, exorbitantius fuisset, ut offerretur a Judæis, & ut per ipsum ager Figuli emeretur, ut diximus nuper.

Pro negatione Petri, videnda sunt primo, quinam fuerit numerus negationum Petri; Secundo, an Petrus semel, vel ter ante galli cantum Christum negaverit; Tertio, quomodo Petrus peccaverit, Christum negando, & quam poenitentiam pro peccato suo peregerit.

Respondemus ad I. Quæsitum, primam opinionem esse Carthusiani in cap. 27. Matthæi, putantis, Petrum pluries, quater, negasse Christum: Secundam opinionem esse Augustini tract. 113. in Joannem, & lib. 3. de consensu Evangelist. cap. 6. existimantis Petrum, ut minimum sexies, negasse Christum; Terriam opinionem esse Cajetani in cap. 18. Joannis, scribentis, Petrum negasse Christum septies. Nos autem dicimus cum communi Sanctorum Patrum, & fere omnium expositorum, Petrum negasse Christum ter, & non amplius. Probatur I. ex

verbis Christi, qui dixit Petro: *Ter me negabis*: ergo Petrus ter negavit Christum, & non amplius, Quod confirmatur verbis Suarez 3. par. qu. 46. art. 8. disp. 35. sect. 1. „ Si enim pluries esset „ negaturus, cur non prædixisset: vel cur „ potius numerum ternarium designaret, „ quam alium? Certe nisi voluisset designare certum numerum, & dicere neque „ majorem, neque minorem esse futurum, „ potius simpliciter prædixisset: *Me negabis*. Addo Evangelistas omnes fuisse sollicitos in demonstrando Christi prædictionem fuisse impletam, & ideo singuli Petri negationem narrarunt, (ut notavit Chrysostomus homil. 82. in Joannem), unde non nisi trinam singuli scripsere „ negationem, indicantes Christi prædictionem, trina tamen negatione fuisse „ implendam. „ II. Probatur ex Patribus, & Expositoribus fere omnibus, qui dicunt, pro trina negatione reddidisse Petrum trinam confessionem. Unde Augustinus tract. 122. in Joannem: *Redditur trina negationi trina confessio, ne minus amoris lingua serviat, quam timori, & plus vocis eliciuisse videatur mors imminens, quam vita præsens*. Cyrillus lib. 12. in Joannem cap. 64. *Quoniam Petrus ter in tempore passionis negavit, jure nunc ab eo contra dilectionis confessio petitur, ut terna negationi aequali confessionis numero compensetur. Ita quod verbis commissum fuit verbis curetur*. Ambrosius lib. 2. de Sacram. cap. 7. *Petrus, qui antea negaverat, ut illum lapsum aboleret, tertio interrogatur a Christo, si se amaret*. Euthymius in cap. 21. Joannis: *Pro trina negatione trinam offert confessionem*. Hieronymus epist. 149. ad Marcellam: *Trinam negationem trina postea confessione delevit*. Et epist. 39. dixerat: *Petrus ter negantem, amare in suum locum restituere, lacryme*.

Ad II. Quæsitum dicimus, quod ante galli cantum Petrus semel tantum Christum negavit: Matthæi autem 26. legitur, quod Christus simpliciter dixerat: *Antequam gallus cantet, ter me negabis*. Quomodo autem hæc concilientur, & quomodo directe ad quæsitum sit respondendum, Suarez citato loco explicat verbis hisce: „ Respondetur hoc explicuisse Marcum „ cap. 14. „ dicentem: *Priusquam gallus vocem bis dederit*. Et ideo ipse solus inter „ Evangelistas curam habuit observandi, „ post primam negationem semel gallum „ cantasse, iterum autem post tertiam „ Quod ergo apud Lucam, & Matthæum „ dixit

„ dixit Christus: *Antequam gallus cantet*;
 „ intelligendum est, vel cum Augustino,
 „ Beda, & Anselmo supra, antequam gal-
 „ lus cantet, animo paratus eris ad ter me
 „ negandum, & exterius id exequi incipies.
 „ Vel melius cum recentioribus, antequam
 „ gallus præcipuum cantum suum det, seu,
 „ antequam cantum suum expleat: dicitur
 „ enim gallus bis cantare, semel media-
 „ nocte, & iterum prope auroram, & hunc
 „ posteriorem cantum esse præcipuum, &
 „ quasi complementum alterius. Sed faci-
 „ lius est dicere, Marcum explicasse, quod
 „ alii Evangelistæ dixerunt; & hæc de
 „ priori parte sectionis,,.

Ad III. Quæsitum respondentem, aliquot
 Patres, Petrum in eo facto a peccato ex-
 cularunt; quanvis non omnes eodem mo-
 do. Hilarius can. 32. in Matthæum, &
 Ambrosius lib. 10. in cap. 22. Lucæ ex-
 cusant Petrum, interpretantes verba ejus
 modo, quo non contineant falsam nega-
 tionem. Petrus dixit: *Non novi eum*; &
 dicunt, esse verum, quia nemo novit Fi-
 lium, nisi Pater: Petrus dixit: *Non novi*
hominem, quem dicitis; dicunt esse verum;
 quia non noscebat purum hominem, aut
 malefactorem hominem, sicut ipsi puta-
 bant: Petrus dixit, se non fuisse sequu-
 tum Jesum Nazarænum; dicunt, esse
 verum; quia non sequutus est Jesum, quod
 esset Nazaræus, & Galilæus, sed quod
 esset filius Dei. Origenes vero tract. 35.
 in Matthæum concedit quidem, quod
 Petrus negaverit Christum; asserit tamen,
 quod non peccaverit; quia non poterat
 non negare. Rationem adducit: *quia ne-*
mo potest dicere, Dominus Jesus, nisi in
Spiritu Sancto; & ideo dicitur ad eos, qui
 Jesum confitentur Matthæi 10. *Non estis*
vos qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri,
qui loquitur in vobis; sed Petrus nondum
 habebat Spiritum Sanctum; & ideo subdit
 Origenes: *Nondum enim erat hominibus*
datus, quia nondum erat Jesus glorificatus.
Adde, quod Christus prædixerat, Petrum
se negaturum, & non poterat falsum esse,
quod dixerat: ergo non poterat Petrus non
negare. Nos autem dicimus primo, Pe-
 trum graviter peccasse, negando Chri-
 stum; Secundo, Petrum non ita negasse
 Christum, ut fidem amiserit, sed solum
 charitatem; Tertio, Petrum statim sui
 peccati perfectam pœnitentiam egisse,
 atque illius veniam fuisse consequutum:
 quas omnes tres hujusce Conclusionis
 partes, docet, & probat Suarez. Et qui-
 dem prima pars est de fide; tum quia

negare Christum ex objecto suo est gra-
 ve peccatum; sed Petrus negavit Chri-
 stum; ergo commisit grave peccatum:
 tum etiam, quia Petrus negando Chri-
 stum, dixit mendacium perniciosum, &
 injuriosum Christo, & dixit etiam perju-
 rium; sed hoc est grave peccatum: ergo
 &c., tum quoque, quia Petrus cogno-
 scens peccatum suum, *flevit amare*: ergo
 si amare flevit, graviter peccavit: tum
 denique, quia Augustinus tract. 113. in
 Joannem, & Chrysostomus homil. 83. in
 Matthæum, peccatum Petri appellant
tetrum, & insolitum crimen. Hilarius au-
 tem Petrum a culpa non excusat, sed di-
 cit: *Prope sine piaculo fuisse; tamen quia*
ex infirmitate carnis, vel ambignus extitit,
amarissime flevisse, recolentem trepidatio-
nis istius culpam, se neque admonitum po-
tuisse vitare. Et Ambrosius post illas in-
 terpretationes addit; *Sed nos excusamus,*
Dominus autem non excusavit: Non enim
satis est involuta responsio contententis Jesum,
sed aperta confessio. Quid prodest verba in-
volvere, si videri vis negasse? Et ideo Pe-
trus non de industria sic respondisse induci-
tur, quia postea recordatus est, & tandem
flevit. Maluit enim ipse suum accusare pec-
catum, ut justificaretur fatendo, quam gra-
varetur negando. Quare flevis? Quia a
culpa obrepit ei. Quibus subdit Suarez:
 „ Fortasse etiam voluerunt hi Sancti dice-
 „ re Petrum non negasse corde, & animo
 „ Christum: sed exterius, & in hoc pec-
 „ casse; indicant tamen etiam exterius
 „ usum esse verbis ambiguis, quod non est
 „ hæreticum, neque erroneum: non est
 „ autem probabile. Multo vero magis im-
 „ probabilis, & erronea est excusatio Ori-
 „ genis; quia certum est, Petrum antea
 „ habuisse gratiam Spiritus Sancti. Neque
 „ enim sine ipsius auxilio confiteri potuit
 „ Christum *Filium Dei verum*, neque gratia
 „ carebat, quando Christus illi dixit: *Vos*
 „ *mundi estis, sed non omnes, & qui lotus est,*
 „ *non indiget, nisi ut pedes lavet.* Itaque
 „ quanvis ante passionem non esset datus
 „ Spiritus Sanctus signo visibili, & cum ea
 „ plenitudine, qua die Pentecostes: tamen
 „ gratia Spiritus Sancti, & auxilium ad
 „ non peccandum, & confitendum Chri-
 „ stum, conferebatur hominibus: alioqui
 „ neque Judæi peccatum haberent, non
 „ credentes illi. Quod vero Christus præ-
 „ dixerit Petro peccatum suum, non ab-
 „ stulit ei libertatem ad non peccandum,
 „ de qua re alias latius,,. Secunda vero
 pars Conclusionis nostræ docetur ab Au-
 gustino

gustino tract. 113. in Joannem, & 2 Cyrillo lib. 12. cap. 1. & rationem addit Suarez dicens: „ Quia non legimus, Petrum negasse dissentiendo, sed solum „ exterius negando; imo neque exterius negavit Christum esse Deum, vel Messiam, „ sed solum se nosse illum, sequutumve „ fuisse. Hoc autem peccatum directe est „ contra confessionem fidei, non contra „ fidem; unde non expellit fidem, sed charitatem. Sicut qui exterius negat se esse „ Christianum, non negat fidei veritatem, „ sed in ejus confessione deficit; non est „ autem cur Petro imponamus illud peccatum „. Tertiam denique Conclusionis partem Evangelistæ expresse testantur, & præcipue Lucas, quando dicit: *Et conversus Dominus respexit Petrum*. Dubitatur inter Patres, & Expositores, an Christus interiori tantum, & spirituali intuitu, an vero etiam corporali respexit Petrum? Augustinus lib. 3. de consensu Evangelistarum cap. 6., & lib. 1. de gratia Christi cap. 45. stat pro interiori aspectu, quem dicit, fuisse auxilium, quo Christus Petrum ad poenitentiam excitavit; quem sequitur Leo Magnus serm. 9. de passione, & Beda lib. 6. in Lucam cap. 22. Chrysostomus autem homil. 86. in Matthæum, Euthymius can. 66. in Matthæum, Theophylactus in cap. 22. Lucæ; Maximus Turonensis homil. de negatione Petri, intelligunt etiam de corporali aspectu, & hoc eo vel maxime, quia Lucas non tantum dicit: *Et Dominus respexit Petrum*, sed dicit etiam: *Et conversus Dominus, respexit Petrum*.

Ad alteram modo Dissertationis partem devenientes, quæ est de flagellationis poena, tria possunt circa ipsam inquiri. I. Quoties fuerit Christus flagellatus? II. Qua de causa Pilatus flagellaverit Christum? III. Quam gravis, atrox, & crudelis fuerit flagellatio? Et quidem hæc tria dubia excitantur a Suarez, exscribente in principio sectionis 2. citato loco: „ Quod Christus Dominus jussu Pilati sit „ flagellatus, expresse referunt Matthæus, „ Marcus, & Joannes. An vero de eadem „ flagellatione loquantur, non constat, quia „ Matthæus, & Marcus significant, fuisse „ flagellatum, postquam sententia mortis „ fuit in eum prolata, sic enim ajunt: *Videns „ Pilatus, quia nihil proficeret, tradidit illis „ Jesum, flagellis casum, ut crucifigeretur*; „ at vero Joannes cap. 19. aperte dicit, „ eum fuisse flagellatum ante sententiam „ mortis, in eum latam. Ex qua diversita-

„ te oritur ratio dubitandi: an fuerit bis „ flagellatus (ut quidam volunt) semel ante „ sententiam, iterum vero post illam, vel „ si semel, an ante sententiam, & Marcus, „ & Matthæus loquuti fuerint per recapitulationem; an vero post sententiam, & „ Joannes loquutus fuerit per anticipationem: Et hinc oritur alia dubitatio, quæ „ fuerit ratio hujus flagellationis. Hieronymus enim Matthæi 27. refert, fuisse „ Romanis consuetudinem eos prius flagellandi, qui poena capitis damnandi forent; quod si Christus ob hanc solam „ causam flagellatus est semel, post sententiam latam flagellandus fuit. Lucas autem, „ quanvis flagellorum expresse mentionem „ non fecerit, tamen illis verbis, *Corripiam „ eum, & dimittam*, ea significavit, ut notavit Euthymius, & ita ex his verbis colligunt Cyrillus, Augustinus, Chrysostomus, Theophylactus, Euthymius, & alii „ Expositores, Pilatum flagellasse Christum, ut aliqua ex parte satisfaceret furori Judæorum, eumque posset a morte liberare. Quod etiam indicavit Joannes, „ referens post flagellationem exiisse Pilatum, & ostendisse Judæis Christum, atque dixisse: *Ecce homo, nullam invenio in „ eo causam*. Et juxta hæc, necesse est, fuisse flagellatum ante sententiam. Quod si „ flagellatus etiam fuit propter priorem „ causam, ut sentit Hieronymus, & Matthæus indicat, sequitur bis esse flagellatum. Tertio hinc oritur alia dubitatio de „ acerbitate flagellationis. Nam si solum „ est facta tanquam via ad mortis supplicium, credendum est, non fuisse valde „ acerbam: sed pro consuetudine, & more „ Romanorum. Si autem facta est animo „ satisfaciendi Judæis, ut essent contenti „ illa poena, sit verisimile, fuisse acerbissimam ad placandos Judæorum animos „.

Ad I. Quæsitum dicimus, Christum Dominum fuisse flagellatum ante sententiam, in eum latam, & non amplius. I. probatur; quia Joannes id asserit expresse, distinguens ordinem rerum, & dicens, quod post flagellationem Pilatus Jesum condemnaverit; unde non habet locum anticipatio, quam Adversarii excogitarunt. Et post flagellationem, & post sententiam mortis, quam exprimunt Evangelistæ verbis illis: *Tunc ergo tradidit eis illum, ut crucifigeretur*, immediate subdunt: *Susceperunt autem Jesum, & eduxerunt*, quæ leguntur Joannis 19., ergo post sententiam mortis non fuit denuo Christus flagellatus.

gellatus, sed statim ductus est, ut crucifigeretur. II. Matthæi 27. legitur: *Tunc dimisit illis Barabbam, Jesum autem flagellatum tradidit eis, ut crucifigeretur.* Et Marti 15. *Pilatus autem volens Populo satisfacere, dimisit illis Barabbam, & tradidit Jesum flagellis caesum, ut crucifigeretur.* Quibus verbis, observat Suarez, non dicunt, flagellasse Jesum, ut crucifigeretur; sed Jesum jam flagellatum tradidisse, ut crucifigeretur, quod verum erit, etiam si multo antea Christus esset flagellatus.

Ad II. Quæsitum dicimus, Pilatum flagellasse Christum, ut Judæis satisfaceret: Christum vero flagellari voluisse, ut satisfaceret Patri. Prima pars probatur; quia Judæi nunquam petierunt flagellationem Christi, & Pilatus illam jussit, ut Judæos averteret a desiderio mortis, quam Christo inferri volebant. Et quidem Pilatus hanc poenam elegit, tum quia extra poenam mortis, aut mutilationis, nulla erat in usu gravior, & majoris doloris; tum etiam, quia nulla erat majoris ignominie; erat enim poena servorum; tum denique, quia hæc poena non excludebat poenam mortis, quanvis Pilatus judicaret, potuisse illa Judæos contentos facere. Secunda pars probatur etiam ex Scripturis, nempe Isaïæ 53. *Posuit Dominus in ea iniquitatem omnium nostrum.* Et infra: *Vulneratus est propter iniquitates nostras, disciplina pacis nostra super eum.* Psalm. 128. *Super dorsum meum fabricaverunt peccatores, prolongaverunt iniquitatem suam.* Psalm. 34. *Congregata sunt super me flagella, & ignoravi.* Psalm. 37. *Et ego in flagella paratus sum.* Isaïas cap. 50. *Corpus meum dedi percutientibus.* Psalm. 72. *Et castigatio mea in matutinis.*

Ad III. Quæsitum dicimus, Christum fuisse graviter flagellatum. I. probatur. Pilatus ideo flagellavit Christum, ut satisfaceret Judæis, mortem Christi petentibus: ergo talis debebat esse flagellatio, ut mortem Christi compensaret, & Judæos, illam petentes, placatos, atque contentos, redderet. II. quia Christus semper quod de sua passione loquebatur, flagellationem primo loco ponebat; unde legitur Matthæi 20. *Tradetur gentibus ad flagellandum, & pariter prædictum fuerat* Psalm. 72. *Fui flagellatus tota die,* subdit Suarez, quod aliqui explicant, dictum esse propter magnitudinem flagellationis, ita crudeliter factæ, ac si esset tota die flagellatus. Non est ergo verisimile, quod quidam dicunt, tantum quadragin-

PAR. IV.

ta plagas, una minus, juxta consuetudinem Judæorum accepisse. Hæc Suarez. III. probari posset ex circumstantiis flagellationis; sed quia in his Scriptores discordant; ideo ipsorum verba afferemus, & probabilior sententiam eligemus.

Primo Serry hæc de flagellatione Christi exercit. 52. num. 4., & sequentibus scribit: „ Poenæ hujus atrocissimæ Christo inflictæ „ occasione, multa conficta video, & pro „ arbitrio excogitata, de Lictoribus Christi „ cadentibus, de plagis impositis, de „ instrumentis, aliisque modis, quibus tanien „ illa perfecta est: de quibus tamen in „ Evengelio, & in Ecclesiæ Patribus altissimum „ silentium est. Certe nihil simplicius „ verbis evangelicis: *Apprehendit Pilatus „ Jesum, & flagellavit,* inquit Joannes cap. 19., ac nihil ultra præterea. „ *Jesum flagellatum tradidit eis,* inquit Matthæus cap. 26., ac nihil amplius. Marcus „ demum: *Tradidit Jesum, flagellis caesum,* „ cap. 15. Quæcunque ergo a piis contemplatoribus ex proprio cerebro adjiciuntur, „ incerta, dubia, ac etiam magna ex „ parte falsa sunt. Lictores in primis Christum „ cadentes bini, terni, atque quater, „ ni quandoque singuntur; Pictoribus nostris „ fabulam illam penicillo explicantibus. „ Imo legi, qui Christum a sexaginta „ Lictoribus caesum scripserint. Porperam „ sane, & ignoranter. Pilatum enim Tiberii „ Imperatoris administrum judicium „ Romano more tulisse, & verberum poenam „ indixisse, testatur S. Hieronymus, „ suadetque ratio ipsa. Ex jure autem, & „ more Romano Lictor unicus totum illud „ fere ministerium obibat. Nota sunt hæc „ in parte Romanorum sollemnia: *I Lictor, „ colliga manus, caput obnubila, virgis cadito.* „ Quin etiam apud Judæos Lictor unicus „ cadendi officio defungebatur: ut ex libro „ Misna ostendit Buxtorfius in Synagoga „ Judaica cap. 20. Hinc intelligere „ facile est, commentitium & illud esse, „ quod de inflictorum vulnerum numero „ narratur a multis: illum scilicet, ad quinquies „ mille quadrigenta septuaginta, „ quinque ascendisse. Equo tandem modo? „ Si enim Lictor unicus cruento illo Ministerio „ defungebatur, repugnat plane, verum „ unicum tot verbera brevi spatio dedisse. „ Ut sciam, nondum tunc, dum caesus „ est Christus: Pilatum illum tradidisse „ voluntati Judæorum, ut in illum pro arbitrio „ sævirent; quod fecit postea: sed „ flagellis cadendum indixisse dumtaxat, ad „ correctionem, ut agebat: Lucas 23. v. 16.

D d d

„ Ver-

„ Verberum autem numerum apud Romanos
 „ non a Iudice fuisse definitum, non reli-
 „ ctum Licetorum arbitrio. Certe si in viro
 „ Iudæo plerumque aliqua Judaicarum Le-
 „ gum ratio est habita, quadraginta verbe-
 „ ra non excessit supplicium illud: nec plu-
 „ ra a Pilato Iudæi, tametsi crudeles, postu-
 „ lare poterant, ut ad illorum satietatem,
 „ Christus Dominus caderetur, Lex quip-
 „ pe in Deuteronomio lata est cap. 25. v.
 „ 3. *Si cum, qui peccaverit, dignum viderint*
 „ *plagis, prosternent eum, & coram se facient*
 „ *verberari. Pro mensura peccati erit plaga,*
 „ *et modus: ita dumtaxat, ut quadragenari-*
 „ *um numerum non excedat.* Quam Legem
 „ etiam Christi ætate, ac deinceps servasse,
 „ Iudæos, testis est Paulus Apostolus in
 „ epist. 2. ad Corinthios cap. 11. ubi se
 „ quinquies a Iudæis flagellis cæsum scri-
 „ bit, attamen ut infra, quadraginta pla-
 „ gas steterit cæsis quælibet: *A Iudæis quin-*
 „ *quies quadragenas, una minus, accepti.* Veri-
 „ tatem Iudæi, ne Licetores in ipso verbe-
 „ randi impetu constitutum a lego verbe-
 „ rum numerum excederent, plagam unam
 „ demere soliti erant. Quæ consuetudo ad
 „ Seniorum traditiones est referenda. Tur-
 „ pius hallucinantur, ac in ipsum Evange-
 „ lii contextum peccant, qui inflictam
 „ Christo Domino verberum poenam ob-
 „ tendunt virgis spineis, & catenis aduncis:
 „ nempe ut supplicii huius immanitatem
 „ exaggerent. Immane fuisse non negave-
 „ rim, ac quantum sit Evangelii veritas.
 „ Marcus autem Christum flagellis cæsum
 „ asserit, non virgis spineis, non catenis;
 „ vocabula ipsa græca *φλαγγέλιον, & μαρτίριον*
 „ quæ apud Matthæum, Marcum, & Lu-
 „ cam occurrunt, cæsum notant, quæ
 „ flagellis, & nodosis funiculis perficitur.
 „ Cæterum poena hæc a Pilato viro Ro-
 „ mano inflicta est Christo, quia apud Ro-
 „ manos vile servorum supplicium erat:
 „ cum contra cæsis per virgas liberorum
 „ supplicium esset: ff. de penis, l. *Servorum*,
 „ l. *Porcia*, & l. *Sempronia*. Aberrant
 „ demum turpissime, qui Christum secun-
 „ do flagellis cæsum obtendunt, ex quo
 „ nempe ad crucem subinde damnatus fuit,
 „ pro more, scilicet, Cruciariorum omnium.
 „ Quamvis enim ex fori Romani formulis,
 „ ea etiam ætate servari solitis, Cruciarii
 „ antea caderentur, quia tamen in Christo
 „ Domino iussu Pilati rabidam plebem de-
 „ linire satagentis præcesserat emendato-
 „ ria flagellatio, non ultra in illum co sup-
 „ plicio sævitum est. Quod inde patet ma-
 „ xime, quia ea flagellationis formula ubi

„ occurreret, in ipsa ad crucem deductio-
 „ ne, vel sub ipsam crucifixionem, atque
 „ in ejus perficiendæ momento servabatur,
 „ ut scribit Lactantius lib. 2. Instit. cap. 8.
 „ quo tempore nihil hujusmodi tentatum
 „ in Christum referunt Evangeliorum
 „ Scriptores; totamque passionis scenam
 „ in aliis occupatam repræsentant. Chri-
 „ stum ad columnam cæsum agnoscunt
 „ Patres, Gregorius Nazianzenus orat. 1.
 „ in Julianum, S. Hieronymus epist. 27. ad
 „ Marcellam, S. Paulinus epist. 34. Ac sic
 „ quidem more Romano solebat fieri; Plau-
 „ tus in Bacch. Act. 4. scena 7.

„ - - - - - abducite hunc
 „ Intro, atque adstringite ad columnam
 „ fortiter,
 „ Iudæi contra, prostratos flagellabant,
 „ Deutoron. 25. v. 3. *Si cum, qui peccave-*
 „ *rit, dignum viderint plagis, prosternent eum,*
 „ *& coram se facient verberari.* Columnam
 „ hanc a se conspectam, ait D. Hierony-
 „ mus, Christi sanguine cruentatam: quam
 „ oblongam fuisse necesse est, utpote quæ
 „ Sacram Adæm olim sustineret. Romæ
 „ tamen in Templo S. Præcedis Martyris
 „ brevis admodum columna visitur; quam
 „ illam fuisse ajunt, cui Christus est alli-
 „ gatus. Et hæc quidem ad supplicium
 „ inferendum accommodatior, quæ tan-
 „ tum assurgat ad nates. Sic enim totum
 „ pene corpus flagellis patet, aut virgis.
 „ Secundo Suarez loco nuper citato, quæ se-
 „ quuntur de eadem flagellatione literis
 „ mandavit: „ Tertio, hoc explicatur ex
 „ circumstantiis hujus flagellationis, nam
 „ primo Christus, ut flagellaretur, alliga-
 „ tus columnæ est, ut habet traditio. Nam
 „ hæc columna dicitur Romæ esse in
 „ Templo S. Præcedis, & Hieronymus
 „ epist. 27. sic inquit de locis Jerosolymi-
 „ tanis: *Ostendebatur illic columna, Ecclesie*
 „ *porticum sustinens, infecta cruore Domini,*
 „ *ad quam vincit dicitur, & flagellatus.*
 „ Quibus verbis significat columnam il-
 „ lam esse majorem ea, quæ Romæ con-
 „ spicitur, & ideo fortasse illa Romana
 „ tantum est pars ejus columnæ, nisi lo-
 „ quatur Hieronymus de inferiori porticu,
 „ quæ humiliori columna poterat sustine-
 „ ri. Beda lib. 3. de locis Sanctis cap. 3. di-
 „ cit in superiori planitie montis Syon
 „ ædificatam esse magnam Ecclesiam:
 „ *In cujus medio erat columna marmorea, cu-*
 „ *jus adhærens Dominus flagellatus est.* Se-
 „ cundo flagellatus fuit Christus a militi-
 „ bus. Quod enim Joannes dicit: *Appre-*
 „ *hendit Pilatus Jesum, & flagellavit, non*
 „ *est*

est putandum, Pilatum manu sua flagellasse Christum, ut existimavit Beda lib. 4. in Marcum cap. 44. Id enim incredibile est; non enim erat officium illud Præsidis, cum vile, & infimum sit, & præter omnium gentium consuetudinem. Neque vero fingi potest, Pilatum aliquando ira percitum id fecisse; nam potius favebat Christo, & curabat eum eripere a manibus Judæorum. Dicitur ergo flagellasse illum, quia tradidit eum militibus, ut flagellarent. Unde conjectare licet eos magna vi adhibita eum verberasse, quod ex aliis convitiis, quibus eum affecere, non obscure colligitur. Et præsertim quia præter jussu Præsidis videntur illum spinis coronasse. Quod significavit Joannes, cum subdidit: *Et milites plectentes coronam de spinis, &c.* Et verisimile etiam est, Judæos, qui aderant, Milites incitasse, & data etiam pecunia corrupisse, ut eum acrius verberarent. Tertio flagellum, ut Euthymius notat cap. 67. in Matthæum, erat e funiculis, aut loris contextum, & quidam dicunt habuisse in extrema parte ferrea quædam puncta, quæ carnem laererent; alii vero affirmant, etiam catenas fuisse loris admixtas. Quamvis alii dicant primo fuisse funibus crassioribus flagellatum: secundo additos esse ferreos Scorpiones: tertio catenis: quarto virgis spinis cæsum, non quod quater sit flagellatus, sed quod in eadem flagellatione hæc omnia instrumenta sint continenter intermixta. Sed hæc incerta sunt, quamvis dicantur ex quadam traditione referri ab iis, qui terram sanctam incolunt. Quarto de numero plagarum nihil invenio ab antiquis Patribus scriptum; multi tamen pii Scriptores, præsertim ex recentioribus, affirmant fuisse ultra quinque millia, quod aliquibus videtur incredibile, quia nec Judæi, nec Romani, consueverant ita flagellare, & quia tot verbera sufficerent ad necandum hominem. Cum ergo Pilatus flagellaret Christum, ne illum necaret, non est verisimile permisisse eum tam atrociter verberari. Et licet Ludolphus Cartus. in vita Christi 2. p. c. 58., & Eckius in serm. de passione Domini, & alii, referant, hoc fuisse revelatum cuidam feminae; tamen neque hujusmodi revelationes feminarum cogunt nos, ut eas veras esse credamus, neque ibi dicitur plagas flagellorum, sed vulnera passionis cum numerum excessisse. Itaque hæc

PAR. IV.

res incerta est. Unde licet verisimilius sit flagella multum excessisse quadragenarium numerum propter rationes adductas, & quia Christus non more Judæorum, sed Romanorum, flagellatus est: tamen quantus fuerit ille numerus, affirmare non possumus, quia neque in Evangelio habetur, neque in Scriptura, neque a Sanctis Patribus traditus est.

Tertio Cornelius a Lapide ad cap. 27. Matthæi v. 26. hæc scribit: „*Flagellatum*, „græce *φλαγελλωσας*, id est cum flagellasset. Flagellationem Christi per compendium unico verbo more suo perstringit Matthæus. Fusius rei gestæ seriem enarrant Lucas, & Joannes, ex quibus liquet Pilatum, cum videret quartam suam instantiam ad liberandum Jesum, per collationem ejus cum Barabba non successisse: quintam acriorem addidisse, scilicet Christi flagellationem, ut ejus acerbitate odio Christi furentes Judæorum animos ad commiserationem flecteret, ut Jesu vitam condonarent. Dixit ergo Judæis: *Nullam causam mortis invenio in eo: corripiam ergo illum, & dimittam*, ut habet Lucas c. 23. 22. Moxque illum flagellari curavit. Nota primo, flagellationem apud Romanos fuisse vile supplicium servorum, sicut liberorum erat fustigatio, ut patet ff. de pœnis l. *servorum*. Idem patet ex l. *Porcia*, & *Symphronia*. Hinc Martyres ad ignominiam flagellabantur. Unde Paulus flagellatus Act. 16. graviter expostulat, dicens: *Casos non publice, indemnatos, homines Romanos miserunt in carcerem, &c.* Hinc & in Actis nonnullorum Martyrum legimus: *Martyr catomo cadatur, aut virgis flagelletur*, id est, puerorum more tanquam fatuus puer (sicut a ludimagistris infantes verberari solent) vapulet. Unde Prudentius hymno in S. Romanum: *Sublime, inquit, tollant, & manu pulsent nates*, *Mox & remota veste virgis verberent*. Sic S. Thomas Episcopus ad ignominiam virgis cæsus fuit, teste Victore Uicensi lib. 1. Vandal., & S. Afra, uti habent ejus acta, quæ Velserus edidit, cæsa fuit catomis, id est, flagellis ad humeros; *καταμωμης*; unde catomus. Sic Homerus Iliade 4. ait Tydidem equos verberasse *καταμωμωδον* id est secundum humeros, vel armos. Aut potius catomari idem est, quod in humeros alterius levâri, ut more

D d d 2 „puc-

„ puerorum in natibus vapulet : κατὰ μὲν ;
 „ enim idem est quod in humeros tollo ;
 „ & κατὰ μὲν dicitur , qui ex humeris
 „ fertur , vel ex humeris pender . Ita Baro-
 „ nius in Noris ad Martyrol. die 15. Junii,
 „ idque probat ex Suida , Hippocrate , &
 „ Josepho. Sic de S. Vito puero , & de S. Eu-
 „ lalia puella tredecim annorum , & de
 „ S. Barida , aliisque , legimus eos fuisse ca-
 „ tomatos , idest , more puerorum flagella-
 „ tos . Secundo , eos , qui damnati erant ad
 „ mortem , etiam liberos , quasi per damna-
 „ tionem jam viles , & servos effectos , fla-
 „ gellabant . Qua de causa Lictores Confu-
 „ libus , & Præsidibus Romanis præfere-
 „ bant fasces virgarum alligatas securi , ut
 „ ab iis damnatos virgis flagellarent , &
 „ deinde eis caput securi amputarent . Ter-
 „ tio , Christus fuit a Pilato flagellatus , non
 „ postquam ab eo fuit damnatus ad mor-
 „ tem , crucifixionis , & mortis causa , sed
 „ ante , ut scilicet Pilatus flagellationis
 „ atrocitate leniret feroces Iudæorum ani-
 „ mos , & emendatum dimitteret . Hæc ra-
 „ men flagellatio effecit , ne denuo Chri-
 „ stus post condemnationem more Roma-
 „ no condemnaretur . Nam non bis , ut
 „ aliqui volunt , sed semel tantum flagella-
 „ tum fuisse Christum , patet , si quis con-
 „ ferat Matthæum , & Marcum cum Joane ;
 „ omnes enim de una eademque fla-
 „ gellatione loquuntur . Quarto , S. Hiero-
 „ nymus in epiraphio Paulæ , S. Paulinus
 „ epist. 34. , Prudentius , & alii veteres ,
 „ quos citat noster Iacobus Greiserus lib. 1.
 „ de Cruce , testantur Christum , ut flagel-
 „ laretur , astrictum fuisse columnæ , (per-
 „ peram ergo id ridet Calvinus) quam Be-
 „ da vocat marmoream , quæ deinde Ro-
 „ mam translata , in templo S. Prædixis vi-
 „ situr . Est ea humilis altitudine trium
 „ palmorum , ne si altior foret , flagellato-
 „ res impeditisset , ut Christum utrumque ,
 „ idest , tam ante , quam retro , tam in pe-
 „ ctore , quam in dorso , flagellare possent .
 „ Graphice modum , quo Christus per bra-
 „ chia , & manus astrictus fuit columnæ , &
 „ flagellatus , in imagine intuendum exhi-
 „ bet Iacobus Bosius lib. 1. de Cruce trium-
 „ phante cap. 13. , & Daniel Mallonius de
 „ stigmat. S. Sindonis pag. 68. Audi Hie-
 „ ronymum hic : Traditus est Iesus militibus
 „ verberandus , & illud sacratissimum corpus ,
 „ pectusque Dei capax flagella secernerunt . Hoc
 „ autem factum est , ut , quia scriptum erat :
 „ Multa flagella peccatorum , illo flagellato ,
 „ nos a verberibus liberaremur , uterent Scri-
 „ pturæ ad virtutis justum : flagellatum non ap-

„ propinquabit tabernaculo tuo . Porro Ro-
 „ mana columna exigua est : unde nonnul-
 „ li cum Pancirolo censent , illam non ef-
 „ se integram , sed partem dumtaxat , scili-
 „ cet , basim , vel capitellum . Columna
 „ enim hæc videtur fuisse ingens ; nam ut
 „ ait S. Hieronymus in Epitaphio S. Paulæ ,
 „ porticum Ecclesiæ sustinebat : Ostendeba-
 „ tur illi , inquit , columna , Ecclesiæ portu-
 „ cum sustinens , infecta cruce Domini , ad
 „ quam vincens dicitur , & flagellatus . Bo-
 „ sius tamen lib. de Cruce , vult , co-
 „ lumnæ S. Prædixis non esse par-
 „ tem , sed integram , S. Hieronymum
 „ vero loqui de alia columnæ , ad quam
 „ prius flagellatus fuerit Christus ; bis
 „ enim eam fuisse flagellatum , indicat
 „ S. Chrysostomus . Aliam quoque fuisse ,
 „ asserit inscriptio columnæ S. Prædixis
 „ Romæ . Baronius hic taceret , & dissimu-
 „ lat . Porro S. Hieronymo consentit Pru-
 „ dentius in hymno . Sic & columnæ , ad
 „ quas alligati SS. Petrus , & Paulus , flagel-
 „ lati fuere de more ante necem , altæ sunt ,
 „ & altitudinem hominis æquant , vel su-
 „ perant . Extant illæ Romæ apud Carme-
 „ litas in Ecclesiâ S. Mariæ Transpontinæ .
 „ Quare dicendum videtur , columnam
 „ hanc minorem in Ecclesiâ S. Prædixis ,
 „ partem , vel appendicem esse majoris ,
 „ quam nominat S. Hieronymus , & Pru-
 „ dentius ; aut certe unam eam esse illam ,
 „ ad quam noctu in domo Caiphas alliga-
 „ tus Christus , a famulis Pontificum petu-
 „ lanter fuit ihesus , atque , alapis , cola-
 „ phis , forte etiam virgis , bacillis , vel lo-
 „ ris flagellatus ; alteram vero esse illam ,
 „ ad quam in Prætorio Pilati per diem
 „ idem fuit flagellatus , uti multi contem-
 „ plari opinantur : recte Joanne Severa-
 „ no lib. de septem Romæ Basilicis , in Ec-
 „ clesiâ S. Prædixis . Quæres quam dira ,
 „ & atrox fuerit hæc Christi flagellatio ?
 „ Respondeo , id primo , affirmari posse ,
 „ ex eo quod Christus , ut jam dixi , astri-
 „ ctus fuerit humili columnæ , ut toto cor-
 „ pore super eam eminens omnino esset ad-
 „ hibitæ flagellantium . Adde , vel solam
 „ virginæ & castissimi corporis Christi co-
 „ ram obscænis scurris , illusoribus , & San-
 „ nionibus hæc denudationem , ingentem
 „ illi fuisse afflictionem . Bis vero , vel , ut
 „ alii , ter nudatus fuit Christus ; scilicet
 „ primo , ad flagellationem ; secundo , ut
 „ aliqui dicunt , ad coronationem , idque
 „ cum maximo dolore ; vestis enim vulne-
 „ ribus flagellorum adhærens , & quasi ag-
 „ glutinata , ab iis vi cum vulnere remo-

„ vatione abstrahi debuit: tertio ad cruci-
 „ fixationem. Quocirca hac Christi nudati
 „ consideratione, & exemplo animati
 „ Quadraginta Martyres ad gelidum sta-
 „ gnum dampnari, alacres se vestibus nu-
 „ darunt, & in stagnum insilierunt. Vo-
 „ vos enim eorum hæ erant, ait S. Basilus
 „ homilia de quadraginta Martyribus:
 „ *Quas Domino, qui pro nobis est spoliatus,*
 „ *dignas gratias reddemus? Quid magnum*
 „ *seruo, si ea, qua passus est Dominus, su-*
 „ *beat? Nos causa fuimus, ut illi vestis detra-*
 „ *heretur, longe magis quam militum audacia,*
 „ *qui eam diripere, ac sortiti sunt. Durum*
 „ *profecto frigus, sed dulcis Paradisus: affli-*
 „ *gens glacies, sed delectabilis requies. Breui*
 „ *tempore durantes finis Abraham nos perpe-*
 „ *tuo forebit. Incendatur frigore pes, ut cum*
 „ *Angelis continuo saltet. Unam noctem cum*
 „ *avo sempiterno commutabimus. Torpescat*
 „ *frigore manus, ut facultatem habeat in-*
 „ *Deum attollendi. Secundo ex eo quod Pi-*
 „ *latus per hanc flagellationem omnibus*
 „ *criminibus, Christo objectis, & odio*
 „ *insatiabili Judæorum in Christum satis-*
 „ *facere, ac eos ad Christi commiseratio-*
 „ *nem flectere voluerit, dicens: Ecce*
 „ *Homo; quasi dicat jam non habet spe-*
 „ *ciem hominis, sed ovie, vel bovis ju-*
 „ *gulati, totoque corpore cruentati, &*
 „ *deformati. Tertio, ex militum, & qui-*
 „ *dem plurium petulantia, quæ tanta*
 „ *fuit, ut in iussu Pilati, ipsi sua sponte,*
 „ *& protervia Christum spinis coronarint.*
 „ *Fortè etiam Judæi eos pecunia corrupe-*
 „ *runt, ut acrius in Christo verberando*
 „ *sævirent. B. Magdalena de Pazzi, San-*
 „ *ctimonialis Florentina, sanctitate, & re-*
 „ *velationibus celebris, in extasi cognov-*
 „ *it Christum a triginta paribus homi-*
 „ *num, idest, a sexaginta ministris fuisse*
 „ *flagellatum, cum alii alii, novi recen-*
 „ *tesque succederent. Ita habet ejus vita,*
 „ *parte 6. pag. 532. quæ si simpliciter ut*
 „ *sonant, accipiantur, mira, & horrenda*
 „ *sunt. Nonnulli tradunt, Christo in-*
 „ *flicta fuisse hac flagellatione, quinque*
 „ *millia verberum: nam S. Brigittæ reve-*
 „ *latum dicitur, Christo tota passione in-*
 „ *flicta fuisse vulnera 5475. vulnorum,*
 „ *aurem longe maxima pars illi inflicta fuit*
 „ *ex flagellatione. Naturaliter ex tot ver-*
 „ *beribus mori sæpius debuisset Christus,*
 „ *sed Deitas carnem sustentabat, ut plura*
 „ *pati, & tandem crucifigi posset. Verum*
 „ *numerus hic incertus est, & a variis va-*
 „ *rie assignatur. Quarto, ex complexionem*
 „ *Christi, quæ fuit optima, delicatissima,*

„ & acutissimi sensus; tactusque, utpote
 „ formata a Spiritu Sancto: quare Christus
 „ longe magis sensit verberum ictus, quam
 „ nos sentiamus. Quinto, quia Prophetæ,
 „ æque ac Christus, flagellationem hanc
 „ velut gravem, & acrem prædixerunt, ut
 „ patet Matthæi 20. 19. Job 16. 15. *Conci-*
 „ *dit me, inquit, vulnere super vulnus, quasi*
 „ *dicat, plagas plagis, vulnera vulneribus*
 „ *addiderunt, ut totum corpus concisum*
 „ *unum continuum videretur esse vulnus.*
 „ *Psalm. 72. 14. Et fui flagellatus tota die.*
 „ *Et psalm. 128. 3. Super dorsum meum fa-*
 „ *bricaverunt peccatores, idest, quasi fabri*
 „ *dorsum meum, quasi incudem contude-*
 „ *runt. Hebræum est. חֲרָסִי haresch,*
 „ *quod verri potest, araverunt aratores*
 „ *dorsum meum, idest, flagellis sulcos in*
 „ *dorso duxerunt, sicut aratro sulci ducun-*
 „ *tur in agro. Unde Aquila, & Theodor.*
 „ *vertunt, produxerunt, sive in longum pro-*
 „ *traxerunt sulcum suum. Idem indicat il-*
 „ *lud Jacobi Genes. 49. 11. Lavit in vino*
 „ *stolam suam, & in sanguine uvæ pallium*
 „ *suum. Per stolam, & pallium carnem*
 „ *demonstrans, & per vinum sanguinem,*
 „ *ait Tertullianus lib. 4. contra Marcion.*
 „ *Sexto, quia Christus flagellis, idest,*
 „ *funiculis, vel more fervorum cæsus est.*
 „ *Addit Paulus a Palatio hie, penes quem*
 „ *sit fides, traditum a gravissimis Authori-*
 „ *bus, Christum flagellatum fuisse primo,*
 „ *virgis spineis: secundo chordis cum sti-*
 „ *mulis ferreis: tertio catenis aduncis,*
 „ *Flagella enim olim multiplicia erant; sci-*
 „ *licet lora, sive corrigæ, ex corio exse-*
 „ *ctæ, fustes, virgæ ex betula, ulmo, sa-*
 „ *lice, quercu, vite; nervi, plumbatæ,*
 „ *& scorpiones, uti ostendit Antonius Gal-*
 „ *lonius de cruciari Martyrum cap. 4. Por-*
 „ *ro quid sint Scorpiones, explicat S. Isido-*
 „ *rus Etymol. lib. 6. cap. ultimo, inquiens:*
 „ *Virga sunt extremitates frondium, arborum*
 „ *que: si levis, virga est; si autem nodosa,*
 „ *vel aculeata, scorpia rectissimo nomine vo-*
 „ *catur, quia arcuato vulnere in corpus in-*
 „ *fligitur. Denique S. Brigitta tradit, B. Vir-*
 „ *ginem interfuisse flagellationi Christi,*
 „ *cujus dolor, & mæror mirum in modum*
 „ *auxit dolorem Christi. Porro modum,*
 „ *& atrocitatem flagellationis Christi ita*
 „ *ex revelatione B. Virginis describit S. Bri-*
 „ *gitta lib. 1. Revel. cap. 10. Deinde ductus*
 „ *ad columnam personaliter se vestibus exuit.*
 „ *Personaliter ad columnam manus applicuit,*
 „ *quas inimici sine misericordia ligaverunt.*
 „ *Alligatus autem nihil omnino operimenti*

„ habebat, sed sicut natus est, sic stabat, &
 „ patiebatur erubescantiam nuditatis suae. Con-
 „ surrexerunt autem inimici ejus, qui, fugien-
 „ tibus amicis suis, undique astabant, & fla-
 „ gellabant corpus ejus, ab omni macula, &
 „ peccato mundum. Ad primum igitur ictum,
 „ ego, quae astabam propinquius, cecidi quasi
 „ mortua, & resumpto spiritu, vidi corpus
 „ ejus verberatum, & flagellatum usque ad
 „ costas, itant costa ejus viderentur. Et quod
 „ amarior erat, cum retraherentur flagella,
 „ carnes ipsis flagellis sulcabantur. Cumque
 „ filius meus totus sanguinolentus, totus sic
 „ laceratus stabat, ut in eo non inveniretur
 „ sanitas, nec quid flagellaretur, &c. Et
 „ lib. 4. cap. 70. Deinde jubente Lictore, so-
 „ ipsum vestibus exiit, columnam sponte am-
 „ plectens, veste ligatur, & flagellis aculea-
 „ tis, infixis aculeis, & retractis, non exel-
 „ lendo, sed sulcando, totum corpus ejus la-
 „ ceratur. Ad primum igitur ictum ego quasi
 „ corde percussa, sensibus abducor, & post
 „ tempus evigilans, corpus ejus laceratum,
 „ video, toto enim corpore nudus erat, cum
 „ flagellaretur. Ratio a priori fuit, quod
 „ Christus nostras voluptates, concupiscen-
 „ tias, sceleraque omnia, quae plurima,
 „ & gravia erant, hac flagellatione luere,
 „ & expiare voluerit: quae in re: Non so-
 „ lum attendit, ait S. Thomas 3. p. q. 46. a.
 „ 6. ad 6. quantam virtutem dolor ejus habe-
 „ ret ex divinitate unita, sed etiam quantum
 „ dolor ejus sufficeret secundum humanam na-
 „ turam ad tantam satisfactionem. Insuper
 „ mereri voluit Martyribus omnibus ro-
 „ bur, & vires, ad flagellationes quasli-
 „ bet fortiter tolerandas. Unde Isaïas de
 „ eo cap. 53. 3. ait: Non est species ei, ne-
 „ que decor. Et vidimus eum, & non erat
 „ aspectus, &c. virum dolorum, & scientem
 „ infirmitatem, &c. Et nos putavimus eum,
 „ quasi leprosum, & percussum a Deo, &
 „ humiliatum. „

Hæc non ex nobismetipsis scribere volui-
 mus, sed ex aliorum verbis referre; ut
 videant Legentes quæ circa Christi pas-
 sionem, non ex nimia credulitate ducti,
 nec ex immoderata critica seducti, aut
 admittant, aut inficiantur, & quæ ad-
 mitti non debent, & inficiari non pos-
 sunt. Alia enim ratione ducuntur, qui
 Passionis mysteria mystice meditantur,
 alia qui theologice exponunt.

Pro Coronæ spinæ tandem impositione, ac
 gestatione, hæc inquirenda offeruntur.
 I. Quæ, & qualis fuerit hæc spinea coro-
 na? II. Quibus circumstantiis coronatio
 hæc facta fuerit? III. Quas ob causas mi-

lites capiti ejus coronam de spinis impos-
 uerint?

Ad I. Quæsitum Joannes cap. 19. hæc scri-
 bit: Et milites plectentes coronam de spi-
 nis, imposuerunt capiti ejus, & veste pur-
 purea circumdederunt eum: Matthæus cap.
 27. Tunc milites Præsidis suscipientes Jesum
 in pratorium, congregaverunt ad eum uni-
 versam cohortem: & exeuntes, eum, chla-
 mydem coccineam, circumdederunt ei. Et
 plectentes coronam de spinis, posuerunt su-
 per caput ejus, & arundinem in dextera
 ejus; & genuflexo ante eum, illudebant ei,
 dicentes: Ave Rex Judæorum. Et expuen-
 tes in eum, acceperunt arundinem, & per-
 cutiebant caput ejus: Marcus cap. 15. Pi-
 latus autem volens populo satisfacere, dimi-
 sit illis Barabbam, & tradidit Jesum fla-
 gellis casum, ut crucifigeretur. Milites au-
 tem duxerunt eum in atrium pratorii, &
 convocant totam cohortem; Et induunt eum
 purpura, & imponunt ei, plectentes spi-
 neam coronam; & caperunt salutare eum:
 Ave Rex Judæorum. Et percutiebant caput
 ejus arundine, & conspuebant eum, & po-
 nentes genua, adorabant eum. Et postquam
 illuserunt ei, exuerunt illum purpura, &
 induerunt ei vestimentis suis: & educunt
 illum, ut crucifigerent eum. Ex quibus
 verbis trium Evangelistarum clare con-
 stat, impositam fuisse Christo coronam
 de spinis; sed quæ, & qualis fuerit hæc
 corona, Evangelistæ non explicant. Scri-
 ptiores autem primo dixerunt, coronam
 ex spinis rhamni, aut rubi, fuisse conte-
 xtam; secundo cinxisse frontem, & tem-
 pora ad instar victæ. Nos autem dici-
 mus, fuisse compositam ex acuminibus
 juncorum marinorum, quasi longissimis
 spinis, & quorum acumen adeo subtile,
 ac solidum est, ut facile penetret veluti
 subula corium quoque densissimum. Di-
 cimus quoque non cinxisse tantum fron-
 tem, & tempora, instar victæ, sed in-
 star galeri, & pilei, obvolvisse quoque
 cranium integrum, & totam superiorem
 capitis portionem. Ita scripserunt Car-
 dinalis Toletus, Pererius, Suarez, Ser-
 ry, alique communiter; quibus nos ad-
 hæremus. I. probatur ex spinis, quæ in
 pluribus Ecclesiis asservantur, & quæ
 oblonga, & acuta acumina habent, &
 terrestrium spinarum acuminibus durio-
 ra. II. probatur ex ipsamet corona spi-
 nea, quæ Parisiis in Æde Regia asserva-
 tur, & colitur; & quam illuc decessit
 S. Ludovicus IX. Galliarum Rex. III. proba-
 tur, quia hæc est differentia inter coro-
 nam,

nam, & diadema, quod diadema cingit tantum frontem, ac tempora, corona autem obregit totum caput. Spinarum numerum Suarez hæc dicendo exprimit; vel potius exprimi non posse, declarat: Hæc enim habet citato loco sect. 3. „ De „ numero vero spinarum, nonnulli affir- „ mant, fuisse duas, & septuaginta; alii „ plures; alii vero pauciores: quo autem „ fundamento, vel traditione, hæc nitantur, non inuenio, quia veteres Patres, „ agentes de hoc mysterio, nihil dicunt: „ omnes tamen intelligunt, illam coronam „ fuisse integram, ac circularem, quæ coronæ instar regiæ, totum undique caput „ Salvatoris ambiret. „

Ad II. quæsitum asserunt Hieronymus, Athanasius, Cyrillus, Chrysostomus, aliique, voluisse milites illudere Christo, ex eo quia sciebant, voluisse se facere Regem; Unde & spineam coronam capiti ejus, & sceptrum arundineum, manibus, & chlamydem coccineam humeribus ejus imposuerunt. Hoc autem totum multis, & gravibus contumeliis, quæ fuerunt coronationis ejus circumstantiæ, adimpleverunt. Quarum prima est, quod cum adduxerunt in prætorium, ut in loco publico major ejus esset injuria, & deterior ignominia. Secunda, quod in loco illo cum spoliaverunt; an vestibus tantum exterioribus, an vero etiam intimis, non conveniunt Expositores; siquidem Origenes tract. 35. in Matthæum vult, cum tunc non solum fuisse spoliatum vestimentis extimis, sed etiam tunica inconsutilli. Tertia contumelia fuit, quod Milites caput ejus arundine percutiebant, faciem alapis cædebant, & sputis aspergebant; quæ omnia memorat Evangelium. Addunt autem plures ex S. Bernardo tract. de Passione Domini, fuisse quoque illi avulsos capillos, & barbam; at Serry hanc alteram contumeliam non admittit; tum quia Evangelium de ea silet; tum quia tractatus ille de Passione Domini S. Bernardi legitimus fœtus non est, sed ei falso affectus. Quarta contumelia fuit, quod cum induerunt veste coccinea, coronarunt spinis, & dederunt arundinem pro sceptro, ac denique flectentes genua ante ipsum, interrogabant eum, quis ejus faciem percussisset?

Ad III. quæsitum, causa fuit ex parte militum, ut eum irriderent, & Judæis rem gratam facerent; alii dicunt, ut Judæos averterent a morte, quam illi inferre

procurabant, sicut in flagellatione intendit Pilatus. Causas vero mysticas explicat Hieronymus in cap. 27. Matthæi: *Nos hæc intelligamus mystice, in chlamyde coccinea, opera gentium cruenta sustentat; in corona spinea, maledictum solvit antiquum: Spinis, & tribulos germinabit tibi, Genes. 3., in calamo, venenata occidit animalia.* Unde asserit Suarez, quod ex parte Judæorum, & militum, causa fuit Regnum Christi irridere, & Christum ipsum dolore, ac dedecore, afficere; ex parte vero Dei, & Christi, fuit divinæ justitiæ satisfacere pro peccatis, quæ cogitatione committuntur, & præcipue superbiæ, & ambitionis; juxta illud quod scribebat Tertullianus lib. de corona Militis cap. 14. *ex spinis in figuram delictorum, quæ nobis protulit terra carnis.*

Obijciunt I. Ex Evangelio Matthæi, & Marci, habetur, quod Christus Dominus fuit flagellatus post sententiam, a Pilato contra eum latam: ergo non semel, sed bis fuit flagellatus. Probatur antecedens. Verba Evangelii sunt: *Videns Pilatus, quia nihil proficeret, tradidit illis Jesum flagellari casum, ut crucifigeretur:* ergo antequam crucifigeretur, & post crucifixionis sententiam, fuit denuo flagellatus. II. Hieronymus in cap. 27. Matthæi refert, morem fuisse Romanis flagellandi eos, qui poena capitis damnati fuerant: ergo post sententiam mortis Christus fuit a militibus flagellatus. III. Si flagellatio fuit facta, ut esset via ad mortem, adeoque facta post mortis sententiam: ergo flagellatio non fuit acerbissima; aliter Christus potuisset sub flagellis mori, & hoc pacto poena mortis crucis, contra ipsum lata, non potuisset executioni demandari. IV. Si corona spinea fuisset tam atrox, ut a nobis descripta est, facillime potuisset Christus sub poena illa mori, & sic non poterat mori in cruce, ut Judæi petebant, & Pilatus intendebat: ut voluntati eorum satisfaceret. V. Christus in coronatione non fuit denudatus quemadmodum fuit in flagellatione: ergo majorem ignominiam in flagellatione, quam in coronatione, sustinuit. VI. Matthæus chlamydem, qua indutus est Christus in coronatione, vocat coccineam, Marcus vero, & Joannes, vocant purpuram: ergo discordantia est inter Evangelistas.

Respondemus ad I., quod Evangelistæ Matthæus, & Marcus, non dicunt, quod Pilatus tradidit Jesum ad flagellandum, vel ut flagellaretur, sed tradidit flagellatum;

rum: ergo antea fuit flagellatus, & quidem antequam mortis sententia in eum a Pilato inferretur; quod pariter diximus in probationibus. Subdit Suarez quod Joannes ante sententiam narrat, Christum fuisse flagellatum, spinis coronatum, & a militibus illudum; quæ omnia Martineus & Marcus post sententiam referunt. Proinde necesse est ut dicamus, omnia hæc fuisse ab Evangelistis narrata per recapitulationem.

Ad II. Quanvis concedamus, morem illum fuisse Romanis flagellandi eos, qui poenæ capitis plectendi erant; attamen cum Christus fuisset ante sententiam flagellatus, putarunt hanc flagellationem fuisse satis; & hoc vel ex eo præcipue, ne Christus sub reiterata flagellatione moreretur, & sic non posset cruci affixus mori.

Ad III. Judæi dubitabant, ne Pilatus Christum mortis supplicio damnaret; unde ut eum per aliam viam vita privarent, conati sunt, ut adeo atrociter flagellaretur, quod sub flagellis deficeret, & obiret. Proinde plures dicunt, eos pecuniam dedisse flagellantibus, ut Christum atrocissime verberarent.

Ad IV. respondet Suarez verbis hisce: „ Non esse hoc necessarium, quia non est intelligendum, spinas illas cranium capitis perforasse, sed solam carnem, & pellem, quæ est in capite, & verisimile est

„ spinas ita fuisse infixas per superiorem „ capitis partem, ut per inferiorem sanguine conspersæ prodirent; atque hac ratione fortiter in carne infixæ hærent. Unde necesse erat, vehementem sequi dolorem, præsertim quando venas simul, & nervos trajecissent „.

Ad V. Aliqui dixerunt, fuisse denudatum; nos diximus fuisse tantum vestimentis extrinsecus exutum; & nihilominus non per hoc non fuit atrocissima coronatio, quia facta fuit in capite, quæ est pars nobilissima totius corporis, & aliarum partium delicatissima, ac tenerissima; & quia nunquam fontes in capite fuerunt vexati, ac cruciati; ideo etiam propter hoc in Christo hujusmodi poena fuit nova, inusitata, ac atrocissima.

Ad VI. Quanvis coccus, & purpura, si in rigore sumantur, diversa sint; ut legitur apud Plinium lib. 9. cap. 35. & 36., & lib. 21. cap. 8., nihilominus similitudinem habent coloris, & propter hanc similitudinem interdum unum pro alio usurpatur; unde in præsentem, dicit Suarez, nihil aliud significant, quam vestem rubei coloris, aptam ad ludricam illam Regni Christi repræsentationem, quia purpura Reges, & Imperatores uti solebant. Proinde Ambrosius in cap. 23. Lucæ eam vocat chlamydem coccineam, & purpuream tunicam.

DISSERTATIO CCXLII.

De Passione Christi . De mortis sententia , in Christum lata . De Crucis forma , materia , ac gestatione . Et de Imagine , quæ dicitur Veronica .

DE his omnibus agit Serry in Exercit. 53. Et quidem de mortis sententia, in Christum lata, tria quæri possunt; I. An Pilatus se abstinuerit a ferenda in Christum mortis sententia, & cum Judæorum arbitrio reliquerit? II. An apud Judæos Crucis supplicium in usu fuerit? III. Quam iniqua fuerit sententia in Christum lata, tum ex parte Pilati, tum ex parte Judæorum?

Ad I. Quæsitum putarunt nonnulli, dicen-

dum esse ex testimonio Chrysostomi orat. de elemosyna, & Lactantii lib. 4. Institut. cap. 8., Pilatum a ferenda in Christum mortis sententia se temperasse, eundemque Judæorum arbitrio simpliciter permisisse. At nos dicimus, Pilatum revera Christum condemnasse, & mortis sententiam in ipsum pronunciasse. I. probatur; Ideo Adversarii dicunt, quod Pilatus in Jesum mortis sententiam non tulit, quia Judæis dixerat, ut Evangelium narrat: *Accipite eum vos, & secundum Legem*

gem vestram iudicate; sed hæc verba intentum Adversariorum non probant: ergo &c. Probatur minor. Judæi ad verbe illa Pilati responderunt: *Non licet nobis interficere quemquam*; & hoc dixerunt, tum quia cognoscebant iudiciorum capitalium potestatem fuisse sibi a Romanis ademptam; tum quia volebant in Paschali solemnitate iudicium moris ipsimet ferre, sed ab alio ferri desiderabant, ac petebant; & tunc Pilatus, ut testatur Lucas cap. 23., sedens pro tribunali, *adjudicavit fieri petitionem illorum*; hoc est pronuntiavit, solum suffigendum cruci, prout Judæi ingentibus clamoribus postulabant; Et hæc est communis Sanctorum Patrum interpretatio. II. probatur; quia Christus prædixit sententiam mortis in seipsum a Pilato ferendam, quando Lucæ 18. discipulis suis dixit: *Filius hominis tradetur Gentibus ad crucifigendum*; Gentibus, hoc est homini Gentili, qui Pilatus erat. III. probatur ex Cornelio Tacito in Annalibus, ubi loquens de Christianis, & illorum Authore; scribit: *Author hujus nominis Christus, qui Tiberio imperitante, per Procuratorem Pontium Pilatum, supplicio affectus est*.

Ad II. Quæsitum; quatuor suppliciorum genera apud Judæos in usu erant; nimirum lapidatio, vivicompurium, strangulatio, seu occisio per laqueum, & decollatio, seu occisio per gladium. Romani autem in usu habebant supplicium Crucis, quanvis esset adeo atrox, ut Cicero orat. in Verrem merito exclamaret: *Facinus est vincire Civem Romanum, scelus verberare, prope patricidium necare*; quid dicam in Crucem tollere? Verbo satis digno res tam nefaria exprimi nullatenus potest. Leguntur quidem in Scripturis veteris Testamenti aliqua crucifixionis exempla, sed, ut ait Serry, aliena plane sunt, & peregrina. Ita Hai Rex dicitur suspensus patibulo, seu cruce, Josue mandante, Josue 8., & quinque Reges Chanaanorum dicuntur pariter suspensi super quinque stipites, Josue 10., at hoc non fuit secundum Judæorum morem, sed secundum consuetudinem Barbararum Nationum, e quibus erant homines illi, Cruci affixi. Similiter Septem Filii Saul fuerunt crucifixi 2. Regum 11., at non a Judæis, sed a Gabaonitis, qui non erant de filiis Israël, sed reliquia Amorrhæorum.

Ad III. Quæsitum dicimus, Christum Dominum iniqua, & injusta sententia fuisse a Pilato damnatum ad Crucis supplicium. PAR. IV.

cium, Judæis pertinaciter illud exposcentibus. I. probatur ex 1. Epistola Petri cap. 2. *Tradebat autem judicanti se injuste*, explicat Suarez 3.p. q. 48. ar. 8. disp. 36. sect. 1. idest, permittebat se tradi Judici, qui injuste eum judicaturus erat. II. quia hæc sententia fuit injusta tam ex defectu jurisdictionis, quam Pilatus supra Christum non habebat, tam ex defectu ordinis Judicarii, qui in hac gravi causa nullo modo fuit servatus, tam denique ex defectu æquitatis, quam omnem præterivit Pilatus, flagellans Christum, permittens, spinis coronari a militibus; & postremo illum damnans, ut crucifigeretur; quæ omnia exorbitantia fuissent, etiam in homine, facinoroso, & vere reo, quanto magis autem in homine, quem Pilatus paulo antè innocentem judicaverat, dicens: *nullam invenio in eo causam*?

Opponunt I. Deuteronomii 21. legitur: *Quando peccaverit homo, qui plectendus est, & adjudicatus morti, appensus fuerit in patibulo, non permanebit cadaver ejus in ligno*: ergo crucis supplicium in usu erat apud Judæos. II. Josephus lib. 1. de bello Judaico cap. 3. refert, *Alexandrum, Joannis Hircani filium, octingentos captivos in media Civitate crucifixisse*: ergo mos crucifigendi fontes adhuc apud Judæos invalebat. III. Levitici 24. habetur: *Quid blasphemaverit nomen domini, morte morietur: lapidibus obruent illum omnis multitudo, sive ille civis, sive peregrinus fuerit*: sed Judæi accusabant Christum, quod Deum blasphemasset: ergo Judæi volebant, Christum non Cruci affigi, sed lapidibus obrui; & ideo Joannis 19. dicebant: *Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia filium Dei se fecit*. IV. Verba illa I. Epistolæ Petri cap. 2. *Tradebat autem judicanti se injuste*; Græcus Textus legit: *judicanti se juste*: ergo iudicium Pilati non injustum, sed justum fuit. V. Supplicium Crucis debebatur Barabbæ: ergo Judæi petentes a Pilato, quod Barabbam dimitteret, & Jesum condemnaret, petebant quoque, ut Jesum illo supplicio afficeret, quo afficiendus erat Barabbas. Antecedens patet; ait enim Suarez. loco: „Notant etiam aliqui, Judæos solitos esse homicidas crucifigere: Romanos vero famulos latrones. Unde hoc supplicium duplici titulo Barabbæ debitum erat, qui & homicida erat, & latro. (ut Evangelium testatur.) Quoniam ergo Judæi Barabbam Christo prætulerant, in eum transferendum putarunt

E c c

„esse

esse supplicium, quod illi homicidæ, ac latroni debebatur, & ita statim ap illis data optio, & Barabbam elegerunt, adversus Christum clamare ceperunt: *Crucifige, crucifige*. VI. Christus dixit Pilato: *Non haberes in me potestatem ullam, nisi tibi datum esset de super: ergo non fuit in Pilato defectus jurisdictionis in iudicio, quod contra Christum tulit; Christus enim jam fatebatur, Deum dedisse potestatem Pilato super eum.*

Respondemus ad I., verbum illud in *ligue* non intelligi de cruce, qualis fuit postmodum Romanis in usu; sed de furca, in qua quis laqueo perimitur. Sic respondet Serry.

Ad II. Omne lignum, in quo quis paritur, & cruciatur, post latum iudicium, crux dicitur simul, & paribulum. Cæterum factum, quod narrat Josephus, ea præter accidit, qua Judæi fuerant a Græcis subjugati, ac proinde Græcorum mores in suppliciis inferendis sequebantur. Et revera Alexander, qui fuit Ioannis Hircani filius septuagesimo octavo anno ante Christum regnavit.

Ad III. Verum est, quod ex lege Levitici, qui Deum blasphemabat lapidibus obrui debebat; & quia Iudæi arbitrabantur, Christum dixisse in Deum blasphemiam, quando se Filium Dei faciebat, ideo volebant eum lapidibus obruere. Attamen quia Romanis subiecti erant, noluerunt a Romano more discedere; ac proinde Iudæi postularunt a Pilato, ut Christus affigeretur Cruci, quia quum Romanis subessent Imperatoribus, Romani Fori mores se sequi omnino volebant, ac ostentabant.

Ad IV. dicitur cum Suarez, quod iuxta græcam Editionem sensus quidem est diversus, sed non contrarius; Sic enim exponitur: *cum pateretur, non comminabatur; tradebat autem iudicanti se iuste*; hoc est, mittebar omnia divino iudicio, seu Deo, qui iustum iudicium de se ferebat, non iniustum, sicut homines. Hæc Suarez.

Ad V. Dato, quod Iudæi poterent, ut poena Barabbæ Christo infligeretur; non intendebant tamen, ut Barabbæ crucis sententiam secundum morem iudaicum, sed secundum morem Romanum, subiret. Pilato enim Iudæorum Provinciam procurante, ac sententiam proferente, qui Romanus homo erat, omnia cogitabant debuisse Romano more fieri, ac proinde secundum Romanorum consuetudinem,

reos mortis Cruci affigendos.

Ad VI. Chrysostomus homil. 83, in Joannem docet, verba illa Christi intelligenda esse permissive, in quantum Pilato non fuit data potestas, sed permissa; alioquin, si data esset ei potestas, non esset reus criminis. Subdit Suarez loco nuper citato: „Sed hoc expositione indiget, quia nomine potestatis intelligi potest, vel facultas, seu vis ad interficiendum, vel jurisdictio, & auctoritas; priorem potestatem habebat Pilatus in Christum, si solum naturales vires humanitatis consideremus. Nam si Christus voluisset potestate effectrice miraculorum uti, non habebat Pilatus vim interficiendi Christum, & ex hoc capite potest illa potestas dici permissa potius, quam data, quanvis aliunde vis illa, & facultas, quam Pilatus habebat per se, & suos milites ad occidendum Christum, non solum permissa, sed data dici potest a Deo, eo modo, quo temporalia bona dantur a Deo per providentiam naturalem, quanvis postea homo illis male utatur. At vero, si loquamur de potestate, ut dicit jurisditionem, & auctoritatem superioris, hanc, dicunt aliqui, habuisse Pilatum, non solum permissam sed concessam, quia erat Præfex, & Dominus se ei subdiderat; nihilominus vero peccasse, non peccato usurpationis jurisdictionis, sed peccato abutendi jurisdictione sibi data. Sed verius existimo Pilatum non habuisse talem potestatem in Christum. Cum enim esset Dei filius, liber erat, nullique humanæ potestati subiectus; ut dictum est priori tomo disp. 43. sect. 2. Hoc ergo sensu non potest dici illi data potestas, sed permissa; quia Christus Dominus nunquam se illi subdidit iure, (ut ita dicam) id est, volens se vera fieri subditum illius, & ut alius haberet jurisdictionem in se. Ubi est enim declarata hæc Christi voluntas, vel quo fundamento fingi potest? De facto vero permisit, se tractari ut subditum; Unde etiam ex hoc capite fuit isque sententia Pilati, quia fuit in non-subditum, quanquam circa hanc circumstantiam potuerit facilius per ignorantiam excusari: non credo tamen fuisse illam ignorantiam invincibilem, quia ab ipsismet Iudæis audivit, quod Christus filium Dei se fecisset, & cum audisset hunc sermonem, magis timuit, & ex ore ipsius Christi audierat, ipsum esse Regem, non ad modum Regum huius mundi, sed alio excellentiori, audierat etiam multa alia

„ de

de Christo, quæ illum obligabant, saltem ad expectandum, & inquirendum, ut veritatem cognosceret, & quis ille esset, quem judicandum sibi offerebant, & tamen propter humanum timorem temere se præcipitem egit, & in illum sententiam damnationis dixit. Ex quibus tandem colligitur, hanc Pilati sententiam, multis capitibus fuisse injustam, ex defectu jurisdictionis, ordinis judiciarii, & ex defectu æquitatis. Nihilominus tamen peccatum Judæorum fuit gravius, quia omnis hæc iniquitas ab illis habuit originem, ipsi enim quasi coegerunt illum; unde ii ex odio peccarunt, ille vero ex timore humano. Denique illi majorem habebant de Christo, & de divinis rebus cognitionem, & ideo minus potest eorum peccatum excusari, .

Pro secunda Dissertationis parte, hoc est, de Crucis forma, materia, ac gestatione, hæc se nobis offerunt examinanda; I. est, cui cruci Christus fuerit suffixus, an simplici, an decussatæ, an commissæ, an immisæ? II. an crux Christi habuerit suppedaneum, & sedile? III. Ex quo ligno crux Christi fuerit facta? IV. an Christus propriis humeris portaverit crucem, in qua suspensus est? V. quot clavis fuerit Christus cruci confixus?

Ad I. Quæsitum ut respondeamus, scire oportet, duplex esse genus crucis, si ejus inspicitur forma; una enim crux dicitur simplex, altera vocatur compacta: Simplex consistit in uno solo ligno, seu palo, cui crucifixus homo, vel affigitur clavis, vel funibus alligatur; & hujus formæ non fuisse crucem Christi, pro certo habemus. Crux compacta ex duplici ligno constat, & triplex est, decussata, commissæ, & immisæ. Decussata est quasi per medium secta, quia duo ligna directæ inter se ex æquo obligantur, & formant figuram literæ majusculæ X., & hujusmodi fuit crux S. Andreæ Apostoli. Crux commissæ est illa, in qua lignum brevius ita committitur ligno longiori erecto, ut nihil desuper remaneat, & nihil emineat, & reddat figuram literæ majusculæ T. Crux immisæ est illa, in qua ligno longiori erecto jungitur aliud lignum transversum, quasi illud secando, & ita immittitur, ut pars summa ligni recti emineat super transversum lignum, & hoc velut secta appareat; & hanc exhibet figuram †. Crucem Christi fuisse simplicem, aut decussatam, nemo dixit; plures autem dixerunt, fuisse commissam; & aliquot quo-

PAR. IV.

que scripserunt, fuisse immisam. Nos dicimus, formam Crucis, in qua Christus pendit, fuisse commissam; ita Serry in Exercit. 23, qui hanc suam opinionem ex prisca Ecclesiæ Patribus, & Sacrorum peritis, se asserit accepisse. I. probatur testimoniis Patrum, veterumque Scriptorum. Tertullianus lib. 3. contra Marcionem: *Ipsa littera Græcorum Tau, nostra autem T. species crucis est.* Hieronymus in cap. 9. Ezechielis: *Antiquis Hebræorum litteris, quibus usque hodie Samaritæ utuntur, extrema Tau crucis habet similitudinem.* Paulinus Nolanus Episcopus epist. ad Severum 2. *Christus non multitudine, vel virtute legionum, sed jam nunc in Sacramento Crucis, cujus figura per litteram græcam Tau numero trecentorum exprimitur, adversarios Principes debellavit.* Quibus subscribunt Sozomenus lib. 7. Hist. Ecclesiast. cap. 15, Ruffinus lib. 2. cap. 29. disertissime vero Innocentius III., Romanus Pontifex, serm. 1. habito in IV. Concilio Lateranensi: *Tau, inquit, est ultima littera Hebræici Alphabeti, exprimens formam Crucis, qualis erat, antequam Domino crucifixo Pilatus titulum superponeret.* Ex quibus verbis Serry deducit, quod Pilatus, non nisi suffixo jam Christo commissæ cruci, titularem tabellam supposuit, non ligno eminenti supra transversum affixit, & per eam tabellam ternis crucis angulis quartum addidit. II. Helena, Constantini Magni mater, inveniens tres cruces, nesciebat qualis esset Christi, & opus fuit miraculo, ut eam dignosceret; sed si Crux Christi fuisset immisæ, facili negotio cognosci potuisset, & absque miraculo: ergo &c. Probatur minor. In Cruce immisæ ligno per transversum posito eminebat titulus, immisus etiam cruci: ergo ex titulo facile dignosci poterat Crux Christi; sed titulus fuit inventus separatus a Cruce, & non illi immisus: ergo signum est, quod erat supra crucem positus, & consequenter crux erat commissæ, & non immisæ. III. Narrat Nicephorus Callixtus lib. 8. hist. Ecclesiast. cap. 29. Dominicæ crucis inventionem, & ex sua narratione patet, quod titulus non esset Cruci affixus, sed columnæ superne impositæ inscriptus; unde patet etiam, quod Crux erat commissæ, & non immisæ. Verba Callixti sunt: *Tres sparsim disjectæ cruces, & tabula præterea alba inventa, in qua diversis litteris Pilatus Regem Judæorum inscripserat; eaque supra caput Christi collocata, in moxem columnæ*

Ecc 2

na

na crucifixum illum Judæorum Regem esse promulgarat. IV. Antiqui Obelisci Ægyptiorum, qui Romæ visuntur, Crucis formam commissam exprimunt; eandem quoque repræsentant picturæ antiquissimæ, & pœnula S. Antonii Abbatis, signum illud T. exhibens, crucis quoque commissæ probationem facit.

Ad II. Quæsitum dicimus, Crucem Christi in infima sua parte habuisse tabulam quandam suppedaneam, cui pedes supponeret Crucifixus; & in medio Crucis stipite habuisse lignum breve impactum in formam cornu, cui Crucifixus insederit, & quasi inequitarit. I. Probatur testimonio S. Gregorii Turnensis lib. de gloria Martyrum cap. 6. hæc de tabula suppedanea dicentis: *In stipite erecto foramen factum manifestum est. Pes quoque parvula tabula in hoc foramen insertus est: super hanc veno tabulam tanquam stantis hominis sacræ affixæ sunt planta.* Gregorio adhæret Innocentius III serm. 1. de martyre uno: *Fuerunt autem in cruce Dominica ligna quatuor: Stipes erectus, & lignum transversum: truncus suppositus, & titulus superpositus.* II. Franciscus Bevardentius in Noris ad lib. 2. S. Irenæi adversus hæretes cap. 42. Franciscus Nansius in veteribus nummis, & Josephus Scaliger in animadversionibus ad Eusebium, perverstitis Christi Crucifixi imaginibus, & quidem multis, hoc ipsum probant. III. Carolus Magnus, quem in Basilica S. Petri Leo III. Romanus Pontifex coronavit, eidem Basilicæ dono dedit anno 813. argenteam Crucifixi imaginem, in qua erat suppedaneum, cui bini pedum clavi infigebantur; ut testatur Angelus Rocca in descriptione Sacriarii S. Petri. IV. Probatur de cornu, seu de sedili, quod erat cruci infixum in medio stipitis. S. Justinus martyr in Dialogo cum Triphone Judæo: *In medio crucis defixum est lignum, quod etiam, ut cornu eminet, in quo vehuntur, & insident, qui crucis supplicium subeunt.* S. Irenæus lib. 1. adversus hæres. cap. 42. *Ipsæ habitus Crucis fines habet quinque; duos in longitudine, duos in latitudine, & unum in medio, ubi requiescit, qui clavis affigitur.* Tertullianus lib. adversus Judæos cap. 10., ubi palum illum medium in modum sedilis describens, ait: *In antenna navis, quæ crucis pars est, hujus cornua vocantur, unicornis autem in medio stipitis palus.* Et lib. 2. contra Marcionem: *Pars crucis, & quidem major est omni robur, quod erecta statio-*

deficitur. Sed nobis tota crux impatur eum antenna, scilicet, sua, & cum illo sedilis excessu. Quibus verbis tres crucis partes agnoscit, ait Serry, majorem, erectum scilicet robur; alteram, transversum lignum instar antennæ; postremam, sedilis excessum, seu palum, ad sedendum eminentem. Nempe sedilis excessum nuncupat Tertullianus, quod cornu eminens, seu summitatem ad insidendum, & quiescendum, Justinus, & Irenæus, appellant. Hæc Serry.

Ad III. Quæsitum respondentes, Author Glossæ ad 1. Clement. de Summa Trinit. putavit, ex quatuor lignis crucem Christi fuisse compactam, nempe cedro, palma, cypresso, & oliva. Hæc sunt verba Glossæ: *Fertur etiam crux quatuor generum lignorum habuisse, scilicet, Cedrum in stipite, palmam in pado per longum, cypressum in ligno ex transverso, olivam in tabula super crucem loco quarti brachii.* Et datur versus: *Ligna crucis: Palma, Cedrus, Cypressus, Oliva.* Scripserat antecederet Author Opusculi, quod perperam tribuitur Bedæ, & titulum habet: *Collectaneum de quatuor generibus ligni in Christi cruce;* at non eadem commemorat ligna, quæ Glossa describit. Ejus verba sunt: *Crux Domini de quatuor lignis facta est, quæ vocantur Cypressus, Cedrus, Pinus, & Buxus. Sed Buxus non fuit in Cruce, nisi tabula de ligno illo supra frontem Christi fuit, in quo scripserant Judæi titulum: Hic est Rex Judæorum.* Ulterius Cantacufenus in assert. contra Mahumeranos tria ligna posuit in Cruce Domini; scilicet Cypressum in summo, Pinum in transverso, Cedrum in imo. Denique alii posuerunt Abietem, Buxum, & Pinum. Nos dicimus cum Lipsio, aliisque, Crucem Christi fuisse ex unico ligno; ex quercu, scilicet, seu robore. I. Probatur; quia Crucis frustra, quæ modo supersunt, hujus ligni speciem referunt, ut testantur Viri fide digni, qui illa intimius inspexerunt. II. Quia arbor illa fuit, & modo etiam est, crebra, & frequens in Judæa; & credibile est, ex obvio, & prompto ligno fuisse Crucem constructas. III. Quia lignum hoc est robustum, aptum fictioni, atque laceras, & reis suspendendis aptari solitum.

Ad IV. Quæsitum dicimus, quod apud Romanos mos erat, ut ad crucem damnarii Crucem, donec de Civitate exirent, propriis humeris gestarent; ut asserit Plutarchus lib. de Sera Numinis vindicta.

Eo

Et hoc pacto quoque Christus suis humeris Crucem suam portavit, ut notat Joannes cap. 19. Verum, quia fessæ erant Christi vires, & propter priora supplicia, & propter plura itinera, quæ fecerat, quando fuit extra Civitatem, cecidit, & non potuit se amplius sublevare. Unde scribit Matthæus cap. 27. quod *Simonem quemdam, hominem Cyrenæum, angariaverunt, ut tolleret Crucem ejus*. Non explicatur tamen, quis fuerit homo iste, & quanvis dicatur Cyrenæus, quia Cyrenæ natus: semper tamen res remanet incerta, quia triplex Cyrene inveniebatur, una in Lybia, altera in Syria, tertia in Cipro. Hilarius, Ambrosius, Leo Magnus, Beda, volunt fuisse Gentilem, quia non credentibus Judæis, Gentiles debebant Crucem Christi amplecti. Alii autem putant, fuisse Judæum; tum quia a Marco dicitur pater Alexandri, & Rufi, qui fuerunt Christi discipuli, & quorum meminit Paulus; tum etiam, quia habebat prædia, & possessiones prope Jerusalem, quæ alii, quam Judæi, habere non poterant; unde legitur in Evangelio, quod tunc veniebat de Villa, seu ex agro, ut habetur in Textu Græco. Aliqui existimarunt, Christum, & Simonem sociis humeris ferale lignum portasse; Christo scilicet præeunte, & superiorem partem ferente, sequente vero Simone, & partem infimam bajulante. At Origenes in cap. 25. Matthæi, Athanasius serm. de passione, Hieronymus in cap. 27. Matthæi, Augustinus lib. 3. de Consensu Evangelistarum cap. 10. Leo Magnus sermone 8. de passione, Beda, Theophylactus, Euthymius, asserunt, Crucem ex uno in alteram fuisse translata; Unde Christus onere liber præibat, Simon vero onere onustus procedebat. Quod docuerunt Matthæus, & Marcus, dicentes, Simonem adactum, ut tolleret crucem ejus. Denique in Textu Græco legitur *ἀνέβη*, quod significat translationem oneris ex uno in alterum. I. Autem probatur, quod Christus suis humeris crucem suam portaverit. Præcesserunt figuræ in veteri Testamento gestationis Crucis, faciendæ a Christo, & quidem in Isaac, qui portabat ligna ad Sacrificium Genesi 22., ut explicat Chrysostomus homil. 84. in Joannem. Augustinus addit serm. 72. de tempore, in Christo portante Crucem suam adimpletum esse, quod prædixerat Isaias cap. 9. *Factus est principatus super humerum ejus*. II. Proba-

tur auctoritate Patrum. Tertullianus lib. contra Judæos cap. 10. *Quis omnino Regum insigne potestatis sua humero præfert, & non aut capite diadema, aut in manu sceptrum, aut aliquam proprie vestis notam? Sed solus novus Rex seculorum Christus Jesus nova gloria, & potestatem, & sublimitatem suam in humero extulit, crucem, scilicet, ut secundum prophetiam, Dominus exinde regnaret a ligno*. Justinus Apol. 2. dicit verbis illis, significatam esse vim crucis, cui Dominus humeros subjecit. Et eadem fere scribit Ambrosius lib. 3. de fide cap. 4. Augustinus tract. 117. in Joannem: *Ibat ad locum, ubi fuerat crucifigendus, portans crucem suam Jesus; si spectet impietas, grande ignominia documentum; si pietas, grande fidei munimentum: si spectes impietas, videt Regem, pro virga Regni lignum sui portare supplicii; si pietas, videt Regem bajulantem lignum, ad semetipsum figendum, quod fixurus fuerat etiam in frontibus Regum, in eo spernendus oculis impiorum, in quo erant cum gloriatura corda Sanctorum*. Dicitur enim Paulo: *Mihi absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi, ipsam crucem suam suo gestans humero, commendabat, & lucerna arsura, qua sub modio ponenda non erat, candelabrum ferebat*. Leo Magnus serm. 8. de passione. *Traditus Dominus savientium voluntati, ad irrisorem regie dignitatis, supplicii sui iussus est esse gestator, ut impleretur quod Isaias Propheta præviderat, dicens: Ecce natus est puer, ejus imperium super humeros ejus*. Cum ergo Dominus lignum portaret Crucis, quod in sceptrum sibi converteret potestatis, erat quidem hoc apud impiorum oculos grande ludibrium: sed manifestabatur fidelibus grande mysterium: quia gloriosissimus diaboli victor, & inimicorum virtutum potentissimus debellator, pulchra specie triumphi sui portabat tropheum, & invictæ patientiæ humeris signum salutis adorandum Regnis omnibus, referebat. Cyrillus lib. 12. in Joannem cap. 28. *Crucem portat Christus non sibi, sed nobis transgressoribus debitam*. Et infra: *Hoc singulari, præclarissimoque Christi facinore ad fortitudinem, roburque animi, quo passi omnia pro pietate velimus, mirum in modum exhortamur; omnis enim, qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus*. Et Euthymius in Joannem: *Ferebat crucem in humeris, tanquam strenuus miles lanceam, qua dejecturus erat adversarium*. Ad V. Quæsitum dicimus, de fide esse, Christum fuisse clavibus in Cruce affixum; hoc

hoc enim sonat vox crucifixionis, quæ utuntur Evangelistæ omnes, & Act. 2., & 4. Petrus dicebat Judæis, quem vos crucifixistis; & epist. 1. ad Corinth. cap. 1. Paulus scribebat: *Prædicamus Christum, & hunc Crucifixum*. Item Ioannis 20. dicebat Thomas: *Nisi videro in manibus ejus fixuram clavorum, non credam*: cui Christus respondit: *Infer digitum tuum, hic, & vide manus meas*. Verum, hoc non obstante, in quæstione est, quot clavis fuerit Christus in cruce suffixus? Quidam putarunt tribus tantum, scilicet, singulis singulas manus forantibus, & tercio binos simul pedes, alterum alteri suppositum, transigente. Alii vero purant, quatuor clavos in crucifixione Christi adhibitos fuisse; ita quidem, ut singulæ manus, & singuli pedes propriis clavis configerentur. Et nos postremæ huic sententiæ subscribimus. I. Probatum auctoritate Patrum. Auctor libri de Operibus Cardinalibus, qui censetur S. Cyprianus, quanvis re vera non sit, ut asserit Bellarminus, qui nihilominus fateretur, antiquum esse & eruditum, serm. de passione hæc habet: *Clavis sacros pedes terebrantibus*. Gregorius Turonensis lib. de gloria Martyrum cap. 6. *Clavi Domini, quod quatuor fuerint, hæc est ratio: duo sunt affixi in palmis, & duo in plantis*. Augustinus lib. meditationum cap. 6. *Immaculata Christi vestigia, diris confixa clavis*; quanvis liber meditationum Augustini, nec in ejus lib. retractationum, nec in Possidii Indiculo invenitur. II. Probatum ex Historicis, qui referunt, quatuor clavos, quibus Christus affixus est Cruci, simul cum Cruce ipsa ab Helena fuisse inventos; & sunt Theodoretus lib. 1. Hist. cap. 18. Ruffinus lib. 1. cap. 8. Cassiodorus in Histor. eripart. cap. 18. Nicephorus Callixtus lib. 8. Histor. cap. 19. III. Probatum testimonio Scriptorum recentiorum, qui hoc idem referunt ac testantur. Lucas Tudensis lib. 2. contra Albigenes, Lucas Vvadingus in Annalibus Fratrum Minorum ad annum 1224. Scaliger in animadversionibus ad Eusebium, Casaubonus exercit. 35. Iustus Lipsius lib. 2. de Cruce cap. 9., Richardus Montacutius de origine Ecclesiæ tom. 1. IV. Probatum. Romanorum mos fuit reis, qui erant cruce affigendi, perforare singulos pedes singulis clavis; sed non poterant bis pedes perfodi, nisi essent duo clavi, sicuti non possent bis brachia, nisi esset cui-

que brachio suus clavus; ergo &c. Major Probatum ex Plauto in Mustellaria, ubi de famulo, cruce affigendo, dicit: *Affigantur bis pedes, bis brachia*.

Pro tertia Dissertationis parte, quæ est de Imagine, quæ dicitur Veronica, sciendum est, inter mulieres illas, quæ Christum comitabantur in itinere ad Calvarium, plangentes, & lamentantes, unam fuisse, quæ Veronica dicebatur. Hæc sudarium suum Christo exhibens, ad abstergendam faciem, sudore, & sanguine madentem, illico recepit a Christo sudarium cum impressione vultus ejus insignitum. Cerrum est, quod hujus facti altum est silentium, & in Evangelio, & in Ecclesiæ Patribus, & in veteribus Ecclesiasticæ Historiæ Tractatoribus, & in mediæ ætatis Scriptoribus. Primus autem, qui hujus historiæ meminit, fuit Marianus Scotus in Chronico, undecimo seculo cadente, a quo hauserit hunc factum Scotus, narrat Serry in Exercit. 53. dicens: „Laudat ille quidem Methodium quemdam, ex quo suam illam Historiam hauserit: at quis ille, cujusve ætatis fuerit, ignoratur. Certe non fuisse illum Magnum Methodium, Tyriorum Episcopum, res illa probat, vel maxime, quod nihil hujusmodi in ejus Scriptis legere sit: fabulasque ex suo illo Methodio venditet Scotus, quas notæ sanctitatis, & eruditionis Episcopo nemmo tribuerit. Libellum manuscriptum, de Sacre hujus Imaginis sudario impressæ translatione Romam facta in Bibliotheca Vaticana servari, testatur Baronius: at quandonam, & a quo scriptus fuerit, non insinuat: nec eo solo titulo auctoritatem libellus obrinet, quod in Bibliotheca Vaticana servetur. Hæc enim, ut alicubi idem Baronius scribit, *similis est Sagena missa in mare, ex omni genere piscium congreganti*, bonos, nimirum & malos. „Subdit Serry in eodem loco: „Ad hæc etiam, tota retro antiquitate *Veronica* nomen ignotum est. Unde & illi ipsi, qui primi Historiam hanc retulere seculo duodecimo, piam illam religiosamque mulierem, alii quidem *Venicem*, alii *Veronicem*, nonnulli *Berenicem* appellant: unde postmodum per depravationem *Veronica* dicta est. Depravationem illam nominis aliunde natam existimant viri eruditi, quibus assentior maxime: quod nimirum, ut primum pingi coepit pia mulier, Christi faciem sudario impressam manibus ge-

„stans,

„*Quas, Veronica dicta sit facies ipsa, sudario impressa: Veronica enim idem Græce sonat, ac vera imago: ignari autem, quorum infinitus est numerus, Veronicam, nomen esse existimarunt, non imaginis sudario impressæ, sed mulieris gestantis imaginem. Hinc orta sancta Veronica, quæ nunquam in Cælo, imo & nunquam sub Cælo fuit, quanquam in nullis Martyrologiis locum invenerit.* „ Post Scripturam, quos recenset Serry, qui Imaginis dictæ Veronicæ nullatenus meminerunt, addit alios posterioris ætatis, post scilicet Marianum Scotum, qui de illa scripserunt, proinde factum verbis hisce concludit: „ En quid præca ferat antiquitas, alium nempe de toto illo facto silentium. Cæterum si posterioris ætatis Scriptores audire libet, ab undecimo Ecclesiæ seculo, ac deinceps sæcula referunt, Marianus Scotus in Chronico ad annum 390, & Lucius Dexter ad annum 48. Sacram quoque Christi imaginem sudario impressam Romam jamdudum translata (qualis visenda proponitur in Basilica Vaticana) scribunt Petrus Mallius libro inedito de Basilica S. Petri, Petrus Diaconus, Monachus Cassinensis, libro manuscripto de Locis Sanctis, Mathæus Vvostmonasteriensis, in Floribus Historiæ Anglicanæ ad annum 1216., Jacobus Grimaldus, Augustinus Patricius, Iacobus de Trevis, Baronius. Quibus addere præstat Romæ Pontifices, Nicolaum IV., Clementem VI., VII., & VIII., Gregorium XIII. de tanto thesauro in Sacro Basilicæ Vaticanæ Cimelio asservato, suis diplomatis fidem facientes. Qui tamen Sacram Christi Imaginem, sudario impressam Veronicam vocans, non mulierem gestantem Imaginem. Ex his omnibus colligere facile est, factam ipsam piæ, ac religiosæ mulieris, Christo sudarium præbentis, idemque Christi Imagine insignitum recipientis incertum, omnino esse, utpote quod seculo dumtaxat undecimo vulgari cœperit: nomen vero Veronica mulieri huic attributum, popularem prorsus errorem esse. Cum nos mulieris sed Imaginis sudario, ut putatur impressæ, nomen id esset; si tamen extitit aliquando. Sed redeamus in viam, & Christi, & nostram. „

Obijciunt I. Communiter dicitur, Crucem Domini proceram fuisse, ac magnam: ergo non poterat portari ab uno tantum: ergo simul a Christo, & a Simone por-

tabatur. II. Patres plures quadratam Crucis formam agnoscunt: ergo non commissam, sed immixtam potius Crucem Christi fuisse, sentiunt. III. Crux Christi comparatur a pluribus ligno, cui confixus fuit Aman; sed lignum, cui confixus fuit Aman, fuit Crux simplex, & non compacta: ergo talis etiam fuit Crux Christi. IV. Simon Cyrenæus, sicut portavit Crucem Christi usque ad Calvariæ, ita eidem Cruci fuit confixus, quia Christus evanuit, & ipse Christi loco remansit; unde Judæi volentes crucifigere Christum, crucifixerunt Simonem. V. Suarez citato loco sect. 4. docet, veritatem Imaginis, quæ dicitur Veronica, haberi ex traditione; sed traditio in rebus sacris non est leviter rejicienda: ergo, &c. Afferuntur verba Suarez: „ Confirmari etiam hoc potest ex traditione, quæ habet, Christum, cum duceretur ad locum supplicii, portare Crucem in via, sudario quodam faciem terfisse, atque in eo effigiem suam impressam reliquisse, & sudarium ipsum sanguine tinctum, qui per faciem fluebat propter spinas coronam. „ VI. Nazianzenus in Tragicomædia de Christo patiente, docet, Christum tribus dumtaxat clavibus fuisse Cruci affixum: ergo non quatuor, ut diximus nos.

Respondemus ad I. fabulam sapere quod dicitur de longitudine Crucis ad quatuordecim pedes, & de ejus latitudine ad octo. Et hoc quidem pluribus probat Serry; Primo, quia quercus, ex qua formata fuit Crux, arbor est, præ cæteris gravis, & ponderosa; Secundo, quia eminentes Cruces hominibus eminentis fortunæ, ac status, parabantur, quod tradit Baronius in Martyrologio in notis ad diem septimum Aprilis; Christus vero, ut faber, & Fabri Filius, a Judæis, & a Romanis habebatur. Tercio, quia titulus Crucis in ea erat altitudine positus, ut à prætereuntibus commode legi posset. Non potuisset autem, si Crux Christi fuisset illius proceritatis, qualem Adversarii volunt.

Ad II. Verum est, quod Patres plures quadratam Crucis formam agnoscunt; nimirum Hieronymus in Commentariis ad cap. 11. Marci, & Minutius Felix in Octavio: sunt etiam qui quatuor ejus extrema distinguunt, & sunt S. Maximus Taurinensis homil. 11. Damascenus lib. 4. de fide cap. 12. & Sedulius lib. 3. & sunt denique qui quatuor illius dimensiones ex-

po-

ponunt, & sunt Augustinus tract. 118. in Joannem, & enarrat. in psalmum 103, ubi hæc habet: *Eras latitudo, in qua porrecta sunt manus; longitudo a terra surgens, in qua erat corpus affixum; altitudo ab illo innexo ligno sursum, quod eminet profundum, ubi fixa erat Crux, & ubi omnis spes vite nostra.* Attamen omnes isti assertioni nostræ non opponuntur; quia, ut ait Serry: „ Si commissæ Cruci titulum superne addideris, maxime vero in columnæ modum, ut laudatus paulo ante Nicephorus observavit, quadratam formam, quatuor extrema, quatuor dimensiones habebis: etsi nihil horum præstiterit scilicet in summo palus, ut in immissa Cruce contingit. Quod utique significatum voluit Augustinus, dum Crucis altitudinem petit *ab eo innexo ligno, quod sursum eminebat.* Hoc enim non aliud erat, nisi tabella titulum præferens, non ipsa desuper ligni summa pars. Unde Glossa super Clementinam primam de Summa Trinitate ait: *Tabulam supra Crucem loco quarti brachii fuisse.* Profecto quadratam Crucis formam nisi hoc sensu dixerint Patres, ut quatuor angulum solus titulus redderet, secum ipsi pugnabunt: cum & Hieronymus, & Tertullianus quadratæ formæ assertores, eandem tamen Crucem litteræ T. speciem, atque figuram retulisse, alibi fateantur. „

Ad III. Comparatio inter Crucem Christi, & Aman, fuit inducta a Judæis quibusdam, qui, postquam Constantinus primus omnium Crucis supplicium sustulit lege lata, ad Christi crucifixi venerationem; ut legere est apud Sozomenum, lib. 1. Histor. cap. 8. & Nicephorum lib. 7. cap. 46. quadam anni festâ die Crucifixi Imaginem una cum Cruce flammis absumebant; & ne sacrilegii a Christianis accusarentur, dicebant, se non Christum nostrum, sed Amanem, hostem suum, hujusmodi olim supplicio affectum, re-

præsentare; quod factum novo edicto vetuit Theodosius Junior C. Theodosiano lib. 16. titulo 8. & C. Justiniano L. Judæos, de Judæis, & Coelicis, ubi hæc leguntur: *Judæos quidam festivitatis suæ die solemnè Aman ad pœna quondam recodationem incendere, & Sanctæ Crucis assimilatam speciem in contemptum Christianæ fidei sacrilega mente exurere, Provinciarum Rectores prohibeant, ne locis suis Fidei nostræ signum immisceant, sed pietus suos infra contemptum Christianæ Religionis retineant: amissuri dubio procul permissa habemus, nisi ab illicitis temperaverint.*

Ad IV. Hæc, quæ memoratur in argumento, fuit insania Basilidis, & Marcionis, qui asserbant, Christum Dominum, translato ligno Crucis in Simonem, ira Judæorum oculos perstrinxisse, ut se subdukerit, & evanuerit, & Judæi credentes crucifigere Christum, crucifixerunt Simonem. Contra hunc errorem, scripserunt Tertullianus lib. de præscriptionibus cap. 26. Eusebius lib. 4. Histor. Eccles. cap. 8. Augustinus lib. de hæresibus, &c.

Ad V. Suarez vocat traditionem, at non divinam, neque apostolicam, neque Ecclesiasticam, sed humanam. Et quavis admittatur traditio, quod, scilicet illa sit Imago Christi, non tamen cogimur admittere illam eo modo, quo narratur; quum potuerit esse vel Imago Christi, ab aliis facta, vel si facta eo, quo narratur modo, non facta cum muliere, quæ dicta fuisset Veronica, cujus nomen, ut dictum est, in tabulis Ecclesiasticis non legitur.

Ad VI. Tragicomedia de Christo patiente abjudicatur Nazianzeno ab omnibus, qui Criticæ scientiæ sunt periti, & ejus legitimo Parenti adscribitur, qui fuit Apollinaris Laodicensis, & qui dicitur ineptus versificator, & nullius auctoritatis Scriptor.

DISSERTATIO CCXLIII.

De Passione Christi. De Latronibus simul cum Christo affixis Cruci. An fuerint crucifixi eodem modo, quo fuit Christus? Cujus generis fuerit, nationis, ac meriti, Latro pœnitens? Et quam pœnam sustinuerit Latro impœnitens, ac obstinatus?

ANGELICUS Doctor q. 46. art. 11. quærit: *Utrum conueniens fuerit, Christum cum Latronibus crucifigi?* Et affirmative respondet, dicens, quod Christus crucifixus est

inter Latrones, sed alia intentione ex parte Judæorum, alia ex parte Dei. Si quidem Judæi voluerunt, Christum inter Latrones crucifigendum, ut fieret particeps suspicionis iniquitatis illorum. At diversimode evenit, quia de crucifixis Latronibus nihil dicitur, Crux vero Christi ubique honoratur, & colitur, quod asserit Chrysostomus homil. 88. in Matthæum. Deus vero plures habuit rationes, quibus voluit, ut Christus in medio Latronum crucifigeretur. Prima est, quia sicut Christus factus est pro nobis maledictum Crucis, sic pro omnium salute inter noxios, quasi noxius crucifigitur; & hæc est ratio Hieronymi super cap. 27. Matthæi. Secunda est, quia Christus in medio Latronum crucifixus sedebat pro tribunali, judicans electos, & reprobos; Unde Leo Magnus serm. 4. de passione dicebat: *Duo Latrones, unus ad dexteram, & alius ad sinistram crucifiguntur, ut in ipsa patibuli specie monstraretur illa, qua in judicio ipsius omnium hominum facienda est discretio; & Augustinus tract. 31. in Joannem: Ipsa crux, si attendas, tribunal fuit: in medio enim Judice constituto, unus, qui credidit, liberatus; alius qui insultavit, damnatus est; jam significabat, quid facturum est de vivis, & mortuis, alios positurus ad dexteram, alios vero ad sinistram.* Tertia, ut per duos Latrones ostenderetur omnis universitas humani Generis, ad sacramentum passionis Domini vocata; & hæc est ratio Hilarii can. 33. in Matthæum ante medium. Quarta, quia Latrones significant illos, qui in ærumnis, & tormen-

PAR. IV.

tis laborant, cum hoc tamen discrimine, quod qui faciunt hoc pro æterna gloria, dextri Latronis fide designantur; & qui humanæ laudis ratione gerunt, sinistri Latronis fidem & actus imitantur; & hæc est ratio Bedæ in cap. 15. Marci in c. 44. circa medium. Cæterum hoc, quod est Christum inter duos Latrones crucifigendum, jam prædictum ab Isaia fuerat cap. 53. *Et cum sceleratis reputatus est.* Modo hæc circa Latrones discutienda veniunt; I. Quomodo Latrones crucifixi fuerint, an funibus, an clavis? II. An ambo impropèraverint Christo, an unus tantum, isque malus, & impœnitens? III. An Latrones nudi Cruci affixi fuerint, sicut dicitur fuisse Christum? IV. Quare Latro pœnitens positus fuerit ad dexteram Christi, impœnitens vero ad sinistram?

Ad I. Quæsitum dicimus, Latrones fuisse Cruci affixos, non funibus, sed clavis. I. probatur, quia Scriptura eodem verbo exprimit crucifixionem Christi, ac Latronum: ergo eodem modo fuerunt crucifixi Latrones, ac Christus; sed Christus fuit crucifixus clavis, & non funibus: ergo ita pariter Latrones. Probatur antecedens. Græcum verbum, exprimens crucifixionem est *σταυρωσις*; sed hoc adhibetur ad exprimendam tam Christi, quam Latronum crucifixionem: ergo eodem verbo, &c. Sic pariter Editio Latina æque dicit de Christo, & de Latronibus, quod fuerunt Crucifixi; si autem Latrones sic non fuissent, debuisset potius dici, quod fuerint Crucibus suspensi. Et re vera ubicumque Scriptura loquitur de Crucifixis, intelligit illos, qui Crucibus fuerunt affixi per clavos, & non per funes. II. Assertioni nostræ favent Chrysostomus homil. 15. in epist. ad Romanos, & homil. de Cruce, & Latrone: *Quod mente sana vigilabat clavorum confixione*

FFF

xiana

xione confixus; quis poterit non admirari? Augustinus lib. 1. ad Simplicianum q. 2. & tract. 7. in Joannem, & serm. 130. de tempore; ubi de bono Latrone loquens, inquit: *In semetipso erat clavis confixus, & non saucium intellectum, neque confixum sensum habebat*; Gregorius Magnus lib. 18. Moral. cap. 25. *In Cruce clavi manus, pedesque ejus ligaverunt, nihilque in eo a pœnis liberum, nisi cor, & lingua remanserant*; quibus subscribunt Basilii Seleuciensis orat. 17., Alcimus Avitus carm. 3., Nonnus in cap. 19. Joannis, Abulensis in Parad. 3. cap. 44., alique. III. probatur, quia quando Helena invenit Cruces, Christi Domini, & Latronum, & nesciebatur qualis esset Christi, & quales Latronum, opus fuit miraculo, ut dignoscerentur; sicuti testantur S. Paulinus epist. ad Severum, Theodoretus lib. 1. Histor. cap. 18. Nicephorus lib. 8. cap. 29. Alexander Monachus orat. de Inventione Crucis; sed non fuisset necessarium miraculum, si Latrones fuissent Crucibus affixi funibus, & non clavis: ergo, &c. Probatur minor. Si Latrones fuissent crucibus affixi funibus, & non clavis, non fuissent in crucibus ipsorum fixuræ clavorum, quæ erant in Cruce Christi; sed hoc fuisset sufficiens signum ad discernendum illas: ergo non fuisset necessarium miraculum.

Ad II. Quæsitum, Matthæus cap. 27. v. 44. & Marcus cap. 15. v. 32. videntur dicere, quod ambo Christo improperaverint: *Latrones, qui crucifixi erant cum eo, improperebant ei*; & de duobus pariter intelligunt, Origenes tract. 35. in Matthæum, Athanasius serm. de passione, & Cruce Domini, Ambrosius lib. 10. in Lucam, Hieronymus in cap. 27. Matthæi, Chrysostomus homil. 88. in Matthæum, S. Prosper lib. contra Collatorem cap. 14. Theophylactus, Euthymius, alique. S. Lucas vero aperte asserit, unum tantum Latronem improperasse Christo, alterum vero illum increpasse, ac Christi partes suscepisse, & sustinuisse. Hæc sunt verba Lucæ cap. 23. v. 39. *Unus autem de his, qui pendebant, latronibus, blasphemabat eum dicens: Si tu es Christus, salvum fac te ipsum, & nos. Respondens autem alter, increpabat eum, dicens: Neque tu times Deum, quod in eadem damnatione es? Et nos quidem digna factis recipimus; hic vero nihil mali gessit. Et hanc de uno Latrone blasphemante Christum, eique improperante, opinionem sequitur Augustinus lib. 3.*

de consensu Evangelistarum c. 16. quem sectatur quoque S. Thomas citato loco ad 3. ubi scribit: *Ad tertium dicendum, quod sicut Augustinus dicit in lib. de consensu Evangelistarum, possumus intelligere, Matthæum posuisse pluralem numerum pro singulari, cum dixit, latrones improperebant ei. Vel potest dici secundum Hieronymum, quod primum uterque blasphemaverit, deinde, visis signis, unus eorum crediderit.* Suarez ad S. Thomæ verba hæc addit: „ Nam Matthæus, & Marcus in plurali „ dicunt; Latrones improperebant Christo: „ Lucas vero unum ait blasphemasse, alterum vero confessum esse Christum. Et „ duas adhibet solutiones. Prior est, in „ principio utrumque latronem blasphemasse Christum, postea vero alterum „ poenituisse. Hanc ponit D. Thomas posteriori loco; unde videtur illam magis „ probare. Fuit autem hæc expositio Hieronymi, Chrysostomi, Theophylacti, „ & Euthymii in Matthæum, & Cyrilli „ Jerosolymitani catechesi 13., Origenis „ tract. 35. in Matthæum; & significat „ eam Hilarius can. 33. in Matthæum. Posterior expositio est, Marcum, & Matthæum loquutos fuisse figurate, utentes „ numero plurali pro singulari, quæ locutio est frequens in Scriptura. Ita Epiphanius hæresi 66. in cathalogo hæresum, & Augustinus lib. 3. de consensu Evangelist. cap. 16. & Anselmus in Matthæum. Et hæc expositio videtur mihi „ præferenda, quanquam Ambrosius lib. „ 10. in Lucam, sub dubio utramque relinquens dicat: *Fortasse & iste prius convitiatus est, sed repente conversus.* Et infra: *Potuit enim de uno pluraliter dicere, sicut est illud ad Hebræos 11. In pellibus caprinis secti sunt, obturaverunt ora leonum; cum solus Elias melotem habuisse, Isaias sectus esse, Daniel leonibus intactus mansisse, doceatur.* „ Observationi Suarez subscribit Serry Exercit. 55. nu. 4. post relatæ verba Lucæ subdens: „ Quæ sane ne poenitens quidem alteri exprobrare potuisset, si & ipse paulo ante blasphemasset. Quare Matthæus, & Marcus, latrones indefinite per syllepsim dixerunt, loquendi formula Sacris Scriptoribus familiaris; ut blasphemantis conditionem, non numerum adnotarent.

Ad III. Quæsitum; quod Christus nudus de Cruce pependerit, ex testimonio Patrum affirmat Serry Exercit. 54. nu. 4. ac ne illas quidem velatum partes, ait, quas in nobis naturalis pudor obtegi postulat: Eper

per hoc ex Augustino profert, quod fuerit Adamo innocenti omnino similis, nihil habens in toto corpore, quod puderet; & hoc quoque ad passionis ejus gravitatem, hoc gravissimo oneratus opprobrio. Patres, quos citat, sunt S. Athanasius serm. de Passione, & Crucis Domini, Ambrosius lib. 10. in Lucam, Augustinus lib. 16. de Civit. Dei cap. 12. & lib. 12. contra Faustum cap. 23., Joannes Chrysostomus homil. 6. in cap. 2. epist. ad Colossen., Cyrillus Jerosolymitanus catechesi Mystagogica 2., Hesychius homil. de S. Andrea, S. Bonaventura in medit. Vitæ Christi cap. 78. Ex recentioribus vero Joannes Hesselius, Petrus Montanus, Joannes Molanus, Franciscus Lucas, Vicecomes, Paleorus, Gretserus, Suarezus. Post quæ idem Serry concludit: Quare illos & ratio & auctoritas longe fugit, qui Christum de Cruce pendentem femoralibus, aut certe perizomate, tenuisse aliquo velo contextum arbitrantur: quique laudatos Patres de ea nuditate locutos existimant, paulo latius accepta, qua quisque nudus dicitur, modo sit extremis indumentis exutus, utcumque sit genitalia contextus: cum præsertim perizomata, sive succentoria non censentur in veste. Aliam longe Patrum fuisse sententiam, illud arguit, quod Christum sic nudum in Cruce fuisse dicant, ut nascimur nos, ut cælum petemus, ut Protoparentes fuere in Paradiso, unde nonnisi dejecti, fecerunt sibi perizomata: hacque ipsa de causa Christi patientis opprobrium, & confusionem vehementer exaggerent. Suarezus, ab ipsomet Serry citatus, exscribit 3. p. q. 46. art. 2. disput. 86. sect. 4. Circa priorem ergo partem de Christi nuditate, unum videtur certum, scilicet, Christum Dominum fuisse nudatum omnibus vestibus, quibus induebatur. Nam Evangelium dicit, milites divisisse sibi vestimenta Christi, & super tunicam, quæ interior subucula fuisse existimatur, misisse sortem. In dubium ergo revocatur, an nudus omnino fuerit Crucifixus, vel aliud quod velum ei sit datum, quo verenda regerentur. Quidam enim hoc posterius sentiunt, ac pie meditantur, quod legitur in dicto libro Revelat. S. Brigittæ, ubi B. Virgo sic loquens introducit: Stante filio meo, sicut natus erat, nudo corpore, unus tunc accurrens portavit sibi velamen, quo ipse exultans intime velabat verenda sua. Juxta quæ verba Christus

PAR. IV.

„ prius rectus fuit, quam crucifigeretur;
 „ vel in altum elevaretur. Et confirmari
 „ potest, quia Christus tantum ea passus
 „ est, quæ ipse decrevit, ac voluit: ergo
 „ cum in hac nuditate videatur esse quæ-
 „ dam indecentia, valde repugnans hone-
 „ stati, verisimile est Christum ita decre-
 „ visse passionem suam, ac movisse volun-
 „ tates eorum, qui astabant, ut hujusmodi
 „ nuditatem adeo verecundam pati, mini-
 „ me coactus sit. Denique propter hanc
 „ naturalem honestatem omnes Crucifixi
 „ Imagines hoc modo depinguntur: ergo
 „ verisimile est propter eandem causam ef-
 „ fecisse Deum, ut in ipsa re repræsentata
 „ eadem honestas servetur. Nihilominus
 „ communior sententia Sanctorum Patrum
 „ est, Christum omnino nudum, absque
 „ alicujus partis velamine, crucem ascen-
 „ disse, Ita Ambrosius lib. 10. in Lucam,
 „ ubi sic inquit: Refert considerare qualis
 „ ascendat: nudum video. Talis ascendo,
 „ quales nos, authore Deo, natura formavit,
 „ talis in Paradiso homo primus habitaverat,
 „ talis ad Paradisum homo secundus intravit.
 „ Idem significat Athanasius orat. de Pas-
 „ sione, & Cruce Domini, dicens: Exue-
 „ rat vestimenta sua, dicebat enim, cum ho-
 „ minem introduceret in Paradisum, exuere
 „ tunicas, quas Adam accepit, cum e Paradi-
 „ so ejiceretur. Atque eandem sententiam
 „ amplectuntur Bonaventura, & Ludol-
 „ phus locis citatis. Conjectura etiam ad-
 „ jungi potest primo, quia Christus cum
 „ alligatus fuit columnæ, ut flagellaretur,
 „ omnium sententia omnino nudus fuit:
 „ ergo non recusavit pro hominibus affici
 „ hoc dedecore, & dolore, atque tristitia,
 „ ex hujusmodi pudore orta. Præterea
 „ (si ratione humana utamur) non est ve-
 „ risimile hostes ipsos Christi habuisse cu-
 „ ram regendi illum; vix etiam aliquis ex
 „ iis, qui astabant, ausurus esset illi sub-
 „ venire, aut hanc benevolentiam in eum
 „ ostendere, quinimmo, etiam si aliquis,
 „ ut B. Virgo, Magdalena, aut Joannes
 „ hoc auderet, non fuisset permissus ab
 „ iis, qui omnem injuriam, & ignominiam
 „ Christo vehementer optabant. Si autem
 „ divinæ providentiæ rationem specte-
 „ mus, nihil absurdi est, quod Christus
 „ nuditate sua nostram nuditatem operire
 „ voluerit, omniumque temporalium re-
 „ rum abjectionem perfectam docuerit.
 „ Item hoc signo manifestavit fuisse a Pa-
 „ tre relictum voluntati, & arbitrio Ju-
 „ dæorum. Denique in hujus rei confir-
 „ mationem afferri potest, hanc Christi

fff 2. „ nu-

5. nuditatem figuratam esse in Noe Genes.
 „ 9. qui cum vineam planasset, inebria-
 „ tus vino illius, omnino nudatus est; quod
 „ de Christo eleganter explicant Augu-
 „ stinus 16. de Civit. Dei c. 2. & lib. 12. con-
 „ tra Faustum c. 263., & Cyprianus epist.
 „ 63., Rupertus, & Eucherius in Genes. In
 „ re igitur incerta, hæc sententia poste-
 „ rior probabilior videtur. „ Latrones au-
 „ tem absque controversia omnino nudi
 crucifixi fuerunt; quod omnes Scripto-
 res pari voce confirmant. At sine coro-
 na spinarum, quia illis non fuerat ante-
 cedenter imposita. An autem Christus
 spinis coronatus fuerit Cruci affixus, du-
 plex est opinio; Prima est illorum, qui
 negant dicentes, quod Christus, quan-
 do nudatus est chlamyde coccinea, &
 propriis vestibus indutus, ad Crucem
 portandam, omnia insignia regia, quan-
 vis ludicra, deposuit, ac proinde veri-
 simile est, tunc quoque illi fuisse abla-
 tam coronam. Et huius opinionis est Eu-
 thymius can. 67. in Matthæum. Alia ve-
 ro opinio est illorum, qui asserunt, Chri-
 stum ductum esse ad patibulum cum spi-
 nea corona, & cum eadem fuisse Cruci
 affixum. Hanc opinionem docent Ori-
 genes tract. 15. in Matthæum, dicens: *De*
Chlamyde scriptum est, quoniam denuo spo-
liaverunt eum chlamydem coccineam; de
corona autem spinea nihil tale Evangelistæ
scripserunt; propterea quod & nos querere
vulnerum exitum rei de corona semel impo-
sita, & nunquam detracta. Docet pariter
Cyprianus serm. de passione Domini, si ejus
legitimus est factus, scribens: Considera-
vi opera tua, & expavi; clavis sacros pe-
des terebrantibus, fossisque manibus de
vulnerum anxietate non loqueris; de spinis
sacrum caput pungentibus, non quaeris; sed
fatagis, ut innotescat posteris, quare dere-
lictus a Deo videaris, expositus contumeliis,
& Judæorum ludibriis.

Ad IV. Quæsitum, Patres docent, quod
 Latro poenitens pependerit ad dexteram,
 impoenitens vero ad sinistram; & quod
 hoc symbolo figurata fuerit bonorum,
 malorumque divisio in extremo iudicio
 futura. Ita scribunt Hilarius can. 33. in
 Matthæum, Augustinus tract. 31. in
 Joannem, Hieronymus in cap. 15. Mar-
 ci, Leo Magnus serm. 4. de passione, Ru-
 pertus Abbas lib. 2. in Isaiam; quibus
 Recentiores omnes subscribunt. Solus
 Hadrianus Junius posuit Latronem im-
 poenitentem ad dexteram, & poenitentem
 ad sinistram, hac sola ductus conjectura,

quod Jacob morti proximus potiora jura
 tradidit Ephraïmo, qui erat ad lævam,
 minora Manassæ, qui erat ad dexteram.
 Sed nemo usquemodo dixit, quod per bi-
 nos illos Jacobi Nepotes, duo Latrones
 præsignati fuerint. Ulterius Jacob illis
 benedixit manibus decussatis: Unde per
 hoc Ephraïmus, quia potiora jura tulit,
 Jacobo benedicens factus est dexter,
 Manassæ vero sinister.

Pro Secunda Dissertationis parte, I. inqui-
 rimus de nominibus utriusque Latronis;
 II. De eorundem natione; III. De utrius-
 que merito, & demerito. IV. De utrius-
 que præmio, & poena.

Respondemus ad I. Quæsitum, quod Con-
 sarginator Collectaneorum, quæ Bedæ
 adscribuntur, dixit primus omnium, bo-
 num latronem habuisse nomen Mathæ-
 um, malum vero Joca: Goffridus Vindoci-
 nensis serm. 16. bonum appellavit Di-
 nam; alii dixerunt Dismam, alii Gis-
 mam, & Gesmam. Nonnulli quoque ma-
 lum vocarunt Dismam, & bonum Ge-
 stam. Re vera in Martyrologiis Bedæ,
 Ussardi, Adonis, & præcipue in Ro-
 mano, nullum nomen bono Latroni da-
 tur; & in hoc ultimo octavo Kalendas
 Aprilis hæc dumtaxat leguntur: *Jeroso-*
lymis commemoratio S. Latronis, qui in Cruce
Christum confessus, ab eo meruit audire:
Hodie mecum eris in Paradiso. Unde Gra-
 veson dissert. 20. qu. 5. scribit: „ Quo
 „ nomine donatus esset Latro poenitens,
 „ quidam otiosi Scriptores ariolari tenta-
 „ runt, sed frustra; cum ea de re non so-
 „ lum sileant Scriptura Sacra, & Sancti
 „ Patres, sed etiam nullum Latroni po-
 „ nenti nomen Martyrologia, Romanum,
 „ Bedæ, Ussardi, Adonis, adscribant,
 „ sed tantum ejus memoriam 8. Kalendas
 „ Aprilis notent his verbis: *Hierosolymis*
 „ *commemoratio S. Latronis, qui in Cruce*
 „ *Christum confessus, ab eo meruit audire:*
 „ *Hodie mecum eris in Paradiso.* „

Ad II. Quæsitum dicimus, incertum quo-
 que esse, ejus nationis Latrones fuerint.
 Chrysostomus serm. 7. in Genes. dixit: Bo-
 num Latronem fuisse Gentilem; Euthy-
 mius opinatus est, fuisse Judæum. Huic
 secundæ opinioni nos potius accedimus,
 quia credidit, Christum promissum esse
 Messiam; vir autem Gentilis Messiam co-
 gnitionem habere non poterat.

Ad III. Quæsitum, Petrus Exquilius, Dia-
 nysius Richerius, Franciscus Mendoza,
 dicunt, quod bonus Latro, quando Chri-
 stus in Ægyptum fugiebat, cum in itine-

re

re convenit, & misericordia motus, aulam ei injuriam inruit, sed potius cum Matre, & putativo Patre, bene habuit; Unde propter hoc in ultimo vitæ momento a Deo misericordiam est consequutus. Tribuitur hæc narratio Sancto Anselmo in libro ad Sororem de Beneficiis Dei, ubi hæc habet: *Erat, ut dicunt, Principis Latronum filius, qui præda potitus, cum parvulum in matris gremio comperisset, tanta ei ejus speciosissimo vultu splendoris majestas apparuit, ut eum supra hominem esse non ambigens, incalescens amore, complexus est eum: Et o, inquit, beatissime parvulorum, si se aliquando tempus obtulerit mihi miserendi, tunc memento mei, & bujus temporis noli oblivisci. Ferunt, hunc esse Latronem, qui ad Christi dexteram crucifixus est, cum alterum blasphemantem corripuisset, dicens: Nonne tu times Deum, quod in eadem damnatione es? Et nos quidem digna factis recipimus, hic vero quid mali fecit? Conversus ad Dominum, eum in illa, quæ in parvulo apparuerat, intuens majestate, patris sui non inmemor. Memento, inquit, mei, cum veneris in regnum tuum, Verum ipsemet Anselmus, de vita Eremitica, falsum hoc factum judicat; Unde ad Sororem dicit: Hæc ad incentivum amoris non inutile arbitror, hæc uti opinione, remota tamen omni affirmandi temeritate; quæ verba Serry Exercit. 55. sic explicat:*

22 Nempe totum id falsum habet, ac sine temeritate affirmari non posse putat, eaque dumtaxat mente narrat, quod ad fructum spirituales conferre possit; qui ex apologis quoque, & indubitatis commentis non repudiatur. Quid etiam ineptum magis, quam animo sibi fingere, Latronem per vias publicas prædas agentem, puerulum Jesum menses vix duos natum, serio fuisse allocutum; ejusdemque misericordiam in futurum tempus implorasse, in amorem illius jam tunc exarsisse, ac tum demum post annos amplius triginta, dum in Cruce penderet, ex facie cognovisset. Utterius Jacobus de Voragine serm. 3. de Innocentibus, dicit, quod umbra Christi pendentis de Cruce inclinabat in Latronem bonum, qui positus erat ad Septentrionem, non vero in alterum, qui penderat ad Austrum; & tribuitur hæc causa conversionis boni Latronis, etiam S. Vincentio Ferrerio serm. 4. majoris hebdomadæ. Sed duplici fundamento hæc pia mediatio impugnatur; Primum est, quia Christus actus est in Crucem ipso meridie, & in illa ho-

ra umbra ipsius Latronem in sublimem positum attingere non poterat; Secundum est, quia ab hora sexta usque ad nonam, hoc est a meridie ad horam tertiam tenebræ factæ sunt super universam terram; in medio autem tenebrarum nulla poterat umbra apparere. Igitur dicendum est, Latronem bonum, quando in Cruce penderat, fuisse interius a Deo illuminatum, & ipsum internæ motioni Dei consensisse. Unde fuit in eo excitata fides illa, & confessio. Hoc ipsum asseruisse videtur Leo Magnus serm. 2. de passione: *Quæ istam fidem exhortatio persuasit? Quæ doctrina imbuit? Quis prædicator accendit? Non viderat prius acta miracula, cessaverat tunc languentium curatio, cæcorum illuminatio, vivificatio mortuorum: ea ipsa, quæ mox erant gerenda, non aderant: & tamen Dominum confitetur, & Regem, quem videt supplicii sui esse consortem. Inde ergo oriebatur hoc donum, unde accepit fides ipsa responsum.*

Ad IV. Quæsitum, Bonus Latro meruit a Christo promissionem Paradisi Lucæ 23. *Hodie mecum eris in Paradiso;* & meruit Paradisum ipsum, quem consequutus est. Quis autem Paradisus intelligatur, an terrestris, an Cœlestis, non est certum; siquidem Justinus Martyr, vel quisquis alius est Author quæstionum ad O. theodorus qu. 75. 76., & 85., quem sequitur Euthymius can. 81. in Lucam, alique Expositores, dicunt, fuisse promissum Latroni Paradisum illum, ex quo ejectus fuit Adam. Sed hæc sententia impugnatur I., quia fundatur in errore Chiliasarum, seu Millenariorum, qui dicebant, Animas Sanctorum non nisi post mille annos Deum visuras, & interim 3. ara Cœlestem Paradisum in aliquo ameno loco immorari. II., quia responsio Christi correspondere debebat petitioni Latronis; Latro autem petiit regnum Cœlestem, non Paradisum terrestrem: ergo &c. III. Quia Christus die illa non debebat esse in terrestri Paradiso; unde non verificatur particula illa *hodie*. Rectius ergo alii Patres, & cum ipsis Augustinus epist. 57. ad Dardanum, intelligunt Paradisum cœlestem, seu locum illum, in quo Beati Deo fruuntur.

Obijciunt I. Origenes homil. 35. in Matthæum, super illa verba Matthæi 26. *Si oportuerit me mori tecum, non te negabo* & hæc habet: *Mori cum Jesu, pro omnibus moriente, hominum non erat: Et Ambrosius lib. 10. in Lucam super illa verba Lucæ*

22. Pa-

22. *Paratus sum tecum, & in carcerem, & in mortem ire; hæc scribit: Passio Domini æmulos habet, pares non habet; ergo conveniens non fuit, quod Christus Dominus simul cum Latronibus pateretur. II. Nec ex parte Christi, nec ex parte sua, poterat bonus Latro cognoscere Christum esse Messiam & Regem: ergo cum re vera non cognovit. Probatur antecedens; non ex parte Christi, propter scandalum Crucis, quia tunc videbat eum, in summa ignominia, dolore, & abjectione positum: neque ex parte sua, quia ipse etiam erat positus in gravissimo tormento, & angustia. III. Hieronymus in cap. 27. Matthæi docet, quod bonus Latro credidit propter miracula, quæ vidit in morte Christi, & præcipue propter terræ commotionem, saxa disrupta, tenebras advenientes, &c.: ergo non propter internam illuminationem tantum, ut nos diximus. Probatur antecedens verbis Hieronymi citato loco: *Sole fugiente, terra commota, saxisque disruptis, & ingruentibus tenebris, unum Latronem cæpisse credere, & confiteri Jesum.* IV. Alii Patres dixerunt, quod bonus Latro cognoverit, & confessus fuerit Christum, propter famam miraculorum, quæ audierat, & fortassis etiam viderat; Et hujus sententiæ est Origenes tractatu 35. in Matthæum; vel propter exempla virtutum, quæ tunc in Christo admirabatur, patientiæ, scilicet, modestiæ, & charitatis, qua pro inimicis suis orabat; & hoc docent Theophylactus in cap. 23. Lucæ, & Euthymius can. 67. in Matthæum; & denique propter publicam populi vocem, quæ Christum innocentem conclamabat. V. Vel Latro ingressus est Paradisum die illa, qua Christus est mortuus, vel postea; si postea: ergo non verificatur *hodie*; si die illa: ergo ingressus est Paradisum ante Christum; & hæc est sententia Cyrilli Jerosolymitani apud Suarez, dicentis, Latronem hunc ingressum fuisse Paradisum ante omnes antiquos Patriarchas; atque adeo hunc primum inter homines, post Christum, Deum clare vidisse. VI. Latro poenitens nullum suscepit baptismum, & nihilominus post Christi adventum nemo poterat Paradisum sine baptismo introire.*

Respondemus ad I., quod non conveniebat, ut cum Christo aliquis alius propter eandem causam pateretur; unde Origenes loco in objectione citato subdit: *Omnes fuerant in peccatis, & omnes opus*

habebant, ut pro eis alius moreretur, non ipsi pro aliis. Ita etiam explicantur verba Ambrosii; passio enim Christi Æmulos habet, quia plures patiuntur; sed pares non habet, quia non propter eandem causam patiuntur.

Ad II. Hoc effecit lumen interius, quo illustratus fuit Latro poenitens, quod facere omnino non poterant omnes humanæ considerationes; immo quod repugnabat omnibus humanis ratiociniis. Et propterea dicimus eum a Deo illustratum, quia cognovit uti Regem & Deum, quem Cruci affixum cernebat, & quem fere omnes despiciebant, & atrocissimis injuriis onerabant.

Ad III. Præter tenebras, omnia illa miracula evenerunt post mortem Christi; unde miratur Suarez, quod hoc non adverterint illi, qui nobis tertium argumentum objiciebant. At enim: „ Sed mirum est, hos Patres non animadvertisse hanc sententiam pugnare cum Evangelio, quia exceptis tenebris, cætera signa acciderunt mortuo jam Christo, (ut plane ex Evangelio constat) cum tamen ex eodem Evangelio perspicuum sit, Latronem conversum esse vivente Christo. Solis autem defectio, & tenebræ post Latronis conversionem a Luca narrantur. Eandem vero cum Leone sententiam docet Cyrillus catech. 73. dicens: *Qua virtus te illuminavit o Latro? Quis te docuit adorare contemptum, & simul Cruci affixum? O lumen perpetuum illuminans obscuratos!* Eandem sententiam latissime prosequitur Augustinus dicto serm. 130. de tempore, Chrysostomus sermon. de Latrone, & serm. 1. de cruce, & latrone „

Ad IV. dicimus cum eodem Suarez, quod hæc omnia non fuissent satis, si bonus Latro non habuisset miraculosam Dei motionem, & illustrationem, per quam Christi cognitionem adeo claram adeptus est, ut eum confiteretur, & innocentem hominem, & altioris Regni Regem, & Supremum Dominum, in cujus potestate esset subvenire, si vellent.

Ad V. responderet Suarez 3. p. q. 46. art. 11. disput. 66. „ Sed hoc occasione inquiri hic poterat, an hoc sit certum, scilicet, latronem hunc statim post obitum admisum fuisse in Paradisum, absque ulla mora. Respondetur de fide solum est certum eo die, quo Christus dixit, ingressum fuisse Paradisum. Quod potest intelligi, vel de die artificiali, ut sit sententia, *hodie*, id est ante solis occasum, vel de „ die

die naturali, & ita potest extendi usque ad mediam noctem; Unde si quis diceret, post mortem habuisse hunc Latronem, aliquid purgandum, atque ita per aliquot oras fuisse in Purgatorio; dum tamen diceret intra illum diem naturalem fuisse in Paradiso, nihil diceret contra fidem. Cæterum probabilius, & doctrinæ sanctorum magis consentaneum, ac denique fere certum est, statim sine ulla mora, fuisse beatum. Quia credendum est, conversionem adeo miraculosam fuisse tam perfectam, ut integram remissionem culpæ, & pœnæ consequuta sit. Item quia opera Christi erant perfecta, & verba ejus indicant plenissimam remissionem. Denique etiam tormentum crucis, & confractio crurum illi potuerunt ad plenam satisfactionem valere. Et fortasse hoc etiam senserunt Cyprianus, & Augustinus appellantes hunc martyrem, & baptizatum. Quia scilicet, assequutus est plenam remissionem, quæ per baptismum, & martyrium obrineri solet. Quibus verbis dicere videtur Suarez, quod boni Latronis anima non fuerit die illa Paradisum ingressa, sed quod habuerit visionem beatam, cujus nomine Paradisus intelligitur. Ad sententiam autem Cyrilli idem Suarez hæc dicit: „ Sed hæc sententia, in rigore non est vera, quia (ut infra dicemus) janua Regni cœlestis in instanti mortis Christi aperta fuit hominibus, in eodem ergo momento, omnes, qui digni erant, neque alio impedimento tenebantur, ingressi sunt; ergo cum Christus mortuus fuerit ante Latronem, necesse est, ut multi fuerint ante Paradisum ingressi ante illum. Neque ex verbis Christi potest aliud colligi, quia non dixit Latroni, tu solus, vel tu primus eris mecum in Paradiso. Neque fortasse Cyrillus voluit oppositum docere: sed solum ponderare huic latroni primum omnium factam esse promissionem specialem, & datam certam spem ingrediendi Paradisum, statim post suum obitum, quod neque Abraham, neque Moyse concessum est. Itaque verba Cyrilli, licet minus propria sint, intelligenda sunt tamen, non de proprietate absoluta, sed proportionali, ut item dicam, idest, hunc Latronem fuisse primum, qui statim post suum obitum paradisum ingressus est. Atque ita prius proportionaliter ingressum esse, quam omnes anteriores sanctos. Illi enim longo tempore post mortem: hic vero statim ab instanti suæ mortis vidit Deum, „

Ad VI. Augustinus ut responderet Donatistis, & Pelagianis, qui sæpius Baptismi necessitatem impugnabant exemplo Latronis pœnitentis, qui sine baptismo Paradisum adeptus fuerat, tria reponere solebat lib. 4. de Baptismo contra Donatistas cap. 22. super Leviticum quæst. 84. lib. 1. de anima & ejus origine cap. 9. & lib. 4. cap. 9., primum, scilicet, quod supplicium Crucis sponte a Latrone susceptum, ac cum tanta spe, & charitate toleratum, martyrii vices tenuerit; Secundum, quod incertum illi erat, an non & ipse Lator, antequam damnaretur, sacro Baptismo tinctus esset; Tertium, quod aqua de Christi latere exiens potuerit illi esse Baptismi loco. En Augustini verba lib. 1. de anima &c. cap. 9. *Inventa est in eo mensura martyrii, qui tunc in Christum credidit, quando defecerunt, qui futuri erant Martyres. Et hoc quidem oculis Domini clarum fuit, qui non Baptizato, tanquam martyrii sanguine abluto, tantam felicitatem statim consulit. Sed etiam nostrum quis non consideret, quanta fide, quanta spe, quanta charitate, mortem pro Christo vivente suscipere potuit, qui vitam in moriente quasivit? Huc accedit, quia non incredibiliter creditur, Latronem, qui tunc credidit juxta Dominum Crucifixum aqua illa, quæ de vulnere lateris emicuit, tanquam sacratissimo Baptismo fuisse perfusum. Ut omittam quod cum, antequam damnaretur, baptizatum non fuisse, quoniam nemo nostrum novit, nemo convincit. Et lib. 4. cap. 9. Lator ille quanvis potuerit judicio divina inter eos deputari, qui martyrii confessione purgantur, tamen etiam utrum non fuerit baptizatus, ignoras. Nam, ut omittam, quod creditur, aqua simul cum sanguine exiliente de latere Domini juxta confixus potuisse perfundi, atque hujusmodi sanctissimo Baptismo dilui: quod si in carcere fuerat baptizatus, quod & post persecutionis tempore nonnulli clamculo impetrare potuerunt? Quid si & antequam teneretur? Post quæ Serry Exercit. 55. hæc addit de suo: Nihilosecius, binis illis Sanctissimi Doctoris responsis omissis, quæ nostra modo nil referunt; certo certius est, aquam illam de Christi latere simul cum sanguine salientem Latroni pœnitenti baptismati loco esse non potuisse. Cum is antea confractis cruribus mortuus esset, quam Christi latus perfoderetur, saliretque ex eo sanguis, & aqua. Constat id ex ipsa rerum gestarum serie apud Joannem cap. 19. *Judei ergo rogaverunt* „ Pi-*

5, Pilatum, ut frangerentur eorum crura, &
 „ tollerentur. Venerunt ergo Milites, & primi
 „ quidem frangerunt crura, & alterius, qui
 „ crucifixus est cum eo. Ad Jesum autem cum
 „ venissent, ut viderunt eum jam mortuum,
 „ non frangerunt ejus crura: sed unus militum
 „ latus ejus aperuit, & continuo exivit san-
 „ guis, & aqua. Dicendum igitur, Augu-
 „ stinum tertium illud de aqua saliente,
 „ responsum tanquam vulgatam, atque a
 „ multis ætate sua receptam narrationem
 „ ad solutionis cumulum addidisse; cui nec
 „ ipse integram fidem adjungeret. Unde
 „ subjungit e vestigio; Verum hæc, ut volet
 „ quisque, accipiat; dum tamen de Baptismo
 „ non præscribatur Salvatoris præcepto hujus

„ Latronis exemplo. Et sane, quam sit il-
 „ lud futile & ineptum, ad Baptismatis ne-
 „ cessitatem oppugnandam, Latronis pœ-
 „ nitentis exemplum, nemo prima fronte
 „ non videt: mirorque Divum Augusti-
 „ num bonas horas in eo refellendo collo-
 „ casse, ad quod reponere satis erat: nec-
 „ dum tunc, cum Christus de Cruce pen-
 „ deret, suscipiendi Baptismatis præce-
 „ ptum obligasse, Christumque suprema
 „ auctoritate posse seipso effectum, Sacra-
 „ menti cuique conferre sine Sacramento,
 „ atque ita Latronem pœnitentem, nullo
 „ Baptismate tinctum æternæ gloriæ fe-
 „ cisse participem „.

DISSERTATIO CCXLIV.

*De Passione Christi. Quo tempore, & loco Chri-
 stus Crucifixus fuerit? A quibus Licetoribus,
 atque Tortoribus? Et de prodigiis, quæ
 in Christi Crucifixione, ac
 morte, evenerunt?*

IRCA tempus Crucifixionis
 Christi, tria enudanda sunt;
 I. de anno & seculi, & vitæ
 Christi; nimirum, quo anno
 Imperii Tiberii Cæsaris Chri-
 stus sit mortuus, & quo anno
 vitæ ipsius Christi; II. de die; III. de
 hora.

Ad I. quæsitum; multæ sunt Sanctorum Pa-
 trum, & inter se diversæ opiniones. Pri-
 ma est Tertulliani libro contra Judæos
 cap. 8., quam tenent Julius Africanus
 apud Hieronymum in cap. 9. Danielis,
 Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromatum,
 Lactantius lib. 4. Institut. cap. 1., Hie-
 ronymus epist. 22., Augustinus lib. 18.
 de Civit. Dei cap. ultimo, Prosper in
 Chronico, Bernardus serm. 2., qui omnes
 asserunt, Christum anno vitæ suæ trige-
 simo crucifixum esse, ac mortuum. Secun-
 da opinio est illorum, qui dicunt, mor-
 tuum esse Christum anno vitæ suæ trige-
 simo primo; & hi sunt Origenes tract. 35.
 in Matthæum, Chrysologus serm. 151.,
 Philastrius Brixienfis lib. de Hæresibus.
 Tertia opinio est illorum, qui voluerunt,
 mortuum fuisse Christum anno ætatis suæ
 32., & hi fuerunt Epiphanius hæresi 51.,

& Isidorus Hispalensis in Chronico;
 Quarta opinio est Cassiodori etiam in
 Chronico, qui voluit esse mortuum anno
 vigesimo tertio. Quinta opinio est S. Ma-
 ximi par. 1. Computi Ecclesiastici, &
 Chronici Alexandrini, quod fuit septimo
 seculo exaratum, asserentium, quod mor-
 tuus fuerit anno trigesimo quarto. Sexta
 opinio est Chrysostomi homil. 54., &
 Reginonis Abbatis Prumiensis, qui scri-
 pserunt, Christum obiisse anno prope
 vitæ suæ quadragesimo. Septima opinio
 est Irenæi lib. 2. contra hæreses cap. 39.,
 volentis, quod Christus obierit anno prope
 vitæ suæ quinquagesimo; verum ali-
 qui putant, in Textu Irenæi mendum
 irrepsisse; alii autem dicunt, verba illa
 non fuisse ab Irenæo scripta; & sunt Ba-
 ronius ad annum Christi 34. num. 141.
 & Antonius Pagius in sua Critica Histo-
 rico-Chronologica in Annales Baronii
 ad annum Christi 32. In tanta Patrum,
 Historicorum, ac Scriptorum, dissensio-
 ne, nos dicimus, sicut diximus, quando
 de anno Baptismi Christi tractavimus,
 annum mortis Christi, quacunque ex par-
 te sumatur, esse omnino incertum.

Ad II. Quæsitum, certum est ex Evangelio,
 diem

diem mortis Christi fuisse Parasceven, hoc est sextam hebdomadæ diem. Hanc in diem octavam Kalendas Aprilis, seu 25. Martii, illo anno incidisse, est communis Ecclesiæ traditio; quam testantur Tertullianus lib. contra Judæos cap. 8. Chrysostomus homil. de nativitate S. Joannis Baptiste, Augustinus lib. 8. de Civitate Dei cap. ultimo, Beda de ratione temporum cap. 28., S. Thomas in cap. 2. Joannis, Henschenius, Actorum Bollandi continuator, clarum exhibet testimonium, se, præter Martyrologia Typis impressa, viginti manuscripta alia ex variis Europæ Bibliothecis consuluisse, & in nostræ traditionis probationem invenisse, quod omnia ad diem 25. Martii mortem Christi consignant. Et nihilominus Roggerus Bachonus, Ordinis Minorum, seculo 13. hanc traditionem impugnavit. At habitus illico fuit de errore suspectus; quod testatur Lucas Vvadingus lib. de Scriptoribus Ordinis Minorum. Seculo vero sequenti Alphonsus Tostatus, Episcopus Abulensis, eandem traditionem tentavit convellere; & damnatus est Senis in Etruria a Judicibus datis ab Eugenio IV. Romano Pontifice. Postremis temporibus nonnulli Chronologi putarunt Christum die 4. Aprilis Cruci suffixum; & hoc propter Astronomicas quasdam rationes, in quibus illi versati reputabantur. Verum quæcumque Astronomiæ peritiam habuerint, nos in ea sumus opinione, nihil hac de re ex Lunæ, Solisque motibus certi posse colligi. Quanvis enim reteri possit in quam diem, seu Martii, seu Aprilis, quoquo anno inciderit Martium plenilunium; quia tamen incertus est annus, quo mortuus est Christus, ut nuper diximus, hinc est, quod etsi Christus in plenilunio mortuus supponatur, certa tamen mortis ejus dies definiri nequaquam post ex Legibus Astronomiæ.

Ad III. Quæsitum, circa horam Crucifixionis Christi, Marcus cap. 13. asserit: *Erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum*: Joannes vero cap. 19. inquit: *Erat Parasceve Pascha, hora quasi sexta*; quæ incidit in meridiem, juxta Judæorum morem. Unde aperta videtur dissonantia inter Marcum, & Joannem, quod Marcus asseruit, Christum fuisse mortuum hora tertia, Joannes vero hora sexta. Multæ datæ sunt responsiones, ad hanc dissonantiam conciliandam; & prima est, quia Græci numeros signant literis Alphabeti, unde facile in illis accidit muta-

PAR. IV,

tio, & per mutationem error; & hæc est Hieronymi in Comment. ad psalm. 77., quem sequitur S. Thomas 3. par. qu. 46. ar. 9. ad 2. Secunda est, quod Christus mortuus sit juxta Marcum hora tertia clamoribus Judæorum, qui eum postulabant ad crucis mortem damnari, dicentes: *Crucifige, crucifige*: hora vero quasi sexta juxta Joannem mortuum fuisse manibus Carnificum, qui Pilati sententiam exquebantur; & hæc est Augustini lib. 3. de consensu Evangelistarum cap. 13. Tertia est, quod Christus fuerit crucifixus hora tertia secundum Marcum, non quidem inchoante, sed finiente, ac in sextam desinente; unde Joannes non nominavit horam absolute sextam, sed quasi sextam. Quum ergo Judæi diurnum tempus in quatuor horas dividerent, nempe primam, tertiam, sextam, & nonam, hora tertia desines, & finiens eadem fere erat cum hora sexta incipiente, & inchoante, & hoc pacto Marcus, & Joannes non opponuntur; & hæc est responsio communior, quam & nos sequimur.

De loco crucifixionis, & mortis Christi, Matthæus cap. 27. fuisse dictum Calvariæ testatur: Hebraice vero Golgotha; ipse est mons in mediocri altitudine positus, Jerosolymis proximus ad Occidentem, & Septentrionem. Nulla est de re controversia, sed est tantum de nomine; ex quo scilicet hoc Calvariæ nomen sit deductum, vel propter quod fuerit monti illi impositum. Plures volunt, fuisse deductum ex Adami Capite, quod in eodem loco, seu monte, conditum invenerunt: Plures autem asserunt, fuisse monti illi impositum propter capita damnatorum, quæ in monte eodem projiciebantur; capita enim illa dicebantur Calvariæ, & quia ibi capita truncabantur reis, ibi etiam insépulta jacebant. Primam opinionem tuerentur Cyprianus tract. de Resurrect. Christi, Origenes tract. 35. in Matthæum, Basiliius in cap. 5. Isaie, Chrysostomus homil. 84. in Joannem, Epiphanius lib. 1. adversus hæreses, Ambrosius lib. 4. in Lucam; Secundam vero opinionem defendunt Hieronymus in Comment. in Matthæum, Isidorus lib. 15. originum cap. 1. Beda in cap. 27. Matthæi, Paschasius Rathbertus lib. 12. in Evangel. Matthæi, S. Thomas 3. p. q. 47. ar. 10. ad 3. Faretur Serry, quod prima opinio vincit secundam numero, & gravitate Doctorum, qui illam amplectuntur; vincit etiam ratione, quia

G g g

apud

apud Judæos in more non erat decollatio, unde non videtur credibile, quod a capitibus decollatorum mons ille fuerit appellatus. At tamen utraque opinio optime potest conciliari, si dicatur, quod in illo eodem monte fuerit Adam sepultus, & Calvaria ejus inveneatur, & quod postmodum in eo detruncata fuerint capita Damnatorum, & illorum calvariarum projectæ. Et hoc pacto utramque opinionem conciliat Serry citata Exercit. n. 5. ubi affert etiam singularem opinionem Cyrilli Jerosolymitani catech. 13. dicentis, quod locus ille fuerit prophetice Calvarie appellatus, eo quod Christus ibidem debebat crucifigi, & mori.

De Lictoribus, & Tortoribus Christi hæc se offerunt examinanda; I. An conveniens fuerit, Christum pati a Gentilibus? II. An Christi Occisores cum cognoverint? III. An peccatum illorum, qui Christum crucifixerunt, fuerit gravissimum? IV. Quænam fuerit Natio Lictorum, & Tortorum Christi?

Ad I. Quæsitum dicimus cum S. Thoma 3. p. q. 47. art. 4. conveniens fuisse, ut Christus a Judæis pati inciperet, & postea Judæis tradentibus per manus Gentilium ejus passio finiretur. I. probatur Matthæi 20. Tradent eum Gentibus ad illudendum, & flagellandum, & crucifigendum. II. Conveniens erat, ut Christus pateretur ab illis, qui effectum passionis ejus participare debebant; sed effectum passionis ejus participare debebant non solum Judæi, sed etiam Gentiles: ergo conveniens fuit, Christum etiam a Gentilibus pati. Major patet, quia effectus passionis Christi dependebat ab oratione, quam fundebat in Cruce ad Patrem pro illis omnibus, qui ipsum crucifigebant; sed inter illos, qui ipsum crucifigebant non solum erant Judæi, sed etiam Gentiles: ergo conveniens erat, ut Christus pateretur ab illis omnibus, qui effectum passionis ejus participare debebant. Minor probatur, quia, ut Angelicus Doctor docet, primo passio Christi habuit salutis effectum in Judæis, quorum plurimi in morte Christi baptizati sunt; ut patet Actuum 2. & 3. Secundo Judæis prædicantibus, effectus passionis Christi transivit ad Gentes; & ideo conveniens fuit, ut Christus a Judæis pati inciperet, & postea Judæis tradentibus, per manus Gentilium ejus passio finiretur.

Ad II. Quæsitum, si sensus est de Judæis,

jam diximus alibi, an ipsi cognoverint, Christum esse Messiam in Lege promissum, & esse Deum. Si vero sensus est de Gentilibus, certum habemus, hos non cognovisse Christum. Et pro his præcipue dicimus, intelligenda esse verba illa orationis Christi Lucæ 23. *Pater, dimitte illis: non enim sciunt, quid faciunt.* Unde immediate subjungit Evangelista: *dividentes vero vestimenta ejus, miserunt fores;* quæ quidem verba non de Judæis, sed de militibus, qui Gentiles erant, intelligi omnino debent.

Ad III. Quæsitum respondi potest verbis S. Thomæ citato loco artic. 6. in corpore: *Principes Judæorum cognoverunt Christum: & si aliqua ignorantia fuit in eis, fuit ignorantia affectata, quæ eos non poterat excusare. Et ideo peccatum eorum fuit gravissimum; tum ex genere peccati, tum ex malitia voluntatis. Minores autem Judæi gravissime peccaverunt quantum ad genus peccati; in aliquo tamen diminuabatur eorum peccatum, propter eorum ignorantiam. Unde super illud Luca 23. Nesciunt quid faciunt: dicit Beda: Pro illis rogat, quia nescierunt quid facerent: zelum Dei habentes, sed non secundum scientiam. Multo autem magis fuit excusabile peccatum Gentilium, per quorum manus crucifixus est, qui legis scientiam non habebant. Ex quibus Angelici Doctoris verbis deducimus, quod Gentiles, crucifigentes Christum peccarunt utique, & graviter, quantum ad genus peccati, sed propter eorum ignorantiam peccatum non fuit gravissimum, adeoque excusabile.*

Ad IV. Quæsitum dicimus, nos peculiari libro, cui titulum dedimus, *De Natione Tortorum Christi*, Romæ anno MDCCXXVII. Typis dato, impugnasse Serry opiniones, quibus ex Gellio, aliisque, asseruerat, Lictores, ac Tortores Christi fuisse Brutios. Postmodum anno MDCCXXXI. in lucem prodiebat Neapoli alius Liber, sub titulo, *De Tortoribus Christi Domini, quinam fuerint, & undegentium extiterint*; cujus Author est Anonymus Brudito. Authori scopus idem fuit, ac nobis; ut, scilicet, Nationem, quam communem habemus, ab invidentium calumniis vindicaremus. At Legentes illum, demirari satis non possunt, & quod Author Libri actionem calumniam tractaverit in illos, qui communem causam defendunt, quam in illos, qui oppugnant; & quod Librum, a Nobis editum ante quatuor annos, dissimulaverit

se vidisse; Unde illum, in suo volumine nominare quod oblitus est. Et quavis ipse dicat Paravii opusculum suum, ante plures annos composuisse; vix tamen credi potest, quod illud non reviderit, quando evulgavit; & quum tunc temporis Liber noster plurimorum manibus Neapoli tereretur, facillimum illi erat, si voluisset, de eo notitiam habere; & illam habens, quis crederet, ut a Libri lectione se abstinuerit? Præcipue, quia de eadem re ipse scribebat, de qua nos scripseramus; unde major, & efficacior curiositatis vis debebat eum ad legendum excitare. Sed de hoc satis. Illud est, de quo magis dolere debent rerum nostrarum Scriptores, atque Patroni, nempe Barrius, Maraffioti, de Nola, de Flore, Amatus, alique plures; quod illos accusaverit de verbis Livii, non fideliter productis, dicens, quod ea, quæ citari Scriptores proferunt, apud Livium non inveniatur. Certe accuratus Scriptor legit omnes Codices manuscriptos Livii, qui in omnibus terrarum Orbis Bibliothecis asservantur; ut post illorum lectionem fidenter dicere possit, apud Livium non exstare verba, quæ ab Authoribus recensitis citantur. Citantur etiam a nobis, sed tantum, ut a Scriptoribus prædictis relata, quibus fidem omnem adhibendam esse, non dubitabamus. Quod si Anonymus ultra Patavium non est progressus, quomodo poterat lustrare Bibliothecas, quæ in Galliis, in Hispania, in Germania, aliisque terrarum Orbis Regionibus, inveniuntur? Scit enim Eruditus homo, quod multa ex Operibus Livii sunt deperdita, & quæ deinde tractu temporis inventa, in Bibliothecis Summorum Principum inedita, asservantur. At ipse dicet, se non invenisse verba illa in loco, qui a nostris citatur; verum ob hoc maxime ipse nostris succenset, quia verba illa absque expressione loci citantur. Unde hæc quoque potest nobis ratio esse, ut dicamus, verba prædicta fuisse quidem in Operibus Livii, quæ deperdita fuerunt, non vero in illis, quæ modo exstant, & Typis edita, leguntur; & primus, qui illa citavit, fortassis legit in Codice manuscripto, qui in Bibliotheca aliqua reconditus inveniebatur. Cæterum, quid ad rem suam faciebat, Bojos non fuisse, qui in Galliis, vel in Germania, postmodum extiterunt; sed longe alios; Brucios scribendos esse Bryziqs, non Bru-

PAR. IV.

tios; aliaque ejusdem furfuris; & præcipue nostros suosque Conterraneos falsitatis accusare, & Adversariis nostris arma subministrare, quibus contra nos acrius inveherentur? Eadem erat causa, & sua, & nostra; unde potius ea scribere debebat, quæ communem causam roborarent; non vero ea, quæ infringent, ac maxime debilitarent. Si hoc docti hominis est, certe non est prudentis; & si ingenii est facere ostentationem, judicii pariter est ostentare defectum. Ita profecto dicunt Conterranei nostri fere omnes, qui ab ipso se non defensos gloriantur, sed laceffitos potius dolent, ac malehabitos, conquerruntur. Nos autem ex nobis nec verbum quidem dicimus, quia librum nostrum dissimulando, nullatenus ad respondendum nos provocavit; & præsertim, ne videamur in errorem, quem in ipso reprehendimus, incidisse.

Pro ultima Dissertationis parte, remanet agendum de portentis, seu de prodigiis, quæ Christo moriente, a Deo patrata dicuntur, & ad Domini patientis gloriam, & ad Judæorum persequentium execrationem. Quæ ab Evangelistis narrantur, sunt, tenebræ in universum Orbem diffusæ, Sol obscuratus, Templi Velum scissum, terra ecommota, petrae disruptæ, aperta denique monumenta. Et hæc fuisse facta, nemo inficiatur, nec nos ambigere debemus; at solum disputatur de modo, quo fuerunt facta, & de ratione, qua gesta dicuntur. Alia vero sunt prodigia, quæ tantum a privatis Authoribus narrantur; & hæc sunt, superliminare Templi illico collapsum, vox horrida ex Templi interioribus partibus audita, quæ discessum inde, ac secessionem inclamabat, & magni Ranos obitus, a malis geniiis denunciatus. Et de his, quæ sunt tantum humana auctoritate fulta, controversitur, an peracta vere fuerint, an temere ficta? Sed loquamur de primis; & de modo, seu ratione, quibus facta sint, inquiramus. I. ergo circa illa inquiri potest, an tenebræ fuerint per totum terrarum orbem diffusæ, an vero per totam Judææ Regionem tantum? Et an nomine Solis obscurati veniat vera eclipsis, non naturalis quidem, sed prodigiosa? II. An Velum Templi, quod dicitur scissum, fuerit unicum, vel duplex? III. An terræ motus, petrarum fractura, & Serpulchrorum aperitio, ultra Judæam pa-

Ggg 2 tue-

ruerint? IV. Quid de Superliminare Templi, quod dicitur illico corruisse, dicendum sit? Quid de voce audita de interioribus Templi partibus? Quid de magni Panos obitu, a malis genis denunciato?

Respondemus ad I. Quæsitum, quod aliqui putarunt, tenebras fuisse diffusas per universum Terrarum Orbem, non vero per universam tantum Judæam; & quod nomine Solis obscurati veniat vera eclipsis, sed prodigiosa. Et ita intelligunt omnes, qui libros, qui circumferuntur sub nomine Dionysii Arcopagite, eidem Dionysio adscribunt; quatenus illorum librorum Author epist. 7. ad Policarpum scribit, se simul cum Apolophane in Ægypto tenebras illas observasse, & prodigiosam Eclipsim vidisse: Hæc sunt verba illius: *Eramus una ambo, & habuimus ad Heliopolim, ac cernebamur, nec opinato, cum Luna se Soli obiecit: neque animo conjunctionis tempus erat: rursusque eum eadem ab hora sexta ad vespertinam se medijs Solis linea præter naturæ ordinem opponebat.* Et qui hujus sunt opinionis citant etiam Augustinum epist. 80. ad Hefychium. Alii vero putant, nullam Christo patiente, & moriente, Eclipsim accidisse, quæ tenebras illas induxerit in universum terrarum Orbem; sed fuisse solum quandam radiorum prodigiosam subtractionem, vel obscuracionem quandam Solis, proventam ex oppositione ejuspiam corporis opaci, ita quidem, ut vel parum lucis a parte Judææ obversa, vel nihil etiam, diffunderetur. Et hæc fuit sententia Origenis tract. 35. in Matthæum, Chrysostomi homil. 89. Hieronymi, Theophylacti, Euthymii, aliorumque veterum, recentiumque Scriptorum. Alii denique existimant, Lunam plenam ex adverso Solis, Deo jubente, in locum Soli subjectum procurrisse, quod ad veram Eclipsim necesse erat, ac deinde post horas ternas in locum pristinum se recepisse. Ita refert Serry exercit. 57. sed hæc ultimam opinionem non recipit, immo impugnatur, dicens: „Deus enim vel miracula patrans non solet præstare pluribus, quod paucioribus potest: Quid autem ad Solis obscuracionem necesse erat, dissoluta celestium Orbium machina, Lunam plenam in locum alterum subsilire; quod se Soli, terræque interponeret? Quod utique si contigisset, ut res est in natura omnium maxime prodigiosa, & ob-

servatu facillima, millemos habuisset „ illius observatores Astronomos, qui prodigiorum memoriæ prodidissent. „ Nos igitur secundæ opinioni adhæremus, primam non recipientes, quia Arcopagite libros pro illius legitimis scæbis non agnoscimus, I. Probatum, quod tenebræ, in Evangelio memoratæ, ultra Judæam non sint diffusæ, quomodocunque res evenierit. Origenes tract. 35. in Matthæum hæc habet: *Arbitror ego, sicut cetera signa, quæ facta sunt in passione ipsius, in Jerusalem tantummodo facta sunt; sic & tenebræ tantummodo super omnem terram Judæam sunt factæ usque ad horam nonam.* II. Quia portenta illa facta a Deo fuerunt in Execrationem sceleris Judæi: ergo Judæorum regionem non excefferunt. III. Quia si tenebræ illæ per totum terrarum Orbem fuissent diffusæ, Gentiles earundem meminissent; sed nemo ex Gentilibus Scriptoribus meminit: ergo &c. IV. Quia fieri non poterat, ut per totum terrarum Orbem ab hora sexta ad nonam, seu a meridie ad horam inde tertiam, contingerent prodigiosæ tenebræ ex Solis obscuracione; & ratio est, quia tunc temporis in media Orbis parte sine Solis obscuracione erat nox summa; ergo in media Orbis parte, citra prodigium, erant tenebræ oppæte, tenebræ scilicet nocturnæ.

Ad II. Quæsitum, Matthæus cap. 27. v. 50. testatur: *Jesus autem clamans voce magna, emisit spiritum. Et ecce Velum Templi scissum est in duas partes a summo usque deorsum.* Unde patet, quod post Christi mortem, & post Solis obscuracionem, scissum Veli ascidit; & quavis Lucas cap. 23. v. 45. conjungat Solis obscuracionem, & Veli scissionem, dicens: *& obscuratus est Sol, & Velum Templi scissum est medium;* auctores Expositores dicunt, hoc per anticipationem fuisse scriptum a Luca. Igitur, quod controvertitur est, si Velum templi fuerit duplex, aut unum; & si duplex, quodnam ex illis fuerit scissum. Nos duplex fuisse dicimus. Et I. probatur; quia tres erant partes Templi, scilicet, Atrium, Sanctum, & Sanctum Sanctorum: In Atrio consistebat populus; in Sancto Sacerdotes sua exercebant officia; & in Sanctum Sanctorum Summus Pontifex semel tantum in anno ingrediebatur: Sanctum Sanctorum per Sacrum Velum a cæteris partibus Templi distinguebatur: ergo pariter dividebatur Sanctum per aliud Velum ab Atrio.

De

De Velo, quod distinguebat Sanctum Sanctorum, loquitur Iosephus lib. 6. de bello Judaico cap. 6. *Velum Babylonium, hyacintho, & bisso, & coeco, & purpura variatum, mirabili opere factum*. Et deinde aliud Velum nominat, a priori omnino distinctum. II. Origenes tract. 75. in Matthæum expresse dicit, duo in Templo fuisse Vela, addens, hoc debere esse satis cognitum omnibus, qui Scripturas non negligenter intelligunt: *Duo esse Vela; unum quidem interius, quod velat Sancta Sanctorum; alterum autem exterius, siue Tabernaculi, siue Templi, quæ figura erant Tabernaculi Sancti, quod præparavit, ab initio Pater*. III. Hieronymus epist. 150. ad Hedibiam memorat primum Velum exterius, & alterum, quod interius Velum appellat. Quoddam ex his Velis scissum fuerit, expresse definitum non invenimus; quanvis aliqui ex Patribus dicant scissum extimum, non intimum, alii vero dicant, intimum, non extimum. Primum asserit Origenes loco citato: *Duorum Velorum Templi unum scissum est in duas partes a summo usque deorsum; quando voce magna clamans Jesus, emisit spiritum, hoc ostendens, sicut puta, mysterium: quoniam in Passione Domini Salvatoris Velum, quod erat a foris, conscissum est a summo usque deorsum; ac ab initio mundi usque ad deorsum, id est, usque ad finem ejus conscisso velamine mysteria publicentur, quæ usque ad Christi adventum rationabiliter fuerunt occulta. Et nisi ex parte cognoscereamus, sed jam nunc manifestarentur omnia, adhuc in corpore constitutis dilectis Christi Discipulis, utrumque Velum fuerat conscindendum: id est, quod a foris est, & interius. Nunc autem, quoniam ad scientiam veram novarum producimur, ideo quod a foris quidem fuerat Velum, interim conscinditur a sursum usque deorsum; ut quando venerit, quod perfectum est, & revelata fuerint cetera, quæ restabant, tunc auferatur etiam secundum Velum ut videmus etiam, quæ intra secundum Velum sunt occulta, veram Arcam Testamenti; & sicut ipsa se habet natura, videmus Cherubin, & Propitiatorium verum, & repositionem manna in aureo vase, & omnia manifesta, atque majora illis, quæ per legem Moysi fuerant demonstrata, in quibus dixit Deus ad eum, facias omnia secundum formam eorum, quæ tibi ostensa sunt in monte. Et Hieronymus loco citato: *Quærendum quod Velum Templi scissum sit, exterius, an interius? Mihi videtur in Passione Domini, illud He-**

lum esse conscissum, quod in Tabernaculo, & Templo foris positum fuerat, & appellabatur exterius. Quia nunc ex parte videmus, & ex parte cognoscimus: cum autem, venerit quod perfectum est, tunc, & Velum interius dirumpendum est: ut omnia, quæ nunc nobis abscondita sunt, domus Dei Sacramenta videamus. Qui vero volunt Velum intimum scissum, sunt Leo Magnus serm. 10. de passione, Cyrillus Alexandrinus in cap. 19. Joannis, Euthymius in Matthæum, &c.

Ad III. Quæsitum respondet Origenes, quod de his aliis prodigiis idem dicendum est, ac de tenebris factis. Hæc sunt verba, Origenis tract. 35. in Matthæum: *Arbitror ego, sicut cetera signa, quæ facta sunt in passione ipsius, in Jerusalem tantummodo facta sunt: sic & tenebra tantummodo super omnem terram Judæam sunt facta usque ad horam nonam. Quod autem dico in Jerusalem tantummodo hæc facta sunt, quod Velum templi scissum est, quod terra contremuit, quod petra disrupta sunt. Nec enim extra Judæam petra disrupta sunt, aut monumenta aperta sunt alia, nisi ea tantummodo, quæ in Jerusalem erant, aut forte in terra Judææ. Nec alia terra contremuit tunc, nisi terra Jerusalem. Nec enim refertur aliquibi, quod omne elementum terra tremuerit in tempore illo; ut sentirent, verbi gratia, & qui in Æthiopia erant, & in India, & in Scithia. Quod si factum fuisset, sine dubio inveniretur in Historiis aliquibus eorum, qui in Chronicis scripserunt nova aliqua facta. Rationibus etiam probatur I. Mortui, qui resurrexerunt, Ierosolymis apparuerunt: ergo prodigia, de quibus loquimur, Ierosolymis, vel in finitimis locis, quæ intra Judæam sunt, evenerunt. Probatur antecedens Matthæi 27. v. 53. legitur; *Exeuntes de monumentis post resurrectionem ejus venerunt in Sanctam Civitatem, & apparuerunt multis: ergo monumenta erant, vel in Sancta Civitate, vel in locis finitimis ad illam. Consequentia sequitur, quia si fuissent in locis longinquis, oportuisset per aera Ierosolymam novo portento devenire, quod Matthæus propter miraculi celebritatem silentio non præterisset. II. Si hæc portenta in aliis terrarum partibus visa fuissent, Scriptores exteri non tacuissent; sed tacuerunt: ergo signum est, quod inibi non evenerunt. III. Portenta illa facta sunt a Deo in judæici sceleris poenam: ergo Judæam non exceßerunt. Ad Quæsitum IV. primam partem dicimus, quod**

quod in Nazarethorum Evangelio scriptum refert S. Hieronymus epist. 150. ad Hedibiam qu. 8. quod Christo pendente de Cruce, Subliminare Templi miræ magnitudinis corruerit. At hoc falsum esse: I. probatur, quia Nazarethorum Evangelium omnes habent pro Apocrypho: II., quia Hieronymus tantum refert, non autem approbat, nec fidem adjungit: III., quia Joseph Judæus Jerosolymitani Templi molem sæpe describit, & præcipue lib. 8. antiquit. judaic. cap. 2., & lib. 9. de bello judaico cap. 6., & pariter enarrat adversos casus, & infaustos eventus illius; nunquam tamen dicit, sed neque vel leviter innuit, quod Superliminare Templi aliquo casu eversum fuerit.

Ad Secundam partem IV. Quæritur, quæ quæritur, quod mortuo Christo audita fuerit ex intimis Templi adytis vox terribilis, & horrenda, qua dicebatur: *Transcamus ex his sedibus*; Afferunt Hieronymum in epist. nuper citata ex Josepho scribentem: *Velum Templi scissum est in duas partes, ut compleveretur illud, quod refert Josephus, præfides Templi Virtutes dixisse: Transcamus ex his sedibus*. At revera Josephus id factum asserit triginta septem annis post Christi mortem; quando, scilicet, obsessa a Romanis Jerosolyma fuit. Legatur Josephus lib. 7. de bello judaico cap. 12. (dicit Serry, quod alibi est lib. 6. cap. 3. 1.) ubi agitur de prodigiis excidium Jerosolymæ præcedentibus; & hæc ibidem inveniuntur verba: *Festo autem die, quem Pentecosten vocant, nocte Sacerdotes intimum Templum more suo, ad divinas res celebrandas, ingressi, primum quidem motum, quemdamque strepitum senserunt: postea vero subitam vocem audire, qua diceret: Migremus hinc*. Hoc ipsum modo suo retulit Cornelius Tacitus lib. 4. Annal. *Expansa repente Delubri fores, & audita major humana vox, excedere Deos: simul ingens motus Excodentium*. Igitur Hieronymus in citata Epistola, vult tantum, quod quando Velum Templi scissum est, prænuntiatum fuit, quod Josephus lib. 7. de bello judaico cap. 12. factum narravit. Hoc ipsum quoque Hieronymus in commentariis ad cap. 66. Isaïæ scripserat; nimirum, quod non tempore Passionis Dominicæ, sed excidii Urbis, audita fuit vox illa terrificæ Angelis ex intimis templi partibus intonantis: atque ita Isaïæ vaticinium exponit: *Vox fremitus de Civitate, vox de Templo,*

vox Domini reddentis retributionem inimicis suis. Vox illa band dubium, quod Jerusalem significet, Romano exercitu circumdata, & in tres partes intus seditione divisam, quando unus Templum obtinuit, & omnia prius Sancta possedit, forissecus contra hostes, intrinsecus contra Civem dimicans. Eo tempore, & in Urbe, & in Templo, tam Sacerdotum, & Levitarum, quam Vulgi ignobilis, mulierumque, ac puerorum ululatus auditus est, quando reddidit Dominus retributionem inimicis suis, implens comminationem, qua dixerat: Relinquetur vobis domus vestra deserta; & illam prophetiam: Dereliqui domum meam; quando Præfides Templi consona Angeli voce dixerunt: Transcamus ex his sedibus. De quibus non solum Josephus judaica Scriptor Historia, sed multis prius seculis Psalmista testatur, dicens: Vidi iniquitatem, & contradictionem in Civitate, qua circumdedit muros ejus tota die, & tota nocte, ita ut subverteretur Civitas, & impleteretur aliud vaticinium Mich. 3. Sion quasi ager arabitur, & Jerusalem quasi casula in cucumerario relinquetur.

Ad tertiam partem IV. Quæritur, quæ continetur obitus Magni Panos, denuntiatus a malis geniis, & qui ut prodigium habitus est a pluribus, quo Deus factus homo voluit mortem suam testatam malignis spiritibus, ac ipsi etiam Tiberio Cæsari, dicimus, fabulam omnino sapere, quæ illico apparet Legenti Plutarchum, opusc. de Oraculorum defectu, ubi Cleombrotus in Scenam advocatus, hunc sermonem inducit: *De morte Geniorum* narratione audivi, viri nequaquam fatui, aut vani. *Emiliani Rhetoris, quem & vestrum nonnulli præceptorem, atque magistrum audiverunt, Pater fuit Epitherses civis meus, & Grammatica Doctor. Is agebat, se aliquando in Italiam navigare contendisse, ac conscendisse navim, qua mercibus, & multis vectoribus esset onusta. Sub vespertam vero cum juxta Echinadas essent, ventum posuisse, navimque certo cursu prope Paxas delatam. Vigilasse tunc Vectorum plerosque, multos etiam a cæna potasse. Tum subito ab Insula Paxis auditam fuisse vocem, quæ Thammum quendam nominatim diceret, non sine admiratione hominum. Erat autem Thammus iste Ægyptius gubernator paucis una vehementius de nomine notus. Hunc bis vocatum siluisse: tertia vocanti se dedisse. Eumque contenta voce dixisse, ubi ad Palodes veneris, annuncia, Magnum Pana esse mortuum, Perterritos, agebat Epitherses, hæc audita universes; ac inter se disputasse,*

præ-

præstaretne, exequi hoc mandatum, an vero amittere, neque quidquam curiose agere? *Thamum* autem statuisse, si ventus spiraret, tacitum se praterireturum: sin *Malacia* ad eum locum peruectis existeret, expositurum, quod audivisset. Postquam ad *Palodes* peruentum fuit, cum neque ventus esset, neque fluctibus mare ageretur, *Thamum* e puppi versus terram prospexisse; ac quod inandiverat dixisse. Mortuus est *Magnus Pan.* Vix dum conticuisse illum, & gemitum magnum exanditum fuisse, non unius, sed multorum, admiratione mixtum. Quod autem fieri solet, cum evenit aliquid multis testibus presentibus. Statim rei famam *Roma* fuisse auditam, *Thamumque* a *Tiberio Casare* fuisse accersitum; ac *Casarem* ita pro certo credidisse, ut de *Pane* illo diligenter inquisierit. Doctos vero, quos ille, multos secum habebat, coniecisse, eum esse, qui *Mercurio*, & *Penelope* fuisset natus. Hæc, quæ *Cicombrotus* Interloquutor loquitur apud *Plutarchum*, exscribit *Eusebius* lib. 5. præparat. *Evang.* cap. 9. At intelligentia horum verborum dabitur in responsione ad ultimum Adversariorum argumentum.

Obijciunt I. *Hieronymus* asserit, *Adamum* non fuisse sepultum prope *Jerosolimam* in loco Crucifixionis Christi, sed in *Hebron*, seu in *Cariatharbe*; quod legitur *Josue* 14. v. 15. *Nomen Hebron ante vocabatur Cariatharbe.* *Adam* maximus ibi inter *Enacim* situs est. II. *Tertullianus* in *Apologetico* cap. 21., *Eusebius*, & *Hieronymus* in *Chronico*, dicunt, *Phlegontem*, qui fuit *Hadriani* Imperatoris libertus, & qui *Historiam* per *Olympiades* scripsit, & in libros sexdecim distribuit, meminisse *Solis* obscuracionis, quæ contigit in Christi morte, & *Phlegontis* verba in *Chronico* *Eusebiano* sic latine reddit *Hieronymus* ipse: Quarto autem anno ducentesima secunda *Olympiadis*, magna, & excellens inter omnes, qua antea acciderant, defectio *Solis* facta est. Dies hora sexta ita in tenebrosam noctem versus est, ut stella in Cælo visa sint; terraque motus in *Bithinia Nicææ* Urbis multas ades subverterit. III. *Amos* 8. habetur: Et erit in die illa dicit Dominus, occidet vobis Sol in meridie, & tenebrescere faciam terram in die luminis; quæ verba interpretantur *Patres* apud *Suarez* de tenebris, quæ in Christi morte factæ sunt: ergo fuerunt per universam terram. IV. *Evangelium* ait, tenebras factas fuisse in universam terram; & quod nomine universam terram in-

telligatur totus terrarum Orbis, asserit *Athanasius* serm. de Passione, & Cruce Domini, dicens: *Rerum natura suo Sole destituta fuit.* V. Omnes *Evangelistæ* dicunt *Velum Templi* scissum simpliciter: ergo unicum *Velum Templi* agnoscebant, non duplex. VI. *Author* librorum de *Mirabilibus Scripturæ* locis lib. 2. cap. 3. narrat, quod terræmotu, qui in *Evangeliiis* in Passione Christi memoratur, undecim in *Thracia* Urbes corruerunt; & a *Phlegonte* dicitur, quod plures *Ædes Urbis Nicææ* in *Bithinia* fuerunt subversæ; & *Plinius* lib. 2. *Historiæ* cap. 84., & *Svetonius* in *Tiberio* cap. 48., narrant, duodecim *Asiæ* Urbes fuisse dirutas, atque disiectas: ergo terræmotus ille fuit per universam terram. VII. Plures videntur montes, præcipue in *Italia*, & signanter prope *Cajetam* disrupti, atque aperti, & traditio populorum est, aperitionem illam in Christi morte advenisse. VIII. *Testimonium* illud *Plutarchi* de *Malis Geniis* Christi mortem prænunciantibus, adeo clarum est, ut nulla possit tergiversatione evitari. Respondemus ad I. quod *Serry Exercit.* 56.

Hieronymo occurrit verbis hæc: „ *Velum* tanti Doctoris bona pace dixerim, meram æquivocationem illic esse, lusumque verborum. Agitur quippe ibi de sepultura *Arbeæ*, viri magnitudinis corporis celeberrimi, & Patris *Gigantum* *Enacitarum*, quorum comparatione cæteri quique homines tanquam locustæ videbantur, ut habetur *Numerorum* cap. 13. v. 34. *Arbea* ille sepultus est in *Hebron*, unde *Civitas* illa ab eo nomen acceperat: dictaque fuerat *Cariatharbe*, hoc est, *Civitas Arbeæ*. Id ergo est, quod liber *Josue* significat his verbis, *Adam maximus ibi inter Enacim situs est*: hoc est, homo maximus inter *Gigantes* *Enacitas* ibi sepultus est. *Adam* enim quandoque commune nomen est, hominem quemcumque significans, ac non semper *Protoparentem*.

Ad II. dicimus, *Phlegontem* scripsisse eclipsim, quia, etsi esset historicus, astronomus tamen non erat; quod si fuisset astronomus, utique cognoscere debuisset, non potuisse juxta naturæ leges fieri eclipsim *Solis* in plenilunio. Cæterum *Phlegon* putavit, non asseruit, accidisse eclipsim, quam potius dixit *Solis* deliquium; ut patet ex *Tertulliani* verbis: *Eodem momento, quo Christus affixus est Cruci, diis, medium Orbem* signan-

signante Sole, subjecta est. Deliquium putaverunt, qui id quoque super Christo praedictum nesciverunt. Et tamen cum mundi casum relatum in Archivis vestris habetis.

Ad hæc addit Serry loco citato: „ Ad-
diderim, nec id quidem cæteris Patri-
bus constare, quod Tertullianus, Euse-
bius, & Hieronymus habent: Phlegon-
tem de Solis obscuratione in Evangelio
memorara scripsisse laudato loco. Negat
id aperte Origenes tract. 35. in Mat-
thæum, neminemque eo contra Gentiles
argumento agere vult, *quod neminem
sapientem movere posset.* Nec temere ne-
gat. Phlegon enim suum illud Solare
deliquium Luna plena contrigisse non
ait, quod illi fuisset notandum maxime,
si de Solis obscuratione, in Evangelio
notata loqueretur. Silet, ad tres horas
perdurasse, quod suæ hujus Eclipsis ad-
mirabilitatem auxisset. Narrat terræmo-
tus in Bithinia, maximeque Nicææ fa-
ctos, siletque de terræmotibus factis in
Palæstina, quod illi præcipuum fuisset.
Anno demum quarto Olympiadis ducen-
tesimæ secundæ magnum illud, excel-
lensque naturæ phænomenon accidisse
ponit; quæ dubia, incertaque Christi
morientis est epocha. Num ergo ad por-
tentum Christo moriente patratum digi-
tum intenderit Phlegon, incertum est.
Ut sileam, ignoranter illum asseruisse ex
eclipsi, quam credidit naturalem, *Diem
ita in tenebrosam noctem versum esse, ut
stella in celo vise sint;* quod plane repu-
gnat. Cum enim Luna sit Sole minor,
nunquam cum ita regere, & obscurare
potest; quin multum etiam lucis appa-
reat, multumque etiam lucis diffundatur
in terram. Verisimilius igitur est, Solis
obscurationem in Evangelio notatam a
Phlegonte Adriani Imperatoris Liberto
observatam non fuisse loco laudatæ: eam-
demque ex Lunæ plenæ in locum Soli
subjectum procursum non accidisse: sed,
vel ex corporis cujusdam opaci opposi-
tu, vel ex radorum Solarium subtractio-
ne contigisse. Observat, fateor, Illu-
strissimus Præsul Huettius in *Demonstratio-
ne Evangelica*, Sinenses in rerum sua-
rum monumentis, non ita pridem in
Europa vulgaris, notatum habere: Ad
id tempus, in quod annum ætatis Chri-
sti trigesimum tertium Christiani refe-
runt, circa mensem Aprilem Solare de-
liquium, præter naturæ ordinem, &
contra leges curriculis Astrorum præfi-
xas contigisse; eaque rei novitate Qua-

„ *muntium* Sinarum Imperatorem vehe-
„ menter fuisse commotum. Quod vir sum-
„ mus ad Solis obscurationem Christo pa-
„ tiente factam inflectit, ut veram eclip-
„ sim fuisse convincat. Verum quis ne-
„ sciat, ea rerum Sinensium monumenta in
„ Gallis ante annos aliquot publicata, pu-
„ ra, nudaque non esse, qualia in ipsis
„ Sinensium tabulis continentur; sed alie-
„ nis Editoris additamentis, & observatio-
„ nibus aucta, & illustrata? Nec enim
„ quidpiam de anno Christi trigesimo ter-
„ tio, in quem ea eclipsis inciderit, in ipsis
„ Sinensium tabulis contineri putandum
„ est: sed Europæi Editoris observatio illa
„ fuit; qui vulgaribus de Christi ætatis suæ
„ anno trigesimo in Crucem acto, deque
„ Sole hac ipsa hora eclipsim patiente im-
„ butus opinionibus, observatam ad illa
„ circiter tempora a Sinis defectionem,
„ cum observata in Evangelio Solis obscu-
„ ratione confundit; ipsosque Sinas rerum
„ nostrarum ignaros traxit in præconce-
„ ptæ sententiæ probationem. In quem
„ igitur, aut Christi Domini, aut Æræ
„ vulgaris annum inciderit observata ab
„ Sinis eclipsis, definire ex illorum tabu-
„ lis impossibile est; multo minus, num-
„ in Martium Equinoctium inciderit, sta-
„ tui certo potest, cum ea de re ne ipsi
„ quidem documentorum Editores verbum
„ habeant. Atque ita nihil commune ha-
„ bet Phænomenon illud cum Solis obscu-
„ ratione moriente Domino facta, quam
„ non ex Lunæ in subjectum Soli locum
„ procursum, sed ex Solarium radorum sub-
„ tractione, aut etiam ex opaci cujuspiam
„ corporis oppositu contigisse, verisimil-
„ limum est. „

Ad III. Amos Propheta loquebatur Judæis,
& ideo dicebat illis: *Occidet vobis Sol in
meridie; Occidet vobis, hoc est, in ter-
ra vestra; & tenebrescere faciam terram,*
scilicet, terram vestram *in die luminis;*
quibus verbis nulla fit eclipsis mentio,
nulla tenebrarum per totum universum
Orbem diffusarum assertio. Et quum jux-
ta nostram explicationem possint verba
illa commode intelligi, optime quoque
videntur assertioni nostræ favere. Nos
enim obscurationem Solis asseruimus,
in terra Judææ solummodo factam; &
quia Amos indicat Solis occasum in me-
ridie; occasus iste congruentius per Solis
obscurationem, quam per eclipsim intel-
ligitur, & explicatur.

Ad IV. Evangelium, ut diximus, intelli-
gitur de universa terra Judææ, non ve-

ro de toto terrarum Orbe, & Athanasii verba bene etiam possunt cum assertione nostra coherere, quatenus in loco illo, hoc est in terra Judææ, rerum natura suo Sole destituta fuit.

Ad V. Dicit Serry citato loco: „Nec me „moveret quod *velum Templi scissum* simpliciter dixerint Evangeliorum Scriptores. Cum enim duplex fuisse omnino constet illud eos intellexisse perspectum est, quod in omnium oculis erat, populi, scilicet, & Sacerdotum, quod Sancta omnia obregebant, quod miræ amplitudinis, & longitudinis erat: (unde & prodigii loco habent, quod a summo usque deorsum scissum fuerit) quæ notæ in Velum extrinsecum non intrinsecum cadunt. Repentinæ hujus, ac prodigiosæ scissionis rationes referunt Patres numero multas, arcani plenas, atque mysterii. Primam ex Origene, & Hieronymo jam vidimus: quorsum extrinsecum velum, non intrinsecum scissum fuerit: cæteræ, nulla gemini veli distinctione posita, vel scissionem simpliciter factam probant: I. ut abrogata Synagoga, ac veluti dissoluta denotetur. II. ut Judaici populi dissipatio, atque divisio, ipsiusque etiam Templi futura proxime violatio præsignetur. III. ut Christi Domini Passio finita, ejusque anima a corpore separata intelligatur. IV. ut eo portento significetur, veteris Legis arcana, figuras, Sacramenta, quæ ante Christi mortem obducto quasi velo tegebantur, ne vel ab eruditissimis intelligerentur, Christo jam mortuo, reducto veluti, discissoque velo ab universis facile percipi, Christianosque revelata jam facie contemplari, quæ non nisi in figuris, atque arcanis Hebræi antea præfigebant. Ita Origenes laudato sæpe Tractatu 35. in Matthæum, Augustinus lib. 12. contra Faustum Manichæum cap. 11., & Enarrat. in psalm. 70. S. Ambrosius lib. 10. in Lucam, S. Cyrillus Alexandrinus lib. 10. in Joannem, S. Hieronymus in cap. 27. Matthæi, S. Leo Magnus serm. 10. de Passione Domini. „

Ad VI. Author Librorum de mirabilibus Scripturæ locis apocryphus est, & nullam proinde fidem meretur. Cæterum mirum est, quod Judææ, ubi immane facinus patrabatur, nulla exciderit Urbs, nulla domus corruerit, & nullibi vastitatis vestigia remanserint; quod quidem si fuisset, Evangelistæ, vel saltem rerum nostrarum Scriptores, qui successu temporis floruerunt, silentio non præterissent.

PAR. IV.

sent. Mirum certe, quod allata excidia, quæ in longinquis Regionibus fuisse narrantur, non fuerint in Judæa, vel in Regionibus conterminis illi, in qua Judæi in Christum Dominum insævierunt, ac illum de medio morte turpissima sustulerunt. Denique concludit Serry: „Nihilque ineptum magis, quam ad terræmotum, Christo Domino moriente factum, trahere velle, quæ Plinius lib. 2. Hist. cap. 84., & Svetonius in Tiberio cap. 48. narrant de duodecim Asiæ urbibus ingenti terræmotu dirutis, atque disjectis; cum hæc non ad annum Tiberii 18., quo Christus passus communiter creditur; sed ad annum quartum, aut quintum a Tacito lib. 2. Annalium, a Strabone lib. 2. Historiæ, ab Eusebio in Chronico referantur: quo tempore, nec dum Christus publicum ministerium aspiciatus erat. „

Ad VII. Suarez verba opponimus, ex quibus deinde responsionem ad propositum argumentum eruimus: Hæc sunt verba Suarez: „Tertium prodigium fuit petrarum discissio. Quod aliqui existimant consequutum esse ex vehementi terræmotu, & petrarum concussione. Quod fieri quidem potuit: tamen Matthæus hæc narrat, ut prodigium diversum, & speciali Dei providentia factum, ad vincendam Judæorum perfidiam, & eorum corda lapidea significanda, quæ tot prodigiis commota non sunt, cum tamen dura saxa scissa fuerint. Addit Hieronymus ex Evangelio Nazaræorum, etiam Superliminare Templi, quod ingentis erat magnitudinis, per medium divisum fuisse; & Cyrillus Jerosolymitanus Catech. 13. refert in monte Calvarie usque in hodiernam diem apparere, claresque monstrari, ubi petra scissa sine propter Christum. Præterea dicitur esse traditio incolarum ejus loci, rupem illius montis, in qua tres cruces fixæ erant, ita divisam fuisse, ut scissio inter Crucem Christi, malique Latronis interjecta sit, quasi eum a Christo separans. Refert denique Baronius Cardinalis in Annalibus anno 34. non solum Jerosolymis, sed in aliis etiam regionibus disruptos fuisse montes, scilicet, montem Alvernæ in Herruria, & Cajetæ promontorium prope Campanum litus, quod dicit constare ex traditione incolarum. „Ex quibus verbis colligere licet, humanas tantummodo esse traditiones quascunque illas, quæ de rupium

H h h

& mon-

„ & monijum aperitionibus in Christi
 „ morte factis, in Italia præcipue narran-
 „ tur; quum sine veteri testimonio, sine
 „ sufficienti rationis momento, & sola po-
 „ pulari vociferatione asserantur. Quod
 „ & scripsit Serry citato loco, dicens. „
 „ Certe apud priscos Ecclesiæ Patres, ma-
 „ xime vero apud S. Cyrillum Jerosolymi-
 „ tanum Catechesi 13., necnon in anti-
 „ quis Ecclesiæ monumentis, in Actis, sci-
 „ licet, S. Luciani Martyris, atque in de-
 „ scriptionibus Terræ Sanctæ, Golgothæ,
 „ seu Calvariæ petras scissas legimus; alibi
 „ tamen scissas non legimus donec postre-
 „ mæ ætatis Scriptores rupium, petrarum-
 „ que scissiones in Italia factas tota liber-
 „ tate commenti sunt, nulla majorum fi-
 „ de, nullo veterum testimonio suffra-
 „ gante, incertaque ruptarum, nescio, quo
 „ casu rupium vestigia ad portentum,
 „ Christo moriente, patraturum temere de-
 „ torserunt. Id ergo verius, id certius, quod
 „ jam a tertio Christiani nominis seculo
 „ propugnauit Origenes, narrata illa a
 „ Matthæo prodigia non ultra Judæam,
 „ patuisse. „
 „ Ad VIII. In quo testimonium Plutarchi
 „ refertur, hæc reponit Serry in citata
 „ Exercitatione: „ Quid hic tamen est,
 „ quod Christi mortem a Dæmonibus pu-
 „ blicatam verisimili aliqua ratione con-
 „ tingat? Si enim temporis notam, quo
 „ res ipsa peracta dicitur, dumtaxat exce-
 „ peris, Imperium, scilicet, Tiberii Cæ-
 „ saris, quo Christus quoque morti tradi-
 „ tus est; cætera, ne ad motis quidem cen-
 „ tum jugis bouum, ad mortem Christi Do-
 „ mini trahi possunt. Cleombrotus quippe
 „ nomine *Magni Panos*, cujus interitum,
 „ refert, Genium, nescio, quem intellexit:
 „ cum ad id fabulam narrer, ut Genios in-
 „ terdum probet morti occumbere. Docti
 „ vero a Tiberio Cæsare in consultatio-
 „ nem adhibiti, *Pana* Mercurio, & *Pene-*
 „ *lope* natum intellexerunt ab Ægyptiis
 „ sub hirci specie cultum, divinisque ho-
 „ noribus celebratum, de quo tam multa
 „ extant apud Herodotum, & Lucianum.
 „ Sed & factum ipsum per sese spectatum,
 „ (ne ab Ethnicis perperam acceptum re-
 „ ponant aliqui) de Christo repugnat in-

„ telligi: seu *Magnus Pan* Christus ipse fig-
 „ gatur esse, quod Baronius, cæterique
 „ existimarunt: seu Dæmon ipse putetur
 „ esse ab Ægyptiis eo nomine sub hirci
 „ specie coli solitus; cujus interitus, re-
 „ gnive ipsius Everfio, per Christi mortem
 „ illata est: quod Eusebio, aliisque visum
 „ fuit. Quid enim absurdius, quam Dæ-
 „ mones Paxi Insulam occupantes Christi
 „ mortem cæteris Palodes obtinentibus
 „ nunciare a Deo a Deo iussos, atque com-
 „ pulsos (quod Baronius autumat) eundem
 „ nomine *Magni Panos* indiguisse, ac desi-
 „ gnasse; quod infamis ac spurcissimi Ægy-
 „ ptiorum Idoli proprium erat? Quid ine-
 „ ptius, quam Christum Dæmones mortis
 „ suæ nuncios voluisse, constituisse, quos
 „ virtutum suarum præcones noluit, reje-
 „ citque? Lucæ 4. v. 41. *Increpans, non si-*
 „ *nebat ea loqui, quia sciebant, ipsum esse*
 „ *Christum*. Quid a recta ratione alienum
 „ magis, quam alios aliis monitores a Deo
 „ Dæmones dari, qui illos de Christi mor-
 „ te commoneant? Quid demum a Dæ-
 „ monum natura, & conditione abhorret
 „ magis, quam ut, si quid forte secum in-
 „ vicem communicare velint, prodere,
 „ aperire, nunciis utantur, ac tabellariis?
 „ Idcirco prisci Christianæ Religionis De-
 „ fensores, Tertullianus, Justinus Martyr,
 „ Joannes Chrysostomus, aliique nonnul-
 „ li, qui ex nunciis de Christo nostro sub
 „ Tiberio Cæsare Romam allatis, rebusque
 „ inibi gestis, tam gravia ad causæ defen-
 „ sionem momenta petiere, totam illam
 „ Cleombroti apud Plutarchum narratio-
 „ nem futilem habuerunt; aut certe nihil
 „ cum Christi Domini morte habere com-
 „ mune existimarunt: quippe qui nullum
 „ inde momentum ad causæ præsidium de-
 „ liberunt. Eo vero facilius in eum Plu-
 „ tarchi Centonem induci fabellæ porue-
 „ runt, quod non a se ipso loquatur illic
 „ Plutarchus, sed Cleombrotus Interlocu-
 „ tor; qui & rem narrat ab altero, Æmi-
 „ lio nimirum, acceptam; quam & ille ab
 „ Epithersæ parente suo didicisset. In ea
 „ autem alterius ad alterum narrationum
 „ multitudine nœnias obrepere facilli-
 „ mum est.

DISSERTATIO CCXLV.

*De Passione Christi . Utrum conveniens fuerit ,
Christum sepeliri ? De ejus sepultura , illius-
que tempore , & loco ; & quid B. Virgo
passa fuerit , quando corpus Chri-
sti fuit de Cruce depositum ,
& ad sepulturam præ-
paratum ?*

UB Dissertationis hujus-
ce tituli prima parte plura
examinanda veniunt; quo-
rum I. est , an conveniens
fuerit , Christum sepeliri ?
II. in quo hæc convenien-
tia consistat ? III. an Christum sepeliri ,
fuerit etiam expediens ?

Ad I. Quæsitum respondemus cum S. Tho-
ma 3. p. q. 51. ar. 1. conveniens fuisse ,
Christum Dominum sepeliri . Quod qui-
dem I. probat ex verbis Christi Domini
Matthæi 26. de muliere , quæ cum
inunxerat : *Opus bonum operata est in me ;
& deinde post pauca : Mittens enim hoc
unguentum in corpus meum , ad sepeliendum
me fecit .* II. Rationibus probat , & qui-
dem ratio prima est , ut suæ mortis ve-
ritatem comprobaret ; non enim in se-
pulchro quis ponitur , nisi quando jam
constat de veritate mortis ejus ; quapro-
pter Marci 15. Pilatus tunc Christum
sepeliri concessit , quando post diligen-
tem inquisitionem illum mortuum esse ,
cognovit . Secunda ratio , quia resurre-
ctio Christi est exemplar resurrectionis
nostræ , & nemo resurgere dicitur , qui
in Sepulchro non fuerit ; & propterea
Joannis 5. legitur , *Omnes , qui in monu-
mentis sunt , audient vocem Filii Dei , &
qui audierint , vivent .* Tertia ratio est ad
exemplum illorum , qui per mortem
Christi Spiritualiter moriuntur peccatis ;
qui , scilicet absconduntur a conturbatio-
ne hominum , ut ait Angelicus ; qui &
prosequitur : *Unde dicitur Colos. 3. Mortui
estis , & vita vestra abscondita est cum
Christo in Deo : Unde & baptizati , qui per
mortem Christi moriuntur peccatis , quasi
consepeliuntur Christo per immersionem , se-
cundum illud Roman. 6. Consepulti sumus
cum Christo per baptismum in mortem .*

PAR. IV.

Ad II. Quæsitum dicimus , convenientiam
hanc non fuisse in hoc , quod Corpus
Christi fuerit in sepulchro resolutum ,
hoc enim non fuit ; sed potius , quod
modus sepulturæ ejus fuerit conveniens
quantum ad tria , ut docet Angelicus cit.
loco art. sequ. *Primo quidem , quantum ad
confirmandam fidem mortis , & resurrectionis
ipsius . Secundo ad commendandam pie-
tatem eorum , qui cum sepelierunt . Unde
Augustinus dicit in 1. de Civit. Dei : Lau-
dabiliter commemorantur in Evangelio , qui
corpus ejus de Cruce acceptum diligenter ,
atque honorifice tegendum , sepeliendumque
curarunt . Tertio , quantum ad mysterium ,
per quod informantur illi , qui Christo con-
sepeliuntur in mortem .* Quod autem Cor-
pus Christi in sepulchro resolutum non
fuerit , citato loco art. 3. I. probat Ange-
licus ex psalm. 15. , ubi dicitur . *Nec da-
bis sanctum tuum videre corruptionem : quæ
verba Damascenus lib. 3. de Orthodoxa
fide cap. 18. exponit de corruptione ,
quæ , ut ait S. Thomas , est per resolutio-
nem in elementa .* II. probat ratione ,
verbis hisce : *Respondeo dicendum , quod
non fuit conveniens , corpus Christi putrefe-
ri , vel quocunque modo incinerari : quia
putrefactio cujuscunque corporis provenit
ex infirmitate naturæ illius Corporis , quæ
non potest amplius corpus continere in-
unum . Mors autem Christi (sicut supra di-
ctum est) non debuit esse ex naturæ infirmi-
tate , ne crederetur non esse voluntaria : &
ideo non ex morbo , sed ex passione illata
voluit mori , cui se obtulit sponte . Et ideo
Christus ne mors ejus naturæ infirmitati ad-
scriberetur , noluit corpus suum qualiter-
cunque putrefieri , aut qualitercunque re-
solvi : sed ad ostensionem virtutis divinæ
voluit corpus illud incorruptum permanere .
Unde Chrysostomus dicit , quod viventibus*

H h h a

alii

aliis hominibus, his, scilicet, qui egerunt
frenat, ardent propria gesta: his autem
pereuntibus, pereunt. Sed in Christo est to-
tum contrarium; nam ante crucem omnia
sunt masta, & infirma: ut autem Crucifi-
xus est, omnia clariora sunt facta, ut noscas
non purum hominem Crucifixum.

Ad III. Quæsitum respondemus respectu
hominum, & respectu Discipulorum.
Christi, expediens fuisse, ut Corpus Chri-
sti sepeliretur, quanvis propter se sepul-
tura non eguisset. Respectu hominum
quidem, non quia nobis aliquid de novo
meruerit per sepulturam, sed quia, ut
ait Suarez 3. p. q. 51. art. 3. disp. 41. scet.
3. ex vi præcedentis meriti, & quia vo-
luntarie passioni se & sepulturæ prævi-
sit obtulit, illud corpus fuit potens ad
liberanda nostra corpora ab illa maledi-
ctione, quam in Adamo incurreramus.
Ex parte etiam discipulorum, seu ut erat
actio sepelientium ipsum; quia opus il-
lud sepeliendi Christum fuit omnino
honestum, ac pium. Hoc ipsum confir-
mant Patres; videlicet Nazianzenus
orat. 1. *Mors adversus mortem, & resur-
rectio propter resurrectionem, addens post-
modum: Sepultura adversus illam in ter-
ram reversionem. Ad quæ verba addebatur
Elias Cretensis: Quoniam post transgres-
sionem istud Adamus audivit: Terra es, &
in terram reverteris, idcirco sepultura Chri-
stus afficitur, atque in monumento colloca-
tur, ut Adamum hac condemnatione liberet.
Ita Domini sepultura nostram in terram re-
versionem delet. Insuper Petrus Chrysos-
logus serm. 74. super illa verba, Angelus
Domini descendit de Cælo, & accedens, re-
volvit lapidem, sic scribit: Non dixit vol-
vit, sed revolvit lapidem, qui advolutus
probatum mortem, & revolutus extitit resur-
rectionis assertor. Beatus lapis, qui Christum
revelare meruit, & velare. Beatus, qui
non minus corda aperit, quam sepulchrum.
Beatus, qui dat resurrectioni fidem, fideique
resurrectionem. Mutatur hic ordo rerum;
mortem, non mortuum devorat hoc sepul-
chrum, &c. Hieronymus epist. 27. Ingresso
sepulchrum resurrectionis, obscurabatur la-
pidem, quem ab ostio monumenti amoverat
Angelus, & ipsum corporis locum, in qua
Dominus jacerat, quasi sitions, desidera-
sas aquas fidei ore lambabat. Et Augustinus
in Enchirid. cap. 38. Quidquid gestum est
in Cruce Christi; in sepultura, & in resur-
rectione, & ascensione, ita gestum est, ut
its rebus non mystice tantum dictis, sed etiam
gestis configuraretur Vita Christiana, quæ*

hic geritur.

Opponunt & Sepulchrum apponitur liber-
tati corporum; sed Christus fuit omnino
liber; dicitur enim psalm. 87. *Inter mor-
tuos liber*: ergo non fuit conveniens,
quod corpus Christi sepeliretur. II. Se-
pultura Christi nihil profuit hominibus
ad salutem; sed conveniens non erat,
quod Christus faceret, quæ nobis ad sa-
lutem non prodesse: ergo neque con-
veniens erat, quod corpus Christi sepul-
turæ traderetur. III. Sepultura Christi
fuit honorabilis; fuit ambitiosa, & fuit
luxosa; sed hæc non conveniebant hu-
militati, & paupertati Christi: ergo &c.
Major probatur, quia Christus fuit se-
pultus a Joseph ab Arimathæa, qui erat
nobilis Decurio, & a Nicodemo, qui erat
Princeps Judæorum: ergo sepultura
Christi fuit honorabilis. Præterea, Chri-
stus fuit sepultus cum aromatibus: ergo
fuit sepultura ejus ambitiosa. Insuper
Christum sepelivit Nicodemus, ferens
mixturam myrrhæ, & aloes, quasi libras
centum: ergo fuit luxosa. IV. Christus
per mortem, & sepulturam suam, primi
hominis peccati poenam solvebat; sed
primi hominis peccati poena fuit non
solum ut moreretur, verum quoque ut
in cineres resolveretur corpus ejus: er-
go pariter Christi corpus debebat in ci-
neres resolvi. V. Ideo Christus post
mortem sepeliri voluit, ut nobis homi-
nibus spem resurgendi daret; sed majore
nobis dedisset resurgendi spem, si
corpus ejus fuisset in cineres redactum:
ergo debebat Christi corpus in sepul-
chro in cineres resolvi. VI. Defuncto-
rum corpora sepeliuntur, vel propter
vivos, vel propter ipsos defunctos; Pro-
pter vivos, vel ad eorum consolationem,
ut ait Augustinus lib. 1. de Civit. Dei
cap. 12. *Sepultura mortuorum solatia sunt
viventium, dum eos, quos amabant, prout
possunt, honorant, atque honeste collocant:
vel ad eorum corporalem utilitatem,
quia ferre non possunt corporum corru-
ptionem*: Propter ipsos defunctos quo-
que, & quia ex pretiosiori sepulchro
magis ipsorum memoria illustratur, &
quia ex sepulchrorum aspectu nos for-
tius excitamur ad orandum pro illis, &
ad subveniendum eis; sed nulla ex his
ratio urgebat, ut corpus Christi sepul-
tura traderetur: ergo expediens non
fuit; corpus Christi sepultura tradi.

Respondemus ad I. Christus etiam in sepul-
chro suam eternam libertatem, quia su-
peravit, &

rexit; quando voluit, & non surrexit, quando non voluit. Non enim ab aliquo cogebatur ut in sepulchro maneret, & non resurgeret. Et quando mortui, qui resurgere non poterant, in sepulchris remanebant, ipse resurgens, quando resurgere volebat, erat inter mortuos liber.

Ad II. Sepultura Christi profuit nobis ad salutem, sicut mors ejus: salutem nostram efficaciter est operata. Et hoc ostendit S. Thomas testimonio Hieronymi super Matthæum dicentis: *Sepultura Christi resurgimus; & pariter Glossæ Ordinariæ, super illa verba Isaïæ 53. Dabit impius pro sepultura; dicentis: Id est, Gentes, quæ sine pietate erant, Deo, Patrique dabit, quia mortuus, & sepultus eos acquisivit.*

Ad III. Ideo mors Christi fuit indecora, & abjectissima, ut commendaretur patientia, & constantia illius, qui moriebatur. In sepultura autem honorifica commendari debebat gloria morientis, qui contra intentionem occidentium eum, etiam mortuus honorifice sepeliebatur; & pariter præfigurabatur fidelium devotio, qui Christo mortuus servire postmodum debebant. Cetera vero, quæ Christo fuerunt exhibita pietatis officia, quando corpus ejus sepulturus fuit traditum, etiam cum sumptibus, sed non luxu, fuerunt juxta morem regionis, & secundum consuetudinem Judæorum, ut enim dicit Evangelista; *Sepeliverunt eum, sicut mos est Judæis sepelire; & sicut explicat Augustinus tract. 120. in Joannem: admonuit in hujusmodi officiis, quæ mortuis exhibentur, morem cujuslibet gentis esse servandum.* Quibus subdit S. Thomas art. 2. ad 2. *Erat autem istius gentis consuetudo, ut mortuorum Corpora variis aromatibus condirentur, ne diutius servarentur illasa. Unde & in sermone de doctrina Christiana dicitur, quod in omnibus talibus, non usus rerum, sed libido utentis in culpa est. Et postea subdit, quod in aliis personis plerumque flagitium est; in divina vel prophetica persona maxime cujusdam rei signum est. Myrrha enim, & aloes propter sui amaritudinem significant penitentiam, per quam aliquis in seipso Christum conservat absque corruptione peccati: odor autem aromatatum significat bonam famam.*

Ad IV. Quæcunque Christus passus est in sua passione, & morte, & secundum suam voluntatem, & pro nostra omnium salute, passus est; adeoque passus est quæ voluit, & quæ ad nostram salutem con-

ferre poterant. Voluit quidem mori, & mortuus est; noluit autem post mortem corpus ejus in cineres redigi, & non est resolutum. Non contulisset autem ad nostram salutem, si corpus ejus fuisset in cineres redactum, quia non fuisset credita in eo virtus divina: unde expediens fuit ad nostram salutem, ut corpus ejus post mortem in cineres non redigeretur. Et hæc est responsio S. Thomæ citato loco art. 3. ad 1.

Ad V. hæc reponit S. Thomas cit. art. ad 3. *Ad tertium dicendum, quod Christus de sepulchro resurrexit: virente divina, quæ nullis terminis coarctatur. Et ideo hoc, quod a sepulchro surrexit, sufficiens argumentum fuit, quod homines erant resuscitandi virtute divina, non solum de sepulchris, sed etiam de quibuscumque cineribus.*

Ad VI. Augustinus lib. 1. de Civit. Dei cap. 12. & 13. docet, quod quanvis fideles non debeant multum esse solliciti, quid post mortem circa corpora eorum agendum sit; Viventes tamen debent piam operam adhibere, ut mortuorum corpora sepelienda curent. Et ratio hæc est, quia hoc opus & ad bonam hominum gubernationem est necessarium, & ad quoddam vivorum solatium, & ad aliquam ipsius defuncti utilitatem, cujus honori, & decencie in hac actione consulitur. Unde deducit Suarez 3. p. q. 51. ar. 3. disp. 41. sect. 3. *Est igitur hoc opus laudabile, & perse honestum. Prima vero consequentia patet, quia hoc obsequium magis erat Christo debitum, quam cuivis alteri. Unde Augustinus, & alii Patres. notant, voluisse Christum sepeliri, ut suo exemplo hoc pietatis opus probaret. Qui etiam Matthæi 26. in defunctionem Magdalene dixit: Opus bonum, operata est in me, mittens enim unguentum, hoc, ad sepeliendum me fecit. Quo circa, licet Christus propter se quodammodo minus hoc obsequio indigeret, tamen etiam pertinuit ad decenciam quandam, & honorem illi debitum. Neque propter speciem resurrectionis proxime futuræ prætermittendum fuit. Nam (ut optime eos, qui Christi sepulturam curabant, excepta Virgine, valde imperfectos fuisse in hac fide, & spe resurrectionis) ad majorem ejusdem resurrectionis fidem, poterat sepultura Christi non solum pertinere propter ea, quæ supra diximus, sed etiam quia majoris fidei esse poterat credere sine ulla difficultate posse Christum suum corpus a sepulchro quantum*

vis

vis clauso ; & grandi lapide obferato
vivum educere . Ac denique magnæ fuit
prudentiæ , cum aliunde nihil aliud de
divina voluntate constaret , Christi cor-
pus humano more religiose ; ac honeste
curare , .

Pro secunda Dissertationis parte , in qua
quæritur de Christi sepultura, & ejusdem
loco, ac tempore , quæ sequuntur , exa-
minanda se offerunt . I. An Christus fue-
rit sepultus more romano , vel more ju-
daico ; & quid mos judaicus importaret ?
II. Ubi fuerit situm sepulchrum , quo
Christi corpus conditum est ? III. Quan-
do positum est in sepulchro , & quanto
tempore in eo permansit ?

Ad I. Quæsitum dicimus , quod quanvis
Christus fuerit more romano crucis sup-
plicio affectus , non fuit tamen more
romano sepultus , sed more judaico . I.
probat ex Evangelio Joannis cap. 19.
v. 40. ubi dicitur , quod Joseph ab Ari-
mathæa , & Nicodemus *acceperunt corpus
Jesu , & ligaverunt illud linteis cum aroma-
tibus , sicut mos est Judæis sepelire* : ergo
Christi corpus fuit a Josepho , & a Nico-
demo secundum Judæorum morem se-
pulturæ mandatum . II. probatur , enu-
merando in particulari , quæ a Judæis
fieri solebant , quando sepeliebant mor-
tuos suos , & quæ in Christi sepultura
observata fuerunt . Quorum primum est,
quod Christus mortuus in Cruce circa
horam nonam , & Parasceves die jam
inclinante , fuerit de Cruce depositus , ac
tumulo datus antequam dies ipsa elabere-
tur . Hoc autem Hebræis lege cautum
fuerat Deuteron. 21. *Quando peccaverit
homo , quod morte plebendum est , & adju-
dicatus morti , suspensus fuerit in patibulo
non permanebit Cadaver ejus in ligno , sed
eadem die sepelietur* . Insuper dies Sabbat-
hi , proxime futuri Religionis ergo id
exposcebat ; quia aliter dies illa sacra ,
& Judæis jucunda , deturpata , & deho-
nestata fuisset horrendo illo spectaculo
corporum , de Crucibus pendentium . Et
hanc rationem ipsummet Evangelium
prodit , dicens : *Ut non remanerent in Cruce
Corpora Sabbatho : erat enim magnus valde
dies ille Sabbathi* ; scilicet , quia anno il-
lo inter paschales dies occurrebat . Secun-
dum fuit , quod Christi Corpus sindone ,
& linteis , involverunt , & fasciis a pe-
dibus usque ad collum colligarunt , &
sudarium , quod faciem illius obvelaret ,
ejusdem capiti superposuerunt . Et hoc
observatum legimus in Lazaro , qui Joan-

nis 11. prodiit e sepulchro *ligatus pedes ,
& manus infixis , & facies illius sudario
erat ligata* : Romani autem corpora de-
functorum igne cremabant , & cineres
urnis condebant . Tertium fuit , quod
Corpus Christi aromatibus inunxerunt ;
hoc est myrrha , & aloe , quæ sunt suc-
ci amarissimi , & virtutem habent a pu-
tredine servandi corpora . Mos inungen-
di corpora defunctorum communis erat
Ægyptiis , Syris , aliisque nonnullarum
nationum hominibus ; sed a solis Judæis
ex Religione servabatur , quia erat eis in
spem futuræ resurrectionis , quam ipsi ,
veræ fidei lumine illustrari , supra cæte-
ros homines agnoscebant , ac fatebantur .
Putat Serry , quod Corpus Christi fuit
unguentis illis , ac balsamis non solum
inunctum , sed quasi etiam immersum ,
arque sepultum ; & hoc ratione quantita-
tis magnæ mixturæ myrrhæ , & aloes ,
librarum circiter centum , ut loquitur
Evangelium . Quartum fuit , quod Chri-
sti Corpus hoc modo fuit in sepulchro
conditum , ut caput illius effer ad Occi-
dentem , & pedes ad Orientem colloca-
rentur ; quod observavit Haimo Halber-
statensis homilia in die santo Paschæ ha-
bita . Et hoc , quia in Templo Jerosoly-
mitano Judæi solebant obversi orare ; un-
de quotquot in Judæa , & præcipue pro-
pe Jerosolymam , tumulis condebantur ,
in hoc idem Templum obversi , ut ait
Serry exercit. 58. , venerationis ergo ,
componebantur . Igitur quia Templum
ad partem Orientalem Jerosolymæ erat
positum , & Christus in monte Calvariæ ,
qui erat situs ad Occidentem extra Jero-
solymam sepultus erat , debebat Christi
Corpus ita in sepulchro componi , ut ca-
put ad Occidentem , pedes vero essent ad
Orientem , ad hoc ut hoc modo sepultus ,
Templum spectaret . Quintum denique
fuit , quod Curatores , & Pollinctores fu-
neris Christi non fuerunt viles homines ,
sed illustres , ac nobiles ; scilicet Joseph
ab Arimathæa nobilis , ac dives decurio ;
qui Corpus Jesu a Pilato petiit , & Nico-
demus Princeps Judæorum , qui magnam
illam aromatum copiam proprio ære
emit , ac profudit . Hi profecto , quan-
vis Christum non agnoscerent uti Deum ,
& quanvis tertia die surrecturum nesci-
rent ; quia tamen uti Prophetam habe-
bant , & virum omni ex parte mirabilem ,
ideo honore illo prosequi sunt ipsum ;
Addit Serry citata Exercit. 58. „ Josepho ,
& Nicodemo Christi Corporis curatoribus
„ bus

bus Deiparam Virginem adjungit Simeon Metaphrastes, quam sacrum caput sudario primum deterfisse ait, ac tum illud Josepho tradidisse, ut illo inter sepulchralia linthea uteretur. Sed quis nesciat, quam multa Scriptor ille Veteribus ignorata, vel e recentioribus lacunis hauserit, vel ipse confixerit? Donec ergo auctoritate id constet, pro certo, atque indubitato haberi non potest.

Ad II. Quæsitum dicimus, sepulchrum Christi fuisse in horto quodam, qui erat in Calvariae monte, & fuisse monumentum novum, in quo nondum quisquam positus erat, & quod excisum erat in petra. Hoc totum I. probatur Joannis 19. v. 41. *Erat autem in loco, ubi crucifixus est, hortus, & in horto monumentum novum, in quo nondum quisquam positus erat: Et Matthæi 27. v. 60. De Joseph ab Arimathæa dicitur: & posuit illud in monumento suo novo, quod exciderat in petra, & advolvisti saxum magnum ad ostium monumenti, & abiit.* Explicant Patres, & Interpretes, fuisse monumentum positum in horto, ut sicut Adam humanum genus in horto perdiderat, ita novus Adam in horto repararet; fuisse quoque monumentum novum, ne surgente Christo alijs quispian antea sepultus surrexisse crederetur, aut fingeretur; fuisse denique in petra excisum, ne si fuisset lapidibus factum, evulso ædificio diceretur a discipulis furto ablatum. Fuit etiam ingens lapis, ad monumenti ostium positus, quem Principes Sacerdotum publico sigillo signarunt, & milites etiam ad custodiam adhibuerunt; quia ita ordinavit Deus, ut quo magis perfida gens sibi caveret, ne fraus ab Apostolis fieret, ita omni fraude cessante, gloriosior, certior, ac manifestior Christi resurrectio redderetur.

Ad III. Quæsitum dicimus, Christum fuisse positum in sepulchro antequam dies Parasceves elapsa esset, dum tamen ad exitum inclinaret, hora scilicet de meridie quinta, antequam Sabbathum inciperet vespere; remansisse autem in sepulchro triginta sex horis, quæ faciunt noctem totam cum die tota, & nocte tota; quod asserit S. Thomas art. 4. ex Augustino lib. 4. de Trinitate cap. 6. dicente, *a vespere sepultura usque ad diluculum resurrectionis triginta sex horæ sunt, id est, nox tota cum die tota, & nocte tota.* Angelicus autem Doctor in corpore ejusdem articuli exscribit: *Respondeo dicendum, quod ipsum tempus, quo Christus*

in sepulchro mansit, effectum mortis ejus representat. Dicitur est autem supra, quod per mortem Christi liberati sumus a duplici morte, scilicet, a morte animæ, & a morte corporis; & hoc significatur per duas noctes, quibus Christus in sepulchro permansit. Mors autem ejus, quia non fuit ex peccato proveniens, sed ex charitate suscepta, non habuit rationem noctis, sed diei, & ideo significatur per diem integrum, quo Christus fuit in sepulchro. Et sic conveniens fuit, quod Christus una die, & duabus noctibus esset in sepulchro.

Pro tertia Dissertationis parte, primo aliqui putant, B. Virginem tempore passionis, & mortis Christi passam fuisse spasmus, id est, præ nimio dolore sensum amisisse, atque in terram corruisse. Et hæc est Vulgi opinio, quam Pictorum imperitia sustinet. Secundo alii volunt, quod B. Virgo passa sit spasmus tempore illo, quo occurrit Christo, Crucem bajulanti, & in hujus opinionis confirmationem adducunt Templum, quod erat in via ad Calvariam, quod S. Maria de Spasmo dicebatur, quia in eo loco præ dolore, quasi exanimis concidit, dum occurreret Filio portanti Crucem. Et hoc etiam asseruit S. Bonaventura lib. medietatis Vitæ Christi cap. 77. *Cernens enim obstratum ligno tam grandi, quod primo non viderat, semimortua facta est præ angustia, nec verbum dicere potuit.* Tertio alii referunt hoc ipsum ad tempus illud, quo B. Virgo vidit Christum nudum extendi super Crucem, ut crucifigeretur, & referunt revelationem Virginis, quam dicunt reperiri apud Anselmum dialogo de Passione Domini: *Cum venissent ad locum Calvaria ignominiosissimum, nuderunt Jesum filium matrem totaliter vestibatur suis, & ego exanimis facta fui.* Quarto hoc videntur affirmare alii de toto crucifixionis tempore; unde adducunt verba, quæ leguntur in quodam opusculo de lamentatione Virginis Mariæ, quod habetur inter opera Bernardi: *Juxta Crucem Christi stabat emortua mater, quæ ipsum ex Spiritu Sancto concepit: vox illi non erat, quia dolore atrox jacens, pallescebat, quasi mortua vivens, vivebat moriens, moriebatur vivens, nec mori poterat, quæ vivens mortua erat.* Eodem modo loquitur supradictus Bonaventura cap. 79. *Credo, quod vel propter angustiarum multitudinem absorpta erat, & quasi insensibilis facta, vel semimortua facta est, nunc quidem multo magis, quam cum obviavit ei, crucem*

sem portanti. Et capit. 8. clarius affirmat, idem accidisse Virgini, quando Christus lancea est vulneratus: *Tunc mater semimortua cecidit inter brachia Magdalena*. Hæc omnia inveniuntur apud Suarez. Dicimus autem nos, B. Virginem hujusmodi animæ, & corporis affectionem, & dejectionem passam non fuisse toto passionis tempore, & nec etiam in depositione Christi de Cruce. Prima pars probatur I. quia Joannis 19. dicitur: *Stabant autem juxta Crucem Jesu Maria mater ejus, &c.* Unde Ambrosius de obitu Valentiniani affirmare non audeat, illam flevisse: *Stantem lego, flentem non lego*. Eadem habet idem Ambrosius de institut. Virginis cap. 7. epist. 82. II. probatur, quia Patres docent, tunc temporis B. Virginem exercuisse actum summæ obedientiæ erga Deum, & eximie charitatis erga homines; unde scribebat Bonaventura in 1. dist. 48. q. ultima. *Quo actu & Deum, & homines sibi maxime devinxisse*; sed incompatibilis est cum tali actu dejectio illa, & conseratio, quam plerique asserunt: ergo, &c. III. quia B. Virgo semper habuit, ut ait Suarez, perfectum dominium super omnes actus, & affectus suos, & ita regebat omnes motus partionis inferioris, ut nihil indecorum, nihil dissonum in ea esse permetteret: ergo B. Virgo non solum non est passa spasmus, quem illi dicunt, sed nec etiam aliquid egit, quod esset indecorum, neque aliquid, quod non summam ejus modestiam præferret. Unde S. Antoninus 4. par. Summæ Theolog. titulo 15. cap. 41. §. 1. scribebat: *Stabat verecunda, modesta, lachrymis plena, doloribus immersa, ita tamen divina voluntati conformis, quod (ut Anselmus ait) si oportuisset, ad implendam secundum rationem voluntatem Dei, ipsa Filium in Cruce posuisset, atque obtulisset. Neque enim minoris fuit obedientia, quam Abraham*. Posterior pars probatur etiam; quia si B. Virgo non passa est spasmus tempore passionis Christi, & præcipue quando Christus crucem ferebat, & de cruce pendebat, multo minus cum pati debebat, quando de Cruce fuit depositus, quia tunc, quum esset jam mortuus, nullum sentiebat dolorem, & honorifice ab hominibus tractabatur, & resurrectio ejus propinquior erat.

Obstant I. Matth. 12. dicitur, quod sicut fuit Jonas in ventre ceti tribus diebus, & tribus noctibus, ita filius hominis erit in corde

terra tribus diebus, & tribus noctibus; sed nomine cordis terræ venit sepulchrum: ergo Christus fuit in sepulchro tribus diebus, & tribus noctibus, non unum tantum die, & duabus noctibus. II. Gregorius Magnus homil. 21. in Evangelia, scribit, quod sicut Sampson abstulit media nocte portas Gazæ, ita Christus media nocte auferens portas inferni, resurrexit: ergo media tantum nocte fuit in sepulchro, non duabus noctibus. III. In morte Christi lux prævaluit tenebris; sed nomine tenebrarum venit nox, nomine autem lucis venit dies: ergo convenientius fuisset, Corpus Christi manere in sepulchro duobus diebus, & una nocte. IV. Lucæ 23. v. 54. legitur: *Dies Parasceves erat, & Sabbathum illucescebat, quando Christi Corpus sepultum fuit*; quibus verbis videtur, contineri contradictionem, quia si Parasceves erat, dici non poterat, quod Sabbathum illucesceret, seu quod oriretur lux matutina Sabbathi, quanvis Sabbathum inciperet Parasceves vespere. V. Adamnanus lib. 2. de situ, & locis Terræ Sanctæ, & post illum Beda lib. 5. Historiæ Gentis Anglorum, referunt, quod Patriarchæ veteris Legis, plantis ad meridiem versis, caputibus vero ad septentrionalem plagam conversis, fuerunt sepulti: ergo non erat mos Judæorum, ut caput defuncti, qui sepulturæ mandabatur, ad Occidentem, & pedes ad Orientem collocarentur. VI. Josepho, & Nicodemio, quos diximus funeris Christi curatores, Simeon Metapraestes adjungit Virginem Deiparam, quam ait, primum deterfisse sudario suo sacrum Christi caput, & deinde illud tradidisse Josepho, ut eodem inter sepulchralia lintea uteretur. VII. Picturæ antiquæ repræsentant B. Virginem exanimem, quando juxta Crucem erat, & quando Christi Corpus super genua tenebat. VIII. Multi Authores Spasmus B. Virginis testantur, quibus contradicere absque temeritate non possumus.

Respondemus ad I. Verbis S. Thomæ citato art. 4. ad 1., qui laudat Augustinum lib. 3. de consensu Evangelist. cap. 24. *Quidam modum loquutionis Scripturæ nescientes, nosse voluerunt annumerare tres illas horas, a sexta usque ad nonam, quibus Sol obscuratus est, & diei, tres horas alias, quibus iterum terris est redditus, idest a nona usque ad ejus occasum. Sequitur enim nox futuri Sabbathi, qua cum suo die computata,*

putata, erunt jam due noctes, & duo dies. Porro autem, post Sabbathum sequitur nox primi Sabbathi, idest, illucescentis diei dominici, in qua tunc Dominus resurrexit, & ita adhuc non constabit ratio trium dierum, & trium noctium. Restat ergo, ut hoc inveniatur illo Scripturarum usitato loquendi modo, quo a parte totum intelligitur, ita scilicet, quod unam noctem, & unam diem accipiamus pro uno die naturali. Et sic primus dies computatur ab extrema parte sui, qua Christus in sexta feria est mortuus; & sepultus: secundus autem dies est integer cum viginti quatuor horis nocturnis, & diurnis: nox autem sequens pertinet ad tertium diem. Sicut enim primi dies propter futurum hominis lapsum a luce in noctem, ita isti propter hominis reparationem, a tenebris computantur in lucem.

Ad II. Augustinus lib. 4. de Trinit. cap. 5. docet, Christum resurrexisse diluculo, quando scilicet apparet aliquid lucis, & remanet aliquid tenebrarum noctis. Propter hanc eandem rationem dici potest cum Gregorio, quod Christus resurrexit media nocte, hoc est tempore illo, quod mediat inter noctem, & diem, & quod potest dici pars diei, & noctis, non autem, quod nox dividatur in duas partes, & inter hasce Christus resurrexerit; & est etiam responsio Angelici.

Ad III. dicitur, lucem prævaluisse in morte Christi, quia Christus removit tenebras duarum noctium, idest, duplicis mortis nostræ; ut docet Angelicus.

Ad IV. Verba illa; & Sabbathum illucescebat, non denotant matutinam lucem Sabbathi, quia a fine Parasceves ad lucem matutinam Sabbathi duodecim horæ intercedebant; sed denotant lucem lucernarum, ac lampadarum, quas Judæi accendebant, inclinante Parasceve, & paulo ante primam vesperam Sabbathi, quia illas toto Sabbatho accendere prohibebantur.

Ad V. Patriarchæ veteris Legis, de quibus loquuntur Adamnanus, & Beda, mortui fuerunt ante conditum Templum; adeoque in sepultura eorum non potuit haberi respectus, qui deinde habitus fuit, quando Jerosolymitanum Templum fuit erectum. Cæterum de rebus tam antiquis, quis poterat exactam adeo notitiam habere, ut sciret in Sepulchris ubinam pedes, ubi defunctorum capita collocarentur? Præcipue si in sepulchris plura fuissent cadavera recondita.

Ad VI. hæc reponit Serry exercit. 38. nu. 1. PAR. IV.

„ Sed quis nesciat quam multa Scriptores ille (Simeonem intelligit Metaphrastem) a veteribus ignorata, vel e recentioribus lacunis hauserit, vel ipse confanxerit? Donec ergo graviore autoritate id constet, pro certo, atque indubitato haberi non potest.

Ad VII. dicit Graveson Dissert. 20 quæsit. 7. „ Ludunt ergo nos Pictores, quorum alii pro innata fingendi libidine, depingunt B. Virginem juxta Crucem præ doloris vehementia hærentem attonitam, quasi in saxeam duriciam obriguisset. Alii non minus ludicre eam exhibent inter brachia Magdalensæ exanimem collapsam, operaque adjutam piarum mulierum. Insaniunt vero nonnulli Auctores, quos non pudet asserere, B. Virginem, moriente Filio, unguibus sibi lacerasse genas, pugnis contudisse pectus, dissipasse comam, omnia inconditis vociferationibus complecti, Judæis, Judæ & Militibus fuisse imprecaturam, per vicos, & plateas insanarum mulierum more, oberasse intemperitiis obnoxiam, & tantum non in furias actam. Quæ omnia cum ludicra sint, & indecora, penitus ablegari debent a B. Virgine, quæ dum vixit, nihil antiquius habuit, quam ut, se totam divino permitteret arbitrio, & in rebus arduis, non secus ac in secundis semper sibi constanti vitæ ratione divinæ voluntati obsequeretur. Legi potest Tractatus 13. de Spasmo B. Mariæ Virginis, a nostra Cajetano editus, qui extat in 2. Tomo ejus Opusculorum.

Ad VIII. respondemus cum Suarez loco citato: „ Auctores vero, qui in contrarium adducuntur, in primis non sunt admodum antiqui, ac antiquiores non solum illo modo non loquuntur, sed etiam contrarium sæpe indicant. Deinde aliqui ex illis libris, qui afferuntur, incerti sunt, præsertim liber ille de lamentatione Virginis inter incerta Bernardi opera ponitur. Dialogus etiam de Passione, Anselmo adscriptus, mihi est valde suspectus, tum quia Stylus non redolet Anselmum; tum etiam quia multa in illo continentur, quæ non gravitate, nec doctrina Anselmi digna videntur: Ut, verbi gratia, quod B. Virgo cœperit clamare, & ejulare, quando Christus lanceæ vulnus accepit. Denique etiam illi Patres non omnes expresse loquuntur; Anselmus enim in uno loco dicit Quasi exanimis, in alio vero quanvis dicat: Exanimis facta est, statim vero explicat non

„ amississe sensus . Dicit enim , accepisse il-
 „ lico Virginem velamen capitis , ut Chri-
 „ stum tegeret . Itaque verbum illud *ex-*
 „ „ nimis, solum est positum ad explicandam
 „ acerbiteratem doloris : eademque fere est

„ Bernardi , & Bonaventuræ sententia .
 „ Nam per exaggerationem quandam lo-
 „ quuti videntur , ut loco etiam supra ci-
 „ tato dixi . „

DISSERTATIO CCXLVI.

*De Resurrectione Christi . An Christus vere resurre-
 xerit ? Qua die , & hora resurrexerit ? An vere
 aliqui resurrexerint cum ipso ? Et an
 denuo fuerint mortui ?*

PRIMO erravit Cerinthus , qui secundum Epiphanium hæresi 28. asseruit , Christum passum esse quidem , crucifixum , & mortuum , sed nondum resurrexisse , resurrecturum tamen postea in generali resurrectione : vel secundum Irenæum lib. 1. contra hæreses cap. 25. distinguit Christum a Jesu , & dixit , passionis tempore Christum a Jesu recessisse , & neque mortem obiisse , neque resurrexisse ; Jesum vero & mortuum fuisse , & resurrexisse : Vel secundum Augustinum , qui lib. de hæresibus hæresi 8. expresse dicit , Cerinthus negasse , Jesum resurrexisse . Secundo fuerunt aliqui , quos refert Tertullianus lib. de carne Christi cap. 24. suppressis nominibus , qui asseriebant , animam Christi esse in Cælo sine carne ; alios vero qui dicebant , carnem Christi esse in Cælo , vacuum sensu . Hi profecto omnes Christi resurrectionem negarunt . Hos autem errores Philastrius tribuit Passionistis , Seleucianis , & Hermianis , qui dixerunt , solam Christi animam ascendisse in Cælos , reliquisse vero carnem suam in Sole , propter quod male intelligebant illud Psalmi 18. *In Sole posuit tabernaculum suum .* Tertio erravit Apelles , qui Philastrio teste dicebat , Christum resurrexisse , sed non in sua ac vera carne . Augustinus hæresi 23. absolute de Apelle refert , dixisse , Christum sine carne resurgentem in Cælum ascendisse . Quarto Hæretici omnes , qui negabant , Christum fuisse verum hominem , aut assumpsisse verum corpus humanum , ac mortale , aut vere mortuum fuisse , ex vi consequentiæ debebant quoque ve-

ram resurrectionem negare .

Quinto Hæretici alii , etsi concesserint , Christum resurrexisse , negarunt tamē , resurrexisse clauso monumento . Et hi fuerunt Calvinus lib. 4. instit. cap. 17. §. 29. dicens : „ Quod Christū exiisse e sepulchro clauso , „ & clausis januis ad discipulos ingressum „ esse obijciunt , nihilo magis eorum errori „ suffragatur . Nam sicut aqua non secus ac „ solidum pavementum Christo iter præ- „ buit super lacum ambulanti : ita nihil mi- „ rum , si ad ejus occursum se flexit lapidis „ durities . Etsi probabilius est , ejus imperio „ amovum fuisse lapidem , & mox transitu „ dato , in suum locum rediisse . Nec januis „ clausis intrare tantundem valet , ac pene- „ trare per solidam materiam , sed sibi adi- „ tum patefacere divina virtute , ut repen- „ te steterit inter suos discipulos plane ad- „ mirabili modo , cum obseratae essent fo- „ res . „ Henricus Bullingerus ad cap. 20. Joannis : „ Vel Angelum fores Christo „ aperuisse , sicut in Actis Petro contigit : „ vel Christi potentiam invenisse modum „ ingrediendi , non adversum naturæ , & „ substantiæ corporis sui veri , ut non sit „ opus comminisci per miraculum duo „ corpora in eodem fuisse loco , aut Cor- „ pus Domini nullo circumscribi loco . „ Rodolphus Gualterus lib. de Incarnat. fol. 82. „ Quod vero de sepulchri lapidei „ operculo , & foribus clausis garrunt , „ plusquam puerile commentum , & jam „ centies a nostris confutatum est . Quis „ enim Evangelistarum unquam memoriæ „ prodidit , Christi Corpus per massam il- „ lam lapideam penetrasse , ut redivivum „ terris redderetur ? Quis nescit Angelum „ Cælo descendisse , qui & lapidem revul- „ sit , & milites splendore suo exanimavit ? „ Quo ad fores clausas satis constat Joanni

„ hoc

„ hoc propositum fuisse , ut temporis cir-
 „ cumstantiam notaret , quo Christus ad
 „ discipulos venit , & quales illi sese tunc
 „ gesserint , doceret . Neque enim ex hi-
 „ storias ejus contextu quisquam evicerit ,
 „ Christi Corpus per fores illas , sive li-
 „ gneas , sive ferreas , sive cancellatas pe-
 „ netrasse , aut quicquam fecisse a corporis
 „ propria natura alienum . „ Theodorus
 „ Beza in Creophagia negat „ Christi Cor-
 „ pus egressum esse e sepulchro clauso : la-
 „ pidis enim duritiem per Dei omni-
 „ potentiam Corporis Christi moli cedere
 „ potuisse . „ Contra Vvestphalum negat „
 „ Christum pervenisse ad discipulos per
 „ fores clausas , sed tum ad eos venisse ,
 „ & comparuisse inter discipulos cum ja-
 „ nuis clausis una essent „ Homilia 2. de
 „ Coena Domini fingit „ miracula de Chri-
 „ sti ingressu per januas clausas , & egres-
 „ su per lapidem sepulchri , in parietis , &
 „ sepulchri mole repente opificis sui cor-
 „ pori cedente , potius quam in ipso Chri-
 „ sti corpore edita videri . „ Hoc quidem
 „ Calviniani dicunt , quod cæteris ipsorum
 „ figmentis catholicum dogma non adhæ-
 „ reat . Dicunt enim Catholici , duo cor-
 „ pora divinitus esse posse in eodem loco ,
 „ & hinc consequenter unum cum altero
 „ posse penetrari ; quod factum fuit in
 „ Christo , quando exivit e sepulchro clau-
 „ so , quando clauso B. Virginis utero na-
 „ tus est , & quando clausis januis ad disci-
 „ pulos intravit .

Sexto posteriorum temporum Heretici , sub
 Calvino pariter , & Osiandro , ut Corpo-
 ris , & Sanguinis Christi realem præsen-
 tiam in Sacramento Eucharistiæ nega-
 rent , & transubstantiationis doctrinam
 facilius possent labefactare , & impugna-
 re , dixerunt , Corpus Christi post resur-
 rectionem remansisse exangue , ac pro-
 inde vinum non posse converti in San-
 guinem Christi in Eucharistia . Erroris
 hujusce Propugnatores ex Calviniano-
 rum grege fuerunt Albestinus , De la
 Roque , Petrus Allix , contra quos Catho-
 lici ostenderunt , Corpus Christi post
 resurrectionem fuisse verum & inte-
 grum ; compactum , scilicet , carne , ossi-
 bus , sanguine , aliisque membris , quæ
 ad humani corporis integritatem per-
 tinent .

Septimo , Judæi , utpote Domini nostri
 Jesu Christi hostes insensitissimi , & im-
 placabiles , omnem moverunt lapidem ,
 ut resurrectionis ipsius veritatem impu-
 gnarent ; unde & a tempore illo , quo

PAR. IV.

Christus Dominus resurrexit , & subse-
 quentibus etiam temporibus usque mo-
 do , non destiterunt , nec desinunt , con-
 tra illam loqui , ut illam penitus in fide-
 lium cordibus destruant .

Octavo , Benedictus Spinosa , ex Judæo
 Christianus factus , quanvis nomine tan-
 tum , non vero re Christianus fuerit , vo-
 luit , intelligendam esse allegorice , non
 vero literaliter , & historice , totam de
 resurrectione Christi historiam , quam
 in suis Evangelii Evangelistæ narrant .
 Hæc sunt verba , quæ scribebat Spinosa
 in Epist. 23. ad Henricum Oldembur-
 gum : „ Concludo itaque Christi a mor-
 „ tuis resurrectionem revera spirituales ,
 „ & Solis fidelibus ad eorum captum ,
 „ revelata fuisse , nempe quod Christus
 „ æternitate donatus fuit , & a mortuis
 „ surrexit , simul atque vita , & morte sin-
 „ gularis sanctitatis exemplum dedit , &
 „ eatenus discipulos suos a mortuis su-
 „ scitat , quatenus ipsi hoc vitæ ejus , &
 „ mortis exemplum sequuntur : „ Et epist.
 „ 25. ad eundem : „ Cæterum Christi
 „ passionem , mortem , & sepulturam re-
 „ cum literaliter accipio , ejus autem re-
 „ surrectionem allegorice . Fateor quidem
 „ hanc ab Evangelistis iis narrari cir-
 „ cumstantiis , ut negare non possimus ,
 „ ipsos Evangelistas credidisse Christi cor-
 „ pus resurrexisset , & ad cælum ascendisse ,
 „ ut ad Dei dexteram sederet ; & quod ab
 „ Infidelibus etiam potuisset videri , si una
 „ in iis locis adfuissent in quibus ipse
 „ Christus Discipulis apparuit , in quo ta-
 „ men salva Evangelii doctrina potuerunt
 „ decipi , ut etiam aliis Prophetis conti-
 „ git . „

Nono , Socinus in responsione ad defensio-
 nem Francisci Puccii , asseruit , corpus
 Christi post resurrectionem non fuisse
 immutatum , nec immortale , & glorio-
 sum effectum . Refertur , & impugnatur
 a Graveson citato loco Conclus. 3.

Decimo , Eutychius , Patriarcha Constan-
 tinopolitanus , dicebat , corpus nostrum
 in illa resurrectionis gloria fore impal-
 pabile , & ventis , aereque subtilius , &
 Christum Dominum post confirmata
 corda discipulorum palantium , omne
 illud , quod palpari poterat , in subtili-
 tatem aliquam redegisse . S. Gregorius
 Magnus , dum Constantinopoli Pelagii
 II. Papæ Legati munus ageret , hunc Pa-
 triarcham impugnavit coram Tiberio
 Imperatore , & Eutychius ipse Patriar-
 cha , morti proximus , palinodiam de-

III 2 can.

cantravit ; quod refert ipsemet Gregorius Magnus lib.4. Moral. cap.29.

Dicimus I. Christum vere a mortuis surrexisse ; post resurrectionem habuisse corpus verum , & integrum ; habuisse pariter corpus gloriosum , quanvis in eo cicatrices , seu vulnera , remanserint ; & clauso monumento resurrexisse . Quatuor habet partes Conclusio, quæ omnes sunt de fide.

Prima Conclusionis pars probatur I. ex Scripturis . Matthæi 28. *Vespere autem Sabbathi , quæ lucefcit in prima Sabbathi , venit Maria Magdalena , & altera Maria videre sepulchrum . Et ecce terramotus factus est magnus ; Angelus enim Domini descendit de Cælo, & accedens revolvit lapidem , & sedebat super eum . Præ timore autem ejus exterriti sunt Custodes , & facti sunt velut mortui . Respondens autem Angelus dixit mulieribus : Nolite timere vos ; scio enim quod Jesum , qui crucifixus est, quaritis . Non est hic : surrexit enim, sicut dixit . Joannis 20. Cum ergo sero esset die illo, uno Sabbathorum , & fores essent clausæ , ubi erant discipuli congregati propter metum Judæorum , venit Jesus , & stetit in medio, & dicit eis : Pax vobis . Et cap.26. Et post dies octo , iterum erant discipuli ejus intus, & Thomas cum eis. Venit Jesus januis clausis , & stetit in medio . Marci cap. 16. Et cum transisset Sabbathum, Maria Magdalene , & Maria Jacobi , & Salome emerunt aromata , ut venientes ungerent Jesum . Et valde mane una Sabbathorum veniunt ad monumentum orto jam Sole, & dicebant ad invicem : Quis revolvat nobis lapidem ab ostio monumenti ? Et respicientes viderunt revolutum lapidem ; erat quippe magnus valde . Et introeuntes in monumentum viderunt juvenem sedentem in dextris cooperatum stola candida , & obstupuerunt . Qui dicit illis : Nolite expavescere : Jesum quaritis Nazarenum crucifixum : surrexit, non est hic : ecce locus , ubi posuerunt eum . Sed ite , dicite discipulis ejus, & Petro , quia præcedet vos in Galilaam : ibi eum videbitis , sicut dixit vobis . Lucæ 24. Una autem Sabbathi valde diluculo venerunt ad monumentum , portantes , quæ paraverant aromata , & invenerunt lapidem revolutum a monumento , & ingressæ , non invenerunt corpus Domini Jesu . Et factum est dum mente confternatæ essent de isto, ecce duo viri steterunt secus illas in veste fulgenti. Cum timerent autem , & declinarent vultum in terram , dixerunt ad illas : Quid quaritis viventem cum mortuis ? Non est hic , sed*

surrexit : recordamini qualiter loentus est vobis , cum adhuc in Galilæa esset, dicens : Quia oportet Filium hominis tradi in manus hominum peccatorum , & crucifigi , & die tertia resurgere . Et recordatæ sunt verborum ejus . Joannis 20. Una autem Sabbathi Maria Magdalene venit mane , cum adhuc tenebræ essent , ad monumentum , & vidit lapidem sublatum a monumento . Cucurrit ergo , & venit ad Simonem Petrum , & ad alium discipulum, quem amabat Jesus, & dicit illis : Tulerunt Dominum de monumento , & nescimus ubi posuerunt eum . Exiit ergo Petrus , & ille alius discipulus , & venerunt ad monumentum . Cucurrebant autem duo simul , & ille alius discipulus præcurrebat citius Petro , & venit primus ad monumentum . Et cum se inclinasset, vidit posita linteamina , non tamen introivit . Venit ergo Simon Petrus , sequens eum , & introivit in monumentum , & vidit linteamina posita . Et sudarium , quod fuerat super caput ejus, non cum linteaminibus positum , sed separatim involutum in unum locum . Tunc ergo introivit , & ille discipulus , qui venerat primus ad monumentum , & vidit , & credidit ; nondum enim sciebant Scripturam, quia oportebat eum a mortuis resurgere . Abierunt ergo iterum discipuli ad semetipsos . Maria autem stabat ad monumentum foris plorans ; dum ergo fle-ret , inclinavit se , & prospexit in monumentum , & vidit duos Angelos in albis sedentes , unum ad caput , & unum ad pedes, ubi positum fuerat corpus Jesu . Dicunt ei illi : mulier , quid ploras ? Dicit eis : quia tulerunt Dominum meum , & nescio , ubi posuerunt eum . Hac cum dixisset , conversa est retrorsum , & vidit Jesum stantem ; & non sciebat , quia Jesus est . Dicit ei Jesus : Mulier , quid ploras ? Quem quaris ? Illa existimans , quia hortulanus esset , dicit ei : Domine , si tu sustulisti eum , dicito mihi , ubi posuisti eum ; & ego eum tollam . Dicit ei Jesus : Maria . Conversa illa dicit ei : Rabboni (quod dicitur Magister) . Dicit ei Jesus : noli me tangere , nondum enim ascendi ad Patrem meum . Vade autem ad fratres meos, & dic eis : Ascendo ad Patrem meum , & Patrem vestrum, Deum meum, & Deum vestrum . Venit Maria Magdalena annuncians discipulis : quia vidi Dominum , & hæc dixit mihi .

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Leo Magnus serm. 1. de resurrect. Domini cap. 3. Ideo enim & clausis ostiis ad discipulos introibat, & flatu sua dabat Spiritum Sanctum , & dato intelligentia lumine Sa-

erarum Scripturarum occulta pandebat, ut agnosceretur in eo proprietas divina, humanaque natura individua permanere. Et epist. 81. ad Dioscorum Alexandrinum cap. I. In hac Dominica resurrectionis die, congregatis in unum discipulis, januis clausis, cum ad eos Dominus introisset, insufflauit, & dixit: Accipite Spiritum Sanctum. Gregorius Magnus homil. 26. in Evangel. Prima lectionis hujus Evangelica quasi animus pulsatur, quomodo post resurrectionem Corpus Dominicum verum fuit, quod clausis januis ad discipulos ingredi potuit? Sed sciendum nobis est, quod divina operatio, si ratione comprehenditur, non est admirabilis. Nec fides habet meritum, cui humana ratio praebeat experimentum. Sed haec ipsa nostri Redemptoris opera, quae ex semetipsis comprehendere nequaquam possunt, ex alia ejus operatione pensanda sunt, ut rebus mirabilibus fidem praebeant, facta mirabiliora. Illud enim corpus Domini intravit ad discipulos januis clausis, quod videlicet ad humanos oculos per natiuitatem suam clauso exiit utero Virginis. Quid ergo mirum, si clausis januis post resurrectionem suam in aeternum iam victurus, intravit, qui moriturus veniens, non aperto utero Virginis exiit? Damasus in Confessione fidei, quae extat apud Theodoretum Histor. lib. 5. cap. 11. Si quis negaveris Christum in carne, quam sumpsit, sedere ad dexteram Patris, in qua etiam venturus est ad iudicium de vivis, & mortuis exercendum, anathema esto. Et in Symbolo: Qui devictio mortis imperio, cum ea carne, qua natus, & mortuus, & passus fuerat, & resurrexit, ascendit ad Patrem, sedetque ad dexteram ejus in gloria, quam semper habuit, & habet. Gelasius de duabus in Christo naturis contra Eutychen: Si in deitatem, ut putant, humanitate transfusa, vel ex omni parte translata desit esse humana substantia: ergo ut humanitatis forma sine sui proprietate cessavit? Si dicunt in nulla deitate humana forma lineamenta constare, quid aliud quam Anthropomorphitas convincuntur inducere, quos dudum Catholica talia somniantes damnavit Ecclesia? Nam si & substantia, & forma hominis Jesu Christi hac transfusione consumpta est, quis est, quem vidit ad dexteram virtutis stantem S. Stephanus? Quis hominis Filius venturus est ad iudicandos vivos, & mortuos? Quis erit, quem videbunt, in quem compunxerunt? Abolitum est omne mysterium, vacuatum est, resolutumque, ut dictum est, quod absit omne Sacramentum, falsumque erit,

quod ait ipse Salvator: Palpate, & videte, quia spiritus carnem, & ossa non habet, sicut me videtis habentem. Et certe hoc post resurrectionem dixit, talis jam dixit, qualis cum discipulis per quadraginta dies conversatus est, convalescens, & cohabitans cum eis: Talis dixit, qualis ascendit in caelum: Talis dixit, qualis promissus est inde esse venturus. Aut legant ipsi ubi, posteaquam de se illa professus est, fuerit immutatus, & aliter quam se discipulis patefecit, ascenderit levatus in caelum. Loco IX. epistola ad Petrum Antiochenum Episcopum: Credo Christum die quadagesima post resurrectionem cum carne, qua surrexit, & anima, ascendisse in caelum, & sedere in dextera Patris.

III. Probatur ex Conciliis. Concilium Nicaenum Generale I. in Symbolo: Tertia die resurrexit a mortuis. Concilium Constantinopolitanum Generale I. pariter in Symbolo: Et resurrexit tertia die secundum Scripturas. Concilium Ephesinum in Epist. Cyrilli ad Reginas: Christus, ut Deus cum Patre resuscitavit se ipsum, ut hominem. Et infra: Christus in carne resurrexit divina virtute. Concilium Lateranense I. cap. 1. Christus descendit in anima, resurrexit in carne, ascenditque pariter in utroque, venturus in fine seculi, iudicare vivos, & mortuos.

IV. Probatur ex Patribus Graecis. Nyssenus orat. 2. de Resurrect. Domini: Cum Angelus lapidem revolvisset, reperit resurrexisse Dominum sepulchro, quod sigillis munitum fuerat, ac praesidio militum custodiebatur, sicut Deum decebat, clauso reliquo, quemadmodum clausis quoque januis penetrans, in domicilium ad discipulos accessit. Quare etiam dicebat: Non est hic sed surrexit, significans Angelus ante suum adventum, admirabiliter accidisse resurrectionem Servatoris, quam, ut Deus, propria virtute exequens, in eis, quae disposita, ac destinata erant, peragendis nullum Angelorum auxilium desideravit. Nisi enim hoc ita esset, dixisset: Ecce resurget, significans id, quod statim fieret: sed quoniam ante factum erat, praeterito tempore utens, dixit: Non est hic, sed surrexit. Et oratione pariter de resurrectione, quam citat Graveson: Oportuisse primum muliebrem sexum, & ab Angelo bonum resurrectionis accipere munus, & Dominum videre, & primam ab eo vocem audire, Avete. Quoniam mulier quoque prima audiverat vocem serpentis, & contra praeceptum viderat ligni interdicti fructum, & pena tristitia, & doloris con-

condemnata fuerat. Quapropter etiam ad-
 rare Servator, & pedes apprehendere, &
 contrectare permittebat, & Discipulis gau-
 dium annunciare jubebat, cum mulierem,
 qua tristitia ministra Adamo fuerat, gaudii
 nuntiam viris esse vellet, contraria con-
 trariis curans. Chrysostomus homil. 9. de
 resurrect. Christum sic loquentem in-
 ducit: Non est meum meos ludificare phan-
 tasmate, vanam imaginem visus si timet,
 veritatem corporis manus, & digitus explo-
 ret. Potest fortasse aliqua oculos caligo de-
 cipere, palpatio corporalis verum corpus
 agnoscat: Spiritus, inquit, carnem, & ossa
 non habet, sicut me videtis habere. Quod
 ostia clausa penetravi, sola est virtus divi-
 ni spiritus, non sola carnis substantia. Alio-
 quin, quid profuit me suscepisse hominem,
 si piguit suscitasse? Amphilocheus orat.
 habita super eo: Non potest quicquam Fi-
 lius a se facere: Post resurrectionem Do-
 minus, utrumque ostendit, & quod corpus
 est huiusmodi, & quod id est, quod resurre-
 xit. Recordare historiae, erant discipuli con-
 gregati post passionem, & resurrectionem,
 & portis clausis stetit in medio eorum Do-
 minus. Neque hoc unquam fecit ante pas-
 sionem. An non potuit hoc jam olim Chri-
 stus facere? Deus enim potest omnia. Sed
 non fecit ante passionem, ne existimares, vi-
 sionem, aut apparentiam esse aconomiam, nec
 putares esse spiritalem Christi carnem, nec e
 caelis descendisse, nec alterius esse substan-
 tia, quam sit nostra caro.

V. Probatur ex Patribus Latinis. Hiero-
 nymus in Apologia pro libris adversus
 Jovinianum ad Pacmachium, quæ est
 epist. 30. cap. 8. Jesus enim clausis ingressus
 est ostiis, & in sepulchro ejus, quod novum,
 & in petra durissima fuerat excisum, nec
 antea quis, nec postea positus est. Augu-
 stinus epist. 3. ad Volusianum. Ipsa vir-
 tus per inviolata matris Virginea viscera
 membra infantis eduxit, quæ postea per clau-
 sa ostia membra Juvenis introduxit. Hic si
 ratio quaritur, non erit mirabile: si exem-
 plum poscitur, non erit singulare. Demus,
 Deum aliquid posse, quod nos fateamur in-
 vestigare non posse. In talibus rebus tota
 ratio facti est potentia facientis. Chryso-
 logus serm. 80. Scio, quia Jesum, qui cru-
 cifixus est, queritis; non est hic. Sic dixit
 Angelus, qui aperuit hoc sepulchrum, non
 ut inde exiret Christus, qui ibi jam non erat,
 sed ut ibi Christum jam non esse monstraret.
 Beda in Homiliis æstivalibus, homil. in
 Vigilia Paschæ: Quod Angelus advenit
 obsequium servitutis suæ, quod Domino de-

buit, exolvit. Quia enim Christus Deus,
 & homo est, inter acta humanitatis ejus sem-
 per Angelorum ministeria Deo debita non
 desunt. Revolvit autem lapidem, non ut
 egressuro Domino januam pandat, sed ut
 egressus ejus, jam facti, præstet hominibus
 indicium. Anselmus Cantuariensis ad
 cap. 28. Matthæi: Obsequium suæ servitu-
 tis, quod Domino debuit, Angelus exolvit:
 quia accedens revolvit lapidem, non ut
 egressuro Domino januam panderet, sed ut
 egressus ejus, jam facti, hominibus indicium
 præstaret.

VI. Probatur rationibus theologicis. I. Si
 Christus vere non resurrexit, resurrectio
 ipsius discipulorum fraude fuit publica-
 ta; sed tantum abest, quod in facto illo
 intercesserit discipulorum fraus, ut po-
 tius interfuerit ad istam occultandam,
 Judæorum impostura: ergo vere Chri-
 stus Dominus resurrexit. Probatur mi-
 nor. Post Christum sepulturæ traditum,
 Pharisei, & Sacerdotes adierunt Pila-
 tum, & dixerunt ei: Domine, recordati
 sumus, quia seductor ille dixit, adhuc vi-
 vens: Post tres dies resurgam. Jube ergo cu-
 stodiri sepulchrum, ne forte veniant discipu-
 li ejus, & furentur eum. Pilatus annuit
 illis, apposuit custodes, voluit, ut ipsi-
 met Judæi obsignarent sepulchrum, &
 modis omnibus caverent, ne fraus aliqua
 a discipulis fieret. Hoc supposito; Po-
 terant ne discipuli de resurrectione Chri-
 sti imposturam excitare? Poterant frau-
 dem componere? Poterant mendacium
 publicare? Præcipue quum essent rudes,
 imperiti, & meticulosi. II. Postquam
 Christus resurrexit, Judæi in plura loca
 miserunt nuncios, ut publicarent, Chri-
 sti Corpus fuisse a discipulis furto abla-
 tum, ut sic eum resurrexisse prædica-
 rent; quod testatur Justinus in suo Dia-
 logo verbis hisce: Eximiiis viris delectis,
 in omnem Orbem terrarum eos misistis, qui
 renunciarunt, hæresim, & sectam quandam
 impiam, & iniquam excitatam esse a Jesu
 quodam Nazareno seductore, quem a vobis,
 crucifixum Discipuli ejus noctu e monumento,
 ubi a cruce refixus, positus erat, furto
 sustulerunt, & homines in errorem abduxe-
 rint, asseverantes, eum a mortis excitatum
 esse. Vel ergo Populi crediderunt Judæis,
 hæc nuntiantibus, & nihilominus fidem
 Christi amplexati sunt; vel non credide-
 runt Judæis, & Christo nomen dederunt?
 Si primum: en Judæorum impostura
 sine fructu; Si secundum: en Judæorum
 mendacium sine fide. III. Christus præ-
 di-

dixerat Apostolis, & discipulis ejus, se surrecturum tertia die: Vel ergo resurrexit, vel non resurrexit? Si resurrexit: Vera fuit resurrectio ejus; Si non resurrexit: Quare igitur Apostoli, a Christo decepti, & illusi, fide tanta, fortitudine, & constantia, resurrectionem ejus per totum terrarum Orbem adeo infatigabiliter prædicarunt, ut morrem potius obirent, quam tacerent? IV. Resurrectio Christi, aut credibilis, aut non credibilis erat? Si credibilis: ergo jam fuit, Christus enim eam predixit, non semel sed pluries, & Apostoli ubique gentium prædicarunt: Si incredibilis: Quare ergo ab omnibus fere hominibus credita est? Et hoc est argumentum Augustini lib. 22. de Civit. Dei cap., dicentis: *Resurrectio certe Christi, & in celum cum carne, in qua resurrexit, ascensio, toto jam mundo prædicatur, & creditur: Si credibilis non est, unde toto Orbe jam credita est?* V. Si non fuit vera resurrectio Christi: ergo fuit Apostolorum, & discipulorum commentum: debuissent ergo Apostoli inter se convenire, ut commentum hoc ubique gentium prædicarent. Sed qua mercede? Quo præmio? Immo potius quam non poena, afflictione, & morte? Et credibile est, Apostolos voluisse scienter hoc mendacium publicare sine spe præmii, sed cum certa expectatione supplicii? VI. Christus in resurrectione sua tot prodigia operatus est, quot in Evangelis describuntur; tot hominibus, & mulieribus apparuit, quot in Evangelis narrantur; Et Matthæus denique Evangelista hæc omnia retulit in Evangelio suo, quæ Judæi ipsi facillime poterant videre, & examinare: ergo non poterant hæc omnia fieri absque eo quod Judæi Matthæum, aliosque Apostolos, falsitatis, & mendacii accusarent; sed nunquam accusarunt: ergo nulla falsitas, nullum mendacium interveit.

VII. Probatur ex Scripturibus exteris. Josephus Judæus lib. 18. antiquit. cap. 4. testatur aperte, quod Christus die tertio post passionem a mortuis surrexit, & vivus discipulis suis apparuerit: *Apparuit enim eis tertia die vivens, multa hæc, & alia mirabilia Oraculis Prophetarum de eo vaticinantibus; & usque hodie Christianorum gens ab hoc sortita vocabulum non defecit.* Insuper Pontius Pilatus Claudio Tiberio Imperatori scripsit ejusdem resurrectionis lulentissimum testimonium. Epistola autem hæc est, „ Pontius Pilatus Clau-

„ dio Tiberio Neroni Imp. S. Nuper contigit, cujus rei testis esse possum, Judæos sese ipsos, posterioresque suos universos per invidiam damnatione perdidisse. Cum enim ex Oraculorum promissis, Majorum ipsorum auctoritate, receptis, hoc expectarent, ut Deus illorum per Virginem juvenculam mitteret, qui jure Rex eorum diceretur, hunc, me presente, misit in Judæam, quod omnibus notum est, cæcis visum restituebat, leprosos mundabat, resolutos nervis curabat. Viderunt quoque ipsum Demonia abegisse, atque Obsessos Spiritibus immundus liberaffe, mortuos item ex sepulchris ipsis resuscitavit. Obediebant ipsi ventorum turbines, siccis pedibus mare inambulabat. Vixit quoque per multa miracula, ut vulgo inter Judæos, & plebem, Dei Filius diceretur. Principes vero Sacerdotum, simulatione, & livore instincti, adversabantur illi: captumque illum mihi tradiderunt, omnibus sceleribus eum reum facientes. Magum appellabant, atque Legis eorum destructorem, & contradictorem. Quibus persuasionibus seductus ipse, fidem quam reli ipsorum adhibui, flagellatumque, ipsis tradidi, ut pro arbitrio in eum ammadverterent. Crucifixerunt igitur illum, & sepulchro, quo conditus erat, Custodes adhibuerunt, inter quos ex meis militibus nonnulli erant, qui tertio die cum a mortuis resurgentem viderunt. Nequitia autem Judæorum magis hoc factum exarsit, numerarumque magnam pecuniarum vim ipsis militibus, quatenus discipulos ipsius noctu corpus rapuisse prædicarent. Acceperunt hi quiddam pecunias; nihilominus tamen publice ubique professi sunt, atque testantur, se visiones Angelorum vidisse, ac Jesum illum a mortuis vere resurrexisse. Hæc autem ideo scripsi, ne quis magia, ac mendaciis Judæorum, si de re gesta aliter loquantur, fidem adhibeat. Vale. Hæc Pilati Epistola refertur a Graveson disert. 22. conclus. 1., qui testatur, illam Xistum Senensem, quem vocat Criticus disciplinæ peritissimum, in vetustissimis Bibliothecæ Vaucaus monumentis reperisse, illamque lib. 2. Bibliothecæ suæ sanctæ pagina 199. inseruisse. Ceterum Pilati Epistolæ exemplum recitat Hegesippus in Anacrophalcoi librorum suorum de Excidio Urbis Ierosolymitanæ, de quo dicit Natalis Alexander in seculo primo cap. 4., germanum, an falsum,

sum, nescio; Opus Hegeſippi intelligit.
 Secunda Concluſionis pars probatur I. ex conſenſu Eccleſiæ Orientalis, & Occidentalis, aſſerentium, in Sacramento Euchariſtiæ panem eſſe converſum in Corpus Chriſti, & vinum in ſanguinem: ergo Corpus Chriſti poſt reſurrexionem non remanſit exanguē. Antecedens probat late Antonius Arnaldus in ſuo libro *de Perpetuitate fidei*, ubi ex conſenſu omnium ſeculorum, ætatum, nationum, & Eccleſiarum contra Hæreticos noſtrorum temporum hanc univerſalis Eccleſiæ doctrinam oſtendit. II. Si Corpus Chriſti poſt reſurrexionem non fuiſſet verum, & integrum, ſed fuiſſet exanguē, ſequeretur, quod non fuiſſet eiſdem naturæ, cujus erat ante mortem, quia ſequeretur, quod non fuiſſet in Chriſti Corpore redintegratum quicquid per mortem exciderat; ſed hoc dici non poteſt: ergo, &c. Minor patet, quia contra Eutychium fuit hoc impugnatum a S. Gregorio, & Eutychius ſe retractavit, ut dictum eſt. III. Athanaſius in Epift. ad Epitectum contra Apollinarium hæreticum probat, Corpus a Chriſto Domino in Conceptione aſſumptum non fuiſſe naturæ cœleſtis, & æthereæ; & ratio, qua vititur, hæc eſt; quia corpus, quod Chriſtus poſt reſurrexionem intulit in Cœlum, compoſitum erat ex carne, & ex oſibus, juxta illud Evangelii: *Palpate, & videte, quoniam ſpiritus carnem, & oſſa non habet, ſicut me videtis habere*; & hac eadem ratione contra hæreticum Valentinum alii Patres utuntur: ergo ex Athanaſio, & aliis Patribus, Corpus Chriſti poſt reſurrexionem non fuit exanguē, ſed verum, & integrum. IV. Corpus Chriſti poſt reſurrexionem ſuam fuit, ſicuti erunt corpora noſtra poſt univerſalem reſurrexionem; ſed corpora noſtra non erunt ſine ſanguine, oſibus, & carne, ac vera, & integra: ergo ſic pariter fuit Corpus Chriſti. Minor patet ex iis, quæ Eccleſia circa veram noſtrorum corporum reſurrexionem contra Origeniſtas definiivit; & quæ legi poterunt apud Gregorium Magnum lib. 4. moralium cap. 29., & apud Hieronymum epift. 38., alias 61. ad Pammachium adverſus hæreſes Ioannis, Epifcopi Jeroboſymitani.

Tertia Concluſionis pars probatur I. Ad Philippenſes 4. de Chriſto dicitur: *Reformabit corpus humilitatis noſtræ figuratum corpori gloriæ ſuæ: hoc eſt, quod*

corpora noſtra erunt ſimilia in futura reſurrexione Corpori Chriſti poſt reſurrexionem glorioſo, quia tunc habebunt quatuor illas dotes, quæ glorioſum corpus conſtituunt, ſcilicet impaſſibilitatem, ſubtilitatem, agilitatem, & claritatem: unde 1. ad Corinth. 15. dicitur: *Stella enim differt a ſtella in claritate, ſic & reſurrexio mortuorum. Seminatur in corruptione, ſurget in incorruptione; ſeminatur in ignobilitate, ſurget in gloria; ſeminatur in infirmitate, ſurget in virtute.* II. Ad verba illa 2. ad Corinth. cap. 5. *Eſi cognovimus ſecundum carnem Chriſtum, ſed non jam cognovimus: Patres docent, Chriſtum per reſurrexionem ſuam talem, ac tantam gloriæ in corpore ſuo acquiſiſſe, ut mortalitas in immortalitatem tranſiret, & caro veluti in Deitatem demergeretur: Per hoc tamen non fit, quod caro Chriſti, ſeu natura humana fuerit revera in divinam transformata, ſicuti Eutychiani ſomniabant; ſed quod caro Chriſti ex paſſibili poſt reſurrexionem facta ſit impaſſibilis, & ex mortali immortalis. Quod docebat Leo Magnus ſerm. 1. de reſurrexione Chriſti: *Qualitas tranſit, non natura defecit, & factum eſt corpus impaſſibile, quod potuit crucifigi, factum eſt immortale, quod potuit vulnerari. Et merito dicitur caro Chriſti in eo ſtatu, quæ fuerat nota, nesciri: quia nihil in ea paſſibile, nihil remanſit infirmum, ne & ipſa ſit per eſſentiam, & non ſit ipſa per gloriæ.* III. quia Joannis 20. legitur, Thomam Apoſtolum in Chriſti cicatrices immiſiſſe manus: *Deinde dicit Thomas: Infer digitum tuum huic, & vide manus meas, & aſſenſum manuum tuarum, & mitte in latus meum; & noli eſſe incredulus, ſed fidelis.**

Quarta pars Concluſionis probatur I. Epiphanius hæreſi 20. *Reſurrexit, & claſſes foribus ingreſſus eſt, ut craſſarum partium corpus tenuium partium oſtenderet, ipſum, quod erat cum carne, & oſſibus. Nam ubi ingreſſus eſſet, oſtendit manus, & pedes, & latus: oſſa item, & nervos, & reliqua, ut ne eſſet imaginatio ea, quæ videbantur. Et orat. de Chriſti Salvatoris ſepultura, ſi ejus legitimus eſt fœtus: *Quemadmodum Chriſtus Jeſus naturalibus Virgines natura claſtris omnino integris, uteroque materno undequaque claſſo ex Virgine in lucem prodiit; ita idem ille, ſepulchri ſignaculis nequaquam reſeratis, ex mortuis reſurrexit. Chryſoſtologus ſerm. 75. *Venit Maria ad ſepulchrum, venit ad reſurrexionis uterum, venit ad vitæ partum: ut iterum Chriſtus ex ſepulchro***

ethro nasceretur fidei, qui carnis fuerat generatus ex ventre. & cum, quem clausa Virginitas vitam protulerat ad praesentem, clausum sepulchrum ad vitam redderet sempiternam. Divinitatis insigne est clausam Virginem reliquisse post partum; de sepulchro clausa exiisse cum corpore est divinitatis insigne. II. Bernardus serm. 1. in die S. Paschae: Hunc lapidem magnum valde, de quo mulieres illa devota invicem querebantur, facta jam resurrectione Dominica, revolvit Angelus, & resedit, sicut scriptum est, super eum. Constat proinde clauso exiisse tumulo reditum corpus, quod clauso Virginis utero natum processit in vitam, & ad discipulos clausis introivit januis in conclavi. Sed est locus, unde clausis noluit procedere januis, carcer utique gehennalis. Confregit siquidem ferreos vestes, repagula universa contrivit, ut libere suos educeret, quos redemerat de manu inimici; & planis egrederentur portis agmina Sanctorum dealbatorum, qui laverunt stolas suas, & candidas eas fecerunt in sanguine agni. Nicolaus Lyranus ad cap. 20. Joannis: Et vidit lapidem: Angelus enim Domini eum amoverat, non ad hoc, quo Christus de sepulchro surgeret: quia clauso sepulchro surrexit, & exiit, sicut clauso utero Virginis natus est; hoc tamen fuit aliter, quia in resurrectione habuit corpus gloriosum, cui non resistit aliquid; sed exitus de utero Virginis fuit miraculosus. Removit igitur lapidem Angelus solum ad manifestandum Christi resurrectionem jam completam.

Opponunt I. Non conveniunt Evangelistae in describenda Christi resurrectione: ergo ipsorum testimonium non est verum. Probatur antecedens. Marcus cap. ultimo sui Evangelii scribit, quod Mulieres ad monumentum accesserunt orto jam Sole: Joannes vero cap. 20, asserit, quod mulieres ad monumentum venerunt, cum adhuc tenebrae essent. II. Matthaeus cap. 28. narrat, quod Maria, Magdalena, altera Maria, & aliae pie mulieres, venerunt, ut viderent sepulchrum; & quod Angelus, qui lapidem revolverat dixit eis: nolite timere; sciq enim, quod Jesum queritis. Non est hic: Surrexit enim, sicut dixit: At Joannes aliter rem refert; dicit enim, quod Maria, Magdalena venit ad monumentum, & vidit lapidem sublatum, & cucurrit, & venit ad Simonem Petrum, & ad alium discipulum, quem Jesus diligebat, ejusque dixit: Tulerunt Dominum de monumento, & nescimus ubi posuerunt eum: Haec autem verba.

P. A. R. I. K.

ba non indicant, Angelum fuisse visum a Magdalena, quia si haec illum vidisset, & cum ea sermonem habuisset, scivisset certe, Christum resurrexisse, & Petro, & Joanni dixisset, uti rem certam, resurrectionem ejus, qui eam ab Angelo didicerat, & non uti dubiam, & incertam, uti praefecerunt verba illa: Tulerunt Dominum de monumento, & nescimus, ubi posuerunt eum. III. Verum Corpus nequit esse cum alio corpore in eodem loco; sed Christi Corpus post resurrectionem fuit cum alio corpore in eodem loco: ergo non fuit verum corpus. Probatur minor; Fuit enim in eodem loco cum lapide, qui stabat ad Ostium Sepulchri, quando de sepulchro clauso egressus est; & fuit in eodem loco, quando januis clausis ingressus est in Coenaculum IV. Verum corpus nequit ab oculis inventum evanescere; sed Christi corpus post resurrectionem evanuit ab oculis discipulorum, ut legitur Lucæ cap. ultimo: ergo non fuit verum Christi Corpus. V. Christi corpus post resurrectionem non habuit sanguinem: ergo non fuit integrum. Probatur antecedens. Consensus quæsierat ab Augustino; utrum nunc Corpus Christi Domini ossa, & sanguinem habeat, aut reliqua carnis lineamenta? S. Augustinus responderet, se nec inquirere, nec definire velle, an Christus sanguinem habeat, necne? Haec sunt verba Augustini epist. 205. alias 146. ad Consentium: Fides adsit, & nulla quaestio remanebit, nisi forte de Sanguine requirendum est, quia cum dixisset: Palpate, & videte, quia spiritus carnem, & ossa non habet, non addidit sanguinem. Non ergo & nos addamus inquirere, quod ille non addidit dicere: & de compendio, si placet, finita sit quaestio: ergo Augustinus saltem dubitavit, & in incerto reliquit, an modo Christi corpus sanguinem habeat; sed non dubitasset, si vere tenuisset Corpus Christi post resurrectionem fuisse integrum, constans, scilicet, carne, ossibus, & sanguine: ergo &c. VI. Corpus gloriosum debet esse lucidum; sed Corpus Christi post resurrectionem non fuit lucidum: ergo non fuit gloriosum, & immortale. Major est certa, quia claritas est dos corporis gloriosi: minor negari non potest, quia non potuissent Apostoli tantum splendorem mortalibus oculis intueri, & sustinere. VII. Corpus immortale, & gloriosum debet esse liberum ab usu, & consuetudine comedendi;

K k k

di;

di; sed Christus post resurrectionem sæpius cum suis discipulis manducavit: ergo Corpore ejus non fuit immortale, & gloriosum. VIII. Corpus Christi post resurrectionem retinuit sibi infixas cicerices, quæ corpori immortalis, & glorioso hæere neutiquam possunt: ergo corpus ejus post resurrectionem non fuit immortale, & gloriosum. IX. Non fuit necessarium, ut Christus ex mortuis resurgeret: ergo non resurrexit. Probaturs antecedens. Si fuisset necessarium, Christus non potuisset non resurgere; sed potuit non resurgere: ergo non fuit necessarium. Probaturs minor. Christus potuit non mori: ergo Christus potuit non resurgere. X. Christus per resurrectionem suam dictus fuit primogenitus ex mortuis; sed multi ante ipsum ex mortuis resurrexerunt: ergo non fuit vere primogenitus ex mortuis. XI. Ut veritas resurrectionis Christi comprobaretur, debebat Christus permittere, ut eum alii tangerent; sed hoc Christus Mariæ Magdalene non permisit: dixit enim ei: *Noli me tangere*. Ergo corpus ejus non fuit verum. XII. Resurrectio Christi vel fuit causa efficiens futuræ resurrectionis hominum bonorum tantum, vel etiam malorum? Si bonorum tantum: ergo non profuit omnibus hominibus. Si malorum quoque: ergo neque omnibus hominibus profuit, quia malis fuit potius ad poenæ, quam ad præmii, augmentum. Respondemus ad I. Verba illa, *Orto jam*, Sole, non ita esse accipienda, ut docet S. Thomas, tanquam Sol ipse videretur super terram, sed tanquam de proximo adveniente in has partes; quod est, quando cælum jam ab Orientis parte albescit, & Solis lumen, quanvis multis adhuc admixtum tenebris, incipit affulgere. Verba autem alia, *cum adhuc tenebre essent* non intelliguntur, quasi mulieres profunda nocte ad monumentum venerint, sed sensus verus est, quod mulieres sub noctis fine itinere se dederunt, id est, quando tenebræ nondum erant omnino disculsæ, & ad monumentum pervenerunt, quando Sol illucescere incipiebat.

Ad II. Hanc aliam apparentem antilogiam, Graveson citato loco hoc pacto componit. „ Maria Magdalene, & aliæ mulieres, quando ad sepulchrum venerunt, & in illud intrarunt, neminem viderunt; quia Angelus, qui sedebat super lapidem, quem revolverat ab ostio monumenti,

„ illis nondum se manifestum fecerat. Deinde, mulieres in monumentum ingressæ, & non invenientes Christi corpus, incerte hærebant, quid agerent. At hæsitantibus aliis, Maria Magdalena, moræ impatiens, & adhuc incerta, an Christus e mortuis surrexisset, vel ipsius corpus fuisset furtim sublatum; reliquit alias mulieres ad sepulchrum, & cucurrit cito ad Petrum, & Joannem, dixitque eis: *Tulerunt Dominum de monumento, & nescimus ubi posuerunt eum*; nondum enim Magdalena viderat, & audierat Angelum, qui Christi resurrectionem nuntiabat. Post hæc venerunt ad monumentum Petrus, & Joannes, & cum illis Magdalena, & videntes sudarium, & lineamina separatim posita in sepulchro, relictis ibi mulieribus, domum redierunt. Dehinc Maria Magdalena, per hortum ambulabat sola, ardens desiderio inveniendi corpus, quod deperditum deplorabat, & tunc aliæ mulieres exierunt è sepulchro, & viderunt duos Angelos, qui sibi nuntiaverunt, Christum surrexisse, & præceperunt, ut hoc ipsum Apostolis manifestarent. Tandem postquam Magdalena frustra quæsit corpus in horto, & postquam aliæ mulieres ad Apostolos perrexerunt, iterum venit ad monumentum; & quum se inclinasset ad illud, vidit Angelos, quos putavit homines esse; at postmodum retrorsum conversa vidit Jesum, quem primo credidit Hortolanum, deinde cognovit, revera esse Jesum, & ipso præcipiente, perrexit ad Apostolos, resurrectionem ejus nuntiatura. Sic disposita facti Serie, Evangelistæ facillime conciliantur, si dicamus, quod quanvis Maria Magdalene secundum Mattheum venerit ad monumentum una cum aliis mulieribus; non tamen semper cum illis remansit, nec interfuit colloquio, quod cum Angelis habuerunt; Unde mirum non videbitur, si secundum Joannem, reversa a monumento, statim ac illud apertum vidit, Petro, & Joanni dixit: *Tulerunt Dominum, & nescimus, ubi posuerunt eum*.

Ad III. Primo datur responsio ex Hieronymo epist. 86., alias 27. ad Eustochium Virginem, quod si Corpus Christi dicitur spirituale, & æereum, quia lapide non amaro, egressus est è sepulchro, & januis clausis ingressus est in Cœnaculum, eadem ratione antequam pateretur, quia contra naturam graviorum corporum,

su-

*super mare ambulavit, spirituale corpus habuit; & Apostolus Petrus, qui & ipse super aquas pendulo incessit gradu, spirituale corpus habuisse credendus est; hoc tamen nemo affirmabit. Secundo cum S. Thomas dicitur, quod corpus Christi post resurrectionem egressum est à sepulchro, lapide non remoto, & ingressum est ad discipulos januis clausis, ex virtute divinitatis sibi unitæ; quia, ut ait Augustinus tract. 121. in Joannem, *moli corporis, ubi divinitas erat, Ostia clausa non obstitit; ille quippe, non eis apertis, intrare potuit, quo nascente, virginitas Matris inviolata permansit.* Ex quibus verbis, primo rejicitur Hæreticorum interpretatio, dicentium, Christum id fecisse per arefactionem portarum Cœnaculi, & Ostii sepulchri, & per coarctationem, januæ, & lapidis sepulchralis, quæ postea fuerunt per eandem potentiam Christi dilatata, atque unita. Quam sit ridicula, & cachinnis sibilanda, interpretatio hæc, quis non videt? Rejicitur secundo Calvinii purida & impudens responsio, qui in caput 20. Joannis negans, Christum per lapidem non remotum à sepulchro exiisse, & per januas clausas ad Cœnaculum intrasse; concedit deinde, eum Sepulchro clauso, & januis clausis, exiisse, & intrasse eo sensu, quo exitus, & aditus, illi parafactus fuerit, non manu hominis, sed Angeli ministerio. Rejicitur tandem Calvinii in Catholicos investiva, quæ dicit, illos ideo aliter sentire, ut corpus gloriosum non modo reddant spiritui simile, sed immensum esse, nulloque loco contineri, obineant. Hæc quidem insanix Calvinii ore sunt dignæ, sed non Catholicorum calamis, qui revera credunt, Deum posse facere, quod humana ratio non concipit, & Hæreticos irridere, qui Dei omnipotentiam circumscribere, & limitare pro modulo miscellæ eorum capacitatis, & intelligentiæ, temere pertentant.*

Ad IV. Christi corpus non solum ex virtute, quam habuit, uti corpus gloriosum, sed etiam ex virtute divinitatis, faciebat se videri, quando volebat, & non videri, quando non volebat; & hoc non solum post resurrectionem, quando corpus erat gloriosum, sed etiam ante resurrectionem, quando corpus erat passibile, & mortale; quando, scilicet, transiens per medium Judæorum, ibat; & quando abscondit se, & exivit de templo; & quando militibus, qui venerant

P. A. R. IV.

comprehendere eum in horto, invisibilis est factus. Denique corpus Christi disit evanuisse ab oculis discipulorum post resurrectionem, ut docet S. Thomas, non quod corrumpere, aut in aliqua invisibilia resolveretur, sed quia desit, quando voluit, ab eis videri, vel eo præsenæ, vel etiam eo abscedente, velociter, propter agilitatis dotem; ut ex eodem Angelico dicit Graveson.

Ad V. Idem Graveson duplicem distinguit sanguinem, unum vitalem, & præcipuum, qui per venæ sectionem non effluit; & alterum superfluum, & degenerem, qui ex humoribus efformatur, Consentius dubitabat, an Christus modo habeat sanguinem ex humoribus efformatum; de vitali enim non dubitabat; & quæstionem de hoc sanguine superfluo proposuit Augustino. Augustinus autem noluit eam excutere, & dirimere, triplici ex causa; quarum prima erat, quia quæstio erat omnino inutilis; secunda, quia Augustinus respondendi tempus non habebat; dicit enim in Epistola sua: *Cum ista dicerem, Perlator jam ventum expectans, me vehementer, ut navigaret, urgebat; Tertia tandem fuit, quia Augustinus volebat difficultatem alteram declinare, quæ ex decisione illius propositæ suboriri poterat; & erat, an corpus gloriosum careat humoribus aliis, pituita, scilicet, vel felle flavo, & nigro, ex quibus temperamentum nostrum efformatur. En Augustini verba: Fortassis enim arrepta occasione sanguinis, urgebit vos molestior perstrutator, & dicit: Si Sanguis in Corpore Christi resurgentis fuit, cur non pituita? Cur non & fel flavum, & nigrum, quibus quatuor humoribus naturam carnis temperari etiam medica disciplina testatur? Sed quodlibet quisque addat, corruptionem addere caveat, ne sua fidei sanitatem, castitatemque corrumpat. Valet enim divina potentia de ista visibili, atque tractabili natura corporum quibusdam manentibus auferre quas voluerit qualitates; ac per hoc etiam valent membra mortalia, formæ lineamentis manentibus, corruptione vero mortalitatis emortua, stabili vigore firmare, ut absit labes, adsit effigies, adsit motus, absit fatigatio; adsit vescendi potestas, absit esuriendi necessitas. Igitur Augustinus nunquam dubitavit, Corpus Christi post resurrectionem gloriosum habere verum sanguinem secundum substantiam; sed solum voluit, quod in eo non fuerit sanguis secundum cor-*

K k k 2

ru-

surrectionem mortalitatis. Legatur disquisitio theologica de sanguine Corporis Christi post resurrectionem, quam edidit Jacobus Boyleau, & quam citat Graveson.

Ad VI. Fuit quidem Christi corpus post resurrectionem lucidum, sed noluit Christus apparere discipulis in corpore lucido, sicut in transfiguratione apparuerat. Diversa enim erat ratio apparendi ante, & post resurrectionem; quia ante debebat corroborare discipulos, ne despicerent infirmitatem passionis; post vero debebat illos confirmare, ut veritatem carnis crederent: & ideo ante resurrectionem apparuit corpus ejus aliquando perlucidum, non vero post ipsam.

Ad VII. vere Christus comedit, & bibit; non autem ex necessitate, quam edendi, & bibendi haberet, sed ut veritatem suæ resurrectionis ostenderet; quod assererat Augustinus epist. 102. alias 49. *futura resurrectionis corpus imperfecta potestatis erit, si cibos sumere non potuerit, imperfecta vero felicitatis, si eguerit.* Et hoc est discrimen inter comestionem Christi, & Angelorum, quia comestio Christi fuit vera, quum esset corpus ejus post resurrectionem vere vivum, & animatum; comestio vero Angelorum in corporibus assumptis non est vera, sed tantum apparens; quia corpora ipsa assumpta, non sunt viva, & animata. Vel secundum nostra principia dici potest, quod Angeli immittunt species in oculos intuentium tanquam illorum, qui comedunt, & sic videntur comedentes, quamvis revera non comedant; ut diximus in Dissert. 134.

Ad VIII. Porphyrius, implacabilis Christianæ Religionis hostis, alique protervi Gentiles, Christum arguebant impotentiam, quia sibi inflicta vulnera curare non potuit. Sed variae fuerunt rationes, propter quas Christus post resurrectionem voluit in corpore suo cicatrices retinere; & quidem prima fuit, ut ostenderet, se post resurrectionem idem corpus habere, quod fuerat crucifixum; Secunda, quia cicatrices hæ non arguunt corruptionem, & defectum, sed potius sunt virtutis, & gloriæ, insignia, quibus Christus victoriæ suæ triumphum manifestat; Tertia, quia sunt pro nobis apud Deum propitiationis sacrificium, quo nobis salutis, & libertatis nostræ, pretium a Deo impetramur; Quarta tandem, voluit Christus has cicatrices esse in corpore

suo conspicuas, ut in extremo judicio per illas suam misericordiam probaret dilectis, & reprobis eorum obduritiam improbaret.

Ad IX. Propter multa capita fuit necessarium, ut Christus ex mortuis resurgeret; & primo quidem, ut implerentur Prophetarum vaticinia de resurrectione Christi; Secundo, ut humiliatio Christi in passione suum præmium in resurrectione reciperet; Tercio, quia per resurrectionem Christi confirmata est fides nostra; Quarto, quia per eandem spes nostra roborata est; Quinto, quia per resurrectionem obtinuit Christus filiationis naturalis fastigium; Sexto, quia conveniebat ut Christus ex mortuis resurgeret ad informationem vitæ fidelium; Septimo, quia oportebat etiam, ut resurgeret ad nostræ salutis complementum; Octavo tandem, debuit resurgere, ut divinitatem suam Judæis, illam negantibus, comprobaret.

Ad X. Quanvis multi ante Christi adventum resurrexerint, vel ante ipsius resurrectionem; illorum tamen omnium resurrectio fuit imperfecta; primo, quia virtute aliena surrexerunt; Secundo, quia postmodum denuo obierunt. Perfectissima autem fuit resurrectio Christi, & quia virtute propria resurrexit, & quia post resurrectionem non est mortuus. Unde S. Thomas 3. par. q. 53. art. 3. *Ad secundum dicendum, quod de illis, qui resurrexerunt cum Christo duplex est opinio; quidam enim asserunt, quod redierunt ad vitam, tanquam non iterum morituri &c. Augustinus autem sentire videtur, quod resurrexerint iterum morituri &c., & rationes Augustini multo efficaciores videntur.*

Ad XI. Præter alias rationes, quas Expositores asserunt, Christum Magdalenæ dixisse, *Noli me tangere*, placet nobis magis illa, quam adducit Graveson ex Auctore Gallicæ Analyseos. Dicit enim hic Auctor, quod Magdalena a Christo appellata proprio nomine, Maria, Christum agnovit, ad ipsum cucurrit, & promovebat brachia, & manus, ut manus, & pedes Christi, tangeret, & deoscularetur. Dixit autem illi Christus: *Noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem*; non quod Magdalenæ obsequia refutaret, sed, ut ipsius moras excitaret; quasi diceret illi, ut explicat citatus Scriptor, noli hic diutius morari, & tangendo explorare, an ipse sim? Nondum ascendi ad Patrem, sed adhuc per quadraginta dies in terris

versa;

versari debeo, ideoque sat tibi supererit temporis, ut pedes meos complectaris. *Vade autem ad Fratres meos; hoc est: Rumpere omnem moram, & omni intempestiva semota dilatione, festina iter ad discipulos meos, & dic eis: Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum: Deum meum, & Deum vestrum. Hæc Graveyson.*

Ad XII. Resurrectio Christi fuit ad totius humani Generis bonum; & quanvis aliqui ex hominibus hoc bonum non consequantur, qui sunt reprobi, hoc tamen est ex propria ipsorum culpa, non vero ex resurrectionis defectu. Cæterum etiam reproborum poena divinam justitiam commendat; Unde si ex resurrectione Christi agnoscimus resurrectionem nostram, & resurrectio nostra secum fert reproborum resurrectionem, etiam horum resurrectio divinam justitiam commendans, est divinæ gloriæ augmentum, quanvis non sit ad peculiare, & privatum iniquorum hominum bonum.

Dicimus II. Christum surrexisse prima hebdomadæ die, quæ nobis est Dominica, ad diluculum, & sub auroram.

I. Probatur. Mulieres venerunt ad monumentum prima die hebdomadæ, quæ est Dominica, summo mane, ac vix illucescente Sole, & invenerunt Christum jam resurrectum ergo Christus surrexit prima die hebdomadæ, quæ est Dominica, ad diluculum, & sub auroram. Antecedens patet apud Marcum cap. 16., ubi legitur: *Et cum transisset Sabbatum, Maria Magdalene, & Maria Jacobi, & Salome, emerunt aromata, ut venientes ungerent Jesum. Et valde mane una Sabbatorum, conveniunt ad monumentum orto jam sole; & dicebant ad invicem: Quis revolvat nobis lapidem ab ostio monumenti? Et respicientes viderunt revolutum lapidem. Erat quippe magnus valde. Et introeuntes in monumentum viderunt juvenem sedentem in dextris, coopertum stola candida, & obstupuerunt. Qui dicit illis; Nolite expavescere: Jesum queritis Nazarenum, crucifixum: Surrexit, non est hic; ecce locus, ubi posuerunt eum. Sed ite, dicite discipulis ejus, & Petro, quia præcedet vos in Galilaam; ibi eum videbitis, sicut dixit vobis. Patet etiam Lucæ 24. Una autem Sabbati valde diluculo venerunt ad monumentum, portantes, quæ paraverant, aromata. Et invenerunt lapidem revolutum a monumento, & ingressæ, non invenerunt corpus Domini Jesu. Et factum est, dum mente confusa essent de isto, ecce duo viri steterunt*

secus illas in veste fulgenti. Cum timerent autem, & declinarent vultum in terram, dixerunt ad illas: Quid queritis viventem cum mortuis? Non est hic, sed surrexit: recordamini qualiter locutus est vobis, cum adhuc in Galilæa esset, dicens: Quia oportet filius hominis tradi in manus peccatorum, & crucifigi, & die tertia resurget.

II. Probatur. Si Christus non surrexisset hora illa, qua diximus, ideo esset, quia Matthæus dixit cap. 28. *Vespere autem Sabbati, qua lucebat in prima Sabbati, venit Maria Magdalene, & altera Maria videre sepulchrum:* Et quia Joannes scripsit cap. 20. quod *Maria Magdalene venit mane, cum adhuc tenebræ essent, ad monumentum.* Sed hæc verba Conclusioni nostræ non obstant; ergo &c. Probatur minor. Hæc vox *Sabbatum* apud Hebræos duo significabat, & septimam diem hebdomadæ, qua quiescere oportebat, & totam hebdomadam; unde Lucæ 18. Dicebat Pharisæus: *Jejuno bis in Sabbato;* hoc est bis in hebdomada; non poterat enim bis in una eademque die jejunare. Igitur, quando Matthæus dicit: *Vespere autem Sabbati, qua lucebat in prima Sabbati, venit Maria Magdalene,* duplex Sabbatum intelligit; scilicet, quod Maria Magdalene venerit in prima Sabbati, hoc est prima die hebdomadæ, quæ est Dominica; & quod venerit vespere Sabbati, nempe Vespere diei septimæ. Ulterius Matthæus vocat vespere Sabbati, non tempus vespertinum, quod mediat inter lucem desinentem, & tenebras obvenientes; sed intelligit totam noctem, quæ subsequitur Sabbatum; in cujus ultima parte, hoc est mane lucesciente, Maria cum aliis venit ad sepulchrum. Hic autem mos erat apud Hebræos, ut totam noctem vocarent vespere, & totam diem dicerent mane; ut habetur Genes. 1. *Factum est vespere, & mane dies primus.* Pro aliis autem verbis, scilicet; *dum adhuc tenebræ essent, & orto jam Sole;* primo dicit Hieronymus in Commentariis, & S. Dionysius Alexandrinus in Epist. ad Basilidem, quod mulieres illæ non semel, sed bis, ac etiam tertio, ad sepulchrum venerunt; primum, scilicet, dum adhuc tenebræ essent, ut dicit Joannes; deinde orto jam Sole, ut scribit Marcus. Secundo Ambrosius lib. 10. Commentar. in Lucam, & Nyssenius orat. 2. de resurrect., dicunt, non fuisse easdem mulieres, quas memorat Joannes, & quas memorat Marcus, sed diversas. Tertio Augustinus lib. 3. de consensu Evangelista-

listarum cap. 24. distinguit in mulieribus illis egressum è domibus suis, & accessum ad sepulchrum; & primum dicit, fuisse cum adhuc tenebrae essent, ut dicit Joannes, & secundo, *Orto jam Sole*, ut dicit Marcus.

III. Probatur. Si Christus surrexit Dominica die sub auroram, posset dici, quod non surrexit tertia die, sed hæc ratio conclusioni nostræ non officit: ergo &c. Probatur minor. Per tres dies, ut dictum est supra, non intelliguntur dies integræ, sed inceptæ; unde verificantur de die veneris, de die Sabbati, & de die Dominicæ; ita quidem, ut a morte ad resurrectionem tres dies, totidemque noctes, enumerentur; nempe, ut ait Serry exercit. 59. num. 4. „Dies nimirum una, itemque nox una plena, & integra, nempe „Sabbati: dies vero duæ, noctesque duæ „dimidiatæ; illæ quidem ad Parasce- „vem, istæ ad Dominicam pertinen- „tes „.

Dicimus III. plures cum Christo Justos, diu ante defunctos, surrexisse, qui deinde iterum ad sua redierunt sepulchra.

Prima pars Conclusionis aperte docetur a Matthæo cap. 27. *Monumenta aperta sunt, & multa corpora Sanctorum, qui dormierant, surrexerunt, & exeuntes de monumentis post resurrectionem ejus, venerunt in sanctam Civitatem, & apparuerunt multis.* Quinam autem fuerint illi, qui cum Christo surrexerunt, nec Evangelium exprimit, nec Patres scribunt, nec traditio docet; unde nec nos quicquam de illis divinando affirmare audemus. Exscribimus tamen, quæ Serry exercit. 60. num. 4. literis mandavit: „Quinam illi fuerint cum

„Christo Domino suscitati, non ita curio- „se Patres exquisiere. Existimare tamen „facile est, eos præ cæteris fuisse veteris „Testamenti justos, qui peculiarem ad „Christum Ordinem referebant, illiusque „figuræ, ac typi illustriores extiterant; ut „Abraham, Isaac, Jacob, Moyses, David, „Job, Melchisedech. Nunnullos etiam in „his fuisse, non ita pridem defunctos, ut „Zachariam, Simeonem, Joannem Bapti- „stam, qui cum Apostolis, cæterisque Ju- „dæis ex facie noti essent, aprioribus relictis esse „poterant, qui & surrexisse Christum, & sui „ipsorum resurrectionis Auctorem esse re- „starentur „.

Pro Secunda vero Conclusionis parte Origenes in cap. 27. Matthæi, Eusebius lib. 4. demonstrat. Evangelicæ cap. 12. Epipha-

nias hæresi 57. post Ignatium martirem in epistola ad Magnesianos, docent, illos, qui cum Christo surrexerunt, ad vitam, immortalem transivisse, & cum Christo ascendente in Cælum cum suis corporibus pariter ascendisse. At vero Augustinus epist. 99. ad Evodium, Chrysostomus homil. 28. in epist. ad Hebræos, Theodoretus in cap. 11. ejusdem Epistolæ, Gregorius Magnus lib. 1. moralium in Job. cap. 7. & S. Thomas 3. p. qu. 53. art. 3. ad 2. docent, Justos illos suscitatos cum Christo iterum ad sua sepulchra rediisse, & ad extremum diem cum toto corpore Ecclesiæ resurrecturos fore. His nos accedimus. I. probatur. Inter Justos illos ponunt Davidem; sed in Pentecostes die David in sepulchro jacebat: ergo &c. Probatur minor. Actorum 2. legitur, quod Petrus in Pentecostes die concionem habens, dixit, quod verba illa Psalmi 15. *Non dabis Sanctum tuum videre corruptionem, non possunt de Davide intelligi, & rationem subdit; quoniam defunctus est, & sepultus est, & sepulchrum ejus est apud nos usque in hodiernum diem.* II. Inter Justos illos ponuntur quoque Job, & Joannes Baptista; sed Job cap. 19. lib. sui dicit, quod ipse in extremo judicio resurget: Scio, quod Redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra surrecturus sum: & Joannis Baptistæ corporis reliquiæ asservantur, & ostenduntur Romæ, nimirum Caput, Petri- piniani Brachium, Genuæ Cineres, aliisque in locis ossa. III. In Epistola ad Hebræos cap. 11. Apostolus docet, quod Justis veteris Testamenti accipiente consummatam felicitatem, quæ consistit in glorificatione corporis, & animæ, cum corpore totius Ecclesiæ: *Hi omnes testimonio probati, non acceperunt repromissionem, Deo pro nobis aliquid melius disponente, ut non sine nobis consummarentur.*

Opponunt I. Christus debebat secum ducere in cælum fructum mortis, & resurrectionis suæ, sed hic esse non poterat, quam justorum illorum Cælum invectionis: ergo &c. II. Decebat, ut Christus gloriosi ascensus sui comites haberet: ergo sancti illi cum Christo in cælum ascenderunt. III. Conveniens erat, ut Christus Justos illos corpore quoque beatos secum haberet in Cælo, ut illorum aspectu, & colloquutione externa ejus humanitas pascereetur. IV. Matthæus docet, quod corpora illa, quæ surrexerunt, apparuerunt multis: ergo non omnibus, sed hoc non alia ex causa, quam quia gloriosa erant: ergo

ergo si gloriosa, non ultra sunt mortua. Respondemus ad I., II., & III. Serry verbis exercit. 60. nu. 6. „ Quis quæso, rationum illarum futilitatem non ridet? „ Quid Christum deceat novit ille; nihilque decere putandum est, quod Sacris literis adversetur. Hunc resurrectionis suæ fructum ostendit ille, quem pro temporis conditione censuit necessarium, ut nimirum illius veritas certo constaret. Ad id porro temporanea, sed vera interim. „ Justorum illorum resurrectio satis erat. „ Sui in Cœlos ascensus Comites tales habuit, quales ad peragendum, celebrandumque triumphum, opportunos iudicavit; Justos veteris Testamenti penitus universos, quorum animam in Cœlum triumphator evexit, suis tamen corporibus exutas; quorum gloria ad generalem nostrum omnium resurrectionem, Deo pro nobis

„ ita disponente, dilata est. Nihilque refert, „ si externa corporum beatorum collo- „ ratione nondum in cœlis pascitur Christi „ humanitas; satis se ipsa felix, atque beata, „ ut eo non egeat felicitatis adminiculo „ . Ad IV. dicitur, quod si aliquæ dotes corporis gloriosi concessæ fuerunt corporibus, quæ cum Christo surrexerunt, non fuerunt per modum habitus, sed per modum actus; Unde fuerunt ad tempus, & non ad semper. Pariter Moysis Corpus, quando cum Christo apparuit in monte Thabor, non permansit deinceps cum Moysis anima unitum, nec multis apparuit, sed paucis; nequit ergo ex hoc inferri, quod corpus Moysis factum ex illa apparitione gloriosum, illatum postmodum fuerit in cœlum, saltem quando Christus in Cœlum ascendit.

DISSERTATIO CCXLVII.

De Christi Domini cruce. An crux, in qua Christus Dominus pependit, sit adoranda, & qua adoratione? An imago ejus, vel picta, vel quacunque ex alia materia efformata, sit adoranda, & qua adoratione? An hoc idem de Christi Domini lancea, clavis, cæterisque Passionis suæ instrumentis, sit asserendum? Et an Crucis signum in fronte, pectore, ore, religiose a nobis manu efformetur? in Sacramentis, cibis, aliisque rebus benedicendis, rite adhibeatur? Et an vere Dæmonibus sit terrori, hominibus vero saluti?

PRIMO, Julianus Imperator, turpissimus Christianæ Religionis defector, ex Cyrillo Alexandrino lib. 6. contra Julianum, hæc in Crucem Domini, nimio furore

percutus, debacchabatur: O, miseri homines! Arma, quæ magnus misit Jupiter cessatis adorare, & colere; & interim Crucis lignum adoratis, imagines illius in fronte, & ante domos pingitis. Theodoretus autem narrat lib. 3. Histor. Ecclesiast. cap. 3.

de eodem Juliano: „ Præstigiator quidam deducto Juliano in fanum simulachrorum, & intra ejus adyta collocato, „ fraudulentos Dæmones invocat: Quibus „ specie, quæ solens, apparentibus, metus „ coegit Julianum signo crucis frontem „ suam signare. Dæmones igitur Domini cætrophæi conspicati figuram, aufugerunt. „ Tunc præstigiator causa, cur fugerent „ intellecta, Julianum objurgat, qui se „ Crucis virtutem admirari dixit: nam Dæmones (quoniam ejus virtutem ferre non „ pote-

„ poterant) aufugisse: cui præstigiator, ne
 „ sic existimes; siquidem non eam ob cau-
 „ sam, quam tu affers, formidabant, sed
 „ suum factum detestati, se ab oculis no-
 „ stris removerunt „.

Secundo, refert Constantinus Harmenopu-
 lus de Sectis, quod circa finem quarti
 seculi fuerunt Messaliani, qui Crucem
 abominabantur. Nicephorus autem lib.
 18. cap. 53. narrat de Armenis, qui circa
 initium Sexti Seculi fuerunt cogniti,
 quod non prius Crucem honorabant,
 quam illam baptizarent; & in medio
 Crucis clavum figebant, & sanguine vi-
 ctimæ ungebant.

Tertio, Cedreno teste in Heraclio, Mahu-
 merani Crucem abominantur, & Chri-
 stianos eam adorantes, Idololatrias ap-
 pellant: Et Euthymius in Panoplia par.
 2. tit. 21. hæc de Paulicianis narrat:
*Pauliciani cum in morbum aliquem incidunt,
 crucem ex ligno confectam sibi ipsis impo-
 nunt; deinde si convaluerint, eam perfrin-
 gunt, conculcant, atque abiciunt. Evange-
 lium nostrum non dubitant adorare ubi præ-
 tiosa Crucis figura non est impressa, non au-
 tem in ea parte libri, in qua Crucis imago
 sit.*

Quarto, Claudius, Taurinensis Episcopus,
 cruces materiales evertit, & vexillum
 Crucis exhorruit. Refert Jonas Aurelia-
 nensis lib. 1. de cultu Imaginum. Hunc
 ipsum Frassen tract. 1. d. sp. 3. art. 2. sect.
 1. qu. 2. vocat primum colendæ Crucis
 Impugnatorem. Hic fuit Felices Urgeli-
 tani, quem Concilium Francofordiense
 simul cum Elipando damnavit, discipu-
 lus; & quum vidisset quosdam Gallos
 Episcopos, qui Sacras Imagines adversa-
 bantur, & crucem nihilominus adorabant,
 hoc ratiocinio pressi: Si crux adoratur,
 quia repræsentat illam, in qua pependit
 Christus, adorandæ sunt etiam Imagines
 Sanctorum, quia repræsentant Sanctos;
 sed Crux adoratur: ergo debent etiam
 imagines Sanctorum adorari: Iniquus
 Claudius hoc eodem argumento usus est
 ad Crucis adorationem eliminandam, di-
 cens: Si adorari non debent Imagines
 Sanctorum, neque adoranda est Crux; sed
 Imagines Sanctorum adorari non debent;
 ergo Crux non est adoranda. Deinde
 Claudius Crucibus immane bellum indi-
 xit, & eas ab omnibus Ecclesiis, præser-
 tim diocesis suæ, voluit projici. Subdit
 Frassen, quod Claudii imitatores fuerunt
 Pauliciani, qui fuerunt propago quædam
 Manichæorum, cui dederunt originem.

Paulus, & Joannes, filii Callinicz, impu-
 ræ, & perditæ feminæ, & qui in Arme-
 niam suam hæresim evulgarunt: Unde
 Imperantibus Constantinopoli Basilio
 Macedone cum filiis suis Constantino, &
 Leone, hoc impium dogma, a Paulicianis
 disseminatum, audiebatur: *figuram, &
 efficaciam, ac vim pretiosam, vivificaque
 Crucis non recipiant, sed infinitis contume-
 liis afficiant.*

Quinto, Bogomili Crucis hostes adnume-
 rantur. Fuerunt Bogomili, ut ait Fra-
 ssen, portentum quoddam hominum ex
 Manichæorum, & aliarum omnium hæ-
 resum colluvione concretum. De illis
 asserit Euthymius tit. 23. *Divinam Cru-
 cem contemptui habent, tanquam Salvatoris
 interfectoricem; quam honore potius afficere
 oportuit, ut qua Diabolum dejecerit. Asse-
 rebant quoque, Dæmones si te crucem
 fugere, ut id homines aspicientes, eam
 magis honorent, tanquam Dæmonum,
 inimicam, & exultatricem. Idem Euthy-
 mius part. 2. Panopliæ tit. 23. cap. 14.
 & 15. refert apud Coccium.*

Sexto, asserit Petavius tom. 6. Theologico-
 rum dogmatum lib. 15. cap. 7., quod ab
 his impietatis magistris didicerunt Crucis
 cultum abjicere, ac damnare, postero-
 res Hæretici, & præcipue Petro-Bruzia-
 ni, discipuli cujusdam Petri de Bruis, de
 quibus Petrus Cluniacensis in epist. 2.
 hæc habet: *Ad inauditam divinitatis con-
 tumeliam, magno de Crucibus aggere instru-
 cto, ignem immisistis, pyram fecistis, car-
 nes coxistis, & ipso Passionis Dominica die
 paschalem Dominicam præcedente, invitatis
 publice ad talem hæresim populus comedistis.*

Septimo, fuerunt Crucis hostes Iconoma-
 chi, vel Iconoclastes, qui Sacrarum Imagi-
 num cultui bellum fecerunt. Verum a
 principio, asserit quoque citato loco Pe-
 tavius, primi belli ductores, sive fuerit
 Xenajas ille Persa, qui Zenonis I. Impe-
 ratoris tempore vixit, sive fuerit Leo
 Isauricus, ab omni Crucis injuria sacrile-
 gas manus, ac linguas, abstinuerunt. Ac
 postmodum in eam quoque pari impiera-
 te ac in sacras Imagines, debacchari sunt.

Octavo, Vviclefistæ Crucis hostes scelestis-
 simi fuerunt, contra quos fortiter ac eru-
 dite scripsit Thomas Vvaldensis, ut re-
 stantur Petavius, & Frassen locis citatis.

Nono, posteriorum temporum Hæretici
 inter impugnatores Crucis adnumerantur;
 de quibus scribit Petavius citato loco:
 „ Ac post illos demum extremæ fæces hæ-
 „ resum, Lutherani, & Calvinistæ, præque
 „ cæ-

caeteris Martinus Chemnicus, in examine Decretorum Concilii Tridentini: Petrus Martyr, Hieronymus Zanchius lib. 1. Tractationum Theologicarum cap. 15., & ut alios omittam, postremus, omniumque deploratissimus Claudius Salmasius Leidenfis Professor, qui ante triennium duas de cruce scripsit Epistolas ad Thomam Bartholinum medicum; in quibus contra Sacrosanctæ Crucis honorem, ac reverentiam multa impie, ac nefarie jactavit; sed hæc propter intolerabilem arrogantiam, ne ipsis quidem earundem partium fautoribus probata. O vanas, inquit hominum mentes! O quantum in rebus inane! Non dicam quanta stultitia hic homines plerisque agat transversos. Dementia est potius, quam innumeris populos Christianos exagitat. Immo tota hodie fere Christianitas insana facta est.

Decimo, præcipuum quoque meretur locum inter posteriorum temporum Hæreticos, Crucis hostes, Joannes Brentius in Catechismo, explicans Apostolorum symbolum, & dicens: „Alii se solent cruce digitis formata signare, ut hoc signaculo tui sint a diabolo, & tam a se, quam ab hisce creaturis diabolum abetceant, & incantamenta dissolvant: Hæc non est pietas, sed magia. Et si diabolus hoc facto signo fugerit, fingit se talem crucem metuere, ut homines hac simulatione seducat, & magicam impietatem confirmet. Nam diabolus non pellitur signo crucis manu facto.” Et in præfatione ad responsum Schmidelinii contra Hosium, negat signum crucis esse Apostolicæ traditionis; figmentum appellat: non eam, sed asinum potius adorandum esse dicit, qui naturalem potius dorso portet crucem: denique omnem hunc Christianum cultum, magiam esse, & idololatriam. Magdeburgenses denique centuria 3. cap. 10. in Tertulliano scripserunt: Signo crucis se signare, superstitiosum esse, & a Montanistis originem ducere contendunt.

Dicimus I. Crucem, in qua Christus Dominus pependit, adorandam esse adoratione Latriæ, ipsius vero imaginem esse adorandam adoratione respectiva, non absoluta.

Prima Conclusionis pars. I. Probatur ex Scripturis. Ezechielis 9. v. 4. Et dixit Dominus ad eum: Transi per mediam Civitatem in medio Jerusalem: & signa Thau super frontes virorum gementium, & dolentium super cunctis abominationibus, quæ

PAR. IV.

sunt in medio ejus. Et v. 6. Omnem autem, super quem videritis Thau, ne occidatis, & a Sanctuario meo incipite. Matthæi 24. v. 30. Tunc parebit signum Filii hominis in Cælo. Joannis 12. Nunc judicium est mundi, nunc Princeps hujus mundi ejicietur foras, & ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum. Quæ verba sic exponit Leo Magnus serm. 8. de passione, cap. 7. O admirabilis potentia crucis: O ineffabilis gloria passionis! in qua tribunal Domini, & judicium mundi, & potestas est Crucifixi! Traxisti enim, Domine, omnia ad te, & cum expandisses tota die manus tuas ad populum non credentem, & contradicentem tibi, confitenda majestatis tue sensum, totus mundus accepit. Traxisti, Domine, omnia ad te, cum in execrationem judæi sceleris, animam protulerunt omnia elementa sententiam, cum obscuratis luminaribus Cæli, & converso in noctem die, terra quæque motibus quateretur insolitis, universæque creatura impiorum usui se negaret. Traxisti, Domine, omnia ad te, quoniam scissa Templi Velo, Sancta Sanctorum ab indignis Pontificibus recesserant, ut figura in veritatem, prophetia in manifestationem, & Lex in Evangelium verteretur. Traxisti, Domine, omnia ad te, ut quod in uno Judæa Templo obumbratis significationibus tegebatur, pleno, apertoque Sacramento universarum abique Nationum devotio celebraret. Nun etenim & ordo clarior Levitarum, & dignitas amplior Seniorum, & Sacratior est antro Sacerdotum; quia crux tua omnium fons benedictionum, & omnium est causa gratiarum, per quam credentibus datur virtus de infirmitate, gloria de opprobrio, vita de morte. Ad Philippenes 2. Humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis: propter quod & Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen, quod est super omne nomen. Ad Colossenses 1. In ipso complacuit omnem plenitudinem habitare: & per eum reconciliare omnia in ipsum, pacificans per sanguinem Crucis ejus, sive qua in terris, sive qua in cælis sunt: & vos tum effectis aliquando alienati, & inimici sensu in operibus malis: nunc autem reconciliavit in corpore carnis, ejus per mortem. Apocalypsis 5. Dignus, est Agnus, qui occisus est, accipere virtutem, & divinitatem, & sapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem.

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Leo Magnus serm. 8. de passione Domini. Cum ergo Dominus lignum portaret Crucis,

LII

quod

quod in scriptum sibi converteret paschalis, erat quidem hoc apud impiorum oculos grande ludibrium, sed manifestabatur fidelibus grande mysterium: quia gloriosissimus diaboli victor, & inimicorum virtutum potentissimus debellator, pulchra specie, triumphali sui portabat trophæum, & invicta patientia humeris signum salutis adorandum regis omnibus inferebat, tanquam & tunc ipsa operis sui imagine omnes imitatores suos confirmaret, & diceret: Qui non accipit Crucem suam, & sequitur me, non est meus dignus, &c. Nunc & ordo clarior Levitarum, & dignitas amplior Seniorum, & sacerdotior est antelito Sacerdotum; quia Crux tua omnium fons benedictionum, omnium est causa gratiarum, per quam credentibus datur virtus de infirmitate, gloria de opprobrio, vita de morte. Eadem habet serm. 4. de pasch. cap. 3. serm. 10., serm. 13. pariter de passione cap. 3., cui etiam concinunt Gregorius Magnus lib. 2. dialog. cap. 3. Nicolaus I. ad consulta Bulgarorum cap. 53. Innocentius III. de Sacro Altaris mysterio lib. 5. cap. 5.

III. Probatur ex Conciliis. Synodus Trulana can. 73. Cum Crux nobis vivifica salutare ostenderit, nos omnes diligentiam adhibere oportet, ut ei, per quam ab antiqua lapsu servati sumus, eum, quem par est, honorem habeamus. Quamobrem & mente, & sermone, & sensu adorationem ei tribuentes, crucis figuras, quæ a nonnullis in solo, ac pavimento sunt, omnino deleri jubemus, ne incedentium concultatione victoria nobis trophæum injuria afficiatur. Eos itaque, qui deinceps crucis signum in solo construunt, segregari decernimus. Cardinalis de Lauzea in Eptome Canonum omnium adducit Concilium Senense can. 14. statuens, quod Crux sit adoranda ut ipse Christus, & Concilium Constantinopolitanum IV. cap. 3., præscribens, quod Crucis imago sit adoranda. Concilium quoque Tholetanum XI. cap. 3. voluit, quod Sacerdos celebraturus signum in suo pectore præpararet Crucis.

IV. Probatur ex Patribus Græcis. Justinus Martyr in dialogo cum Tryphone: Cum populus bellum gereret adversus Amalech, & Naze filius, Jesu nomine cognominatus, inter primos pugnaret, Moses ipse Deum orabat, manibus utrinque expansis: Hur autem, & Aaronas toto die sustinebant, ne ipso defatigato dimitterentur. Nam si quicquam remittebatur de signo isto crucem imitante, prout in Mosys literis est scriptum, populus vincebatur: sin in statu isto perma-

nabat, Amalech superabatur: Et quo fortis erat, per crucem fortis rem præclare gerabat. Non enim propterea quod Mosys orabat, populus in prælio superior erat; sed quod nomine Jesu in prima acie versante, ipse crucis signum designabat. Origenes homil. 6. in Exodum: Quid timeant Damones? Quid timeant? Sine dubio crucem Christi, in qua triumphati sunt, in qua exusti sunt Principatus eorum, & potestates. Timor ergo, & tremor cadent super eos, cum crucis signum viderint in nobis fideliter fixum. Athanasius de Incarnat. Verbi, ejusque corporali ad nos adventu: Signo crucis omnia magica compescuntur, veneficia inefficacia fiunt, idola universa deserta relinquuntur, omnis irrationalis voluptas canquiescit, &c. Sola signo crucis homo atens, dolos Dæmonum a se propellit, &c. Veniat qui istorum dictarum experimentum capere, velit, & in ipsis præstigiis Dæmonum, & imposturis vaticiniorum, & in miraculis magia utatur signo crucis, ab ipsis deriso, nomenque Christi invocet, & videbit quomodo eas rei metu Dæmones fugiant, vaticinia conquiescant, magia, & veneficia irrita jaceant. Cyrillus Hierosolymitanus catechesi 4. Non pudeat nos Crucis Christi. Quod si aliquis id occultet, tu manifesta signa te cruce in fronte: ut Dæmones signum Regis videntes, trementes procul fugiant. Fac autem hoc signum, & manducans, & bibens, & sedens, & stans, & loquens, & ambulans, in omni tuo negotio. Chrysostomus homil. 55. in Matthæum: Sed veluti coronam, sic hæc animo Christi Crucem circumferamus. Omnia enim, quæ ad salutem nostram conducunt, per ipsam consumuntur. Nam cum regeneramur, Crux Domini adest: cum sacratissimo alimur cibo, cum in Ordine consecrandi statimur, ubique ac semper id victoria insignis nobis assistit. Quapropter & in penetralibus, & in parietibus, & in fenestris, & in fronte quoque ac mente, magno studio Crucem inscriamus. Id enim salutis nostræ, id communis libertatis, id mansuetudinis, atque humilitatis Domini signum est. Quando igitur Crucem te signas, universam tecum Crucis causam verte, & ira, ac reliquarum passionum incendia extingue: quando te Cruce signas, magna tuam frontem arma fiducia, libertate, animum munias. Nec enim latet vos quantum sint, quibus libertate donati sumus. Paulus enim cum ad capeffendam veram hanc libertatem nos hortetur, ad Crucis, & Sanguinis Domini memoriam reduxit dicens: Pretia empti estis, non sitis servi hominum.

minum, &c. Pretium autem hic Crucem appellavit, quam non simpliciter digito in corpore, sed magna profecto fide in mente prius formare oportet. Nam si hoc modo eam faciei tuae impresseris, nullus scelestorum, Daemonum, cum hastam videat, qua lethale vulnus suscepit, congruere tecum audebit. Nam si, cum solummodo loca, in quibus capite damnati penas persolvunt, videmus, ingenti horrore concutimur: quid passurum putas Diabolum, si mucronem tenere te viderit, quo vires ejus Christus dissolvit, & quo caput Draconis magno ictu rotavit? Noli ergo tanto tu bono verecundari, ne quando in maiestate sua veniet Christus, de te verecundetur. Tunc enim signum hoc super radios Solis coruscans, ante Christum videbis, &c. Hoc signum & priscis, & nostris temporibus clausas januas referavit; hoc venenorum vires extinxit; hoc feroces bestias repressit; hoc lethales serpentum morsus curavit. Etenim si portas inferni perfregit, si Caelorum ostia reclusit, si Paradisi renovavit ingressum, si Diaboli nervos recidit, quid mirum est, si pestifera venena, atroces bestias, aliaque hujusmodi superavit? Hoc igitur in mente tua insculpe, & animarum amplectere salutem. Damascenus lib. 4. de fide Orthodoxa cap. 12. Hoc itaque ingentis sane pretii lignum, ac venerandum, in quo Christus se ipsum sacrificii causa pro nobis obtulit, ut ex sancti corporis, & sanguinis contactu sanctificatum, optimo jure adorari debet, clavi quoque item, & lancea, & indumenta, ac sacra ipsius tabernacula, hoc est praesepe, antrum, Galgatha, Crux, vivificum sepulchrum, Sion Ecclesiarum arx, aliaque id generis; quemadmodum, ait ejus Patris David: Introibimus in tabernacula ejus, adorabimus in loco, ubi sedebunt pedes ejus. Quod autem his verbis Crucem intelligat, argumenta est id, quod sequitur: Exurge Domine in requiem tuam. Comes enim Crucis est resurrectio. Nam si eorum, quorum amore flagramus, & domus nobis chara est, & lectus, & vestis, quanto magis ea, quae Dei, & Salvatoris sunt, per quae nobis salus parata est?

V. Probatum ex Patribus Latinis. Ambrosius lib. 10. in cap. 23. Lucæ: Nos autem quoniam trophaum jam vidimus, & quod currum suum triumphator ascendit; consideremus quod non arborum truncis, non quadrijugis plaustris manubias de mortali hoste quasitas, sed patibulo triumphali captivam de seculo spolia suspendit. Non hic gentes, brachiis post terga revinctis, nec excisarum

PAR. IV.

Urbium imagines, oppidorumque captorum simulachra cernimus, aut submissa captivorum Regum colla miramur, quilibet humanorum solet esse species triumphorum, ne victoria terminos regionis sine definitos: sed orantes populos nationum quæsitos non ad supplicium, sed ad præmium Reges liberis affectibus adorantes, voluntariis Urbes studiis deditas, & in melius reformatas imagines Oppidorum, quas non fucus expressevit, sed devotio coloravit; fidei arma, victriarumque iura toto orbe occurrentia, captivum principem mundi, & spiritualia nequitia, quæ sunt in cælestibus, obedientia imperio vocis humana; subditas dominationes, variarumque virtutum species non saceris, sed moribus emicantes: fulget castitas, fides splendet, & induta mortis exuvii devotio fortitudinis jam resurgit. Unus Dei triumphus fecit omnes prope jam homines triumphatores. Solet quoque prædere pompa Victores: at vero currum Domini triumphalem præit bona pompa resurgentium defunctorum. Solet demum titulus subjugatarum Gentium numerum designare. Scribitur autem & hic titulus. Sit in illis triumphus ordine quodam digesta miserabili devictarum præcuntium contumeliosa captivitas nationum: hic redemptarum Gentium vernat gratia. Digni tanto triumpho jugales, ut cælum, terra, maria, inferna, corruptela mutantur in gratiam. Hieronymus in Epitaphio Paulæ: Prostrata ante crucem, quasi pendentem Dominum cerneret, adorabat. Et epist. 17. ad Marcellam: Ergone erit illa dies, quando nobis licebit Speluncam Salvatoris intrare, in sepulchro Domini flere cum Sorore, flere cum Matre, cum istis deinde lambere lignum. Lactantius lib. 4. Institut. cap. 27. Nunc satis est hujus signi potentiam, quantum valeat exponere: quanto terrori sit Damonibus hoc signum; sciet qui viderit, quatenus adjurati per Christum, de corporibus, quæ obsederint, fugiant. Nam sicut ipse, cum inter homines ageret, universos Dæmones verbo fugabat, hominumque mentes emotas, & malis incursibus furiatas, in sensus pristinos reponerat: ita nunc sectatores ejus, eosdem spiritus inquinatos de hominibus, & nomine magistri sui, & signo passionis, excludunt. Cujus rei non difficilis est probatio; nam cum Diis suis immolant, si assistat aliquis, signatam frontem gerens, sacra nullo modo litant. Augustinus in Joannem tract. 16. Quid servat fidei suo, qui talem honorem dat supplicio suo? Denique modo in pænis reorum non est apud Romanos. Ubi enim Domini Crux bo-

LII 2

na;

notata est, putatum est, quod & reus honoraretur, si crucifigeretur.

VI. Probatur exemplo, & Legibus Imperatorum, ac Principum. De Constantino Magno testatur Eusebius Cæsariensis in vita ipsius lib. 1. cap. 22. Constantinus cum jam Sol ad medium cælum ascendisset, die in pomeridianum tempus paululum inclinante, dixit, se Crucis signum ex lucis splendore figuratum, in ipso Cælo Soli imminens, manifeste oculis aspexisse, inque eo inscriptionem consignatam, quæ hæc verba compledebantur: *In hoc vinces &c.* Et lib. 3. cap. 2. Constantinus Christum Dei libero ore, & sermone, in omnes divulgavit: neque salutarem eam appellationem, quam obtinuerat, erubuit; sed ipsa professione glorians, se in luce, & omnium oculis collocavit; atque interdum vultum salutari illa passionis signavit: nota, & nunquam trophæo illo victorioso plurimum se exultat. Et cap. 3. Quin etiam in tabula depicta, quam in sublimi ante palatii vestibula suspenderat, se omnium oculis contemplandum proposuit: salutareque passionis insigne, supra caput ipsius locatum, in pictura exprimendum curavit. Referuntur pariter in C. Theodosiano Theodosius, & Valentinianus L. unica. C. Nemini licere signum Salvatoris Christi humi, vel in filice, vel in marmore, aut insculpere, aut pingere: Cum sit nobis cura diligens per omnia superni numinis religionem tueri: signum Salvatoris Christi nemini licere, vel in sole, vel in filice, vel in marmoribus humi positum insculpere, vel pingere: sed quodcumque reperitur, tolli, gravissima pena multando eos, qui contrarium statuti nostri tentaverit, spectraliter imperamus. Honorius, & Theodosius L. Judæis C. de Judæis, & Cælicolis: Judæos quosdam festivitatis suæ solemnitate ad penam quondam recordationem incendere, & sancta Crucis adsimulatam speciem in contemptum Christiana fidei sacrilega mente exurere, Provinciarum Rectores prohibeant, neve locis suis fidei nostra signum immisceant, sed ritus suos extra contemptum Christiana Legis retineant, jamissari sine dubio permittimus, nisi ab illicitis temperaverint. Leo Imperator C. de Episcopis, & Clericis: Decernimus, ut posthac neque Monachi, neque quicunque alii, cujuscunque status, atque fortuna, in ædes publicas, vel in quacunque loca populi voluptatibus fabricata, venerabilem crucem, & Sanctorum Martyrum reliquias illicite inferre contentur. Justinianus Imperator in authen. de Sanctiss. Episcop. cap. 32. Sed & ipsas honorandas Cruces (cum quibus & in Litanis egrediuntur) non

alibi, nisi in venerabilibus locis reponi: & si quando opus vocaverit ad Litanias celebrandas, tunc solum ipsas sanctas Cruces accipere eos, qui consuevit eas portare solent, & cum Episcopo, & Clericis Litanias celebrare: hoc custodientibus sanctissimis locorum Episcopis, aut etiam eorum Clericis, & per loca Judicibus.

VII. Probatur rationibus I. Crux fuit Christo & pugnandi instrumentum, & victoriæ triumphus: ergo vere est adoranda. Consequentia sequitur, ut asserit Leo Magnus serm. 8. cap. 4. Gloriosissimus diaboli victor, & inimicarum virtutum potentissimus debellator, pulchra specie, triumphi sui portabat trophæum, & invicta patientia humeris signum salutis, adorandum Regnis omnibus inferebat. II. Crux fuit signum nostræ reconciliationis cum Deo, a nobis offenso, & contra nos irritato: ergo a nobis adorari debet. Patet consequentia, quia meritum habet adorationis, & ratione beneficii nobis collati, & propter dignitatem Collatoris. III. Crux est altare, in quo Christus consummavit omnia sacrificia veteris Testamenti, & se ipsum in holocaustum pro nobis peccatoribus Deo obtulit: ergo est adoratione digna. Argumentum est S. Leonis serm. 8. cap. 5. Pascha nostrum, ut ait Apostolus, immolatus est Christus, qui se novum, & verum reconciliationis sacrificium offerens Patri, non in templo, cujus jam erat finita reverentia, nec intra septa Civitatis, ob meritum sui sceleris dirigenda; sed foris, & extra castra crucifixus est: ut veterum victimarum cessante mysterio, nova hostia novo imponeretur altari, & Crux Christi non templi esset ara, sed mundi. IV. Crux, in qua Salvator Mundi pependit, ejusdem Carnis, & Sanguinis contactu consecrata fuit: ergo est adoranda; & quia contactus non fuit transiens, sed permanens: ideo Latriæ cultu adoranda est, non quidem absoluto, sed respectivo, quatenus refertur ad Corpus, & ad Membra Christi Domini, a quo consecrationem accepit. V. Hoc ipsum probat traditio omnium seculorum in Ecclesia, quam quidem traditionem expresse testantur Patres, & rerum Ecclesiasticarum Scriptores. Rusticus Diaconus in dialogo contra Acephalos testatur: Lignum venerabilis Crucis omnis per totum mundum Ecclesia absque ulla contradictione adorat.

Secunda Conclusionis pars probatur I. multis testimoniis Patrum, quæ in modo factis probationibus adduximus, & quæ

expresse loquuntur de Crucis imaginibus, quomodolibet factis. II. Ex universali Ecclesiae consuetudine, quae etiamnum in toto Orbe catholico perseverat, in quo S. Crucis imagines a fidelibus adorantur. III. Exemplo Sacrarum Imaginum, quas respectivo cultu adoramus, ob relationem, scilicet, quam dicunt ad Originalia, quae repraesentant.

Obijciunt I. Adorationis Crucis nullum praeceptum, nullum exemplum, legimus in Scripturis: ergo non est de fide; sed secundum Apostolum ad Romanos 14. *Quod non est ex fide, peccatum est; ergo, &c.*

II. Apostoli non adoraverunt Crucem: ergo neque nos eam adorare debemus. Probatur antecedens. Apostoli reliquerunt Crucem sub terra refoffam per tria ferme secula: ergo non curarunt eam

adorare, sed potius in contemptu habuerunt. III. Si Crux est adoranda, quia fuit instrumentum redemptionis nostrae: ergo etiam sunt adorandi ministri passionis Christi, quia pariter instrumenta redemptionis nostrae fuerunt. IV. Si Crux adoratur propter contactum corporis, & membrorum Christi, & quidem adoratur cultu latriae: ergo potiori ratione eodem cultu adoranda est B. Virgo Deipara, quae intimiorem, & chariorem contactum habuit cum corpore, & membris Christi Domini. V. Sequeretur etiam, quod adorandae pariter essent Latriae cultu, & Jordanis aquae, quae Christum

Dominum tetigerunt; & terra, quam ejus pedes calcarunt, & asina, cui in triumphali introitu Jerusalem insedit; & os, quo Judas proditor eum deosculatus est, & manus, qua eum Malchus percussit, &c. VI. Nullus Filius honorat patibulum, in quo Pater ejus fuit ad contumeliam occisus: ergo nemo Christianus debet Crucem, in qua Christus Dominus contumeliose interiit, adorare.

VII. Ideo imagines Sanctorum a nobis adorantur, quia repraesentant virtutes eorum, non opprobria, neque ludibria; sed Crux repraesentat opprobria, & ludibria Christi: ergo imago ipsius non debet eo religioso cultu adorari, quo sacrae imagines adorantur. VIII. Apud Minutium Felicem in dialogo inter Octavium, qui Christianus erat, & Coecilium, qui Gentilis habebatur, Octavius ad Coecilium dicit: *Crucis nec colimus, nec optamus*: ergo tunc temporis nulla erat in

Ecclesia Crucem adorandi consuetudo.

Respondemus ad I. quod ex Scripturis, quas

adduximus, sufficienter patet, in iisdem, saltem implicite Crucis adorationem

contineri. Hoc ipsum confirmant Patres, qui Scripturas, quo nos dicimus modo, interpretati sunt; Confirmat traditio Ecclesiae, quae ubique semper viguit, & modo viget. Confirmat demum

authoritas Conciliorum, & praecipue VII. Synodus Generalis act. 7., quae de fide esse declarat, quod Crucis effigies vel picta, vel ex qualibet materia formata, aliqua adoratione sit digna. Ad

Authoritatem vero Apostoli responderi Frassen citato loco: „Mentem Apostoli non esse, ut supponunt Haeretici, opus illud esse peccatum, quod non procedit ex ea

fide, qua sumus Christiani, & quae nobis divinitus revelata sunt, credimus: sed ibi Apostolus fidem sumit pro fidentia,

seu persuasione, qua quis putat, aliquid sibi esse licitum: Unde sensus Apostoli est, illum peccare, qui agit contra dictamen conscientiae; ut amplius dicemus, agendo de fide, & gratia sanctificante.

Ad II. dicitur, quod Apostoli honorem Cruci impenderunt, & quod in Scripturis non inveniatur, non est mirum; quia non omnia bona opera, quae fecerunt

Apostoli, literis sunt consignata. Ceterum non desunt, qui dicunt, Apostolos non effodisse Crucem, non in contemptum, sed in venerationem, ne, scilicet, a

Judaeis despiceretur. Denique ex genuinis actis passionis, & mortis S. Andreae Apostoli, quibus deinde assimilata sunt illa, quae modo habemus, satis manifestum est, quam impense Sanctam Crucem

Apostolus ille veneratus fuerit.

Ad III. Non adorantur Ministri passionis, & mortis Christi, quia erant instrumenta animata, & quia ex odio in Christum operabantur; Crux autem fuit instrumentum inanimatum, & nullam in Christum, vel odii, vel livoris, vel crudelitatis, passionem habebat.

Ad IV. Ex iis, quae diximus tom. 3. Different. 199. satis patet discrimen, quod intercedit inter Virginem Deiparam, & Crucem. Ibi enim dicitur in ratione 2. Conclusionis 3. „Haec est differentia inter

Crucem in qua Christus pependit, & uterum Mariae Virginis, in quo per novem menses mansit; quod Crux est creatura irrationalis, & adoratio latriae, quae

ipsi defertur, ob contactum Christi Domini, non respicit excellentiam propriam, quam non habet, utpote creatura irrationalis, sed excellentiam Christi,

„ si

„ fti Domini, a cuius corporis contactu
 „ excellentiam, ac dignitatem accepit. Ma-
 „ ria vero quum excellentiam habeat pro-
 „ priam, si latriæ cultu adoraretur, etiam
 „ ob gestationem Christi Domini in utero;
 „ cultus ille non tribueretur, excellentiæ,
 „ & dignitati Christi, sed excellentiæ, & di-
 „ gnitati Mariæ, quod non est dicendum.,,

Ad V. Aquæ Jordanis non sunt illæ eadem numero, quæ Christi humanitatem tetigerunt, sed aliæ, quæ successerunt illis, & continuo succedunt, & ideo non sunt adoratione dignæ. Asina adhuc si extraret non esset adoranda; tum quia post contactum ad Christi Domini Corpus fuit communis aliorum hominum usui, adeoque non remansit in ea singularis habitudo ad Christum, quæ sola poterat esse fundamentum respectivæ adorationis; tum potius quia fuisset scandalum & irrisio adorare asinam illam. Audiatur Jonas, Aurelianensis Episcopus, in præfatione lib. 2. de cultu imaginum adversus Claudium Taurinensem: *Quibus verbis quam sit absurda aselli tui, & vivifica Crucis nostra comparatio, aperte comprobatur, & cunctis Christum veraciter colentibus manifestum habetur. Neque enim ait idem Apostolus, quod Christus asello tuo principatus, & potestates tenebrarum harum, quæ sunt spiritalia nequitia in caelestibus, sed Cruce eas triumphans devicerit. Asellus itaque tuus, Claudi, rudis fame, aut lupi terrore stimulatus, Crux Christi purpureo, pretiosoque Sanguine ejus rubet, in qua vitis vera pependit, ex cuius botro stirps crucis corusca rutilat, quadratumque Orbem suis sacratis quatuor cornibus circumfovet, & fidelium frontibus defixa, procul ab eis propellit Daemonum praestigias. Nam si Isaac non asinum ad jugulandum futurus ipse hostia, sed ligna portavit: nec utique verus Isaac noster asellum tuum, sed crucem bajulavit, futurus ille salutifera hostia Patris. Denique os Judæ proditoris, & Manus Malchi percussoris, nullam merebantur adorationem, & quia uterque osculando, & percutiendo peccaverat, & quia & osculo, & alapa Christum contumelia, & dolore, affecerat.*

Ad VI. Utrique non debet Filius honore, prosequi patibulum, in quo occisus est Pater ejus, quando Pater culpa sua traditus fuit ad mortem; at quando Pater, vel ob publicam libertatem asserendam, vel ad commune bonum procurandum, vel pro filiorum salute, vita, aut opibus, morti fuit destinatus; tunc debitum est

filii, & mortem ejus recolere, & patibulum, in quo mortuus est, venerari. Instrumenta enim illa neuriquam dici possunt ad contumeliam, & ad horrorem fuisse, quum potius fuerint ad vitam, ad gloriam, & ad honorem.

Ad VII. Crux repræsentat quoque nobis Christi patientiam, fortitudinem, & amorem, quo humanum genus adeo impense prosequutus est, ut pro eo liberando, & vivificando, propriam voluerit tradere vitam, & mortem absque culpa subire. Illius deinde Exemplum Sancti imitantes, virtutes illas exercuerunt, propter quas modo in earum imaginibus adorantur. Quanto igitur magis in Cruce sua adorandus est Christus, qui virtutum omnium Sanctorum in Cruce fuit exemplar?

Ad VIII. Cæcilius, qui Gentilium vices agebat, Octavio, qui Christianorum partes tuebatur objiciebat, Christianos indiscriminatim Cruces omnes colere ac venerari; a qua calumnia liberare volens illos Octavius, dicebat: *nos Cruces nec colimus, nec optamus. Quod optime expendit Petavius lib. 15. cap. 9. num. 4.* „ Hinc illa conficta ab Gentilibus in Chri-
 „ stianos calumnia, cruces omnes ab illis
 „ adorari. Apud Minucium Felicem Cæ-
 „ cilius Gentilis homo in Christianos inve-
 „ ctus, hoc illis exprobrat, *quod hominem*
 „ *summo supplicio pro facinore punitum, &*
 „ *crucis ligna feralia eorum caeremonias suspi-*
 „ *cio fabulatur.* Cui sic Octavius Christia-
 „ norum patronus occurrit: Cruces nec
 „ colimus, nec optamus, nempe promi-
 „ scuas, & quæ ad principalis repræsen-
 „ tandam figuram proprie non spectant. „ Non enim de nihilo apud Gentes rumor „ iste percrebuerat, cruces omnes, etiam „ noxiorum, ab Christianis in honore „ cultuque haberi, neque hoc illis objice-
 „ rent, nisi certas venerari ipsos viderent. „

Dicimus II. Christi Domini lanceam, clavos, cæteraque passionis ipsius instrumenta, esse adoratione digna, non sic vero imagines ipsorum. Crucis signum, in fronte, pectore, & ore, religiosè a nobis efformari manu; in Sacramentis, cibis, aliisque rebus benedicendis, rite adhiberi; denique Daemonibus esse terrorem, hominibus vero salutem.

Prima Conclusionis pars probatur I. Rusticus Diaconus contra Acephalos hæc scribebat: *Clavos, quibus crucifixus est, & lignum venerabilis crucis, omnis per totum*

sum

tum mundam Ecclesia absque ulla contradi-
ctione adorat. Ambrosius orat. funebris de
obitu Theodosii: *Helena veritatis signum
reversus, & gratia miculit. Quasivit clavos,
quibus crucifixus est Dominus, & invenit.
De uno clavo franos fieri praecepit, de altero
diadema intexuit; unum ad decorem, ut-
rumque ad devotionem vertit. Misit Filio suo
diadema gemmis insignitum, quas pretiosior
ferro innoxas crucis redemptionis divinae
gemmas conneckeret, &c.* Rufinus Histor.
Eccles. lib. I. cap. 8. *Helena clavos, quibus
corpus Dominicum fuerat affixum, portat ad
filiam, ex quibus ille franos composuit,
quibus uteretur ad bellum, & ex aliis ga-
leam nihilominus belli usibus aptam ferunt
armasse. Digni vero ipsius salutaris pur-
tem detulit Filio, patrem vero thecis argen-
teis conditam dereliquit in loco: qua etiam
nunc ad memoriam sollicita veneratione
servatur.* Damascenus lib. 4. de orthodo-
xa fide cap. 12. *Hoc ingentis pretii lignum,
ac venerandum, in quo Christus scissus,
sacrificii causa, pro nobis obtulit, ut ex san-
cti corporis, & sanguinis contactu sancti-
ficatum, optimo iure adorari debet, clavicque
item, & lancea, & indumenta, ac sacra-
mentum ipsius tabernacula, hoc est, praesepe, an-
trum, golgatha, crux, vivificum sepulchrum,
Sion Ecclesiarum arx, aliaque id generis,
quemadmodum ait Dei parens David: In-
troibimus in tabernaculum ejus, adorabimus
in loco, ubi steterunt pedes ejus.*

II. Probatur rationibus. I. Crux, in qua
Christus pendit, fuit instrumentum
quoddam permanens passionis Christi, &
quasi totum ipsum Christum representa-
bat; lancea vero, clavi, spongia, & cae-
tera Christi passionis instrumenta fuerunt
transientia: ergo non mirum, si non eadem
adoratione adorantur, qua Crux Christi
adoratur. II. In Cruce totus Christus patie-
batur, at in aliis instrumentis patiebatur
tantum in parte: ergo major adoratio debe-
tur Cruci, quam aliis instrumentis. III. Im-
agines Crucis vere modo representant
crucem, in qua Christus est passus; at
imagines clavorum, lanceae, spongiae, &
aliorum instrumentorum passionis Chri-
sti, non representant illa, in quibus
Christus est passus, quando cum Cruce
non sunt adjuncta, & a passione Christi
sunt sejuncta: ergo neque mirum, si
Imagines Crucis adorantur, & imagines
aliorum instrumentorum non adorantur.
Quae quidem omnia ex S. Thoma 3. p. q.
25. art. 3. ad 3. sic Brallen exponit: „Pe-
tes, an sicut imagines vere Crucis, sic

„etiam imagines clavorum, lanceae, & alio-
rum instrumentorum passionis Christi
„Domini, possint adorari? Respondeo
„primo cum S. Thoma 3. p. q. 25. art. 3.
„ad 3. non eandem esse rationem de cla-
„vis, & aliis instrumentis passionis Christi,
„ac de Cruce, siquidem Cruces referunt
„Christum, cunque representant, velut
„in Cruce expansum: clavi, autem, lanceae,
„& alia hujusmodi Dominicae passionis
„instrumenta, cum Christum ita pro nobis
„patientem non representant, sed solum
„ejus sacrosanctum Corpus tetigere, pro-
„pter contactum istum, quandam excel-
„lentiam obtinent, & sic possunt adorari
„adoratione laetiae respectivae; cum vero
„caeteri clavi, & lanceae, nec Christum
„pro nobis patientem referant, nec ejus
„corpus tetigerint, ideo nulla videntur
„adoratione digna. Respondeo secundo,
„clavos, lanceas, & id genus alia secun-
„dum communem Ecclesiae usum non
„affirmari ad representandos clavos, lanceas,
„& alia instrumenta passionis Christi; ad
„propterea cum careant hac representa-
„tione, & significatione, non potest reli-
„giosus cultus ei adhiberi; secus vero di-
„cendum est, quando illa instrumenta
„simul cum Cruce pinguntur; cum enim
„tunc apprehendantur prout habent spe-
„cialem aliquam habitudinem ad Christum
„patientem, sic considerata, adorari pos-
„sunt adoratione laetiae respectivae.”

Aliae Conclusionis partes I. probantur ex
Patribus. Origenes homil. 8. in diversos
Evangelii locos: *Filii Dei humilitas, nos-
stra sublimitas: illius Crux nostra victoria &
illius patibulum noster triumphus. Gaudentes
levemus hoc signum in humeris nostris, victo-
riarum vexilla portemus, immortale lava-
torum portemus in frontibus nostris: cum Da-
mones viderint, contremiscent. Qui aurata
Capitolia non timent, Crucem timent. In
Ezechielae Propheta, cum omnes, qui missus
fuerat Angelus occidisset, & interfecitio ca-
pisset a Sanctis, illi tantummodo sospites
reservantur, quos litera T, id est, crucis
pictura signaverat. Exultemus igitur, Fra-
tres charissimi, & ad Crucis similitudinem,
sanctas in Calum munus levemus. Cum sic
nos Demones armatos viderint, opprimen-
tur. Basilus Magnus de Spiritu Sancto
cap. 27. Si consuetudines, quae scripto pro-
dita non sunt, tanquam haud malum ha-
bentes momenti, conemur rejicere, impru-
dentes & ea damnabimus, quae in Evangelio
ad salutem necessaria habentur. Quod genus
est (ut ejus, quod primum est, & vulgaris-
simum,*

simum, primo loco communem) ut signa crucis eos; qui spem collocarunt in Christum, signemus, quis scripto docuit? Nonne a tacita, secretaque traditione? Nonne ex doctrina; quam Patres nostri in silentio, quod curiosos, & otiosos submovet, serparunt? Joannes Chrysostomus Demonstratione adversus Gentiles; quod Christus sit Deus. Veruntamen hoc maledictum, hoc abominabile, hoc extremi supplicii symbolum, crux diadematis & Coronis clarus factum est. Neque enim sic regia corona ornatur caput, ut Cruce, qua omni cultu dignior; & quam omnes prius abhorrebant, ejus figuram tantopere quarunt; atque adeo ubique invenitur apud Principes, apud Subditos, apud mulieres, apud viros, apud virgines, apud nuptas, apud servos, apud liberos; subinde omnes ea se signant, inscribendo in nobilissimum membrum. In fronte enim nostra, quasi in columna quotidie figuratur. Sic in Sacra mensa, sic in Sacerdotum Ordinationibus, sic iterum cum corpore Christi in mysticis canis fulget. Hanc ubique celebrari videre licet, in domibus, in foro, in solitudine, in viis, in montibus, in collibus, in vallibus, in mari, in navigiis, in insulis, in lectis, in vestibus, in armis, in thalamis, in symposiis, in vasis argenteis, in aureis, in margaritis, in murorum picturis, in corporibus brutis male affectis, in corporibus a Daemoniis obsessis, in bellis, in pace, in diebus, in noctibus, in delicatarum choreis, in monachorum ordinibus: adeo certatim donum hoc mirabile rapiunt omnes. Mirra est hac gratia, nullus confunditur, nullus grubeſcit, cogitans, quod maledicta mortis symbolum fuerit; sed omnes ipso magis ornantur, quam diadematum coronis, vel multis gemmatis monilibus, & torquibus. Et non solum non fugitur, sed & desideratur, & adamatur, & omnes de ea solliciti sunt, & ubique fulget, & sparsa est in parietibus domorum, in culminibus, in libris, in civitatibus, in vicis, in locis, qua habitantur, & qua non habitantur. Tertullianus de corona militis cap. 3. Ad omnem progressum, atque promotum: ad omnem aditum, & exitum: ad vestitum, & calceatum: ad lavacra, ad mensas, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia: quacunque nos conversatio exercet, frontem crucis signaculo terimus. Harum, & aliarum ejusmodi disciplinarum, si legem expostules Scripturarum, nullam invenies: traditio tibi prætendetur auctrix, consuetudo confirmatrix, & fides observatrix. Ambrosius de Isaac, & anima cap. 8. Signaculum Christi in fronte est, signacu-

lum in corde: in fronte, ut semper confitemur: in corde, ut semper diligamus: signaculum in brachio, ut semper operemur. Hieron. 43. Debemus ergo surgentes gratias Christo agere, & omne diei opus in signo facere Salvatoris &c. Qui in hoc signo seminare ceperit, vita fructum consequetur aeterna. Qui in hoc signo iter facere aggreſſus, ad caelum usque perveniet. Et Hieron. 56. Grande Crucis est Sacramentum & si intelligamus, per hoc signum etiam mundus ipse salvatur. Nam cum a nautis scinditur mare, prius ab ipsis arbor erigitur, velum distenditur, ut Cruce Domini facta, aquarum fluentia rumpantur, & hoc Dominica securi signo portum salutis petunt, periculum mortis evadunt. Figura enim Sacramenti quaedam est velum suspensum in arbore, quasi Christus sit exaltatus in Cruce: atque ideo confidentia de mysterio veniente homines ventorum procellas negligunt &c. Ubi signum Crucis erigitur, statim & diabolici iniquitas repellitur, & ventorum procella sopitur; sed & bonus agricola cum parat terra solum vertere, & vita alimenta perquirere, non nisi per signum Crucis id facere conatur &c. Hieronymus ad psalmum 85. Fac mecum signum in bonum: Muniar Crucis tua signo, quod videntes Potestates adversae, fugiant confusa, & discedant a me. Hac enim pro nostro populo Prophetia rogat. Sed & nos rogamus, Domine, ut Crucis tua signo tuati, atque ejus praesidio custoditi, mereamur ab omnibus insidiis diaboli liberari.

II. Probantur Antiquorum Scriptorum monumentis, quorum primum est vexillum illud, cui Labari nomen est impositum, & de quo Eusebius in vita Constantini lib. 1. cap. 32. exſcribit: Quo salvari signo, velut munimenta adversus hostiles, infestasque vires omnes, perpetuus usus est Imperator: & ejusdem expressas figuras praeter deinceps mandavit Exercitibus suis. Secundum est, quod idem Constantinus in Clypeis militum insculpi fecit Crucis signum; immo & in humis quoque, quem morem Christiani Principes, qui post ipsum fuerunt, imitati sunt, ac etiamnum imitantur. Unde scripsit Sozomenus lib. 1. cap. 8. Divina Cruci multum venerationis adhibebat, tam propter subsidia in bello contra hostes gerendo, ex ejus virtute sibi oblata, quam propter divinam de ea sibi oblatam visionem. Tertium est, quod idem Imperator in Diademate Imperiali crucem voluit erigi. Proinde scribebat Augustinus in psalmum 36. Crux jam de pe-

na generis humani sublata est. Cum enim sub antiquis scelerati crucifigerentur, modo nullus Crucifigitur. Honrata est, & finita est pœna, manet in gloria. A locis suppliciorum fecit transitum ad frontem Imperatorum. Et in psalmo 44. Attende gloriam Crucis Christi: jam in fronte Regum crux illa fixa est, cui inimici insultant. Effectus probat virtutem, domuit Orbem non ferro, sed ligno. Alia monumenta apud Authores videnda relinquimus.

Arguunt I. Adhibere Crucem ad aereas Potestates fugandas, est credere incantationibus, & magiam adhibere; sed hoc est omnino prohibitum: ergo &c. II. Non vere Dæmones Crucis pertimescunt signum, sed fingunt, se timere, ut homines ad incantationes illas inducant: ergo non est verum, quod Crux Dæmonibus sit terrori, hominibus vero saluti. III. Julianus Apostata deridebat Christianos, quod Ancile Paganorum relinquentes, pro eo Crucis signum adorarent; quapropter Christianis dicebat. *O miseros mortales, qui Crucis lignum adoratis, imaginem illius in fronte, & ante domos pingentes.* IV. Christus multoties benedixit, & nihilominus crucem non adhibuit, quia ante crucifixionem ipsius hoc signum non adhibebatur: ergo possunt fieri benedictiones absque Cruce. V. Quomodoque spectetur Crux, semper est mortis ferale instrumentum; at nemo benedicit ad mortem, sed ad vitam: ergo in benedictionibus impertinenter & insulse cruces adhibentur.

Respondemus ad I. quod esset magia si virtus illa Crucis crederetur inesse vel materiei, ex qua compacta est crux, vel diaboli assistentiæ, quando hic invocaretur, non autem expelleretur, ut vere expellitur, & damnatur, vel materiali efficaciam

Verborum, quæ adhibentur. Nullum autem ex his invenitur in benedictionibus nostris.

Ad II. Si hoc esset, Deus deciperet nos per Dæmones, quod non est credendum. Nec pariter credi potest tot, tantosque Patres, qui dixerunt, Crucem terrorem afferre Dæmonibus, fuisse deceptos, & quod solus Salmasius, qui hoc ridiculum commentum induxit, pro veritate loquutus fuerit.

Ad III. Cyrillus Alexandrinus, qui Juliano respondebat, non negavit factum, scilicet, quod Christiani pro Ancile adoraverint Crucem; sed totus est, ut defendat Christianos in hoc bene egisse, quia superstitionem, & profanitatem dereliquerunt, ut veritatem, & religionem amplecterentur.

Ad IV. Antequam Christus contactu suo Crucem sanctificaret, benedictiones fiebant per manuum elevationes; unde dicitur Lucæ 24. quod Christus, *elevatis manibus, benedixit eis*, hoc est, Apostolis. Post vero sanctificationem crucis, illius signum in benedictionibus omnibus adhibitum est, quo significaretur, per Crucem omnia bona nobis a Deo provenire.

Ad V. Erat quidem ante Christi passionem ferale mortis instrumentum Crucis lignum; at post illam facta est lignum vitæ, lignum salutis, lignum gloriæ. Audiatur Chrysostomus orat. 61. a Petavio citatus lib. 15. cap. 10. num. 9. *Nemo pudore suffunditur, nec occultat se pra verecundia, dum cogitat, abominandæ mortis istud esse signum; sed velut ornamento gloriamur magis, quam coronis, & diademati- bus, & infinitis unionum monilibus. Ita non est fugiendæ Crux, sed optabilis, & amabilis, & omnium amore, studioque digna.*

DISSERTATIO CCXLVIII.

*De Christi Domini Ascensione. Ascensionis Christi
quæ fuerit causa? Qui motus? Qui ter-
minus? & qui effectus ab ipsa
provenientes?*

PRIMO, Carpocrates, hære-
siarcha temporum Aposto-
lorum, insaniens, dixit,
Christum in anima tantum
ad cœlum ascendisse, cor-
pus vero reliquisse in terra.

Referunt Philastrius, & Theodoretus,
de illius hæresibus tractantes,

Secundo, Apelles somniavit, Christum re-
surrexisse sine carne, & sine eadem ad
Cœlos ascendisse, Testatur Augustinus
hæresi 23. Meminerunt autem illius, præ-
ter Augustinum, Epiphanius hæres. 24.,
Tertullianus de præscriptionibus Hæ-
reticorum cap. 6. 30., & 34., lib. de re-
surrect. carnis cap. 2. lib. 4. adversus Mar-
cionem cap. 17. lib. de anima cap. 23. &
36. lib. de carne Christi, cap. 6. Orige-
nes tract. 17., & 30. in cap. 24. Matthæi,
& lib. 5. contra Celsum; ut testatur Car-
dinalis Cozza in Commentario ad li-
brum S. Augustini de hæresibus tom. 2.
hæres. 23.

Tertio, refert Origenes apud Pamphilum
in Apologia, quod innominati quidam
Hæretici dicebant, quod Salvator noster
ascendens è terris ad Cœlum, & corpus
suum assumens, pervenit usque ad eum
Circulum, qui Solis Zona nominatur,
& ibi posuit tabernaculum corporis sui.
Non enim ultra erat possibile id pro-
gredi,

Quarto, Manichæi non intelligentes ver-
ba illa Davidis: *In Sole posuit tabernacu-
lum suum*; dixerunt, Christum Domi-
num, quando in Cœlum ascendebar,
posuisse corpus assumptum in Orbe So-
lari, & cum sola Divinitate in Cœlos
ascendisse. Sunt testes Nazianzenus orat.
51. Augustinus lib. 6. contra Faustum
cap. 20. Nicetas Choniates lib. 4. Ortho-
doxæ fidei cap. 11.

Quinto, Seleuciani, & Hermiani, dicebant,
Christum in carne ad Patris dexteram
non sedere, sed eam exiisse quando in
Cœlos ascendit, Narrat Augustinus hæ-
res. 59. & Ambrosius Ansbertus in Apo-
calypsi.

Sexto, refert Dam ascensus hæresi 93., &
cum eo Nicetas lib. 4. Orthodoxæ fidei
cap. 44. Christolytas asseruisse, Chri-
stum, quando excitatus est ab inferis, ibi
reliquisse corpus cum anima, & sola di-
vinitate in Cœlum ascendisse.

Septimo, Corerii, sive Coterelli, volue-
runt, Corpus Christi non esse glorifica-
tum in Cœlo, sed post diem Judicii pu-
ridum cadaver fore. Narrat Guido Car-
melita de Hæresibus apud citatum Co-
cium.

Octavo, novi Manichæi in Italia negarunt,
Christum ascendisse ad Cœlum in cor-
pore, & carne humana, & dixerunt,
omnia in similitudinem fuisse facta. Te-
statur Nicolaus Eymericus part. 2. q. 13.

Nono, posteriorum temporum Hæretici
errarunt pariter circa Christi Domini
ascensionem; & præcipue Gaspar Su-
venckfeldius lib. de duplici statu Christi
art. 17., ubi ait, postquam Christus in
Cœlum ascendit, humanam naturam
conversam esse in divinam. Joannes
Brentius in Recognitione doctrinæ suæ
de Christi majestate fol. 167., Postquam
„ Christus absolvit externum spectaculum
„ ascensus sui usque ad nubes, non est pue-
„ riliter cogitandum, quod progressus sit
„ physico, & corporali modo a nubibus
„ usque ad fictitium illud Cœlum, quod
„ empyreum vocant, ut commoretur in
„ eo illa semper forma, qua visibiliter in
„ monte Oliveti ascendit, &c. Sed scien-
„ dum est, quod deposita forma, non qui-
„ dem illa essentiali, qua homo vere est,
„ & semper homo manet, sed accidentali,
„ quam in externo ascensus spectaculo ad
„ tempus *invenimus* assumpserat, recepe-
„ rat formam Dei, quæ aliquando forma
„ servi recta fuerat, aut (ut significantius
„ loquar) perrexit omni cœlesti sua maje-
„ state, quam habuit, frui. Hoc enim ve-
„ re est, Christum esse in Cœlo, videlicet
„ non in fictitio Cœlo, corporali, seu phy-
„ sico modo commorari, & deambulare,
„ sed in omni cœlesti gloria, tam in hoc
„ cor-

corporeo Caelo stellis insignito, quam
 in hac tota terrarum universitate versa-
 ri, & omnia coram gubernare, &c. Postea docet, Caelum, ad quod Christus
 pervenerit, esse ipsum Patrem coelestem.
 Fol. 179. „ Domus, de qua Christus lo-
 quitur apud Joannem, non est Caelum
 illud corporeum, & Empyreum, quod
 fingunt consistere super hunc mundum.
 Hoc enim Caelum in rerum natura non
 exstat, &c. Domus Patris non est Caelum
 Empyreum, sed est caelum incorporeum,
 ac spirituale, quod & coeleste regnum
 dicitur, & quod, ut dicebamus, nec lo-
 cis, nec locorum spatiis, seu intervallis,
 sed maiestate Dei definitur, &c. Cur,
 Bullingere, intellectum tuum Verbo Dei
 captivum non tradis? Absurdum vide-
 tur, caelum esse ubique, multo quoque
 absurdius videtur, Diabolos quoque esse
 in caelo, & nugari, nescio quare. Quis
 cupiat esse in caelo, in quo sunt sacerda-
 mones? Nec cogitas, quid tibi reddi
 possit. Quis cupiat cum Deo esse, qui
 est in inferno? Ubique Deus cum
 maiestate sua regnat, ibi est domus ejus,
 quae est caelum incorporeum, & spiri-
 tuale, & coeleste regnum. „ Matthias
 Flaccus, Illyricus lib. de Ascensione Do-
 mini, ex illo Petri Actor. 3. *Quem oportet*
Caelum suscipere, contendit, Christum ho-
 minem non esse in caelo, ut in loco, sed
 potius caelum esse in Christo, cum ipse
 sit ubique. Et ibidem vult, Christum in
 die Ascensionis, usque ad nubes, & dein-
 de non ulterius perrexisse in illa corpo-
 ris forma visibili, & circumscripta, sed
 quodammodo evanuisse, ita ut jam sit
 nusquam in illa forma aspeatabili, sed
 ubique in invisibili maiestate. Joachimus
 Vvestphalus, libello contra Joannem a
 Lasko, iniquum putat, dictionem hanc,
Sursum, quasi locum esse explicandum,
 sed ait, Christum ascendisse ad caelos,
 idem esse quod evanuisse. Nicolaus Sel-
 neccerus, in *declaratione de Christi persona,*
& maiestate art. 3. „ Christus ascendit ad
 caelos: haec ascensio non significat sur-
 sum aliquo conscendere, uti per scalas,
 aut gradus fit, sed ascendere juxta Scri-
 pturam designat, aliquem summum ho-
 noris gradum consequi, nova, & immen-
 sa potestate potiri, art. 5. „ Caelum hic
 non significat firmamentum, aut certam
 sedem in summo caelo empyreo; sed
 quod Dominus ascendit in caelum idem
 significat, ac si dicerem: Dominus coe-
 lesti gloria, potestate, maiestate, & digni-

PAR. IV.

tate potius est. „ *Concione de Ascensione*
Christi: Ascendere, „ significat summam
 dignitatem consequi, eamque maiorem,
 quam ulla creatura, ullus Angelus, aut
 homo omni sua sapientia, ratione, aut co-
 gitatione, aut nosse possunt. Norunt do-
 cti, quod cum verbum Alah (quod ascen-
 dere significat) de Deo, aut divina glo-
 ria, aut alias de coelestibus rebus, spiriti-
 bus, visionibus, & similibus usurpatur,
 quod primo idem valeat, ac si quis dicat
 evanescere, disparere, ut Ezechielis 11.
Ascendit gloria Domini, idest, *disparuit*;
 item: *Ascendit a me visio*, idest, *disparuit*.
 Hac significatione multi Veterum, ac
 Recentiorum ab omni errore alieni sim-
 pliciter, & recte Ascensionem Christi ex-
 plicaverunt. „

Decimo, Nathanael Alianus libro, quem
 inscripsit *Mattan 1.*, effutire non eru-
 buit: „ Christus modo non regnat in
 Caelo, sed expectat regnum: Scriptura
 promittit Christo regnum hic in terra,
 non in Caelo. Christi ad dexteram Patris
 sessionem dicit non esse, quod eandem
 cum Patre potestatem obtineat, sed quod
 in dextera Patris confidat, & auxilium
 ab ea adversus hostes expectet. Sedere
 Christum dicit in Caelo, non quod illic
 regnet, sed quod certus sit, quod tandem
 re ipsa in terris sit regnaturus. „

Dicimus I. Christum vere post quadraginta
 dies a sua resurrectione in caelum ascen-
 disse, non divinitate, & anima tantum,
 sed etiam corpore.

I. Probat ex Scripturis. Deuter. 32. v. 4.
Levabo ad Caelum manum meam. Chaldaeus
 vertit: *Præparabo in Caelum domum divi-*
nitatis meae, & dicam permanens ego in
æternum. Et cap. 33. 26. *Non est Deus alius,*
ut Deus rectissimi: ascensor Caeli auxiliator
tuns. Magnificencia ejus discurrunt nubes,
habitaculum ejus sursum. Psalm. 67. 19.
Ascendisti in altum, cepisti captivitatem,
accepisti dona in hominibus. Psalm. 103. 3.
Qui ponis nubem ascensum tuum: qui am-
bulas super pennas ventorum. Amos 9. 6.
Qui adificat in Caelo ascensionem suam, &
fasciculum suum super terram fundavit: qui
vocat aquas maris, & effundit eas super fa-
ciem terra, Dominus nomen ejus. Chaldaeus
 vertit: *Qui posuit in robusto altissimo di-*
vinatatem gloria, & Ecclesiam suam super
terram confirmavit, & dixit, ut congregen-
tur velut multitudines, velut aqua maris,
& effudit nos super faciem terra, Dominus
nomen illius. Marci 16. 19. *Dominus qui-*
dem Jesus, postquam loquutus est eis, assump-
tus

M m m 2

pius

prus est in Cælum; & sedet a dextris Dei. Lucæ 24. 51. Et factum est dum benediceret illis, recessit ab eis, & ferebatur in Cælum. Actor. 1. 9. Et cum hoc dixisset, videntibus illis, elevatus est, & nubes suscepit eum ab oculis eorum. Actorum 3. 21. Quem oportet quidem cælum suscipere, usque in tempora restitutionis omnium. Actorum 7. 55. Stephanus plenus Spiritu Sancto, intendens in Cælum, vidit gloriam Dei, & Jesum stantem a dextris Dei. Ad Ephes. 4. 10. Qui descendit, ipse est, & qui ascendit supra omnes Cælos, ut impleret omnia. Ad Philippens. 3. 20. Nostra conversatio in cælis est: Unde etiam Salvatorem expectamus, Dominum nostrum Jesum Christum. Ad Colos. 3. 1. Si surrexeritis cum Christo, quæ sursum sunt querite, ubi Christus est in dextera Dei sedens. Ad Hebræos 4. 14. Habentes erga Pontificem magnum, qui penetravit Cælos, Jesum filium Dei, teneamus confessionem. Ad Hebræos 6. 20. Usque ad interiora velaminis, ubi præcursor pro nobis introivit Jesus.

II. Probat ex Romanis Pontificibus. Damasus in Confess. fidei, quæ erat apud Theodoretum Histor. lib. 5. cap. 11. Si quis negaverit, Christum in carne, quam assumpsit, sedere ad dexteram Patris, in qua etiam venturus est ad iudicium, de vivis, & mortuis exercendum, anathema esto. In Symbolo: Qui devicto mortis imperio, cum ex carne, qua natus, mortuus, & passus fuerat, & resurrexit, ascendit ad Patrem, sedetque ad dexteram ejus in gloria, quam semper habuit, & habet. Leo Magnus serm. 1. cap. 4. Magna re vera, & ineffabilis erat causa gaudendi, cum in conspectu Sanctæ multitudinis super omnium Creaturarum cælestium dignitatem, humani generis naturam conscenderet, supergressura Angelicos Ordines, & ultra Archangelorum altitudinem elevanda, nec ullis sublimitatibus modum sue profectionis habitura, nisi æterni Patris recepta confissu. Et serm. 2. de Ascensione Domini cap. 2. Dominus noster Jesus Christus quadragesimo post resurrectionem die, coram discipulis elevatus in Cælum, corporalis presentia modum fecit, mansurus in Patris dextera, donec tempora multiplicandis Ecclesiæ filiis divinitus præstata peragantur, & ad iudicandos vivos & mortuos, in eadem carne, in qua ascendit, adveniat. Gelasius de duabus in Christo naturis contra Eutychem: Si in deitatem, ut putant, humanitate transfusa, vel ex omni parte translata desit esse humana substantia: ergo ut humanitatis forma sine sui proprietate cessavit? Si dicant in nuda deitate hu-

mane forma lineamenta constare, quid aliud quam Anthropomorphitas convincuntur inducere? quos dudum Catholica talia somniantes damnavit Ecclesia. Nam si & substantia, & forma hominis Jesu Christi hanc transfusione consumpta est, quis est, quem videt ad dexteram virtutis stantem? S. Stephanus? Quis hominis filius venturus est ad iudicandos vivos, & mortuos? Quis erit, quem videbunt, in quem compunxerunt? Abolitum est omne mysterium, vacuum est, resolutumque, ut dictum est, quod absit, omne Sacramentum, falsumque erit, quod ait ipse Salvator: Palpate, & videte, quia Spiritus carum, & ossa non habet, sicut me vidistis habentem. Et certe hoc post resurrectionem dixit, talis jam dixit, qualis cum discipulis per quadraginta dies conversatus est, convalescens, & cohabitans cum eis: Talis dixit, qualis ascendit in Cælum: Talis dixit, qualis promissus est inde esse venturus. Aut legamus ipsi ubi, postquam de se illa professus est, fuerit immutatus, & aliter quam se discipulis patefecit, ascenderit levatus in Cælum. Gregorius Magnus homil. 8. in Ezechielem: Is, qui divinitate est ubique, carne ad cælestia ascendit. Homilia 6. in Evangel. Quis iste homo est, qui peregre profectus, nisi Redemptor noster, qui in carne, quam assumpsit abiit in cælum? Homil. 29. in Evang. Redemptor noster non curru, non Angelis sublevatus legitur: quia is, qui fecerat omnia, nimium super omnia, sua virtute ferebatur. Ille enim revertebatur, ubi erat: & inde rediebat, unde remanebat: quia cum per humanitatem ascenderet in Cælum, per divinitatem suam, & terram pariter continebat, & cælum. Et homil. 30. in Evangel. Quando non maneret apud eos, qui ascensurus cælum, promittit, dicens: Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi: Sed Verbum incarnatum, & manet, & recedit; recedit corpore, manet divinitate. Honorius L. Epigrammate de Christi Ascensione:

Luce videt Christum Petrus, quem nocte negavit,

Et cecinit Dominum pergere ad astra suum.

Torritus Andreas, orat: Misere, Magister,

In Regnum Patris collige discipulum.

Jacobus expavit, hominem per nubem ferri:

Supponit scapulas, dat pia vota Deo.

Hæret ab aspectu tremulus per membra Joannes:

Et

Et turbatus, adhuc sic stetit ut placeat.
Quin sequimur te Christe? Vocat sine vo-
co Philippus:

Num projectus ego, liber, & implicitus?
Bartholomae pedes Christi pendero tre-
misticis:

Et vis (si capias) pendere posse manus, &c.
Leo IX. Epist. ad Petrum, Antiochenum
Episcopum: Credo Christum dia quadragi-
sima post resurrectionem cum carne, qua sur-
rexit, & anima, ascendisse in caelum, & se-
dere in dextera Patris.

III. Probatur ex Conciliis. Concilium Ni-
ezenum Generale I. in Symbolo, & Con-
cilium Constantinopolitanum Generale
I. pariter in symbolo: Ascendit ad caelos.
Concilium Lateranense IV. cap. 1. & re-
fertur cap. firmiter de Summa Trinitate,
& fide catholica: Christus ascendit in Ca-
lum in anima, & in carne.

IV. Probatur ex Patribus Graecis. Ignatius
Martyr epist. ad Magnesianos: Christus
mortuus est, & resurrexit, ascendit in co-
elos ad eum, a quo missus erat, sedetque ad
dexteram ipsius, qui venturus est in fine
seculorum cum paterna gloria, ut iudicet vi-
vos, & mortuos. Ad Smyrneneses: Post re-
surrectionem ostendit Dominus seipsum illis,
quod vere, & non per phantasmam resurre-
xerit, & cum illis comedit, & bibit per
quadraginta perpetuos dies, & ita cum car-
ne videntibus illis assumptus est ad illum,
qui miserat eum, cum ipsa carne venturus
iterum cum gloria, & potestate. Irenaeus
lib. 1. cap. 2. Ecclesia per universum Orbem
usque ad fines terra seminata, & ab Aposto-
lis, & a discipulis eorum accepit eam fidem,
qua est in unum Deum Patrem Omnipoten-
tem, qui fecit Caelum, & terram, mare, &
omnia, qua in eis sunt: & in unum Jesum
Christum filium Dei, incarnatum pro nostra
salute: Et in Spiritum Sanctum, qui per Pro-
phetas praedicavit dispositiones Dei, & ad-
ventum: & eam, qua est ex Virgine, gene-
rationem, & passionem, & resurrectionem,
a mortuis, & in carne in caelos ascensionem
dilecti Jesu Christi Domini nostri, & de coe-
lis in gloria Patris adventum ejus. Cyril-
lus Hierosolymitanus Catech. 14. Scio
enim, quod progressus fidei docet te credere
in resurgentem tertio die, & ascendentem
in caelos, & sedentem in dextera Patris:
quamvis autem meminisse de puto illius fi-
dei seriem, nihilominus tanquam in tran-
seursu mentionem facio diffonum. Recordare,
quod scriptum est aperte in psalmo: As-
cendit Deus in júbilo. Recordare, quod &
divina virtutes ad invicem dicunt: Tollit

portus, Principes, vestras &c. Memineris
Psalmi dicentis: Ascendens in altum, capti-
vam duxit captivitatem. Memineris dicen-
tis Prophetarum: Aedificans in Caelum ascensio-
nem suam &c. Quando (Judaei) tanquam
impossibili ascensioni Salvatoris contradi-
cunt, reduc in memoriam, qua de transla-
tione Habacuc dicta sunt. Si enim Habacuc
translatus est, coma capitis portatus, quan-
to magis Prophetarum, & Angelorum Do-
minus, de monte Olivarum per nubem ascen-
dens, propria virtute ascendere in Caelum
potentior erat? Epiphanius contra Ape-
lejanos haeresi 44. Si Dominus resurrexit,
dixi mihi, ad quid faciendum post resurrectio-
nem, si ipsum corpus rursus reliquit in qua-
tuor elementa partitum, calidum ad calidum,
frigidum ad frigidum, siccum ad siccum,
humidum ad humidum? Si enim excitavit
ipsum, ut rursus dissolveret, ergo fabuloso-
ratis hoc opus fuerit, & non veritatis. Ex-
citavit autem ipsum Dominus noster Jesus
Christus, & simul secum assumpsit corpus,
quod in se ipsum efformavit, una cum ani-
ma, & tota incarnatione perfectissime. Con-
fides enim iuxta apostolorum sermonem, &
Deus excitavit, & collocavit eum in cele-
stibus, velut testatur duo illi in vestitu
splendida Apostolis conspecti, qui dixerunt
Viri Galilai, quid statis invidentes in caelum?
Hic Jesus, qui assumptus est a vobis in Ca-
lum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum
assumi. Et ut ne detur tibi rursus occasio
malitiosi sonda veritatem post multum tem-
pus Assumptionis Salvatoris nostri, Strep-
hanus Sanctus Dei martyr, & testis cum lapi-
dibus obduceretur a Judaeis, respondit, dicens
Ecce video Caelos apertos, & filium hominis
stantem a dextris Patris: ut ostendat ipsum
corpus in veritate in spiritali resurrexisse,
una cum Deitate Unigeniti totum in spiri-
tuale unitum, & in Veritatem coeunitum. Su-
perne est enim ipsum sanctum corpus una
cum Deitate, totus Deus, unus Filius San-
ctus Dei, sedens in dextera Patris. Joannes
Chrysostomus serm. de Ascens. Domini:
Quia longum spatium de terra tendebatur ad
caelum, & oculorum acies portandum corpus
ad illam altitudinem minime poterat pene-
trare: Sed sicut autem, si altiora postulat, de-
ficiat aspectus inspicere, & vester oculus va-
latus vincitur colere: sic & Christi corpus
quanto ferebatur ad summa, tanto oculos vi-
dentium aspectus imbecillitate incidebat, de-
ficiente natura altiora conspiciere: ideo sta-
bant Angeli uter caeleste monstrantes, ne
quis arbitraretur, quia tanquam in caelum
ascendit sicut Elias, sed in caelum ascendit,
qui

qui elevatus est a vobis ad cælum. Cyrillus Alexandrinus lib. 9. in Joannem cap. 31. Inaccessibile cælum erat hominibus prius, nec ullus unquam hominum ante Christum cum Sancto Angelorum consortio fuit: hunc ascensum postea nobis Christus preparavit, & iter fecit in cælum carni nostræ. In primitias enim mortuorum se ipsum innovando, Deoque Patri offerendo, primus homo visus in cælo est.

V. Probatur ex Patribus Latinis. Tertullianus de resurrect. Carnis cap. 51. Sed pro omnibus jam stabit, quod in clausulam reservavimus, etiam pro Apostolo ipso, re vera maxima inconsiderantia revincendo, si tam abrupte, ut quidam volunt, clausis, quod ajunt oculis, sine distinctione, sine conditione, omnem passim carnem, & sanguinem a regno Dei extruxit, utique & ab ipsa Regia Cælorum, cum illic adhuc sedeat Jesus ad dexteram Patris, homo etsi Deus; Adam novissimus, etsi sermo primarius; Caro, & Sanguis, etsi nostris puriora; idem tamen & substantia, & forma, qua ascendit, talis etiam descensurus, ut Angeli affirmant: agnoscendus scilicet eis, qui illum convulserunt. Hic sequester Dei, & hominum, appellatus ex utriusque partis deposito commisso sibi, carnis quoque depositum servat in semetipso, arrhabonem summa totius. Quemadmodum enim nobis arrhabonem spiritus reliquit, ita & a nobis arrhabonem carnis accepit, & vexit in Cælum pignus totius summa, illuc quandoque redigenda. Secura estote, caro, & sanguis, usurpatis & cælum, & regnum Dei in Christo. Aut si negent vos in Christo, negent, & in cælo Christum, qui vobis cælum negaverunt. Lactantius cap. 21. Ordinata discipulis suis Evangelica, ac nominis sui predicatione, circumfudit se repente nubes, eumque in cælum sustulit quadragesimo post passionem die, sicut Daniel fore ostenderat, dicens: Et ecce in nubibus Cæli, ut Filius hominis veniens, usque ad vetustum dierum pervenit. Ambrosius ad cap. 4. Epistolæ ad Ephesios: (Qui descendit, ipse est, qui & ascendit super omnes Cælos,) Hoc est, quod dicit Dominus: Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo, Filius hominis, qui est in cælo. Quod quidem & in psalmis continetur: Ait enim: A summo Cælo egressio ejus, & regressus ejus usque ad summum ejus. Hic ergo descendens de Cælis in terram, homo natus est: post mortuus descendit ad inferos, post tertia die resurgens, ante omnes mortales ascendit super cunctos Cælos, ut illam mortem ostenderet creature. Hieronymus ad cap. 3. Epistolæ

ad Ephesios: Crux Christi non solum nobis, sed & Angelis, cunctisque in cælo virtutibus profuit, & aperuit Sacramentum, quod antea nesciebant. Denique ad Deum cum corpore Deum revertentem mirantur, & dicunt: Quis est iste, qui ascendit de Edom, fulvida vestimenta ejus ex Bosor. Hic formosus in stola candida: Et in alio loco: Quid est iste Rex gloriæ? Dominus virtutum ipse est Rex gloriæ. Augustinus de fide, & Symbolo cap. 6. Credimus, Christum in cælos ascendisse, quem beatitudinis locum etiam nobis promissit, dicens: Erunt sicut Angeli in cælis: in illa Civitate, quæ est omnium nostrum mater Jerusalem aterna in cælis. Solet autem quosdam offendere, vel impios gentiles, vel hæreticos, quod credamus assumptum terrenum corpus in Cælum. At Gentiles plerumque Philosophorum argumentis nobiscum agere solent, ut dicant, terrenum aliquid in cælo esse non posse; nostras enim Scripturas non noverunt, nec sciunt quomodo dictum sit: Seminatur corpus animale, surgit corpus spiritale. Non enim ita dictum est, quasi corpus vertatur in Spiritum, & spiritus fiat, quia & nunc corpus nostrum, quod animale dicitur, non in animam versum est, & anima factum. Sed spirituale corpus intelligitur, quod ita spiritui subditum est, ut cælesti habitationi conveniat, omni fragilitate, ac labe terrena in cælestem puritatem, ac stabilitatem mutata, atque conversa, &c. Sed ubi, & quomodo in cælo sit corpus Dominicum, curiosissimum, & supervacaneum est querere, tantummodo in cælo esse credendum est. Non est enim fragilitatis nostræ cælorum secreta discutere, sed est nostræ fidei de Domini corporis dignitate sublimia, & honesta sapere.

VI. Probatur ex veteribus Judæis. R. Haccados, lib. qui inscribitur Revelator secretorum: „Versabitur Messias post resurrectionem suam cum justis, qui audient præcepta ejus quadraginta diebus, in figuram illorum quadraginta dierum, quibus erit in deserto ad affligendam animam suam, antequam eum occiderint. Et his peractis, ascendet in Cælum, sedebit ad dexteram Dei, sicut dictum est psalmo 110. Dixit Dominus Domino meo: sede a dextris meis. R. Moses Hadarsan, ad illa verba Genesis 18. Et apparuit ei Dominus in ilice Mambre, R. Barachias in nomine R. Levi referavit, id est, exposuit hoc per id, quod scriptum est psalm. 17. Et dabis mihi scutum salvationem tuam, & dextera tua confortabit, vel suscipiet me. In futuro enim Deus Sanctus,

„ etus , & benedictus sedere faciet Mes-
 „ siam ad dexteram suam , sicut scriptum
 „ est , *Dixit Dominus Domino meo , sede ad*
 „ *dexteram meam .* „ Author Midras The-
 „ hillim. ad psalm. 17. „ R. Joden in no-
 „ mine R. Chia dixit : Futurum est , ut
 „ Deus sanctus , & benedictus sedere fa-
 „ ciat Regem Messiam ad dexteram suam ,
 „ sicut dictum est in psalm. 110. *Dixit Do-*
 „ *minus Domino meo , sede ad dexteram*
 „ *meam .* „

VII. Probatur ex Veterum Historicorum
 testimoniis . Severus Sulpicius lib. 2. Hi-
 stor. Sacrae cap. 34. Helena, mater Princi-
 pis Constantini, quae Augusta cum Filio con-
 regnabat , cum Ierosolymam agnosceret con-
 cupisceret , reperta ibi Idola , ac Templum
 prostravit , Mox usa regni viribus, Basilicam
 in loco Dominicae Passionis , & Resurrectio-
 nis , & Ascensionis constituit . Illud mirum ,
 quod locus ille , in quo postremum insisterant
 divina vestigia , cum in Caelum Dominus
 nube sublatus est, continuari pavimento cum
 reliqua stratorum parte non potuit; siquidem
 quaecunque applicabantur , insolens humana
 suscipere terra respueret , excessis in ora ap-
 ponentium saepe marmoribus . Quia etiam
 calcasi Deo pulveris adeo perenne documen-
 tum est , ut vestigia impressa cernantur , Et
 cum quotidie confluentium fides certatim
 Domina calcata diripiat , damnum tamen
 arena non sentiat , & eadem adhuc sui spe-
 ciem velut impressis signata vestigiis , terra
 custodit .

VIII. Probatur rationibus theologicis . I.
 Christus adimplere debebat omnia , quae
 de eo praedicta fuerant in Scripturis , &
 a Prophetis ; sed in Scripturis , & a Pro-
 phetis praedictus fuerat Ascensus ejus in
 caelum : ergo Christus post resurrectionem
 suam vere ascendit in caelum . Minor est
 Apostoli cap. 4. ad Ephesios scri-
 bentis : *Ascendit super omnes caelos , ut im-*
pleret omnia . Major patet ex testimoniis
 Scripturarum , & Prophetarum , quae ad-
 duximus in probationibus . II. Christus
 debuit accipere possessionem Regni sui ,
 quod ei promissum fuerat a Patre ; sed
 regnum suum non erat terrenum , & ca-
 ducum , ac coeleste , & aeternum : ergo
 Christus ascendit in caelum , ut coelestis
 regni sui possessionem acciperet . Minor
 habetur Lucæ 1. *Dabit illi Dominus Deus*
sedem David Patris ejus , & Regni ejus non
erit finis . Major autem patet hoc discursu ,
 quem facit Cornelius Jansenius Con-
 cione in Lucam : *Sicut David unctus qui-*
dem fuit in Regem , longe antequam in Solio

Regni insideret , quod solium non obtinuit
nisi post multas persecutiones , & afflictio-
nes , per quarum patientem tolerantiam me-
ruit tandem a Deo magnifice sublimari in
Regem , & principem super Domum Juda ,
deinde vero super omnes Tribus Israel , ita
& Jesus a Nativitate quidem unctus fuit a
Patre , & Rex destinatus populi sui ; unde &
permisit a populo sibi acclamari , Rex Israelis
& Pilato dixit : Rex sum ego . Verum &
amen regalis solii possessionem non obtinuit ,
nisi per patientiam in multis adversitatibus ,
per quam meruit exaltari a Patre , & acci-
pere nomen , quod est super omne nomen , &
regnare primum quidem super Judaeos &
gentes , deinde vero etiam super gentes , per
decem Tribus figuratas , ut patet Ezechielis
cap. 37. III. Christus habuit summum im-
perium super omnes creaturas , & quidem
ab aeterno habuit , ut Deus , ut homo ve-
ro habuit ab incarnatione , sed illius im-
perii usum suspendit in statu mortali ;
ergo plene debebat illud exercere in sta-
tu glorioso ; sed non potuisset exerceri
in statu glorioso , nisi ascendisset in coe-
lum : ergo &c. IV. Christus propter mul-
tas tribulationes , quas sustinuit in terra ,
conveniebat , ut exaltaretur a Deo ; sed
non poterat convenienter exaltari in
terra : ergo exaltatus fuit super omnes
caelos . Unde psalm. 56. dictum est . Exal-
tare super Caelos Deus , & super omnem ter-
ram gloria tua . Quod idem est ac dicere
cum Augustino serm. 262. Exaltare tu ,
qui fuisti in ventre Matris inclusus , tu , qui
in praesepe jacuisti , tu , qui esuristi propter
nos , sitisti propter nos , tu , quem vendidit
Judas , quem emerunt Judaei , & non possede-
runs ; tu apprehense , ligate , flagellate , spi-
nis coronate , in ligno suspense , lancea per-
cussa , tu mortue , tu sepulite , exaltare super
Caelos Deus .

Arguunt I. Non potuit Christus elevari su-
 per omnes caelos : ergo in caelum non
 ascendit : Probatur antecedens . Non po-
 tuit Christus elevari supra caelum Empi-
 reum : ergo non potuit elevari super
 omnes caelos . Probatur antecedens . Coe-
 lum Empyreum vel est perfecte sphaeri-
 cum , ut quibusdam placet , vel est perfe-
 ste planum , & quadratum , ut alii volunt ;
 sed quomodoque sit non potest inve-
 niri locus , qui illo sit altior : ergo non
 potuit elevari supra caelum Empyreum .
 II. Christo ascendenti in caelum nihil ac-
 crevisset melius , nec quantum ad ani-
 mam , nec quantum ad corpus : ergo non
 debuit Christus ascendere in caelum . An-
 tecc-

recedens patet, quia quodcumque Christus habebat in anima, & in corpore, non habebat a loco, III. Pro salute humana melius fuisset, quod Christus semper cum hominibus in terris conversaretur; sed Christus factus est homo propter salutem humanam: ergo melius fuisset, ut remaneret in terris, quam ut ascenderet in cœlum, IV. In Cœlum debebat ascendere, quod de Cœlo descenderat; sed divinitas Christi de cœlo descenderat, & non humanitas: ergo divinitas Christi debebat in Cœlum ascendere, & non humanitas. Major probatur ex illo Joannis 3. *Nemo ascendit in Cœlum, nisi, qui de Cœlo descendit; & ex illo ad Ephesios 4. Qui descendit, ipse est & qui ascendit.* V. Christus ascendit ad Patrem; sed ad Patrem non ascendit ut homo: ergo ascendit ut Deus. Minor est certa, quia ut homo pervenire non poterat ad Patris æqualitatem; dicebat enim ipse Joannis 14. *Pater major me est.* VI. Psalm. 46. dicitur: *Ascendit Deus in jubilatione*: ergo Christus ascendit ut Deus, & non ut homo.

Respondemus ad I. quod ex Apostolo ad Ephesios 1. docemur, Christum in loco sublimiori, velut in solio cœlestis Principis, propter dignitatem unionis hypostaticæ, fuisse constitutum, supra omnem principatum, & potestatem, & supra omne nomen, quod nominatur sive in hoc seculo, sive in futuro; & hoc nobis sufficit pro substantia Ascensionis, & locationis Christi in cœlo: Pro modo autem illius, usurpamus verba Augustini epist. 78. dicentis: *Magis eligo doctrinam ignorantiam, confiteri, quam falsam scientiam profiteri.* Cæterum S. Thomas 3. p. q. 57. art. 4. ad 2. his verbis exponit, secundum Aristotelis doctrinam, modum, quo Corpus Christi gloriosum est in Cœlo, ac super omnes Cœlos; scilicet, quod Corpus Christi ideo est supra omnes Cœlos, quanvis sit in Cœlo, quia ita est in Cœlo, ut non egeat in Cœlo contineri: *Locus habet rationem continentis, unde primum continens habet rationem primi locantis, quod est primum Cœlum. In tantum igitur corpora indigent esse in loco per se, in quantum indigent contineri a corpore cœlesti. Corpora autem gloriosa, & maxime corpus Christi non indiget tali continentia, quia nihil recipit a corporibus cœlestibus, sed a Deo, mediante anima.* Unde nihil prohibet, Corpus Christi esse extra totam continentiam corporum cœlestium, & non esse in loco continente. Nec tamen oportet, quod extra Cœlum sit vacuum,

quia non est ibi locus, nec est ibi aliqua potentia susceptiva alicujus corporis. Sed potentia illuc perveniendi est in Christo. Quod autem Aristoteles probat lib. de cœlo, quod extra Cœlum non est corpus, intelligendum est de corporibus, in solis naturalibus constitutis, ut per probationes apparet.

Ad II. Distinguitur antecedens; nihil accrevisset, quantum ad ea, quæ sunt de essentia gloriæ, sive secundum corpus, sive secundum animam, conceditur; nihil accrevisset quantum ad loci decentiam, quod est ad bene esse gloriæ, negatur. Corpus enim ejus non acquisivit aliquid perfectionis ex loco cœlesti, sed solum acquisivit quandam decentiam, quæ aliquo modo pertinebat etiam ad ejus gloriam.

Ad III. Quanvis per Ascensionem subtraheretur hominibus præsentia corporalis Christi; præsentia ramen divinitatis ipsius semper adest fidelibus; ut ait S. Thomas citato loco art. 1. ad 3. ubi adducit illud Matthæi ultimo: *Ecce, ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi*; & illud Leonis Magni: *Qui enim ascendit in Cœlos, non deserit adoptatos.* Postmodum utilitates enumerat, quas nobis attulit ascensio ejus in cœlum, & quas non attulisset præsentia ejus corporalis in terra; dicens: *Primo quidem, propter fidei augmentum, quia est de non visis*; Unde ipse Dominus dicit discipulis suis Joannis 16. *quod Spiritus Sanctus adveniens arguet mundum de justitia, scilicet, eorum, qui credunt: ut Augustinus dicit super Joannem: Ipsa quippe fidelium comparatio, infidelium est vituperatio.* Unde subdit: *Quia ad Patrem vado, & jam non videbitis me: beati enim qui non vident, & credunt.* Erit igitur vestra justitia, de qua mundus arguetur, quoniam in me, quem non videbitis, creditis. Secundo, ad spei sublevationem; Unde ipse dicit Joannis 14. *Si abiero, & præparavero vobis locum, iterum veniam, & accipiam vos ad me ipsam, ut ubi ego sum, & vos sitis.* Per hoc enim, quod Christus humanam naturam assumptam, in Cœlo collocavit, dedit nobis spem illuc perveniendi: quia ubi fuerit corpus, illuc, congregantur & aquila, ut dicitur Matthæi 24. Unde & Mich. 2. dicitur: *Ascendit pandens iter ante eos.* Tercio, ad erigendum charitatis affectum in cœlestia; unde dicit Apostolus ad Colossens. 3. *Quæ sursum sunt querite, ubi Christus est in dextera Dei sedens: quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram; ut enim dicitur Matthæi 6. Ubi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum.* Et quia Spiritus San-

Sanctus est amor, nos in caelestia rapiens, ideo Dominus dicit discipulis Joannis 16. Expedi vobis, ut ego vadam: si enim non abiero, Paraclitus non venit ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos. Quod exponens Augustinus super Joannem dicit: Non potestis capere spiritum, quam diu secundum carnem persistitis nosse Christum. Christo autem descendente corporaliter, non solum Spiritus Sanctus, sed & Pater, & Filius illis affuit spiritualiter.

Ad IV. Idem Angelicus respondet citato loco art. 2. ad 2. quod ipse idem est, qui ascendit, & qui descendit; dicit enim Augustinus in libro de Symbolo. *Qui est, qui descendit? Deus homo. Quis est, qui ascendit? Idem ipse Deus homo. Descensus tamen duplex attribuitur Christo: unus quidem quod dicitur descendisse de Caelo, qui quidem attribuitur Deo homini, secundum quod Deus. Non enim est iste descensus intelligendus secundum motum localem, sed secundum exinanitionem, qua cum in forma Dei esset, servi formam suscepit. Sicut enim dicitur exinanitus non ex eo quod suam plenitudinem amiserit, sed ex eo quod nostram parvitatem suscepit: ita dicitur descendisse de Caelo, non quod Caelum deseruerit, sed quia naturam terrenam assumpsit in unitatem personae. Alius autem est descensus, quo descendit in inferiores partes terra, ut dicitur ad Ephesios 4. Qui quidem est descensus localis; unde competit Christo secundum conditionem humane nature.*

Ad V. Christus dictus est ascendisse ad Patrem, in quantum pervenit ad consensum paternae dexteræ. Hoc autem potest convenire Christo aliquo modo, ut Deus est; & aliquo modo, ut homo est; ut docet S. Thomas citato loco in responsione ad 3.

Ad VI. dupliciter S. Thomas pariter respondet; primo, quod verba illa dicta fuerint prophetice, prout scilicet, respiciebant Christum, qui erat incarnandus; Et secundo, quod intelligi possunt metaphorice, sicuti intelliguntur illa, quibus dicitur, quod Deus in cor hominis ascendit. Cor enim hominis, quando humiliat se, & subjicit Deo, Deus in illud ascendit. Unde subdit S. Doctor, quod eodem modo metaphorice dicitur ascendere respectu cujuslibet Creaturæ, ex eo quod eam subjicit sibi.

Dicimus II. Causam moralem Ascensionis Christi fuisse gloriam suam, & utilitatem nostram; Causam vero physicam fuisse virtutem divinitatis suæ. Naturam motus ipsius ascendentis fuisse admirabilem,

PAR. IV.

in quantum prius pedetentim elatus est; ut commodius a Discipulis observaretur; postea vero, quando eum nubes subduxit, ad instar fulguris in Caelum Empyreum se vibravit. Terminum motus fuisse dexteram Patris. Effectus denique Ascensionis suæ fuisse aperitionem Cœlorum, missionem Spiritus Sancti, creationem Spei nostræ, interpellationem pro nobis ad Patrem, & supremæ Majestatis suæ manifestationem.

Prima pars Conclusionis probatur I. de causa morali; quia Christo debebatur illa corporis, & animæ gloria; tanquam præmium victoriæ, quam de mundo reportaverat; tanquam merces mortis, quam sustinuerat; tanquam regia novi Regni, quod acquisierat sanguine suo; & tanquam triumphale solium domini sui. Insuper ascendit in Caelum post quadraginta dies, ut compensaret quadraginta circiter horarum absentiam, qua discipulos suos per mortem afflixerat, quadraginta dierum præsentia, antequam ad Patrem ascenderet; ut docet Augustinus qu. 26. inter sexagintaquinque ad Orosium. Aliam allegoricam addit rationem S. Thomas, quam sic exponit Serrey exercit. 61. n. 1. „ *Quemadmodum enim post transitum maris rubri Deus* „ *Moyse, Legis suæ Nuncio, & Admini-* „ *stro sese per dies quadraginta visendum* „ *exhibuit, quo eum plenius, uberiusque* „ *de Legis arcanis, atque mysteriis erudi-* „ *ret; ita Christus, transacto Passionis suæ* „ *mari rubro, Apostolis Evangelicæ Legis* „ *Administris totidem diebus visendum,* „ *præbere se debuit, ut eosdem secretiora* „ *publicæ Legis arcana multo distin-* „ *ctius edoceret. Unde communis Patrum* „ *sententia est, Apostolos eo quadraginta-* „ *dierum spatio a Christo Domino acce-* „ *pisse, quæcunque ad nos de dogmatibus,* „ *de Sacramentis, de Sacris ritibus traditio-* „ *ne transmisere, quorum altum in Evan-* „ *gelio silentium est. Ut mittam quadragen-* „ *arium dierum numerum divinis in lit-* „ *teris sacratum esse jejuniis Moyse, Elie,* „ *ipsiusque Christi Domini.* „

II. Probatur de causa physica. Christus elevatus est in Caelum non alienis præfidiis, sed virtute sua propria; quam exercebat ratione divinitatis, moventis ad arbitrium, & nutum suum proprium corpus, agilitatis dote jam præditum: ergo elevatus est virtute divinitatis suæ, & animæ propriæ, cui divinitas, sicut & corpori, erat unita. Antecedens probatur Isais

N n n

66. Iste

66. *Iste formosus in sola sua, gradens in multitudine fortitudinis sua.* Unde Gregorius Magnus homil. 29. in Evangel. scribebat: *Nosandum est, quod Elias in Curru legitur ascendisse, ut videlicet, aperte demonstretur, quod homo purus adjutorio indigebat alieno. Redemptor autem noster, non curru, non Angelis sublevatus legitur; quia qui fecerat omnia, super omnia virtute sua ferebatur.*

Secunda Conclusionis pars de natura motus, quo Christus in Cœlum se extulit, probatur. Christus debebat observari a discipulis, qui eum intuebantur, quando ascendebat in Cœlum, ad hoc ut essent testes proprii Ascensionis illius; sed hoc fieri non poterat, nisi sensim, & pederentim, ascenderet: ergo ita ascendit, ut commodius a discipulis observaretur. Insuper, quando ab oculis discipulorum elongatus fuerat, debebat eum nubes subducere, & motu velocissimo in Cœlum ferri, non quidem instantaneo, quo nullum corpus, etsi gloriosum, moveri potest. Et tunc quidem, ut motum illum admirabiliorem redderent, plurimacula patrata sunt, unum scilicet, quod pene momento infinita propemodum spatia emensus fuerit, quum concors sit Astronomorum sententia, terram a Concavo dumtaxat firmamenti, in quo sunt Stellæ fixæ, octoginta millionibus miliariorum distare; ita quidem, quod si lapis molaris pondere suo e firmamento decideret, anni nonaginta deberent fluere, antequam ad terram perveniret. Alterum prodigium fuit, quod pervenit ad Empirei verticem, non disrumpendo soliditatem Cœlorum, sed illam penetrando; Unde scribebat Apostolus ad Hebræos 4. *Habemus Pontificem, qui penetravit Cœlos.* Tertium denique prodigium, quod respicit terminum motus seu ascensus illius, est, quod Christus postquam assumptus fuit in Cœlum, sedet ad dexteram Patris; Marco cap. 16. testante: *Assumptus est in Cœlum, & sedet a dextris Dei.* Hoc autem, quod est sedere a dextris Dei, importat, quod Christus parem cum Patre habuerit regnandi, & judicandi potestatem; quod dicitur Joannis 5. *Dedit ei Pater judicium facere, quia filius hominis est.* Hoc profecto singulare Christi privilegium Angeli non habuerunt, ut enim scribebat Apostolus ad Hebræos 1. *Ad quem Angelorum dixit aliquando: sede a dextris meis?*

Postrema Conclusionis pars, de effectibus

scilicet, Ascensionis Christi, sic explicatur. Et quidem primus effectus est missio Spiritus Sancti in Apostolos; quapropter Christus Joannis 6. iisdem dicebat: *Expedi vobis, ut ego vadam; si enim non abiero, Paraclitus non veniet ad vos.* Etenim, quia Spiritus Sanctus a Patre, & filio procedit, a Patre, & filio mittitur. Secundus effectus fuit aperitio Cœlorum, quos nobis clauferat primorum nostrorum Parentum culpa, unde Christus primus fuit, qui Cœlum ingressus est, & nobis iter ad ipsum aperuit. Tertius fuit erectio Spei nostræ; quia quo gloria capitis nostri pervenit, eo membrorum, quæ nos sumus, affectus tendere debebat. Quartus fuit jugis ad Patrem, pro nobis interpellatio; quia in Cœlo Advocati munereungebatur; ut legitur in 1. Joannis cap. 2. *Advocatum habemus ad Patrem, qui etiam interpellat pro nobis.* Quintus demum effectus fuit Supremæ potestatis suæ manifestatio; unde scribebat Apostolus ad Ephesios 4. *Ascendit super omnes Cœlos, ut adimpleret omnia.* Quæ verba sic explicantur; quod sicut impleverat terram signis supremæ potestatis suæ, eamque sanctificaverat; & quemadmodum inferos penetraverat, quos spoliaverat; ita impleret Cœlos, ubi regnat, & regnaturus est in æternum.

Obiiciunt I. Actuum 1. & Marci 16. Christus dicitur *assumptus in Cœlum*; sed hoc significat, non a seipso, sed ab aliis fuisse assumptum: ergo Christus non propria virtute divinitatis suæ se elevavit in Cœlum. II. Christus etiam dicitur elevatus in Cœlum a nube, quæ eum circumfulsit, & a Patre, qui eum elevavit: ergo non propria virtute. III. Marcus ait, quod Christus assumptus in Cœlum, sedet a dextris Dei; sed hoc est incidere in errores Antropomorphitarum, qui Deo humana mēbra tribuebant: ergo expressio illa est corrigenda. IV. De aliis Sanctis, & præcipue de Apostolis in Scripturis legitur, quod regnabunt cum Christo, & sedebunt super sedes duodecim, judicaturi duodecim Tribus Israel: ergo non fuit singulare privilegium Christi, habere parem cum Patre regnandi, & judicandi, potestatem. V. Chrysostomus docet, Christum ascendisse in Cœlum die sabbati: ergo non post quadraginta dies a resurrectione sua, quia sic debuisset potius resurgere die Jovis. VI. Incertum est in Scripturis, qua hora Christus in Cœlum ascenderit, & incertum,

est pariter apud Patres; sed hæc incertitudo obstat firmitati mysterii: ergo &c. VII. Lucas cap. ultimo sui Evangelii indicat, Christum ascendisse in Cælum ex Bethania; & in Actibus Apostolorum, quos ipse pariter scripsit, significat, ascendisse ex monte Oliveti; sed hæc sunt inter se pugnantia: ergo &c. VIII. Non conveniunt Expositores de illorum numero, qui præsentibus erant, quando Christus ascendit in Cælum; sed hoc est mysterium in dubio mittere: ergo &c. IX. In Actibus Apostolorum cap. 1. dicitur, Jesum ascendisse in Cælum; & ad Ephesios 3. legitur, Christum ascendisse super omnes Cœlos; sed hæc inter se pugnant: ergo &c. X. Christus quando ascendit in Cælum, iis, qui adstantes erant, benedixit; sed nulla tunc benedictio in usu erat: ergo vel Christus non benedixit; vel, si benedixit, novum benedicendum induxit, qui ignoratur.

Respondemus ad I. Christus dicitur assumptus in Cælum, sed non ab Angelis, nec a quacunque alia externa virtute, at a sola divinitate, qua fuit in Cælum elevatus. Hoc patet primo ex Textu Græco, qui habet ἀνελήφθη; scilicet, *sursus ascendit*; sursus autem ascendere, est elevari per seipsum, & non per alium. Secundo, quia verba illa de assumptione propria, seu per propriam virtutem facta, & non per alienam, unanimiter interpretantur Patres: Tertio, quia Contextus similium vocum in aliis Scripturæ locis hoc ipsum importat, atque confirmat.

Ad II. Nubes Christum obduxit, non elevavit, quando ascendit in Cælum; & obduxit eum, quando pervenit ad locum, ubi Apostoli non poterant eum amplius intueri, ut nuper est dictum. Cæterum potentia Patris eadem est, ac potentia Filii, quia eadem est utriusque divinitas; quapropter quando dicitur, quod Christus per potentiam Patris elevatus est in Cælum, perinde est, ac si dicatur, quod per potentiam suam, & virtute divinitatis suæ, se in Cælum elevavit. Audiatur Angelicus 3. p. q. 57. ar. 3. ad 1. *Sicut Christus dicitur propria virtute surrexisse, & tamen est suscitatus a Patre, eo quod eadem est virtus Patris, & Filii: ita etiam Christus ex propria virtute ascendit ad Cælum, & tamen a Patre est elevatus, & assumptus . . . Nubes autem illa, quæ suscepit eum ab oculis Discipulorum, non præbuit adminiculum Christo ascendenti per modum vehiculi; sed*
PAR. IV.

apparuit in signum Divinitatis; secundum quod gloria Dei apparebat super Tabernaculum in nube.

Ad III. Sensus illorum verborum non est, ut Deo humana membra adscribantur, sed ut significetur humanitati Christi concessa par cum Æterno Patre regnandi & judicandi potestas; ut dicitur Joannis 5. *Dedit ei Pater judicium facere, quia Filius hominis est.*

Ad IV. Quanvis in Scripturis aliqui Sancti, & præcipue Apostoli, dicantur regnare cum Christo, & sedere super sedes duodecim, judicaturi duodecim Tribus Israel; hi tamen omnes gradu longè inferiori, & sedebunt, & judicabunt; Sedebunt enim, & judicabunt uti Christi, qui est supremus Judex, Servi, & Administri.

Ad V. Conveniunt omnes, quod Christus ascenderit in Cælum die quinta Maji, quæ illo anno incidit in diem Jovis. Quum enim ex una parte Christus surrexerit die 27. Martii, quia die vigesima-quinta mortuus fuerat; & quum ex altera a Resurrectione ad Ascensum intercesserint quadraginta dies; hoc ipso fit, quod dies Ascensionis fuerit dies quinta Maji. Et quia dies Resurrectionis fuit dies Dominica; hinc est, quod post quadraginta dierum intervallum advenit dies Jovis, non dies Sabbati, quæ fuit peculiaris opinio Chrysostomi contra communem Sanctorum Patrum mentem, & Chronologorum omnium calculum.

Ad VI. Actorum 1. dicitur: *Et convalescens, præcepit eis, ab Hierosolymis, ne discederent; & postmodum subditur: Videntibus illis, elevatus est:* ubi verbum illud *convalescens* sumunt de prandio, quod fit circa meridiem; unde volunt, Christum circa meridiei horam in Cælum ascendisse. At quia Latini plerique Codices pro *convalescens*, quod legitur in Vulgata, habent *conversans*; & Græci legunt quoque συναυλιζόμενος, hoc est *conversans cum eis in eadem aula*; vel συναυτιζόμενος, scilicet *congregans in eodem loco*; & conversatio, & congregatio differunt a prandio, & quavis hora dici fieri possunt; hinc est, quod alii dicunt alia hora a meridie Christum in Cælum ascendisse. Versio Arabica Textui Græco adhæret, legens: *Cumque se collegisset cum eis, præcepit eis, ne discederent ab Hierosalem.* Et videtur tandem quod subscripserit Augustinus, dicens lib. 1. de Actis cum Felice Manichæo cap. 4., &
N n n 2 10.

locum illum Actorum Apostolicorum, hoc pacto recitans: *Quibus prahuit se-
vivum post Passionem in multis argumentis
dierum; visis eis dies quadraginta, &
docens de Regno Dei, & quomodo conver-
satus sit cum illis. Et praecepit eis ab Jero-
solymsis ne discederent, sed sustinerent polli-
citationem Patris. Cæterum nihil officii
veritati substantiæ incertitudo modi, vel
temporis.*

Ad VII. Bethania est sub ipso monte Olive-
ri, ac in ipsius declivio; Christus ergo
prius Bethaniam venit, ut Lazarum, &
Sorores ejus viseret, & deinde ad mon-
tem Oliveri ascenderet, ex quo in Cœ-
lum se elevavit. Non ergo pugnant quæ
scribit Lucas in Evangelio, & quæ scri-
bit in Actibus Apostolorum.

Ad VIII. Cornelius a Lapide in cap. 1.
 Actuum Apostolicorum vult, præsen-
 tem fuisse ad Christi Ascensionem tur-
 bam hominum, quasi centum viginti;
 At Lucas in loco illo non agit de iis,
 qui præsentibus erant Ascensioni Christi,
 sed de iis, qui electioni Matthiæ inter-
 fuerunt. Alii putant, quod præsentibus
 tantum fuerunt Apostoli, qui a Marco
 cap. ultimo Evangelii sui recensentur.
 Alii addunt B. Virginem, quibus nec nos
 repugnamus, quanvis nihil, aut pro,

aut contra, in Sacris literis, & apud Sanctos Patres, circa illam invenitur. Denique iterum animadvertimus, quod nec hujusmodi incertitudo veritati, & certitudini mysterii obest.

Ad IX. Christi Corpus ideo est super omnes Cœlos, quanyis dicatur esse in Cœlo, quia ita est in Cœlo, ut tamen in eo non egeat contineri. Quod luculentius explicat Doctor Angelicus 3. p. q. 57. ar. 4. ad 2. cujus verba nuper attulimus.

Ad X. Per manuum extensionem, seu elevationem, tunc benedictio dabatur, & non per Crucis signationem, ut in præterita Dissertatione observavimus; quapropter Levitici 9. legitur: *Extendens Aaron manus ad populum, benedixit ei.* Ita pariter fecit Christus, in Cælos ascendens, & Apostolis benedicens, ut legitur Lucæ cap. ultimo: *Elevatis manibus benedixit eis.* Nunc autem ritus Ecclesiæ est, ut per crucis signationem benedictiones dentur; qui quidem ritus non, exemplo Christi Domini, Apostolis benedicens, inductus est; at potius illud est nobis salutis signum, quo benedixit nos Deus, in omni benedictione spirituali in cælestibus, in Christo; quod ad Ephesios i. Apostolus scribebat.

DISSERTATIO CCIL.

*De Spiritus Sancti missione in Discipulos . Quo tem-
pore Spiritus Sancti missio facta est? Quo loco?
Quo signo? Ad quos? Et quibus effectibus?*

AUSSAM missionis Spiritus
Sancti in Discipulos Jesu
Christi satis explicat ipse-
met Christus Joannis 16. di-
cens: *Nunc vado ad eum,*
qui misit me, & nemo ex vo-

his interrogat me : quo vadis ? Sed quia hæc loquutus sum vobis , tristitia implevit cor vestrum . Sed ego veritatem dico vobis . Expedit vobis , ut Ego vadam , si enim non abiero , Paraclitus non veniet ad vos , si autem abiero , mittam eum ad vos . Et cum venerit ille , arguet mundum de peccato , de iustitia , & iudicio Ille vos docebit omnem veritatem . Non enim loquetur a semetipso ; sed quaecunque audiet , loquetur ; & quæ ventura sunt , annuntiabit vobis . Ille me clarificabit , quia de meo accipiet , &

annuntiatis vobis : Omnia quaecunque ha-
bet Pater mea sunt ; propterea dixi , quia
de meo accipiet , & annuntiabit vobis .
Hanc igitur promissionem , quam Chri-
stus Apostolis fecerat de missione Spiri-
tus Sancti , post decem dies ab Ascensio-
nis suae die , adimplevit ; hoc est , quin-
quagesimo die a Resurrectione sua . Et
quia Pentecostes solemnitas duplex est ;
una Judaeorum , quae secundum legem
Mosaicam die quinquagesimo post im-
molationem Agni Paschalis agebatur ;
altera vero Christianorum , quae die
quinquagesimo a Christi Resurrectione
celebratur ; hinc ortum est dubium , an
verba illa Actorum cap. 2. intelligenda
sint de Pentecoste Judaeorum , an vero
de altera Christianorum ? Si enim intel-

liguntur de prima, dies Pentecostes debuit incidere in Sabbatum anno illo, si vero de secunda, debuit incidere in Dominicam. Circa quod dubium quatuor sunt sententiae, quas modo explicamus.

Prima est illorum, qui dicunt, Pentecosten, de qua loquitur Lucas in Apostolorum Actis, fuisse illam Judaeorum, quia tunc temporis non erat adhuc instituta Festivitas Pentecostes Christianorum. Quod autem anno illo Pentecostes incidit in diem Sabbati, hoc discursu probant, Christus crucifixus est die lunae decimae quintae, seu die Veneris, in quam prima dies Azymorum incidit: ergo anno illo secunda dies Azymorum incidit in diem Sabbati; in qua, ut tradit Josephus lib. Antiquit. cap. 10., debebant Judaei offerre Deo ex Legis mandato primum manipulum messis ordeaceae; & ab hac secunda die Azymorum numerabant Judaei quinquaginta dies, ad suam Judaicam Pentecosten celebrandam; quibus peractis, dies Pentecostes anno illo incidit in Sabbatum, non in Dominicam.

Secunda sententia est illorum, qui dicunt, fuisse quidem Pentecosten Judaeorum, at hanc anno, quo Christus in Caelum ascendit, in diem Dominicam incidisse. Et ratio ipsorum est, quia anno illo, quo Christus est mortuus, distulerunt Pascha usque ad diem Veneris; Unde primam diem Azymorum celebrarunt die Sabbati, & secundam diem Azymorum die Dominica; & quia a secunda die Azymorum numerabant dies quinquaginta, inde est, quod quinquagesimam diem, hoc est Pentecosten, die Dominica celebrarunt.

Tertia sententia est illorum, qui asserunt, Judaeos anno illo celebrasse suam Pascha eadem die, qua Christus cum Apostolis celebravit; hoc est, die Jovis, in quam incidit luna decimaquarta in secundis vespere; Unde eodem anno prima dies Azymorum incidit in diem Veneris, qua Christus crucifixus est, & in Sabbatum incidit secunda dies Azymorum, a quo enumerando quinquaginta dies, quinquagesima dies incidit in Sabbatum, non in Dominicam, ac proinde Sabbato fuit, non Dominica die, Pentecostes Judaeorum.

Quarta sententia est illorum, qui sequuntur antiquam Ecclesiae traditionem, qua semper creditum est, Spiritum Sanctum non in Sabbato, sed in die Dominica,

ad Apostolos, ac Discipulos, descendisse; quam sententiam praeter ceteris tuentur Cardinales Baronius, & Bellarminus, quos sequitur Graveson; quanyis Serry eam pro viribus impugnare conetur.

Dicimus I. Spiritum Sanctum in Apostolos descendisse die Dominica; hora vero diei tertia, hoc est tertia ab ortu Solis.

Prima Conclusionis pars probatur I. confutando tres alias opiniones antecesser adductas. Et quidem confutatur prima sententia; quia anno illo Apostoli, & eadem die cum Judaeis Pascha suam celebrarunt, & eadem die celebrarunt etiam cum Judaeis suam Pentecosten. Et hoc, tum quia tunc temporis Ecclesia nondum decreverat, ut Apostoli non celebrarent Pascha luna decima quarta mensis Martii, sed Dominica subsequente ad ipsam; tum etiam, quia nec decreverat Ecclesia, quod pariter die Dominica celebraretur Pentecostes, sicut Pascha celebrabatur. Ratio autem hujus mutationis eadem est, ac mutationis Sabbati in Dominicam, quam recenset Damascenus lib. 4. de fide orthodoxa cap. 23. *Ex quo venit quod perfectum est, evacuatum est quod ex parte erat: ac scisso per Salvatoris crucem tegumento, sive velo Legis, Sanctoque Spiritu igneis linguis illucescente, litera abolevit, corporalia cessarunt, & impleta lege servitutis, lex libertatis nobis donata est. Atqui perfectam humanam naturae requiem celebramus, hoc est resurrectionis diem, in qua Dominus Jesus, vitae auctor, & Salvator, nos ad promissam illis, qui Spirituali cultu Deo serviunt, hereditatem introduxit, in quam nimirum ipse Praecursor postea ingressus est, postquam a morte ad vitam rediit, & resecratis, patefactisque sibi Caeli januis, in Patris dextera secundum corpus consedit, quo illi etiam, qui Legi Spiritus morem gerunt, deinceps sunt intraturi.* Igitur quando Ecclesia lege sancivit, ut Resurrectionis Pascha Dominica sequente lunam decimam quartam mensis Martii celebraretur; eadem Lege ex necessaria consequitione statuit quoque, ut Christiana Pentecostes, cujus festivitatis dies pendet ex designatione diei Paschalis, celebraretur septima post Pascha Dominica; & tunc coepit esse aliud Pascha Judaicum, aliud Christianum, altera Pentecostes Judaica, altera Christiana. Confutatur etiam secunda sententia, quia loco suo ostendimus eadem die Judaeos, & Christum Dominum cum Apostolis celebrasse Pascha anno illo, quo

Christi

Christus est mortuus ; Unde non est verum , quod anno illo Judæi suum Pascha distulerint usque in diem Veneris , & quod consequenter dies secunda Azymorum inciderit in diem Dominicam . Constat denique tertia sententia , quia est contra Ecclesiæ traditionem , quam semper custodivit , & custodit Ecclesia Romana , a qua nemo debet discedere .

II. Probatur quarta sententia . Quavis apud Judæos quinquaginta dies a Paschate ad Pentecosten numerandi essent a secunda die Azymorum , qua demetendus erat primus manipulus frumenti , & Deo offerendus ; quia tamen anno illo , quo Christus est mortuus , secunda dies Azymorum incidit in Sabbatum , & in Sabbato veritum erat Judæis metere , hinc fuit , quod tertia die Azymorum , qua non erat prohibitum metere , obtulerunt Judæi manipulum , & inceperunt numerare quinquaginta dies illos , unde dies quinquagesima incidit in diem Dominicam , & non in Sabbatum , & tunc Spiritus Sanctus in Discipulos descendit .

Secunda pars Conclusionis , quæ est de hora , probatur . I. Certum est apud omnes , quod Spiritus Sanctus descendit hora tertia juxta morem Judæorum ; sed hora tertia juxta morem Judæorum est hora illa , quæ post ortum Solis est tertia , & quæ juxta usum cæterarum Nationum , præter Italicam , est hora nona : ergo hac eadem hora Spiritus Sanctus in discipulos descendit . II. probatur . Illa hora descendit Spiritus Sanctus in discipulos , quæ non erat , nec esse poterat , hora prandii , vel horæ prandii proxima ; sed sic erat hora illa , quam nos diximus : ergo hora illa , quam nos diximus , descendit Spiritus Sanctus in discipulos . Major est certa ex verbis Petri Apostoli Actuum 2 . , quando Apostoli variis linguis loquentes , ebrii putabantur ; & Petrus eos defendens , dicebat : *Non, sicut vos aestimatis, hi ebrii sunt, cum sit hora diei tertia . Et hinc est quod Ecclesia hanc horam etiam insinuat : Cum lucis hora tertia , repente mundus intonat , arantibus Apostolis , Deum venire nuntiat .*

Circa secundam Dissertationis partem , hoc est de loco , in quo erant Apostoli congregati , quando Spiritum Sanctum acceperunt , hoc solummodo certum est , fuisse Jerosolymis ; & hoc quia Actuum 1 . fuerat Apostolis mandatum , *ab Jerosolymis ne discederent, sed expectarent promissionem Patris ;* hoc est , Spiritus Sancti

missionem , & effusionem . Certum quoque est , fuisse in Coenaculo privatarum Aedium ; quod pariter constat ex eodem cap. 1 . v. 13 . Sed cujus erant Aedes illæ ? Hoc est omnino incertum . Nicephorus lib. 1 . histor. Eccles. cap. 28 . , quem sequitur Cedrenus , putat fuisse Joannis Evangelistæ . Theophylactus in cap. 26 . Matthæi fuisse asserit Simonis leprosi . Euthymius opinatur , fuisse Josephi ab Arimathæa , vel Nicodemi . Alii probabilius dixerunt , fuisse ædes Mariæ , quæ erat mater Joannis , qui cognominabatur Marcus ; quæ quidem Aedes ob hoc mysterium , & ob alia quoque in ipso patrata , in Templum fuerunt mutata , ut asserunt Hieronymus epist. 27 . & Beda lib. de locis Sanctis cap. 3 . Denique alii volunt , Coenaculum istud non fuisse situm in superiori parte alicujus privatæ domus , sed fuisse aliquod peculiare Conclave Templi Jerosolymitani , in quo erant congregati Apostoli , & discipuli Jesu Christi .

Dicimus II. Coenaculum illud fuisse in Aedibus Mariæ , quæ erat Mater Joannis , qui cognominabatur Marcus .

I. Probatur ex Aedium illarum mutatione in Templum , & quidem in Templum , quod vocabatur Apostolorum , ex mansione scilicet Apostolorum apud illud , quando Spiritum Sanctum acceperunt . II. Actuum 1 . aperte indicatur , domum illam , in qua Apostoli Spiritum Sanctum acceperunt , fuisse domum solitæ habitationis Petri , & aliorum Apostolorum , dum Jerosolymis hospitabantur : *in coenaculum ascenderunt, ubi manebant Petrus, & Joannes, Jacobus, & Andreas, &c.* Sed hæc erat domus Mariæ , matris Joannis cognomento Marci &c. III. Actuum 12 . dicitur , quod Petrus exiens liber de carcere , de nocte se recepit in domum istam , de qua loquimur ; ubi postquam narravit Fratribus liberationem suam , ad aliam se transtulit domum , ne ibi , tanquam in hospitio suo ordinario , a Judæis inveniretur . IV. quia in eadem domo dicitur , Christum celebrasse Pascha , & Eucharistiam instituisse , ut a nobis suo loco dictum fuit : ergo probabilius est , in eadem domo peractum esse mysterium , de quo loquimur , quum in ea fuerint antecesser alia mysteria perpetrata .

Pro quarta Dissertationis parte , in qua queritur de signo , quo Spiritus Sanctus apparuit , habemus testimonium Lucæ Actuum 2 . dicentis : *Apparuerunt illis disper-*

dispersa lingua tanquam ignis, seditque supra singulos eorum. At hæc verba non eodem modo ab omnibus intelliguntur; siquidem plures volunt, quod super capita discipulorum apparuerint lingue dispersæ, seu distributæ, quæ erant velut igneæ; & hinc Pictores mysterium hoc repræsentantes, depingunt linguas de oculo delapsas, sursum flammanes, & figura pyramidali ex cuiusque capite in acumen surgentes. At alii diversimodè rem narrant, & miraculum in eo positum fuisse dicunt, quod omnes illic sedentes, ad repentinum sonitum advenientis veluti Spiritus vehementis, stupentes, atque attoniti, hæserunt ore quidem hianti, atque aperto; unde ipsorum lingue visæ sunt in proprio ore dispersæ, seu dissectæ, & velut igneæ; & hoc, ut quemadmodum per ignem figurabatur ardor infusæ charitatis, ita per scissilem formam linguarum designaretur illis concessa polygottia, seu multiplicitas linguarum.

Dicimus III. signum fuisse linguarum, quæ non erant carneæ, nec igneæ, sed veluti igneæ, Apostolorum capitibus insidentes.

- I. Probatur ex Cyrillo Ierfolymitano catech. 17., qui hæc habet: *Sedit super illos, ut nova corona spirituales per linguas igneas imponantur capiti illorum.* Suffragatur Ecclesiæ consuetudo, quam Pictores exponunt ubique Gentium, repræsentantes mysterium, de quo loquimur per linguas insidentes capitibus discipulorum, & nullibi per linguas bipartitas, & igneas in ore aperto discipulorum, ut eruditi illi, quos memorat Serry, & commendat, explicarunt; quos tamen Graveson, suppresso Serry nomine, acriter oppugnat.
- II. Probatur. Spiritus Sanctus in die Pentecostes voluit Apostolorum intellectum illustrare, eorundemque voluntatem inflammare; sed intellectus, & voluntas in capite, non in ore, sua munera exercent: ergo convenientius fuit, quod illæ lingue super capita discipulorum, quam in ipsorum ore, apparerent. Accedit, quod si miraculum illud accidisset in linguis, quæ erant in ore, quanvis hianti, ac aperto, non fuisset facile, ac perspicue cognitum ab omnibus, qui erant in Cœnaculo; sed conveniebat, ut ab omnibus cognosceretur, ad hoc ut mysterii illius firmissimum redderent testimonium: ergo signum Spiritus Sancti Adventus in linguis quasi igneis positum, fuit potius in

linguis, quæ supra singulos Apostolos, tanquam igneæ apparuerunt, quam in propriis Apostolorum, seu discipulorum, linguis in ore dissectis, ac igneis.

Pro quæsito posito in quarta Dissertationis parte; scilicet, ad quos fuerit Spiritus Sanctus missus; an scilicet, ad solos Apostolos, an vero ad omnes fideles, qui in Cœnaculo inveniebantur? Theodorus Beza, Calvinianæ sectæ coriphæus, contendit, ad solos duodecim Apostolos in Pentecostes die Spiritum Sanctum fuisse illapsum; Unde excludit cæteros discipulos, excludit pias, ac religiosas mulieres, excludit denique ipsam Sanctissimam Dei matrem; contra Pictores, qui aliter rem exprimunt, hæc scribens: „ Opinor, „ ridicule facere eos, qui cum hanc Historiam pingunt, solent Mariam, Matrem „ Domini, in medio Apostolorum collocare, nimirum ut eam Collegii Apostolici Reginam faciant „. At contra procacissimum Impostorem

Dicimus IV. in Cœnaculo fuisse circiter centum & viginti, & super omnes illos Spiritum Sanctum fuisse illapsum.

- I. Probatur Conclusio. Super omnes illos Spiritus Sanctus descendit, qui in Cœnaculo congregati inveniebantur; sed in Cœnaculo congregati inveniebantur, non solum Apostoli, sed & discipuli, & Maria, Mater Jesu, & piæ mulieres, quæ numerum faciebant centum circiter viginti: ergo supra hos omnes Spiritus Sanctus descendit. Major continetur cap. 2. Actor. Apostolorum: *Sedit supra singulos eorum, & repleti sunt omnes Spiritu Sancto*; minor legitur Actorum pariter cap. 1. v. 14. *Hi omnes erant perseverantes unanimiter in oratione cum mulieribus, & Maria, Matre Jesu, & Fratribus ejus.*
- II. Probatur. Actorum 2. Petrus Apostolus citat testimonium capitis 2. Joelis Prophetæ, quod continet prophetiam de Spiritus Sancti adventu, & hanc probat, seu potius digito ostendit, esse adimplendam; sed verba illa Petri non comprehendunt solos Apostolos, verum quoque alios, qui erant in Cœnaculo congregati: ergo Spiritus Sanctus effusus est, non super solos Apostolos, sed super omnes, qui erant in Cœnaculo congregati. Verba Petri sunt: *Non enim sicut vos assumatis, hi ebrii sunt, cum sit hora diei tertia; sed hoc est, quod dictum est per Prophetam Joel: Effundem de Spiritu meo super omnem carnem, & prophetabunt filii vestri, & filie vestra,*

vestra, & juvenes vestri visiones videbunt, & Seniores vestri somnia somniabunt: Et quidem super servos meos, & super ancillas meas, in diebus illis effundam de Spiritu meo, & prophetabunt.

III. Probatur. Actorum 1. v. 15. *Erat autem Turba hominum simul fere centum viginti.* Hi quidem omnes erant in eodem Cœnaculo congregati, paucis ante diebus, quando Mathiam in locum Judæ elegerunt; Unde admodum est credibile, quod iidem in Cœnaculo permanerint, & in oratione perseveraverint, ut omnes Spiritum Sanctum reciperent. Quod & confirmarunt Patres, observantes maxime, quod Christus promiserat Spiritum Sanctum duodecim Apostolis, & deinde illum misit centum & viginti, qui duodecim decuplicati, centum & viginti numerum efficiunt. Ea enim est divine beneficentiae consuetudo, ut pauca promittat, & plura largiatur, ut paucis spondeat, & plurimis beneficiat. Audiatur Chrysostomus homil. 4. in cap. 2. Actuum Apostolorum: *Quid autem, an in duodecim venit tantum, non etiam in ceteros? Nequaquam: sed venit etiam in illos centum viginti.* Audiatur pariter Augustinus serm. 186. de tempore: *Passus est, resurrexit, ascendit: restabat, ut impletet quod promissit. Hoc expectantes discipuli ejus, anima, ut scriptum est, centum viginti, decuplato numero Apostolorum. Duodecim enim elegit, & ad centum viginti Spiritum misit. Et tract. 19. in Joannem: Centum & novem cum Apostolis undecim, centum & viginti erant, quando simul congregati post ejus Ascensum, expectaverunt, & receperunt promissum Spiritum Sanctum.*

Pro ultima Dissertationis parte, quæ est de effectibus, quos Spiritus Sanctus produxit in illis, super quos descendit, eos hic ad præsens brevi calamo enumeramus. Et quidem primus effectus fuit gratia sanctificans, non quidem prima gratia, ut loquuntur Theologi, quæ est gratia spiritualis regenerationis, sed secunda gratia, quæ est gratia, seu potius augmentum gratiæ, & quæ dicitur roboris, perfectionis, & consummationis, & quam Christus dixit gratiam virtutis, seu fortitudinis ad sui nominis publicam confessionem. Sic Lucæ ultimo: *Ego mittam promissum Patris mei in vos, vos autem sedete in Civitate, quoad usque induamini virtute ex alto.* Sic Actorum 1. *Accipietis virtutem Spiritus Sancti in vos; & eritis mihi testes in Jerusalem, & in omni Judæa,*

& Samaria, & usque ad ultimum terra. Secundus effectus est gratia septiformis, seu septem dona, quæ dicuntur Spiritus Sancti; scilicet, sapientia, intellectus, consilium, fortitudo, scientia, pietas, & timor Domini; de quibus omnibus loquitur Isaias cap. 11. Tertius effectus est fructus duodenarius Spiritus Sancti; nimirum, charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas; de his loquitur Apostolus ad Galatas 6. Quartus effectus est gratia gratis data, cujus novem sunt species; nempe sermo sapientiæ, sermo scientiæ, fides, gratia sanctorum, operatio virtutum, prophetia, discretio spirituum, genera linguarum, interpretatio sermonum; & de his pariter loquitur Apostolus 1. ad Corinth. 12.

De his, quæ diximus, & præcipue de gratia linguarum, aliquæ resolvendæ sunt difficultates. Quarum I. est, an singuli Apostoli loquerentur omnibus linguis? II. Quomodo id sit factum; nimirum, an Apostoli loquentes lingua Syriaca, quæ erat ipsorum naturalis, intelligerentur ab omnibus populis, tanquam si propriis ipsorum linguis loquerentur; an vero loquerentur exteris linguis cæterarum Nationum, quas ipsi callebant? III. An hoc fuerit singulare Apostolorum privilegium, an autem pariter aliorum fidelium, qui die illa Spiritum Sanctum acceperant?

Ad I. difficultatem dicimus, quod singuli Apostoli loquuti fuerint linguis omnium Nationum. Hoc patet primo ex Patribus, videlicet ex Augustino tract. 93. in Joannem, Ambrosio in psalm. 18. Cyrillo Alexandrino catech. 17. Leone Magno serm. 1. de Pentecoste, Gregorio Magno homil. 30. in Evangelia. Patet secundo ex Apostolo 2. ad Corinth. 14. *Gratias ago Deo meo, quod omnium vestrum lingua loquor;* scilicet, omnium illorum, qui tunc temporis habitabant Corinthi, & ex variis Orbis partibus erant oriundi. Patet tertio ex ratione, quia hoc ipsum administratum apostolicum rite adimplendum necessarium erat, unus enim Apostolus, quandoque ad variarum linguarum populos mittebatur, & non poterat, aut facultatem, aut tempus, tot ad discendi linguas habere. Scimus, Chrysostomum orat. 40. docuisse, quod totus quidem cœtus Apostolicus omnium Gentium linguas calluerit, non vero singuli de Cœtu, sed alii alias, prout erant Regioner,

in

in quas erant mittendi; & quod hoc fuerit signum, quo significabatur, quosque mittendos esse in Regiones illas, quarum linguas callebant. At peculiari sententia Chrysostomi, aliorum Patrum, quos citavimus, communio sententiam præferre non dubitamus.

Ad II. difficultatem Nazianzenus orat. 44. respondet, quod Apostoli loquentes propria lingua Syriaca dumtaxat, a populis variarum nationum intelligerentur; & in hoc prodigium fuisse positum. At nos cum aliis Patribus respondemus, quod vere Apostoli omnium nationum linguas calaverint. Et hoc probatur primo ex verbis illis Actorum 1. *Ceperunt loqui variis linguis*: ergo ipsorum lingua non fuit una, & quidem una fuisset, si ipsorum fuisset materna, & naturalis lingua, quia hæc una erat: ergo fuerunt variae, scilicet, variarum Nationum linguæ. Secundo Marci 16. legitur, Christum promississe Apostolis, *ut linguis loquerentur novis*: ergo non fuit lingua illa, qua antea loquebantur; hæc enim non fuisset nova. Tertio probatur ratione, quia si Apostoli loquuti fuissent propria, & naturali lingua, & eos populi aliarum Nationum intellexissent, miraculum fuisset potius, in Audiensibus, quam in Loquentibus, & potius in auri- bus illorum, quem in horum linguis.

Ad III. difficultatem respondemus, quod non soli Apostoli, sed illi omnes, qui in Cœnaculo sedebant, & qui Spiritum Sanctum acceperant, linguarum donum a Deo habuerunt. Et I. probatur; quia Actorum 2. dicitur *Repleti sunt omnes Spiritus Sancto, & ceperunt loqui variis linguis*; quæ verba de omnibus, qui in Cœnaculo positi erant, opus est ut communiter intelligantur. II. quia postmodum quando per manus Apostolorum Spiritus Sanctus conferebatur, etiam privati fideles, & non destinati ad Apostolicum munus, etiam Gentiles, nuper baptizati, & confirmati, linguarum donum a Deo percipiebant: ergo multo magis illi, qui in Cœnaculo erant, & effusionem Spiritus Sancti receperunt. Antecedens probatur Actorum 10., ubi legitur: *Obstupuerunt ex Circumcisione fideles, qui venerant cum Petro, quia & in Nationes gratia Spiritus Sancti effusa est: audiebant enim illos loquentes linguis, & magnificantes Deum*. III. ex Augustino serm. 186. de tempore cap. 2. *Omnes, qui aderant (in Cœnaculo) unam linguam didicerant. Venit Spiritus Sanctus, impleti sunt, ceperunt*

P. A. R. IV.

loqui linguis variis omnium Gentium, quas non noverant, nec didicerant. Sed docebat ille, qui venerat, intravit, impleti sunt, fudit. Et tunc hoc erat signum, quicunque accipiebat Spiritum Sanctum, subito impletus Spiritus linguis omnium loquebatur, non illi solum centum viginti. Docent nos Litteræ ipsæ, postea crediderunt homines, baptizati sunt, acceperunt Spiritum Sanctum, linguis omnium Gentium loquuti sunt.

Opponunt I. Communis tantum messis ex lege erat Sabbato vetita, non autem messis illa peculiaris manipuli, qui in Templo offerendus erat secunda die Azymorum: ergo non subsistit sententia de die Pentecostes, quam nos ex Baronio, & Bellarmino, sequuti fuimus. Probatur antecedens ex R. Moyse Aegypcio in Comment. super Misna, & in lib. Jad Akazzachà: *Quantum ad manipulum attinet, qui offerebatur secunda die Azymorum, meti ille, & colligi debebat nocte diem decimam sextam precedente. Metebatur autem, quanquam dies sabbati esset. Nec solum hoc erat licitum, sed etiam præceptum. Ex Abacot Temidim cap. 7. ex tract. Manahot pag. 61., ubi distincte habetur: Generatim quidem opus omne, quod ante Sabbati diem fieri posset, ante diem Sabbati fieri debuisset: excepto tamen præcepto de metendo manipulo, qui etiam nocte ipsa Sabbati metendus erat.* II. Messio manipuli quum fieret, ut Deo offerretur, non erat opus servile, sed actus religionis: ergo non erat in die Sabbati prohibita. Probatur consequentia. Multa in Templo fiebant in die Sabbati, quæ in privatis domibus fieri non poterant; videlicet componere, & accendere ignem ad sacrificia; & hoc non nisi, quam quia in Templo erant actus religionis, in privatis vero ædibus erant opera servilia. III. Non erat impossibile apud Judæos, aliquos esse ebrios a primo Solis ortu, multos enim ebriosos nos videmus, qui a summo mane ebrii sunt: ergo ratio illa Petri, qua probabat, Apostolos non esse Ebrios, quia erat hora diei tertia, non subsistit. IV. Super illos descendit Spiritus Sanctus, quibus datum est præceptum, ne ab Ierosolymis discederent, donec in eos Spiritus Sanctus veniret; Sed hoc præceptum Actorum 1. solis Apostolis datum est: ergo super solos Apostolos Spiritus Sanctus descendit. V. Plures Patres linguas dispersitas intelligunt pro discipulis, atque divisis, non vero pro distributis super Apostolorum capita, & sunt Cyprianus

O o o

lib.

lib. 3. testimoniorum ad Quirinum cap. 101., Augustinus lib. 5. de Actis cum Felice Manichæo cap. 5., & Idacius Clarus lib. 3. adversus Varimadum Arianum, alique cum ipso, verba illa Actorum 2. *Apparuerunt illis dispersita lingua tanquam ignis*, legunt: *Visa illis lingua, divisa sicut ignis*; accedit vetus Translatio, quæ habet: *visa sunt illis dissecta lingua velut ignea*. Insuper Scholion Varabli, & Hugo a S. Charo Cardinalis, explicant: *dispertita lingua*, idest, *divisa*. Denique Græcus Textus verba illa, quæ sunt in Vulgata Versione: *apparuerunt illis*, sic legit: *ἠφάνισαν αὐτοῖς*; & alia verba; *dispertita lingua*; *ὑπετάσσοντες ὁμοῦ*; scilicet *dissectæ* in duas partes: ergo non fuerunt distributæ, sed dissectæ; & quidem dissectæ in orbis, non in capitibus. VI. Si verbum illud *seditque supra singulos eorum* intelligendum esset de linguis, fuisset Grammaticæ error; debuisset enim potius dicere: *sederunt*, quam *sedit*: ergo intelligendum est de Spiritu Sancto, qui sedit super Apostolos, & non de linguis, quæ vulgo dicitur super Apostolorum capita apparuisse; & hoc confirmat Chrysostomus homil. 4. in Acta: *Insedit singulis illorum Spiritus Sanctus*; hoc est mansit apud illos, & in illis requievit. Nam sedendi verbum stabilitatem ac mensuram declarat. Hoc autem pariter observavit Laurentius Valla in cap. 2. Actorum: *Erant autem linguæ eorum, & multifidæ, & velut ignea, ad significandam idiomatum varietatem*; non *lingua ignea super vertices eorum*, ut quidam volunt. Et Philippus Rohr in Pictore errante cap. 26. *Conspectæ sunt illis, non super illos, aut in Capitibus illorum, lingua, quæ in propria fiant significatu, a quo, nisi, urgeat necessitas, non est recedendum*. Et Ursinus lib. 6. Analektorum cap. 38. VII. Petrus, & Paulus, utebantur Interpretibus: ergo omnium linguarum intelligentiam non fuerant assequuti. Probatur antecedens. Iræneus, Melito, Hieronymus, Clemens Alexandrinus, constanter asserunt, Marcum fuisse interpretem Petri, Titum vero Pauli. Et idem Clemens Alexandrinus lib. 7. Stromatum testatur, quod quando Petrus reliquit Alexandriæ Marcum, usus est Glautia interprete. VIII. Paulus 2. ad Corinth. cap. 2. scribit: *Cum venissem Troadem propter Evangelium Christi, & Osium mihi apertum esset in Domino, non habui requiem Spiritui meo, eo quod non invenissem Titum, fratrem meum, sed vale-*

faciens, profectus sum in Macedoniam. Hæc verba sic intelliguntur a Hieronymo epist. 150. ad Hedibiam qu. 11. quod Apostolus doleret, se non habere Titum pro interprete, ac proinde Troade pro Concione dicere non poterat; quia *predicationis suæ fistulam, organumque, per quod Christum caneret, non invenerat*: subdens: *Paulum divinarum sensuum majestatem, digno non potuisse Græci eloqui explicare sermone*. Denique Maximus hic Ecclesiæ Doctor observat, duas Petri Epistolas stylo inter se, & caractere discrepare, structuraque verborum, quod pro rerum necessitate diversis interpretibus in conscribendis Epistolis, usus esset. IX. Ultimis temporibus S. Pater Franciscus de Paula in Gallia, Vincentius Ferrerius in Gallia, & in Italia, & Franciscus Xaverius apud novum Orbem, propria lingua loquebantur, & a dissonis populis intelligebantur: ergo convenientius erat, ut Apostoli idem donum haberent. X. Diodorus Siculus lib. 5. cap. ultimo narrat, fuisse homines Iusulæ cujuspiam, qui linguam sectilem habebant, & una parte linguæ idioma uno, altera vero altero loquebantur: ergo convenientius erat, quod Deus efficeret in Apostolis, quod natura in hominibus illis effecerat. XI. Actorum 2. Judæi dicebant: *Nonne ecce omnes isti, qui loquuntur, Galilæi sunt?* At soli Apostoli erant Galilæi: ergo soli Apostoli linguarum donum receperunt. XII. Beda ad illa Actorum verba: *Audivimus unusquisque linguam nostram, in qua nati sumus*; hæc addit: *Aut quia linguis omnibus loquebantur, aut quia sua lingua loquentes, ab omnibus intelligebantur*. XIII. Illi receperunt donum linguarum, qui Evangelium Exteris populis Annuntiare debebant; sed B. Virgo, ac piæ mulieres, non debebant hoc munus obire; ergo linguarum donum non receperunt. XIV. Donum linguarum fuit transitorium, non permanens, adeoque non fuit habituale; quod verbis hisce probat Claudius Salmasius in libro, quem edidit de lingua Hellenistica: „ Qui putant ab illo „ miraculo infusam fuisse virtutem variis „ loquendi linguis, quas ipsi non didicis- „ sent, & quæ in toto Orbe frequentaban- „ tur. Non enim verosimile est, ultra „ diem illum, durasse vim illam, quam „ Spiritus Sanctus iis adflavit, qua linguis „ omnibus feruntur loquuti, tantisper lo- „ cum habituram, quandiu linguæ singu-

„lis distributæ, super cuiusque caput in-
 „diffe dicuntur. Ablatis linguis, cessavit
 „miraculum, & desierunt loqui. Fama
 „est, eos, qui possidentur a Dæmone,
 „sæpe multas externas usurpare linguas,
 „quas non noverunt, sed inspiratione
 „expirata, Dæmonio ejecto, in antiquum
 „redeunt, nec amplius sermones illos pro-
 „fantur, quos, Spiritu maligno effutien-
 „te, effutiebant. Nec mirabitur ex di-
 „versa causa produci eundem effectum,
 „qui meminerit, quid actum sit circa ba-
 „culorum in serpentes conversionem,
 „tam a Moyse, quam ab Ægyptiis Sapien-
 „tibus; Spiritus non unus eadem tamen
 „operabatur. Addit etiam idem Hære-
 „ticus: „Apostolos indiguiffe interpre-
 „bus, Petrum Marco, alios alii, quippe
 „qui vernaculam tantum linguam nove-
 „rant, Græcæ prorsus ignari, si Paulum
 „excipias, qui in Græcia natus linguam
 „Græcam æque familiarem habuit, ac Sy-
 „riacam: Cæteri Apostoli non nisi sero
 „admodum eam didicisse videntur, post-
 „quam iussi sunt ad Gentes pergere. „
 „XV. Donum linguarum habuerunt tunc
 „temporis illi, qui in Cœnaculo erant, si-
 „cut habent Energumeni, qui variis lin-
 „guis loquuntur; sed Energumeni non ha-
 „bent per modum habitus permanentis, sed
 „per modum transeuntis, quia modo ha-
 „bent, & modo non habent: ergo ita pa-
 „riter illi habuerunt vel per solam Pente-
 „costes diem, vel quoad usque linguæ
 „super capita ipsorum apparebant.

Respondemus ad I. Sunt illa Rabbiorum
 commenta, quæ universalis Legis Sab-
 bati sanctificationem per cessationem a
 laboribus, quæ universalis, & indefini-
 ta est, labefactare minime possunt. Si
 enim illa Rabbiorum commenta vera
 essent, poterat quisque tunc temporis
 servilia opera exercere licite in die festo,
 si hæc opera ad Religionis usum direxis-
 set; nempe vel in Templo ædificatoriam
 artem exercendo, vel aliam quamcunque
 fabrilem, quod sane non permittebatur.
 Cæterum Judæi adeo zelatores erant de
 Sabbati observantia Christi temporibus,
 ut aliquando Apostolos accusarent, quod
 Sabbato spicas evulssissent, ut ex illis tri-
 ticum colligerent. Idem quoque Chri-
 stum interrogarunt, si liceret Sabbato
 infirmos curare, quod erat magnum cha-
 ritatis opus. Et multa alia in Scripturis
 deprehenduntur, quæ illicita ab Hebræis
 habebantur, quia erant in die Sabbati
 facta, quanvis facta in Dei honorem.

PAR. IV.

& in proximi salutem fuissent.

Ad II. Eadem est responsio ac ad I.

Ad III. Tunc temporis erat apud Judæos
 recepta disciplina, & tanquam publica
 lege probata, qua prohibebatur, ne quis
 cibum sumeret diebus festis, ac Sabbatis,
 ante horam sextam. Disciplina hujusce,
 ac quasi Legis, Flavius Josephus in vita
 sua meminit dicens: *Sexta hora nostros ad
 prandium vocare solet in Sabbatis.* Et ra-
 tio erat, quia diebus illis in Templo Je-
 rosolymitano solemne sacrificium offere-
 batur, quod circa horam sextam solitum
 erat consummari, & antequam consum-
 maretur, nefas erat cibum sumere. Ex
 hanc disciplinam tempore suo adhuc vi-
 gentem, quando, scilicet, Templum
 apud Judæos adhuc perseverabat, respe-
 xit Petrus, quando dixit: *Non, sicut vos
 aestimatis, hi ebrii sunt, cum sit hora dici
 tertia.*

Ad IV. Argumentum valeret si nos dicere-
 mus, quod ad aliquos ex Apostolis Spi-
 ritus Sanctus non descenderit, quando iis
 omnibus facta est promissio, se Spiritum
 Sanctum recepturos, dummodo a Jero-
 solymis non discederent. At nos non
 dicimus hoc; concedimus enim, omnes
 Apostolos Spiritum Sanctum accepisse,
 qui Jerosolymis permanserunt, donec
 Spiritus Sanctus descenderet, & contem-
 dimus insuper, ad solos Apostolos non
 descendisse, quia promissio mittendi Spi-
 ritum Sanctum ad illos, non facta fuit
 Apostolis solis, nec pariter fuit facta
 sub conditione illa, ut hi tantum Spi-
 ritum Sanctum acciperent, qui Jerosoly-
 mis permanerent.

Ad V. responderet Graveson, quod „lauda-
 „ti Patres, & Scripturæ Sacræ Interpre-
 „tes, necnon verus Translatio, & Textus
 „Græcus innunt quidem, linguas, quæ
 „capitibus Apostolorum insidebant, fuis-
 „se dispersitas, dissectas, divisas, seu in
 „sectili forma apparuisse in sensu mox a
 „me exposito, sed nullatenus indicant,
 „linguas Apostolorum dispersitas, seu di-
 „visas, ac dissectas in proprio ipsorum
 „ore apparuisse, sicut contendunt moder-
 „ni illi Scriptores, quibus certe non suf-
 „fragatur consuetudo Ecclesiæ, quæ ad
 „exprimendum mysterium illapsus Spi-
 „ritus Sancti in Apostolos servat antiquas in
 „Templis Imagines, quæ repræsentant
 „linguas Cœlo delapsas, sursum flamman-
 „tes, & figura pyramidali e singulorum
 „Apostolorum capitibus in acumen sur-
 „gentes; nullibi autem, quod sciam, vi-

ooo 2 „ sunt

„ suntur in Templis Imagines, in quibus
 „ dipingantur linguæ Apostolorum *disper-*
 „ *tita*, seu in proprio ipsorum ore discif-
 „ *sæ*, divisæ, ac dissectæ. Quod quidem
 „ argumento est, consuetudinem Ecclesiæ
 „ in repræsentatione hujusce miraculi de
 „ distributione, seu partitione linguarum,
 „ nullatenus favere interpretationi horum-
 „ ce modernorum Scriptorum, qui istud
 „ de partitione, seu divisione linguarum
 „ in die Pentecostes patratum miraculum,
 „ in eo positum dicunt, quod cum omnes
 „ Apostoli, alique sederent in Cœnaculo
 „ ad repentinum sonitum advenientis ve-
 „ luti Spiritus vehementis stupentes hære-
 „ rent, atque attoniti, ore hianti, atque
 „ aperto, illorum ipsorum linguæ in ore
 „ proprio apparuerint velut igneæ, & qui-
 „ dem *dispartitæ*, seu *dissectæ*. Huic, in-
 „ quam, recentiorum Scriptorum inter-
 „ pretationi nullo pacto adstipulatur Ec-
 „ clesiæ consuetudo, Editionis Vulgatæ,
 „ Textusve Græci, ac Sanctorum Patrum
 „ autoritas. „

Ad VI. idem Graveson respondet: „ Deni-
 „ que, elumbis ac frigida est postremo mo-
 „ dernorum Scriptorum conjectura, dum
 „ dicunt; incongruam fore hanc S. Lucæ
 „ elocutionem: *Et apparuerunt illis disper-*
 „ *tita lingua, seditque super singulos eorum,*
 „ si reversa supra singula Apostolorum ca-
 „ pita linguæ *dispartitæ*, seu distributæ
 „ apparuissent. Tunc enim S. Lucas, ut
 „ congrua locutione id exprimeret, sic
 „ scribere debuisset: *Et apparuerunt illis*
 „ *dispartita lingua, sederuntque super singu-*
 „ *los eorum*. Verum inutilis est hæc conje-
 „ ctura, primo, quia, ut superius diximus,
 „ una erat lingua totalis, in varias licet
 „ partiales linguas superne divisa, quæ
 „ Apostolorum, aliorumque fidelium in
 „ Cœnaculo capitibus insidebat, adeoque
 „ Lucas apposite dicit: *Seditque supra sin-*
 „ *gulos eorum*. Secundo, quia cum esset
 „ unus Spiritus Sanctus, qui per linguas
 „ designatus, in cordibus Apostolorum,
 „ proprie loquendo, sedebat, seu habita-
 „ bat, recte S. Lucas ait: *Seditque supra*
 „ *singulos eorum*. Hinc Ecclesiæ in Solemni
 „ præcum Officio tempore Pentecostes pu-
 „ blice canit: *Apparuerunt Apostolis disper-*
 „ *tita lingua tanquam ignis, seditque supra*
 „ *singulos eorum Spiritus Sanctus*. Cum enim
 „ Spiritus Sanctus in Apostolos descen-
 „ dens, debebat constanter, ac perpetuo
 „ in eorum cordibus requiescere, ac per-
 „ manere, de solo Spiritu Sancto proprie
 „ dicitur, quod *sederit supra singulos eo-*

„ rum, quia, ut inquit S. Chrysostomus
 „ homil. 4. in Acta Apostolorum, *sedendi*
 „ *verbum* in proprio sensu acceptum, *sta-*
 „ *bilitatem, ac mansionem declarat*. Quia
 „ autem linguæ igneæ capitibus Aposto-
 „ lorum ad breve dumtaxat temporis in-
 „ tervallum imminere apparuerint, &
 „ tanquam symbola fugacia & transitoria
 „ cito evanuerint, in sensu tantum latiori,
 „ ac minus proprio dicitur, ejusmodi lin-
 „ guas capitibus Apostolorum insedis-
 „ se. Quo in sensu Interpretes Syrus vertit:
 „ *Apparuerunt Apostolis dispartitæ lingua, &*
 „ *sederunt supra singulos eorum*.

Ad VII. respondet Serry Exercit. 63., Apo-
 „ stolos, ac in iis maxime Petrum, & Pau-
 „ lum interpretes habuisse sententiarum,
 „ atque doctrinæ, non itidem idiomatis;
 „ nisi forte ad elegantiam, atque ornatum.
 „ Quæ enim Apostoli afflati Spiritu San-
 „ cto plerumque alta, & obscura mysteria
 „ eructabant, illi plano, faciliq; atque
 „ ad caput simplicium accommodato ser-
 „ mone reddebant. Cum enim imperium
 „ Spiritus Sancti, quo ducebantur, interdum
 „ temperare non possent, altiora, obstru-
 „ sioraque aliquando fundebant oracula,
 „ quorum explanatio Interpretibus relin-
 „ quebatur. Quæ quidem explanatio ad
 „ aliam gratiam gratis datam pertinebat;
 „ nempe ad interpretationem sermonum,
 „ quæ non semper, omnique momento
 „ cum dono linguarum conjuncta erat: ut
 „ patet ex 2. Epist. ad Corinth. cap. 14. *Vola*
 „ *autem vos loqui linguis, magis autem pro-*
 „ *phetare: nam major est, qui prophetat, quam*
 „ *qui loquitur linguis, nisi forte interprete-*
 „ *tur* *Qui loquitur lingua, oret, ut*
 „ *interpretetur*. Quare ad id peculiare inter-
 „ pretes constituiebantur: interpretes, in-
 „ quam, non idiomatis, sed doctrinæ, ac
 „ sententiarum. „

Ad VIII. Non dolebat Paulus, quod Titum
 „ non invenisset, quia ejus adjutorio pro
 „ concione utebatur; sed quia a Tito Ec-
 „ clesiæ Corinthi status relationem audire
 „ cupiebat; & quum Titus adhuc Corin-
 „ tho reversus non esset, & Troade non
 „ inveniretur, non poterat desiderii sui
 „ compos fieri, & ideo contristabatur.
 „ Hieronymus non intelligendus est de
 „ peritiâ Græci sermonis, sed de elegantia,
 „ quam quidem secum non afferebat lin-
 „ guarum donum, quod diximus Aposto-
 „ lis collatum. Et diversitas, quam cognos-
 „ cit idem Hieronymus inter duas Petri
 „ Epistolas, hoc ipsum confirmat; diver-
 „ sitas enim non est in verbis, sed in ele-
 „ gantia

gantia verborum .

Ad IX. Potuerunt quidem Apostoli habere donum illud , quod recentiores Sancti habuerunt, & de facto aliquando habuerunt ; quando scilicet Deus hoc necessarium pro populorum utilitate iudicavit , & quando Apostoli non poterant ob temporis angustias singulorum interrogationibus respondere ; tunc quidem , unico idiomate variorum idiomatum , hominibus respondebant . Unde cum Beda probabilius iudicamus , Apostolos per donum linguarum accepisse hoc duplex donum , & ut omnium linguis loquerentur , & ut sua propria lingua loquentes , ab omnibus intelligerentur .

Ad X. Diodori narrationem , uti fabulam sibilant omnes ; at nos revera dicimus , quod Apostoli aliquando habuerunt donum , quo patria , & materna lingua loquentes , a diversarum linguarum gentibus perciperentur , ita quidem , ut si fuissent propria uniuscujusque lingua loquuti .

Ad XI. Apostoli, quia primi fuerunt ex Cœnaculo exeuntes , & primi variis linguis loquentes auditi ab illis , qui ex diversis nationibus tunc temporis Ierosolymis inveniebantur ; inde fuit , quod de illis solum loquerentur , qui eos audiebant . Cæterum alii etiam fuerunt auditi variis linguis loquentes , & fortassis etiam alii erant Galææ , qui non erant Apostoli ; Unde illorum admiratio non ad solos Apostolos restringenda est .

Ad XII. Responsio est sicut ad IX.

Ad XIII. B. Virgo utpote Oraculum totius Ecclesiæ , ad quod ex omnibus Orbis partibus fideles accurrebant , ut monita salutis acciperent , & fidei mysteriis imbuerentur , supra Apostolos , & Concionatores omnes , conveniebat , ut linguarum donum possideret . Cæteræ vero piæ mulieres etiam modo suo Christum annuntiarent , & prædicarent , vel Ierosolymis , vel alibi , ut Massiliæ præsertim , Magdalena , & Martha .

Ad XIV. Catholici omnes fatentur , linguarum donum in Apostolis fuisse habituale , & permanens , non vero transiens & ad tempus ; & soli Hæretici contrarium sentiunt , ut fuit Salmasius ; cui proinde respondet Graveson verbis hisce : „ Sed hæc Salmasii sententia sibi non constat , & inutilibus nititur conjecturis . Vult quippe Salmasius , vim illam , qua Apostoli linguis omnibus loquebantur , durasse tantum per diem integram Pentecostes ; &

„ tamen ait , illam vim , qua instructi sunt „ Apostoli , omnibus linguis loquendi , tantisper locum habuisse , *quandiu lingua singulis distributa , super cujusque caput infesse dicuntur* ; itaut ablatis linguis , cessarit miraculum , & linguis desierint loqui , „ Qua in re Salmasius manifesta sese implicat contradictione . Si enim Apostoli variis dumtaxat linguis loquuti sunt , quandiu linguæ singulis distributæ super cujusque caput infederunt , ita ut , ablatis linguis , cessavit miraculum , & linguis desierint loqui , sicut inquit Salmasius , sequitur primo , Apostolos omnibus linguis fuisse dumtaxat loquutos , quandiu fuerunt in Cœnaculo , & linguæ ignitæ super cujusque caput infederunt . Sequitur secundo , Apostolos e Cœnaculo egressos , & ablatis linguis ignitis , quæ tantum in Cœnaculo super cujusque caput infederunt , non amplius linguis fuisse locutos . Palam itaque sibi contradicit Salmasius , dum ex una parte ait , Apostolos omnibus linguis tantummodo fuisse locutos , quandiu linguæ super cujusque caput infederunt , itaut , ablatis linguis , cessarit miraculum , & linguis desierint loqui ; ex altera vero parte asserit , Apostolos per totam diem Pentecostes linguis omnibus fuisse locutos ; adeo , ut verisimile non sit , ultra illam diem durasse vim illam , qua a Spiritu Sancto donati erant , omnibus linguis loquendi , „ Quo pacto enim potuissent Apostoli per totam Pentecostes diem loqui omnibus linguis , si verum sit , quod ait Salmasius , „ Apostolos linguis tantummodo fuisse locutos , quandiu linguæ super cujusque caput infederunt itaut , ablatis linguis , cessarit miraculum , & linguis desierint loqui , cum certum sit , linguas capitibus Apostolorum per breve dumtaxat temporis intervallum infedissee , dum adhuc erant in Cœnaculo , easque postea evanuisse , seu ablatas fuisse , quando e Cœnaculo egressi sunt . „

Ad XV. respondet idem Graveson his verbis : „ Porro exemplum , quod adducit Salmasius , petitum ab Energumentis , qui a Dæmone obsessi , externas sæpe , quas non noverunt , linguas usurpant , sed , ejecto Dæmone , his peregrinis linguis loqui cessant , desinuntque illos profari sermones , quos , Spiritu maligno effutiente , effutiebant : hoc , inquam , exemplum a Salmasio adductum , nihil prorsus facit ad rem . Quid enim mirum , si Energumenus cui Dæmon impartiri haud

„ haud potest donum linguarum per mo-
 „ dum habitus permanentis, eo semel eje-
 „ cto, cesserit linguis loqui? At contra, Spi-
 „ ritus Sanctus in die Pentecostes in Apo-
 „ stolos, aliosque Fideles, qui erant in
 „ Coenaculo, illapsus est, ut perpetuam
 „ in eorum cordibus faceret mansionem,
 „ eisque donum linguarum, quo facilius,
 „ ac proprius apud omnes Nationes Evan-
 „ gelium prædicarent, instar habitus per-
 „ manentis, concessit. Præterquam quod,
 „ una est omnium sententia, donum lin-
 „ guarum per modum habitus permanentis
 „ concessum, non esse gratiam gratum-
 „ facientem, seu gratiam sanctificantem,
 „ eos, quibus datur; sed esse dumtaxat gra-
 „ tiam gratis datam, cujus etiam partici-
 „ pes possunt esse hi, in quorum cordibus
 „ per gratiam sanctificantem non inhabitat
 „ Spiritus Sanctus, sicut mox uberius expo-
 „ nemus. Hoc itaque exemplum, peti-
 „ tum ab Energumenis, seu ab his, qui a Dæ-
 „ mone possidentur, quod ad suam sufful-
 „ ciendam sententiam perperam adducit
 „ Salmasius, nihil omnino facit ad rem,
 „ ac ne vel minimam quidem ingerit diffi-
 „ cultatem. At, ut candide fatear, id, quod
 „ ultimo loco profert ille Hæreticus, vi-
 „ delicet Apostolos in ministerio Aposto-
 „ lico obeundo, Interpretibus indiguiffe,
 „ id, inquam, haud mediocrem patitur
 „ difficultatem, in qua dilucidanda paulu-
 „ lum hic immorari debemus. Si enim, ut
 „ diximus Apostoli donum linguarum, seu
 „ vim variis linguis loquendi per modum
 „ habitus permanentis acceperunt, quor-
 „ sum igitur in obeundo Apostolico mini-

„ sterio, Interpretibus opus habuerunt?
 „ Nec certo ullo pacto negare possumus,
 „ Apostolos fuisse Interpretibus usos, cum
 „ vulgata sit sententia Sanctorum Patrum,
 „ Irenæi, Melitonis, Hieronymi, Clemen-
 „ tis Alexandrini, S. Marcum fuisse inter-
 „ pretem S. Petri, & Titum interpretem
 „ S. Pauli. Quin & Clemens Alexandrinus
 „ lib. 7. Stromatum addit, Marco tandem
 „ Alexandriæ relicto, Glautiam interpre-
 „ tem S. Petro adfuisse. Paulus etiam epi-
 „ stola 2. ad Corinth. cap. 2. hæc scribit:
 „ *Cum venissem Troadem propter Evangelium*
 „ *Christi, & ostium mihi apertum esset in Do-*
 „ *mino, non habui requiem spiritui meo, eo*
 „ *quod non invenissem Titum fratrem meum,*
 „ *sed valesciens, profectus sum in Macedo-*
 „ *niam.* Quem locum interpretans S. Hie-
 „ ronymus in Epist. ad Hedibiam qu. 11.
 „ ait, *Paulum divinorum sensuum majestatem*
 „ *divino non potuisse græci eloquii explicare*
 „ *sermone.* Observat etiam S. ille Doctor,
 „ geminas, quas habemus S. Petri Episto-
 „ las, *stilo inter se, & charactere discrepa-*
 „ *re, structuramque verborum, quod pro re-*
 „ *rum necessitate diversis interpretibus, in*
 „ *conscribendis epistolis usus esset, non po-*
 „ *test igitur ullo pacto negari, Apostolos*
 „ *fuisse interpretibus usos.* Quapropter
 „ nunc nobis explicandum incumbit, qua
 „ ratione, quoque titulo Apostoli, quos
 „ donum linguarum, seu vim omnibus lin-
 „ guis loquendi, per modum habitus per-
 „ manentis acceperunt, nihilominus
 „ sive in concionibus habendis, sive
 „ in conscribendis Epistolis interpretibus
 „ uterentur?

DISSERTATIO CCL.

De B. Virginis morte, ejusque Assumptione. An B. Virgo fuerit Ephesi, vel Ierosolymis mortua? Quo anno & vitæ suæ, & Christi? Quo mortis genere, & quo funere? An assumpta fuerit in Cælum anima tantum, vel etiam corpore? Et qua censura notandi sint hoc ipsum negantes?

PRIMO S. Epiphanius mortem B. Mariæ Virginis nec aperte affirmavit, nec aperte negavit, sed de ea dubitavit; & de ea se dubitare affirmavit, quia

Scripturæ silent. Hæc sunt sua verba, hæresi 78. ex versione Jani Cornarii: *Quarant vestigia Scripturarum, & inveniunt utique, neque mortem Mariæ, neque an mortua sit, an non mortua; neque an sepulta sit, an non sepulta. . . . Non omnino definit hoc, & non dico, quod immortalis mansit; sed neque affirmo, an mortua sit. Excellit enim Scriptura mentem humanam, & in suspensio reliquit propter vas pretiosum, & excellentissimum, ut ne quis ad suspicionem veniat carnalium de ipsa rerum. Sive igitur mortua est, non novimus; sive sepulta est, non copulata fuit carni, absit.*

Secundo, Alii, quos enumerat Franciscus Macedo rom. 1. de clavibus Petri lib. 4. par. 2. de peccato originali sect. 3., expresse negarunt Deiparæ mortem; ex eo quia non contraxerit originale peccatum, cujus poena fuit mors.

Tertio, Alii etiam ab eodem Macedo recensiti voluerunt, B. Virginem non fuisse mortuam, quia major, & dignior fuerat Enocho, Elia, ac ipso Joanne Evangelista, quos non mortuos volunt, sed translatos.

Quarto, communius cæteri docent, B. Virginem fuisse mortuam, & post tertium diem resurrexisse, & in Cælum fuisse assumptam. Cum quibus

Dicimus I. B. Virginem vere fuisse mortuam.

I. Probat ex Ecclesiæ mente, quæ in oratione secreta Missæ Assumptionis Mariæ nobis hæc verba dicenda præcepit: *Subveniat, Domine, plebi tuæ Dei Genitricis*

oratio: quam etsi pro conditione carnis migrasse cognoscimus; in cælesti gloria apud te pro nobis intercedere sentiamus. Item ex Sacramentario Gregorii Magni in ejusdem Assumptionis festo hæc verba recitant plerique: Sancta Dei Genitrix Virgo mortem subiit temporalem.

II. Probat ex Patribus. Germanus, Patriarcha Constantinopolitanus orat. de obdormitione Virginis: *Semper vivis tuus Spiritus, & caro tua in sepulchro corruptionem non sustinuit.* Damascenus serm. de dormitione Sanctissimæ Domine nostræ Deiparæ cap. 14. *Sanctissimum Mariæ corpus præclarissimo imponitur monumento; sed hinc tertio die ad cursus Cælestes in Cælestia transfertur curricula.* Gregorius Magnus lib. Sacramentorum in die Assumptionis Mariæ: *Veneranda nobis, Domine, est hujus diei festivitas, in qua S. Dei Genitrix mortem subiit temporalem, nec tamen mortis nexibus deprimi potuit, quæ filium suum, Dominum nostrum de se genuit incarnatum.* Anselmus ad cap. 1. Epistolæ ad Galatas: *Quia Joannes ibi deerat, credimus Matrem Domini jam in Cælum tunc assumptam fuisse, cujus sepulchrum ostenditur in Valle Josaphat.*

III. Probat. In Scripturis legitur lex generalis de morte omnium, qui nascuntur, & vivunt, & non est peculiare privilegium, quod Mariam ab hac generali lege eximat: ergo in Scripturis saltem implicite continetur Mariæ mors. Probat antecedens. Psalm. 88. habetur: *Quis est homo, qui vivet, & non videbit mortem?* Et ad Hebræos 9. *Statutum est omnibus hominibus semel mori.* Si autem Scripturæ novi Testamenti debuissent de Mariæ morte loqui, hæc vel fuissent Evangelium, vel Apostolorum Acta; sed

sed scopus Evangelii erat narrare gesta Christi, quod perfecit usque ad ejus ascensum, non autem vitam, & mortem Mariæ: Et Actorum liber Apostolorum gesta commemorat, omnium quidem usque ad dispersionem, & Petri, & Pauli speciatim, usque ad quartum Neronis annum circiter, & ad annum Christi 62. ergo neque etiam Lucas in Apostolorum Actis pro instituto sibi proposuit Mariæ gesta, ejusque vitam, & mortem, enarrare: ergo non mirum, si in his novi Testamenti libris Mariæ mors non invenitur.

IV. Probatur. Si Maria Virgo non fuisset mortua, ideo esset, quia peccatum originis non contraxit, cujus poena dicitur mors; sed hæc ratio non concludit: ergo, &c. Probatur minor. Mors spectari potest, & ut est conditio humanæ naturæ ex contrariis qualitatibus compositæ, vel ut est amissio privilegii immortalitatis ex originalis peccati poena: sed sufficit prima consideratio, ut contrahatur mors, absque eo quod verificetur secunda: ergo, &c. Probatur minor. Christus omnino immunis fuit ad omni originalis culpæ labe, & nihilominus mortem subiit; quia, ut ait Augustinus lib. 2. de peccatorum meritis, & remissione cap. 29., *Quia in eo erat similitudo carnis peccati, mutationes ætatum perpeti voluit ab ipsa exorsus infantia, ut ad mortem videatur, etiam senescendo, illa caro pervenire potuisse, nisi juvenis fuisset occisus.* Ad hæc addit Serry exercit. 65. „ Altera solvendi nodi via est, dum inquirunt: mortem humanæ naturæ poenam esse ex Adami peccato consecutam, ut ab ipso actu admissum est, non ut est transfusum in posterum. Ex hoc enim unico actu Protoparentis tota natura immortalitatis privilegio exuta est: *in quacunque die comederitis, morte moriemini* Genes. 2. Adcoque nihil mirum, si etiam morti obnoxia fuerit, in quam hæreditaria illa culpa carnali propagatione transfusa non sit. „

V. Probatur. Exemplum, quod adducitur Enoch, Eliæ, & Joannis Evangelistæ, ad probandum, B Virginem non fuisse mortuam, non est ad rem: ergo vere B. Virgo mortua fuit. Probatur antecedens. Enochus, & Elias primo non sunt translati in Cœlestem Patriam, sed in aliquem æternum locum; secundo, quavis non sint mortui, mortem tamen subibunt aliquando, antequam beatam

æternitatem consequantur: ergo ipsorum exempla non sunt ad rem. De Joanne autem Evangelista laudatus Serry hæc subdit citato loco, „ Nec alia Joannis Evangelistæ fors erit, si (quod Hilario, Ephraïmo Antiocheno, Gregorio Nazianzeno, Eliæ Cretensi, Joanni Damasceno, Andrea, & Areta Cæsariensis, aliisque nonnullis visum est) morte non oppetita translatus alicubi vivit, adversus Antichristum depugnaturus. Sed hanc falsam opinionem esse, ex præpostera Christi oraculi (Joannis 21. *Sic enim volo manere, donec veniam*) intelligentia derivatam, evincit antiquorum Patrum auctoritas, qui Joannem re ipsa mortuum, & Ephesi sepultum tradiderunt; ut Polycarpus Joannis ipsius discipulus, Polycrates Ephesus, Tertullianus, Irenæus, Eusebius, Hieronymus, Augustinus, Cyrillus Alexandrinus, Joannes Chrysostomus, ipsaque Synodus, Occumenica Ephesina, cujus suffragium paulo post expendemus. „

VI. Probatur rationibus, quas affert Suarez 3. p. q. 37. art. 4. disp. 21. sect. 1. I. B. Virgo fuit similis in omnibus, quæ Christum non dedecabant, ipsimet Christo. Sed Christus mortuus est: ergo etiam decuit, ut B. Virgo moreretur. II. B. Virgo fuit redempta a Christo, & eguit Christi morte, ut redemptionis ipsius fructum perciperet; sed non potuisset ostendi redempta a Christo, nisi fuisset mortua: ergo ex hoc etiam decuit ut moreretur. III. Apud Epiphanium fuerunt Hæretici, qui dixerunt, B. Virginem fuisse cœlestis, & Angelicæ naturæ; ergo ut istorum error confoderetur, conveniebat, B. Virginem mori; quod & docuit S. Thomas in 3. dist. 4. qu. 2. art. 1. IV. Mors nullam imperfectionem includit, quæ B. Virginem dedecet; quin potius dato etiam, quod sit poena, includit meritum, quando quis, se divinæ voluntati subjiciens, moritur, & lætus animam Deo offert; unde dicitur Psalm. 115. *Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus*: ergo ex hoc quoque apparet, nullam fuisse causam, ob quam fuerit B. Virgo a mortis lege exempta, & ab ejusdem poena præservata.

Pro altera Dissertationis parte, ubinam scilicet fuerit mortua, Ephesi, an Jerosolymis, jam ex ipsiusmet quæstione tenore apparet, duas circa hoc fuisse, & esse opiniones, quarum una sustinet Ephesi, altera vero Jerosolymis, B. Virginem fuisse

se mortuam. De anno vero, quo mortua sit, Scriptores non convenire, satis est perspicuum; quum annos viræ Virginis alii plus æquo producant, alii vero minuant citra rationem. Ac denique Scriptores fuerunt mediæ quidem ætatis, qui Virginem mortis gladio, martyrioque, sublatam consequenter dixerunt, ut legitur apud Isidorum lib. de vita, & morte Sanctorum cap. 68., & apud Bedam in cap. 2. Lucæ; quum ex alia parte cæteri fere omnes Scriptores afferant, Virginem placida morte obiisse. Denique de Virginis funere inquirendum venit, an vera sint, quæ a Melitone narrantur de Apostolis, qui vocati ex diversis orbis partibus, in quibus concionantes inveniebantur, B. Virginis funeri interfuerunt, illudque cœlestibus cantionibus a Deo decoratum, suis etiam laudibus exulerunt. Et quidem de his omnibus difficile admodum est iudicium ferre, quum sincera non sint quæ adduci solent monumenta ad ea probanda, quæ a contententibus partibus afferuntur; quin potius dubiæ fidei, & adeo quidem incerta, ut supposita dicantur; quod præ cæteris ex Baronio asseruit Possévinus tom. 2. Apparatus Sacri in Maria Virgine, verbis hisce: „ Quæ dicuntur de morte, & vita Mariæ: e Nicephoro, & Damasceno de dormitione ejus: ex Athanasio de Assumptione: (ubi item agitur de Apostolis ad mortem illius convolantibus:) ex Dionysio de Divinis Nominibus: ex Hieronymo de Transitu Mariæ, & de plerisque hujusmodi; ea probat Baronius Cardinalis, esse aut commenta, aut apocrypha mera: neque vero Athanasii, neque Hieronymi unquam illa scripta fuisse. „

Dicimus II. B. Virginem Deiparam, non Jerosolymis, sed Ephesi fuisse mortuam; anno ætatis suæ septuagesimo tertio, Christi vero quinquagesimo nono; non quidem violenta, sed placida morte, & amoris potius, quam vi morbi; funere vero, quod Ephesi Fideles ipsi paraverunt.

Prima Conclusionis pars ex quatuor, quas continet, probatur I. Si B. Virgo fuisset Jerosolymis, & non Ephesi, mortua, ideo esset, quia antiquorum Scriptorum monumenta hoc evincunt; sed hoc est falsum: ergo &c. Probatur minor. Antiquorum Scriptorum monumenta, quæ producuntur, vel sunt supposita, vel sunt dubiæ fidei; sed falsum est quodcumque

PAR. IV.

ex hujuscemodi monumentis eruitur: ergo illud est falsum. Probatur major. Primo, producitur liber, qui appellatur Transitus, idest, Assumptio B. Virginis; sed hunc librum Gelasius, Romanus Pontifex, in Concilio Romano apocryphum pronunciavit; fuit enim a Græcis fraudulenter seculo quinto affectus Melitoni, Sardenfi in Asia Episcopo. Secundo, dubiæ fidei sunt libri de divinis nominibus, de cœlesti, & Ecclesiastica Hierarchia, ac de mystica Theologia, qui eodem seculo Dionysio Arcopagitæ suppositi fuerunt. Tertio, apocryphus est quoque liber, seu sermo de Assumptione, qui a quibusdam tribuitur Hieronymo, & ab aliis Sophronio, illius amico, quamvis in Hieronymi Appendicibus legatur, & post Nestorianam, & Euthychianam hæresim, lucem vidit. Quarto, Apocryphi sunt quoque Sermones ejusdem argumenti, qui Athanasio, & Augustino; tribuuntur, ut Critici omnes Eruditi farentur.

II. Probatur. Ad probandum B. Virginem fuisse Jerosolymis mortuam desumunt Adversarii forte, ut ipsis videretur, argumentum ex Virginis sepulchro, quod Jerosolymis extare credebatur; atqui hoc fundamentum inane quoque est: ergo &c. Probatur minor. Sepulchri istius memoria ante annum 451. nunquam audita est; etenim Marcianus Imperator, & Pulcheria Augusta, qui sollicitudinem habebant hæc de re, Juvenali, Episcopo Jerosolymitano, scripserunt, ut illis de Virginis corpore notitiam aliquam daret, & Juvenalis respondit, quod Marianum sepulchrum Gethsemani juxta Jerosolymam inveniebatur, at inane profus, & vacuum. Verum in hoc plura desiderantur, ut facti genuinitas comprobetur; Primum, quod certo non constat de hujusmodi Juvenalis responsione; testis enim illius solus producitur Euthymius, ignotus Scriptor apud antiquos, & nullius autoritatis, ex quo deinde testimonium sumpserunt Scriptores recentes, & mediæ ætatis, nimirum Joannes Damascenus, Andreas Cretensis, Nicephorus Callixtus, alique novi Scriptores. Secundo, admissio, quod Juvenalis responsum illud dedisset, illud tamen fidem facere non deberet iis, qui sciunt, Juvenalem fuisse lubricæ fidei virum, excitatorem barbarum in latrocinio Ephesino, & instrumentorum falsatorem manifestum, uti cum aperte proclamans

P p p

Lco

Leo Magnus, & S. Cyrillus Alexandrinus. III. Probat. Hieronymus diu Jerosolymis vixit, & Epiphanius non longe a Jerosolymis vivebat; ambo sacra loca Palestinae & visitarunt, & descripserunt; & nihilominus nec verbum de Virginis tumulo fecerunt, quemadmodum neque fecerunt Eusebius, Theodoretus, & Sozomenus. Immo Leo Magnus anno tertio circiter post responsum, quod dicitur a Juvenale Marciano datum, eidem Juvenali scripsit Epistolam, in qua agit ex instituto de sacris Jerosolymorum locis, & nihilominus de Virginis Sepulchro omnino silet.

IV. Probat. Concilium Generale Ephesinum, anno 431. celebratum, in Epistola Synodica ad Clerum, & Populum Constantinopolitanum, asserit, Nestorium fuisse damnatum in Urbe Ephesi, in qua Theologus Joannes, & Dei Genitrix Virgo Sancta Maria; sed in his verbis subintelligitur est; & quidem non solum, juxta Graecae, & Latinae Grammaticae leges, sed pariter ad elegantiam; & per verbum est nequit importari, quod ibi tunc fuerint, sed quod fuerint aliquando humati: ergo vere sepulchrum Virginis fuit Ephesi, & non Jerosolymis: ergo Ephesi, & non Jerosolymis B. Virgo mortua est.

V. Probat. B. Virgo aliquando Ephesi habitavit, simul cum Joanne, qui eam receperat in suam, quod ab omnibus admittitur: ergo si Ephesi vixit, Ephesi quoque mortua est, & sepulta; ut enim ait Serry exercit. 65. n. 5. „ Si Ephesi „ Deipara aliquando habitavit, Joannem „ utique secuta, qui eam in sua officia, & „ obsequia receperat: quod alii non ægre „ concedunt; quid tam naturale est, quam „ ut illic quoque mortua sit, ac sepulta? „ Cum & tunc ultimum vitae cardinem „ premeret; nec nisi ægre Jerosolymam „ redire posset, extremum illic diem obitura. „

Secunda Conclusionis pars probatur. Circa annum, quo B. Virgo mortua est, tum vitae ipsius, tum Christi, fuisse nos scripsimus in secunda parte Operis, cui titulum dedimus: *Difesa della Sagra Lettera, scritta da Maria Vergine a' Messinesi Dissert. 1.*, ubi plures, easque varias opiniones retulimus; illam tamen, quam in Conclusionem posuimus, amplexi sumus; eamque diximus fuisse S. Epiphanius apud S. Antoninum prima parte Historiae tit. 6. cap. 3. Hæc sunt verba Antonini:

Dicit Epiphanius, B. Virginem decimoquarto anno ætatis suæ Christum concepisse; in decimoquinto peperisse: XXXIII. annis cum Filio fuisse: Et post Ascensionem Filii XXIV. supervixisse: qui humeri simul juncti, constituent septuaginta duos annos. His adherent Cedrenus, Baronius, & Suarez 3. p. q. 37. art. 4. disp. 21. sect. 1. cujus verba sunt: „ Ultima vero sententia, quæ in re „ ambigua verifimilior videtur, est, B. Vir- „ ginem, mortuam fuisse anno ætatis se- „ ptuagesimossecundo. Ita sensit dictus „ Epiphanius presbyter, & Cedrenus in „ Compendio historiae, & insinuat Andreas Cretensis serm. de dormitione Deiparae, dum inquit pervenisse Virginem „ ad summam ætatem. „ Et Cornelius a „ Lapide ad cap. 21. v. 17. Actorum Apostolorum, cujus verba pariter hæc sunt: *Hoc pariter anno Christi quinquagesimo octavo, a passione vigesimoquarto, ætatis suæ septuagesimossecundo Virgo Deipara ex Hierusalem terrestri concessit ad cælestem.* Hanc pariter sententiam amplexatus fuit S. M. Romanus Pontifex Benedictus XIII. in suis sermonibus Marianis serm. 46. quem nos citato loco laudavimus; ubi pariter observationem hanc, notatu dignam, fecimus, quam hic exscribimus: „ La varietà di un' anno più o meno, nulla fa „ ne' somiglianti casi, poiche sovente av- „ viene, che l'anno cominciato si prenda „ per finito, e l' non finito, e sol cominciato, non si prenda in verun modo. „ Dunque stando nell'anno cinqueantesimoottavo in cinqueantesimonono, in cui „ predicò l'Apostolo in Messina, si può „ ben l'epoca accordare, che nel medesimo anno finisse ancora di vivere. Questa opinione, che dà a Maria settantadue in settantatre anni vien detta da Benedetto XIII. *Sentenza da Moderni comunemente abbracciata*, E soggiugne: *Bastì per tutti gli Storici, il citare il gran Padre degli Annali Ecclesiastici all' anno 48. n. 6. Per gli Teologi, il P. Suarez in 3. p. S. Th. disp. 21. sect. 1. E per gli Scritturali, su gli Atti Apostolici, il P. a Lapide.* Egli stesso cita pure S. Antonino, Arcivescovo di Firenze, sebbene sopra diversamente fosse stato da noi rapportato, come citato dal P. Jacopo Giacinto Serry, nelle sue Esercizioni Storiche Critiche Polemiche, all' esercitazione sessantesima quinta. „ Tertia Conclusionis pars probatur I. ex Ambrosio lib. 2. in Lucam ad cap. 2. dicente: *Nec littera, nec historia dacet ex hac vita Mariam corporalis necis passionem* „

ingraſſe. II. Ideo aliqui modernæ ætatis Scriptores apud Iſidorum lib. de vita, & morte Sanctorum cap. 68., & apud Bedam in cap. 2. Lucæ dixerunt, B. Virginem gladii mortem ſuſtinſſe, quia Simeon Lucæ 2. ei dixerat: *Tuam ipſius animam pertranſibit gladius*; & per hoc voluerunt, quod ipſa per martyrium mortua ſit; ſed Simeonis verba intelligi debent myſtice, & non literaliter; in quantum ſcilicet dolor ipſius ſuperavit dolores omnium Martyrum, & pœnam, quam ob paſſionem, & mortem Chriſti ſuſtinuit, fuit omni martyrio acerbior: ergo non eſt cur recurramus ad corporalem gladii mortem, ut Simeonis verba verificentur. III. Simeon non dixit: *Et tuum corpus pertranſibit gladius, ſed tuam animam*: ergo dolor ipſius fuit Spiritua- lis, non corporalis, & gladius, qui eam tranſfixit, non fuit materialis, ſed ſolus animi dolor. IV. Eſſi fuerit intenſiſſimus dolor ob paſſionem, & mortem Chriſti, non tamen illa legitur, quod mortua fuerit huiusmodi doloris cauſa: ergo non violenta, ſed placida morte obiit; & quidem vi amoris, ut de S. Matre Terēſia in Eccleſiæ ſanctis dicitur, & multo magis de B. Virgine dicendum eſt.

Pro ultima tandem Concluſionis parte, a Serry exſcribimus quæ ſequuntur: „ A quibus demum, & quo apparatu curatum ſit funus ejus, amplum dicendi argumen- tum eſſet, ſi Pſeudo-Melitonis, & Pſeudo Dionyſii memoratos libros, Tra- ctatusve, atque Sermones de *Aſſumptio- ne* Athanaſio, Hieronymo, Auguſtino, a nebulonibus affictos tranſcribere vel- lemus; quibus Apoſtoli ex univerſis, quas jam adierant, Mundi partibus ad de- cumbentis ſtratū acciſi, & momento temporis in ſublime elati, & factæ viſio- nis Angelicæ, & cœleſtes cantus ad to- tos tres dies auditi referuntur: idque quod notandum magis, anno dumtaxat altero poſt Chriſti in Cœlos aſcenſum; (ſic enim Pſeudo-Meliton ſcribit) quo necdum tempore egreſſos Jeruſolymis, perque varias Orbis partes diſperſos Apo- ſtolos ſcribit Lucas in Actis cap. 8. At ut nemo jam eruditorum eſt, qui ſpuria illa, & apocrypha inſtrumenta (quibus oſcitanter, & inconfiderate mediæ æta- tis Scriptores tam multi deluſi ſunt) non rejiciat, & ad quiſquilias non amander; ſilere de curato funere ſatius eſt, quam pias gerras, ac ænias, a Venerabili Beda data Opera conſutatas, credulis

PAR. IV.

auditoribus occentare: Ac licet veriſi- millimum fateamur, Deum felicem Vir- ginis tranſitum oſtentis, ac prodigiis omnium maximis celebraſſe: id enim il- lius dignitas poſtulabat, quæ ſolo minor eſt Deo: quæ tamen oſtenta illa fuerint: quæ prodigia, ſilentibus probatis hiſto- riis, ignorare nos ingenuè profiteamur. Unum tantum (ad fabulas quantum fieri poteſt, procul amovendas) addere non gravabimur: prodigiale illud Apoſto- lorum ad Virginis exequias convolan- tium acceſſum, Pſeudo-Dionyſii ſuffra- gio, & auctoritate minime niti: quan- quam illius in eo referendo commento nomen oſtendent, Joannes Damascenus, & Simeon Metaphraſtes in orationibus de *Dormitione Deiparæ*, & Nicephorus Callixtus lib. 2. Hiſtor. cap. 20. Quod enim cap. 3. de *divinis nominibus* habet Pſeudo-Dionyſius, non de Virginis cor- pore, ad quod conſpiciendum acceſſerint, dictum eſt; ſed de Chriſti Domini ſepulchro. Indeque natus eſt error: quod *ομαρτος* pro, *σηματης* in Græco Textu legerint laudati Scriptores, & corpus fe- cerint ex ſepulchro; corpus, ſcilicet, Virginis ex ſepulchro Chriſti Domini. Quæ virorum eruditorum Claudii Joli, Jacobi Combefiſii, Ludovici Thomaffini, Tillemontii obſervatio eſt; S. Maximi, & Hincmari Rhemenſium Archiepiſcopi auctoritate roborata, qui *ſepulchrum* diu olim legerunt, non *corpus* *σημα* Græce, non *ομαρτος*. En Pſeudo-Dionyſii conce- piſſima verba: *Apud ipſos etiam Pontifi- ces noſtros, qui nomine divino permoti erant; cum & nos, ut ſcis & tu, & multi ex San- ctis fratribus noſtris ſepulchri, (non cor- poris) quod Auctorem vitæ, Deumque re- ſepiſſet, videndi cauſa conveniſſemus; ade- rat autem, & Jacobus frater Domini, & Petrus, maximum antiquiſſimumque Theo- logorum columen, placuiſſetque eo viſo ab omnibus Pontificibus, ut quiſque idoneus erat, infinita potentia præditam bonitatem divina imbecillitatis laudari. Quæ verba de viſo Chriſti ſepulchro, non de viſo Deiparæ corpore eſſe intelligenda ipſa etiam rei ratio poſtulat; quanquam nulla ſummorum virorum ſuffragaretur aucto- ritas. Quid enim eſt, quod, eo viſo, laudaſſe dicuntur Apoſtoli *bonitatem di- vine imbecillitatis*; niſi quod aſſumptæ a Deo imbecillitatis fuit, quod mortuus ſit Chriſtus, atque adeo ſepultus? *Cruci- fixus eſt ex infirmitate, ſed vivit in virtu- te* 2. Cor. 13. v. 4. Imo tametiſi corpus,*

PPP 2

non

non sepulchrum; *sepulchrum*; non *sepulchrum* in
 ea Pseudo-Dionysii lascinia legeremus;
 non illico ad Deiparae extremæ decum-
 bentis corpus necessario trahendum esset;
 ad quod visendum Apostoli toto jam
 Orbe dispersi, ingenti portento convo-
 larint; sed ad ipsum Christi Domini cor-
 pus multo certius traheretur; ad quod
 post peractam resurrectionem conven-
 dum, Apostoli cum aliis plerisque Fide-
 libus accesserunt, ut de parrato miraculo
 proprio oculorum experimento certio-
 res fierent: Hanc enim loci hujus expo-
 sitionem, uti præ cæteris congruentem
 dedit Doctor Angelicus; qui pro ætatis
 suæ genio librum illum Magni Areopa-
 gitæ esse credidit, & commentariis illu-
 stravit. Dico ergo primo, quod ipse Diony-
 sius similiter cum Timotheo, & ipso Jero-
 theo, & multis aliis Sanctis fratribus, con-
 venerunt apud Apostolos ad videndum cor-
 pus ejus, qui est principium totius vitæ, &
 quod suscepit Deum. Et potest intelligi de
 corporali visione Christi, de qua facit men-
 tionem Apostolus 1. ad Corinth. 15. v. 6.
 Corpus enim Christi est corpus Dei, qui est
 vitæ principium, & illud Corpus per unio-
 nem Deum suscepit: unde & Templum
 dictum est, secundum illud Joannis 2. v. 21.
 Hoc autem dicebat de Templo Corporis
 sui. Atamen Suarez citato loco de
 eodem argumento hæc scribit: Et hanc
 sententiam confirmat eleganter Cæsar
 ex testimonio Dionysii c. 3. de divinis
 nominibus, ubi sic inquit: Nam & apud
 ipsos divino spiritu plenos Pontifices nostros,
 cum & nos (ut nosti) & plerique ex San-
 ctis Fratribus nostris ad contuendum corpus
 illud, quo Auctorem vitæ, Deumque conce-
 perat, convenissemus, aderat autem, &
 Frater Domini Jacobus, & Petrus supre-
 mum decus, & antiquissimum Theologorum
 columen, ubi post contutum placuit, ut infi-
 nite potentem, divinæ infirmitatis bonitatem
 Pontifices laudarent omnes, quisque pro
 captu suo. Quæ verba de Sancto Corpore
 B. Virginis, & non de sepulchro Chri-
 sti, aut de domo Joannis, in qua Christus
 cœnaverat, esse intelligenda, & ipsa
 verba per se sumpta satis suadent, & est
 communis sententia sanctorum, qui ex
 hoc loco colligunt, divina providentia
 factum esse, ut omnes Apostoli, qui tunc
 temporis vivebant, & præcipui, ex eo-
 rum discipulis, ac Pontificibus Ecclesiæ
 ad transitum, ac funus B. Virginis con-
 venirent. Ita Maximus, D. Thomas, &
 Albertus Magnus, illum locum expo-
 nentes, Damascenus, & Andreas Cre-

tensis orationibus de dormitione, & As-
 sumptione Virginis, Epiphanius Pres-
 byter, & Simeon Metaphrastes, scri-
 bentes de vita, & educatione Deiparae,
 Nicephorus, & Juvenalis Jerosolymita-
 nus apud eundem lib. 2. Hist. cap. 21.,
 22., & 23. Ubi hanc Historiam de tran-
 situ, & glorioso funere virginæ corporis
 late describit. Et inter alia affirmat etiam,
 Christum Dominum, magna Angelorum
 multitudine comitatum, dormitioni ejus
 interfuisse. Quod etiam affirmarunt Da-
 mascenus, Andreas Cretensis, & alii.
 Indicant etiam Athanasius de Sanctissi-
 ma Deipara, & Bernardus serm. 1. de
 Assumptione. Igitur (ut quod intendi-
 mus concludamus) scribit Dionysius ci-
 tato loco transitum Virginis, & Aposto-
 lorum conventum, illius causa coactum:
 at vero Dionysius (ut ex Histor. Actuum
 Apostolicorum colligitur) non venit
 ad fidem, usque decimum octavum an-
 num a hæc Christi, qui fuit quinquage-
 simus secundus a nativitate ejus, quia
 non antea Paulus pervenit Athenas: ergo
 ut posset adesse morti Virginis, necesse
 est, ut B. Virgo ultra sexaginta sex annos
 vixerit, & ita evertuntur omnes superio-
 res sententiæ. Verisimile autem est, &
 conversione Dionysii usque ad adven-
 tum ejus in Jerusalem, aliquot annos flu-
 xisse, præsertim si (ut Turrianus & Baro-
 nius citatis locis indicant) conventus ille
 Apostolicus absque miraculo suavi dis-
 positione divinæ providentiæ factus fuit.
 Quia & Petrus eo tempore Roma Jero-
 solymam rediisse creditur, & Paulus
 etiam circa illa tempora Jerosolymam
 reversus fuit post conversionem Dio-
 nysii, & alia ab eo gesta, quæ in Acti-
 bus Apostolorum narrantur a cap. 18.
 ad 21. est ergo in re incerta verisimilis
 hæc conjectura.

Obijciunt I. Verba illa Epist. Synodicae
 Concilii Generalis Ephesini ad Clerum,
 & Populum Constantinopolitanum, in
 qua (urbe Ephesi) Theologus Joannes, &
 Dei Genitrix Virgo Sancta Maria; supplenda
 sunt per hæc alia; aliquando habitaverunt;
 aut Sacras Aedes habent; aut magno
 sunt in honore; & sine lito mutilam esse
 Synodi phrasim: ergo non est sensus ver-
 borum illorum, pro ut fuit a nobis expo-
 situs. II. Epiphanius hæresi 68. hæc ha-
 bet: Cum Joannes in Epheso inchoaret pro-
 fectionem, nusquam dicit Scriptura, quod
 abduxerit secum Sacram Virginem; sed sum-
 plicitate fuit: ergo inchoare, quod suscep-
 pit Joannes Ephesum versus, Mariam
 sociam

sociam individuum non habuit. III. Polycrates, Ephesi Episcopus, in Epist. ad Victorem, Romanum Pontificem, quæ refertur ab Eusebio lib. 5. Hist. Eccles. cap. 24. nominat Sanctos quosdam, qui Ephesi obierunt, ibique pariter fuerunt sepulti, & præcipue commemorat unam ex filiabus Philippi Apostoli, quæ prophetabat, & Ephesi mortua est, & memorat quoque S. Joannem, qui Ephesi occubuit; at nullo modo meminit B. Mariæ Virginis, cujus absque dubio meminisset, si Ephesi mortua fuisset. IV. Non potuit B. Virgo usque ad septuagesimumtertium annum inchoatum vitam suam producere, & Ephesi mori: ergo aut una, aut altera ex his opinionibus falsa est. Probatum antecedens. Conveniunt Scriptores, quod pauci fuerunt anni, quibus B. Virgo Ephesi habitavit; sed fuissent multi, si vixisset usque ad septuagesimumtertium annum inchoatum, & Ephesi obiisset: ergo &c.

Respondemus ad I. verborum mutilatio in primis probanda est in Epistola illa Synodica, quam produximus; sed nullus Textus adduci usquemodo potuit, qui verborum illorum mutilationem prober. Ex altera vero parte magis naturalis est sensus, quo diximus nos, intelligendum esse verbum *est*, quam ille, qui ab Adversariis pro arbitrio fingitur: ergo recurrere non debemus ad supplementa, ut verborum illorum intelligentiam assequamur.

Ad II. Quod scribit Epiphanius, dicit Serry: „Non ed tendit, ut factum neget, Virginemque, quandiu vixit, Joanni dato sibi filio adhæsisse inficietur: sic enim cæteris plerisque Patribus repugnet, qui Mariam individuum Joannis sociam agnoscunt: sed id in Scripturis prudenti silentio premissum esse, simpliciter monet Epiphanius, propter miraculi excellentiam, ut ne ad stuporem produceret hominum mentes ac ne quis ad suspensionem veniret carnalium de ipsa rerum. Quæ tamen servati ea de re silentii ratio, bona Epiphanii pace dixerim, furilis est: quandoquidem alii plerique Apostoli pias secum, religiosasque mulieres sororum loco circumducebant, ut loquitur Paulus 1. ad Corinth. cap. 9. v. 5. nullaque inde sinistra suspicio oriebatur. Multoque minor de Deipara Virgine, Joannis in conficiendis sociæ, poterat esse suspicio, ob perspectam ejus omnibus pietatem, religionem, castimoniam . . .

Ad III. dicit Serry, quod Polycrates enumeravit tantum Sanctos illos, qui Ephesi Pascha die decimaquarta Martii celebraverunt; ut illorum exemplo Romano Pontifici Victori Pascha illa eadem die quatuordecim annis celebrandum esse demonstraret. Proinde post enumerationem illorum, hæc addit: *Isti ergo omnes diem Pascha in die decimaquarta mensis observarunt secundum Evangelium, nihil omnino extrinsecus agentes, sed fidei regulam per omnia conservantes*. At B. Virgo parum Ephesi remansit, ac proinde vix illic unum Pascha celebravit. Hæc quidem ex sententia Serry; at nostra alia ab hac omnino est; censemus enim, ut nuper diximus, per multum temporis B. Virginem Ephesi permansisse; Polycrates autem exemplum ejus non laudavit, vel quia supposuit exemplum Joannis, & B. Virginis unum esse, quia simul semper habitabant; vel quia credidit, B. Virginem non stitisse pro sua opinione, quemadmodum credebat, stitisse alios Sanctos, quos enumerabat.

Ad IV. Nil verat dicere, B. Virginem non semel, sed bis domicilium simul cum Joanne habuisse Ephesi; Primo quidem, quando illic habitavit usque ad tempus, quo Epheso Jerusalem versus profecta est: & deinde, quando pariter cum Joanne Jerosolymam rediit, & ibi usque ad finem vitæ suæ permansit, ibique mortua est, & sepulta.

Ad alteram modo Dissertationis partem, devenientes, quæ est de Resurrectione Virginis Deiparæ, ejusque in Cælum Assumptione; equidem hoc ipso, quod asseritur, & probatur, Mariam Virginem animam, & corpore fuisse in Cælum assumptam, assertum quoque remanet, & probatum, ipsam resurrexisse. Quo vero die resurrexerit, vel quibus circumstantiis, proferre non curamus, quia antiqui Scriptores silent, & illi tantum mediæ ætatis loquuntur, quibusdam traditionibus freti, quæ omnem plane fidem apud Eruditos non obtinent. Solummodo Gregorium Turoensem, qui sexto seculo floruit, adducimus lib. 1. de miraculis exscribentem: *Iterum aditit . . . Dominus, susceptumque corpus sanctum in nubem, deferri jussit in Paradisum, ubi nunc, resumpta anima, cum electis ejus exultans, aternitatis nullo occasuris sine perfruitur*.

Dicimus III., B. Virginem fuisse in Cælum animam, & corpore assumptam.

I. Pro-

I. Probatur ex Patribus. Petrus Damianus serm. de Assumpt. Tota conglomeratur Angelorum frequentia, ut videat Regina sedentem a dextris Domini virtutum in vestitu deaurato, in corpore semper immaculato, circumdata varietate, virtutum multiplicitate distinctam. Bernardus serm. 4. de Assumptione: Tempus loquendi est omni carni, cum assumitur incorrupti Verbi Mater in cælum: nec cessare debet a laudibus humana mortalitas, cum hominis sola natura supra immortales Spiritus exaltatur in Virgine. Et epist. 174. ad Canonicos Lugdunenses: Exaltata denique super choros Angelorum, ad cælestia regna. Hac mihi de illa cantat Ecclesia, & me eadem docuit decantare. Ego vero quod accepi, securus & teneo, & trado; quod non scrupulosus, fateor, admiserim. Accepi sane ab Ecclesia illum diem cum summa veneratione colendum, quo assumpta de seculo nequam; cælis quoque intulit celeberrimorum festa gaudiorum. S. Gregorius Turonensis, primus in Gallicanam Ecclesiam solemnitate assumptæ Virginis inducens, lib. de miraculis cap. 4. Dominus susceptum Virginis corpus sacratissimum in Paradisum deferri iussit, ubi nunc resumpta anima, cum electis ejus exultans, æternitatis bonis, nulla occasuris sine, perfruitur. S. Andreas Ierosolymitanus, Episcopus Cretensis, qui seculo septimo eandem solemnitatem induxit apud Græcos, orat. 2. de laudibus Assumptæ Virginis: Erat novum re ipsa spectaculum, animique rationibus inaccessum. Mulierem cælorum naturam munditiæ supergressum, Cælestium adytorum Sancta corpore penetrare: Virginem divini partus miraculo ipsa Sorapin superantem, primæ illi naturæ, Deo universum Creatori propius accedere; Matrem vitæ ipsius partu claram, proli consimilem vitæ exitum nactam esse. Quemadmodum enim parientis incorruptus uterus, ita nec morientis disperdita caro. O res mirra! parius incorruptionis experts, nec sepulchri corruptionem admisit. S. Ildefonsus, Episcopus Tolitanus, serm. 6. de Assumpt. Nec sane illud omittere debemus, quod multi pietatis studio libentissime amplectuntur; eam hodierna die ad cæli palatia corporaliter fuisse sublevatam. S. Joannes Damascenus orat. 2. de dormit. Dei paræ: Cujus in partu incolumis Virginitas mansit, eadem è vita migrante, corpus ita conservatum est, ut non dissolutum, sed ad præstantiorem, & diviniorem sortem, quaque non jam morte interrumpatur, verum in infinita sæculorum sæcula perduret, transla-

tum sit . . . Nec corpus illud tuum immutatum, ac labis omnis experts in terrâ relictum est: verum in Cælo, ac regis sedibus tu, Regina, Domina, hera, & vere Mater, & Genitrix, translata es. Et paulo ante: Quomodo corruptis invaderet corpus illud, in quo vita suscepta est? Huic restat, plana, & facilis ad cælum parata est via. Si enim ubi ego sum, illic & minister meus erit, inquit via, & veritas Christus; quomodo non potius mater cum ipso erit? S. Fulbertus, Episcopus Carnotensis serm. 2. de Nativit. Virginis: Credit Christiana pietas, quia Christus Deus, Dei Filius, Matrem suam gloriose resuscitaverit, & exaltaverit super Cælos: & quod B. Joannes Virgo, & Evangelista gloriam ejus participare meretur in cælis.

II. Probatur ex festivitate corporeæ Assumptionis Mariæ. Ecclesia enim nunquam consuevit festivitatem celebrare de aliquo mysterio, quod exploratum non habeat, & de quo possit esse suspicio, vel dubium; sed ab antiquis temporibus festum corporeæ Assumptionis Mariæ in Ecclesia celebratum apparet: ergo de ea Ecclesia nec dubium, nec suspensionem habuit. Majorem probamus ex S. Bernardo epist. 174. qui ex festo Nativitatis Virginis infert, eam fuisse vere natam puram, mundam, & sanctam. Sunt sua verba: Ortum Virginis didici in Ecclesia, & ab Ecclesia indubitanter habere festum, & sanctum, firmissime cum Ecclesia sentiens utero eam accepisse, ut sancta prodiret &c. Et infra Nec fallitur omnino sancta Ecclesia, sanctum reputans ipsum Nativitatis ejus diem, & omni anno cum exultatione universa terra votiva celebritate suscipiens. Probamus etiam minorem. Primo, Concilium Lugduncense, sexto seculo celebratum, & refertur a Gratiano de consecrat. dist. 3. hæc habet: Pronunciandum est Baicis, ut sciant tempora feriandi per annum: sunt isti dies: Natalis Domini, S. Stephani &c., S. Laurentii, Assumptio S. Maria, Nativitas S. Maria &c. Secundo, Carolus Magnus lib. 2. Legum cap. 35. Festos dies in anno celebrari sancimus: Nativitatem Joannis Baptista, Assumptionem Mariæ &c. Tertio, Concilium Moguntinum, seculo nono coactum cap. 36. Celebrari mandamus in Natali Petri, & Pauli, Apostolorum unum diem, Nativitatem Joannis Baptista, Assumptionem Mariæ &c. Quarto, Nicolaus Prunus, Romanus Pontifex, seculo nono ad consulta Bulgarorum cap. 4. Abstinentium est ante solemnitatem Assumptionis.

sumptionis S. Dei Genitricis, & Domina nostra Maria. Quinto, Concilium Salcgundadiense, seculo undecimo cap. 1. Christiani sint in abstinentia in Vigilia Assumptionis S. Mariae. Sexto, seculo decimo, Continuator Reginonis de anno 966. Otto Imperator iterum in Italiam ire disponens, Assumptionem Sanctissimae Dei Genitricis Vormatiae celebravit. Septimo, Petrus Cluniacensis, qui floruit seculo duodecimo, lib. 2. de miraculis cap. 30. Mos est Romanorum festum Assumptionis Matris Domini inter universas anni festivitates praecipuo honore colere, speciali devotione venerari. Unde est, quod inter plura devoti animi sui erga praecelsam Virginem signa, cereos maximos faciunt, quos in vigilia festivitatis accendunt. Scimus, quandoque nomine Assumptionis venire assumptionem animae solius in Coelum, non vero corporis simul. Sic Cyprianus epist. 9. ad Martyres, Pauli Apostoli mortem assumptionem vocat; Gregorius Turonensis lib. de gloria Confessorum cap. 99. Assumptionem S. Aviti vocat illam, quae Sanctus hic in Coelos migravit; Eusebius pariter lib. 4. de Vita Constantini cap. 64. dicit Constantinum ex hac luce erectum, ad Deum suum assumptum. At scimus pariter in testimonio, quae adduximus, mentionem fieri Assumptionis corporis pariter Mariae Virginis, non animae solius; tum quia natalis dies vocatur aliorum Sanctorum, quo anima tantum assumpti sunt in Coelum; si ergo speciali vocabulo Assumptionis dicitur illa Mariae, signum est, quod illa fuerit non animae solius, sed etiam corporis; tum quoque ob singularem cultum, qui illi tribuitur, ob singularitatem certe mysterii, quod si fuisset animae solius, singulare non esset.

III. Probatum traditione, quam firman antiqui, & moderni Theologi, quos hic ex parte enumeramus. Hugo a S. Victore lib. 3. exuditionis Theologicae, ex miscellaneis secundi Codicis cap. 125. Septimum Virginis privilegium est, quod cum corpore suo, quantum credimus, in caelo vivit, licet enim B. Hieronymus (in sermone Apocrypha de Assumptione) opiniones ponit, non tamen factum abnegat. . . . Non impossibile Deo fuit, ut illud divinitatis habitaculum singulare corruptioni non subiaceat, vel vernibus. Qui enim trium puerorum vestimenta in camino ignis illaesa servavit, corpus Matris propria incorruptum servare, & voluit, & potuit. Pe-

trus Blesensis serm. 28. de Assumptione: Hodie verisimile est, quod B. Virgo, & anima beatitudinem, & corporis glorificationem adepti est. Quod ne alicui veniat prorsus in dubium, auctoritatibus adstruimus, opinando tamen, non asserendo. Hodierna clamat oratio: Nec tamen mortis nexibus deprimi potuit &c. Eadem etiam admiratio Angelorum in Ascensione Domini dicentium: Quis est iste, qui venit de Edom, fuit & a Propheta pronunciata de Assumptione Virginis: Quae est ista, quae ascendit velut Aurora, consurgens, pulchra ut luna, electa ut Sol? Non solet autem in Scriptura plenitudo Solis, & Luna, nisi corporibus proprie adaptari, S. Thomas 3. p. q. 27. ar. 2. volens probare sanctificationem Virginis in Matris suae utero, illam probat paritate deducta ex corporea ejusdem Virginis Assumptione, citans sermonem de Assumptione, quem credebat esse Augustini, quia tempore illo sub ejus nomine circumferebatur: Dicendum, quod de sanctificatione B. Mariae, quod scilicet fuerit sanctificata in utero, nihil in Scriptura canonica ponitur, quae etiam nec de ejus nativitate mentionem facit. Sic tamen Augustinus in sermone de Assumptione rationabiliter argumentatur, quod cum corpore sit assumpta in Coelum; quod tamen Scriptura non tradit: ita etiam rationabiliter argumentari possumus, quod fuerit sanctificata in utero. Et in 4. dist. 43. q. 1. art. 3. Pie credatur de B. Virgine, & de Joanne Evangelista, illorum resurrectionem ad finem Mundi dilatam esse; & hoc est argumentum quod sibi opponit; ad quod respondet, quod id factum sit ex speciali privilegio, non ex debito conformitatis ad Christum. Et opusc. 8. Terra maledictio fuit communis in mulieribus, scilicet ut in pulverem reverterentur. Et ab hoc immunis fuit B. Virgo; quia cum corpore assumpta est in Caelo. Credimus enim, quod post mortem suscitata fuerit, & portata in Coelum. Durandus Episcopus Mimagensis lib. 7. de divinis officiis cap. 24. Pie credendum est, eam fuisse totaliter assumptam, animo nimirum, & corpore. Dominicus Soto, qui Concilio Tridentino interfuit, in 4. sentent. dist. 43. qu. 2. ar. 8. de sacratissima Virgine: Si resurrexit, non est dubium, quin in vitam sempiternam resurrexerit, quia in Caelis cum Filio fruitur. Hoc autem Hieronymus eodem sermone sub dubio reliquit. Jam vera temporum curriculo opinio hac, seu credulitas; quod in corpore, & anima fuerit in caelum assumpta, plurimum inolevit, Nondum tamen

tamen inter fidei articulos creditu necessarios, relata est; quanvis sit pientissime credendum: nam in Collecta illius festi ait Ecclesia, quod nexibus mortis deprimi non potuit.

IV. Probatur ex precibus divinis, quas ex Ecclesiae lege in die Assumptionis Virginis recitamus, & quarum verbis corporea Virginis Assumptio aperte significatur. Et quidem Antiphonae, Versus, Responsoria, Lectiones, manifeste clamant, B. Virginem fuisse corpore in Caelum assumptam, ut illa Legentibus illico innotescit. Accedunt Menologia, seu Menae, Graecorum; in quibus corporea Virginis in Caelum Assumptio continetur. Et quidem decimoquinto Augusti in Majoribus Vesperis haec leguntur: „ Ad rationem decori pertinebat, ut qui Ministri, a spectatores Verbi divini fuissent, etiam Matris, e qua illud incarnatum erat, obdormitionem praesentes inspicere, velut ultimum, quod ipsi peragendum erat, mysterium, quo scilicet non modo Servatorem de terra in Caelum ascendentem coram spectarent, verum etiam de Genitricis illius ad superos translata oculati testes existerent. Quapropter omnibus locis, vi quadam divina per tot terrarum spatia transportati convenerunt in Sion, & deduxerunt quodam modo Virginem ad caelum ingrediendum properantem. „ Ex Men, 18. „ O prodigium horrore sacratissimo plenum! Illa, quae incomprehensum omnibus Regem portavit in utero, jam modo ad sepulchrum portatur, & Angelorum multitudo cum Apostolis observant venerabundi Sanctum ejus corpus, quod Deum in se recepit; & istud corpus sublevavit in Caelum Jesus filius ejus, & Servator animarum nostrarum. „ Et ex Men, 17. Augusti, „ Filius tuus, Deusque poster, ut fidem duarum, quas habet, naturam stabiliret: mortuus est quidem ut homo, sed resurrexit ut Deus, Te quoque mori, o Genitrix Dei, ad praescriptum naturae perplacuit Deo; ne a fide alienis Incarnatio Christi, tanquam phantasma videretur; ut cujus Mater mortalis non esset. Migrasti autem a terra in caelum, veluti sponsa de thalamo tuo, seu tabernaculo quodam progressa. Et quemadmodum terram illuminasti pariendo, sic & aethera sanctificasti ascendendo. Interim Apostoli inraminatissimum funus tuum curarunt, atque inter exequias viderunt, & corpus tuum sublime abiisse,

„ haec omnino verba cum metu praefati: „ Haec est mutatio dexteræ Excelsi, „ De argumento autem, quod sumitur ex sacris Ecclesiae precibus, haec docet Caelestinus Romanus Pontifex in epistola pro Prospero, & Hilario cap. 11. *Præter Beatissima, & Apostolica sedis inviolabiles sanctiones, quibus nos piissimi Patres, pestifera moritatis elatione dejecta, & bona voluntatis exordia, & incrementa probabilium studiorum, & in eis usque in finem perseverantiam, ad Christi gratiam referre docuerunt; obsecrationum quoque Sacerdotalium Sacramenta respiciamus, quae Apostolis tradita, in toto mundo, atque in omni catholica Ecclesia uniformiter celebrantur, ut legem credendi lex statuat supplicandi.*

V. Probatur rationibus. I. B. Virgo fuit solo Deo minor, & quibuscunque aliis creaturis major, immo inter omnes creaturas maxima: ergo debebat tale privilegium habere, quod non habuissent aliae Creaturae, & habuit solus Deus factus homo; atqui hujusmodi fuit privilegium corporeae Assumptionis in caelum, quod solus Christus habuit, qui in caelum ascendit, & nulla ex Creaturis obtinuit: ergo &c. II. Maria Virgo Deipara fuit semper Virgo ante partum, in partu, & post partum, ex probatis a nobis suo loco; Unde Corpus retinuit omnino integrum, & illibatum ad mortem usque conservavit: ergo post mortem non debebat in terra induere corruptionem, & per consequens debebat in Caelum transferri, ubi nulla est corruptio. III. Si B. Virgo non fuisset in Caelum in corpore assumpta, non fuisset sanctior Angelis; sed hoc dici non potest: ergo &c. Probatur major. Angeli sancti habent plenum, & totale, in Caelo sanctitatis suae praeonium; sed si B. Virgo non fuisset in Caelum assumpta, non habuisset plenum, & totale sanctitatis suae praeonium: ergo non fuisset sanctior Angelis. Probatur minor; quia dum Angeli a principio possederunt, & modo possident, plenum, adaequatum, & totale, sanctitatis suae praeonium, illa debuisset expectare usque ad universalem resurrectionem, ut illud consequeretur. IV. Nulla ex Creaturis ita perfecte imitata est Christum in vita, uti B. Virgo, ejus mater: ergo ita etiam perfecte debebat cum imitari in morte, ut nulla alia Creatura imitaretur; sed hoc non fuisset, nisi corpore assumpta fuisset in Caelum, quemadmodum Christus corporaliter ascen-

ascendit: ergo &c. V. Maria Virgo, plusquam ceteræ Creaturæ, amavit Filium suum, Dominum nostrum Jesum, Christum: ergo amoris vi debebat ex hac terra migrare, & in Cælum rapi, ut perfectissime cum filio suo conjungeretur. VI. Caro Christi fuit caro Mariæ: ergo quavis caro Mariæ mortem subjerit, quam subje carō Christi, non debebat tamen mortua remanere, sicut caro Christi non remansit; sed in Cælum transferri, sicuti caro Christi ascendit. VII. Sententia lata in mulierem, quando peccavit Eva, in ærumnis tantum fuit verificata in Maria, quia ærumnæ ejus maxime fuerunt, quando gladius animam suam pertransivit; at non verificata fuit nec in multiplicatione filiorum, nec in potestate viri, nec in Virginitatis detrimento, nec in dolore partus: ergo neque debebat verificari in corruptione corporis: ergo debebat in cælum elevari, VIII. Christus debebat honorare matrem suam: ergo debuit illam a putredine præservare. Consequentia sequitur; quia putredo est opprobrium naturæ humanæ. IX. Perfecta curatio, atque perfecta liberatio in resurrectione exprimitur, atque manifestatur; sed Christus ex Ambrosio utrumque sexum senaturus advenit: ergo quemadmodum quantum ad virilem sexum curatio, & resurrectio apparuit in Christo, ita pariter quantum ad sexum fœmininum apparere debebat resurrectio in matre ejus. X. Augustinus super Genesim ad literam, & Bernardus de diligendo Deum, docent, quod propter appetitum administrandi corpus, animæ retardantur, ne totaliter in Deum ferantur, tanquam in summum bonum. Ex hac autem generali lege sola anima Christi excipiebatur, quæ unita erat Verbo unitate personæ, & quæ propter personalem unionem in nullo retardabat gloriæ complementum, aut detrimentum gloriæ pariebatur; sed complementum gloriæ consistit in re assumptione corporis: ergo si inconveniens erat, ut Mater Dei detrimentum gloriæ pateretur, debebat corpus suum reassumere; & quavis corpus fuerit pro conditione carnis ab anima separatum, debebat tamen deinde cum anima esse glorificatum. Unde cohærenter ad hæc Erasmen ex Augustino hæc superaddit: „In eodem quoque libro adducit Augustinus exempla Scripturæ Sacræ: ait enim: *Nam divina voluntas inter crepitantes ignes non*

P.A.R. IV.

„ *solum corpora trium puerorum illasi, sed etiam vestimenta servavit inusta.* Dan. 3. „ *Cur ergo non efficiat in Matre propria, quod fecit in aliena? Servavit Jonam in ventre Ceti incorruptum præter naturæ solitum cursum,* Jonæ cap. 2. *Et matrem præter naturam non servabit incorruptam? Servatus est Daniel in arctissimo, seu intemperatissimo lacu leonum,* Dan. 14. *Cur ergo non est servanda, Maria tantis dotata meritis dignitatum,*?

Arguunt I. Patres docent, solum Christum resurrexisse, qui nunquam esset deinceps moriturus: ergo non surrexit B. Virgo Mater ejus, nunquam moritura, quia corpus ejus æterna felicitate donatum, non poterat deinceps morti subjacere, Antecedens probatur ex Ambrosio lib. 1. Interpret. moral. in Job, cap. 6. *Ipsa est resurrectio; ipse est primogenitus ex mortuis; in quo omnes quidem prærogativam futuræ resurrectionis accepimus. Solus tamen ipso adhuc resurrectione perpetuus resurrexit. Et ex Alcimo Avito in fragmentis, in Sermone habito die prima Paschatis: Christus hactenus solus est, qui non moriturus resurrexit; hoc etiam suis postmodum largiturus, cum eos a morte perpetuo victuros suscitabit. Quo circa illa jam secunda latitio est, qua Fideles resurgunt. Caterum primum resurgendi gaudium primogenito ex mortuis jure debetur.* II. Non pauci Patres prioribus seculis de corporea Virginis Mariæ Assumptione dubitarunt: ergo non omni gaudet certitudine. Probatur antecedens. S. Epiphanius hæresi 78., & floruit seculo quarto: *Ego non audeo dicere, sed cogitans silentium mihi impero. Fortassis enim alicubi etiam vestigia inveniremus sanctæ illius, ac B. Virginis; sicut neque invenire datur mortem ipsius. Alicubi enim Simeon dicit de ipsa: Et tuam ipsius animam pertransibit gladius, quo revelentur ex multorum cordibus cogitationes. Alicubi Apocalypsis Joannes dicit, quod Draco festinavit ad mulierem, quæ genuit masculum, & data sunt ipsi ala aquila, & assumpta est in desertum, ut ne ipsam acciperet Draco. Fortassis autem potest de ipsa accipi, & impleri. Non tamen omnino definitio hoc. Et non dico, quod immortalis, sed neque affirmo, an mortua sit. Excellit enim Scriptura mentem humanam, & in suspensio relinquit propter vas pretiosum, & excellentissimum, ut ne quis ad suspicionem veniat carnalium de ipsa rerum. Sive igitur mortua est, non novimus; sive sepulta est, non*

Q q q

populata fuit carni : absit. Seculo septimo S. Ildephonsus , Episcopus Toletanus serm. 6. de Assumptione : Nec sane illud omittere debemus , quod multi pietatis studio libentissime amplectuntur , eam hodierna die a Filio suo Domino nostro Jesu Christo , ad Cæli corporaliter subleuatam palatia. Quod licet pium credere , & nobis tamen non debet affirmari , ne videamur dubia pro certis recipere . Verum enim hoc sit , necne , nos tamen credere convenit , eam Filio suo in cælestibus conregnare. Eodem seculo Ignotus Author Epistolæ , seu sermonis de Assumptione B. Virginis , a multis D. Hieronymo , & quibusdam Sophronio perperam adscripti : Multi nostrorum dubitant , utrum assumpta fuerit simul cum corpore , an abierit relicto corpore . Quomodo autem , vel quo tempore , aut a quibus personis sanctissimum corpus ejus inde ablatum fuerit , vel ubi transpositum , utrumve resurrexerit , nescitur : quanvis nonnulli asserere velint , eam jam esse suscitatum , & beatam cum Christo immortalitate in cælestibus vestiri . Quod & de B. Joanne Evangelista ejus ministro , cui Virgini a Christo Virgo commissa est , plurimi asserunt . Quia in ejus sepulchro , ut fertur , non nisi mænna invenitur , quod & scaturire cernitur . Utrum tamen quid horum melius censeatur , ambigimus . Melius tamen Deo totum , qui nihil impossibile est , committimus , quam ut aliquid temere definire velimus auctoritate nostra , quod non probemus . Beda confutans librum de Transitu Virginis , qui Melitoni ascribitur in retractat , ad Acta Apostolorum , ad cap. 8. Verum quoque libro de locis sanctis cap. 6. hæc habet : In eadem valle S. Maria rotunda est Ecclesia , lapideoque tabulato discretæ , cujus in superioribus quatuor altaria , in inferioribus unum habetur in orientali plaga : & ad ejus dexteram monumentum vacuum , in quo B. Maria aliquando pausasse dicitur ; sed a quo , & quomodo sit ablata , nescitur . Dubius Scriptor Sermone de Assumptione B. Mariæ Virginis , qui inter Augustinianos est 35. de Sanctis : Hodierna die ad Cælos assumpta fuisse creditur Virgo Maria ; sed quo ordine hinc ad superna transferit regna , nulla catholica narrat historia . Non solum autem respuere apocrypha , verum etiam ignorare dicitur hac eadem Ecclesia . Siquidem sunt nonnulla sine Auctoris nomine de ejus Assumptione conscripta , quæ , ut dixi , ita caventur , ut ad confirmandam rei veritatem legi minime , permittantur . Hinc sane pulsantur nonnulli , quia nec corpus ejus in terra invenitur , As-

sumptio ejus cum carne , ut in apocrypha dicitur , in catholica reperitur historia . Quibus dicendum est , quia si Moyses corpus non invenitur ab homine in terris , cum quo locutus est Deus facie ad faciem ; illius , illius quærere dementiæ est , per quam idem majestatis Deus incarnatus effulsit in terris Restat ergo , ut homo non mendaciter dicat apertum , quod Deus voluit manere occultum . Vera autem de ejus Assumptione sententia hæc esse probatur , ut secundum Apostolum sive in corpore , sive extra corpus ignorantes , assumptam super Angelos eam esse credamus . Odilo , Abbas Cluniacensis serm. de Assumpt. , quem manuscriptum Bibliothecæ conservant : De ejus meritis , & gloriosissima ejus Assumptione divina Legis Interpres S. Hieronymus , & alii egregii Doctores , tanta , & talia potuerunt , & noluerunt dicere , quibus nos non debemus aliquid adjicere. III. Ecclesia ipsa diu anceps , & incerta de hoc mysterio remansit , & nihil circa illud , aut definire , aut declarare , voluit . Et hoc patet autoritate Martyrologii Ussardi , quo pridem Ecclesia Romana , aliæque Ecclesiæ utebantur ad diem 15. Augusti : Dormitio S. Dei Genitricis Mariæ , cujus sanctissimum corpus , etsi non invenitur super terram , tamen pia Mater Ecclesia ejus venerabilem memoriam sic festivam agit , ut pro conditione carnis eam migrasse non dubitet . Quo autem venerabile illud Spiritus Sancti Templum nutu , & Consilio divino occultatum sit , plus elegit sobrietas Ecclesiæ cum pietate nescire , quam aliquid frivolum , & apocryphum inde tenendo docere . Insuper in Martyrologio Adonis , Episcopi Viennensis , & in lib. de Festivitatibus hæc leguntur : Virginis dormitionem decimo octavo Calendas Septembris omnis celebrat Ecclesia , cujus & Sacrum Corpus non invenitur in terra . Sed nec D. Moyses sepulchrum , quem Sacra Scriptura dicit a Domino sepultum . Tamen pia Mater Ecclesia , quæ suis observationibus integerrima fide fundata consistit , ejus venerabilem memoriam sic festivam agit , ut pro conditione carnis eam migrasse non dubitet . Ubi tamen venerabile Spiritus Sancti Templum illud , idest , caro ipsius Virginis Mariæ divino nutu , & consilio occultatum sit , magis elegit sobrietas Ecclesiæ cum pietate nescire , quam aliquid frivolum , & apocryphum inde tenendo docere . Sufficiunt enim ei ad sanctitatem , & vitam Virginis , & Matris Domini , Evangelistarum testimonia ; nec de ea quærere ultra , necessarium . IV. Mediæ , vel postremæ ætatis Scriptores eandem incer-

Incertitudinem facti sunt. Author Chronici manuscripti Abbatiae S. Victoris Parisiensis, post Opera Hugonis Victorini: *Utrum autem B. Virgo assumpta sit cum corpore, an abierit relicto corpore, multi, ut ait S. Hieronymus, nostrorum dubitant.* Guibertus, Abbas Novigeninus lib. 1. de Pignoribus Sanctorum cap. 4. *Tanta est in totius Ecclesiae ore pudicitia, ut etiam Matris Domini corpus resurrectione glorificatum dicere non audeat, ob hoc videlicet, quod necessariis argumentis probari non possit. . . . Hic tamen, etsi ratio eam ad integrum corpore resuscitato glorificatam opportunissima undequaque comportet, quia evidentia probamenta non suppetunt; credere, quidem de ipsa quidquid gloriosum est, etsi facile possumus, neutiquam vero approbare valemus.* Notkerus Abbas Monasterii S. Galli in Martyrologio ad diem 18. Calendas Septembris: *Hoc certissime cum Univerſa Ecclesia & credimus, & confitemur, quia si reverendissimum illud Corpus, ex quo Deus est incarnatus, adhuc alicubi in terra celatur, revelatio utique illius ad destructionem Antichristi reservatur.* V. S. Hieronymus in pluries citato suo sermone, asserit, Mausoleum Virginis in medio Vallis Josaphat ostendi vacuum; & subdit: *Hac idcirco dixerim, quia multi nostrorum dubitant, utrum assumpta fuerit simul cum corpore, an obierit relicto corpore. Quomodo autem, vel quo tempore, aut a quibus personis Sanctissimum corpus inde ablatum fuerit, vel ubi transpositum, utrumve resurrexerit, nescitur.* Et infra: *Verumtamen quid horum verius censeatur, ambigimus: melius tamen Deo totum, cui nihil impossibile est, committimus, quam aliquid temere definire velimus auctoritate nostra, quod non probamus: sicut & de iis, quos cum Domino, esse Evangelio resurrexisse, credimus; sed utrum redierint in terram pulverem, certum non habemus.* VI. Non est de fide, B. Virginem fuisse in coelum corporaliter assumptam: ergo salva fide potest contraria propositio asseri, atque defendi: ergo propositio non est haeretica, nec erronea, nec falsa.

Respondemus ad I. discrimen esse inter Christum, & sanctissimam ejus Matrem, quod Christo debebatur resurrectio jure summo, Matri vero ejus data est ex privilegio. Nec mirum, quod Matri ejus hoc privilegium concessum dicatur; siquidem Patres multi, puta Ignatius martyr, Origenes, Eusebius, Epiphanius, alique cum ipsis, dixerunt, quod Sancti illi, quorum corpora surgente Domino surrexerunt, non fuerunt iterum mortui, sed cum Christo in Coelum ascendente in coelestem gloriam perrexerunt. Quod si ex sententia Patrum illorum privilegium hoc Sanctis illis datum fuit, & nullum proinde dignitari Christi praedictum factum est; cur pariter non dabitur Matri ejus, absque eo quod filius detrimentum in dignitate sua patiatur?

Ad II. Non negamus, Patres aliquot fuisse aliquando, qui de corporea B. Virginis assumptione dubitarunt, sed neque Adversarii nostri contendere nobis debent, quod eam Patres quoque multi aperte affirmarunt. Illi igitur, quos Adversarii producant, non negant, sed dubitant; illi, quos nos inducimus, non dubitant, non negant, sed concedunt; quorum ex his partibus sit probabilior, sit veritati proximior, sit in extrinseca certitudine potior, judicent Lectores.

Ad III. Quod Ecclesia diu anceps & dubia fuerit, nihil assertioni nostrae obstat, sufficit, quod deinde novis luminibus a Deo illustrata pro nostra assertionem steterit. Non enim omnes veritates eodem tempore ab Ecclesia declaratae sunt, sed successu temporis, prout Spiritus Sanctus eam illuminabat. Quod aliquando in publicis precibus Ecclesia apocryphum S. Hieronymi sermonem recitaverit, nec officit; postea enim sermonem illum ab Officio amovit, nec amplius in publicis precibus recitatus est. Pro Uuardo, & Adone, reponimus quae Baronius ad ann. 48. n. 15. reponit verbis hisce: „ Uuardus, & Ado in suis Martyrologiis, „ putantes scriptionem illam de transitu „ B. Mariae, Hieronymi esse germanam, „ rursusque id esse ratum in Ecclesia, quod „ ille sensisset, existimantes; quasi ex sententia Ecclesiae, haec in hunc modum „ descripta posuerunt 18. Kal. Septembris. „ Dormitio Sanctae Dei Genitricis Mariae, „ cujus sacratissimum Corpus, etsi non inventiatur super terram, tamen pia Mater „ Ecclesia ejus venerabilem memoriam sic „ festivam agit, ut pro conditione carnis „ eam migrasse non dubitet? Quo autem „ venerabile illud Spiritus Sancti templum „ nutu, & Consilio divino collocatum sit, „ plus elegit sobrietas Ecclesiae cum pietate nescire; quam quid frivolum, & apocryphum inde tenendo docere. Haec ipsi. „ Sed dum se apocryphum vitare putant, „ in deterius lapsi sunt. At unde tandem „ haec ab eis accepta, unde deducta? Non

„ aliunde certè, quàm ex illo non dicam-
 „ tantum apocrypho libro, sed impostura,
 „ Hieronymi nomine pervulgata, vel, re-
 „ cens à quibusdam, ut Erasmo, falsò ad-
 „ scripta Sophronio: ibi enim hæc eadem
 „ ferè verba, vel quæ eandem prorsus sen-
 „ tentiam reddant, habentur: Propter cau-
 „ telam, salva fide, pio magis desiderio
 „ opinari oporteat, quam inconsultè defi-
 „ nire, quod sine periculo nescitur. Hæc
 „ ibi, & alia plura in eadem sententiam;
 „ ut illud supra: Quid horum veris cen-
 „ seatur, ambigimus, anima ne tantum, vel
 „ juncta Corpori sit in Cœlum recepta.
 „ Laudanda fortè modestia, nisi esset labe-
 „ facta mendacio. Si enim, sententia Do-
 „ mini, qui a semetipso loquitur, mendax
 „ est; quandò magis, qui falsò quo aliquam
 „ aucuparetur fidem, sese Hieronymum
 „ simulavit, ut quem constat post Nestorii
 „ vixisse tempore, tam familiariter Pau-
 „ lam, & Eustochium allocutus videatur?
 „ Ex his itaque vides, quales sint ejus mē-
 „ ces, quas non nisi hisce offusas tenebris
 „ licuerit venditare cum sincera veritas lu-
 „ ce gaudeat: „ Hæc eadem verba reci-
 „ tantur a Frassen loco citato, qui pariter
 „ hæc ulteriora Baronii verba, hæc scri-
 „ bit: „ Sed Ussardum, & Adonem ad in-
 „ stitutam semel orationem iterum revoce-
 „ mus. Unde, quæso, vobis ista nomen-
 „ clatura noviter usurpara, ut Dormitio-
 „ nem, non assumptionem dicatis, cum
 „ præsertim pridie ejus diei ambo dixisse-
 „ tis Virgilia Assumptionis? Cur non po-
 „ tius vestra sententia, Vigilia Dormitio-
 „ nis? Cur hæc inconstantia sermonis?
 „ Cogor equidem cum Apostolo dicere:
 „ *Currebatis bene; quis vos impedivit?* An for-
 „ tasse moti estis exemplo Græcorum, qui
 „ item Dormitionem dixerunt? Sed nec
 „ vobis hujusmodi suffragatur exemplum:
 „ Cum alioqui Joannes Damascenus, &
 „ alii qui Dormitionem dixerunt, eam ta-
 „ men una cum corpore, in Cœlum esse
 „ assumptam, apertè testati sint; nec, ut
 „ vos, id affirmare dubitaverint. At sanè
 „ (ut liquidò apparet) nihil ad hæc vos
 „ impulit, nisi Hieronymi, quam putaba-
 „ tis autoritas. Hinc excusatione aliqua
 „ digni essetis, quod Hieronymi nomine
 „ decepti estis, si Romanæ Ecclesiæ, quod
 „ sequeremini, exemplum defuisset. An
 „ non præcedebant, quæ sectari debuissetis,
 „ Romani Martyrologii vestigia anti-
 „ quissima, in quo non Dormitio, sed As-
 „ sumptio dicitur? Qua voce semper Ro-
 „ mana Ecclesia usa est, ut est videre in

„ ordine Romano, Sacramentario Sancti
 „ Gregorii, aliisque antiquis Ritualibus, &
 „ Missalibus libris. Ecquid, rogo vos, sibi
 „ vult, quod dum aliorum omnium recolat
 „ Ecclesia Sanctorum Nativitatis, nempe
 „ migrationis ex hac vita celebritatem na-
 „ talem diem nominare consuevit, vel mi-
 „ grationem, vel aliquando Dormitionem,
 „ hanc, nec migrationem vocat, sed As-
 „ sumptionem appellat? Nisi quoniam non
 „ solius animæ ad Deum transitum, sed, &
 „ Corporis simul evectionem voluit signifi-
 „ care. Sicut enim Christi anima una cum
 „ carne Cœlos propria, non aliena virtute
 „ conscendit, Ascensionem vocat; ita Dei
 „ Genitricis migrationem, quod non sua-
 „ pte virtute, sed filii gratia a mortuis resur-
 „ rexit, & in Cœlum evecta fuerit, pro-
 „ prietate loquendi maluit Assumptionem
 „ Ecclesia appellare. Porro non hi tantum
 „ ea epistola commentitia Hieronymi no-
 „ mine scripta, vel Sophronio falsò attri-
 „ buta, sed & alii complures eorundem
 „ autoritate decepti sunt, quod dixerint:
 „ *Plus elegit sobrietas Ecclesiæ nescire cum pie-
 „ tate, quam aliquid frivolum, & apocryphum
 „ inde tenendo docere;* ut inter alios Author
 „ ille sermonis, qui hætenus Augustini no-
 „ mine latuit (Est autem trigessimus quin-
 „ tus de Sanctis) sed falsò: cum enim ci-
 „ retur ab eo Isidorus alium ab Augustino
 „ esse Auctorem, certum est: Ille, inquam,
 „ eadem Hieronymi autoritate perculsus,
 „ nec verbum proferre de Assumptione
 „ cum corpore ausus est. Sed dicant, velim,
 „ ubinam, aut quando, vel quo saltem le-
 „ vi signo, id quod dicunt, Ecclesia pro-
 „ fessa sit se nescire, cum alioqui licet nul-
 „ lum de ea re decretum edixerit, in ipsis
 „ sacris Ecclesiasticis precibus, quas ea die
 „ publicè recitare consuevit, id affirmasse
 „ sæpius videatur, Versibus, Responsoriis,
 „ Antiphonis, & Lectionibus; In quam
 „ sententiam cum Patres omnes, qui de ea
 „ re egerunt, æquè conspirent, & Schola-
 „ sticorum Classis, & procacis sit animi in-
 „ dicium, Ecclesiæ Universalis usui, & tot
 „ Patrum sententiis non acquiescere, ma-
 „ ximamque omnium esse temeritatem, his
 „ omnibus contradicere, cum præsertim,
 „ quæ Hieronymi, vel Sophronii nomine
 „ scripta est Epistola, quam refellimus, ac
 „ proinde, Augustino sermones de Assum-
 „ ptione falsò adscripti, quos merito Lo-
 „ vaniensis Schola rejicit in angulum, vel
 „ quæ id genus sunt aliæ apocryphorum,
 „ quisquiliæ, quæ potius detrahant, quam
 „ probent veritatem, eadem omnia alia,

„ ad:

„ adhuc confitemur ratione, ut manifestæ
 „ arguantur falsitatis. Hæc Baronius, quæ
 „ idcirco, quamquam paulò longiora, vo-
 „ luimus hic inferere, quoniam compendio-
 „ sè omnia ferè perstringit, quæ fusiùs huc
 „ usque disseruimus. „

Ad IV. Scriptores mediæ ætatis in numero
 majori sunt pro nobis, & pro nostra sen-
 tentia, quam pro Adversariis, & pro il-
 lorum opinione. Verum tempore illo,
 quo scribebant illi pauci, qui sunt contra
 nos, non erat adeo firma, & explorata
 Ecclesiæ mens circa Misterium de quo
 agimus, ut modo est: Unde ad præsens
 nullo modo possunt in exemplum adduci,
 ita ut contraria sententia possit ab il-
 lis aliquem probabilis gradum desum-
 mere.

Ad V. Sermo ille, ut pluries dictum est,
 fuit Hieronymo immerito, & falsè tri-
 butus; & lucem non vidit, quam post
 annum 680, quo habitum fuit Conci-
 lium Generale sextum, quod Monotheli-
 tarum hæresim damnavit. Continentur
 enim in eo sequentia verba, quæ ex eo-
 dem Concilio Generali sexto, mutuata
 apparent. Quod si ante præfatum Con-
 cilium cognitus fuisset sermo iste, utique
 Patres, qui Concilio interfuerunt, de eo
 mentionem fecissent. Quam quum non
 fecerint, argumento nobis est, quod an-
 te Concilium non extabat.

Ad VI. Joannes Morcellus ex Prædicato-
 rum ordine, anno Christi 1497. inter
 alias propositiones, quas concionando
 Parisiis, in Ecclesia in honorem Sancti
 Benedicti, Deo dicata, protulit, hæc fuit
 numero quarta: *Nos non tenemur credere
 sub pœna peccati mortalis, quod Virgo fuit
 assumpta in corpore, & anima, quia non est
 articulus fidei.* Hanc autem propositionem
 Sacra facultas Parisiensis, hac censura
 notavit; scilicet, quod sit temeraria,
 scandalosa, impia, devotionis Populi ad
 Virginem diminutiva, falsa, & hæretica,
 idè revocanda publicè. Ad quæ addit
 Frassen cit. loc. „ Revocatæ sunt 23. per
 „ Prædicatorem Fratrem Joannem Mor-
 „ celle, in præsentia facultatis, revocabit-
 „ que coram Popolo in die Nativitatis Vir-
 „ ginis Mariæ proximè ventura in Eccle-
 „ sia Sancti Benedicti, ubi propositiones
 „ prædicaverat in die Assumptionis, cujus
 „ revocationis copia, & Schedulæ per Fa-
 „ cultatem Theologiæ confectæ de con-
 „ sensu reverendi in Christo Patris, & Do-
 „ mini Episcopi Parisiensis datæ per præ-
 „ dictam Facultatem Fratri Joanni Mor-

„ celle ad pronunciandum in suo sermo-
 „ ne, quem fecit in die Nativitatis Beatæ
 „ Mariæ in Ecclesia Sancti Benedicti ben-
 „ versi, Parisiis anno, die, mense prædi-
 „ ctis. „ Verum Catharinus lib. 4. contra
 Cajetanum, & in Opusculo de Conce-
 ptione, Assumptionem Corporalem Vir-
 ginis, contendit esse de fide. At Sua-
 rez 3. par. q. 37. disp. 21. sect. 2. contra
 Catharinum ait: „ Sed revera non est,
 „ quia neque est ab Ecclesia definita, nec
 „ est testimonium Scripturæ, aut sufficiens
 „ traditio, quæ infallibilem faciat fidem.
 „ Est igitur jam nunc tam recepta hæc sen-
 „ tentia, ut a nullo pio, & catholico possit
 „ in dubium revocari, aut sine temeritate
 „ negari, atque adeo videtur habere eum
 „ gradum certitudinis, quem habet alia
 „ veritas supra tractata de sanctificatione
 „ Virginis in utero Maris. „ Hænnus au-
 „ tem in tractatu brevi de præcipuis vitæ
 Christi mysteriis, art. 8. quæstio 6. hæc
 scribit: „ Pates 6. An sit de fide, B. Vir-
 „ ginem esse corporaliter in Cælum as-
 „ sumptam? Affirmant aliqui, sed negat
 „ communior sententia, inquit Frassen,
 „ dicens esse proximum fidei, ob traditio-
 „ nem Ecclesiasticam, & piam fidelium
 „ credulitatem, non tamen de fide, cum
 „ non legatur Apostolis, aut aliis revelata,
 „ sed quomodo quadret ejus sententia cum
 „ Facultate Parisiensi hanc propositio-
 „ nem, Morcelli Prædicatoris condem-
 „ nante ut hæreticam 1497. nempe, *Nos
 „ non tenemur credere sub pœna peccati mor-
 „ talis, quod Virgo fuit Assumpta in corpore,
 „ & anima, quia non est articulus fidei,* certè
 „ non video: & tamen censuram laudat,
 „ & approbat, sed vult, non condemnari
 „ dictam propositionem, ut hæreticam,
 „ quasi esset hæreticum dicere, Mariam
 „ non esse corporaliter assumptam, sed
 „ quia dixerat Morcellus, non esse hoc
 „ credendum sub mortali, quia non est
 „ articulus fidei, quasi vero teneremur
 „ alia credere sub mortali, seclusis aliis in-
 „ convenientiis, ac legis alicujus transgres-
 „ sione, quam quæ sunt de fide; unde cre-
 „ dentem non esse jejunandum in Quadra-
 „ gesima, si tamen de factò jejuner, nec
 „ quemquam scandalizet, non condemna-
 „ rem peccati mortalis: quidquid dicat il-
 „ le, ut se ab illo labyrintho expediat, modo
 „ non dubitet esse in Ecclesia potestatem
 „ obligandi ad jejunandum.

Obiiciunt denique Adversarii, probare vo-
 lentis censuram sacræ facultatis Pari-
 siensis esse supposititiam; & quidem I.

Ro-

Robertus Guaguinus, ex Ordine SS. Trinitatis Redemptionis Captivorum, disputans cum Vincentio Castronovano, refert omnes gloriæ Virginis Deiparæ detractores, ab eadem Sacra Facultate censuris notatos, atque proscriptos, & omnino de Joanne Morcello silet; & nihilominus censura Morcelli supponitur facta 7. Kalen. Septembris anno 1417. & disputatio Guaguini dicitur habita eodem anno Kalendas Octobris: non tenuisset ergo illam Guaguinus, si vera fuisset. II. Censura illa fuisset nimis festinanter lata, quia inter prædicationem Morcelli, & Sacræ Facultatis censuram, dies tantum undecim intercessissent: In re autem tam gravi sic præcipitanter procedere, damnabile omnino fuisset. III. Propositiones illæ dicuntur proscriptæ a Sacra Facultate die 26. Augusti; & postmodum norantur per Morcellum revocatæ die 23. Augusti; hæc autem est intolerabilis antilogia. IV. In censura hac damnatur ut hæretica quædam propositio; & nihilominus non est fidei articulus, quod B. Virgo in corpore & anima fuerit in Cælum assumpta; Unde negare illud, nequit esse, ac dici hæreticum.

Respondemus ad I. quod Guaguinus intendebat loqui de illis, qui vetusta ætate a Sacra Facultate damnati fuerant, ob negatas Mariæ Virgini prærogativas; non vero de illis, quos recenter damnaverat, & quos in Auditorum memoria pervios esse credebat. Ita erat Morcellus, qui eodem anno damnatus fuerat; adeoque damnationis ipsius omnes, qui in disputatione aderant, recordabantur.

Ad II. Dicitur, quod res illa adeo erat certa & clara apud omnes Sacræ Facultatis Doctores, ut prolixiori, & maturiori indagine, non indigeret. Et hoc quidem vel ex Ecclesiæ traditione habebant, vel ex Scriptorum consensu illius saltem ætatis, vel ex totius populi acclamatione, qui graviter offensus ex Morcelli concione, contra ipsum clamare non desistebat.

Ad III. Ipsemet Morcellus, ante damnationem cognoscens errorem suum, illum retractavit priusquam a Sacra Facultate proscriberetur; & ideo retractatio sua notatur facta privatim die 23. Augusti; solemniter Sacræ Facultatis censura narratur edita die 26. ejusdem mensis, & ejusdem anni.

Ad IV. Frassen hæc reponit: „Quartam

„ illam propositionem non idcirco dam-
 „ nari ut hæreticam, quod Morcellus ne-
 „ garet Mariam Virginem corpore in
 „ Cælum evectam; sed quod doceret, ideo
 „ nos non teneri sub pœna peccati morta-
 „ lis id credere, quia non est articulus fi-
 „ dei: plurima enim sunt, quæ inter ar-
 „ ticulos fidei non censentur, puta servan-
 „ dum esse quadragesimale jejunium, &
 „ similia innumera, quæ si quis negaret,
 „ mortalis peccati labem incurreret; ac
 „ proinde hæreticum esse asserere, posse
 „ citra peccatum mortale negari id, quod
 „ inter articulos fidei non censetur.”

Hæc scribebant nobis, & ad finem quoque Dissertationis ac voluminis properantibus, Illustrissimus, & Reverendissimus Dominus D. Damianus Palau, Archiepiscopus Rheginus, & Metropolis noster amantissimus, misit, ut legere-
 mus electissima Volumina, quæ nuper prælo tradidit Illustrissimus, & Reverendissimus Dominus D. Marcellinus Siuri, Episcopus Cordubensis, in quorum primo attente legimus Dissertationem, quam præ manibus habemus; & quum multa possemus ex illa ad rem nostram exscribere, ne tamen nimii esse videamur, cætera omittimus, & hæc tantum, quæ ad corpoream B. Virginis in Cælum assumptionis certitudinem faciunt, recitamus; quæ quidem hæc sunt: „Hæc, quæ diximus, occasionem præbent, ut disquiramus quem certitudinis gradum obtimeat hodie mysterium Assumptionis Deiparæ. Episcopus Abulensis Matth. 22. q. 23. loquens de anticipata Deiparæ resurrectione sic censet: „Dicendum quod non est necesse hoc tenere, quia non est de articulis fidei, neque etiam est aliquid diffinitum per Ecclesiam, ut teneri debeat, ideo licet cuilibet, sicut voluerit, opinari: rationes autem, quæ ad probandum illius resurrectionem sumuntur, sunt suasiones quadam, & non convincunt; & tamen quia communiter tenetur, quod surrexerit, rationabilius est hoc tenere. Si quis autem contrarium asserat, non consentimus. Sentit ergo sententiam de anticipata resurrectione Deiparæ nullum gradum certitudinis obtinere, sed intra terminos contineri dumtaxat cujusdam probabilis opinionis. Cajetanus quoque opuscul. de Concept. cap. 1. ait solum pie probabiliter teneri Assumptionem corpoream Virginis; ei consentire videtur Sotus in 4. dist. 43. qu. 2. art. 1. Enim vero mysterium corporeæ Assumptionis Dei-

„ Deiparæ ita esse certum, ut *plano impium*
 „ *fit, ac temerarium hac de re dubitare in-*
 „ *grave pientissimorum scandalum*, afferit
 „ Didacus Covarruvias Segobienfis Anti-
 „ stes tom. 2. lib. 4. variar. resol. cap. 17.
 „ num. 5. Similiter Baronius tom. 1. anno
 „ Christi 48. postquam dixerat, sententiam
 „ de corporea Assumptione Deiparæ com-
 „ munem esse Patrum, ac universalis Ec-
 „ clesiæ, subdit; *Perfricata mentis, &*
 „ *procacis animi, inditium est, Ecclesia uni-*
 „ *versalis usui, & tot Patrum sententiis non*
 „ *acquiescere, & maximam omnium esse te-*
 „ *meritatem his omnibus contradicere.* Eidem
 „ sententiæ, & censuræ subscribunt Mag.
 „ Cano lib. 12. de locis, cap. 11. Medina in
 „ 3. par. qu. 27. in exposit. articuli 1. Suarez
 „ tom. 2. in 3. par. disp. 21. sect. 2. & multi
 „ alij. Joannes de Carthagena tom. 2. de
 „ Virgine Deipara lib. 14. homil. 13. §. 3.
 „ ait, veritatem de corporea Assumptione
 „ B. Virginis ita esse certam, ut eam ne-
 „ gare, plane ipsi videatur erroneum, quia
 „ pugnat cum omnium Catholicorum sen-
 „ su, nemine contradicente, seu cum
 „ communi Ecclesiæ Catholicæ judicio,
 „ quæ Assumptionem Virginis in corpore,
 „ solemni ritu colendam omnibus fidelibus
 „ proponit & præcipit. Nihil autem re-
 „ ipsa falsum Ecclesia Catholica, quæ spi-
 „ ritu veritatis regitur, colendum potest
 „ præcipere Fidelibus. Addit quod in ri-
 „ tibus Ecclesiasticis, cujus initium non
 „ invenitur, ab Apostolis manasse creditur,
 „ ut unanimi consensu docent Theologi:
 „ Festi autem Assumptionis Virginis in
 „ corpore glorioso, certum & constans
 „ initium non reperitur: merito igitur ab
 „ Apostolis manasse creditur, qui testes il-
 „ lius fuerunt, ut Nicephorus, & alij supra
 „ relati, contestantur. Quare concludit
 „ non minus certam esse in Ecclesia Ca-
 „ tholica Assumptionem Virginis in cor-
 „ pore glorioso, quam sanctificationem
 „ ejusdem in utero materno, cui dissentire
 „ erroneum judicat propter rationem
 „ tactam; illam enim duas veritates de
 „ Sanctificatione in utero materno, & de
 „ Assumptione in corpore glorioso parifi-
 „ cat, quantum ad certitudinem D. Tho-
 „ mas 3. p. q. 27. art. 1. in corpore. Catha-
 „ rinus lib. 4. contra Cajetanum, & opusc.
 „ de Conceptione existimat de fide esse
 „ mysterium Assumptionis B. Virginis in
 „ corpore resuscitato & glorioso: In idem
 „ inclinatur Corduba lib. 1. Questionarii
 „ qu. 17. §. 1. & significat Cantipratanus
 „ lib. 2. de apibus, cap. 29. num. 11. Non

„ desunt etiam inter moderniores, qui ei-
 „ dem sententiæ suffragium ferant, nam
 „ P. Joannes Baptista Novatus tom. 1. de
 „ eminentia Deiparæ, cap. 3. qu. 4. ait
 „ Assumptionem Deiparæ *modo ex traditio-*
 „ *ne censeri de fide.* Et P. Joannes Antonius
 „ Velasquez lib. 5. de Maria immaculata
 „ concepta, dissert. 1. adnor. 1. num. 6. ad
 „ fidei dogmata supponit referri plures ve-
 „ ritates de B. Virginis dignitate & excel-
 „ lentia, quæ non sunt omnino in Sacris
 „ litteris expressæ; uti ipsam nulli unquam
 „ veniali peccato fuisse obnoxiam: fuisse
 „ in Nativitate Sanctam, atque etiam in
 „ gratia confirmatam; iidemque ejus par-
 „ tum doloris, & cujusvis infectionis ex-
 „ periem extitisse; necnon tam corpore,
 „ quam anima, fuisse assumptam in Cor-
 „ lum. Ipse in primis censeo veritatem de
 „ corporea Assumptione Deiparæ excede-
 „ re terminos probabilis opinionis, & gra-
 „ dum obtinere certitudinis. Hoc patet ex
 „ adductis in hoc tractatu, nempe ex va-
 „ riis scripturis valde faventibus; ex tra-
 „ ditione antiquissima, &, ut putamus,
 „ Apostolica, ex tot Patrum autoritate,
 „ Ecclesiæ solemni cultu, Theologorum
 „ consensione, piorum fidelium sensu, ac
 „ pluribus momenti congruentiis: hæc
 „ enim omnia simul plusquam probabilem
 „ faciunt, & certam demonstrant verita-
 „ tem corporeæ Assumptionis Deiparæ.
 „ Unde opinio Abulensis, & Cajetani a
 „ cæteris communiter nec probabilis, nec
 „ toleranda, reputatur. Censeo deinde,
 „ non esse de fide prædictam veritatem,
 „ quia in primis neque testimonia Scriptu-
 „ ræ pro illa adducta, sunt ita expressa,
 „ ut non valeant aliter exponi; neque tra-
 „ ditio talis habetur, qualis exigitur, ut
 „ omnimodam inferat certitudinem: dein-
 „ de nulla unquam accessit definitio au-
 „ thentica illius in Ecclesiâ: ergo non de-
 „ bet referri inter dogmata fidei catholicæ.
 „ Ita tenent communiter Theologi. Cen-
 „ seo tamen veritatem mysterii Assumptio-
 „ nis Deiparæ habere omnem certitudi-
 „ nem infra certitudinem fidei, esseque in
 „ eo statu, ut sit proxime de fide defini-
 „ bilis. Moveor eisdem argumentis, qui-
 „ bus idem de veritate mysterii Conce-
 „ ptionis immaculatæ B. Virginis affirmant
 „ plures & graves Theologi, eadem enim
 „ utroque militare facile quivis judicabit.
 „ Hinc sicut docent graves etiam Theolo-
 „ gi, martyrii palmam adepturum, qui
 „ pro veritatis Conceptionis immaculatæ
 „ defensione mortem subiret; similiter di-

„ cen-

„ cendum censeo de eo, qui pro defenden-
 „ da veritate corporæ Assumptionis, in-
 „ terficeretur. Dices: Si mysterium Af-
 „ sumptionis Deiparæ esset proxime defi-
 „ nibile, esset jam a Deo revelatum, quan-
 „ vis ejus revelatio non sit proposita nobis
 „ ab Ecclesia; vel si non esset jam revela-
 „ tum, deberet tamen esse proxime reve-
 „ labile: at neutrum potest dici; quia
 „ tam quod jam est a Deo revelatum, quam
 „ quod est proxime revelabile, est obje-
 „ ctum materiale fidei, ac proinde inter
 „ fidei articulos referendum: ergo, &c.
 „ Respondeo, concessa majore, nego mi-
 „ norem, quia in primis revelatum, quod
 „ nondum proposuit Ecclesia, non potest
 „ a nobis actu fidei credi, deficiente enim
 „ propositione revelationis, non potest
 „ nobis revelatio innoscere, ita ut ei, &
 „ propter eam rei revelatæ credamus.
 „ Deinde non est certum, quod proxime
 „ revelabile, sit objectum proximum fi-
 „ dei, nam plures Theologi volunt, illud

„ tantum esse objectum remotum. Juxta
 „ mihi tamen probabiliorum aliorum sen-
 „ tentiam, agentium, proxime revelabile
 „ esse objectum proximum fidei; dicam,
 „ esse objectum fidei quoad entitatem,
 „ non fidei quoad denominationem; id est
 „ assensum erga mysterium proxime diffi-
 „ nibile, & proxime revelabile elici re-
 „ vera ab habitu fidei, sed non denomina-
 „ ri actum fidei prout absolute, & com-
 „ muniter sumitur hoc nomen *Fides*; nem-
 „ pe prout est de his, quæ sunt ab Eccle-
 „ sia proposita tanquam de fide, seu tan-
 „ quam ab omnibus credenda. „

Hæc eadem tanti facimus, ut iisdem sub-
 scribere non dubitemus. Unde calamum
 retrahentes ab ulterioribus oppositioni-
 bus, illum tantum tractamus, ut cele-
 berrimum Doctorem, & subtilissimum
 Episcopum, debitis laudibus prosequa-
 mur. Post quæ illum quoque deponi-
 mus, ut dissertationi simul, & volumi-
 ni, imponamus

F I N E M.

I N D E X

V E R B O R U M , E T R E R U M .

A

Abdias , Babylonius , & judicium , quod de
ejus Scriptis facit Cardinalis Bellarmi-
nus . 116.
Abgari ad Jesum , & Jesu ad Abgarum Epistola ,
& de iisdem judicium . 332.
Abiathar quare scriptus fuerit Marci 2. , & non
potius Achimelechus , qui erat Sacerdos ,
quando David panes propositionis come-
dit ? 10.
Abisad quando ad Davidem adducta est , dicitur
puella , & juvencula , & nihilominus an-
nos circiter viginti habebat . 110.
Abulensis , aliique cum ipso , dixerunt , Judaeos
non cognovisse Jesum esse verum Messiam ,
nec esse verum Deum . 353.
Academia Parisiensis quando pia sententia de
immaculata Virginis Conceptione patroci-
nium suscepit ? 13.
Adricomius fallitur , quando scribit , Christum
fuisse ingressum in die Palmarum Jero-
lymam per portam auream . 361.
Aegyptiorum Ecclesiae credunt Christum fuisse
natum die sexta Januarii . 163.
Agnus Paschalis , quem in propriis domibus co-
medere debebant Judaei , occidendus erat in
Templo . 364.
Altisiodorense Concilium memorat festum Cir-
cumcisionis Christi . 191.
Ambitionis peccatum in B. Virgine non fuit ,
quando in Nuptiis Cana miraculum petiit
a Filio . 39.
S. Ambrosius , & ejus mens circa Maria Virgi-
nitatem . 79.
Affertur contra Virginitatem S. Joseph , sed
vindicatur . 113.
Anabaptista , & ipsorum somnia , contra Evan-
gelium Matthaei , & Marci . 1.
Angelus congruentius debebat incarnationis my-
sterium B. Virgini revelare , quam homo ,
& quam Deus ipse immediate . 122.
Est nomen officii , & non naturae , unde omnes
Caelestes Spiritus Angeli vocari possunt ,
quia a Deo mittuntur . 126.
Angelum quavis non haberet Christus in sui
custodiam , omnes tamen Angelos habebat
in sui obsequium ac ministerium . 321.
Angelus non fuit stella , quae Magos duxit ad pra-
sepium . 201.
PAR. IV.

S. Anastasia non fuit obstetrix Maria adfistens in
partu Christi . 156.
Anna , Phanuelis filia , quomodo intelligatur ,
quod a Templo non discedebat ? 66.
Anna nomen Mater Virginis Deipara vere ha-
bebat . 50.
Anno aetatis Virginis tertio fuit ipsa in Tem-
plum inducta , & in eodem Deo presen-
tata . 60.
Annunciationem B. Virgini factam congrue fuisse
factam docet S. Thomas , & quibus ratio-
bus . 122.
Annunciatio facta est octavo Kalendae Aprilis ,
seu die vigesima quinta Martii , hora statim
post mediam noctem , ac sub initium natu-
ralis diei , in Civitate , quae vocatur Naza-
reth , in domo atque cubiculo , in quibus
B. Virgo habitabat ; quae quidem domus
translata est primo in Illyricum , & dein-
de in Italiam , & quae modo visitur in Pi-
ceno , & Lauretana Ecclesia nominatur .
125.
Annus a creatione mundi , quo Christus est natus ,
fuit quatermillesimum juxta Textum ba-
braicum , & Vulgatam versionem , Imperii
Casaris Augusti quadragesimus primus ,
Regni Herodis Regis trigessimus sextus .
163.
Annus seculi , quo Christus baptizatus fuit , qui-
nam fuerit ? 287. Et quinam fuerit annus
aetatis ejus ? 238.
Annus seculi , & vita Christi , quo ipsemet cru-
cifixus est . 416.
Antequam in Evangelio quid importet ? 115.
S. Anselmus quomodo intelligatur , quando S. Jo-
sepho Apostolos praefere videtur ? 121.
Antilogia , quae apparent inter Veteris Testamenti
historiam , & Evangelistarum genealogias ,
conciliantur . 251.
Apelles , antiquus Haresiarcha , concedebat Chri-
stum resurrexisse , sed non in sua , ac vera
carne . 434.
Dixit Christum sine carne ad Caelum ascendis-
se . 458.
Apollonii Tyanaei tempora an Delphicus Apollo
responsa dabat ? 177.
Apostoli non statim cognoverunt Christi divini-
tatem , sed tractu temporis . 355.
Apostoli singuli loquuti fuerunt linguis omnium
nationum . 472. ac proinde omnium natio-
num

R E

I N D E X

- num linguarum donum receperunt . 473.
Aqua an vere eruperit e petra Spelunca , in qua Christus natus est ? 175.
Archelaus non regnabat , quando Christus veniebat ad visitandum Templum Hierusalem . 270.
Archelaus quare magis quam Antipas a Parentibus Jesu timebatur ? 272.
Argenteus idem ac Siclus , & valoris erat sex Juliorum Romanorum ; unde pretium Christi , quod fuit argenteorum triginta , fuit quoque decem , & octo scutorum . 389.
Armeni , qua verba a Sacris Evangeliiis abtulerunt ? 2.
Armeni altera die , quam vigesimaquinta Martii Angelica salutationis festum celebrabant . 127. In Concilio Florentino cum Latinis convenerunt . ibid.
Ascensionem Christi , qui Hæretici negarunt ? 458.
Ascensionis Christi causa moralis fuit gloria sua , & utilitas nostra , causa physica fuit virtus divinitatis sue ; natura motus ipsius ascendens fuit admirabilis ; terminus motus fuit dextera Patris ; effectus denique ascensionis fuit aperitio Cælorum , missio Spiritus Sancti , &c . 455.
Assumpta fuit in Cælum B. Virgo anima , & corpore . 485.
S. Athanasii testimonium pro immaculata Virginis Conceptione . 21.
Avaritia fuit potissima causa , propter quam Judas Christum vendidit . 388.
Auctor hæreticus libri de Infantia Salvatoris fabulas plurimas commentus est . 273.
Avenionense Concilium , & ejus decretum de Immaculata Virginis Conceptione . 21.
S. Augustinus , & ejus mens circa immaculatam Virginis Conceptionem . 30. Quomodo intelligatur , quando dicit , Mariam non fuisse sub potestate viri ? 121.
Augustus Caesar an a Sybilla monitus , viderit Mariam Dei Genitricem in ulnis suis gestantem Infantem Deum , & in acre sublimem ? 174.
Augusto triplex initium Imperii sui Historici tribuunt . 291.
Azymorum primus dies quisnam esset apud Judæos ? 365.

B

- B** *Alabami Oraculi notitia pervenit ad Magos , qui Christum adorarunt in Cunis .* 197.
Baptizari Christum , & Joannis baptismo baptizari , conveniens fuit . 286.
Baptizatus fuit Christus , non ut ablueretur , sed ut ablueret aquas , easque sanctificaret . 287.
Baptismus Joannis , quod fuerit ejusdem omnino rationis cum baptismo Christi , dixerunt Hæretici posteriorum temporum . 305.
Habuit materiam remotam , & proximam , nullam tamen habuit formam . 306.
Non habuit virtutem conferendi gratiam , neque ad hunc finem fuit institutus . sed solum ut manifestationi , & ostensioni Christi deserviret , atque viam baptismo Christi pararet . 207.
Fuit a Deo institutus , & fuit traditus Joanni , & usque ad ejus vincula perduravit . ibid .
Quare dictus est baptismus penitentiae ? 309.
Barabbas crucifigendus petitur non more judaico , sed more romano . 402.
Barradii , aliique cum ipso dixerunt , Christum usque ad trigesimum annum ætatis sue in secissu solitariam vitam duxisse . 273.
Basilense Concilium an vere immaculata Conceptioni Virginis faverit , & quomodo ? 28.
S. Basilius quomodo intelligatur quando dicit , quod B. Virgo fluctuaverit aliquando in fide ? 40.
Traducitur a Casaubono , quod contra Josephi Virginitatem Helvidio subscripserit , vindicatur . 112.
Beda voluit , quod B. Virgo peregrinationem in montana suscepit illa ipsa die , qua Angelicam salutationem accepit . 131.
Vel non docet , vel fallitur , si docet Transfigurationem Christi non fuisse factam per novam aliquam transfigurationem in objecto , sed solum per mutationem sensuum Apostolorum . 345.
Benedicere in Veteri Testamento , ultra Sacerdotes , etiam Laici solebant . 236.
Benedictus XIII. S. Josephi nomen in Litanis Majoribus , & in illis pro Agonizantibus , apponi mandavit . 121.
Benedictus Alesius negat Christum clauso Matris utero natum fuisse . 145.
S. Bernardus quid scripserit ad Lugdunensis Ecclesie Canonicos de immaculata Virginis Conceptione ? Et an Epistola illa sit vere sua ? 13.
Stetit semper in favorem pie sententiae . 14.
Defenditur , & ab impugnationibus vindicatur . 15.
S. Bernardus Senensis , strenuissimus Nominis Jesu defensor , ac illius cultus propagator . 192.
Bethania , vel Bathabara prope Jordanem , fuit locus , in quo Christus baptizatus fuit . 288.
Bethleem Civitas fuit , in qua Christus natus fuit . 159.
Bethleem Judæa , & Bethleem Ephraim , & an inter ipsas differentia ? 164.
Bethleemites quare non dictus est Christus , quum 262.

VERBORUM, ET RERUM.

Bethleemi natus fuerit ? 166.
 Quas ob causas Christus Bethleemi voluit
 nasci ? ibid.
 Bethphage misit Christus Discipulos ad quaren-
 dum asinam, & pullum. 358.
 Beza, Teodorus, & ejus errores ad cap.8. Joan-
 nis. 2.
 S. Bonaventura piam sententiam de immaculata
 Conceptione propugnauit. 15.
 Defenditur, & ab objectionibus vindicatur.
 15.
 Bramiardus in Summa Prædicantium, & ejus
 testimonium circa mentem S. Thomæ de im-
 maculata Virginis Conceptione. 17.
 Bogomili inter Crucis hostes adnumerantur. 448.
 Brentius heterodoxus noluit B. Virginem ab
 actuali peccato immunem. 33.
 Crucis hostis fuit. 449.
 S. Brigide revelatio nihil officit exemptioni a se-
 curidinis, & a sordibus puerperii in Nati-
 vitate Christi. 159.
 S. Bruno, Cartusienſium Auctor, ejusque testimo-
 nium pro immaculata Virginis Conceptione.
 23.
 Bruta animantia an fuerint in Christi præsepio ?
 160.

C

Cajetanus Cardinalis censuit B. Virginem
 anno vigesimotertio nondum completo fuisse
 B. Josepho nuptam. 107.
 Cajani hæretici dicebant, Judam bone egisse ven-
 dendo Christum, & quas ob rationes ? 387.
 Cainan an ponendus sit inter Patriarchas, qui an-
 te Diluvium vixerunt ? 253.
 Calviniani Crucem abominantur. 448.
 Calvinus contra immaculatam Virginis Conce-
 ptionem scripsit. 14.
 Contra perpetua Virginitatis votum, quod Ma-
 ria emisit, scripsit quoque. 63.
 Dixit, Christum passionis tempore inferni do-
 lores sustinuisse, desperationem quoque, im-
 mo ad inferos descendisse, & ibi dolores
 Animarum damnatarum participasse. 373.
 Aliique Hæretici post ipsam negarunt Chri-
 stum resurrexisse clauso monumento, &
 dixerunt, Corpus Christi post resurrectionem
 remansisse exangue. 434 & 435.
 Calvaria nomen ex quo impositum fuerit mo-
 ti, in quo Crucifixus est Christus ? 417.
 Canisus vult, B. Virginem non contraxisse ma-
 trimonium, sed Sponsalia tantum. 102.
 Carpocrates, hæresiarum prætorum temporum, dixit,
 Christum in anima tantum ad Cælos ascen-
 disse. 458.
 Causæ, propter quas Virgo Deipara debuit ma-
 trimonio jungi, plures sunt, & veræ. 97.
 PAR. IV.

Celsus, Gentilis, contra Christi genus insaniens,
 negavit fuisse illum ex Regio Davidis san-
 guine procreatum, & asseruit fuisse potius
 ex Tribu Levi, quam ex Tribu Juda
 oriundum. 238.
 Cerinthus insaniit contra Deipara Virginitatem.
 63.
 Negavit Christum resurrexisse. 434.
 Christus exiit de utero Matris sine ulla Virgi-
 nei corporis dilatatione, immutatione, aut
 injuria. 80.
 Clauso Matris utero natus fuit, uteri nimi-
 rum, & clauſtri Virginalis penetratione.
 150.
 Nulla lege fuit adstrictus, ut in Templo præ-
 sentaretur, redimeretur, ac pro eo Sacrifi-
 cium offerretur. 226.
 Ex Tribu Juda, & per Davidis Stirpem natus
 est. 238.
 A pueritia usque ad trigessimum annum priva-
 tam, & solitariam vitam duxit, contem-
 plationi ac jejuniis vacavit, fabrilem ar-
 tem lignariam cum Josepho exercuit, non
 autem mendicavit, nisi aliquando ex acci-
 denti. 274.
 Non sustinuit illa passionum genera, quæ com-
 menti sunt Hæretici, sustinuit tamen illa,
 quæ vi, & malitia humana effici potue-
 runt; proinde dolores passionum ejus fue-
 runt gravissimi, & acerbissimi. 378.
 Passus fuit secundum totam animam, & se-
 cundum omnes potentias ipsius, anima au-
 tem Christi secundum essentiam habebat
 fruitionem beatam; secundum vero poten-
 tias non fruebatur, nec directe, nec per re-
 dundantiam; & superior pars anime per-
 fecte fruebatur, etiam Christo patiente.
 383.
 Vere post quadraginta dies a sua resurrectione
 in Cælum ascendit, non divinitate, & ani-
 ma tantum, sed etiam corpore. 459.
 Chrysostomus quomodo sit explicandus, quando
 dicit, quod B. Virgo ad Christum disputan-
 tem in Templo intempestive accessit ? 40.
 Circumcidi Christus debuit. 178.
 Revera circumcissus fuit. 179.
 Circumcisio Christi facta fuit in antro Bethlee-
 mitico octavo die à nativitate sua, non a
 Sacerdote aliquo, sed ab uno ex ejus Paren-
 tibus, & probabilius a S. Josepho. 182.
 Civitas, in quam se contulit B. Virgo, ad salu-
 tandum Elisabeth, quanam fuerit ? 132.
 Clavi, quibus Christus fuit in Cruce affixus, fue-
 runt quatuor. 406.
 Est de fide, quod fuerit clavis in Cruce affi-
 xus. 405.
 Sunt adoratione digni, non vero imagines
 ipsorum. 454.

I N D E X

- Clemens XI. declaravit per totam Ecclesiam universalem esse celebrandum de præcepto festum immaculatæ Conceptionis B. Virginis Mariæ.* 20.
- S. Josephi officium cum antiphonis, & responsoriis propriis recitandum iussit.* 121.
- Clemens Alexandrinus refert quosdam asserentes, Christum fuisse natum die vigesima Aprilis, & alios, qui dicebant ortum die vigesima Maji.* 162.
- Claudius, Taurinensis Episcopus, materiales Cruces evertit, & vexillum Crucis exhorruit.* 448.
- Cognatio Elisabeth cum Maria qua fuerit?* 8.
- Collyridiani Hæretici dicebant, Mariam humanam naturam fuisse prorsus expertem.* 50.
- Conaculum, in quo erant Apostoli, quando ad ipsos Spiritus Sanctus descendit, erat in Aedibus Mariæ, qua erat mater Joannis, qui cognominabatur Marcus.* 470.
- Conceptio Christi fuit plane miraculosa & supernaturalis.* 128.
- Conceptio Virginis Mariæ alia est activa, alia passiva; & quid per utranque intelligatur?* 12.
- Quæstio de immunitate Conceptionis Virginis a labe originali, de qua Conceptione intelligenda sit?* 12.
- Controversia hæc quo seculo inceperit?* 13.
- Confirmatio in gratia dupliciter intelligi potest.* 34.
- Conjugum corpora aliud est quod sint unum corpus & caro, & aliud quod unius conjugis corporis potestas jus & dominium sit penes alium conjugem: primum habetur in matrimonio rato, & consummato; secundum vero in matrimonio rato, sed non consummato.* 119.
- Cometa non fuit stella, qua Magos duxit ad præsepium.* 201.
- Columba, qua descendit super Christum tempore baptismi sui, quam fuerit?* 293.
- Quare descendit supra Christum, & non supra Joannem?* 295.
- Calorum aperitio, quando Christus baptizabatur, in quo consistebat?* 293.
- Convenientior an fuerit aliquis alius modus ad liberationem Generis humani, quam per passionem Christi?* 373.
- Conveniens fuit, Christum pati & mori, & mori in Cruce.* 374.
- Cornelius a Lapide, & sententia, quam affert de sanctificatione S. Joseph in utero matris sue.* 119.
- Corporis Christi substantia, scilicet materia, quam Christus ex Maria Virgine sumpsit, fuit in Adamo, sicut in principio actus, non vero sicut in principio materiali.* 241.
- Corpus Christi fuit integrum etiam sine præputio.* 183.
- Corporum traditio an importet ex tunc consensum in copulam?* 105.
- Corpus B. Virginis fuit in sua specie & sexu maxime perfectum, proindeque habuit temperamentum optimum, sanitatem integram, & pulchritudinem nulli secundam.* 55.
- Coterelli Hæretici dixerunt, Corpus Christi non esse glorificatum in Cælo.* 458.
- Crucem Christus propriis humeris portavit per aliquot passus, ut mos erat Romanis.* 405.
- Crucis passionem an pati debuerit Christus?* 374.
- Figura ipsius, qua in veteri Testamento præcesserunt, quam fuerint?* 376.
- Ejus supplicium in usu erat apud Romanos.* 401.
- Ejus signum in fronte, pectore, & ore, religiose a nobis manu efformatur; in Sacramentis, cibis, aliisque rebus benedicendis rite adhibetur; & Damonibus est terrori, hominibus vero saluti.* 454.
- Crux simplex quid sit? Quid compacta? Quid decussata? Quid commissa? Quid immissa? Commissa fuit Crux Christi. An habuerit suppedaneum & sedile?* 404.
- Fuit ex unico ligno, ex quercu scilicet, seu robore.* 404.
- Adoranda est adoratione Latriæ; ipsius vero imago adoratione respectiva, non absoluta.* 449.
- Cyrenæus, Simon, ex Cyrene in Syria, per reliquum iter Crucem Christi portavit.* 405.
- Cyrillus Alexandrinus quomodo sit intelligendus, quando dicit, quod Christus Matrem suam Joanni commendavit?* 40.

D

- D** *Amasceni verba circa transfigurationem Christi explicantur.* 345.
- Damiani, Petri, Cardinalis, non est legitimus illius factus homilia illa, in qua memoratur Templi pacis eversio in Christi nativitate.* 176.
- Damianus Patan, Archiepiscopus Rheginus, laudatur.* 494.
- Debitum contrahendi originale peccatum habuit B. Virgo.* 30.
- Fuit remotum, quod Christus nullo modo habuit.* 32.
- Decimatus non fuit Christus in lumbis Abrahe.* 241.
- Decollatio in usu erat apud Hebræos.* 401.
- Delphici Apollinis oraculum quando siluerit.* 177.
- Desertum petiit Christus, illucque fuit ductus a Spiritu Sancto, non a Spiritu immundo, vel maligno, ut nobis virtutum daret exercitum.*

VERBORUM, ET RERUM.

exempla. 312.
Desponsatio B. Virginis cum B. Josepho probatur. 92.
Diabolus dubitabat an Christus esset Deus, & ideo tentavit illum. 320.
Dies, qua Christus natus est, fuit vigesima quinta Decembris, probatur. 163.
Baptismi Christi fuit sexta Januarii, quantvis Epiphanius dicat fuisse diem sextam Novembris. 288.
Qua Christus crucifixus est, qualis fuerit? 417.
Differentia inter peccatum mortale & veniale. 34.
Inter sterilitatem & virginitatem. 90.
Apud Judaeos inter dies sacros, dies naturales, & dies artificiales. 366.
Docendi gratia omnes homines Christus venit in mundum. 322.
Docere maxime Judaeos Christum decebat, quantvis cum ipsorum scandalo, & offensione. 323.
Doctores Christus perfectissime implevit. 323.
Doctores Christus disputans in Templo, interrogabat, ac iisdem respondebat. 281.
Doctor subtilis quando fuerit Scotus appellatus? Et a quibus? 13.
Dolores B. Virginis in morte & sepultura Christi. 431.
An passa fuerit spasnum? 432.
Demonum silentium, qui Gentilibus oracula reddebant an verum prodigium in Christi nativitate? an apocryphum? 174.
Demon tentans Christum in deserto sub humana specie apparuit illi. 317.
Demon non impediti speciali Dei providentia, ne Christum agnoscerent, convicti fuerunt ad credendum, & assentiendum, illum esse verum Messiam a Deo promissum. 352.
Dominica die Spiritus Sanctus in Apostolos descendit. 469.
S. Dominicus, Prædicatorum Ordinis Institutor, ejusque testimonium pro immaculata Virginis Conceptione. 23.
An verba, qua adducuntur sint ipsius, an vero Dominici de Pantaleonibus? 29.
Dominus pulli & asina, qui in triumpho Christi inservierunt, in Evangelio innuitur. 359.
Donec in Scripturis varie explicatur. 115.
Disputari non potest publice de Deipara Conceptione. 31.
Duo Augusti nunquam in Urbe Roma fuerunt, quantvis aliter fuerit consors Imperii, fuerit Princeps, & fuerit etiam Imperator. 291.
Durandus, Paludanus, Capreolus, Gregorius, alique, volunt, B. Virginem in primo instanti sua animationis fuisse Conceptam in Ori-

ginali, & paulo post fuisse sanctificatam. 42.

E

Ecclesia qua præcepit tum in scribendo, tum in loquendo circa B. Virginis Maria Conceptionem? 31.
Ecclesia mens circa Virginis ætatem, quando præsentata est in Templo. 66.
Eclipsis universalis non accidit in morte Christi. 420.
Edmerus an negaverit miracula omnia, qua per Maria ortum præcesserunt, vel in ipso ortu acciderunt? 57.
Elias & Moyses in vera & propria persona, corpore & anima viventes, apparuerunt cum Christo in transfiguratione. 341.
Quas ob causas voluit Christus esse testes transfigurationis sue? 347.
Elisabeth cognatio cum Maria qua fuerit? 8.
Elisabetha an vere fuerit Maria Virgini cognata? Et quomodo? 8.
Emmaus non fuit Civitas, in qua B. Virgo salvavit Elisabeth. 136.
Enochus, Elias Tesbites, & Melchisedech, non fuerunt Magi Christi adoratores. 195.
Ephrem Syrus, ejusque testimonium pro immaculata Virginis Conceptione. 21.
Es pro mutuis Epistolis Jesu & Abgari. 337.
S. Epiphanius scribens, S. Josephum, quando Mariam Virginem duxit in uxorem, fuisse viduum, & ex alia uxore filios suscepisse, vindicatur. 112.
Mortem B. Maria Virginis nec aperte affirmavit, nec aperte negavit, sed de ea dubitavit. 479.
Epistola Christi Domini ad Abgarum, & Abgari ad Christum, sunt genuina, non commentitia, & spuria. 332.
Non per hoc poni debent in Scripturarum Canoniarum numero. 335.
Erasmus Roterodamus, & ejus errores ad cap. 8. Joannis. 2.
Estius dicit, quod alia ratione Joseph fuit verus Christi Pater, alia putaticius, verus jure conjugii, putaticius generatione carnali. 117.
Evangelia Matthæi, Marci, Luca, & Joannis, sunt genuina, non supposititia. 2.
Nec plura, nec minus, quam quatuor esse possunt. 4.
Conscripta sunt ab illis Authoribus, quorum exhibent nomina. 5.
In ipsis continetur Jesu Christi Historia veritatis omnibus notis absoluta. ibid.
Evangelista circa horam crucifixionis Christi minime inter se opponuntur. 10.
 Evo-

I N D E X

- Evodii Epistola est commentitia, vel saltem dubia.* 110.
- Eunuchus quare non possit valide matrimonium contrahere?* 105.
- Euthymius, aliique, putarunt, Virginem suscepisse iter erga montana, exploranda veritatis causa; refelluntur.* 131.
- Exempla Christi non eodem modo omnes homines imitari tenentur.* 214.
- Experimentalis scientia Christi an fuerit illa, in qua Christus quotidie proficiebat?* 285.
- Exscriptio etiam habet locum in propositionibus universalibus.* 28.
- Exceptiones generales quomodo sint intelligenda?* 40.
- F**
- F**actum, quod continent gemina Epistola Christi Domini & Abgari Regis, est certum. 332.
- Fama virtutum & miraculorum Christi in Evangelio pervagabatur per finitimas Judae regionis.* 348.
- Fausus, Manichaeus, contra Christi genealogiam erravit.* 238.
- Ejus errores contra Evangelium Matthaei.* 1.
- Fecunditas an fuerit praecpta in veteri lege?* 89.
- Feliciani, Heretici, obiectio contra nativitatem Christi, a S. Augustino solvitur.* 144.
- Femina Deo etiam offerebantur in Templo Jerusalemitano ad ministerium scilicet spirituale obeundum.* 65.
- Festinatio non fuit in susceptione itineris, sed in ipso itinere peragendo, quod suscepit Maria Virgo ad salutandum Elisabeth.* 138.
- Festivitas Circumcisionis Christi fuit antiquissima in Ecclesia.* 186.
- Festum Epiphaniae, seu Theophaniae perantiquum fuit in Ecclesia.* 204.
- Festum Immaculae Conceptionis an pia sententia faveat?* 29.
- An intelligatur de instanti animationis, & conceptionis; an vero per respectum ad sanctificationem in utero?* 29.
- Filiationes duae tribuuntur Christo a S. Thoma, & quo sensu?* 141.
- Flagellatio Christi fuit gravissima; & ita quidem ut ex ea mori debuisset.* 393.
- Flagellatus fuit Christus ante sententiam in eum latam, & non amplius.* 392.
- Pilatus cum flagellavit, ut placeret Judaeis; Christus vero flagellari voluit, ut satisfaceret Patri.* ibid.
- Fomes peccati in B. Virgine non solum fuit ligatus, sed omnino extinctus?* 45.
- Frates Domini, qui dicuntur in Evangelio, quinam fuerint?* 80. & 115.
- Non fuerunt veri fratres, sed consanguinei tantum.* ibid.
- Frigidus quare non possit valide matrimonium contrahere?* 105.
- Fuga in Aegyptum ex qua Civitate suscepta fuerit?* 258.
- Fugit in Aegyptum Christus Dominus, & ut periculum mortis vitaret, & ut Prophetias adimpleret, & ut Regionem illam suae praesentia, exemploque suo, sanctificaret.* 259.
- S. Fulgentius quo sensu dicat, quod natura in Christo sit nata?* 143.
- G**
- G**abriel quare modo Angelus, modo Archangelus nominetur? 123.
- An conveniens fuerit, quod sub specie visibili B. Virgini apparuerit?* ibid.
- Fuit unus ex primo Ordine primae Jerarchiae Angelorum.* ibid.
- Genealogia Christi, quam describit Matthaeus, an opponatur illi, quam describit Lucas?* 8.
- Utraque genealogia vere pertinet ad Josephum.* ibid.
- Quomodo pertineat ad Mariam?* ibid.
- Genealogicus gradus an aliquis a Matthaeo omitatur?* 251.
- Gentiles Christum crucifigentes, Christum non agnoverunt.* 418.
- Quam grave fuerit ipsorum peccatum?* ibid.
- Affigebant Christo libros quosdam, qui Magiae arcana continebant, quibus dicebant miracula fecisse.* 328.
- Dubitare non poterant de iis, quae Evangelistae scripserunt, & quas ob rationes?* 331.
- Gentilium manibus conveniens fuit, ut passio Christi finiretur, quae per Judaeorum manus inceperat.* 418.
- Gersonius docuit, Josephum, quando matrimonium cum B. Virgine contraxit, habuisse quinquaginta annos.* 108.
- Gerson asserit S. Joseph fuisse in utero matris suae sanctificatum.* 119.
- Gnostici circa Mariae stirpem impium librum confixerunt, qui fuit a S. Epiphanio confutatus.* 50.
- Gradus consanguinitatis inter Mariam & Josephum quinam fuerit?* 245.
- Gratia in B. Virgine fuit major, quam fuerit in omnibus Angelis & hominibus simul sumptis.* 43.
- Gratia plenitudo, quam dixit Archangelus Gabriel fuisse in B. Virgine, quomodo intelligatur?* 49.
- Gregorius XV. extendit prohibitiones S. Pii V. & Pauli V., etiam ad colloquia & scripta*

VERBORUM, ET RERUM.

pta. privata. 20.
S. Joseph festum sub ritu duplici celebrandum praecepit. 120.
Græcorum Patrum testimonia pro immaculata Virginis Conceptione. 21.
Græci quidam putarunt Joachimum & Annam, nulla habita conjugali copia, sed libato tantum osculo, Mariam Virginem concepisse. 55.
Gualterus hæreticus noluit B. Virginem ab actuali peccato immunem. 33.

H

Habitatio Virginis in Templo, fuit in adibus, qua circa Templum erant, non vero in Sanctoſanctorum. 61.
Hai, Rex, fuit crucifixus, Josue mandante. 401.
Hebræi antiqui veſtationem super aſinum pullum nec indecoram, nec inconvenientem habebant. 362.
Plures fuerunt, qui virginitatem uſque ad ſenium ſervarunt. 171.
Hebron fuit Civitas, in qua B. Virgo viſitavit Eliſabeth. 135.
Diſta eſt etiam Chariatharbe. 136.
Ejus decora deſcribuntur a Baronio, & Hieronymo. ibid.
Helvidiani voluerunt, Mariam, poſt Chriſti partum, Joſepho viro ſuo fuiſſe copulatam, & ex eo filios genuiſſe. 67.
Helvidius & ejus errores contra Evangelium Luca. 2.
S. Joſeph virginitatem impie negavit. 112.
Illius blaſphemiam Calviniani Miniſtri omnes fere ſequuntur. ibid.
Hemmingius, hæreticus, voluit B. Virginem ab actuali peccato immunem. 33.
Henricus de Gandavo aſſeruit, B. Virginem fuiſſe conceptam in originali peccato, & nihilominus in primo inſtanti ſue conceptionis fuiſſe ſanctificatam. 42.
Henricus Bullingerus, quia negat penetrationem corporum divinitus factam, negat pariter Chriſtum claſſo Matris utero natum fuiſſe. 145.

Hæretici quidam antiquiores impie aſſeruerunt, inter B. Virginem, & S. Joſeph copulam fuiſſe carnalem. 101.
Plures dixerunt, exultationem Joannis in utero Matris ſue fuiſſe naturaliter factam. 132.
Quidam Innominati apud Origenem dicebant, quod Chriſtus aſcendens in Cælum, pervenit uſque ad eum circulum, qui ſolis Zona nominatur, & ibi poſuit tabernaculum corporis ſui. 458.
Herodes non diſtulit ad biennium Infantium ca-

dem, ſed ſtatim illam imperavit; poſtquam ſe a Magis illuſum cognovit. 209.
Herodis filius bimulus non fuit in numero puororum occiſorum. 212.
Herychius voluit Chriſtum natum hora diei tertia, 163.
Hieronymus, & ejus ſententia de reſurrectione, & apparitione Chriſti ad cap. ult. Marci. 9. Quomodo intelligatur, quando vocat nuptias nuptiale concubitum? 97.
Hieruſalem non fuit Civitas, in qua B. Virgo ſalutavit Eliſabeth. 136.
S. Hilarius, aliiſque cum ipſo ſcripſerunt, Judeos, qui in Chriſtum crediderunt, cognoviſſe illum eſſe Meſſiam, ac verum Deum; illos vero qui non crediderunt, & qui fuerunt de plebe a Phariſæis decepti, non agnoviſſe Jeſum eſſe Meſſiam, neque Deum; agnoviſſe tamen eſſe Filium Dei; Phariſæos denique, & Judæorum Principes, qui Chriſtum ſunt perſequuti, neque cognoviſſe, Chriſtum eſſe Filium Dei naturalem. 353.

Adducitur contra virginitatem S. Joſeph, ſed vindicatur. 113.
S. Hippolytus martyr, Episcopus Pontuensis, & ejus ſcripta. 217.
Hiſtoria, qua legitur apud Rabbinum Hecades de Parentibus B. Virginis, commentitia eſt. 57.
Qua habetur de ſudore Chriſti ſanguineo, & de Apparitione Angeli conſolantis ipſum, an vere fuerit antiquitus in Evangelii Luca exemplaribus? 10.
Hora crucifixionis Chriſti quomodo apud Evangelistas concordetur? 10.
In qua crucifixus eſt? 417.
In qua natus eſt fuit de media nocte? 163.
Huetius, & ejus aſſertio ad verba illa: Quia Nazareus vocabitur: unde ſcilicet eadem deſumpſerit Matthæus? 9.
Hugo de S. Victore putat, matrimonium B. Virginis fuiſſe ſolum in ordine ad convivendum cum B. Joſeph, non vero in ordine ad procreandam prolem. 102.

I

Iacobus minor ingrediebatur Sancta, non vera Sanctuſanctorum. 65.
An fuerit in rigore Chriſti frater, an conſanguineus tantum? 116.
Jacobus Imperialis dixit, B. Virginem fuiſſe conceptam ex Anna, illaſa virginitate, ejuſque error fuit Roma damnatus. 55.
Iconomachi, Crucis hoſtes fuerunt, & ſunt. 448.
Idonea Mater Dei fuit B. Virgo. 36.
Immaculate Conceptionis titulus an aliquando fue-

I N D E X

- fuerit prohibitus ? 28.
- Immunditia legalis quanam sit ? Et an fuerit in Christo, & in ejus matre ? 230.
- Impeccantia, quæ in ea fuit, non fuit ab intrinseco, & antecedens, sed ab extrinseco, & consequens. 37.
- Inanis gloria peccatum non fuit in B. Virgine, quando petiit alloqui Christum, cum Doctoribus disputantem. 40.
- Incertus est annus tam seculi, quam vite Christi, quo Christus baptismum suscepit. 288.
- Incredulitatis peccatum non habuit B. Virgo, quando Gabrieli dixit: Quomodo fiet istud, &c. ? 39.
- Indecens erat sola, & sine Sponso suo, iter erga montana peragere. 140.
- Infantes ab Herode pro Christo occisi, obtinuerunt a Deo martyrii coronam ex Dei liberalitate, non ex merito proprio; eo ferme modo, quo infantes baptizati aeternam gloriam sine merito proprio, sed titulo dumtaxat hereditatis, consequuntur. 219.
- Infantes alii, qui in odium fidei, & pro Christo, ab alio Tyranno occiduntur, veri quoque sunt Martyres. 221.
- Innocentium eadem Epiphanius vult fuisse ad biennium delata. 208.
- Innocentius VIII. confirmat Ordinem Religiosarum Monialium sub titulo Immaculate Conceptionis. 20.
- Innocentius XI. Indulgentiam plenariam in Hispanica Monarchia Regnis iis omnibus concedit, qui S. Josephi Ecclesiam visitaverint. 121.
- Interrogatio Mariae Virginis Christo facta in Templo, nihil habuit nec objurgationis, nec reprehensionis. 278.
- Joachimi nomen Virginis Deiparae Pater habuit. 50.
- Joannes Annaeus asserit, quod B. Virgo anno decimotertio nondum completo S. Joseph nupsit. 107.
- Joannes Baptista, exultans in utero Matris, an habuerit rationis usum ? 138.
- Non fuit ab Herodis Ministris ad necem questus. 216.
- Habuit Sanctitatem eximiam, tum absolute, tum comparative; habuit gratias gratis datas, & gloriæ excellentiam, quæ ejus gratiæ respondebat. 299. Fuit principium novæ Legis, sed extrinsecum. 301.
- Fuit medium inter utrumque Testamentum, non vero unum abrogavit, & alterum instituit. ibid.
- Joannes-Duns Scotus quando tutelam immaculate Conceptionis Mariae sententia suscepit ? 13.
- Joannes Evangelista quare dixit Scimus, & non Scio. 11.
- An dissentiat a tribus aliis Evangelistis circa diem, qua Christus manducavit Pascha cum discipulis suis, & qua Crucifixus est ? ibid.
- S. Joseph fuit verus Christi Pater, non naturalis, sed jure, & jure conjugii strictissimo. 118.
- Ejus dignitas qua ratione fuerit major dignitate Præcursoris, & Apostolorum, atque Evangelistarum ? 120.
- Ex S. Epiphanio erat Octogenarius, quando Virgini matrimonio junctus fuit. 107.
- Alii dicunt fuisse senem, sed non determinant ætatem. 108.
- Quando B. Virgini matrimonio junctus fuit, non fuit senex, nec adolescens, sed vir matura quidem ætatis, at non devexa, amiffique gravis. 108.
- Ejus laudes enumerantur. 111.
- Semper fuit Virgo; Virginitatis vero votum, emisit post contractum cum Virgine Deipara matrimonium. 113. & 116.
- Ante desponsationem propositum habuit servanda castitatis. ibid.
- An iuxta cum B. Virgine in peregrinatione erga montana ? 132.
- Fuit Comes B. Virginis in itinere, quod suscepit erga montana, ad salutandum Elisabeth. 135.
- Non absuit a Stabulo, pariente Virgine. 167.
- Ipsi deberi cultum summa Dulcia asserit Cornelius a Lapide. 120.
- Suarez scribit ipsum animam, & corpore in Cælis regnare cum Christo. 121.
- Postquam Nazareth se recepit, ibidem de fuga arripienda mandatum accepit, & ex Nazaretho fugam re ipsa arripuit. 261.
- Joseph-Maria Trainiti edidit peculiarem librum de Pastoribus Christum natum adorantibus; laudatur. 169.
- Josephus Hebraeus in libris de Bello judaico loquitur de seipso sub persona aliena. 11.
- Jovinianus destruere volens Mariæ Virginitatem, dixit, eam pariendo fuisse corruptam. 67.
- Iter unius mensis fuit Magorum, quando Christum adorare venerunt. 198.
- Judas pepigit cum Judæis de Christo tradendo pridie ante noctem Cænæ. 386.
- Judæi omnes potuerunt quidem agnoscere Christum fuisse verum Messiam, ac Deum; & revera cognoverunt illi omnes, qui in ipsum crediderunt; qui vero non crediderunt, ex parte non cognoverunt, & ex parte cognoscere noluerunt. 353.
- Julianus Apostata contra Crucem Christi debacabatur. 447.
- Perpetuam Mariæ Virginitatem oppugnavit. 67.
- Arguit Evangelistas, quod non expresserint Civitatem, in qua Maria salutavit Elisabeth;

VERBORUM, ET RERUM.

sabeth; refellitur. 131.
Porphyrii delirium propugnauit. 238.
Julianus, *Pelagii* Seflator, negauit inter *B. Virginem*, & *B. Ioseph* verum fuisse matrimonium. 101.
Julius Africanus, & ejus ratio, ut concilientur *Matthaeus*, & *Lucas*, in Origine *Iosephi*, & in genealogia *Christi*. 246.
Julius Caesar in *Commentariis* suis scribit etiam de seipso, tanquam de altero. 11.
Julius de Torno, *Metropolitana Ecclesia Neapolitana* Canonicus, *Auctor* *Notarum ad Estium* in Editione *Neapolitana*, laudatur. 41.

L

L Assentes, ac Infantes bis in *Christi* laudem exclamarunt; primo cum ceteris, quando *Christus* per plateas *Ciuitatis* transibat, & triumphans *Ierosolymam* percurrerebat; secundo quando in *Templo* *Cacas*, & *Sardos* persanauit. 362.
Lamy, *Bernardus*, sequitur sententiam *Epiphanii* circa diem baptismi *Christi*. 290.
Lancea, qua *Christi Domini* latus aperuit, est adoratione digna, non vero ipsius imago. 454.
Lapidatio in usu erat apud *Hebraeos*. 401.
Lateranense Concilium sub *Martino I.* & ejus mens de immaculata *Virginis Conceptione*. 20.
Latinorum Patrum testimonia pro immaculata *Virginis Conceptione*. 22.
Latro penitens pendebat ad dexteram *Christi*, impenitens vero ad sinistram. 412.
Latronis utriusque meritum, & demeritum, premium & pena. 413.
Qui dictus est bonus non improperebat *Christo*, sed alter, qui dictus est malus, & impenitens. 410.
Latrones fuerunt *Cruci affixi*, non funibus, sed clauis. 409.
Nudi de *Cruce* pendebant, & sine spinarum corona. 412.
Leges Civiles, in quibus fit mentio festiuitatis *natiuitatis Christi*. 191.
S. Leo Magnus, & ejus mens circa immaculatam *Virginis Conceptionem*. 30.
Leuitatus lex quam fuerit apud *Judeos*? 250.
Libri, qui dicuntur scripti a *Christo Domino* ad *Petrum* & *Paulum*, sunt suppositi, adulterini, & falsi. 338.
Linguarum donum non soli *Apostoli* receperunt, sed illi omnes, qui in cenaculo sedebant, & *Spiritum Sanctum* acceperant. 473.
Lingua, qua fuerunt signum *aduentus Spiritus Sancti*, non erant carnea, nec ignea, sed

PAR. IV.

veluti ignea, *Apostolorum capitibus* insidentes. 471.
Litteras Christus a Ludimagistro non didicit; & *Valentinianorum commentum* refellitur. 277.
Livia, *Tiberii mater*, ejusque sollicitudo, ut *Tiberius* post *Augusti* mortem imperio potiretur. 291.
Locus Crucifixionis, & mortis *Christi*. 417.
Lollardi negabant *Mariam* mansisse *Virginem* post partum. 67.
S. Lucas Evangelista quare non posuit temporis notam in principio sui *Evangelii*, sed in principio *tertii capitis* ejusdem? 10.
Antexuerit Christi genealogiam per *lineam Sacerdotalem*? 240.
Lucas Stembergius errauit, dicendo, *Mariam* filios ex *Iosepho* genuisse. 67.
Lucius Dexter, & genuinitas operis ipsius. 169.
Lugdunensis Ecclesie Canonici quid de immaculata *Virginis Conceptione* senserint? 13.
Lutherani Crucem abominantur. 448.
Lutherus, ejusque varietas circa immaculatam *Virginis Conceptionem*. 14.
Noluit B. Virginem ab actuali peccato immunem. 33.
Mariam Virginem accusat, quod *Christum Ierosolymis* amiserit; refellitur. 278.
Lyrans, aliique cum ipso putarunt *Judeos* cognovisse *Iesum* esse *Messiam*, non tamen esse verum *Deum*. 353.

M

M *Acrobis Scriptor Gentilis*, & ejus testimonium, quod inter infantes ab *Herode* occisos fuerit ejusdem *Herodis filius*. 9.
Magdeburgenses Haretici noluerunt *B. Virginem* ab actuali peccato immunem. 34.
Crucis hostes fuerunt. 449.
Peccatum in Maria Virgine agnoscunt, quod *Christum Ierosolymis* deperderit. 278.
Magi Christi adoratores fuerunt *Persa*, & e *Perside Bethleem* ad *Christum* adorandum venerunt. 193.
Non fuerunt viri magicis artibus additi, sed *Sapientes*, & *Philosophi*, non vero *Reges*. 194.
Fuerunt tres, nimirum *Balthasar*, *Melebius*, & *Gaspar*. ibid.
Magnanus, *Emmanuel*, ex *Ordine Minimorum*, immaculatam *Virginis Conceptionem* propugnat. 14.
Mahometus, ejusque confessio pro immaculata *Virginis Conceptione*. 24.
Mahometani Crucem abominantur, & *Christianos* eam adorantes, *Idololatrias* appellant. 448.

S 3

Ma-

- Manichæi Evangelium Matthæi in pluribus negabant.* 1.
- Dicebant Christum in Ascensione sua deposuisse corpus in Orbe Solari, & cum sola Divinitate ad Cælos ascendisse.* 458.
- Marcion, & ejus errores contra Evangelium Luca.* 1.
- Impossibile putavit Virginem parere.* 67.
- Marcus Evangelista ad verba illa: Ecce ego mitto Angelum meum, &c. quare citaverit Isaiam, & non Malachiam?* 9.
- Marcellinus Siuri, Episcopus Cordubensis, laudatur.* 494.
- Maria Virgo absque dolore, & molestia peperit, & Obstetrix opus non habuit.* 153.
- Fuit libera utraque lege, quæ ad mulieres parturientes spectabat.* 226.
- Non oravit in Templo in loco separato ab illo, in quo mulieres virum passæ, orabant.* 236.
- Fuit Virgo purissima ante partum.* 69.
- Filium pariendo, Virginitatem non amisit, & proinde fuit Virgo in partu.* 72.
- Post partum permansit semper Virgo illibata.* 76.
- Tunc primum obtulit Deo Virginitatem suam, quando in Matris utero fuit omnis macula expers concepta; quando vero fuit in Templo presentata tunc primum propositum confirmavit, & Virginitatis votum emisit.* 82.
- Quando B. Josepho matrimonio juncta fuit, erat adolescentula, non puellula, nec mulier maturioris ætatis.* 108.
- In Conceptione Christi adhibuit omnem concursum, quem ceteræ matres ad corporis efformationem adhibere solent; contulit etiam suam substantiam; & fatum edidit ejusdem secum naturæ; & ideo fuit vere, & proprie mater Christi.* 129.
- Revera fuit ab omni labe originali immunis, & per gratiam sanctificantem ipsi in primo sua Conceptionis, aut animationis instanti divinitus infusam, fuit ab ea præservata.* 17.
- Fuit quoque prorsus immunis ab omni ætuali peccato.* 34.
- Fuit a Deo sanctificata in primo animationis instanti.* 42.
- Non habuit omnem gratiam a primo sua Conceptionis instanti.* 43.
- Gratia ipsius fuit tanta, quanta dari potest uni puræ Creaturæ.* ibid.
- Per primam sanctificationem habuit donum perseverantiæ, adeoque fuit in gratia confirmata.* 44.
- Ex carnali Commixtione Parentum ipsius fuit procreata, sicut & ceteri homines procreantur.* 53.
- Ejus conceptio fuit miraculosa, & supernaturali virtute facta.* 54.
- Fuit concepta in Urbe Nazareth, & Jerosolymis nata.* ibid.
- Ejus gloria non tam communis cum gloria Filii sui, quam eadem est; quod docet Cardinalis Petrus Damiani.* 12.
- Maria Cleophe in quo sensu dicatur Soror Mariæ Virginis Deiparæ?* 57.
- Matrimonium contrahendi animum habuit B. Virgo, sed quod esset cum Virginitate compatibile.* 90.
- Inter B. Virginem, & S. Joseph fuisse initum, aliqui negarunt; refelluntur.* 91.
- Fuit contractum atque perfectum inter Mariam, & Joseph ante Filii Dei incarnationem; tam quoad essentiam, quam quoad solemnitatem.* 98.
- Fuit rite, & legitime initum, etiam supposito Virginitatis voto, ob hoc, quod ratione matrimonii ambo habuerunt jus atque dominium in alterius corpus, & ratione voti non habuerunt usum illius juris, atque dominii.* 103.
- Mayronius, Joannes, dixit, Corpus Christi fuisse in Virginis utero localiter inextensum.* 146.
- Mediator fuit Christus etiam respectu Deiparæ; & quomodo?* 28.
- Medici non conveniunt in assignando Virginitatis sigillo.* 68.
- Medicus fuit Christus etiam respectu Deiparæ; & quomodo?* 28.
- Melanchthon noluit B. Virginem ab actuali peccato immunem.* 33.
- Mensis, quo Christus natus est, fuit Decembris.* 163.
- Messaliani, Hæretici, Crucem Christi abominabantur.* 448.
- Messias ex Tribu Juda, & per Davidis stirpem erat nasciturus.* 238.
- Michael a Gesena, alique cum ipso, dixerunt, Christum quotidiana mendicatione vixisse.* 273.
- Militès imposuerunt Christo spineam coronam, sceptrum arundineum ei dederunt, & chlamydem coccineam humeribus ejus imposuerunt, ut eum illuderent.* 399.
- Minimorum Ordo pro immaculata Virginis Conceptione stetit, & stat.* 14.
- Minorum Ordo universus pro pia sententia immaculata Conceptionis strenue ac invictè pugnavit.* 14.
- Miracula, quæ dicuntur facta in Ægypto ex Jesu illuc adventu, an vera?* 265.
- Ea, quæ a Christo facta fuerunt, fuerunt utique aptissima media ad suadendam Christi doctrinam ac confirmandam; non fuerunt autem*

VERBORUM, ET RERUM.

autem simpliciter necessaria ad credendum.

348.

Per eadem miracula Christus sufficienter probavit divinitatem suam. 351.

Miraculum majus quodnam sit, mulierem sterilem, & senem concipere, an vero mulierem virginem? 57.

Mora in Ægypto duorum tantum annorum fuit ex Epiphanio; trium ex Nicephoro Galixto; septem ex Ammonio Alexandrino; octo ex Cardinali Baronio; unius anni vix integri ex sententia Auctoris. 264.

Mortis Christi tempore S. Joseph non vivebat. 95.

Mortuam fuisse B. Virginem plerique negarunt. 479.

At vere mortua fuit. ibid.

Mortua fuit autem non Jerosolymis sed Ephesi anno ætatis sue septuagesimotertio, Christi vero quinquagesimonono, non quidem violenta sed placida morte, & amoris potius quam vi morbi; funere vero quod Ephesi Fideles ipsi paraverunt. 481.

Mulier adultera an sit vere in Evangelio Joannis? 10.

Ejus historia semper fuit lecta in sincerioribus græcis Codicibus. ibid.

Mulieres ab Hebraeis aliquando vocantur Virgines. 79.

Mulierum locus in Templo Jerosolymitano quisnam esset, & quotuplex? 64.

Serry hallucinatio in hoc refellitur. 65.

N

Nathan non fuit filius naturalis Uriæ, qui vir erat Bersabea, sed potius Davidis Regis. 240.

Natio Lictorum, & Tortorum Christi. 418.

Nationes Latronum, qui crucifixi sunt cum Christo, incerta sunt. 412.

Nativitas Christi tribuitur personæ, tanquam subiecto; tribuitur vero naturæ, tanquam termino. 141.

Natus bis dicitur Christus a S. Thoma, & quo sensu? ibid.

Nazarethum Parentes Jesu simul cum ipso ex Bethleem, & ex Civitate illa in Ægyptum fugerunt. 258.

Necessarium an fuerit, Christum pati pro liberatione Generis humani? 373.

Negationes Petri tres fuerunt, & non plures. 390.

Quarum prima fuit ante galli cantum, & conciliantur verba Matthæi cum verbis Marci. ibid.

Negligentia peccatum non fuit in B. Virgine, quando Filium suum Jerosolymis amisit, nec pariter in S. Joseph. 39.

PAR. IV.

Neronis tempore, an Delphicus Apollo responsa dabat? 177.

Nestorii objectio contra Nativitatem Christi & Cyrillo solvitur. 144.

Nestoriani ex fuga in Ægyptum deducbant Christum non esse Deum; refelluntur. 258.

Nicolaus Hemmingius, hereticus, Parentes Jesu negligentia accusat, quod Christum Jerosolymis amiserint; refellitur. 278.

Nicolaus Monachus S. Albani, scripsit, Mariam vix duodennem nuptui fuisse traditam. 107.

Nithardus, Cardinalis, & Societate Jesu, pro Immaculata Virginis Conceptione Lucubrationes edidit. 14.

Nomen Jesu fuit Christo impositum in Circumcisione. 187.

Rationes, propter quas hoc nomen fuit illi impositum. 188.

Vel in tabula sculptum, vel in pagina scriptum, idem est ac imago, in tela, vel alibi, depicta. 192.

Nomen idem aliquando in scripturis, & literalem, & mysticam habet significationem. 273.

Nomina Latronum, qui crucifixi sunt cum Christo, incerta sunt. 412.

Nota veritatis est coherentia alicujus peculiaris historiae cum aliarum nationum historiis. 6.

Altera nota veritatis est, quod nulla sit vera, & realis contrarietas, vel contradictio. ibidem.

Judicium Ecclesiæ infallibile, est tertia veritatis nota. ibid.

Nudus Christus de Cruce pendebat. 410.

Numerus Innocentium occisorum pro loci conditione fuit magnus, sed non pervenit ad quatuordecim milia, ut putarunt Græci, & Æthyopes. 211.

Nuptias inter B. Virginem, & S. Joseph licitas fuisse, quidam putant, quarevis illa antea desponsationem virginittatis votum emisisset, quia Pater ejus precepit ei matrimonium. 102.

Alii dixerunt, quod obligatione voti fuerunt soluti; vel an voti religione tenerentur, dubitabant, quando matrimonium invicem contrahere debuerunt. 102.

Nutricius in Scripturis nunquam dicitur Pater, & nutrix nunquam dicitur Mater. 119.

Nyssenius profertur contra Virginitatem S. Joseph, sed vindicatur. 112.

Nyssenius, Joannes, vult natalem Christi diem Romæ fuisse definitam ad vigesimam quintam Decembris tantummodo sub Julio Rom. Pont. 163.

I N D E X

- O** *Bitus Magni Panos*, denunciatus a malis Geniis, an vere evenerit in morte Christi? 422.
- Obstetrices*, quae dicuntur fuisse in partu Christi in libro de Ortu Salvatoris, negantur a S. Thoma, & liber ille dicitur apocryphus. 156.
- Oecolampadius* noluit B. Virginem ab actuali peccato immunem. 33.
- Olei fons*, quem scribunt Roma ea nocte manasse, qua Christus est natus, & per dies aliquot defluxisse, an verum prodigium, an apocryphum? 173.
- Opera Gratiae*, & Sapientiae eximia exercebat Christus toto tempore vitae suae, per quam una cum corporis incremento, sapientia ejus, & gratia, quotidie magis magisque foris se ostendebant. 282.
- Opinio*, qua tenetur, Christum judaicae Canam non celebrasse, & agnum paschalem cum suis non comedisse, sed dumtaxat peregrisse Canam Christianam, consistentem in Corporis Consecratione, & distributione, audax est, periculosa, & temeraria. 371.
- Oracula*, quae de Messiae adventu in Sacris Bibliis leguntur, fuerunt materia disputationis Christi in Templo. 281.
- Orationis Dominicae* verba recitabat B. Virgo nomine Ecclesia. 40.
- Origenes* voluit, Virginem Deiparam indignis purificatione post partum, & ejus vulvam, in partu fuisse resecratam. 67.
- Erravit*, dicens, quod B. Virgo non fuerit firma in fide. 40.
- Ipse*, alique cum eo putarunt, Judaeos cognovisse Jesum esse Messiam, & verum Deum; & nihilominus ex ira, & odio illum occidisse. 353.
- Quomodo intelligatur*, quando de Conceptione Virginis loquitur? 29.
- Ejus testimonium* pro immaculata Virginis Conceptione. 21.
- Originalis justitia* quomodo fuerit in B. Virgine? 46.
- P**
- P** *Parabola* non sunt tales, ut ex ipsis colligi possit firmum argumentum, ad aliquid probandum. 356.
- Paracelsus* volens, B. Virginem fuisse progenitam ex Genitoribus, qui fuerant in matrum uteris sanctificati, voluit pariter, illam ex Eva semine non produsse. 55.
- Paradisus Terrestris* non est exploratum in quo loco situs fuerit. 198.
- Parentes B. Virginis* illam conceperunt naturali modo, sed sine famulo, quia in illo afflufores fuerat extinctus. 57.
- Parentes Christi* quare obtulerint duos pullos columbarum, Pauperum more, quam potuerint commode offerre agnum amiculum, more Divinum? 237.
- Simul cum ipso* quotannis ad Templi visitationem Ierosolimam veniebant. 268.
- Et redeuntes ex Aegypto* in Civitatem Nazareth se receperunt, ibique habitabant. 271.
- Paschatis celebrationem* Christus Dominus non antevertit, sed illa eadem die celebravit illud, quae a Lege praescripta erat, & quae Judaei celebrarunt, nimirum Luna decima quarta primi mensis Nisan, ad secundam vesperam, quae est prima vespere Luna decimaquinta. 363.
- Tempore mortis Christi* Judaei non distulerunt a die, a Lege Moysi definita, sed una eademque die Pascha cum Christo celebrarunt. 167.
- Passiones*, quas noluit assumere Christus, pertinebant ad defectum scientiae, vel gratiae, vel etiam virtutis. 376.
- Passionis Christi instrumenta* sunt adoratione digna, sed non imagines ipsorum. 454.
- Pastores*, qui in antro Bethleemico Christum natum adoraverunt, fuerunt tres, fuerunt Sancti, & ut quibusdam videtur, fuerunt Virgines. 169.
- Pater Christi Domini Putativus, Adoptivus, Nutritivus*, fuit S. Joseph. 116.
- Aliqui dixerunt*, fuisse verum Patrem, non quod genuerit Christum ex Copula cum Maria Virgine habita, sed quod Spiritus Sanctus efformaverit in Virginis utero illud ipsum individuum Christi Corpus, quod Joseph editurus erat, si rem veneramus fecisset. 117.
- Alii vero illud idem dicunt ex eo*, quod ex corpore, & carne Joseph Christus sit natus, quia duorum conjugium, unum Corpus, & una Caro est. ibid.
- Estius* aliam explicationem adducit; videatur verbo Estius.
- Paulus V. Prohibet*, piam sententiam de immaculata Virginis Conceptione impugnari. 20.
- Peccasse omnes homines in Adamo*, quomodo intelligatur? 28.
- Pelbartus* putavit, B. Virginem nullum Angelum habuisse ad custodiam, & quod Deus ipse Custos illi fuerit. 55.
- Penetratio est praesentia duorum corporum in eodem loco*. 150.
- Naturaliter non est possibilis*, bene vero supernaturaliter. ibid.
- Persecutores*, de qua loquitur Lucas in Actis, quomodo

VERBORUM, ET RERUM.

nam fuerit? Judaeorum? An vero Christianorum? 469.
 In quam diem anno illo inciderit? ibid.
 Petrarum fractura in morte Christi an fuerit per solam Judaeam? 419.
 Petro-Butiani, Heretici, Crucis cultum damnabant. 448.
 Petrus-Antonius Spinellus voluit quoque, Mariam ex Adami, & Eva semine non produxisse. 55.
 Petrus a Valle Clausa, & ejus testimonium circa mentem S. Thomae de immaculata Virginis Conceptione. 17.
 Petrus Apostolus excusatur a quibusdam Patribus in suo peccato, quantvis non ab omnibus eodem modo. 391.
 Re vera tamen graviter peccavit negando Christum, quantvis non ita negaverit, ut fidem amiserit, sed solum charitatem perdiderit. ibid.
 Petrus Martyr voluit, Mariam post Christi partum alios filios ex Josepho genuisse. 67.
 Photinus voluit, Christum in gratia, & meritis quotidie apud Deum profecisse. 282.
 Pistorum audacia, qui Virgini parienti affingunt Obstetricem, reprehenditur a Molano. 156.
 Pilatus re vera Christum condemnavit, & mortis sententiam in ipsum pronuntiavit. 400.
 S. Pius V. prohibet, piam sententiam de immaculata Virginis Conceptione impugnari. 20.
 Porphyrius, Gentilis, arguit Evangelistas quod non expresserint Civitatem, in qua Maria saluavit Elisabeth. 131.
 Ejus deliramenta contra Evangelium Marciae. Celsi insaniam contra Christi genus amplexus est. 238.
 Possibilis an fuerit alius modus liberandi genus humanum, quam per Christi passionem? 373.
 Posa asseruit, Virginis corpus fuisse momento temporis formatum ac configuratum. 55.
 Praecursor Messiae, in Lege promissus, fuit Joannes Baptista. 296.
 Ejus munus non fuit ferre legem gratia, & novum testamentum condere, ut putarunt Heretici, nec mutare, nec abrogare legem veterem, sed tantum prestare, quae in Isaia & Malachia prophetiis continentur. 297.
 Praputium Christi ubinam fuerit, & ubi modo inveniat, non est certum. 183.
 Praesentationis nomine B. Virginis in Templo quid intelligatur? 78.
 Serry imaginatio de hoc refellitur. ibid.
 Nomine ac titulo Praesentationis Mariae in Templo intelligitur oblatio & dedicatio, facta a Genitoribus ejus, ut votum persolverent, quod nuncuparant antea pro eorum depellenda sterilitate. ibid.

Festum Praesentationis, unde Serry, quod celebret illum actum praematura virtutis, quo B. Virgo seipsam Deo sacravit & suscepto virginitatis voto; atque suscepta Sanctionis interioris & ab omni hominum commercio secreta vitae professione, se Deo dicavit. 58.
 Praesepium in quo Christus natus fuit repositus, fuit simul lateritium & ligneum. 159.
 Primogenitus in Scripturis aliquando significat Unigenitum. 115.
 Principes Sacerdotum an essent Anna & Caiphas, quando Joannes in Jordane baptizabatur? 304.
 Proconsulare Imperium, quod fuit in Tiberio, vivente Augusto, & Proconsulare Imperium, quod fuit in Germanico, vivente Tiberio, eorundemque differentia. 291.
 Prodigia, quae in Baptismo Christi evenerunt, facta sunt post Christum baptizatum, & Christo orante. 310.
 Propheta non dicitur Joannes Baptista, quia fuit plusquam Propheta. 302.
 Propheciae spiritus non est spiritus permanens, sed transiens. ibid.
 Pullo insedit semper Christus in triumpho suo, & asinam duxit post pullum, quae vestimenta portaret. 359.
 Purgatio solius Mariae in Evangelio describitur, non vero Christi, neque amborum, nec denique Josephi. 224.
 Purgatione Maria non indiguit, & quare purgare se voluit? 80.
 Purificationis festum antiquum fuit in Ecclesia, quantvis non eodem tempore in singulis Ecclesiis introductum. 231.

Quadragesima dierum & noctium tempore vere Christus jejunavit in Deserto, & deinde esurivit. 316.
 Quarantana vocabatur Desertum, in quo Christus primo tentatus est. ibid.
 Quatuor Evangelia, quae recipit Ecclesia, sunt genuina, non supposititia. 2.
 Conscripta sunt ab illis Auctoribus, quorum exhibent nomina. 5.
 In ipsis continetur Jesu Christi historia, veritatis omnibus notis absoluta. ibid.
 Quinta die ante festum Paschatis Christus misit Discipulos, ad adducendum asinam & pullum. 358.

R

Rami arborum in triumpho Christi fuerunt in terra prostrati, non vero in modum tabernaculi collocati, ut Heretici quidam. Nova.

I N D E X

- Novatores putarunt;* 360.
Fuerunt ex palmis, & ex olivis excerpti.
ibid.
Rationes, quibus probatur immunitas B. Virginis
ab omni originalis culpa contagione. 24.
Ratramnus Monachus Canobii Corbajensis, erravit
in eo, quod dixit, Christum matris vul-
vam aperuisse.
Rebecca quando Isaac nupsit, dicitur puella,
atque juvencula, & tamen annos circiter
viginti habebat. 110.
Redemptor fuit Christus, etiam respectu Deiparae,
& quomodo? 28.
Regum Arabum & Saba nominibus veniunt Gen-
tiles Nationes, quae in persona Magorum
Christum Dominum in cunis primo adora-
verunt. 196.
Repentina mors illorum, qui nefando peccato
inquinati erant in illa nocte, in qua Chri-
stus est natus, an verum, an falsum pro-
digium in Christi natiuitate? 175.
Respositio Christi ad interrogationem Mariae Vir-
ginis in Templo, nihil habuit nec objurga-
tionis, nec reprehensionis. 276.
Resurgens Christus a mortuis post resurrectionem
suam habuit corpus verum & integrum,
immo & gloriosum, & clauso monumento
resurrexit. 436.
Resurrexit prima die hebdomadae, qua nobis est
Dominica post diluculum, & sub Auro-
ram. 445.
Resurrexerunt cum Christo Iusti aliquot antea
defuncti, qui deinde iterum ad sua redie-
runt sepulchra. 446.
Revelationes in iis, quae pertinebant ad puerum
Iesum, quare fiebant Iosepho, & non
Mariae? 121.
Richardus Simonius, & ejus errores contra
Evangelium Joannis. 2.
Rixa, quam in utero Rebecca habuerunt Jacob,
& Esau, non fuit naturalis, sed myste-
riosa. 138.
Rodinus, Guilbelmus, haereticus Scriptor, contra
immaculatam Virginis Conceptionem
sensit. 14.
Romani Pontifices, Gregorius XI., Urbanus VI.,
& Bonifacius IX., approbant revelationes
S. Brigittae, in quibus continetur immunitas
Virginis ab originali labe. 19.
Romanum Concilium memorat festum Circumci-
sionis, 191.
Ruth Mohabitis a Booso dicitur puella, & an-
nos habebat vigintiquinque. 110.
- S
- S**abbatis Paschale quod dicebatur, sanctius
erat, atque celebrius. 367.
- Salvator fuit Christus etiam respectu Deiparae,*
& quomodo? 28.
Sacramentum an fuerit baptismus Joannis. 310.
Dicitur est Joannis, non quia a Joanne insti-
tutus, sed quia a Joanne ministratus. 311.
Sanctificata an fuerit B. Virgo per propriam di-
spositionem? 47.
Sanctificatio an sit praeservatio a culpa? 29.
Joannis sanctificatio in utero fuit unum ex
praeiis motivis, ob quae B. Virgo saluta-
vit Elisabeth. 133.
Sanctum Sanctorum, & Sancta, & quanam
differentia inter illa? 65.
Sara respectu Ismaelis diversa ratio est, & Jo-
seph respectu Iesus; & diversitas in quo
consistat? 119.
Scenkus, Jacobus, Scriptor heterodoxus, contra
immaculatam Virginis Conceptionem
scripsit. 14.
Secutus vult, quod B. Virgo consenserit in obliga-
tionem ad copulam, non vero in ipsam co-
pulam, quam sciebat per revelationem,
S. Ioseph nunquam esse petiturum. 102.
Cum suis, alique cum ipso docent, B. Virgi-
nem fuisse sanctificatam primo animationis
instanti. 42.
Scriptisse Christum, ex Evangelio constat, sed
tantum in terra. 328.
Conueniens fuit Christum doctrinam suam non
scribere. 329.
Scriptis per Discipulos suos. 330.
Secundinas non emisit B. Virgo in partu Christi, &
nec pariter in utero habuit. 153.
Semen in Scripturis diversimode intelligitur.
230.
Sententia Pilati Christum damnantis ad Crucem,
fuit iniqua, & injusta. 401.
Sepeliri Christum conueniens fuit & expediens.
427. & 428.
Sepulchrorum aperitio in morte Christi an fuerit
per solam Iudaeam? 421.
Sepulchrum Christi fuit in horto quodam, qui
erat in Calvaria monte, & fuit monumen-
tum novum, in quo nondum quisquam po-
situs fuerat, & quod excisum erat in pe-
tra. 431.
In eo fuit positus Christus, antequam dies Pa-
rasceves elapsa est, & remansit in ipso tri-
ginta sex horis. 431.
Sepultus fuit Christus non more Romano, sed mo-
re Iudaico. 430.
Servy vult fuisse dubia Genitorum Virginis Dei-
para nomina; confutatur. 50.
Sexta Synodus Generalis, ac pariter septima,
& ipsarum iudicium de immaculata Virgi-
nis Conceptione. 20.
Sigillum Virginitatis incertum est apud Medicos
quodnam sit. 68.
Six.

VERBORUM, ET RERUM.

Sixtus IV., ejusque Constitutiones & Decreta pro immaculata Virginis Conceptione. 18.
Simeon, qui in ulnas suas suscepit Christum in Templo, vult Calvinus, quod fuerit plebejus, & obscura fama homo. 233.
Non fuit Sacerdos, sed merus Laicus. 234.
Non fuit Cæcus, fuit tamen Propheta. 235.
Societas Jesu pro pia sententia immaculata Conceptionis pugnavit & pugnat. 14.
Socinus dixit, Corpus Christi post resurrectionem non fuisse immutatum, nec immortale & gloriosum factum. 435.
Soles tres, qui dicuntur apparuisse, quando Christus est natus, an verum prodigium, an apocryphum? 173.
Solis obscuratio in morte Christi non fuit per totum Orbem. 420.
Solus an semper excludat alios? 29.
Sophronii testimonium de immaculata Virginis Conceptione. 21.
Sotus voluit B. Virginem emisisse votum virginittatis post nuptias. 102.
Spelunca, qua erat in Bethleemi suburbio, aut in agro conjuncto, fuit domus, in qua Christus est natus. 159.
Spinea Christi corona ex spinis rhamni, aut rubi, fuit contexta, & composita ex acuminibus junctorum marinorum, & fuit ad instar galeri, obvolvantis non solum frontem & tempora, sed etiam cranium integrum, & totam superiorem capitis portionem. 398.
Eam habebat Christus in Cruce confixus. 412.
Spinosa, Benedictus, historiam resurrectionis Christi voluit allegorice intelligendam esse, non vero literaliter, & historice. 435.
Spiritus Sanctus in Christi conceptione prestitit excellentiori modo quicquid ætæna virtutis solet esse in semine virili, & sumpsit de Virgine quicquid corporalis substantia in fatum transformari debebat. 129.
Non fuit Pater Christi, & quare? ibid.
Illapsus est super omnes illos, qui erant in Cenaculo, qui erant circiter centum viginti. 471.
Descendit die Dominica, hora vero diei tertia, hæc est tertia ab ortu Solis. 469.
Non fuit Stella, qua Magos perduxit ad præsepium. 202.
Sponsalia inter B. Virginem & B. Joseph fuisse contracta, aliqui negant, refelluntur. 91.
Inter eosdem fuit vera initum matrimonium, illudque fuit verum ac ratum. 92.
Aliquando apud Patres significant matrimonium ratum, sed non consummatum. 95.
Spurius generatur ad mariti dedecus, ad matrimonii injuriam, ac matrimonii fide violata; unde adultero nescitur, non marito. 119.

Stationes, in quas Hebræi dividebant diem, erant quatuor, & quanam? 10.
Stella, qua duxit Magos ad præsepium, non fuit vera Stella, ac firmamento affixa, sed fuit meteorum, efformatum ab Angelo in aere condensato, in stella speciem, & ab Angelo motum, ut Magis signaret iter. 202.
Sterilitas in veteri lege an fuerit vetita? 89.
Strangulatio in usu erat apud Hebræos. 401.
Suarez docet; probabiliorē esse sententiam illorum, qui asserunt Virginem Deiparam fuisse nuptam paulo post inchoatum decimum quartum annum. 107.
Sybillarum aliqua an superfuerit tempore Augusti Cæsaris? 173.

T

T*Abernaculum & Sanctuarium, & quanam differentia inter illa?* 65.
Tatianus hæreticus contra Christi genealogiam erravit. 238.
Templum non statim ingressus est Christus post triumphum suum, ut ejiceret vendentes, & ementes, sed sequenti die. 361.
Quotannis ter visitare præceptum erat Judæis. 268.
Ejus superliminare, quod dicitur corruisse in morte Christi, quid importet; & an vere corruerit? 422.
Templum Jani, nascente Christo, occlusum, quod antea fuerat reseratum, an falsum, an verum prodigium in Christi nativitate? 175.
Templi Pacis eversio, qua dicitur Roma facta, illa eadem nocte, qua Christus est natus, an verum prodigium, an apocryphum. 173.
Tenebra, qua diffusa fuerunt in morte Christi, ultra Judæam non sunt diffusa. 420.
Tentari non est malum, sed a tentatione superari. 314.
Tentatio ob duplicem finem fieri solet. 320.
Illam, quam Dæmon exhibuit Christo in deserto, fuit in gula, in ambitione, & in avaritia. 317.
Tentationum ordo, quas Christo in Deserto exhibuit Diabolus, magis a Matthæo peti debet, quam ab aliis Evangelistis. ibid.
S. Teresa a Jesu, Carmelitarum Reformatrix, S. Josephi cultum in Catholico Orbe propagavit. 121.
Terræmotus in morte Christi an fuerit per solam Judæam? 419.
Tertullianus, jam factus hæreticus Montanista, contra Josephi virginitatem male sensit. 112.
Thabor fuit mons, in quo facta fuit transfiguratio Christi. 341.
Theodorus Beza contra perpetuam Mariæ Virginitatem.

I N D E X

ginitatem scripsit : 68.
 Negat , Christum clauso Matris utero natum fuisse . 145.
 Theologi quidam dixerunt , motum illum Joannis in utero matris suæ ac subsaltum , accidisse ex conversione faciei Joannis erga Virginem , & Christum , in ejus utero latentem . 132.
 S. Thomas, Angelicus Doctor , an steterit pro pia sententia Conceptionis immaculata , an vero contra illam ? 16.
 Docet , Mariam , antequam matrimonium cum S. Josepho iniret , vovisse virginitatem non absolute , sed conditionate , si scilicet Deo placeret . 102.
 Docet pariter ex Graveson , quod Virgo Deipara , antequam Josepho nuberet , per certam revelationem didicit , Josephum , tradita sibi in corpus ipsius potestate , nunquam usurum , & nunquam debitum petiturum . 103.
 Thyrsus Gonsales , Societatis Jesu Præpositus Generalis , pro immaculata Virginis Conceptione librum evulgavit . 14.
 Tiberius fuit Confors Imperii Augusti . 291.
 Titi Bostrensis libri an sint ipsius legitimi fatus ? 185.
 Toletus , Cardinalis , nomine Sapientia , & gratia , in quibus dicitur , Christum profecisse , non intelligit habitum gratia , & sapientia , sed opera ipsa , & verba , quæ ab interna Sapientia , & gratia , procedebant . 282.
 Traducere quid significet in Scriptura ? 96.
 Trajani tempore an defecerint Gentilium Oracula ? 176.
 Transfiguratio Christi posita fuit in hoc , quod substantia vultus , & corporis ejus , retenta propria forma atque figura , emisit internum suum splendorem clariorem , ad Solis instar ; ad vestes autem profluebat , ut essent alba , candida , splendentes , & refulgentes . 340.
 Transfigurationis nomine quid veniat ? 336.
 Transfiguratus est Christus paulo ante passionem suam , ex ordine illo , quo Petrus non dicitur loquutus , donec Moyses , & Elias colloquium cum Christo finierint , & signum aliquod discedendi exhibuerint . 341.
 Tribunitia potestas quenam fuerit apud Romanos ? 291.
 Tridentinum Concilium , ejusque mens , circa immunitatem Virginis Maria ab originali labe . 21.
 Trium annorum , & trium fere mensium tempore , Christus predicavit . 326.
 Trullana Synodus damnavit illorum sententiam , qui affirmabant , Corpus Christi secundinis

seu membranis involutum , ex Virginis utero exiisse . 156.
 Turbationis causa quenam fuerit in B. Virgine , quando a Gabriele salutata fuit ? 127.
 Turonense Concilium memorat festum Circumcisionis Christi . 191.

V

Valentiniæ de Christo infante non paucæ mendacia confixerant . 273.
 Vasquez asserit , quod B. Virgo matrimonium contraxerit cum mutuo pacto servandi votum castitatis , adeo ut facultas petendi debitum esset perpetuo impedita . 103.
 Vult Deiparam nuptam fuisse anno decimoquinto nondum expleto , sed inchoato . 107.
 Velum Templi , quod dicitur scissum in morte Christi , an fuerit unicum , vel duplex ? 419.
 Veniale peccatum triplex distinguitur . 34.
 Verba illa Genes. 3. Inimicitias ponam inter te , & mulierem , & semen tuum , & semen illius ; ipsa conteret caput tuum , & tu insidiaberis Calcaneo ejus : an intelligenda sint de Virgine Deipara , an vero de Eva ? 17.
 Verba alia Veteris Testamenti , quæ probant , B. Virginem fuisse ab originali labe immunem . 18.
 Verba pariter Novi Testamenti , quæ explicantur a S. Thoma , ab Alberto Magno , a S. Bonaventura , & a S. Bernardino Senensi pro immaculata Virginis Conceptione . ibid.
 Verba Auctoris libri de Mirabilibus Sacræ Scripturæ , qui falso tribuitur Augustino , explicantur . 346.
 Verborum Hofanna Filio David , Hofanna in Altissimis , sensus exponitur . 360.
 Veritatis nota est coherentia alicujus peculiaris historia cum aliarum Nationum historiis . 6.
 Altera veritatis nota est , quod nulla sit vera , & realis contrarietas , vel contradictio . ibid.
 Judicium Ecclesiæ infallibile est tertia veritatis nota . ibid.
 Vespertina hora luna decimaquarta diei decimi-quarti mensis Nisan Christus ultimam Cænam celebravit in Domo , non Joannis Evangelista , sed Joannis cognomento Marci , & Commensales habuit tam in Cæna judaica , quam in Cæna Eucharistica , omnes Apostolos , etiam Judam . 369.
 Vigilia , in quas Hebræi dividebant noctes , erant quatuor . 10.
 Viguierius asserit Josephum tempore matrimonii cum B. Virgine fuisse juvenem , sed non determinat ætatem . 108.
 Virgines fuerant illi omnes , cum quibus Christus

VERBORUM, ET RERUM.

- flus Dominus familiariter conversatus est.* 113.
- Virginitas quid sit, & quæ distinguenda sint in virginitatis corruptione?* 68.
- Virginitatem plures servarunt in veteri lege.* 90.
- Virgo Concipiens, & pariens, non fuit signum datum Achar, sed Domui David.* 79.
- Visitationis officium, quod exhibuit B. Virgo erga cognatam Elisabeth, fuit religiosum, & Sacrum.* 133.
- Visio per intellectum est perfectior corporali, & imaginaria visione.* 127.
- Viri comburium in usu erat apud Hebræos.* 401.
- Undecim annos vixit B. Virgo in Templo, non ab Angelo sub columbæ specie pasta, sed naturalibus, & usualibus cibis enutrita.* 61.
- Voces in interioribus partibus Templi auditæ, an vere fuerint in morte Christi factæ, & auditæ?* 422.
- Votum Virginitatis in Maria destruere tentarunt Lutherani, & Calviniani.* 81.
- Quando illud emisit B. Virgo?* ibid.
- In Maria fuit absolutum, non conditionatum; non fuit solemne si considerentur, quæ modo concurrunt ad voti solemnitate; fuit tamen eo modo, quo non potuit dici omnimodo simplex.* 85.
- In corpus alterius impedit exercitium potestatis, non vero impedit ipsam potestatem.* 105.
- Vox, quæ audita fuit, quando Christus baptizabatur, a quo fuerit facta?* 294.
- Urbanus VIII. approbat Ordinem Militarem Conceptionis immaculata S. Maria Virginis.* 20.
- Urias, Bersabeæ vir, incertum an fuerit Sacerdos.* 240.
- Usus juris, vel dominii, in aliqua re est separabilis a jure, & ipso dominio.* 103.
- Usus rationis an habuerit B. Virgo a primo sua Conceptionis, & sanctificationis instanti?* 46.
- Viclephista inter Crucis hostes adnumerantur.* 448.
- Vulgari idiomate scribi non potest de Deipara Conceptione, & Typis tradi, quæ scribuntur.* 31.
- Vulva aperitio, quæ a Patribus, ac veteribus Theologis dicitur in Virgine, quomodo intelligatur?* 79.

Z

- Z** *Acharias, Pater Joannis Baptista, erat mutus, sed non erat cæcus, adeoque poterat in visitatione cum B. Joseph per nutus, & per signa tractare.* 140.
- Ipse, & Elisabeth an venerint in Templum, ut Filium Baptistam circumciderent?* 185.
- Quinam fuerit ille, qui dicitur occisus inter Templum, & altare?* 217.
- Tertullianus de quo Zacharia loquatur?* 218.
- Gnostici errarunt accipiendo unum Zachariam pro altero.* ibid.
- Zerobabel, de quo est sermo lib. 1. Paralipomenon, an sit diversus ab illo, de quo loquitur Matthæus in Salvatoris genealogia?* 253.

F I N I S.

EMINENTISSIMO SIGNORE

Gennaro Muzio, pubblico Padrone di stampa in questa fedelissima Città, supplicando espone a V.Em. come desidera stampare il quarto Tomo *Della Teologia Scolastica di Monsignor Giuseppe-Maria Perrimezzi Vescovo di Oppido*. In tanto la supplica a volerla rimettere alla solita revisione, che l'averà a grazia ut Deus.

Adm. Rev. Padri F. Joannes Augustinus Britto Ordinis Eremit. S. Augustini S. Theologiae Regenti revident, & referat, Neap. 6. Junii 1732.

D. ANTONIUS CASTELL. VIC. GEN.

D. Petr. Marc. Gypsius Can. Dep.

EMINENTISSIME ET REVERENDISSIME DOMINE

Perlecto ex mandato Eminentiæ tuæ quarto volumine dissertationum in Sacram deo Deo Scientiam, Autore Illustrissimo, & Reverendissimo Domino Josepho Maria Perrimezzi Episcopo Oppidensi, censeo publici juris esse faciendum, præsertim cum ex eo non modicum rei Theologicæ splendoris, & ornamenti sit accessurum.

Neapoli ex Conventu S. Joannis ad Carbonariam Ordinis Eremit. S. Aug. die 18. mensis Julii 1733.

Em. Tuæ

Humillimus, devotissimus, & obsequentissimus Servus

F. Joannes Augustinus Britto.

Attenta supradicta relatione, Imprimatur. Neap. 18. Julii 1733.

D. ANTONIUS CASTELL. VIC. GEN.

D. Petr. Marc. Gypsius Can. Dep.

ECCELLENTISSIMO SIGNORE

Gennaro Muzio, pubblico Padrone di stampa in questa fedelissima Città, supplicando espone a V. Ecc. come desidera stampare il quarto Tomo *Della Teologia Scolastica di Monsignor Giuseppe-Maria Perrimezzi Vescovo di Oppido*. In tanto la supplica a volerla commettere alla solita revisione, che l'averà a grazia ut Deus.

Rev. Doctbr D. Caetanus Mari videat, & in scriptis referat.

ULLOA REG.

PISACANE REG.

THOMAS REG.

VENTURA REG.

CASTELLI REG.

PEYRI REG.

PATERNO REG.

Provisum per S. Excellentiam Neap. die 26. Apr. 1732.

Petrillus.

EXCELLENTISSIME PRINCEPS

LEgi, ut Tuis obtemperarem iussis, Volumen Quartum Selectarum in Dei Scientiam Dissertationum: multa in eo Illustrissimus, ac Reverendissimus Author Fr. Joseph Maria Perrimezzi Episcopus Oppidensis, doctè non solum, sed & curiosè quærit de Christi præsertim Mysteriis, rebusque ab eo sanctissimè gestis, quorum cognitio, cum religiosa animos imbuat sapientia, tum jucundissima complect, ac reficit voluptate; Caesaris verò nihil prorsus infringit jura: undè typis mandari posse censeo. *Neap. D. A. 6. Jun. 1733.*

Exc. Tuæ

*Humillimus, & Obsequentissimus famulus
Cajetanus Mari.*

Attenta supradicta relatione, imprimatur, & in publicatione servetur Reg. Pragm.

ULLOA REG.

PISACANE REG.

THOMAS REG.

VENTURA REG.

CASTELLI REG.

PEYRI REG.

PATERNO REG.

Provisum per S. Excellentiam Neap. die 9. Junii 1733.

Petrillus.

